

Xwiyá Gorixoyá Sijípirini

Yayiyá Píné

The New Testament in the Ankave
language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples
Angave long Niugini

Xwiyá Gorixoyá Siñípirini

The New Testament in the Angave language
Gulf Province, Papua New Guinea

© 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publisher 1990 by World Home Bible League

Web version of first edition

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc.

<http://www.Wycliffe.org>

<http://pngscriptures.org>

<http://www.ScriptureEarth.org>

[aak]

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works)
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokples-baibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**. Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela**.

Bíkwíá rípimi payírani, bíkwíraní eáníjí bì biyá yoípirini

	page
Xwiyíá yayí neainarijí Matiyuo eajípirini Matiyu.....	Mat..... 1
Xwiyíá yayí neainarijí Mako eajípirini Mako.....	Mak..... 80
Xwiyíá yayí neainarijí Ruko eajípirini Ruko	Ruk..... 128
Xwiyíá yayí neainarijí Jono eajípirini Jono	Jon..... 211
Wáí wurimeiarigíáwa egíápi nánirini Wáí wurimeiarigíáwa	Wáí wuri... 268
Payí Poro Romiyo ɻweáyí náni eajínarini Romi	Rom, 347
Payí Poro Koriniyo ɻweáyí náni xámí eajínarini 1 Korini.....	1 Ko..... 388
Payí Poro Koriniyo ɻweáyí náni ríwíyo eajínarini 2 Korini.....	2 Ko..... 427
Payí Poro Garesia piopenisíyo ɻweáyí náni eajínarini Garesia	Gar, 454
Payí Poro Epesasi ɻweáyí náni eajínarini Epesasi	Epe, 468
Payí Poro Piripai ɻweáyí náni eajínarini Piripai	Pir..... 482
Payí Poro Korosi ɻweáyí náni eajínarini Korosi	Kor..... 493
Payí Poro Tesaronaika ɻweáyí náni xámí eajínarini 1 Tesaronaika	1 Te..... 503
Payí Poro Tesaronaika ɻweáyí náni ríwíyo eajínarini 2 Tesaronaika	2 Te..... 511
Payí Poro Timotio náni xámí eajínarini 1 Timotio	1 Ti..... 516
Payí Poro Timotio náni ríwíyo eajínarini 2 Timotio	2 Ti..... 528

Payí Poro Taitaso náni eanjínarini	Taitaso	Tai	537
Payí Poro Pairimono náni eanjínarini	Pairimono	Pair	543
Payí ámá Xibiruyí náni eáninjínarini	Xibiruyí	Xib	545
Payí Jemiso eanjínarini	Jemiso	Jem	574
Payí Pitao xámí eanjínarini	1 Pitao	1Pi	585
Payí Pitao ríwíyo eanjínarini	2 Pitao	2Pi	597
Payí Jono xámí eanjínarini	1 Jono	1Jn	604
Payí Jono áwinimí eanjínarini	2 Jono	2Jn	614
Payí Jono eanjí yoparínarini	3 Jono	3Jn	616
Payí Juto eanjínarini	Juto	Jut	618
Oriňá Jono niwiniři wíá wómixinjípirini	Wíá wómixinjípi	Wíá wóm . . .	622

Xwiyá yayí neainariñí Matiyuo eanípírini.

Ríwamiñí ripi “Xwiyá yayí neainipaxí Matiyuo eanípíyí” riniñípírini. O Jisaso wiepisagowa worini. Xegí yoí ámi bì Ripaiorini. Jisaso rixa nipémáná niwiápínameámi ajnínamí náni nipeyimáná ejáná ámi xwiogwí rixa obaxí nipwémáná ejáná ríwamiñí ripi eanírini. Xegí Judayí diñí re yaiwiarijagía niwiníri, “Mixí ináyí nimóniri re miñweajíyí nepa xwayí naníri ḥweajwámani. Jisaso nepa aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáo nimóniri siñwiriyí, mixí ináyí nimóniri ají Jerusaremi týo dání neamejweámíni ejírini.” yaiwiarijagía niwiníri náni ayí ámi diñí némoro “Xeñwí ría moarijwini? Jisaso nepa Kiraisorini. Gorixoyá xewaxorini.” yaiwíírixiníri ríwamiñí ripi eanírini. E yaiwíírixiníri ríwamiñí nearíná wíá rókiamoagíwa ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroní náni níriro ríwamiñí eaagíá obaxí miñí nirori “Jisaso apí tíni apí tíni xixeni nimóga uñírini.” nirori eanírini.

Jisasomi xiáwo írijowa nánirini.

1 ¹Xwiyá ripi íwiáríawé Jisasi Kiraisoyá nánirini. Oyá íwiáríawé nimóga nuri áwini e mixí ináyí Depitorini. Depitoyá íwiáríawé nimóga nuri wiġí xiáwo írijo Ebiríamorini. ²Ebiríamo Aisakomi emeajinigini. E dání Aisako Jekopomi emeajinigini. E dání Jekopo Judaomi tíni xegí xexirímeáowami tíni emeajinigini. ³E dání Judáo xiáá Temaí tíni íwí niniri Pereso tíni Serao tíni emeajinigini. E dání Pereso Xesironomí emeajinigini. E dání Xesirono Ramomí emeajinigini. ⁴E dání Ramo Aminadapomí emeajinigini. E dání Aminadapo Nasonomí emeajinigini. Nasono e dání Sarimonomí emeajinigini. ⁵E dání Sarimono émáyí apíxí Rexapí nimearí Bowasomí emeajinigini. E dání Bowaso Rutími nimearí Obetomi emeajinigini. Obeto e dání Jesiomí emeajinigini. ⁶Jesio e dání mixí ináyí Depitomi emeajinigini. Depito e dání apíxí Yuraiaoyá nurápiri Soromonomí emeajinigini. ⁷Soromono e dání Riabowamomí emeajinigini. Riabowamo e dání Abaisaomi emeajinigini. Abaisao e dání Esaomi emeajinigini. ⁸Esa e dání Jexosapetomí emeajinigini. Jexosapeto e dání Joramomí emeajinigini. Joramó e dání Asaiaomí emeajinigini. ⁹Asaiao e dání

Jotanomi emeañinigini. Jotano e dáni Exaso emeañinigini. Exaso e dáni Xesekaiaomí emeañinigini. ¹⁰ Xesekaiao e dáni Manasaomí emeañinigini. Manasao e dáni Emosomí emeañinigini. Emoso e dáni Josaiaomí emeañinigini. ¹¹⁻¹² Josaiao —Babironi dájí émáyí mixí nimeáa nibiro Judayo nipikiomearo iwí nimearo nimeámi úáná Judyá aji e xwiogwí obaxí ḥweajáná Josaiao e dáni Jekonaiaomí tíni xegí xexirímeáowami tíni emeañinigini. Jekonaiaao e dáni Siatieromí emeañinigini. Siatiero e dáni Serababeromí emeañinigini. ¹³ Serababero e dáni Abiudomí emeañinigini. Abiudo e dáni Eraiakimomí emeañinigini. Eraiakimo e dáni Esomí emeañinigini. ¹⁴ Eso e dáni Sedokomí emeañinigini. Sedoko e dáni Ekimomí emeañinigini. Ekimo e dáni Eraiatomí emeañinigini. ¹⁵ Eraiato e dáni Ereasaomí emeañinigini. Ereasao e dáni Matanomí emeañinigini. Matano e dáni Jekopomí emeañinigini. ¹⁶ Jekopo e dáni Josepo, Mariaími xiagwomí emeañinigini. Í Jisasomí xirinínigini. O yeáyí neayimixemeanía náni Gorixoyá dijí tíni xegí xiáwowayá xwíá piaxíyo dáni iwiarojo enagi náni xegí yoí bi Kiraisoyi rígíorini. ¹⁷ Ayináni xiáwo írijo Ebiríamo nemeága nibiro mixí ináyí Depito emeañe náni xiáwowa wé wúkaú sikhí waú waú imóniñírini. Xiáwo Depito ḥweaje dáni nemeága nibiro Babironi kirapusí omijí wigé náni xiáwowa wé wúkaú sikhí waú waú ení imóniñírini. Omijí wigé dáni Jisaso rémoje náni ámi xiáwowa wé wúkaú sikhí waú waú imóniñírini.

Jisasomí xináí xiriże nánirini.

¹⁸ Xwiyá Jisasi Kiraiso xiriże náni rípiríni. Omi xináí Maríaí Josepo meáwiniginíri ikiyijí niyárimáná ejáná ayaú sini nimeánimi memé ejáná í rixa Gorixoyá kwíyí tíni niaíwí agwí ejinigini. Í niaíwí agwí enagi niwiníro ¹⁹ Josepo, ími meanío ámá sanijo enagi náni “Xwiyá ími ayá winipaxí wí muripa oemini.” niyaiwiri “Ími yumíí emi omómini.” niyaiwiri ²⁰ sini dijí e nímóa waríná re ejinigini. Orijá winaríná Gorixoyá ajínají wo sijáni niwimóniri re urijinigini, “Josepoxí, mixí ináyí Depitoyá xiáwoxiní, dixí apixí Maríaími éf niwiri emi mímopani. Niaíwo ími kwíyí Gorixoyápimi dáni eweáo enagi náni ananí meai. ²¹ Í niaíwí oxí wo xiriníárini. Ámá xegí imóniñíayo fwí yarigíápi náni xwiyá meárinipírixiníri yokwarimí niwiiri yeáyí uyimixemeanía enagi náni xegí yoí Jisasoyi wířírixini.” urijinigini. ²²⁻²³ Ayí ejíná wíá rókiamoagíá wo áwaní niriri ríwamijí eaárijí ripí “Re enírárini. Apixí oxí míméánijí wí niaíwí agwí nerí oxí wo xiránayí, yoí Emanueroi —Yoí míkí ayí Gorixo nene tíni nawíní ḥweanía nánirini. Yoí e wíripírárini.” Ríwamijí e niriri eaárijí apí xixeni imóninía náni e imóniñinigini. ²⁴ Ajínají Gorixoyáo e uríagi Josepo sá weje dáni niwiápíñimeari ajínajo sekaxí uríipa nerí xegí apixí Maríaími meañinigini. ²⁵ Ími nimeari aí sini niaíwo mixiripa neríná í tíni sá bi miwé néra núisáná í rixa niaíwo xiráná xegí yoí Jisasoyi wířírixini.

Sogwí íwiaparijími dání bigáwa nánirini.

2 ¹Mariaí Jissasomi Judia piropenisíyo aají yoí Betirexemi dání níxirimáná ejáná Judayí áminá wo mixí ináyí Xerotoyi riniijo Jerusaremiyo niijweari xegí Judayo menjweajáná re ejinigini. Ámá sijí náni ejwipearigíá wa sogwí íwiaparijími dání nibiro Jerusaremi nirémoro ²yarijí re wigíawixini, “Judayí mixí ináyí imóninía náni niaíwí sijí xirijo gerini? Sogwí íwiaparijímíni niijwearíná omi xiráná sijí o náni ɻweáagi sijwí niwinirane náni omi yayí oumeanirane barijwini.” urémeáagía ³mixí ináyí Xeroto “Nláwo mixí ináyí nimóniri nimúronirfeníjo?” niyaiwirí dijí ríá nuxeri Jerusaremi ɻweáyí níni eni dijí ríá nuxéa úagi ⁴o apaxípániyí imónigíá xwéowamí tíni ɻwí ikaxí eániyípi mewegíawami tíni awí neaárimáná yarijí re wijinigini, “Kiraisoyi riniijo, yeáyí neayimixemeanía náni negí arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáo ríwamijí níriniri eániyípi ge xíripíría náni rinini?” uríagi ⁵awa re urigíawixini, “Negí Judia piropenisíyo re aají yoí Betirexemiyo xíripaxí imóniní. Ayí ripí nánirini. Wíá rókiamoagíá wo áwaŋí niwuriyiri ríwamijí re eaáriyírini, ⁶“Judayí aajíyo aají yoí Betirexemi ɻweáyíné aají niyoní náni ámá obaxíyíné menjagi aiwi segí ámá wo mixí ináyí nimóniri gí Judayí niyoní menjweaníá ejagí náni segí aají apí aají xwé tíni xixeni imóninírárini.” nírirí eaáriyírini.” uríagía ⁷Xeroto yumíí dijí niyaiwimáná “Sijíyo ejwipearigíáwa obípoyi.” nírirí awa rixa báná yarijí re wijinigini, “Sijo gíná ɻweáagi winigíawixini. Sijomí sijwí niwinimáná ejáná emá arari pwenjírini?” uríagi awa rixa áwaŋí uráná ⁸o Betirexemi náni re urowáriyínigini, “Soyíné nuro niaíwo náni pírániyí píá époyi. Rixa sijwí niwiniróná nioní eni nuri yayí seáyi e umeminíri náni ámi nibiro áwaŋí nírpoyi.” uríagi ⁹awa aríá e niwiwo wigípi óíyo warína re ejinigini. Sijí awa xámí sogwí íwiaparijímíni niijwearóná winigío awami xámí numeari aají niaíwo wejíwamí seáyi e ɻweajinigini. ¹⁰Sijo e ɻweáagi niwiníro seáyími seáyími nimóniro dijí niíá niwiníri ¹¹ajiwámí nipáwiro niaíwo xináí Mariaí tíni ɻweajagíí niwiníro re egíawixini. Xwíáyo nipíkíñimearo omi yayí numemáná amípi o náni imóniní wigí ayá rimixarigíápi níroaro sijá gorí tíni íkíá díá — Díá yoí pirakenisaní tíni murí tíni náni rinini. Díá apí dijí naají eaarijí xixegíni sixí wíxaú tíni miñi wigíawixini. ¹²Miní niwimáná ejáná Gorixo oriñá nupáriri rímiyí re urijinigini, “Mixí ináyí Xeroto tíñí e náni ámi mupa époyi.” uríagi wigí aají e náni nuróná óí xegí wíyo ugíawixini.

Isipiyí aajíyo náni éí ugíá nánirini.

¹³Awa rixa numáná ejáná re ejinigini. Josepo oriñá niwiniríná aajínají Gorixoyá wo sijáni nirónapíri re urijinigini, “Rixa niwiápíñimeari niaíwo tíni xináí tíni nimeámi Isipiyí aajíyo náni éí úpoyi. Sepíoyíné

nuro rémófe dání ámi nioni searimíáé náni ɻweárixini. Xeroto niaíwomi pikini píá énapini ejagi náni rirarijini.” uríagi¹⁴ o áríwiyimi aí niwiápínameari niaíwo tíni xináí tíni nimeámi Isipiyí anjyo náni nuro¹⁵ niŋwearóná mixí ináyí Xeroto pée náni ɻweaagíárini. Wíá rókiamoagíá wo xwiyá Gorixoyá niwuriyiri ríwamijí eaáriñí ripi “Gí íwo Isipiyí anjyo ɻweajáná ‘Eini.’ urimíárini.” níriri eaáriñí api xixeni imóninía náni Josepo niaíwomi Isipiyí anjyo náni nimeámi uŋinigini.

Niaíwíyo miŋí rirómí emegíá nánirini.

¹⁶ Xeroto, Jerusaremíyo xwayí naníri ɻweaŋo sogví ɬwiaparinjími dání urínénaparigíawa ámi xíomi miwíménapíagíá náni “Yapisí ríá níwapiyíoi?” niyaiwiri diŋí ríá ápiawíniñí wéagi xewaniŋo awamí sijo náni yarinjí wíáná awa “Ína ɻweágí winiŋwanigini.” uríápi náni diŋí nimori porisowami urowáráná awa nuro niaíwí oxí Betirexemí dáŋiyíyá tíni e midimidáni niŋweaxa pugíayíyá tíni, niaíwí oxí wigí xwiogwí waú wo sini mímúropa egíá niyoní miŋí rirómí emegíawixini. ¹⁷⁻¹⁸ Miŋí rirómí eméáná xwiyá Gorixoyá wíá rókiamoagí Jeremaiaoyí riniño niwuriyiri ríwamijí eaáriñí ripi “Ají Rama dání ‘Yeyi.’ níriníri ɻwí eánarijagi aríá wiarijoi. Reserími xiáíwa wigí niaíwí náni ɻwí piyí niwíriniro wigí niaíwí wówi siŋwí miwiníagíá náni miŋí ikiŋwí umiríagíá aiwí píni miwiárigíawixini.” ríwamijí eaáriñí api ína xixeni imóninjinigini.

Ámi Isipiyí anjyo dání yigíá nánirini.

¹⁹ Xeroto rixa nípéáná re ejinigini. Josepo Isipiyí anjyo dání oriŋá niwiníríná anjnají Gorixoyá wo siŋjáni nirónapíri re uriŋinigini,
²⁰ “Niaíwomi opikianeyiniri emegíáwa rixa pegíá ejagi náni niwiápínameari niaíwo tíni xináí tíni nimeámi dixí Isireriyí anjyo náni úpoyí.” uríagi²¹ Josepo niwiápínameari niaíwo tíni xináí tíni nimeámi nuri Isireriyí anjyo nirémoro²² Josepo aríá re wiŋinigini, “Xerotomí xewaxo Akereasoyí riniño xano mixí ináyí nimóniri neamejweagípa xewaxo eni mixí ináyí e nimóniri Judia piropenisíyo re neamejweani.” rariŋagíá aríá niwiri wáyíniwiniri “Arige nuri Judia piropenisíyo ɻweámíñiréini?” yaiwiaríná Gorixo Josepomi oriŋá nupáriri éí urowáráná epówa Judia piropenisíyo wiári nimúroro Gariri piropenisíyo náni nuro²³ ají yoí Nasareti riniŋípimi ɻweaagíárini. Wíá rókiamoagíáwa ámá xiáwowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroní náni re rigíápi “Ayí re ripíráriñi, ‘O Nasareti dáŋorini.’ ripíráriñi.” rigíá api xixeni imóníwinigini Nasareti náni nuro ɻweagíárini.

Jono wayí numeaia uŋo xwiyá wáí urimejí nánirini.

3 ¹ Jono, wayí numeaia uŋo, Jisaso sini Nasareti ɻweajáná, o nuri Judia piropenisíyo ámá diŋí meanje wáí nurimeríná² re urayagírini,

“Gorixo xwioxíyo mimeámi nineairi pírániñí neamejweani aŋwi ayo enagi náni segí íwí yarigápi ríwímini nínamoro pírániñí nisaniro ḥweárixini.” urayagírini. ³ Wíá rókiamoagí Aisaiaoyí riniŋi niriri ríwaminiñí re eanjípi, “Ámá diŋí meanjími dání ámá wo ríaiwá re rarini, ‘Ámináo náni segí diŋí ói naŋníñí wimoiro ói pírániñí imoarigápániñí wimoiro nero ḥweárixini.’ rarini.” ríwaminiñí e niriri eanjípi tíni xixeni Jono nuri axípi e yagírini. ⁴ O rapirapí naŋjí niyíniri emeagomani. Kamerí fá (iyíá írikwíniñí imóniñí wú) niyíniri arerixí íriŋíyo yínagorini. Aiwa eni naŋjí nagomani. Áxwaxí tíni píkí iniigí tíni nagorini. ⁵ Judayí wigí aŋjí xwé Jerusaremi ḥweagíáyí tíni Judia piropenisíyo amí ami ḥweagíáyí níni tíni iniigí Jodaní rapápamí ḥweagíáyí tíni ⁶ Jono tíŋjí e náni nuro wigí íwí yarigápi náni waropári wíáná o wayí numeeria nuri aí ⁷ Parisiowa tíni Sajusiowa tíni —Awa weyíni nimeniro ámá wíyo seáyi e wimónariigáwarini. Awa Jono wayí oneameainiro bariŋagía Jono siŋwí e niwiniri ayí wigí íwí yarigáyí ríwímini nínamoro nisaniro mé “Wayíni oneameaini.” niyaiwiro bariŋagía niwiniri náni re uriŋinigini, “Sidírí miáoyíné, ‘Ríwéná Gorixo xeaniñí seaikáriníá enagi náni éí úpoyí.’ go searíagi ríniñí meaaniginiři wáyí nero nioni tíámini éí bariŋoi? ⁸ Soyíné íwí yarigápi ríwímini nínamorínayí, pírániñí nero íkfá sogwí naŋjí niwériná yarinjípa imónířixini. ⁹ Re miníripa époyí, ‘Negí arío Ebiríamoyáone enagi náni Gorixo wí xeaniñí neaikáriníá menini.’ miníripa époyí. Gorixo ‘Ebiríamoyá íwiáriawé náni “Nioni ayo xeaniñí niwériná arige xwé obaxí imóniníáriñi?” niyaiwiri ududí winarini.’ riyaŋiarijoí? Oweoi, Gorixo diŋí e yaipaxí menini. Anani sínjá týo dání Ebiríamo náni íwiáriawé wimixiyipaxfrini. ¹⁰ Gorixo rixa rapiwé íkfá míkí tíŋjí e náni fá xirini. Íkfá gini gina sogwí naŋjí miwéagi niwiniríná nídikáriri ríá ikeárininíáriñi. ¹¹ Nioni sa iniigí tíni wayí seameiaiřiníáriñi. Nioni ení eániŋáoní aiwi ríwíyo binío nioni nímúrónini. Seyíné nioni náni ‘Ámá wé róniŋorini.’ niaiwiariŋagía aiwi o nioni tíni xixeni mimóniŋagí náni ámá xináíwániñí nímoniro omijí wíiarigáyí bosoyá síkwí sú gwí wíkweaiarigápa nioni oyá wíkweipaxí menini. O wayí niseameairíná iniigí tíni seameainíámaní. Wiyíné Gorixoyá kwíyí tíni seameairi wiýiné ríá tíni seameairi eníáriñi.” nuriri ¹² Gorixo ámá naŋjíyo yeáyí uyimixemeari sípíyo anipá imixiri eníá enagi náni ewayí xwyíá re uriŋinigini, “Omiŋjí yarigáyí pokí tíni wití aiwá eyeyíromí ero aiwá ná aŋjíyo tiro mamiwí tíni siyikí tíni ríá ikeáriro yarigápa Gorixo eni axípi e emíániri wití mamiwí tíni ná tíni eyeyíromí iniŋe xegí pokí fá nixiriri roni. Aiwa náyí aŋjíyo tiri mamiwí tíni siyikí tíni ríá supáripaxí mimóniŋjyo ikeáriri eníáriñi.” uriŋinigini.

Jisasomi wayí umeaiñí nánirini.

¹³ Jisaso Jono wayí onimeainiri náni Gariri piropenisíyo dání níbirí iniigí Jodaní rapá tíŋjí e níremori omí wímeáagí aiwi ¹⁴ Jono

nurakíminiri neri re urijinigini, “Joxi nioni náni o wayí onímeainiri ríbarijini? Oweoi, ‘Joxi wayí onímeaini.’ nimónarini.” uríagi aí¹⁵ Jisaso re urijinigini, “Xe wayí oumeaiminiri siqwí nanei. E neraínayí, Gorixo nioni náni ‘O siwí wé róniijíyí náni oeni.’ yaiwiarijípi xixeni yaníwii.” uríagi¹⁶ o Jisasomi wayí umeaíáná o rixa níminimeámi peyaríná re ejinigini. Ají pírío dání óí ináná kwíyí Gorixoyápi xawiówíniijí niweapiri omi wímeaíáná re ejinigini.¹⁷ Ajínamí dání xwiyáfá re rinéapijiginí, “Gí niaíwí ayá tíjorini. Amipí o yarijípi náni yayí ninarini.” rinéapijiginí.

Obo Jisasomi iwamíó wíwapiyiní nánirini.

4 ¹Kwíyí Gorixoyápi Jisasomi niwímeámáná omi Obo iwamíó owíwapijíní ámá dijí meapí e náni niméra úáná ² o aiwá miní ɻywá niyweari rixa síá 40 nórímáná ejáná o agwí wíáná ³ iwamíó wíwapiyarijo nibiri re urijinigini, “Joxi ‘Niaíwí Gorixoyáonírini.’ yaiwinarijípi nepa ejánayí, aiwá níri náni ‘Síjá tiyí aiwá oimónini.’ reí.” uríagi aí⁴ Jisaso re urijinigini, “Oweoi, wí emíméini. Gorixoyá Bikwíyo dání ríwamiijí re eánini, ‘Ámá aiwá náni dijí nímorínayí wí dijí meapaxí menini. Xwiyáfá Gorixo riijíyí niyoní dijí nikwírorínayí ayíni dijí meapaxírini.’ Ríwamiijí e niriníri eánini.” urijinigini. ⁵ Obo Jisasomi nímeámi Jerusaremi ají Gorixoyá ayá tíjímíni náni nuri ají Gorixo náni rídiyowá yarigíiwámi ríkwíyo seáyi e nurárárimáná ⁶ re urijinigini, “Joxi ‘Niaíwí Gorixoyáonírini.’ yaiwinarijípi nepa ejánayí, Gorixoyá Bikwíyo dání ríwamiijí re niriníri eániñagí náni ‘Gorixo joxi síkwí síjáyo pírí uyíkímí inírixiníri xegí ajínañajowa awí niroro íá ríxepíri náni urowáriñíjoi.’ niriníri eániñagí náni ananí mími nimawiri xeamoí.” uríagi aí⁷ Jisaso re urijinigini, “Xwiyáfá joxi miijí nirori ríipi eániñagí aiwi xwiyáfá ripí eni niriníri eánini, ‘Negí Gorixo nepa ejí neániri epaxoríaníri iwamíó miwíwapiyipani.’ eni riniñagí náni nioní wí e emíméini.” urijinigini. ⁸ Ámi Obo díwí miijí seáyími wiápíñimeaní bimi náni nímeámi niyiri ají níni xwiá ríri nírfimíni ikwíróniijíyo siwá niwiri xegí amipí ámá niwiníróná ayá síwí nurori nímeapaxí wimónarijípi eni siwá niwiri ⁹ re urijinigini, “Joxi xwiáyo nipíkínimeareí simaŋwýóniijí ninuríníri nioní náni yayí seáyími nímei. E níánayí, amipí siwá síá tiyí nipíni siapimfíni.” uráná ¹⁰ Jisaso re urijinigini, “Setenoxí píni níniwiárimí éí ui. Xwiyáfá ripí ‘Áminá Gorixo nánini xwiáyo nipíkínimearo yayí seáyími umero segí amipí ‘Tjwíáxini.’ riniñyí emí nimoro siwí oyá náni dijí ikwíroro éírixini.’ riniñagí náni joxi níriípa wí emíméini.” uríagi ¹¹ Obo píni níwiárimí úáná ajínañí wa nibiro arírá wigíawixini.

¹² Jisaso ámá wa Jono wayí numeaia warijo náni re rariñagía “Omi rixa íá nixeró gwí ajíyo ɻywíráriáriní.” rariñagía o aríá e niwimo Gariri

piropenisíyo nání nuri niwearíná ¹³ aŋí Nasareti xío xwé iwiaroje píni niwiárimi nuri aŋí xegí yoí Kapaneamiyí riniŋíyo —Aŋí apí ipí Gariri tíni ikwírónini. Seburano tíni Napitarao tíni awaúyá íwiáríawé ɻweagíerini. E nání nuri ɻweaqinigini. ¹⁴ Ayí ripí nánirini. Gorixoyá xwiyíá wíá rókiamoagí Aisaiaoyi riniŋo xwiyíá niwuriyiri ríwamiŋí re eaáriŋírini, ¹⁵ “Xwíá Seburanoyá íwiáríawé tíni Napitaraioyá íwiáríawé tíni ejíná ɻweagíe ipí tñjímíni tíni iniigí Jodani rapáyo jíariwámí dání tíni xwíá Gariri imóniŋímini émáyí ɻweagíe, ¹⁶ ámá oxí apixí e ɻweagíayí nní Gorixomi muxídariŋagía nání síá yinijímíniŋí ɻweagíe rixa wíá xwé bi ónagí winigíawixini. Ayí apaxí mé peariqagía nání ikwapiŋíniŋí umeaariŋíyo rixa wíá wókímixini.” Ríwamiŋí e níriniri eániŋípi xixeni imónini nání Jisaso wíániŋí imónijo e nání nuri ɻweagírini.

Ámá wiepisarinjí imónipíri nání wirimeaemeŋí nánirini.

¹⁷O aŋí e nání nuri ɻweae dáni wáí re urimejinigini, “Gorixo xwioxíyo míméamí niseairí pírániŋí seameni aŋwi ayo ejagi nání segí íwí yarigíápi ríwímini nimamoro sanijí nimóniro ɻweářrixini.” nurimeri ¹⁸ ipí Gariri imanjípá tíni nípuríná siŋwí winiŋinigini. Xiráxogwá waú —Xiráo xegí yoí Saimonorini. O xegí yoí ámi bi Pitaorini. Xogwáo Adiruorini. Agwiaú egí omijí peyí ápearigííwaú ejagi nání ubení peyí nání ipíyo mamówárariŋagí Jisaso e niwiniri ¹⁹ re urijinigini, “Agwiagwí nixídípiyi. Peyí nání yarigíípa ámá nioni nixídipířayí eni axípi e wirimeapisi nání eaíwapiyimíni.” uríagi ²⁰ agwiaú ubení apaxí mé e nitimi ríwíyo uxídígíisixini. ²¹ O e dáni nuríná siŋwí winiŋinigini. Ámi xiráxogwá waú —Agwiaú Sebediomí xewaxowaúrini. Wío Jemisorini. Wío xogwáo Jonorini. Agwiaú xano tíni ewéyo niŋweámáná wigí ubení aríkiniŋagí pírániŋí yadíripínařagía Jisaso e niwiniri ríaiwá “Nixídípiyi.” uráná ²² agwiaú eni aŋní egí ewé tíni xanomi tíni píni niwiárimi nayoari númi uxídígíisixini.

Jisaso wáí urimeri simixíyo naŋí imiximeri ejí nánirini.

²³ Jisaso Gariri piropenisíyo ami ami nemeríná xegí Judayíá rotú aŋíyo dáni uréwapiyemerí xwiyíá yayí winipaxípi —Api Gorixo xwioxíyo míméamí neri pírániŋí umejweaníápi nání riniŋípirini. Api wáí urimeri ámá pí pí simixí yarigíáyo tíni uraní xixegíni imónigíáyo tíni naŋí imiximeri yaríná ²⁴ o yariŋípi nání yaní niwéa nuri Siria piropenisíyo ɻweagíayí nní aríá niwiáriro nání wigí ámá simixí xixegíni yarigíayí tíni ríniŋí xixegíni winarigíayí tíni ámá imíó diŋí xixéroariŋíyí tíni xóxwí yarigíayí tíni ejí siwímí yárigíayí tíni o tñjí e nání nimeámi báná o pírániŋí wimixiyariŋagí nání ²⁵ ámá oxí apixí obaxí Gariri piropenisíyo dánjyí tíni Dekaporisi piropenisíyo dánjyí tíni Judia piropenisíyo dánjyí tíni wigí aŋí xwé Jerusaremi dánjyí tíni iniigí Jodani rapáyo jíariwámíni dánjyí tíni epíroyí nero omí númi uxídígíawixini.

Xwiyáá Jisaso díwíyo dání uréwapiyinípi nánirini.

5 ¹Jisaso ámá oxí apixí niaiwí obaxí o tíñí e nání bimiarinjága niwiniri díwí miñíyo nání niyoari éí niywæri xegí wiepisarinjíyí xio tíñí e nání báná ²o nuréwapiya nuri re urijinigini, ³“Ámá giyí giyíné ‘Nioní nigípi apánirini.’ miripa étáyíné, ‘Ámá arirá oneapoyi.’ yaiwiarigíáyíné, Gorixo xwioxíyo mimeámí niseairi pírániñí seamejweaníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ⁴Ámá giyí giyíné, iñwí eaniri yarigíáyíné, Gorixo miñí ikiñwí seamiriníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ⁵Ámá giyí giyíné, iñwí mé nírimaxiniro saniñí imónigíáyíné, Gorixo xwioxíyo mimeámí neri seamejweaníe dání xwíá nirini segí imóniníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ⁶Ámá giyí giyíné, aiwá nání agwí seairi iniigí nání seainiri yariñípa riá mikiró pírániñí yarigíá ayí nániníjí niseaimóniríná Gorixo anani xixeni seiiníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ⁷Ámá giyí giyíné, ámá wíyo wá wianarigíáyíné, Gorixo eni wá seawianiníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ⁸Ámá giyí giyíné, ámá siñwí anigé dániraní, segípi úíámi dániraní, diñí ná bini nímorø axípini yarigíáyíné, Gorixo xewaniñø siwá seaininíá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ⁹Ámá giyí giyíné, ámá mixí inaríná nuro piyíá wírarigíáyíné, Gorixo ayí nání ‘Gí niaiwíxini.’ riñíá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ¹⁰Ámá giyí giyíné, wé róninjí Gorixo e érírixiniri wimónariñípi xíðariñagía nání xeaninjí seaikáriáyíné, o xwioxíyo mimeámí niseairi pírániñí seamejweaníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini. ¹¹Ámá giyí giyíné, nioní níxfariñagía nání ikayíwí seariro xeaninjí seaikáriro pí pí xwiyáá yapí seaxekwímorø seaiarináyí, yayí seainipaxíyínérini. ¹²Eñíná wíá rókiamoagíawamí xeaninjí niwikára wagíápa axípi seyíné eni niseaikára warínáyí, seyíné ajiñami nípeyiríná Gorixo yayí niseaimori amipí ayá rimixariñípi seaiapiníá ejagi nání yayí seainipaxíyínérini.

Saxí tñí wíá tñí nání urijí nánirini.

¹³“Saxí aiwáyo nímorø ninirínáyí awíí yariñípa seyíné nioni searariñáyo pírániñí ninixídiróná ámá niyoní eni niwíwapiyiro saxí awíí yariñípa axípíñíjí wimixírixini. Saxí awíí yariñípi nipuri rixa uráwíñijí imóniñjánáyí arire éáná ámi awíí imóniníjoi? Oweoi, amipí wí imixipaxí mimóniñagi nání óí e emi miwiárómóáná ámá xwirijwí osíxayarigíáriní. Seyíné nioni searariñáyo niniwiaíkirínáyí, saxí rixa uráwíñijí imóniñípi emi moarigíápa Gorixo eni axípi emi e seamoníáriní. ¹⁴Seyíné ámá Gorixomí xíðipíría nání uyíwí nímixároro wíáñijí uyamopíráriní. Añjí díwí miñíyo ikwíróniñípíñijí íními mimóní ejípi yapi seyíné eni nioni pírániñí ninixídirónáyí, ámá niyoní siñjáni e wimónipíráriní. ¹⁵Ámá ramixí nímixároro sixí wá nímearo sixí ikwaseaárarigíámaní.

Nimixároro seáyi e íkwiajwíyo ɣwirárarárigíári. Seáyi e tánayí ámá ajýo ínimi ɣweagíá niyoní wíá wókiariñíri. ¹⁶ Ramixí seáyi e ikwiárarána ámá niyoní wíá wókiariñípániñí seyíné ení ámá sijwíyo dáni wé róniñí imóniro ámáyo arirá wiro nerónayí ámá sijwí niseaniro ‘Ayí Gorixomi nixídiro nání ría yariñoi?’ niyaiwiro omi seáyi e umepírári.

ɣwí ikaxí níriniri eániñípi nání riñí nánirini.

¹⁷Seyíné nioní nání ‘O Gorixoyá ɣwí ikaxí Moseso níriniri eañípi tíni wíá rókiamoagíáwa níriro eagíápi tíni ení xwíá iwení nání biñíri. miniaiwipani. Xwíá iwení nání miþí amípí níriniri eániñípi sini xixeni imóninía nání biñíri. ¹⁸Aga nepa searariñini. Xwíári tíni ajína tíni sini ejánayí ɣwí ikaxí níriniri eániñí nipíni sini xixeni mimónipa ejánayí ná bini onímiápi riniñí api aiwi xwíá iweníamani. ¹⁹Ámá giyí giyíné ɣwí ikaxí níriniri eániñípi bi nání ‘Xwémani. Xwiyáa nimearipaxímani.’ niyaiwiro ogámí nero ámá wí ení axípi ogámí epíri nání niwíwapiyirínayí, Gorixo xwioxíyo mimeámi neri seamejweaníná e yarigíayí nání ‘Siykwípiániñí imónigíáyíri.’ ripírári. Giyí giyíné ɣwí ikaxí níriniri eániñípi xixeni axípi nero ámá wí ení axípi epíri nání niwíwapiyirínayí, Gorixo xwioxíyo mimeámi neri pírániñí seamejweaníná e yarigíayí nání ‘Ámá xwé mamadrixániñí imónigíáyíri.’ ripírári. ²⁰Seyíné Parisiowa tíni ɣwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tíni “None ɣwí ikaxí eániñípimi nixídirane e nerínayí wé róniñí yariñwini.” yaiwinarigíápi mímúropa nerínayí, Gorixo xwioxíyo mimeámi niseairi seamejweaníe wí ɣweapírámani.’ searariñini.

Wikí wónarigíá nání uréwapiyiní nánirini.

²¹“Ejíná Moseso segí seárfawéyo ɣwí ikaxí nurírná ‘Niwiápíni meari ámá mipikipani. Ámá giyí e nerínayí xwirixí seamepírári.’ uríñípi seyíné rixa aríá niwiro níjíá imónijo. ²²Ayí nañí neri aiwi agwí nioní ámi bi nípikwini nañí seáyi e nimixíri re searariñini, ‘Ámá giyí xegí ámá imónigíá wo nání wikí niwóniri mixí nurírnayí ají e dáni xwirixí mepírári. Giyí xegí ámá imónigíá womi “Díñí mayí roxini.” nurírnayí opisí ajýo dáni xwirixí mepírári. Giyí xegí ámá imónigíá womi “Majímajíá ikáriñariñí roxini.” nurírnayí xewanijo xwiyáa nímeáriniri ríá aníñí wearíñyo ikeáripírári.’ searariñini. ²³Ayínáni Gorixo nání aiwá peaxí timiniri neríná díñí re sináná ‘Gí ámá imónigíáyí wo sini xwiyáa nímearipaxí imóniní.’ díñí e sinánayí ²⁴aiwá peaxí tarigíe midániñí e nitimi nuri omi xámí piyáa niwírinimáná ámi ríwíyo dáni níbíri díxí aiwá peaxí tíriñi. ²⁵Seyíné woxí ámá wo tíni xwiyáa mearinipaxí imónijánayí xwirixíyo riwárinini nání sini óí e o tíni nuríná ajíni piyáa wírinirífini. E mepa nerínayí, o xwirixíyo riwáráná

gapimaní xwirixí mearijo e dáni porisowa tíjí e riwáráná awa gwí aqíyo riwáripíráriini. ²⁶ Aga nepa re seararijini, ‘Joxí íwí ejíyí náni nigwí íwí ejípi tñi xixeni niroari miwipa nerínayí, anijí e ñweaŋáná wí píni niriwiáriro riwáramopaxí mimónini.’ seararijini.

Íwí inarigíápi náni uréwapiyiŋí nánirini.

²⁷“Ejíná Moseso segí seáriawéyo ñwí ikaxí nuriríná ríwamiŋí nearí ‘Meánigípagwí ámá wí tñi íwí minipani.’ nuriri eaŋípi seyíné aríá niwiro njíjá imónijoí. ²⁸Ayí naŋí nerí aiwi agwi ámi bi nipikwini naŋí seáyí e nimixiri re seararijini, ‘Ámá níni giyí giyí apíxí wími “Nloni í tñi íwí inípaxonirini.” yaiwiminíri náni siŋwí íwí niwinirínayí, o rixa diŋí tñi íwí inarijii.’ seararijini.” urijinigini.

²⁹O ámá ayí diŋí oeyírónípoyiníri re urijinigini, “Segí siŋwí wiyyíí ‘íwí apí ei.’ ríránaýí siŋwí e rírífyi niyori emi moríni. E ninirónayí ríniŋí xwé niseainiríjí aiwi Gorixo ríá anijí wearíŋyo seaikaáráná ríniŋí seainimíniří ejípíniŋí seaininíámani. Siŋwí wiyyini anipá nimónirínayí ayí naŋí meŋagi aiwi joxí sini siŋí uríá ejagí náni ayí ananirini. ³⁰Dixí wé onamíŋú tñi íwí náni feapá sinánayí ‘Gorixo gí wará niríni ríá anijí wearíŋyo nikaearinigini.’ niyaiwiri wéú niwákwíniri emi moríni. E ninirínayí ríniŋí xwé nisiníri aiwi ríniŋí Gorixo ríá anijí wearíŋyo sikeaáráná sinimíniří ejípíniŋí sininíámani. Wé wúni niwákwínirínayí ayí naŋí meŋagi aiwi joxí sini siŋí uríá ejagí náni ayí ananirini.

Apíxí emi moarigíápi náni uréwapiyiŋí nánirini.

³¹“Ejíná Moseso ñwí ikaxí niríri ríwamiŋí re eaŋinigini, ‘Ámá go go xegí xiepími “Emi omómini.” niyaiwirínayí ámá níni “O apíxími rixa emi mojoi.” yaiwipíri náni payí wína nimixiri miŋi wiowáríwinigini.’ Moseso ríwamiŋí naŋí e niríri eaŋí aiwi ³²agwi nioni ámi bi nipikwini naŋí seáyí e nimixiri re seararijini, ‘Go go xegí xiepí xámí meaní ámá wo tñi íwí bi minaríná emi nimorínayí í ámá womí nimeániri aí xámí nimeareí emi mojoyá diŋíyo dáni íwí inarijii. Go go apíxí wa nimearo emi mogími nimearínayí ayí eni í tñi íwí inarijii.’ seararijini.

Síŋá tñíjí e dániniŋí rarigíápi náni uréwapiyiŋí nánirini.

³³“Ejíná Moseso segí seáriawéyo ñwí ikaxí nuriríná ríwamiŋí ripí nearí re urijinigini, ‘Seyíné woxí woxí síŋáyo árixá niwiri “Síŋá ro ñweaje dáni rirarijini.” nuriríná yapí bi murípani. E nuriríná Gorixoyá siŋwíyo dáni axípi éírixini.’ Ríwamiŋí e nuríri eaŋípi seyíné aríá niwiro njíjá nimóniri aiwi ³⁴⁻³⁵agwi nioni ámi bi nipikwini naŋí seáyí e nimixiri re seararijini, ‘Xwiyáá bi niriríná síŋá tñíjí e dáni mìripa éírixini. Aqína ayí Gorixoyá íkwianywí éí ñweani náni imóniŋagi náni e dáni xwiyáá “E rirarijini.” mìripa éírixini. Xwíári eni ayí Gorixoyá sìkwí tñi xwiríŋwí

nosaxiri ḡweajírí eñagi náni xwíá rirí eje dání xwiyáfá “E rirarijini.” miripa éfríxini. Jerusaremi ayí aŋí mixí ináyí Gorixoyá eñagi náni aŋí apimi dání eni muripa éfríxini. ³⁶ Dixí diŋyó dání díá wiyi pípíó oŋí weri apíá weŋí weri epaxí mimónijagi náni “Gí miŋí riŋimi dání rirarijini.” wí muripa éfríxini. ³⁷ Píne nuriríná sa “Oyi.” uriri “Oweoi.” uriri xixeni éfríxini. Wíni nira nuri “Síŋá tí tíŋí e dání rirarijini.” nurirínayí, rixa Oboyá diŋyó dání yariŋoi.’ seararijini.

Xixe eánarigíápi náni uriŋí nánirini.

³⁸ “Ejíná Moseso segí seáriawéyo ḡwí ikaxí nuriríná ríwamiŋí neari re uriŋípi, ‘Ámá wa seyínéyá womi siŋwí pírí seauyikfáná seyíné eni wayá womi siŋwí pírí uyikiríni. Wa seyínéyá womi maŋí pírí seayíreáaná seyíné eni wayá womi pírí uyírearíni.’ nuriri eañípi seyíné aría niwiro nijíá imónijoi. ³⁹ Ayí naŋí nerí aiwi agwí nioni ámi bi nipikwíni naŋí seáyi e nimixiri re seararijini, ‘Mixí seyíné seaíáná seyíné xixe miwipani. Ámá wo maripiŋwíyo iwaŋí reááná xíomí eni meá ámi bi tñí reáminiri yarfná xe oneaniri maripiŋwí midáni wimixiríni. ⁴⁰ Ámá wo xwirixí nirimerí dixí sorí rirápiminiri yarfná xío xe onirápинiri siŋwí niwiniri iyáfá nipáni méú eni miní wiríni. ⁴¹ Porisí worani, gapimaní worani, “Nigwí náni mariá, joxí saŋí nínirápiri nigí saŋí ripí nímeámi aŋí apimi náni nuii.” riráná “Nigwí meámi imori nímeámi uminiréini?” miyaiwipani. Aŋí xío rirípimi nirémori aiwi “Ámí aŋí bimí náni anani nímeámi oruimini.” uriríni. ⁴² Ámá wo amípí náni xegí diŋí niyaiwiri rixiŋí rirípíyí sa miní wiríni. Ámá wo “Amípí wí nioniyá ríwéná siapímía náni joxiyá niapei.” riránayí “Menini.” muripani. Sa miní wiríni.’ seararijini.

“Xeŋwí imónigíáyí náni diŋí sipí seaíwinigini.” uréwapiyiní nánirini.

⁴³ “Ejíná Moseso segí seáriawéyo ḡwí ikaxí nuriríná ríwamiŋí neari re uriŋípi, ‘Ámá dixíoyí diŋí sipí sítwinigini.’ nuriri eañípi seyíné aría niwiro nijíá imónijoi. Xwiyáfá ripí, segí ámináowa rigíápi ‘Xepixepá rónigíáyí tñí wíkí tñí iniríni.’ rigíápi eni seyíné rixa nijíá imónijoi. ⁴⁴ Ayí e nerí aiwi nioni ámi bi nipikwíni naŋí seáyi e nimixiri re seararijini, ‘Dixí xepixepá rónigíáyí náni diŋí sipí sítwinigini. Ámá xeaniŋí seaikárarigíáyo naŋí wí owímeaniri Gorixomi rixiŋí uriríni. ⁴⁵ Seyíné e nerínayí, nepa niaíwí segí ápo Gorixoyá niaíwíyínéniŋí imónijoi.’ seararijini. Ayí ripí náni seararijini. Xewaniŋoyá diŋí tñí ámá sipí ayo tñí naŋí ayo tñí sogwí wanariŋírini. Iniá eni oyá diŋí tñí wé rónigíá ayo tñí wé mirónigíá ayo tñí eaariŋírini. O ‘Ámá sipí ayo aiwi iniá wearí sogwí waniri mepa oení.’ yawiariŋímani. Seyíné o xegí niaíwíyíné eñagi náni ámá segíyo tñí xepixepá rónigíáyo tñí aiwi Gorixo yariŋípa axípi wéyo meríni. ⁴⁶ Seyíné ámá diŋí sixí seayigíáyoní

dijípí sipí niwirónayí, ‘Nene e yarijagwi náni Gorixo yayí nineairi amipí ayá tíjípí bi neaiapiníárini.’ riyaiwiarijoi? Oweoi! Ámá takisí náni nigwí ninearápíríná xixeni minearápí bi íwí nearáparigíawa axípi dijípí sixí uyigfáyoní dijípí sipí niwiro náni ‘Gorixo amipí ayá tíjípí bi miní winíárini.’ yaiwiarijewárani? Oweoi! ⁴⁷Ámá dixíyoní óí e sijwí niwiniri yayí niwirínayí, ‘Ámá wí yarigfáyí tíni xixeni mimóní múroarijwini.’ riyaiwinarijoi? Oweoi! Ámá Gorixomi mixídipa yarigfáyí aí axípi seyíné yarigfápa ení e yarijagfá náni e miyaiwipani. ⁴⁸Ayináni segí séno, ajínami ḷweajo wé rónijí nimóniri ámá nañí ayo tíni sipí ayo tíni aí dijípí sipí niwiri nañí wiarijípa seyíné ení axípi e wiríni.

Arirá niwiríná epaxípi náni uréwapiyiní nánirini.

6 ¹“Seyíné ‘Nañí owiimini.’ niyaiwiríná ámá sijwí niseaniro weyí seamepíri náni wigí sijwí anigfíe dáni miwipani. Seyíné e nerónayí, séno, ajínami ḷweajo ríwéná ayá tíjípí wí seaiapiníámani. ²Ayináni ‘Uyípeayíyo arirá niwiri ripí miní owimini.’ niyaiwirínayí, ámá sipí erí nañí erí yarigfáyí ámá sijwí ninaniro weyí onímépoyiníri wigí ámá womí ‘Pékákí nira xámí nimeai.’ nuríri óí erani, rotú ajfýorani, yarigfápa mepa éírixini. Nioni nepa seararijini. Ámá weyí numerínayí ayí wigí wimónarijípi rixa meaarijagía náni ríwéná Gorixo ayá tíjípí bi wiminíri ejípi meapríámani. ³⁻⁴‘Uyípeayíyo arirá niwiri ripí miní owimini.’ niyaiwirínayí, wé núkaúni tíni miwipani. Ná wúni tíni ínimi ikwisófríxini. Ínimi e niwirínayí, ápo Gorixo sijwí niseaniri ríwéná yayí niseairi amipí ayá tíjípí xío seaiapimíñiri yarijípi anani niseaiapiníárini.

Gorixomi rixiñí nuriríná uripaxípi náni uréwapiyiní nánirini.

⁵“Seyíné ripí ení Gorixomi xwiyíá ririmí niwiríná ámá sipí ríri nañí ríri yarigfáyí ámá sijwí ninaniro weyí onímépoyiníri ge ge ámá obaxí tíjípí e rotú ajfýorani, óí osisagwíyorani, éí niroro Gorixomi xwiyíá ririmí wiarijípa mepa éírixini. Nioni nepa seararijini. E yaríná ámá sijwí niwiniro weyí numerínayí ayí wigí wimónarijípi rixa meaarijagía náni ríwéná Gorixo ayá tíjípí bi wiminíri ejípi meapríámani. ⁶Seyíné Gorixomi xwiyíá ririmí niwiríná re éírixini. Dixí ajfýo ínimi nipáwiri ówaní niyárimáná dixí ápomi ínimi dáni ririmí wiríni. Seyíné ínimi dáni nerónayí, Gorixo sijwí niseaniri ríwéná amipí ayá tíjípí xío seaiapiníápi anani niseaiapiníárini. ⁷Gorixomi xwiyíá ririmí niwiríná ámá Gorixo náni majíayí omí xwiyíá ririmí niwiríná ayá wí nira nuro ‘Nene e nerónayí, Gorixo ará neaininjoi.’ niyaiwiro yarigfápa mepa éírixini. ⁸Seyíné amipí wí náni díwí níkeamóniro sini segí séno Gorixomi yarijí miwipa ejáná o rixa xámí njíjá imónijagi náni Gorixo náni majíayí yarijí ayá wí niwia nuróná yarigfápa mepa éírixini. ⁹Gorixomi xwiyíá ririmí niwiríná re uríírixini, ‘Negí ápoxini, ajínami ḷweajoxini, “Ámá

níni joxini ɣwíáoxi ejagi náni wéyo orimépoyi.” neaimónarini.¹⁰ “Joxi xwioxíyo míméamí níneairi neamejwearía náni oimónini.” neaimónarini. Ajínami amípí joxi “E oépoyi.” simónariñípi náni yarigápa nene “Xwíá rirími eni axípi e oyaneyi.” neaimónarini.¹¹ Agwi síá riyi aiwá nani náni neaiapei.¹² Ámá nene íwí neaííayo yokwarimí wiiariñwápa joxi eni nene yokwarimí neaííi.¹³ Ámá wí ejí eánigíáriñaníri iwamíó owíwapiyípoyiniri sijwí mineanipani. Obo mimiwiaíkí neainiginiri awí neamejweárixini. [Xwioxíyo míméamí níneairi pírániñí neamejweapaxoxi imóniri ejí sixí eánipaxoxi imóniri ikníipaxoxi imóniri ejoxi, íníná ayí joxini ejagi náni rarijini. “E e imóníwinigini.” neaimónarini.] Gorixomi rixijí nuriríná e urírixini.¹⁴ Seyíné ámá wí íwí seaííayo yokwarimí wiíánayí, séno Gorixo, ajínami ɣweaño seyínéyá eni yokwarimí niseaiiniñoji.¹⁵ E nerí aí íwí seaííayo yokwarimí miwipa éánayí, segí séno eni seyínéyá yokwarimí seainiñenijoí.

Aiwá ɣwíá nījwírariniríná epaxípi náni uréwapiyijí nánirini.

16 “Seyíné aiwá ɣwíá nījwírariniríná ámá sítí ero nañí ero yarigíáyí símí niyímiro yarigápa mepa éírixini. Ayí ámá sijwí níraniro símímaní siyó xeñána ayí re yaiwipíri ‘O aiwá ɣwíá nījwírariniríná?’ oyaiwípoyiniri emearigápa mepa éírixini. Nioní nepa re searariñini, ‘Ayí ámá weyí onimépoyiniri e nero wigí wimónariñípi rixa ámá weyí uméagía náni ayá tíjí ríwéná wiminiri ejípi wí meapírámani.’ searariñini.¹⁷⁻¹⁸ Seyíné aiwá ɣwíá nījwírariniríná ámá ‘O aiwá ɣwíá miñweañorini.’ yaiwipíri náni díá komixí niniro símímaníyo wayí níroniro éírixini. Seyíné yumíí e nerínayí, segí séno Gorixo sijwí niseaniri ríwéná yayí niseairi ayá tíjípi bi miní niseaiapinírári.

Amípí ayá tíjípi ajínami otípoyiniri uréwapiyijí nánirini.

19 “Xwíá tíyo amípí ayá rímixariñípi wí ípikwiyí xwiríá ikixerí wí nígiyí kiri wí riweaxwí imóniro níkwíri nipáwiro íwí mearo epaxí ejagi náni wíni wíni náni diñí nimoro nimeaayiro mitipa éírixini.²⁰ Seyíné Gorixoyá sijwíyo dáni wé róniñí nimóniro yumíí ámáyo arirá niwirínayí ayí seyíné amípí ayá tíjípi ajínami awí eámeámíniñí yárariñoji. E ípikwiyí wí xwiríá ikixerí nígiyí kiri riweaxwí imóniro níkwíro nipáwiro íwí mearo epaxí mimónini.²¹ Segí amípí nañí ayá rímixarigíápi xwíá tíyo wejánayí ayí xwíá tíyo náni diñí mopíráriñi. Ajínami wejánayí ayí e náni diñí mopíráriñi.

“Sijwí uyíwíniñí imónini.” uréwapiyijí nánirini.

22 “Segí sijwí ayí uyíwíniñí imónini. Sijwí tíni pírániñí naniro wé róniñí nerónayí diñí nañíni aumaúmí niniro segí xwioxíyo wíániñí seaókiarini.²³ E nerí aí segí sijwíyo dáni íwí náni nanirónayí segí diñí

xwioxíyo síániŋí yimixárinariŋoi. Dixí xwioxíyo wíániŋí óniŋípi síá niyimixirínayí ayí aga síá xaívíniŋí yimixárinariŋoi.

Aiwá tíni aikí tíni náni ududí winariŋí náni uréwapiyijí nánirini.

²⁴ “Ámá wo ámá waúyá xinániŋí nimóniri omiŋí wiipaxí menini. E nerínayí wíomi diŋí sixí nuyiri wíomi diŋí peá nímorí neri wíomi pírániŋí ayá tíni nixídri wíomi peayí níwianiri eniŋoi. Seyíné nigwíyíá omiŋí wiiariŋíniŋí nimóniro ‘Nigwí wí minimúropa oeni.’ niyaiwirínayí, Gorixoyá omiŋí wiiariŋí woxíniŋí imónipaxí menini. ²⁵ Nioni re searariŋini, ‘ “Arige pírániŋí nwéaniréwini?” miripa nero aiwá tíni iniigí tíni nipíri náni ududí mepa ero iyá aikí amipí waráyo yínpíri náni ududí mepa ero éríxini.” searariŋini. Ayí ripi náni searariŋini. Segí diŋí jíayí aiwá náni moarigíayo seayí e imóniri wará jíayí eni aikí yínarigíáyo seayí e imóniri ejagi náni searariŋini. ²⁶ Seyíné ijí náni diŋí mópoyi. Ijí aiwá iwiá uriri aiwá mirí ajíyo awí eámeámí yáriri mepa yarigíá aiwi segí séno Gorixo, ajínami nwéaŋo nimerí aiwá miní wiariŋírini. Seyíné ‘Ijowa neamúroŋoi?’ riyaiwariŋoi? Oweoi. ²⁷ Seyíné woxi, ‘Sepiá ámi bi oimónimini.’ niyaiwirí ududí éoxi sepiá ámi bi imónariŋírani? Oweoi. ²⁸ Seyíné api aí wí mepaxí imóniŋagía náni aikí náni pí náni ududí yariŋoi? Ará adowayí amíyo ejínáina náni diŋí mópoyi. Anijí miní iyá óí earí aikí yiri yariŋírani? Oweoi. ²⁹ E neri aí nioni re searariŋini, ‘Ejíná negí mixí ináyí Soromono nikíniri okiyáa niníisáná adowayí api tíni xixeni mimóniŋinigini.’ searariŋini. ³⁰ Gorixo adowayí tíni aráyo —Ará agwí ejíyo anani niyoaro síá wiyimi ríá ikeáripíráriŋini.” uriŋinigini. Wiepisariŋíyí “Gorixo ará náni ayá síwí muroarini.” oyaiwípoyiniri Jisaso e nuriri re uriŋinigini, “Oxí apíxíyíné, Gorixomi diŋí onímiápi ikwíroarigíáyíné Gorixo adowayí tíni aráyo okiyániŋí yariŋagi náni soyíné eni ajípaxí aikí e seayíriŋíráriŋini. ³¹ Aiwá tíni iniigí tíni pí naniréwiniri ududí mepani. Aikí eni pí yínaniréwiniri ududí mepani. ³² Émáyí, ámá Gorixo náni majíayí api nipíni náni anijí miní nero meaaniro yarigíáriŋini. E neri aí segí séno, ajínami nwéaŋo seyíné api nipíni náni seainaríná o rixa nijíá imóniŋagi náni seyíné axípi e mepa éríxini. ³³ Amipí api meáminiri náni mepa eri ‘Wé róniŋí Gorixo yariŋípi nioni oimónimini.’ niyaiwirí eri Gorixo xwioxíyo mimeámí nineairí neameŋweaníe páwiri náni amipí xío wimónariŋípi eri nerínayí, Gorixo anani api nipíni nisiiníráriŋini. ³⁴ Ayináni ‘Wíáriná aikí pí yínirane aiwá pí nirane yaníwáríani?’ niyaiwiro ududí mepani. E neríná ududí síá wiyimi epíráyí tíni nawíni axínáni nikumixiro ayá wí ududí yariŋoi.

Píné meararigíá náni uréwapiyijí nánirini.

7 ¹ “Gorixo seyíné eni xwiyáa seameariniginiri ámá wíyo xwiyáa mumearipa éríxini. ² Seyíné ámá wíyo xwiyáa umeararigíápa

Gorixo eni xwiyá seameariníárini. Seyíné ríá títí numearirínayí, Gorixo eni ríá títí seameariníárini. ³ Seyíné ‘Íwí amipí e mepani.’ urigápimi dání Gorixo apimi dání xwirixí seameníárini. Joxiyá íwí yarijípi sijwíyo írfónijí weñagi aiwi misékínarijagínijí dixí ámá imónijí wo íwí onimiápi yarijípi siykwíni jweñagi pí náni winarijírini? ⁴ Íkíá író dixí sijwíyo wejáná dixí ámá imónijí woyá sijwíyo siyikwí jweñagi niwiniro arire ‘Orimeámini.’ urarijírini? ⁵ Joxi naají erí sipí eri yarijoxini, joxiyá eni író urí wejípi xámí emi nimamónimáná sijwí píráni jí niwiniri oyá sijwíyo wejípi eni anani emi umamoríni. ⁶ “Segí memiá odipí xwiríljwí osaxipírixiníri odipí yarije xwíá e mitarigíápa xwiyá naají Gorixoyá eni ámá ‘Ayí pí pínéríani?’ yaiwiarigíáyí aríá niwiri aí ríwímini mamopírixiníri muripa érírixini. Síwí síwí nearopírixiníri amipí naají mini miwiarigíápa xwiyá Gorixoyá ámá aríá miwííyáyí xeanijí seapijrixiníri muripa érírixini.

Gorixomi rixijí urírixiníri uréwapijijí nánirini.

7“Seyíné Gorixomi yarijí niwiro segí seaimónarijípi náni rixijí uráná o anani mini seapijrixiníri. Rixijí nuriri amipí wí o títí e dání píáni jí neríná anani meapíriárini. Rixijí nuriri wáí e nirómáná wakwí óránánijí éáná Gorixo anani aríá nisiri ají ówañníjí seañkwiiníárini. ⁸ Ayí ripí náni seararijini. Ámá nñi giyí giyí yarijí niwiri wigí wimónarijípi náni Gorixomi rixijí nurirínayí anani meaarigíárini. Yarijí niwiri Gorixo títí e dání píáni jí nerínayí anani meaarigíárini. Yarijí niwiri Gorixoyá wáí e éí nirómáná wakwí óránánijí éáná o anani ají ówañníjí wíkwíiarijírini. Ayináni anani Gorixomi yarijí wiayírixini. ⁹ Seyíné re éí jwixapigíáyíné woxi dixí íwo aiwá náni rixijí riráná xeñwí síná reñýí nimeari umeaiarijírani? Oweoi! ¹⁰ Dixí íwo peyí náni rixijí riráná sidíri reñí nimeari umeaiarijírani? Ayí eni ananímani. ¹¹ Seyíné íwí néra warigíáyíné aiwi segí niaiwí rixijí searáná amipí awiaxíyí mini wiarijíárini. E neri aí segí séno, ajinamí jweñayoyí ajipaxírini. Giyí giyí rixijí uráná amipí nanjípi anani mini winigini. ¹² Seyíné ‘Ámá e oneaiípoji.’ niyaiwirínayí, seyíné ayo eni axípi e wiiríini. Ijwí ikaxí Moseso niriri eañjípi tñi xwiyá wíá rókiamoagíawa níriro eagíápi tñi api e riñijagi náni rarijini.

Íwí iniñýyaú náni uréwapijijí nánirini.

13-14 “Íwí onigí iniñýikwíni páwianiro érírixini. Ayí ripí náni seararijini. Íwí ríwéná Gorixo xeanijí winía náni iniñýi óí xwé iniñagi náni ámá obaxí Gorixo náni dijí mímó ayimi nipáwiro wigí dijí tñi néra warijoí. Ayináni seyíné óí Gorixo ríwéná dijí anijí íníná jweapíria náni seapijrixiníri onigí iniñýikwíni páwipíri náni anijí miní o riñípimi nixídiro érírixini.

“Ámá íkíániñjí imónijoi.” uréwapiiyijí nánirini.

15 “Mimóní wíá rókiamoarigíáwa wigí diñj íníminiyí síwí sayí sí roariñjí yapi nimónimáná aiwí seyíné tíámini nibirfná sipisipí yapíñijí awayini yarigíápa nimónimi seaímeapírárini. Ayináni sijwí tñi eríini. 16 Seyné íkíá nají wéína niwiniríná ‘Ana nañínarini.’ riro sipí wéína niwiniríná ‘Ana sipínarini.’ riro yarigíápa sipí imónijí mimóní wíá rókiamoarigíáwa yarigíápi niwiniríná ‘Yapí rineaíwapiyariñoi? Nepa Gorixoyáowamani.’ yaiwíírixini. Ámá yapi seyíné seaíwapiyaniro bíayí ekirkwíniñjí imónijoi. Wainí sogwí ekirkwíyo darigírárani? Oweoi! Íkíá pikí sogwí ejwíxíyo darigírárani? Oweoi! 17 Rípi ení axípírini. Íkíá nañiyí sogwí nañí wearíñirini. Sipíyí sogwí sipí wearíñirini. 18 Íkíá nañiyí sogwí sipí wepaxí mimónini. Sipíyí sogwí nañí wepaxí mimónini. 19 Íkíá nñi sogwí nañí miwéýí nidikáriro ríá ikeárárarigíárini. 20 Ayináni seyíné íkíá sogwíyo niwiniríná nijíá imónarigíápa sipí imónijí mimóní wíá rókiamoarigíáwa yarigíápi niwiniríná ‘Gorixoyáowamani.’ yaiwíírixini.

Gorixo “Joxí nání nioní majírárini.” uriniginiri uréwapiiyijí nánirini.

21 “Ámá Jisasomi “Ámináoxini, Ámináoxini” urarigíá nñi xegí xano, ajiñamí ñweaño xwioxíyo mimeámí nerí pírániñjí umeñweaníe páwipírárini.” miyaiwipani. Amá xío wimónariñípi xídarigíá giyí giyí, ayíni nipáwiro ñweapírárini. 22 Síá Gorixo ámá niyoní mí ómómixímí eníáyimi ámá obaxí re nirayipírárini, ‘Ámináoxini, Ámináoxini, nene yoí joxiyáyo dání xwiyíá wíá rókiamoagwárini.’ niníriro ‘Yoí joxiyáyo dání imíó mixí umáinowáragwárini.’ niníriro ‘Yoí joxiyáyo dání emimí obaxí wíwapiyagwárini.’ niníriro epíríá ejagi aiwí 23 ámá niyíyá sijwí anigé dání re urimírárini, ‘Seyíné nání nioní nijíá wí mimónijíni. Rikikiríó yarigíáyíné nioní píni niniwiárimí úpoysi.’ urimírárini.

Ají mirarigííwaú nání uréwapiiyijí nánirini.

24 Ámá giyí giyí nioniyá xwiyíá rípi aríá niniri xixeni e ninixfdírnáyí ayí ámá sínjá ají nimíriríná diñj pírániñjí nejwiperi xwiá nímiga niwerí sínjá piárá íními yapíñijínamí dání sínjá piárá ají miriníápi e dání nikikíróa niyapiri mirarijónijí imónijoi. 25 Iniá earí iniigí waxí xwé weapiri ríwipí erí nerí aiwí ajiwá sínjá íními yapíñijínamí dání nikikíróga yapíñijagi nání mikwierómioajinigini. 26 Ámá giyí giyí xwiyíá nioní rarijápi aríá niniro aí xixeni mepa nerínayí ayí ámá sínjá ají nimíriríná majimajíá nikáriniri inikíyo seáyi e dání sínjá nikikíróa niyapiri mirararíjónijí imónijoi. 27 Iniá earí iniigí waxí weapiri ríwipí erí yaríná ajiwá nikwierónowiri riwí nira piérojínigini.” Jisaso e nuríri 28-29 xwiyíá api nipiní rixa nira núisáná ejáná ámá e epíroyí egíayí o ñwí ikaxí eáñijípi mewegíáwa uréwapiyarijápa muréwapiyí néñi tíjónijí uréwapiyarijagi nání ududí néra ugíawixini.

Peyiyí imónijí womí naají imixijí nánirini.

8 ¹Jisaso nuréwapiyíisáná díwí miñijo dání weaparíná oxí apixí niaíwí obaxí númi weaparíná re ejiniginí. ²Ámá peiyí imónijí wo nibiri niwímearei miijí xwíáyo nikwírori re urijiniginí, “Ámináoxini, joxi nioní náni ‘Naají owimiximíni.’ niyaiwiríná anani naají nimixipaxoxirini.” uríagi ³Jisaso wé feapá niwiri seáyi e niwikwiáriri “Joxi naají oimónini.” nimónarini. Rixa naají imónei.” uráná re ejiniginí. Peyiyí imónijo naají imóniagi ⁴Jisaso re urijiniginí, “Joxi nioní naají simixíayí náni amíná nuri ámáyo áwañí murípani.” nuríri ámá o Moseso ejíná ɣwí ikaxí ragípi mé ámáyo xewanijo áwañí nura emeniginíri e nuríri ámi re urijiniginí, “Amíná apaxípániijí imónigáwa tíjí e náni nuri womí siwá niwiniri naajwí ridiyowá náni negí arío Moseso ejíná sekaxí nearagíyí bi mini wírixini. Gorixo náni ridiyowá siáriri joxi naají imóníipi náni áwañí riri oeniri mini wírixini.” urowáriñiniginí.

Porisí woyáyí womí naají imixijí nánirini.

⁵O arí yoí Kapaneamíyo rémóáná wauyí porisí áminá imónijí wo niwímearei wauní rixinjí nuríri ⁶re urijiniginí, “Ámináoxini, gí inókiniijí nimóniri omijí niiarijo ejí níni siwimí nerí niwerí ríniijí xwé winarini. Anani naají imixíréini?” uríagi ⁷Jisaso re urijiniginí, “Ananirini. Nioní nuri naají imiximífini.” uríagi ⁸porisí áminá imónijo re niyaiwiri “Porisí wa nioní ínimi nuríniijípa simixíyí ení Jisasomí ínimi wuríniini.” niyaiwiri re urijiniginí, “Ámináoxini, nioní ámá wé rónijí joxi tíni xixeni mimóniijagi náni joxi gí ajiyo íwiapipaxí mimóniri. E nerí aí joxi re dání ‘O naají oimónini.’ ráná gí omijí niiarijo naají imóniniijo. ⁹Ayí ripí náni seararijini. Nioní ení ámá omijí ‘Ayí ayí ei.’ nirarigíawamí ínimi wuríniijini. Nioní ení porisí wa ínimi nuríniijo. Womí ‘Joxi aji ui.’ uráná sa anani aríá niniri warijírini. Womí ‘Bei.’ uráná sa xixeni barijírini. Gí inókiniijí niiarijí womí ‘E ei.’ uráná xixeni yarijírini.” uríagi ¹⁰Jisaso aríá e niwiri náni ududí nerí ámá xíomi númi warigáyo nikinimóniri re urijiniginí, “Isireriyíné woxí ámá ro dijí seáyi e ninikwírori yarijípa xixeni e dijí minikwíroarijagi siñwí ranijárini. ¹¹Nioní re seararijini, ‘Ámá Gorixo xegíyí xwioxíyo mimeámí nerí pírániijí umejweajáná émá obaxí sogwí íwiaparíjímini ɣweagíyí tíni sogwí wearijímini ɣweagíyí tíni nibiro segí aríowa Ebiríamo tíni Aisako tíni Jekopo tíni nawíni ani niñwearo aiwá nipírárini. ¹²E nerí aí Isireriyíné, Gorixo ajiipaxí xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweapaxíyíné Gorixo mejweaníe dání síá yiniyími seamoaíáná e dání mimenijwí ayikwí miseariníá enagi náni ɣwí earo manjí síwí ríkwíniro epírárini.’ seararijini.” nuríri ¹³wauyí porisí áminá imónijomí re urijiniginí, “Dixí aji ui. Joxi ‘O e epaxorini.’ niniaiwiri dijí nikwíroarijípi xixeni rixa oimónini.” urowáraná axíná xegí omijí wiiarijo rixa naají imónijiniginí.

Pitaomi xineagwími naají imixijí nánirini.

¹⁴ Jisaso Pitaoyá aŋýo nipáwiríná wenijí éiyí weniŋinigini. Pitaomi xineagwí wará ríá pirí wiariŋagi íkwiaŋwíyo sá riyí weŋagi niwiniri ¹⁵ wé seáyi e ikwiáráná re ejinigini. Ríá pirí píni wiáráná niwiápínameari Jisasomi aiwá nixeri wiŋinigini. ¹⁶ Rixa sogwí wéáná ámá e dámýí wigí ámá imíó diŋí xixéroariŋyí obaxí o tíŋí e niméra nibiro wáráná oyá xwiyá tñi mixí umáinowárayiri simixyí nñi eni pírániŋí imimiximí eri ejinigini. ¹⁷ Gorixoyá xwiyá wíá rókiamoagí Aisaiaoyí riniŋo ámá xegí xiáwowayá xwíá plaxíyo dání iwiaroní nání xwiyá níriri eaŋí rípi, “Xewaniŋo negí simixyí tñi uraní tígíayí tñi naají imimiximí enírári.” riŋípi rixa xixení imóniní nání Jisaso e ejinigini.

Ámá “Orixídaneyi.” urigá nánirini.

¹⁸ Jisaso ámá oxí apixí obaxí omi ikwikwierí wiariŋagía niwiniri xegí wiepisariŋowami sekaxí re uriŋinigini, “None ipíwámi jíariwámi dání xemoani nání ewéyo pixemoánípoysi.” uraríná ¹⁹ jwí ikaxí eániŋípi mewegíayí wo nibiri re uriŋinigini, “Nearéwapiyariŋoxini, aŋí ami gimi gimi nání úáná nioní númi rixídímemiári.” uríagi ²⁰ o re uriŋinigini, “Síwí sayí sá wenía nání síŋá sirírikí tíŋíri. Injí eni sá wenía nání niyiní tíŋíri. E neri aí ámá imóniŋáoni sá wémia nání aŋí wí menini.” uriŋinigini. ²¹ Xegí wiepisariŋyí ámi wo re uriŋinigini, “Ámináoxini, gí ápo tñi niŋweaŋisáná o rixa péáná xwíá niweyárimoni númi rixídímemía nání ananirani?” uríagi aí ²² Jisaso ámá xiomí diŋí miwikwíroarigíayí nání re uriŋinigini, “Xegí piyí wíá xwíá weyárířixiníri siŋwí niwiniri nioní númi nixídei.” uriŋinigini.

Ipí imeamíkwí yariŋípi samiŋí imixijí nánirini.

²³ E nurimi ewéyo pixemoánáná xegí wiepisariŋowa eni nipiŋemoániro ipíyo oriwámi dání nání nimeámi waríná re ejinigini. ²⁴ Ríwipí xwé neri iniigí imeamíkwí neríná rixa ewépá miwiáróminiri yariŋagi aiwi Jisaso sá maiwí weŋagi ²⁵ wiepisariŋowa nuro saiwiárí niwiro re urigáwixiní, “Ámináoxini, rixa nineamíwiáropaxíri. Arirá neaii.” uríagía ²⁶ o re uriŋinigini, “Diŋí onimiápi nikwíroarigíoyné pí nání wáyí seainarini?” nurimi niwiápínameari re riŋinigini, “Imiŋí tñi iniigí tñi samiŋí oweárini.” ráná re ejinigini. Imiŋí píni wiáriri iniigí wiŋwí mé riwoáriri neri qŋiŋíá imónáriŋinigini. ²⁷ Qŋiŋíá imónárfagi niwihiro re rinigáwixiní, “Pí ámáoríani? Imiŋí tñi iniigí tñi aríá niwiri samiŋí weáriáyo.” rinigáwixiní.

Ámá imíó xixéroariŋíwaúmi mixí umániŋí nánirini.

²⁸ O tñi xegí wiepisariŋowa tñi oriwámi dání ámá yoí Gadarayí aŋýí tñiŋí e niwiékínamearo ewéyo dání ayoááná ámá imíó diŋí xixéroariŋí waú

—Awaú imíó nimóniri sayí e roñagví náni ámá óí ayimi mipwarigíárini. Awaú xwáripá ámá tayarigíá tíñí aŋwi e dání níbiri nawíni órórfí niniro ²⁹xwamiání re urigíisixini, “Niaíwí Gorixoyáoxini, joxí pí neaiminiri barijini? Gorixo ríwéná ríniñí neaiapiníá sini ejáná joxí ríniñí neaiapiminiri ribarijini?” nuriro ³⁰odipí obaxí bi ná jíamí nirómáná aiwá nariñagía niwíniro ³¹rixijí re urigíawixini, “Joxí mixí nineamáinirínayí, odipíyo oxixérópoyiniri sijwí neanei.” uríagía ³²o “Emani!” uríagi ámá awaúmi píni niwiárimi odipípimi xixéróáná re ejiniginí. Pímaní miwiáronjími ajní imegíni wéíayí ipíyo igwíá nuyíroro iniigí ninamiro piyí egíawixini. ³³Piyí éagía odipí awí mearoarigíawa sijwí e niwínimí wigí ají apimi náni mírf nuro odipí iniigí namííápi tíñí ámá imíó xixeroarigííwaú eni nanjí imóniri éípi tíñí náni repiyí wíáná ³⁴ámá oxí apixí náni ají apimi dánjyí Jisasomi wímeaniro náni nuro omí niwiniro rixijí “Joxí neneýá xwíá re píni nineawiárimi wí e náni ui.” urigíawixini.

Ámá ejí níni siwímí ejomí nañí imixijí nánirini.

9 ¹Jisaso ewépámi nipixemoániri niñweari nimeámi oriwámi dání nixemoaurí xegí ají ɻweaarinjípimi nirémori ɻweaŋjáná ²re ejiniginí. Ámá wa ámá ejí níni siwímí ejí wo íkwiaŋjwíyo nítimáná nimeámi báná Jisaso awa “O ananí nañí neaimixiyipaxfríni.” niyaiwiro xíomi diñí wikwíroariñagía niwiniri ejí siwímí ejomí re urijiniginí, “Ámá roxini, joxí ayá síwí miríropani. Íwí joxí yariñípi rixa yokwarimí siíárini.” uráná re ejiniginí. ³Íwjí ikaxí eániñípi mewegíawa wigí xwioxíyo dání diñí re nipikíga ugíawixini, “Ámá ro ‘Gorixo yariñípi epaxonirini.’ niyaiwiro niriríná Gorixomi riperirí umeariní.” Ínimi dání diñí e yaiwiariñagía náni ⁴Jisaso diñí adadí niwiri níjá nimóniri re urijiniginí, “Pí náni segí diñíyo dání ‘O Gorixomi riperirí numerí yarini.’ niaiwiarinjoí? ⁵⁻⁶Nioni ejí siwímí ejomí ‘Dixí fwí yariñípi rixa yokwarimí siíárini.’ uráná soyíné ‘O néní tíñoríani?’ niaiwipíriréoi? Omi ‘Nañí nimóniri niwiápíñimeámi ají ui.’ uráná soyíné ‘O néní tíñoríani?’ niaiwipíriréoi? fwí yariñípi yokwarimí niwiirfná ínimi imónijagí náni e yaiwipaxí mimónini. E nerí aiwí ámá imónijáoni náni ‘O xwíá tíyo niñweariná eni fwí yariñípi yokwarimí wiini náni néní tíñoríani?’ niaiwipíri náni sijwí nanípoyí.” nuriri ámá ejí níni siwímí ejomí re urijiniginí, “Joxí niwiápíñimeari dixí íkwiaŋjwí nixopemixíri nimeámi ui.” uráná ⁷o niwiápíñimeámi xegí ají e náni uñiniginí. ⁸Xegí ají e náni úagi oxí apixí e epíroyí egíayí sijwí e niwiniro náni diñí niyeawáriro “Gorixo ámá ro néní tíñonijí wimixijíríani?” niyaiwiro xíomi yayí seáyimi dání umegíawixini.

Matiyuomi “Níxídei.” urijí nánirini.

⁹Jisaso e píni niwiárimi nuríná ámá wo xegí yoí Matiyuoyí ríniyo takisí náni nigwí uráparigíá opisí ajíyo riwo ɻweaŋjagí niwiniri re

urijinigini, “Nioni nixidiméirixini.” urági o niwiápínameari númi uxidijinigini. ¹⁰ Jisaso xegí wiepisarijowa tíni anjí Matiyuoyá náni nuro aiwá naríná ámá takisí náni nigwí uráparigíáyí tíni íwí aríkí yarigíá wíniyí tíni omi niwímearo nawíni aiwá narijagía ¹¹ Parisiowa sijwí e niwiniro xegí wiepisarijowami re urigáwixini, “Segí searéwapiyarijí ro pí náni ámá takisí náni nigwí nearáparigíá tiyí tíni íwí aríkí yarigíá tiyí tíni nawíni niijwearo aiwá narijoi?” urágiá ¹² Jisaso aríá e niwiri xewanijo náni “Ámá íwí yarigíáyo arirá wiminiri náni weapijoríani?” oyaiwípoiniri ewayí ikaxí re urijinigini, “Ámá simixí miyarigíáyí xwírí tíjí e náni warigíárini? Oweoi, simixí yarigíáyíni xwírí tíjí e náni warigíárini. ¹³ E nerí aí soyiné nuro xwiyíá ejná wíá rókiamoagí Xoseao niriri eají ripi, “Ridiywáni Gorixoní náni nífrixini.” minímónarinini. “Ámá wíyo náni ayá nurimixiro arirá wífrixini.” nimónariní. niriri ríwamijí eají apimi fá niroro nijíá imónipoyi. Ayí ripi nánirini. Ámá ‘Wé rónijí yarijwaénexini.’ yaiwinarigíáyo ‘Nioni tímámini bípoyi.’ uriminiri náni weapijámani. ‘Íwí yarijwaénexini.’ yaiwinarigíáyo náni weapijárini.” urijinigini.

“Dixí wiepisarijíyí aiwá ɣwíá miɣwirárinayaríoi.” urigíá nánirini.

¹⁴ Jono wayí numeia warinjoyá wiepisarijowa Jisaso tíjí e náni nibiro re urigáwixini, “None tíni Parisiowa tíni Gorixo none náni yayí owininiri aiwá ɣwíá miɣwirárinayaríagwi aiwí dixí wiepisarijowa pí náni aiwá ɣwíá miɣwiráriní yarijoi?” urágiá ¹⁵ Jisaso xewanijo náni “Omi wa nipikímáná ejnána wiepisarijíyí dijí sipí niwiríná aiwá ɣwíá miɣwirárinipíráriini.” oyaiwípoiniri ewayí xwiyíá re urijinigini, “Ámá apíxí sijí meáo xegí ámá imónigíáyí tíni ɣweajnána o náni dijí sipí wipaxí menini. E nero aí ámá wa omi anínimixáná íná aiwá ɣwíá miɣwirárinipíráriini.” urijinigini. ¹⁶ “Xwiyíá Parisiowa nearéwapiyarijíapi tíni Jisaso sijí nearéwapiyarijípi tíni kumixipaxí mimónini.” oyaiwípoiniri ámi ewayí ikaxí nuriri re urijinigini, “Ámá wigí soríá axenijagi niwiniróná rapirapí sini mikkaríniyi bi nimearo urí ói iniijúmi nipíroro gwí kiwearigíámani. E nerínayí, igíá eánáná rapirapí sijí píróíápi nikkarínríná urú xwé naxega uniárini. ¹⁷ Ripi eni ámá iniigí wainí sijí memé wará sixí uríwámí iwajíá yarigíámani. E nerínayí, memé wará sixíwá núpiyiniríná iniigí wainí puri sixíwá xwírífí ikixéniri e enigini. Wainí sijyí memé wará sixí sijwámí yíánayí, wará tíni iniigí tíni nipaúni nají eniøjoi.” urijinigini.

**Apixí ragí anijí pwarijí wími nají imixiri miáí
pejí wími nají imixiri ejí nánirini.**

¹⁸ Jisaso xwiyíá api sini e uraríná re ejinigini. Judayíá rotú anjí meweñí wo nibiri Jisaso sikkí tíjí e miijí xwíáyo nikwírorí

re uriñinigini, “Gí miaí rixa pearini. E nerí aí joxi níbiri wé seáyi e wikwiáráná nañí oeni.” uríagi ¹⁹ o niwiápíñimeari númi nuri wiepisarijowa ení nawíni waríná ²⁰⁻²¹ re ejinigini. Apixí wí —í xegí ragí anijí pwaríná xwiogwí wé wúkaú sikwí waú mûroñírini. Í “Niñí oyá iyáyoní amáí niróniríná nañí imóniminyíríani?” niyaiwia níbiri ríwíyo nirónapimáná Jisasoyá iyáyo sírwí jíe amáí róniñinigini. ²² Amáí róníagi Jisaso nikinimóniri ímí sijwí niwiníri re uriñinigini, “Gí ineyí, ayá síwí mìriopani. Jíxi diñí ninikwíroriñípmi dáni eríkiemeánfini.” uráná í rixa nañí imóniñinigini. ²³ Jisaso e dáni nuri rotú aní meweñoyá aní e níremorí oxí apixí epíroyí niyárimáná lwapé riro webí riro nero yaiwíniñí yariñagá niwiníri ²⁴ re uriñinigini, “Rixa peyeápoyí. Miáí piyí menini. Sa sá weni.” uríagi ayí ripiá nuriro yariñagá aí ²⁵ níni miáí tíñí e píni niwiárimi rixa niþeyeámáná ejáná o nipáwiri miáími wéyo íá nimaxiriri míyeoááná re ejinigini. Miáí wiápíñimeañinigini. ²⁶ Í wiápíñimeágí xwiyíá o éipi náni xwiyíá aní niyoní rináriñimeñinigini.

Sijwí supárigíí waúmi nañí wimixiñí nánirini.

²⁷ Jisaso e dáni waríná ámá sijwí supárigííwaú númi nuxídiri ríaiwá re urígiñisixini, “Negí mixí ináyí Depitomi xiáwoxini, yawawi anani wá yeawianiréini?” nuriri ²⁸ o rixa aníyo nipáwiri lweañagi awaú ení nipáwiri wímeááná Jisaso yariñí re wiñinigini, “Awagwí diñí ninikwírori ‘O anani sijwí supárigwíyí nañí yeaimixipaxorini.’ riniaiwiariñíi?” uríagi awaú “Oyi, Ámináoxini, joxi e epaxoxirini.” uríagi ²⁹ o egí sijwíyo wé íá nuxiriri re uriñinigini, “Awagwí diñí nikwíroarigíípa xixení oimónini.” uráná re ejinigini. ³⁰ Awaú sijwí noxoari anigíñisixini. Siñwí noxoari aníagíí Jisaso aráj jiyikí norí re uriñinigini, “Awagwí nioni eaíápi ámá wíyo áwaní murimepa éisixini.” uríagi aí ³¹ awaú o tíñí e dáni nuríná xío wíípi náni ami ami repiyí niwia emegíñisixini.

Mañí píronáriñí womí nañí wimixiñí nánirini.

³² Jisaso e dáni waríná ámá wí wigí ámá imíó diñí xixéroñagi náni mañí píronáriñí wo Jisaso pwarije náni nímeámi níbiro wáráná ³³ o imíóyo mixí umáinowáráná mañí píronárago rixa xwiyíá rariñagi oxí apixí e epíroyí egíyí sijwí e eágí niwiníro ududí nero re nira ugíawixini, “Aga ejíná ejíná aiwi Isirerene ámá wo e yariñagi wiñagwámani.” nira úagía aiwi ³⁴ Parisiowa re rigíawixini, “Obo, imíóyo umeñweañoyá diñí tíñí mixí umáinowárarinírini.” rigíawixini.

Jisaso ámá náni wá wianíñí nánirini.

³⁵ Jisaso Judayíyá aní xwéyo tíni onimiáyo tíni nemeríná wigí rotú aníyo nipáwiri uréwapiyemeri xwiyíá yayí winipaxípi —Api Gorixo ámá xío xegí xwioxíyo mìmeámi nerí pírániñí umeñweaníápi náni

riniŋípirini. Api náni wáí urimeri ámá simixí xixegíni yarigíáyo tíni uraní xixegíni imónigíáyo tíni naŋí imimiximí wiemerí neríná³⁶ ámá oxí apíxí epíroyí egíáyí sipisipí xiáwo mayí neríná úrapí nero diŋí simigwíá niyiniróníŋí wiároáriñarigíápa yariŋagía niwianiri wá niwianiri³⁷ ámá xwiyíá Gorixoyá wáí urimepírúa náni obaxí mimóniŋagi náni xegí wiepisariŋíyo re urinjinigini, “Aiwa omiŋíyo píripírúa ináriŋagi aiwi ámá nimipírúa náni obaxí menini.³⁸ Ayináni Gorixomí rixiŋí re urípoyí, ‘Ámá aiwá api rimiipírúa náni dixí omiŋí tíŋí e náni urowárírixini.’ urípoyí.” urinjinigini.

**Wáí wurimeiarigíáwami ejí sixí weámixowáriri
sekaxí uriri ejí nánirini.**

10

¹Jisaso xegí wiepisariŋí wé wúkaú sikhí waú awami “Awí eánípoyí.” nurimáná awa ámá imíó diŋí xixéroariŋíyo mixí umáinowáriro ámá simixí xixegíni yarigíáyo tíni uraní xixegíni imónigíáyo tíni naŋí imixiro epaxí imónířrixiniri ejí weámixowáríjinigini.² Xegí wáí wurimeiarigíáwa, wé wúkaú sikhí waú imónigíáwa wigí yoí rowarini. Xámiyo Saimonorini. Ámi yoí bi Pitaoyi wírinijorini. Xegí xogwáo Adíruorini. Sebediomí xewaxowaú Jemiso tíni xogwáo Jono tñirini.³ Piripo tíni Batoromuo tñirini. Tomaso tíni Matiyuo tíni —O takisí náni nigwí urápagorini. O tñirini. Arípiasomí xewaxo Jemiso tíni Tadiaso tñirini.⁴ Saimono —O ámá “Émáyo mixí oxídowáraneyi.” rariŋíáyí tíni nawíni nikumixiniri emeagorini. O tíni Isíkarioti dáŋí Judaso —O Jisaso náni miyí urijorini. O tñirini.⁵ Jisaso wé wúkaú sikhí waú awami nurowáríriná sekaxí nuriri re urinjinigini, “Soyíné nuróná émáyíyá aŋí tñjímíni mupani. Samariayí —Ámá ayí Judyayí tíni xepixepá rónarigíáyíriní. Ayíyá aŋíyo náni eni mupani.⁶ Soyíné negí Isireriyí —Ayí sipisipí xiáwo pírániŋí mimearíná ami ami uniamoariŋíniŋí imónigíáyíriní. Ayí tñjí e nánini úpoyí.⁷ Soyíné nuróná wáí re urimeríini, ‘Gorixo xio xegí xwioxíyo míméamí níneairi neameŋweani aŋwi ayo ejagi náni segí íwí yarigíápi ríwímíni nínamororo nisaniro ḥweářrixini.’ urimero⁸ ámá simixíyo naŋí imimiximí ero ámá péíáyo diŋí sixí numímoró saiwiárí wiro ámá peyiýí tígíáyo wigí wará naŋí wimixiro imíó diŋí xixéroariŋíyo mixí umáinowáriro eméřrixini. Soyíné nioni ejí eániŋí anipá ejí seaeámixowáríayí náni soyíné ámá simixíyo naŋí imimiximí niwiríná nigwí náni muripa nero sa anipá naŋí imimiximí wířrixini.⁹ Soyíné niwaniro neríná nigwí sixí ímoarigíáyo nigwí xwérani, onímiárani, nimearo sixí nímoró nímeámi mupa ero 10 fá árupiaŋí aí tíni nimanimí mupa ero iyíá wúkaú raiwakiyí mepa ero sikhí sú niyíniro aiwi ámi waú mimeapa ero xoyíwá nimaxirími mupa ero éřrixini. Ayí ripí nánirini. Ámá arírá wiariŋíomí ananí aiwá miní wiariŋagía náni soyíné eni aiwá ananí seaiapipírá ejagi náni

amipí nimeámi mupa éírixini. ¹¹ Ají xwé bimirani, onimiá bimirani, níremoríná ámá ají apimi ḥweagíayí ámá go go íwí amipí miyarijomí niwiniríná oyá ajíyo nipáwiro ají apimi píni niwiárimi upírííná nání o tímíni wéírixini. ¹² Ámá ‘O tíni oweaneyi.’ yaiwíoyá ajíyo nipáwiríná ayo yayí niwiyo ‘“Gorixo pírániŋjí oseameni.” neaimónarini.’ uríírixini. ¹³ Ayí eni yayí niseairo segí píne aríá seaipíri nání wimónánayí, soyíné yayí niwiríná uríápi anani ‘Xe oimónini.’ yaiwíírixini. Ayí e misaipa seaíánayí, soyíné yayí niwiríná uríápi ‘Anipá oimónini.’ yaiwíírixini. ¹⁴ Ámá giyí giyí wigí ajíyo nání niseaipemeámi mupa ero soyínéyá xwiyíá aríá mísaeimónipa ero éánayí ají iwámiraní, ají apimiraní, píni niwiárimi nuríná ámá e ḥweagíayí ‘Gorixo xeanijí neaikárinía nání tiyí réoi?’ oyaiwípoyiniri segí síkwíyo sikí xénijípi píri wiaíkímí niyárimi úírixini. ¹⁵ Nioni nepa seararijini, ‘Síá Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eníáyimi ámá ejná ájí yoí Sodomijo ḥweagíayí tíni Gomora ḥweagíayí tíni aga ríkikiríó néra wagíáyo Gorixo xeanijí riá tíni wikárinía ejagi aiwi ámá soyíné aríá misaííyáyo xeanijí ayo wikáriníápa axípi xixení e wikáriníámaní.’ seararijini.

“Xeanijí seaímeaníárini.” urijí nánirini.

¹⁶ “Nioni soyíné sipisipí mixí xixe mepa yarijíniŋjí imónigíoyíné ámá síwí sayíniŋjí imónigíayí tífí e nání searowárarijini. Ayináni soyíné nuróná ámá ayí nání sijwí tíni úírixini. Sidíri yarijípa dijí émi saímí moro iní xawiówí uyíni bi mé awayini yarijípa ero néra úírixini. ¹⁷ Soyíné nioni nixídarijagía nání ámá wí fá niseaxero negí Judayí áminá xwírixí mearigíawa tíjí e xwírixí seamepíri nání seawáriro negí rotú ajíyo dání síkwíá ragí puni nání seaearo ¹⁸ soyíné píne nioniyá émáyí aríá egíe dání áwaŋjí urípíri nání gapimanowa tíni mixí ináyowa tíni tíjí e niseameámi nuro seawáriro epíříárini. ¹⁹ E seawáripíria aiwi rixa xwiyíá urípíri ínánini Gorixoyá dijí tíni urípíri ejagi nání ayá síwí nisearori ‘Arire uraniréwini? Pí pí uraniréwini?’ miyaiwipa éírixini. ²⁰ Ayí rípi nání seararijini. Awa rixa xwírixí seamearíná segí dijíyo dání urípírámani. Segí séno Gorixoyá kwíyípími dání urípírája ejagi nání ayá síwí misearopa éírixini. ²¹ Xiráxogwáowaú wío Jisasomi xídarijagí nání wío ámá wí omi opikípoyiniri miyí uríri xano xewaxo nání miyí uríri niaíwíyí xaniyaú nání miyí uríro epíříárini. ²² Soyíné nioni dijí niníkwíroro nixídarijagía nání ámá níni símí tíni seaiapíría aiwi giyí giyí síá yoparípi nioni weapimíayí nání ejí neániro ḥweáíyíné Gorixo anani yeáyí niseayimixemeaníárini. ²³ Ají bimi niseapíkianiro nání númi seaméánayí, ámi ají bimi nání éí úírixini. Nioni nepa seararijini, ‘Isíreriyá ajíyo píne nioniyá wíyo sini murinijáná ámá imónijáoni weapimíárini.’ seararijini.” urijinigini.

²⁴ Jisaso xegí wiepisarijowa “Omi sipí wilkáripírája ejagi nání none ení sipí neaikáripaxírini.” oyaiwípoyiniri ewayí ikaxí re urijinigini,

“Wiepisarijowa wigí uréwapiyarijomí seáyi e imónarigfámani. Xináiwániñí nimóniro omijí wiiarigfáwa eni wigí omijí wiiarigfóomi seáyi e wimónarigfámani. 25 Wiepisarijowa wigí uréwapiyarijo tíni xixeni nimónirínayí, ayí apánirini. Xináiwániñí nimóniro omijí wiiarigfáwa eni wigí omijí wiiarigfó tíni xixeni nimónirínayí, ayí apánirini. Sénoni ikayíwí imífóyo xiráónijí imónijoyi níñirirónayí, gí niaíwoyíné eni aijipaxí searipífríarini.

“Wáyí wipaxo rorini.” uriñí nánirini.

26 “Ámá fwí íními dání éíáyírani, ikayíwí yumíí ríáyírani, ríwéná nipiní siñjáni imóniníá ejagi náni ayo wáyí miwipa éírixini. 27 Xwíyíá amipí nioni íními dání áríwiyíná searíapi soyíné ikwáwiyíná áwanjí urírixini. Amipí nioni yumíí ikaxí searíapi aijí rikwíyo nixeñweámáná áwanjí urírixini. 28 Ámá niseapikiróná waráni seapikipaxírini. Díñj eni seaxekwapaxí meñagi náni wáyí miwipa éírixini. E neri aí Goríxo wará aí tíni díñj aí tíni ríá anijí wearijíyo seakeaáripaxí imónijo náni wáyí wírixini. 29-31 Ámá makeríáyo náni nuríná ijí siríkwá waú bí neríná nígwi ríá niñjí bí tíni bí yarigífríarini. E neri aí segí séno miwimónipa nerínayí, wo ananí niperi xwíáyo piéroarijímani. Soyíné ijí onimiápami mûróniñagi náni Goríxo amipí wí miwímeapa oeniri siñwí niseanirínayí, wí niseaímeaníá ejagi ámá náni wáyí mepani. Segí miñfyo díá fá ropaxí mimóniñagi aí Goríxo nijíá ejagi náni re yaiwírixini, ‘O nene náni aga nijíá imóniñagi náni ananí pírániñí neamenigini.’ yaiwírixini. 32 Ámá giyí giyí ámáyá siñwíyo dání ‘Jisasomi xídaríñáonírini.’ uránayí nioni eni gí ápo aijínamí ñweañoyá siñwíyo dání ‘O nioni nixídaríñorini.’ urimíárini. 33 E neri aí giyí giyí nioni náni ámáyá siñwíyo dání ‘O náni nioni majíárini.’ uránayí nioni eni o náni gí ápo aijínamí ñweañoyá siñwíyo dání ‘O nioni majíárini.’ urimíárini.” uriñjinigini.

“Kirá mixí náníniñí imónijípá nimeámi biñárini.” uriñí nánirini.

34 O ámi re urijinigini, “Nioni náni ‘Ámá niyoní piyíá wírimíániri biñorini.’ miniaiwipani. Gorixoyá xwíyíá kirá mixí náníniñí imónijípá nimeámi biñárini. 35 Aríá niarigfáyí tíni aríá miniarigfáyí tíni Gorixoyá Bikwíyo niriniri eániñípa xepixepá orónipoyiniri nimeámi biñárini. Xewaxo xanomi símí tíni wíri xemiáí xináími símí tíni wíri xewaxo xiepí xiíáími símí tíni wíri oinípoyiniri biñárini. 36 Ámá xwíyíá nioniñá nixídarigfáyí wigí ámá imónigfáyí mixí wimónipífríarini. 37 Ámá giyí giyí xanomírani, xináímírani, díñj sixí uyariñípími nioni niyinini náni mimûrónipa nerínayí, ámá nioniñá imónipaxí mimónini. Giyí giyí xewaxomírani, xemiáímírani, díñj sixí uyariñípími nioni níniyinini náni mimûrónipa nerínayí, nioniñá imónipaxí mimónini. 38 Giyí giyí ‘Jisasomi ouxídimini.’ niyaiwíri aí xeanijí níñiro nípíkipírixiniri minixídí éí

éíáyí ayí nioniyá imónipaxí mimónini. ³⁹ Ámá goxi goxi ‘Nioni Jisasomi diñjí niwíkwírori nuxídirínayí, nipíkipírixini.’ niyaiwiri xewaniñoxi éí nimenirínayí, diñjí niyimijípi anijí ñwearía náni mearíámani. E neri aí giyí giyí éí mimenipa neri ‘Nioni Jisasomi xídaríjagi náni ámá wí ninipikirónayí, ayí ananirini.’ niyaiwirínayí, diñjí niyimijípi anijí ñwearía náni mearíárini.” uriñinigini.

“Nipemeámi seaúíá giyí giyo Gorixo nañí wiiníárini.” uriñí nánirini.

⁴⁰ O ámi re uriñinigini, “Giyí giyí soyíné wáí urimearíná aríá niseairo nañí niseairónayí nioní searowárariñagí náni nioníñijí niro Gorixo nirowárénapiñomíñijí eni wiro yarijoi. ⁴¹ Ámá giyí ámá wo Gorixoyá wíá rókiamoarijo ejagi náni ‘Ámá ro Gorixoyá wíá rókiamoarijoríani?’ niyaiwiri nipemeámi xegí anjyo náni úoyí ríwéná Gorixo xegí wíá rókiamoarigíayo yayí niwiri ayá rimixariñípi mini winíápa axípi e winíárini. Giyí ámá wo wé rónijo ejagi náni ‘Ámá ro wé rónijoríani?’ niyaiwiri nipemeámi úoyí ríwéná Gorixo ámá wé rónigíayo yayí niwiri ayá rimixariñípi mini winíápa axípi e winíárini. ⁴² Ámá giyí giyí soyíné nioniyá seapiñosaríjáoyíné ejagi náni iniigí imijí riñí kapixí wá seapiñosaríjáoyíné Gorixo ‘Omi wíimigini.’ yaiwíipi anipá imóniníámani. Oweo! Nioni nepa searariñini, ‘Gorixo mini winíárini.’ searariñini.” uriñinigini.

Jono Jisasomi yariní wipisi náni urowáriñí nánirini.

11 ¹ Jisaso xegí wiepisariñí wé wúkaú sikuí waú awami sekaxí e nuríisáná uréwapiyemeri wáí urimeri eminiri náni e dání píni niwiárimi Judayí ají ami ami ikwíróniñíyo náni ujínigini.

² Jono wayí numeaia warijo gwí niñweámáná aríá re wiñinigini, “Jisaso e yarini. E yarini.” rariñagía aríá niwiri xío xegí wiepisariñíyí waúmi Jisaso tñíjí e náni urowáráná ³ awáu nuri yariní re wigíisixiní, “Jono ‘Ámá wo ríwíyo biníárini.’ rariñoxiraní? Wenijí nerí ñweaani náni wo sini ría barini?” urítagíi ⁴ Jisaso re uriñinigini, “Awagví nuri amipí nioní yaríná siñwí naníípi tñí aríá nííípi tñí náni repiyí niwiri áwañí urémeápiyi. ⁵ Nioni yaríná ámá siñwí supárigíáyí siñwí oxoaro sikuí ikí egíáyí nañí nimóniro ají ero peyiyí tígíáyí wará nañí iniro aríá píronigíáyí aríá ero péíáyí wiápíñimearo ámá uyípeayí xwiýíyá yayí winipaxí none wáí nemerane urariñwápi aríá wiro yariñagía náni Jonomí áwañí e urémeápiyi. ⁶ Ripí eni ‘Nioni náni ámá go go símí tñí wikí diñjí “O pí ría yarini?” miniaiwipa nerínayí, yayí owinini.’ urémeápiyi.” nurowáriri ⁷ awáu rixa gwí ají Jono ñweaníwá tñíjí e náni waríná ámá oxí apixí e epíroyí egíáyo Jono náni re uriñinigini, “Seyíne ámá diñjí meaje náni nuríná pí ámáyo winaniro wagíárini? Ámá samijí imijí onimiápi neri aí ríwí iwí apaxí mé wiñwí yariñípa yariñípa womí siñwí winaniro

wagíárani? Oweoi! ⁸E neri aí pí ámáyo winaniro wagíárini? Ámá rapírapí yarapayí ejí wú yínijí womí sijwí winaniro ámá dijí meaje wagíárani? Oweoi! Ámá rapírapí yarapayí nañíni niyíniro mixí ináyiyáya anjyo ḥweaarigíárini. ⁹E neri aí seyíné pí náni ámá dijí meaje náni wagíárani? Gorixoyá wíá rókiamoarijí womí sijwí winaniro wagíárani? Oyi, e neri aí ‘O Gorixoyá wíá rókiamoagíyí tíni xixeni imónijomani. Seáyi e múroñorini.’ seararijini. ¹⁰Xwiyá Gorixo xewaxomí uriñípi wíá rókiamoagí Marakaio niwuriyiri ríwamijí eají ripi, ‘Aríá ei. Gorixoni gí xwiyá yañí wiowárimíáo joxi gí íwoxi xámi rimeani náni urowárimíárini. O joxi náni ámáyo nuriríná ónínjí simoiníárini.’ niriri ríwamijí eají apí Jono náni rinini. ¹¹Nepa seararijini, ‘Jono ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rarigío náni ónínjí imojo enagi náni ámá níni aiwi wo Jonomi seáyi e imónini xirigíámaní. E neri aiwi giyí giyí nioni nixdíro Gorixoyá xwioxíyo páwiro yarigíáyí xwiyá nioni náni wáí nurimeipíripi Jono wáí urimerípimi seáyi e imónijagí náni ámá ayí onípi aiwi Jonomi eni seáyi e wimónijoi.’ seararijini. ¹²Jono wayí nineameaia warijo xwiyá ‘Gorixo xwioxíyo mimeámí nineairi neamejweanía náni ámá wo urowárénapinijoi.’ iwamíó searijíná dání ámá uyíni yarigíáyí ‘Gorixoyá xwioxíyo arige páwianiréwini?’ niyaiwiro píri fkwieámí néra páwianiro yarijoi. ¹³Iwí ikaxí Moseso niriri eajípi tíni wíá rókiamoagíawa niriro eagíápi tíni Gorixo xwioxíyo mimeámí neri seamejweanía nániyí wíá nírokiamoa nibiro Jono yoparí o axípi riñírini. ¹⁴Ejíná wíá rókiamoagíyí wo re riñípi, ‘Gorixo xwioxíyo mimeámí neri neamejweaníápi rixa nimóniminíri aijwi e ejánayí ámá wo wíá rókiamoagí Iraijsónijí imónijí wo biníárini.’ riñípi tíni xixeni Jono rixa biñírini. Seyíné omi nimíminirínayí, o Iraijsao imónijípa imóniminíri ejírini. ¹⁵Aríá tígíáyíné pírániyí nioniyá xwiyáápi aríá eríini.

¹⁶“E neri aí pí ewayí xwiyá niseariri re searimíni, ‘Ámá agwi ríná ḥweagíáyíné ayínijí imónijoi.’ searimíni? Seyíné niaiwí ripiániyí imónijoi. Niaiwí bíbia makeríá tijí e éí niñwearo bíbia tíni niíá yaniro neríná ríaiwá re urarijoi, ¹⁷‘Nene seyíné siminiyí epíri náni sonjí eaaríná seyíné siminiyí méoi. Nene seyíné ḥwapé ripíri náni ḥwapé ráná ḥwapé sañí minearápáoi.’ E uraríná niaiwí anijí winarijípia yapi imónijoi. ¹⁸Ayí ripi náni seararijini. Jono nibiríná aiwá ámá wimónarijípi tíni iniigí wainí tíni miní ḥwíá ḥweanjáná ámá wí dijí mamó o náni ‘Imió dijí xixéronjagí náni yarini.’ rarijoi. ¹⁹Ámá imónijáoni nibiríná aiwá iniigí amipí anani naríná ámá wí ‘Ámá royí aiwá tíni iniigí wainí tíni riwí ejí neri ayá wí narijorini. Ámá takisí náni nigwí nearáparigíawa tíni íwí néra warigá wíniyí tíni nikumixiníri emearigíorini.’ rarigíárini. Agwi e niriro aí idáná nioní yarijápi tíni Jono yarijípi tíni aiwánijí ná wéánayí re ripírárini, ‘Ámá imónijo tíni Jono tíni Gorixoyá dijí tíni nañí yagíírini.’ ripírárini.” urijinigini.

Ají bi bimí ḥweáyí xíomí dijí miwikwíroarijagía uréwapiyijí nánirini.

20 Jisaso e nuríisáná ámá e epíroyí egíáyo nuríríná ají o emímí obaxí wíwapiyijípi yoí niriri ámá ayo ḥweagíáyí wigí fwí yarigíápi ríwíminí nimamoro nisaniro miŋweá eágía mixí nuriri 21 re urijinigini, “Korasiniyo ḥweáyíné aveyi! Síá wiyi seyíné majíá seaóriníárini. Gorixo xeanijí ríá tñíjí seaikáriníá ejagi náni dijí sipí seaininí. Betisaída ḥweáyíné aveyi! Síá wiyi seyíné ení majíá seaóriníárini. Ayí ripi nánirini. Emímí segí ajíyo seaíwapiyijápi émáyí ají yoí Taiayí riniŋjíyo tñí Saidoniyo riniŋjíyo tñí niwíwapiyíri siŋwíriyí, ámá ají apiaúmi ḥweáyí ejíná wigí fwí yarigíápi náni piaxí niweániro ayá fá nixiriniro náni iyá írikwí pániro ríá uráwíyo iwieániro yaniri egírári. 22 Nepa seararijini. Síá Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eníyími ámá Taia ḥweáyo tñí Saidoni ḥweáyo tñí winíápa axípi seainíámani. Seyínéyá seáyi e imónini. 23 Kapaneami ḥweáyíné ení ‘Gorixo ajínamí náni nineaménapiníárini.’ riyaiwiarijoi? Oweoi! Ríá anijí wearinjíyo náni wepírári. Emímí nioni segí ají e seaíwapiyijápi ejíná Sodomí ḥweáyí, rikikiríó yarijagía Gorixo ríá mamówáriŋjí siŋwí ninaniro siŋwíriyí, ayí nisaniro agwi ḥweajwá re náni niŋweaxa baniro egírári. 24 Nepa seararijini. Síá Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eníyími Sodomí ḥweagíáyo winíápa xixeni axípi seainíámani. Seyínéyá seáyi e imónini.” urijinigini.

“Nioni tñáminí nibirínayí, dijí emimówári inipíráoi.” urijí nánirini.

25 Jisaso e nurimáná Gorixomi xwiyáá rírimí niwíríná re urijinigini, “Gí ápoxiní, Áminá ajína imixiri xwíá imixiri neri tñoxini, xwiyáá nioni urarijá ripi náni ámá ‘Nioni nijíonirini. Go niréwapiyinijoi?’ yaiwinarigíáyo yimárori ámá niaíwí onímíápia yapí ‘Anijí oniréwapiyípoyí.’ yaiwinarigíáyo wíá urókiamori éagi náni yayí seáyimi dání orimemini. 26 Ápoxiní, joxi e simónarijagi náni dixí dijí tñí e imónini.” nuriri 27ámáyo re urijinigini, “Gí ápo xwiyáá amípí oyá nípini bi yumíí miní nípini fániŋjí niepíxníriasijírini. Ámá níni aiwí wo xegí dijí tñí xewaxoní náni nijíá mimónini. Gí áponí nijíá imónini. Ámá wo xegí dijí tñí gí ápo náni ení nijíá mimónini. Xewaxonini nijíá imóninijini. E neri aí ámá xewaxoní ‘Gí ápo náni xe nijíá oimónípoyí.’ niyawiri o náni wíá wókímixarijáyí ayí ení gí ápo náni nijíárini. 28 Ayináni sekaxí ‘Rípi époyi. Ripi époyi.’ niriga uŋípi pírániŋjí ouxídímínrí neríná saŋí xwé nimearínijí nimeámi nuro anijí seainarijíyíné, nioniyá dijí tñí sá ḥweapíri náni nioni tñáminí bípoyi. 29 Nioni ámá nípenioni nimóniri seáyi e mimónarijáoni ejagi náni saŋí nioniyá lkániŋjí xwaŋwí nkíwónimi nurínayí nioni searéwapiyíáná segí dijí emimówári inipíráoi. 30 Ayí ripi náni seararijini. Xwiyáá nioniyá saŋníŋjí nimeámi upírípi ayí saŋí seainimenejoi. Nayí seainí ejagi náni ananirini.” urijinigini.

“‘Sabaríáyo ɻwíárini.’ riniñýo pí nání xórórí yariñoi?” urigíá nánirini.

12 ¹Íná Sabaríá wiyimi Jisaso tíni wiepisarijowa tíni óí wití omijí áwinimi iniñýo nuróná wiepisarijowa agwí wíagí wití siyí siñí yiýiriní yarijagía ²Parisiowa siýwí e niwiniro omí re urigíawixini, “Dixí wiepisarijowa ‘Sabaríáyo ɻwíárini.’ riniñýo aiwá pí nání miariñoi?” uríagía aí ³Jisaso re uriñinigini, “Ejíná negí mixí ináyí Depito tíni xegí nikumixiní emearigíawa tíni agwí wíáná egíápi Gorixoyá Bikwíyo ríwamijí níriniri eániñípi sini íá miroarijí rejoi? Oweoi, soyíné íá niroro aiwí diñí nipikwini mimoarijoi. ⁴Depito seniá aijí Gorixo nání aiwá peaxí tarigíwámi nipáwiri bisíkeríá Gorixo nání peaxí tarigíápi o tíni xegí ámá tíni nání “ɻwíárini.” riniñípi —Api ‘Sa apaxípániñí imónigíawani anani nipaxírini.’ riniñípirini. Bisíkeríá api apaxípániñí imónijí xwéo umeáiná Depito nurápirí níagi aiwí Gorixo mixí bi muriñinigini. ⁵ɻwí ikaxí eániñýo dání re riniñípi ení sini íá miroarijí rejoi, ‘Sabaríáyo apaxípániñí imónigíáwa aijí Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámi nipáwiro ridiyowá neróná síá “Omjí níni ɻwíáxini.” riniñíyi xórórí nero aiwi xwiyáá meáriñarigíámani.’ níriniri eániñípi íá miroarijí rejoi? Soyíné íá niroro aiwi sini nipikwini diñí mimoarijoi. ⁶Apaxípániñí imónigíáwa Sabaríá ayimi xórórí nero aiwi aijí Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámi dání nero nání xwiyáá mimeárinipa yarigíárini. E neri aiwi ámá wo re ronjí royí aijí ridiyowá yarigíiwámi seáyi e múroni.” xewanijo nání e nuriri ⁷ámi re uriñinigini, “Soyíné xwiyáá Gorixo riñí, Bikwíyo eániñí ripí ‘Nioni ámá wí wíyo wá niwianiri arírá owípoyniri nání nimónarini. Nioni nání ridiyowáni onípoyniri nání minimónarinini.’ ríwamijí e níriniri eániñí api nání soyíné diñí nimoro íá nixiriro sijwiriyí, ámá nioniyá rowami, wiwanijowa xwiyáá meárinipaxí mimónigíá rowami xwiyáá uxekwímoaniro éíámani. ⁸Ámá imónijáoni Sabaríá xiáwoni ejagi nání ‘Sabaríáyo ayí ananirini.’ ripaxí imónijáonirini.” uriñinigini.

Wé kiriñí ejí womí nají imixiñí nánirini.

⁹O e dání píni niwiárimi nuri wigí rotú aijí wiwámi nipáwiri ɻweajáná re ejinigini. ¹⁰Ámá wé kiriñí ejí wo e ɻweajagi Parisiowa Jisasomi xwiyáá meáripíri nání yariñí re wigíawixini, “Negí “Sabaríáyo ɻwíáxini.” riniñýo ámá simixíyo nají nimixiríná xórórí mepaxírini.” risimónarini?” uríagía ¹¹o xixewisí ikaxí re uriñinigini, “Soyíné woxi, sipisipí wo tíjoxi Sabaríáyo sipisipo xwáriñwíyo piéróánayí, sipisipomi mimixeaařiňírani? Oweoi, apaxí mé mixeaařiňírini. ¹²Ámá sipisipí tíni xixeni mimónijagí nání Sabaríáyo aí ámáyo nají niwimixirínayí, ayí ananirini.” nuriri ¹³wé kiriñí ejomi re uriñinigini, “Dixí wé irú pímixei.” uríagi ámáo wé irú pímixáná wé nají wíúniñí axípi imónijinigini.

¹⁴ Nanjí wíúniñjí axípi imóníagi Parisiowa niwiápíñimeámi nipeyearo wáí e dání omi pikianiro náni mekaxí megíawixini.

Gorixo Rípeaajo nánirini.

¹⁵ Jisaso Parisiowa xío náni mekaxí mearijagía náni nijjá nimóniri náni e píni niwiárimi nuri oxí apíxí obaxí númi xídarijagía simixí egíá niyoní nanjí imimiximí neríná ¹⁶ ámáyo áwanjí uripírixiniri “Nioni siíápi náni áwanjí murimepa époyi.” urayiniginí. ¹⁷Xwiyáá Gorixo rijí wíá rókiamoagí Aisaiao niriri ríwamijí eanjí ripi xixeni imóninía náni Jisaso e ejiniginí, ¹⁸“Aríá époyi. Ámá ro gí omijí niiarijónijí imóninía náni rípeaajorini. Gí dijí sítí uyinjáorini. Gí kwíyí eni omi wíáná émáyí ‘E neríná wé rónijí Gorixo wimónarijípi imónaníwárani?’ yaiwipíri náni wáí urepeáriníártí. ¹⁹O nipeniorini. Ámá wí tñí xixewiámí níriniri wíyo xwamiání niwiri eníámani. Símí óíyo dání xwamiání yarijagi winipíráíámani. ²⁰O ámá ejí samijí niwémi emeariñagi niwiniríná sítí miój eaaroarijíwániñjí imónijagi niwiniríná wíyo íá wekimixinámani. O ámá wí ramixí gwí ápiawí wearijíri rixa niyupáriminiri yarijónijí imónijagi niwiniríná íá supimixinámani. Xegí e eníápa arfkí néra núisáná wé rónijí xío yarijípi seáyi e imóniníártí. ²¹Émáyí ‘O aríá neáwinigini.’ niyaiwiro omi dijí ukíkayopíráírtí. Xwiyáá Gorixo e rijípi xixeni imóninía náni Jisaso nemeríná axípi e ejiniginí.

“Oboyá dijíyo dání yarini.” rigíá nánirini.

²² Ámá womí imíó dijí xixéronjáná mañí píróniri sijwí supárirí ejomí Jisaso tñí e náni niméra nibiro wáráná Jisaso imíó mixí numáinowáríri pírániñjí wimixáná o xwiyáá riri sijwí aníri ejiniginí. ²³E éaná oxí apíxí obaxí e epíroyí egíyí ududí niga nuro re rinigíawixini, “Ámá royí ámá yeáyí neayimixemeaña náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rarijwáo, negí mixí ináyí Depitoyá xiáworini.” riyaiwiarijwini? Oweoi, omani.” rinarijagía ²⁴ Parisiowa aríá e niwiro re rigíawixini, “O imíó xiráoniñjí imónijo —O xegí yoí bi Bieseburyi rinijorini. Oyá dijíyo dání Jisaso imíó mixí umáinarijorini.” raríná ²⁵ Jisaso awa e rinarijagía dijí adadí niwiri nijjá nimóniri xixewisí ikaxí re urijiniginí, “Ámá gwí axíri xepixepá niróniro mixí ninirónayí ayí ají miwiárekixinipaxírtí. Ámá ají bimi ñweáyírani, ají wiwámi ñweagíáyírani, eni xepixepá niróniro mixí ninirónayí, axípi ají miwiárekixinipaxírtí. ²⁶Nioni Obo —Oyá yoí bi Setenoyí rinijorini. Nioni oyá dijíyo dání xegí imíóyo mixí numáinowárírnayí, axíyí rixa xepixepá niróniro náni arige nero ejí neániro ropíráoi? Oweoi. E nero aiwi soyíné nioní náni re rarijoi, ‘Setenoyá ejí eániñjíyo dání imíó mixí umáinowárariñi.’ rarijoi. ²⁷Nioni imíó xiráoniñjí imónijo, Bieseburyá dijíyo dání imíó mixí numáinowárírnayí, segí wiepisarigíáyí dijí goyáyo dání mixí

umáinowárarigíárini? Ayí awa re rarigíárini, ‘Gorixoyá diñyo dáni mixí umáinowárarijwárini.’ rarigíayí nání awa xwiyáf seamearipírárini. Nioni segí wa yarigíápa yarijagí aiwi soyíné pí nání nixekwímoaríjoí? 28 E neri aí nioni kwíyí Gorixoyápi tíni imíó mixí umáinánayí, diñj re yaiwiríini, ‘Gorixo xwioxíyo mimeámí neri neamejweani rixa írfani?’ yaiwiríini.” nuriri 29 “Obo ejí eániyo aiwi Jisaso seáyi e imónijorini.” oyaiwípojiniri ámi xixewisí ikaxí re urijinigini, “Ámá wo ejí eániyí woyá amipí fwí meáminiríná xámí xíomi fá nixiriri gwí nijárimáná anani nipáwiri xegí amipí meanigini.” nuriri 30 ámá nání Jisasomí diñj wíkwíroro xídiro epírixiniri píri rakiámí wianiro yarigíayí nání ewayí xwiyáf ripi urijinigini, “Ámá nioni tíámini mimónigíayí, ayí nioni tíni mixí imónijwáyírini. Ámá nioni tíni sipisipí awí meaáripa yarigíayí sipisipí xídixidowári yarigíayírini.” nuriri 31 re urijinigini, “Ayináni nioni re seararijini, ‘Pí pí fwí yarigíá tíni ámá wíyo pí pí riperirí umeararigíá tíni Gorixo anani yokwarímí niwiiri aiwi ámá giyí ámá wo Gorixoyá kwíyí tíni yarijagí niwiniríná riperirí numeri ‘Ayí kwíyí Gorixoyápi tíni miyarinini.’ umearíayo Gorixo yokwarímí wílipaxí menini. 32 Ámá giyí giyí ámá imónijáoni píné sipí niniriri aiwi Gorixo anani yokwarímí wiinírárini. E neri aiwi giyí giyí Gorixoyá kwíyí nání píné sipí ríayí agwi rínáraní, ná ríwyorani, Gorixo yokwarímí wiiníá menini.’ seararijini.” urijinigini.

“Íkíá sogwí nají wearijínáni imónijini.” urinijí nánirini.

33 Awa “Jisaso najíni yarijagí nání ‘Oboyá diñyo dáni yarini.’ ripaxí mimónini.” oyaiwípojiniri ámi xewaniyo nání ewayí ikaxí ripi nuriri re urijinigini, “Soyíné íkíá wína sogwí nají wejagi niwiniríná ‘Íkíá najínarini.’ rírfini. Íkíá wína sogwí sipí wejagi niwiniríná ‘Íkíá rina sipínarini.’ rírfini.” nuriri 34 mixí re urijinigini, “Weaxíá miáoyíné, rixa sipíni imónijagía nání arige nero píné nají ripíráoi? Oweoi, ámá pí pí diñj aumaúmí inigíayí e dáni rarigíá ejagí nání soyíné píné nají wí ripaxí menini. 35 Ámá najíyí wigí ayá tñíjípi mearigíápa diñj najíni aumaúmí niniro nání xwiyíá niriríná najíni rarigíárini. Ámá sipíyí sipí nánini diñj nimoro aumaúmí niniro nání xwiyíá niriríná sipíni rarigíárini. 36 Nioni re seararijini, ‘Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí neri xwírixí nimeríná sipí ikaxí amipí úrapí rarigíá nání náni yarijí imímí wiáríná e dáni urípírárini. 37 Gorixo sewanijoyíné rarigíayo dáni xwírixí niseameri re seariníárini, ‘Xwiyáf tíjoxirini. Xwiyáf mayoxirini.’ seariníárini.” urijinigini.

Ekiyinjí nání rixijí urigíá nánirini.

38 E uríagi lñwí ikaxí eániyípi mewegíá wa tíni Parisi wa tíni re urigíawixini, “None ‘Gorixo riowárénapijoxíráni?’” yaiwiani nání

anínamí dáñí ekiyinjí bi neaíwapiyii.’ neaimónarini.” uríagía aí³⁹ o re uriñinigini, “Seyíné agwí ríná ɻweagíáyíné, Gorixomi ríwimíni nimamoro segí ɻwíái riniñípi tíni ɻwíniñí niga uro niga biro yarigíáyíné ekiyinjí náni reaxí niseainiri seaimónariñagi aiwi ekiyinjí wíá rókiamoagí Jonao ejípini seaíwapiyimigini.⁴⁰ O peyí xwé womí agwíyo ínimi íniñjáná síá wiyaú wiyi óriñípa ámá imónijáoni xwíáyo ínimi wejáná síá wiyaú wiyi nóríníárini.⁴¹ Ámá ejíná ají yoí Ninipayi riniñíyo ɻweagíáyí —Ayí Gorixoyá wíá rókiamoagí Jonao Gorixoyá xwiyáá wáí uriméáná ayí wigí ɻwí egíápi ríwimíni nimamoro nisaniro ɻweagíáyírini. Ayí ámá woní Jonaomí seáyi e imónijáoni re éí nirómáná searariñagi aiwi seyíné aríá miniariñagía náni ámá Ninipayi ɻweagíáyí síá Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eniáyimi niwiápñimearo xwiyáá seameáripíráriñírini.⁴² Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eniáyimi apixí ejíná Sibayí ajíyo mejweanjí —Í mixí ináyí Soromono nijíá seáyi e nimóniri rírimí yaríná aríá wiminíri náni ají aga ná jíami dání biñírini. Í ámá woní Soromonomi seáyi e imónijáoni re éí nirómáná searariñagi aiwi seyíné aríá miniariñagía náni í síá ayimí niwiápñimeari xwiyáá seameáriníárini.” uriñinigini.

Imíó xegí wíniyo wirimeají nánirini.

⁴³ Ámá ayí “Nene Jono nearáná saniñí onimiápi nerane aiwi imíó xixéroariñí rónijí imónanigini.” oyaiwípoyiniri ámi xixewisí ikaxí bi nuríri re uriñinigini, “Imíó xixéroariñíyí mixí umáinowáráná ámá womí píni niwiárimí nuríná iniigí mayími ‘Ge ge sá ojweámíni?’ niyaiwia nemeri píá nimegíniméisáná⁴⁴ re yawiariñírini, ‘Gí ámi ají axí píni niwiárimí biñaé náni ouminí.’ niyaiwimi nuri ají rixa síí peáriniri pírániñí imixáriniri yáriñagí niwiníri sini aníá imónijagi niwiníri náni⁴⁵ ámi nuri imíó wé wíumí dáñí waú ɻwí neróná xíomi seáyi e mûroro egíáyo niwirímeámi nuro axomi nixixéroro e ɻweearigíáriñírini. Xámi sipí imónago aí ináyí aga sipí ikeamónijírini.” uriñinigini.

Jisasomí xináí tíni xogwáowa tíni nánirini.

⁴⁶ Jisaso sini ámá xío tíñí e epíroyí egíáyo xwiyáá uraríná re ejinigini. Xináí tíni xogwáowa tíni nibiro “Omi ge dání xwiyáá uraniréwini?” niyaiwiro bíaniríwámini roñáná⁴⁷ ámá wo re uriñinigini, “Ai, dixí rináí tíni rigwáowa tíni joxi xwiyáá ríraniro náni wáí e bíraiñí roñoi.” uríagi aiwi⁴⁸ o re uriñinigini, “Ayí neparini. Gí inókí tíni gwíáowa tíni wáí e níroro aiwi ámá aga gí inókíwa gwíáowa imónigíáyí ayí giyírini?” nuríri⁴⁹ xegí wiepisariñíyo wé árixá niwiri ámá omi re uriñinigini, “Gí inókíwa gwíáowánijí imónigíáyí ámá tí ɻweagíáyírini.⁵⁰ Ayí ripí nánirini. Ámá giyí giyí gí ápo ajínamí ɻweajo wimónariñípi yarigíáyí ayí gí gwíáowa napíwa inókíwánijí imónigíáyírini.” uriñinigini.

Ewayí ikaxí wití siyí wiárojí nánirini.

13 ¹Jisaso síá ayimi aŋjyo píni niwiárimi nipeyeari ipí maŋjpá tíni éí niŋweari ²ámá oxí apixí ayá wí epíroyí wiariŋagía náni ewé bámi nípixemoániri éí niŋweari oxí apixí níni sini ipí imajjpá tíni rojáná ³ewayí xwiyáyá ayá wí nura nuríná re uríŋinigini, “Ámá wo (Nene ayé siyí niwiáróa nuríná yariŋwápa) o xegí omiŋjyo wití siyí niwiáróa uminiri náni nuri ⁴rixa xwíá yuní ikixeáriniже pírániŋjí niwiárori aí wí óí maŋjpá tíni piéróiyí ijí nibiri mímání ejinigini. ⁵Ámi wí sínjá ínímí yapiŋinjáná xwíá seáyi e onimíápi ejíyo piéróiyí xwíá akwiniánái enagi náni apaxí mé nerápíri niyapíri aiwi ⁶sogwí niwepíniri xaíví anáná mími rapiŋí miwárijí enagi náni yeáyi yiweánáriŋjinigini. ⁷Ámi wí emí pipinjí aríkíáriñiже wiárojyí emí pipinjyo dání nawíní nerápimáná emí xeŋwiráriŋagi náni wití ayí ná miwéjenigini. ⁸Ámi wí xwíá naŋjyo wiárojyí nerápíri niyapíri ná nikikireániríná wí aga diŋjí nimori íá miropaxí weri wí xwé obaxí weri wí xwé onimíápi weri ejinigini.” Jisaso ewayí xwiyáyá e nuríri ⁹re uríŋinigini, “Seyíné wití siyí náni riá api náni aríá ókiarí nímónípoyí.” uríŋinigini.

“Ayí ripi náni xixewisí ikaxí tíni searariŋini.” uríŋjí nánirini.

¹⁰Wiepisariŋowa idáná Jisaso xegípi ḥweaŋjáná nibiro yariŋí re wigíawixini, “Joxi ámáyo nuréwapiyiríná ewayí xwiyáyá tíni pí náni urariŋírini?” uríagía ¹¹o re uríŋinigini, “Xwiyáyá ejíná dání Gorixo xwioxíyo míméamí niseairi seameŋweaníápi náni yumíí imóniŋjípi nioni soyíné nijíá imónipíri náni áwanjí niseairi aiwi ámá wíyo áwanjí murariŋini. ¹²Ayí ripi nánirini. Ámá nioní xwiyáyá raríná aríá niro diŋjí nikwíroro nero nijíá bi títjí imónarigíá giyí giyí Gorixo ámí wí miní winiŋjoi. Aríá minipa ero diŋjí minikwíropa ero yarigíá giyí giyí ‘Nijíá ripi imóniŋjini.’ yaiwiariŋagía aí Gorixo api aí ámí nurápiniŋjoi. ¹³Ayináni ámáyo nuréwapiyiríná ewayí xwiyáyá tíni urariŋári. Ámá nioní diŋjí minikwíropa yarigíáyí ewayí xwiyáyá nioní rariŋápi aríá niro aiwi míkí náni diŋjí mimopa nero nijíá wí imónarigíámani. ¹⁴Ayí e yaríná xwiyáyá Gorixo riŋjí wíá rókiamoagí Aisaiaο níriŋi ríwamíŋjí eaŋjí ripi rixa xixeni imónariní, ‘Seyíné aríkwíkwí niwiro segí aríá píroniro siŋwí supáriro nero náni aríá niwia nuro aí nijíá imónipíříámani. Siŋwí niwigá nuro aí diŋjí wí mopíříámani. ¹⁵Ayí ripi nánirini. Segí diŋjí tíni néra warigíáyíné miŋjí siŋjánjí imoŋagía náni searariŋini. Wigí siŋwí misupáripa ero aríá miŋpíronipa ero nero siŋwíryí, wigí siŋwí tíni siŋwí aníro aríá ero diŋjí pírániŋjí neyíroro moro wigí íwí yarigíáyí ríwíminí mamoro éánáyí Gorixoni pírániŋjí wimixipaxírini.’ Xwiyáyá api xixeni imóniní náni ámáyí e yariŋjoi. ¹⁶E neri aí gí seaiepisariŋáoyíné segí siŋwí tíni siŋwí naniro aríá tíni aríá niro nero náni yayí oseainini. ¹⁷Aga nepa searariŋini, ‘Wíá

rókiamoagíá obaxiyí tíni ámá wé rónigfá obaxiyí tíni eni soyíné sijwí naniro aríá niro yarigfá ripí náni “None sijwí winíwanigini.” niyaiwiro aga niwimóniri aí wí aríá niro sijwí naniro yagíamani.’ seararijnini.” urijinigini.

Wití siyí wiárojí míkí náni áwaní uriní nánirini.

¹⁸E nuriri re uriijnigini, “Ewayí xwiyíá ámá wo nuri wití siyí wiárojípi míkí náni áwaní osearimini. ¹⁹ Wití siyí wiárojíyí xwiyíá Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí seamejweaníápi nánirini. Ámá xwiyíá apí aríá nero njíá mepa éíáyí ayí wití siyí óí mañípá tíni piéronjípníjí imónijoi. Ayí aríá wiarná obo, arfkí yarijo nibiri ayí Gorixomí dijí wikwíropírixiniri xwiyíá apí wigí xwioxíyo minijíyí emí riroámí yarijnirini. ²⁰ Ámá xwiyíá apí aríá niwiriná axíná yayí nero ‘Najírini.’ yaiwíráyí, ayí wití siyí síjá íními yapinijnána xwfá seáyi e akwiníánái ejíyo piéronjípníjí imónijoi. ²¹ Wití siyí síjá íními yapinijnagi náni rapijní ná íními miwáripa ejíyíni jí ámá ayí eni wigí dijí rapijnijí xwiáyo mími fá mumixnjagi náni ámá wí ayí xwiyíá apí xídarinjagáa náni xeanijí wikáráná apaxí mé pñí wiárarigíárini. ²² Ámá xwiyíá apí aríá niwiro aiwi wigí yarigíápa sini nixídíronáyí amipí xwiáyo dání ayá tñíjípi náni dijí obibaxí moro ‘Amipí wí nioní minímúropa onini.’ yaiwiro ‘Amipí ayá tñíjípi arige nimeámíráfani?’ yaiwiro néra warigíáyí ayí wití siyí emí pipijí kikidipeárigé piéronjípníjí imónijoi. Wití emí xeñwiráriñagi náni ná miwepa ejíyíni jí ámá ayí eni ‘Amipí ayá tñíjípi arire nerí meámíráfani?’ yaiwiarigíápi xwiyíá Gorixoyápimi yokwarimí éáná omi anijí miní xídarigíámani. ²³ Ámá xwiyíá apí aríá niwiro njíá éíáyí ayí wití siyí xwiá nañyo piéronjípníjí imónijoi. Wití apí ná kikireániyíni jí ámá ayí eni ná niweriná wí dijí nimori fá miropaxí werí wí xwé obaxí werí wí obaxí onimiápi werí yarigíárini.

Ewayí ikaxí ripikfýí wití omijíyo yapijní nánirini.

²⁴O “Agwí Gorixo ámá sifíyí wigí dijí tíni xe néra úírixiniri sijwí niwiníri aiwi ríwéná ríáyo ikeáariníráfani.” oyaiwípoiniri ewayí xwiyíá ámí xegí bi nuriri re uriijnigini, “Gorixo xegí ámáyo xwioxíyo mimeámí nerí meñweáminiri náni yaríná imónijípi, ayí ámá wo xegí omijíyo xwiá yuní nikixémáná wití siyí wiárojípi tíni ríramijíyí epaxírini. ²⁵ Wití siyí niwiároárimáná xegí anjyo náni nuri sá wejáná o tíni símí tíni inarigíio nibiri re ejinigini. Ripikí siyí wití siyí wiáróniye seáyi e niwiároárimí ujínigini. ²⁶⁻²⁷Niwiároárimí numáná ejáná rixa wití nerápirí niyapiri rixa ná kikireániiminíri yaríná omijí xiawomi omijí wiiarigíáwa sijwí winíáyí winigíawixini. Ripikí aí tíni nawíni ejagí niwiními nuro bosomí re urigíawixini, ‘None “Joxí dixí omijíyo siyí nañíni wiáropírini.” neaimónarini. Aríre nerí ripikí eni nerápirí yapiíráfani?’ uríagía ²⁸o re

uriñinigini, ‘Gí símí tíni inarigwíó ejírfani? Oyi, orini!’ uríagi xegí omijí wiiarigíáwa yariñí re wigíawixini, ‘None nurane ripikíyí yiyoámí yaniréwiní?’ uríagía aí²⁹ o re uriñinigini, ‘Oweoi, soyíné ripikíyí yiyoámí neríná wití aí tíni yiyoámí epírixiniri³⁰ aiwá mipírífíná nání níni xe oeniri siñwí wiñipoyi. Wití rixa yóí ejáná wití miwákwímí yarigíawamí re urimáriñi, “Xámi ripikíyí miwákwímí nero áwini e gwí nikiríwímáná ríá ikeááriñixini. E nemáná wití miwákwímí nero aiwá aijí nitiarigíiwámí nitírixini.” uriñinigini.’ Jisaso ewayí xwiýfá e uriñinigini.

Ewayí ikaxí masíté siyí nánirini.

³¹ O ámá re oyaiwípoyiniri “Agwi ámá obaxí Jisasomí mixídariñagía aiwí ríwíyo Gorixo xegí ámáyo xwioxíyo mimeámí nerí umejweanáyí Jisasoyá ámá obaxí imónipíráriñi.” oyaiwípoyiniri ewayí xwiýfá ámi bi nuriri re uriñinigini, “Gorixo seyíné xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweaníápi, ayí masíté aiwá siyíniñí imónini. Masíté aiwá xegí siyí aga onimiá imónini. Masíté siyí nimearo omijíyo moárarigíáyí³² aiwá siyí niyoní masíté siyí aga onimiá ejagi aiwí rixa niyapiri xwé niroríná íkwiñiñí rojáná ijí nibiri niñweari yéwí tipaxí imónariñírini.” uriñinigini.

Ewayí ikaxí yisí nánirini.

³³ O ewayí xwiýfá ámi bi nuriri re uriñinigini, “Gorixo xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweaníápi, ayí yisíniñí —Yisí bisíkeríá sini siñí ejáná bi onimiáápi íními táná nimini íkwiajwí eapinariñírini. Gorixo xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweaníápi, ayí yisíniñí imónini. Apíxí bisíkeríá sini siñí diramíxí xwé sixí íniñáná yisí bi nimearo íními táná nimini íkwiajwí eapinariñírini.” uriñinigini.

Ewayí xwiýfá tñiní uréwapiyijí nánirini.

³⁴ Jisaso oxí apíxí e epíroyí egíayo xwiýfá apí nipiní nuréwapiyiríná ewayí xwiýfáni nuriri uréwapiyayinigini. ³⁵ Xwiýfá Gorixoyá wíá rókiamoagí wo niwuriyiri ríwamijí eaní ripi, “Nioni xwiýfá niriríná ewayí xwiýfáyo dání riri xwiýfá Gorixo xwiýfá imixijíná dání íními riñijípi áwaní riri emíáriñi.” niriri eanípi xixeni imónini nání Jisaso nuréwapiyiríná ewayí xwiýfá tñiní nuriri uréwapiyagírini.

Ewayí ikaxí ripikí nání uríñípi mísíkípi áwaní uríñí nánirini.

³⁶ O oxí apíxí e epíroyí egíayo píni niwiárimi nuri aijyo nipáwiri ñweajáná xegí wiepisariñowa nibiro re urigíawixini, “Joxí nearéwapiyiríná ewayí ikaxí ripikí nání nearípi áwaní nineariri pírániñí nearéwapiyii.” uríagía³⁷ o re uriñinigini, “Ámá wití siyí nañí wiárojoyí ámá imóniñáoni

nánirini. ³⁸ Omiųyí ayí xwíá rírí nánirini. Wití siyí naųyí, ayí ámá Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí umejweaníyí nánirini. Ripikýí ayí ámá Gorixomi muxídariğıyí, ámá oboyáyí nánirini. ³⁹ Símí tíni inarigíí, ripikí siyí wiárojo, ayí Oborini. Aiwá yóí ejagi mipíríínayí ayí síá yoparíyí nánirini. Wití miwákwímí nero mipíráiyí, ayí aŋínajírini. ⁴⁰ Ayináni ripikýí miwákwímí nero gwí nikiríwimáná ríá ikeáarigíápa imóniŋjí síá yoparíyimi axípi e imónáná ⁴¹ ámá imóniŋjáoni ámá ríkíkírío ero wa eni nene yarijwápi oépoyniri wíwapiyiro yarigíáyí gí ápo mejweaníe ḥweapírixiniri gí aŋínajowa awí eámeámí epíri urowárimíárini. ⁴² Urowáráná awa awí eámeámí nemánań ríá ápiáwí xwé aníŋj wearinírimí ikeárárná ayí e dání ‘Yeyí!’ niríro magí írónipíríárini. ⁴³ E nerí aí oxí apíxí wé rónigíá Gorixoyáyí xío xwioxíyo mimeámí nerí umejweaníe dání sogwí naniríná yarijípa xixéá sijáni inipírárini. Seyíné aríá tígíáyíné ejánáyí, aríá ókiarí nimónípoyí.” uriŋinigini.

Ewayí ikaxí ayá tíŋjí imóniŋjí wí píní weñípí nánirini.

⁴⁴ O ámá re oyaiwípoyiniri, “Gorixo xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweaníápi ayá tíŋjípíniŋjí imóniŋjági náni Jisaso pí pí nearíagi aí xixeni éwanigini.” oyaiwípoyiniri ewayí xwíyá re uriŋinigini, “Gorixo xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweaníápi, ayí xwíá bimí wí e ayá rímixariŋjípi wí píní tiniŋjípíniŋjí imónini. Ámá wo nemeríná weníŋjí nerí niwíniimeari yayí nikáriniri náni re ejinigini. Míří nurí ámá wíyo áwanjí murí xegí amipí níni nigwí náni bí nerí nigwí api tíni nimeámi nurí xwíá apiní bí ejinigini.” uriŋinigini.

Ewayí ikaxí memiá nánirini.

⁴⁵ Ámí re uriŋinigini, “Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí pírániŋjí seamejweaníápi, ayí ámá amipí mímúroníŋjí wo memiá awiaxníi awiaxníi náni píá emearijípániŋjí imónini. ⁴⁶ Bá niyoní mûróniŋjági niwíniimeaárimo aŋíni nuri xegí amipí níni bí nemána nigwí api tíni memiápá bí ejinigini.” nuríri, “Gorixo xwioxíyo mimeámí nineairi neamejweaníápi ayá tíŋjípíniŋjí imóniŋjági náni Jisaso pí pí nearíagi aí xixeni éwanigini.” oyaiwípoyiniri ewayí xwíyá e uriŋinigini.

Ewayí ikaxí ubení nánirini.

⁴⁷ O re uriŋinigini, “Gorixo ámá xío xegí xwioxíyo mimeámí nerí umejweámíniri neríná eníápi, ayí ubení ipíyo níمامówáriro peyí xixegíni fá minariŋjípániŋjí imónini. ⁴⁸ Rixa peyí magwí miniŋjági niwíniro nímixearo ipí imajípá tíŋjí e nitiro éí niŋweámáná peyí naŋjíni neyíroro íkwianjwíyo mimeámí niyáriro sipíyí emí mimeámí egíawixini. ⁴⁹ Síá yoparíyimi axípi e imónáná aŋínajowa niweapiro wé rónigíáyo nimúroro sipí yarigíáyo yiyoámí nero ⁵⁰ ríá ápiáwí xwé aníŋj wearinírimí ikeárárná ayí e dání ‘Yeyí!’ niríro magí írónipíríárini.” uriŋinigini.

Xwiyía nañí xámijí tíni siñí tíni nánirini.

⁵¹ Wiepisarijíyo re urijinigini, “Nioni searéwapiyarijápi nipini mikkí náni rixa nijíá rimónijoi?” uríagá “Oyi.” uríagá ⁵² o re urijinigini, “Iwjí ikaxí eániñípi mewegíá nioni ninixídiro gí wiepisarijáyí nimóniro yarigíá níni ayí ámá amipí mimúrónigáyíniñí imónijoi. Ayí wigí ayá rimixarigápi aijíyo weñimí siñí bi tíni xámijí bi tíni nimearo ámáyo siwá wiariigíápa gí seaiepisarijáoyíné xwiyía ejíná Moseso niriri ríwamijí eajípi tíni nioni agwi seararijápi tíni axípi e epíriáriní.” urijinigini.

Xio xegí Nasareti ñweáyí ríwí umogíá nánirini.

⁵³ Jisaso ewayí xwiyía apí nura núsáná e dání píni niwiárimi nuri ⁵⁴ aijí xio xegí xwé iwiaroje níremori rotú aijíyo nípawiri xwiyía uréwapiyaríná ayí ududí nero re rinigíawixini, “Ámá royí nijíá emímí yariñí ripí gími dání nijíá imónííráni? ⁵⁵ O aijí mirarijí Josepomi xewaxo menírani? Xináí Mariaíyí miriniñíráni? Xogwáowa Jemiso tíni Josepo tíni Saimono tíni Judaso tíni riniñjowa re miñweagíá renoi? ⁵⁶ Xinapíwa nene tíni miñweapa renoi? E ejagi náni ámá royí arige nijíá apí imónííráni?” níriniro ⁵⁷ wíkí diñí niwóga waríjagá Jisaso xewaniño náni re urijinigini, “Ámá xwiyía Gorixoyá wíá urókiamoarijí womi aijí midáñjíyí aríá umónarigíá aí xegí e dáñjíyí tíni xexirímeáyí tíni o náni ‘Sa negí ámáorini.’ niyaiwiro aríá umónarigíámaní.” nuriri ⁵⁸ ayí diñí miwíkwíroarijagá náni e niñwearíná emímí xwapí miwíwapiyijínigini.

Jono wayí umeaiarijomí pikigíá nánirini.

14 ¹Íná mixí ináyí Xeroto —O Gariri piopenisí menjweaenorini. O xwiyía Jisaso náni yaní niwéa waríjagí aríá niwiri ²xegí omijí wiiarigíáwamí re urijinigini, “Ayí nioni pikináo, Jono wayí numeaia uñorini. Rixa xwáripáyo dání niwiápíñimeari náni emímí ayí néra waríni.” urijinigini. ³⁻⁴Ayí ripí náni Xeroto e urijinigini. Xámi O Jono sini emearíná xegí xexirímeáo Piripoyá apíxí Xerodiasíyí riniñí nurápirí meáagi náni Jono xwiyía re urárayiñigini, “Dixí ririxímeáyá apíxí nurápirí nimearínayí, ‘Ayí Nipikwini yariñini.’ riyaiwinarijini?” urayarijagí náni Xeroto xegí porisíyo urowáráná awa nuro omi íá níxero gwí niyiro nimeámi nibiro gwí aijíyo ñwiráríagá ⁵Xeroto Jono náni “Omi opikímíni.” niyaiwiri aiwi ámá oxí apíxí “Jono Gorixoyá wíá rókiamoarijí woríni.” yaiwiarigíá ejagi náni wáyí neri “Nioni eni nípikipírixini.” niyaiwiri sa gwí aijíyo wáriñinigini. ⁶E niwárimáná ejáná síá Xerotomi xináí xíriñjíyí imónáná Xeroto xegí ámá wa tíni aiwá nimixiro naríná omi xiepí Xerodiasími xemiáí nibiri áwini e nirómáná siminiñí ejinigini. Í siminiñí yaríná Xeroto siminiñí yariñípi náni

yayí niwiniri 7xwíá e dáni re uriñinigini, “Nioni jíxi símimanjyo dáni rirariñini, ‘Pí pí nání nioní rixiñí niránayí nisiapímfini.’ rirariñini.” uráná 8í xináí tíñí e nání nuri ámi nibiri xináí urepisíipi axípi re uriñinigini, “Porisí wa Jono wayí numeaia warijoyá sijwí miñí niwákwiro miño sijwí winími nání pirerixyó nitiro nimeámi nibiro oniapípoyi.” uráná 9Xeroto diñí sipí wíagi aiwi awa tíni aiwá nawíni narigé dáni uríagi nání porisí wami í uríipi axípi sekaxí nuriri 10 urowáráná wo gwí ajíyo nání nuri e dáni Jonomi sijwí miñí niwákwiri 11 miyo pirerixyó nitiri nimeámi nibiri miáimi míni wíáná í nurápíri nimeámi nuri xináími míni wiñinigini. 12 E éaná Jono xegí wiepisariñowa nibiro piyomí nimearo nimeámi nuro xwíá niweyárimowa nuro Jisasomi áwanjí urigáwixini.

Oxí 5,000 apimí aiwá míni wiñí nánirini.

13 Jisaso xwiyá Jono nání aríá niwiri e píni niwiárimi ewéyo nipixemoániri ámá diñí meanje nání xegípi warijagí aiwi oxí apixí obaxí ají bi bimí dánjyí “Jisaso ewéyo puñoi.” riníagi aríá niwiro yáni óíyo númi ugíawixini. 14 Jisaso rixa ipí imanjápá tíñí e niwiékñimeari wiñinigini. Oxí apixí obaxí xío tñípi e nání bimiarinagía niwiniri wá niwianiri wigí simixyí pírániñí imimiximí yaríná 15 síápi tíni xegí wiepisariñowa nibiro re urigáwixini, “Re ámá diñí meanini. Síá wórinigini. Joxi ámá nñí wigí aiwá bí nero nipíri nání ají onimiápia ami ami ñweameñyo nání urowárapei.” uríagía aí 16 Jisaso re uriñinigini, “Ayí nupaxí mimónarini. Soyíné aiwá wí míni wípoyi.” uríagí 17 awa re urigáwixini, “Negí aiwá xwapí menini. Sa bisíkeríá wé ná wúni tíni peyí yeáyí waúni tñirini.” uríagía 18 o re uriñinigini, “Nioni tñámini nimeámi bípoyi.” nuriri 19 rixa nimeámi bána re uriñinigini, “Oxí apixí nñí aráyo éí onweápoyi.” sekaxí e nurimáná bisíkeríá wé wú tíni peyí waú tíni nimeari ajínamí sijwí nanánimáná Gorixomi aiwá api nání yayí niwiri bisíkeríá kwikwirimí neri xegí wiepisariñowami míni wíáná awa oxí apixí éí ñweáíayo yañí niwia waríná 20 ámá nñí aiwá api niniro agwí ími uyinjinigini. Agwí ími uyágí wiepisariñowa sijwí e niwíniro aiwá rixa apáni niniro e tñáapia nimeamero soxí fá wé wúkaú síkwí waúmi nimeaayiro aumaúmí nero magwí nimiro tigíawixini. 21 Niaíwí tíni apixí tíni niniri aiwi oxowani ámá 5,000 aiwá api nigíawixini.

Jisaso ipíyo xwiriñwí nosaxa uñí nánirini.

22 Jisaso xegí wiepisariñowa aiwá ámá ayí niniro tñáapia soxí fáyo magwí nimiro tñána re urowáriñinigini, “Nioni oxí apixí tñyo urowáraparíná soyíné ewéyo nipixemoániro ipíwámi jíariwáminí nání xámí nimeápoyi.” nuriri 23 awa rixa nipixemoániro úáná ámá oxí apixí e epíroyí egíáyo eni nurowárapimáná Gorixomi xwiyá uriminiri nání xegípi díwí miñíyo nání niyiri rixa síá nora warijí tíni xegípi

ηweanjáná²⁴ ewépá sini ipí áwini e waríná iniigí ewépámí imeamfkví merí imijí ení ewé símími dání biri neri yaríná²⁵ rixa wíá náni isíá yininjáná Jisaso ipíyo nosaxa nibiri wiepisarijowamí rixa wímeáminiri yaríná²⁶ awa weniijí éfáyí winigáfawixini. Jisaso ipíyo xwíriňwí nosaxa baríñagi niwiniro wáyí nikáríniro “Piyinjí siwí wo ría barini?” niriro “Yeyi!” rekárinaríná²⁷ Jisaso re urijinigini, “Soyíné wáyí mikárinípani. Ayí nionirini. Dijí sítí níniro ηweápoyi.” uríagí²⁸ Pitao re urijinigini, “Ámináoxini, ayí nepa joxi ejánayí, ‘Joxi ení ipíyo nosaxa nibiri nímeai.’ nirrei.” uríagí²⁹ Jisaso “Bei.” uríagí Pitao ewépámí dání nayoari Jisaso tíjí e náni nosaxa nuri aí³⁰ imijí yariñagi niwiniri wáyí éfyí re ejinigini. Ipíyo rixa nurípíniríná ríaiwá re urijinigini, “Nioni iniigí namimigini! Ámináoxini, áríwí nímeai!” uráná³¹ o ajní ūrapá niyaurí wéyo nimaxiríri nimíyeoari re urijinigini, “Dijí onimiápi nikwíroarigíoyínérini. Pitaoxiní, joxi ‘Jisasoyá dijí tñi ipíyo xwíriňwí nosaxa umíini.’ niyaiwiri aí ámi pí náni ‘Oyá dijí tñi e epaxonímani.’ yaiwiarijíni?” nuriri³² awau rixa ewéyo pixemoánáná re ejinigini. Imijí yariñípi píni wiáriñinigini. ³³ Imijí píni wiáránaná ewéyo ηweagíyáyí miijí ewéyo nikwíroro omí yayí numeríná re urigáfawixini, “Neparini. Joxi niaíwí Gorixoyáoxirini.” urigáfawixini.

Símixíyí Jisasomi amáí niróniro naají egíá nánirini.

³⁴ Awa ipíyo oríwámí dání nirémoro ají xegí yoí Genesaretiyi riniñípi tíjí e iwiékínameááná³⁵ ámá e dánjíyí Jisasomi mí niwómixiro ají nipimini áwají nírinárimáná wigí ámá símixí yarigíá níni o tíjí e náni nímera nibiro wáráná³⁶ símixíyí rixijí re urayigáfawixini, “Joxiyá iyá sírígíyo amáí onirónípoyiniri sijwí neanei.” nuriro níni amáí e nirónayiro náni naají egíawixini.

Áminayí ejíná érowiápíñigíápi nánirini.

15 ¹Íná Parisi wa tñi jwí ikaxí eániñípi mewegíá wa tñi Jerusaremi dání nibiro Jisasomi niwímearo re urigáfawixini,
² “Negí aríowa érowiápíñigíápi dixí wiepisarijowa pí náni pírí wiaíkímí yariñoi? Aiwá naniríná pí náni aríowa rigíápi wé wayí mirónipa nero narigíárini?” Jisasoyá wiepisarijowa wé wayí niróniro aiwí xiáwowa egíápa axípi miyariñagíá náni e uráná³ Jisaso re urijinigini, “Soyíné ení segí seáriawéwa érowiápíñigíápmi xídaniro náni pí náni jwí ikaxí Gorixoyá riniñípmi pírí wiaíkímí yarigíárini? ⁴ Gorixo rijípi ríwamijí re níriniri eánini, ‘Dixí rinomi wéyo merí rinámi wéyo merí erfíni.’ níriniri eánini. Ríwamijí ripi ení níriniri eánini, ‘Ámá giyí giyí xano nánirani, xináí nánirani, píne sítí umeararínayí ayo emí opikímópoyiniri sijwí winírfíni.’ E níriniri eánijagi aiwí⁵ ámá giyí xanomíraní, xináímíraní, ‘Amípí nioni nisiapiri arírá sipaxípi náni Gorixomí urepeáriňá ejagí

náni bi mini siapipaxímani.’ urarijagía ‘soyíné sijwí e niwiniróná re rarigíárini, ‘Ayí xaneyo wéyo mímepa yarijagi aiwi apáni yarijoi.’ rarigíárini. Soyíné e neríná Gorixoyá riniójí xórórí nero segí seáriawéwa érowiápíngíápini seáyi e mífeyoarigíárini. ⁷Naní riro sipí riro yarigíoyíné, xwiyíá Gorixo riijí wíá rókiamoagí Aisaiao niwuriyiri ríwamijí eanjípi soyíné náni xixeni re rinini, ⁸‘Ámá tiyí ‘Gorixomí wéyo pírániñí mearijwini.’’ niriro aiwi nioni dijí sixí miniyipa yarigíárini. ⁹E neróná ámáyo amipí ámá wigí dijí tíni érowiápíngíápí náni nuréwapiyiróná yapí re nuriro ‘Xwiyíá tiyí Gorixoyárini.’ nuriro náni ‘Gorixomí seáyi e umearijwini.’’ niriróná Gorixoniyá yoíni surímá rarigíárini.’ Aisaiao xwiyíá Gorixoyápi niwuriyiri soyíné náni xixeni ríwamijí e eanjírini.’’ uriijnigini.

“Ripi piaxí weaarijírini.” urijjí nánirini.

¹⁰“Ámá oxí apixí re epíroyí egíáyí obípoysi.” niriri ayí rixa aijwi e awí eánáráná re uriijnigini, “Aríá niniro njíá imónípoysi.” nuriri ¹¹ewayí xwiyíá bi nuriróná re uriijnigini, “Amipí ámá niniro gwí nárearigíápi piaxíniñí weaarijímani. Amipí xwioxíyo dání dijí móíápi, ayí piaxíniñí weaarijírini.” uriijnigini. ¹²Xegí wiepisarijowa nibiro re urigáwixini, “Joxí Parisiowamí e nuriróná ‘Símiríri miwiarijini.’ riyaiwiarijini?” uríagía aí ¹³o Parisiowa náni ewayí xwiyíá re uriijnigini, “Ríwéná Gorixo aiwá xío iwiá murijí niyoní emi yiyoámí eníárini.” nuriri ¹⁴ámi Parisiowa náni re uriijnigini, “Soyíné awa náni ayá síwí misearopani. Awa sijwí supárigíáwa sijwí supárigíáyo nipemeámi warigíáwa yapí imónípoyi. Ámá sijwí supárijí wo sijwí supárijí womí nipemeámi nuríná niwaúni xwárijwíyo piéropisíii. Ayináni ayá síwí misearopani.” uríagi ¹⁵Pitao re uriijnigini, “Joxí ewayí xwiyíá ámá aiwá niniro gwínárearigíápi náni ríápi áwañí nearei.” uríagi ¹⁶o re uriijnigini, “Gí seaiepisarijáoyíné eni sini majjá riseainariní? ¹⁷Amipí ámá niápi aríowa egíápa wé wayí níróniro ninirínáraní, awa egíápa mé ninirínáraní, agwíyo níniñisáná íkí nemoro náni piaxíniñí weaarijímani. ¹⁸E neri aiwi xwioxíyo dání iwi amipí náni dijí móíápi piaxíniñí weaarijírini. ¹⁹Xwioxíyo dání dijí nimoro yarigíápi ‘Sípí oimíximíni.’ yaiwiarigíá ripirini. Ámá pikiri ero ámá wí tíni iwi iniro ero siwí piaxí eánipaxí imóníjíyí niga uro iwi meari ero yapí riri ero ámá wí náni ikayíwí riri ero ²⁰yarigíápi nímoríná wiwanijíyo piaxíniñí weaarijírini. E neri aí ámá wé wayí mirónipa neri aiwá niniríná wiwanijíyo wí piaxí weaarijímani.” uriijnigini.

Émáyí apixí wí dijí xixeni wíkwírojí nánirini.

²¹O e dání píni niwiárimi nuri piopenisí émáyí aijí Taia tíni Saidoni tíni tíjí e emearíná re ejinigini. ²²Émáyí apixí Kenaní dání aijí apiaú

típj e dání nibiri jíamíne dání nuxídíríná ríaiwá re nura ujinigini, “Ámináoxini, mixí ináyí Depitomi xiáwoxini, joxi wá niwianeí. Gí miáimi imió dijí nixixérori xixeanijí wikárarini.” nura warinjagi aiwi²³ Jisaso xío eni bi murarijagi náni xegí wiepisarijowa nibiro aríkí re urayigíawixini, “Apíxí rí aríkí ríaiwá tíni neaxídarijagi náni joxi xegí miáimi imió dijí xixéroarijípi mixí numáinowári ‘Emini.’ urowárei.” urayágia aí²⁴ o re uriñinigini, “Nioni émáyo arirá wiminiri biñáonimani. Gí Isireriyí —Ayí sipisipí xiáwo pírániñí mimearíná ami ami uniamoarijíniñí imónigíáyírini. Ayí náni biñáonirini.” uríagi aiwi²⁵ aijwi e nibiri xómiñí níyikwiri miñj xwíáyo nikwírori re uriñinigini, “Ámináoxini, arirá nií.” uríagi²⁶ o re uriñinigini, “Nioni aiwá niaíwí narigíápi nurápíri síwíyo miní wiarnýá, jíxi ‘O nañj yarini.’ riysiwiarijini?” uríagi aí²⁷ re uriñinigini, “Ámináoxini, wauyene síwíniñí imóniñagwi náni nepa nirarijini. E nerí aí síwíyí xiáwo aiwá ikwiañwíyo éí niijweámáná aiwá niniri yuní mamówári éiyí míméaní yariniñírini.” uríagi²⁸ o re uriñinigini, “Ineyi, jíxi aga dijí xixeni ninikwírori rarijagi náni jíxi simóníyí xixeni nimóninijoí.” uráná re ejinigini. Xemiáí nañj ejinigini.

Simixí obaxíyo nañj imimiximí ejí nánirini.

²⁹ Jisaso e dání píni niwiárimi nuri ipí Gaririwámi nipweri díwí miñjíyo náni niyiri éí ñweañjáná³⁰ ámá oxí apíxí ayá wí o tíjí e náni niyoamiro wí sikkí ikí egíáyo niméra yoaro sijwí supárigíáyo niméra yoaro xwiyáá marí mañj píronigíáyo niméra yoaro simixí xixegíni obaxí tígíáyo niméra yoaro nero xegí sikkí típj e tayaríná o nañj imimiximí wiijnigini.³¹ Nañj imimiximí wiarijagi oxí apíxí e epíroyí egíáyí mañj píronigíáyí ámi xwiyáá riro ejí kiriñj egíáyí ámi ú úroro sikkí ikí egíáyí ámi aijí uro sijwí supárigíáyí ámi sijwí aniro yarijagía niwiniro ayá níriwamóniro ñjwá Isireriyáomí yayí seáyí e umegíawixini.

Oxí 4,000 apími aiwá miní wiñj nánirini.

³² Jisaso xegí wiepisarijowami “Eini.” nuriri re uriñinigini, “Ámá oxí apíxí tiyí nioní tíni síá wiyaú rixa ñweañwárini. Wigí aiwá nipíryí menjagi náni nioní dijí sipí niarini. Nioni ayí agwí wiarná nurowárirfnýá, óí e sijwí xaxá upeyiniginiri náni rarijini.” uríagi³³ wiepisarijowa re urigíawixini, “Amá dijí meanjí riminiñoyi. Gimí nurane aiwá ámá none tíni epíroyí egíá tiyí niniro agwí ími uyini náni urápaniréwini?” uríagía³⁴ o re uriñinigini, “Soyíné bisíkeriá arari maxiriñoyi?” uríagi awa “Bisíkeriá wé wíumi dájí waú tíni peyí orá yeáyí bia tñirini.” uríagía³⁵ o oxí apíxí e epíroyí egíáyo “Xwíáyo éí niijweaxa úpoyi.” nurimáná³⁶ bisíkeriá wé wíumi dájí waú api tíni peyí apia tíni nurápíri Gorixomí yayí niwiri kwikwírimí nerí wiepisarijowami

wiayiáná awa nurápiro ámáyo yaní niwia úáná ³⁷ayí niniro agwí ími uyági wiepisarijowa aiwá ayí niniro tíápia nímeamero soxí íá wé wíúmi dánjí waúmi magwí nimiro tigíawixini. ³⁸Apixí tíni niaíwí tíni maríái, oxowa aiwá api níáwa 4,000 imónigírári. ³⁹Jisaso “Segí aejí úpoyi.” nurowárimáná wiepisarijowa tíni ewéyo nipixemoániro nuro Magadani iwiékínameagíawixini.

“Ekiyiní aejínamí dánjí neaíwapiyii.” urigíá nánirini.

16

¹Parisi wa tíni Sajusi wa tíni Jisasomi niwímearo “O simixíyo naejí imímíximí nerí aí ekiyiní wí nepaxomaní.” niyaiwiro iwamíó owíwapiyaneyíniro re urigíawixini, “Joxí aejínamí dánjí ekiyiní bí neaíwapiyii.” urágía aiwi ²o re urijinigini, “Seyíné síápi tíni yewanjí eáagi niwiniríná re rarigíáyínérini, ‘Yewanjí eáiyí réwí enířenijoí?’ rarigíáyínérini. ³Wíápi tíni eni birami dáni kipinjí yarijagi niwiniríná ‘Iniá yapinířenijoí?’ rarigíáyínérini. Agwíyo yewanjí eari kipinjí yiri yarijagi niwiniróná xixeni ‘E nimóninijoí.’ níriro aiwi amípí nioni símimajíóníjí imixarijápi sijwí ninaniróná ‘Gorixo e oyaiwípoyiníri ría neaíwapiyaríni?’ miyaiwiarigíáyínérini. ⁴Agwí ríná ñweagíáyíné, Gorixomí ríwímini nínamoro segí ñwíáí ríniňípi tíni íwíniňí niiga uro niga biro yarigíáyíné, ekiyiní náni reaxí níseainíri seaimónarijagi aiwi ekiyiní wíá rókiamoagí Jonao ejípini seaíwapiyimigini.” nurárimí píni niwiárimí uñinigini.

Yísí Parisiowayá tíni Sajusiowayá tíni nánirini.

⁵Wiepisarijowa bisíkeríá bí nípíri náni aríá níkeamoro Jisaso tíni ipíyo jíariwáminí náni nuróná ⁶o xixewisí ikaxí re urijinigini, “Soyíné Parisiowa tíni Sajusiowa tíni awayá bisíkeríá nímiga uni náni imixarijí yisoí ríniňípi náni wáyí oseaininí.” uráná ⁷wiwanijowa re ríniňíawixini, “None bisíkeríá nímeámi mibíwá ejagi náni o mixí ninearíri neararíni.” rínaríná ⁸Jisaso awa e rinarijagía diňí adadí niwíri re urijinigini, “Diňí onímiápi nikwíroarigíoyíné, pí náni segípi re rinarijoi, ‘None bisíkeríá nímeámi mibíwá náni neararíni.’ rinarijoi? ⁹Soyíné sini níjíá mimónipa rejoi? Nioni bisíkeríá wé wúni kwikwirimí éáná ámá 5,000 rixa apáni náná soyíné ámí soxí íá arariyo miárigíápi náni diňí miseainariniraní? ¹⁰Ámi bisíkeríá wé wíúmi dánjí waú ámá 4,000 náni kwikwirimí éáná soyíné soxí íá arariyo miárigíápi náni eni diňí miseainariniraní? ¹¹Biaú nioni e éáná soyíné soxí íá obaxíyo miárigíá ejagi náni nioní Parisiowa tíni Sajusiowa tíni yísí awayá náni xixewisí ikaxí searáná arige nero ‘O aga bisíkeríá náni mineararíni.’ miyaiwí yarijoi? Nioni re seararijini, ‘Parisiowa tíni Sajusiowa tíni awayá yísí náni wáyí oseaininí.’ seararijini.” uráná ¹²xegí wiepisarijowa rixa re yaiwigíawixini, “Nepa yísí bisíkeríayo táná nímiga warinjípi náni mineararíni. Parisiowa tíni

Sajusiosa tíni uréwapiyarigíápi nání mixídipa oépoyiniri neararini.” yaiwigíawixini.

Pitao “Joxi Kiraisoxirini.” uriñi nánirini.

¹³ Jisaso píropenisí aní Sisaria Piripai tíñimini nuri nemeríná xegí wiepisariñowami iwamíó yariní re wiñinigini, “Oxí apixí níni ámá imónijáoni nání goxini rarijoi?” yariní e wíagi ¹⁴ awa re urigíawixini, “Oxí apixí ‘Ámá ejínañí wo niwiápíñimeareí ría yarini?’ niyaiwiro nání wí re rarijoi, ‘Jono wayí nineameaia uñoríani?’ rarijoi. Ámi wí ‘Gorixoyá wíá rókiamoagí mipé añañamí nání peyijo, Erajaoríani?’ rarijoi. Ámi wí ‘Wíá rókiamoagí Jeremaiaoríani?’ rarijoi. Ámi wí ‘Ayí wíá rókiamoagíáyí ámi woríani?’ rarijoi.” uríagá ¹⁵ Jisaso re uriñinigini, “Soyíné eni nioni nání goxini yaiwiarijoi?” uríagá ¹⁶ Saimoni Pitao re uriñinigini, “Joxi Kiraisoxí, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rariñwáoxirini. Ñywíá aniñí siñí imónijomi xewaxoxirini.” uríagá ¹⁷ Jisaso re uriñinigini, “Jonaomí xewaxoxi Saimonoxini, joxi nirarijípi ámá wo wíá mırırókiamojoí. Gí ápo, añañamí ñweajo wíá rırırókiamogí nání joxi yayí osinini. ¹⁸ Ripi eni rírarijini, ‘Joxi siñáñiní nimóniri ejí eániñoxirini. Síñá piárá eapináriñí romi seáyi e ámá nioniyá siyikí imónigíáyí gí añañiwániñí mixárimíáriñí. Obo tíni imónigíáyí ejí neániro ámá píkipaxí imónigíáyí aiwí nioni tíni imónigíáyo wí xopírári wipríámani.’ rírarijini. ¹⁹ Gorixo tíñí e páwipírá nání rokí kíniñí imónijí joxi siapimíáriñí. Joxi xwíáyo re dání ‘Ayí sipírini.’ ránayí, Gorixo añañamí dání eni joxi siñí mırípa ejáná o xámí ‘Ayí sipírini.’ riníáriñí. Joxi re dání ‘Ayí ananirini.’ ránayí, Gorixo xámí émi dání eni ‘Ayí ananirini.’ riníáriñí.” nuriri ²⁰ xegí wiepisariñowami aríá jiyikí nori ñwí ikaxí re uriñinigini, “Ámáyo nioni nání ‘O yeáyí neayimixemeánía nání negí aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rariñwáorini.’ áwanjí e murípani.” uriñinigini.

Jisaso áwanjí “Ninipikipíráriñí.” uriñi nánirini.

²¹ Íná dání o xegí wiepisariñowami siñáni áwanjí re nura uñinigini, “Gorixoyá diñjyo dání nioni Jerusaremi nání úáná negí Judayí ámináowa tíni apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni ñwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tíni xeanijí wiwí nikáráná wa ninipikfagía aiwi ámí síá wiyaú wiyi óráná Gorixoyá diñjyo dání wiápíñimeámiáriñí.” uraríná ²² Pitao Jisasomí xewi jíamini nimíauamáná mixí re uriñinigini, “Ámináoxini, oweoi! ‘Gorixoyá diñjyo dání joxi nearíípi wí osípoyiniri siñwí miranipa éwinigini.’ nimónarini. Wí nisimóniníá menini.” uríagi aí ²³ Jisaso Pitaomi ríwí numori re uriñinigini, “Setenoxi, ríwí ririwámíni nípui. Joxi nioni nikiripeaánipaxí nikáriminiri nání nirarijini. Joxi Gorixo diñj wimónariñjyo nání mamó ‘Jisaso rixa mixí ináyí nimóniri Jerusaremi dání neameñweanjáná nioni seáyimi imóniminiyírfani?’ nimori nirarijini.”

nuriri²⁴ wiepisarijí nowamini re uriñinigini, “Ámá ‘Jisasomi ouxídímini.’ yaiwiarijí goxi goxi re éirixini. ‘Amipí nioni nigípi nání oemini.’ yaiwíiyí dijí peá nimori re yaiwíirixini, ‘Nioni Jisasomi xídarínjagi nání ámá wí nibiro xeanijí niro nipíkiro niniro aí ayí ananirini.’ niyaiwiri nixídíirixini.²⁵ Ámá Jisasomi dijí niwikwírori xídaríná nipikipírixiniri éí menarijí goxi goxi dijí niyimijípi anijí ñwearía nání mearíámani. E nerí aiwi éí mimenipa nerí ‘Nioni Jisasomi dijí niwikwírori xídarínjagi nání ninipikirónayí ayí ananirini.’ yaiwinarijí goxi goxi dijí niyimijípi anijí ñwearía nání mearíárini.²⁶ Ámá wo nioni minixídí iyá fá nigwí amipí emeáminirí nánini néra nuri nimeásáná xewanijo anijíni ikeamónáná oyá amipí anijí nixiriri ñweanírári? Oweoi! Amipí níni xwíá týo dájí nimeari aiwi xewanijo anijíni ikeamónáná amipí apí tíni anijí ñweanía nání roayírónipaxí wí menini.²⁷ Ayí ripi nánirini. Ámá imónijáoni nikníimi niweapírná xixéá gí ápo ajnámi inarijípi ajnajowa tíni axípi niga niweapimáná nioni ámáyo neyírori sipí yarigíáyo xegí eni sipí wiri nañí yarigíáyo nañí wiri emíárini.²⁸ Nepa seararijini. Woyiné re rogíá royíné sini mipepa egíámi ejáná nioni woyiné ámá imónijáoni yeáyí niseayimixemeari xwioxíyo mímeámí emía nání nikníimi rojáná woyiné sijwí nanipírári.²⁹ urijinigini.

Jisaso nikníiri xegí bi imónijí nánirini.

17 ¹Jisaso e nuriri rixa síá wé wíúmi dájí wo óráná Pitaomí tíni Jemisomi tíni xogwáo Jonomí tíni awamini niwirímeámi díwí miñí sepiá bimi nání wigípi niyiro² niñwearo Jisaso wiepisarijí waú wo awa sijwí anigé dání re ejinigini. O xegí bi imóniri símimañí oyá sogwíniñí aniri rapirapí oyá wíá nökiríná xwiníá eaáriri ejinigini.³ E éáná wíá rókiamoagíá waú Moseso tíni Iraijsao tíni —Awaú ejiná pegííwaúrini. Awaú o tíjí e ajwi e nírónapiri o tíni xwiyáá rinaríná⁴ Pitao Jisasomi re uriñinigini, “Ámináoxíni, none re niñwearíná nañírini. Nioni ají wíkaú wiwá re opákímini. Joxi nání wiwáyi. Moseso nání wiwáyi. Iraijsao nání wiwáyi.”⁵ sini e uraríná re ejinigini. Agwí wíá wúráriñinigini. Agwí wíá wúráránaná re ejinigini. Agwípími dání xwiyáá re rinijinigini, “Ayí oyí gí niaíwí dijí sixí uyiñáorini. O amipí yarijípi nání nioni dijí yayí ninarini. O pí pí searánayí aríá wiríini.” rinarijagi⁶ wiepisarijowa aríá e niwiro xwíámi nipíkíñimearo wáyí nikáríniro warí iniñáná⁷ Jisaso awa wegíe ajwi e níbirí wé seáyi e niwikwiárimáná re uriñinigini, “Soyiné wáyí mepani. Wiápíñimeápoyi.” uráná⁸ awa sagagí eméíayí Jisaso ámá wo tíni miró xegípi rojagi winigíawixiní.

Wiepisarijowa Iraijsao nání yarijí wigíá nánirini.

⁹Awa díwí miñí apimi píni niwiárimi niwero Jisaso óí e dání aríá jiyikí norí ñwí ikaxí xaíwíni re uriñinigini, “Ámá imónijáoni sini

xwáripáyo dání miwiápínameapa ejáná soyíné éde sijwí wíníápi náni ámá wíyo áwaŋí muripa éríixini.” uríagi¹⁰ wiepisarijowa yariŋí re wigíawixini, “Negí ɻywí ikaxí eániŋípi mewegíáwa pí náni re rarigíáriní, ‘Wíá rókiamoagí Iraijao ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rariŋwáomi xámi umeaníárini.’ pí náni rarigíáriní?” yariŋí e wíáná¹¹ o re uriŋinigini, “Iraijao nibíri ámá wigí diŋí wé rónipí imónipíri náni wáí nurimeri pírániŋí imixiníárini.¹² E nerí aí nioní re searariŋini, ‘Ámá Iraijaóniŋí imónipí wo rixa biŋí ejagí aiwi ayí “Xámi umeanoríani?” miyaiwí sijwí mí miwómixipa nero wigí diŋíyo dání símí tíni niwiro píkigíawixini. Ámá imóniŋáoni ení axípi e níniro ríniŋí niapípíráriñi.’ searariŋini.” uráná¹³ xegí wiepisarijowa “Jisaso e nearariŋyí ayí Jono wayí nineameaia ujo náni rineararini? Oyi, ayí orini.” yaiwigíawixini.

Niaiwí imió xixéroariŋí womí naŋí wimixiŋí nánirini.

¹⁴ O tíni xegí wiepisariŋí waú wo awa tíni oxí apixí obaxí xegí wiepisariŋí wíá tíŋí e epíroyí egíe rémóáná ámá wo nibíri Jisasoyá símimajími dání xómiŋí niyíkwíri re uriŋinigini,¹⁵ “Ámináoxini, gí fwo xóxwí nerí aga sípí ikeamónariní. Wíni wíná ríayo ikeáariniri iniigíyo eámori yariŋagí náni joxí wá orunini.¹⁶ Joxí sini émi ɻweanjáná nioni díxí wiepisarijowa tíŋí re nímeámi bíagí aiwi awa naŋí minímixiyipa éíá ejagí náni rírariŋini.” uríagi¹⁷ Jisaso aníŋí winíagi re uriŋinigini, “Seyíné agwí ríná ɻweagíáyíné diŋí niníkwíroro mepa ero diŋí xejwíni moro yarigíá tiyíné, ‘O íníná nene tíni niŋwearí arírá neainíárini.’ riyawiaríjoi? Nioní xwiogwí arari re niŋwearí searéwapiyarína Gorixomi diŋí niyíkwíroro ejí eániŋí oyá gíná niyíá imónipíráriñi?” nuríri xanomi “Íwomí aŋwi re nímeámi bei.” nuríri¹⁸ rixa aŋwi e nímeámi báná Jisaso imió diŋí xixéroariŋí mixí umáináná imió píni niwiárimi úáná fwo axíná naŋí ejinigini.¹⁹ Ríwíyo wiepisarijowa Jisaso xegípi ɻweanagí niwíniro nibiro yariŋí re wigíawixini, “Pí náni imió íwomí diŋí xixéroarijo none mixí umáináná éí mü ejoi?” uríagía²⁰ o re uriŋinigini, “Gorixomi diŋí onímiápi wikwíroariŋagí náni imió o aríá niseaimi muŋoi.” nuríri xixewisí ikaxí re uriŋinigini, “Nepa searariŋini. Masíté aiwá siyí negí omíŋíyo iwlí urariŋwáyí aga onímiápi nerí aí ríwéná nerápirí nírorína íkíaniŋí roariŋírini. Segí diŋí Gorixomi wi kwíroáiayí apíniŋí nerínayí, ‘Díwí miŋí ripixini nuri wí e roi.’ uráná anani aríá niseaimi nuri wí e ropaxírini. Soyíné apíniŋí nerínayí, amípí wí mimixipaxí imóniníámani. Níni anani epaxí imónipíráriñi.²¹ [E nerí aí imió ejí eániŋí rónipí imóniŋíyí Gorixomi yariŋí wirí aiwá ɻywíá ɻwiráriniri nerínáni mixí umáinipaxírini.]”

Jisaso ámi áwaŋí “Ninípikipíráriñi.” uriŋí nánirini.

²² Jisaso tíni wiepisarijowa tíni Gariri piropenisíyo awí neániróná o re uriŋinigini, “Ámá imóniŋáoni náni ámá wo miyí nuriníjoi.

²³ Miyí nuráná awa ninipikiro aiwí ámi síá wiyaú wiyi wejáoni wiápíniameámíárini.” uríagi náni awa ayá sipí wijinigini.

Takisí ají ridiyowá yarigíiwá náni urápigíá nánirini.

²⁴ Awa rixa ají yoí Kapaneamiyi riniñípimi rémóáná ámá ají Gorixo náni ridiyowá yarigíiwá náni nigwí xwé waú xwiogwí ayí ayo urápayarigíáwa Pitaomi re urémeagíawixini, “Segí seaiepisarijo ají Gorixo náni ridiyowá yarijwáiwá náni nigwí waú tarijorani?” uríagía ²⁵ o “Oyi.” nurími nuri ajyó nipáwiri Jisaso náni e uríápi náni áwají murinijáná Jisaso xámí xixewisí ikaxí bi nuriri re uríjinigini, “Saimonoxini, dínj joxiyá arirerini? Mixí ináyí xwíá tíyo mejweagíáyí ámáyo takisí náni nigwí nurápiróná wigí ámá imónigíáyo uráparigíárani? Ámá xejwí wíyo uráparigíárani?” uríagi ²⁶ o “Xejwíyo uráparigíárani.” uráná Jisaso re uríjinigini, “Ayináni wigí imónigíáyí takisí náni áxejwarí inipaxí menini. ²⁷ Yawawi eni Gorixo mixí ináyí ajínami mejweajoyáwawi imónijagwí náni awa nigwí ají Gorixo náni ridiyowá yarigíiwá náni áxejwarí inípaxí mimónijagi aiwí awa wilí dínj yeaiwipírixiniri ipíwámí náni nuri kipayá nímorí peyí iwamíó ápéomi mají íá neroámiximáná nigwí bi wejagi winiríini. Nigwí api nímeámi nuri joxi tíni nioní tíni náni nawíni miní yeawii.” uríjinigini.

“Go seáyi e imóniníárini?” urigíá nánirini.

18 ¹ Íná wiepisarinowa “Noneyá negí wo seáyi e neaimóninío gorini?” niyaiwiro Jisaso tíjí e aijwi e nibiro re urigíawixini, “Joxi rixa mixí ináyí nimóniri neamejweajáná noneyá wo go seáyi e neaimóniníárini?” uríagía ² o niaíwí onimiá bimi “Eini.” nuriri áwini e nurárimáná ³ re uríjinigini, “Nioni nepa seararijini. Soyíné dínj ‘Ayo seáyi e omúrónimini.’ yaiwiarigíápi dínj yaíkiá mimopa ero niaíwí onimiánijí mimónipa ero niaíwí ‘Ámá wo seáyi e ninimónirína ayí ananirini.’ yaiwiarigíápa axípi e miyaiwipa ero nerínayí, ajínami jweajoyá xwioxíyo wí páwipaxí menini. ⁴ Ámá ‘Seáyi e imónijáonimani. Niaíwí rípi yapi imónijini.’ yaiwíá giyí giyí ajínami jweajoyá xwioxíyo mimeámí neri mejweaníapimi nipáwiro seáyi e imónipírári. ⁵ Giyí giyí nioni ninixídiro náni ámá niaíwí ripiamíniyí nimimónirónayí ayí nioni eníniyí nimimónarijoi. ⁶ E neri aí ámá niaíwí ripiánijí sini dínj nikwíroaniro yarigíáyo mirirakí wiarigíá giyí giyo Gorixo xeanijí ríá tíjí wikáriníá ejagi náni sini mirirakí miwiniñjáná ámá wa sínjá tíni siywíyo gwí njimáná rawírawáyo mamówáránayí ríniñí xwé niwiniri aiwí Gorixo wiminiri ejípi tíni xixeni mimónijagi náni ayí ananirini. ⁷ Ámá wíyo óreámioápoyiniri wíwapiyarigíáyí aveyi! Síá wiyi ayí majíá wórínírári. Gorixo xeanijí wikáriníá ejagi náni dínj sipí wíwinigini. Ámá wíyo óreámioápoyiniri wíwapiyipírá aiwí ámá e wíwapiyíáyí xeanijí

wímeaniá ejagi náni aveyi! Síá wiyi ayí majíá wóríníárini. ⁸ Dixí wéú tñírani, síkwú tñírani, íwí náni nísimónirínayí ‘O ríá anijí wearijyó níkeáárinigini.’ niyaiwiri niwákwíniri emi moríni. E ninirínayí, ríniñíjí xwé nisiniri aiwi wé rasíá síkwí rasíá ejoxi diñí niyimijípi anijí ñwearía náni nímeárínayí ayí ananirini. Míwákwínipa nerí wé núkaúni tñí síkwí núkaúni tñí sini ejánayí, o ríáyo níkeáárírná ayí nañímani. ⁹ Dixí sijwíyi eni ‘Íwí api ei.’ riránayí, ‘Gorixo ríá anijí wearijyó níkeáárinigini.’ niyaiwiri sijwíyi niyóniri emi moríni. E ninirínayí, ríniñíjí xwé nisiniri aiwi sijwí wíoni anijoxi diñí niyimijípi anijí ñwearía náni nímeárínayí ayí ananirini. Miyónipa nerí sini sijwí niwaúni tñí anijánayí, Gorixo ríáyo níkeáárírná ayí nañímani.

Ewayí ikaxí sipisipí wo aníniñí nánirini.

¹⁰ “Niaíwí onimiá ripia bimi peayí míwianipani. Ayí ripi náni searariñini, ‘Ajínají apiamí awí mearoarigíáyí ajínami Gorixoyá símímañímini ñweaariñagía náni peayí wí míwianipani.’ searariñini. ¹¹ Ayí ripi nánirini. Ámá imóniñáoni ámá íwí néra nuro anijí ikeamónaniro yarigíáyo náni píá nerí yeáyí uyimixemeáminiri biñáónirini.” urijinigini. ¹² O xixewisí ikaxí re urijinigini, “Segí diñí arirerini? Ámá wo xegí sipisipí 100 ejáná wo anínáná bñbi 99 ejípi díwíyo níwárimi nuri wío náni píá mepa enigini.” riyaiwariñoi? Oweoi píá enijoi. ¹³ Ámí rixa nímeárínayí nepa searariñini. Yayí sipisipí 99 maníniñípi náni winariñípiñíjí wininíámani. Anínío náni aga yayí seáyími dání wininíárini. ¹⁴ Segí ápo, ajínami ñweaøyí eni ‘Niaíwí onimiá apia yapi imónigíáyí wí oanínípoyí.’ miyaiwinini.” urijinigini.

“Segí wo íwí síánayí, re éírixini.” urijí nánirini.

¹⁵ O re urijinigini, “Ámá nioni ninixídiro náni rírixímeá imóniñíyí wo íwí sikáránayí, joxi nuri xegípi ñweaøyagi niwiníríná joxi dixípi niwímeari íwí xio sikáríípi náni yumíí yariñí wiríni. O aríá síánayí joxi nañí wimixfagi náni sini rírixímeá imóniñíyí wóniñí nimóniri enijoi. ¹⁶ E nerí aí joxi aríá misipa yariñagí niwinírínayí, ñwí ikaxí níriniri eániñípi tñí xixeni nerí ámá wa re ripíri náni, ‘None eni o yariñí wíáná o’ “Oweoi, nionimaní.” rariñagí aríá wíwini.’ ripíri náni ámá waúmirani, womirani, niwírimeámi nuri obaxoyíne ámi yariñí wiríni. ¹⁷ O sini aríá miseaipa yariñagí sijwí niwinírínayí, ámá nioniyá siyikí imónigíáyo áwañí uríriñi. Ayo eni aríá miwipa yariñagí niwinírínayí, re yaiwíírixini, ‘Sini nírixímeáo wí mimónini. Rixa émáyíniñí imóniri ámá takísí náni nigwí nearáparigíáwániñí imóniri nerí wí ejóniñí imónini.’ yaiwíírixini. ¹⁸ Nepa searariñini. Seapiesariñáoyíne xwíáyo re dání ‘Ayí sipírini.’ ránayí, Gorixo ajínami dání eni soyíné sini miripa ejáná o xámí ‘Ayí sipírini.’ ríníárini. Soyíné re dání ‘Ayí ananirini.’ ránayí, Gorixo xámí

émi dání eni ‘Ayí ananirini.’ riníárini. ¹⁹Ripi eni searariñini. Xwíá tíyo dání soyínéyá waú amípí wí náni dijí axípini nimori gí ápo, ajiñami ñweañomi yariñí axípini wiáná o aríá niwiri xixeni e wimixiyinírini. ²⁰Ámá nioniyá imónigíayí waúnirani, waú wonírani, nioni seáyí e nimeaniro náni awí eánáná nioni áwiní e ñweámíá ejagi náni wigí dijí axípi nimoro yariñí wiariygíápi gí ápo aríá niwiri xixeni wimixiyinírini.”uriñinigini.

Yokwarimí anijí miní owiípoyiniri uriñí nánirini.

²¹Íná Pitao nibiri Jisasomí yariñí re wiñinigini, “Ámináoxini, ámá joxi nírixídíri náni negí nírixímeá wo íwí arari nikáránayí, nioni eni xixeni xío nikáriípa yokwarimí wiimírári? ‘fwí wé wíúmi dání waú nikáriípi náni yokwarimí niwiimáná ejáná ámi wíni nikáráná yokwarimí wiipaxí menini.’ nimónarini.” uríagi ²²Jisaso re uriñinigini, “Joxi wé wíúmi dání waú apini yokwarimí wiíánayí, ‘Ayí Apánirini.’ ririmiméini. Joxi anijí miní yokwarimí wiiría náni rariñini.” nuríri ²³‘Ámá Gorixo xwioxíyo mimeámi nerí umeñweaníyáí anijí miní yokwarimí wiírírixiniri ría neararini?’ oyaiwípoyiniri ewayí ikaxí re uriñinigini, “Gorixo, ajiñami meñweano, o mixí inayí wo xegí omijí wiiarigíayí wami nigwí niwiri ‘Idáná awayá niapírírixini.’ niyaiwiri niwimáná ñweañisáná re ejónijí imónini. O ‘Emá ayá wí ríxa muroñírini. Agwi awa nibiro awayá oniapípoyi.’ ráná ²⁴awa nibiro xíoyá urápigíápi náni awayá mini niwiriná wo xíoyá nigwí xwé ayá wí K10,000,000 urápijo eni nibiro aiwi ²⁵xíoyá xixeni e miwipaxí ejagi náni mixí ináyo xegí wíamí re uriñinigini, ‘Nioni nigwí meámi náni oyá iyá íá amípí nurápirí ámá wíyo bí époyi. O eni xiepí tíni niaíwí tíni ámá wayá xináiwániñí nimóniro omijí wiipíría náni bí nero nigwípi nimeámi nibiro niapípoyi.’ uráná ²⁶K10,000,000 urápijo mixí ináyoyá agwí ríwámi dání xwíáyo nipíkíñimeari wauní nikáriniri re uriñinigini, ‘Nigwí niapiñípi náni sini dijí nikwírori yariñini. Ríwéná náni wenijí nerí ñweáírixini. Ninímeááná joxi niapiñípa xixeni siapimírári.’ uríagi ²⁷mixí ináyo wá niwianiri náni re uriñinigini, ‘Nigwí nioni siapiñápi náni dijí peá móini. Joxi ananí ui.’ uríagi aiwi ²⁸omijí wiiarijo nipeyeari xegí wío ‘Ríwéná oyá eni xixeni niapíwinigini.’ niyaiwiri K100 wijomí sijwí niwiniri íá nixerí sijwí íá niyámixiri re uriñinigini, ‘Joxiyáni ríxa xixeni niapiminiri riyariñini?’ uríagi ²⁹xegí omijí nawíni wiiarigíio xwíáyo nipíkíñimeari wauní ríxiñí re uriñinigini, ‘Nigwí joxi niapiñípi náni sini dijí nikwírori yariñini. Ríwéná náni wenijí nerí ñweáírixini. Ninímeááná joxi niapiñípa xixeni siapimírári.’ uríagi aí ³⁰wío ‘Ríwéná niapíwinigini.’ miwimóniagi íá nixerírimi nuri gwí ajiyó niyáwirári porisíyo re uriñinigini, ‘Nigwí nioni wiñápa xixeni niapáná anani íkweawáriírixini.’ uríagi ³¹mixí ináyoyá omijí wiiarigíá wía o e yariñagi sijwí niwiniro ayá winíagi nuro o éipi

náni mixí ináyomi áwanjí uráná ³² mixí ináyo ‘Omiñjí niiariño obini.’ nuriri omi rixa niwirimeámi báná o re uriñinigini, ‘Joxi omiñjí niiariñjí sipíoxiní, joxi wauní rixijí nírígí náni nigwí ámi oyá niapíwiniginíri siapiñápi náni diñjí peá rimoágí aiwi ámi joxi omiñjí niiarigíí wíomi pí wikárifinigini? ³³ Nioní ayá niririmixiri “Dixí nigwí xe oweni.” riríagi aiwi joxi pí náni dixí wíomi ayá murimixipa éinigini?’ nuriri ³⁴ wíkí wóníagi omi fá nixeri porisíyo mini niwiri re uriñinigini, ‘Nigwí nioní wiñápa xixení niapiné náni iwañjí nimépéa úírixini.’ uriñinigini.” Jisaso ewayí xwiýá e nurimáná ³⁵ xegí wiepisariñowami re uriñinigini, “Ámá nioní ninixídiro náni segí sérixímeá imónigíáyí íwí seaikáriápí yokwarímí miwiipa nerónayí, mixí ináyo xegí omiñjí wiiariñjí sipíomi wiñípa Gorixo ení axípi e seainírárini.” uriñinigini.

Apixí emi mimopa éírixiniri uréwapiyijí nánirini.

19 ¹Jisaso xwiýá apí nipini nuríisáná Gariri piopenisíyo píni niwiárimí nuri iniigí Jodani rapáyo nixemori Judia piopenisí aríwáminí nemeri ²ámá oxí apixí obaxí númi uxídaríná e simixí tígíayo nañjí niwimixa waríná ³Parisi wa Jisaso mixí ináyí Xeroto menjweaje emeariñagi niwiniro “Jono wayí numeia wago ejípa xewaniyo xwiýá níriríná riá omeárini.” niyaiwiro níbiro iwamíó wíwapiyaniro náni yariñjí re wigíawixini, “Apixí pí pí náni nipíkwini miyariñagi niwirini emi nimorínayí, ayí ananirani? Xwiýá tíjírani?” uríagía ⁴Jisaso re uriñinigini, “Bíkwíyo xwiýá ‘Iwamíó amipí níni nimixiríná oxí tíni apixí tíni imixijírini.’ ríniñípi soyíné fá níroro aiwi sini nijá mimónipa reñoi? ⁵Imixijo xwiýá ‘Aynáni oxo xaniyaúmi píni niwiárimáná xegí apixí tíni nikumixinírná ná ayí ná biníniñjí imónipisírini.’ rijíipi ení fá níroro aí sini nijá mimónipa reñoi? ⁶E níriniri eániñagi náni ayaú xixegíni imónarigíímani. Ná ayí ná biníniñjí nimóniri emearigíírini. Ayaú meánipisíi náni Gorixo ɻywírárijí ejagí náni wí emi mimónipa yanigini.” uríagí ⁷Parisiowa re urigíawixini, “Joxi nearariñípi nepa ejánayí, Moseso ɻywí ikaxí niwuriyiri ríwamijí nearíná pí náni re níriri eanírini, ‘Dixí apixími emi nimoríná ‘Ími anijí emi móáriñi.’ níriri payí e neari wiowáriñixini.’ Moseso pí náni e rijírini?” uríagía ⁸Jisaso re uriñinigini, “Soyíné aríkí apixí emi moaniro yariñagía niseaniri náni xe emi omópojiniri siñwí niseaniri aiwi iwamíó Gorixo xwiá imixije dání wí e ejímani. ⁹Nioní re searariñini, ‘Go go xegí apixí xámijími emi nimori siwí piaxí weánariñípi náni maríái, ámi siñjí wí nímeáríná ayí íwí inarijí.’ searariñini.” uríagí ¹⁰xegí wiepisariñowa re urigíawixini, “Ámá apixí nímeámáná emi mopaxí mimónipa ejánayí, apixí mímearipa neríná nañjí imónipaxírini.” neaimónariní.” uríagía aí ¹¹o re uriñinigini, “Soyíné riápi nañjí e nimóniri aiwi ámá níni diñjí axípi soyíné yaiwííapa yaiwipíriméoí. Sa ámá wíni wíni Gorixoyá diñjyo dání e yaiwipaxírini.

¹² Ayí ripí náni seararijini. Oxowa apixí mimeapa epaxí imónijíyí míkí xixegínirini. Wa xináí agwíyo dání piáí mayí xiriñí náni apixí mimeapa epaxí imónijoi. Wa piáwí yónijagi náni ayí awa ení mimeapaxí imónijoi. Wa Gorixo náni wáí urimepíri náni éfáwa wigí diñjyo dání ení apixí mimeapaxí imónijoi. E nerí aí ‘Gorixo náni wáí nurimeríná apixí mayoni éimigini.’ yaiwiarijí go go sa e yaiwíwinigini.” uriñinigini.

Niaíwí onimiápiami wé ikwikwiárimí ejí nánirini.

¹³ Ámá wí wigí niaíwípiami Jisaso wé seáyi wikwiáriri xwé imónipíri náni Gorixomí yariñí wíri oeníri nímeámi bariñagía wiepisarijowa siñwí e niwiniro mixí urágía aí ¹⁴ Jisaso re uriñinigini, “Niaíwípia xe obípoyi. Ámá niaíwí onimiápia xaniyaúmi diñjí niwikwíroro yarigíápa Gorixomí diñjí wíkwíróíyí o xwioxíyo mímeámí nerí umejweaníá enagí náni niaíwípia xe obípoyiniri siñwí winípoyi. Pírí miwiaíkipa époyi.” nuríri ¹⁵ apiamí wé seáyi e ikwikwiárimí niwimáná e dání píni niwiárimí uñinigini.

Amipí mímúrónijí wo yariñí wiñípi nánirini.

¹⁶ Jisaso e dání waríná re ejinigini. Ámá wo nibíri re uriñinigini, “Nearéwapiyariñoxini, nioní pí nañiyí nerína diñjí niyimijípi anijí íníná jweámíá náni imónimíárini?” uríagi ¹⁷ Jisaso re uriñinigini, “Joxí pí náni nañiyí náni yariñí niariñini? Gorixo ná woni nañí imónijagi náni joxí api náni diñjí rimoarijini? E nerí aí joxí ‘Diñjí niyimijípi anijí íníná jweámíá náni oimónimini.’ niyaiwirínayí lñwí ikaxí eániñjyo xídiríini.” uríagi ¹⁸ ámáo re uriñinigini, “Pí lñwí ikaxí eániñjíyí náni nírariñini?” uríagi Jisaso re uriñinigini, “Re níriníri eániñjípi ‘Niwiápíñimeari ámá miúkipa eríini. Ámá wí tíni fwí minipa eríini. fwí mimeapa eríini. Ámá wo náni xwiýáa niyimáróniri yapí murípa eríini. ¹⁹ Díxí ápomi tíni inókími tíni wéyo umeríini. Ámá wíyo jiwanijoxí náni diñjí sipí nírisi menariñípa axípi e wiríini.’ E níriníri eániñjípi xídiríini.” uríagi ²⁰ ámáo re uriñinigini, “Api nípini nioní xídiríñárini. Nioní bí sini mepa ejáyí gipiríñi?” uríagi ²¹ Jisaso re uriñinigini, “Joxí ‘Pírániñí oimónimini.’ nísimónirínayí, nuri díxí iyíá fá amipí nigwí náni bí nerí nigwí nímeáríná ámá uyípeayíyo míni niwimáná nibíri nioní nixídfírixini. E nerínayí, amipí ayá tñjípi Gorixo ajiñamí joxí náni awí eámeámí siáriníárini.” ²² Jisaso e uríagi o aríá niwiri amipí xwé tíjo enagí náni xegí xwioxíyo dání diñjí riá uxéagí náni diñjí sipí niyaiwia ujinigini.

²³ Jisaso xegí wiepisarijowami re uriñinigini, “Nioní aga nepa seararijini. Amipí mímúrónigíyí Gorixo ámá xío xegí xwioxíyo mímeámí nerí umejweaníe opáwianeyiniri anijí míni nero aiwi nípáwipaxí mimónini. ²⁴ Ripí ení seararijini, ‘Kamerí ejí rapirapí gwí kiwearigíá ófyimi páwipaxí mimónini. Ámá amipí mímúrónigíyí

kamerí ejñ ófyi mipáwipa yariñyí yapi ajínami ḥweaŋoyá xwioxíyo páwipaxí mimóniŋoi.’ searariŋjini.” uríagi²⁵ wiepisariŋyí —Judayí níni “Amípí mimúrónigíyí Gorixoyá diŋí tñi amípí meaariŋjagía náni Gorixo yayí winarini.” yaiwiagfárini. Wiepisariŋyí eni e niyaiwiro náni Jisaso e uríagi aríá niwiróná ududí niwikáriniro omí re urigíawixini, “Joxí ríyí nepa ejánayí, Gorixo ámá giyo yeáyí uyimixemeaniřírani?” uríagia²⁶ Jisaso siŋwí agwí niwiniri re urijinigini, “Ámá wigí diŋí tñi Gorixoyá xwioxíyo páwipaxí mimóniŋi. E nerí aí Gorixo amípí mepa epaxí wí mimóniŋagi náni oyá diŋí jíayí tñi ayí aí ananí páwipaxí imóniŋi.” uráná²⁷ Pitao Jisaso ámáomi “Dixí iyá ſá amípí niḡwí náni bí nerí uyípeayíyo mñi niwia numáná ninixídírínayí, Gorixo ajínami amípí ayá tñíyípi ritinírini.” uríipi náni diŋí nimori Jisasomi re urijinigini, “Aríá ei. Amípí noneyá níni rixa pñi niwiárimi joxi rixídariŋwáyí pí meaníwárini?” uríagi²⁸ Jisaso re urijinigini, “Nioni nepa searariŋjini. Gorixo xwiá siŋí wirí imixáná ámá imóniŋjáoni rixa mixí inayí nimóniri mejweaŋjáná soyíné eni negí Isireriyí gwí wirí wirí wé wúkaú sikkí waú ejíyo xiráowayíneňiŋí nimóniro mí ómómiximí nero mejweapířírini. ²⁹ Ámá giyí giyí nioní ninixídíro náni wigí ajiwámírani, xexirímeáowamírani, xexirímeáiwamírani, xanomírani, xináímírani, niawfýorani, xegí omiŋjírani, pñi niwiárirína wigí amípí pñi niwiárimi uíápimi Gorixo wíípi aga seáyi e mûróninírini. Ayí eni diŋí niyimíŋjípi anijí ḥweapíříra náni meapířírini.” ³⁰ nuríri wiepisariŋowa “None Jisasomi xámi xídaríŋjagwi náni seáyi e imóniŋwíni.” yaiwípírixiniri re urijinigini, “Agwí ríná xámi xámi imóniříyí ríwéná surímá imónipířírini. Agwí ríná surímá imóniříyí xámi imónipířírini.” urijinigini.

Ewayí ikaxí wainí omiŋjíyo wiigíyí nánirini.

20 ¹Jisaso ewayí xwiyíá re urijinigini, “Ajinami ḥweaŋo ámá xio xegí xwioxíyo mîmeámí nerí umejweaníáyo yaní numeirína ayí miraxwí róniŋí imóniŋi. O wíá móniŋjími 6:00 a.m. imónáná ámá xegí wainí omiŋjíyo wiipíří wirímeáminiri náni nuri ²ámá wa ‘Síá ríyimi náni xixegíni íkwí wína neaiapáná omiŋjí siianíwini.’ uríagia xegí omiŋjíyo náni urowáriŋjini. ³ Ámi 9:00 a.m. imónáná awí eánarigíe náni nuri wenijí éfyí winijinigini. Wa re kikiíá riwa roŋagía niwiniri ⁴re urijinigini, ‘Soyíné eni gí omiŋjí niipíří náni úpoyí. Síápi tñi soyíné omiŋjí niířápi náni nigwí xixeni seaiapimíni.’ uríagi awa eni nuro omiŋjí wiigíawixini. ⁵ Ámi sogwí áwini e ejáná rixa 12:00 imónáná nuri ámá wa e kikiíá roŋagía niwiniri axípi e urowáriŋjini. Ámi 3:00 p.m. imónáná axípi e ejinigini. ⁶ Ámi rixa 5:00 p.m. aŋwí e imónáná nuri ámá wa e kikiíá roŋagía niwiniri re urijinigini, ‘Síá ríyi niyimini pí náni kikiíá re roŋoi?’ uríagi ⁷awa re urigíawixini, ‘Ámá wo “Nigí omiŋjí niípoyí.”

minearíone ejagi náni roqwiní.’ uríagía o re urijinigini, ‘Soyíné eni omijí niipíri gí wainí omijíyo náni úpoyí.’ urijinigini. ⁸ Síápi tíni wainí omijí xiáwo bosiwomí re urijinigini, ‘Joxí omijí niiarigíawami “Eini.”’ nuríri nigwí míni niwiríná ríwíyo úfáwami niwia nuri xámi úfáwami niwiri píni wiárei.’ uríagi ⁹ o nuri miraxwo urípa yaríná ámá 5:00 p.m. dání úfáwa nibiríná xixegíni íkwí wináni wináni nimeáa ugíawixini.

¹⁰ Ámá wíá móniijími dání úfáwa nibiríná nigwí seáyi e meapíráoiniri éíayí awa eni xixeni axípi íkwí wináni wináni nimeáa ugíawixini. ¹¹ Íkwí wináni wináni nimeáa nuríná miraxwo omijí xiáwo náni anijúmí ikaxí niriniro ¹² omí re urigíawixini, ‘Síápi tíni nuro omijí onímiápi éíawami none wíá móniijími dání nurane yaríná sogwí xaíwí neanaríone tíni xixeni pí náni míni wíini?’ uríagía aí ¹³ o awayá womi re urijinigini, ‘Gí ámaé, nioni sipí wí misikáriini. Joxí wíá móniijími dání re miniripa réinigini, ‘Joxí íkwí wína niapíri náni omijí siimíini.’ miniripa réinigini?

¹⁴ Nigwí nioni siapíá díxípi nimeámi ui. Ámá síápi tíni éí ro “Nigwí xixeni axípi owimini.” nimóníagi náni joxí siapíápa axípi míni wíini.

¹⁵ Amípí nioni gýí niiwaniyoní dijí tíni niwirínáyí, “Ayí nipíkwini mani.” riniaiwiarijini? Nioni yaní ewanií nimóniri yarijagi náni joxí sipí dijí riniaiwiarijini?” urijinigini.” Jisaso “None xámi xídarijagwi aí ríwíyo xídíáyí tíni xixeni neaiapínáráni?” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyáa api nurimáná ¹⁶ re urijinigini, “Agwi ríná xámi xámi imóníáyí ríwéná surímá imónipíráriini. Agwi ríná surímá imóníáyí xámi imónipíráriini.” urijinigini.

Xíomi pikipírápi náni ámi áwaní urijí nánirini.

¹⁷ Jisaso óí Jerusaremi náni warigíayo uminiri náni neríná xegí wiepisarijí wé wúkaú sikwí waú awamí niwirimeámi ná dámine onímiápi óí e nuróná re urijinigini, ¹⁸ “Aríá époyi. Rixa Jerusaremi náni warijwini. E rémóáná ámá imónijáoni náni miyí uráná apaxípániijí imónigíá xwéowa tíni ɻywí ikaxí eániijípi mewegíawa tíni xwiyáá níniimearíroná nioni náni re rínipíráriini, ‘Ámá romí opíkípoyi.’ niriniro ¹⁹ émáyí nioni riperirí níniemeariro sikwíá ragí píri nuyikiro íkwíáyo niyekwiroáriro epíri náni míni niniwiwo aiwi síá wiyaú wiyi óráná xwáripáyo dání ámi wiápíni meámíráriini.” urijinigini.

Wiepisarijí waúmi xináí rixijí urijípi nánirini.

²⁰ Jerusaremi náni óyo waríná Sebediomí xewaxowaú —Ayí Jemiso tíni xogwáo Jono tñirini. Awaú tíni xináí tíni “Jisaso rixa Jerusaremi níremoríná mixí ináyí nimóniri neamejweaniyíráni?” niyaiwiro nibiro wauní rixijí uraniro náni míjí xwíáyo íkwíráagía ²¹ Jisaso re urijinigini, “Sepíoyíné o pí oneainiri niarijoi?” uríagi í xegí niaíwowaú wiepisarijí wíamí seáyi e owimónípiyiniri re urijinigini, “Joxí rixa

mixí ináyí nimóniri neamejweajná gí niaiwí rowauí wíó wé náúmi dání jweari wíó wé onamijúmi dání jweari episíí náni rei.” uríagi aí 22 Jisaso re urijinigini, “Sepíoyíné yarijí niarigíapí náni nijíá mimónipa nero náni yarijí niarijoi.” nuriri ewayí ikaxí ámá wa xíomi píkipírá ejagi náni áwají nuriríná yarijí re wijnigini, “Awagwí iniigí sixí nioni nímáwá anani nipaxí imónipisíráni?” uríagi awaú re urigísixini, “Anani nipaxowawirini.” uríagii 23 o re urijinigini, “Iniigí nioní nímáwá awagwí eni nípisíríni. E neri aí ‘Wíoxi rími dání jweai. Wíoxi rími dání jweai.’ wí earipaxí mimónijini. Waú gowauí midimidáni jweapisíí náni gí ápo rixa rárijírini. Ayinání nioní e earipaxí wí menini.” uríagi 24 wiepisarijí wé wúkaú wíá awaú Jisasomi yarijí e wíagii aríá niwiro náni wikí dijí wiaiwarijagía aí 25 Jisaso xío tíjí e náni “Eini.” nuriri re urijinigini, “Soyíné nijíárini. Émáyíyá ámá áminá menjweagíawa seáyi e niwimóniro paimímí wiarijári. Wigí ámá ejí rijí menjweagíawa eni seáyi e niwimóniro ‘Xe nonenini simajwýónijí yeáyí oneaurónípoyi.’ niywaiwo yarigíári. 26 ‘Awa seáyi e niwimóniro yarigíápa soyíné eni axípi nímóniro mepa oépoyi.’ nímónarini. ‘Gí wíami seáyi e oimónimini.’ yaiwinarijí goxi goxi awayá omijí wíiaríoxníjí wimónei. 27 ‘Neaiepisarijone woní xámí xámí oimónimini.’ yaiwinarijí goxi goxi ámá wí joxí náni re riprí náni, ‘O wiepisarijí wíami xináinijí nímóniri arírá wiari. riprí náni joxí e erfini. 28 Ámá imónijáoni yarijápa axípi éríxini. Nioní ámá wí arírá níríixiníri biyámani. Nioní ámá niyoní arírá wíri nioní nupeiríná gwíniñjí uroayírori eminiri biyári. urijinigini.

Síjwí supárigííwaúmi naají imixiñjí nánirini.

29 O tíni wiepisarijowa tíni aají yoí Jerikoyí riniñjyo dání waríná oxí apixí ayá wí númi waríná 30 re ejinigini. Ámá síjwí supárigííwaú óí manjípá tíni jweagííwaú “Jisaso rimani pwarini.” rinarijagía aríá niwiri ríaiwá re urigísixini, “Áminaé, negí mixí ináyí Depitomi xiáwoxiní wá yeawianei.” ráná 31 ámá obaxí Jisasomi xámí umeagíáyí rímiñjí tíni re urigíawixini, “Awagwí ríaiwá miripa épíyi.” uríagía aiwi awaú aríki wíni ejí tíni re rigísixini, “Áminaé, joxí negí mixí ináyí Depitomi xiáwoxiní, wá yeawianei.” uríagii 32 Jisaso e éí nírónapimáná óí e dání ríaiwá re urijinigini, “Awagwí o pí oyeainiri rarijii?” uríagi 33 awaú aajwi e níbiri re urigísixini, “Ámináoxini, joxí yegí síjwí oyeaoxoaniri rarijwii.” uríagii 34 Jisaso awaú náni wá wuníagi egí síjwíyo wé seáyi e wikwiáráná re egísixini. Niwaúni síjwí noxoari nanimáná númi uxídigíisixini.

Jerusaremiyo nírémoríná mixí ináyí rémoarigíápa rémojí nánirini.

21 ¹Jerusaremi rixa aajwi e imónáná díwí Oripi tíjí e aají yoí
Betipasi riniñjípmi nírémómaná Jisaso wiepisarijíyí waúmi

nurowárírná ² re urijinigini, “Awagwí aŋí jíapimi nání nuri dogí xináí xegí miá tíni e yuráriniŋagi niwinírná niwaúni nkweari nimeámi bípiyi. ³ Ámá wo siywí neaniri ‘Awagwí pí nání ikweearinji?’ earánayí, re urípiyi, ‘Ámináo seáyi e éí niŋweari nimeámi uminiri yearowárijoi.’ uráná xiáwo apaxí mé eaiapowárénapiniŋoi.” urijinigini. ⁴⁻⁵ Wíá rókiamoagí wo niriri ríwamínjí ripi eaŋípi, “Saioni —Jerusaremi nání niriro aiwi díwí bi nání Saioniyí rarigírini. E ɻweagíáyo re urípoyi, ‘Aríá époyi. Segí mixí ináyo awayinínjí nimóniri dogí xwéomi maríái, dogí miá womí aí niŋweámáná seyíné tíamini barini.’ urípoyi.” niriri ríwamínjí eaŋípi xixení imónini nání Jisaso awaúmi e urowáriŋinigini. ⁶ Wiepisariŋí awaú nuri Jisaso urípa e nerí ⁷dogí miá tíni xináí tíni nkweari nimeámi nibiri wigí iyá dogí miáomí seáyi e nikwiáriro Jisaso seáyi e niŋweari nimeámi waríná ⁸mixí ináyíyo yayí wianiro nání yarigíápa ámá oxí apixí epíroyí nero númi xídarigíáyí obaxí Jisaso iyíáyo seáyi e nosaxa opuniri wigí iyá nípíriro óí e ikwiajwí neapára uro wí wéwí iwí nidoayiro ikwiajwí neapára uro neríná ⁹xámí umeaarigíáyí tíni ríwíyo uxídarigíáyí tíni ríaiwá re nura ugíawixini, “Mixí ináyí Depitomí xiáwo romi yayí seáyi e dání oumeaneyí. Ámá Áminá Gorixo urowárénapiŋí ro —Negí aríowa o nání wenijí nerí ɻweajáná xwiogwí obaxí muroagírini. O Gorixoyá díŋjí tíni seáyi e imóníwinigini. Gorixo seáyi émi ɻweajomi yayí seáyimi dání oumeaneyí.” Ríaiwá e nira nuróná oxí nikéa nuro ¹⁰rixá Jerusaremi rémóáná e ɻweagíáyí mírí mírí neamero re rinigíawixini, “Ámá o go nání ría rariŋoi?” rinaríná ¹¹oxí apixí xio tíni warigíáyí re urigíawixini, “Gariri piopenisíyo aŋí yoí Nasareti dáŋo, Gorixoyá wíá rókiamoariŋí Jisaso nání rariŋwini.” urigíawixini.

Ámá aŋí ridiyowá yarigíiwámi ínimi dání bí inarigíáyí emi mimeámi ení nánirini.

¹² Jisaso aŋí Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámi nipáwiri ámá aŋí iwámi ínimi dání bí inarigíáyo mixídámí wiowárii ámá nigwí senisí ninayiro tarigíáyíá ikwiajwí mimiwiári eri ámá injí xawiówí ridiyowá nání bí inarigíáyí ikwiajwí éí ɻweaarigíápi mimiwiári eri nerí ¹³ mixí re urijinigini, “Aŋí riwá nání ríwamínjí re níriniri eánini, ‘Aŋí Gorixoniyáiwá ámá xwiyíá rírimí nipíria nániwárii.’ níriniri eániŋagi aí soyíné íwí meaarigíáyí yarigíápa axípíniŋí nero nání aŋí riwá íwí meaarigíáyíá aŋíniŋí imónini.” urijinigini. ¹⁴ E nuriri sini aŋí Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámi ínimi emearíná siywí supárigíáyí wí tíni sikwí ikí egíyí wí tíni o tñjí e nání bána o naŋí imimiximí wíagi ¹⁵ apaxípániŋí imónigá xwéowa tíni ɻwí ikaxí eániŋípi mewegíáwa tíni Jisaso emimí e éipi siywí niwiniro niaíwí o nání aŋiwaremi ínimi dání ríaiwá re nira warinagíá, “Negí mixí ináyí Depitomí xiáwo romi seáyi

e oumeaneyi.” nira warinagá aríá e niwiyo náni wikí dijí niwiaiwiro 16 mixí re urigáwixini, “Píné niaíwí joxí náni rarigáyí aríá riwiñini?” urágá Jisaso re urijinigini, “Oyi, aríá niwiri aiwi soyíné xwiyíá Gorixo náni re niriñiri eániñípi, ‘Dijí joxiyáyo dání niaíwí onimiápia tíni sini amijí narijípia tíni yayí seáyimi dání rímpíráriñi.’ niriñiri eániñípi soyíné fá níroro aí rixa agwi xixeni imónagi niwiniro aí sini dijí mimoariñoi.” urijinigini. 17 E nurimo awami píni niwiárimi nipeyearei aijí apimi píni niwiárimi nuri aijí yoí Betani náni nuri e sá weñinigini.

Íkíá pikína ramixiñí nánirini.

18 Sá wejo wíápi tíni ámi Jerusaremí náni nibiríná agwí wíáná 19 wenijí éiyí wiñinigini. Íkíá pikí wina óí e jína roñagi niwiniñi “Sogwí bi odanimini.” niyaiwimi nuri aijwi e dání wenijí éiyí wiñinigini. Sogwí miwepa iwíni ináriñagi niwiniri íkíánamí niramixiri re urijinigini, “Íkíá pikí rinaxí, sogwí wíni weríámani.” uráná apaxí mé yiweáriñinigini. 20 Apaxí mé yiweáriñagi wiepisariñowa e niwiniro ududí niwiyo yariñí re wigáwixini, “Íkíá pikí ana aríre nerí apaxí mé yiweáriñoi?” urágá 21 Jisaso re urijinigini, “Nioni nepa searariñini, ‘Soyíné Gorixomi dijí wíkwíroro dijí biaú mímáxiripa ero ‘Gorixoyá dijí tíni íkíá rína e epaxínamani.’ miyaiwipa ero nerínayí, ayí xixeni nioní yariñápa nimóniniñoi. Íkíá rína nánini mirariñini. Díwí mijí apimi aí ‘Rípixini nuri rawirawáyo piéroi.’ uránayí xixeni e nimóniniñoi. 22 Pí pí náni Gorixomi rixiñí nuriri dijí nikwírorínayí, xixeni axípi e simixiyiniñáriñi.” urijinigini.

“Néní tíjoxí imónei.” go ririjoí?” urigá nánirini.

23 O ámi Jerusaremí níremori rixa aijí Gorixo náni ridiyowá yarigíwámi nipáwiri ámáyo uréwapiyaríná apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni wigí Judayí mebáowa tíni niwímearo re urigáwixini, “Joxí arige nimóniri amípí nene aijí riwámí ínímí dání yariñwápi píri wiaíkímí yariñini? ‘Joxí néní tíjoxí imónei.’ go rirítagi e yariñini?” urágá aí 24 Jisaso re urijinigini, “Nioni eni yariñí bi oseaimini. Soyíné nioniyápi áwañí niránayí, nioní eni ‘Api ei.’ nirío náni áwañí searimíni.” nuriri 25 re urijinigini, “Yariñí nioniyá ripi seaimíni. Jono wayí nineameaia ujo wayí Gorixoyá dijí tíni neameaiñírani? Xegí dijí tíni neameaiñírani?” Yariñí e wíáná wiwaníñowa re rinigáwixini, “Jono Gorixoyá dijí tíni ejírini.” uránayí, re neariniñoi, ‘Soyíné pí náni aríá miwí egíárini?’ neariniñoi. 26 E nerí aí ‘O xegí dijí tíni ejírini?’ uránayí, ámá sipíá re epíroyí egíayí, ‘Jono Gorixoyá wíá rókiamojoríani?’ yaiwiarigíayí iwañí neamépepírixini.” niriniro 27 Jisasomí re urigáwixini, “None majíáriñi. Jono dijí goyá tíni ejírani?” urágá o re urijinigini, “Nioni eni ‘Amípí apí píri wiaíkímí ei.’ nirío náni áwañí searimiméini.”

Ewayí ikaxí xiráxogwáowaú náni urijí nánirini.

28 “E nerí aí ewayí xwiyíá ripi náni segí dijí arire yaiwiarijoi? Ámá wo xegí niaiwí waú tíjo xámi xiráomi nuri re urijinigini, ‘Íwe, joxí negí wainí omijíyo náni nuri omijí ei.’ urági 29 o re urijinigini, ‘Oyi, numíini.’ nurimáná mujinigini. 30 Xano xogwáomi nuri axípi ‘Omijíyo náni nuri omijí ei.’ uráná o re urijinigini, ‘Oweoi, numiméini.’ nurimáná ríwíyo dijí sipí niyaiwiri ‘Gí ápomi “Oweoi.” pí náni rífa uríini?’ niyaiwimi nuri omijí ejinigini.” Jisaso ewayí xwiyíá apí nurimáná 31 awamí yarijí re wijinigini, “Awaú go go xano uríipa xixení aríá niwiri ejinigini?” urági awa “Xogwáorini.” urágia Jisaso re urijinigini, “Nioni nepa seararijini. Apixí ede dání iyí oikixearigíwa tñi ámá íwí yarigíá, takisí náni nigwí nearáparigíá tñi Gorixoyá xwioxíyo ananí nipáwiro ñweapíria aiwí soyíné páwipaxí mimónijoí. 32 Ayí ripi náni seararijini. Jono nibiri wé rónijí oimónípoyiniri searéwapiyíagi aí soyíné xiráo ejípa aríá miwigíawixini. Apixí iyí ede dání warigíwa tñi takisí náni nigwí nearáparigíwa tñi xogwáo ejípa Jonomi aríá niwiro sanijí imónarijagía soyíné sijwí e niwiniro aí xogwáo ejípa ámi ríwíyo dijí sipí niyaiwiro ‘None pí náni aríá miwipa yarijwini?’ niyaiwiro sanijí mimónigíawixini.

Ewayí ikaxí wainí omijí sijwí uwiniarigíáyí nánirini.

33 “Ewayí xwiyíá ámi bi ripi aríá nípoyi. Ámá xwiá tñí wo wainí uraxí íwíá nuriri xwíná nirori wainí xegí iniigí nipfríá náni wainí sogwí xoyíkímí eníá náni síjáyo óí nimori wainí omijíyo áwiními ají awí ñweapíria náni seáyi émi nimira nipeyiri néisáná ámá wí umeipíria náni re urijinigini, ‘Wainí sogwí niái éánáyí, bi soyíné segí mearo nioní gí meari emíá náni nioniyá omijí ripimi ananí sijwí niwinipíráraní?’ nurimi ají wíyo ememiniri náni nuri niñweajisáná 34 wainí sogwí rixa niái éáná xegí omijí wiiarigíá wami re urowárijinigini, ‘Soyíné nuro wainí nioní náni nitííápi nurápauípoyi.’ urowáríagi aí 35 omijí sijwí uwiniarigíáwa xío urowáriawamí womí iwaní mépero womí pikiro womí sijá earo egíawixini. 36 Omijí xiáwo ámi omijí wiiarigíáyí obaxí onimiápi wami urowáríagi aí omijí sijwí uwiniarigíáwa xámijowami wigíápa axípi wigíawixini. 37 Ámi ríwíyo o xegí xewaxo nurowáriri re yaiwiñinigini, ‘Nigí íwomiyí xwiyíá xixení aríá wipíráoi.’ yaiwiagí aí 38 omijí sijwí uwiniarigíáwa xewaxo barijagí niwiniro re rinigíawixini, ‘Xanoyá dijí tíjo nimóniri amipí meaníó iwo barini. Oyá amipí meaníwá náni omi opíkianeyi.’ niriniro 39 omi íá nixeró omijíyo bíaniríwámíni nimoairo pikigíawixini.” Jisaso e nuriri Judayí ámináowa re oyaiwípoyiniri “None omijí sijwí uwiniaríjwáonénijí imóniñagwi náni ríneararini?” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyíá e nurimáná 40 ayo yarijí

re wiñinigini, “Omiñjí xiáwo nibiríná omiñjí siļwí uwiniarigíawami pí winigini?” uríagi ⁴¹ awa re urigíawixini, “Sípí yarigíawamiyí eni sípí niwikárimáná ámí ámá wa ‘Xwiogwí ayí ayo wainí sogwí niáñ eáná ananí nidírane o náni utianíwárini.’ yaiwííawami re uriníárini, ‘Gí omiñjí ripí siļwí niwinífrixini.’ uriníárini.” uríagía ⁴² Jisaso re urijinigini, “Ewayí xwiyíá ámá Gorixo seyíné yeáyí seayimixemeania náni urowárénapinío náni niriniri eániñjí ripí eni ‘Síjá anjí mirarigíawa síjá awiaxí náni píá neríná wo “Sípírini.” niriro emi móio náni Gorixo “Síjá o tíni xámí nitirínayí, anjí ejí neániri nañí imóniniñjoi.” niriri síjá o nimeari táná anjí ejí neániri nañí imóniniñrini. Gorixo e éí ejagí náni nene siļwí niwiníriná aga imiriñjí mimóniñjagi winiñwini. E niriniri eániñjípi soyíné sini íá miropa egírárani? Oweoi, íá niroro aiwi diñjí mimoariñjoi. ⁴³ Ayináni gí Judayíné re searariñini, “Gorixo nene xío xegí xwioxíyo mimeámí nerí pírániñjí neamejweanírárini.” riyaiwiariñjoi? Oweoi! Omiñjí siļwí uwiniarigíawa yapi aríkí néra warigíáyíné Gorixo xío xegí xwioxíyo nípáwiro ojweápoynirí siļwí seaniníámaní. Ámá xeļwí wí saniñjí nimóniro wé róniñjí yarigíáyí opáwípoynirí siļwí winiñírárini.” searariñini. ⁴⁴ Xwasfí yeáyí bimi síjá nípiérori nearíná yuní wárariñípa síjáoni ámá giyo giyo nípiérori nearíná axípi xwasíwí yuníniñjí imíximírárini.” Jisaso xío síjáoniñjí nimóniri náni e uríagi ⁴⁵ apaxípániñjí imónigíá xwéowa tíni Parisiowa tíni ewayí xwiyíá api wiwaníñowa náni rinariñjagi aríá niwiro “None náni ría rarini?” niyaiwiro ⁴⁶ “Omi rixa íá oxiraneyí.” yaiwííáyí oxí apixí níni Jisaso náni “Gorixoyá wíá rókiamoariñjoríani?” yaiwiariñjagía náni ámí wáyí nero wí e megíawixini.

Ewayí ikaxí aiwá apixí meaní nánirini.

22 ¹Jisaso ámí ewayí xwiyíá wí nuríríná re urijinigini, ²“Ámá xwiyíá Gorixoyá aríá niwiro saniñjí nimóniro xío xegí xwioxíyo mimeámí nerí mejweanie ḥweapaxí imóniñjyí, ayí ewayí xwiyíá ripíniñjí imónini. Mixí ináyí wo xewaxo apixí omeaniri náni aiwá xwé riyamí niyárimáná ³xegí omiñjí wiiarigíawami re urowáriñinigini, ‘Amá nioni urepeáriñjáyo “Aiwá náni bípoyi.” urímepoyi.’ urowáráná awa mixí ináyo uríipa nuro uriméagía aiwi ayí mibipaxí wimóniñinigini. ⁴Mixí ináyo xegí omiñjí wiiarigíá ámí wami re urowáriñinigini, ‘Amá nioni aiwá ripí náni urepeáriñjáyo re urímepoyi, “Aiwá rixa riyamí yárlínigini.”’ nuriro “Xegí burimákaú oxíyí tíni sipisipí memé nañwí xixegíni miníñjírixá tíni rixa nípikiri sío kikirómí nerí síjá exárinini. Xegí xewaxo apixí meaní náni aiwá imíxíápi náni bípoyi.” urímepoyi.’ urowáráná awa áwañjí e uriméagía aiwi ⁵urepeáriñjyí aríkwíkwí niwiro wigí diñjí tíni numiro re egíawixini. Wo xegí aiwá omiñjyo náni ujinigini. Ámí wo xegí nigwí omiñjí bi eminiri náni ujinigini. ⁶Wíá omiñjí wiiarigíawami íá nixiriro iwañjí nímépero pikigíawixini. ⁷Mixí ináyo rixa

wikí wóníagi xegí simijí wínarigáfawami urowáráná awa nuro ámá xegí omijí wiiarigáfawami pikííayo ení nípíkilo wigí aŋjíyí ení ríá niyárimáná ejáná ⁸ mixí ináyo xegí omijí wiiarigíá wami re urijinigini, ‘Gí íwo apixí meaní náni aiwá rixa riymá inárínjagi aiwi ámá aiwá api náni urepeáriňáyí mibipaxí wimóníagi náni ayí nipaxí mimónigoi. ⁹ Ayináni soyíné xwamidigíyo nuro ámá óí e nimúrónirijíyo íwo apixí meaní náni aiwá imixiá ripí nípíri bipíri náni áwají urípoyi.’ urágí ¹⁰ omijí wiiarigáfawa óí wíyí wíyo nuro ámá nimúrónirífnayí naŋí aí tíni sipí aí tíni niwirimeámi nibiro aŋjí aiwá nípíri náni imixáríwámi dérogáfawixini.

¹¹ Ají iwámí rixa níderojagá mixí ináyo ámá oxí apixí aiwá nípíri náni bíayí siŋwí wíniminiri náni nípáwiri wenijí éfyí wíniňinigini. Ámá wo aiwá náni nibiríná aikí siŋj yíniri iyá siŋj pániri nemo nibiri mijweapa enagí niwiniri ¹² re urijinigini, ‘Ámáoxini, joxi aiwá ripí náni nibiríná pí náni aikí siŋj yíniri iyá siŋj pániri nemoxi mibipa éfriní?’ urágí o xwiyíá bi murariňagi ¹³ mixí ináyo xegí omijí wiiarigáfawami re urijinigini, ‘Soyíné omi íá níxero gwí wéyo jiro sikuwíyo jiro nemáná síá yiniŋí bíariwámíni moaípoyi. Síá yiniŋeyí ríniŋí ayíkwí miwinipa enagí náni ámá ɣwí earo magí íróniro epíříárini.’ urijinigini.” Jisaso ewayí xwiyíá e nuríri ¹⁴ re urijinigini, “Gorixo ámá obaxíyo nurepeáriri ‘Nioni tiáminí bípoyi.’ nuríri aiwi neyíroríná ámá naŋí imóniňýí áríní meanírárini.” urijinigini.

Nigwí takisí náni émáyo wiariġíá nánirini.

¹⁵ Parisiowa Jisaso e rariňagi aríá niwimowa nuro mekaxí níriro omi pasániŋí numero xwiyíápai ɣwíráraniro náni re rinigáfawixini, “Omi yapí re uréwapiyaníwini, ‘Takisí náni nigwí émáyí nearáparigíápi siní miní wianréwini?’ uraníwini. O ‘Oweoi, siní miní miwipa époyi.’ ránayí, émáyí omi íá níxero gwí yipíráoi. E mirípa nerí ‘Oyí, seyíné miní niwiríná apáni yariŋoi.’ ránayí, ámá omi xídarigíá ámi aríá bi miwí nero píni wiáripíráoi.” níriníro ¹⁶ wiwaníjowayá wiepisarigíá wami tíni ámá mixí ináyí Xeroto nikumixiníri emearigíá wami tíni Jisaso niŋweari uréwapiyarije náni urowárfagá awa nuro Jisasomi re urémeagáfawixini, “Nearéwapiyariňoxini, joxi ninearéwapiyiríná nepáni nearéwapiyariňoxirini. Ámá Amináowayá siŋwíyo dání aí xwiyíá ámi xegí bi mirí axípíni rariňoxirini. Sípí ríri naŋí ríri yariňímani. Joxi xwiyíá Gorixoyáni nepáni xíxeni nearéwapiyariňoxirini.” Weyí e numeariro yariŋí re wigáfawixini, ¹⁷ “Joxi none neareí. Díxí diŋí arire simónarini? Judayene émáyíyá mixí ináyí Sisaoyí ríniŋomi takisí náni nigwí miní wiariŋwápi miní niwiríná ‘Apáni yariŋwini.’ risimónarini? ‘Nípikwíni miyariŋwini.’ risimónarini?” urágí aí ¹⁸ Jisaso awa sipí wilkáraniro yariňagá diŋí adadí niwiri re urijinigini, “Naŋí ríri sipí ríri yariġíá royíné, pí náni iwamíó níwapiyariŋoi? ¹⁹ Emáyíyá nigwí nene

takisí náni wiarijwá wo sijwí winimi siwá nípoyi.” uríagi awa nigwí xío uríí wo nimearo siwá wíáná²⁰ o re urijinigini, “Nigwí romi símimají imixiniójí tí tíni yoí eániójí tí tíni goyárini?” uríagi²¹ awa re urigíawixini, “Ayí émáyí mixí ináyí Sisaoyárini.” uríagía o re urijinigini, “Amípí Sisaoyá imóniøjagi niwiniríná ayí Sisaomi míni wíírixini. Gorixoyá imóniøjagi niwiniríná xewaniøjomi míni wíírixini.” nuriri ámá Gorixo xewaniøjóniójí imixiniójí ejagi náni omi dijí owikwíripoyiniri e uríagi²² awa aríá e niwiwo dijí ududí nero píni niwiárimi ugíawixini.

“Ámá ámi wiápíñimeapíráriñi.” uríojí nánirini.

²³ Síá axíyimí Judayí Sajusiyi rinigíá wí —Sajusiosa re rarigíawarini, “Ámá piyíyí ámi wiápíñimeapírámani.” E rarigíawa nibiro “None eni o neararijípa ewayí xwiyíá bí nurirane majíá owikixeáraneyi.” niyaiwiro Jisasomi yarijí niwiróná²⁴ re urigíawixini, “Nearéwapiyarijoxini, Moseso ejíná re níriri ríwamiójí eanjírini, ‘Ámá wo niaíwí memea péánayí xogwáo náo apixí aní nimeari xexirímeáoyá niaíwí wiemeaíwinigini.’ níriri eanjírini.” níriro²⁵ ewayí xwiyíá ripí urigíawixini, “Xiráxogwá wé wííumi dájí waú imónigíá none tíni ñweajwáwa re egíawixini. Xiráo xámijo apixí nimeari niaíwí memea péáná²⁶ xogwáo xío tíjo xiráoyá apixí aní nimeari aí o eni niaíwí memea péáná wíá eni ími wo wo nimearo aí niafíwí memea penowíánayí²⁷ eni yoparí ríwíyo pejinigini.” Ewayí xwiyíá api nuriámáná²⁸ Jisasomi yarijí re wigíawixini, “Ámá níni Gorixo mí ómómixímí enííná wiápíñimeááná xiráxogwá wé wííumi dájí waú imónigíáwa apixí go goyá imóniníárfani? Pí náni? Ayí awa nowani meagíí ejagi nánirini.” uríagía aí²⁹ Jisaso re urijinigini, “Soyíné xwiyíá Gorixoyá níriniri eániójípi tíni oyá ejí eániójípi tíni majíá ejagía náni majímajíá nero xejwíni rarijoi.³⁰ Ayí ripí náni seararijini. Ámá pegíayí niwiápíñimearóná ajínají yapi nero apixí mearo wiro epírámani.³¹⁻³² E neri aí xwiyíá ámá pegíayí wiápíñimeapírápi náni Gorixo re searijípi ‘Nioni ñiwíá Ebiríamoyáoni tíni Aisakoyáoni tíni Jekopoyáoni tíni awayáonirini.’ E níriniri eániójípi soyíné sini fá miropa egírárani? Oweoi, fá níroro aiwi nijíá mimónipa nero rarijoi. Ayí ripí náni seararijini. Gorixo ámá pegíayí náni ñiwíáomani. Ámá sini dijí tñiyíí náni ñiwíáorini.” nuriri awa dijí re oyaiwípoyiniri, “Negí aríowa pegíá ejagí aiwi wigí dijí sini sinjí rimónini?” oyaiwípoyiniri e uríagi³³ ámá oxí apixí e epíroyí egíayí aríá niwiwo o xwiyíá uréwapiyarijípi náni dijí ududí niwiga ugíawixini.

Ñiwí ikaxí seáyí e imóniøjípi nánirini.

³⁴ Jisaso Sajusiosa xwiyíá nimeámi bíápi gwí miñíniójí wákwíagi náni ámi bi murarijagía Parisiosa sijwí e niwiñiro awani axímini awí neánárimáná³⁵ wigí wo —O ñiwí ikaxí eániójípi meweñýí worini.

O Jisasomi yapí niwíwapiyirane majíá owikixeáraneyiniri yarijí re wiñinigini,³⁶ “Nearéwapiyarijoxini, negí lqwí ikaxí eániñýí niyoní gípi seáyi e imónini?” uríagi³⁷⁻³⁸ Jisaso re uríjinigini, “Lqwí ikaxí re níriniri eániñípi, ‘Dixí Áminá Gorixomi diñí niywirárirína diñí sítí uyiri xwioxíyo dání diñí wíkwírori erfíni.’ Lqwí ikaxí e níriniri eániñípi seáyi e imónini.³⁹ Lqwí ikaxí ‘Jiwaniñoxi náni diñí sítí sinarijípa ámá joxí siñwí winarijíyí náni eni diñí sítí axípi e wiríni.’ níriniri eániñípi eni seáyi e imóníjípi tíni xixeni imónini.⁴⁰ Xwiyáá Moseso tíni wíá rókiamoagíawa tíni níriro ríwamijí eagíá nipini lqwí ikaxí míkí ripiaúmi ikwíkwírá iníni.” uríjinigini.

“Kiraísoyí ríniyo niaíwí goyáoríni?” uríjí nánirini.

⁴¹ Parisiowa sini awí eaíriniñáná Jisaso yarijí bi niwiri⁴² re uríjinigini, “Kiraíso, ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigío náni segí diñí arírerini? Niaíwí goyáoríni yaiwiarijoi?” uríagi awa re urigíawixini, “Negí mixí ináyí Depitomí xiáworini.” uríagía⁴³ o re uríjinigini, “Kiraíso sa Depitomí xiáwo ejánayí, o kwíyí Gorixoyá tíni ríwamijí nearíná o náni aríge ‘Gí Ámináoríni.’ níriki ríwamijí re eañírini,⁴⁴ ‘Áminá Gorixo gí Ámináomí re uríjinigini, ‘Joxí tíni mixí imónigíáyo xopírári riwiimíáé náni gí wé náumi dání lweai.’ uríjinigini.’ níriki eañírini?⁴⁵ Depito Kiraíso, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigío náni ‘Gí Ámináoríni.’ riñyí aríge nerí ámi xegí xiáwo imónini?” níriki awa re oyaiwípoyiniri “Kiraíso Depitomí xiáwo imónijagi aiwi seáyi e müróniñagi náni Gorixomi xewaxoríani?” oyaiwípoyiniri e uráná⁴⁶ ámá ayí níni “Kiraíso, ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronísa Depitomí xiáworini.” niyaiwiro náni wíyíyá niwiápíñimearei murípaxí wimónítagí ámi íná dání yarijí bi miwigíawixini.

“Lqwí ikaxí eániñípi mewegíáwa yarigíápa mepani.” uríjí nánirini.

23 ¹ Jisaso xwiyáá apí nuríisáná ámá oxí apixí e epíroyí egíáyo tíni oyá wiepisarijowami tíni níriki² re uríjinigini, “Lqwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tíni Parisiowa tíni wiwaníjowa náni re rinigíári, “Lqwí ikaxí Moseso ninearéwapiyiri ríwamijí eañípi newaniñonení ámáyo uréwapiyipaxíri.”³ E rinigíá ejagi náni níni awa searíayí nixídiro erfíni. E nerí aí awa nañí níriro aiwi wiwaníjowa pírániñí mixídarijagía náni wigí yarigíápa seyíné eni mepani.⁴ Ámáyo lqwí ikaxí nuríróná sají xwé ayá wíniñí gwí níjiro sajwíyo ikwiárarigíári. E nerí aí wiwaníjowa ‘Iwamíó wé reñí ná woni tíni omíeyoámíni.’ wimónarijímani. ⁵ Amípí awa yarigíápi ámá siñwí oneanípoyiniri yarigíári. Awa ámá Gorixomi pírániñí xídarigíáyí dirí xwiyáá Gorixoyá náni díkínarigíári miñíyo díkíniro wigí iyíá sírifwíyo dání wayaxíniñí niyíwára puñíyí yíniro yarigíápa mé ámá siñwí

oneanípoyiniri dirí xwé fá niwearo díkíniro wayaxí eni sepiá yiwárapiní yíniro nero emearigíárini. ⁶ Awa aiwá xwé imixarigé nání nurónáraní, rotú aŋjyo nání nurónáraní, ámá siywí oneanípoyiniri siŋjániŋjímíni niŋweamero yarigíáwarini. ⁷ Awí eánarigérani, makeríá imixarigérani, ‘Nearéwapiyariŋjoxini.’ onirípoyiniri emearigíáwarini. ⁸ Awa e nero aí segí searéwapiyarijo ná wonirini. Seyíné niyínéni nioní niňixídíro nání ámá axí imónigíáyíné ‘Ráre, napíe rinigíáyíné imónijagi nání seyíné awa yapi ‘Nearéwapiyariŋjoxini.’ onirípoyiniri e mepani. ⁹ Segí ápo aŋjnami ɻweano ná woní oni ejagi nání eni xwiá týo dáŋj womí ‘Ápoxiní muripani. ¹⁰ Niseaméra unío ná woní Kiraiso, ámá aríowayá xwiá piaxíyo dáni iwiaroníoyí rarigío ejagi nání eni seyínéyá wo nání ‘Nineaméra waríoriní.’ mirinipa époyi. ¹¹ Seyíné giyíné seáyi e seaimóniŋjoyí segí inókiniŋjí nimónirí omíŋjí seiáwiñigini. ¹² Ámá giyí giyíné sewaniŋjyíné seáyi e meníáyíné, Gorixo xwiámi seaimixiníárini. Giyí giyíné ‘Sipíenerini.’ niyaiwiniro ínímí imóníáyíné, Gorixo seáyi e seameníárini.

**Iwjí ikaxí eániŋjípi mewegíáwa naŋí ero sipí ero
yarigíá nání xwiyíá umeáriŋjí nánirini.**

¹³ “E nerí aí ɻwjí ikaxí eániŋjípi mewegíoyíné tíni Parisioyíné tíni, naŋí ero sipí ero yarigíoyíné aveyi! Síá wiyi soyíné majíá seaóriniárini. Soyíné ámá Gorixomi diŋjí niwikwíroro oyá xwioxíyo nipáwiropo ɻweaaniri éíáyo nuréwapiyirína píripíriŋjí wiariŋagía nání Gorixo xeaníŋjí ríá tíŋjí seaikáriníá ejagi nání diŋjí sipí oseaini. Sewaniŋjoyíné Gorixomi diŋjí miwikwíropa ero mipáwipa ero nero aí ámá eni xe opáwípoyiniri siywí winarigíámaní. ¹⁴ [Iwjí ikaxí eániŋjípi mewegíoyíné tíni Parisioyíné tíni aveyi! Síá wiyi soyíné majíá seaóriníárini. Naŋí ero sipí ero yarigíoyíné, síwí yáá ríkíniŋjyí yapi ámáyá aiwá pírí níni fwí manariŋjípa soyíné apixí aní apiaŋjípia nání diŋjí sipí miseáí wigí amípí fwí nurápiro anípápia wárarigíárini. Soyíné Gorixomi rixiŋjí nuriróná ámá aríá nineairo weyí oneamépoyiniri ámá siywí anigé dáni sepiá nira warigíoyínérini. Ayináni soyíné xwiyíá ámá wí meárinipíriápa axípi meárinipíriámaní. Soyíné ríá tíŋjí meárinipíriá ejagi nání diŋjí sipí oseaini.] ¹⁵ Iwjí ikaxí mewegíoyíné tíni Parisioyíné tíni aveyi! Síá wiyi soyíné majíá seaóriníárini. Naŋí ero sipí ero yarigíoyíné, ‘Ámá ná jíami ɻweagíáyí negíniŋjí imónířixini.’ niyaiwiropo rawirawáyo xero xwiáyá aŋjí uro neróná segí yarigíápi ayo uréwapiyariŋjoyínérini. Ayí soyínéniŋjí nimónirínáyí soyíné ríá aníŋjí wearíŋjyo ikeárinipaxí aíwi soyíné ayo wíwapiyariŋjagi nání ayí soyíné niseamúroro aŋjpaxí ríá aníŋjí wearíŋjyo ikeárinipaxí imóníŋjoi. Ayináni Gorixo xeaníŋjí seaikáriníá ejagi nání diŋjí sipí oseaini. ¹⁶ Soyíné siŋwíniŋjí supárigíoyíné aveyi! Síá wiyi soyíné majíá seaóriníárini. Siŋwíniŋjí supárigíoyíné aíwi ámá wíyo óí siwániŋjí wiariŋjoyíné, ámá wo ‘E emíni. Aŋjí Gorixo nání ridiyowá

yarijwá riwámi dání rirarijini.' rarijagi niwiniríná re rarigoyínérini, 'Ananirini. Xío ríípa mepa nerínayí, xwiyá meárinipaxí wí mirarinini.' rarigoyínérini. E neri aí amá wo 'E emíini. Sínjá gorí aŋí ridiyowá yarijwáiwámi ínimi wejípími dání rirarijini.' rarijagi niwiniríná re rarigoyínérini, 'Xío ríípa mepa nerínayí, xwiyá meárinipaxí rarini.' rarigoyínérini. ¹⁷Majimajá ikáriniro sijwíniŋí supáriro egíoyíné, gímini gípi seáyi e imónini? Sínjá gorí aŋí ridiyowá yarigfiwámi wejípí seáyi e rimónini? Aŋí ridiyowá yarigfiwá seáyi e rimónini? Aŋí ridiyowá yarigíá ɣwíá iwámi gorí síŋápi sa e wejagi náni eni ɣwíá imóniŋagi náni aŋí iwá seáyi e imónini. Ayináni ámá wo ridiyowá yarigfiwámi dání ráná pí náni 'Xwiyá meárinipaxí bi mirarinini.' rarigárini? ¹⁸Soyíné ripi eni rarigoyínérini. Ámá giyí giyí aiwá peaxí taniro náni íráí noa peyiniŋe dání rarijagi niwiniríná 'Ayí ananirini. Xwiyá meárinipaxí bi mirarinini.' riro ámá aiwá peaxí seáyi e ikwiáriniŋípími dání rarijagi niwiniríná 'Ayí apími dání ríípi xixení mepa nerínayí, xwiyá meárinipaxí rarini.' riro yarigoyínérini. ¹⁹Sijwíniŋí supárigoyíné arige neri yapí e uréwapiyarigíárini? Gímini gípi seáyi e imónini? Aiwá peaxí ikwíkwiárimí yarigíápi seáyi e rimónini? Íráí noa peyiniŋípi seáyi e rimónini? Íráí oniŋípi aiwá ɣwíá imixarijagi náni íráípi seáyi e imónini. ²⁰Ayináni ámá íráí oniŋípími dání niriróná aiwá seáyi e ikwiáriniŋípími dání eni rarijoi. ²¹Ámá ridiyowá yarigfiwámi dání niriróná Gorixo aniwámi ínimi ɣweajomi dání eni rarijoi. ²²Ámá 'Aŋínami dání rirarijini.' niriróná Gorixo íkwiaŋwí éí ɣweaje dání riro xewanijo éí ɣweajomi dání riro eni yarijoi. Ayináni xwiyá soyíné 'E dání niriróná ananirini.' rarigáyí nipikwini nipikwini mirarigoyínérini.

²³Ijwí ikaxí mewegíoyíné tíni Parisoyíné tíni aweyi! Síá wiyi soyíné majíá seaóríníárini. Sípí ero naŋí ero yarigoyíné diŋí sípí oseaini. Soyíné aiwá nimiróná anijí miní yíyí tíni aí tíni siyó amípí pírániŋí íá níroro rixa wé wúkaú imóniŋjáná wo Gorixomi miní niwiyo aí ɣwí ikaxí xwé riniŋí tíyo 'Dixí ámá imóniŋjyo xixení wiiarijípa ámá xeŋwíyo eni axípí wiiríini. Ámá xeŋwíyo eni ayá urimixiríini. Gorixomi diŋí wíkwíröríini.' riniŋí ayo soyíné ogámí nero onímiápianí xídarigíárini. Segí anijí miní yarigíá jíapi píni miwiáripa ero ámáyo naŋí mimixipa yarigíápi eni ero nero siŋwiriyí, naŋí imónimíniři ejířini. ²⁴Soyíné sijwíniŋí supárigoyíné aiwí ámá wíyo óí siwániŋí wiarijwáyíné, inaiwá niniro sidíříá onímiápia wejagi niwiniróná ananí emi nínamoro aí kamerí xwérixia wejáná sijwí miwiní o tíni gwínárearigoyínérini." nuriri awa re oyaiwípoyiniri "None ɣwí ikaxí xwé eániŋjyo ogámí neranéná ayí kameríniŋí gwínárearinjwáříani?" Ijwí ikaxí onímiápia eániŋjyo pírániŋí nixídiranéná ayí sidíříá emíniŋí mamoiriŋwáříani?" oyaiwípoyiniri e uriŋinigini.

²⁵Ámi re uriŋinigini, "Ijwí ikaxí mewegíoyíné tíni Parisoyíné tíni aweyi! Síá wiyi soyíné majíá seaóríníárini. Naŋí ero sípí ero yarigoyíné,

Gorixo xeaniñjí seaikáriníá ejagi náni diñjí sipí oseaini. Soyíné kapixíyo tíni xwáriá sixíyo tíni bíariwámi dání wayí níroro aí xwioxíyómini segí íwí meaarigíyáí tíni uyínií yarigíyáí tíni magwí eni. ²⁶ Parisi siñwínijí supárigíoyíné, kapixíwámi tíni xwáriá sixíwámi tíni xámi xwioxíyómini wayí róaná bíariwámíni eni nañjí imóninijoi. ²⁷ Iwjí ikaxí mewegíoyíné tíni Parisioyíné tíni aveyi! Síá wiyi soyíné majíá seaórínárini. Nañjí ero sipí ero yarigíoyíné, Gorixo xeaniñjí seaikáriníá ejagi náni diñjí sipí oseaini. Soyíné ámá xwáripáyo seáyi e míá imixáná simajiyí nañjí rariñjpániñjí imóninijoi. Íníminiyí ámá ejí nórówapiro piyanjí eaarinjpániñjí ejánái. ²⁸ Ámá wí soyíné siñwí niseaniróná ‘Wé rónigíawarini.’ seaiaiwíarijagía wí segí xwioxíyómini nañjí ero sipí ero yarigíapí tíni ríkikiríó yarigíapí tíni magwí ejagi siñwí miseanarigíárini. ²⁹ Iwjí ikaxí mewegíoyíné tíni Parisioyíné tíni aveyi! Síá wiyi soyíné majíá seaórínárini. Nañjí ero sipí ero yarigíoyíné, Gorixo xeaniñjí seaikáriníá ejagi náni diñjí sipí oseaini. Soyíné Gorixoyá wíá rókiamoagíáyíá xwáripáyo mají e waripániñjí síñáyo xegí yoí nearo uráráriro ámá wé rónigíá ejíná pegíáwa xwiá weyáriniñe eni míá imixiro neróná ³⁰ re rarigíárini, ‘None ejíná aríowa ḥweaagíná niñwearane siñwiriyí, awa wíá rókiamoagíáwami pikiaríná none eni nawíni wí pikianiri ejwámani.’ rarigíárini. ³¹ Sewaniñoyíné e níriróná xwiyíá nímeáriniro réniñjí rinariñoi, ‘Negí aríowa wíá rókiamoagíáwami pikagíowami xiáwonerini.’ áwanjí éniñjí rinariñoi. ³² Soyíné segí aríowa wíá rókiamoagíáwami nipíkiro yagíapí nímúroro xwiyíá wíni meárinipíri náni anani éírixini. ³³ Sidíroyíne, weaxíá miáoyíné Gorixo xwiyíá niseameariri ríá anijí wearijíyo seaikeaáráná arige nerí urakínipíráriñi? Oweoi, wí nurakínipírámani. ³⁴ Pírániñjí aríá époyi. Nioni wíá rókiamoarigíáwami tíni ámá niñjáwami tíni ḥwjí ikaxí eániñjípi mewegíáwami tíni soyíné tíñjí e náni urowárimíá ejagi aiwi soyíné awa wami pikiro wami íkíáyo yekwiroáriro wami segí rotú aŋjýo dání sikwíá ragí píri uyíkiro wa nuro aŋjí bí bimi ḥweáfe mixí nixída uro epíráriñi. ³⁵ Ayí ripí náni awami soyíné tíñjí e náni urowárimíáriñi. Soyíné xwiá tío xwiyíá ámá wé rónigíá niyoní go go pikigíá náni ríá meárinipíri awami soyíné tíáminí urowárimíáriñi. Iwamíó wé róniñjí Aiboríomi pikine dání yoparí wíá rókiamoagí Sekaraiaomi —O íráí ridiyowá yaniro ikwikwiárimí yarigíe midáni ejáná Gorixoyá aŋjí awawá ‘Iwjíáxini.’ ríniñe midáni ejáná áwinimí e pikigíorini. Omi pikigíe náni xwiyíá meárinipíri ámá ayo segí tíáminí urowárimíáriñi. ³⁶ Nepa searariñini, ‘Oxí apixí agwi ríná ḥweagíayíné amípí nioní searariñá ripí niseaímeaníáriñi.’ searariñini.

Jerusaremi ḥweáyí náni riñípi nánirini.

³⁷ Jerusaremi ḥweáyíné wíá rókiamoarigíáwami pikiro ámá Gorixo seyíné tíñjí e náni urowárénapiñowami síñá nearo pikiro yarigíayíné,

nioni karíkarí xináí miá iwíyo ínimi mimeámí yarijípa nioni eni axípi seaiminiri yaríná seyíné miseaimónarini.³⁸ Aríá époyi. Gorixo yeáyí niseayimixemearíná ají seyíné ɣweaaniri egié rixa anipá imónigoi.³⁹ Ayí ripi náni seararijini. ‘Seyíné nioni sijwí minaní néfasáná re ripíríiná nánini nanipíríárini, “Ámináo urowárénapáná weapiníomi yayí seáyi e oumeaneyi.” ripíríiná nánini sijwí nanipíríárini.’ seararijini.” urijinigini.

“Ají ridiyowá yarigíiwá ikwierómioaníárini.” urijí nánirini.

24 ¹Jisaso ají ridiyowá yarigíiwámi dání nipeyeari waríná xegí wiepisarijowa ají Gorixo náni e miriniýí awiaxí enagi “Jisaso pírániñí sijwí owinini.” niyaiwiro árixá wianiro báná ²o re urijinigini, “Soyíné síjá ají tiyí níni sijwí riwinarijoi? Nepa seararijini. Ríwíyo síjá kikíróniñí ripiyí wo wíomi seáyi e ikwiárininiámani. Síjá ikwíkweyáriniñí ripi níni ikwierómioaníárini.” urijinigini.

Xeanijí iwamíó wímeaníápi náni urijí nánirini.

³E nurimi nuri díwí miijí Oripiyo niyiri e éí ɣweanjáná wiepisarijowa Jisaso xegípi ɣweanjagi niwiníro ajwi e nibiro yumíí yarijí re wigíawixini, “Joxí áwañí nearei. Síjápi gíná ikwierómioaníárini? Siñwí ayo niwinírane ‘O rixa niweapini ajwi ayoríani?’ yaiwirane ‘Síá yoparíyi rixa riyiríani?’ yaiwirane yaníwá náni pí ekiyijíyo wiinaníwárini? Joxí nearei.” uríagía ⁴o áwañí nuriríná re urijinigini, “Ámá wí yapí searéwapiyipírixiníri dijí íá nixiriro éírixini. ⁵Ayí ripi náni seararijini. Ámá obaxí wo wo níbayiro yoí nioniyá níriñiro yapí re searéwapiyaníro epíríárini, ‘Ámá yeáyí seayimixemeáná náni aríowaya xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rarigío imónijáonírini.’ searéwapiyaníro éáná ámá oxí apixí obaxí ‘Nepaxíni.’ niyaiwiro xeñwíyo xdípíríárini. ⁶Soyíné ‘Ají nowamíni mixí ikwíñaroarini.’ rinánayí xwíyí imijí ‘Ají wími mixí inarijoi.’ riniméánayí wáyí mepa éírixini. Mixí ayí xámi niga nuri aiwí síá yoparí Jisasoni weapimíáyi sinirini. ⁷Ámá gwí wirí niwiápíñimearo wíniyí tíni mixí iniro ero mixí inayí wí niwiápíñimearo wíniyí tíni mixí iniro ero ají wíyí wíyo poboní eri ají wami agwí náni ikeamóniro epíríárini. ⁸Api nipini e imónarijagi niwiníríná re yaiwíírixini, ‘Ríwéná xwé eníá náni iwamíó ríyí riyarini? Oyini.’ yaiwíírixini. Apixí niaíwí xiríminiri nerína dijí re yaiwiarijíapa, ‘Ríwéná ríniyí xwé niminiri náni iwamíó riniariní? Oyini.’ yaiwiarijíapa soyíné eni nioni rarijápi imónarijagi niwiníríná re yaiwíírixini, ‘Ríwéná xeanijí xwé neaímeaníárfani?’ yaiwíírixini. ⁹Íná soyíné ámá wí íá niseaxero xeanijí seaikáriro seapikiro epíría náni ámá wíyo mini wipíríárini. Ámá gwí rixí wirí wirími dálí níni soyíné nioni nixídarijagía náni símí tíni seaipíríárini. ¹⁰E seaiaríná ámá obaxí nioni nixídarijíayí ríwí ninimoro wigí wíniyí Jisasoni nixídarijíayí

náni ámáyo miyí uriro ayí tñi símí tñi iniro epírárini. ¹¹ Ámá wí niwiápínamearo mimóni wíá rókiamoarigíáwa nimóniro ámá oxí apixí obaxíyo yapí wíwapiyipírárini. ¹² Ámá ríkikiríó niga upírá ejagi náni ámá obaxí wíyo wá niwianiri arirá wiarigíápi píni wiáripírárini. ¹³ E nerí aí giyí giyí ejí neániro nioni dñj nínkwíroro nixídarigíáyo síá yoparíyimi nioni anani yeáyí uyimixemeámárini. ¹⁴ Xwiyáfá yayí seainarijí ‘Gorixo xegí xwioxíyo mimeámí nerí seamejweanía náni segí íwí yarigíápi ríwímini nínamoro nisaniro ḥweárixini.’ riniñjípi ámá nioni nixídarigíáyí nuro ámá gwí wirí wirí niyoní xwíá ríri nirímini ami gími ḥweagíayo wáí nurímemáná ejáná síá yoparíyi imóninírárini.

Xeanijí ríá tñi wímeaníápi náni urijí nánirini.

¹⁵ “Soyíné wíá rókiamoagí Daniero niriri eajípi ámá sipí seaikárijo ají awawá Gorixoyá ḥwíá ikwíróniñíwámi xórórí nerí xwiríá ikixéagi niwiniríná —Ámá giyíné xwiyáfá ripí fá róíáyíné, dñj pírániñjí morífini. ¹⁶ E niwiniríná Judia píropenisíyo ḥweagíáyí díwíyo náni éí yírírixini. ¹⁷ Ámá giyí giyí ají waíwíyo nipeyiro seáyímini ikwíróniñíwámi niñwearóná ‘Sipí neaikárijo rixa ḥwíá imóniже xwiríá ikixearini.’ rinarijagía aríá niwiríná sini mepa éírixini. Niwiápínameámáná amípí ínimi ikwíróniñíwámi weñjípi mieaniro náni niwepíniro mipáwipa sa niwepíniro díwíyo náni ajíni éí yírírixini. ¹⁸ Ámá aiwá omijíyo yarigíáyí eni aríá e niwiríná ámi iyáa meaaniro náni ají e náni mupa sa díwíyo náni éí yírírixini. ¹⁹ Íná apixí niaíwí agwí egíwa tñi sini niaíwí amiñjí narigíwa tñi ajíni éí upaxí mimóniñagi náni aveyi! Arige nero díwíyo náni ajíni éí yipíráráfíani? Oweoi. ²⁰ Ajíni éí mupaxí neaimóninigimirí Gorixomí rixiqí re urírixini, ‘Íná imijí miripa éwinigini. Sabará eni mimónipa éwinigini.’ urírixini. ²¹ Ayí ripí náni seararijini. Gorixo xwíá imixiri ajína imixiri eje dání ámá xeanijí nimóga bagía aiwí sipí seaikárijo ḥwíá imóniже xwiríá ikixéáná xeanijí ríá tñjí seaímeanírárini. Xeanijí íná imóniníá ripí tñi ámí wí xixeni imóniníá menini. ²² Gorixo xeanijí imóniníá api náni ‘Ajíni píni owiárini.’ miyaiwiáripa nerí siñwiriyí, ámá wíyo yeáyí uyimixemeapaxímani. Ámá xío eyíroáriñjí ejagi náni xeanijí api náni ‘Ajíni anípá oimóniní.’ rinírárini. ²³ Íná ámá wí ‘Siñwí winípoyi. Yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáo riworini.’ re searánáraní, wí ‘Jíiworini.’ searánáraní, aríá miwipa éírixini. ²⁴ Ayí ripí náni seararijini. Ámá wa niwiápínamearo ‘Oxí apixí Gorixo eyíroáriñjíyo yapí wíwapiyipaxí ríá imóniní?’ niyaiwiro yapí wíwapiyaniro náni wí ‘Kiraiso, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigío, ayí nionirini.’ riro wí ‘Wíá rókiamoarínáonírini.’ riro nero emimí xwé ámá siñwí miwinarigíápi ero ayá riwamónipaxí bi ero epírárini. ²⁵ Pírániñjí aríá mónpoyi. Amípí ríwéná imóniníápi náni rixa áwanjí seararijagi yapí seaíwapíyipírixiníri

náni dijí nimoro éírixini. ²⁶Nioni rixa pírániijí áwanjí searíají enagí náni ámá wí ‘Aríá époyi. O ámá náni dijí meanje jíami ḷweani.’ searáná soyíné aríá niwiro mupa éírixini. Wí ‘Aríá époyi. O aŋíyo ná íními yumíi ḷweani.’ searáná aríá miwipa éírixini. ²⁷Ámá imóninjáoni niweapiríná ápiajwí neríná aŋí ikwírónipíjí nimini wíá ókiariñípa nioní eni wíá nökía weapimíá enagí náni ámá wí ‘O yumíi e ḷweani.’ searánayí, aríá miwipa éírixini.” nuríri ²⁸awa re oyaiwípoyiniri, “Nioni weapimíáe náni ámá áwanjí wí ripaxí menini. Ámá níni sijwí nanipíráriñi.” oyaiwípoyiniri ewayí ikaxí ripí uriñinigini, “Najwí piyí weje apurí obaxí pénariñírini.” uriñinigini.

Ámá imóninjó weapiníápi nánirini.

²⁹Ámí re uriñinigini, “E nerí aí xeanijí api níni rixa niseaímeámáná enjáná apaxí mé sogwí síá yíniri emá wíá mónpa erí sijí aŋínamí dání exweánowiri erí amipí ejí eániijí aŋínamí ejíyí úpiyiniri erí rixa nemáná enjáná ³⁰nioni ekiyijíniijí niga niweapiri ámá niyoní sijání wimónáná ámá gwí arí arí níni ámá imóninjáoni nikínimi gí ejí eániijí tíni aŋí píríyo dání agwí tíni weapariñagi sijwí ninaniróná ḷwí eapíráriñi. ³¹E yaríná pékákí aga ejí tíni riníagí nioni gí aŋínañowa ámá oxí apíxí Gorixo eyíroáriñíyí xwíá ríri nírimini ami gími ḷweagíáyo wirimeapíri urowárimíáriñi.

Ewayí ikaxí íkíá pikína nánirini.

³²“Soyíné ewayí ikaxí íkíá pikína náni riníijípi náni dijí nimoro nijíá imónípoyi. Íkíá pikína mimijwí neánowimáná ámí iniigí sixí níniri rixa mijí ináná, ‘Rixa xwiogwíráni?’ yaiwiariğíáriñi. ³³Siŋwí e niwiníro yaiwiariğíápa nioni searariñáyí níni imónariñagi niwiníríná re yaiwíríxini, ‘O niweapini náni rixa fwí éniijí rírónapini? Oyini.’ yaiwíríxini. ³⁴Nepa searariñini. Ámá ríná ḷweagíáyíné wiýíné sini mipé ḷweaŋáná amipí nioni searariñápi nimóniníáriñi. ³⁵Aŋína tíni xwíári tíni anipá imóninjáapi enagí aiwi xwíyíá nioniyá wí surímá imóninjámaní.

“Nioni weapimíáyi náni ámá wo nijíámaní.” uriñí nánirini.

³⁶“Nioni ámí gíni gíná niweapimíá nániyí ámá níni aiwi wo nijíá mimóniní. Aŋínaŋí aiwi nioni aiwi nijíá mimóninjwini. Sa gí áponi nijíáriñi. ³⁷Ámá imóninjáoni ámí weapáná ámá Nowao tíŋná yagíápa axípi yariñagía winimíáriñi. ³⁸Iniigí waxí sini niróga miwiápíñimeapa ejáná ayí síá Nowao sipix्यo páwiníe nánini re néra ugíawixini. ‘Gorixo iniigí waxí tíni xwírá wí neaikixeníámaní.’ niyaiwiro aiwá níro iniigí níro néra nuro apíxí nijwírára uro nimeáa uro néra núisáná ³⁹‘Pí pí neáimeaníáriñi?’ miyaiwí néra waríná iniigí waxí nimárómi upjinigini. Ámá imóninjáoni ámí niweapiríná ámá maiwí axípi e néra wariñagía

wímeámíráini. ⁴⁰ Síá nioni weapimíáyimi ámá waú, aiwá omiñýyo yarigííwaú gí aŋínajowa wíomi niwirimearo aí wíomi e wáripíráriñi. ⁴¹ Apixí wípaú eni pírawá yuní ikixémí yaríná wími niwirimearo wími e wáripíráriñi. ⁴² Ayináni soyíné awínijí ñwearíñi. Dixí Ámináoni bímá náni soyíné majjá imónijagía náni dijí tíni ñweárixíñi. ⁴³ Ewayí ikaxí ripí náni eni dijí mópoyi. Ámá wo, aŋí xiáwo ‘fwí meaariño síá riyimi ríná biniréñenijoí?’ niyawiri siŋwiriyí, awí niŋwearíná xe níkwiri opáwiniri siŋwí wíniminiri ejímani. ⁴⁴ Ámá imónijáoni weapimíáyi náni eni soyíné sini majjá ejagía náni awínijí ñweárixíñi.” uríñinigini.

Ewayí ikaxí bosíwo nánirini.

⁴⁵ Jisaso ewayí ikaxí ámí bi uriminiri náni yariñj re wiñinigini, “Omiñj wiiariñjyí wo xegí bosoyá majjá aríá niwiri dijí nejwiperi nerínayí arige imónini? O re imónini. O omiñj ripí náni bosíwo oimóniri xegí boso rípeajorini. O xegí bosoyá omiñj wiiarigíayo umeiri aiwá yanjí umeiri yariñorini. ⁴⁶ Boso ami dání níbirí xegí bosíwo rípeajo xámí yagípa axípi pírániñj yariñagí niwinirínayí, bosíwo yayí owinini. ⁴⁷ Nepa seararinjini. O pírániñj yariñagí niwinirínayí, xegí omiñj níni eni menía náni rípeaníráriñi. ⁴⁸ E nerí aiwi bosiwí axo ‘Gí boso yapapíni binimenijoí.’ niyawiri ⁴⁹ xegí omiñj ani wiarigíawami iwanjí níméperi ámá papikí yarigíá wa tíni iniigí niro aiwá niro néra nuríná ⁵⁰ ‘Boso síá riyimi níbinimenijoí.’ niyawiri yariñjyí wiylimí, síá xío biniyimi majjá nimóniri yariñyimi boso rixa nirémónapiri re winíráriñi. ⁵¹ Omi miñj niwákwiri ámá nañj ero sípí ero yarigíáyí títíjí e wáriníráriñi. E ríniñj xwé winaríná ñjwí earo magí íróniro epíriferini.” Jisaso ewayí xwiyá e uríñinigini.

Ewayí ikaxí apixí apiyá wé wúkaú nánirini.

25 ¹ Jisaso ewayí xwiyá re uríñinigini, “Ámá ‘Gorixo xío xegí xwioxíyo mímeámí neri oneamejweani.’ yaiwííyá apixí apiyá wé wúkaú riwániñj imónijoi. Íwa ‘Negí ámá o xegí apixí siŋj meaními niwírmiaumi binijoí.’ riníagi aríá niwiro óí e oneairimeároniri wigí ramixí xixegíni nimixárómi nuro óí e wenijí nero ñweagííwarini. ² Apixí wé ná wúní íwa majimajjá ikárinigííwarini. Wé wíúmi dáñj wíwa dijí pírániñj mogííwarini. ³ Majimajjá ikárinííwa ramixí nimaxírná piurí sixí mimaxírigííwarini. ⁴ Dijí pírániñj móííwa ramixí nimaxírná piurí sixí eni xixegíni maxirigííwarini. ⁵ Íwa wenijí neri ñweajáná apixí siŋj meano sini síá óripíni yaríná íwa sá niówárí nero rixa sá wejáná ⁶ rixa áriwegí imónáná ríaiwá re ríniñinigini, ‘Wenijé époyi. Apixí siŋj meáo rixa iwo barini. Seyiné óí e wiriménapípoyi.’ riníagi aríá niwiro ⁷ apixí apiyá níwaní niwiápíñimearo ramixí ápiawí xwé oweniri íá nikinimiximáná ⁸ majjá ikárinííwa wigí piurí yeáyí neri ramixí supárařiňagí niwiniro dijí pírániñj móííwami re urigíawixíñi, ‘Negí

ramixí supáriminiri yarijagi náni sewayíné piurí bí neaiapípoysi.’ urágia aiwi⁹íwa re urigáwixini, ‘Oweoi, piurí newanéyá ramixí sewayínéyá tíni newanéyá tíni xixeni mimónini. Newanéyá ení supárinigini.

Sewayíné nuro segí ení sitiwá ajiyo ámá piurí bí yarigáyo bí époyi.’ urágia¹⁰ majimajíá ikáriníwa piurí bí yaniro náni úáná ámá apixí sińí meáo nibiri apiyá wíwa píránińí nimixiniri wenijí nero ḷweagííwa o tíni nerimeánimi aji awá apixí meaní náni imixáríe náni nuro ajiyo páwiáná ówají yárińinigini.¹¹ Ówanjí rixa niyárinimáná ejáná apiyá piurí bí yaniro úíwa nibiro bíariwámí dání re urigáwixini, ‘Ámináoxini, Ámináoxini, newané ówají neaíkwíomeai.’ urágia aí¹² o re urijinigini, ‘Nioni nepa seararijini. Nioni sewayíné náni majíonirini.’ urijinigini.” Jisaso ewayí xwiyá e nuríri¹³ re urijinigini, “Síá nioni weapimíáyi soyíné majíá enagi náni píránińí wenijí nero awínińí ḷweárixini.

Ewayí ikaxí omijí wiiarigá waú wo nánirini.

¹⁴ “Ayí ripi náni ‘Awínińí ḷweárixini.’ seararijini. Nioni ámi niweapírná ámá nioni nixídarigáyo wigí niiarigíápi xixeni wiimíá ejagi náni nioni ámá amípí mímúrónińí rónińí imónińini. O xegí aji wíyo urínauminiri neríná ámá xináiwánińí nimóniro omijí wiiarigíawami ‘Eini.’ nuríri xegí iyá fá nigwí amípí píránińí umeipíri náni yańí niwiríná¹⁵ omijí xixeni epaxowa ejagi niwíniři womi nigwí K5,000 mini wíri womi K2,000 mini wíri womi K1,000 mini wíri nemo aji wíyo urínauminiri ujníngini.¹⁶ Nigwí K5,000 wío apaxí mé nuri nigwí api tíni omijí neríná sayá nimixiri ámi K5,000 bi sayá imixińinigini.¹⁷ Nigwí K2,000 wío ení nigwí api tíni omijí neríná ámi K2,000 bi sayá imixińinigini.¹⁸ E neri aí nigwí K1,000 wío nigwí api nimeámi nuri mínińwí níripimáná miraxwoyá nigwí píńí e tijinigini.¹⁹ Miraxwo aji wíyo urínauminiri wago neméisáná ámi nibiri ‘Gí nigwí rixa sayá nimixa ugíárfani? Sińwí owinimini.’ niyaiwiri ‘Gí omijí niiarigá nigwí wińawa obípoysi.’ ráná²⁰ ámá nigwí K5,000 wińo nigwí xío wińípi tíni nigwí K5,000 xío sayá imixińípi tíni nimeámi nibiri sítá niwíri re urijinigini, ‘Miraxwe, joxi xámí K5,000 niapińípi ámí nioni sayá nimixiríná K5,000 ámí bi imixińá ripi sińwí winei.’ urágí²¹ miraxwo re urijinigini, ‘Gí omijí niiarijoxini, joxi omijí niiríná anijí miní nańí niiarijoxini, joxi awiaxí éírini. Omijí onímiá nioni siapińípi joxi anijí miní píránińí niijí ejagi náni gí amípí obaxíyo mería náni “Bosiwoxini” niririri orirípeámini. Joxi níwiapíri nioni tíni nawíni niȝwearíná yayí nioni ninarinípa axípi yayí osinini.’ urijinigini.²² Ámá nigwí K2,000 wińo nibiri re urijinigini, ‘Miraxwe, joxi K2,000 niapińípi nioni sayá nimixiríná K2,000 ámí bi ripi xírińá ripi sińwí winei.’ urágí²³ miraxwo re urijinigini, ‘Gí omijí niiarijoxini, joxi omijí niiríná anijí miní nańí niiarijoxini, joxi awiaxí éírini. Omijí onímiá nioni siapińípi joxi anijí

miní pírániñjí niiñí enagí nání gí amipí obaxíyo mería nání “Bosiwoxini” niririri oríripeámini. Joxi níwiapiri nioní tíni nawní niwearíná yayí nioní ninariñipa axípi yayí osinini.’ urijinigini. ²⁴ Ámá nigwí K1,000 wiyo nibiri re urijinigini, ‘Miraxwe, joxi aríá ríá wé rariñoxirini. Aiá joxi jiwanijoxi iwiá muriñe mirí iwi mimó eje mirí yariñoxi enagí nání ²⁵ nioní wáyí nerí nigwí K1,000 joxi niapiñjípi nimeámi nuri xwiá weyáriñárini. Siñwí winei. Dixí nigwípi ripirini.’ uríagí aí ²⁶ miraxwo re urijinigini, ‘Gí omijí niiariñjí ríwí siwá yipí roxiñi, joxi sipíni ejírini. Joxi “Xewaniño iwiá muriñe mirí iwi mimó eje mirí yariñorini.” niniaiwiri nání ²⁷ nigwí nioní siapiñjápi pí nání nigwí ajiyo mitípa ejírini. E nitiri siñwiriyí, nigwí apí tíni ámi bi seáyi e ikwiáriniñjáná meáminiri éarini.’ nuriri ²⁸ wami re urijinigini, ‘Nigwí K1,000 xirijomí nurápiro K10,000 xirijomí mini wípoyi. ²⁹ Ayí ripí nání searariñini. Ámá giyí giyí nioní wiñjápi pírániñjí mimepa nerí kikiíá nerínayí apí aí nurápimírári. ³⁰ Omiñjí niiariñjí sipíomi íá nixero síá yiniñjí bíariwámíni moaípoyi. Síá yininjeyí ríniñjí ayíkwí miwinipa eníá enagí nání ámá ñwí earo magí íróniro epíríerini.’’ Jisaso ewayí xwiýfá e urijinigini.

Ámá niyoní mí ómómixímí winíápi nání urijí nánirini.

³¹ Ámi re urijinigini, “Ámá imónijáoni mixí ináyí nimóniri niknímáná gí ajiñajowa tíni nawní xixéániñjí niga niweapirane íkwiajwí amáyo mí ómómixímí emíánami éí ñweááná ³² ámá gwí wirí wirí níni gí símimañjímini awí eaáripírári. Awí eaáráná nioní ámá sipisipí mearigíawa sipisipí tíni memé tíni neyíroro sipisipí midáni memé midáni wárarigíápa amáyo axípi e neyírori midimidáni niwáriríná ³³ sipisipí wé náúmini wáriri memé onamijúmini wáriri emírári. ³⁴ E nemáná mixí ináyoni wé náúmini niweagíáyo re urimírári, ‘Ámá gí ápo pírániñjí seaimixfíyíné níwiapiro oyá xwioxíyo ñweápoyi. Aji o xwfírári imixiri ajiña imixiri eje dání seyíné nání wé roárije níwiapiro ñweápoyi. ³⁵ Ayí ripí nání searariñini. Nioní agwí niaríná seyíné aiwá bi niapagíári. Inigí nání nináná iniigí bi niapagíári. Nioní aji midájoni ejáná seyíné ninipemeámi wagíári. ³⁶ Iyíá mayoni ejáná bi nipáragíári. Simixí yaríná seyíné nibiro nimejweaagíári. Gwí ajiyo ñweajáná seyíné xwiýfá niwénepagíári. urimírári. ³⁷ E uráná ámá wé rónigíáyí re níripírári. ‘Ámináoxini, gíná agwí nání yaríná siñwí níranirane aiwá siapagwárini? Gíná iniigí nání sináná iniigí siapagwárini? ³⁸ Gíná joxi aji midájoxíni imónijáná nisipemeámi wagwárini? Gíná iyíá mayoxi emearijagi níranirane iyíá ripáragwárini? ³⁹ Gíná joxi simixí yariñagi rimejweaagwárini? Gíná gwí ajiyo ñweajáná xwiýfá riwénepagwárini?’’ níraná ⁴⁰ mixí ináyoni re urimírári, ‘Nepa seararijini, ‘Seyíné ámá nioní gí imónigá tío sipí apiami aiwi aríá niwiri e niwirínayí ayí nioníñjí niagíawixini.’’ seararijini.’

urimíárini. ⁴¹ E nurimáná wé onamíñúmini niŋweagíáyo re urimíárini, ‘Gorixo nání ramixinigíáyíné píni niníwiárimi nuro ríá aníŋí wearinjí xío obo tíni aŋínaŋí xíomi íwí wikárigíáwa tíni nání imixáriŋírimi nání úpoyi. ⁴² Ayí ripi nání seararijini. Nioni agwí nání yaríná seyíné aiwá bi miniapagíárini. Iniigí nání nináná bi miniapagíárini. ⁴³ Aŋí midáŋoni ejáná ninipemeámi wagíámani. Iyá mayoni emearíná iyá bi minipáragíárini. Simixí wejáná minimeŋweaagíárini. Gwí aŋíyo ɻweajáná xwiyáá miníŋwénapagíárini.’ uráná ⁴⁴ wiwaníŋfyí re niripírárińi, ‘Ámináoxi gíná joxi agwí nání eri iniigí nání siniri aŋí midáŋoxi imóniri iyá mayoxi eri simixí weri gwí aŋíyo ɻweari yariŋagi nene siŋwí niranirane arírá misipa yagwárini?’ níráńá ⁴⁵ ayo re urimíárini, ‘Nepa seararijini. Seyíné ámá nioní gí imónigíá týo sipí apiami aiwi arírá miwipa nerínayí ayí nioní eníniŋí niagíawixini.’ uráná ⁴⁶ ayí ríniŋí aníŋí winine nání upírárińi. E nerí aí wé rónigíáyí diŋí niyímiŋípi tígíáyí ɻweapířie nání upírárińi.” uriŋinigini.

Jisaso nání mekaxí megíá nánirini.

26 ¹Jisaso xwiyáá apí nipini nuríisáná xegí wiepisarijowami re uriŋinigini, ²“Soyíné niŋírárińi. Rixa síá wiyaú óráná síá Gorixoyá aŋínaŋo negí aríowamí mipikí múroŋíyi —Ejíná síá ayi Judayo Isipiyí mixí ináyo íá xeŋwíráriŋáná Gorixo niaíwí xámíŋí niyoní opikímíniři aŋínaŋí oyáo urowáriŋí aiwi Judayí o ɻnwí ikaxí uriŋípi tíni xixeniň nero bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro niniro sipisipí miá nipikiro ówajíyo ragí xópé yáriá enágí nání aŋínaŋo ayo múroŋinigini. Ayináni xwiogwí o o pwéáná sipisipí miá nipikiro bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro narigíárini. “Síá ayi imónáná wa ámá imóniŋáoni íá niníxero émáyí íkíáyo oyekwiřoáriþoyiníri míni niwipíráoi.” uriŋinigini. ³Íná apaxípániŋí imónigíá xwéowa tíni Judayí wigí ámináowa tíni awa nerimeániro aŋí apaxípániŋí imónigíáwami seáyi e imónijo, xegí yoí Kaiapasoyí riŋiŋoyáyo awí neániro ⁴mekaxí re megíawixini, “Jisasomí pikianiyí yumíí arige nerane íá xíranírewini?” mekaxí e nímeróná ⁵re níra ugíawixini, “None ámáyo mixí émixamoanigini. Aiwá síá Gorixo negí aríowamí mipikí múroŋíyi nání imixaríná íá mixiriipa oyaneyi.” riŋíawixini.

Jisasomí werixí naŋí bi iwayímoŋí nánirini.

⁶Jisaso aŋí Betani ɻweajáná aŋí ámá peyiŋí yago Saimonoyáyo ɻweajáná ⁷apixí wí werixí diŋí naŋí eaariŋí sítí wá —Sixí awá nigwí aga xwé roŋíwárińi. Awá nímeámi nibiri o aiwá níminiri ɻweajáná í omi miŋíyo iwayímoŋinigini. ⁸Iwayímoagí wiepisarijowa siŋwí e niwíniro ími wikí diŋí niwiaiwiřo re riŋíawixini, “Werixí diŋí naŋí eaariŋí apí nigwí xwé roŋípi pí nání xwiríá ikixearini? ⁹Werixí apí nigwí nání bí nerane siŋwiriŋí, nigwí

xwé nimearíná ámá uyípeayíyo arirá niwirane miní wipaxírini.” rinarijagía
 10 Jisaso sijwí e niwiníri re urijinigini, “Í ayí naají niarijagi nání pí nání
 ayá wí rarijoi? 11 Ayí ripí nání seararijini, ‘Ámá uyípeayí soyíné tíni íníná
 ḥweapírfá ejagí nání ríwéná aí arirá wipaxírini. E nerí aí nioni íníná soyíné
 tíni ḥweámíámani.’ seararijini. 12 Í werixí api nioni niniwayimoríná ayí xwíá
 niweypíri nání iwamíó nimixarini. 13 Nepa seararijini. Xwíá ríri nírimini ami
 gimi xwíyá nioní nání yayí seainarijípi wáí nemero nurimeríná apixí rí nioni
 werixí dijí naají eaarijí ripí niwayimóípi nání ení repiyí wíáná ‘Jisasomi apixí
 wí e iyí rejningini?’ yaiwipírárini.” urijinigini.

Judaso nigwí meámíñiri miyí urijí nánirini.

14 E uráná Isikarioti díjí Judaso apaxípániyí imónigía xwéowa tíjí
 e nání nuri 15 re urijinigini, “Nioni Jisaso nání miyí searánayí soyíné
 ‘Omi pí wianíwini.’ seaimónarini?” uríagi nigwí sirípá 30 íáyo niroaro re
 urigíawixini, “Ripí siapaníwini.” uráná 16 o e dáni “Xegípi ḥweanjáná pasá
 umemí nání sijwí owinaxídímemini.” niyawiri e ejinigini.

Wiepisarijowa tíni aiwá Ajínajo Múronýi nání nigíá nánirini.

17 Síá iwamíó Judayí bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro narigáyí iwamíóyi
 imónáná wiepisarijowa Jisasomí nibiro re urigíawixini, “Ge nurane aiwá
 Ajínajo Neamúronýimi nání yeanarijwápi joxí tíni nani imixaniréwini?”
 uríagi 18 o wiepisarijíyí waúmi re urijinigini, “Awagví Jerusaremi nání
 nuri ámá nioní eararijáomi niwímeáríná re urípiyi, ‘Yegí yearéwapiyarijo re
 riþoi, ‘Nioni xeanijí nipíri aþwi ayorini. Gí wiepisarijowa tíni joxiyá aþjyo
 aiwá Ajínajo negí aríowami mipikí wiári Múronýi nání naníwini.’ riþoi.’
 urípiyi.” urowáriagi 19 wiepisarijowaú nuri Jisaso uríipa axípi neri síá Ajínajo
 Múronýi nání sipisípí miá wo nipikiri riþamí egfísixini. 20 Síápi tíni Jisaso
 xegí wiepisarijí wé wúkaú síkwí waú tíni nibiro kwíajwíyo ééf niþwearo
 21 aiwá awau nímixiri típi niniróná o re urijinigini, “Nepa seararijini. Soyíné
 woxí nioní nání miyí nurírini.” uríagi 22 awa dijí ríá uxéagi wo wo re nura
 ugíawixini, “Ámináoxini, nioní nání mirarijini. Nioni nání mirarijini.” nura
 úagía 23 o re urijinigini, “Múyo nioní tíni axíná eagwiarigwíio miyí nurinorini.
 24 Ámá imónijáoni ríwamíjí neániri riniþípa xixeni nipíri aiwí ámá nioni
 nání miyí nurír pasá nímeno Gorixo xeanijí ríá tíjí winíá ejagí nání aþeyí.
 Xináí omí mixíripa neri sijwiriyí, riniþí Gorixo winíápi winimíñiri ejí menjagi
 nání naají imónimíñiri ejírini.” uríagi 25 Judaso, miyí urino re urijinigini,
 “Niréwapiyarijoxini, ‘Aga nionimani.’ nimónarini.” uríagi Jisaso re urijinigini,
 “Jíwanijoxi aí nirarijini.” urijinigini.

“Ripí gí warári. Gí ragírini.” urijí nánirini.

26 Jisaso awa sini aiwá niniróná bisíkeríá bi nimeari api nání Gorixomi
 yayí niwiri kwíkwírimí neri wiepisarijowamí miñi niwiri re urijinigini,

“Rípi ayí gí warárini. Ninirápiro nípoyi.” nuriri ²⁷⁻²⁸ kapixí iniigí wainí íniijíwá nimeari Gorixomi yayí niwimáná awami miní niwiri re urijinigini, “Noyínéni riwá nípoyi. Ayí rípi nání seararijini. Nioni ámá nání nání nipíkíáná ragí nioniyá xwíáyo pwarijagi niwiniríná re yaiwipíráoi, ‘Xwiyíá siñí réroáriñípi rixa yoxáinijí yipámojoi. Nene íwí yarijwápi yokwarimí neaiini nání ría ejoi?’ yaiwipíráoi. ²⁹E nerí aí re seararijini, ‘Nioni re dání iniigí wainí ámi wí miní néra núisáná gí ápo xio xegí xwioxíyo mimeámí niseairi seamejweaníe dání ámi nioni tíni nawíni anani naníwárini.’ seararijini.” nuriri ³⁰sojí Gorixomi yayí umeaníro nírimowa nípeyearo díwí Oripipámí nání yigíawixini.

Pitao “Nisiepisamoárimí éí umíméini.” urijí nánirini.

³¹Jisaso wiepisarijowamí re urijinigini, “Síá riyimi soyíné noyínéni niniepisamoárimí upíráoi. Ríwamijí neániri ewayí xwiyíá soyíné nání re rinijípi, ‘Gorixoni sipisipí xiawomí pikioreawáráná sipisipí ami ami uminiárimí.’ rinijípi xixeni imónini nání nioni niniepisamoárimí éí upíráoi. ³²Nioni ninipíkiro aí nioni Gorixoyá diñjíyo dání niwiápínameámáná Gariri piopenisíyo nání xámi yimíárimí.” uríagi aí ³³Pitao re urijinigini, “Ámá wa nowani nisiepisamoárimí úagía aiwi nioni wí nisiepisamoárimí éí umíméini.” uríagi ³⁴Jisaso re urijinigini, “Nepa rirarijini. Síá riyimi áriwegími karíkarí sini ríaiwá miraríná joxi nioni nání ripiaú ripí re nurífini, ‘Nioni o nání majíárimí.’ nurífini.” uríagi ³⁵Pitao re urijinigini, “Nioni eni joxi tíni ninipíkiro aiwi ‘O náni nioni majíárimí.’ wí rimíméini.” nuríri wiepisarijí wía eni axípini e nura ugíawixini.

Gesemani dání Gorixomi xwiyíá urijí nánirini.

³⁶Jisaso awa tíni omijí ojíkwíí Gesemaniyi riniñe nirémoro re urijinigini, “Soyíné re gweajáná nioni dae nuri Gorixomi xwiyíá rírimí wimífini.” nuriri ³⁷Pitaomi tíni Sebediomí xewaxowaúmi tíni niwirimeámi nuri diñjí ríá uxearijagi ³⁸awami re urijinigini, “Nioni diñjí ríá níxearijagi nání rixa nípepaxí niarini. Soyíné re níjweámáná nioni tíni nawíni awí ojweaaneyí.” nurími ³⁹níwárimí bi onimiápi nuri símimaajíminí nípkínimeari Gorixomi rixijí nuríriná re urijinigini, “Gí ápoxini, anani e epaxí ejánayí, xeanijí nioni nímeaniyí kapixí nioni níminijí imónijíwá anani ninirápiri emi miwayimoríreini? Nioni e rirarijagi aiwi diñjí nioniyáyo mixídí joxiyáyo xídei.” nurími ⁴⁰wiepisarijowa wáríe nání nibiri awa sá weñagía niwinirí Pitaomi re urijinigini, “Soyíné nioni tíni bi onimiápi awí níjwearane nawíni miñweapaxí riseaimónariní? ⁴¹Soyíné diñjí re niseaimóniri aiwi, ‘Jisasomi pí pí wímeáagi aiwi anani númi xídaníwárini.’ niseaimóniri aiwi segí wará éí seaininiñoi. Éí miseainipa eni nání awí níjwearo Gorixomi

rixinjí re urípoyi, ‘Awami obo yapí owíwapiyiniri sijwí mineanipa ei.’ urípoyi.” nurimi ⁴² ámi bi nuri rixinjí nuriríná re urijinigini, “Gí apoxini, nioní kapixí xeaninjí nímeaní náni imóninjíwá minipaxí imóninjánayí, minímúropaxí ejánayí, joxi simónarijípi oimónini.” nurimi ⁴³ ámi nibiri weninjí éiyí wiñinjigini. Wiepisarijowa sijwí sipíxipíxí wiarijagi sá riwa wejagia niwiniri ⁴⁴ ámi awami píni niwiárimi bi nuri xámí xanomi rixinjí nuriríná uríppa axípi ámi nurimi ⁴⁵ nibiri wiepisarijowamí re urijinigini, “Soyíné sini kikiáfá nero sá riwoyíné riwejoi? Aríá rejoi? Ámá imóninjáoni íwí yarigíayí pasá niniromo íá nixiripíri rixa iyixini. ⁴⁶ Rixa wiápnímeápoyi. Oweaneyi. Siwjí wiñipoyi. Pasá nímeno rixa iwo yaparini.” urijinigini.

Jisasomí íá xirigíá nánirini.

⁴⁷Sini e uraríná re ejinigini. Judaso —O wiepisarijí worini. O ámá obaxí apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni Judayí mebáowa tíni urowáriáwa, wigí kirá tíni iwaŋí tíni nimaximi Judasomi ríwyo xídigíawa o nipemaximi Jisaso tíjí e rémónapijínigini. ⁴⁸E níremónapimáná óí e dání re uríppa, “Nioni pasá numeri kíyí miaúnáná ayí símimajíónijí searijini. Soyíné ‘O Jisasoríani?’ niywaiwiro íá xirírixini.” uríppa ⁴⁹Jisasomí niwímearíná ajíni yayí “Gí nírewapiyarijoxini” nuriri kíyí miaúnijinigini. ⁵⁰Kíyí miaúnáná Jisaso re urijinigini, “Nigí nikumixiniri emearigwíoxini, joxi nioní niminiri bariñípi rixa riniarijini?” uráná awa mírí nibiro omi íá xirigíawixini. ⁵¹Íá xiraríná Jisaso tíni rogíawa wo xegí kirá rejí nimixearí apaxípániñí imóninjí seáyi e imóninjoyá omiñí wiiarijomí miñí oróminiri éiyí pírí nimoyíkiri aríá miñí niwirípieari mamówáriñinigini. ⁵²Aríá miñí niwirípieari mamówáráná Jisaso re urijinigini, “Kirápá ajíwámi ámi sixí ikwaseaárei. Xwiyíá re riniñípi, ‘Ámá kirá íá nimaxiriro ámá pikianiro emearigíá giyí giyo wíniyí eni kirá tíni pikipíráriñi.’ riniñípi diñírimoarijini? ⁵³Joxi diñí re riyaiwiarijini, ‘O xegí xanomi yariñí niwirínayí, xano éí umíni náni ajínají simijí wínarigíawa íá miropaxí wí e bi wí e bi miaúrári wé wúkaú sikwí waú inijípi murowárénapipaxíñi.’ riyaiwiarijini? ⁵⁴Oweoi, ápo nurowárénapipaxí aiwi nioní api náni yariñí niwirínayí, ríwamijí nioní náni ‘E niwiro pikipíráriñi.’ níriniri eániñípi arige xixeni imóninjoi?” E nurimáná ⁵⁵xíomi íá xíraniro bíáyo re urijinigini, “Soyíné ámá íwí xauráparijí womi íá xíraniro náni yarigíápa kirá tíni iwaŋí tíni íá nimaxiriñi nioní íá nixiraniro ríbarijoi? Síá ayí ayo nioní ají ridiyowá náni mirinjíwámi niywéamáná searéwapiyarijagi aiwi soyíné wí íá nixiraniro egíámani. ⁵⁶E nerí aí wíá rókiamoagíawa nioní náni niriro Bikwíyo eagíápi xixeni imónini náni soyíné e niarijoi.” uráná wiepisarijowa nowani omiñí niwiepísmoárimi éí ugíawixini.

Jisasomi xwirixí umegiá nánirini.

⁵⁷ Jisasomi íá xiríayí omi niméra nuro Kaiapasoyá aŋíyo ḥwí ikaxí eániŋípi mewegíáwa tíni Judayí mebáowa tíni awí eánarigée nání niimeámi waríná ⁵⁸ Pitao “Jisasomi pí wipíriréoi?” niyaiwiri ná jíami dání aninaxídí niwiéra númi nuri apaxípániŋí imóniŋj seáyi e imóniŋoyá aŋí ákiŋáyo nipáwiri porisowa tíni nawíni ḥweajáná ⁵⁹ apaxípániŋí imónigíá xwéowa tíni Judayí mebáowa nowani tíni omi pikipíri náni “Sijwí iwí winarogíá xwiyáá omi pikipaxí imóniŋjyí bi ouxekwímópoyi.” niyaiwiro “Xwiyáá omi uxekwímopaxí bi oimóniŋi.” niyaiwiro rayaríná ⁶⁰ ámá obaxí nibayiro omini nuxekwímoro aiwi omi ananí pikipaxí wí mimóní niyayífasáná waú nibiri ⁶¹ omi nuxekwímori re rígíisixini, “Ámá ro re riŋorini, ‘Nioni aŋí ridiyowá yarigíiwá nípineari síá wiyaú wiymini ámi mirípaxonirini.’ riŋorini.” rígíisixini. ⁶² E nírimáná ejáná apaxípániŋí imóniŋj seáyi e imóniŋo niwiápíñimeari re uríŋinigini, “Joxiní xwiyáá ríxekwímoarigíáyí náni xwiyáá wí mirípaxí risiarini? Sini xwiyáá nírixekwímoriná rarigíípi, ayí pí náni rariŋji?” uríagi aí ⁶³ Jisaso xwiyáá bi muríŋinigini. Xwiyáá bi murariŋagi apaxípániŋí imóniŋj xwéo siŋwí e niwiniri re uríŋinigini, “Joxi nepa Kiraisoxi, ámá yeáyí neayimixemearía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáoxi ejánayí, nepa niaíwí Gorixoyáoxi ejánayí, Ijwíá aníŋj siŋj imóniŋo tñjí e dáníniŋí níriri áwanjí nearei.” uríagi ⁶⁴ Jisaso re uríŋinigini, “Oyi, ayí rixa joxi rariŋini. E nerí aí re rírariŋini, ‘Ríwéná seyíné ámá imóniŋáoni Gorixo ejí sítí eániŋoyá wé náúminí ḥweajagi siŋwí naniro aŋínamí dání agwí tíni weapariŋagi naniro epíříárini.’ rírariŋini.” uráná ⁶⁵ Apaxípániŋí imóniŋj xwéo wíkí niwóniri xewaniŋo xegí rapírapí yíniŋú naxeri ámináowamí re uríŋinigini, “Ámá ro Gorixomí xewaxoniginíri rixa omi ríperírí umearini. Ámá wíni wíni omi xwiyáá uxekwímopíri bipaxí mimóniŋi. Ai, o Gorixomí ríperírí umearíná sewaniŋoyíné rixa aríá wíoi. ⁶⁶ Soyíné diŋj pí yaiwiariŋoi?” uríagi awa re urigíawixini, “O ríípi rixa nípikipaxírini.” nurímáná ⁶⁷ omi símimáŋyo reajwí úriro wé amimá nemáná earo neríná wa wé piárá nupíkákwiayiróná ⁶⁸ re urayigíawixini, “Kiraisoxini, díxí imónigíáyo yeáyí uyimixemearía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiarojoxini, áwanjí nineariri wíá nearókiamoí. Agwí iwanjí go reaarini? Iwanjí go reaarini?” urayigíawixini.

Pitao “O náni nioní majíáriñi.” uríŋj nánirini.

⁶⁹ Pitao, aŋí ákiŋáyo íniríwámíni ḥweajomi apíxí omiŋj wíiariŋj wí re uríŋinigini, “Joxi Gariri píopenisíyo dánjí Jisaso tíni emeariŋj woxirini.” uríagi aiwi ⁷⁰ Pitao “Oweoi.” nuríri “Jíxi rariŋjyí náni nioní majíáriñi.” nurími nuri ⁷¹ iwí ákiŋá tñjí e rojáná ámi wí nibiri omi siŋwí niwiniri ámá e ḥwixapigíáyo re uríŋinigini, “Ámá royí Nasareti dánjí Jisaso tíni

emearigíáyí worini.” uríagi aí ⁷²Pitao “Oweoi.” nurírána “Xwíá tí tíjí e dání seararijini. Ámá o náni nioni majíráni.” nurimáná ejáná ⁷³ríwíyo onímiápi e rówapigíáyí aijwi e nibiro Pitaomí re urigíawixini, “Xwíyá joxiyá Gariri piropenisíyo dájfyí rarigíápi axípi rarijagi náni joxi ayíyá woxirini.” neaimónarini.” uráná ⁷⁴o sipí ikaxí niméperi re uriñinigini, “Xwíá tí tíjí e dání re seararijini, ‘Nepa o náni nioni majíráni.’ seararijini.” uráná re ejinigini. Karíkarí ríaiwá riñinigini. ⁷⁵Karíkarí ríaiwá ráná ámi píné Jisaso uríipi “Karíkarí sini ríaiwá miríjáná joxi biaú bi ámá wíyo re uriríini, ‘O náni nioni majíráni.’ uriríini.” uríipi dijí niwiniri e dání nipeyeari ñwí piyí wírinijinigini.

Jisasomi Pairato tíjí e wárigíá nánirini.

27 ¹Wíápi tíni apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni Judayí mebáowa tíni Jisasomi niþíkipíri náni xwíyá numearimáná ²gwí niyiro nimeámi nuro émáyí gapimaní Pairato tíjí e wárigíawixini.

Judaso gwí yaíminijí nánirini.

³ Judaso, Jisasomi miyí urío mebáowa “Jisaso xewaniño ríípi náni piþíkaxí imóninagí náni émáyí opikípoyi.” rarijagía aríá niwiri dijí sipí wíagí nigwí sirípá 30 miní wííápi ámi nimeámi nuri apaxípániñí imónigíá xwéowami tíni Judayí mebáowami tíni miní wiminiri neríná ⁴re uriñinigini, “Nioni ámá íwí bi méomi miyí nuriri náni sipí ikárinianigini.” uríagi aí awa re urigíawixini, “Jiwaniñoxi éípi náni none pí náni neararijini? Jiwaniñoxi ikixéini.” uríagia ⁵Judaso nigwípi ridiyowá yarigíiwámi e emi nimoánimo nuri xewaniño gwí yaíminijinigini.

⁶ Judaso peyeááná apaxípániñí imónigíá xwéowa nigwí apí nimearo re rinigíawixini, “Nigwí ripí ámá opikípoyiniri wíwápi ejagi náni nigwí Gorixo náni aijí riwámi tarigíápi tíni nawíni nikwierorínayí, ayí niþíkwini menini.” niriniro ⁷nigwí apí náni xwíyá níriníáwa nigwí apí nimeámi nuro ámá midáñí imónigíáyí xwíá weyipíría náni xwíá xegí yoí Xwáriá Sixí Imixarigíáyíápiyi riniñípi bí egíawixini. ⁸Nigwí ámá opikípoyiniri wigíápi tíni xwíá apí bí éagía náni yoí Ragípiyi wíragíárini. Agwí eni sini e nira warínoi. ⁹Awa e éáná xwíyá Gorixoyá wíá rókiamoagí Jeremáao niwuriyiri ríwamijí eaní ripí, “Awa nigwí 30 Isíreriyí ‘Ámá wo xegí wo náni miyí nearáná wianíwáriní.’ riniñípi nimearo ¹⁰xwíá xegí yoí Xwáriá Sixí Imixarigíáyíápiyi riniñípi Gorixo sekaxí nírinípi tíni xixeni bí nero miní wigíawixini.” Xwíyá e níriniri eániñípi íná xixeni e imónijírini.

Pairato Jisasomi yariñí wiayijí nánirini.

¹¹ Jisasomi nimeámi nuro gapimaní Pairato tíjí e mearémóáná gapímano yariñí niwiayiríná re uriñinigini, “Joxi mixí ináyí

Judayíyáoxirani?" uríagi Jisaso "Joxi e rarijini." uriijnigini.

¹² Apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni Judayíyá mebáowa tíni xwiyíá obaxí omíní uxekwímoaríjagíá aiwí o xwiyíá xixe uripaxí nimóniri aí bí murijinigini. ¹³ Xwiyíá bí murí yarijagi Pairato siywí e niwiniri re uriijnigini, "Xwiyíá obaxí 'Joxiní rixekwímoayarigíáyo aríá miwipa riyarijini?" nuriri ¹⁴ Jisaso xíomi uxekwímoarígíá bí náni aí xío bí murí yarijagi niwiniri ududí winiijnigini.

Pairato Jisasomí níkweari wáriminiri ejípi nánirini.

¹⁵ Síá Gorixo Judayo mipikí wiári móronjíyí imónijáná xwiogwí ayí ayo Judayí nuro wigí gwí lweagfá wo náni émáyí gapimanomí yarijí wíáná o ayo yayí owimóminiri wigí go go náni wimónarijíyí wáriagírini. ¹⁶ Íná wigí ámá gwí lweají wo Barabasoyí riniyo Judayí níni yoí oyá nijíá imónigírini. ¹⁷ Ayináni ámá sipíá ayí gapimaní Pairato tínjí e awí eánaná o re uriijnigini, "Nioni go seawárimíini? Barabaso seawáriminiréini? Jisaso, ámá Kiraisoyí rarijígo seawáriminiréini?" uriijnigini. ¹⁸ Ayí ripí náni e uriijnigini. O nijíáriní. Apaxípánijí imónigíá xwéowa Jisasomí sipí dijí niwiaiwiro náni xío tínjí e wáriá náni o nijíáriní. ¹⁹ Ripí náni ení "Jisaso seawáriminiréini?" uriijnigini. O íkwianjwí xwirixí mearijínámi éí lweajáná xiepí Jisaso náni xwiyíá re urowárénapijijnigini, "Árìwiyimi ámá o náni oriñá niwíniriná dijí ríá nixéinigini. Ayináni ámá wé rónijí omí sipí wí miwimixipani." urowárií ejagi o ámá e epíroyí egíáyo "Jisaso seawáriminiréini?" uriijnigini. ²⁰ E uríagi aiwí wiá móniñími apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni Judayíyá mebáowa tíni ámá oxí apíxí aiwá api náni epíroyí egíáyo re uriméá ejagi náni, "Barabaso neawárii." uríro 'Jisasomí opíkípoyi.' uríro éfríxini." uriméá ejagi náni ²¹ gapimano ámá e epíroyí egíáyo "Ámá rowau gímíni go seawárimíini?" uráná ayí re urigíawixini, "Barabaso neawárii." uríagía ²² Pairato re uriijnigini, "Nioni Jisaso, ámá Kiraisoyí rarijíomi pí wimíini?" uríagía níni re urigíawixini, "Omí íkíayo seáyi e oyekwiroárípoyi." uríagía ²³ o re uriijnigini, "Pí náni? Pí fwí éí náni yekwiroárímini?" uríagi aiwí ayí xwamiání nura nuro re urigíawixini, "Omí oyekwiroárípoyi." níra waríná ²⁴ Pairato "Gí xwiyíá aríá minipa epíri ejagi náni ámí bí nuriri aí naní wí imóninimenijo. Rixa mixní épímixamopfráoi." niyawiri ámá ayí re oyaiwípoiniri, "O 'Jisasomí xe oyekwiroárípoyi.' niriri aí 'Reá miroánipa oemini.' niyawiri ríá yarini?" oyaiwípoiniri wigí siywí anigé dání wé wayí niróniri re uriijnigini, "Ámá ro mañý nioniyáyo dání píkipíriméoi. Sewanijíyíne segí mañýo dání píkipíráoi." uríagi ²⁵ ámá níni re urigíawixini, "Oyá ragí pí eníjoi xe oneaxénini. Negí niaíwíyo ení xe oxénini." uráná ²⁶ Pairato re ejinigini. Barabaso niwáríri porisowamí re uriijnigini, "Jisasomí sikuwíá ragí píri nuyikímáná íkíayo seáyi e yekwiroárípoyi." niriri miñi wiñijnigini.

Porisowa Jisasomí riperirí megíá nánirini.

27 Porisowamí miní wíáná awa Jisasomí nímeámi gapimaníyíyá anjyo—Añj yoí Píretoriumiyí riniñýorini. Añj ayo nípáwiro porisí nowamini “Eini.” nuriro “Omi riperirí omépeaneyi.” níriniro re egíawixini. 28 Omi rapirapí xegí yínijú niwiriro emi moro ámi ayá riñj wú, mixí ináyowa yínarigíayo dáñiyí wú nímearo uyíriro 29 ópiyá ejnínjí imónijí wirí nikíkiyimáná mixí ináyí amínañwíniñí imónijí miñjyo díkínarigíápa omi ejí tíni miñjyo udíkiáriro xoyíwá wiyi mixí ináyowa maxirarigíápa íá umíriro nemáná agwíriwámíni xómiñjí niyíkwiro riperirí numeríná re urayigíawixini, “Judayíyá mixí ináyoxini, yayí osianeyi.” nuriro 30 reajwí niwúrayiro xoyíwáyi nurápiro miñjyo neaayiro 31 rixa riperirí numearíasáná rapirapí ayá riñjú niwiriro ámi xegú nuyírimáná íkíayo seáyimi yekwiroáraniro náni níméra ugíawixini.

Jisasomí íkíayo yekwiroárigíá nánirini.

32 Yekwiroáraniro náni anj apimi dání níméra nuróná Jisaso rixa ejí meání yariñagí niwíniro ámá wo, Sairini dáñj Saimonomí sekaxí re urigíawixini, “Yoxáí ripá nímeámi wuii.” nuriro 33 rixa díwí míyeoanjí apíkwí xegí yoí Gorigotai riniñípími —Díwí apí yoí mísíkí ámá miñj gixweá nánirini. Díwí apikwinimi nirémoro 34 wa Jisaso riniñjí miwinipa oeniri marisiníá yíkí yariñj bi iniigí wainíyo niwayimómáná nawíni oimóniri kiríkirí nímearei e nero miní wíáná iwamíó gígí éáná minipaxí wimóninjínigini. 35 Porisowa omi rixa yoxáíyo seáyi e niyekwiroárimáná “Oyá rapirapí none go go meanířenijoí?” níriniro áwini e nitímáná sárú nemáná 36 éí niywearn Jisasomi awí nímejwearo 37 ámá níni “O íwí apí éí náni ripikiarijoí?” oyaiwípojiniri íkíá wárá nímearo “Ámá ro Jisaso Judayíyá mixí ináyorini.” níriro ríwamijí nearo miñj tíñj e seáyi e píraugíawixini. 38 Jisasomi niyekwiroárirína ámá íwí mearigííwaúmi eni midimidáni yekwiroárigíawixini. 39 Ámá ófyimi biri uri niyayirína peayí sijwí niwíniro miñj kiríkirí nímearo ikayfwí numeariróná 40 re urayigíawixini, “Re riñoxirani? Niwaniñoni anjí ridiyowá yarigíiwá nipineari gí niiwini síá wiyaú wiymí ámi mirimíáriini.’ riñoxirani? Joxi nepa niaíwí Gorixoyáoxi ejánayí, jiwanijoxi ejí niyoárinimi wepínei.” rayigíawixini. 41 Apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni iwjí ikaxí eániñípi mewegíawa tíni Judayíyá mebáowa tíni ámá biri uro yayarigíáyí riperirí umeararigíápa awa eni riperirí numero re rigíawixini, 42 “O ámáyo ‘Nioni tíamini báná yeáyí seayimixemeámiáriini.’ uragí aí xewanijo arirá minipaxíri. Íkíayo dání ejí niyoárimi wepínánayí, anani diñj wíkwiroaníwini. 43 O Gorixomí diñj niñwirári re rinariñorini, ‘Nioni niaíwí Gorixoyáonirini.’ rinariñorini. Gorixo xewaxí ro náni yayí niwinirínaíyí, rixa éí oumínini. Arirá winířenijoíni sijwí winaníwini.”

rigíawixini. ⁴⁴ Íwí mearigííwaú midimidáni yekwiyoárinigííwaú eni Jisasomí ikayíwí numeariríná axípini rigíisixini.

Jisaso pejí nánirini.

⁴⁵ E néra núíasáná ejáná rixa sogví áwiní e 12:00 imónáná re ejiniginí. Ají nimini síá yinárijinigini. Síá niyinárijisáná rixa 3:00 p.m. imónáná ámi wíá óníjinigini. ⁴⁶ Ámi wíá ónáná Jisasó xegí Xibiruyí píne tíni ríaiwá re riñinigini, “Eri, Eri, rami sabakitani?” urijípiyí re níriríná uriñinigini, “Gí Gorixoxini, gí Gorixoxini, joxí pí náni niepisamoariñini?” ríaiwá e ráná ⁴⁷ámá e rówapigííyí wí Jisasó e ríagí aríá niwiro re rinigíawixini, “Wíá rókiamoagí Iraijsó náni ríaiwá ríá rarini?” níriríro ⁴⁸ayí wigí wo ajníni nuri írikwí bi nimeari wegwíá wá tíni ayijwí nikiroárimáná iniigí wainí niáí ejí bi írikwípimi niwayimómáná Jisasó oniniri wimixániminíri yaríná ⁴⁹xegí wínyíí re urigíawixini, “E mepaní. Iraijsó niwepíníri arírá winíreñenijoí? Arírá miwipa eníreñenijoí? Siywí owinaneyí.” raríná ⁵⁰Jisasó ámi ejí tíni ríaiwá bi níriríná xegí dijí niyámiga uñinigini. ⁵¹Xegí dijí niyámiga úáná re ejiniginí. Rapírapí ají ridiyowá yarigííwámi awawá ñwíá Gorixoyá náni niyimáróniri epañoáriniñú yoparí éde dáni xegípi naxega niwepíníri wúkaú imóniri xwíá poboní éáná sínjá xwé áwiními nijiga uri ⁵²ámá xwáripá noxoága úáná ámá Gorixomi dijí wíkwíroagíá piyíyí wegíe dáni sínjí ero egíawixini. ⁵³Piyí ayí Jisasó rixa niwiápíñimeámáná ejáná nuro Jerusaremi rémóáná ámá obaxí ayo sijwí winigíawixini. ⁵⁴Porisowami seáyi e imónijo tíni porisí xío tíni Jisasomí awí mearogíáwa tíni xwíá poboní erí amipí e imóniri éagi niwiniro óí nikáríri re rinigíawixini, “Ámá royí neparini. Gorixomi xewaxorini.” rinigíawixini.

⁵⁵ Apíxí obaxí “Jisasomí sají nurápa númi ouxídaneyí.” níriro Gariri piropenisíyo dáni bííwa ná jíamí nírómáná sijwí winigííwa ríwarini. ⁵⁶Íwa wí Magidara dáljí Mariaírini. Ámi wí Jemisomí tíni Josepomi tíni xináí Mariaíyí riniñírini. Ámi wí Sebediomí xewaxowaúmi xináírini.

Jisasomí xwíá weyárigíá nánirini.

⁵⁷Rixa sogví nokepá tíni ámá amipí mímúróniñú wo —O Arimatia dáljí Josepoyí riniñorini. O ení Jisasó wiepisinjíyí worini. ⁵⁸O émáyí gapimaní Pairato tínjí e náni nuri Jisasó piyomi xwíá weyáriminíri náni yariñí wíáná Pairato porisowami “Xe omeaniri sijwí winípoyí.” uríagí ⁵⁹Josepo nuri piyomi nimeari rapírapí apíá xaíwí wejípi tíni xopixopí nírómáná ⁶⁰sínjá óí xewanijo náni ríxiñýimi —Ayi ámá sini miweñýirini. Ayimi nimeámi nipáwiri nitimáná sínjá piárá xwé wo mímegwinárí nímera nuro sínjá óyimí nipíroárimi uñinigini. ⁶¹Magidara dáljí Mariaí tíni Mariaí wíí tíni ípaú sínjá óyí midániye níjweámáná Jisasó piyomi e taríngi winigíisixini.

Jisaso piyomi awí mearogíá nánirini.

⁶²Síá Sabariáyo nání Judayí amipí pírániŋjí imixárarigíáyi óráná wíápi tíni apaxípániŋjí imónigíá xwéowa tíni Parisiowa tíni awa gapimaní Pairato tínjí e awí neániro ⁶³Jisaso piyo nání re urigíawixini, “Ámináoxini, yapí neaíwapiyiŋo siní mipé niŋwearíná re riŋípi, ‘Síá wiyaú wiyi óráná ámi wiápñimeámírári’.” riŋípi nání diŋí neainariŋagi nání bariŋwini. ⁶⁴Oyá wiepisariŋowa nibiro piyomi fwí nimearo píni nitimáná ámáyo re uripírixiniri, ‘O rixa wiápñimeáinigini.’ uripírixiniri joxí porisí wamí sekaxí re urowárei, ‘Omí xwíá weyárigé nání nuro awí síá wiyaú wiylimí mearópoi.’ urowárei.” uráná ⁶⁵Pairato re uriŋinigini, “Sewaniŋjoyíne porisí wa awí mearopíri nání nimeámi nuro soyíné fwí mimeapa oépoyiniri yarigíápa wiepisariŋowa piyomi fwí meapírixiniri e e nurára úpoyi.” uríagí ⁶⁶awa nuro Jisaso xwíá weyárinige porisowami e e nurára numáná sikí bi nimearo símímajíó nání síŋjá píróniŋomi seayí e ikwiárárigíawixini. Apí miweŋjáná “Áma nipáwiro piyomi meáírári” yaiwianfwániro nání e egíawixini.

Jisaso ámi wiápñimeaŋjí nánirini.

28 ¹Magidara dánjí Mariaí tíni Mariaí wíí tíni Sabariá rixa wéáná Sadéyo isíáyo ípaú Jisasoyá xwáripáyo síŋwí winaniri nání nuri ²sini mímrempa yaríná re ejinigini. Poboní xwé wí éáná aŋínají Gorixoyá wo aŋínami dání niweapíri síŋjá xwáripáyo ófyimi píroárigío mímegwinári néra nuri ófyimi niwiemoárimáná síŋjáomi seayí e éí ɻweáagi ³⁻⁴porisí awí mearoarigíáwa aŋínajo ápiŋjwí yariŋípa wíá éníŋj nökiri ɻweaŋagi niwiniro xegí rapírapí eni síŋwí mimiŋí iníí yíniŋagi niwiniro óí nikáriniro piyíniŋjí nimóniro xwíámi piérinowigíawixini.

⁵Aŋínajo siní xwáripá títíjí e ɻweaŋjáná ípaú rémónapíagíí re uriŋinigini, “Aípagwí wáyí mepani. Nioni nijírári. Aípagwí Jisaso, piyomi íkíáyo yekwiroárigíomi síŋwí winaniri bariŋji. ⁶O re miwenini. Xío seariŋípa rixa niwiápñimeámi únígini. Aípagwí xíomí tigée nibiri síŋwí wínpíyi.” nuriri ⁷ámí re uriŋinigini “Rixa nuri xegí wiepisariŋowami re urémeápiyi, “O xwáripáyo dání rixa niwiápñimeámi únígini. Aríá épíyi. O Gariri piropenisíyo nání xámí yíími soyíné e niyoaro síŋwí wínpírári.” urémeápiyi.” earariŋini.” uríagí ⁸ípaú aŋní xwáripáyo píni niwiárimí nuríná wáyí ikáriniri yayí ikáriniri néra nuri wiepisariŋowami áwanjí urémeaniri aŋní waríná re ejinigini. ⁹Jisaso ípaúmi niwímearei “Gí ámá aípagwí!” nuriri yayí e wiáná ípaú aŋwi e nuri miŋí xwíáyo nikwírori xegí síkwí fá nixiríná omí seayí e umegíisixini. ¹⁰Seayí e uméáná o re uriŋinigini, “Aípagwí wáyí mikárinipani. Sa nuri gí ámá imónigíawamí áwanjí re urípiyi, “Soyíné Gariri piropenisíyo nání yíírixini.” riŋoi.” nuriri re urípiyi, “Nioni e síŋwí nanipírári.” riŋoi.” urípiyi.” uriŋinigini.

Porisowamí xwapírá eaárigiá nánirini.

¹¹ Ípaú sini wiepisarijowa tíjí e nání waríná re ejinigini. Porisí awí mearóíáwa Jerusaremiyo nirémoro apaxípániijí imónigíá xwéowami wa winiápi nipini nání repiyí wíáná ¹² awa Judayíyá mebáowami awí neaáriro xwiyíá nimiximáná porisowa áwarzí muripa éírixiniri nigwí xwé obaxí mini niwiyo ¹³ re urigíawixini, “Ámá wí yarijí seaíáná re uríírixini, ‘Áríwyimí none sá wejáná xegí wiepisijowa nibiro piyomi fwí nimeámi ugíawixini.’ uríírixini. ¹⁴ Gapimaní Pairato xwiyíá api rinarijagi aríá niwirínayí, o iwañí seaeaniginiri samiñí imixaníwá ejagí nání ayá síwí nisearorí dijí obíbaxí mímopani.” uríagía ¹⁵ porisowa nigwí api nurápiro apaxípániijí imónigíá xwéowa uríápa axípi e yaríná píné api Judayí aŋyó rínimenjípi agwi sini rinimearini.

Jisaso wiepisijowa tíni ámi erimeánigíá nánirini.

¹⁶ Wiepisijí wé wúkaú sikwí wo awa Gariri piropenisíyo díwí Jisaso uráriñípimi nání niyoaro ¹⁷ omí niwíniróná seáyi e numero aiwi wa “Jisasorini.” yaiwiyo wa “Ámá ro nepa Jisasoríani?” yaiwiyo yarína ¹⁸ o aŋwi e nibiri re uríjinigini, “Gorixo ‘Amipí aŋnámi imóniri xwiárimí imóniri ejípi nání joxí api nipini nání néní tíjoxí imóniríni.’ niríí ejagí nání ¹⁹ re seararijini, ‘Soyíné nuro ámá gwí rixí wirí wirími gí wiepisarijáyíniñí niwimixa nuróná re eríini. Yoí ápo Gorixoyápimi dáni tíni xewaxoniyápimi dáni tíni kwíyípimi dáni tíni wayí umeairo ²⁰ sekaxí nioni searíjá nipini xídpíríra nání uréwapiyiro eríini. Rípi ení aríá époyí. Nioni aŋyí dijí seakikayómíárini. Síá yoparíyimi e nání aí niseakikayóa umíárini.’ seararijini.” uríjinigini.

Xwiyá yayí neainarijí Mako eanípírini.

Ríwamijí ripi “Xwiyá yayí neainipaxí Mako eanípíyí” riniñípirini. O Jisaso gí wiepisarijáowa oimónípoyiniri urípeajowa wo mimóniñagí aiwi Jerusaremi dání xwé niwiarori íví sikiño ejáná amipí Jisaso uréwapiyíri eri yaríná sijwí winijorini. Ríwíyo dání Banabaso tíni Poro tíni émáyí ajíyo wáí urimearfná Mako eni uxídijorini. Xegí yoí ámi bí Joni Makoyí wírigírári. O Jisaso rixa nípémáná niwiápínameámi ajínami náni nípeyimáná ejáná ámi xwiogwí obaxí onimiápi nípwémáná ejáná ríwamijí ripi eanírini. Romiyí eni “Jisaso Gorixomi xewaxorfaní?” niyaiwiro dijí owíkwírípoyiniri amipí Jisaso Gorixoyá ejí eániñípimi dání ejípi náni ríwamijí neáa unjírini.

Jono wayí nineameaia wago wáí uriñí nánirini.

1 ¹Xwiyá iwamíó Gorixomi xewaxo Jisasi Kiraiso —O nene yeáyí neayimixemeanía náni Gorixo rípeajorini. O náni xwiyá yayí seainipaxíri ripírini. ²Ejíná Jono wayí nineameaia wago siní menjáná xwiyá Gorixoyá wáí rókiamoagí Aisaiaoyí riniñó Jono ná ríwíyo binío náni Gorixo xegí xewaxomíuriñí ripi ríwamijí eaqinigini, “Aríá ei. Gorixoní gí xwiyá yañí wiowárimíáo joxi gí íwoxi xámí rimeaní náni urowárimíárini. O joxi náni óí simoiníárini. ³O nuri ámá náni dijí meaje niywearíná joxi náni ríaiwá re rinírári. ‘Áminá ríwíyo binío náni segí dijí óí nañinijí niwimoiro lweárixixini. Óí pírániñí imoarigíápániñí segí dijí pírániñí nimóniro lweárixixini.’ Gí xwiyá yañí wiowárimíáo ríaiwá e rinírári.” Gorixo e riñípa ⁴Jono wayí nineameaia wago ámá náni dijí meaje nirémori wáí nurimeri re uragírini, “Gorixo seyíné íwí niga warigíápi yokwarimí seaiini náni segí uyínií yarigíápi ríwímini nimamoro nisaniro lweápoyí. E nerínayí, wayí seameaimíini.” uraríná ⁵ámá obaxí Judayíyá ajíyo dáñiyí tíni áwini e wigí ají xwé bi xegí yoí Jerusaremi dáñiyí tíni Jono tíni e náni nuro wigí íwí niga warigíápi náni waropári wíáná iniigí Jodani rapáyo wayí umeaiagírini. ⁶O Gorixoyá xwiyá yañí wiowárijo aiwi seáyi e neri weyí menagomani. Rapírapí awiaxí yínagomani. Kamerí —Ayí osníñí imóniñírini.

Kamerí íá aga iyíániñí imóniñí niyínimáná arerixí agwojíniñí íriñíyo niyíniri emeagorini. Aiwá eni awiaxí nagomani. Xópé tíni píkí iniigí tíni ngorini. ⁷O Jisaso, ríwíyo binío náni wáí nemeríná wauní xwiýá re ragírini, “Nioni ejí eániñáoni aiwí ejí eániñí nioniyá tíni ríwíyo biníoyá tíni xixenimaní. Oyá nimúroni. Omijí wiiarigíáyí ananí wigí bosoyá síkwí sú gwí wíkweaiarigíaríni. E neri aiwí nioní simajwíyóniñí yeáyí nuríniri o aga seáyi émi nimúróniñagi náni oyá síkwí sú gwí wíkweipaxí menini.” nuríri ⁸re uragírini, “Nioni wayí niseameairíná sa iniigí tímíni igíá seaeaarinjárini. Ríwíyo binío wayí niseameairíná kwíyí Gorixoyápi tíni seainírárini.” urijinigini.

Wayí umeaiñí nánirini.

⁹Jono wáí uraríná Jisaso Gariri piropenisíyo xegí aji Nasareti ñweanje píni niwiárimi nuri Jonomi wímeááná iniigí Jodani rapáyo wayí numeairí ¹⁰weniñí éfyí winiñinigini. Jisaso iniigíyo dání níminimeámi yaríná aejnami dání óí iníagi kwíyí Gorixoyá xawiówíniñí xio náni weapariñagi winiñinigini. ¹¹Sini e wínaríná Gorixo aejnami dání Jisasomi re urariñagi aríá wiñinigini, “Gí íwí diñí sixí riyanjáoxi náni aga yayí seáyi e ninarini.” urariñagi aríá niwimáná ejáná ¹²Gorixoyá kwíyí Jisasomi rixa ámá náni diñí meaje náni niméra nuri ¹³o e ñweanjáná síá 40 nóra waríná Seteno —O imíyo xiráóniñí imóniñagi náni níni simajwíyóniñí wurínigíorini. O nibíri Jisaso xanoyá manjí píriowiaíkiniri iwamíó wíwapiyariñagi aí o íwí wí mé síní tíñí e niywearíná aejnají niwímearo simijí wítagíarini.

Ámá waú waú awamí “Nixídípoyi.” urijí nánirini.

¹⁴Ríwéná Jisaso, Jono rixa gwí ñweanjáná, o Gariri piropenisíyómíni nuri xwiýá yayí winipaxí Gorixo xio xegí xwioxfyó mímeámí neri pírániñí umeñweaníápi náni wáí nurimeri ¹⁵repiyí re wiemeñinigini, “Rixarini. Gorixo seyíné xwioxfyó mímeámí neri pírániñí seameñweaníápi sinjáni imónini aijwí ayo ejagi náni segí íwí yarigíápi ríwíminí nimamoro xwiýá yayí seainipaxí nioní seararinjá ripi diñí nikwíroro ñweárixini.” nurimeri ¹⁶ipí xegí yoí Gariri riwoñípámí nipuríná ámá peyí náni yarigíá waú Saimono tíni xogwáo Adiruo tíni peyí náni ubení ipíyo mamówárañagíí niwiníri niwímeari ¹⁷re urijinigini, “Agwiagwí omijí peyí náni yarigíí ripi píni niwiárimi nixídípiyi. Omijí xegí bi peyí meaayarigíípa ámá eni axípi e meapisi oeaíwapiyimíni.” uráná ¹⁸agwiáu re egfisixini. Rixa peyí náni yarigíípi píni niwiárimi númi ugíisixini. ¹⁹Númi waríná Jisaso sini ná jíe onimiápi nuríná ámá ámá waú, Sebediomí xewaxowaú Jemiso tíni xogwáo Jono tíni ewéyo niyweámáná egí ubení peyí náni yarigííú aríkninjagi yadíripínariñagíí niwiníri ²⁰rixá “Agwiagwí eni nixídípiyi.” uráná

agwiaú xano tíni o xegí ámá nigwí omijí wiiarigíá tíni sini ewéyo
ŋweanjáná píni niwiárimi omi númi ugíisixini.

Imió dijí xixéroarijí womi mixí umáiniijí nánirini.

²¹ Jisaso wirimeáríwa tíni nuri ají yoí Kapaneamíyo nirémoro rixa Sabariá —Síá ayi Judayí omijí wí mé kikiíá nero xwiyíá Gorixoyá aríá wianiro náni awí eánarigíáyirini. Síá ayi imónáná rotú ajíyo nipáwiyo o ámáyo uréwapiyaríná ²² ayí Gorixoyá ɻwí ikaxí eániijípi mewegíawa uréwapiyarigíápa muréwapiyí aga Gorixoyá ɻwí ikaxí eániijípi xiawóninjí rarijagí niwíniro o uréwapiyarinjípi náni miój sínjá niweániro yaríná ²³ íná ámá imió dijí xixéroarijí wo rotú ajíyo íními dání makirfwí nimori ²⁴ xwamiání re uríjinigini, “Nasareti dájí Jisasoxi imíone pí neaiminiri barijini? ‘Xwiríá neaikixémíniri ría barijini?’ nimónariní. Nioni njífriní. Joxi Gorixo xewaxoxi xío rirípeajoxirini.” uráná ²⁵ Jisaso mixí numáiniri re uríjinigini, “Píni wiárei! Dijí xixéroarijípixini niwáramomí ui!” uráná ²⁶ imió ámáomí meanjí neaáriri o sinapixwíní nerí wejáná imió nuríná makirfwí nimomí ujínigini. ²⁷ Makirfwí nimomí úagi ámá níni sijwí e niwiniro miój sínjá niweániro xwiyíá niriga nuro re rinigíawixini, “Xwiyíá apimi xiawóninjí nearéwapiyarinjípi xegí birini. Ejníá aríá wiagwámani. Aga sini sijí aí aríá wiarijwini. Imió aí sekaxí uráná aríá wiarijoi.” rinágfá ²⁸ xwiyíá Jisaso éipi náni Gariri piropenisíyo rixa yaní ami ami niwéa ujínigini.

Simixí obaxíyo naejí imimiximí ejí nánirini.

²⁹ Jisaso rotú ajíyo píni niwiárimi nipeyeari nuri ají Saimonoyá tíni Adíruoyá tíni xiráxogwáowaúyá ajíyo nipáwiyo Jemiso tíni xogwáo Jono tíni eni nawíni páwíáná ³⁰ Saimonomi xineagwí wará ríá pirí wiarijagí náni sá wejagi Jisasomi rixa áwanjí uríagfá ³¹ o í weje náni nuri wéyo íá meááná simixí rixa píni wiáriagi í niwiápñimeari rixa aiwá ríá niyeari tiniijípi nimeari miní niwia ujínigini.

³² Rixa síá sisisanjí imónariná sogwí rixa wéimi ejáná ámá ají apimi dájí simixí yarigíáyí tíni imió dijí xixéroarijíyí tíni nimeámi Jisaso tínjí e náni nibiro ³³ rixa oxí apixí niaíwí ají apimi dájíyí ají Jisaso ɻweajiwámi fwí e awí eaárinaríná ³⁴ o ámá pí pí simixí yarigíáyo naejí imixowáriri ámá imió sayá nimeri xixéroarijíyo eni imió mixí umáinowáriri neríná imió o Gorixo xewaxo ejagi njíá imóniňagía náni mixí numáinowáriríná xwiyíá wí orípoyiniri sijwí miwinipa ejinigini.

Jisaso Gariri piropenisíyo emejí nánirini.

³⁵ O wíá móniňími sini síá xaíwí yiniňáná niwiápñimeari nipeyeámáná ámá miňweagfíe náni nuri e Gorixomí xwiyíá rírimí niwiri ɻweanjáná ³⁶ Saimono tíni nikumixiniri emearigíáwa tíni Jisaso sini

anjyo miñweanag̃i niwiniro o náni píá néra nuro ³⁷niwímearíná re urigíawixini, “Oxí apixí niaíwí níni joxi náni píá yaníro yarijoi.” uríagía ³⁸o re uríjinigini, “E nerí aiwi ají wíyo nioni xwiyáá ‘Gorixo pírániñí seamejweani sijáni imónini ajwi ayorini.’ rarijápi wáí ourimemí náni owaneyi. Xwiyáá apí ají ami ami áwañí uriminiri bijárini.” nuriri ³⁹Gariri piropenisíyo ami ami nemeríná wigí rotú ají iwiwámi nipáwiemerí wáí uriri ámá imíó sayá nimerí xixéroarijí tíjíyo mixí umáinowáriri nerí e emejinigini.

Peyiyí tíjí womí nañí imixinjí nánirini.

⁴⁰ Ámá peiyí —Simixí apí ámá sijwí niwiniríná neaxímeaniginiñí éí yarigíapirini. Simixí ayí tíjí wo, Jisaso emearíná, omi niwímearí símimañímíni xómijí niyikwiri wauní rixinjí nuriri re uríjinigini, “Joxi nisimónirínayí, anani pírániñí nimixipaxírini.” uríagi ⁴¹o wá niwianiri wé feapá niwiri omi seáyi e niwikwiáriri re uríjinigini, “Nioni joxi nañí oimónini.” nimónarini. Rixa nañí imónei.” uráná re ejinigini. ⁴²Peyiyí rixa axiná yímonjínigini. ⁴³Rixa apaxí mé yímóagí Jisaso apaxípániñí imónigíawa tíjí e náni nurowáriríná aríá jiyíkí nori ⁴⁴re uríjinigini, “Nañí simixíyáí náni amíná nuri ámáyo áwañí muripani.” nuriri ámá o wigí yarigíapí mé ámáyo xewaniño áwañí nura emeniginiñí e nuriri ámí re uríjinigini, “Amíná apaxípániñí imónigíawa tíjí e náni nuri womí siwá niwiniri nañwí ridiyowá náni negí aríó Moseso ejíná ñwí ikaxí nearagíyí bi ridiyowá siáriri joxi nañí imóníyí náni áwañí riri ení mini wiírixini.” uríagi aiwi ⁴⁵o Jisasomi píni niwiárimí nuríná aríkí áwañí rimejínigini. E eagi náni Jisaso ámá aríkí upupígí nipírixiniri ají bi bimi nuríná sijáni mirémopaxí niwimóniri náni ámá mayí e ñweanjáná ámá ami ami dání o tíjí e náni bagíárini.

Ejí siwímí ejí womí nañí imixinjí nánirini.

2 ¹Jisaso, síá wí rixa nórা núsáná, o ámi ají yoí Kapaneamíyo náni nuri xegí ajíyo ínimi ñweanjáná ámá obaxí aríá re niwiro “O ámi xegí ajíyo ñweani.” rarijagía aríá e niwiro nibiro ²awí neániro nipáwiyo ajíyo ínimi déroro ají íwí e ení píkwipíkwí iníro yaríná o ámá ayí niyoní wáí niwiri píne repiyí wiáríná ³ámá wa ejí níni siwímí ejí womí —O ají epaxomani. Omi íkwiajwíyo nikwiáriro níkwónimi nibiro aí ⁴ámá ají íwí e píkwipíkwí iniñagía niwiníro ajíyo nipáwiyo Jisaso tíjí e tipaxí meñagi náni nimeámi niþeyiro ají ríwí seáyiyo dání ají síá bi Jisaso ñweanje núpiyiro íkwiajwí xío wejínami midimidáni gwí niyuráráriro gwíyo íá nixirimáná ají síá úpiyífe dání awayini mamówáráná ⁵Jisaso awa xíomí dijí niwikwíroro “O negí ámá ejí siwímí ejomi anani nañí imixipaxírini.” yaiwiarajagía niwiniri omi re uríjinigini, “Íwe, joxi íwí ikáriniñí rixa yokwarimí siiarijini.” uráná

⁶ Gorixoyá ɻywí ikaxí eániŋípi mewegíá wa Jisaso uréwapiyarínípi aría wianiro nání e niŋwearíná Jisaso ejí siwímí ejomi e uríípi aría niwiro íními diŋjí re nimoa ugíawixini, ⁷“Pí nání ría urarini? Nioní Gorixoniniri yokwarimí riwiiarini? Sa Gorixoní fwí yokwarimí wiiariŋorini. Ámá ro Gorixomí riperirí numeariri ría yarini?” yaiwiaríná ⁸ Jisaso xegí kwíyíyo dání awa íními diŋjí e nimoa wariŋagá niwíniri re uriŋinigini, “Soyíné pí nání nioní nání íními ‘O fwí ámá yarigíápi yokwarimí wiipaxomaní.’ nimoa warijoí?” nuriri ⁹ámi re uriŋinigini, “Amá wo fwí ikáriniŋí nioni yokwarimí wiíánayí íními imóniŋagi nání ámá woxi siŋwí tíni siŋwí winipaxí menini. E nerí aiwi nioni ámá ejí níní siwímí ejí womí ‘Rixa niwiápñimeari dixí íkwiajwí nimeámi ui.’ uránayí o naŋí imóníagi ámá niyínéni siŋwí tíni siŋwí winipaxfríni.” nuriri ¹⁰re uriŋinigini, “Niyínéni nioní nání re yaiwipíri nání, ‘Ámá imóniŋo anani ámá xwíá tíyo dáŋyí fwí ikáriníápi anani yokwarimí wiipaxorini.’ naiwipíri nání pírániŋí siŋwí nanípoyí.” nuriri ¹¹ejí siwímí ejomi re uriŋinigini, “Nioni re rirariŋini, ‘Joxí niwiápñimeari dixí íkwiajwí nimeámi aŋí e nání ui.’ rirariŋini.” uráná re ejinigini. ¹²O rixa naŋí nimóniri niwiápñimeari ámá níní siŋwí anigé dáni íkwiajwí xwaŋjwí níkwónimi peyeajinigini. E éaná ámá ayí sirí nipiķíniro Gorixomí seáyi e numero re rigíawixini, “Nene ejíná dání aiwi ámá wo ro yariŋípa axípi re yariŋagi miwínagwárini.” rigíawixini.

Ripaiomi “Nixídei.” uriŋí nánirini.

¹³ Jisaso ámi aŋí e píni niwiárimi nuri ipí imajípá tíŋí e ɻweanjáná oxí apíxí niauwí níní o tíŋí e nání bayariŋagá o nuréwapiya nuri ¹⁴síni ipí imajípámí nipuríná Aripiasomí xewaxo Ripaio —O takisí nání nigwí uráparijorini. O opisí aŋíyo ée niŋweari xegí omiŋí yariŋagi niwíniri re uriŋinigini, “Joxí ríwíyo nixídei.” uráná o niwiápñimeámi ríwíyo nuxídíri nuro ¹⁵Ripaioyá aŋíyo nipáwiro Jisaso tíni xegí wiepisariŋowa tíni niŋwearo aiwá niniro ámá takisí nání nigwí uráparigíá wa tíni (Ejíná Judyá aŋíyo takisí nání nigwí urápigíáwa takisí nání nigwí nurápirínayí wigí meapírúa nání nigwí seáyi e bi fwí urápagíá enagi nání ámá níní awa nání xwioxíyo dání wikí niwóniro kíkímí niwimóniri yagíarini.) Awa tíni fwí yarigíá wíniyí tíni ámá ayí obaxí Jisasomi nixídíro nání ayí eni nawíni Jisaso tíni aiwá niniro yaríná ¹⁶ámá Parisiyí riniŋíyí wayá ámá Gorixoyá ɻywí ikaxí eániŋípi mewegíá wa Jisaso ámá takisí nání nigwí uráparigíá wa tíni fwí yarigíá wíniyí tíni aiwá nawíni nariŋagá niwíniro xegí wiepisariŋowami Jisaso nání re urigíawixini, “O pí nání ámá takisí nání nigwí nearáparigíá awa tíni fwí yarigíá ayí tíni nawíni aiwá niro inilígi niro yarijoí? O naŋí riyarini?” uraríná ¹⁷Jisaso e urariŋagá aría niwíri ewayí xwiyábi nuriri re uriŋinigini, “Ámá simixí mepa neríná xwirí tíŋí e nání warigíámaní. Simixí tígíáyí warigíárini.

Nioni eni ámá ‘Nioni nigípi wé róninjini.’ yaiwinarigfáyí náni mibijárini. Ámá ‘Nioni íwí yariñáonírini.’ yaiwinarigfáyí wigí uyínií yarigíápi yokwarimí wiíáná ayí wé róninjí imónipíri náni bijárini.” urijninigini.

“Pí náni aiwá ɻwíá miɻweaayaríoi?” urigfá nánirini.

¹⁸ Jisaso tíni xegí wiepisarijowa tíni aiwá ɻwíá bí miɻweapa yariñagía Jono wayí numeia waríñoyá wiepisarijowa tíni ámá Parisiyí rínijowa tíni aiwá náni ɻwíá niɻwirárínayíróná Jonoyá wiepisarijowa tíni Parisiowayá wiepisarigfá wa tíni nawíni nuro Jisasomí niwímearo re urigfáwixini, “Jonoyá neaiepisarijone tíni Parisiowayá neaiepisarigfíone tíni aiwá náni ɻwíá niɻwirárínayariñwini. Pí náni joxiyá wiepisarijowa aiwá ɻwíá miɻweá yariñoi?” uráná ¹⁹ Jisaso ewayí xwiyíá bí nuríri re urijninigini, “Ámá apixí siñí ɻwirárírio sini ɻweanjáná oyá nikumixiniri emearigfáwa aiwá ɻwíá nixeɻwiráríniyo yarigíáraní? Oweoi, o sini awa tíni ɻweanjáná aiwá ɻwíá xepwirárínipaxí menini. ²⁰ E nerí aiwi o apixí nimeari niɻweanjsáná ejáná ámá wí omí aníñimixáná íná aiwá ɻwíá ɻweapírírári. ” nuríri xewaníjo apixí siñí ɻwiráríónijí imónijagi náni ewayí xwiyíá e urijninigini. ²¹ Ewayí xwiyíá ámi bí nuríri re urijninigini, “Ámá rapírapí ejínañí niyíga bagíá wú axeníjagi niwiniríná rapírapí siñí sini wayí mirónijí wú nimearo nupákiro gwí kiwearigfámani. E yaniro éíayí wayí róáná siñí upákííú nikikaríniri ejí nipiperíná ejínañú xwé naxega unijoi.” nuríri ayí wigí ejíná dání “Nene e neríná wé róninjí nimónirane niperínayí, anani Goríxo tíñí e náni peyaníwárini.” nira wagíápi sini yarigíápi tíni oyá xwiyíá siñí tíni nawíni ikwieropírixiniri ewayí xwiyíá e urijninigini. ²² Ámi axípi oyaiwípoyiniri re urijninigini, “Ámá inigí wainí siñí nimearo memé wará sixí soyí axíyo iwajíá yarigíámani. Iwajíá yaniro éíayí núpiyimi nípuri sixí soyíwá eni rixa sípí enijoi. Wainí siñí memé wará sixí siñíyo iwajíá yarigíári. ” urijninigini.

“Sabaríáyo ɻwíáxini.” rigfá nánirini.

²³ Jisaso tíni wiepisarijowa tíni Sabaríáyo aŋí nemero wití aiwá omiñí tíñí e óíyo nípuríná wiepisarijowa wití siyí niyíraga waríná ²⁴ ámá Parisiyí rínijíyí wa omí yariñí re wigíawixini, “Awa pí náni ‘Sabaríáyo ɻwíári. ’ rínijípi niwiaíkiro wití aiwá niyíriro nariñoi?” uríagfá ²⁵⁻²⁶ Jisaso re urijninigini, “Soyíné xwiyíá negí mixí inayí Depito náni eániñípi íá niroro aiwi diñí wí mimoarijoi. Ejíná Depito, ámá Abaiataoyi riniño —O ejíná apaxípániñí imónijí xwé worini. O xegí Judayí Gorixomi ridíyowá wianiro náni seníá aŋí pákíñiñyo meweñjáná, Depito tíni xegí ámá nikumixiniri emearigfáwa tíni aiwá meñjagi náni agwí wiarná o seníá aŋí pákíñiñiwámí nípawíri bisíkeríá Goríxo náni peaxí tiniñípi umeaíáná Depito niniri xegí ámáyo eni niniri wiñjinigini. Bisíkeríá apí apaxípániñí imónigíawani anani nípaxírini. Apí Depito

niniri aiwi Gorixo o náni xwiyáá bi murí ejáná gí wiepisarijá rowa eni agwí wiarijagi náni yaríná pí náni xwiyááni meararijoi?" nuriri ²⁷re urijinigini, "Gorixo ámá xámí nimixárimáná síá wiyi kikiá ñwearo dijí sixí yíniro epíri náni Sabaríá tijírini. Sabaríá xámí nitíri ámá ríwíyo Sabaríáyo mewepíria náni imixijímani. ²⁸Ayináni ámá imónijáoni Sabaríá ayo aí xiáwonirini. Nioni 'Sabaríáyo ayí ananirini.' ripaxí imónijáonirini." urijinigini.

Ámá wé kiriñí ejí womí nañí imixijí nánirini.

3 ¹Jisaso ámí rotú ají wiwámi nipáwiri ámá wé kiriñí ejí wo ñweanjagi niwiníri uréwapiyaríná ²ámá Parisi wa —Awa re rarigíarini, "Sabaríáyo omijí nerínayí ayí ñwiárini. Ámá aí Sabaríáyo nañí nimixirínayí ayí ñwiárini." rarigíarini. Awa Jisaso ámá wé kiriñí ejí omi Sabaríáyo nañí wimixáná omi xwiyáá mearaniro náni sijwí niwiníro ñweanjagía aiwi ³o wé kiriñí ejomi re urijinigini, "Niwiápínameámi nibiri áwini e éí roi." nuriri ⁴Parisiowami re urijinigini, "Segí dijí píoi moarijoi? 'Sabaríáyo ámáyo nañí niwiirínayí ayí ananirini.' riyaifiarijoi? 'Sabaríáyo sipí niwikárírínayí ayí ananirini.' riyaifiarijoi?" nuriri ámí re urijinigini, " 'Sabaríáyo simixíyo pírániñí nimixirínayí ayí ananirini.' riyaifiarijoi? 'Ámá nípikirínayí ayí ananirini.' riyaifiarijoi?" uríagi aiwi awa xwiyáá bi murigíawixini. ⁵Xwiyáá bi murarijagía niwiníri sijwí niwinímeríná wikí niwóga nuri awa wé ikí ejomi wá bi miwianí dijí kíkímí niwimóga warijagía niwiníri awa náni dijí sipí eni niwíri omi re urijinigini, "Wé feapá énapei." uráná o wé feapá neríná re ejinigini. Rixa nañí imónijinigini. ⁶Rixa nañí imóníagi Parisiowa sijwí e niwiníro niwiápínameámi nípeyearo ámá mixí inayí Xeroto tíni nikumixiníri emearigíawa tíni awí neániro Jisasomi pikianiro náni íními mekaxí megíawixini.

Ipípámi dání ámá obaxíyo uréwapiyiñí nánirini.

⁷Jisaso, Parisiowa xío náni mekaxí mearijagía, o xegí wiepisarijowa tíni ámí ipíwá riwojímini úáná ámá Gariri piropenisíyo dáñí obaxí omi númi nuro ámá Judia piropenisíyo dáñíyí tíni ⁸wigí ají xwé yoí Jerusaremí áwini e miriniñípimi dáñíyí tíni xwíá yoí Idumia ñweáyí tíni ámá inigí Jodani rapáyo oriwámídáni ñweáyí tíni émáyí ají biaú Saidoni tíni Taia tíni tíñí e ñweáyí tíni ámá xwé obaxí ayí Jisaso yarijípi náni aríá niwiyo xío tíñí e náni bimiarijagía ⁹⁻¹⁰Jisaso ámá obaxí simixíyo nañí imimixímí éí ejagi náni ámá níni simixíyí omi amáí rónaniro náni ikwíkŵierí niga warijagía náni xegí wiepisarijowami re urijinigini, "Ámá obaxí amáí niniróniríná ninixoyípíoa nibarijoi. Ewéyo pixemoáni náni pírániyí aŋwi e nitípoyi." urijinigini. ¹¹Ámá imió dijí xixéroarigíayí Jisasomi niwinírínayí símimañímíni nípíkínimearo wauní

níwikáriñiro “Niaíwí Gorixoyáoxírini.” uraniro yariñagía náni¹² o mixí numáinowáriríná mixí ríá tíjí nuriri re uriñinigini, “Nioni Gorixomi xewaxoni ejagi náni áwañí mirowiáropani.” uriñinigini.

Xegí wiepisiníawami rípeají nánirini.

¹³ Jisaso díwíyo náni niyiri ámá xío xegí wimónariñowami “Soyíné eni yapípoyi.” uráná awa eni xío tíjí e náni niyiro wímeááná¹⁴⁻¹⁵ o ámá wé wúkaú síkwí waú xío tíni emepírfa náni imóniro xío náni wáf nurímero ámá imíó xixéroariñýí mixí umáinowáripaxí nimóniro ero epíria náni rípeajinigini.¹⁶ Ámá wé wúkaú síkwí waú xío rípeajowa wigí yoí rowarini. Wo Saimono —O Jisaso yoí ámi bì Pitaoyí wíriñorini. O tíni¹⁷ ámi waú Sebediomí xewaxowaú Jemiso tíni xogwáo Jono tíni —Awaúmi Jisaso yoí Boanesisowaúyi —Yoí míkí ayí awaú akiriwíniñí imónigíwaú ejagi nánirini. Yoí e wíriñowaú tíni¹⁸ ámi wo Adíruo tíni ámi wo Piripo tíni ámi wo Batoromuo tíni ámi wo Matiyuo tíni ámi wo Tomaso tíni ámi wo Aripiasomi xewaxo Jemisoyi riniño tíni ámi wo Tadiaso tíni ámi wo Saimono —O yoí ámi bì Seretoyí riniñýí —Yoí míkí ayí “Émáyí ámi oxídowáraneyi.” rarigíayí nánirini. E riniño tíni¹⁹ ámi wo yoparo Isikarioti dánjí Judaso —O Jisaso náni miyí rorírimenorini. O tíni ámá wé wúkaú síkwí waú awami rípeajinigini.

“O oboyá ejí eániñí tíni yarini.” rigíá nánirini.

²⁰ Jisaso tíni wiepisariñowa tíni ámi ají e náni nuro ɻweañáná ámá obaxí o tíjí e awí neániro epíroyí wiariñagía náni niyórímoró aiwá minipaxí wimónariñagía²¹ Jisasomi xexirímeáyí ámá wí xío náni “Xewaniño rixa majá nikáriniri yarini.” rariñagía aríá niwiromí omí niwirimeámi waniro náni baríná²² Gorixoyá ɻwí ikaxí mewegíá wa ají yoí Jerusaremi dání níbimáná Jisaso tíjí e rémónapíawa ámáyo Jisaso náni re nura ugíawixini, “Imíó xiráónijí imónijo Bieseburyi riniño —O xegí yoí bì Setenorini. O Jisasomi ríwíminí nirómáná xixérojañí náni o ámá imíó xixéroariñýo mixí umáinowárarini.” nura waríñagía náni²³ Jisaso awami “Niiwaniñjoni tíjí e náni bípoyi.” nuriri ewayí ikaxí bi nuriríná re uriñinigini, “Seteno xegí wíamí mixí umáinowáripaxí imónini.” riyaiwiariñoi?” nuriri²⁴ ewayí xwiyíá ripi uriñinigini, “Ámá axowa mixí niniro xepixepá niróniróná ejí miweánipa nero mimiajwí upíráriñi.²⁵ Ámá gwí axírí eni mixí niniro xepixepá niróniróná ejí miweánipa nero xwíamí imónipíráriñi.” nuriri “Seteno xegí wíamí mixí umáinowáripaxí mimónijagi náni ría neararini?” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyíá apí nurimáná²⁶ ámi re uriñinigini, “Seteno eni xegí wíamí tíni mixí niniro xepixepá nirónirónayí wiwanijowa ejí meání niniro xopirárí inipíráriñi.” nuriri ayí xewaniño náni dijí re oyaiwípoyiniri “Setenoyá ejí eániñípi tíni mé omí xopirárí wiminiri ría yarini?” oyaiwípoyiniri náni²⁷ ámi ewayí

xwiyáá ripi urijinigini, “Ámá wo ámá ríá riijí woyá iyfá fá urápekixminiri nání oyá aŋjyo nipáwiríná amíná aŋjí xiawomi gwí niyiri nitimáná amipí oyá anani urápekixminigini.” nuriri ²⁸ ámi re urijinigini, “Nioni nepa seararijini. fwí yarigíápirani, riperirí inarigíápirani, amipí sipí níni ámá yarigíápi Gorixo anani yokwarimí seiinírárini. ²⁹ E nerí aiwi ámá Gorixoyá kwíyí nání riperirí méíáyí Gorixo e ríápi ámi wí yokwarimí wiiníámani. Añijí e nimóniri xwiyáá meárinipírárini.” urijinigini. ³⁰ Ayí ripi nání e urijinigini. Gorixoyá kwíyí tñi imíó mixí umáinowárarijagi aiwi awa Gorixoyá kwíyí riperirí nimeariro “Jisaso imíó dijí xixéronjagi nání imíó wíamí mixí umáinowárarini.” rarijagia nání Jisaso xwiyáá apí urijinigini.

Xináí tñi xexírimeáowa tñi nánirini.

³¹ Jisaso sini aŋjyo njweajáná xegí xináí tñi xogwáowa tñi nirémónapiro bñariwámini nirómáná “Jisaso níwíapiri siŋwí oneanini.” uráná ³² ámá Jisasomi epíroyí niwiro miní miní niŋweaxa pugíá wí re urigíawixini, “Ai dixí rináí tñi ririxímeáowa tñi bñariwámini nirómáná joxi nání rarijoi.” uríagia ³³ o “Ewayí xwiyáá bi ría neararini?” oyaiwípoiniri yarijí re wíjinigini, “Ámá giyí gí nökí tñi gí nirixímeáowa tñinirini?” nuriri ³⁴ ámá miní miní niŋweaxa pugíáyo siŋwí niwíñimeríná re urijinigini, “Gí inókíwayíné, nirixímeáowayíné rixa tí njweagíá ayo. ³⁵ Ámá giyí Gorixo riŋyóo dijí nikwíroro xídarigíáyí ayí gí inókíwáníjí tñi gí nirixímeánijí tñi imónigíáyírini.” urijinigini.

Ewayí ikaxí wití siyí wiárojí nánirini.

4 ¹ Jisaso ámi ipí Gariri imají tñíjí e nání nuri nuréwapiyiri ámá xwé obaxí awí neániro epíroyí wiarijagia o ewéyo nipíxemoániri éí niŋweari ámá nñi sini ipí imají e njweajáná ² o nuréwapiyiríná xixewisí xwiyáá amipí obaxí nání nuréwapiyiri ³ re urijinigini, “Aríá époyi. Ámá wo o xegí omiŋyóo axípi wití siyí niwiáróa uminiri nání nuri ⁴ xwíá yuní ikixeáriñije pírániñí niwiáróa nuri aiwi wí ói maŋjápá tñi piéróáná iníj nibiro mimeání ejinigini. ⁵ Ámá wí síŋjá ínmí yapiñjáná xwíá onimiápi seáyi e ejáná wiáróyí xwíá akwiníánái ejagi nání apaxí mé nerápimáná ⁶ sogví niwepíñiri xaiwí anaríná pipíñj miwáriñagi nání niywéániri yeáyí yárijinigini. ⁷ Ámá wí emí pipíñj aríkiáriñije wiáróyí emí pipíñjyo dáni nerápiri xewírarijagi nání wití siyí api ná miwejínigini. ⁸ Ámá wí xwíá naŋjí e wiáróyí pírániñí nerápiri xwé neri ná nikikireániríná wí xwé onimiápi niwerí wí xwé obaxí niwerí wí aga dijí nimori fá miropaxí wejínigini.” nuriri ⁹ ámi re urijinigini, “Seyíné wití siyí nání nioni ewayí xwiyáá ríá apí nání aríá ókiarí nimónípoyi.” urijinigini.

Ejíná riniŋípi tñi xixeni ewayí ikaxí urijí nánirini.

¹⁰ Idáná o xegípi njweajáná wiepisarijowa wé wúkaú sikwí waú tñi ámá wí xio tñi emearigíáyí tñi wigípi ewayí xwiyáá xio ríípi nání yarijí

wiaríná ¹¹ o re urijinigini, “Xwiyá Gorixo seyíné xío xegí xwioxíyo míméamí nerí seamejweanía nání ejíná dání ínimi imónijípi nioni rixa wíá searókiamoarijini. E nerí aiwi ámá nioni dijí minikwíró wigí dijí tíni néra warigíáyo nioni uréwapiyáríná míkípi aríá miní ewayí xwiyá rarijápini aríá niarijoi. ¹² Ayí ripí nání ewayí xwiyáni urarijini. Gorixoyá xwiyá wíá rókiamoagí Aisaiaoyi riniyo ámá nioni dijí minikwíró wigí dijí tíni néra warigíáyí nání ejíná niriri ríwamijí re eajinigini, ‘Ámá ayí wigí uyínií yarigíápi ríwimini mamóánayí Gorixo yokwarimí wiiniginiri ewayí xwiyá aríá niwiríná aríá niwiro aiwi nijá mimóní ero siywí niwinirína siywí niwiniro aiwi dijí mímó ero epíri nání ewayí xwiyáni uriníárini.’ Aisaiao ejíná ríwamijí e eajípi tíni xixeni nioni xixeni e yarijini.” urijinigini.

Ewayí ikaxí wití siyí wiárojí míkípi nánirini.

¹³ O ámi re urijinigini, “Soyíné ewayí xwiyá nioni ríápi sini majjá rimónijoi? Ewayí xwiyá apí nijá mimónipa nerínayí, ewayí xwiyá nioni rarijá nípíni aríge nerí nijá imónipírárini? Míkípi áwanjí oseariminiri rarijini. ¹⁴ Ámá wití siyí wiárojíoyí xwiyá Gorixo nání wáí nemeri urimearijónijí imónini. ¹⁵ Ámá wí wití siyí óípá tíni piéróípi ijí níbíri manarijýinijí imónini. Ayí xwiyá Gorixo nání aríá wííápi Seteno ayí Gorixo nání dijí mopírixiniri ajní níbíri píripíri niwiri emí míméamí yarijírini. ¹⁶ Ámá ámi wí wití siyí síjá ínimi yapinijáná seáyi e xwiá onimiápi ejáná wiárojýinijí imónini. Ayí xwiyá Gorixo nání aríá niwiróná yayí niwiníri nixídaniro yaríná ¹⁷ xwiyá ná ínimi pipijínií miwáriñagi nání anijí xídarigíámani. Xwiyá Gorixo nání xídaniro yarijagá nání ámá wí níbiro nepa ejí neániro ría xídaríjoñiri iwamíó niwíwapiyiri xeanijí wikeáráná apaxí mé píni wiárarigíári. ¹⁸ Ámá ámi wí wití siyí emí pipijí aríkiáriniye wiárojýinijí imónini. Ayí eni xwiyá Gorixo nání aríá niwiro aiwi ¹⁹ amipí xwiáyo dánjí nání dijí obibaxí nimoro ‘Amipí wí nioni minímúropa onini.’ niyaiwiro amipí wí nání ‘Aríge nímeaníárfani?’ niyaiwia nurínayí wití emí nerápirí xeñwirárarinjí yapi nimóniro aiwá ná mikikireánarijíyí yapi imónarigíári. ²⁰ Ámá ámi wí wití siyí xwiá nañí imónije wiárojýinijí imónini. Ayí xwiyá Gorixo nání aríá niwiro dijí nikwíroro pírániñí nixídiróná wití siyí aiwá ná wí xwé onimiápi werí wí xwé obaxí werí wí aga dijí nimori íá miropaxí werí yarijýinijí imónini.” Ewayí xwiyá míkípi nání áwanjí e urijinigini.

Ewayí ikaxí ramixí nánirini.

²¹ O wiepisarijowa “Ámá ayo anijí yumíí winíárini.” yaiwipírixiniri sini ewayí xwiyá nání áwanjí nuriríná re urijinigini, “ ‘Ámá ramixí nimixárómáná sìxí xwé wá nimeari upixákwiáripírixini.’ riyaíwarijoi? ‘Pieñí íkwianjwíyo ínimi tipírixini.’ riyaíwarijoi? Oweoi, íkwianjwíyo

siñániñ e tarigíárini.” nuriri²² re uriñinigini, “Xwiyá ejíná dání Gorixo xio xegí xwioxíyo mîmeámí neri seamejweanía nání ínímí imóniñípirani, amípí píní imóniñípirani, nipiní siñáni imóniñíráriñi.²³ Xwiyá nioní searariñápi nání aríá ókiarí nimónipoyi.” nuriri²⁴⁻²⁵ re uriñinigini, “Aríá niniríná diñí pírániñí nimoro aríá niríni. E nerínayí, Gorixoyá diñí tíni niñíá nimóniro sini diñí pírániñí nimoro aríá ninia nurínayí, oyá diñí tíni niñíá ámi wní nimóga upíráriñi. E mepa nerínayí, píné nioní searariñápi ríwímini mamoro íkí nemoro nerínayí, xwiyá Gorixo nánipi niñíá wí imónipírámani. Xwiyá Gorixo nánipi niñíá onimiápi imónigíayí aí xewaniñó ámi píripírí winíráriñi.” uriñinigini.

Ewayí ikaxí wití siyí xegípi erápiñí nánirini.

²⁶ O sini ámá e jweagíá niyoní xwiyá Gorixo xwioxíyo mîmeámí neri umejweanía nánipi nuriríná ámi ewayí xwiyá bí nuriri re uriñinigini, “Gorixo xio xegí xwioxíyo mîmeámí neri seamejweaníápi re imónini. Ámá wo omiñíyo nání nuri wití siyí niwiáróa núisáná²⁷sá werí wiápñimeareí yariñá wití siyí rixa nerápirí xwé neri o ‘Arige nerápirí ría peyarini?’ yaiwiáríná²⁸ xegípi xwíáyo dání niþeyiri iwfí nigá niyiri siyí neri ná nikikireága niþeyiri²⁹ yóí éaná rixa mipaxí ejagi niwiniríná kirá nimearí miwakwímí yariñírini.” uriñinigini. Gorixo xegí xwioxíyo mîmeámí neri umejweaníápi axípi iwamíó neríná ayí diñí “Arige neríná xwé imóniñíráriñi?” niyaiwiro aiwi “Xegípi xwé imóniñíráriñi.” oyaiwípoiniri nání e uriñinigini.

Ewayí ikaxí masíté siyí nánirini.

³⁰ Ámi re uriñinigini, “Pí pí ewayí xwiyá nirirane Gorixo xwioxíyo mîmeámí neri neamejweaníápi nání raníwini? ³¹ O nibiri neamejweaníápi masíté aiwá siyíniñí imónini. Masíté aiwá siyí nuriríná aga onimiáapia wiároarigía aiwi³² nerápmáná xwé neri aiwá níni negí omiñíyo yariñípimi seáyi e nimúrorí rejí sepiá wiexáraráñá iñí nibiri yéwí íniriwámíni taríñírini.” uriñinigini. Ayí “Iwamíoyí nene onimiápi neri aiwi ríwéná ámá xwé obaxene Gorixo neamejweaníráriñi.” oyaiwípoiniri e uriñinigini. ³³ Xwiyá Gorixo xwioxíyo mîmeámí neri umejweaníápi nání nuriríná ámá ayí aríá wipaxípi tíni xixeni ewayí xwiyá obaxí axípíniñí imóniñí nura nuri³⁴ siñáni áwaní bi murí ewayí xwiyáni nura nuri aiwi wiepisariñowa tíniñi niñwearíná ewayí xwiyá xio urariní míkípi nání áwaní urayiñinigini.

Ipí imeamíkwí yariñagi samiñí imixiñí nánirini.

³⁵ O ewayí xwiyá nura núisáná síápi tíni axíná xegí wiepisariñowami re uriñinigini, “Ipíyo jíariwámíni oxemoaneyi.” uráná³⁶ awa ámá obaxí e awí eanigíáyo píní niwiárími ewé Jisaso éí niñwearí e dání píné

uréwapiyarijípámí eni nipixemoániro Jisaso tíni nuro ewé wí eni awa tíni waríná re ejinigini.³⁷ Ríwipí bíri iniigí eni imeamíkwí eri neríná ewéyo mimeámí yaríná ewéyo iniigí rixa níroga wiápíñimeaarijagi niwíniro³⁸ Jisaso ewé íkwémiñímini íkwiajwíyo sá wejomi saiwiári niwiro re urigíawixini, “Nearéwapiyarijoxini, none rixa iniigí namianíri yarijwáyo! Joxi dijí nímorí riwejeníni?” uráná³⁹ o niwiápíñimearei re ejinigini. “Ríwipí samijí oweárini.” ríri “Iniigí imeamíkwí yarijípi eni samijí oweárini.” ríri éaná apaxí mé ríwipí samijí werí iniigí eni samijí werí yáráná⁴⁰ re uriñinigini, “Soyíné pí nání wáyí seainarini? Dijí minkwíropa nero nání wáyí riseainarini?” uríagí⁴¹ awa óí nikáríniro nání wigípi re rinigíawixini, “Pí ámáoríani? Imitjí tíni iniigí tíni o ráná aríre ámániñí aríá niwiri samijí ría wejoi?” rinigíawixini.

Imió obaxí xixéroarijomí mixí umáiniñí nánirini.

5 ¹Jisaso tíni xegí wiepisarijowa tíni nuro ipí yoí Gaririyo jíariwámíni ámá wigí yoí Gegesayí aŋíyo niwiékíñimearo² o rixa ewéyo dání ayoááná re ejinigini. Rixa ámá imió dijí xixéroarijí wo ámá xwáripáyo dání niweapíri Jisasomí niwímearei³—O ámá xwáripáyo anijí e weagorini. Ámá wí ainixí aí tíni aí gwí mijáripaxí yagíorini.⁴ Íníná ainixí tíni gwí xaíwí wirí tíni sikwíyo tíni wéyo tíni járarijagí aíwi o naríkiárimi wagorini. Ámá wí ejí neániro omi xayípemixipaxí yagíomani.⁵ Xegípi anijí xwáripáyo niŋwearíná ikwáwiýiná áríwiýiná díwí tínjí e dání makiríwí nimóa nuri síŋá nimearei píri nuyikíga wagorini.⁶ O Jisaso jíami barijagi niwiníri mírí niwerí wauní niwikáríni⁷⁻⁸ Jisaso manjí tíni “Ámá romi imíoyíné síní dijí mixixéropani. Píni wiárípoyi.” urarijagi o xwamiání niwiri “Jisasoxí pí neaiminíri barijini?” nuríri “Gorixo ɻwíá amípí niyoní seáyi e múrojomí xewaxoxirini. Wauní siarijagwi nání Gorixoyá siŋwíyo dání ‘Ríniŋí wí seaiapimíméini.’ nearei.” uríagía⁹ Jisaso yarijí “Segí yoí pírini?” wíáná imíowa re urigíawixini, “None xwé obaxí miróniŋagwi nání yoí Rijoniyí—Yoí míkí ayí mixí nání xwé obaxí gwí mónarigíá nánirini. Yoí Rijoniyí ríniŋwini.” nuríro¹⁰ wauní niwiro aríkí “Xwíá tíyo dání imíone mixí mineamáinowáripani.” nuríro¹¹ odipí aga xwé obaxí bì díwí wíyo miaúrárfi niniro aiwá narijagía niwiniro¹² wauní rixiŋí re urigíawixini, “Imíone odipíyo ríwíminí nirómáná dijí oxixérópoyiníri siŋwí neanei.” uríagía¹³ Jisaso xe dijí oxixérópoyiníri siŋwí wiáná imíó ámá omi dijí xixérogíápi nimixearo ámi odipíyómini xixéróaná re egíawixini. Piñanjí éí rojí wí e aŋíni wéſáyí wiárí siwá nero anijíni ipíyo nipiéroro piyí egíawixini. Odipí ayí woní mariái, 2,000 piyí egíawixini.¹⁴ E éaná ámá odipí mearigíáyí aŋíni nuro odipí éíápi nání aŋí e ɻweagíáyo áwanjí nurárimi nuro omijí tínjí e yarigíáyo eni áwanjí nura eméáná ámá níni “Pí ría enoí?” niyaiwiro siŋwí wiñaniro nuro¹⁵ Jisaso tínjí e níremoro

weniŋí éíyáyí winigáwixini. Ámá imíó diŋí xixéroariŋo xegí yariŋípa mé diŋí sixí níniri aikí niyíniri riwo éí ɻweŋagí niwiŋiro xámí imíó obaxí diŋí xixérogíá nání “Nepa imíó xixéroago oríani?” niyaiwiro wáyí yaríná ¹⁶ ámá Jisaso imíó mixí umáinowáríagi wiñáyí repiyí niwiŋro imíó sayá meago éípi nání tñi odipí éíápi nání tñi repiyí wíáná ¹⁷ Jisasomi wauní niwiŋro re urigáwixini, “Negí xwíá re pñi nineawiárimi ui.” uráná ¹⁸ o rixa ewéyo píxemoániminiři yaríná imíó diŋí xixérófo wauní nuriri “Nioni eni joxi tñi waníwii.” urariŋagí aiwi ¹⁹ Jisaso nioní tñi xeouníri siŋwí miwinipa nerí re urinjinigini, “Dixí aŋj e nání nuri dixí ámáyo Ámináoni ayá níririmixíri síápi nání áwanjí nura úrrixini.” urágí ²⁰ o nuri aŋj Dekaporisiyo api api nikwfróga unijíyo áwanjí nura nemeri amipí Jisaso wíípi nání áwanjí nura emearíná ámá níní diŋí ududí niwiniri “Arige neri naŋj éoríani?” yaiwiagíáriňi.

**Apíxí ragí anijí pwariŋí wími tñi miáí peŋí
wími tñi naŋj imixiŋí nánirini.**

²¹ Jisaso tñi xegí wiepisariŋowa tñi ámi ewéyo núfasáná ipíyo jífariwámíni niwiékñimearo ewéyo dání nayoaro ipí tñjí aŋwi e roŋáná ámá obaxí níbiro Jisaso tñjí e epíroyí yaríná ²² ámá wo —O Judayíyá rotú aŋj wíyo ámináo nimóniri menjweŋorini. Xegí yoí Jairasoyí riňiŋorini. O níbirí Jisasomi siŋwí niwiňiríná oyá sikkí tñjí aŋwi e miŋí xwíáyo nikwírorí wauní niwikáriniři ²³ wauní xwíyíá re urinjinigini, “Gí miáí rixa aŋwi ayo nipepaxí eni. Í naŋj nerí siŋj uni nání joxi níbirí wé seáyí e ikwiárei.” urágí ²⁴ Jisaso o tñi nawíni úáná ámá níní nixídiro ikwikwierí waríná re ejnigini. ²⁵ Apíxí wí —Í xegí ragí anijí pwariňá xwiogwí wé wúkaú sikkí waú muroŋíriňi. ²⁶ Í naŋj onimixípoyiniri xwírí obaxíyo nigwí ayá wí niroaayiri miní niwiri aí ríniŋí winariŋípi naŋj bi onimiápi mé niyipeí yariŋíriňi. Xegí nigwí anipá imóniŋagí aí ámi wíni mixíniŋí yomixarigířiňi. ²⁷⁻²⁸ Í Jisaso nání ariá niwiňiríná “Oyá iyáyó aí amáí nírónirínáyí ámi naŋj emíni.” niyaiwi níbirí ámá epíroyí egíyáyo áwini e nidakwirí ríwími dání wé ſeapá nerí oyá iyáyó amáí róniŋinigini. ²⁹ Amáí rónáná ragí anijí pwariŋípi yeáyí sikiáriŋinigini. Ragí yeáyí sikiáriŋagí naineniri re yaiwiŋinigini, “Rixa naŋj riyíni réini?” yaiwiřiná ³⁰ Jisaso nijíá nimóniri “Ejí eániŋí nioniyá bi niňowárími ipí ruŋoi?” niyaiwiri níkinimóniri re riŋinigini, “Gí iyáyó amáí go rónigoi?” ráná ³¹ xegí wiepisariŋowa re urigáwixini, “Joxi ámá epíroyí nísiro ikwikwierí nisiga waríná pí nání ‘Go gí iyáyó amáí nírónigoi?’ rariŋini?” urágia ³² apíxí e wími siŋwí wiňiminiri nání sagagí emeariŋagí ³³ í “Jisaso pírániŋí nimixířiňi.” niyaiwiri wáyí nerí ejí óf néra níbirí Jisasomi agwíriwámíni wauní niwikáriniři miŋí xwíáyo nikwírorí xíí éípi nání wíá rókiamóníagí ³⁴ Jisaso re urinjinigini, “Ineyí, jíxi diŋí ninikwíroriŋípimi dání eríkiemeáñini. Simixí ayá sinariŋípi ámi wí sininíá menjagí nání

ámi ayá bì misiní kikiíá néra ui.” nuriri³⁵ sini ími e uraríná sini miái simixí weje mirémopa neríná ámá wí rotú ají meweñoyá ají e dání nibiro Jisaso nání re urémeagíawixini, “Nearéwapiyariñomi sini ayá wí muriñweapani. Dixí miái rixa peñoi.” uraríná³⁶ Jisaso aríá e niwiri rotú ají meweñomí re uriñinigini, “E nerí aiwi wáyí mepani. Diñjní ninikwíróa ui.” nuriri³⁷ ámá níní e nurakiojwirárimáná aiwi “Pitao tíni Jemiso tíni xogwáo Jono tíni awa nioni tíni xe obípoinirí siñwí owinimini.” niyaiwiri nuro³⁸ rotú ají meweñoyá ají e nirémoro Jisaso yaiwínijí niniri rinariñagi aríá niwiri wí yezi nira waríná wí ñwapé rariñagá niwiniñi³⁹ ajíyo nipáwiri re uriñinigini, “Pí nání ñwí earo yezi riro yariñoi? Miái rixa peñoinirí ñwí rimieariñoi? Í sa sá weni.” nuriri⁴⁰ ripiá nura waríná o ámá níní emi mimixeámí nerí miáimi xaniyaú tíni omi kumixinarigá waú wo awa tíni ají awawá ikwíróñijí miái weñiwámi nipáwiro⁴¹ Jisaso miáimi wéyo fá nimaxiriri xegí píné tíni “Tarita kumi.” nuriri —Ayí agapíné “Miá ríyi wiápíñimeai.” urariñwápi nánirini. E uráná re ejinigini. ⁴²Í rixa niwiápíñimeari xegí xwiogwí wé wúkaú sikhí waú ejagi nání rixa niwiápíñimeari ají yaríná ayí sirí nipikníro “Arige ámi ría wiápíñimeajoí?” niyaiwiro ududí yaríná⁴³ Jisaso ñwí ikaxí re uriñinigini, “Nioni éapi ámá wíyo áwanjí muripa épiyi.” nuriri “Ími aiwá bì miní wípiyi.” uriñinigini.

Ámá xegí ají e dánjíyí ríwí umogíá nánirini.

6 ¹Jisaso ají e píni niwiárimí úáná xegí wiepisariñowa nixída nuro o tíni xegí ají e nirémoro niyweagíasáná² rixa Sabaríá imóniñjáná o nuri rotú ajíyo nipáwiri xwiyíá Gorixoyá uréwapiyariná ámá aríá wííyí sirí nipikníro xwioxíyo dání riá niwóróa nuro re rinigíawixini, “Ro xwiyíá api ge ríja nijíá imónigoi? Nijíá oyá pí nijíápi ría neaíwapiyariní? Emímí o yariñípi arige nijíá imóniñírini? Oweoi, re dájorini. Nenéniñjí imóniní. ³Ámá ro xegí omiñjí sa ají mirariñorini. Sa Mariaí xewaxorini. Xegí xexirímeáowa wigí yoí Jemiso tíni Josiso tíni Judaso tíni Saimono tñirini. Xexirímeáíwa nene tíni eni nawíni miyweapa reñoi? Arige nimónirí nearéwapiyariní?” níriga nuro “Aríá miwipani.” níriníro wigí xwioxíyo dání wilí niwóga waríná⁴ Jisaso xewaniño náni nuriríná wigí rarigíápi tíni xixeni re uriñinigini, “Ámá ají midáñyí Gorixoyá wíá urókiamoarigíayo aríá umónarigíá aí wigí e dánjíyí tíni xexirímeáyí tíni ‘Sa negí ámáorini.’ níriníro aríá umónarigíámani.” nuriri⁵ e emímí miwíwapiyipaxí ejagi aí ámá simixí yarigíá wíyoní wé seáyi e niwikwiáriri nañjí imixiñinigini. ⁶E neríná o ayí diñjí miwikwíropa nero aríá mumónarinajá nání ududí winiñinigini.

Wiepisariñowa wáí urimépoinirí urowáriñí nánirini.

O ají api api ikwíróñijí wíyí wíyoní nemeri xwiyíá Gorixoyá nuréwapiya nemeríná⁷ xegí wiepisariñowa wé wúkaú sikhí waú

awami “Awí eánípoyi.” nuriri waú waú xixegíni upíri náni nikumixiri niwáriríná imíyo mixí umáinowáripíri ejí sixí eániyí bi xixegíni ejí sixí neámixowáriri ⁸ njwí ikaxí re uriñinigini, “Wagwí wagwí aŋí wíyí wíyo wáí nemero ‘Gorixoyá xwioxíyo ḥweaníwá aŋwi ayo ejagi náni seyíné uyíní néra warigíápi ríwímini nimamoro nisaniro ḥweářrixini.’ nuriríná amípí wí nimeámi mupani. Aiwá bírani, árupianjí wúrani, nigwí wowí bírani, bi nimeámi mupani. Xoywáni eraŋí nuriga úpoyi.

⁹ Sikwí sú niyíniro aiwi iyíá wúkaú mipánipani. ¹⁰ Wagwí wagwí aŋí wí e nirémoríná ámá wo ‘Awagwí anani níwiapíri sá wépiyi.’ earío o tínini sá niwémi úisixini. Sini aŋí e ikwíróniŋípmí nuréwapiyiríná aŋí axiwámíni sá wéřrixini.” nuriri ¹¹ re uriñinigini, “Aŋí bimi soyíné niseapemeámi mupa ero aríá miseaipa ero eánayí, aŋí apimi rixa píni niwiárimi nuríná sikwí sú niwiriro xwíá sikí yeáyí xénijípi píri niwiaíkiárimi úřrixini. Ámá aŋí apimi ḥweáyí diŋí re yaiwipíri ‘Newanijene ikáriñiŋwáyí náni awaú Gorixo nene náni xwiríá winíni náni iyí riýárfii?’ yaiwipíri náni xwíá sikí sikwíyo xénijípi píri wiaíkiářřrixini.” Sekaxí e urowáráná ¹² wiepisariňowa waú waú nikumixiními numiro wáí nura nemeróná repiyí re wigáwixini, “Seyíné uyíní néra warigíápi emi nimoro nisaniro ḥweářrixini.” repiyí e nuriro ¹³ ámá obaxíyo imío ríwíyo nirómáná diŋí xixeroariňípi mixí numáinowára nuro ámá obaxí simixí wiariňíyo eni raní tñi gñíi niwiro naŋí nimixa ugíawixini.

Jono wayí numeiaia uŋomi pikigíá nánirini.

¹⁴ Mixí ináyí Xerotoyí riniyo Jisasoyá wiepisariňowa e néra emearíná aŋí niyoní “Jisaso e yarini. E yarini.” riñariňagía o aríá niwiri ḥweajáná ámá wí emimí Jisaso yariňípi náni re niriga ugíawixini, “Jono wayí nineameiaia wago pejo ámí niwiápíñimeari Jisaso nimóniri náni emimí api ría éwapínarini?” e niriga waríná ¹⁵ ámá wí re niriga ugíawixini, “Irajao —O xwiyáá Gorixoyá wíá nearókiamoagíá wo sini mipé yaríná Gorixo niwirimeámi aŋínamí náni peyigorini. O niwepíniri emimí api ría yarini?” niriga waríná ámá wí re niriga ugíawixini, “Gorixoyá xwiyáá ejíná wíá nearókiamoagíániŋí imóniŋí wo ríani?” niriga waríná ¹⁶ mixí ináyí Xeroto ámá Jisaso náni xwiyáá xixegíni nira warijagía aríá niwiri aiwi re rayinjinigini, “Jono wayí numeiaia wago, nioni siŋwí miŋí wákwiŋáo rixa niwiápíñimeari emimí api yarini.” rayinjinigini. ¹⁷⁻¹⁸ Pí náni? Ayí ripí nánirini. Xámi o xegí xexirímeáo Piripoyí riniyojá apíxí Xerodiasíyí riniŋí nurápirí nimeari ḥweajáná Jono re urayinjinigini, “Joxí dixí rířixímeáo xiepí nurápirí nimearínayí ‘Nipikwini ejáriŋí?’ risimónarini?” urayinjagí mixí ináyí Xeroto ámá wíyo “Jonomi íá xépoyi.” urowáráná awa nuro Jonomi íá nixero gwí niyiro nimeámi nibiro kirapusí aŋíyo wáráná ¹⁹⁻²⁰ mixí ináyí Xerotomi xiepí Xerodiasí Jono náni símí xwaŋwí níkwóniri aríkí “Rixa opíkípoyi.” rariňagí aí

Xeroto “Jono ámá wé róninjorini. Ámá ɻwíá Gorixo urowárénapiñoríani?” niyaiwiri wáyí winariñagi náni xiepími pírí nurakiri Jonomi kirapusí aŋjyo niwárirí aiwi omí e dání éí numíniri niŋwearíná píne Jonoyá aríá wiminiri náni niwimóniri “O nepa nirarini.” niyaiwiri aí apixí náni wimónariñagi náni diŋí ududí niwiniri “Ari emíni?” niyaiwiri niŋweajisáná ²¹ síá xiná xíriŋyí imónáná Xerodiasí o aiwá xwé riyamí niyárimáná ámá áminá Gariri piropenisíyo meŋweagíawami tíni o xegí simiŋí wínarigíá xiráoniŋí imónigíawami tíni o xegí gapimanowami tíni wáí urepeáriagi í siŋwí e niwiniri re yaiwiŋinigini, “Rixa gí oxomi yapí wíwapílyáná xewaniŋo Jonomi nípikiniŋoi.” niyaiwiri Xeroto tíni ámáowa tíni rixa awí neániro aiwá naríná í xegí xemíáimi re urowáriŋinigini, “Jíxi ápo tíŋí e náni nuri simiŋí ei.” urowáráná ²² í nipáwiri simiŋí yaríná mixí ináyí Xeroto tíni ámá o tíni aiwá narigíawa tíni simiŋí í yariŋípi náni yayí niwiniri náni Xeroto ími re uriŋinigini, “Jíxi pí pí náni simóníípi náni yariŋí níáná ananí siapímíini.” nuriri ²³ ámi xwíá e dání re uriŋinigini, “Jíxi xwíá nioni meŋweajápi náni ‘Áwini e nepayori midáni niapei.’ niránáyí ananí nísiapímíini.” uráná ²⁴ í nipeyeari xináámi re uriŋinigini, “Inóke, pí náni yariŋí wiminréini?” uráná xináá re uriŋinigini, “Jono wayí numeaia waríŋo náni ‘Siŋwí miŋí niwákwiri niapei.’ urei.” uráná ²⁵ xemíáí ámi míří nipáwiri mixí ináyomi re uriŋinigini, “Niní re nimónariní, ‘Aŋní Jono wayí numeaia waríŋomi siŋwí miŋí niwákwiri miŋí pírerixí winami nikwiáriri nímeámi nibíri niapei.’ nimónariní.” uráná ²⁶ o Jono náni diŋí sipí niwiri aiwi miáámi xwiá e dání ámá o tíni aiwá narigíawa aríá ejáná uriŋípi náni ayá niwiniri “Oweoi.” muripaxí niwimóniri re ejinigini. ²⁷ Xegí simiŋí wínarigíí womí sekaxí re urowáriŋinigini, “Jonomi siŋwí miŋí niwákwiri nímeámi bei.” urowáráná o nuri kirapusí aŋjyo nipáwiri e siŋwí miŋí niwákwiri pírerixíyo nikwiáriri ²⁸ nímeámi nibíri miáámi miní wiáná í nurápími nuri xináámi miní wiáná í “Rixa riwo ripíkíoi?” yaiwiŋinigini. ²⁹ E éaná Jonoyá wiepisariŋowa aríá niwiro náoní niménapiro nímeámi nuro xwíá weyárigíawixini. Xeroto Jonomi píkiŋí ejagi náni Jisaso ríwíyo emimí yaríná o re yaiwiagíri, “Nioni Jono wayí numeaia wago siŋwí miŋí wákwiŋáo niwiápíñimearei ámá Jisasoyí riŋiŋo nimóniri emimí ría yarini?” yaiwiagíri.

Ámá 5,000 ayo aiwá wiŋí nánirini.

³⁰ E yaiwiaríná ámá Jisaso wáí urowáriŋowa ámi nibiro o tíni nerímeániro aŋí api apimi wa emegíápi náni omí repiyí wiros xwiýá amipí wa nuréwapiya emegíápi náni repiyí wiros néisáná ³¹ Jisaso ámá obaxí omí siŋwí wiňaniro náni biri uro yayariŋagí xío tíni xegí wiepisariŋowa tíni aiwá minipaxí wiariŋagi náni wiepisariŋowami re uriŋinigini, “Nonení ámá diŋí meanje náni nurane kikiáf bi ojweaaneyí.”

nuriri³² ewéyo nípixemoániro wigípi ámá díijí meaje náni waríná
 33 ámá wí ají niyoní dání wenijí éíáyí awa ewéyo pwarijagía níwiníro
 mí nómixiro ajíni xwíáyo nuro xámí nirémoro lweajáná³⁴ Jisaso
 ríwýo nirémori ewéyo dání nayoari ámá xwé ayá wí epíroyí yárijagía
 niwiníri ámá ayí sipisipí xiáwo mayíniyí nimóniro pírániyí miijweapaxí
 imónijagía niwiníri náni ayá nírimixiri amípí obaxí náni nuréwapiya
 nuri³⁵ nuréwapiya núisáná ejáná síápi tíni xegí wiepisarijowa ajwi
 e níbiro re urigíawixini, “Rixa síárini. Re ají wí mayí e ejagi náni
 36 ámá ají ami ami mírinijíyo náni numiro aiwá bí nero nípíri náni
 urowárapei.” uríagía aí³⁷ Jisaso re uriñinigini, “Aiwá nípíri náni
 sewaniñoyíné mini wípoyi.” uríagi awa re urigíawixini, “Aiwá mini
 wianí náni nurane bisíkeríá (Aiwá níni náni niriríná Judayí bisíkeríái
 ragíárini.) bisíkeríá náni bí neranéná óí inijí 200 mini niwirane
 urápaniréwini?” uríagía³⁸ o re uriñinigini, “Bisíkeríá arari tígoyínérini?
 Siñwí winaúpoyi.” uráná awa siñwí niwinaumí níbiro “Bisíkeríá wé wú
 núní ejáná peyí ná waúnirini.” uríagía³⁹ o awami “Ámá niyoní sekaxí
 re urípoyi, ‘Aráyo miaúráráí niga uro éí niijweaxa uro époyi.’ urípoyi.”
 uríagi⁴⁰ ayí miaúráráí niga nurfná wí ámá 50 miaúráráí iniro wí ámá 100
 miaúráráí iniro néra úáná⁴¹ Jisaso re ejinigini. Bisíkeríá wé wú núní
 ejípi nímeari peyí waúni ejíwaú eni nímeari siñwí ajínamí nanániríná
 Gorixomi aiwápi náni yayí niwimáná kíkwírimí néra nuri xegí
 wiepisarijowa yanjí wipíri náni mini niwiayiri peyíwaú eni norori mini
 wiayaríná wiepisarijowa nurápapiro yanjí niwia nuro⁴² ámá níni níniro
 agwí ími uyágí⁴³ kwíkwírimí inijí e tíápi nímeamero peyí ororomí inijí
 e tíápi eni nímeamero soxí íá wé wúkau síkwí waúmi aumaúmí nero níni
 magwí miárigíawixini.⁴⁴ Ámá oxí aiwá api nigíawa níni ayí ámá 5,000
 nigíawixini.

Jisaso ipíyo seáyi e nosaxa uñí nánirini.

45-46 Jisaso, ayí aiwá níniro nemáná, o wiepisarijowamí re uriñinigini,
 “Soyíné ewéyo nípixemoániro ipíyo jíariwámíni ají yoí Betísaida náni
 xámí nímeápoyi.” nuriri awa rixa úáná ámá e epíroyí egíáyo yayí
 niwiri xixegíni nurowárapimáná Gorixomi xwíyá urini náni díwíyo
 niyiri niijweajisáná⁴⁷ árífíyimi wiepisarijowa sini ipíyo áwini e ewé
 nímeámi waríná xío sini jíe xwíáyo nírománá⁴⁸ winijinigini. Awa ejí
 tíni reaarijagía aiwí imijí xwé símímini níxemi barijagi náni ewé ajíni
 miyarijagi niwiníri ipíyo xwíyónijí nosaxa nuri rixa isíá yiniñjáná
 xegí wiepisarijowamí müróminíri yaríná⁴⁹⁻⁵⁰ nowani wenijí éíáyí
 winigíawixini. O ipíyo nosaxa waríjagi niwiníro “Piyijí siwí wo ría
 pwarini?” niyaiwiro óí nikáriniro “Yeyi!” níniro wáyí ayíkwí miwinaríná
 o rixa xwíyá nuriri re uriñinigini, “Wáyí mepani. Nionirini. Díijí sixí
 níniro ejí neániro lweápoyi. Ananirini.” nuriri⁵¹ awami niwímeari

ewéyo pixemoánáná re ejinigini. Imijí eni rixa píni wiáríagi siñwí e niwiníro diñjí “Imijí axínáni pí nání píni ría wiárijo?” diñjí e nipikníiro ududí néra nuro ⁵²Jisaso xámí aiwá kwíkwírimí yarijagi niwiníro aiwí diñjí wakisí ninirijípmí dáni oyá ejí eániñjí mí mómixí éfá nání sini o nání diñjí ududí néra ugíawixini.

Genesareti dánjí simixí tígíáyo nañjí imimixímí ejí nánirini.

⁵³Dijí ududí néra waríná rixa ipíyo jíariwámini imañjí e niwiékínamearo ⁵⁴ewéyo dáni nayoaro gwí yuráraríná ámá wí Jisasomi rixa siñwí mí nómixíro ⁵⁵aajaníni ámá simixí wegíayí nání ají ayí ayo nání numiamoro simixíyí íkwiajwíyo nikwiáriro “Jisaso e ñweani.” riníe nání nimeámi nibiro ⁵⁶o ají onimiá bi bimirani, ají xwé bi bimirani, omijí inijerani, pwarijagi niwiníro simixíyí nimeámi nibiro makeríá imixarigé táná ámá simixí giyí oyá rapirapí yíniñjú síríví míde amáí rónaníro nání wauní rixinjí nuríro rapirapí sírívíyo amáí níronírná níni axíná nañjí egíawixini.

Piaxí weaarijípi nání urijí nánirini.

7 ¹⁻²Parisi wa tíni Gorixoyá ñwí ikaxí eániñjípi mewegíá wa tíni, Jisaso sini Gariri piopenisíyo ñweajnáná, awa Jerusaremí dáni nibiro Jisasoyá wiepisarijowa wigí Judayí xiáwowa yagíápa mé aiwá niniróná xámí wé igwíá miwíró wé piaxí weanjáná aiwá narijagía niwiníro Jisaso tíñjí e axí e awí neánáriro ³⁻⁴—Parisiowa tíni wigí Judayí níni tíni nene piaxí neaeaniginíri wigí xiáwowa yagíápi aiwá niniróná xámí pírániñjí wé igwíá wímoarigíárini. Ayí makeríáyo nání nuro aiwá bí nemí ají e nání nibiróná eni piaxí neaeaniginíri igíá meánipa neríná aiwá minarigíárini. Xiáwowa érowiápíñigíáyí anijí miní íá nímaxíriro nixídíro sini axípi nero kapixí tíni xwáriá sixí tíni suyupenixí tíni íkwiajwí sá wearigíápi tíni igíá eaagíápa axípi igíá eaarigíárini. ⁵Parisiowa tíni Gorixoyá ñwí ikaxí eániñjípi mewegíáwa tíni Jisaso tíñjí e axí e awí neánáriro yarijí re wigíawixini, “Dixí wiepisarijowa pí nání negí aríowa nero nearéwapiyigíápi niwiaíkilo wé piaxí aí tíni aiwá narigíárini?” uríagía ⁶Jisaso re urijinigini, “Ejíná Gorixoyá xwiyíá wíá rókiamaogí Aisaiaoyí riniño soyíné nañjí riro sípí riro yarigíoyíné nání xixeni niwuriyíri ríwamijí re eajírini, ‘Ámá tiyí “Gorixomí wéyo pírániñjí meariñwini.”’ níriro aiwí Gorixoni diñjí sixí miniyipa yarigíárini. ⁷E nero ámáyo amipí ámá wigí diñjí tíni érowiápíñigíápi nání nuréwapiyiróná yapí re nuríro “Xwiyíá tiyí Gorixo riñírini.” nuríro nání “Gorixomí seáyí e meariñwini.” níriróná Gorixoniyá yoíni surímá rarigíárini.’ Aisaiaoyí nání xixeni e niwuriyíri ríwamijí eajírini. ⁸Soyíné ámá érowiápíñigíápi nixídíróná ñwí ikaxí Gorixo riñíjípi íkí ninemoro yarijoi.” nuríri ⁹re urijinigini, “Ínwí ikaxí Gorixo riñíjípi wiaíkilo amipí

segí aríowa érowiápínigíápi xídiro yaniro náni dijí obibaxí nimoro óí imoarigíoyínérini.¹⁰ Ayí ripi náni seararijini. Ejíná xwiyá Gorixo riñípi Moseso niriri ríwamijí re eajinigini, ‘Dixí ápowami tíni inókíwami tíni wéyo meríni.’ E niriri neari ámi ripi niriri eajinigini, ‘Ámá xanomirani, xináímiraní, ikayíwí umearíyí emi pikímópoyi.’ Moseso e niriri ríwamijí eají aiwi¹¹ soyíné ámá wí xináíwamiraní, xanowamiraní, re uraríná ‘Amípí nioní wéyo nirimeríná arirá nisiri siapipaxí imónijíyí náni rixa Gorixomi re urfanigini, “Nioni nisiapimíárini.” nuriri náni arige joxi nisiapiri arirá simíini? Oweoi, aípagwí náni wí menini.’ Parisioyíné ámá wí xaniyaúmi e urarijagi sijwí niwiníróná ‘O apáni yarini.’ niriro¹² o xaniyaúmi pírániyí wéyo mímepa yarijagi niwiníro aiwi o ayaúmi xe bi arirá owininiri sijwí winarigíámani.¹³ E neríná soyíné siwí aríowa érowiápínigíápi nixídiro xwiyá Gorixo riñí ripi xórórí nero wiaíkiaríjoi. E yarigíápa neríná xwiyá Gorixoyá xwé wí eni niwiaíkia waríjoi.” Jisaso Parisiowami e nurimáná¹⁴ ámá e epíroyí egíáyo “Ajiwi e bípoyi.” nuriri ayí rixa ajiwi e bána o “Niyínéni njíá imónipíri náni pírániyí aríá nípoyi.” nuriri¹⁵ ewayí xwiyá ripi uriñinigini, “Aiwá ámá niníríná gwínáreáíápi wí piaxí weaarijímani. Pí pí xwioxíyo dání peyearijípi ámáyo piaxí weaarijírini.” nuriri¹⁶ re uriñinigini, “Ewayí xwiyá nioní riá ripi náni aríá ókiarí nímónípoyi.” nuríisáná¹⁷ ámá e epíroyí egíáyo e niwárimi nuri ajiyo nipáwiri niñweari xegí wiepisarijowa ewayí xwiyá xío uríípi náni yarijí wiáná¹⁸ o re uriñinigini, “Soyíné eni dijí mayoyínérani? Xwiyá ‘Aiwá ámá niníríná gwínáreáíápi wí xíomí piaxí weaarijímani.’ searíápi soyíné sini míkí náni dijí mimoarijí rejoi?” nuriri áwají re uriñinigini, “Aiwá wí ámáyo piaxí eapaxí mimónini.¹⁹ Pí nániyi? Ayí aiwá gwínáreááná niweri íriwíyo íníjí ríwíyo íkí emoarigíá ejagí nánirini.” nuriri —E nuríiná aiwá níni náni “Anani nipáxírini.” riñírini.²⁰ Ámi re uriñinigini, “Aga pípi ámáyo piaxí weaarijírini? Ayí pí pí dijí xwioxíyo dání peyeáípi, amípí sipí náni móípi ámáyo piaxí weaarijírini.²¹ Xwioxíyo dání dijí yaiwííápími dání ripi ripi yarigíárini. fwí amípí wí náni dijí moro fwí iníro apíxí erápeniro amípí fwí mearo ámá pikíxwiríó ero oxí apíxí iyí náni niga uro²² sijwí fwí winíro rikikiríó ero yapí wíwapiyiro ayá bi mé aríkí niga uro sipí dijí wiaiwiro xwiyápámí ñwiráriro mixí kíniro majimajíá ikáriiro yarigíápi²³ api nipiní ámá dijíyo íními dání nímoríná piaxí weaarijírini.” uriñinigini.

Girikiyí apíxí wí dijí wíkwírojí nánirini.

²⁴ O ewayí xwiyá míkí api nurimi aji e dání nuri aji yoí Taia tíjí e níremori aji wiwámi nipáwiri ámá e ñweáyí “Aji riwámi o miñweanini.” oyaiwípoiniri neri sa ñweajagí aiwi ámá wí omi sijwí niwinímearo²⁵ apíxí wí “Jisaso aji iwámi ñweani.” rarijagá ariá e niwiri í xegí xemiáí imíó xixéroarijí ejagí náni o tíjí e náni ajiní níbiri sikwí tíjí

e wauní niwikáriniri miijí xwíáyo nikwírori ²⁶—Í Judayí apixímani. Gírikiyí apixírini. Pinisiayí ajiyo píropenisí Siriayí riniye dánjírini. Í Jisasomí “Gí miáimi imió xixéroarijíyí mixí umáinowárénapéi.” aríkí urayarijagi ²⁷o í aji midájí ejagi náni “Xámi gí Judayí sají ourápimini.” niyaiwiri ewayí xwiyíá re urijinigini, “Xámi niaiwí aiwá niniro agwí ími uyini niwirínayí ayí naajírini. Niaiwíyíá aiwá nurápíri síwíyo niwiríná ayí naajímani.” uráná ²⁸í “Nepa aji midájíni sítwíniniyí imónijini.” niyaiwiri re urijinigini, “Ámináoxini, nepa rarijini. E nerí aiwí sítwí re yarijírini. Íkwiajwíyo dání niaiwí aiwá niniro yuní mamówárápí mimeáni yarijírini.” uríagí ²⁹o “Í nepa wauní nikáriniri dijí niqwíroarini.” niyaiwiri re urijinigini, “Jíxi naají nírífíyí náni dixí miáimi imió xixéroarijípi rixa mixí umáiníni. Dixí aji ui.” uríagí ³⁰í ámi xegí ajiyo náni nuri sijwí winíiyí winijinigini. Xemiáí imió píni niwiárimi úí ejagi náni pírániyí sá wejagi winijinigini.

Aríá tíni maají tíni píróniyí womi naají imixíjí nánirini.

³¹ Jisaso ámi niwiápíni meari aji yoí Taia tíjí e píni niwiárimi nuri aji yoí Saidoni tíjí e áwini e nuri xwiá yoí Dekaporisiyo nuríná ipí Gaririyó níremori yaríná ³²ámá wí ámá aríá píronáriri xwiyíá píronáriri ejí womi Jisaso tíjí e náni nímeámi nibiro wauní rixiñí re urigáwixini, “O naají ení náni wé seáyí e ikwiárei.” uríagía ³³ Jisaso ámá awí eánárigíe dání omi nímeámi nuri egípi neríná Jisaso xegí wé oyá aríá óíyo wíxwáriri xegí wéyo reajwí núrinimáná oyá aíwíyo ikwiáriri nemáná ³⁴sijwí ajiñamí nanimáná rímiñí niríri xegí píné tíni re urijinigini, “Epata.” —Wigí píné “Oxoai.” nuriríná “Epata.” rarigájírini. E uráná re erjinigini. ³⁵ Xegí aríá oxoániri aíwí sají wiarijípi nayí eri neri xwiyíá pírániyí nira waríná ³⁶ Jisaso ámá ámá awí eánárigíayo niwímeari ñywí ikaxí nuri re urijinigini, “Nioni wíápi áwañí murímepani.” uríagí aiwi ami ami nemero aríkí áwañí nira nuro ³⁷ayá níriwamóga nuro re nira ugíawixini. “Amípí o éípiyí aga naajíni yarijírini. Aríá píronarigíayí tíni aíwí sají mearigíayí tíni aí pírániyí imixáná aríá ero xwiyíá riro yarigíárini.” nira ugíawixini.

Ámá 4,000 ayo aiwá wiñí nánirini.

8 ¹Íná ríwíyo Jisaso ámá obaxí ámi o tíjí e epíroyí niyáríro wigí aiwá rixa mejagi niwiniri xegí wiepisarijowami “Eini.” nuriri ²re urijinigini, “Ámá tiyí síá wiyaú wiyi nioni tíni re niñwearóná wigí aiwá rixa nowárigíá ejagi náni wá nonarini. ³Wí aji aíwími dání bíagíejagi náni nioni ayí siní agwí náni yaríná nurowárírnayí ‘Siñwí xaxá niwiniri ejí siriríñwí niwiniri ná neága upírixini.’ niyaiwiri rarijini.” uríagí ⁴xegí wiepisarijowa re urigáwixini, “Aji mimiriniyí re aiwá ámá tiyí xixeni nipíri náni ge bí yaníwini?” uríagía ⁵o re urijinigini,

“Segí bisíkeríá araririni?” uráná “Wé wíúmi dájí waú tíjwáonerini.” urágía ⁶ o ámá epíroyí egíáyo “Xwíámi éí niŋweaxa úpoyi.” nuriri bisíkeríá nimeari Gorixomi aiwá apí náni yayí niwimáná kwíkwirimí nerí wiepisarijowami míni wíáná nurápayiro ámá ayo míni niwia nuro 7wigí peyí bia ejagi Jisaso apia ení nurápíri Gorixomi yayí niwimáná re uriŋinigini, “Peyí rípia ení yaŋí niwia úpoyi.” urágí xío uríípi yaríná 8 ámá níni rixa niniro agwí ímí uyágí wiepisarijowa ayí aiwá niniro e tíápia nímeaayiro soxí íá wé wíúmi dájí waúmi aumaúmí nero magwí miárigíawixini. ⁹ Ámá 4,000 aiwá apí nigíawixini. Jisaso ayí aiwá ninimáná ejáná wigí aŋí e náni nurowárimí ¹⁰ ewéyo wiepisarijowa tíni nipixemoániro nímeámi ugíawixini. Ipýo oriwámi dání aŋí yoí Darímanuta tíjí e niwiékñímearo ayoagíawixini.

“Emímí bi neaíwapiyii.” urigíá nánirini.

¹¹ Parisi wa niwímearo rixa símí tíni úrapí xwiyíá nuriro omí iwamíó wíwapiyaníro náni re urigíawixini, “Aŋínamí dájí emímí bi neaíwapiyii.” urágía ¹² Jisaso awa náni xegí xwioxíyo dání mijí nípéniri “Inii!” níriri re uriŋinigini, “Judayí agwi ríná ḥweagíáyíné pí náni ‘Emímí neaíwapiyii.’ nírarijoi? E nírarijagía aiwi emímí soyíné nírarigíápi wí nemíméini.” níriri ¹³ ayo píní niwiárimí wiepisarijowa tíni ewéyo nipixemoániro ipýo oriwámi dání náni ugíawixini.

Ewayí ikaxí yisí náni uriŋí nánirini.

¹⁴ Nuróná aiwá náni diŋí aríá níkeamoro bisíkeríá ná biní ewéyo weŋípíni nímeámi waríná ¹⁵ Jisaso Parisiowa nají rayiro sítí rayiro yariŋípa wiepisarijowa axípi yaniro neríná omí diŋí mikwíropa nero ríwí nímopírixiníri ewayí xwiyíá níríná sekaxí re uriŋinigini, “Soyíné pírániŋí emépoyi. Bisíkeríá yisí —Bisíkeríá sini siŋí ejáná yisí onimiápi tíá aiwi nímini íkwiajwí neapináríri nímiga wiápñímearejírini. Yisí Parisiowáy tíni Xerotoyá tíni náni wáyí nero emépoyi.” uriŋinigini. Uyíni yisíniŋí wigí xwioxíyo íkwiajwí eapiníniginíri e uraríná ¹⁶ wiwaníjowa re rinigíawixini, “None bisíkeríá menjagi náni neararini.” rinarijagía ¹⁷ o aríá niwiri mixí re uriŋinigini, “Pí náni ‘Bisíkeríá mayonerini.’ rinarijoi? Sini siŋwí oxoaro diŋí moro mepa rejoi? Segí mijí siŋjániŋí rimónini? ¹⁸ Siŋwí tígíoyíné aiwi siŋwí miwinipa riyaríjoi? Aríá tígíoyíné aiwi aríá miyariŋí rejoi? Nioní bisíkeríá wé wú núni kwíkwirimí nerí ámá 5,000yo míni wiŋá náni diŋí miseainarinirani? ¹⁹ Aiwá ayí niniro tíápi soxí íá xwé arariyo aumaúmí yárigíawixini?” urágí awa “Wé wúkaú sikkí waú apími aumaúmí yáriŋwanigini.” urágía ²⁰ o ámí re uriŋinigini, “Nioní bisíkeríá ámá 4,000yo níkwírirí wiŋápi soxí íá arariyo miárigíawixini?” urágí awa “Wé wíúmi dájí waúmi miáriŋwanigini.” urágía ²¹ o re uriŋinigini, “Soyíné sini majíá

rimóniŋoi? ‘Aiwá mejáná árnōne mineaiapipaxorini.’ riniaiwiariŋoi?” urijinigini.

Sijwí supáriŋí womí naŋí imixiŋí nánirini.

²² E nuríisáná nuro aŋí yoí Betisaidayo niwiékíni mearo nayoaro emearíná ámá wí sijwí supáriŋí wo Jisaso pírániŋí imixini nání niméra nibiro wauní rixiŋí re urigáwixini, “Joxí wé seáyi e niwikwiáriri naŋí imixiréni?” urági ²³ Jisaso sijwí supáriŋomi wéyo fá nixírimi aŋí Betisaida e niwárimi nuri yáni e dání nirómáná oyá sijwíyo reajwí núriri wé seáyi e niwikwiáriri yariŋí re wiŋinigini, “Joxí amípí wí sijwí riwiniŋini?” urági ²⁴ o sijwí naniri re urijinigini, “Ámá wí aŋí emeariŋagía sijwí niwiniri aiwi íkíániŋí imóniŋagía wiŋinigini.” urági ²⁵ ámi bí wé sijwíyo seáyi e wiwikwiáráná o rixa sijwí aníŋi nanáriri xegí sijwí rixa naŋí éagi amípí niyoní xixeni wiŋinigini. ²⁶ Xixeni wináná Jisaso o xegí aŋí e nání nurowáriríná re urijinigini, “Dixí aŋí e nání nuríná ámi Betisaida tíyo nání mupani.” urijinigini.

Pitao “Kiraisoxirini.” urijí nánirini.

²⁷ Jisaso tíni xegí wiepisariŋowa tíni niwiápíni meámi nuro aŋí xwé yoí Sisaria Piripai tíŋyó ikwíróniŋípími nání nuríná awami yariŋí niwiri re urijinigini, “Ámáyí nioni nání aríre rariŋoi?” urági ²⁸ awa re urigáwixini, “Wí re rariŋoi, ‘Jono wayí nineameaia wago ámi niwiápíni meari ría yarini?’ rariŋoi. Ámi wí re rariŋoi, ‘Ejníá Gorixoyá xwiyfá wíá rókiamoagí miŋé aŋínamí peyiní Irajaoyí riniŋo niweapíri ría yarini?’ rariŋoi. Ámi wí re rariŋoi, ‘Ejníá Gorixoyá xwiyfá wíá rókiamoagí wo niwiápíni meari ría yarini?’ rariŋoi.” urági ²⁹ o siní yariŋí niwiríná re urijinigini, “Ayí e níriro aiwi sewaniŋoyíné nioni nání gorini rariŋoi?” urági Pitao re urijinigini, “Joxí Kiraisoxí, nene yeáyi neayimixemearía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronjoxirini.” urági ³⁰ o ɻwí ikaxí re urijinigini, “Soyíné nioni e ejáoni nání áwaŋí muripa époyi.” urijinigini.

Áwaŋí “Nioni ninipikipíráriŋi.” urijí nánirini.

³¹ Xewaniŋo nání iwamíó nuréwapiyiri re urijinigini, “Ámá imóniŋáoni ríniŋí xwé wí meámíáriŋi. Negí mebáowa tíni apaxípániŋí imónigíá xwéowa tíni Gorixoyá ɻwí ikaxí eániŋípi mewegíáwa tíni nioni ríwí nimóáná wa ninipikipíráriŋi. E neri aiwi síá wiyaú wiyi óráná ámi wiápíni meámiáriŋi.” nuriri ³² píne siŋáni e rimóagi Pitao Jisasomi nimeámi nuri yáni mi nirómáná rixa mixí uriminiri nání neri “E wí minearipani.” uraríná ³³ Jisaso omí ríwí numori wiepisariŋí wíami sijwí niwiniríná omí mixí nuriri re urijinigini, “Setenoxini, píni niniwiárimi ui.” niriri re urijinigini, “Pitaoxi amípí nání Gorixo wimónariŋípi nání diŋí mímó ámá wimónariŋípi nání moariŋini.”

nuríisáná³⁴ ámá e epíroyí egíáyo “Eini.” nuriri xegí wiepisarijowa tíni nawíni awí neánimáná ejáná re urijinigini, “Soyíné woxí nioni yarijápa eminíri náni nioni tíni nurínayí re eríárini. Dixí simónarijípi wí mé ríwímini nimamori re niyaiwiri ‘Jisasomí xídarijagí náni ámá wa íkíáyo niniyekwiroáriro ninipikiróná ayí ananirini.’ niyaiwiri nixídiríárini.³⁵ Ámá go go ‘Jisasomí nixídirínayí ámá wa nipíkipírixini.’ niyaiwiri náni nioni minixídí xegí wará éí nimeniri neríná xewanijo anijíni ikeamóniníárini. E nerí aiwi ámá go go nioni ninixídíri xwiyá yayí seainaríjípi náni wáí emearíjagi náni pikánayí, o anijíni mikeamóní nioni ninixídírijípimi dání eríkiemeániníárini.³⁶⁻³⁷ Ámá go go nioni minixídí iyá íá nígwí amípí emeáminiri nánini néra nuri nimeáisáná xewanijo anijíni ikeamónáná ayí naajírani? Oweoi! Amípí níni xwíá týo dáñi mímúropa nerí aiwi xewanijo anijí ikeamónáná amípí api tíni xegí wará anijí ɣweanía náni roayíronipaxímani.” nuriri³⁸ re urijinigini, “Seyíné nuro ámá agwi ríná ɣweagíáyí Gorixomi diní miwikwíró íwí néra warigíáyí tñjí e nemeríná nioni náni ayá seainíri píné nioni rarijápi eni náni ayá seainíri yarijagi náni ámáyo yumíí niwirínayí, ámá imónijáoni niweapírná iknínjáoni weapíri gí ápo xwiníá eaarinjápa nioni eni xwiníá eajáoni aqfnají wa tíni weapíri nerí xio náni eni ayá nininiri ‘Go ríani?’ rimírárini.” urijinigini.

9 ¹ Ámi re urijinigini, “Nioni nepa seararijagí náni pírániñí aríá nípoyi. Ámá re rogíá wiýné sini mipepa neríná ejí eániñí Goríxo xio xegí xwioxíyo mímeámí nerí pírániñí seamejweanía náni imónijípi imónarijagí sijwí winipírárini.” urijinigini.

Jisaso nikíniri xegí bi imónijí nánirini.

² Rixa síá wé wíúmi dáñi wo óráná o Pitaomí tíni Jemisomi tíni Jonomi tíni niwirímeámi díwí xwé bimí nipeyiro wiwini niwearíná wigí sijwí anigé dání re ejinigini. Jisaso wará xegí bi nimóniri³ xegí rapirapí eni wíá nókiáriri ámá wí wayí niroíná apíá e wéí miropaxí apíá xaíwí weáriñinigini.⁴ E yaríná Gorixoyá wíá rókiamoagí Irajaoysi ríniño tíni ejiná yagí Moseso tíni omi niwímearei o tíni xwiyá rinaríná⁵⁻⁶ wiepisarijowa wáyí ayíkwí miwiníagi náni Pitao “Píoi urimíni?” niyaiwiri úrapí xwiyá nuriri Jisasomí re urijinigini, “None re niwearíná naajírini. Anani re ɣweapaxírini. Añí pipákí wíkaú wí, joxí náni wiwáyi, Moseso náni wiwáyi, Irajao náni wiwáyi omíraneyi.” nurimáná ejáná⁷ agwí bi rití wiáráná agwípimi dání xwiyá bi re ríniñinigini, “O gí íwí diní sítí yiháorini. Pí pí xwiyá searánayí aríá wípoyi.” uráná⁸ wenijí éíayí wíngíawixini. Ámá wo mepa Jisasoni iwo ɣweanajagí wíngíawixini.

Irajao náni yarijí wigíá nánirini.

⁹ E niwinimáná díwí miñyo dání píní niwiárimi niweapírná Jisaso ɣwí ikaxí re urijinigini, “Rípi naníápi náni ámáyo áwanjí murimepa

époyi. Ámá imónijáoni rixa niperi xwáripáyo dání niwiápínameámáná ejáná íná anani áwaŋí uriméírixini.” uríagi¹⁰ awa diŋní íá nixíriro xwiyíá “Niperi xwáripáyo dání wiápínameámárini.” uríipi nání ududí nero “Pí nání ría nearijoí?” niriñiro¹¹ yariŋí re wigíawixini, “Pí nání ɻwí ikaxí eániŋípi mewegíáwa re rarigíárini, ‘Iraijao rixa biŋími ejáná ríwíyo ámá nene yeáyí neayimixemeánio aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronírári.” pí nání rarigíárini?” uríagía¹² o re uriŋinigini, “Ayí neparini. Iraijao xámí nibíri ámá wigí yarigíápi ríwímini mamoro Gorixomi diŋí wíkwíroro epíri nání xwiyíá nuriri aiwi xwiyíá Gorixoyá níriniri eániŋí ripí ‘Ámá imónijomí ríniŋí niwiayiro xwíriá wíkixepírári.’ xwiyíá api eni pí nání rinini?” nuriri¹³ re uriŋinigini, “ɻwí ikaxí eániŋípi mewegíáwa e níriro aiwi nioní re searariŋini, ‘Iraijao rixa bíagi aiwi ámá ríwamíŋí xío nání eániŋípi omi aríá miwí wigí diŋí tíni sípí niwiéra ugíawixini.’ searariŋini.” uriŋinigini.

Íwí imíó xixéroariŋí womí mixí umáinijí nánirini.

¹⁴ Jisaso awa tíni ámí xegí wiepisariŋí wíami wímeaniro nání niweapiro awa tíe ámá epíroyí ejagía niwiniro awa ɻwí ikaxí eániŋípi mewegíá wa tíni xwiyíá símí tíni rinariŋagía niwiniro¹⁵ rixa aŋwi e bána ámá e epíroyí egíayí Jisaso weapariŋagi niwiniro sirí nípíkíniro yayí wianiro nání aŋní nuro wímeááná¹⁶ o yariŋí re wiŋinigini, “Awa tíni pí nání xwiyíá símí tíni rinariŋoi?” uríagi¹⁷ ámá e epíroyí egíayí wo re uriŋinigini, “Nearéwapiyariŋoxini, gí íwomi imíó xixéroariŋagi nání maŋí píronárini.¹⁸ Imíó meaŋí eaáná meákíkwiíáni yáriri maŋí síwí kíríwiniri sikuŋí wé siwíá yáriri yárariŋíri. Nioni joxí nání nimeáa bíá aiwi joxí miŋweaŋagi nání dixí wiepisariŋowami ‘Soyíne mixí umáinowárípoyi.’ uríagi aiwi awa wí anani mixí umáinowáripaxímani.” uríagi¹⁹ Jisaso rixa anidíŋí niwaiwiri nání re uriŋinigini, “Agwi ríná ɻweagíáyíne nioní tíni nemerane emá obaxí niseamúróagi aiwi sini Gorixomi diŋí miwíkwíroarigíá rejoí? Arire searayimííni?” nuriri “Íwomi niwirimeámi bípoyi.” uríagi²⁰ rixa niwirimeámi nibiro imíó Jisasomi siŋwí niwinírná re ejinigini. Meaŋí eaáná sinapixwíni néra nípiérori xwíayo niwieága urí meákíkwiá pumiri yariŋagi²¹ xanomí Jisaso re uriŋinigini, “Sa arari ejíri?” uríagi re uriŋinigini, “Sini onimíáo dání e néra upíri. ²² Imíó íwomi íníná xwíriá oikixémíni re yariŋíri. Nixerí ríayo ikeáariri nixerí iniigíyo mamówárirí yariŋíri.” nuriri “Jisaso ení yopa meginiríenijoí?” niyaiwiri re uriŋinigini, “Joxí ‘Anani naŋí imixipaxoníri.’ niyaiwinírnáyí wá niyeomíxiri arírá yeái.” uríagi²³ Jisaso re uriŋinigini, “Joxí ‘O naŋí mimixipaxoríni.’ niniaiwiri rinirariŋini? Jíwaníjoxí Gorixomi diŋí wíkwíroi. Ámá giyí Gorixomi diŋí ikwíróáyí amípí aí anani arírá winípoi.” uríagi²⁴ íwomi xano apaxí mé re uriŋinigini, “Gorixomi diŋí wíkwíróminíri yariŋagi nání aga

pírániŋí wikkwírómi nimixeit.” uríagi ²⁵ Jisaso ámá obaxí o tíŋí e náni mímí bimíariŋagía niwiníri imíó iwomi xixéroariŋomi mixí numáinowáriři re urijinigini, “Maní píroáriri aríá píroáriri ejoxí iwomi píni niwiárimi nuri ámi bi tíni ríwíminí nirori mixixéropani.” uráná ²⁶ imíó makíříwí nimori meají neari íwo sinapixwíní niyáriri wejáná omi píni niwiárimi ujínigini. Píni niwiárimi úáná íwo rixa niperíniŋí wejagi niwiño obaxí “Rixa niperi ría wejoi?” rariŋagía aiwi ²⁷ Jisaso xegí wéyo fá nimaxířimáná míeyoááná o wiápínameajinigini. ²⁸ Niwiápínameámáná ejáná Jisaso nuri aŋýo nipáwiri ḥweajáná xegí wiepisariŋowa wigípí ínímí yariŋí re wigíawixini, “Pí nání imíó iwomi xixéróomí mixí umáinowáripaxí mimónipa éwanigini?” uríagía ²⁹ o re urijinigini, “Soyíné segí diŋí tíni imíó tñíŋí imóniŋjíyí mixí umáinowáripaxí meniní. Gorixomí diŋí wikkwíroro yariŋí wiro nerónayí, anani oyá diŋí tíni mixí umáinowáripaxí imóniprároi.” urijinigini.

Ámi yumíi “Ninipíkipíříráriňi.” urijí nánirini.

³⁰ Awa aŋí ayo píni niwiárimi Gariri piropenišyo áwíniři nuríná Jisaso “Ámá nioni pwariŋagi náni nijfá mimónipa oépoji.” yaiwjinigini. Ayí ripi náni e yaiwjinigini. ³¹ Wiepisariŋowamini nuréwapiyiri re urayijinigini, “Ámá imóniŋáoni náni miyí uráná ninipíkipíříráriňi. Nipikířá aí síá wiyaú wíyi óráná xwáripáyo niwémáná ámi niwiápínameámíráriňi.” urayariŋagi aiwi ³² awa sini nipikwini nijá mimónipa nero aí masisiaá niwiro náni yariŋí bi miwigíawixini.

“Go gone seáyi e imónaníwáriňi?” rinigíá nánirini.

³³ Awa aŋí yoí Kapaneamí níremoro aŋýo nipáwiro niŋwearíná Jisaso wiepisariŋowami yariŋí re wiŋinigini, “Ó e nibiranéná pí xwiyířá niriga břawixini?” uríagi aiwi ³⁴ awa “Negí woxi goxi áminá nimóniri neamejwaeajáná wíone simajwíyóniŋí ínímí yeáyí rurinaníwáriňi?” niriga břá ejagí náni ayá nero xwiyířá bi murí kikiřá yariŋagía ³⁵ o éí niŋweámáná wiepisariŋí wé wúkaú sikkí waú awami “Soyíné awí neániro re ḥwénapípoji.” nuriri re urijinigini, “Ámá ‘Nioni simajwíyóniŋí onurínayípoji.’ niyaiwiriřo re éwinigini. Ámá nioní xinániŋí nimóniri aríra wíwinigini.” nuriri ³⁶ niaíwí miá bi nimeari áwini e éí nurárimáná wé nímakšíyiri ámi re urijinigini, ³⁷ “Ámá wo nioní nixídírínayí niaíwí ripíniŋí imóniŋjyo peayí miwianí wéyo nimerínayí apimini wéyo mimearinini. Nioní wéyo nimeri gí ápo, nirowárénapíŋomi ení wéyo umeri yarini.” urijinigini.

“Ayí tíáminí mikumixinigíáyí none tíáminí imónini.” urijí nánirini.

³⁸ Jono re urijinigini, “Neaiepisariŋoxini, none ámá wo yoí joxiyá niriri imíó mixí umáinowáriŋagi niwinírane o none tíni nawíni

memeariñagi náni xe oeniri siywí winaniri ejwámani.” urági³⁹ Jisaso re urijinigini, “Api e imixáná pírí miwiaíkipani. Ámá go go yoí nioniyá niriri emimí nemí nuri ajní ikeyíwí nimearipaxí imóninimenijoí.

⁴⁰ Ámá ayí tífáminí mikumixinipa nerínayí ayí none tíni imónini. Ayináni e éíayo bi pírí miwiaíkipani. ⁴¹ Ámá go go soyíné Kiraísoni nixdíro wáí urímero yarijagía náni arirá niseairi iniigí bi aí niwiri niseaiapirínayí, Gorixo e éo náni wí dijí aríá mikeamó omi xixeni arirá winírárini.

Íwí oépoyniri wíwapiyarigíayí nánirini.

⁴² “E nerí aiwi ámá go go niaiwí ripiamí nioní dijí nikwíroaniro yarigíapami pírí wiaíkímíñiri nerí íwí oépoyniri wíwapiyaríná Gorixo ‘O xwiyáá mayoriñi.’ mirí rixa nípémáná ejáná ríniijí xwé winírárini. Sini niaiwípami íwí náni miwiepisipa ejáná ámá wa omi fá nixeró sínjá xwé wo siywí tíni gwí nijáriro rawirawáyo nínamówárírnayí, sipí ejagi aiwi ríniijí Gorixo wiminíri ejípíniñí imóniñípimaní. ⁴³⁻⁴⁴ Íwí náni wé feapá nisinírnayí niwákwíniri emi moríñi. E niniríná ríniijí xwé nisiníri aiwi wé rasíá ejí tíni opéiri aí ajínamí náni nepeyirínayí ayí ananirini. Wé núkaúni feapá nerí íwí meáú sini ú tíni neríná ríá anijí wearijíyómíni nuri ríá nírinírnayí ayí nañímaní. ⁴⁵⁻⁴⁶ ‘Sikwí rú tíni íwí náni ají oememini.’ yaiwíú sikwí ú miñj niwákwíniri emi moríñi. E niniríná ríniijí xwé nisiníri aiwi sikwí rasíá ejí tíni opéiri aí ajínamí náni nepeyirínayí ayí ananirini. Sikwí ‘íwí náni oumini.’ yaiwiaríñú tíni ejáná niperíná Gorixo ríá anijí wearijíyo nisikeaárirínayí ayí nañímaní. ⁴⁷ Siywí wíniyi tíni íwí náni nimorínayí siywí ayí niyori emi moríñi. E niniríná ríniijí xwé nisiníri aiwi siywí ná wiyini naními opéiri aí ajínamí náni nepeyirínayí ayí ananirini. Siywí íwí náni móiyi tíni néisáná niperíná Gorixo ríá anijí wearijíyo nisikeaárirínayí ayí nañímaní. ⁴⁸ Ríá anijí wearije xweamíí mipé anijí nísiri ríá eni anijí riniri yarijérini.

⁴⁹ “Saxí aiwáyo moarigíápa Gorixo ríá eni ámá níni nañí oimónipoyiniri saxíniñí e moníárini. ⁵⁰ Saxí aiwá awíí imixariñí ejagi náni nañírini. E nerí aí xegí awíí yarijípi anipá nerí aiwániñí imóniñáná arige nerí ámi awíí enijoi? Soyíné saxíniñí nimóniro saxí aiwáyo awíí imixariñípa ámá niyoní pírániñí e niwirínayí, sewaniñoyíné mimífeyoánipa nero pírániñí nikumixiniro néra úírixini.” urijinigini.

Apixí emi moarigíá nánirini.

10 ¹ Jisaso niwiápñimeari e píni niwiárimi nuri Judia piopenisíyo nímirorí iniigí Jodani rapáyo jíariwámi dáni waríná oxí apixí epíroyí nero o tíñj e awí eánáná xegí yarijípa ámi uréwapiyaríná ² Parísi wa niwímearo omi iwamíó niwíwapiyiro re urigíawixini, “Wa negí nwí ikaxí eánijípi fá niroro re rarigíárini, ‘Xegí oxo apixími anani emi mopaxírini.’ rarigíárini. Wa ‘Emi mopaxímaní.’ rarigíárini. Joxiyá

dijí arige simónarini? ‘Anani emi mopaxírini.’ risimónarini? ‘Ijwíárimi.’ risimónarini?” uríagía ³re uriñinigini, “Moseso ejíná segí seáríawéyo ɻwí ikaxí nurírná píoi uriñinigini?” uríagi ⁴re urigáwixini, “Moseso ámá apixí emi moaniro náni anani payí re riniñípi ‘Nioni ími anijí emi móárini.’ riniñípi nearo owiowárípoyiniri sijwí neanagírini.” uríagía aiwi ⁵Jisaso re uriñinigini, “Soyíné segí dijí tíni nixídiro aríkí segí apixí emi moaniro yariñagía náni Moseso ɻwí ikaxí apí niriri eajírini. ⁶E nerí aiwi xwiyáripí niriri ríwamijí eajírini, ‘Gorixo ejíná xwíá imixiri ajína imixiri neríná oxí imixiri apixí imixiri ejírini. ⁷⁻⁸Ayináni oxo xaniyaúmi píni niwiárimáná xegí apixí tíni nikumixiniríná ná ayí ná binínjí imónipisírini.’ E níriniri eániñí ejagi náni xixegní imónarigímani. Ná ayí ná binínjí nimóniri emearigírini. ⁹Ayaú nímeáni nímeríná Gorixo ɻwiráriñí ejagi náni píni niwiárinimi mupa oépiyí.” nurimi nuri ¹⁰ajíyo nípáwiri ɻweañáná wiepisarijowa ámi o meánigíá náni uríípi náni yariñí wíáná ¹¹o re uriñinigini, “Ámá go go xegí apixí emi nimori wí nímeárinayí, xámí meajími sípí wikárarini. ¹²Apixí gí gí eni xegí xiagwomi píni niwiárimí nuri womí nímeánirínayí, xámí meániñomi sípí wikárarini.” uriñinigini.

Niaíwí onímiápiami wé ikwíkwiárimí ejí nánirini.

¹³⁻¹⁴Ámá wí Jisaso wigí niaíwí oimónipoyiniri wé wikwiárini nímeámi bána wiepisarijowa mixí urariñagía Jisaso awa píri urakianiro yariñagía niwiniri wíki dijí niwiaiwiri re uriñinigini, “Soyíné píri murakipani. Gorixo xwioxíyo mimeámi nerí pírániñí seameñweani siñáni nimóniríná o ámá niaíwí tiyí yapi nioní dijí nikwíróíayo meñweaníá ejagi náni soyíné píri murakipani. Nioni tíe náni xe obípoyí. ¹⁵Nioni nepa seararijini. Ámá giyí giyí niaíwípia xaniyaúmi dijí ikwíroro simaŋwýónijí yeáyí uríniro yariñípániñí Gorixomi e mepa nerfnayí, o xwioxíyo mimeámi nerí pírániñí seameñweaníápími wí páwipírámani.” nurimáná ¹⁶niaíwípia wími nímeari sáyo niŋwírárinimáná wé seáyi e wikwiáriri “Gí ápo pírániñí oumeni.” ríri níwia uñinigini.

Ámá amipí mímúrónijí wo nánirini.

¹⁷Jisaso niwiápíni nímeámi aŋí wíyo uminiri yaríná ámá wo o tíjí e náni míri nibiri símimaŋími dáni xómiñí niyikwiri yariñí re wiñinigini, “Nearéwapiyariñí naŋoxini, arige neríná nioní dijí niyimijí tíŋáoni imónimíáriñí?” uríagi ¹⁸o “Jisaso Gorixoríani?” oyaiwiniri re uriñinigini, “Joxí pí náni ‘Nearéwapiyariñoxiní níñirírná Naŋoxiní nirfiní? Ámá wí naŋímani. Sa Gorixo naŋorini. ¹⁹Joxí ɻwí ikaxí eániñípi náni rixa níjá imóniñini. ‘Niwiápíni nímeari ámá wí mípikipa eríni. Ámá wí tíni íwí minipa eríni. Íwí mimeapa eríni. Yapí muripa eríni. Yapí nurepisiri íwí murápipa eríni. Inókími tíni ápomi tíni wéyo meríni.’ E riniñípi joxí

rixá nijjá imóninjini.” urágí²⁰ o re urijinigini, “Nearéwapiyariñoxini, apí nipíni sini ononi imóninjaé dání píri miwiaíkí pírániñjí nixida biñárini.” urágí²¹ Jisaso sijwí agwí niwiniri wá niwianiri náni re urijinigini, “Nipíni nixídiri aiwi ámi bi sinirini. Joxi nuri dixí iyá fá tíni xwíá tíni amipí dixyí nigwí náni bí nerí nigwí meáiyí ámá aiwá náni ikeamóniro aikí náni ikeamóniro egíayo mini wíriñoxini. E nemoxi nibiri ninixídimerínayí, ríwená nipémáná ajínami náni nipeyiríná amipí joxiyá aga xwé nidéronífriní.” urágí aiwi²² o amipí wí mimúrónijo ejagi náni diñjí sipí niwiri e mepaxí wimóniñgi náni símimañjí kipiñjí niyimi urjinigini.

²³ Símimañjí kipiñjí niyimi úagi Jisaso xegí wiepisariñowami sijwí niwinimerí re urijinigini, “Amipí xwé tígíayí anani Gorixomí diñjí niwikwíroro o xwioxíyo míméamí nerí umejweané páwipaxímani.” nuriri²⁴ awa xío ríipi náni ududí yariñagía niwiniri ámi re urijinigini, “Niaíwoyíné, ámá wí anijí miní yaniro nero aiwi anani Gorixomí diñjí niwikwíroro o xwioxíyo míméamí nerí umejweané páwipaxímani.

²⁵ ‘Kamerí ejí rapirapí gwí kiwearigíá óiyimi anani páwipaxírini.’ riyaíwiariñoi? Ámá amipí xwé tígíayí kamerí ejí óiyimi mipáwipa éipíniñjí Gorixo seamejweané náni anani páwipaxímani.” urágí²⁶ awa ududí nikáriniro re urigawixini, “E imóniñána ámá giyo Gorixo yeáyí uyimixemeaníárfani?” urágí²⁷ Jisaso sijwí agwí niwinimáná re urijinigini, “Ámá wí mepa epaxí nimónimáná aiwi Gorixoyá diñjí tíni ananirini. Amipí Gorixo mepa epaxí wí mimóniñagí náni oyá diñjí tíni epaxírini.” uráná²⁸ Pitao re urijinigini, “Ai, none negí amipí rixa píni niwiárimi joxi rixídimeariñwini.” urágí²⁹⁻³⁰ Jisaso re urijinigini, “Nepa searariñini. Ámá giyí giyí nioni diñjí ninikwíroro xwiýá nioni náni yayí seainariñípi wáí urimero eni éfáyí xexirímeáyorani, xináiwamirani, xegí niaíwíyorani, xegí ajiñrani, xegí aiwá omiñrani, píni niwiárimi nixídíriñayí, sini mipé xwiáyo niñwearíná xexirímeá imóniáyí xináíwa imóniáyí xegí niaíwí imóniáyí xináíwa imóniáyí xegí niaíwí imóniáyí xegí ajiñ imóniáyí xegí aiwá omiñjí imóniáyí wiwanijiyí píni wiáriáyó seáyí émi mûróniníárfani. E nerí aí nioni nixídariñagía xeanijí eni niwímeaníárfani. Ayí eni ajiñ ríwená imónináyó diñjí niyimiñjí tígíayí nimóniro ñweapíriárfani. ³¹ E nerí aiwi ámá ‘Xwéonirini.’ niriro xámí xámí imónariñíyí niperíná surímá yáripíriárfani. Agwí ríná surímá ñweagíayí niperíná xámíñyo mûropíriárfani.” urijinigini.

Ámi yumí “Ninipikipíriñárfani.” urijjí nánirini.

³² Awa óíyo nuro ajiñ yoí Jerusaremí náni niyiríná wiepisariñowa Jisaso aríkí ajiñ apimi náni niyiri xámí umeaariñagí niwiniro ududí niniro ámá Jisasomi xídarigíayí wí eni ayá síwí uroariñagí o ámi xegí wiepisariñjí wé wúkaú síkwí waú awamí ná dámíni e nimíauri ámi xíomí wa wipíriápi

náni áwanjí nuriri³³ re urijinigini, “None Jerusaremi náni niyirane rémóáná ámá imónijáoni re nikaáripíráriini. Ámá wo nioní náni miyí uráná apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni ɣwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tíni nioní xwirixí ninimero xwiýá ninimeáriro ‘Sa joxiníri.’ niníriro nipikímoaniro wauyowamí mini niwipíráriini.³⁴ Mini niwíáná awa riperíri niro reaŋwí núriro iwanjí nearo niníasáná nipikíráriini. Ninípikiro aiwi síá wiyaú wiyi óráná ámi wiápíñimeámíráriini.” urijinigini.

Jono tíni Jemiso tíni yariñí wigíípi nánirini.

³⁵ Sebediomí xewaxowaú Jemiso tíni xogwáo Jono tíni aŋwí e nuri Jisasomi re urigíisixini, “Nearéwapiyarijoxini, yawawi pí pí náni yariñí siywíjí joxi anani niyeaiiríáriani?” uríagí³⁶ o re urijinigini, “Nioni pí eaiimí nirarijíi?” uríagí³⁷ awaú yawawi ení áminá imóníwinigíniri wiepisarijí wía yawawi simajwíyónijí yeáyí yeauríñírixiniri re urigíisixini, “Joxi idáná ámináoxi nimóniri menjweajáná ámá níni simajwíyónijí yeáyí ruríñáná yawawi joxiyá wéyo mini mini ojweápiyiniri siywí yeaniriréirani?” uríagí aiwi³⁸ Jisaso re urijinigini, “Awagwí yariñí niarigíípi náni níjá mimónipa neri náni yariñí niarigííji.” nuriri ewayí xwiýá ámá wa xíomi pikipírá ejagi náni áwanjí nuriríná yariñí re wiŋinigini, “Awagwí iniigí sítí nioní nimíawá anani nípaxí imónipisírári? Iniigí waxíyo nioní xémíápi awagwí eni anani xepaxí imónipisírári?” yariñí wíáná³⁹ awaú re urigíisixini, “Ananirini. Yawawi nepaxírini.” uríagí o re urijinigini, “Iniigí nioní nimíawá awagwí eni nípaxírini. Iniigí waxí nioní xémíápi awagwí eni xepaxírini.⁴⁰ E neri aiwi ‘Woxi rími dáni ɣweai. Woxi rími dáni ɣweai.’ wí earipaxonímani. Goríxo xewaniño earipaxírini. Xío wimónarijí goxi goxi ‘Jisasomi mini mini ɣweápiyí.’ earipaxírini.” urarfáná⁴¹ wiepisarijí wé wúkaú wía Jemiso tíni xogwáo Jono tíni e urarijagíí aríá niwiro wikí dijí niwiaiwiro yaríná⁴² Jisaso “Nioni tíjí aŋwí re bípoyí.” nuriri re urijinigini, “Émáyíyá áminá menjweagíáwa seáyi e nimóniro wigí ámáyo ayá mírimixí peayí wianarigíáriini.⁴³ E neri aiwi awa yarigíápa axípi mimónipani. Go go segí rárónijí nimónírínayí wíoyínéyá omijí seaiarijo nimóniri aríra seaíwinigini.⁴⁴ Go go xámi xiráónijí imóníoxi xináñijí nimóniri ámá niyoní sají urápméirixini.⁴⁵ Nioni ení ámá imónijáoni aí ámá sají nírapípíri náni weapijáonímani. Ámá níni náni nupeiri gwíñijí roayíróimigíniri weapijáriini.” urijinigini.

Síywí supáriñí Batimiasomí naŋí imixijí nánirini.

⁴⁶ Jisaso wiepisarijowa tíni nawíni sini Jerusaremi náni niyiro aŋí áwini e bimi xegí yoí Jeriko níremoro rixa aŋí apimi wiári móroaniro yaríná ámá siywí supáriñí wo —O omijí mepaxo ejagi náni óí manjípá

tíni niijweámáná nigwí náni tíni aiwá náni tíni rixijí urarijorini. Xano xegí yoí Timiasorini. Xfo xegí yoí Batimiasorini. O óí mañípá tíni niijwearíná aríá wíiyí re wiijnigini. ⁴⁷“Nasareti dání Jisaso daiwo pwarini.” rarijagía aríá e niwiri ríaiwá ejí tíni re rayjinigini, “Jisasoxi, ráriawé mixí ináyí Depitoyáoxini, wá niwianei.” urarijagi ⁴⁸ámá wí mixí ríá tíjí nuriro “Rixa píni wiárei.” urágia aiwí aríkí wíni ejí tíni ríaiwá re rayjinigini, “Ráriawé mixí ináyí Depitoyáoxini, wá niwianei.” urayarijagi ⁴⁹Jisaso xegí pwarije nirómáná re rijjinigini, “Omi ríaiwá urípoyi.” urággi ayí omi ríaiwá nuriro re urigíawixini, “O wiári nimúroariníri ayá síwí miriropani. Joxí náni ríaiwá rirariní. Rixa Wiápínamei.” uráná ⁵⁰iyá nipániri ñweaní nipíriri emi nimómi niwiápínameámi nuri Jisasomi wímeááná ⁵¹o re uriijinigini, “Nioni pí simi náni nirarijini?” urággi sijwí supárijo re uriijinigini, “Nearéwapiyarijoxini, nioni rixa sijwí oaniminíri rirariní.” urággi ⁵²o re uriijinigini, “Joxí dijí ninikwírori náni dixí sijwí rixa naají aníni. Dixí aají ui.” uráná re ejinigini. Ámi rixa sijwí noxoari nanírná óí e dání Jisasomi ríwíyo númí ujijnigini.

Jerusaremiyo nirémoríná mixí ináyí rémoarigíápa rémojí nánirini.

11 ¹⁻²Jerusaremi tíjí aijwi e nirémoríná aají onímíá biaú xegí yoí ripiaúrini. Betipasi tíni Betani tíni apiaúrini. Ajjí apiaúyí díwí xegí yoí Oripipá tíjí e nirémoro Jisaso xegí wiepisarijíyí waúmi re urowárijinigini, “Awagví aají dayo ikwíroníjípmi náni nuri rixa nirémori dogí sipikí wo ámá wí sini seáyi e éí miijwearigío gwí yuráriniagí sijwí niwinírná níkweari nimeámi bípiyi. ³Ámá wí ‘Pí náni íkweaarijii?’ yarijí e eaíánayí, re urípiyi, ‘Yegí Ámináo dogí romi seáyi e nixeñweari uni náni íkweaarijwii. Rixa nixeñweari nimeámi numáná ámi re wírénapiníjoi.’ urípiyi.” urowáráná ⁴awaú nuri ámá wíyoyá aají fwí e dogí sipikí wo gwí niyurárinimáná óí e rojagi niwiniri íkweaaríná ⁵ámá wí dae rogíayí yarijí re wigíawixini, “Awagví pí náni dogí o íkweaarijii?” urágia ⁶awaú Jisaso “Re urípiyi.” uríipi axípi uráná ayí xe oíkweápiyiníri sijwí winfagíá ⁷awaú dogí sipiko Jisaso tíjí e niméra nibiri niwárimáná Jisaso seáyi e éí xeñweani náni wigí iyá seáyi e ikwiáráná o seáyi e nixeñweari nimeámi waríná ⁸ámá obaxí wí ejíná mixí ináyowami yayí wianiro náni wigí iyá nipírayiro óí e íkviajwí neapára warigíápa axípi wigí iyá óí e íkviajwí neapára waríná wí óípá tíjí e írimijí náníni jí íkviajwí nidoro óí e íkviajwí neapára waríná ⁹Jisaso áwini e ejáná xámi warigíayí tíni ríwíyo warigíayí tíni ríaiwá re nira ugíawixini, “Gorixomí seáyi e oumeaneyí. Ámá Áminá Gorixo urowárénapíagi baríjí ro oyá dijí tíni seáyi e imóníwinigini. ¹⁰Aríowa mixí ináyí Depitoyá xwioxíyo ñweagíápa xwioxí nene ñweaníwá náni nimóga baríjípi Gorixoyá dijí tíni seáyi e imóníwinigini. Ajjínamí seáyi e imóníjomí seáyi e oumeaneyí.” nira ugíawixini.

Íkíá pikí winamí ramixinjí nánirini.

11 Rixa Jerusaremi nirémoro Jisaso anjí ridiyowá yarigíwámí nipáwiri wáí ikwírónijí e dání wenijí ami ami nemeri rixa síá órarijagi niwiniri xegí wiepisarijí wé wúkaú sikwí waú tñi nawní anjí yoí Betani náni nuro sá wegíá 12 wíápi tñi niwiápínameámí Betani píni niwiárimi nuríná Jisaso agví wíagi 13 wenijí éfyí winijinigini. Íkíá yoí pikfyí riniójí wina, iwí inijína jíami jíina roñagi niwiniri sogwí náni píá eminiri aŋwi e nuri wenijí éfyí winijinigini. Ná miwé iwíni inarijagi niwiniri xegí ná wearinjína síní mimónijagí náni ná miweñagí niwiniri 14 wiepisarijowa aríá egíe dání íkínamí re urijinigini, “Íkíá rínaixini, ámá wí sogwí midanipa epíria náni ná miwepa sa anijí re éirixini.” uraríná wiepisarijowa aríá wigíawixini.

Anjí ridiyowá yarigíwámí dání mixí urowárapinjí nánirini.

15 Jerusaremi nirémoro anjí ridiyowá yarigíwámí nipáwiro Jisaso re ejinigini. Ámá anjí iwámi ínimi bí inarigíáyo mixídámí wiowáriri ámá nigwí senisí ninayiro tarigíáyíá íkwiajwí mimiwiári eri ámá injí xawiówí ridiyowá náni bí inarigíáyí íkwiajwí éí ɻwearigíápi mimiwiári eri 16 ámá saŋí amípí xwaŋwí níkwónimi anjí iwámi áwiními aŋwi e imónije xemoarigíáyo píří wiafkímí wirí ejinigini. 17 E nemáná iwamíó nuréwapiyiríná miŋí niroří re urijinigini, “Re mirinipa reni, ‘Anjí Gorixoniyáiwá náni re ripírárini, ‘Ámá gwí wirí wirí níni Gorixomi xwiyáfá uripíříá náni oyá aŋiwárini.’” ripírárini. mirinipa reni? E níriniri aiwi soyíné iwí meaarigíáyí yarigíápa axípíniójí nero náni anjí riwá iwí meaarigíáyíá aqíniójí imónini.” urijinigini.

18 Apaxípániójí imónigjá xwéowa tñi ɻwí ikaxí eániójípi mewegíawa tñi ámá wí “Jisaso e neararini. E neararini.” rarijagía arfá niwiro ámáyí o xwiyáfá uréwapiyarijíyí náni rixa diŋí nípikníro níni Jisasomini xídpírixiniri wáyí nero ínimi omi pikianiro náni mekaxí níméra ugíawixini. 19 Siá ayí ayo síá óraríná o wiepisarijowa tñi Jerusaremi píni niwiárimi nuro anjí wíyo sá weagíarini.

Pikína yiweárijagi winigjá nánirini.

20 Jisaso wiepisarijowa tñi sá wegíá wíápi tñi niwiápínamearo Jerusaremi náni nuríná wenijí éíyáyí winigjáawixini. Íkíá pikína míkí aí tñi rixa yeáyí yáříagi niwiniro 21 Pitao Jisaso agíná éípi náni diŋí winíagi miŋí sínjá neániri re urijinigini, “Ai, nearéwapiyarijoxini, íkíá pikína joxí agíná ramixářína rixa yiweánárini.” uríagí 22 o “Emimí nioní éápa awa eni epaxírini.” níyaiwiri náni re urijinigini, “Soyíné eni Gorixomi diŋí niwikwíróa úpoyi. 23 Nioni nepa seararipini. Ámá giyí giyí ‘Díwí ripá nija rawirawáyo opiéroni.’ ríri diŋí ná bini mori xío ríipi

‘Xixeni imóninijoi.’ yaiwiri nerínáyí, Gorixoyá dijí tíni xixeni eniñoi.

²⁴Ayináni soyíné woxi woxi Gorixomi yariñí niwiríná ‘Nioni re emíárini,’ uriro omi dijí wíkwíroro ‘Gorixoyá dijí tíni xixeni imóniníárini.’ yaiwiro nerínáyí, oyá dijí tíni xixeni imóniníárini. ²⁵Soyíné woxi woxi éí níroro Gorixomi yariñí niwirínáyí, ámá wí sipí seaikáriáyí wíkí miwónipa nero yokwarimí wiírixini. E nerínáyí, segí ápo ajínamí ñweaño sipí soyíné wimixíápi náni eni yokwarimí seiiníárini. ²⁶E mepa nerínáyí, ajínamí ñweaño soyíné mají píri wiaikigíápi náni yokwarimí seiiníámmani.” uriñinigini.

“ ‘Néní tíñoxi imónei.’ go ririñoi?” urigíá nánirini.

²⁷Rixa Jerusaremi níremoro Jisaso aní ridiyowá yarigíiwámi íními aní emearíná apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni ñwí ikaxí eániñípi mewegíawa tíni Judayí mebáowa tíni omi niwímearo ²⁸re urigíawixini, “Aga go rírfagi ámá aní ridiyowá yarijwáiwá riwámi bí inarigíáyo mixídámí éinigini? Diñí goyá tíni e éinigini?” uríagía ²⁹Jisaso re uriñinigini, “Nioni eni yariñí bí oseaimíni. Soyíné nioniyápi áwanjí níránaýí, nioni eni ‘E éirixini.’ niriñoi náni anani áwanjí searimífini.” nuriri ³⁰re uriñinigini, “Yariñí nioniyá ripirini. Jono wayí nineameaia wago ajínamí ñweajoyá dijí tíni wayí nineameaia wagírani? Xíoyá dijí tíni yagírani? Nioniyá apí náni xámi áwanjí nírpoyí.” uráná ³¹wiwaníñowa dijí nimoro íními yariñí re niga ugíawixini, “None ‘Jono Gorixo dijí ukikayonagi yagírini.’ áwanjí e nuriranénáyí o re neariniñoi, ‘Pí náni Jono searagípi náni mikwíropa néra ugíawixini?’ neariniñoi.” níriniro ³²ámi íními re rinigíawixini, “None ‘Jono xegí dijí tíni yagírini.’ uraniréwini? Oweoi. Ámá sipíá re epíroyí egíáyí iwañí neaeapírixini.” níriniro —Judayí níni Jono náni “Gorixoyá wírá rókiamoagí woríani?” yaiwiariígíá ejagi náni “Apí eni xixeni uripaxí mimónini.” níriniro ámá iwañí neaeapírixiniri wáyí nero náni áwanjí murí ³³re urigíawixini, “Oweoi, none majíárini.” uríagía Jisaso “Nioni eni ‘Joxí e éirixini.’ niriñoi náni áwanjí wí nisearimíméni.” uriñinigini.

Ewayí ikaxí wainí omijí siñwí uwiniarigíáwa nánirini.

12 ¹Jisaso ewayí xwiyíá wí ñwí ikaxí eániñípi mewegíawamí tíni Parisiowami tíni nuriri re uriñinigini, “Ámá wo wainí uraxí iwíá nuriri xwíná nirori wainí xegí iniigí nipíría náni wainí sogwí xoyíkímí enía náni sínayo óí nirixiri wainí omijíyo áwinimi aijí awí ñweapíría náni seáyi émi nímiri nípeyiri néisáná ámá wí siñwí uwíñaxídipíría náni re uriñinigini, ‘Wainí sogwí niáí éánayí bi soyíné segí mearo nioni gí meari emíá náni nioniyá omijí ripimi anani siñwí niwíñipíráraní?’ nurími aní wíyo ememíñiri náni nuri niywéáisáná ²wainí rixa niáí ejáná xegí omijí wíiarigíá womí re urowáriñinigini, ‘Joxí nioniyá wainí

omijýyo náni nuri iniigí wainí awa nioni náni nimixiri iwajíá niárííápi nurápiyauii.’ urowáriagi o nuri ³ omijýyo rémóáná awa re egíawixini. fá nixeró we neáfasáná anipáomí urowárigíawixini. ⁴ Anipáomí urowáriágia náni omijý xiáwo ámi xegí omijý wiiarigíá ámi womí urowáráná awa re egíawixini. Omi xegí miijýyo miijý roro sipí wikáriro wíagía ⁵ omijý xiáwo ámi wo urowáráná omí nipikiro tíagía o ámi wami urowáráná wíyo iwaŋíni nearo wáriro wíyo nipikiro tiro néáfasáná ejáná ⁶ ámi wo xegí xewaxo dijí sixí uyijo sini ejagi omí nuowáriíná re riŋinigini, “Gí íwo ejagi náni sipí wí miwimixipa nero aríá wipráoi.” nimónarini.’ ríí aiwí ⁷xewaxo rémóáná wainí omijý siŋwí uwiniarigíáwa re rinigíawixini, ‘Íwí ro xanoyá dijí tíjo ejagi náni omijý ripí níni negípi meaanfíwa náni opíkianeyí.’ niriniro ⁸ omí fá nixeró nipikiro omijýyo bíaniriwámíni moaigíawixini.” Jisaso ewayí xwiŋíá api nuriri ⁹re uriŋinigini, “Omijý xiáwo omijý siŋwí uwiniarigíawami pí winiŋoi? O nibiri awami xwíriá nikixerí ámi siŋí wa siŋwí uwínipíría náni wárinijoi.” nuriri ¹⁰re uriŋinigini, “Ewayí xwiŋíá Bikwíyo eániŋí ripí ení fá miropa egíarani? ‘Síŋá aŋí mirarigíáwa siŋá awiakí náni píá neríná wo “Sípíriní.”’ niriro emí móóí náni Gorixo “Síŋá o tñí xámí nitirínayí aŋí ejí neániri naŋí imóninijoi.” niriri síŋá o nimeari táná aŋí ejí neániri naŋí imóninijíri. ¹¹ Gorixo e éí ejagi náni nene siŋwí niwíniríná aga naŋí imóninijagi wínariŋwári. E eániŋípi soyíne fá miropa egíarani?” uríagi ¹²awa “None náni dijí nineaiaiwiri ewayí xwiŋíá api ríá neararini?” niyaiwiro rixa fá oxiraneyiniri éíayí ámá sipíá Jisasomi aríá wianiro náni o tñí e epíroyí egíá náni wáyí nero náni omí píni niwiárimi ugíawixini.

Nigwí émáyo takisí náni wiariigíá nánirini.

¹³ Awa nuro íními re rinigíawixini, “Omí pasániŋí nurirane yapí re uréwapiyanfíni, ‘Nigwí náni takisí émáyí nearáparigíápi sini mīni wianiréwini? Mīni miwipa yaniréwini?’ uraníwini. O ‘Oweoi, sini mīni miwipa époyí.’ ránayí, wauyowa omí fá nixeró gwí yipíráoi. E miripa neri ‘Oyí, seyíne mīni niwiríná apáni yariŋoi.’ ránayí, ámá sipíayí ámi aríá bi miwí nero píni wiáripíráoi.” niriniro Parisi wa tñí mixí inayí Xeroto tñí nikumixiniro emearigíá wa tñí xwiŋíá api tñí pasániŋí uraniro náni Jisaso tñí e urowáráná ¹⁴ awa omí niwímearo weyí numeariro re urigíawixini, “Nearéwapiyariŋoxini, ninearéwapiyiríná nepáni nearéwapiyariŋoxirini. Ámá ámináowaya siŋwíyo dání aí xwiŋíá ámi xegí bi mirí axípíni rariŋoxirini. Sipí ríri naŋí ríri yariŋímani. Xwiŋíá Gorixoyáni xixení nearéwapiyariŋíri.” nuriri yariŋí re wigíawixini, “Émáyíyá mixí inayí Sisaoyi riniŋomí takisí náni nigwí mīni wiariŋwápi sini mīni wiayaniréwini? Píni wiáraniréwini? ¹⁵ Sini ananí mīni wianiréwini? Mīni miwipa yaniréwini?” uríagía aiwí o “Yapí níréwapiyaniro rinirarijoi?” niyaiwiri re uriŋinigini, “Soyíne pí náni yapí pasániŋí níwapiyariŋoi?”

Émáyíyá moní bi siywí winani nimeámi bípoyi.” nuriri¹⁶ rixa nimeámi bána o re uriñinigini, “Nigwí ripimi yoí goyá tíni símimanjí goyá tíni ḥweani?” uríagi awa re urigáwixini, “Émáyíyá mixí ináyí Sisaoyá ḥweani.” uríagi¹⁷ o re uriñinigini, “Sisaoyá símimanjí ḥweajagi náni ayí oyárini. Ayináni miní wíírixini.” nuriri ámá Gorixo xewaniñónijí imixinjí ejagi náni omi dijí owikwírópoyiniri ámi re uriñinigini, “Amípí Gorixoyánijí imónijípi Gorixomi eni miní wíírixini.” uráná awa ududí ayá wí winiñinigini.

“Ámá ámi wiápínameapírárini.” uriñí nánirini.

¹⁸ Ámá Judayí wa Sajusiyí riniñí wa —Sajusiowa re rarigáwa, “Ámá nipémáná ejánayí wí niwiápínameapaxímani.” rarigáwarini. Awa nibiro Jisasomi niwímearo¹⁹ miñjí niroro re urigáwixini, “Nearéwapiyarijoxini, Moseso ejíná nene náni jwí ikaxí bi re níriri ríwamijí eajírini, ‘Ámá wo siní niaiwí memeá péánayí xegí apixí sini ḥweanánayí péomi xexirímeáowa wo niaiwí wiemeaini náni aní meáwinigini.’ e níriri eajírini.” nurimáná²⁰ ewayí xwiyáripi urigáwixini, “Xexirímeáowa wé wíúmi dánjí waú ejáná wo apixí wí nimeari niaiwí memeá péánayí²¹ ámí xexirímeáowa wo anímí nimeari o eni niaiwí memeá péánayí²² xexirímeáowa ámí wo awaú egípa axípi nerí²³ nowani eni e néra nuro niaiwí wí memeá nipémáná ejánayí apixí eni pejinigini.” Ewayí xwiyáripi Jisasomi e níriro yariñí re wigáwixini, “Ríwéná ámá pegfá níniyí wiápínameááná xexirímeá wé wíúmi dánjí waú awa eni niwiápínamearíná apixí axími meagíáwa ejagi náni apixí go go meaŋagi wiinaníwáriani?” yariñí e wiáná²⁴ Jisaso re uriñinigini, “Soyíné xwiyáripi Gorixoyá Bikwíyo eániñípi náni nijíá mimónipa ero ejí sixí eániñí Gorixoyápi náni eni nijíá mimónipa ero nero náni xwiyáripi wasiwa rarijoi.²⁵ Pegíáyí niwiápínamearóná ámí meánipírámani. Ajníají ajnínamí ḥweáwa imónigíápa axípi e ḥweapírárini.²⁶ E níriri aiwi segí dijí ‘Pegíáyí ámí wiápínameapaxímani.’ yaiwiarigíáyí náni xwiyáripi osearimini.” nuriri re uriñinigini, “Pegíáyí ámí niwiápínameapírárini. Xwiyáripi Moseso íkíá onimiánáina ríá miní ápiawí wearíjagi wiñiñípi náni Bikwíyo níriniri eániñípi sini iá miropa regíawixini? Moseso ríá apimi siywí winána xegí xiáwowa Ebiríamo tíni Aisako tíni Jekopo tíni awa pegíámi ejáná aiwi omi Gorixo re uriñinigini, ‘Nioni díxí ráwowa Ebiríamo tíni Aisako tíni Jekopo tíni awayá Ijwíá imóniñáonirini.’ E uríagi náni awa pegíáwa aiwi wigí dijí sini siñi imóniñagía náni Gorixo ‘Awayá Ijwíáonirini.’ ripaxírini.²⁷ O ámá xíomi dijí niwikwíroro péá aí ayí sini wigí Ijwíáonirini. Ámá xíomi dijí miwikwíró pegíá tíni sini siñi ḥweagíá tíni aiwi wigí Ijwíáomani. Soyíné dijí aga wasiwa moarijoi.” uriñinigini.

“Ijwí ikaxí gímini gípi seáyi e imónini?” urigári nánirini.

²⁸ Ijwí ikaxí eániñípi mewegíá wo nibiri Jisaso Sajusiowa tíni xwiyáripi ximiximí niníro rínaríjagía niwiníri Jisaso rixa pírániñí urejwípearíjagí

aríá niwiri yariñí re wiñinigini, “Ijwí ikaxí eániñí niyoní gímini gípi seáyi e imónini?” yariñí e wíagi²⁹ Jisaso re uriñinigini, “Gorixoyá ijwí ikaxí eániñí seáyi e imóniñípi ripirini, ‘Isireriyíné aríá époyi. Negí Áminá Gorixo ná woní onirini.³⁰ Gorixomi diñí sixí nuyiríná onimiápi onimiápi muyipa époyi. Diñí sixí uyiro diñí wíkwíroro ejí neániro xídiro érírixini.’ Ijwí ikaxí seáyi e imóniñípi apirini.³¹ Ámi axípi níriniri eániñí bi ripirini, ‘Ámá aŋí nemeríná sijwí wíñariñiyí náni wará dixí náni diñí sipí siariñípa axípi diñí sipí wírfíni.’ Ámi bi eániñípi apirini. Gorixoyá ijwí ikaxí eániñípi mewejo re uriñinigini, “Nearéwapiyariñoxini, nepariní. Joxi xixeni miñí nirori re ríni, ‘Gorixo ná woní onirini. Axípi óniñí wo mimónini.³² Gorixomi diñí sixí nuyiríná diñí sixí uyiro diñí wíkwíroro ejí neániro xídiro eríni. Ámá aŋí nemeríná sijwí wíñariñiyí náni wará dixí náni diñí sipí siariñípa axípi diñí sipí wírfíni.’ Joxi xixeni e ríni. Ámá Gorixo náni sipisipí bi miní noní ríá níkeáárirónárani, bi niniro ridiyowá níyárirónárani, nerínayí naŋí yarigíá aiwi ámá Gorixoyá ijwí ikaxí apiaúmi xídarigíáyí seáyi e imónini.” uríagi³³ Jisaso ijwí ikaxí mewejo diñí pírániñí nimori naŋí e urariñagí aríá niwiri re uriñinigini, “Joxi diñí sini e nimóá nurínayí nioní náni diñí ninikwírori Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí neamejweaníe náni páwipaxí imónirífini.” uríagi ámi ríwíyo ámá níni ayá urariñagí náni wí yariñí ámi bi owimíñiri mibipa egíawixini.

“Kiraiso niaíwí goyáorini?” uríñí nánirini.

³⁵ O sini Judayiyá aŋí sipisipí ridiyowá yarigíwámi dání nuréwapiyiríná ámá e epíroyí egíayo yariñí re wiñinigini, “Ijwí ikaxí eániñípi mewegíawa pí náni re rarigíáriñi, ‘Ámá nene yeáyí neayimixemeañí náni aríowayá xwíá piaxíyo dání niwiaroríná sa xiáwo mixí inayí Depitoyáo imóniníáriñi.’ pí náni rarigíáriñi?³⁶ Depito Gorixoyá kwíyí tñi níriri ríwamíñí nearíná ámá yeáyí neayimixemeañí náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronío náni re níriri eajírini, ‘Gorixo gí Ámináomí re uriñinigini, ‘Joxi wé náumíni niywæri sijwí naníri níweajáná mixí sianiro bíáyo xopirári ríwiimíáriñi.’’ uríñinigini.³⁷ Depito ríwamíñí api níriri nearíná aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronío náni ‘Gí Ámináoyí ríagi náni arige nerí sa xegí xewaxo imónini?’ uríagi ámá e epíroyí egíayí xegí xwiyíá aríá niwiróná yayí winiñinigini.

“Ijwí ikaxí mewegíáwa yarigíápa mepaní.” uríñí nánirini.

³⁸ O sini nuréwapiyiríná re nura uñinigini, “Ijwí ikaxí eániñípi mewegíáwa yarigíápi mepa érírixini. Awa ámá weyí oneamépoyiniri rapirapí sepiá niyíními aŋí emero ámá yayí ‘Ámináoxiní onearípoyiniri

awí eánarigé anjí emero ³⁹rotú anjyo nipáwirínárani, aiwá imixarigé niijwearínárani, símí símí e ñwearo ⁴⁰apixí aníwami amipí níni íwí urápaniro náni ero ámá aríá egé dání Gorixomí xwiýá ririmí niwiríná aniñí niwia uro yarigíápi seyíné mepa éírixini. Ríwéná Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí neríná awa xwiýá xwé meárinipíráriñi.” urijinigini.

Apixí aní wí nigwí tiñípi nánirini.

⁴¹O sini anjí ridiyowá yarigíiwámi ínimi anjí nemeríná nuri Gorixo náni nigwí tayarigé oríwámíni e éí niijweámáná ámá obaxí nimúroayiróná nigwí taríngáa niwiniri nigwí xwé tígíáyí xwé taríngáa niwiniisáná winijinigini. ⁴²Apixí aní uyípeayí wí omí nimúrori moní ríá ninjí biaú tíagi niwinimáná ⁴³xegí wiepisariñowami “Eini.” nuriri re urijinigini, “Nioni nepa searariñini. Apixí aní amipí mayí rí Gorixo náni nigwí onímiá ná biaúni tíí aiwi ámá níni tíáyo seáyi e imónini. ⁴⁴Ámá nigwí xwé tíáyí ná sini niwejáná obaxí taríngáa aiwi apixí ríyí mayí ejagi aiwi xegí nigwí aiwá náni bí epaxípi níni tiñoi.” urijinigini.

“Añjí ridiyowá yarigíiwá pineapíráriñi.” urijí nánirini.

13 ¹Jisaso anjí ridiyowá yarigíiwámi píni niwiárimi waríná xegí wiepisariñowa wo re urijinigini, “Nearéwapiyariñoxini, anjí awiaxí ikwíróniri sínjá nají niijweaxa uri ejí eyí siñwí winei.” uráná ² o re urijinigini, “Añjí xwé tiyí siñwí riwiniñini? Ríwéná sínjá kikírónijí ripiyí womí seáyi e ikwiárininíámani. Níni nikwierómioaníáriñi.” nurimi ugíawixini.

Xeanijí xámi wímeaníápi náni urijí nánirini.

³O díwí miijí Oripiyi riniñíyo niijweari anjí ridiyowá yarigíá píni niwiárimi yapíáminí weniñí nero ñweajáná wiepisariñí Pitao tíni Jemiso tíni Jono tíni Adiruo tíni wigípi ⁴yariñí re wigíawixini, “Joxí ‘Sínjá womí seáyi e ikwiárininíámani. Nikwierónowiníáriñi.’ nearíipi gína imóniníáriñi? Siñwí ayo niwinirane ‘Rixa nimónini anwi ayoríani?’ yaiwianíwá náni pí ekiyijí neaininíáriñi? Ekiyijí neaininíápi náni áwañí nearei.” uríagía ⁵o áwañí nuriri re urijinigini, “Ámá wí yapí searéwapiyaniro epíriá ejagi náni diñí fá nixiriro éírixini. ⁶Ámá obaxí wo wo nibayiro yoí nioniyá niriniro yapí re searéwapiyaniro epíriáriñi, ‘Yeáyí seayimixemeámía náni aríowayá xwiýá piaxíyo dání iwiarojáonirini.’ searéwapiyaniro éáná ámá obaxí ‘Nepaxini.’ niyaiwiro xeñwíyo xídípíráriñi. Ayináni nioní searariñápi diñí fá nixiriro éírixini. ⁷Seyíné ‘Añjí ayo mixí inariñoi.’ ránayí, xwiýá imijí ‘Añjí wúmi mixí inariñoi.’ riniméánayí, wáyí mepani. Mixí ayí xámi nigá nuri aiwi síá yoparí Jisasoní weapímíáyi sinirini. ⁸Ámá gwí wirí niwiápnímearo

wíniyí tíni mixí iniro ero mixí inayí wí niwiápñimearo wí tíni mixí iniro ero aŋí wíyí wíyo poboní eri aŋí wámi agwí nání ikeamóniro yarijagi niwiniríná diŋí re yaiwipírá nání ‘Ríwéná xwé enía nání iwamíó ríyí riyarini?’ yaiwipírá nání seararijini. Apixí niaíwí nixiriríná diŋí re yaiwiarigápa ‘Ríwéná ríniŋí xwé nimirí nání iwamíó riniarini?’ yaiwiarigápa soyíné ení nioní rarinjápi niwiniríná re yaiwírixini, ‘Ríwéná xeanijí xwé neaímeanírárfani?’ yaiwírixini. ⁹Nioni ríwímini nimamopírixiniri nioní seararijápi símímini tiro awníŋí ḥwearo érírixini. Seyíné nioní nixídarijagía nání ámá wí pírí owiaíkianeyiniro íá niseaxero negí Judayíyá opisí aŋýo seawáríro rotú aŋí neneyáyo dání iwanjí seamépero epíríárini. Mixí inayí tíni gapimaní tíni ayíyá siŋwíyo dání ení niseaurárimáná xwirixí seamepírá ejagi aiwí nioní nání sini urírixini. ¹⁰Xwiyíá nioní nání yayí seainarijípi ámá gwí wirí wirí níní aríá wigíámi ejáná ámi weapímárfani. ¹¹Ayí íá niseaxero opisí aŋýo seawáráná ayá síwí nisearori ‘Píné arire uraniréwini?’ miyaiwipa érírixini. Íná Gorixo pí pí nání searíyí ananí kwíyí oyápimi dání urípírárfani.

¹²Xexirímeá wo niwiápñimearei xexirímeámí opikípoyiniri íá nixerí opisí aŋýo wáríri xanowa ení wigí niaíwí opikípoyiniri íá nixerí opisí aŋýo wáríro niaíwíyí ení xaniyaúmi opikípoyiniri wáríro epíríárini.

¹³Seyíné yoſ nioniyá níriro xídaríjagía nání wikí niseaóniro símí tíni seaipírárfani. E seaipírá ejagi aiwí giyí giyíné ejí neániro nioní nixídiro aŋíŋ diŋí nikwíroro nerínayí, síá yoparí nioní ámi bimáyí Gorixo ananí yeáyí seayimixemaneárfani.

Ámá wo ḥwíá imónije xórórí enína nání uriŋí nánirini.

¹⁴“Seyíné ámá sipí seaikárijo ḥwíá imónije xórórí nerí xwiríá ikixéagi niwinirínayí ámá Judia piropenisíyo ḥweagíyí díwí tíŋí e nání éí yírixini. Ámá giyí xwiyíá rípi íá roarigíyí diŋí píráníŋí móírixini. ¹⁵Ámá giyí giyí aŋí waíwíyo nipeyiro seáyímini miriniŋiwámi niŋwearo ‘Sipí neaikárijo rixa ḥwíá imónije xwiríá ikixérfani.’ rinaríjagía aríá niwirínayí niwiápñimeámáná amipí íními aŋí miriniŋiwámi weŋípi meaaniro nání mipáwipa sa díwí tíŋí e nání aŋíni éí yírixini. ¹⁶Ámá aiwá omiŋyíyo yarigíyí ení aríá e niwirínayí ámi iyíá meaaniro nání aŋí e nání mupa sa díwíyo nání éí yírixini. ¹⁷Íná apixí niaíwí agwí egíwa tíni sini niaíwí amiŋí narigííwa tíni aŋíni éí upaxí menjagi nání aveyí. Arige aŋíni díwíyo nání éí yipírárfani? ¹⁸Aŋíni éí mupaxí neaimóniniginiri Gorixomi rixiŋí re urírixini, ‘Íná imiŋí miripa éwínigini.’ urírixini. ¹⁹Gorixo xwíá imixiri aŋína imixiri ejí e dání ámá xeanijí nimóga bagía aiwí sipí seaikárijo ḥwíá imónije xwiríá ikixéáná xeanijí ríá tíŋí seaikárinírfani. Xeanijí íná imóniníápi tíni ámí wí xixeni imóniníá menini. ²⁰Gorixo ‘Xeanijí api aŋíni píni owiárini.’ miyaiwipa nerínayí ámá níní miŋweapaxírfani. Ámá xío eyíroáriŋyí

náni diŋj nímorí náni ‘Xeanijí apí aŋní anipá oimónini.’ yaiwiníá ejagi náni apaxí mé píni wiáriníárini. ²¹ Xeanijí apí seaímeááná ámá wí ‘Amá yeáyí neayimixeméanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dáni iwiaronío jíwo ɻweani.’ ránayírani, ‘Riwo ɻweani.’ ránayírani, aríá miwipa éríxini. ²² Wí epaxí ejánayí, ámá Gorixo eyíroáriŋíyo yapí wíwapiyaniro neríná nepa mimónipa nero aí ‘Aríowayá xwíá piaxíyo dáni iwiaroŋáonirini.’ nurimáná emímí ero ayá riwamónipaxí imónijípi ero epírífári. Wí nepa mimónipa nero aí ‘Gorixoyá wíá rókiamoariŋáonirini.’ uriro emímí ero ayá riwamónipaxípi ero epírífári. ²³ Amipí ríwéná imóniníápi náni rixa áwaŋj searíagí yapí seaíwapiyipírixiníri náni diŋj nímorí éríxini.

Ámá imóniŋo aŋínami dáni weapiníápi nánirini.

²⁴ Xeanijí apí nipini rixa niseaímeámáná ejáná sogwí síá yiniri emá wíá móniipa erí ²⁵ siŋj aŋínami dáni exweánowiri amipí ejí eániŋjí aŋínami ejíyí úpiyiniri nemáná ejáná ²⁶ ámá imónijáoni ejí neániri agwíyo dáni wíá nökía weapariŋagi nanipírifári. ²⁷ Nanáná aŋínají ámá Gorixo eyíroáriŋí xwíá rírími nírímíni aŋí gími ɻweagíáyo wirímeaemepíri urowárimírári. urijinigini.

Ewayí ikaxí íkíá pikí nánirini.

²⁸ E nuriríná ewayí xwíyíá ripí urijinigini, “Íkíá pikíyi riniŋjíyí reŋjí siŋj neániro miŋí ináná ‘Xwiogwí rixaríani?’ yaiwiariŋíárini. ²⁹ Pikíyíniŋjí xwiogwíná náni nijíá imónipíri yariŋípa xwíyíá nioni ekiyíŋjí náni searíayí rixa imónariŋagi níwíniřínyí diŋjí re yaiwířixini, ‘Jisaso rixa niweapíri náni riyarini? Rixa aŋí fwí éniŋjí rónapini.’ yaiwířixini. ³⁰ Nepa searíŋjí. Ámá gwí axí rírí síní anipá mimónipa ejáná nioni searíápi wí surímá mimónipa neri nipini xixení imóniníárini. ³¹ Xwíá tíni aŋína tíni anipá imóniníá ejagi aiwí xwíyíá nioniyá wí surímá imóniníámani.

Jisaso weapiníáyi náni ámá níni wo nijíá mimónini.

³² Nioni ámi gíni gíná niweapímá nániyí ámá níni aiwí wo nijíá mimónini. Aŋínají aiwí nioni aiwí majíá imónijwini. Sa gí áponi nijírári. ³³ Ayináni diŋjí pírániŋjí nímorí ɻweářixini. Nioni gíni gíná niweapímá náni seyíné majíá imónijagíá náni xwayí naniri ɻweářixini.” nuriri ³⁴ re urijinigini, “Nioni niweapímá nániyí réniŋjí imónini. Ámá wo aŋí wími uriníminiri nuríná xináwániŋjí omijí wíiarigíáwa o omí ‘Nioni úáná omijí joxí niiariŋípi pírániŋjí niřírixini.’ nura ujinigini. E neríná womí ‘Aŋí fwí e awí roariŋoxí xwayí naniri awí róřixini.’ urijo ejípi ³⁵ soyíné axípi éřixini. O ‘Aŋí xiáwo gíni gíná binířeníŋjí?’ niyaiwiri ‘Síápi tíni binířeníŋjí? Ářwegíyo binířeníŋjí? Karíkarí ríaiwá raríná binířeníŋjí? Wíá móniŋjími binířeníŋjí?’ niyaiwia nuri majíá nimóniri náni ³⁶⁻³⁷ o nioni sá wejáná nímeaniginíri

anijí xwayí naniri awí roariñípa niyínéni eni nioni weapimía náni pírániñí dijí nimoro ḥweárixini. Seyíné eni maiwí nikáriga warinagía sijwí seanimigíniri náni searinjini.” urinjinigini.

Jisaso náni mixí megíá nánirini.

14

¹Rixa síá wiyaú óráná síá ejíná ajiñajo Judayo murojí náni bisíkeriá yisí mayí iwamíó narigíáyi —Ejíná síá ayí Judayo Isipiyí mixí ináyo íá xejwiráriñáná Gorixo niaiwí xámijí níni opikíminiri ajiñají oyáo urowáriñí aiwi Judayí Gorixo ḥwí ikaxí uríipi tíni xixení nerí bisíkeriá yisí mayí úrapí nimixiro niniro sipsipí nipíkiro ówanjyo ragí xópé yáriá ejagi náni ajiñajo ayo mûronjinigini. Ayináni xwiogwí o o pwéáná Judayí Gorixo ejípi náni dijí miwinipa eniginiri sipisipí nipíkiro bisíkeriá yisí mayí úrapí nimixiro narigíárini. Rixa síá wiyaú óráná síá ajiñajo Judayo murojí náni bisíkeriá yisí mayí iwamíó narigíáyi imóninía ejáná apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni ḥwí ikaxí eániñípi mewegíawa tíni awa Jisasomi arige ínimi íá nixiriro pikianréwiniro ínimi mekaxí nímero ²re rinigáwixini, “Síá ayimi ámá níni aiwá imixaniro epíroyí egíayimi ayí mixí épímixamoaniginiri mipíkipa éwanigini.” rinigáwixini.

Apixí wí omí werixí wiwayímonjí nánirini.

³Jisaso ámi aji yoí Betani náni nuri Saimono peiyí imónagoyá ajiyo niywæri aiwá naríná apixí wí werixí dijí naejí eaarijí sixí wá —Sixí awá nigwí aga xwé rojwárini. Awá nimeámi nibiri íá nóxayimixiri Jisasomi miyjyo iwayimóáná ⁴wa wikí dijí niwiaawiwo re rinigáwixini, “Í pí náni werixí nigwí xwé rojípi xwiríá ikixearini? ⁵Nene werixí api nigwí náni bí nerí sijwiriyí, nigwí K300 seáyi e nimearane ámá uyípeayíyo arirá niwirane miní wipaxírini.” niriñiro ímí mixí uraríná ⁶Jisaso re urinjinigini, “Xe oeni. Pí náni ayá wí urarijoi? Í naejí niarini. ⁷Ámá uyípeayí sini seyíné tíni anijí ḥweapírá ejagi náni gíni gíná ‘Ayo arirá owianeyi?’ niriñá anani arirá wipaxírini. E nerí aiwí nioni seyíné tíni nawíni anijí re ḥweámíámani. ⁸Í ‘Arige neríná Jisasomi arirá wimíáriani?’ niyaiwiri xwáripáyo nitípíri ejagi náni anijíni xámí gí waráyo xópé niárarin. ⁹Nepa seararinjini. Xwíá rírí nírimini ami gími xwiyíá nioni náni yayí seainarinjípi wáí nemero nurimeríná apixí rí nioni werixí dijí naejí eaarijí ripí niwayimóípi náni eni repiyí wíáná ‘Jisasomi apixí wí e iyí rejinigini?’ yaiwipírárini.” urinjinigini.

Judaso miyí urinjí nánirini.

¹⁰Jisasoyá wiepisarijí wo, Isikarioti dájí Judasoyí rinijo apaxípániñí imónigíá xwéowami Jisaso náni miyí uriminiri nuri niwímearei ¹¹miyí uráná awa yayí nero apaxí mé re urigáwixini, “Nigwí siapaníwini.”

uríagía Judaso nuri Jisaso xegípi ḥweáage awa anani íá xiripírfé sijwí wináriminiri omi sijwí winaxídimejínigini.

Aiwá Ajínají Múronjíyi náni nigíá nánirini.

¹² Bisíkeríá yisí mayí iwamíó narigííná rixa ajínajo Judayo síá ayimi múronjí náni diŋí mopíri náni sipisipí miá pikiaríná xegí wiepisarijowa Jisasomí re urigáfawixini, “Ge nurane aiwá ajínajo neamúronjíyi náni ríá yearijwápi joxi tíni nawní nanípi riymí yáraníwini?” uríagía ¹³ o wiepisarijyí waúmi nurowáriri re uriŋinigini, “Jerusaremi náni nuri aŋjyo áwinimí ámá wo iniigí sixí nixirimí waríŋagí óróri ninirónayí númi úisixini.

¹⁴ Númi nuri aŋjí o págwíwámi awagwí eni nipáwiri aŋjí xiawomi yariŋí re wíisixini, ‘Yearéwapiyariño re ríinigini, “Gí wiepisarijowa tíni aiwá Ajínajo Neamúronjíyi náni niniríná aŋjí awawá giwámi dání naniréwini?” ríinigini.’ uráná ¹⁵ o aŋjí awawá seýimi ikwírónijíwá fkwiajwí níni rixa pírániŋí imixáriŋijíwá siwá eainiŋoi. E eaíáná awagwí e aiwá none náni riymí éisixini.” uríagi ¹⁶ awaú nipeyeari aŋpípmi náni nuri Jisaso uríipa xixení nerí aiwá Ajínajo Múronjíyi náni riymí egíisixini.

¹⁷ Síapi tíni Jisaso tíni wiepisarijí wé wúkaú sikkí waú tíni awaú aiwá riymí éeíe náni nuro ¹⁸ aŋjyo nipáwiro niŋwearo aiwá niniróna Jisaso re uriŋinigini, “Nepa seararijini. Aiwa narijwá rone woxí nioni náni miyí nuriříni.” uríagi ¹⁹ awa ayá sípí wíagi wo wo re urayigáfawixini, “Nionimaní. Nionimaní.” urayaríná ²⁰ o re uriŋinigini, “Wé wúkaú sikkí waú egíoyíne woxirini. Soyíné nioni tíni mýo eaqwanírjwáone woxirini. ²¹ Woxí xwiyá Gorixoyá ámá imóniŋáoni náni ríwamínjí niriříni eániŋjípi tíni xixení niriříni. Ámá imóniŋáoni náni miyí uríoxiyí síá wiyi joxi majíá rórínáejagí náni aveyí! Xináí omi mixiripa nerí sijwiriyí, naŋjí imónimíminiri ejírini.” uriŋinigini.

“Ripi gí warárini.” uriŋí nánirini.

²² Sini aiwá niniróná o bisíkeríá bí nimeari Gorixomi apí náni yayí niwimáná kwíkwírimí nerí yaŋjí niwia nuríná re uriŋinigini, “Nírapípoyi. Ripi gí warárini.” nurimáná ²³ wainí iniigí kapíxí wá nimeari Gorixomi yayí niwiri awamí miní wiáná nowani niiga waríná ²⁴ re uriŋinigini, “Wainí ripiyí gí ragírini. Nioni ámá níni náni nipikíáná ragí nioniyá xwíáyo pwariŋagi niwiniríná soyíné re yaiwipíráříni, ‘Xwiyá siŋj “Nioni niperiŋjípmi dání yeáyí seayimixemeámíříni.” réroáriŋjíyí neparini.’ yaiwipíráříni. ²⁵ Nepa seararijini, ‘Nioni iniigí wainí ámi wí miní néra núsáná Gorixo rixa xwioxíyo míméámí nerí seamejweaníe ḥweajáná ámi siŋj nimíříni.’ seararijini.” nuriri ²⁶ sonjí bi nírimowa nipeyearo díwí Oripio náni ugíawixini.

“Pitaoxi ríwí nimorříni.” uriŋí nánirini.

²⁷ Jisaso re uriŋinigini, “Ewayí xwiyá níriníri eániŋjí ripi aráa nípoyi, ‘Gorixo sipisipí meariŋomi pikioreawáráná sipisipí níni

wíwíni umiamoniŋoi.' E níriniri eániŋpi tíni xixeni soyíné wáyí nero nionini niepisamopíráoi. ²⁸E nerí aiwi nioní Gorixoyá diŋí tíni niwiápínameámáná Gariri piropenisíyo xámí seameámíráini." uríagi aiwi ²⁹Pitao re uriŋinigini, "Ámá nní siepisamopíri aiwi nioní wí e emiméini." uríagi ³⁰Jisaso re uriŋinigini, "Nepa rirariŋini. Síá riyimi karíkarí sini ríaiwá biaú mirípa ejáná jiwaníŋoxi biaú bi re rayiríini, 'Jisaso tíni nikumixiníri emeariŋá wonimaní.' biaú bi rayiríini." uríagi aiwi ³¹Pitao arfkí re uriŋinigini, "Wa nioní tíni nawíni niyeapikiri aiwi nioní wí 'Jisaso náni majíonirini.' rimiméini." uraríná wiepisariŋí wía eni axípi rígíawixini.

Ojíkwíyo dání Gorixomi rixiŋí uriŋí nánirini.

³²Awa ojíkwíí yoí Gesemaniyo nirémoro Jisaso wiepisariñowami re uriŋinigini, "Nioni Gorixomi yariŋí wími náni yimi soyíné re ɣweápoyi." nuriri ³³Pitaomi tíni Jemisomi tíni Jonomi tíni niwirimeámi nuríná ayá síwí nurori diŋí ríá uxeariŋagi ³⁴re uriŋinigini, "Diŋí ríá nixeariŋagi náni rixa nipepaxí niarini. Soyíné re xwayí naniro ɣweápoyi." nurími ³⁵jíamíni e onimiápi nuri miŋí xwíáyo níkwírori Gorixomi yariŋí niwiríná imónipaxí ejánayí awa minipikí wiárí onímúrípoyiniri Gorixomi re uriŋinigini, ³⁶"Gí ápe, joxi ananí mepaxí wí mimónini. Nípikaniro yarigíá iniigí yíkí yariŋíniŋí imóniŋí rípi ananí emi nimamoríréini? Nioni yariŋí nisíri aiwi gí diŋí xídimiméini. Dixí diŋí pí pí yaiwíyí nirixídimíni." Gorixomi e nurími ³⁷nibiri wenijí éiyí wíniŋinigini. Awa sa weŋagía niwiniri Pitaomi re uriŋinigini, "Saimonoxi sá riweŋini? Wenijí nero onimiápi mijweapaxí riseaimónarini?" ³⁸Obo nibiri yapí seaíwapiyinigini. Siŋwí naniri niŋwearo Gorixomi rixiŋí urípoyi. Diŋí tíni ananí 'Jisasomí pí pí wímeáyí xídaníwini.' niyaiwiro aiwi segí wará náni ayá nírimixiniro náni éí seaininiŋoi." nurími ³⁹nuri Gorixomi yariŋí wíípi axípi ámi niwimáná ⁴⁰ámi nibiri awa wigí siŋwí sipíxipíxí winariŋagi náni sá órówapiŋagía niwiniri xwiyá bi murágia niwiniri ámi Gorixomi yariŋí wiminiri nuri niŋweanjsáná ⁴¹nibiri re uriŋinigini, "Síni sá riwoyíné riweŋoi? Kikiá riyariŋoi? Rixarini. Ámá imóniŋáoni pasá níáná fwí yarigíawa fá nixepíri rixa agwirini. ⁴²Wiápínameápoyi. Rixa owaneyi. Pasá nino rixa iwo barini." uriŋinigini.

Jisasomí pasá umeŋí nánirini.

⁴³Síni e uraríná re ejinigini. Wiepisariŋí wé wúkaú síkwí waú imónigíawa Judaso apaxípániŋí imónigíá xwéowami tíni ɣwí ikaxí eániŋpi mewegíawamí tíni Judayí mebáowami tíni miyí uráná awa wigí ámá iwaní tíni kirá tíni fá xirigíawamí awí nearo Judaso tíni Jisaso tíŋí e náni wírénapáná awa nibiro Jisaso wiepisariŋí wíami uraríná wímeagíawixini. ⁴⁴Jisasomí niwímeeróná Judaso óí e nuróná

re uríipa, “Nioni pasáninjí numerí omi kíyí nimiaúniríná símimajíónijí re seaiarijnini, ‘O Jisasorini.’ Omi soyíné fá nixiriro níméra úpoyi.” Óí e nuróná e uríipa⁴⁵ rixa Jisasomi niwímeáríná re ejinigini. Ajwi e nuri “Nearéwapiyaríjoxini” nuriri kíyí miaúniñinigini.⁴⁶ Kíyí miaúnaná omi mírí nuro fá xirigíawixini.⁴⁷ fá xiraríná ámá Jisasoyá xío tíni rogiá wo kirá arerixíyo wérónipíjí nimixearei ámá Jisasomi fá xirarigá womi —O apaxípánijí imónijí seáyi e imónijoyá xináinjí nimóniri omijí wiarijorini. Omi miñjí oróminiri éfyí pírí nimoyíkiri aríá miñjí niwirípearei mamówáriñinigini.⁴⁸ E éaná Jisaso mixí bíawami re uríjinigini, “Soyíné ámá íwí yarigíayo fá xiraniro náni mixí nimónimi warigíápa nioni ení fá nixiraniro náni mixí nimónimi ribarijoi?⁴⁹ Síá ayí ayimi ají ridiyowá yarigíiwámi sijáni nimóniri searéwapiyaríná soyíné wí fá minixirarigíawixini. Pí náni? Ayí píné Gorixoyá nioni náni niriniri eániñjípi xixeni imónini náni yarijoi.” uraríná⁵⁰ wiepisarijí nowani omi niwiepisamoárimi ugíawixini.⁵¹ Awa niwiepisamoárimi úáná niaíwí sikiñjí Jisasomi xídarijí wo rapirapí apíá wejíni xopixopí nirónimi nibiri Jisaso tínjí e axí e rónapáná mixí bíayí omi fá xiraniro éíayí⁵² rapirapí ú nipíripeárimi aikí mayo éí uñjinigini.

Áríwiyimi Jisasomi xwirixí umegíá nánirini.

⁵³ Mixí bíayí Jisasomi nimeámi apaxípánijí imónijí seáyi e imónijo tínjí e náni nuro e wáráná apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni Judayí mebáowa tíni ɣwí ikaxí eániñjípi mewegíawa tíni awí eánaríná⁵⁴ Pitao Jisasomi mixí bíayí nimeáa waríná ná ríwíyo númi nuri apaxípánijí imónijí seáyi e imónijoyá ákiñjáyo nipáwiri porisowa tíni niujeámáná ríá imónaríná⁵⁵ apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni xwirixí mearigíá nowani tíni awa ámá sijwí íwí winarogíá wí xwiyíá Jisasomi anani nipikipaxí imónijí bi orípoyiniri nero aiwi Jisasomi píkipaxí bi mirarijagía niwiniro ɣweajáná⁵⁶ ámá obaxí omi nuxekwímoayiro aiwi axípini mirí bi bí nira nuríná⁵⁷ ámá wí éí niroro Jisasomini yapí nuxekwímoró re urigíawixini,⁵⁸ “Nene o re rarijagi aríá wiwanigini, ‘Nioni ají ridiyowá yarigíá riwá, ámá wé tíni mirigíá riwá nipineámáná síá wiyaú wiyi óráná ámi wiwá, wé tíni mimiripa egíá wiwá mirimíárini.’ rarijagi wiwanigini.” urarijagía aiwi⁵⁹ xwiyíá api aí axípini mirí bi bí nira warinjagía niwiniro⁶⁰ apaxípánijí imónijí seáyi e imónijo niwiápíñimeámi ajwi e nibiri Jisasoyá símí e nirómáná yarijí re wiwanigini, “Ayí xwiyíá ‘Joxirini.’ ríxekwímoarigíayo xwiyíá joxiyá wí ení miripaxí risiarini?” uríagi aiwi⁶¹ Jisaso xwiyíá wákwipaxí aiwi kíkíímí nimóniri xwiyíá bi murarijagi apaxípánijí imónijí seáyi e imónijo yarijí ámi bí niwiri re uríjinigini, “Joxí niaíwí Gorixoyáoxi, nene yeáyí neayimixemearía náni aríowayá xwíá piáxíyo dáni iwiaronjoxirani?” uríagi⁶² Jisaso “Nionirini.” nuriri re uríjinigini,

“Ámá imóniŋáoni Gorixo ejí sixí eániŋoyá wé náúmini ɻweari agwí tíni weapiri yariŋagi siŋwí nanipíříárini.” uríagi ⁶³ apaxípániŋí imóniŋí seáyi e imóniŋo wiči niwóniri nikinimóniri xegí rapírapí naxeri xwirixí mearigíá wíamí re uriŋiniginí, “Siŋwí fwí wínarogíáyí ríápi náni diŋj wí ikwíroanímewini. ⁶⁴ Xewaniŋo Gorixomi riperirí umeararíná soyíné rixa aríá wíoi. Diŋj soyínéyá pí ‘Oyaneyi.’ yaiwiariŋoi?” uráná awa “Xwiyá ámí bi ripaxí mimónigoi. Rixa opikípoyi.” niríasáná ⁶⁵ wa re egíawixini. Reajwí úriro írikwí siŋwíyo rití niyárimáná iwaŋí earo re uriro, “Wíá rókiamoaríŋoxini, amípí íními éfápi áwanjí ragoxi, iwaŋí go reaarini? Áwanjí nearei.” uriro néfasáná aní ridiyowá yarigíwá awí mearoarigíáwami míni wíáná awa eni símimanýyo wé upikákwiayigíawixini.

Pitao “O náni majónirini.” uríŋjí nánirini.

⁶⁶ Pitao, awa aríyo íními Jisasomi xwirixí mépero iwaŋí earo yaríná, o míde ákiŋáyo íními ɻweaŋáná apixí apaxípániŋí imóniŋí seáyi e imóniŋoyá omíŋí wíiarigíá wí nibíri ⁶⁷ Pitao ríá imónaríŋagi niwíniri siŋwí agwí niwináriŋisáná re uriŋiniginí, “Joxi ení Nasareti dámj Jisaso tíni emearigíáyí woxirini.” uríagi ⁶⁸ Pitao “Oweoi.” nuriri re uriŋiniginí, “Jíxí rariŋípí náni nioni majáriŋi.” nurimi niweri fwíyi tíŋj e éí rojáná ⁶⁹ apixí apíyá axí eni niweri o e roŋagi niwíniri ámá e rówapigíáyí tíŋj e dání omí árixá niwiri re uriŋiniginí, “Ámá oyí Jisaso tíni nawíní emearigíá worini.” uríagi aiwi ⁷⁰ o “Oweoi. Nionimani.” nuriri rojáná ámí fwíyo ámá e rówapigíáyí re urigíawixini, “Neparini. Joxi awa tíni emeariŋoxirini. Joxi Gariri piropenisíyo dájoxi ejagí náni Jisaso tíni emeariŋoxirini.” uríagia aiwi ⁷¹ Pitao sítí ikaxí niriri xwíá e dání re uriŋiniginí, “Ámá soyíné rarigíó náni majónirini.” rixa uráná re ejiniginí. ⁷² Karfkarí ríaiwá ámí bi ríagí aríá niwiri Jisaso “Síá riyimi karíkarí sini ríaiwá biaú miripa ejáná joxi ‘Jisaso náni nioni majónirini.’ biaú bí rayiríni.” uríipi náni diŋj niwíniri yapí urífyí náni ayá sítí wíagí fwí eanjiniginí.

Jisasomi Pairato tíŋj e wárigíá nánirini.

15 ¹ Wíá móniŋími apaxípániŋí imónigíá xwéowa tíni Judayí mebáowa tíni fwí ikaxí eániŋípi mewegíáwa tíni awa Judayí xwirixí mearigíá níni tíni awí neániro xwiyá nimixárimáná Jisasomi gwí niyiro nimeámi nuro émáyíyá gapimaní Pairatoyi rinijomí míni wíáná ² o Jisasomi yariŋí re wiŋiniginí, “Judayíyá mixí ináyoxiraní?” Yariŋí e wíagi Jisaso “Ayí joxi rariŋini.” uráná ³ apaxípániŋí imónigíá xwéowa omí símí tíni uxekwímoaríná ⁴ Pairato ámí Jisasomi yariŋí re wiŋiniginí, “Xwiyá joxiyá wí niwiápíni mirearí miripaxí risiarini? Ayí xwiyá ‘Joxini.’ rixekwímoarigíáyí onimiápi niriro miyariŋoi.” uríagi aiwi

⁵Jisaso xwiyáá wákwipaxí aiwi ámi píné bi mirfagi náni Pairato dijí ududí niwiga ujínigini.

Pairato Jisasomi níkweari wáriminiri ejípi nánirini.

⁶Síá Ajínajo Judayo Múroñyi imóniñjáná xwiogwí ayí ayo Judayí nuro wigí gwí ḥweagjá wo náni émáyí gapimanomí yarijí wíáná o ayí nioni náni yayí onípoyniri nimixeari uwáriagfrini. ⁷Iná ámá wo Barabasoyi riniño —O ámá wa tíni niwiápñimearo “Wauyowami mixí oxídowáraneyi.” níriniro awa tíni mixí niniróná o ámá womí píkíagi émáyí omí tíni ámá xío tíni niroro mixí egíawamí tíni gwí yágia náni o ína kírapusí aŋjyo ḥweajorini. ⁸O náni oxí apixí níni aiwá api náni awí eánigiyáá émáyí gapimaní Pairatomi nuro yarijí re wigíawixini, “Xwiogwí ayí ayo negí ámá gwí ḥweagjá wo neaiapagípa ámi wo neaiapiréini?” uríagjá ⁹⁻¹⁰Pairato “Apaxípánijí imónigjá xwéowa Jisasomi sípí dijí niwiaiwiro náni gwí niyiro nimeámi nibiro niapáoi.” niyaiwiri re urijinigini, “Segí mixí ináyí Jisasoyi riniño seawáriminréini?” uríagi aiwi ¹¹apaxípánijí imónigjá xwéowa wíá móniñjími ámá aiwá api náni epíroyí egíayo re rináriméíá náni “Jisaso pí enijoil! O náni yarijí miwipani. Barabaso náni yarijí wípoyi.” rináriméíá ejagí náni ¹²ayí Pairatomi re urigíawixini, “Barabaso neawárii.” uríagjá Pairato re urijinigini, “Judayínéyá mixí ináyí urigíomí pí emíini?” uríagi ¹³ayí xixewiámí re urigíawixini, “Íkíáyo yekwirowárei.” uríagjá ¹⁴Pairato re urijinigini, “Pí íwí éé náni e emíini?” uríagi aiwi awa xixewiámí nura nuro “Íkíáyo yekwirowárei.” urayarijagjá ¹⁵Pairato ayo oyapemiximiniri nerí re ejinigini. Barabaso nimixeari nuwárimáná xegí porisowa Jisasomi iwaŋjí xaíwí nimépéfasáná ejáná awami re urijinigini, “Omí nimeámi nuro Íkíáyo yekwirowáripoyi.” urijinigini.

Omí riperirí umeariro íkíáyo yekwirowáriro egíá nánirini.

¹⁶Porisowa Jisasomi nimeámi gapimanoyá aŋiwámi —Ají yoí ayí Píretoriumiyi riniñiwámírini. Ají iwámi nipáwiro wauyí poris nowamini “Eini.” nuriro “Omí riperirí omépeaneyi.” níriniro re egíawixini.

¹⁷Rapirapí ayá rijí wú mixí ináyí yínarigjá wú nimearo omí nuyíriro ópiyá ejíniñjí imóniñjí wirí nikíkiyimáná mixí ináyí aminaŋwíniñjí imóniñjí miŋjyo díkínarigjápa miŋjyo xaíwí udíkiáriro nemáná ¹⁸mixí ináyíyo yayí wiariġíápa riperirí niwiro re urayigíawixini, “Judayíyá mixí ináyoxirini.” nurayiriná ¹⁹wegwíá tíni miŋjyo iwaŋjí earo reajwí úriro xómijí niyíkwiro miŋj xwíáyo íkwíroro nero ²⁰rixa riperirí numépéfasáná rapirapí ayá rijú niwiriro ámi xegú nuyíriro Íkíáyo yekwirowáraniro náni niméra nuro ²¹óí e nuriná ámá obaxí pwarigjá womí xegí yoí Saimonoyi —O ají yoí Sairini dáŋorini. Xewaxo yoí Arekísadaorini. Xexirímeáo yoí Rupasorini. Omí porisowa íá nixeró

“Jisaso náni íkíá yoxáí ripá nimeámi wuii.” nuriro ²² Jisasomi niméra nuro díwí bi Gorigota riniñípimi —Yoí míkí ayí ámá miñí gixweá nánirini. Díwí apimi nirémoro ²³ ámá wa Jisaso riniñí bi miwinipa oeniri marisiníá murfyí riniñí bi iniigí wainíyo niwayimori mini wianiro yariñagía aí o murápí “Oweoi.” uráná ²⁴ porisowa omi íkíáyo niyekwiroáriro xegí rapírapí yanj menaniro sárúyo dání “None go meaniríenijoí?” niriniro sárú egíawixini.

²⁵ Jisasomi 9:00 a.m. imónáná rixa sogwí xaíwí anaríná íkíáyo niyekwiroáriro ²⁶ ámá níni “O íwí ripí éí náni ripikiarijoí?” oyaiwípoyníri íkíá wárá nimearo “Judeyíá mixí ináyorini.” niriro ríwamíñí e nearo íkíáyo seáyi e nipírauro ²⁷ ámá ámáyá amipí íwí pikioráparigííwaú eni Jisaso tíjí e midimidáni niyekwiroáriro náni ²⁸ ríwamíñí ejíná Bikwíyo niriniri eániñí ripí, “O íwí yarigíá tñi nawní kumixigíáriñi.” riniñípi xixeni imóniñinigini.

²⁹ Ámá Jisasomi mini mini nímúroayiro ikayíwí numeariro payí niwianiróná miñí kiríkirí nimeaayiro re rigíawixini, “Re riñoxiraní? ‘Nliwaniñoni ají ridiyowá yarigííwá nípineari gí níiwini síá wiyaú wiýimi ámi mirimíráriñi.’ riñoxi ³⁰ ejí neániri jiwaniñoxi ejí niyoárimi wepínei.” urayaríná ³¹ apaxípániní imónigíá xwéowa tñi ñywí ikaxí eániñípi mewegíawa tñi eni ikayíwí numeariro re rigíawixini, “O ejí neániri ámáyo arírá wiago aí xewaniño arírá minipaxfrini. ³² Ámá yeáyí neayimíxemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroní ro Isirereneyá mixí ináyí riniñí roiy íkíáyo seáyi e dání niyoárinimi wepínítagí siñwí niwiniranénayí, diñj wíkwíroaníwini.” raríná ámá Jisaso tíjí e midimidáni yekwiroárigííwaú eni omi ikayíwí axípi umearigíísixini.

Jisaso peñí nánirini.

³³ Ayí e néra núíasáná ejáná rixa 12:00 ikwawedí imónáná re ejinigini. Ají nimirini síá niyináriri síá niyináriñisáná síá tñi 3:00 dání ámi wíá ókiáná re ejinigini. ³⁴ Jisaso ríaiwá ejí tñi niriri xegí Xibiruyí píné tñi re riñinigini, “Eroi, Eroi, rama sabakitani?” niriri aga píné “Gí Gorixoxini! Gí Gorixoxini, pí náni emi nímóini?” urarigíápa Xibiruyí píné tñi e ríagi ³⁵ ámá e rówapigíá wa aríá niwiro re rigíawixini, “Ai! Rixa Gorixoyá wíá rókiamoagí mipé ajínami peyiño Iraiiao náni ríaiwá rarini.” niriro ³⁶ ámá wo írikwí nimeari iniigí wainí niáí yariñípimi igíá nearí wegwiá wá tñi ayíwí nikiroárimáná wegwiáwámi nimaxirimáná o bí niniri siñj oeniri náni seáyi émi niwimíxániri re riñinigini, “Iraiiao omi íkíá tñi ejí oniñí niyoari nimeámi wepíníni ajínami dání weapiniríenijoí?” ríagi ³⁷ Jisaso ríaiwá ámí bí ejí tñi nirimo diñj niyámiga upjinigini. ³⁸ Diñj niyámiga úáná rapírapí sepiá ají ridiyowá yarigííwá awawá ñywíá tñjímíni epanjoárinijú áwini e axowárinijinigini.

³⁹ Porisowayá seáyi e imóniyo Jisaso nipearíná símimañímini nirori Jisaso péagi niwiniríná dijí niyámiga e úagi niwiniri re riñinigini, “Ámá roiyí neparini. Gorixomí xewaxorini.” riñinigini.

⁴⁰ Apixí wíwa eni Jisaso péáná ná jíami nirómáná sijwí wínarogííwa wigí yoí ríwarini. Mariaí —Í aŋí yoí Magídara dápírini. Í tñi apixí Mariaíyi riniŋí ámi wí —Í Jemiso onaxomí tñi Josesomí tñi xináírini. Í tñi ámi wí Saromíyi riniŋí tñirini. ⁴¹ Íwa Jisaso Gariri piopenisíyo emearfná númi nuro arirá wigííwarini. Ámi obaxí wíwa eni o tñi Gariri dání Jerusaremi aŋíyo náni bigííwa Jisasomí pikiaríná jíami dání sijwí wiñigíawixini.

Jisasomí xwíá weyárigíá nánirini.

⁴² Rixa síápi tñi síá ayi Sabaríá náni amipí pírániŋí imixárarigíáyimi

⁴³ Aramatia dánjí Josepo —O Judayí mebá seáyi e imónigíá worini. O Gorixo xwioxíyo míméamí nerí pírániŋí umejweanía náni dijí nikikayori wenijí nerí ɣweaŋorini. O masisíá miwí dijí sixí níniyi émáyí gapimaní Pairato tñíj e náni nuri éí nirómáná Jisaso piyo náni “Anani omeámini?” nuriri yariŋí wíáná ⁴⁴ Pairato Jisaso rixa ría péiniginiři “Porisowami meariyo obini.” niriri poriso rixa báná yariŋí re wiñinigini, “Jisaso rixa ripéinigini? Síni mipepa réinigini?” nuriri ⁴⁵ poriso “O rixa péinigini.” ríagi Pairato aríá e niwiri Aramatia dánjí Josepo Jisaso piyomi xe omeaniri sijwí wiñíagi ⁴⁶ Josepo nuri rapirapí apíá wejí wú bí nerí nimeámi nibiri piyomi niyoari nimeámi niwepíniri e nitimáná wigí yarigíápa xopixopí nirúa numáná xwáripáyo náni nimeámi nuri —Xwáripá ayi sítjáyo óí rixáriňíyirini. Ayimi nitimáná sítjá xwé wo mímegwinárí niméra nipuro óí majíwámi rití neríná éí ráráriňinigini. ⁴⁷ E yaríná Magídara dánjí Mariaí tñi Josesomí xináí Mariaíyi riniŋí tñi “Jisaso ge tipíriréoi?” niyaiwiri sijwí winaxídígíisixini.

Jisaso ámi wiápíniameají nánirini.

16 ¹Sá wegíípaú Sabaríá ayi rixa pwéáná síápi tñi Saromí tñi awí neániro wiápi tñi piyomi waráyo xópé wiaúwaniginiři íwa werixí dijí nají eaariŋí bi bí nero nitiro ²sá wegííwa Sadéyo wíá móniŋómi niwiápíniameámi Jisaso xwíá weyáriňije náni nuro rixa sogwí xemónapariňagi nirémoríná ³wiwanijíwa re rinigíawixini, “Ámá gowa sítjá óí majíwámi pírojo mímegwinárí neaiipíríréoi?” niriniríná ⁴wenijí éíáyí winigíawixini. Sítjá aga xwéo aí rixa mímegwinárí niniri ófyi sijáni iniňagí niwiniro ⁵aŋwi e nibiro ófyimi nipwáiro wenijí éíáyí winigíawixini. Aŋínají wo rapirapí apíá wejí sepiá wú niyínimáná daiwo éí ɣweaŋagí niwiniro uduď wíagía ⁶o re uriňinigini, “Uduď mepani. Nioni njíárini. Sewayíné Nasareti dánjí Jisaso, lkáyo yekwiroárigíomi sijwí wiinaniro bariŋoi. Síni re miwenini. Rixa wiápíniameáinigini.

Omi tigé anfá rí imónijagi wínípoyi. ⁷Rixa nuro wiepisinjowami tíni Pitaomi tíni eni áwanjí re urémeápoyi, ‘Jisaso Gariri píropenisíyo náni xámi seameanírárini. Xewanijo seariñípa xíomi e sijwí winipíriáriní.’ urémeápoyi.” uráná ⁸íwa nipeyearo xwáripáyo píni niwiárimi éí nuróná ejí óí ero sírí pikníiro nero wáyí nikáriniro náni ámá wíyo áwanjí murí éí ugíawixini.

Jisaso Mariaími sijáni wimónijí nánirini.

⁹Jisaso Sadéyo wíá móniójími rixa niwiápínameámáná nuri Magidara dají Mariaími —Apíxí í Jisaso xámi imió ímí dijí xixéroarigíá wé wíumi dají waú mixí umáinowáriñírini. Ímí xámi sijáni siwá winíjagi ¹⁰í nuri ámá Jisaso tíni emeagíawa o náni dijí sipí niwiri náni ámixíá yarijagía niwímeari Jisaso wiápínameáí náni áwanjí nuriri ¹¹re uriñinigini, “O rixa sijí enjagi sijwí wíníni.” uríagí awa aríá niwiro aí dijí niwikwíroro “Nepa neararini.” miyaiwigíawixini.

Jisaso wiepisiní waúmi wímeanjípi nánirini.

¹²E nemáná ejáná xegí wiepisiní waú Jerusaremi píni niwiárimi ají wíyo náni waríná Jisaso xegí wónijí nimóniri wímeáagi ¹³awaú eni nuri wiepisiní wíami “Jisasomí sijwí wíníwi.” uríagí aiwi dijí niwikwíroro “Nepa nearariñii.” miyaiwigíawixini.

Jisaso wiepisiní wé wúkaú sikuí womí wímeanjí nánirini.

¹⁴E nemáná ejáná xegí wiepisinjowa wé wúkaú sikuí wo awí neániro aiwá naríná Jisaso sijáni siwá niwiniri awa sini dijí miwikwíró ero dijí kíkímí imóniro yarijagía náni mixí nuriri re uriñinigini, “Ámá nioni niwiápínameari ámí sijí enjagi sijwí ninaními níbiro áwanjí seariýo aríá niwiro dijí miwikwíropa pí náni yarijoi?” nuriri ¹⁵re uriñinigini, “Xwíá rírí nirímini ami ami nemero xwiyíá nioni náni yayí seainarinípi ámá niyoní áwanjí urimérixini. ¹⁶Ámá giyí aríá niseairo nioni náni dijí ninikwíroro wayí meáiyá Gorixo yeáyí uyimixemeaniáriní. E neri aiwi ámá giyí nioni náni dijí minikwíróíayí xwiyíá meárinipíriáriní. ¹⁷Ámá nioni náni dijí nikwíróíayí wáí nurimeríná Gorixoyá dijíyo dání emimí ripi epíriáriní. Gí yoíyo dání ámá imíó dijí xixéroariñýo mixí umáinowáriro píne ámá wíyá majíá aiwi Gorixoyá dijíyo dání wigí pínéyo dání uriro ¹⁸sidiñýo fá nitamixiniríná sidiñí niwori aiwi mipé ero iniigí ayáí iniñípi niniri aiwi mipé ero ámá simixíyo wé seáyi e nikwiáriro nañí imixiro epíriáriní.” uriñinigini.

Jisaso ajiñami náni peyiní nánirini.

¹⁹E nurimi Jisaso Gorixoyá dijí tíni ajiñami náni nipeyiríná ámí o tíni xixení nimóniri náni wé náúminí éí ɻweañinigini. Éí ɻweañáná

²⁰awa nuro Jisasoyá xwiyíá ami ami nurimeróná ámá “Nepa nearariŋoi.” yaiwipíri náni emimí eni Áminá Gorixoyá diŋí tíni niwíwapiya wagíárini.

Xwiyá yayí neainarinqí Ruko eanípíriní.

Ríwamijí ripi “Xwiyá yayí neainipaxí Ruko eanípíyi” riniqípiriní. O Jisaso wiepisagiyí womaní. Judayí ení womaní. Émáyí dokítá worini. O Poro tíni Sairaso tíni émáyí aqjyo wáí nurimeríná wirimeárogíforini. O gí ámáyí ení amipí Jisaso uréwapiyiri eri ejípi náni pírániqí njíja nimóniro dijí wíkwfrórixiniri ríwamijí ripi eanírini. Xewanijo Jisaso emearíná sijwí miwinijo enagi náni wiepisajowami yarijí wíri bikwí Jisaso ejípi qwiráriniqíyo íá rori nemáná eanírini. Ríwamijí ámi bi “Wáí wurimeiarigíawa egírini.” riniqípi ení niriri eanírini.

1 1-2 Ámá obaxí amipí Jisaso xináí xiriże dání nene tíjí e imóniqípi náni “Ríwamijí oeaaneyí.” niyaiwiro ámá iwamíó dání Jisasomí sijwí wíniro aríá wíro egíyí wáí nemeríná “Jisaso e ejírini. E ejírini.” nura úfápi ríwamijí eáagía aiwi ³nioni ení “ ‘Gí ámináoxi Tiopirasoxi xixeni njíja imóniri náni ríwamijí awa xámí eaqíápi nioni íá nirori sijwí wíngíayo yarijí niwia nuri e nemáná pírániqí dijí nejwiperi ríwamijí neari joxi náni wiowárénapimífini.’ E neríná naajírini.” nimónarini. ⁴Ayí ripi náni yarijini. Joxi íá nirori amipí ríréwapiyigíápi aga xixeni njíja imóniría náni yarijini.

Ajínají wo “Irisabetí Jonoyí riniño xiriníáriní.” urijí nánirini.

⁵Ejíná Judayí mixí ináyí Xerotoyí riniño mejweajáná ámá apaxípánijí imónigíá wo, Sekaraaojí riniño qweajírini. O xegí ámáyí Abaijaoyáriní. O xegí ámáyí ejíná dání Gorixoyá apaxípánijí imónigíáyírini. Sekaraao xegí apixí yoí Irisabetírini. Í xegí ámáyí arío Eronoyáyírini. Í xegí ámáyí ení apaxípánijí imónigíáyírini. ⁶Ayaú Gorixoyá sijwíyo dání wé róniqí eri Gorixo qwí ikaxí riri sekaxí riri ejíyo miwiaíkí eri neri aí ⁷Irisabetí rípaíwí ejí enagi náni niaíwí mayíyaú e néra nuri rixa xweyají apiaqí imónigíírini. ⁸O xegí ámáyí Abaijai rinigíáyí Gorixo náni ridiyowá yarigíiwámi ridiyowá nero wigí yarigíápa yaríná xio tíni ení nawíni nero ⁹wigí neríná yarigíápa “None gímini go ‘Ijwíáxini.’ riniqíwámi páwiniréfeníjoi?” niyaiwiro yarigíápa e nero Sekaraao Gorixo náni ridiyowá yarigíiwámi awawá

Gorixoyá tíjí e “Ijwíáxini.” riniñe nipáwiri ríá awíí dijí eaariñípi náni oikeaniri rípeááná¹⁰ oxí apixí bíaniríwámini rówapigíáyí Gorixomí rixijí uraríná o awawá Gorixoyá tíjí e nipáwiri Gorixo náni ríá awíí dijí eariñípi nikearíná¹¹ weniñí éfyí winiñinigini. Ajnínjájí wo ríá sijwíriá wé náumini peyariñími dáni sijwí naníri yarije aí gínániñí nibiri rónapiñagi sijwí niwiníri¹² óí nerí wáyí ikárinaríná¹³ ajínajao re uriñinigini, “Sekaraiaoxini, wáyí mikárinipani. Dixí niaíwí náni yarijí wíípi Gorixo rixa aríá sini. Dixí apixí niaíwí oxí wo rixiriyáná joxí yoí Jonoyí wírírixini.¹⁴ Omi nixiráná joxí seáyi e nimóniri yayí yaríná oxí apixí obaxí eni yayí epíriárini.¹⁵ O Gorixoyá sijwíyo dáni ámá áminá ejí eániñónijí imóninírárini. O iniigí wainí minipa erí papikí yarigíáyí minipa erí eníárini. O sini xegí xináyá agwíyo ejáná Gorixoyá kwíyí ukikayonírárini.¹⁶ O segí ámá Isireríyo uráná obaxí aríá niwiyo íwí yarigíápi ríwímini nínamoro Gorixo wigí Ámináomi ámi xídípírárini.¹⁷ Dixí íwo kwíyí Gorixoyápi xegí wíá rókiamoagí Iraijaomi ukikayonjáná ejí neániri yagípíniñí Jono axípíniñí e erí ríri eníárini. Xewaxowa tíni xanowa tíni piyá wíriniro ámá uyínií yarigíáyí ríwímini nínamoro wé rónijí imóniro éírixiniri Jono Gorixoyá Ámináomi xámi umeanírárini. Dixí Isireríyí e ero Gorixoyá Ámináomi yeáyí wuríniro epíri náni oimóniri xámi umeanírárini.” uríagi¹⁸ Sekaraiao ajínajomi re uriñinigini, “Arige nerí nioní níjíá imónimi nírariñini? Nioní rixa xweyanjonirini. Gí apixí eni rixa apianírini.” uríagi¹⁹ ajínajao ámi nuríri re uriñinigini, “Gí yoí Gebirieronirini. Gorixoyá símímañí e roariñáonirini. Gorixo nioní xwiyíá yayí seainipaxí apí áwaní uringíri nirowárénapiñjoi.

²⁰ Amípí nioní xámi riríáyí nimóniríná nimóninírárini. E nerí aiwí xwiyíá nioní riríáyí joxí ‘Neparini.’ niyaiwiri dijí mikwíroariñagi náni joxí ámi xwiyíá bi miripa imóniri mañí píroníri erí ei. Xámi nioní riríáyí nimóniríná íná ámi xwiyíá riría nániyi.” nuríri sini e nura waríná²¹ oxí apixí Sekaraiao náni weniñí nero wáí e rogíáyí ayá wí siá óriniñagi náni ududí nero “Sekaraiao pí ría yarini?” niyaiwiro²² o nipeyeááná xwiyíá muripaxí imóniñagi niwiníro “Gorixoyá awawá tíjí e neríná oriñá bi ría winigoi?” yaiwiaríná o “Xwiyíá arige rimíni?” niyaiwiri xegí mañí nípíroníri náni wé árixá néra ujñinigini.²³ Sekaraiao ají Gorixo náni ridiyowá yarigíiwámi xegí omiñí yariñípi yoparípi nemí xegí ají e náni yoajñinigini.

²⁴ O ají e náni niyoari xiepími niwímeari niywéagíisáná re ejníngini. Irisabetí niaíwí agwí nerí ajíyo íními píni ñweanjáná emá wé wú mûróáná²⁵ í re riñinigini, “Gorixo ayá ninirimixíri dijí níkikayonjagi náni niíni agwí ejárini. Niíni ámáyá sijwíyo dáni ayá ninariñípi Gorixo yokwarímí niyírini.” riñinigini.

Mariaími “Jisasoyí riniño xíriríárárini.” uriñí nánirini.

26-27 Gorixo, Irisabetí niaíwí agwí nerí emá wé wíúmi dápí wo rixa ejáná o ajínají xegí yoí Gebirieromí apixí wí ñweanje náni —í xegí yoí

Mariaýi riniňírini. Gariri piropenisýo aňj yoí Nasaretiyo ňweaňírini. Í ňweanje náni urowáriňinigini. Í apixí apiyáí sini oxí tíni memeariňírini. Í ámá wo xegí yoí Josepoyi riniňo —O mixí ináyí Depitoyá ſwiáríawé worini. O xegí meámíniri náni yariňírini. ²⁸ Gorixo aňnajó í tíňi e náni urowáráná o nuri ími re urémeajinigini, “Apixí ríxi apánirini. Gorixo diňj sixí riyiri diňj rikikayori sini.” urági ²⁹ Mariaí aríá e niwiri ududí nikáriniri diňj re nipikiga uňinigini, “O pí náni ría nirarini?” yaiwiaríná ³⁰ aňnajó re uriňinigini, “Mariae, wáyí mepani. Gorixo jíxi diňj sixí riyini. ³¹ Aríá ei. Jíxi niaíwí agwí nerí niaíwí oxí wo nixirirínayí yoí Jisasoyi wíriríarini. ³²⁻³³ O Ámináo nimóniri ámá niyoní seáyi e mûróniníáriňi. Ayí o náni re ripíráriňi, ‘Niaíwí Gorixo aňj seáyi émi ňweaňoyáorini.’ ripíráriňi. Xiáwo Depito ámá Isireriyí níni yeáyí urínayagíapa dixí niaíwo eni Gorixoyá diňj tíni e nimóniri ſwiáríawé Jekopoyáyo anijí miní umeňwearírini. O mixí ináyo yapí nimóniri ámá xwioxíyo mimeámí nerí umeňwearíná wí nipiérónámani. Anijí umeňwearírini.” urági ³⁴ Mariaí aňnajomí re uriňinigini, “Niíni sini oxí womí mimeániňayo joxi níříyí aríre nerí emíráriňi?” urági ³⁵ aňnajó ámi nuríri re uriňinigini, “Kwíyí Gorixoyápí jíxi tíámini biri ejí eániňí Gorixo seáyi émi ňweaňoyápi jíxi rikikayori siníá ejagi náni niaíwí jíxi xíříoyí náni ‘Iňwáorini.’ riro ‘Niaíwí Gorixoyáorini.’ riro epíráriňi.” nuríri ³⁶ re uriňinigini, “Aríá ei. Dixí rírowáí Irisabetí rixa apianí aí niaíwí oxí wo agwí eni. ‘Oxí rojíxirini.’ urarigíi aiwí agwí rixa agwí tíňi ejáná emá wé wíúmi dáňi wo imónini. ³⁷ Amipí wí Gorixo mimíxipa epaxí wí menini.” urági ³⁸ Mariaí re uriňinigini, “Xewaniňí Gorixoyá xináíníňij imóniňjáni omi diňj niwkírórí yariňini. Joxi níříyí ananí nimixinigini.” uráná aňnajó ími píni niwiárimi uňinigini.

Mariaí Gorixomi seáyi e umeňí nánirini.

³⁹ Mariaí, aňnajó e nurárimi úáná, í niwiápínameámi aňní niyiri díwíni eje Judia piropenisýo aňj bimí náni nuri ⁴⁰ nirémoríná Sekaraiaoyá aňyo nípáwirí xírowáí Irisabetími yayí wíáná ⁴¹ í aríá niwiríná re ejinigini. Niaíwí agwí enjo xixoyímí wirí kwíyí Gorixoyápí xíími ukikayori wíagi ⁴² píne ejí tíni nuríri re uriňinigini, “Apixí niyoní náni Gorixo jíxini pírániňí simixíňírini. Dixí niaíwí agwí ejomí eni pírániňí wimixirí ejírini.” nuríri ⁴³ yayí numerí re uriňinigini, “Gí Ámináomi xináixi imóniríxi, aríre nerí niíni tíámini bíni?” nuríri ⁴⁴ áwaňí re uriňinigini, “Ai, jíxi yayí níáná aríá nisiríná gí niaíwí agwíyo íniňo yayí nerí xixoyímí níagi náni ríraríjini. ⁴⁵ Jíxi xwiyíá Gorixoyá ríriňípi diňj nikwírórí ‘O níříyí nepa nimóniníáriňi.’ yaiwiri éí ejagi náni xewaniňxí yayí siníwinigini.” uráná ⁴⁶ Mariaí re rinjinigini, “Gí xwioxíyo dáni re yaiwariňjini, ‘Ámináomi seáyi e oumemini.’ yaiwariňjini. ⁴⁷ Gorixo, niíni yeáyí neayimixemeano náni

aga yayí seáyimi dání ninarini. ⁴⁸ Niíni o xegí xináinínijí nimóniri omijí wiiarijáni aiwí o diñí nikikayojo ejagi nání niíni yayí ninarini. Ámá agwi ríná ɻweagíáyí niíni seáyí e nímero ríwíyo ɻweapíráyí ení seáyí e nímero neríná re ripírárini, ‘Gorixo ími pírániijí wimixijírini.’ ripírárini. ⁴⁹ Gorixo, ejí sixí eániijo saní onimiá minirápijorini. Gorixo ɻwíáo nerijíyo dání wé róníjorini. ⁵⁰ Ámá gíni gíná ɻweagíáyí xíomi wáyí niwiro símaļwíyónijí íními wuríníayo wá wianarijorini. ⁵¹ O ejí neániri wíyo arírá wiemerí wíyo xopirári wiemerí neríná ámá diñí íwí nání nikikayori ero weyí meniro yarigíáyí dowiakíniri ⁵² mixí ináyí seáyí émi imónigáfawami mamówárirí ámá sítípíamí seáyí e wimixíri neri ⁵³ ámá agwíni yarigíáyo aiwá nañí niníro agwí ími uyini wimixiyiri neri ámá amípí mûrónigíáyo anípá urowárapíri ejorini. ⁵⁴ Amípí nigí aríowayá símimaļíyo urínjíyí diñí yaíkiá mimó anínjí diñí morí xegí omijí wiiarijwaéne Isirerene arírá neairí ejorini. ⁵⁵ O aríó Ebiríamo nání diñí nímorí nání omí tíni xegí íwiáríawé nenení tíni ayá anínjí nínearimixa uníáriní.” Mariaí e nira ujínigini. ⁵⁶ Irisabetí tíni níljweajisáná rixa emá waú wo mûróáná ámí xegí aŋí e nání ujínigini.

Jonomí xirijí nánirini.

⁵⁷Irisabetí rixa niaíwí xíriminiri imónijáná niaíwí siļwí níwaniri oxí wo xirijinigini. ⁵⁸Oxí wo xiráná í xegí úrixímeá tíni ámá aŋí ayo dánjíyí tíni aríá re wigíawixini, “Irisabetími Gorixo ayá urimixíagi nání niaíwí wo xirinjoi.” Aríá e niwiro í tíni yayí seáyimi dání yaríná ⁵⁹ rixa síá wé wíúmi dánjí waú wo imónáná ayí niaíwí iyí símí sío wákwaniro nibiro yoí axípi xano wírínijípi Sekaraiaoyí wíraniro nání yarfná ⁶⁰ xináí “Oweoi!” nuriri re urižinigini, “Nene ámí yoí axípi Sekaraiaoyí wíripaxí menini. Jonoyí owíraneyí.” uríagí ⁶¹ ayí re urigíawixini, “Dixí oxoyá xoayowa aí wo yoí ‘Jonoyí riwírinini? Oweoi.’” nuriro ⁶² xano aríá ení pírónijagi nání wé árixá niwiro wé tíni yarijí re wigíawixini, “Joxí yoí gípi ‘Owírimini.’ yaiwiaríjini?” uríagía ⁶³ Sekaraiao píraiporíá nání árixá wíagí umeaíáná o ríwamijí re eanjinigini, “Xegí yoí Jonorini.” e eáagi ayí ududí nero Jonoyí wíríyí “Pí nání ría wírarini?” yaiwiaríná re ejinigini. ⁶⁴ Ámí Gorixoyá diñí tíni maŋí nexoari xwiyíá ripaxí nimóniri Gorixomí seáyí e numerí yaríná ⁶⁵ ámá ayo dánjíyí ududí néra nuro aŋí niyoní Judia piropenisí díwí miŋíyo ami gími ɻweagíá píne “Irisabetí niaíwí xiráná xano Sekaraiao maŋí pírónijeo maŋí exoajoi.” ríagía aríá niwiro ⁶⁶ diñí aumaúmí niniro Gorixo Jonomí diñí ukikayonagí niwíniro re rinigíawixini, “Niaíwí o ríwéná pí ámá imóniníárfani?” rinigíawixini.

Sekaraiao wíá rókiamoarijí wo yapí riŋí nánirini.

⁶⁷Xano Sekaraiaomi kwíyí Gorixoyápi ukikayonáná o wíá rókiamorigíá wónijí nimóniri Jisaso nání re riŋinigini, ⁶⁸“Isirereneýá Áminá Gorixomí

seáyi e oumeaneyi. O xegí ámaéne arirá neairi yeáyí neayimixemeari nineairíná⁶⁹ nene yeáyí neayimixemeanía nání ejí eániñí wo iwiarojoí. O xíoyá xináníñí nimóniri omiñí wiiagí Depitoyá íwiáriawé worini.⁷⁰ Ejná o nání Gorixoyá wíá rókiamoagiáwa xwiytí Gorixo riñí niwuriyiríná negí aríowami re urigáfawixini,⁷¹ ‘Ámá nene mixí neaiarigíáyí nání éí neamíniri wikí tíni neaiarigíáyí nání éí neamíniri eníárini.’ urigáfawixini.⁷² Gorixo negí aríowami re urijinigini, ‘Nioni wá niseawianiri xwiytá símimañyo dání “Nemíárini.” niriri réroáriñayí símí e nitiniri niseaiimíárini.’ nuriri⁷³⁻⁷⁴ negí arío írijo Ebiríamomi síjá tíjí e dání re urijinigini, ‘Mixí sealaniro yarigíáyo aiwí éí seamínimíárini.’ urijinigini. Mixí neaianiro yarigíáyí emi neamamóáná nene ámi wáyí wí mé amípí o ḥwí ikaxí neariñýí nixídirané niñwearane⁷⁵ sini siñí niñwearíná wé róniñj imónirane saniñj imónirane nerane pírániñj xídaníwárini.’ Sekaraiao e niríisáná⁷⁶ xewaxo Jono sini píomi re umeariñinigini, ‘Niaíwoxini, ayí re ríripíráriñi, ‘Gorixo seáyi e ḥweajoyá wíá rókiamoariñoxirini.’ ríripíráriñi. Joxi Ámináomi óí niwimoiri xámí umeariñarini.⁷⁷ Joxi óí niwimoiríná xegí ámáyo re urayiríráriñi, ‘Seyíné fwí yarigíáyí ríwímini nimamoro éáná Gorixo segí fwí yarigíáyí yokwarimí niseaiiri “Anani eini.” seariníárini.’ urayiríráriñi.’ Sekaraiao e niriri ámi⁷⁸⁻⁷⁹ re riñinigini, ‘Gorixo wá neaomixiri ayá neawianiri neaiariñorini. O nene nání ajínamí dání sogwí wíá ókiariñíñí wíá neaokiénapiniñarini. O nene síá yiniñjími ḥweajwaéne ámá nipeaniri yariñwaéne óí saniñjími neawárinía nání nene nineaméra nineaurí wíá neaomixiyiníárini.’ Sekaraiao e riñinigini.

⁸⁰ Niaíwí Jono xwé neríná xegí diñí ení rixa ejí neániri diñí sixí níga nuríná ámá diñí meañí e niñweajisáná xegí Isíreriyo xewaniño siñáni wimóniñinigini.

Jisasomí xiriñj nánirini.

2 ¹Jonomí rixa nixirimáná ejáná Romiyí mixí ináyí Sisa Ogasitasoyí riniño oyá ḥwí ikaxí bi re riñírini, ‘Ámá xwíá nirímini ḥweagíáyí wigí xiáwo íriñowayá aŋí e nání numiróná gí gapimanowami yoí ḥwiráriñixini.’ riñírini. ² Yoí ḥwirárarigíáyí e dání iwamíó ḥwirárigíáriñi. Yoí iwamíó ḥwirárigíína gapimaní xegí yoí Sairiniaso ínajorini. O Siria piropenisíyo meñweajorini. ³ E riñí ejagí nání ámá níni gapimanowami yoí ḥwiráripíri nání wigí xiáwowayá aŋí e nání numiróná⁴⁻⁵ ámá wo, xegí yoí Josepoyí riniño —O mixí ináyí Depitoyá íwiáriawé worini. O xiepí sini xíomi mimeániñí —Í xegí yoí Mariaírini. Sini mimeániñí aiwi niaíwí agwí ejírini. Í tíni nawíni Gariri piropenisíyo aŋí yoí Nasareti ḥweagífe dání niweri Judia piropenisíyo o xegí xiáwo íriñoyá aŋí e Betírexemiyí riniñe nirémori⁶ e niñwearíná í niaíwí agwí rixa yoí nerí⁷ niaíwí oxí xámí iwamíó xiriñjñinigini. Nixirimáná

rapirapí tíni xopixopí nirori anjí ámá midáni nibiro wéírixiniri
miriniijiwá rixa níréronagía náni burimákaú aiwá narije bokisí wámi
ínimi sá wíráriñigini.

⁸Anjí api tínjí e ámá wa sipisipí awí mearoarigíá wa áríwiyimi amíyo wigí sipisipí ará wiwákwíní yarije awí mearojáná re ejinigini.
⁹Anjínaí Gorixoyá wo wigí símimanjí tínjími dání sijáni rónapáná awa rogíe midimidáni Gorixoyá wíá ókímixáná awa óí nikáriniro yaríná
¹⁰anjínaio re urijinigini, “Wáyí mepani. Xwiyíá naají ámá níni dijí yayí winipaxí bi soyíné tínjí e náni nímeámi barijini. ¹¹Xwiyíá nioni nímeámi barijápi ripírini. Agwí ríná anjí mixí inayí Depito xwé iwiaronjípimi apíxí wí niauwí seyíné yeáyí seayimixemeánio xiriñoi. O Kiraisoyi rarigórini. Yeáyí neayimixemeánia náni aríowayá xwiá piaxíyo dání iwiaronjóyí rarigórini. Ámináorini. ¹²Soyíné nuro niaiwí xiríó rapirapí nixopenimáná burimákaú aiwá narigámi dání bokisíyo sá wíráriñigagi niwíniríná ‘Oríani?’ yaiwíírixini.” uríiyí re ejinigini. ¹³Anjínaí áwañí uríó roje Gorixoyá simijí wínarigíá obaxí anjínamí dáñowa eni níronapimáná Gorixomi seayími numero re rigíawixini, ¹⁴“Ijwíá anjínamí seayími jweanjomí seayí e oumeaneyí. Ámá Gorixo náni dijí aríá mikeamóagíá —O ayí náni wimónariñírini. Ayí Gorixoyá xewaxo rixa rémóáná dijí wíá wónáná awayiní nisaniro jweáírixini.” nírimowa ¹⁵sipisipí awí mearoarigíáwami píni niwiárimí anjínamí náni peyíáná awa re rinigíawixini, “Betírexemí niaiwí rémóe irínií nurane Gorixo áwañí nearíí náni sijwí owinaneyí.” nírinimowa ¹⁶⁻¹⁷anjíni nuro Josepo tíni Mariaí tíni rípaú jweanagíí niwíniro ámi wenijí éíyáyí winigíawixini. Niaíwo burimákaú aiwá narigé bokisíyo riwo wíráriñigagi niwíniro píne anjínaíowa niaiwí o náni uríípi náni áwañí uráná ¹⁸ámá píne sipisipí awí mearoarigíáwa uríípi aríá wiariigíáyí níni dijí ududí nero aí ¹⁹Mariaí xwiyíá íwo náni dijí aumaúmí niniri dijí nipikíga waríná ²⁰sipisipí awí mearoarigíáwa ámi wigí sipisipí awí mearoarigíe náni nuróná anjínaio uríípi xixení éí ejagi wíniro aríá wiyo nero náni Gorixomi seayími umero yayí umero wigíawixini.

²¹Niaíwo xináí nixirimáná ejáná rixa síá wé wíúmi dájí waú wo óráná omí iyí símí só wákwianiróná yoí anjínaio ejíná xináí sini agwí menjáná “Yoí Jisasoyi wíírixini.” uríípi wírigíawixini.

²²Síá Mariaí “Ijwí ikaxí Moseso ejíná niriri ríwamijí eañípi tíni xixeni nerí igíá oeániminí.” yaiwíjíyí imónijáná ayaú Jisasoyi Gorixoyá wo oimóniri miní wianiri náni nímeámi Jerusaremi náni nuri ²³—Ámináoyá ijwí ikaxí re níriniri eañijípi, “Niaiwí oxí xámi óí imóo Gorixomi miní niwiro ‘Dixorini.’ uríírixini.” níriniri eañijípi tíni xixení ²⁴í niaiwí xiríí náni igíá eániminiri náni Gorixoyá ijwí ikaxí re rinijípa “Nioni náni xawiówí waúrani, agwiríwí waúrani, ridiyowá niíírixini.” E rinijípa ayaú najwí ridiyowá yaniri náni nuri Jerusaremi níremori anjí Gorixo náni ridiyowá yarigííwámi nipáwiri

ŋwí ikaxí niriñiri eániŋípa yarfná ²⁵íná ámá Jerusaremiyo ŋweagíáyí wo —O xegí yoí Simionorini. O ámá wé róniŋí imóniri Gorixomi pírániŋí uxídiri yariñorini. Ámá aríowayá xwiá piaxíyo dání niwiarori xegí Isireriyo yeáyí uyimixemeanío náni xwayí naniri ŋweajorini. Kwíyí Gorixoyápí omí ukikayorjorini. ²⁶Gorixo Simionomi diŋí nukikayoríná kwíyí tñi wiá re urókiamojinigini, “Joxi sini mipepa ejáná ámá Ámináoniyá diŋí tñi yeáyí seayimixemeanía náni aríowayá xwiá piaxíyo dání iwiaronfomi siŋwí winiríárini.” uriñinigini. ²⁷Simiono Gorixoyá kwíyí ukikayonagi náni ají Gorixo náni ridiyowá yarigíiwámi nipáwiri Jisasomí xaniyaú ŋwí ikaxí Gorixo riŋípa wílaniri náni xíomí nimeámí fwiapariŋagí niwiniri ²⁸fwomí nurápirí íá nimaxirimáná Gorixomi seáyimi numerí re urijinigini, ²⁹⁻³⁰“Ámináoxini, joxi niriñípa ámá nene yeáyí neayimixemeaníomi rixa siŋwí tñi niwiniri náni ayá síwí miniró ananí xe pémiáriini. ³¹Joxi riŋípa ámá níniyá siŋwíyo dání dixí yeáyí neayimixemeanío rixa neaiapífrini.

³²Ámá joxi neaiapío wíániŋí ókiarinípa émáyo nuréwapiyiríná wíá wómixiyiníárini. O negí Isirereneyá ají re dání xiríí enagi náni ámá níni nene seáyimi neamepíráriini.” uríagi ³³fwomí xaniyaú Simiono egí íwo náni xwiýá api rariŋagi aríá niwiri ududí nerí miŋí síŋá niweániri yarfná ³⁴Simiono ayaúmi “Gorixo naŋí oeaimixini.” nuriri fwomí xináí Mariaímí re urijinigini, “Aríá ei. Íwí romí Isireriyo níni wí aríá níwiro diŋí wíkwíróíyí seáyí e imónipíráriini. Wí aríá miwí nero diŋí miwikwíro éíyí anipá imónipíráriini. Gorixo ‘Ámá níni naŋí oimónípoyi.’ wimóniŋagi náni íwí ro sísimajíoniŋí yáriñiŋagi náni ámá obaxí wikí niwóniro ikayíwí numeariro yarfná ayí iními dání diŋí wiawiarigíáyí siŋjáni imóniníárini. ³⁵Jíxi miŋí mixí yarigíápá tñi riróagíániŋí íwí ro náni íkíniŋí sipí e siníárini.” urijinigini. ³⁶Gorixoyá wíá rókiamoarigíá wí —Í Panueromí xemiáí xegí yoí Anaírini. Xiáwo íriŋo Asao tñi gwí axírírini. Í rixa apiaŋírini. Oxí nimeániri niŋwearfná xwiogwí wé wíumi dání waú mûróáná ³⁷xiagwo rixa nipéaná í apixí aní nimóniri niŋweari xegí xwiogwí níni rixa ⁸⁴imóniŋírini. Í ají Gorixo náni ridiyowá yarigíiwámi bí mipeyeá ikwáwyirani, áríwyirani, aiwá ŋwíá ŋweari Gorixomi xwiýá rírimí wíri yariñírini. ³⁸Í ení anjíwámi íwo íá nixiríri ŋweagífe axíná níremori fwomí siŋwí niwiniríná Gorixomi yayí niwimí nuri ámá “Gorixo gíná Jerusaremi ŋweajwaéne gwíniŋí nearoayíroníráni?” yaiwiarigíáyo íwí o náni áwaní nura uŋinigini.

³⁹Xaniyaú Gorixo ŋwí ikaxí riŋípa rixa nipini niyárimí Gariri piropenisíyo egí ají Nasaretiyí riniŋe náni fwomí nimeámí niyiri e ŋweajáná ⁴⁰íwo xwé niwiarori Gorixo omí ayá nurimixiri diŋí ukikayonagi náni ejí eániri amipí náni diŋí ejwíperi ejinigini.

Xaniyaú Jisaso náni píá egíí nánirini.

⁴¹Xaniyaú xwiogwí o omí aiwá Gorixoyá ajínajo xiáwowa Isipiyí anjíyo ŋweajáná mipikí mûroŋiyimi —Síá ayimi aiwá Pasopayí riniŋí

imixarigíárini. Síá ayi náni dijí winini náni Jerusaremi náni nuayiri yayaríná ⁴² Jisaso xwiogwí rixa wé wúkaú síkwí waú ejáná síá Gorixo mûroñiyí rixa ajwi ayo imóninjáná xaniyaú yarigíípa náni Jisaso xío tíni Jerusaremi náni niyiro ⁴³ síá aiwá apí naniro náni niywéagásáná ámi ají e náni nuríná Jisaso sini Jerusaremi ɻweajáná xaniyaú majíá nimóniri ⁴⁴ re yaiwigíisixini, “Jisaso ámá negí wí tíni rixa púinigini.” niyaiwiri waríná síá wiyi órígí ayaú egí ámáyo tíni ámá egí imoarigííyo tíni píá imímí neri ⁴⁵ píá yopa nimegináriri ámi Jerusaremi náni niyiri píá néra núisáná ⁴⁶ rixa síá wiyaú wiyi óráná wenijí éíyí winigíisixini. Ají Gorixo náni ridiyowá yarigííwámí íními riwo ɻweajagi niwíniri o Gorixoyá ɻwí ikaxí uréwapiyarigíá wami áwini e niywéamáná yarijí wirí aríá wirí yarijagi niwíniri ⁴⁷ ámá Jisaso píné ráná aríá niwiro ɻweagíáyí níni aga ududí nero re yaiwigíawixini, “O arire neri niyíá nimóniri ríá raríni?” yaiwiaríná ⁴⁸ xaniyaú omi siywí niwíniri ududí niwiri xináí re urijinigini, “Íwe, pí náni e yeáiwapiyarinjini? Yaípawi ayá síwí yearoarinjagi náni joxi náni píá yarijwíi.” uríagí ⁴⁹ o re urijinigini, “Pí náni aípagwí nioni náni ami ami píá emearinjí? ‘Xanoyá dijí tíni xíoyá ají riwámí íními ɻweani.’ miyaiwiarinjí rejni?” uríagí aí ⁵⁰ xwiyíá xío uríipi náni xaniyaú nipíkwini niyíá mimónipa neri ⁵¹ xío tíni nawíní nuro wigí ají Nasareti nírémore Jisaso xaniyaúmi aríá yímigí niwiri ɻweajáná xináí amipí níni o éí náni dijí aumaúmí inaríná ⁵² Jisaso sini xwé nimóga nuríná dijí ejwiperi xwé imóniri néra waríná Gorixo tíni ámá níni tíni ení o náni “Ámá najorini.” niyaiwia wagíárini.

Jono xwiyíá wáí urijí nánirini.

3 ¹ Taibiriasi Sisao mixí ináyí nimóniri xwiogwí wé wúkaú síkwí wú ámá Romiyo nimejweámáná ejáná Podiasi Pairato Judia piropenisíyo gapimaní niyoní náni xiráónijí nimóniri menjweajáná Adipasi Xeroto Gariri piropenisíyo gapimaní ámináo nimóniri menjweajáná xexirímeáo Piripo Ituria piropenisíyo tíni Rírakonaitisi piropenisíyo tíni gapimaní ámináo nimóniri menjweajáná Raiseniaso gapimaní ámináo nimóniri Abirini piropenisíyo menjweajáná ² Anaso tíni xineagwo Kaiapaso tíni apaxípániyí imónigííwaú seáyi e nimóniri menjweajáná Jono —O xegí xano Sekaraiaorini. O ámá dijí meaje ɻweajáná Gorixo nirípearí re urijinigini, “Nioniyá xwiyíá ripi Isireriyó wáí uriméirixini.” uríagi ³ o iniigí Jodani rapá tínjí e wáí nemeri re urimejinigini, “Ámáyíné íwí yarigíáyí ríwíminí nimamoro nisaniro yarínayí nioni wayí seameairi Gorixo íwí yarigíáyí yokwarimí seiári eníárini.” nurimeri ⁴ ejípa Gorixoyá wíá rókiamoagíá wo xegí yoí Aisaiaoyi riniño ejíná Jono sini menjáná o náni niríri ríwamijí re eajinigini, “Ámá dijí meajími dání ámá wo ríaiwá re riníárini, ‘Ámináo ríwíyo binío náni segí dijí óí nañíniyí wimoiro óí pírániyí

imoarigfápániŋí wimoiro neróná ⁵síkwioxí imóniŋíyí xwíá xewiároro díwí xwérani, onímiárani, yipároro óí niríriwori iniŋíyo naŋí imixáriro óí síŋá niŋweari xixoáríwí néra uŋýí pírániŋí imixáriro éríxini. ⁶E neríná ámá nní Gorixo yeáyí neayimixemeámíniři yariŋagi winipíříárini. ‘Ámá wo ríaiwá e ríniárini.’ Aisaiaojenjá Jono nání e niríri ríwamíŋí eaŋinigini.

⁷Jono Gorixo uriŋípa wáí urimearíná oxí apíxí obaxí Jono wayí neameainiŋjoiniri o tífí e nání baríná o ayí nisaniro mé wayíne meaaniro yariŋagía niwiníri re urayiŋinigini, “Sidirí miaéyíné, ‘Ríwéná Gorixo xeaniŋí seaikáriníá enagí nání éí úpoyí.’ go searíagí seyíne wáyí nero Gorixo e neaikáriniginiři nioni títámini éí bariŋjoi?” nuríri ⁸re uríŋinigini, “Seyíne íwí yarigíápi nepa ríwímini nimamorínáyí pírániŋí nero íkíá sogwí naŋí niweríná yariŋípa imónířixini. Seyíne re mirinípa époyí, ‘Negí arío Ebiríamoyaéne imóniŋagwí nání Gorixo wí xeaniŋí neaikáriníá menini.’ mirinípa époyí. ‘Gorixo Ebiríamoyá íwiáríawé nání “Nioni ayo xeaniŋí niwiríná arige xwé obaxí imóniníráriňi?” niyaiwirí ududí winaríni.’ riyaiwiaríjoi? Oweoi, Gorixo diŋí e yaiwipaxí menini. Anani síŋá týo dáni Ebiríamo nání íwiáríawé wimixiyipaxírini. ⁹Gorixo ríxa rapiwé íkíá mfkí tíŋí e nání fá xirini. Íkíá gini gina sogwí naŋí miwéagi niwiríná nídikáriri ríá ikeáriníráriňi.” uríagí ¹⁰ámá o tífí e epíroyí egíáyí yariŋí niwiayiro re urigfawixini, “Nene nisaníri niŋwearanéná pí yaníwárini?” urayíagía ¹¹Jono re urayiŋinigini, “Ámá iyíá wúkaú tíŋo wú ámá iyíá mayomí míni wíwinigini. Ámá aiwá tíŋo eni mayomí míni wíwinigini.” nuríri yariŋá ¹²takisí nání nigwí uráparigfá wa wayí meaaniro nibiróná yariŋí re wigíawixini, “Nearéwapiyariŋoxini, none nisaníri niŋwearanéná pí yaníwárini?” uríagía ¹³o re uríŋinigini, “Nigwí takisí nání ninearápímeríná nigwí gapímanowa ‘Urápfírixini.’ searíápi wiárí nimúroro seáyí e minearápipani.” nuríri yariŋá ¹⁴Porisí wa eni níbiro yariŋí re wigíawixini, “None eni nisanírane niŋwearanéná pí yaníwárini?” uríagía o re uríŋinigini, “Soyíne ámáyá nigwí urápaniro nání iwaní eamero xwírixí mero yapí uxekwímoró mepa éřixini. Segí nigwí omíŋí nero meáíápiní nimearíná ‘Ayí apánirini.’ yaiwířixini. Ámá wayá nání ayá síví misearopani.” nuríri yariŋá ¹⁵oxí apíxí nní “Ámá Gorixoyá diŋíyo dáni nene yeáyí neayimixemeánía nání aríowayá xwíá piaxfyo dáni iwiaronío gíná imóninírářani?” niyaiwiróná xwiyíá Jono wáí urimearíŋípi aríá niwiyo nání diŋí re nipíkiga ugíawixini, “Ámá Gorixoyá diŋí tíni yeáyí neayimixemeánía nání aríowayá xwíá piaxfyo dáni iwiaroníoyí rariŋwáo ámá ro menirani?” yaiwiróná ¹⁶Jono áwají nuríri re uríŋinigini, “Nioni sa iniigí tíni wayí seameaiřiní. Nioni ejí neáníri aiwí ríwíyo binío nioni nimúrónini. Nioni ámá naŋoni aiwí o nioni tíni xixeni mimóniŋagi nání ámá omíŋí wíiřigíáyí bosoyá sikwí sú gwí wíkweaiřigíápa nioni oyá wikweapaxímaní. O wayí niseameairíná

iniigí tíni seameainíámani. Gorixoyá kwíyí tíni seameairi ríá tíni seameairi eníárini.” nuríri ¹⁷Gorixo ámá naýyo yeáyí nuyimíxemeari sipyíyo anipá imixiri eniá ejagi náni ewayí xwiyíá ripí urijinigini, “Ámá pokí tíni wití aiwá eyeyírómi ero aiwá ná aýyo tiro mamiwí tíni siykí tíni ríá ikeááriro yarigíápa Gorixo eni axípi e emíániri wití mamiwí tíni ná tíni eyeyírómi inije aiwá náyí aýyo tiri mamiwí tíni siykí tíni ríá ikeááriri emíniri náni xegí pokí íá nixiríri roni.” urijinigini. ¹⁸E nuríri ámá dijí oyaiwípoyniri xwiyíá wí wí eni obaxí uríri xwiyíá yayí winipaxípi ríwíyo Gorixo urowárénapiníó náni uríri neri ¹⁹gapimaní Xeroto íwí erí xexírímeáoyá apíxí Xerodiasíyí ríniñí urápirí yariñagi Jono mixí nuríri “fwí níni joxí yariñípi naýmaní. Dixí rírixímeáoyá apíxí nurápiríná ‘Naýj yariñini.’ risimónarini?” uríagi ²⁰Xeroto íwí níni api neñagi aí ámi wíni neri Jonomi gwí niyiri kirapusí aýyo qwiráriñinigini.

Jisasomí wayí umeají nánirini.

²¹Jisaso, Jono sini gwí miñwiráriní ejáná ámáyo wayí numeairi yaríná, Jisaso eni níbíri Jono omi wayí umeajáná Jisaso éí nírori xano Gorixomi rixiñí uraríná re ejinigini. Aýnamí dání óf iníri ²²kwíyí Gorixoyá xawiówíniñí nimóniri o tíñí e náni weapiri aýnamí dání xwiyíá wí re rinénapíri “Gí íwí dijí sixí riyijáoxini, joxí náni aga yayí ninarini.” rinénapíri ejinigini.

Jisasomí xiáwo íriñowa nánirini.

²³Jisaso ámáyo iwamíó nuréwapiyemeríná xegí xwiogwí ³⁰ imóniñinigini. Oxí apíxí o náni dijí re yaiwiagíárini, “Josepomi xewaxorini.” yaiwiagíárini. Josepomi xano Xiraiorini. ²⁴Omi xano Matatorini. Omi xano Ripaiorini. Omi xano Merikaiorini. Omi xano Janaiorini. Omi xano Joseporini. ²⁵Omi xano Matataiasorini. Omi xano Emosorini. Omi xano Neamorini. Omi xano Esraiorini. Omi xano Nagaiorini. ²⁶Omi xano Meatorini. Omi xano Matataiasorini. Omi xano Semenorini. Omi xano Josekorini. Omi xano Jodaorini. ²⁷Omi xano Joananorini. Omi xano Resaorini. Omi xano Serababerorini. Omi xano Siaritierorini. Omi xano Neraiorini. ²⁸Omi xano Merikaiorini. Omi xano Edaiorini. Omi xano Kosamorini. Omi xano Erimedamorini. Omi xano Erorini. ²⁹Omi xano Josuaorini. Omi xano Eriesaorini. Omi xano Jorimorini. Omi xano Matatorini. Omi xano Ripaiorini. ³⁰Omi xano Simionorini. Omi xano Judaorini. Omi xano Joseporini. Omi xano Jonamorini. Omi xano Eraikimorini. ³¹Omi xano Meriaorini. Omi xano Menaorini. Omi xano Matataorini. Omi xano Netanorini. Omi xano Depitorini. ³²Omi xano Jesiorini. Omi xano Obetorini. Omi xano Bowasorini. Omi xano Sarimonorini. Omi xano Nasonorini. ³³Omi xano Aminadaporini. Omi xano Atiminorini. Omi xano Anaiorini. Omi

xano Xesironorini. Omi xano Peresorini. Omi xano Judaorini. ³⁴Omi xano Jekoporini. Omi xano Aisakorini. Omi xano Ebiríamorini. Omi xano Tiraorini. Omi xano Nexorini. ³⁵Omi xano Serakorini. Omi xano Reuorini. Omi xano Perekorini. Omi xano Ebeorini. Omi xano Seraorini. ³⁶Omi xano Kenanorini. Omi xano Apakisatorini. Omi xano Siemorini. Omi xano Nowaorini. Omi xano Remekorini. ³⁷Omi xano Metusaraorini. Omi xano Inokorini. Omi xano Jaretorini. Omi xano Maxararerorini. Omi xano Kenanorini. ³⁸Omi xano Inosorini. Omi xano Setorini. Omi xano Adamorini. Omi xano Gorixorini.

Obo iwamíó wíwapiyiní nánirini.

4 ¹Jisaso kwíyí Gorixoyápi omi niwímeari ukíkayonjáná iniigí Jodani rapáyo dání peyaríná kwíyí Gorixoyápi ámá dijí meaje niméra waríná ²síá 40 óraríná Obo “O ejí neániri xano wimónarijípini xídiniríenijoí?” niyaiwiri omi iwamíó niwíwapiyayiri yaríná síá ayo aiwá miní néra núsáná síá 40 imónáná rixa agwí wiáríná ³Obo re urijinigini, “Joxí nepa niaíwí Gorixoyáoxi ejánayí aiwá niri nání síjá tiyí, ‘Bísíkeríá imónei.’ urei.” uríagi ⁴Jisaso re urijinigini, “Oweoi, wí e emíméini. Gorixoyá Bikwíyo dání re níriniri eánini, ‘Ámá aiwá nipíri nánini dijí nimorínayí, wí dijí niyimijí imónihípi meapaxí meníni.’ riniagí nání joxí nírípi wí emíméini.” urijinigini. ⁵Obo Jisaomi seáyi émi nimeáa niheyiri ají níni xwíá rírí nírimini nání imónijíyo anjní axíná siwá niwiri ⁶⁻⁷re urijinigini, “Ají níni xwíá rírí nírimini nání imónijíyo joxí siwá siarijápi ayí nioniyári. Níni rixa nigíni imónini. ‘Ámá womi miní owimini.’ niyaiwiríná ananí mini wipaxíri. Joxí nioni nání miijí xwíáyo nikwírori nioni seáyi e niméánayí ayí níni weyí meararigíápi apí tíni dixí siapímíni.” uríagi aí ⁸Jisaso re urijinigini, “Bikwí Gorixoyáyo re níriniri eánini, ‘Dixí Áminá Gorixomini miijí xwíáyo ikwírori seáyi e umeri eríni.’ riniagí nání joxí nírarijípi wí e emíméini.” urijinigini. ⁹Obo “Jisaso xegí xano Gorixo ejí eániyoríani iwamíó owíwapiyiniri yapí owíwapiyimini.” niyaiwiri omi ají Jerusaremiyo nání nimeáa nuri ají Gorixo nání ridiyowá yarigíwámi xegí rikwíyo niyjwirárimáná re urijinigini, “Joxí nepa niaíwí Gorixoyáoxi ejánayí, xwíámi nání nimawiri xeamoi. ¹⁰Ayí ripi nání rirarijini. Gorixoyá Bikwíyo xwiyíá ripi ení níriniri eánini, ‘Gorixo xegí ajínají joxí nání pírániijí awí lweapíri nání re urinijoí, ‘Omi awí mearópoyi.’ urinijoí.’ níriniri eániagí nání nimawiri xeamoi.” nuriri ¹¹re urijinigini, “Rípi ení níriniri eánini, ‘Joxí siksí sítjáyo píri uyíkieleámí inírixiniri ayí fá rixiripíri wé awiá sipíráoí.’ ení níriniri eániagí nání ananí nimawiri xeamóáná ‘Gorixomí xewaxoríani?’ siaiwimíni.” uríagi ¹²Jisaso re urijinigini, “Nioni re dání nipiérorínayí, joxí nírarijípa Gorixo ajínají nioni fá nixiripíri nurowárénapipaxí aí ripi ení níriniri eánini, ‘Dixí

Áminá Gorixoyá ejí eániñípimi iwamíó miwíwapiyipani.’ eániñjagi náni wí nímwawiri xeamómiméini.” urijinigini. ¹³E uráná obo iwamíó níni e niwíwapiyíisáná omí píni niwiárimi nuri idáná ámi wíwapiyipaxí imónáná náni wenijí nerí ɻweajinigini.

Jisaso iwamíó nemeri uréwapiyemejí nánirini.

¹⁴Jisaso kwíyí Gorixoyápi ukikayonjagi ámá dijí meaje píni niwiárimi nuri ámi Gariri piropenisíyo nemeri píne o náni piropenisí ayo ami ami yaní iwénimearíná ¹⁵o aŋí apí apimi nemeri wigí rotú aŋíyo uréwapiyemearíná oxí apixí níni xíomí seáyi e umeaagíáriní.

Nasareti ɻweáyí Jisasomi ríwí umogíá nánirini.

¹⁶Jisaso Nasaretiyo náni nuri —Aŋí ayo xío sini onimiá ína niŋweari xwé iwaronjyo náni nuri xegí íníná yarijípa Sabaríáyo rotú aŋíyo nipáwiri Bikwí Gorixoyá fá róminirí náni éí nírorí ¹⁷rixa Bikwí Gorixoyá wíá rókiamoagí Aisaiaoyí riniyo eaŋípi umeaíáná o nípariri xwiyíá ripí riniye náni píá nerí niwínirína fá re roŋinigini, ¹⁸“Kwíyí Gorixoyápi nioni nikikayoni. Nioni ámá uyípeayíyo xwiyíá yayí winipaxí imóniŋípi urimía náni nírpíeari ámá fá xeŋwiráriniŋíyo ‘Sini seyíné fá miseaxeŋwirárini. Anani úpoyi.’ urimía náni nirowárénapiri ámá siŋwí supárigíayo ‘Anani siŋwí noxoari anípoyi.’ urimía náni nirowárénapiri ámá iwaŋí mépero xopírári wiro egíáyo yeáyí imixímia náni nirowárénapiri ¹⁹‘Gorixo xegí ámá éí umininiyí aŋwi ayorini.’ urimía náni nirowárénapiri ejírini.” Jisaso fá e niroárimi ²⁰Bikwí ámi nixopemixárimáná rotú aŋí meariŋí womí miní niwimáná éí niŋweari ámá rotú aŋíyo ɻwixapigíáyí omíni siŋwí agwí niwiga waríná ²¹o “Xío náni ríá rarini?” oyaiwípoynirí iwamíó nuriri re urijinigini, “Agwini ríwamíŋí nioni fá róápi seyíné aríá niwirína rixa xixeni imónigoi.” uráná ²²níni o náni naŋníni nira uro xwiyíá awíniŋí yarijí xío ríi jíapi náni dijí nípikíga uro nero aí re rinigíawixini, “Amá royí sa aŋí re dáŋí Josepomi xewaxorini. Arige nerí niŋjá xwé api imóniŋírfani?” rinaríná ²³o re urijinigini, “Seyíné ewayí xwiyíá ripí niniripíráoi, ‘Joxi nepa xwiroxí ejánayí, jiwaníjoxi pírániŋí imixinei.’ niripíráoi. E niniróná re niripíráoi, ‘Emimí amípí aŋí Kapaneamíyo ejoi.’ rarijagía aríá wiŋwápi ámá dixí aŋí re ení emimí neaíi.’ niripíráoi.” nuriri ²⁴re urijinigini, “Nepa seararijini. Wíá rókiamoarijí wo o xegí aŋíyo náni nuri Gorixoyá xwiyíá uráná xegí ámá e ɻweagíáyí omí míminarigíámani. ²⁵E nerí aiwi nioni nepa seararijagi pírániŋí aríá nípoyi. Ejíná wíá rókiamoagí Irajao emearíná agwí aŋí piríni eri iniá meapa eri ámá níni aiwá náni díwí ikeamóniro ejáná Isireriyí apixí aní obaxí ɻweajagía aiwi ²⁶Gorixo Irajao íwami wími arírá wíwiniginiri murowári émáyí apixí wímini —Í Saidoni tíŋí e aŋí onimiá Serapari riniŋí bimi dáŋírini.

Ímini arirá wíwíniginiri wáriñinigini.” nuríri ²⁷re uríñinigini, “Eñíná wíá rókiamoagí Iraiso nemeríná ení Isireriyí obaxí peiyí tígíayí egiá aiwi Iraiso ayo womí nají wimixagímani. Émáyí womini —O Siria dáñi xegí yoí Nemenorini. Omini nají wimixijírini.” uráná ²⁸ámá níni rotú aŋjyo ɻweagíá aríá e niwiróná xwioxíyo dáñi ríá ápiawíniŋí niwóróa nuro ²⁹niwiápíñimearo omí fá nixiriro wigí aŋjyo dáñi nixoyípióa nuro díwí miŋí wigí aŋjí miriniŋípími dáñi mamówáraniro náni xixoyípií niméra yaríná ³⁰o áwinimi niyékíni mi xegí diŋí tíni uŋjinigini.

Imío diŋí xixéroariŋí womí mixí umáiniŋí nánirini.

³¹Jisaso Gariri piropenisíyo nemeríná aŋjí xegí yoí Kapaneamíyo nirémori Sabariáyo nuréwapiyiri yaríná ³²ámá ayí aríá niwiróná o xwiyíá apí xiawóniŋí rariŋagi niwiniro miŋí síná niweániro yaríná re ejinigini. ³³Ámá rotú aŋjyo ɻweagíayí wo —O imío diŋí xixéroariŋorini. O niwiápíñimeari makírfí nimori ³⁴re uríñinigini, “Ai! Nasareti dáñi Jisasoxíni, none pí neaiminiri bariŋini? Xwiríá neaikixéminiri ribariŋini? Joxí náni nioni nijíráriní. Gorixo xewaxoxi xío rírípeáoxíriní.” uráná ³⁵Jisaso mixí nuríri re uríñinigini, “Amí bi miripa ei. Omí píni niwiárimi ui.” uráná re ejinigini. Imío ámá omí xwiríá wí mikixé ámáyo áwinimi dáñi meanjíni neaárimi uŋjinigini. ³⁶Meajníni neaárimi úáná ámá níni óí nikáríniro re rinigfawixíni, “Xwiyíá oyá ejí sixí eánini. O néñ tíŋóniŋí niriríná sekaxí uráná imío aí aríá niwiro éí warijoí.” niriniro yaríná ³⁷xwiyíá o yariŋípi náni piropenisí ayo ami ami yaní iwénimeŋinigini.

Saimonomi xineagwími naŋí imixijí nánirini.

³⁸Jisaso niwiápíñimeámi rotú aŋjyo píni niwiárimi niþeyeari xegí wiepisariŋí wo Saimonoyí ríniŋoyá aŋjyo náni nuri niþawíri omí xineagwí ríá pirí wiaríŋagi náni ími naŋí owimixiniri yariŋí wíagía ³⁹o í sa weje náni nuri nirómáná ríá piríyo mixí uráná re ejinigini. Simixípi ími píni niwiárimi úáná í rixa aŋjíni niwiápíñimeari aiwá pirí nimeari niwia uŋjinigini.

Simixí obaxíyí naŋí imimixímí ejí nánirini.

⁴⁰Ámá aŋjí apimi dáñiyí sogwí rixa niþímeááná wigí ámá simixí xixegíni yarigíayí nimeámi Jisaso tíŋí e náni bána o ámá ayí ayo wé seáyi e ikwíkiwárimí eri naŋí imimixímí eri yaríná ⁴¹imío ámá ayo wíyo obaxí xixéroariŋíyí ámá ayo píni niwiárimi nuróná makírfí nimoayiro re urayigfawixíni, “Niaíwí Gorixoyáoxírini.” urayariŋagía o imíowa xío aríowayá xwíá piaxíyo dáñi iwiaroníoyí rarigío ejagí náni nijíá imóniŋagía náni o mixí nuri “Amí bi miripa époyí.” ururímí nerí e néisáná ⁴²sá wejo wíá móniŋími niwiápíñimeámi ámá mayí e náni nuri ɻweaŋáná ámá oxí apixí níni o náni píá nemero omí niwímeároná “Nene

píni nineawiárimi mupani.” uraniro yariñagía aiwi ⁴³ o re urijinigini, “Gorixo re nirowárénapijíriní, ‘Ají ayí ayo re uriméirixini, “Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí seamejweanía náni seyíné nisaniro ḥweáfríxini.” uriméirixini.’ nirowárrí ejagi náni ají wíyo xwiyíá yayí winipaxí imónijí api uriminiri eni xe oumini.” nurimi nuri ⁴⁴ Judayíyá ají apí apimi rotú ají miriniñýo dání nuréwapiya ujínigini.

Jisasoyá tíjí tíni peyí obaxí ubeníyo minijí nánirini.

5 ¹Jisaso ipí xegí yoí Genesaretipámi éí nírómáná xwiyíá Gorixoyá uraríná ámá obaxí aríá wianiro náni ximiximí niniro Jisasomi ikwíkwierí winaríná ²ewé bíxaú, yánipámi tíá bíxaú wejagi niwiniri peyí ápearigíawa ewé apíxaúmi dání nayoámáná wigí ubení igíá eaariñagía niwinimi nuri ³ewé bíbá Saimonoyápámi nipixemoániri yarijí re wiñinigini, “Iníkí tíjí re píni niwiárimi ná jíe onímiápí anani niwaniréwii?” nuriri éí niijweámáná ewé apámi dání oxí apíxí ipí manjípá tíjí e rówapigíáyo nuréwapiyiri ⁴rixá nipiní nurárimáná Saimonomi re urijinigini, “Ipí ná mími eje náni nimeámi nuri peyí fáyo mininí náni ubení mamówárpíyi.” uríagi ⁵Saimono re urijinigini, “Negí neamemeariñoxini, síá riyimi áríwiyimi peyí fá wí niminirífeñijoiniri anijí miní mépearijáná wíá neaogoí. E neri aiwi joxí e yearíagi náni ye iwamíó mamówáraníwii.” nuriri ⁶mamówáráná re ejinigini. Ubení ú peyí obaxíyo nimudímorí rixa aríkíniminiri yariñagi niwiniri ⁷wigí wíwaúmi ewé bíbámi ḥweagíwaú sanjí oyearápípiyiniri wápiá niwiri awaú nibiri ubení nimixearo ewépíxaúmi ikwiáráná ewépíxaú rixa ná íniminiri yariñagi ⁸Saimoni Pitao sijwí e niwiniri náni Jisasoyá síkwí tíjí e miñí xwíáyo nikwírori re urijinigini, “Ámináoxini, nioni fwí yarijáoni ejagi náni píni niwiárimi ui.” nuriri ⁹peyí aga xwé nimearo náni o tíni xegí ámá nikumixiniri peyí náni yarigíawa tíni ududí nikáríniro ¹⁰Sebediomí xewaxowaú Jemiso tíni xogwáo Jono tíni awaú Saimonomi nikumixiniri peyí náni yarigíwaú eni ududí ikárinaríná Jisaso Saimonomi re urijinigini, “Joxí wáyí mikárinipani. Agwí re dání peyí náni yarijípániñí ámá náni eni e néra uríarini. Ámá nioni nixidípíria náni wirimearíarini.” nurimáná ejáná ¹¹awa ewé nimeámi nibiro yáni e dání nayoaro ewé peyí amipí e nitimi omi nixídá ugíawixini.

Ámá peyiyí tíjí womi nañí imixiní nánirini.

¹²Jisaso ají wíyo nemeri ají bimi ḥweajáná ámá wo —O peyiyí pipírimió yáriñorini. O Jisasomi niwiniríná oyá síkwí tíjí e símimañí xwíáyo nikwírori wauní re urijinigini, “Ámináoxini, joxí nañí nimiximinirínayí anani nañí nimixipaxíri.” uríagi ¹³Jisaso wé nimoauri omi seáyi e nikwiárímáná re urijinigini, “Nioni ‘Joxí nañí

oimónini.’ nimónarini. Rixa naají imónei.” uráná re ejinigini. Peyiyí api rixa naají imónáná¹⁴ Jisaso “Ámá wíyo nioní simixíayí nání áwanjí muripa ei.” nuriri ámá o Moseso ejíná jwí ikaxí ragípi mé ámáyo xewanijo áwanjí nura emeniginiri e nuriri ámi re urijinigini, “Amíná apaxípániyí imónigíawa tíjí e nání nuri womi siwá niwiniri naajwí ridiyowá nání negí arío Moseso ejíná sekaxí nearagíyí bi ridiyowá siáriri joxi naají imónífyí nání áwanjí ríri eni miní wírixini.” Jisaso sekaxí e uríagí aí¹⁵ xwiyíá emímí amipí Jisaso yayiñýí nání yaní rixa ná jíamí niwéa nemeri yaríná oxí apixí obaxí omí aríá wianiro nání biro simixí wiariñýí naají oneaimixiniri biro nero o tíjí e nipníro niñwearo e yayaríná¹⁶ o íníná ámá dijí meanje nání niwayiri Gorixomi xwiyíá rírimí wiagírini.

Ejí níni siwímí ejí womí naají imixijí nánirini.

¹⁷O síá wiyyimi ámáyo uréwapiyaríná ámá wa Parisiyi riniñýí wa tíni Gorixoyá jwí ikaxí uréwapiyarigíyí wa tíni —Awa Gariri piropenisíyo aji ayí ayo dání bímiro Judia piropenisíyo aji ayí ayo dání bímiro Isíreriyí aji xwé Jerusaremi dání eni biro egíawariní. Awa Jisaso uréwapiyarije éí niñwearo aríá wiariñá Jisaso ámá simixí wiariñýo naají owimiximiniri nání ejí sixí eániñí Gorixoyápi ukikayonjáná re ejinigini.¹⁸ Ámá wa wigí ámá womi —O ejí níni siwímí yáriñorini. Omí íkwiajwýo nitiro Jisaso naní owimixiniri nimeámi nibiro “Nimeámi nipáwirane Jisasoyá símimanjímini ajiwi e owíráraneyi.” niriro éíáyí¹⁹ ámá obaxí aji íwí e píkwipíkwí iniñagía óí nání píá nimeginiro ajiwámí nimeámi nixéga nipeyiro aji síá tiniñýí wí nípineaayiro dae nitimáná íkwiajwína tíni gwí niyiro ámá ajiyo ínimi epíroyí egíáyo áwiními gwírí e e nimamówára niwepníro Jisaso símimanjí tihímini táná²⁰ Jisaso ejí níni siwímí enjoadá ámá níni xío nání dijí wikwíroro “Jisaso anani naají imixipaxírini.” wiaiwiro yariñagía niwiniri re urijinigini, “Ámáoxini, dixí íwí yariñípi rixa yokwarimí siíni.” uráná²¹ Gorixoyá jwí ikaxí eániñípi mewegíawa tíni Parisiowa tíni ikeagigwí re niriga ugíawixini, “Ámá royí goríani? Gorixomi riperíri numeariri yariñí royo? Ámá íwí yariñípi yokwarimí yariñí royí goríani? E yariñýí sa Gorixorini.” rinariñagía²² Jisaso xegí dijí tíni adadí niwiri re urijinigini, “Nioni nání segí xwioxíyo dání pí nání dijí e moarijoi?” nuriri²³ re urijinigini, “Ámá wo íwí ikáriñípi nioni yokwarimí wiíánayí, ínimi imóniñagi nání ámá woxi sijwí tíni sijwí winipaxí menini. E neri aiwi nioni ámá ejí níni siwímí ejí womi ‘Rixa niwiápíñimeari dixí íkwiajwí nimeámi ui.’ uránayí, o naají imóniñagi ámá niyéneni sijwí tíni sijwí winipaxírini.” nuriri²⁴ re urijinigini, “Niyéneni nioni nání re naiawipíri, ‘Ámá imóniñjo anani ámá xwíá tíyo dáñiyí íwí ikáriñíápi eni anani yokwarimí wiipaxoríani?’ naiawipíri nání pírániñí sijwí nanípoyi.” nuriri ejí siwímí ejomí re urijinigini, “Nioni re rirariñini, ‘Joxi niwiápíñimeari

dixí íkwiajwí nimeámi ají e náni ui.’ rirarijini.” uráná re ejinigini.

²⁵O ámá níni sijwí anigé dání rixa naají nimóniri niwiápíñimearei xegí íkwiajwí sa wejína nimearei xwajwí níkwónimi nipeyeari Gorixomí seáyi e numéra xegí ají e náni úaná ²⁶oxí apixí níni óí nikáriniro Gorixomí seáyi e numero wigí xwioxíyo dání sirí nipiñiro re niriga ugíawixini, “Agwi xegí bi éagi ríyí winíwini.” rigíawixini.

Ripaiomi “Nixídei.” uriñí nánirini.

²⁷Jisaso e dání nipeyeari nuríná ámá nigwí takisí náni uráparijí wo —O xegí yoí Ripaiorini. Xegí yoí ámi bi Matiyuorini. O xegí opisí ajíyo éí ñweajagí Jisaso sijwí e niwiniri re uriñinigini, “Joxi nixídei.” uráná ²⁸o niwiápíñimearei xegí amipí níni e píni niwiárimi Jisasomi uxidíñinigini. ²⁹Jisaso náni xegí ajíyo aiwá xwé bi riyaní nerí ñweajáná takisí náni nigwí uráparigá wa tñi ámá wñiyí tñi nibiro nawíni awaú tñi niñweámáná aiwá niniro yaríná ³⁰Parisi wa tñi Gorixoyá ñwí ikaxí eániñípi mewegíá wo tñi Jisaso náni wiepisarijowami anijúmí ikaxí nuriro re urigíawixini, “Soyíné takisí náni nigwí uráparigá awa tñi ámá íwí yarigíá wñiyí tñi pí náni iniigí niro aiwá niro yariñoi?” uríagía ³¹Jisaso ewayí xwiyá ripi uriñinigini, “Ámá naají yarigíáyí naají oneaimixiníri xwirí tñí e náni warigíárani? Oweoi! Símixí yarigíáyíni xwirí tñí e náni warigíárani.” Ewayí xwiyá apí nuriri ³²re uriñinigini, “Nioni ámá wé rónijí imónigíáyí wigí yarigíáyí ríwímini mamoro saniñí imóniro oépoyiniri biñámani. Íwí yarigíáyí ríwímini mamoro saniñí imóniro oépoyiniri biñárini.” uriñinigini.

“Wiepisarijowa pí náni aiwá ñwíá miñwiráriní yariñoi?” urigíá nánirini.

³³Ámá wa Jisasomi re urigíawixini, “Jono wiepisarijowa íníná aiwá ñwíá ñwiráriniro Gorixomí rixijí uriro yayarigíárani. Parisiowayá wiepisarijowa ení axípi yarigíárani. E nero aiwi joxi wiepisarijíyí aiwá ñwíá bi miñwiráriní íníná aiwá niro iniigí niro yarigíárani.” uríagía

³⁴Jisaso “Nioni gí wiepisarijáowa tñi ñweajáná awa aiwá ñwíá ñweapaxímani.” uriminiri náni ewayí xwiyá ripi uriñinigini, “Ámá wo apixí meáminiri aiwá imixíyí ámá aiwá apí nipíri náni bíyí apixí meáo sini ayí tñi ñweajáná aiwá ñwíá ñwirárinarigíárani? Oweoi! ³⁵E neri aiwi apixí meáo síá obaxí wí nórímaná ejáná ámá wí omí wanínimixáná íná ámá ayí diñí sipí wiariñagi náni aiwá ñwíá ñwirárinipírári.” uriñinigini. ³⁶Xío rapirapí sijúniñí imóniñagi náni ewayí xwiyá ámi ripi uriñinigini, “Ámá wo xegí rapirapí urú axenijagí niwinirína píróminiri náni xegí sijú nimearei nixerí píroarijírári? Oweoi! Sijú nixeríná xwiríá ikixenijoi. Sijú ení nixerí píroánayí urú yapi xixeni axípi imóninímenijoi.” nuriri awa wigí ejíná dání “Nene e neríná wé

róninjí nimónirane niperínayí anani Gorixo tínjí e náni peyaníwárini.” níra wagíápi sini yarigíápi tíni xwiyíá siñí tíni nawíni ikwieropírixiniri ewayí xwiyíá e urijinigini. ³⁷ Ámi axí ripí re urijinigini, “Ámá wo re yarijímaní. Memé wará sixí uríyo iniigí wainí siñí iwajíá yarijímaní. E nerínayí, memé wará sixí awá núpiyiniri wainí api puri memé wará sixíwá xwiríá ikixéniri enijoí. ³⁸ Iniigí wainí siñýí memé wará sixí siñýo iwajíá yarigíáriini.” urijinigini. ³⁹ Xío yarijípi náni ámi ewayí xwiyíá ripí urijinigini, “Ámá giyí iniigí wainí pírífí ninimáná sini siñýí náni wimónarijírini? Oweoi, sini siñýí náni miwimóní ‘Pírífí apánirini.’ rarigíáriini.” urijinigini.

Sabaríáyo “Iwjíáriini.” riniijípi yarijí wigíá nánirini.

6 ¹Jisaso xegí wiepisarijowa tíni Sabaríá wiyimi wití omiñjyo áwinimí óíyo nuróná wití siyí yániñjí siñí yiyírimí nemáná mamiwí náni wé tíni xwiyixwiyí niroro nígápañjí waríná ²Parisi wa re urigíawixini, “Soyíne sabaríáyo ‘Iwjíáriini.’ riniijyo pí náni aiwá nímiaga warijoi?” uríagía ³Jisaso re urijinigini, “Mixí ináyí Depito ejíná ejíyí sini íá miroarijí rejoi? Oweoi, íá niroro aiwi sini níjíá mimónijoi. O tíni ámá xío tíni emearigíáyí tíni agwí níwiríná ⁴seníá aji Gorixo náni peaxí tayarigíiwámi o nipáwiri ‘Iwjíáriini.’ riniijyí, bisíkeríá Gorixo náni peaxí tayarigíáyí nímeari niniri xegí ámá níkumixiniri emearigíáyo míni wiñinigini. Bisíkeríá peaxí tayarigíá api sa apaxípániyí imónigíawani anani nipaxírini.” nuriri “Depito e yaríná Gorixo mixí wí muripa ejí ejagi náni gí wiepisarijáwamí pí náni mixí urarijoi?” uriminiri náni e nuriri ⁵“‘Sabaríáyo ayí ananirini.’ ripaxoríani?” oyaiwípoyiniri re urijinigini, “Ámá imónijáoni Sabaríáyo xiáwonirini.” urijinigini.

Wé kiriñjí ejí womí nañjí imixiñjí nánirini.

“O Sabaríá ámi wiyimi rotú ajiyo nipáwiri uréwapiyaríná ámá wo —O xegí wé náu kiriñjí ejorini. O ení e ñweaŋáná ⁷Gorixoyá ñwí ikaxí eániñjípi mewegíá wa tíni Isíreriyíyá Parisoyí riniijyí wa tíni Jisaso ámá wé kiriñjí ejomi nañjí imixáná none xwiyíá oumeaaraneyiníro omi xwayí niwiniro ñweaŋagía aí ⁸Jisaso awa xíomi “Xwiyíá oumeaaraneyí.” niyaiwiro ñweaŋagía náni diñjí adadí niwiri ámá wé kiriñjí ejomi re urijinigini, “Niwiápínameámi nibiri ámáyo áwini e rónapei.” uríagi o niwiápínameámi nibiri áwini e róáná ⁹Jisaso ámá e awí eániñjíyo re urijinigini, “Nioni yarijí bi oseaimini. ‘Sabaríáyo nañjí níwirínayí, ayí ananirini.’ riyaŋiarijoi? ‘Sípí níwirínayí, ayí ananirini.’ riyaŋiarijoi? ‘Sabaríáyo ámá nañjí oimónipoyiniri nañjí nimixirínayí, ayí ananirini.’ riyaŋiarijoi? ‘Ámáyo xwiríá nikixerínayí, ayí ananirini.’ riyaŋiarijoi?” nuriri ¹⁰ámá e éí ñweagíá niyoní siñwí niwiniñemáná wé kiriñjí ejomi re urijinigini, “Dixí wé irú pímixei.” uríagi o e eána re ejinigini. Xegí wé

nanjí imóninjiginí. ¹¹ Xegí wé nanjí imóníagi Parisiowa sijwí e niwiniro wigí xwioxíyo dání ríániyí niwóróa úagi nuro wigípi jíami dání re riniġiawixini, “None Jisasomí pí wipaxírini?” riniġiawixini.

Xío nání wáí wurimeipíráwamí rípeají nánirini.

¹² Íná Jisaso xano Gorixomi xwiýá rírimí wiminiri díwí miňyo nipeyiri síá ayimí Gorixomi xwiýá nura nuri ¹³ rixa wíáni wónáná “Wiepisarijáyí obípoyi.” niriri ayo wé wúkaú síkwí waúminí nirípearí “Nigí wáí nurimeipíroyínérini.” uriġinigini. Ámá wé wúkaú síkwí waú rípeajowa wigí yoí rowariní. ¹⁴ Saimono, omí Jisaso yoí ámí bi Pitaoyí wíriŋorini. O tíni omí xogwáo Adiruo tíni Jemiso tíni Jono tíni Piripo tíni Batoromuo tíni ¹⁵ Matiyo Tomaso tíni Aripiasomí xewaxo Jemiso tíni Saimono tíni —O xegí yoí bi Seretoyí riniŋorini. O tíni ¹⁶ Jemisomí xewaxo Judaso tíni Isikariotí dájí Judaso tíni —O Jisaso nání miyí uriŋorini. O tñírini.

Ámáyo uréwapiyiri nanjí imixiri ejí nánirini.

¹⁷ Jisaso ámá xío rípeáowa tíni díwí miňyo dáni niwero ayoxí nanjí e rówapáná oxí apíxí obaxí íníná xíomí xídarigíáyí tíni ámá obaxí Judia piropenisíyo dájíyí tíni wigí aji xwé bi Jerusaremi dájíyí tíni ámá émáyí aji biaú Taiayi riniŋípi tíni Saidoniyi riniŋípi tíni —Aji apiaú rawirawá imají tíni aji wi e ikwíronijípiaúrini. Aji apiaúmi dájíyí tíni ¹⁸ ayí Jisasomí aríá wianiro bimiro negí simixiyí nanjí oneaimixiníri bimiro oxí apíxí imió dijí xixérori xixeanijí wirí egíáyí bimiro éaná o imió mixí umáiníri ámá niyoní nanjí nimixa urí yaríná ¹⁹ oxí apíxí níni oyá ejí sixí eániŋípi ámá niyoní pírániŋí imixarijagí niwiniro ayí ení nibiro omí wé amáá rónaniro egíawixini.

“Yayí seainiri dijí sipí seairi éwinigini.” uriŋí nánirini.

²⁰ Jisaso xegí wiepisarijíyo sijwí niwiga nuri re uriŋinigini, “Seyíné amípí nání díwí ikeamónarigíáyíné Gorixo xío xegí xwioxíyo míméamí nerí seamejweaníe páwipíría nání yayí seáyimi dání oseainini. ²¹ Aiwá nání agwi ríná díwí ikeamónarigíáyíné ananí aiwá niro agwí ími seayiri epíría nání yayí seáyimi dání oseainini. Agwi seyíné dijí sipí niseairi ijwí oeáríi aiwi ríwéná Gorixo pírániŋí seamejweaníe nipáwiro niŋwearínayí ripíá ripíría nání yayí seáyimi dání oseainini. ²² Seyíné ámá imóninjáoni nixídarigíáyíné enagí nání ámá wa símí tíni seairi xegí wúmi nání mixí seaxídowáríro ikayíwí niseairiro segí yoí xwiraimímí seairiro seaíáná xwiríá mimónipani. ²³ Ámá wí sipí e seaikárarigíápa wigí xiáwowa ení Gorixoyá wíá rókiamoagíawamí sipí wikáragíáriani?” niyaiwiro seyíné idáná aji namí nipeyiróná Gorixo nanjí wí seaiapiníá enagí nání

nimawiri nixeamori yayí seáyimi dání néra úfríxini. ²⁴E nerí aiwi seyíné amipí wí mímúrónipa egíáyíne anigwini aveyi! Síá wiyi seyíné majjá seaóriníárini. Agwí ríná amipí yayí seainipaxí imóninjípi rixa nimearo sirlí muní niñwearo aiwi ríwéná ríniñí meapírá ejagi náni diñí sipí seaíwinigini. ²⁵Anigwi íníná aiwá niro agwí ími seayiri yarigíáyíne, aveyi! Síá wiyi seyíné majjá seaóriníárini. Ríwéná Gorixoyá xwioxíyo mipáwí agwíná epíría náni diñí sipí seaíwinigini. Anigwi yayí ero ripíá riyo yarigíáyíne, aveyi! Síá wiyi seyíné majjá seaóriníárini. Ríwéná Gorixo ámáyo pírániñí umenjweaníe mipáwipa neríná diñí sipí niseairí ñywí eapírá ejagi náni diñí sipí seaíwinigini. ²⁶Seyíné ámá níni seáyimi seamearagíáyíne, aveyi! Síá wiyi seyíné majjá seaóriníárini. Ejnína segí seáwowa mimóní wíá rókiamoagíawami seáyimi umearagíápa agwi seyíné eni seáyimi seameararíná diñí re niyaiwiro, ‘Nene eni ámá Gorixoyá mimónipa enagwi náni oyá xwioxíyo páwianíwámani.’ niyaiwiro diñí sipí seaíwinigini.

“Símí tñi seaiarigíáyí náni wá oseaunini.” uriñí nánirini.

²⁷E niriri aiwi seyíné aríá niarigíáyíne re éírixini. Ámá seyíné wikí seaónigíáyo náni seaimóniri ámá símí tñi seaiarigíáyo nañí wimixiro ²⁸ámá ikayíwí tñi niramixiri searagíáyo Gorixo pírániñí owimíxiniri ero ámá xwiraimímí searagíáyí nañí oimónípoyiniri Gorixomi yariñí wiyo éírixini. ²⁹Ámá wo maripiñwíyo midáni reááná ámi midáni eni anani xe reáwinigini. Ámá wo dixí iyá nirirápiríñayí, xe onirápiniri dixí soríá eni ‘Xe onirápiní.’ yaiwíírixini. ³⁰Ámá giyí giyí yariñí síanayí, anani mini wiri giyí giyí rirápiáyo ímí tñi ‘Ámi niapípoyí.’ muripa eri éírixini. ³¹‘Ámá e onípoyí.’ yaiwiarijípa joxi eni e wiírixini. ³²Joxi re niyaiwiríñayí, ‘Ámá nioní náni wimónariñýí nánini nimónarini.’ niyaiwiríñayí, ámá giyí seáyimi rímepríárini? Oweoi! Ámá íwí néra warigíáyí aí ámá wiwaníñýí náni wimónariñýí náni wimónariñírini. Ayináni seyíné náni wimónariñýí nánini niseaimóniríñayí, weyí ámá wí seamearipírámani. ³³Seyíné ámá nañí seaimixarigíáyoní nañí niwimixiríñayí, weyíyí ámá giyí seamearipíráriñí? Oweoi! Íwí néra warigíáyí aí ámá nañí wiariñíáyo xixeni nañí wiariñírini. Ayináni ámá seyíné nañí seaimixarigíáyoní nañí niwimixiríñayí, weyíyí ámá wí seamearipírámani. ³⁴Seyíné woxi ‘O idáná ámi xixeni niapipaxírini.’ yaiwiarijíyoní mini niwiríñayí, weyíyí ámá giyí seamearipíráriñí? Oweoi! Ámá íwí yariñíáyí aí wigí wíamí ‘Idáná ámi xixeni neaiapipaxírini.’ yaiwiarigíáyo mini wiariñírini. Ayináni woxi ‘O idáná ámi xixeni niapipaxírini.’ yaiwiarijíyo mini niwiríñayí, weyíyí ámá seamearipírámani. ³⁵Ámá seyíné símí tñi seaiarigíáyí náni seaimóniri nañí wimixiro amipí wí mini niwiríñá ‘Xíoyá eni oniapini.’ miyaiwipa éírixini. E nerónayí, niaíwí Íwíá seáyí émi ñweajoyá nimóniro oyá nañí

wí meapírárini. Seyíné xíoyá niaíwí eñagi náni ámá xíomi yayí miwíráyó tíni sipíni yarigíáyo tíni wá wianarijípa érírixini. ³⁶ Segí ápo ámáyo ayá nurimixiri yarijípa seyíné ayá nurimixiro érírixini.

Ewayí ikaxí siyikwí náni urijí nánirini.

³⁷“Joxi ámá wo yarijagi sijwí niwiniríná ‘O sipí yarini.’ mìripani. E nerínayí, joxi náni Gorixo ‘O sipí yarini.’ riníámani. Joxi ámáyo xwiyáá mumearípani. E nerínayí, Gorixo xwiyáá rimeariníámani. Joxi ámá wí íwí síápi yokwarimí niwiirínayí, Gorixo anani joxiyáyo yokwarimí siinírárini. ³⁸ Joxi ámáyo míni niwiríná sipí miwipa nerí yarijípa Gorixo míni siapiníárini. Ámáyo míni niwiríná ‘Xwé owimini.’ yaiwiro aiwá sixí imímí neróná sixí úroro wé tíni kisikisí ero nemáná rixa niyurínawíáná míni niwiróná xegí iyáyo wiároarigíápa Gorixo eni xixeni e míni siapiníárini. Amipí xixeni joxi wiarijípa Gorixo xixeni e siapiníárini.” urijinigini.

³⁹ Jisaso xegí wiepisarijíyí nioní urarijá jíayí aríá nikeamoro ámá sijwí supárijí imónipírixiníri ewayí xwiyáá ripí urijinigini, “Seyíné ‘Sijwí supárijí wo wíomi anani nipemeámi óíyo unijoí.’ riyawíarijoi? Awaú niwaúni xwárijuwíyo eanínipisíi.” nuriri ⁴⁰xíoyá wiepisarijí seáyi e nimóniro wigí diñjyo dání anani epírixiníri re urijinigini, “Niaíwowa uréwapiyarijomi seáyi e mûrónarigíámani. Xámi nuréwapiya numáná ejáná uréwapiyarijo tíni xixeni imónarigíárini.” nuriri

⁴¹ xíoyá wiepisarijíyí íwí ayí yarigíáyí píni miwiáripa nero ámá wí yarigíáyí nánini “Píni wiárípoyi.” urípírixiníri ewayí xwiyáá ámi bi ripí urijinigini, “Segí sijwíyo íkíá xwé wánijí ñweanagi aí sijwí mainenipa nero dixí imónigíáyí womí sijwí siyikwí onimiá bi ñweanjáná pí náni sijwí winímeaarigíárini? ⁴² Íkíá xwé awá segí sijwíyo ñweanagi sijwí mainenipa nerfná arige nerí dixí imónigíá omí ‘Sijwí siyikwí onimiá ñweanjípi orimeámíni.’ uriríárini? Nañí riri sipí riri yarijoxini, íkíá xwé joxiyá sijwíyo ñweanjwá emí nîmamónimáná sijwí pírániyí nanimáná dixí rírixímeáoyá sijwíyo onimiá ñweanjípi anani mearíárini.” urijinigini.

Ewayí ikaxí íkíá sogwí náni urijí nánirini.

⁴³ Xegí wiepisarijíyí pírániyí nero ojweápoyiníri ewayí xwiyáá ámi bi ripí urijinigini, “Íkíá siywí rijína sogwí nañí wearíjímani. Íkíá onagwá ejína sogwí sipí wearíjímani. ⁴⁴ Ámá íkíá sogwí wejagi niwinirínayí diñjí ‘Íkíá yoí ayo riniñí iyí riweni?’ yaiwiarigíárini. Íkíá pikí sogwí nidirínayí ejwixíyo darigíárani? Wainí sogwí nidirínayí ará ekirirkwíyo darigíárani? Oweoí! ⁴⁵ Ámá nañjyí wigí xwioxíyo dání diñjí nañí moro pírániyí néra uro yarigíárini. Ámá sipíyí wigí xwioxíyo dání diñjí sipí moro íwí néra uro yarigíárini. Ámá xwiyáá nîrirínayí xwioxíyo dání sipí

nánini dijí nimoríná sipní rarigíárini. Nañí nánini nimoríná nañíni rarigíárini.” urijinigini.

Ewayí ikaxí sínjá aŋí mirarigíwaú náni urijí nánirini.

⁴⁶ Ewayí xwiyíá ámi bì ripi urijinigini, “Pí náni ‘Ámináoxini, Ámináoxini,’ niníriro aiwi nioni searíapí mepa yarijoi? ⁴⁷ Ámá giyí giyí nioni tíámini nibiro nioní searíapí aríá niniro xixeni axípi yarigíayí ‘Ámá óniñí rimónini?’ oyaiwípoyiniri ewayí xwiyíá bì niriri siwáníñí oseaimini. ⁴⁸ Ámá o sínjá aŋí nimiriríná xámí sínjá nita yapíré xwiá sewiárfóniñí xapíxapí nimirí ejí tñí íními nímiga niwémáná sínjá yapiñiñagí niwíniríje dání sínjá piárá níkikíróa niyapíri aŋí mirariñóniñí imónijo. Iniá xwé neáisáná iniiigí waxí niweríná aŋiwámí nimiákwiri pineáminiri éfyí o pírániñí miriñí ejagi náni wiywí wí mimeajinigini. ⁴⁹ E neri aiwi ámá giyí giyí nioni searíapí aríá niniro aí xixeni axípi mepa yarigíayí ámá róniñí imónijo. O aŋí nimiriríná sínjá piárá yapiñiñe dání sínjá níkikíróa yapiñi náni xwiá bi mímí úrapí xwiáyoní seáyi e nita nípuri mirárfíyí iniiigí waxí niweapíri miákwíáná aŋíñi iniiigíyo nípineamioari anipá imónariñinigini.” nuriri “Nene ení Jisaso nearíipi niwiaíkiríná aŋiwá yapi Gorixo anipá neaimixiníráfani?” oyaiwípoyiniri náni ewayí xwiyíá apí urijinigini.

Porisí woyá omiñí wiiariñomí nañí imixiní nánirini.

7 ¹ Jisaso, oxí apixí aríá wiaríná xwiyíá apí nípini nurárimáná aŋí wíyo xegí yoí Kapaneamíyo náni nuri ñweajáná ² wauyí porisí áminá imóniñí woyá ámá xináñiñí nimóniri omiñí wiiarijo —O porisí áminá imónijo dijí sítí wiñorini. O símixí neri rixa nípeminiri yaríná ³ “Jisaso níbiri aŋí apimi ñweani.” rinariñagía aríá e niwiri Judayí áminá wa Jisasomi owirímeápoyiniri re urowáriñinigini, “Soyíné nuro gí inókíniñí omiñí níiaríñí ro náni yarijí re niwiípoyi, ‘Joxi ananí níbiri oyá xináñiñí nimóniri omiñí wiiarijo rixa nípemaxí yariñagí náni pírániñí wimixréení?’ yarijí e niwiípoyi.” urowáráná ⁴ awa nuro Jisasomi niwímearo wauní rixiñí re urigíawixini, “O émáyí wo ejagi aiwi pírániñí neaiariño ejagi náni joxi níbiri oyá xináñiñí omiñí wiiarijomí pírániñí wimixíyi. ⁵ O Judayene dijí nineajwíráriñi negí rotú aŋí jíayí mirani náni neaiapiñorini.” uríagía ⁶ Jisaso awa tñí nuro porisí áminá imónijo yá aŋí tñí e aŋwi e rémóáná porisí áminá imónijo xegí ámá nikumixiniri emearigíá wami re urowáriñinigini, “Jisasomi niwímeari Porisí áminá imónijo re nearowáriñoi urípoyi, ‘Ámináoxini, nioni sini upupígí siaríná nañímani. Nioni ámá nañoni siñagwini. Joxi nioniyá aŋíyo wí fwiapipaxímani. ⁷Xámí níiwaníjoni ‘Ámá nañoni menini.’” niyaiwiniri náni joxi sirimeáminiri mibíárini. Ayináni dixí roje dání píné ráná gí omiñí níiaríjo ámi nañí imónijo. ⁸ Nioni ámá “Omiñí ayí ayí

ei.” nirarigfowami íními wuríñijini. Nioni eni porisí wa íními nuríñijoi. Gí porisí womi “Joxi ají ui.” uráná sa waríñirini. Womi “Bei.” uráná sa xixení bariñirini. Gí inókíñijí omijí niiarijí womi “E ei.” uráná xixení yariñirini. Jisasomí e urípoyi.” urowáráná ⁹ awa nuro Jisaso tíni óí e óróri niniro e uráná Jisaso ududí niwiri nikinimóniri oxí apixí epíroyí nero númi uxidigíayo re uríñinigini, “Wauyí porisí áminá imónijo dijí ninikwírori yariñípa nigí Isíreriyíné aí woxi nioni dijí xixení minikwíroariñini.” uráná ¹⁰ xwiyá urowárénapíawa ámi wigí ají e náni nuro xegí omijí wiiarijo rixa ámi nañí riwo ñweanagí winigáwixini.

Íwí sikiñí piyí womi “Wiápíñimeai.” uríñí nánirini.

¹¹ Jisaso wauyí porisoyá omijí wiiarijomí pírániñí nimixiri rixa síá wí óráná o ají bimi yoí Neniyi riniñíyo náni nuri xegí wiepisariñowa eni o tíni nuro ámá oxí apixí obaxí nawíni nuro ¹² ají apimi ákiñá fwí e rémoaniro yaríná Jisaso wenijí éfyí winíñinigini. Ámá piyí wo —O sini íwí sikiñorini. Xexirímeáo wo mayorini. Xináí apixí anírini. Omi xináí tíni oxí apixí e dáñí obaxí tíni xwiá weyaniro ají apimi dáñí nímeámi fwíapariñagía Jisaso sijwí e niwiniri ¹³ piyomi xináímí wá niwianiri re uríñinigini, “Ijwí eaariñýí píni wiárei.” nuriri ¹⁴ aejwi e nibiri íkwianywí piyo wejñamí íá nixiriri ámá nímeámi warigíayí sa e rówapiñjáná o piyomi re uríñinigini, “Íwí sikiñí roxini, rixa wiápíñimeai.” ríraríñini.” uráná re ejinigini. ¹⁵ Piyo niwiápíñimeari éí niñweari iwamíó píne raríná Jisaso ámi xináí tíñí e uwáriaríná ¹⁶ ámá níni wáyí nikáriniro Gorixomi seáyi e numeróná re rigfawixini, “Gorixoyá wíá rókiamoariñí seáyi e imónijí wo riwo ríneaurowárénapíyijoi? Gorixo Isírerene náni dijí nimori arirá neaininía náni riwo ríneaurowárénapíyijoi?” niriro e yaríná ¹⁷ Jisaso e éípi náni xwiyá Judayí ají niyoní yaní niwéa nuri midimidáni eni ríñimejñinigini.

Jono xegí wiepisariñowa waúmi Jisaso tíñí e náni urowáriñí nánirini.

¹⁸ Jono xegí wiepisariñowa Jisaso éí apí nipini náni áwañí uráná ¹⁹ o xegí wiepisariñí waúmi “Eini.” nuriri Áminá Jisaso tíñí e náni re urowáriñinigini, “Nuri yariñí re wípiyi, ‘Joxi náni Jono “Níbiníárini.”’ nearariñoxirani? Wo ámi ríwíyo binío náni sini xwayí naniri ñweaníwárani?” Nuri yariñí e wípiyi.” urowáriagi ²⁰ awaú nuri Jisasomí re urémeagfisixiní, “Jono wayí níneameaia warijo joxi té náni re yearowárijo, ‘Omi yariñí re wípiyi, ‘Joxi Jono ‘Ríwíyo nibiníárini.’’ nearariñoxirani? Wo ríwíyo binío náni sini xwayí naniri ñweaníwárani?” yariñí e wípiyi.” yearowárijo.” uráná ²¹ axíná Jisaso ámá simixí xixegíni yarigáyao nañí imixiri sijwí supárigíá obaxíyo sijwí anipíri náni wirí imíó ámáyo xixéroariñyo mixí umáiniri neri ²² awaúmi re uríñinigini, “Awagví nuri amípí níni nioní re yaríná sijwí naniri ará niri éfíyí náni

Jonomi áwaŋí urípiyi, ‘Siŋwí supárigíáyí ámi siŋwí aniro sikhí ikí egíáyí ámi aŋí ero peiyí tígíáyí wigí wará naŋí iniro aríá pírónigíáyí ámi aríá ero ámá péfíyí ámi wiápíni mearo ámá sipíyo xwiyá yayí winipaxípi aríá wiro yariŋoi.’ urípiyi.” nuriri²³ re uriŋiniginí, “Rípi eni urípiyi, ‘Yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronío e eníárini. E eníárini.’ yaiwiarigíápi tíni xixeni mepa yarinagi siŋwí ninaniri aiwi noreámioari diŋí minikwíropa neri ‘Ayí omani.’ miyaiwipani. Ámá e yarigíá giyí giyí Gorixoyá diŋí tíni yayí winipaxíyírini. Jonomi e urípiyi.” uriŋiniginí.

Jisaso Jono náni uriŋí nánirini.

²⁴ Jisaso, Jonoyá wiepisariŋowaú rixa úáná, o ámá e epíroyí egíáyo Jono náni re uriŋiniginí, “Xámi seyíné Jonomi siŋwí winaniro náni ámá diŋí meaje náni nuróná pí ámá siŋwí winarigíawixini? Ámá ejí meánijí imipí yaríná wakwíywí wíjwí nimearíniŋí imónijí womi siŋwí winaniro riwarigíawixini? Oweoi! ²⁵ Aga pí ámá siŋwí winaniro warigíawixini? Ámá rapírapí yarapayí ejí wú yínijí womi winaniro ámá diŋí meaje náni riwarigíawixini? Oweoi! Ámá rapírapí yarapayí naŋíni niyíniro ḥweagíáyí mixí ináyíyá aŋíyo ḥweaarigíáriní. Ámá diŋí meaje ḥweaarigíámaní. ²⁶ Aga pí ámá siŋwí winaniro warigíawixini? Gorixoyá wíá rókiamoariŋí womi siŋwí winaniro riwarigíawixini? Oyi, wíá rókiamoariŋí womi siŋwí winaniro ugíá aiwi Jono ámá yeáyí seayimixemeanía náni xwíá piaxíyo dání iwiaronío náni wáí urimeminiri náni urowárénapiŋí ejagi náni o Gorixoyá wíá rókiamoarigíá niyoní xixeni imónijomani. Seáyi e múronjorini. ²⁷ Jono náni Bikwí Gorixoyáyo ríwamijí re niriniri eánini, ‘Gorixo xegí xewaxomí re uriŋiniginí, “Nioni gí xwiyáyá yaŋí wiowárimíáo joxí xámi nirimeari ámá nisaniri epíri náni ónínjí nisimoia uníá náni urowárimíárini.” uriŋiniginí.’ Ríwamijí e niriniri eánini.” nuriri²⁸ re uriŋiniginí, “Nioni searariŋini. Jono ámá yeáyí seayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronío náni ónínjí imoŋo ejagi náni ámá níni aiwi wo Jonomi seáyi e imónini náni xirigíámaní. E neri aiwi ámá giyí giyí nioní nixídíro Gorixoyá xwioxíyo páwiyo yarigíáyí xwiyáyá nioní náni wáí nurimeipírípi xwiyáyá Jono wáí rimeŋípimi seáyi e imónijagi náni ámá ayí onípi aiwi Jonomi eni seáyi e imónijoi.” uriŋiniginí. ²⁹ Ámá níni tíni takisí náni nigwí nearáparigíáyí tíni Jono wáí urimeariŋagi aríá niwiro nisaniro Jono wayí umeaiaríná ripí urigíániŋí imónini, “Gorixoxí wé róniŋoxí óí nene uyíniňí yariŋwaéne náni imópi xixeni neamoíírini.” urigíániŋí imónini. ³⁰ E neri aiwi Parisiowa tíni ḥwí ikaxí eániŋípi mewegíawa tíni Jono wayí oneameainiri siŋwí miwínipa neróná amípi Gorixo ‘Awa oépoyi.’ yaiwíipimi ríwí umogíawixini. ³¹ Jisaso ámi re uriŋiniginí, “Ewayí xwiyáyá pípi niríri ámá agwí ríná ḥweagíáyíné ámá wo wo Gorixo seyíné náni

urowárariŋagi aiwi seyíné miseaimónariŋýfíne náni ‘Ayíniŋí imónini.’ rimfíni? Seyíné píniŋí imóniŋoi?” nuriri ³² re uríŋinigini, “Seyíné niaíwí riŋípiŋí imóniŋoi. Niaíwí bia makeríá tíŋí e niáá neróná niaíwí bíbiamí ríaiwá re urariŋoi, ‘Nepiane webíí rariŋagwi aí sepiayíné siminiŋí miyariŋoi. Nepiane ḥwapé rariŋagwi aí sepiayíné ámixíá bi miyariŋoi.’ rinariŋíapíaniŋí imóniŋoi.” ³³ Seyíné re egíápi náni ewayí xwiyíá apí searariŋini. Seyíné Jono wayí nineameaia warijo nibíríná aiwá naŋí minipa erí iniigí wainí minipa erí yariŋagi siŋwí niwíniro náni ‘Ámá roý imíó xixéroariŋoríani?’ rarigíárini. ³⁴ Seyíné ámá imóniŋáoni eni nibíríná aiwá níri inilígí níri yariŋagi ninaníro náni re rarigíárini, ‘O aiwá ení neri nariŋoríni. Iniigí wainí eni nariŋoríni. Ámá takísí náni nigwí nearáparigíawa tíni ámá íwí yarigíá wíniyí tíni nikumixiníri emeariŋoríni.’ rarigíárini. ³⁵ E neri aiwi oxí apixí wíni wíni díŋí pírániŋí nejwipero Jono tíni nioní tíni náni ‘Awaú naŋí yariŋji.’ yaiwiarigíárini.” uríŋinigini.

Íwí inariŋí wími yokwarimí wiŋí nánirini.

³⁶ Ámá Parisi wo Jisasomi yariŋí re wiŋinigini, “Joxí anani nioní tíni gí aŋíyo aiwá naníréwí?” uríagi Jisaso oyá aŋíyo nipáwirí aiwá naníri náni wigí yarigíápa xwápiyi nikrómáná nawíni aiwá naríná re ejinigini. ³⁷ Apixí íwí inariŋí wí, aŋí apimi ḥweaqí “Jisaso Parisoyá aŋíyo niŋweari aiwá narini.” rinariŋagi aríá e niwiri síŋá tíni sixí imixiníŋí wá iniigí díŋí naŋí eaariŋí bi íniŋíwá nimeámi aŋí iwámi nipáwirí ³⁸ Jisaso sikkí tíŋí e riwí riwámíni éí nírománá ḥwí nearíná xegí siŋwírixí Jisasoyá sikkí sosíayo niyori í xegí díá sepiá tíni kwikwírimí neri sikkíyo kíyí nimiaúníri iniigí díŋí naŋí eaariŋípi niwayimómáná gínií niwiri e yaríná ³⁹ Parisio, Jisasomi imání ikaxí urío apixí í e wiariŋagi niwiníri íními re ríniŋinigini, “Ámá ro nepa Gorixoyá wíá rókiamoariŋo ejánayí, apixí íá wiapiyimíxariŋí náni xixení nijíá re imónipaxorini, ‘Í apixí íwí inariŋí wírini.’ yaiwipaxorini.” Parisio íními dání e yaiwinaríná ⁴⁰ Jisaso o xwioxíyo dání e yaiwiaríŋagi adadí niwiri re uríŋinigini, “Saimone, xwiyíá bi orírimíni.” uríagi o re uríŋinigini, “Nearéwapiyariŋoxíni, anani nirei.” uríagi ⁴¹ Jisaso ewayí xwiyíá ripí uríŋinigini, “Ámá womí ámá waú nibíri nigwí urápigíisixíni. Wío K500.00 urápirí wío K50.00 urápirí neri niŋweagíisáná ⁴² awaú ámi xíomí miwipa ejáná o niwaúmíni ayá nurimíxíri nigwí míni wiŋípi náni díŋí peá nímorí kikiíá ejinigini. Ayináni awaú go go nigwí míni wiŋo náni xwapí wimóniniŋoi?” uríagi ⁴³ Saimono re uríŋinigini, “Nigwí K500.00 urápiŋo, o xwapí wimóniniŋoi.” nimónarini.” uríagi Jisaso re uríŋinigini, “Joxí díŋí xixení nejwíperí rariŋini.” nuriri ⁴⁴ apixí tíamíni niknímónímáná Saimonomí re uríŋinigini, “Apixí rí nioní niariŋí rí siŋwí winei. Nioní dixí aŋíyo ſwiapánayí joxí negí yariŋwápa mínií iniigí bi sikkí sosíá igíá eánimíniři

náni miniapíini. E nerí aiwi apixí ríyí gí síkwí sosíáyo sijwírixí tíni igiá nineari xegí díá sepiá ejí tíni níkwírijoí. ⁴⁵ Joxí ámá xwiyíá bána negí yarijwápi kíyí minimiaúníni. E nerí aí í nioní níwiapíri jweááná dání síkwí sosíáyo kíyí minimiaúga waríni. ⁴⁶ Joxí negí yarijwápa yayí minipa nerí raní bi miyíyo miniwayimóini. E nerí aiwi apixí ríyí síkwí sosíáyo iniigí dijí naají eaarijí bi niniwayimómáná gínií nijsi. ⁴⁷ Ayináni nioní re rarijini. Í íwí xwapí yagíí aiwi nioní rixa yokwarimí wiífa ejagi náni í nioní náni xwapí niwimóniri náni naají e niarini. Ámá íwí xwapí mé bi onímiápi yarigáyí nioní yokwarimí wiíáná ayí nioní náni eni onímiápi wimónarijirini.” Saimonomí e nuríri ⁴⁸ apixími re urijinigini, “Nioni dixí íwí yarijyí rixa yokwarimí siíárini.” uráná ⁴⁹ ámá xío tíni nawíni niywearnó aiwá narigáyí re rinigáwixiní, “Ámá rojí ‘Íwí yarijyí yokwarimí wiipaxonirini.’ niyaiwiri ría rarini?” níriniro e yaríná ⁵⁰ Jisaso apixími re urijinigini, “Jíxí dijí niwkíroarijagi náni Goríxo yeáyí riylimixemeáfrini. Rixa kikiíá néra ui.” urijinigini.

Apixí Jisasomí míranjí wigííwa nánirini.

8 ¹Jisaso Saimono tíni aiwá niniri niywearnísáná rixa síá wí óráná o aji wíyí wíyo xwiyíá yayí winipaxí Goríxo xwioxíyo mimeámí nerí pírániñí umejweanía náni wáí nurimeri re urimejínigini, “Seyíné íwí yarigáyí ríwímini nínamoro nisaniro jweáfríxini.” urimearíná xío xegí wiepisarijí wé wúkaú síkwí waú o tíni nawíni nemero ² apixí wíwa eni o tíni nawíni nemero —Wíwa simixí tígííwami Jisaso naají imixiri wíwa imió dijí xixéroarijí tígííwami mixí umáiniri wiarijíwa wigí yoí ríwarini. Wí Maríaírini. Aji yoí Magídara dají ejagi náni imí yoí Magidara dají Maríaíyi wíriñíjirini. Í Jisaso imió wé wíúmi dají waú dijí xixéroarijí mixí umáinowáriñíjirini. ³ Apixí ámí wí Xusao —O mixí ináyí Xerotoyá bosiwí worini. Omi xiepí í xegí yoí Joanaírini. Ámí wí Sasanaírini. Íwa tíni ámí wíwa eni wigí nigwí tíni aiwá bí imímí ero Jisasomí tíni xegí wiepisarijowamí tíni míranjí niwiayiro númi wagíárini.

Ewayí ikaxí wití siyí wiáronjí nánirini.

⁴Oxí apixí obaxí aji ayí ayo dáni Jisaso tíjí e náni nibimiro awí eánaríná o ewayí xwiyíá ripi urijinigini, ⁵“Ámá wo o xegí omíjyó wití siyí niwiáróa uminiri náni nuri rixa xwiá yuní ikixeáriniye pírániñí niwiárori aí wí óyó piérófíyí ámá wí óyó nípuríná xwiriwí osaxiro ijí nibiri mimáni eri ejinigini. ⁶ Ámí wí síjá íními yapiniñáná xwiá seáyi e onímiápi ejíyo piérófíyí apaxí mé nerápíri niyapíri aiwi iniiigí mirúnijagi náni apaxí mé yiweáriñinigini. ⁷Ámí wí emí pipijí arskiáriniye wiáronjíyí emí pipijíyo dáni nawíni nerápimáná emí xeñwirárijagi náni wití ayí urí ejinigini. ⁸Ámí wí xwiá naajíyo wiáronjíyí nerápíri niyapíri

ná niweríná aga dijí nimori íá miropaxí wejinigini.” Ewayí xwiyíá e nuriríná re urayiniginí, “Aríá tígíáyíné ewayí xwiyíá rarijá ripi náni aríá ókiarí nimónípoyí.” urayiniginí.

“Ripi náni ewayí xwiyíá seararijini.” uriñí nánirini.

⁹Xegí wiepisarijowa ewayí xwiyíá apí míkípi náni yarijí wiána
¹⁰o re urijiniginí, “Xwiyíá ejíná dání ‘Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí seamejweaníárini.’ níriri íními imóníñípi nioni wiá searókiamoarijini. E nerí aiwi ámá nioni dijí minikwíró wigí dijí tíni néra warigíáyí nioni ewayí xwiyíá nuréwapiyíríná wiá rókiamoagí Aisaiaoyí riniño níriri ríwamíñí eajípa sijwí naniro aríá niro aiwi míkípi náni níjá imónipírixiniri ewayí xwiyíáni uréwapiyarijini.

Wití siyí wiárojí míkípi náni áwañí uriñí nánirini.

¹¹“Ewayí xwiyíá míkípi ripirini. Wití siyí náni riniñípi ayí xwiyíá Gorixoyáñí imónini. ¹²Ámá wí siyí óí mañípámi piéróiýíñí imónini. Ayí xwiyíá Gorixoyá aríá niwiro aiwi axíná obo nibiri ayí xwiyíá oyápi dijí móáná o yeáyí uyimixemeainiginiří mirírakí niwiri xwiyíá oyá wigí xwioxíyo dání emi mimeámí yárarijírini. ¹³Ámá wí wití siyí sínjá íními yapiníñáná seáyi e xwiá onimiápi ejáná wiárojíyíñí imónini. Ayí xwiyíá Gorixoyá aríá niwiróná yayí niwiníri xídaniro yárná xwiyíá ná íními pipiñíñí miwáriňagi náni anijí xídarigíámani. Xwiyíá oyápi xídaniro yarijagía náni ámá wí nibiro nepa ejí neániro ría xídaríjojoiniri iwamíó wíwapiyíáná píni wiárojíyíñí imónini. Ayí eni xwiyíá Gorixoyá aríá niwiro aiwi wigí yarigíápa sini nixídiróná amípí xwiáyo dánjí náni dijí obíbaxí moro ‘Amípí wí nioní minímúropa onini.’ yaiwiro amípí wí náni niwimóniro ‘Arige meámíráfíani?’ yaiwiro néra nurínáyí wití emí nerápíri xeñwiráriňí yapi nimóniro aiwá ná niyíniri aiwi wí yóí yarijímani. ¹⁵Ámá wí siyí xwiá nañí imóníñe wiárojíyíñí imónini. Ayí xwiyíá Gorixoyá náni aríá niwiro dijí sítí wí mimaxiríňagía náni miwáramó anijí dijí níkwíroro xaíwí íá nixíriro neríná aiwá ná wearíjípíñí imónarigíáriňí.” Wiepisarijowami ewayí xwiyíá míkípi náni áwañí e uriñiniginí.

Ewayí ikaxí uyíwí náni uriñí nánirini.

¹⁶Awa “Jisaso ámá ayo anijí yumíí winíáriňí.” yaiwipírixiniri ámi ewayí xwiyíá ripi urijiniginí, “Ámá wo re yarijímani. Xegí ramixí nimixárori sixí xwé wá nimeari upikákwiárararijímani. Nimixárori xegí sá íkwiajwíyo íními éxwiroárarijímani. Nimixárómáná ámá giyí giyí níwiapiríná anani sijwí winipíri náni aiwá íkwiajwíyo seáyi e taríjírini.” nuríří ¹⁷re urijiniginí, “Amípí níni íními imóníñí aiwi

wíá ókíáná níni siŋáni imónáná ámá níni ‘Tí ayírfani?’ yaiwipírfíárini.
 18 Ayináni seyíné píné aríá ninirónayí aríá pírániŋí niríini. Ámá giyí giyí
 nioní xwiyíá raríná aríá niro diŋí nikwíroro nero nijíá bi nimónirínayí
 Gorixo ámi wí mini winiŋjoi. Giyí giyí aríá minipa ero diŋí minikwíropa
 ero nerínayí ‘Nijíá riŋí imóninjini.’ yaiwinarigíápi aí Gorixo apí aí ámi
 nurápiniŋjoi.” uríŋjinigini.

Jisasomí xináí tíni xogwáowa tíni nánirini.

19 Jisasomí xináí tíni xogwáowa tíni o tíŋí e náni nibiro ámá xwé
 obaxí omí epíroyí wiáriŋagía epówa mipáwipaxí ejagi 20 ámá wí áwanjí
 re urigíawixíni, “Dixí rínáí tíni rigwáowa tíni siŋwí rananiro náni
 bíamí biraŋyí roŋoí.” urágía aí 21 o re uríŋjinigini, “Ámá re ɻwixapigíá
 tiyí, xwiyíá Gorixoyá aríá wiro xixeni ero yarigíáyí, ayí gí inókíwáníŋí
 nírixímeáowáníŋí imóninjoi.” uríŋjinigini.

Ipí imeamíkwí yariŋagi samiŋí imixiŋí nánirini.

22 Íná síá wiyimi Jisaso tíni xegí wiepisariŋowa tíni ewéyo
 nipixemoániro o re uríŋjinigini, “Ipíyo jíariwámíni dání oxemoaneyi.”
 nuriri nímeámi nuro 23 ipíyo nímeámi waríná Jisaso rixa sá winíagi sá
 wejáná re ejinigini. Ríwipí xwé wí niweapíri ipíyo níxemi nuri ewéyo
 iniigí mimeámi yaríná awa rixa iniigí namipaxí yariŋagi nainenimi
 24 nuro saiwiárí niwimáná re urigíawixíni, “Neamemeariŋoxini,
 neamemeariŋoxini, rixa iniigí namiani aŋwi ayorini.” uráná Jisaso
 niwiápínameari imíŋí yariŋípimi tíni iniigí reakíkwíí yapariŋípimi tíni
 mixí nuriri “Pní wiárei.” uráná re ejinigini. Pní niwiáriíná imíŋí mé
 neri iniigí samiŋí weáriri ejinigini. 25 Rixa imíŋí mé neri iniigí samiŋí
 weáriri éáná o wiepisariŋowami re uríŋjinigini, “Soyíne diŋí minikwíropa
 pí náni yariŋoi?” uríagi awa wáyí ero ududí ero nero re rinigíawixíni,
 “Ámá royí imíŋí tíni iniigí tíni sekaxí uráná ámániŋí aríá wíí royí
 goríani?” rinigíawixíni.

Imíó mixí umáináná odípí iniigí namiŋí nánirini.

26 Awa ewépá nímeáa nuro ipí Gaririyo jíariwámíni aŋí bi xegí yoí
 Gegesayi riniŋípi tíŋí e niwiékínamearo 27 Jisaso nayoari rixa xwíáyo éí
 roŋjáná ámá aŋí apimi dání wo —Omi imíó wí xixéroariŋorini. Ejíná
 dání iyaxí aikí miyíní néra uri aŋí wíyo miŋweapa erí ámá xwáripá
 tíŋí ení ɻweari yariŋorini. 28 O Jisasomí siŋwí niwiniríná xwamiání
 niriri Jisasomí agwí ríwáminí nipíkínameari ímí tíni re uríŋjinigini,
 “Jisasoxi, niaíwí ɻwiá seáyi émi ɻweaŋoyáoxi, pí neaiminiri bariŋjini?
 Nioni wauní re rirariŋjini, ‘Xeaníŋí wí mínealkáripani.’ rirariŋjini.” nuriri
 29 Jisaso sekaxí “Imíoyíné ámá romí píni niwiárimí úpoyi.” uríí ejagi
 náni Jisasomí e nuriri —O imíó íníná diŋí xixéroariŋí ejagi náni xegí

ámá omi íá nixeró gwí wirí tíni ainixí ikasíá iniijí wirí tíni níjiro awí menjweanagía aiwi gwí jííápi naríkárími imíó ámá dijí meanje náni sayá niéméra wayariñorini. ³⁰ Omí Jisaso yariní re wiñinigini, “Segí yoí píxini?” uríagi imíowa xwé obaxí miróniñagía náni re urigíawixini, “Negí yoí Rijoniyi —Yoí mísí ayí mixí náni xwé obaxí gwí móñarigía nánirini. Yoí e riniñwini.” nuriro ³¹ wauní rixiñí re urayigíawixini, “Joxí none mixí nineamáinowáriríná sirírikí yoparí bi mimóniñiyí tíñí e Gorixo xeaniñí neaikáríné náni mixí mineamáinowáripani.” nuriro ³² odipí xwé obaxí díwíyo wiároáriñagía niwiniro wauní re urigíawixini, “Imíone odipíyo ríwímini oxixérópoyiniri sijwí neaniriréini?” uríagía o xe oépoyiniri sijwí wináná ³³ imíowa ámá omí píni niwiárími nuro ámí odipíyo xixéróáná re ejinigini. Odipí ayí imégí ajníni omííáyí sapípanjími siwá néra ipíyo nipáwiro piyí egíawixini. ³⁴ Ámá odipí awí mearoarigíáyí wigí odipí e éagía niwiniro wigí ají apimi náni éí nuro ámá e njweagíáyo áwañí uriro ámá omíñíyo yarigíáyo áwañí urímero wíáná ³⁵ ámá ayí “Pí ría ejoí?” niyaiwiro sijwí winaniro náni nibiro Jisaso tíñí e níremoro wenijí éíáyí winigíawixini. Ámá imíó xixéróariño riwo aikí yíniri dijí sixí yíniri nemáná Jisasoyá sikkí tíñí e éí njweanagi niwiniro wáyí nero yariná ³⁶ ámá Jisaso imíó mixí umáinowáriagi sijwí winiáyí Jisaso imíó sayá meariñomi pírániñí wimixíí náni repiyí niwiróná ³⁷ ámá ayí níni ají Gegesa dáñiyí tíni ámá ají apimi midimidáni njweagíáyí tíni wáyí xwé nikáriniro náni Jisasomi wauní re urigíawixini, “Nene píni nineawiárími ouní.” neaimónarini.” uríagía o ámí ewéyo nipixemoániri uminiri yariná ³⁸ ámá imíó mixí umáinío wauní rixiñí “Nioni tíni owaiyi.” nimónarini.” urariñagi aí Jisaso xegí ají e náni nurowári re urijinigini, ³⁹ “Dixí ají e náni nuri Gorixo siíipi náni dixí ámáyo repiyí niwiri njweari ui.” uríagi o Jisasomi píni niwiárími nuri ají apimi nípimini Jisaso wiíipi náni repiyí wiemeñinigini.

Apixí ragí anijí pwariñí wími nañí imixíri miái peñí wími nañí imixíri ejí nánirini.

⁴⁰ Jisaso ámí ipíyo jíariwáminí iwiékíñimeááná ámá obaxí e epíroyí ero o náni xwayí naniri njwearo egíáyí omí yayí niwiro yariná re ejinigini. ⁴¹⁻⁴² Ámá áminá wigí rotú ají wiwá menjweanjí wo —O xegí yoí Jairasorini. Miái ná wímini xanorini. O nibiri Jisasoyá sikkí tíñí e nípíkíñimeari xio xegí miái —Í xwiogwí wé wúkaú sikkí waú imóniñírini. Í rixa nípeminiñí yariñagi náni xano Jisasomi wauní rixiñí re urijinigini, “Gí miáimi nañí imixíri nioni tíni gí ajíyo náni niwaniréwii?” uríagi o “Ananírini.” nuriri awau óí e waríná ámá e epíroyí egíáyí nuxídiro Jisasomi ikwíkwierí waríná ⁴³ apixí wí —Í xegí ragí anijí pwariñá xwiogwí wé wúkaú sikkí waú mûronjírini. Ámá obaxí nañí imixaniro niyayiriñí aí nañí wí mimóniñírini. ⁴⁴ Í “Jisasoyá iyíáyoní

amáí nirónirínayí, ámi nañí imónimíni.” niyaiwia nixídiri ríwími dání oyá iyíá sírífíyo amáí rónáná re ejinigini. Ragí anijí pwariñípi yeáyí sikiárijinigini. ⁴⁵ Yeáyí sikiáráná Jisaso re riñinigini, “Amáí go nirónigoi?” ríagi ámá nní “Oweoi, nionimaní. Nionimaní.” nira waríná xegí wiepisariñí wo Pitaoyí riniyo re uriñinigini, “Neamemeariñoxini, ámá epíroyí nisiro ikwikwierí nisiga warinjoi.” uríagi aiwi ⁴⁶ Jisaso re riñinigini, “Nepa ámá wo amáí nirónigoi. Nigí ejí eániñí bi niniwárimi ámá womi nañí imixfagi nainenirí náni rariñini.” ríagi ⁴⁷ apixí í yumíí mepaxí wimóníagi niwiniri óí néra aijwi e nibiri oyá símímanjíriwáminí nipíkínimearí oxí apixí nní sijwíyo dání wíá re rókiámóniñinigini, “Niíni gí ragí anijí pwariñagí náni Jisasomi amáí rónfini. Omi amáí niróniríná rixa nañí imóníni.” uríagi ⁴⁸ o re uriñinigini, “Miaé, jíxi diñí ninikwírorí náni nañí imóníni. Ámi ayá misinipa nerí kikiáá néra ui.” nuríri ⁴⁹ sini ími e uraríná ámá wo rotú aijí menjweajoyá aijí e dání nibiri omi re uriñinigini, “Uréwapiyariñomi sini ayá wí muriñweapani. Dixí miái rixa péinigini.” uríagi ⁵⁰ Jisaso aríá e niwiri re uriñinigini, “Dixí miái péí aiwi wáyí mepani. Nioni diñí nikwíróánayí, í ámá nañí imóniníjoi.” nurími nuri ⁵¹ aijyo nípáwirína ámá wí nawíni opáwianeyiniri sijwí miwinipa nerí sa xegí wiepisariñí Pitao tíni Jono tíni Jemiso tíni miámi xináí tíni xano tíni ayí tñiní nípáwiro ⁵² ámá nñí ñwí earo ámixiá mero yariñagía náni Jisaso re uriñinigini, “Ñwí eaarigíá píni wiárípoyi. Niperí miwenini. Sa sá weni.” uráná ⁵³ ayí “Í rixa piyíxini.” niyaiwiro náni ripiá uríagía aí ⁵⁴ o íyá wépámí fá nimaxirimáná ímí tíni “Miá ríxini, wiápíñimeai.” uráná re ejinigini. ⁵⁵ Miái ámí diñí sixí wínáná apaxí mé wiápíñimeanjinigini. Rixa wiápíñimeááná Jisaso xaniyaúmi “Aiwá bi umeaípiyi.” uríagi ⁵⁶ ayaú ududí ikáriníagíi Jisaso ñwí ikaxí re uriñinigini, “Aípagwí nioní éápi náni ámá wíyo áwañí murípani.” uríjinigini.

Wiepisariñíyo ejí sixí weámixowáríri sekaxí uríri ejí nánirini.

9 ¹⁻² Jisaso xegí wiepisariñí wé wúkaú síkwí waú awami “Awí eániþoyi.” nuríri awa simixí xixegíni nañí imixipíri náni ero imíó nñí mixí umáinowáripíri náni ero epíria náni kwíyí bi niwiri ejí sixí eániñí bi niweámixowáríri re urowáriñinigini, “Soyíne aijí ayí ayo nemero Gorixo xwioxíyo mimeámi nerí seamejweanía náni wáí urimero simixí yarigíáyo nañí imiximero éírixini.” nurowárirína ³ re uriñinigini, “Amí ami wagwí wagwí nuro urínipíri náni segí amipí bi nimeámi mupani. Erajírani, fá árupiajírani, aiwárani, nigwírani, iyíá wúkaúrani, nimeámi mupani. ⁴ Wáí nemeríná aijí bimi nirémorínayí aijí iwamíó nuro páwííáyo wéírixini. Rixa ámá aijí apimi ñweagíáyo nuréwapiyimáná aijí axiwámíni njywéagíisáná ‘Amí aijí bimi náni owaiyi.’ niyaiwirínayí aijí axiwámí dání píni niwiárimi úfisixini. ⁵ Wáí nurímerínayí aijí bimi

nirémoríná ámá e ḥweagíáyí ‘Negí ají tíyo íwiapípoyi.’ misearipa éánayí, ámá ayí diŋí ‘Newaniŋene ikáriniŋwáyí nání awaú nene nání ámi mibipa epísi nání iyí riýárii?’ yaiwipírí nání síkwíyo xwíá sikí xéninípi píri wiaíkímí niyárimi úfríxini.” Sekaxí e nuríisáná ejáná ⁶awa omi píni niwiárimi nuro ají bi bimí nání numiro xwiyíá naŋí yayí winipaxípi wáí urímero simixí egíáyo naŋí imixiro néra ugíawixini.

Xeroto Jisaso nání ayá síwí uroŋí nánirini.

⁷Gapimaní Xeroto Jisasoyá wiepisarijowa yarigíápi nípini nání aríá niwíri ududí niwiníri ḥweajáná ámá wí emimí apí yariŋagía nání re níra ugíawixini, “Jono xwáripáyo dání rixa niwiápínmeari ría yarini?” níra waríná ⁸ámá ámi wí re níra ugíawixini, “Gorixoyá wíá rókiamoagí Iraijaoyi riniŋo, mipé ajínami peyiŋo rixa siŋjáni nimóniri ría yarini?” níra waríná ámá ámi wí re níra ugíawixini, “Ejíná Gorixoyá wíá rókiamoagíá wo rixa niwiápínmeari ría yarini?” níra waríŋagía nání ⁹Xeroto ududí niwiníri re riŋjinigini, “Niiwanijoni ráná Jonomí siŋwí miŋí wákwigíawixini. E nerí aiwi ámá nioní aríá e wiariŋá royí goríani?” níriri Jisasomi siŋwí owiniminíri yayiŋinigini.

Ámá 5,000 apími aiwá mini wiŋí nánirini.

¹⁰ O xegí wáí wurimeiarigíáwa ámi xío tíŋí e nání nibiro wigí néra ugíápi nání repiyí niwimáná ejáná o awa tímíni nerímeániro ámá níni píni niwiárimi nuro wigípi ají wíyo xegí yoí Betisaídayo nání waríná ¹¹ oxí apíxí obaxí Jisaso tímí wiepisarijowa tímí ají apími nání pwariŋagía niwíniro númi nuro omi wímeááná o yayí niwíri xwiyíá “Gorixo xwioxíyo mímeámí nerí seameŋweanía nání seyíné nisaniro éírixini.” uréwapiyiri simixí egíáyo naŋí imimíximí eri yaríná ¹² wiepisarijí wé wúkaú síkwí waú sogwí nokepá imónáná Jisasomi nibiro re urigíawixini, “Ámá oní wówi re miŋweaŋagía nání ámá epíroyí egíá tiyí aiwá níro sá weró epíri nání omiŋí ají ami ami mirinimeŋíyo nání uro ají apí apí ikwíróniŋíyo nání uro oépoyi.” urágí aí ¹³-¹⁴ o re uríŋjinigini, “Aiwá nípíri sewaniŋoyíné mini wípoyi.” urágí re urigíawixini, “Negí aiwá xwé menini. Bisíkeríá wé wú ejáná peyí waúnirini.” nuríro ámá oxí 5,000 e ḥweajagía nání re urigíawixini, “None nurane aiwá bi mepa nerínayí, arige mini wianíwini?” urágí o re uríŋjinigini, “Ámá tíyo re urípoyi, ‘Seyíné ámá 50 50 maxiriní wí e wí e niŋweaxa úpoyi.’ urípoyi.” urágí ¹⁵ awa axípi e uráná ámá níni 50 50 maxiriní wí e wí e niŋweaxa nuro ḥweajáná ¹⁶ Jisaso bisíkeríá wé wú tímí peyí awaú tímí ajínami weniŋí niyániríná aiwá apí nání Gorixomi yayí niwíri kwikwirimí nerí xegí wiepisarijowa yaŋí niwiaupíri mini niwia waríná ¹⁷ ámá níni niníro agwí ími uyánaná aiwá niníro e tíapía wiepisarijowa nímeamero soxí fá wé wúkaú síkwí waú apími aumaúmí yárigíawixini.

Pitao “Joxi Kiraisoxirini.” uriñjí nánirini.

¹⁸ Siá wíyo Jisaso xegípi niywæri Gorixomi xwiyá ririmí niwiri xegí wiepisariñowa xío tíni ñweajáná o yariñjí re winjinigini, “Ámá oxí apixí níni nioni náni gorini rariñoi?” urági ¹⁹ awa re urigáwixini, “Wí joxi náni ‘Jono wayí nineameaia uporini.’ rariñoi. Ámi wí ‘Gorixoyá wíá rókiamoagí Iraijaorini.’ rariñoi. Ámi wí ‘Eñjáná Gorixoyá wíá rókiamoagí wo rixa wiápínameáŕini.’ rariñoi.” urágia ²⁰ o re uriñjinigini, “Ayí e niriro aiwi sewaniñoyíné nioni náni gorini rariñoi?” urági Pitao re uriñjinigini, “Joxi Kiraisoyí riniñoxí, ámá Isirerene yeáyí neayimixemearía náni negí arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronfoyí riniñoxirini.” uriñjinigini.

Jisaso áwanjí “Ninipikipíŕíárini.” uriñjí nánirini.

²¹ Pitao e urági aí o ñwí ikaxí nuriri aríá jiyikí nori re uriñjinigini, “Aga bì onimiápi ámá wíyo muripani. ²² Ámá imóniñjáoni xeanijí obaxí nikáripíŕíárini. Negí Judayí mebáowa tíni apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni ñwí ikaxí eániñjípi mewegíawa tíni nioni ríwí nimóáná wa nipikipíŕíárini. E nerí aiwi siá wiyaú wiyi óráná ámi wiápínameáŕini.” uriñjinigini. ²³ Xwiyá rípi eni nowamini urayijinigini, “Ámá goxi goxi ‘Jisasomí ouxídímíni.’ niyaiwirínayí, re eírixini. Amípí ‘Nioni nigípi náni oemíni.’ yaiwífyí diñjí peá nimori re yaiwíirixini, ‘Nioni Jisasomí xídaríñagi náni ámá wí xeanijí niri nipikiri niniri aí ayí ananirini.’ niyaiwirí nioni nixídírixini. ²⁴ Ámá goxi goxi nioni Jisasomí diñjí niwikwírori xídaríñagi náni nipikipíŕíxíniri xewaniñoxí éí nimenirínayí diñjí niyimijí imónijí anijí ñwearía náni mearíámani. E nerí aiwi ámá goxi goxi éí mimenipa nerí ‘Nioni Jisasomí diñjí niwikwírori xídaríñagi náni ninipikirónayí, ayí ananirini.’ yaiwiariñjí goxi goxi diñjí niyimijí imónijí anijí ñwearía náni mearíárini. ²⁵ Ámá wo nioni minixídí iyíá fá nigwí amípí emeámíniri nánini néra nuri nimeáisáná xewaniñjí anijíni ikeamónáná oyá amípí anijí nixiriri ñweaníáríani? Oweoi!” nuriri ²⁶ re uriñjinigini, “Ámá nioni náni ayá siniri xwiyá nioni rariñjápi náni ayá siniri nerí náni minixídipa yariñjí goxi goxi ámá imóniñjáoni ámi niweapiríná ikníñjáoni weapiri wíá nioniyá tíni gí ápoyá tíni aníñajowayá tíni nípiróa weapiri emíáoni eni joxi náni ayá niniri re rírimíárini, ‘Oweoi, nioniyáoxímani.’ rírimíárini. ²⁷ E nerí aiwi wiýné re rogíá tiyíné sini mipepa egíámi ejáná Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí seameñweaníápi wiýné siñwí wínipíŕíárini.” uriñjinigini.

Jisaso nikíniri xegí bi imónijí nánirini.

²⁸ E nurísáná rixa siá wé wíúmi dáñjí waú wo óráná o Gorixomi xwiyá ririmí wini Pitaomi tíni Jonomi tíni Jemisomí tíni niwirimeámi díwí xwé bimí náni niyiro ²⁹ o Gorixomi xwiyá uraríná re ejinigini. Xegí símimají

xegí bi íriri rapirapí yíniñú eni apíá werí ápiajwíniñí xwiníá eari
nerí ejáná re ejinigini.³⁰ Ámá píné o tíni nawíni xwiyíá rarigíwaúyí
—Awaú Gorixoyá wíá rókiamoagíwaú Moseso tíni Iraijao tíñirini.
³¹ Awaú iknígííwaú éf nirónapiri Jisaso tíni o xwíá týo píni niwiárimi
ámi ajínami náni niþeyiríná Jerusaremiyo peri ámá niyoní náni wiiri
eníápi náni xwiyíá rinaríná ³²Pitao tíni nikumixiniri emearigíwaú tíni
xámi sá winarijagi sá wegíawa, sainíowa niwiápínamearo wenijí éíayí
winigíawixini. Jisaso ikñíijo ronagi niwiniro ámá nawíni rogíwaú eni
niwiniro ³³awaú Jisasomí rixa píni niwiárimi waníri yarijagíi niwiniro
Pitao diñí niþikwini mímó “Pío! urimíini?” níriníri Jisasomí úrapí xwiyíá
re uriñinigini, “Neamemeariñoxini, none re niþwearíná nañfrini. Ají
pipákí wíkaú wí, joxi náni wiwáyi, Moseso náni wiwáyi, Iraijao náni
wiwáyi oseamiriyaneysi.” nuriri ³⁴sini e uraríná agwí wí niyapiri awami
rití wiminiri yarijagi niwiniro wáyí yaríná ³⁵agwí apimi dání xwiyíá bi
re riniñinigini, “Gí niaíwí royoí, niwaniñoni rípeañáomi aríá wípoyí.”
ráná ³⁶wenijí éíayí winigíawixini. Jisaso xegí xewini ronagi niwiniro
xwiyíá marí wiwanijowa siñwí winíápi náni íná ámá wiyo áwañí muripa
egíawixini.

Íwí imíó diñí xixéroariñí womí nañí imixijí nánirini.

³⁷Sá e wegíawa wíápi tíni niwiápínameámi díwíyo weapáná oxí apixí
obaxí epíroyí egíayí o tíni óróri niniro ³⁸ámá api epíroyí egíápími dání
wo niwiápínameari ríaiwá re uriñinigini, “Nearéwapiyariñoxini, gí íwomi
siñwí owininiri náni wauní rixijí riraríjini. O gí niaíwí ná wonirini.
³⁹Imíó xixéróáná o makírwí nimori rixa meají nearí móáná sinapixwíñí
iwéniri meákíkwíá eri yaríná omi xwirixwiríá nikixerí rixa ayápini
mewínarijagi niwiniríná píni wiárarinírini. ⁴⁰Dixí wiepisarijowamí
wauní rixijí ‘Imíó gí íwomi xixéroariñýí mixí umáinowárípoyí.’ uríá
enagi aiwi awa wí e epaxí menini.” uríagi ⁴¹Jisaso re ríjinigini, “Ámá
agwí tiyíné ñweagíayíné, nioní diñí miníkwíropa ero xeñwíni moro
yarigíayíné, ‘Jisaso ínfína reníni nene tíni niþwearane aríá neainíárini.’
riyaiwiariñoi?” níriri xanomí re uriñinigini, “Dixí iwo ajwi re nimeámi
bei.” uríagi ⁴²íwomi sini nimeámi baríná imíó meají eááná siririjwí
néra piéróagi aí Jisaso imíomi mixí numáinowárimáná niaíwomi nañí
niwimixíri ámi xanomí miñi wiþinigini. ⁴³Miní wíáná ámá níni Gorixoyá
ení eániñí Jisaso éípi náni ududí nero “Ayíkwírani?” yaiwigíawixini.

Ámi áwañí “Ninipíkipíráriñí.” uriñí nánirini.

Ámá níni Jisaso yarijípi náni ududí yaríná o wiepisarijowamí re
uriñinigini, ⁴⁴“Pírániñí aríá nípoyí. Nioní aríá ejíyo searémoarijini.
Ajínami dání ámá imóniñáoni ámá wiyo miyí nuripíráriñí.” uríagi aiwi
⁴⁵awa xwiyíá api Gorixoyá diñí tíni íními imóniñagi náni pírániñí niþíá

mimónipa nero míkípi náni yariñí wianiri éíáyí wáyí niwiros náni masisíá wigíawixini.

“None go go seáyi e imóniríenijoí?” rinigíá nánirini.

⁴⁶ Wiepisarijowa ximiximí niniro “None go go seáyi e imóniríenijoí?” rinaríná ⁴⁷ Jisaso wigí xwioxíyo adadí niwiri awa e yaiwiaríjagá niwiniri náni niaíwí bi nimeari xío tíjí e éí nuráriri ⁴⁸ awami re urijinigini, “Ámá woxi goxi goxi nioni ninixídirí náni niaíwí ripimi peayí miwianí wéyo nimerínayí apimini mimearijini. Nioni ení wéyo nimeri gí ápo nirowárénapijomí ení wéyo umeri yarijini. Soyíné woxi ‘Nioní awami ínimi niwuríniri sají ourápimini.’ yaiwinarijo oyí seáyi e imóniñorini.” urijinigini.

“Ámá midáni miró segí tímímini imónigíáyírini.” urijí nánirini.

⁴⁹ Wiepisarijí Jono re urijinigini, “Neamemearíjoxini, none ámá wo yoí joxiyá niriri imíó mixí umáinowárarijagi siywí niwiniríná o none mineaxídirpa nerí yarijagi náni mepa oení urijwanigini.” urágí aí ⁵⁰ Jisaso re urijinigini, “Ámá oríwámi dáni miró segí tímímini imóniñorini. Ayináni e mepa oeniri pí náni urigíawixini?” urijinigini.

“Omí mírañí miwipa oyaneyí.” rígíáyí nánirini.

⁵¹ Rixa Gorixo Jisasomi ajínami náni wiriménapini ajiwi e imóniñáná Jisaso diñí “Nioní Jerusaremiyo náni oumíni.” nikwírómi nuríná ⁵² xwiyíá yañí wiowárrí wí xíomi xámi umeapíri náni urowáráná awa nuro aji ámá wigí yoí Samariayí—Ayí Isireriyí tíni xepixepá rónigíáyírini. Ayíyá aji bimi nirémoro Jisaso ríwíyo bini náni amipí pírániñí imixaniro éíáyí ⁵³ ámá aji apimí ñweáyí Jisaso Jerusaremi náni uminiri yarijagi niwiniro “Mírañí bi owianeyí.” miwimóní yarijagía ⁵⁴ xegí wiepisarijí Jemiso tíni Jono tíni e niwiniri Jisasomi re urigíisixini, “Ámináoxini, yawawi ‘Gorixo ajínami dáni ríá nimamówárénapi’ ámá týo ríá níni náni anani ourípiyi.’ risimónarini?” urágí aí ⁵⁵ o nikinimóniri awaúmi mixí “E miripani.” nurími ⁵⁶ aji ámi bimi náni ugíawixini.

Ámá “Orixídímini.” urigíá nánirini.

⁵⁷ Óíyo waríná ámá wo Jisasomi re urijinigini, “Amí gími joxi úími nioní ení númi rixídímemíáriní.” urágí ⁵⁸ o ámá roiyí ejí neániri nixíniríenijoírini re urijinigini, “Síwí sayí xegí sirírikí sá wenía náni tíjírini. Injí ení xegí yewí tíjírini. E nerí aiwi ámá imóniñáoniyá sá wémia náni aji wí menini.” urijinigini. ⁵⁹ Amí womí re urijinigini, “Joxi nixídei.” urágí o re urijinigini, “Xámi xe nuri gí ápo péáná xwíá oweýáriníri siywí naniríréini?” urágí aí ⁶⁰ o re urijinigini, “Ámá nioni

dijí minikwíropa yarigíyáyí ayí eni ámá piyínijí imóniñagía náni wigí ámá péáná xwiá oweyárinípoyiniri sijwí wiñírixini. E nerí aí joxi xwiyíá Gorixo xegí xwioxíyo mimeámí nerí umejweanía nánipi ami ami wáí uriméirixini.” urijinigini. ⁶¹ Ámá ámá wo nibiri re urijinigini, “Ámináoxini, nioni rixídinemíini. E nerí aiwi xámí xegí ámáyo nuri yayí owiemeniri sijwí nanei.” urági aí ⁶² Jisaso ewayí xwiyíá rípi urijinigini, “Ámá omijí mearijí wo nikinimóniri ríwmí dání sijwí anáná xío omijí mearijípi xixeni warijímani.” nuriri re urijinigini, “Joxi eni dijí ninikwírori ninixídísáná ámi nikinimóniri amípi joxi píni wiáríiyí meáminiri náni dijí nímorí nerínayí, omijí Gorixo náni pírániñí miwiipa eri oyá xwioxíyo páwipaxí mepa eri imóniñini.” urijinigini.

Ámá 72 nirípearí yaxwí urowárapiní nánirini.

10 ¹ Jisaso e nurimáná ámá wíyo 72 nirípearí aji xío uníá ayí ayo náni waúni waúni xámí umeapíri náni nurowárapíri ² re urijinigini, “Ámá nioni xwiyíá yaní seaiapowáriyáyí, ayí aiwá yóí píripíri niniri minipaxnínjí imónini. E nerí aiwi ámá seyíné aiwá apí mipíri náni obaxí mimónijoí. Ayínáni Gorixo ámá wíni eni aiwá mipírínijí nimóniro xwiyíá yayí winipaxípi yaní wiowáripíri náni yarijí wípoyi.” nuriri ³ re urijinigini, “Soyíné óí nioni searíayo úpoyi. Ámá wí síwí sayí sipisipí roanarigíápániñí seaipírié náni searowárarijini.” nuriri ⁴ re urijinigini, “Nuróná nigwí wowí birani, íá árupianjí wúraní, síkwí súraní, nímeámi mupani. Óí e ámáyo niwiniríná yayí niniro e éí mijweapani. ⁵ Aji wiwámi nipáwiríná yayí niwiri xámí re urírixini, ‘ “Seyíné Gorixoyá dijí tíni niwayíróniro ojweápoyi.” neaimónarini.’ urírixini. ⁶ Aniwámi xiáwo sanijo imóniñagi niwiniríná xwiyíá yayí niwiríná e uríápi mididí mikixepani. Aji xiáwo sanijo mimóniñagi niwiríná yayí apí mididí wikixéírixini. ⁷ Aji giwi giwámi nipáwiro niywearná aiwá tíni iniigí tíni seaiapíápi anani niniro ɣweárixini. Ayí rípi nánirini. Ámá nigwí omijí neríná nigwí meaarigíápa soyíné wáí nemero nioni omijí niniiríná iniigí tíni aiwá tíni seaiapíáyí nigwínijí wayíá nipíríárini.” nuriri xegí wiepisarijowa aiwá oneaiapípoyiniri aji wiwá wiwámi emepírixini ámi re urijinigini, “Aji wiwámi nipáwiro ɣweáiwámi dání aji axípimí ámi wiwámi ɣweaniro náni mupa éírixini. ⁸ Aji gipi gipimi nirémoríná aiwá míranjí seaianiro ‘Ajiyo náni eini.’ nisearimi úíáyo númi nuro pí pí aiwá seaiapíápi sa anani níírixini. ⁹ Aji apimi simixí yarigíyáyo nají wimixiro ‘Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí pírániñí seamejweaníá ajiwí ayo ejagi náni nisaniro ɣweárixini.’ uriro éírixini. ¹⁰ E nerí aiwi aji gipi gipimi nirémoríná ayí niseairimeámi wigí ajiyo náni míséaupa éáná nuro óí aji apimi náni inijíyimi dání re urírixini, ¹¹ ‘Seyíné dijí re mopíri náni, “Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí pírániñí neamejweáminiri éí aiwi nene apí náni mineaimónarijagi

náni xío xeanijí neaiapiníáríani?" yaiwipíri náni xwíá sikí segí ají ripimi dájí aí negí síkwíyo xénijípi píri wiafkímí seasiarijwini.' urífrixini." nuriri¹² re urijinigini, "Nioni aga nepa seararijini. Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eníyíimi ámá ají Sodomí ɻweagíayí — Ejíná Sodomí ɻweagíayí ríáni nikirúa warinagía Gorixo ajínami dání riá mamówáráná niyoní riá nijinigini. Síá ayimi ayo Gorixo xeanijí xwé niwiri aiwi ámá soyíné aríá miseái xe oúpoyiniri sijwí seaníayó Gorixo xeanijí niwirfná Sodomí ɻweagíayó ríniyí wininíápi tíni xixeni wininíámani. Seáyi e mûroníárini.

**Ají bì bimí ɻweáyí xíomi dijí miwikwíroarijagía
uréwapiyiní nánirini.**

¹³ "Isireriyíné 'Gorixo nene náni aga wimónarini.' yaiwinarijagía aí xeanijí o seaikáriníápi ayíkwí meñagi náni dijí sipí oseaini. Isireriyíné ají yoí Korasiniyi ríniyíyo ɻweagíayíné tíni ají yoí Betisaida ɻweagíayíné tíni aveyil. Síá wiyi seyíné majíá seaóriniárini. Émáyí ají yoí Taiayí ríniyíyo ɻweáyí tíni Saidoniyi ríniyíyo ɻweáyí tíni emímí nioní seaíwapiyiníápi sijwí niwiniro sijwiriyí, ayí ejíná nisaniro iyá írikwí wú pániro riá uráwíyo iwieániro yaniri egírári. ¹⁴ Gorixo ámá niyoní xeanijí winíyíimi xeanijí Taia ɻweáyo tíni Saidoni ɻweáyo tíni winíápi tíni seyíné seaikáriníápi tíni axípi imóniníámani. Seyíné seaikáriníápi seáyi e mûroníárini. ¹⁵ Isireriyíné, Kapaneamí ɻweáyíné 'Gorixo ajínami náni nineameámi neayiníárini.' niyaiwiro seáyi e riyarijoi? Ríá anijí wearinjíyo niseamamówáriníárini." nuriri¹⁶ wiepisarijíyo ámí re urijinigini, "Ámá giyí giyí soyíné wáí urimearíná aríá seaíyí nioní eni aríá niarijoi. Giyí giyí aríá miseaipa éíyí nioní eni aríá miniaríjoi. Nioní aríá minipa éíyí Gorixo, nirowárénapijomi eni aríá miwarijoi." urijinigini.

Ámá 72 imónigíáwa ámi Jisasomi wímeagíá nánirini.

¹⁷ Ámá 72 urowárapinjíyo ámí dijí yayí niyaiwia nibiro Jisasomi niwímearo re urigíawixini, "Ámináoxini, ámá imíó dijí xixéroarijíyo aí none yoí joxiyá nirirane mixí umáinowáráná anani aríá nineaimí éí warinjoi." uríagía¹⁸ o re urijinigini, "Soyíné imíóyo mixí umáinowáráriná nioní Seteno — O imíóyo xiráónijí imónijorini. O ápiajwíniyí ajínami dání piérónaparijagi winiyanigini. ¹⁹ Aríá nípoyi. Nioni ejí sixí eániyí seaiapowáriyá enagí náni soyíné weaxíá tíni wáré tíni anani xórórí ero Seteno, fwí oépoyiniri seaíwapiyarijomi anani xórórí wiro epaxírini. E yaríná wí xwiríá seaikixeníámani. ²⁰ E niseariri aiwi imíó xixéroarijíyo mixí umáinowáráná aríá niseairo éí warigíá enagí náni seáyi e nimóniro yayí mepani. Sa ripi nánini yayí époyi. Ajínami íkwí ámá wé rónijyí náni ɻwirárinijínamí segí yoí eni ɻwirárinijagi náni yayí époyi." urijinigini.

Gorixomí seáyi e umejí nánirini.

²¹ Kwíyí Gorixoyápi ukikayoŋagi náni axíná yayí seáyimi dání nerí Gorixomí re urijinigini, “Gí ápoxini, xwíá imixiri aŋína imixiri eŋoxini, wiepisarijowa yarigíá api náni ámá seáyi e nimóniro ‘Nioni nigípi diŋí rixa nijá imónijáoni náni go níwapiyiniŋoi?’ riníayo joxi yumíí wíri ámá ‘Nioni niaíwoníŋí nimóniri majíá imónijáoni náni anani níwapiyii.’ riníayo joxi wíá rókiamori yariŋoxi eŋagi náni seáyi e rimearijini. Ápe, joxi ‘E oemini.’ simónarijagi náni rariŋini.” nuriri ²² re rijinigini, “Gí ápo amipí xwíá rírimí nírimini yaníwá náni fániŋí niepíxníasíŋírini. Ámá wo Gorixomí xewaxo náni xixení nijá mimónini. Gí áponi xixení nijá imónini. Ámá wo ápo náni eni nijá mimónini. Xewaxonini nijárárini. Ámá ‘Xewaxoni gí ápo náni wíá orókiamómini.’ yaiwííayí, ayí eni gí ápo náni nijá imónijoi.” nuriri ²³ nikinimóniri xegí wiepisarijowa wigípi ḥweaŋagía siŋwí niwiniri awamini re urijinigini, “Amipí nioni erí xwiyíá ríri yariŋápi soyíné siŋwí nanayíšápi náni Gorixoyá diŋí tíni yayí seáyi e dání seainipaxírini. ²⁴ Gorixoyá wíá rókiamoagíá obaxíyí tíni mixí inayíyí tíni amipí soyíné siŋwí nanarigíápi ‘Siŋwí owinaneyi.’ niriro aiwi wí siŋwí miwinipa ero amipí soyíné aríá niarigíápi ‘Aríá owianeyi.’ niriro aiwi wí aríá miwipa ero yagíáriní. Ayináni soyíné yayí seáyimi dání seainipaxírini.” urijinigini.

Ewayí ikaxí Samariayí wo xeŋwí womí wá wianijí nánirini.

²⁵ Ámá ḥwí ikaxí eániŋípi mewegíá wo “Jisaso eŋí eániŋoríani? Iwamíó owíwapiyimíni.” niyaiwíri niwiápíñimeari re urijinigini, “Nearéwapiyarijoxini, nioni arire nerí diŋí niyimiŋí tíŋáoni imónimáriñi?” uríagi ²⁶ Jisaso re urijinigini, “Ḥwí ikaxí eániŋípi arire níriniri eánini? Joxi fá níroríná arire ríniŋagi roarinírini?” uríagi ²⁷ o re urijinigini, “Re níriniri eánini, ‘Joxi díxí Áminá Gorixomi diŋí sítí nuyiri neríná díxí xwioxí o náni yayí osininiri erí eŋí sítí eániŋí tíni xídirí diŋí tíni pírániŋí wíkwírori éírixini. Jíwanijoŋxi diŋí sipí inariŋípa ámá joxi tíni ḥweagíayí náni eni axípi siníwinigini.’ níriniri eánini.” uríagi ²⁸ Jisaso re urijinigini, “Joxi xixení rariŋini. E nerínayí diŋí niyimiŋí tíŋoxí nimóniri aníŋí ḥwearíáriní.” uríagi ²⁹ ḥwí ikaxí eániŋípi meweŋo ámá níni xewaniŋo náni re oyaiwípoyiniri “O ḥwí ikaxí eániŋípi tíni xixení ámá xío tíni ḥweagíayí náni diŋí sipí níwiri arírá wiariŋoríani?” oyaiwípoyiniri ámi yariŋí re wiŋinigini, “Ámá nioni tíni nawíni ḥweaŋwáyí giyířáni? Ámá giyí náni niwaniŋoni diŋí sipí inariŋápa diŋí sipí axípi e niniŋoi?” Yariŋí e wíáná ³⁰ Jisaso ewayí xwiyíá ripí urijinigini, “Ámá wo aŋí yoí Jerusaremíyí píni niwiárimi aŋí yoí Jerikoyí riniŋíyo náni wearíná re ejinigini. Ámá ámáyá amipí íwí oxaurápaneyiniro yarigíá wa omí fá níxero xegí rapírapí wiriro iwaŋí

mépero rixa napénimearíná píni niwiárimi ugíawixini. Rixa numáná ejáná³¹ apaxípániójí imónijí wo eni óf axíyimi niweríná wenijí éiyí winiñinigini. Iwanjí mépéio daiwo wejagi niwiniri arirá bi miwí oriwámí dání múronjinigini. ³² Ámi Judayí wigí yoí Ripaiyí rinigíáyí wo —Ripaiyí Gorixo náni ridiyowá yarigíiwámi arirá wiariygíáyírini. Ripaiyí rinigía wo iwanjí mépéio weje níremori niwiniri aiwí o eni oriwámí dání múronjinigini. ³³ E nerí aiwí ámá Samariayí wo —Samariayí tíni Judayí tíni ejíná dání xepixepá rónagíárini. Samariao eni ají wíyo náni nuríná winiñinigini. Ámá iwanjí nearí tío riwo wejagi niwiniri omí wa niwianiri ³⁴ ajwí e nuri iniligí wainí bi tíni raní bi tíni iwanjí weáíayo gínií wirí wíá utíri nemáná nimfeyoari xegí dogíyo seáyi e níjwiráríri nímeámi ají ámá ami ami dání nibiri wéírixiniri miriniójí wiwámí náni nuri e mewejo³⁵ wíápi tíni íkwí winíxáu níroari ajiwámí mearinomí niwiri re urijinigini, ‘Ámá romi nígwí rinami dání pírániójí méírixini. Rína anipá imónáná o náni joxí dixí nigwí xwíriá ikixéánayí ámi nioni nibiríná nioniyá xixeni miní siapimíárini.’ urijinigini.” Jisaso ewayí xwiyíá api nurimáná ³⁶ ñywí ikaxí eániójípi mewejomí yarijí re wíjinigini, “Joxí dijí arire yaiwiarinjí? Iwanjí nearí tóomi ámá waú wo niwiniro aí awa go o tíni ñweagíá wónijí nimóniri arirá wíjinigini?” uráná ³⁷ ñywí ikaxí eániójípi mewejomí re urijinigini, “‘Ámá niwiniíná wa niwianiri naíj wíijo o tíni ñweagíá wónijí imónijinigini.’ nimónarini.” uríagi Jisaso “Joxí eni nuri axípi e néra úírixini.” urijinigini.

Mataí tíni xinapí Mariaí tíni nánirini.

³⁸ Jisaso wiepisarijíyí tíni ófyo nuróná ají bimi rémóáná apixí wí Mataíyi riniójí aiwá mírají wini xegí ajíyo náni niwirimeámi nuri ñweajáná ³⁹ í xegí xexirímeáí Mariaíyi riniójí nibiri Jisasoyá síkwí tínjí e niñweámáná oyá píné aríá wiarijná ⁴⁰ Mataí aiwá riyamí eminiri yaríná upupígí winarijagi nibiri Jisasomi re urijinigini, “Ámináoxini, niíni aiwá riyamí yaríná gí nirixímeáí píni niníwiárimi nibiri ‘Ayí ananirini.’ riyaiwiarinjí? Í sají nirápini náni urowárénapei.” uríagi ⁴¹ Ámináo re urijinigini, “Mataíxi, Mataíxi, jíxi dijí obibaxí morí amipí obaxí náni ayá sístí rirori yarijini. ⁴² E nerí aí jíxi anijí miní epaxí imónijíyí obaxímani. Aga ná binirini. Mariaí api náni dijí neyírori aríá niariní. Í dijí eyíroarijípi mididí miwikixepa nerí jíxi niríipi bi urimíméini.” urijinigini.

Ayí Gorixomi nuriríná ripaxípi náni uréwapiyijí nánirini.

11 ¹ Jisaso wí e nuri rixa Gorixomi xwiyíá rírimí niwimáná ejáná xegí wiepisarijíyí wo re urijinigini, “Ámináoxini, Jono wayí nineameaia wago xegí wiepisarijowami Gorixomi xwiyíá rírimí wipíri náni uréwapiyijípa joxí eni e nearéwapiyii.” uríagi ² o

awami re urijinigini, “Gorixomi xwiyá ririmí niwiríná re urírixini, ‘Ápoxini, ‘Ámá níni joxini jwíaoxi enagi náni wéyo riméírixini.’ neaimónarini. “Joxi xwoxío mimeámí nerí neamejwearíapí sijání imóníwinigini.” neaimónarini. ³Nene aiwá síá ayí ayimi naníwá náni neaiayírixini. ⁴Ámá nene íwí neaíáyo yokwarimí wiagwi náni joxi nene íwí yarijwáyí yokwarimí neaiírixini. Ámá wí ejí eánigáyíráñirí iwaníowíwapiyípoyiniri sijwí mineanipa éirixini.’ Gorixomi xwiyá ririmí niwiríná e urírixini.” urijinigini. ⁵⁻⁷E nurimáná ewayí xwiyá ripi urijinigini, “Soyíné woxi dixí ámá ají wí e dánjí wo áriwegíyo símeááná aiwá menjagi náni joxi ámá nikumixiniri emearigíáyí womí nuri aiwá náni rixijí nuriríná re uriríni, ‘Gí ámá ají wí e dánjí wo ají wíyo náni únío rixa áriwegí ríná nímeáagi omi aiwá bí miní wimi náni menjagi náni joxi té náni rixijí barijini. Aiwá biaú bí nínameairiréini?’ uráná ajíyo íními dání, sá wejími dání re ririniójoi, ‘Aiwá náni ayá wí minírijeapaní. Ají ówanjí niyárimáná niaiwípia tíni íkwiajwíyo rixa sá wejwini. Nioni wí niwiápíñimeari aiwá rimeaipaxí menini.’ ririniójoi. ⁸Nioni re seararijini, ‘Ají xiáwo aiwá náni rixijí bío xegí nikumixiniri emearijí wo aiwi niwiápíñimeari xio rixijí urarijíyí umeaipaxímani. E neri aiwi aríkí rixijí urayaríná niwiápíñimeari xio wimónarijípi nípiñi miní winigini.’ seararijini. ⁹Ayínáni nioní re seararijini, ‘Soyíné Gorixomi amipí wí náni yarijí wíáná o anani miní seaipiníárini. Rixijí nuriríná amipí wí o tíjí e náni píá nerínániójí anani meapírárini. Rixijí nuriríná wáí e nirómáná wakwí óránániójí o anani aríá nisiri ají ówanjíniójí ríkwiniigini.’ seararijini. ¹⁰Ayí ripi náni seararijini. Ámá níni Gorixomi rixijí urayarínáyí ayí anani wí meapírárini. Ámá giyí amipí wí náni píá neríná anani meapírárini. Giyí wáí e dání wakwí óráná o anani ají ówanjí wíkwiniíárini.” urijinigini.

¹¹Ewayí xwiyá ámi bi ripi nuriri re urijinigini, “Apoyíné woxi dixí íwo nibiri peyí náni rixijí riránáyí, weaxíá nimeari wiriréini? Oweoi, wí e wiriméini. ¹²Injí kímijí náni eni rixijí riránáyí, wáré nimeari wiriréini? Oweoi, e eni nimeari wiriméini. ¹³Soyíné íwí néra warigíoyíné aiwi segí niaiwí rixijí searánáyí, anani amipí awiaxíyí anipá miní wiarigíoyínérini. E neri aí segí ápo ajínami ñweajo anipaxírini. ‘Omi giyí giyí rixijí uránáyí, kwíyí oyápi aí anani miní winíárini.’ seararijini.” urijinigini.

“O ejí eániójí oboyá tíni yarini.” rigíá nánirini.

¹⁴Jisaso, imíó mají píroniójí womí —O ámá womí dijí xixéroarijagi náni ámáo eni mají píroniójorini. Imíomí mixí umáinowáráná imíó éí úáná ámá mají píroniijo ámí píne riñinigini. Ámí píne rarijagi ¹⁵ámá e epíroyí egíáyí sijwí e niwiniro ududí nero aí ¹⁶ámá wí re rigíawixini, “O imíó mixí numáinowáríná imíó xiráóniójí imóniijo —O xegí yoí bi

Bieseburyi riniñorini. Oborini. O ejí weámixowáríagi náni ejí eániñjí oyá tíni umáinowárariñjírini.” raríná ámá ámi wí “Jisaso ejí eániñoríani? Iwamíó owíwapiyaneyi.” niriñiro nibiro re urigíawixini, “Añínamí dání emimí bi iwamíó neaíwapiyii.” urágia aiwi ¹⁷o wigí yaiwigíá náni adadí niwiri ewayí xwiýá re uriñinigini, “Ámá gwí axíri xepixepá niróniro mixí ninirónayí, ayí ají miwiárekixinipaxírini. Ámá xiráxogwáowa eni xepixepá niróniro mixí ninirónayí, ayí eni ají miwiárekixinipíráriñi.

¹⁸ Ayináni Seteno tíni xegí imíó axíyí tíni xepixepá niróniro mixí ninirónayí, arige nero ejí neániri ropíráoi? Oweoi! E nerí aiwi seyíné ‘Ejí eániñjí Bieseburyá tíni imíó mixí umáinowárariñjírini.’ nirariñoi.

¹⁹ Nioni nepa Bieseburyá ejí eániñjí tíni imíó mixí numáinowáríri siñwiriyí, segí ámá ejí eániñjí goyá tíni mixí umáinowárariñjírini? Segí ámá imíó mixí umáinowárariñjíawa síá yoparíyimi niwiápíñimearo yariñjí re seaipíráriñi, ‘Nene ámá wo imíó mixí umáinowárariñjíagi niwínirane “Ejí eániñjí Gorixoyá tíni e yarini.” rinarijwá ejagi náni seyíné pí náni Jisaso axípi yariñjagi niwíniróná xwiýá nímeario “Ejí eániñjí oboyá tíni yariñjini.” urigíawixini?’ Yariñjí and seaipíráriñi. ²⁰ Nioni ejí eániñjí Gorixoyá tíni imíó mixí umáinowárariñjagi aí seyíné ‘Gorixo xío xegí xwioxíyo mimeámí nerí neamejweaníapi rixa rimónini?’ miyaiwiariñoi. ‘Ámá yeáyí neayimíxemeañá náni urowárénapinio, aríowayá xwiá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáo rixa nene tíni rimónijwini?’ miyaiwiariñoi.” nuriri ²¹ewayí xwiýá ámi bi ripí uriñinigini, “Ámá ejí riñjí wo éwaikí oxá nayiri nitíri awí mejweañána ámá wo xegí anjyo nípáwirí amipí wí fwí meapaxí menini. ²²E nerí aí ámá ejí riñomi nímúrori omi seáyí e imónijí wo nibiri mixí wiminiri neríná xopírári niwiri amipí níni mixí náni maxiriñjíyí nurápimáná amipí oyá níni eni rixa nurápíri yañjí niwia warijírini.” Jisaso ejí eániñjí xíoyá oboyápimi múronjagi náni ewayí xwiýá e uriñinigini.

²³ Ámá wí ámáyí níni Jisasomí diñjí wikwíroro xídiro epírixiníri pírí rakiámí wianiro yarigíáyí náni ewayí xwiýá ámi bi nuriri re uriñinigini, “Ámá nioni tíáminí mimónigíyí, ayí nioni tíni mixí imónijwáyírini. Ámá nioni tíni sipisipí awí meaáripa yarigíáyí, ayí sipisipí xídixídowári yarigíáyírini.” uriñinigini.

Ewayí ikaxí imíó xegí wíniyo wirímeañí nánirini.

²⁴ Ámá ayí “Nene Jono nearáná sanijí onimiápi nerane aiwi imíó xixéroariñjí rónijí imónanigini.” oyaiwípoyiníri ámi xixewisí ikaxí bi nuriri re uriñinigini, “Imíó xixéroariñjíyí mixí umáinowáráná ámá womí píni niwiárimi nuríná iniigí mayími ge ge sa ojweáminíri nemeri píá nímeginiméisáná re yaiwiáriñjírini, ‘Gí ámi ají axí píni niwiárimi biñaé náni oumíni.’ niyaiwimi ²⁵nuri ají rixa síí peáriníri pírániñjí imixáriníri yáriñjagi niwínirí siní anfá imónijagi niwínirí náni ²⁶ámi nuri imíó wé

wíúmi dánjí waú íwí neróná xíomi seáyí e mûroro egíáyo niwirimeámi nuro axomi nixixéroro e ɻweaarigíárini. Xámí sipí imónago aí ínayí aga sipí ikeamónijírini.” uriñinigini.

Yayí winipaxíyí náni uriñí nánirini.

²⁷Xwiyíá apí uraríná apíxí wí ámá e epíroyí egíáyo dání ríaiwá re uriñinigini, “Apíxí joxi nirixiriri amijí siapiñí Gorixoyá diñí tñi yayí winipaxírini.” urfagi aí ²⁸o re uriñinigini, “E wí niyawiri miripani. Ámá giyí giyí xwiyíá Gorixoyá ariá wiro axípi ero yarigíáyí ámá ayíni Gorixoyá diñí tñi yayí winipaxírini.” uriñinigini.

Ekiyinjí bi náni rixinjí urigíá nánirini.

²⁹Ámá obaxí Jisaso tñíjí e epíroyí ejáná siní wíni wíni epíroyí yariñagía o re uriñinigini, “Isíreriyíné, agwi ɻweagíáyíné íwí néra nuro aríkí yarigíáyíné, emimí náni seaimónariñagi aiwi nioni emimí wí miseaíwapiyipa neri aiwi ná biní Gorixoyá wíá rókiamoagí Jonao yagípíni seaíwapiyimírárini. ³⁰Ejíná Gorixoyá wíá rókiamoagí Jonaoyí riniño —O síá wiyaú wíyi piyíñijí nimóniri peyí agwíyo weagorini. O ámá aijí yoí Ninipayí riniñjíyo ɻweaagíáyo Gorixoyá símimajíónínjí wiijípá ámá imónijáoni ámá agwi ɻweagíáyíné Gorixoyá símimajíónínjí seainiñini. ³¹Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eníáyimi apíxí ejíná Sibayí aijíyo menjweaagí —Í mixí inayí Soromono nijíá seáyí e nimóniri rírimí yaríná ariá wiminiri náni aijí aga ná jíami dání biñírini. Í ámá woni Soromoní seáyí e imónijáoni re éí nirómáná searariñagi aiwi seyíné ariá miniariñagía náni í síá ayimí niwiápñimearei xwiyíá seameáriníárini. ³²Ámá ejíná aijí yoí Ninipayí riniñjíyo ɻweaagíáyí —Ayí Gorixoyá wíá rókiamoagí Jonao Gorixoyá xwiyíá wáí uriméáná ayí wigí íwí egíápi ríwímini nimamoro nisaniro ɻweaagíáyírini. Ayí ámá wo Jonaomi seáyí e imónijáoni re éí nirómáná searariñagi aiwi seyíné ariá miniariñagía náni ámá ayí síá Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eníáyimi niwiápñimeareo xwiyíá seameáripírárini.” uriñinigini.

Ewayí ikaxí ramixí náni uriñí nánirini.

³³O xwiyíá Gorixoyá ramixíniñí imónijagi náni re riñinigini, “Ámá wo ramixí nimixárómáná aijí sakwímanjíyo taríjímani. Sixí wá nimearei upikákwiárariñímani. Nimixárómáná ámá íwiapíá giyí giyí wíá óniñagi siñwí winipíri náni íkwiajwíyo seáyí e ikwiárariñírini.” nuriri ³⁴re uriñinigini, “Segí siñwí eni uyíwíniñí imónini. Segí siñwí tñi pírániñí naniro wé róniñí nerónayí, diñí najíni aumaúmí niniro segí xwioxíyo wíániñí ókímixinarijoi. E neri aiwi segí siñwí tñi íwí náni naniróna segí xwioxíyo síániñí yimixinarijoi. ³⁵Diñí najíni aumaúmí niniro segí xwioxí wíániñí seaókiariñípi supíkíniniginiri diñí tñi éírixini. ³⁶Segí

xwioxíyo síá wí miyiní wíáni nókiáriríná uyíwí wíá seaókiarijípániñí segí xwioxí níni wíá seaókiáriníárini.” urijinigini.

Parisiowami xwiyíá umeáriñí nánirini.

³⁷E nuríisáná ejáná Parisi wo “Gí ajíyo aiwá onaiyi.” nuriri nipemeámi úáná Jisaso nuri aiwá nípíre éí ɣweajáná ³⁸Parisio Jisaso xámi wé piaxíniñí eají náni wigí yarigíápa wé iniigíyo igwíá miwíró aiwá nípíre éí ɣweajagi niwiniri ududí yarfná ³⁹Jisaso re urijinigini, “Parisoyíné íwí mearo riá kiroro yaniro moarigíápi segí xwioxíyo sini magví ejáná kapixí tñi pírerixí tñi igjá nearínnaniñí kíyí bíariwámí dánini kwfrinarigíoyínexini. ⁴⁰Majimajtá ikárinarigíoyíné ‘Bíariwámíni imixarijo íniriwámíni mimixiñírini.’ ryaiwiarijoi? ⁴¹Amípí soyíné íá xirigíápi ámá uyípeayíyo ayá nurimixiro arirá niwiro mini wíánayí, soyíné igfá neániróniñí imónipífráriñi. ⁴²Parisoyíné aveyí! Síá wiyi soyíné majjá seaóriníárini. Gorixo xeaniñí riá tñjí seaikáriníá ejagi náni diñjí sipí oseainini. Soyíné aiwá nimiróná anijí miní yíyí tñi aí tñi siyó amípí pírániñí íá niroro rixa wé wúkaú imónáná wo Gorixomi mini niwiro aí ámáyo wé róniñí wiariygíayí píni wiáriro Gorixomi diñjí sixí muyipa ero yarigíoyínexini. Soyíné aiwá onimiápia aí segí anijí miní yarigíá jíapí píni miwiáripa ero ámáyo nañjí mimixipa yarigíápi eni ero nerí sijwíriyí, nañjí imóniminiri ejírini. ⁴³Parisoyíné aveyí! Síá wiyi soyíné majjá seaóriníárini. Soyíné rotú ajíyo ámá sijwí oneanípoyiniri símí símí e ɣwearo makeríáyo awí eánarigíe ámá yayí ‘Ámináoxini.’ onearípoyiniri emero ‘Oyaneyi.’ seaimónarijagi náni Gorixo xeaniñí seaikáriníárini.” urijinigini. ⁴⁴Ámá níni Parisiowami niwiniríná “Nañowarini.” yaiwiarijagía niwiniri awa wigí íwí yarigíápi ámá piyí xwáripáyo íními weñjí yapi imóniñagí náni re urijinigini, “Aveyí! Síá wiyi soyíné majjá seaóriníárini. Soyíné ámá piyí tigíe xwiá emadiróniñána ámá ‘Ámá piyí tigíeríani?’ miyaiwí maiwí pwarigíeniñí imónigíoyínérini.” uráná ⁴⁵ɣwí ikaxí eániñípi mewegíá wo niwiápíñimeari re urijinigini, “Nearéwapiyarijoxini, Parisiowami e nuríríná none eni ikayíwí neameararijini.” uríagí aí ⁴⁶Jisaso ɣwí ikaxí eániñípi mewegíáwa ámáyo anijí miní sekaxí “E éírixini. E éírixini.” nuriro aí wiwaníjowa wí miyarigíá ejagi náni re urijinigini, “Ʉwí ikaxí eániñípi mewegíoyíné eni aveyí! Síá wiyi soyíné majjá seaóriníárini. Soyíné ámáyo sañj xwé ayá wí niwikwiáriro aí sewaniñoyíné sañj xwé api iwamíó mimíyeoarigíoyíné ejagi náni Gorixo xeaniñí seaikáriníárini. ⁴⁷Soyíné Gorixoyá wíá rókiamoagíawami segí aríowa píkiárigíáyo xwáripáyo anijí miní míá imixarijíoyínexini. ⁴⁸Soyíné e nerijípimí dání ámáyo áwají réniñí urarijoi, ‘Negí aríowa Gorixoyá wíá rókiamoagíawami nípíkiáriróná apáni yagjá ejagi náni wigí xwáripáyo míá imixarijwini.’ Éniñí urarijagía náni Gorixo xeaniñí

seaikáriníárini.⁴⁹ Ayináni Gorixo dijí nejwiperi soyíné náni xixeni re riñjinigini, ‘Nioni wíá rókiamoarigíá wami tíni xwiýá wáí urimearigíá wami tíni urowárána ayí wíyo pipikímí ero wíyo mixí xidowárapiro epíríárini.⁵⁰ Wíá rókiamoagíá niyoní nioni ajína imixíri xwfíá imixíri ejíná e ejaé dání nipikía bífagía náni ámá agwi ḥweagíáyíne nioni ejí seameámíárini.⁵¹ Aiboríomi xámi xiráo Keno pikije dání nipikía nibíasáná yoparí nioniyá wíá rókiamoagíá Sekaraiaomí pikigíawixini. Omi nioni náni íkwiajwí ridiyowá yaniro ikwíkwíárimí yarigíe midáni ejáná gí ají awawá “Ḥwíárini.” riniye midáni ejáná áwinimi e pikigórini. Omi pikigíe náni oxí apíxí agwi ḥweagíá tliyíné nioni ejí seameámíárini.’ Gorixo e riñírini.” uriñjinigini.⁵² Ḥwí ikaxí eániñípi mewegíawa ámáyo Gorixo “Oépoyi.” wimónariñípi mimíwiaíkí wiarijagía náni xixewisí ikaxí re uriñjinigini, “Ḥwí ikaxí eániñípi mewegíoyíne aveyi! Soyíné amipí Gorixo ‘Ámáyo owíwapiyípoyí.’ wimónariñípi miwíwapiyipa yarijagía náni síá wíyi soyíné majíá seaóriníárini. Soyíné kí ají nijíá náni miriniñiwá náni íá nixiráriro aí sewaniñoyíne wí níkwiro mipáwipa ero ámá nipáwianiri éfíayo soyíné pírí málkímí wiro yarigíárini.” e nuríisáná⁵³ ají e píni niwiárimí nuri emearíná re egíawixini. Ḥwí ikaxí eániñípi mewegíawa tíni Parisiowa tíni wigí xwioxíyo dání ríá ápiawíñijí niwerí omí símí tíni uriro amipí obaxí wí náni yarijí wiayiro neróná⁵⁴ “O xwiýá sípí Ḥwí ikaxí eániñí xixeni mimónijí bi ráná xwirixí oumeaneyi.” niriniro aríá wiaxídígíawixini.

“Nañí ero sípí ero mepani.” uriñj nánirini.

12 ¹ Ámá oxí apíxí obaxí ayá wí epíroyí niyáriróná xokírípí inaríná Jisaso xegí wiepisariñowa Parisiowa seáyi e nimóniro sípí yayiro nañí yayiro yarigíápa awa ení e epírixiniri awamí xámí re uriñjinigini, “Soyíné bisíkeríá yisí (Bisíkeríá sini siñí ejáná yisí onímiápi tíá aiwi nimini íkwiajwí eapinárariñírári.) Soyíné bisíkeríá yisí Parisiowayá náni wáyí nero emépoyi. Wigí nañí ero sípí ero yarigíápi náni searariñini.” nuríri² awa sípí ero nañí ero mepa oépoyiniri re uriñjinigini, “Amipí agwi ínimi imónijíyí ríwéná siñáni imóniníárini. Amipí ínimi nimóniri yokwarimí iníñiyí ríwéná ámá níni nijíá imónipíráriñírári. ³Pí pí xwiýá áríwiyimi yumíí ikaxí riníáyí ení ámá níni ikwáwyííná aríá wipíráriñí. Pí pí xwiýá ají náyo ínimi dání ikeagigwí riníáyí ríwéná ají seáyiyo niñweámáná áwañí rowiáropíráriñí.” uriñjinigini.

Wáyí wipaxo nánirini.

⁴O re uriñjinigini, “Gí nikumixiniri emearigíoyíne, nioni re searariñini, ‘Segí waráyíni seapikiarigíáwa náni wáyí mepani. Dijí ení seaxekwapaxí meñagi náni ayí náni wáyí mepani.’ searariñini. ⁵ Ámá wáyí wipaxo náni nioni áwañí osearimini. Ayí Gorixoríni. O ámáyo nipikímáná xewaniyo

dijí eni niseaxekwapiri ríá anijí wearijíyo seaikeaáripaxí eñagí náni wáyí omíni wíírixini. Oyi, o náni aga wáyí wíírixini.” uriñinigini. ⁶Ámá ayí dijí “Gorixo ámaéne náni ajiipaxí dijí moaríñirini.” oyaiwípoyiniri re uriñinigini, “Ámá makeríáyo náni nuri ijí siríkwá wé wú núni bí neríná nigwí ríá niñípia biaú tíni bí yarigíárini. Ijí apia aga onimiápia náni aiwi Gorixo wí dijí peá nimori aríá ikeamoarijímani. ⁷Seyíné náni eni Gorixo wí aríá ikeamoarijímani. Segí miñíyo díá aí arari weñiyí náni o nijírári. Gorixoyá siñwíyo dání seyíné ijí onimiápia tíni xixeni mimóniñagá náni wáyí bi mepaní.” nuriri ⁸re uriñinigini, “Nioni re seararijini, ‘Ámá go go ámáyá siñwíyo dání anani ‘Jisasomí xídaríñáonirini.’ urarijo náni ámá imóniñáoni niweapiríná o náni eni Gorixoyá ajiñajíyá siñwíyo dání “Gí ámáorini.” rimíárini. ⁹E neri aiwi go go ámá náni wáyí neri siñwíyo dání “Jisasomí muxídarijáonirini.” urarijo náni nioní eni Gorixoyá ajiñajíyá siñwíyo dání “Gí ámáomani.” rimíárini. seararijini.” nuriri ¹⁰re uriñinigini, “Ámá go go ámá imóniñáoni yariñápi náni xwiyá sápí ninimeariri aiwi anani Gorixo yokwarimí wiipaxírini. E neri aiwi go go Gorixoyá kwíyí yariñípi náni ‘Eñí eániñí Setenoyá tíni yarini.’ niriri riþerírí numearíñayí, Gorixo anani yokwarimí wiipaxí menini.” nuriri ¹¹⁻¹²re uriñinigini, “Ámá wí íá niseaxero rotú ajiñyorani, gapimanowa tíñí erani, ámíná neamejweagíáwa tíñí erani, nímeámi niseaurónayí, ‘Arige xwiyá wákwínaníwini?’ miyaiwipa nero ayá sáfí misearopa éírixini. Ayí ripi nánirini. Sa axíná Gorixoyá kwíyípi xwiyá soyíné uryípíri seaíwapiyini eñagí náni wáyí mepa éírixini.” uriñinigini.

Ewayí ikaxí amipí mímúróñijí wo nánirini.

¹³Ámá e epíroyí egíayí wo Jisasomi re uriñinigini, “Nearéwapiyariñoxini, amipí ápo níperíná nitimi péípi gí ráro xegípi íkwíñaroariñagi náni ‘Dixí rigwáo tíni pírániñí yañí menípiyí.’ urei.” uríagi aí ¹⁴o re uriñinigini, “Ámáoxini, ámáyo xwirixí méwiniginiri go nirípeáfrini? Go awagwíyá amipí yañí oeameiniri nirípeáagí náni nirariñini?” omí e nurimáná ¹⁵ámá niyoní re uriñinigini, “Segí iyá íá amipí dijí niyimíñí imóniñípi seaiapipaxí menini. Xwé ayá wí tíñoxi aiwi wí dijí niyimíñí imóniñípi siapipaxí menini. Ayináni amipí nañí siñwí íwí niwiníñá ‘Nioni meapaxírini.’ yaiwiarigíápi nípini eni náni wáyí oseainini. Seyíné iyá íá amipí nánini dijí íkwíropírixiniri seararijini.” nuriri ¹⁶ewayí xwiyá ripi uriñinigini, “Ámá amipí mímúróñijí woyá omíñíyo wití aiwá xwé píripíri iniñagi niwiniri ¹⁷dijí neýrori re yaiwijnigini, ‘Ari eminírééni? Aiwá píripíri iniñí tí timí náni gí ajií apáni menini.’ niyaiwiri ¹⁸re rinijinigini, ‘Re oemini. Ajií aiwá náni mírinijíyí emí pipinamí niyárimáná ámí aga xwé wiwí wiwá nimira numáná gí wití aiwá náni tíni amipí nioniyá tíni ajií iwiwámi nita úimigini. ¹⁹E niyárimáná niiwaniñoni re ríimigini, “Gí amipí náni rixa

déroni. Aiwá xwiogwí fá ropaxí náni miwenini. Anani kikiáfá njweari aiwá níri iniiígí níri nerí yayí éimigini.” rífmigini.’ riníagi aí²⁰ Goríxo omi re uriñinigini, ‘Majimajíá ikárinarínjí roxini, síá riyimini joxí rixa niperíini. Nipéáná dixí amipí pírániñí tiñípi go meaníráriñí?’ uriñinigini.” Ayo e nuríri²¹ re uriñinigini, “Ewayí xwiyáfá api ámá Goríxo náni diñí mimopa nero ‘Amipí xewaniñoni niğí wíni wíni nímeaayiri otimini.’ yaiwiarigíáyí nánirini. Ámá e yarigíáyí amipí wí mimúróniñagí aiwi Gorixoyá siñwíyo dání uyípeayí imónarigíáyírini.” uriñinigini.

Aiwá tíni aikí tíni náni uduď winariñí náni uréwapiyijí nánirini.

²²O xegí wiepisariñíyo re uriñinigini, “Ámá e yarigíáyí amipí wí mímúróniñagí aiwi Gorixoyá siñwíyo dání uyípeayí imónarigíáyí enagi náni re searariñini, ‘Arige pírániñí njwearíréwini?’ niriro aiwá nipíri náni uduď mepa ero waráyo aikí yínpíri náni uduď mepa ero éfríxini.’ searariñini. ²³Ayí rípi nánirini. Segí wárá jíayí aikíyo mûrónini. Diñí jíayí eni aiwáyo mûrónini. ²⁴Soyíné ámi iní áwí náni diñí moríni. Iní awa aiwá omijí nero mianarigíámani. Wigí aiwá nímimi nuro ajiyo tipíráyí eni aji wí mímírinini. E nerí aí Goríxoní miní wiariñírini. Soyíné diñí re riyaiwariñoi, ‘Iníyo mímúróniñagwí náni Goríxo none náni eni aiwá neaimixiyipaxomani.’ riyaiwariñoi? Oweoi, diñí e wí mimopa époyi. ²⁵Ámá ‘Sepiá ámi bí oimónimini.’ niyaiwiri uduď éo sepiá ámi bí imónariñírani? Oweoi! ²⁶Soyíné eni api aí wí mepaxí nerínayí aikí tíni aiwá tíni náni pí náni uduď yariñoi? ²⁷Soyíné adowayí náni diñí moríni. Niyapiríná xegí iyá óí earí aikí yíri yariñímani. E nerí aiwi ejíná negí mixí inayí Soromonó okiyá niníri meáriniyo nerínayí adowayí yapi awiaxí e imónagímani. ²⁸Goríxo adowayí tíni aráyo —Ará agwi ejíyo ananí niyoaro síá wiyimi ríá ikeáripíráyírini.” uriñinigini. Awa “Goríxo ará náni ayá sítí muroarinini.” oyaiwípoiniri e nuríri re uriñinigini, “Goríxo adowayí tíni aráyo okiyáñiñí yariñagí náni soyíné eni ajiipaxí aikí e seayíriniñáriñi. ²⁹Ayináni soyíné iniigí tíni aiwá tíni náni ‘Pí naniréwini?’ niriro uduď néra mupa éfríxini. ³⁰Goríxoní mixídipa yarigíáyí api náni anijí miní nero meaaniro yarigíáriñi. E nerí aí segí ápo Goríxo soyíné api nipíni aiwárani, aikírani seainariñagí náni nijíáriñi. ³¹Api meaaniro náni mepa ero Goríxo xío xegí xwioxíyo mimeámí nerí seamejweaníe páwipíri náni amipí xío wimónariñípi ero nerínayí, Goríxo ananí api nipíni niseaiiníáriñi.” uriñinigini.

“E e nerínayí, amipí nañí wí ajiñamí awiniñí eaárariñoi.” uriñí nánirini.

³²Awa xwíá tíyo niñweariná wigí amipí xwé menjagí náni wáyí epírixiniri re uriñinigini, “Seyíné sipisipí miaúrári inigíáyí yapi imónigíáyíne, segí ápo Goríxo xwioxíyo mimeámí nerí seamejweaníe

páwíírixiniri wimónarijagi náni wáyí mepa éírixini. ³³ Segí iyá íá amipí nigwí náni bí nero nigwí meáíayí ámá uyípeayí imónigíáyo arirá wianiro náni miní wíríxini. E nerínáyí, amipí ajínami ayá rimixarigíapíni jí taríjoi. Ajínami amipí wí anipá imónarijímani. Íwí yarigíáyí wí páwipaxí mimónini. Ípikwiyí eni wí amipí xwiríá ikixepaxí mimónini. Ayináni xwíá tíyo amipí wíni wíni niímeaayiri mitipa nerí ámáyó ayá nurimixiri arirá niwirínáyí, ajínáminí anijí weníe awíniñí eaárarijoi. ³⁴ Segí amipí naají ayá rimixarigíápi xwíá tíyo wejánáyí, ayí xwíá tíyo náni dijí mopíriáriní. Ajínami wejánáyí, Gorixo tíjí e náni mopíriáriní.” urijinigini.

Ewayí ikaxí omijí wiiarigíá naajíyí nánirini.

³⁵⁻³⁶ O gí wiepisarijáyí wé niróniro ñweáírixiniri ewayí xwíyíá re urijinigini, “Ámá xináiwániñí nimóniro omijí wiiarigíáwa wigí boso náni ‘Aiwá apixí meánini náni imixarigíápi gíná píni niwiárimi biniríseníjoi?” niyaiwiro rapirapí írinyo kíkiyinigíú nikíroro nipimoániro arerixí niyíniro uyíwí nimixároro o nirémori wáí e dání wakwí óráná apaxí mé ówaní íkwianeyiniro xwayí naníri ñweaarigíápa seyíné eni e éírixini. ³⁷ Boso nirémori omijí wiiarigíáwa sá miwé wé niróniro ñweajagía niwiniñíráyí, awa yayí winipaxíriní. ‘Boso omijí wiiarigíáwa wé niróniro ñweajagía niwiniñí xewaniño rapirapí nikírori arerixí niyíniri “Aiwá narigíe éí ñweápoyi.” nuríri aiwá miní niwia unijoi.’ seararijini. ³⁸ O áriwegíyorani, isíáyorani, nirémori xegí omijí wiiarigíáwa sini wé niróniro ñweajagía niwiniñíráyí, awa yayí winipaxíriní.” urijinigini. ³⁹ Ewayí xwíyíá ámi bí nuríri re urijinigini, “Rípi eni náni dijí mópoyi. Ají iwámi xiáwo íwí meani bino náni ‘Síá riymí biníjoi.’ niyaiwiri sijwíriyí, awí niñwearí íwí meano opáwiniri sijwí miwinipa eminíri ejírini.” nuríri ⁴⁰ re urijinigini, “Seyíné eni wé niróniro ñwearíini. Síá ámá imóníjáoni náni ‘O niweapinímeníjoi.’ yaiwííyáimi niweapímáriní.” urijinigini.

Ewayí ikaxí bosíwo nánirini.

⁴¹ Pitao re urijinigini, “Ámináoxini, ewayí xwíyíá api rarijípi nearéwapiyarijonení náni rirarijini? Ámá niyoní eni náni rirarijini?” uríagi ⁴² Jisaso ámi ewayí ikaxí uriminíri náni yarijí re wiñinigini, “Omijí wiiarijí wo xegí bosoyá xwíyíá aríá niwiri dijí nejwiperi nerínáyí arige imónini? O re imónini. O omijí rípi náni bosíwo oimóniri xegí boso rípeajorini. O xegí bosoyá omijí wiiarigíáyo umeiri aiwá yaají umeiri yarijorini. ⁴³ Boso ami dání nibíri xegí bosíwo xámí yagípa sini axípi pírániñí yarijagí niwiniñírá bosíwo yayí winipaxíriní. ⁴⁴ Nepa seararijini. O pírániñí yarijagí niwiniñírá xegí omijí níni eni onimeiniri rípeaníáriní. ⁴⁵ E nerí aiwí bosíwí axo ‘Gí boso yapapíni

binimenijoí. niyaiwiri omijí wiarigíawami tíni omijí wiarigíwami tíni iwanjí níméperi aiwá níri iniigí níri nemáná papikí nerínayí

⁴⁶ ‘Boso nibinimenijoí.’ niyaiwiri yarijíyimi síá xío biniyimi majíá nimóniri yarijíyimi boso rixa nirémónapiri re eníárini. Bosiwomi miijí niwákwiri ámá arfkí yarigíayí tíni wáriníári. ⁴⁷ Bosiwí go go xegí boso wimónarijípi náni nijíá nimóniri aiwi pírániyí mimixipa nerí wé niróniri miijweapa nerínayí boso nibiríná iwanjí ripi ripi eámeámí eaayiníári. ⁴⁸

E nerí aiwi bosiwí go go xegí boso wimónarijípi náni nijíá mimónipa nerí sipí o iwanjí eapaxí bi nimixirínayí, boso nibiríná iwanjí onímiápi weaaníári. Ámá níni amipí xwé wí wííyáyí ríwéná ayí ení xwé urápiplíári. Gorixo ení ámá gomí xegí omijí wiini uriñyí náni ríwéná yarijí re winíári. ‘Omiijí nioní siapijíyí xixeni ejírani?’ uriníári. Jisaso xegí wiepisarijíyí xío miijweanjáná úrapí néra upírixiniri dijí móírixiniri ewayí xwiyáyí api uriñinigini.

“Ámá xepixepá rónipíríá náni biñáonirini.” uriñí nánirini.

⁴⁹ O re rijiniginí, “Nioni ámá xwíá tíyo lweagíáyo xeanijí Gorixoyá ríaniyí wikeaárimía náni biñáonirini. ‘Xeanijí apí ápiawnínjí rixa wémíni. néri sijwiriyí, ayí naajírini.’ nimónarini. ⁵⁰ E neri aiwi xeanijí ámá iniigí waxí márómíni. ríaniyí yarijípi nioní nímeaníári. Sini minímeapa enagi náni dijí ríá nixearini.” Jisaso xíomi pikipíríá enagi náni e nuríri ⁵¹ re uriñinigini, “Nioni náni ‘O ámá niyoní piyá wírimíániri bijorini.’ riniaiwíarijoi? Oweoi! Ámá nioní dijí niníkwíroro yarigíayí tíni uyíni yarigíayí tíni xepixepá rónipírixiniri biñáonirini. ⁵² Ríná dání ná ríwíyo ení ají ná wiwámi dání ámá wé wú axíyí imónijagi aiwi xwiyáyí nioniyápimi dání xepixepá níroniro midáni waú imónijáná midáni waú wo imóniníári. ⁵³ Xano tíni xewaxo tíni xepixepá róniri xináí tíni xemiáí tíni xepixepá róniri xiíáí tíni xewaxomi xiepí tíni xepixepá róniri néra upírixiniri.” uriñinigini.

Símimajíónijí imónijípi náni uriñí nánirini.

⁵⁴ O ámá oxí apixí e epíroyí egíáyo re uriñinigini, “Seyíné sogwí weariními dání agwí yaparijagi niwiníríná ‘Rixa iniá yaparini.’ rarigíápa nepa eaarijírini. ⁵⁵ Imijí damí dání ení barijagi niwiníríná ‘Agwi ríná ríá sínini. joi.’ rarigíápa nepa ríá sínarijírini. ⁵⁶ Naají riro sipí riro yarigíoyíné, agwí tiri imijí erí yarijagi niwiníríná ananí ‘E imóniníjoi.’ xixeni rarigíá aiwi amipí nioní símimajíónijí imixarijápi sijwí ninaniro ‘Ayí Gorixo ripi náni siwá ríá neaiarini?’ miyaiwiarigíayínéxini.

Ewayí ikaxí ámá xwiyáyá rimearino nánirini.

⁵⁷ “Sewanijoyíné amipí sipí imónijíyí naajíni eyeyírómi eríini.” nuriri ⁵⁸ ewayí xwiyáyá ripi uriñinigini, “Ámá wo omí xwiyáyá omeariminiri joxi

tíni xwirixí yaniri sirimeááná sini óí e nuríná o tíni xwiyáfá nimixiniri omi pírániójí piyái wíriríini. E miwipa nerínayí, o xwirixí mearijo tíjí e náni íá nirixémi nuri xwirixí niriméisáná ejáná xwirixí mearijo joxí íá nirixiriri porisí womi mini wíáná o gwí ajíyo riŋwírarinijoi.⁵⁹ Joxí nigwí yoparípi niroari niroayírónirínayí, gwí ajíyo dání nipeyearíini. ‘E mepa nerínayí, anijí e ḡwearíráriini.’ seararijini.” Jisaso ayí “Xwirixí mearijo Gorixoríani?” yaiwiro síá o ámá niyoní mí ómómiximí eníayí sini mimónijáná “Nene diŋí niyaikirorane omi diŋí owikwíroaneyí.” yaiwiro oépoyiniri ewayí xwiyáfá e uriŋinigini.

“Nisaniro mepa nerónayí, nikeamónipíráriini.” urinjí nánirini.

13 ¹Jisaso ámá e epíroyí egíayo sini uréwapiyaríná ámá wí niwiápínamearo áwají re urigíawixini, “Émáyí gapímaní Pairato porisí wami urowáráná awa ají Gorixo náni ridiyowá yarigíwámi nuro ámá Gariri piropenisíyo dájí wí ridiyowá yaríná pipikímí egíawixini.” urágíá ²o re uriŋinigini, “Seyíné ‘Gariri dájí ayí ríkikiríó néra nuróná ámá niyoní mûrónigá ejagi náni e pikigíawixini.’ ri�aiwiaríoji? ³Oweoi, seyíné íwí yarigíyá ríwíminí nimamoro misanipa nerínayí, seyíné eni axípi éniŋí anínipíráriini.’ seararijini. ⁴Ámá 18 ayí ají ripiŋwíá wiwá ipí xegí yoí Siroamiyí riŋiŋjwá tíjí e nipineamioari ámá apimi pikinjyí náni seyíné re ri�aiwiaríoji, ‘Ámá ayí ríkikiríó néra nuro ámá Jerusaremi ḡweagíá wíniyí niyoní seayí e mûrónigá ejagi náni ají iwá nipiérori pikíinigini.’ ri�aiwiaríoji? ⁵Oweoi, seyíné íwí yarigíyá ríwíminí nimamoro misanipa nerínayí, seyíné eni axípi éniŋí anínipíráriini.” Ámá e epíroyí egíayí “Xixení e neaímeaníáriini.” oyaiwípoyiniri e uriŋinigini.

Ewayí ikaxí íkíá pikína nánirini.

⁶E nurírná ewayí xwiyáfá ripi uriŋinigini, “Ámá wo xegí wainí uraxí omijíyo íkíá pikí íwí nurárimáná ríwéná sogwí diminiri nibayiri aí píá megínayinigini. ⁷Píá nimeginayiri náni xegí omijí ayí viiarijomi re uriŋinigini, ‘Íkíá rína xwiogwí waú womi nioni sogwí náni nibiri píá megínayáriini. Ná miwearijína íkwapijí meaarini. Emi rómoárei.’ uráná ⁸o re uriŋinigini, ‘Ámináoxini, ámi xwiogwí ro xe opweni. Ná weni náni pipiŋjyí ará niyárimáná xwiá piyí wiárómíini. ⁹Xwiogwí wíomi ná wéagi niwinirínayí, ayí naŋírini. Ná miweŋagi niwiniríná nírori emi móirixini.’ uriŋinigini.” Jisaso ámá ayí “Nene íkíá pikí anániŋí imóniŋagwi náni ría neararini?” oyaiwípoyiniri ewayí ikaxí e uriŋinigini.

Anijí ríkwíniŋími naŋí imixiŋí nánirini.

¹⁰Jisaso sabaríá wiyimi rotú ajíyo niŋweámáná ámáyo uréwapiyaríná re ejinigini. ¹¹Apixí wí —í imíó diŋí xixéroariŋagi náni anijí simixí nerí

niríkwíniri emearíná xwiogwí wé wúkaú síkwí wú ejáná ámi wíúmi dánjí waú wo múronjírini. Éí ropaxí wiarijímani. ¹²Í e ɻweaŋagí Jisaso niwiniríná “Eini.” nuriri re urijinigini, “Ineyí, simixí siarijípi rixa píni riwiárijoí.” nuriri ¹³wé seáyi e ikwiáráná re ejinigini. Í éí pírániŋí nirori Gorixomi yayí seáyi e umeŋinigini. ¹⁴E éáná rotú ají menjweaŋo Jisaso Sabaríayo apixími nají wimixíagi náni wikí diŋjí niwiaiwiri ámá e epíroyí egíayo re urijinigini, “Síá wé wíúmi dánjí wiyi omijí náni imónini. Síá ayo Jisaso nají seaimixiná náni birífini. Sabaríayo mibipa erífini.” uríagi aiwi ¹⁵omi Jisaso mixí nuriri re urijinigini, “Nají erí sipí erí yarigíoyíné, Sabaríayo aí burimákaú tñí dogí tñí wigí ajíyo nipáwiri nkweámi iniigí oniniri iniigí tñí e náni niméra mupa yarigíáraní?” Ayí Sabaríayo wigí burimákaú náni diŋjí nimoro aí ámá náni diŋjí mimoarijagía náni e nuriri re urijinigini, ¹⁶“Apixí rí Ebíramoyá fwíáríawéyí wírini. Seteno simixí api niwiri gwíniŋí járinijáná xwiogwí 18 múronjírini. ‘Ími Sabaríayo gwíniŋí niwíkweari nají niwimixiríná nipíkwini miyarinini.’ rinaiwiarijoi?” uraríná ¹⁷omi wikí diŋjí wiaiwíláwa ayá winijinigini. Ayá winaríná ámá oxí apixí e epíroyí egíayí amipí ayá ríwamónipaxí Jisaso yarijípi náni yayí seáyimi dání néra ugíawixini.

Ewayí ikaxí masíté siyí nánirini.

¹⁸O ámá obaxí diŋjí miwíkwíropa yarijagía niwiniri re ragírini, “Nioní ewayí xwiyíá bí pípi níriri Gorixo xwioxíyo míméámí nerí seameŋweaníápi ‘Rípíniŋí imónini.’ rimífini?” nuriri ¹⁹re urijinigini, “Api masíté siyíniŋí —Masíté aiwá xegí siyí aga onímiárini. Api masíté siyíniŋí imónini. Ámá wo masíté siyí nímeari xegí omijíyo moáráná nerápirí íkíá nimóniri peyíáná ijí nibíri ápaxíyo yéwí tiŋjinigini.” urijinigini. Ámá “Agwi Jisasomi ámá obaxí diŋjí miwíkwíropa yarijagía aiwi idáná obaxí diŋjí wíkwíropírárini.” oyaiwípoyiniri Jisaso e uragírini.

Ewayí ikaxí yisí nánirini.

²⁰Ewayí xwiyíá axípi ámí bi re urijinigini, “Arige níriri Gorixo xwioxíyo míméámí nerí seameŋweaníápi ‘Rípíniŋí imónini.’ rimífini?” nuriri ²¹re urijinigini, “Api yisíniŋí —Yisí bisíkeríá siní siŋjí ejáná bi onímiápi íními táná yarijípa nípini íkwiaŋwí eapinarijírini. Gorixo xwioxíyo míméámí nerí seameŋweaníápi yisíniŋí imónini. Apixí wí bisíkeríá siní siŋjí diramixí xwé wámi sixí íníjáná yisí bi nímeari íními táná nímini íkwiaŋwí eapinarijíngini.” uragírini.

Ewayí ikaxí óí onigíyíkwí nánirini.

²²O Jerusaremi náni nuríná ají api apimi nuréwapiya waríná ²³ámá wo re urijinigini, “Ámináoxini, síá Gorixo ámá níyoní mí ómómíximí

eníáyimi o ámá womini womini nenení yeáyí neayimixemeaníárani?” uríagi o ámá ayo re urijinigini,²⁴ “Gorixomi dijí níwíkwírori xídarigíápi ói onigíyíkwíniñí inini. Ói ayimi páwipíri nání anijí miní érírixini. Ámá obaxí anani opáwianeyiniri neríná yopa meginipíráriñi.” nuriri²⁵ ewayí ikaxí re urijinigini, “Añí xiáwo níwiápíñimeari aejí ówanjí yáráná seyíné nibiro wáí bíariwámíni nírómáná wakwí nóriri ‘Ámináoxiní, aejí ówanjí neaíkwiénapei.’ uráná re seariníárini, ‘Nioni majíárini. Aejí gími dájíyíñéxini?’ searáná²⁶ re uraniri éíáyí ‘Joxi negí aejí wáyó níremori nene tíni nawíni aiwá tíni iniigí tíni ninírane nearéwapiyijenerini.’ uraniri éíáyí²⁷ aejí xiáwo re seariníñoi, ‘Aejí gími dájíyíñéxini? Nioni majíárini.’ seariníárini. ‘Íwí yarigíáyíné nioní píni níniwíárimi éí úpoyi.’ seariníárini.” nuriri Gorixo aejí xiawóniñí imóniñagi nání e nuriri²⁸ re urijinigini, “Seyíné re winipíráriñi. Segí seáwowa Ebiríamo tíni Aisako tíni Jekopo tíni awa Gorixoyá xwiyáá wíá rókiamoagíáwa tíni xíoyá xwioxíyo nipáwiro ñweanagíá niwiniro Gorixo ‘Segípi bíaniríwámíni ñweápoyi.’ searíagi niwiniróná seyíné mají magí níroniro ñwí piyí wírinipíráriñi.²⁹ Émáyí oxí apíxí sogwí weapariñími dájíyí weapiro sogwí wearíjími dájíyí yapiro midimidájíyí eni bíro nero Gorixoyá xwioxíyo nipáwiro aiwá nariñagía sijwí winipíráriñi.” nuriri³⁰ xewaniño ámí niweapiríná nání re urijinigini, “Émáyí xámi surímá imónigíáyí xámi xámi imónipíráriñi. Xámi xámi imónigíáyíné surímá epíráriñi.” urijinigini.

Jerusaremiyo imóniníápi nání áwanjí urijí nánirini.

³¹ Jisaso xwiyáá api nuríisáná ejáná Parisi wa re urémeagíawixini, “Gapímaní Xeroto ripíkini nání wimónarinagí nání re píni níwiárimi ui.” uríagíá³² o re urijinigini, “Soyíné nuro Xeroto, síwí sayíniñí íwí yariñomi áwanjí re urémeápoyi, ‘Jisaso re rarini urémeápoyi, ‘Nioni síá áríní wíyo imíó dijí xixéroariñýí mixí umáinowáríri simixíyí pírániñí imímiximí eri nemáná omijí (Omiñí ayí xewaniño ámá niyoní nání upeiníá nánirini.) Omiñí Gorixo o éwinigíñirí nirowárénapiñípi yárimíárini.’ rarini.’ urémeápoyi.” nurowáríri³³ ámá e epíroyí egíáyo xewaniño nání re uriniñinigini, “Nioni Xeroto nání wáyí mininariñagi aiwi nioní rixa úimigini. Nioni síá áríní wíyo nurí Jerusaremi rémómiárini. Seyíné ‘Wíá rókiamoarigíá womi ami ami niþikiríná ayí naejímani. Jerusaremi niþikirínayí ayí ananirini.’ yaiwariñagía nání wariñini.” nuriri³⁴ re urijinigini, “Jerusaremi ñweáyíné, wíá rókiamoarigíáwami pikiro ámá Gorixo seyíné nání searowáráyó síjá tíni nearo pikiro yarigíáyíné, karíkarí xegí miá negiri xwioxíyo mimeámí yariñípa nioní íníná axípi e seaiayiminiri éagi aí seyíné miseaimónarinini.³⁵ Aríá époyi. Aejí Gorixo yeáyí niseayimixemearíná seyíné ñweaniri egíe rixa anípá imónigoi. Nioni sijwí minanipa néra

nuro rixa ‘Ámináo urowárána weapinío oyá dijí tíni yayí winipaxorini.’ níriróná ámi sijwí nanipríárini.” urijinigini.

Síkwí minekwidojomí nañí imixijí nánirini.

14 ¹ Sabaríá wiyimi Parisiowa wigí áminá wo Jisasomi “Yawawi nurai nioniyá ajiyo aiwá onaiyi.” uríagi Jisaso nípawiri njweajáná awa omi sijwí winaxídiójáná ² ámá wo —O xegí síkwí anijí minekwidoárijojini. O Jisasoyá símimanjí títimini njweajagi Jisaso e niwiniri ³ jwí ikaxí eániójípi mewegíawami tíni Parisiowami tíni xwiyá bi nuriríná yarijí re wiñinigini, “Sabaríáyo soyíné ámá simixí egíayí nañí nimixirínayí, ‘Ayí ananirini.’ riyawiajiríjoi? ‘Iwjáxini.’ riyawiajiríjoi?” uríagi aí ⁴ awa píné marí wimóniagá Jisaso síkwí minekwidojomí wé seáyi e niwikwiáriri íá nixiriri nañí niwimixiri xegí aji e náni nurowárimáná ⁵ awami re urijinigini, “Soyíné woxi dixí íworani, burímákaúrani, Sabaríá ayo aiwi míniójwí iniigí riwonjyo piéróaná apaxí mé mímixeaarijírani?” uríagi ⁶ Gorixoyá jwí ikaxí eániójípmi Sabaríáyo ámáyo arirá niwiríná náni ríwamijí meániójagi náni awa xwiyá bi murípaxí wimóniójinigini.

“Símí símí e njweaniro mimónipa éírixini.” urijí nánirini.

⁷ Jisaso awa tíni aiwá niniri niñwearíná ámá aiwá náni urepeáráyí xámi símí símí e ojweaaneyiniri níwiapiro wenijí eágía Jisaso sijwí e niwiniri rixa níni níwiapiro aiwá naríná o ewayí xwiyá ripí urijinigini, ⁸ “Woxi woxi apíxí meánini náni aiwá imixíapí náni rirepeárána joxi nuri símí símí imónije miñweapa éírixini. Ámá urepeáráí wo joxi seáyi e rimúrojo eni nibírínayí, ⁹ ámá aiwá api náni earepeáró joxi njweaje nibíri re ríniójoi, ‘Joxi njweají re o njweanijoí.’ riráná joxi ayá néra nuri iwyíá jíamí njwearíárini. ‘Iwyíá jíamí njweai.’ rirípírixiniri símí símí imónije miñweapa éírixini. ¹⁰ Rirepeárána joxi nuri iwyíá jíe njwearíini. Rirepeáró joxi iwimi njweajagi niraniri re ririnigini, ‘Gí nikumixiniri emearigvíoxini, joxi nuri áwini dae njweai.’ riráná ámá oxí apíxí awí neániro joxi tíni aiwá narigíayíya sijwíyo dání joxi ámináoxíniójí imóniríini.” Ewayí xwiyá apí nuriri ¹¹ re urijinigini, “Ámá go go xewaniijo weyí menío ríwéná Gorixo wimixáná ayá nerí xwiríá nimóga uníárini. Go go weyí mimení wauní ikárinío omi Gorixo weyí umeníárini.” urijinigini.

“Aiwá náni nurepeáriríná re éírixini.” urijí nánirini.

¹²⁻¹⁴ Ámi xwiyá ripí aiwá api náni urepeárómi re urijinigini, “Ámá náni aiwá riymí nerínayí dixí nikumixiniri emearigíayírani, rírixímeáowaraní, dixí ámá axí joxiyáyírani, ámá aji axí e dájí amípí mímrónigíayírani, ayí ríwéná joxi eni aiwá náni rirepeárána ayíyá eni

joxiyá nigíápa axípi nímininíri ayo murepeáripa éirixini. Aiwá riyamí neríná ámá uyípeayíyo tíni ámá wará minijíyo tíni sikwí ikí egíáyo tíni sijwí supárigíáyo tíni nurepeárirínayí, ámá e imónigíáyí joxi wí riyamí nerí siapipaxí menjagi náni ríwéná ámá wé rónigíá wiápínameááná Gorixo mí ómómiximí neríná xewanijo joxiyá náni siapiníá ejagi náni yayí seáyimi dání osinini.” urijinigini.

Ewayí ikaxí aiwá apixí meani urepeárijípi nánirini.

15 Ámá wo awa tíni niñwearo aiwá narigío Jisaso e urarijagi aríá niwirí niwiápínamearí omí re urijinigini, “Ámá Gorixoyá xwioxíyo niipáwirí niñweari aiwá niipíráyí giyí giyí anani oyá dijí tíni yayí winipaxíyírini.” uríagi aí 16 o ewayí ikaxí re urijinigini, “Ámá wo ámá obaxí nurepeárimáná aiwá xwé riyamí nerí 17 rixa riyamí niyárisáná ámá xegí xinániñí nimóniri omijí wiiarijomí ‘Ámá nioní urepeárimenjáyo “Bípoyí. Aiwá rixa riyamí inárini.” urimei.’ wáí urowáriagí aí 18 ámá níni áxejwaríñipí niga nuro ‘Aiwá api náni baniméwini. Baniméwini.’ nuriróná ámá xámí nuri wáí wímeáo re urijinigini, ‘Gí xwiá bí bí éáoni nuri sijwí wíniñí ejagi náni aiwá náni bipaxí menini. Xe xegí kikiá ouníri sijwí nanei.’ uráná 19 omijí wiiarijo nuri ámá ámi womi wáí wímeááná o eni re urijinigini, ‘Burímákaú omijí enía náni wé wúkaú bí éáoni nuri waú waú maxíriní nikumixára nuri iwamíó emi ejagi náni aiwá náni bipaxí menini. Xe xegí kikiá ouníri sijwí nanei.’ uráná 20 o ámá ámi womi wáí wímeááná o eni re urijinigini, ‘Apixí sijí meááoni ejagi náni bipaxímaní.’ uráná 21 omijí wiiarijo nuri xegí boso, aiwá riyamí niyáriñí lweajomí áwanjí urémeááná wikí nóniri xegí omijí wiiarijomí re urijinigini, ‘Ajní nuri ají ripi ripimi óíyo nemerí ámá uyípeayíyo tíni wará minijíyo tíni sikwí ikí egíáyo tíni sijwí supárigíáyo tíni nioniyá ají re náni niwirímeaamemi bei.’ urowáriagí 22 o nuri xio uríipa nememí nibiri re urijinigini, ‘Bosoxini, nioní joxi nirípa néagi aiwí íkwiajwí wí síní anipá imónini.’ uríagi 23 boso re urijinigini, ‘Aiwá ripi náni gí ají magwí epíri nuri omijí óí ami ami iniñíyo nemerí ámá omijí yarigíáyo mixeaamei.’ urowáriagí 24 o nuri xixeni éáná boso ámá aiwá náni awí eánigíáyo re urijinigini, ‘Nioni ‘Ámá xámí aiwá náni urepeárimenjáyí aiwá wí aíwí mepíriméoi.’ seararijini.’ urijinigini.” Jisaso Judayí “Nene ámá xámí aiwá náni urepeáriméiyíñipí imóniñagwi náni ríá neararini.” oyaiwípoyiníri ewayí xwiýá apí urijinigini.

“Wiepisarijí oyáoni oimónimini.” moaríná urijí nánirini.

25 Ámá oxí apixí epíroyí egíáyí o tíni óíyo nuróná o nikinimóniri re urijinigini, 26 “Ámá go go nioní tíáminí nibiri ‘Wiepisarijí oyáoni oimónimini.’ niwimónirínayí, Jisasoní dijí sixí niyinípi o xegí xanomí uyiñípirani, xináimí uyiñípirani, xiépími uyiñípirani, xegí niaíwíyo

uyiñípirani, xexirímeáyo uyiñípirani, seáyi e mimúropa nerínayí o gí wiepisariñayí wo imónipaxí menini. Go go Jisasoni náni diñí sipí wiariñípi xewaniño diñí sipí yaiwinariñípimi seáyi e mimúropa nerínayí o gí wiepisariñayí wo imónipaxí menini. ²⁷Ámá go go nioni ninixídíríná ‘Nioni Jisasomi xídaríjagi náni ámá wí xeanijí nikáriri aiwi anijí xídimírárini.’ Miyaiwipa nerínayí o gí wiepisariñayí wo imónipaxímaní.” nuriri ²⁸Ewayí ikaxí re uriñinigini, “Seyíné woxi ají sepiá wiwá nimira opeyiminiríná xámi éí niñweámáná ají iwá miriri náni diñí nejwiperi ‘Nigwí ararírani?’ niyaiwiri ‘Nigwí nioniyá anani ajiwá tíni xixeniríani?’ yaiwinaríjirini. ²⁹‘Nigwí ararírani?’ niriri meyíropa nerí rixa síñá niñikíróa niþeyiríná nigwí anipá imónijagi náni ají miramíxwíní niyárimi úáná ámá ají iwámi niwiniñína joxi náni riperirí niyayiro ³⁰re ripíríárdini, ‘Ámá ro ají iwá miriminiri éí aiwi niwáni miripaxí miwimóníagi nimiramíxwínárimi uñjirini.’ ripíríárdini.” nuriri Jisaso ámá nioni nixídariigíáyí ají miramíxwíní nerónípí nioni píni niníwiárimi upírixiniri euriñinigini. ³¹Ewayí xwiýá axípi ámi bi re uriñinigini, “Mixí ináyí wo xegí simijí wínarigíáyí ámá níni 10,000 imónijáná mixí ináyí jíami dájoyá simijí wínarigíáyí ámá 20,000 imónijagi náni o xámi éí niñweari diñí nyaikirori ‘Mixí niniróná anani xopírári wiminiréini? Ení miwínípa eminiréini?’ yaiwinijoi. ³²Rixa ‘Mixí ináyo xopírári niniñoi.’ niyaiwirínayí wío sini ná jíami ñweajáná xegí ámá wíyo re urowárinijoi, ‘Nuro omi re urémeápoyi, ‘Negí mixí ináyo re rarini urémeápoyi, ‘None soyíné tíni mixí xixe seaipaxí menini. Pí pí nearíiyí niyaníwárini rarini.’’ urémeápoyi.’ urowárinijoi.” Jisaso ewayí xwiýá e nuriri ³³“Seyíné woxi díxi iyá fá amipí náni diñí yaikiá mímopa nerínayí ayí gí siepisariñáoxi imóniriméini.” nuriri ³⁴re uriñinigini, “Ayináni saxí awíi yariñí aiwi awíi yariñípi anipá nerí aiwánijí imónijáná ámi arige éaná awíi eniñoi? Oweoi. ³⁵Sikí amipí omijíyo aiwá xwé oeniri wiároarigía aiwi saxí awíi anipá imónáná aiwá urí eniginiri omijíyo wiáropaxí menini. Anijíni emí moarigíárdini. Ámá giyíné aríá tígíáyíné aríá ókiarí nimónípoyi.” Jisaso xegí wiepisariñíyí saxníñí imónijagi náni euriñinigini.

Ewayí ikaxí sipisipí aníá imónijo nánirini.

15 ¹Ámá takisí náni nigwí uráparigíá —Ayí émáyí gapímanowami wipírúa náni wigí Judayo nigwí niwurápiyiróná wigí meapírúa náni ení ámi bi íwí uráparigíáyirini. Ayí tíni íwí yarigíá wíniyí tíni Jisasomi xwiýá aríá wianiro náni aijwi e bariñagíá ²Parisiowa tíni ñiwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tíni sijwí e niwiniro mepí “Iyí tinariñoi.” niriñiro wigípi re rinigíawixini, “Ámá o íwí yarigíáyo nimíminiri aiwá nawíni eni narigíárdini.” rinaríná ³Jisaso ewayí xwiýá ripí uriñinigini, ⁴“Soyíné ámá woxi sipisipí 100 tíjoxi wo aníá imónánayí, amí eaníyo

dáni sipisipí 99 wíniyí e niwárimoxi nuri aníá imónio náni píá néra núsáná rixa winimearíárini. ⁵ Niwinimearíná nímeari yayí tíni xwaýjwí nkívónimi nuri ⁶ aŋí e nirémoríná dixí nikumixiniri emearigíayo tíni ámá aŋí axí e ḥweagíayo tíni ríaiwá re urímeríárini, ‘Gí sipisipí aníá imónio rixa píá nerí meáagi náni nioni tíni nawíni yayí oyaneyi.’ uriríárini.” Jisaso ámá íwí yarigíá o tíamini barigíáyí sipisipí aníá imónio yapi imóniŋagía náni ewayí xwiyíá apí nuríri ⁷re uríjinigini, “Nioni re searariŋini, ‘Ámá sipisipí náni píá nerí nímeari náni yayí éipa aŋínajowa ámá íwí yariŋí wo nisaniri yariŋagi niwiniróná yayí nero aí ámá 99 “Rixa wé róniŋwaénerini. Nene saníŋí imónipaxí menini.” yaiwinarigíáyí náni aŋínajowa yayí yarigíámaní.’ searariŋini.” uríjinigini.

Ewayí ikaxí nigwí aníá imónijo nánirini.

⁸ Ámi ewayí xwiyíá axípi bí ripi uríjinigini, “Apíxí wí nigwí wé wúkaú tíŋí nigwí wo nímiáperíñayí uyíwí nimixároárimáná pírániŋí píá nerí aŋí sítí níperi winimeajinigini. ⁹ Niwinimearíná xegí imániŋí yarigíwami tíni aŋí axí e ḥweagíayo tíni ríaiwá re uríjinigini, ‘Nigwí niíni miápéo rixa meáagi náni niíni tíni nawíni yayí oyaneyi.’ uríjinigini.” Jisaso ámá íwí yarigíá o tíamini barigíáyí nigwí miápéi yapi imóniŋagía náni ewayí xwiyíá apí nuríri ¹⁰re uríjinigini, “Nioni re searariŋini, ‘Nigwí apíxí nímiáperi píá nerí ámi meáo náníniŋí yayí éipa Gorixoyá aŋínajowa ámá íwí yariŋí wo nisaniri yariŋagi niwiniróná yayí e yarigíárini.’ searariŋini.” uríjinigini.

Ewayí ikaxí niaíwí aníniyo nánirini.

¹¹ E nurimáná ámi ewayí xwiyíá re uríjinigini, “Ámá wo xegí niaíwí oxí waú tíjo ¹²—Xogwáo xanomí niwiápíñimeari re uríjinigini, ‘Ápe, joxí nípéáná “Amípí omi wíimigini.” yaiwiariŋípi rixa niapei.’ uríagí xano ‘Amípí ríwéná yaŋí nimeri nioni wíimigini.’ yaiwiariŋíyí rixa awaúmi yaŋí numeiri mīni niwimáná ejáná ¹³ rixa síá áríní óráná xogwáo o xegíni awí eámeámi nerí nímeámi aŋí wími ná jíami náni nuri aŋí ayo niŋwearíná uyíniš nerí xegí nigwí amípí xano wiŋjyí xwírixwiríá ikixejinigini. ¹⁴ Xegí nigwí xwírixwiríá nikixerí ámáyo niwiememáná ejáná re enjinigini. Ámá aŋí ayo dáŋjyí aiwá náni díwí níkeamóniro yaríná o rixa uyípeayo imóníi ejagi náni o ení aiwá náni díwí níkeamóniri náni ¹⁵ nuri ámá aŋí ayo dáŋjí womí nigwí omíŋí náni rixiŋí uríagí o omíŋí Judayí níni xwírixwiríá winariŋípi náni re uríjinigini, ‘Gí omíŋjyío náni nuri gí odípíyo aiwá niwii.’ uríagí ¹⁶ o nuri omíŋí e neríná rixa agwí ejí miwínáriagí aiwá píá odípí nariŋípi nipaxí wimóníagí aiwí ámá wí omí aiwá bí mīni miwigíawixini. ¹⁷ E ejáná o ámi díŋjí íá nixiríri re yaiwiŋjinigini, ‘Gí ápoyá omíŋí wíiarigíáyí níni aiwá apáni nipíri náni müróniŋagí aiwí nioni re niŋwearí aiwá agwí náni nípéminiri

riyarijini? ¹⁸ Nioni niwiápínameámi nuri gí ápomi re urémeáimigini, “Ápe, nioni íwf Gorixomi wikáriri joxi sikáriri éanigini. ¹⁹ Nioni naají mimóniňagí náni sini dixí riwaxoni imónipaxí menini. Joxi ‘Gí omijí niiariňoxínijí imóniňoxini.’ nirei.” Ápomi e urémeáimigini.” niyaiwiri ²⁰ niwiápínameámi xano tíñí e náni nuri nuri rixa ajwi e báná xano xegí xewaxo jíwo bariňagi niwiniri wá niwianiri mírí nuri nimakíkiyiri kíyí miaúnaná ²¹ xewaxo re uriňinigini, ‘Ápoxiní, nioni Gorixomi íwf wikáriri joxi sikáriri ejárini. Nioni ámá naají mimóniňagí náni sini dixí riwaxoni imónipaxí menini.’ uríagi aiwi ²² xano omijí wiiarigíáyo ríaiwá re uriňinigini, ‘Soyíné rapírapí imíriňí mimóniňú aňní nimeámi nibiri uyírappyi. Omi okiyáá numeríná wé ramaxí wá wéyo uyíráriro sikkí sú uyíriro époyi. ²³ E nemáná burimákaú sipikí ikwaní imónarijo nimeámi nibiro pikípoyi. Nene nínirane íwo náni yayí oyaneyi. ²⁴ Nigí íwf ro pejóniňí imóniňo ámíniňí wiápínameajoi. “Aníniňinigini.” yaiwiagwá ro ámi neaímeáagi náni yayí yaní aiwá oimixaneyi.’ uríagi awa o uríipa nero rixa aiwá riyamí nero yayí seáyimi dání néra waríná re ejinigini. ²⁵ Xewaxo xámijo omijýo yariňímí dání nibiri rixa aňí tíñí e ajwi e dání wenijí éfyí winiňinigini. Sonj ríro siminiňí ero yariňagía niwiniri ²⁶ omijí wiiarigíá womí ríaiwá nuriri o rixa ajwi e báná re uriňinigini, ‘Ayí pí náni neri rarijoi?’ uráná ²⁷ o re uriňinigini, ‘Dixí rigwáo rixa rémónapíjoi. O ríniňí wí mimeá najo emeago dixí ápomi wímeáagi náni o burimákaú sipikí ikwaní imónarijo pikíjoi.’ uráná ²⁸ o wikí nóniri mipáwipaxí niwimóniri wáí e rojáná xano nípeyeari piyipiyí xwiýá uríagi aiwi ²⁹ xanomí mixí nuriri re uriňinigini, ‘Nioni rináíníňí nimóniri omijí siiaríná xwiogwí obaxí nimúroaríná sekaxí amipí joxi nirífyí náni nioni wí miriwiaňkijári. E neri aí nioni gí nikumixiniri emeariňayí tíni yayí yaní náni memé miá aí wo miniapíjíri. ³⁰ Nioni miniapipa neri aiwi dixí riwaxo, apíxí iyí ede dání oikixearigíwa tíni nemeríná dixí nigwí xwé nowárijo náni burimákaú sipikí ikwaní imónarijo apáni upíkíi. uráná ³¹ xano re uriňinigini, ‘Gí íwoxiní, “Nioniyáyí wí ámi o nírapíniári.” miywipani. Joxi íníná nioni tíni ñweariňoxi amipí áponiyáyí níni dixínirini. ³² E neri aí dixí rigwáo pejóniňí imóniňo ámíniňí wiápínameajoi. “Aníniňinigini.” yaiwiagwá ámi neaímeáagi náni “Yayí mepa oyaneyi.” risimónari. Oweoi, xe yayí oyaneyi.’ uriňinigini.” Jisaso Parisiowa “None xiráxogwáowaú xiráóniňí imóniňagwi náni ría neararini?” oyaiwípoyiniri náni ewayí xwiýá apí uriňinigini.

Ewayí ikaxí bosiwí dijí émí saímí mojo nánirini.

16 ¹O ewayí xwiýá ripi eni xegí wiepisariňowami nuriri re uriňinigini, “Ámá amipí níni mimúróniňí wo o xegí bosiwó náni ámá wí nibiro áwanjí re urigíawixini, ‘Dixí bosiwó dixí iyíá íá amipí

xwíráiá ikixearini.’ urágia² o bosíwo nání ‘Obini.’ nuríri o rixa bána re urijinigini, ‘Pí éagi nání joxi nání xwiyá wí rarijagía wíanigini? Amípi nioniyá joxi ninimeiríná arige ninimeia warijiní? Amípi nioniyá píni niníwiárimi urí nání níni fá nirori bikwíyo niywírarári niapei. Joxi sini gí bosíwí nimóniri jweariméini.’ urági³ bosíwo nuri re yaiwjínigini, ‘Nioni bosíwí roarijáyí boso “Joxi kikiá ui.” niránayí ari emíárfíani? Bosíwí nimóniri yarijáoni xwíá nimiríná ejí meání emíárfíani? Rixijí nura nuríná ayá nininíárfíani?’ niyaiwíri⁴ re yaiwjínigini, ‘Ai, pí pí éimiginiri rixa nijíá imónijini. Gí boso “Joxi kikiá ui.” niránayí ámá nioní wigí ajíyo nání ananí nimímipíri nání pí pí éimiginiri rixa nijíá imónijini.’ niyaiwíri⁵ ámá o xegí boso nigwí wayá ríwéná niapírixiníri wiwjíyo ‘Bípoyi.’ nuríri awa rixa bána xámí bíomi re urijinigini, ‘Gí boso pí siapijí nání ríwéná rírapiníárfíani?’ urági⁶ re urijinigini, ‘Werixí sixí ínijí diramixí 100 niapijí nání xixeni axípi nirápírfíani.’ urági bosíwo re urijinigini, ‘Dixí bikwí nigwí nání ɻywíráriñínamí nimeari éí niywéamáná werixí sixí ínijí diramixí 100 nání eániye nikwíriri 50 ɻywírárei.’ nurína xío eni bosoyá bikwíyo axípi diramixí 100 nání eániyípi nikwíriri ámi 50 ɻywíráriñinigini.⁷ Ámá ámi wo bána bosíwo yarijí re wiwjínigini, ‘Gí boso joxi siapijíyí araririni?’ urági o re urijinigini, ‘O wití fá 1000 nioní niapijí nání xixeni axípi nirápírfíani.’ urági bosíwo re urijinigini, ‘Dixí bikwíyo wití fá 1000 nání ɻywíráriñíre niywíriri wití fá 800 ɻywírárei.’ nurína bosoyá bikwíyo eni nikwíriri axípi ɻywíráriñí womí womí níni e néra ujinigini.⁸ Boso xegí yapí wiwapiyarijí bosíwo nání ‘O “Nioni onimíminípoyi.” niyaiwíri e éfríni.’ rarijagía aríá e niwíri o nání ‘Dijí émi saímí monorini.’ niyaiwíri seáyi e umejenigini.” Jisaso ewayí xwiyá apí nuríri wiepisarijíyo ámi bi ripí urijinigini, “Ámá agwi rína amípi xwíá týo wejípi nání dijí nikwíroro yarigíáyí wigí wíniyí tñi niniróná dijí émi saímí nimoro nero nání ámá nioní dijí ninikwíroro yarigíáyo seáyi e imóníjoi.⁹ Ayináni re seararijini, ‘Nigwípi ámá wí apí tñi sipí imixarigíá aiwí soyíné uyípeayí wí negí nikumixiníri emeariñwáyíni imónipíri nání nigwípi tñi arírá wiírixini. E nerínayí ríwéná sía yoparíyimi nigwí níni rixa anípa imónáná Gorixo soyíné xegí ají íníná ɻweapíria nání ejíyo páwipíria nání seamímininíárfíani.’ seararijini.¹⁰ Ámá omíjí onimíápia neríná pírániyí dijí nikwíroro xixeni yarigíá giyí giyí xwé eni xixeni yarigíárfíani. Ámá omíjí onimíápia neríná dijí nikwíroro mé ámáyá sijwíyo dání niwiepisiro omíjí yarigíá giyí giyí omíjí xwé nání aí axípi yarigíárfíani.¹¹ Ayináni nigwí ámá wí nímearo ayí tñi sipí imixarigíáyí soyíné nigwí ayí aí tñi ámáyo miní miwipa ero arírá miwipa ero nerínayí ‘Gorixo ananí xegí amípi nañí ajínamí wejíyí none pírániyí umeianíwá nání neaiapiníárfíani.’ riyaawiarijoi? Oweoi.¹² Soyíné amípi ámá woyáyí sijwí muwiñaxídipa nerínayí omíjí soyínéyápi mepíráyí go seaiapiníárfíani?

Oweoi.¹³ Ámá wo ámá waúyá xináiniŋí nimóniri omijí wiipaxí menini. E nerínayí wíomi diŋí sítix nuyiri wíomi diŋí peá nimori nerí wíomi pírániŋí ayá tíni nixídiri wíomi peayí niwianiri eniŋoi. Soyíné nigwíyíyá omijí wiiariŋíniŋí nimóniro ‘Nigwí wí minimúropa oeni.’ niyaiwirínayí, Gorixoyá omijí wiiariŋí woxníŋí imónipaxí menini.” urinjinigini.

Jisaso xwiyíá urinjíyí wí nánirini.

¹⁴ Jisaso xegí wiepisariŋowami e uraríná Parisiowa —Awa nigwí nání xwapí wimónariŋowarini. Awa aríá e niwiróná dami dání riperirí umearariŋagía ¹⁵ Jisaso e niwiňiri re urinjinigini, “Soyíné ámáyá siŋwíyó dání ‘Wé róniŋwáonerini.’ níriro yapí niwiepísiro rarigíoyíne aí Gorixo amipí segí xwioxíyo ínimi imóniŋípi nipini niijá imónini. Amipí nání ámá ‘Rípi ayá tíŋjípi imónini.’ ríapíyí Gorixoyá siŋwíyó dání xwiríá winariŋíyí imónini. ¹⁶ Gorixo Ebiríamo xíomi diŋí niwikwírorí pírániŋí xídaríŋagi nání re urinjinigini, ‘Dixí seáríawé ámá obaxí nimóga úíayí gí ayá tíŋjíniŋí nimóga upírárini.’ urinjí ejagi nání Moseso tíni wíá rókiamoagíawa tíni api nání Bikwíyo níriro eagíáriní. Seyíné píne api nisearéwapiya bigíáriní. E neri aiwí Jono wayí nineameaia ujo níremoríná xwiyíá yayí seainipaxípi re searayiŋinigini, ‘Seyíné Gorixoyá xwioxíyo páwipíri nání íwí yarigíápi ríwímini nimamoro nisaniro ɣweářrixini.’ searayiŋinigini. Ámá níni aŋí ayómini ejí tíni óí nimóga páwianiro yariŋoi. ¹⁷ E neri aiwí amipí níni Moseso tíni wíá rókiamoagíawa tíni Gorixoyá Bikwíyo eagíápi bí onimiápi aí surímá imóniňámani. Awa níriro eagíápa xixení imóniňáriní. Aŋína tíni xwíá ríri tíni ananí anipá nimóniri aiwí Bikwí Gorixoyá ɣwí ikaxí eániŋípi anipá imónipaxí menini. ¹⁸ Go go xegí xiepí xámí meanjími emi nímorí ámi wíni nimearínayí ayí íwí inariŋii. Go go apíxí ámá wo nimeari emi moŋími nimearínayí ayí eni íwí inariŋii.” urinjinigini.

Rasaraso tíni amipí mímúroniŋo tíni nánirini.

¹⁹ Jisaso ámá ayo re urinjinigini, “Ámá wo amipí mímúroniŋo —O nigwí xwé tígíáwa rapirapí awiaxíni yínarigíápa íníná rapirapí ayíá riŋjíni niyíniri síá ayí ayo aiwá naŋjíni niniri anijí sirí muní ɣweaŋjáná ²⁰ ámá wa wigí ámá wo xegí yoí Rasarasoyí riniŋo —O uyípeayí imóniňána uraní xegí wí pipírimíó ejorini. Omi nímeámi nibiro amipí mímúroniŋoyá ákiŋjá íwí e wírárigíorini. ²¹ Amipí mímúroniŋo íkwiaŋwíyo éí niŋweari aiwá niniri yunípia piérófyí uraní tíŋo ‘Mímeáni oemini.’ niyaiwirí yaríná síví wí niŋbayiro xegí uraníyo aíwí meayigíawixini. ²² Uyípeayo rixa nípeagí aŋjánají Gorixoyáyí oyá diŋípi nímeámi niyiro Ebiríamo tíŋjí e wárigíawixini. Amipí mímúroniŋo eni péagí omi eni xwíá niweyárimáná ejáná ²³ o ríá anijí wearíŋyí dání ríniŋjí xaíwí inaríná siŋwí anaúyí wíniŋinigini. Ebiríamo ná jíami

ŋweanjáná Rasaraso xio tíamini kinimónénapiŋagi niwíniri²⁴ ríaiwá re urijinigini, ‘Arío Ebíriame, riá tí mimenijwí ayikwí minirarinini. Rasarasomi re urowárénapei, “Wé símípińi iniigýo igiá neámáná aíwí imijí urini náni wíkwiáraui.” urowárénapei.’ uríagi aí²⁵ Ebíríamo re urijinigini, ‘Aríoe, joxi sini siŋoxi niŋwearíná amípí naŋjíni símeari Rasarasomi sípíńi wímeari yagírini. E nerí aiwi agwí o sa kikiá yaríná joxi ríniŋjí náni niwieániri ŋweaŋini.²⁶ Rípi eni piŋjí earíri segí tíamini eadírori negí tíamini eadírori ejagi náni seyíné wí nene tíamini mixemónapipaxírini. Nene eni wí seyíné tíamini mixemónapipaxírini.’ uríagi²⁷ riá xaíwí weánarijo re urijinigini, ‘Nioní tíamini Rasarasomi re náni urowárénapipaxí mepa ejánayí, wauní rixijí re orírimini, “Gí ápoyá aŋímíni urowárei.” orírimini.²⁸ Gí nirixímeáowa wé bi nipíńi imónigíawa nioní ríniŋjí meaarijá rími dáni bipírixiniri Rasaraso xwiyáa nijíá wino urowárei.’ uríagi aiwi²⁹ Ebíríamo re urijinigini, ‘Awa ríwamiŋjí Moseso níriri eaŋjí tíni wíá rókiamoagíawa níriro eagíá tíni anani íá níroro nijíá imónipaxírini. Xwiyáa apí ríniŋjípími anani aríá wířírixini.’ uríagi aí³⁰ riá xaíwí weánarijo re urijinigini, ‘Arío Ebíriame, xwiyáa apími aríá umónipaxí menjagi náni ríriŋjini. Ámá piyí wo niwiápíñimeari nijíá wíánayí, anani aríá niwiro nisaniro ŋweapaxírini.’ uríagi aí³¹ o re urijinigini, ‘Xwiyáa Moseso níriri eaŋjípí tíni wíá rókiamoagíawa níriro eagíápí tíni aríá mumónipa nerónayí, ámá piyí wo niwiápíñimeari nijíá wiminiri yariŋagi aí ayí aríá wí wipaxí menini.’ urijinigini.” Jisaso xwiyáa apí e urijinigini.

Íwí oépoyniri wíwapiyarigíáyí náni urijí nánirini.

17 ¹O xegí wiepisariŋowami re urijinigini, “Ámá wí wí íwí oépoyniri iwamíó niwíwapiyipírá aiwi ámá e wíwapiyíáyí aveyi! Síá wiyi ayí majíá wóriniáráni. Ayí xeaniŋjí ríá tíŋjí wímeaníá ejagi náni diŋjí sípí wíwinigini. ²Ayí niaíwí rípiamí nioní diŋjí nikwíroaniro yarigíápíamí píří wiaíkianiro nero íwí oépoyniri wíwapiyaríná Gorixo ‘Ayí xwiyáa mayírini.’ míří rixa nípémáná ejáná ríniŋjí xwé winíráni. Sini niaíwípíamí íwí náni miwiepisipa ejáná ámá wa ayo íá nixero sínjá xwé wo siŋwí tíni gwí nijáriro rawirawáyo nimamówárińayí, sípí ejagi aiwi ríniŋjí Gorixo wiminiri ejípíniŋjí imóniŋjímani. ³Ayináni pírániŋjí éřírixini.

Íwí sípí yokwarimí niwiiríná epaxípí nánirini.

“Joxi ámá wo, Gorixomi nixídíri náni rírixímeá imónijo íwí sínayí mixí urířírixini. O rixa diŋjí neyírori nisaniri nerínayí íwí sípí yokwarimí niwiiri ‘Ananirini.’ urířírixini. ⁴O íwí nisiri piaxí weánariŋagi náni nibiri ‘Rixa diŋjí neyírori íwí ámi wíni simíámani.’ rírémeááná joxi yokwarimí niwiiri ‘Ananirini.’ urířírixini. Síá axíyimi o sípípa axípí wé wíúmi dáŋjí

waú rirémeaayíánáyí, joxi eni yokwarimí wiayíírixini.” uríagi ⁵wáí wurimeiarigíáwa Ámináomi re urigíawixini, “Joxi dijí ríkwíroarijwáyí ámí bi dijí ríkwíroani nání neaíii.” uríagía ⁶Jisaso re uriñinigini, “Soyíné nijíárini. Masíté aiwá siyí negí omiñijo iwi urarijwáyí aga onimiápia nerí aiwí segí dijí nioni nání nikwíroarigíáyí ayíniyí nerínáyí, ‘Íkíá xé roxini niyoámiga rawírawáyo e dání roi.’ uránáyí anani aríániyí seainíárini. Amipí ‘Nioni epaxímani.’ yaiwiarigíá aí anani epíríárini.

Ewayí ikaxí omiñí wiiarigíáyí nánirini.

⁷“E nerí aí soyíné woxi dixí rináinijí nimóniri omiñí siiarijí wo xwiá nimiri yuní ikikémí yarije dániraní, sipisípí pírániñí niméra warije dániraní, píni niwiárimi nibiri rémonapáná joxi ‘Ayá tíni ajíni níwiapiri niywearí aiwá nei.’ uriréini? Oweoi, o sa dixí rináinijí omiñí siiarijo ejagi nání ⁸xámi re uriríini, ‘Amíná aiwá ríá niniyeairi dixí rapirapí nikíkiyinimáná aiwá nixeri niapáná nioni iniigí níri aiwá níri nemáná ejáná joxi ríwíyo niríini.’ uriríini. ⁹O joxi sekaxí uríipi tíni xixeni siíáná omi weyí umeriréini? Oweoi, dixí omiñí siiarijo ejagi nání yayí wiriméini.” Jisaso ewayí xwiýá apí nuríri ¹⁰re uriñinigini, “Gí seaiepisarijáoyíné eni sekaxí amipí nioni searíayí xixeni nerínáyí seayí e mimónipa nero re rírixini, ‘None xináwanénijí nimónirane oyá omiñí wiiarijwáonenirini. Omíñí negíni nearíyíni ejwárini.’ rírixini.” uriñinigini.

Peyiyí tígíá wé wúkaú nañí imixinijí nánirini.

¹¹Jisaso Jerusaremí nání nuri Gariri piropenisí tíni Samaria piropenisí tíni midimidáni ejáná o áwinimaní nipuríná ¹²ají bimi rémóáná ámá wé wúkaú peyiý tígíáwa ná jíami nírománá ¹³ríaiwá re urigíawixini, “Jisasoxi, negí neamemeariñoxini, none nání wá orunini.” uríagía ¹⁴o sijwí niwiniñína re uriñinigini, “Soyíné nuro apaxípáñí imónigíawami siwá winaúpoyí.” uríagi awa sini óf e waríná re ejinigini. Wigí wará nañí imóniñinigini. ¹⁵Nañí imónáná awa wo wenijí inífyí winiñinigini. Xegí wará nañí imóniñagi niwiniñí níkinimónimi nuri Gorixomi yayí numeríná ríaiwánijí níra nuri ¹⁶Jisasoyá sikuí tíñí e nipíkínimearei omi yayí wiñinigini. Ámá oyí Samariají worini. ¹⁷O yayí wiáríná Jisaso ámá e rówapigíáyo re uriñinigini, “Ámá wé wúkaú nañí imóníawixini. Wía giminirini?” ¹⁸Pí nání ámá aní midáñí roni Gorixomi yayí umeminiñí bijoi? Wía Judayowa ámi mibipa pí nání éoi?” nuríri ¹⁹Samariaomí re urowáriñinigini, “Niwiápíñimeámi ui. Joxi dijí ninikwíroriñípími dání eríkiemeáníini.” urowáriñinigini.

“Gíná Gorixo xwioxíyo míméámí nerí neameyweaníárini?” urígíá nánirini.

²⁰Parisiowa “Gorixoyá dijí tíni ámá nene yeáyí neayimixemeánía nání gíná aríowayá xwiá piaxíyo dání iwiaroníáríani?” niyaiwiro Jisasomi

yariŋí re wigíawixini, “Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí neamejweaníápi gíná imóniníáriñi?” Yariŋí e wíagía nání o re urijinigini, “Símimajíóniŋí seainaríná siŋwí niwíniro re ripírámani, ‘Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí neamejweaníápi rixa ríyírini.’ ripírámani.” nuríri 21 “Ámá Gorixoyá diŋí tíni yeáyí neayimixemeanía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáo negí tíni áwiními re riwo rironí?” oyaiwípoyiniri re urijinigini, “Wí re ripírámani, ‘Siŋwí winípoyi. Ríyírini. Siŋwí winípoyi. Jíiyírini.’ ripírámani. Ayí ripí nání searariŋini. Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí seamejweáwiniginiři yarijo rixa seyíne tíni áwiními re roŋí ejagi nání rarijini.” nuríri 22 xegí wlepírariŋowamí re urijinigini, “Ríwéná soyíne ‘Síá ámá imónijo ámi siŋjáni nimóniri emeníáyi ajní oimónini.’ yaiwipírái aiwi ajní imóníagi siŋwí winípírámani. 23 Ámá wí nioni nání ‘Siŋwí winípoyi. Jíworini. Siŋwí winípoyi. Riworini.’ searánayí, nepa neararijoiniri númi muxídipa érírixini. 24 Ápiajwí neríná wíají ikwíróniŋí nimini ókiariŋípa ámá imóníjáoni niweapiríná ámá níniyá siŋwíyo dání siŋjáni imónimíá ejagi nání númi mupa érírixini. 25 Xámi ámá agwí ríná ḥweagíáyí ríwí nimóáná nioní ríniŋí xwé wí meámíráriñi. 26 Ámá ejíná Nowao tíŋí íná néra wagíápa ámá imóníjáoni weapiminiri yaríná axípi epíráriñi. 27 Ayí ‘Gorixo iniigí waxí tíni xwiríá wí neaikixeníámani.’ niyaiwiro o nání diŋí peá nimoro aiwá níro iniigí níro néra nuro apíxí niŋwírára uro nimeága uro yaríná Nowao rixa siphíyo ínimi páwíáná re ejinigini. Iniigí waxí xwé niróga niwiápíñimeari oxí apíxí níni iniigí namigíawixini. 28 Nowao tíŋí íná dání ná ríwíyo Roto tíŋí íná ení Sodomí ḥweagíáyí axípi e yagíáriñi. Ayí ení Gorixo nání diŋí peá nimoro aiwá niga uro iniigí niga uro nero amipí bi bí niga uro omijí néra uro aŋí nimira uro yaríná re ejinigini. 29 Síá Roto Sodomí píni niwiárimi éí úyíimi Gorixoyá diŋí tíni ríá tíni síŋjá tíni aŋínamí dání niplerori ámá aŋí apími ḥweagíáyí níni ríá niŋinigini. 30 Ríwéná ení ámá axípi e néra nuro ‘Gorixomi xewaxo niweapiníámani.’ niyaiwia waríná ámá imóníjáoni siŋjáni imónimíáriñi. 31 Síá ayimí ámá aŋí pákíki nimiriga peyíŋyo seáyí ejiwámi ḥweagíá giyí giyí niwepíniro ‘Nígí iyíá fá aŋí xwíá ejiwámi weŋíyí nimeámi éí ouminí.’ niyaiwiro mipáwipa érírixini. Aiwá omijíyo yarigíá giyí giyí ení wigí amipí meaaniro nání ámí aŋí tíŋí e nání mupa érírixini. 32 Rotomi xiepí nání diŋí oseainini. Í xegí iyíá fá amipí nání diŋí siphí wíagi nikinimóniri wenijí éiyí re ejinigini. Niperi síŋjá imóníjáinigini. 33 Ámá xegí amipí diŋí tíŋípi nánini diŋí mói go go o diŋí niyimíŋí imóníŋí anijí ḥweanía nánipi sixí íníníámani. Ámá xegí amipí diŋí tíŋípi nání aí ‘Pí enijoil!’ yaiwígo go go o diŋí niyimíŋí imóníŋípi anijí ḥweanía nání sixí íníníáriñi. 34 Síá ámá imóníjáoni weapimíyími ámá waú aŋí ikwiajwíyo sá weŋáná Gorixoyá aŋína jowa wío, Gorixomi diŋí wikwíroariŋomi niwirimearo wío diŋí miwikwíroariŋomi e wáripíráriñi. 35 Ayimí apíxí wípaú ení pírawá yuní

ikixémí yaríná wíími niwirímearo wíími e wáripíráriñi.³⁶ [Ámá waú eni omíñyo yaríná wíomi niwirímearo wíomi wáripíráriñi.”] Jisaso e uríagi³⁷ xegí wiepisarijowa re urigáwixini, “Ámináoxini, joxi neararijípi gimi imóniníráriñi?” uríagia Jisaso “O weapiné náni ámá áwaŋj wí nearipaxí menini. Ámá náni siŋwí tíni winipíráriñi.” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyáá re uriŋinigini, “Piyí weje apurí obaxí péñarijíráriñi.” uríŋinigini.

Ewayí ikaxí apixí aní tíni xwirixí mearijo tíni nánirini.

18 ¹Jisaso xegí wiepisarijowa Gorixomi xwiyáá rírimí niwiríná anijí winíagi píni wiáripírixiniri ewayí xwiyáá bi nuriri ²re uriŋinigini, “Anjí bimi opisí aŋjyo dání xwirixí eyeyírómí yariŋj wo —O Gorixo náni wáyí mepa eri ámá níniyo diŋj sípí miwipa eri yariŋorini. ³Omi apixí aní wí —Í eni aŋj apimi dánjíráriñi. Í íníná o tíŋj e náni nibayiri re urayíŋinigini, ‘Ámá niíni píne niweararígyájí joxi tíni nírorai saŋj ninírapíri xwirixí bi oyaiyi.’ urayíagi aí ⁴o ‘Sanjí murápípa oemini.’ niyaiwia núisáná ríwéná í náni rixa anijí winíagi re yaiwiŋinigini, ‘Nioni Gorixo náni wáyí mé nerí ámáyo diŋj sípí miwiaríjáoni aiwi ⁵apixí aní í anijí nimoayariŋagi nioní í anijí miní bayaríná anijí nininiginiri ími oumearómíni.’ yaiwiŋinigini.” ⁶Jisaso ewayí xwiyáá e nuriri re uriŋinigini, “Ámá xwirixí eyeyírómí yariŋj sípío ejípi náni diŋj mópoysi. ⁷O ámá sípío aiwi apixí aní íníná bayariŋagi náni saŋj urápiŋinigini. Gorixo ámá ónjí wí mimóniŋagi aí re riyaiwiaríjoi, ‘Gorixo ámá xío xegíni eyíropíjí omí áríwiyirani, ikwáwiyirani, “Joxi saŋj nearápeí.” urayarínayí o kikiá néra núisáná ná ríwíyo dání saŋj urápinigini.’ riyaiwiaríjoi? ⁸Oweoi! ‘Aŋjíni saŋj urápiŋíráriñi.’ searariŋini. E nerí aiwi ámá imóniŋáoni niweapiríná ámá siní diŋj niníkwíroro yariŋagá siŋwí winimíráriñi? Rixa píni niniwiárimi wariŋagá winimíráriñi? Ayináni pírániŋj diŋj mópoysi.” uríŋinigini.

Ewayí ikaxí Parisio tíni takisí náni nigwí urápariyo tíni nánirini.

⁹O ewayí xwiyáá ripí eni wani diŋj nikwíróniro “None wé róniŋwáonerini.” yaiwiro ámá wíyo peayí niwianiro “Sípíowarini.” yaiwiro yarigíáyo nuriríná re uriŋinigini, ¹⁰“Ámá waú —Wío Parisiorini. Wío takisí náni nigwí nearápariŋorini. Awaú Gorixomi xwiyáá rírimí wianiri náni aŋj Gorixo náni najwí ridíywá yarigíwámi náni axíná nuri ¹¹Parisio xegípi aŋwi e nirómáná xegí diŋj tíni ínimi dání re rírimí wiŋinigini, ‘Gorixoxini, nioní ámá wa yapi sípíoni menjagi náni yayí osimini. Wa yapi ámáyo íwí urápariŋáonimani. Wa yapi ríkikiríó yariŋáonimani. Wa yapi apixí tíni íwí inariŋáonimani. Takisí náni nigwí nearápariŋj dao yapi mimóniŋini. Ayináni yayí osimini. ¹²Sabaríá ayí ayo síá wiyaúmi aiwá ɣwíá ɣwírárinariŋáonirini. Amípí nioní meáayí eni yanjí nimerí wé wúkaú ejáná wo joxi náni taríŋáonirini.’

Parisio Gorixomi e uraríná¹³ takisí náni nigwí urápariyo ná jíamini e nirómáná piaxí weánarijagi náni sijwí nímíeyoari ajínami maní ayá íá nixirinimáná Gorixomi rírimí re wiñinigini, ‘Gorixoxini, nioni íwí yariñáonirini. Wá niwianei.’ uriñinigini.” Jisaso ewayí xwiyíá e nuriri¹⁴ re uriñinigini, “Ámá o Gorixoyá sijwíyo dáni wé rónijí nimónimi xegí ají e náni úagi aiwi wío wé rónijí mimónijinigini. Ámá go go xewaniyo seáyi e meníoyí Gorixo xwíámi imixiníárini. Go go ‘Sipónirini.’ niyaiwiri ínimi imóníoyí Gorixo seáyi e umeníárini.” uriñinigini.

Niaíwí onímiápiami wé ikwikwiárimí ejí nánirini.

¹⁵ Wiepisarijowa ámá wí wigí niaíwípiami Jisaso wé owikwiáriniri nimeámi barijagía niwiniro “Nimeámi mibipani.” uraniro yariñagia Jisaso sijwí e niwiniri¹⁶ niaíwípiami ríaiwá “Bípoyi.” nuriri wiepisarijowami re uriñinigini, “Ámá niaíwí onímiápia xaniyaúmi dijí niwikwíroro yarigíápa Gorixomi dijí wíkwíróíáyí o xwioxíyo mímeámí neri pírániyí umejweaníá ejagi náni niaíwí ripia xe obípoyiniri sijwí wíñípoyi. Pírí miwiaíkipa époyi.¹⁷ Ámá go go niaíwí onímiápiániyí mimónipa eri Gorixomi yeáyi murínpa eri neríñayí, oyá xwioxíyo wí nipáwiro ñweapírámani.” searariñini.” uriñinigini.

Amípí mimúrónijí wo yariñí wiñípi nánirini.

¹⁸ Judayí áminá wo niwímeari yariñí re wiñinigini, “Nearéwapiyariñí naçoxini, nioni pí neríná dijí niyímiyí tíjáoni anijí íníná ñweámía náni imónimíárini?” yariñí e wíagi¹⁹ Jisaso ámá o “Xío eni naço ejagi náni Gorixo tíni xixení imónijoríani?” oyaiwiniri re uriñinigini, “Joxí pí náni ‘Naçoxiní nirariñini? Ámá niyoní náni Gorixoni naçí imónini.²⁰ Iwjí ikaxí eániyípi joxí nijíárini. ‘Apixí tíni íwí minipani. Niwíápíni meari ámá mipíkipani. íwí mímeapani. Ámá wo náni xwiyíá niyimáróniri yapí murípani. Ríniyaúmi wéyo meríñi.’ Iwjí ikaxí e eániyípi joxí nijíárini.” uríagi²¹ yariñí wío re uriñinigini, “Nioni sini niaíwí imóniñaé dáni nipini niméra biñárini.” uríagi²² Jisaso aríá e niwiri re uriñinigini, “Iwjí ikaxí api pírániyí niméra nibiri aí bi sini mejírini. Dixí iyá íá amípí níni nigwí náni bí nemáná ámá uyípeayíyo mini niwia nuríñayí, ajínami amípí ayá tíjí tíjoxí imónírári. E nemáná nibiri nioni nixídírixini.” uríagi aí²³ o aríá e niwiríná amípí xwé wí mimúrónijo ejagi náni aga xwioxíyo dáni dijí ríá nuxeri xwírá nimóniri kipijí niyiri ronagi²⁴ Jisaso e niwiniri re riñinigini, “Ámá amípí mimúrónigíáyí nene Gorixomi nuxídírane oyá xwioxíyo páwianí náni anijí miní oyaneyiniri nero aiwi nipáwipaxí mimónijoí.²⁵ Kamerí ejí rapirapí gwí kiwearigíá óí ayíkwínimí páwipaxí mimónini. Ámá amípí mimúrónigíáyí kamerí ejí óiyimí mipáwipa yariñfyí yapi Gorixoyá xwioxíyo nipáwiro ñweapaxí mimónijoí.” ríagi²⁶ ámá e niñweámáná aríá wigíáyí —Judayí níni

“Amipí mímúrónigíáyí Gorixoyá dijí tíni amipí meaariñagía náni Gorixo yayí winarini.” yaiwiagíáyírini. Ámá e niŋweámáná aríá wigíáyí ududí wiňagi omí re urigáwixini, “Joxí nearípi nepa ejánáyí, Gorixo ámá giyo yeáyí uyimixemeánírárfani?” uríagía aiwi ²⁷ re uriňinigini, “Amipí ámá mepaxí imóniňiyí Gorixo ananí e nepaxírini. Gorixo ananí ámá yeáyí uyimixemeapaxírini.” uríagi ²⁸ Pitao re uriňinigini, “Ai, ámá o xegí amipí píni miwiáripa nerí rixídipaxí miwimónariňagí aiwi none negí aní tíni amipí níni píni niwiárimi joxí númi rixídijwini.” uríagi ²⁹⁻³⁰ Jisaso awami re uriňinigini, “Giyí giyí nioni dijí ninikwíroro wíniyí ení Gorixoyá xwioxíyo páwířixiniri wáí rímpépíri náni wigí aníráni, xiepímírani, xexířímeáowamírani, xaniyaúmírani, wigí niafwýorani, píni niwiárimi ninixídírínayí, aníá imónipírámani. Agwi ríná Gorixo ayí píni niwiárimi úíá axípi wíni miní niwimáná ámá níni mí ómómiximí éíná ayí dijí aníňí íníná ɻweapířia náni ení winírárini.” uriňinigini.

Ámi áwaní “Ninipikipírárfani.” uriňí nánirini.

³¹ O xegí wiepisariňí wé wúkaú sikuňí waú awami jíamini e nimeáa numáná re uriňinigini, “Jerusaremi náni waríjwini. E rémoáná amipí Gorixoyá xwiyíá wíá rókiamoagíáwa ámá imóniňáoni náni niriro eagíápi xixení nímeanírárfani. ³² Negí Judayí miyí nírorírána émáyí wa íá ninixero ikayíwí nímeanariro iwaní nimépero reaňwí núriro ³³ sikuňí ragí píri nuyíkiro ninimáná nipikipírárfani. E nerí aiwi rixa siá wiyaú wiyi óráná ámi niwiápínameámiárfani.” áwaní pírániňí e uríagi aiwi ³⁴ xwiyíá apí awami ínimíniňí imóniňagí náni njíá wí mimónipa nero xío rífyí “Ayí náni ríá neararini?” miyaiwigíawixini.

Siňwí supáriňí womí naňí imixiňí nánirini.

³⁵ O aňí xegí yoí Jeriko riniňípi tíjí e rímine rémoaríná ámá siňwí supáriňí wo óí maňípá tíni niŋweámáná ámá e pwarigíáyo aiwá náni rixiňí nuríríná ³⁶ aríá wífyí wiňinigini. Oxí apixí obaxí ikwíkwierí pwariňagía aríá niwiri yariňí re wiňinigini, “Pí náni yariňoi?” uríagi ³⁷ ámá wí áwaní re urigáwixini, “Nasareti dají Jisaso pwariňagi yariňoi.” uríagía ³⁸ o ríaiwá re riňinigini, “Jisasoxi, mixí ináyí Depitomi xiáwoxini, joxí wá niwianeí.” rariňagi ³⁹ ámá Jisasomí xámi umeagíáyí o ríaiwá e rariňagi aríá niwiro mixí nuriro “Píni wiárei.” uríagía aiwi ríaiwá ejí tíni ámi wíni wíni niríri re riňinigini, “Jisasoxi, Depitomi xiáwoxini, joxí wá niwianeí.” urariňagi ⁴⁰ Jisaso e nirónapímáná sekaxí re uríenigini, “Omi niwirimeámi bípoyi.” uríagi ámá wí rixa niwirimeámi aňwi e báná ⁴¹ Jisaso yariňí re wiňinigini, “Nioni pí oniníri nirariňini?” uríagi re uríenigini, “Ámináoxini, nioni ámí siňwí oaniminíri rirariňini.” uríagi ⁴² Jisaso re uríenigini, “Dixí siňwí ananí oxoaríni. Dijí ninikwíroriňípmí dání eríkiemeánírfíni.” uráná ⁴³ re

ejinigini. Xegí sijwí noxoari sijwí aniñinigini. Siywí naniri Jisasomi nuxídiri Gorixomi seáyi e umearíná ámá níni o e éagi niwiniro ayí eni Gorixomi seáyi e megíawixini.

Sakiaso ejípi nánirini.

19 ¹Jisaso rixa Jeriko nirémori ají apimi áwinimi pwaríná ²ámá wo Sakiasoyi riniyo —O ámá takisí náni nigwí uráparigíáyo xiráowániyí imónigíá worini. Amipí wí mímúrónijorini. ³O “Ámá Jisasoyi riniyo goríani?” niyaiwiri siywí winiminiri neri aiwi ripíwo ejagí náni oxí apíxí uyimároari jagía o yopa nimeginimi ⁴ayo xámí numeari ajíni nuri “Jisaso óf riyimi punijoí.” niyaiwiri omi siywí winiminiri náni íkíá womi niþeyiri wenijí neri rojáná ⁵Jisaso nibiri e nirónapimáná siywí anánífyí Sakiasomi niwiniri re uriñinigini, “Sakiase, ajíni wepínei. Sírá riþi joxi tíni ñweámíni. Dixí ají e náni owaiyi.” uríagi ⁶o ajíni niwepíniri yayí tíni niwirimeámi xegí ají e náni nimeáa ujínigini. ⁷Xegí ají e náni niwirimeámi úagi ámá níni siywí e niwíniro wikí dijí niwiaiwiro re rinigíawixini, “Ámá íwí yarijí o tíni ñweámíni náni pí náni ujoi?” rínaríná ⁸Sakiaso éí nirómáná Jisasomi re uriñinigini, “Ámináoxini, nigí iyíá íá amipí níni bi biaú kikirí nepayómáná bi ámá uyípeayí imónigíáyo miní wimíárini. Ámá giyí giyo nioni yapí niwíwapiyiri nigwí íwí urápiñáyo wigí fwí urápiñáyí tíni nioniyá wí tíni seáyi e nikwiáriri miní wimíárini.” uríagi ⁹Jisaso re uriñinigini, “Agwi ámá ro arío Ebiríamo Gorixomi dijí niwikwírori yagípa axípi neri nisaniri éagi náni Gorixo rixa yokwarimí niwiiri yeáyí uyimixemeajoi. ¹⁰Ayí ripi nánirini. Ámá imónijáoni ámá íwí néra nuro anijí ikeamónaniro yarigíáyo náni píá neri yeáyí uyimixemeáminiri biñáonirini.” rijinigini.

Ewayí ikaxí omijí wíiarigíá wé wúkaú nánirini.

¹¹ Ámá ayí xwiyíá api aríá niwiyo Jerusaremi Jisaso waríje náni rixa aijwí e imónijagi niwíniro dijí re nimóa ugíawixini, “Gorixo nene xwioxíyo mímeámí neri neamejweaní rixa nimóniniþoi. Jisaso Jerusaremi nirémoríná émáyo mixí nuxídowárimáná mixí ináyí nimóniri xwioxíyo mímeámí neri neamejweaníþoi.” Dijí e nimóa waríná Jisaso “O negí mixí ináyí apaxí mé nimónimeníþoi.” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyíá bi nuriri ¹²re uriñinigini, “Ámá áminá wo mixí ináyí imónauri ámi nibiri xegí ámáyo mejweari emíániri ají ná jíami imónijími uminiri neríná ¹³xegí xináwániyí nimóniro omijí wiariigíá wé wúkaú awami ‘Eini.’ nuriri nigwí gorí ámá anijí miní omijí emá waú wo nero meaargino woní woní niwia nuri re uriñinigini, ‘Nigwí nioni seaiaparijá ripi sayá imixipríá náni bisinisí nimixa waríná seaímeáimigini.’ nurími úáná ¹⁴ámá ají e xio tíni ñweagíáyí wigí

xwioxíyo dání wikí dijí niwiaiwiro wigí ámá wíyo re urowárigíawixini, ‘Mixí ináyí imimixímí yarijomí nuro “O nene neamejweanía náni mineaimónarini.” urípoyí.’ urowáriágá awa nuro mixí ináyí imimixímí yarijomí e uríagá aiwi¹⁵ o áminá bíomi mixí ináyí nimixiri xegí ají e náni urowárijinigini. O rixa mixí ináyí nimóniri ají e nirémoríná awa bisinisí nimixiríná nigwí sayá ría imixíawixiniri sijwí owiniminiri re riñinigini, ‘Gí omijí niiarijí nigwí wiñáwa obípoyí.’ ráná¹⁶ wo nibiri re uríjiginí, ‘Negí neamejweajoxini, nigwí gorí joxi niapijó tíni bisinisí nimixa nuríná rixa wé wúkaú sayá imixijárini.’ uríagi¹⁷ o re uríjiginí, ‘Gí omijí niiarijí nañoxini, ayí awiaxírini. Joxi nigwí nioni siapijáo tíni nioni ríriñápa xixeni ejí náni gapimaní nimóniri ají wé biaúmi mejweáirixini.’ uríjiginí.¹⁸ Ámi wo nibiri re uríjiginí, ‘Negí neamejweajoxini, nigwí gorí joxi niapijó tíni bisinisí nimixa nuríná rixa wé wú sayá imixijárini.’ uríagi¹⁹ mixí ináyo re uríjiginí, ‘Joxi eni gapimaní nimóniri ají wé bimi mejweáirixini.’ uríjiginí.²⁰ Ámi wo nibiri re uríjiginí, ‘Negí neamejweajoxini, nigwí joxi niapijó nioni írikwíyo wowí nerí tñjáo sini riworini.²¹ Joxi xeanijí rariñoxi ejagi náni wáyí niníagi “Nigwí ro xwiríá ikixéánayí, iwaní neaníráriani?” niyaiwiri bisinisí wí mimixijárini. Joxi amipí ámá wa tíayí dixí mearí aiwá ámá wa iwíá uríáyí dixí mirí yariñoxi ejagi náni ríriñjini.’ uríagi²² o re uríjiginí, ‘Omijí niiarijí sumí roxini, jiwanijoxi níríyo dání xwiyáá rimearimíni. Nioni xeanijí rariñáoni amipí ámá wa tíayí nigí mearí aiwá wa iwíá uríáyí nigí mirí yariñáoni ejagi náni joxi niñjá imónijagi náni²³ pí náni nigwí nioni siapijáo nigwí ajíyo minitipa ejírini. E nitiri siñwiriyí, nigwí o tíni ámi bi seáyi e ikwiáriniñjáná meáminiri éárini.’ nuríri²⁴ ámá ajwi e rogíáyo re uríjiginí, ‘Ámá romí nigwí ro nurápiro nigwí wé wúkaú tíjomí míni wípoyí.’ uríagi²⁵ awa re urigíawixini, ‘Ai, negí neamejweajoxini, o rixa wé wúkaú tíjorini. Pí náni ámi wo wiríni?’ uríagá²⁶ o re uríjiginí, ‘Nioni re seararijíni, ‘Ámá giyí giyí nioni wiñápi pírániñí nímero xwé nimixirínayí ámi wíni meapíráriñi. Giyí giyí nioni wiñápi mímepa nerí kikiíá nerínayí apí aí ámi nurápimíárini.’ seararijíni.²⁷ E nerí aiwi nioni tíni mixí imónariñwáyí “O negí mixí ináyí nimóniri neamejweaní náni mineaimónarini.” yaiwííayo niwirimeámi nibiro gí sijwí aniñaé dání pikípoyí.’ uríjiginí.²⁸ Jisaso ewayí xwiyáá apí nurárimí Jerusaremi náni niyiríná xámí umeajinigini.

Jerusaremiyo nirémoríná mixí ináyí rémoarigíápa rémojí nánirini.

²⁹ Jisaso ají omimá biaú —Ají apiaú díwí Oripi riniñípimi dání ajwi e imónini. Apiaú yoí Betipasi riniñípí tíni Betani riniñípí tíni tñjé e ajwi e nirémoríná wiepisariñjíyí waúmi re urowárijinigini,³⁰ “Awagwí ají jíapimi náni nuri nirémoríná dogí sipiíkí e yuráriñjagi wiñíio —Sini ámá seáyi

e éí miñweaarigíorini. Omi níkweari nimeámi bípiyi. ³¹ Ámá wo siñwí neaniri ‘Awagwí pí náni íkweaarijii?’ earánayí, re urípiyi, ‘Ámináo seáyi e éí niñweari nimeámi uminiri náni yearowárijoí.’ urípiyi.” urowáriagi ³² awaú nuríná xío uríipa axípi ejagí niwiniri ³³ rixa dogí sípiko íkweaariná xiáwowa re urigíawixini, “Pí náni dogíomi íkweaarijii?” uríagía ³⁴ awaú “Yegí Ámináo seáyi e éí niñweari nimeámi uni náni íkweaarijwii.” nuriri ³⁵ Jisaso pwarije náni nimeámi nuri e nurárimáná wigí rapirapí seáyi e yínigíápi seáyi e niwikwiáriro Jisasomi seáyi e ɣwírárána ³⁶ dogíomi éí niñweari nimeámi waríná oxí apixí xío tíni warigíáyí mixí ináyíyo yayí wianiro yarijíapa wigí iyá sajwíyo ríkárinigíáyí nimearo óó e íkwianjví neapára nuro ³⁷ o re rixa Jerusaremi tínjí aŋwi e nirémoríná díwí miñj Oripiyi ríniñípimi ipímieaariná xegí wiepisarijí obaxí xío tínjí e epíroyí egíáyí re egíawixini. Emimí Jisaso yarijí níniyí siñwí winayigíá náni yayí seáyimi dání nero Gorixo náni ríaiwániñjí niriro yayí numero ³⁸ re nira ugíawixini, “Mixí ináyí Ámináo neaurowáriñjí ro oyá diñj tíni seáyi e oimónini. ‘Aŋnámi ɣweaŋoxini, joxi níwayiróniri oŋweani.’ neaimónarini. Omini seáyimi dání yayí oumeaneyí.” nira waríná ³⁹ Parisi wa ámá epíroyí egíáyo áwinimi dání re urigíawixini, “Nearéwapiyarijoxini, díxí wiepisarijíyo mixí nuriri ‘E miripa époyi.’ urei.” uríagía aí ⁴⁰ o re urijinigini, “Wí píni wiáripíriméoi. Píni niwiárirínáyí, síñj tiyí eni ríaiwániñjí niriro nioní náni Gorixomi seáyi e umepíráoi.” urijinigini.

Jisaso Jerusaremi náni ɣwí eaŋj nánirini.

⁴¹ Jisaso rixa Jerusaremi tínjí e aŋwi e nirémoríná aŋj apimi niwiniríná ɣwí neari ⁴² re riñinigini, “Jerusaremi ɣweáyíne nioní éí pírániñjí seaŋwiráripaxí imóniñjápi náni níjíá nimóniro siñwiriyí, aŋj naŋj imóniminiri ejíriní. E nerí aiwi nioní segí siñwí anigé dání píñniñjí imóniñjagi náni seyíné majíá imóniñjoi. ⁴³ Ríwéná ámá seyíné tíni mixí inarigíáyí awí niseamero segí ákiñápimi pixemoánaniro náni xwíá waíwíniñjí nita niþeyiro awí xapixapí niseamudímómáná ⁴⁴ segí aŋj pipinamí néra uro niaíwí pipikímí ero nero aŋj nimiriríná síñjá niikíróniga peyiniñjíyí bi xe okikíróniniri siñwí winipíriámaní. Yeáyí seayimixemeámía náni seaímeáagi aiwi seyíné mí minómixipa yarijagía náni e e seaikáripíráriñi” riñinigini.

Aŋj ridiyowá yarigíiwámi dání mixí urowárapijí nánirini.

⁴⁵ Jisaso rixa Jerusaremi nirémori aŋj naŋwí Gorixo náni ridiyowá yarigíiwámi nipáwiri ámá makeríá nimixiro naŋwí ridiyowá náni bí yarigíáyo mixídámí niwiríná ⁴⁶ re urijinigini, “Bíkwí Gorixoyápimi xegí aŋj riwá náni re níriniri eánini, ‘Aŋj nioniyáyí ámá níbiro xwíyáá rírimí niþíiwáriñi.’ níriniri eánijagi aiwi seyíné aŋj ámá yapí niwiepisiro íwí uráparigíáyíyáiwániñjí imixarijoi.” urijinigini.

⁴⁷O síá ayí ayo aní iwámi dání ámáyo uréwapiyaríná apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni ñwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tíni Judayí áminá seáyí e imónigíáwa tíni omí “Opikianeyí.” niríro aiwi ⁴⁸oxí apíxí níni oyá xwiyíá aríá wianiro aga niwimónariñagí náni omí píkipaxí bí mimóniñagí náni sijwí winaxídimegíawixini.

“ ‘Joxí néni tíjoxí imónei.’ go ririñoi?” urigíá nánirini.

20 ¹Síá Jisaso aní Gorixo náni ridiyowá yarigíiwámi nipáwiri ámáyo xwiyíá yayí winipaxí imóniñípi uréwapiyaríní wiylimí apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni ñwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tíni Judayí mebáowa tíni omí niwímearo ²re urigíawixini, “ ‘Joxí néni tíjoxí imónei.’ go riríagi joxí ámá aní riwámi makeríá nimixiro nañwí ridiyowá náni bí yarigíáyo mixídámí éinigini?” uríagá ³o re uríjinigini, “Nioni ení yariñí bí oseaimini. Soyíné áwañí niránayí, nioni yariñí niarigíápi náni ení anani áwañí searimíni.” nuríri ⁴yariñí re wijinigini, “Jono wayí nineameaia ujo ñwíá anínamí ñweaño uríagi ría ejinigini? Xegí diñí tíni ría ejinigini?” uríagi ⁵wiwaníjowa yariñí niniro re rinigíawixini, “None ‘Gorixoyá diñí tíni ejinigini.’ uráná re neariníjoi, ‘Soyíné pí náni o riñípi náni aríá niwiwo diñí mikwíropa egíárini?’ nearini ejagi náni wí e uripaxí menini.” níriniro ⁶amí re rinigíawixini, “E nerí aí none ‘Jono xegí diñí tíni wáí nurímerí wayí niseameaia ujfríni.’ uránayí ámá níni ‘Jono Gorixoyá diñí tíni wíá rókiamoní woríni.’ niyaiwiwo náni síná ninearo neapíkipírixini. Api ení wí murípa oyaneyí.” níriniro ⁷Jisasomi re urigíawixini, “None majíráni. Gorixoyá diñí tíni yagíráni? Xegí diñí tíni yagíráni?” uríagá ⁸o re uríjinigini, “Soyíné Jono náni diñí yaiwiariñípi náni áwañí miniríágíá náni nioni ení ‘Joxí e éirixini.’ nírijo náni áwañí wí searimíméini.” uríjinigini.

Ewayí ikaxí wainí omíñí uwínañídíariñíawa nánirini.

⁹O ewayí xwiyíá ripí uríjinigini, “Ámá wo wainí uraxí omíñí bí iwigíá nura núisáná ámá wami re uríjinigini, ‘Gí omíñí ripí pírániñí sijwí nuwinaxídírixini.’ nurími aní wími uríñimíñiri náni nuri emá obaxí niywéañisáná ¹⁰rixa wainí sogwí yóí éaná xegí omíñí wiiariñí wo xío xegí wí ourápauininíri urowáríagi aiwi omíñí sijwí uwínañídíariñíawa omí fá nixero iwañí nimépero aníomi wárigíawixini. ¹¹Omíñí xiáwo ámí xegí omíñí wiiariñí womí urowáráná omíñí sijwí uwínañídíariñíawa omí ení iwañí nimépero o ayá owininíri ripérirí numero aníomi wárigíawixini. ¹²Omíñí xiáwo ámí omíñí wiiariñí womí urowáráná omí miñí niroro bíariwáminí moaigíawixini. ¹³Omíñí xiáwo awa íníná xegí omíñí wiiariñíawamí iwañíni nimépero aníowamí urowárariñagíá náni re yaiwiñinigini, ‘Nioni arire eminiréini? Gí íwí diñí sítí uyijáomí ourowárimini. “Omí xixení aríá wipíráriñí.”

nimónarini.’ niyaiwiri urowáriagi aí ¹⁴ awa xegí xewaxo barinagi sijwí niwíniro re rinigíawixini, ‘Xanoyá dijí meanío jíwo barini. Omiójí amípíyí negí imóninía náni omí opikianeyi.’ niriniro ¹⁵ omí fá nixeró bíariwámíni nimoaimáná pikigíawixini.” Jisaso ewayí xwiýfá e nuríri yarijí re wiýinigini, “Omiójí xiáwo xewaxomi pikágíá náni awami pí winíárini?” Yarijí e niwiri ¹⁶ re uríjinigini, “Omiójí xiáwo nibiri omijí sijwí uwínaixídíarigíawamí pipikímí niyárimáná omijí ámi wa sijwí oniwinaxídípoyiniri mini winíárini.” uríagi ámá e rówapigíá aríá e niwiro “Jisaso ‘Judayíné omijí sijwí uwínaixídíarigíáyí yapi imónijoí.’ ría neararini?” niyaiwiro re rigíawixini, “‘Oweoi! Wí e eníámani.’ neaimónarini.” uríagi aí ¹⁷ o sijwí agwí niwiniri re uríjinigini, “Seyíné ‘Wí e epaxí menini.’ yaiwarijagía aí pí náni Bikwíyo ewayí xwiýfá ripí ejíná níriro eagíawixini, ‘Síjá aní mirarigíáwa síjá awiaxí wo náni píá neríná wo “Sipíxini.” níriro emi móo Gorixo “Awiaxorini.” níri nimeari aní xío mirarijíwámí iwamíó nitiwayirori mirijírini.’ xwiýfá wíá rókiamoagíáwa e níriro eagíápi pí náni rinini? Seyíné dijí rimoarijoi? ¹⁸ Sixí botorixí síjáyo nípiérori píri miyeámí inaríjípa ámá giyí giyo síjáo nípiérori xaíwí nearínayí axípi imónipírári. Xwasíwí yeáyí bimi síjá nípiérori nearíná yuní wárarijípa síjáo ámá giyí giyo nípiérori nearíná axípi xwasíwí yuníniyí imixímíári. Jisaso xío síjáóniñí nimóniri náni e uríjinigini.

Nigwí takisí náni émáyo wiayigíá nánirini.

¹⁹ Iwjí ikaxí eániñípi mewegíáwa tíni apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni awa “Jisaso ewayí xwiýfá ninearífná ‘Soyíné omijí xiawomi xewaxo pikííñípi imónijoí.’ ría neararini?” niyaiwiro axíná “Rixa fá oxiraneyi.” niyaiwiro aiwi oxí apixí e epíroyí egíáyí náni wáyí niwiro fá mixíripa nero ²⁰ sijwí niwínaixída nemero ámá wa yapí niwíwapiyiro sijwí niwinaróa óupoyiniri nurowáriro re urigíawixini, “Soyíné ámá nałoyínénijí nimóniro yapí niwíwapiya nuríná pasániñí niméra úpoyi. Xwiýfá omí anani gwí yipaxí wí ránayí, rixa omí fá xepíri náni gapimanomi áwanjí urani náni re urípoyi, ‘Takisí náni nigwí émáyí nearáparigíápi sini mini wianréwini? Mini miwipa yanréwini?’ urípoyi. O ‘Oweoi, sini mini miwipa époyi.’ ránayí émáyí omí fá nixeró gwí yipíráoi.” urowáriagi ²¹ awa nuro Jisasomí niwímearo pasániñí niméra nuríná weyí re umearigíawixini, “Nearéwapiyarijoxini, joxí xwiýfá níri níri ninearéwapiyiríná náyoní nearéwapiyarijoxí eñagi náni nene níjíárini. Ámá giyí giyí símeágíá aí símímaní sijwí niwiniri sijwí náni wáyí mé xwiýfá Gorixoyá nepání urarijípi nearéwapiyarijoxirini.” níriro ²² yarijí re wigíawixini, “Dijí joxiyá píoi yaiwarijini? ‘Nene émáyí mixí ináyí Sisaomi takisí náni nigwí mini niwiayiranéná apáni wiarijwini.’ risimónarini? ‘Nípíkwini miyarijwini.’ risimónarini?”

uríagía aiwi²³ Jisaso yapí wíwapiyaniro yariġíápi náni diŋí adadí niwiri nijá nimóniri náni re uríjinigini,²⁴ “Émáyiyá moní bi siwá nípoysi.” nuríri rixa siwá wiáná yariŋí re wiŋinigini, “Nigwí ripimi yoí goyá eániri símímají goyá ɻywiráriniri inini?” uríagi awa “Émáyí mixí ináyí Sisaoyá eánini.” uríagía²⁵ o re uríjinigini, “Nigwí ripimi símímají Sisaoyá ɻywirárinijagi náni xewaniŋomi mini wířixini. Amípí níni oyá imóniŋiyí eni xewaniŋomi wířixini. E nerí aí amípí Gorixoyá imóniŋiyí xíomi wířixini.” Jisaso Gorixo ámá xewaniŋónijí imixiniŋí ejagi náni omí diŋí owikwířipoyiniri e uríagi²⁶ awa yapí niwíwapiyiro pasániŋí e uméia aí ámáyá siŋwíyo dání Jisaso xwíyá meárinípaxí wí mıraríŋagi aríá niwiro ámá níni eni Jisaso pírániŋí e reŋwípearíŋagi aríá niwiro náni ududí nero xwíyá bí murigáwixini.

“Ámá ámi wiápíniŋeapírárińi.” uríŋí nánirini.

²⁷ Ámá Judayí wa, Sajusiyí riniŋí wa —Sajusiowa re rarigíáwarini, “Ámá nipémáná ejánayí wí niwíapíniŋeapírámani.” rarigíáwarini.

²⁸ Awa níbiro Jisasomí yariŋí wianiro náni re urigíawixini, “Nearéwapiyariŋoxini, ejíná Moseso ɻywí ikaxí ninearírná nene náni níriri ríwamijí re eanírini, ‘Ámá go go apixí nimeari niaíwí memeá péánayí ámi xexírimeáo apixí aními nimeari peŋoyá niaíwí wo wiemeaíwinigini.’ Moseso e níriri eanírini.” nuriro²⁹ ewayí xwíyá ripí urigíawixini, “Xiráxogwá wé wíúmi dání waú egíawa xiráo apixí wí nimeari niaíwí memeá péáná³⁰ xogwáo wo aními nimeari niaíwí memeá péáná³¹ ámi wo nimeari niaíwí memeá péáná wé wíúmi dání waú imónigíáwa nowani o o ími nimeaŋiro aiwi niaíwí wí memeá nowani rixa péáná³² apixí eni xiráxogwá nowamini nimeániri nípemixárimáná xíí eni peŋinigini.” Ewayí xwíyá Jisasomí e nurimáná³³ omí majá wikixeáraniro náni yariŋí re wigíawixini, “Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí winía náni pegíá níni niwíapíniŋearína í xiráxogwá wé wíúmi dání waú nowani meagíí ejagi náni goyá imóniňárińi?” uríagía³⁴ Jisaso re uríjinigini, “Ríná ámá apixí ɻywiráriro mearo inarigíárińi.

³⁵ E nerí aí ríwéná Gorixo menjweanjáná ámá oyá siŋwíyo dání anani niwíapíniŋearo ɻweapíráyí apixí ɻywiráriiro meániro inipírámani.

³⁶ Íná ámi bi nípepaxí imónipírámani. Ayí ripí nánirini. Ajnínjowa yarigíápa nero ɻweapírárińi. Gorixoyá diŋjíyo dání xwáripáyo dání wiápíniŋeapírájí ejagi náni ayí Gorixoyá niaíwí nimóniro aníŋí íníná ɻweapírárińi.³⁷ Soyíné diŋjí ‘Pegíáyí wí niwíapíniŋeapaxí meniní.’ yaiwiariŋagía aiwi anani niwíapíniŋeapírárińi. Xwíyá ejíná Moseso íkíá onimiánáina iwi ríá miní ápiawí wearíŋagi winiŋípi náni ríwamijí nearína Gorixo xewaniŋo náni uríniŋípi re níriri eanírini, ‘Gorixoní dixí ráwowa Ebíráamo tíni Aisako tíni Jekopo tíni awayá ɻywíáonirini.’ Moseso ríwamijí e nearína xiáwowa rixa pegíá aiwi o ríwamijí e

niriri eaŋírini.³⁸ Gorixo omi e nuriríná omi xiáwowa rixa pegíámi aiwi Gorixoyá siŋwíyo dání wigí diŋjí sini siŋjí enagí nání e ripaxírini. Gorixo ámá pegíáyí nání Ijwíáomaní. Siŋjí egíáyí nání Ijwíáorini. Oyá siŋwíyo dání ámá nní wí pegíá aiwi, wigí diŋjí sini siŋjí enagí nání nní sini siŋjírini.” uraríná³⁹⁻⁴⁰ Ijwí ikaxí eániŋjípi mewegíáwa ámi diŋjí sixí mínipa nero yariŋjí ámi wíni bì miwí re urigíawixini, “Nearéwapiyariŋjoxini, joxi wigí yariŋjí síšápi nání nuriríná aga naŋjí urariŋjini.” urigíawixini.

“Kiraiso niaíwí goyáoraní?” uriŋjí nánirini.

⁴¹ Jisaso re uriŋjinigini, “Ámá pí nání re rarigíáriní, ‘Ámá nene yeáyí neayimíxemeañá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníó sa mixí ináyí Depitoyá xiáwo imóninífrini.’ pí nání rarigíáriní? ⁴²⁻⁴³ Bikwí Samiyí ríniŋjyo Depito xewaniŋo ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníó nání niriri ríwamíŋjí ripi eaŋírini, ‘Gorixo gí Ámináomi re uriŋjinigini, “Joxi wé náúmini éí niŋweari joxi tñi mixí iníáyo xopirárí ríwiimíáe nání xwayí naníri ḥweáirixini.” Gorixo gí Ámináomi e uriŋjinigini.’ Depito ríwamíŋjí apí nearíná⁴⁴ xegí xiáwo nání ‘Gí Ámináorini.’ niriri nání arige xegí xiáwo imóniní?” Jisaso ámá nní “Ámá yeáyí neayimíxemeañá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo anani Depitomí seáyi e nimóniri nepa Gorixoyá xewaxoríani?” oyaiwípoyiniri e uriŋjinigini.

“Ijwí ikaxí eániŋjípi mewegíáwa yarigíápa mepaní.” uriŋjí nánirini.

⁴⁵ Ámá nní o e rariŋagi aríá wiарíná xegí wiepisariŋowami re uriŋjinigini,⁴⁶ “Ijwí ikaxí eániŋjípi mewegíáwa yarigíápa mepa éřrixini. Awa ámá weyí oneamépoyiniri rapirapí sepiáni niyínimi anjí emero ámá makeríá imixarigíe dání ‘Ámináoxini.’ onearípoyiniri emero rotú anjíyo nipáwirónárani, aiwá imixarigíe níremorónárani, ‘Ámá niyíyá símí símí e oŋweaaneyi.’ niyaiwi ero⁴⁷ sítwí yáí ríkíniŋjíyí yapı ámáyá aiwá píri nní íwí manarigíápa apixí aníwayá amipí íwí urápaniro nání ero ámáyá siŋwíyo dání Gorixomí xwíyá rírimí niwiróná anijí miní níra uro yarigíápa soyíné eni axípi mepa éřrixini. Ríwéná Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí yaríná awa xwíyá xwé meárinipířírárini.” uriŋjinigini.

Apixí aní wí nigwí waúni tiŋjí nánirini.

21 ¹O sini anjí Gorixo nání ridiyowá yarigíiwámí ínimi nuréwapiya nemeríná siŋwí aníyí wíniŋjinigini. Amipí mimúrónigíáyí nigwí Gorixo nání tayarigíe tariŋagía niwiniri² apixí aní uyípeayí imóniní wí eni nigwí ríá iniŋjí waú nímeáa nibiri tíagi niwiniri³ xegí wiepisariŋjyo re uriŋjinigini, “Nioni nepa searariŋjini, ‘Apixí aní uyípeayí imóniní rí Gorixo nání nigwí onimiá sipípikwí nitíri aiwi Gorixoyá siŋwíyo dání amipí mimúrónigíáyí tíayo seáyi e imónigoi.⁴ Amipí mimúrónigíáyí wigí

nigwí xwé ayo dání bi nimearo nitiro aiwi apixí aní ríyí xegí aiwá náni bí yanipaxí ówi tíagi náni íyá seáyi e imónigoi.’ seararijini.” urijinigini.

“Ridiywá yarigíiwá pineapírárini.” urijí nánirini.

⁵Xegí wiepisarijí wa ají Gorixo náni ridiyowá yarigíiwá náni re rigíawixini, “Ají riwá nimiriríná síjá awiaxí nikikíróa nuro ají riwá imiriñí mimónipa oeniri amípí nají ámá Gorixo náni wigíayí nimearo okiyá egírárini.” rarijagía ⁶Jisaso aríá e niwiri re urijinigini, “Amípí nají soyíné sijwí winarigíá ripí ríwéná ámá wa ají riwá nípinearíná síjá nikikíróniga ují ripí nípineaaayiro emí mímeámí éaná síjá wo womí sini seáyi e ikwiárinínámani.” uríagi ⁷awa yarijí re wigíawixini, “Nearéwapiyarijoxini, joxi neararijí api gíná imóninírárini? Pí símimajíóniñí neaináná ‘Rixa nimónini ayoríani?’ yaiwianíwárini?” uríagía ⁸o re urijinigini, “Ámá wa yapí seaíwapiyipírixiníri dijí pírániñí moríñi. Obaxí nibiro gí yoí níriniro re ripírárini, ‘Nioni onírini. Rixa ínárini.’ searáná aríá niwiro númi muxídipani. ⁹Soyíné ‘Aejí wíyo mixí inarijoi.’ rarijagía aríá wiwo ‘Ámá nípáni mixí ikwíñaroarijoi.’ rarijagía aríá wiwo neríná wáyí mikárinipani. Api xámi imóninírárini. E ejagi aiwi api rixa nimónimáná ejáná soyíné ‘Síá yoparíyi, o weapiníáyi rixa nimóniníjoi.’ miyaiwipa érírixini.” nuríri ¹⁰ámi re urijinigini, “Ámá gwí axírí niwiápñimearo ámá xeywí wí tñi mixí iniro mixí ináyí woyá woyáyí tñi mixí iniro ¹¹poboní xwé néra urí ají niyoní aiwá náni díwí ikeamóniro ají wí e wí e simíári wímeari ají píryo dání xegí bi nimóniri ekiyijí ináná ámá wáyí ikárinipíri náni imóniri eníárini. ¹²Ayí e eníá imónijagí aiwi sini mimónipa ejáná íá niseaxero xeaniníjí seaikáripírárini. E niseairíná xwirixí seamepíri náni awí eánarigíe nisearowáriro gwí aníyo niseaŋwíráriro nioní nixídarijagía náni xwiyíá seamearipíri náni mixí ináyíyá sijwí tñí e náni tñi gapimanfyíyá sijwí tñí e náni tñi niseameámi seaupírárini. ¹³E seaipírájí ejagi aí ananirini. Ayí ripí nánirini. Xwirixí seamearíná nioní náni áwaní urípíri imónipírárini. ¹⁴⁻¹⁵Xwirixí seamearíná nioní dijí niseakikayori nijíá niseaiapíri xwiyíá urípíri náni imónipíri seaimiximíá ejagi náni soyíné xwirixí seamepíráyí wí píri seawiaíkipaxí menini. Ayináni soyíné sini íá míséaxiripa ejánáyí, dijí re móřírixini, ‘Ananirini. Xwiyíá píri wiaíkíminiri náni meŋwípepa oemini. Sa Gorixoyá dijíyo dání uríimigini.’ yaiwířírixini. ¹⁶Segí sénáíwarani, sénowaraní, sérixímeáwarani, nawíni minigíayíraní, nikumixiniri emearigíayíraní, miyí seauráná segíyí wíami píkipírárini. ¹⁷Soyíné nioní nixídarijagía náni ámá níni wíki niseaňóiro símí tñi seaipíría aiwi ¹⁸Gorixo yeáyí seayimixemeañá ejagi náni soyíné anipá wí imónipírámani. Segí diá wí aí anipá imóniníámani. ¹⁹Soyíné ejí neániro nioní anijí ninixídirónayí, segí dijípi erfíkiemeániipírárini.

“Jerusaremi xwiríá ikixepírárini.” urijí nánirini.

20 “E nerí aí mixí nimeámi bíayí aají Jerusaremi ripimi awí mudímóagía niwiniróná ‘Rixa aají ripi xwiríá ikixepírá aajwi ayorfani?’ yaiwírírixini. 21 E niwiniróná ámá Judia piopenisíyo ñweagíáyí díwí miñíyo náni eí yiro ámá Jerusaremi apimi ñweagíáyí píni niwiárimi uro ámá apimi bíariwámíni omiñíyo ami ami yarigíáyí aají apimi ámi mirémopa ero érírixini. 22 Ayí ripi nánirini. Ínayí Gorixo xeanijí ríá tíjí seaikáriná apirini. Íná amipí níni náni Bikwíyo níriniri eániñípi xixeni imóninírárini. 23 Íná xeanijí ríá tíjí xwíá tíyo seaímeaní ejagí náni apíxí niaíwí agwí egííwa tíni síní niaíwí amiñí wiariqííwa tíni eí aajníi mupaxí imóninjagi náni aveyi! Gorixo ámá tíyo wikí niwóniri xeanijí wikáraríná 24 mixí nimeáa bíayí Jerusaremi ñweáyo kirá tíni pipikímí ero iwí meaaniro náni nípikiomearo wigí aají ayí ayo náni nimeámi umiro epírárini. E nemáná émáyí nibiro Jerusaremi dajíyíne seáyi e niseaimóniro xwiraimimí niseaikixéa nuro Gorixo ‘Yoparí e imóniñinigini.’ yaiwiárije imóniñjáná rixa re imóninírárini.

Ámá imóniñjo niweapiríná nánirini.

25 “Sogwí tíni emá tíni sijí tíni ekiyijíniñí ináná ámá xwíá tíyo niyoní gwí ararí ñweagíáyí ayá síwí nurori dijí ríá uxenárini. Rawirawá eni xwé ayá wí niróga niwiápínameásáná nijiri moarijagi niwiniróná ududí wininírárini. 26 Sijí sogwí amipí aají piríyo ejíyí aajníi mixénapíagi niwiniróná ‘Xwíá tíyo ñweaŋwaéne pí neaiminiri ríá yarini?’ niyaiwiro wáyí nikáriniróná eaniramoro wepírárini. 27 E neróná sijwí re nanipírárini. Ámá imóniñjóni niknímáná ejí neániri agwí tíni nawíni weaparijagi nanipírárini. 28 E nerí aí soyíné sogwí emá amipí ekiyijí inarijagi niwiniróná ‘Gwíñijí nearoayíroni aajwi ayoríani?’ niyaiwiro pírániñí eí nírómáná nioni náni wenijí niyániri róírixini.” urijinigini.

Ewayí ikaxí íkíá pikína nánirini.

29 O awami ewayí xwiytá bí re urijinigini, “Íkíá pikí tíni íkíá níni eni yarijípi náni dijí mópoyi. 30 Íkíá miñí inarijagi niwiniróná ‘Rixa xwiogwíráni?’ yaiwiarijíapa 31 sijí amipí ekiyijíniñí eni axípi inarijagi niwiniróná ‘Gorixo nene xwioxíyo míméamí nerí neameŋweani rixa aajwi ayoríani?’ yaiwírírixini. 32 Nioni nepa seararijini, ‘Ámá agwí ríná ñweagíáyí sini mipepa ejáná amipí níni nioni Jerusaremi náni searíápi xixeni nimóninírárini.’ seararijini. 33 Ajjína tíni xwíá rírá tíni anani anipá nimóniri aiwi xwiýá nioniyá wí surímá imóniníámani.

“Awíñijí ñweárírixini.” urijí nánirini.

34 “Mírixí maiwí nípúisáná mírogwí rixa íá niwiárimixiríná nípiérori nearíná yarijípa soyíné eni segí waráyo nánini niyaiwiniro aiwá xwé

niro iniigí wainí xwé niro yaniro náni yarínayí síá nioni weapimíáyi axípi e seaímeaniginiri dijí tíni lweárixini. ³⁵ Síá nioni weapimíá náni imóniyáyi ámá xwíá rirí nirímini lweagíáyo niwimóniníárini. ³⁶ Soyíné íníná awíniijí niwearóná Gorixomi yariijí re wírixini, ‘None amipí neaímeááná ejí neánirane múrorane ámá imónijoyá símimajímini éí rorane yaníwá náni ejí bi sixí neaímixeí.’ urírixini.” uríjinigini.

³⁷ Ikwáwiýiná ají ridiyowá yarigíwámí dání ámáyo nuréwapiya núisáná síápi tíni nikeyeari díwí miijí Oripiyí riniijípimí sá wémíniri náni yagírini. ³⁸ O síá ayí ayo e yaríná ámá níni wiá móniijími niwiápñimearo omí ají ridiyowá yarigíwámí dání aríá wianiro náni bayagíráni.

Jisaso náni mekaxí megíá nánirini.

22 ¹Síá Judayí bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro narigíáyi, síá Ajínajo Wiárí Neamúroagoi riniijíyi —Ejíná síá ayi Judayo Isipiyí mixí ináyo fá xejwírárijáná Gorixo niaíwí oxí xámiijí níni opikíminíri ajínají oyáo urowáriñí aiwi Judayí Gorixo lñwí ikaxí uriñípi bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro níniro sipisipí nipíkiro ówañjyo ragí xópé yáriá ejagi náni ajínajo ayo murojínigini. Ayináni xwiogwí o o pwéáná síá ayi náni dijí mopíri náni sipisipí nipíkiro bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro narigíráni. Rixa síá ayi aijwi e imónáná ²apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni lñwí ikaxí eániijípi mewegíáwa tíni oxí apixí níni náni wáyí nero náni “Jisasomí aríre yumíí íními pikianíwini?” níra waríná ³Isikariotí dání Judaso —O Jisasoyá wiepisarijí wé wúkaú síkwí waú imónigíáyi woríni. Omí Seteno ríwímini nírorí dijí uxixéróáná ⁴o nuri apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni Judayíyá porisowa tíni xwiýá nírináriro Judaso re uríjinigini, “Soyíné omí fá xíripíri náni nioni aríre neri pasániijí umemíráni?” uráná ⁵awa yayí niwiniro re urigíawixini, “Joxí e neaiiáná nígwí siapaníwárini.” uríagia ⁶Judaso “Ananirini.” nuriomí nuri ámá oxí apixí epíroyí miwipa ejáná omí pasá umeminíri náni wenijí wiaxídijinigini.

Aiwá Ajínajo Múroagí náni imixigíí nánirini.

⁷Jisaso, síá bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro iwamíó nigíáyi —Ayí síá Ajínajo mipíki Wiárí Múronjí náni sipisipí miá nipíkiro narigíáyirini. Síá ayi imónáná ⁸o Pitaomi tíni Jonomí tíni re uríjinigini, “Awagwí none aiwá ajínajo ejíná neamúroagí náni nani náni nuri neaimixípiyi.” uríagí ⁹awaú re urigíisixini, “Joxí ‘Awaú ge nuri pírániijí oimixípiyi.’ simónarini?” uríagí ¹⁰o re uríjinigini, “Awagwí ají e nirémorfná iniigí sixí maxiriñí wo tíni óróri niniríná númi nuri ají o páwíiwámí awagwí eni nipáwiri ¹¹ajiwámí xiawomí re uríisixini, ‘Yearéwapiyarijo re riñoi, “Nioni gí seaiepisarijáoyíne tíni aiwá Ajínaji Wiárí Neamúroagíyi náni ají awawá ikwírónijí giwámí dání naníwini?’” Jisaso e riñoi.”

nuriri¹² o ají awawá seáyi émi ikwírónijí xwé wámi aiwá narigíáyí aiwá yeaanipíri mímiauríwí yárinijíwámí siwá eaíáná e aiwá riá neayeáisixini.” urowáráná¹³ awaú nuri Jisaso uríipi xixeni niwiga nuri aiwá Ajínajo Wiárí Múroagíyí náni imixigfísixini.

“Rípi gí warárini.” uriñí nánirini.

¹⁴ Rixa aiwá nipíri bíiná Jisaso tíni wáí wurimeiarigíáwa tíni aiwá naniro náni nawíni niñwearo¹⁵ o re uriñinigini, “Nioni sini ríniñí minímeapa neríná ‘Gí seaepisariñoyíné tíni xámí aiwá Ajínají Neamúroagí náni rípi onimíni.’ aga ninimóníagi bíaríni.¹⁶ Ayí rípi náni searariñini. ‘Aiwá rípi ámi bi bi nioni tíni xwíá týo dání naníwámani. Gorixo xwioxíyo míméamí neri seamejweaníe dání aiwá rípi náni míkípi xixeni imóninírári. Íná dání nioni ámi niweapíri nioni tíni nawíni naníwárini.’ searariñini.” nuriri¹⁷ kapixí wá nimeari Gorixomi yayí niwimáná re uriñinigini, “Kapixí riwá yaní niniro niga úpoyi.¹⁸ Iníigí wainí ámi bi xwíá týo dání nimíámani. Rixa Gorixo soyíné xwioxíyo míméamí neri pírániñí seamejweaníe dání iníigí wainí ámi íná nimíárini.’ searariñini.” nuriri¹⁹ bisíkeríá bi nimeari Gorixomi yayí niwimáná nikwiriri yaní niwia nuri re uriñinigini, “Nioniyá wará tiyí soyíné arirá seaimía náni ridiyowá neríniñí imónini. Ríwéná nioni náni diñí seaininíá náni nioni éapa bisíkeríá kwíriri seaiapíri éapa axípi érírixini.” nurimáná²⁰ awa rixa aiwá niñimáná ejáná bisíkeríá nimearíná éípa kapixí iníigí wainí riwoñí wá nimeari re uriñinigini, “Gorixo xwiyá siñí bi réroáriñípi náni nioni niperíná gí ragí púyí iníigí wainí sixí riwánijí imónini.²¹ E neri aiwi aríá nípoyi. Ámá nioni náni miyí nurino nioni tíni niñwearane aiwá nariñwini.²² Ámá imóniñáoni Gorixo riñí jíayo axípi ninípikiro aiwi ámá nioni náni mixíyo miyí nurinomí Gorixo xeaniní xwé winíá ejagi náni aveyi!” uríagi²³ wiepisariñowa yariñí re niga ugíawixini, “None go go e wini náni ría rarini?” nira ugíawixini.

“None gíminí go seáyi e imóniríenijoí?” rinigíá nánirini.

²⁴ Wiepisariñowa xwiyári rípi eni niriwo símí tíni re rinigíawixini, “None wo go go seáyi e neaimóniri ejáná wone simajwíyónijí wurínaníwáríani?” níriga waríná²⁵ Jisaso re uriñinigini, “Émáyíyá mixí ináyíyí ámáyíyá siñwí e dání seáyi e nimóniro wá eni bi mé sekaxíni nuriwo aiwi wiwaníjowa náni re rinariñíaríni, ‘Síwí niaíwí níni nioni tíáminí imónigíáyí arirá wiariñáonírini.’ rinariñíaríni.²⁶ Soyíné eni awa yarigíápa axípi e mepaní. Segí rárónijí imóníoyí ségwáónijí imóníwinigini. Segí bosónijí imóníoyí sénániñí omijí seaiiarinjónijí imóníwinigini.²⁷ Díñí pírániñí mópoyi. Nene píoi rariñwáríni? Ámá kikiñá niñweámáná aiwá nariño seáyi e imóniñoríani? Aiwá ríá nuyeari yaní wiariño seáyi e imóniñoríani? ‘Ayí kikiñá niñweámáná aiwá nariño

seáyi e imónijorini.’ rarijwárini. Nioni e imónijáoni aiwi soyíné tíni njwearíná anani segí ókíninijí nimóniri arirá seaiarijáonirini.

²⁸ Soyíné wa iwamíó níwapiyaniro yaríná nioni tíni éí niroro píni niniwiárimi úfámani. ²⁹ Ayináni gí ápo ‘Joxi mixí ináyí nimóniri ámá ayo mejweáirixini.’ níriijípa ³⁰ nioni ení re seararijini, ‘Nioni rixa mixí ináyí nimóniri mejweajáná soyíné nioni tíni nawíni aiwá nimíaé aiwá niro iniigí niro nero negí Isíreriyí gwí wírí wírí wé wúkaú síkwí waú ejíyo xíráowayínénijí nimóniro mejweapírfáriini.’ seararijini.” uríjinigini.

“Pitaoxi ríwí nimoríini.” uríjí nánirini.

³¹ O re uríjinigini, “Saimonoxini, Saimonoxini, Seteno soyíné náni Gorixomi símí tíni re urarini, ‘Ámá wití aiwá sikí tíjíyí neyíroríná yarigáápa nioni Jisaso wiepisarijí awa ejí ríá eánijoiniri iwamíó owíwapiyimini.’ Obo Gorixomi e urarini. ³² E neri aiwi dijí soyínéyá nikwíroarigáápi samijí mepa oeniri Gorixomi rixijí seauriyánigini. Saimonoxini, ríwéná joxi ámi dijí nimori nikinimóniri nioni tíamini nibiríná ámá nioni nixídarijagíá náni dixí rírixímeáowa simónarigááyo ejí sixí eámixífirixini.” uríagi ³³ Pitao re uríjinigini, “Ámináoxini, gwí riyíferani, ripikíferani, niyawini yeapírfáriini.” uríagi ³⁴ o re uríjinigini, “Pitaoxini, síá riyimi karíkarí sini ríaiwá míripa ejáná xwiyáá biaú bí nioni náni re urayírfíni, ‘Jisaso náni nioni majírfáriini.’ urayírfíni.” uríjinigini.

Nigwí tíni íá tíni kirá tíni nánirini.

³⁵ O awami re uríjinigini, “Nioni xámi ‘Xwiyáá wáí emépoyi.’ nisearowáriríná ‘Nigwí wowí tíni árupianjí wú tíni sikwí sú ámí bí tíni nimaxírimi memepa époyi.’ searowáráigí aiwi soyíné amipí wí náni díwí mikeamóniro remegíawixini?” uríagi awa “Oweoi, amipí wí náni díwí mikeamónijwanigini.” uríagía ³⁶ o re uríjinigini, “E neri aiwi agwi soyíné goxi goxi nigwí wowí tíjoxi nimaxírimi ui. Árupianjí ejánayí ení nimaxírimi ui. Goxi goxi kirá mixí náni ejíyí mayoxi ejánayí dixí iyíá nipíriri bí eírixini. ³⁷ Ayí ripí náni seararijini. Bikwíyo nioni náni re níriniri eánini, ‘Ríá kiroarigááyo mépearigáápa omi ení nikumixiro axípi mépepírfáriini.’ níriniri eánini. Amipí nioni náni níriri eániójípi xíxeni nimóninijoi.” uríagi ³⁸ awa re urigíawixini, “Ámináoxini, none mixí náni miñí bixaú rixa ripíxaúrini.” uríagía o “Xwiyáá rixa apánirini.” uríjinigini.

Díwí Oripiyo dáni Gorixomi xwiyáá ririmí wiñí nánirini.

³⁹ E nírinimí ajiyo nipeyeari xegí yaríñípa díwí miñí Oripiyi riniñípimi náni yaríná xegí wiepisarijowa ení númi níyiro ⁴⁰ rixa níremoríná awami re uríjinigini, “Seteno iwamíó miseaíwapiyipa oeniri náni

Gorixomi rixijí urípoyi.” nurími ⁴¹ ámá sínjá anani iwanjí mopaxí imónijé numáná xwíáyo xómiijí niyikwímáná Gorixomi xwiyíá rírimí niwiri ⁴² re urijinigini, “Ape, joxi nisimónirínayí xeanijí nioni nímeanípi kapixí nioni nimíniijí imónijewá anani emi miwiárimopaxírini. E nerí aiwi nioni nimónarijípi mé dixí dijí tíni xixeni anani imóníwinigini.” uraríná ⁴³ ajínají wo sijáni niwimóniri ejí sixí weámixijinigini. ⁴⁴E éaná Jisaso ríniijí agwí esinwíniijí wímeáagi Gorixomi xwiyíá ejí tíni nuriríná xegí okijí nipweríná ragiñijí nípuri xwíáyo niyóisáná ⁴⁵ Gorixomi xwiyíá rírimí wiarije dání éí niwiearómi nuri xegí wiepisarijowa tíjí e wenijí éiyí wiñijinigini. Dijí sípí wiarijagí náni ejí samijí niwóróa nuro sá órówapijagía niwiniri ⁴⁶ re urijinigini, “Pí náni soyíné sá wejoi? Seteno iwamíó misseaíwapiyipa oeniri náni niwiápñimearo Gorixomi rixijí urípoyi.” urijinigini.

Jisasomi íá xegíá nánirini.

⁴⁷Siní e uraríná re ejinigini. Ámá wí ikwíkwierí bimiaríná ámá Judasoyí ríniijo —O wiepisarijí wé wúlkaú síkwí waú imónigíá worini. O ámayo nípemeámi niyapiri Jisasomi kíyí miaúníminiri náni ajwí e bánaá ⁴⁸ Jisaso re urijinigini, “Judase, ámá imónijáoni pasá ninimeri kíyí nimiaúníminiri ribarijini?” uráná ⁴⁹ Jisaso tíni rogíawa omi rixa íá xiraniro yarijagía niwiniro re urigíawixini, “Ámináoxini, ‘Awami miijí orópoyi.’ risimónarini?” nuríro ⁵⁰ wo re ejinigini. Apaxípániijí imónijí seáyi e imónijoyá xinániijí nimóniri omijí wiiarijomi miijí róminiri éiyí píri nimoyíkiri aríá wé náúmi dájo miijí wirípieajinigini. ⁵¹ Aríá miijí wirípieáagi Jisaso “Píni wiárípoyi. E mepani.” nuríri ámá aríá miijí wirípieáomi wé seáyi e nikwiáriri naejí imixijinigini. ⁵² Omi naejí nimiximáná apaxípániijí imónigíá xwéowa tíni porisí ají ridiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíawa tíni Judayí mebáowa tíni awa xíomi íá xiraniro bíayo re urijinigini, “Soyíné miijí tíni iwanjí tíni íá maxirigíáyí ámá íwí xauráparigíáyo íá xiraniro yarigíápa nianiro ribarijoi? ⁵³ Nioni síá ayí ayo ají sipisipí ridiyowá yarigíiwámi ñweajáná soyíné íá wí minixirarigíawixini. E nerí aiwi áríwiyíná obo emearíná soyíné íá nixiraniro náni riseaimónigoi?” urijinigini.

Pitao “O náni majónirini.” urijí nánirini.

⁵⁴ Jisaso e uríagi ái awa omi íá nixeró niméra nuro apaxípániijí imónijí seáyi e imónijoyá ají e mearémóáná Pitao awami ríwíyo yaxídí néra nuri ⁵⁵ ámá wí ákiójáyo ajírígámi dání ríá nikearo ñweajagía niwiniri o eni nípawiri niwímeari e éí ñweajáná ⁵⁶ apixí omijí wiiarijí wí ríá wíá óníjáná Pitaomi símimañí sijwí niwiniri sijwí agwí niwiga nípeyiri ámá e ñwixapigíáyo re urijinigini, “Ámá ro eni Jisaso tíni emearijí worini.” uríagi ái ⁵⁷ Pitao “Oweoi.” nuríri re urijinigini, “Ine, jíxi rarijo náni

nioni majíárini.” nuriri ⁵⁸ niŋweámáná ejáná ámi wo omi siŋwí niwíniri re urijinigini, “Joxi eni ámá Jisasoyáowa woxníŋj imónarini.” uríagi aí Pitao “Royi, nioni xeŋwonirini.” nuriri ⁵⁹ niŋweanjisáná ejáná ámá ámi wo ámáyo aríkí “Ámá ro eni Gariri piropenisíyo dáŋo enagi náni nepa Jisaso tíni emeariŋorini.” urayaríná ⁶⁰ Pitao re urijinigini, “Royi, joxi rariŋiyí nioni majíárini.” sini e uraríná re ejinigini. Karíkarí wo rixa ríaiwá rijinigini. ⁶¹ Karíkarí ríaiwá ráná Jisaso nikinimóniri Pitaomi siŋwí wináná o Jisaso píne xámí re uríipi “Karíkarí sini ríaiwá mirí ejáná joxi biaú bi ayo ‘Jisaso náni nioni majíárini.’ urayiríini.” uríipi náni diŋí winíagí ⁶² nípeyearí ákiŋá bíariwámí dání ɻwí piyí wíriniŋinigini.

Iwaní mépero xwirixí mépero egíá nánirini.

⁶³ Ámá Jisasomí fá xirárigíyí ikayíwí numeariro iwaní niméperíná ⁶⁴ xegí siŋwíyo wiá nitárimáná iwaní nearo re nura ugíawixini, “Wiá nearókiamoariŋoxini, iwaní go ría reaarini? Joxi wiá rókiamoariŋoxi enagi náni rixa áwaŋí nearei.” nuriro ⁶⁵ ikayíwí numeariróná ayá wí nuríasáná ⁶⁶ rixa wiá ónáná Judayí mebáowa xwirixí imixarigíyí, ayí apaxípániŋj imónigíá xwéowa tíni ɻwí ikaxí eániŋjípi mewegíawa tíni awí eánáná Jisasomí awa tíamini niméra nibiro wáríagía ⁶⁷ awa re urigíawixini, “Joxi yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáoxi ejánayí, áwaŋí nearei.” uríagía aiwi o re urijinigini, “Nioni nisearíagi aiwi soyíné ‘Neparini.’ niyaiwiro aríá nipíriméoi. ⁶⁸ Nioni eni yariŋí bi seaíánayí, soyíné áwaŋí wí níripíriméoi. ⁶⁹ E nerí aiwi re searariŋini, “Ámá imóniŋjáoni Gorixo, ení sítí eániŋjoyá wé náumini ɻweámí náni anjwi ayorini. Íníná o tíni niŋwearí óniŋí imónimářini.” searariŋini.” uríagi ⁷⁰ nowani re urigíawixini, “Joxi niaíwí Gorixoyáoxirani?” uríagía o “Soyíné api nirariŋoi.” uríagi ⁷¹ awa re riŋgíawixini, “None xewaniŋo xwiýá meárinipaxípi rariŋagi aríá wíwáyí náni siŋwí wiňarogíá ámi wí nibiro xwiýá mearipaxí mimónini.” riŋgíawixini.

Omi Pairato tíŋjí e wárigíá nánirini.

23 ¹E níriniro nowani niwiápíñimearo Jisasomí gapímaní Pairato tíŋjí e náni niméra nuro ²níremómáná Jisaso náni nixekwímorø Pairatomi re urigíawixini, “O yapí nineaíwapiya nuri Judayene yariŋwáyí nineawiaíkiri ‘Émáyíyá mixí ináyí Sisaomi nigwí takisí náni mini miwipani.’ nineariri xewaniŋo náni re rarini, ‘Nioni ámá yeáyí seayimixemeámía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroŋáoni, mixí ináyí imóniŋjáonirini.’ rariŋagi aríá wíwárini.” uríagía ³Pairato Jisasomí yariŋí niwia níriná yariŋí re wiŋjinigini, “Joxi Judayíyá mixí ináyí imóniŋjoxirani?” uríagi o “Joxi dixí rixa api nirariŋini.” uríagi ⁴Pairato apaxípániŋj imónigíá xwéowamí tíni ámá e epíroyí egíáyo tíni

re urijinigini, “Xwiyá mearipaxí imóniñí bi náni píá megínarijini.” uríagi aiwi ⁵ awa aríkí re urayigíawixini, “Jisaso Judia piropenisí re ami ami nemeri ámá níni re oyaiwípoyiniri, ‘O negí mixí ináyí imónaná émáyo mixí xídomáraníwárini.’ oyaiwípoyiniri nuréwapiya warijorini. Gariri piropenisyo dáni néra bijiyí re ení aí nearéwapiyarini.” uríagá ⁶ Pairato aríá e niwiri awami yarijí re wiijinigini, “O Gariri piropenisyo dájorani?” uríagi ⁷ awa re urigíawixini, “Oyi, Jisaso piropenisí gapimaní Xeroto menjweajíyo dájorini.” uríagá Xeroto ení íná Jerusaremi ñweanagi náni Pairato o tíjí e náni wiowáriñinigini.

Omi Xeroto tíjí e náni wiowárigíá nánirini.

⁸ Judayowa Jisasomí gapimaní Xeroto tíjí e náni niméra úáná o ejíná dání amípi Jisaso yarijíyí náni aríá niwiri “Omi sijwí owinimíni.” niyaiwia bagí náni omi sijwí niwíniríná yayí niwiniri “Jisaso emímí bi oníwapiyini.” niyaiwiri ⁹yarijí obaxí niwiayaríjagi aiwi xíoyá bi muriñinigini. Muripa yaríná ¹⁰apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni ñwí ikaxí eániñípi mewegíawa tíni xwiyá ríá tíjí xekwímóagá ¹¹Xeroto tíni xegí porisowa tíni uyínií mero ikayíwí meariro nemáná rapírapí awiaxí wú mixí ináyowa yínarigíá imóniñí wú tuyíriro ámi Pairato tíjí e náni wiowáriñinigini. ¹²Xeroto tíni Pairato tíni xámí xepíxepá rónagíwaú síá ayimi nawíni imónigíisixini.

“O pí éagi íkíáyo yekwiroárimíini?” urijí nánirini.

¹³ Jisasomí ámi Pairato tíjí e náni niméra úáná Pairato “Apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni Judayí mebáowa tíni ámá níni tíni obípoyi.” níriri ¹⁴ awa ámi báná re urijinigini, “Soyíné xámí ámá ro nímeámi níbirí re nírífawixini, ‘O ámá níni ‘Emáyo mixí xídomáraníwárini.’ oyaiwípoyiniri nisearéwapiya emearijorini.’ nírífá aiwi soyíné xwiyá umeearigíápi náni nioni segí sijwí anigé dáni yarijí wiayíjagi aiwi omi xwiyá mearipaxí wí mimóníñigini. ¹⁵ Xeroto ení píá niwiri aí omi xwiyá mearipaxí bi mimónipa ejagi náni ámi none tíjí e náni seapowárénapífríni. Aríá époyi. None omi pikiani náni uyínií ejí bi aga mimónini. ¹⁶ Ayináni ‘Nioni yarijápi náni rínearinjo?’ oyaiwiniri sa iwanjíni niméperi wárimíini.” uráná ¹⁷ Judayí xwiogwí ayí ayo aiwá Añínajo Múroagí náni narigíáyimi “Émáyí gapimano negí ámá gwí ñweanjí wo oneawárini.” niyaiwiro náni ¹⁸⁻¹⁹ ámá e epíroyí egíá nawíni níni xixewiámí re urigíawixini, “Jisasomí nipíkiri Barabasomi —O Jerusaremi ñweagíáyí wa tíni niwiápínamearo ‘Emáyo mixí oxídomáraneyí.’ níriro mixí niwiróná ámá pikíagía omi émáyí fá nixeró gwí aŋjíyo ñwirárigíorini. “Omi neawárii.” uráná ²⁰ Pairato “Jisasomí owárimíni.” niyaiwiri ámá ayo ámi bi uríagi aiwi ²¹ ayí rímiñí tíni re urayigíawixini, “Íkíáyo yekwiroárei. Íkíáyo yekwiroárei.” urayaríná ²² Pairato rixa biaú uríí aiwi

ámi bi re uriñinigini, “Pí náni? O pí fwí éí náni íkíáyo yekwiroárimííni? Xwiyíá omí nimeariri pikipaxí wí imóniñagi miwiniñimeáini. Ayináni iwanjní niémepi wárimííni.” uríagi aí ²³ámá ayí Pairato omí íkíáyo oyekwiroáriniri aríkí ámi wíni símí tíni nurayiróná píne Pairatoyá xórórí wigíawixini. ²⁴Píne oyá xórórí wíagía náni re uriñinigini, “Segí seaimónarijípi xe oimónini.” nuriri ²⁵ámá náni wiwaniñýí “Neawárii.” urío —O Jerusaremi ñweagíayí wa tíni niwiápíñimeari “Émáyo mixí oxídowáraneyi.” niriro mixí niwiróná áma pikíagía omí émáyí fá nixeró gwí aŋjíyo ñwirárigíorini. O náni ayí “Neawárii.” uríomí Pairato niwárií Jisaso náni wigí díŋí yaiwííáyo nixídíri porisowa íkíáyo yekwiroáripíri náni miñi wiñinigini.

Jisasomi yekwiroárigíá nánirini.

²⁶Miní wíáná porisowa omí niméra nuríná Jisasomi iwaŋí mépeayííá enjagi náni rixa ejí meánipa nerí ná neága waríñagi niwiniro ámá wo Saimonoyi riniŋo —O aŋjí xegí yoí Sairini dájorini. O maiwí amíyo dáni Jerusaremi náni bariŋomi óí e órórí niniro “O íkíá yoxáípá níkwónimí Jisasomi oxídini.” niyaiwiro omí íkíá yoxáípá sajwíyo niwkiwáriro niméra waríná ²⁷ámá oxí apíxí obaxí ikwikwierí ríwímíni nuro apíxí obaxí wíwa eni ríwíyo númi nuróná ñwapé tíni ámixíá niwiaxída waríñagía ²⁸Jisaso nikinimóniri re uriñinigini, “Jerusaremi dájí apíxí riwayíné nioní ñwí minímieapa époyi. Sewaniñíwayíné náni mieainiro segí niaíwíyo miearo éírixini. ²⁹Ayí ripí náni searariñini. Ríwéná xeanijí ríá tíni seaímeaníá enjagi náni apíxí niaíwí tígííwa wigí niaíwí náni aga díŋí sipí winíá enjagi náni ámá re ripíráriñi, ‘Apíxí oxí rogííwa tíni sini apíyá niaíwí mixirigííwa tíni apíxí sini niaíwí amiŋí miñi miwipa yarigííwa tíni íwa yayí owinini.’ ripíráriñi. ³⁰Xeanijí apí aga xaíwí seaímeaníá enjagi náni ámá díwí miŋíyo ‘Nipiérori neaikwarímoi.’ uriro díwí miŋí onimíápia wími eni ‘Seáyí e rití neaíi.’ uriro epíráriñi. ³¹Wé róniñáoni íkíá siŋníñí imóniñáoni aí xeanijí nikáríáyí náni seyíné fwí yarigíáyo dáni íkíá kíriñíñí imónigíáyíné anípaxí seaikáríñíriñi.” uriñinigini. ³²Ámá ríkikiríó yarigííwaú eni Jisaso tíni nawíni pikianiro náni nikumixiro niméra nuro ³³rixa yoí ámá Miŋí Gixweái riniŋe nirémoro omí íkíáyo niyekwiroárimáná midimidáni ríkikiríó yarigííwaúmi eni yekwiroáraríná ³⁴Jisaso Gorixomi re uriñinigini, “Ápe, nioní niarigíá tiyí awa majíá nimónimáná niariñagía náni joxi yokwarímí wiií.” uraríná porisowa Jisasoyá rapírapí goní goni meáminiréiniri sárú nero yaŋjí inariñagía ³⁵ámá númi bíayí e nirówapiro siŋwí niwiniro Judayí ámináowa eni aí ríperirí numero re rígíawixini, “O ámá wíyo arírá wiagorini. O nepa ámá aríowayá xwíá piaxíyo dáni iwiaroníoyí rariñwáo ejánáyí, Gorixo nirípearí nene yeáyí neayimixemeaníá náni urowárénapiníoyí rariñwáo ejánáyí, xewaniño arírá oinini.” nira waríná

³⁶ porisowa eni ikayíwí numeariróná iniigí wainí mixí yariñípi mini wianiro nání aŋwi e nibiro ³⁷re urayigíawixini, “Joxi Judayíyá mixí ináyoxí ejánayí, jiwanijoxí éí míñinei.” urigíawixini. ³⁸“Ámá royi mixí ináyí Judayíyáorini.” niriro íkíá wárayo ríwamijí e neámáná oyá yoxáyío xwápiyi seáyi émi píraugíawixini.

³⁹Rikikirío yarigíwaú, Jisasomi midimidáni íkíáyo yekwiroáríwaú wío Jisasomi ikayíwí nuriri re uriñinigini, “Joxi nepa ámá yeáyí neayimixemearía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáoxirani? Jiwanijoxí éí míñiniri yawawi eni yeamíniri ei.” uríagi aí ⁴⁰wío “E murípani.” nuriri mixí re uriñinigini, “Ríniñí o meaariñípi joxi axípi nimearí aiwi Gorixo nání wáyí misinarinirani? ⁴¹Yawawi yeapikíáná ayí ananirini. Íwí yarigíwíyo dání xixeni yeapikiarijoi. Ámá royi íwí bi méagi aiwi pikiaríjoi.” nuriri ⁴²Jisasomi re uriñinigini, “Joxi rixa mixí ináyí nimóniri nimejwearíná nioní nání dijí mórixíni.” uríagi ⁴³Jisaso re uriñinigini, “Nepa rirariñini. Agwí nioní tíni aŋjnami ḥweaníwii.” uriñinigini.

Jisaso peñí nánirini.

⁴⁴Rixa sogwí áwini e ḥweanjáná re ejinigini. Sogwí nísíkwiri aŋjí nímíni síá xaíwí niyinára nuri rixa 3:00 p.m. imónáná sogwí ámi noxárorí anijinigini. ⁴⁵Sogwí síkwiáriñáná rapirapí sepiá aŋjí sipisípí ridíyowá yarigíiwá ḥwíá tímímini epajioáriniñú áwini e naxinowárirí wúkaú epajioáriniñinigini.

⁴⁶Jisaso ríaiwá re riñinigini, “Ápoxini, gí dijí oriñwirárimini.” nurimi dijí yániñinigini. ⁴⁷Jisaso dijí yáníagí porisowami seáyi e imóniño amipí ayí e éagi sijwí e niwiniri Gorixomi yayí numerí re riñinigini, “Ámá ro nepa wé rónijo, sipayí wí mimixipa ejomi aí pikíwini.” riñinigini. ⁴⁸Ámá oxí apixí níni Porisowa Jisasomi yekwiroáraríná sijwí winaniro bimíráyí sogwí síkwiárirí ámi oxárorí nerí Jisaso peri éagi niwiniro ayá íá nixirinimi wigí aŋjí e nání umigíawixini. ⁴⁹Ámá Jisasoyá xegí imóniñiyí tíni apixí Gariri piropenisíyo dájí o tíni nawíni bigííwa tíni ná jíami onímiápi nírómáná omi pikiaríná amipí api e éagi sijwí ḥwinigíawixini.

Jisasomi xwíá weyárigíá nánirini.

⁵⁰⁻⁵¹Ámá wo xegí yoí Josepoyi ríniyo —O Judia piropenisíyo aŋjí xegí yoí Arimatia dájorini. O Judayíyá xwirixí mearigíá mebáyí worini. O wé rónijo ejagi nání xegí wíá Jisasomi pikianiro nání mekaxí nimero yarigíápi nání “Apánirini.” miwimóniñorini. “Gorixo xwioxíyo míméamí nerí neamejweaníápi gíni gíná imóniñíráni?” niyaiwiro wenijí nerí ḥweanorini. ⁵²O émáyí gapimaní Pairato tínjí e nání nuri Jisaso piyomi xwíá weyáriminiri nání yariñí niwiri Pairato “Oyi.” uríagi nuri ⁵³Jisaso

píkífomi nimeámi niwepíniri xwíá e dání rapirapí apáfá wejípi tíni xopixopí nírori síjáyo ámá óí rixigíyimi —Ayi ámá sini mitagíyirini. Ayimi timiniri nání nimeámi nuri íními tiñinigini.⁵⁴ Sabaríá nání amípí pírániyí nimixiro tarigíyimi nitiri aiwí Sabaríá náyi rixa aijwi e ejáná tiñinigini.⁵⁵ Apixí Gariri piropenisíyo dání númi bííwa “Jisasomí arige ría tarini?” niyaiwiro sijwí winaniro númi nuro sínjá ófyimi sijwí niwiniróná xíomi taríná eni sijwí niwinimi⁵⁶ wigí aijí e nání nuro Sadéyo Jisasoyá wará xópé éwaniginiri íkíá díá diñí naají eaarijí bi tíni gínií bi tíni pírániyí nimixiro nitiro sá wegííwa Sabaríáyo ḥwí ikaxí eániyípi rarijípa kikiá ḥweagíawixini.

Jisaso ámi wiápíniimeanjí nánirini.

24 ¹Sadéyo aga wíá móniyími íwa íkíá díá tíni gínií tíni xámí pírániyí imixárigíápi nimeámi nuro ²rixá Jisasó xwíá weyáriniye nirémoro sínjá xwáripáyo maijí e éí ráráriñijo mímegwinári nimega nuri yáni e wejagi niwiniro ³ófyimi nipáwiro aí Áminá Jisasó miwejagi niwiniro ⁴“Píyo geríani?” niyaiwiro ududí niniro rojáná re ejinigini. Ámá waú egí rapirapí xwiniá eagííwaú símimají e rónapigíisixini. Símimají e rónapáná ⁵apixíwa wáyí nikáriniro símimají xwíáyo íkwíróáná awaú re urigíisixini, “Síjí úo nání ámá xwíá weyárarigé pí nání píá yarijoi? ⁶Sini re miwenini. Rixa wiápíniimeáinigini. O sini seyíné tíni Gariri piropenisíyo nemerína searijípi nání diñí mópoysi. ⁷Re searijírini, ‘Negí Judayí ámá imóniyáoni miyí níñiriróná ámá íwí yarigíyí íá níñixeró íkíáyo niyekwiroáripíriá ejagí aí ámí síá wiyaú wiyi rixa nórímaná ejáná wiápíniimeámiáriní.’ riñírini.” uríagíí ⁸íwa Jisasó xwiyáejína uríjí apí nání diñí niwiniri ⁹xwáripáyo píni niwiárimi nuro wiepisarijí wé wúkaú síkwí wo awamí íwa wíniápi nání repiyí niwiro ámá Jisasoyá xegí imóniyíyo eni niyoní repiyí wigíawixini. ¹⁰Apixí repiyí wiarijííwa Magidara dánjí Mariaí tíni Joanaí tíni Jemisomí xináí Maríaí tíni ámí wíwa tñirini. Íwa wáí wurimeiarigíawami wigí wíniápi nání áwañí uríagíá aí ¹¹“Íwa wigí xwiyá íkíá íwíyo dáníniyí rarijoi.” niyaiwiro “Nepaxini.” miyaiwipa nero aí ¹²Pitao niwiápíniimeari aijní nuri xwáripáyo nirémómáná nipíkwíñiri íními wenijí éiyí wíniñinigini. Rapirapí Jisasomí xopixopí rónijúni wí e wejagi niwiniri ámí xegí aijí e nání nuríná e ejagí wíniípi nání ududí néra upinigini.

Wiepisijí waú Emeasi nání waríná wímeanjí nánirini.

¹³ Jisasoyá xegí ámá imóniyíí waú síá axýimini aijí Emeasiyi ríniñípími nání nuri —Aijí apí Jerusaremi dání ná jíamine onímiápirini. ¹⁴Awaú óíyo nuri Jerusaremiyo amípí Jisasomí wííápi nání repiyí nigá nuri ¹⁵xwiyá níriga waríná Jisasó xewaniyo

ajwi e nibiri niwímeari awaú tíni nawíni nuro ¹⁶ awaú Jisasomi sijwí niwiniri aiwi omi mí mómixí yaríná ¹⁷ Jisaso yarijí re wiijnigini, “Awagwí ají nuríná xwiyá niriga warigípi pí éí nání niriga warinjí?” uráná awaú éí nirómáná símimají kipiñí niyiri ¹⁸ wío, Kiriopasoyí riñijo re urijnigini, “Ámá níni Jerusaremi urínaniro úíáyo sa joxini e imóníipí nání majíáraní?” uríagi ¹⁹ o yarijí re wiijnigini, “Jerusaremiyo pí imóníinigini?” uríagi awaú re urigíisixini, “Nasareti dájí Jisaso nání rinarijwíi. O Gorixoyá sijwíyo dání ámá níniyá sijwíyo dání eni wíá rókiamoarijí ejí eániñí wo nimóniri emímí eri xwiyá pírániñí urímerí yarijo nání rinarijwíi. ²⁰ Omi apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni negí áminá neamejweagíáwa tíni xwírixí numero omi íkíá seáyíyo oyekwiroárípoyiniri émáyo miní wío. ²¹ Xámi nene dijí re kikayówárini, ‘Gorixo nene émáyíyá gwí jweaŋwaéneníjí imónijwaéne neaškweanía nání urowárénapinío ámá oríani?’ Dijí e kikayówárini. Xwiyáapi aí ámi bi ripirini. Omi rixa nipikímáná ejáná síá wiyaú wiyi óráná ²² agwi síá riyimi neneyá apíxíwa ayá nearemooi. Íwa wíá móniñími ámá xwáripá tíjí e nání nuro aí ²³ piyí tío miweŋagí niwiniro nene jweaŋwaé nání nibiro re nearáoi, ‘Newané xwáripáyo dání oriñá niwiniranéná ajínají waú nirónapiri “O sijí ujoi.”’ nearíii.’ nearíagía ²⁴ negí ámá wa ámá piyo tíe nání nuro apíxíwa nearíápi sini axípi e imónijagi niwiniro aiwi piyomi sijwí bi miwínáoi.’ Jisasomi repiyí e wíagíi ²⁵ Jisaso re urijnigini, “Awagwí majímajíá yarijíwagwíriñi. Amípí wíá rókiamoagíáwa niriro ríwamijí eagíápi aríá niwiri aiwi ajníni ‘Neparini.’ niywíwiri dijí mikwíropa yarijíwagwíriñi. ²⁶ Awagwí ámá yeáyí seayimixemeanía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigío nání re riyawíarijii, ‘O ríniñí bi mimeá anani mixí ináyí nimóniri nikníimi Gorixo tíáminí jweapaxíriñi.’ riyawíarijii? Oweoi, xámi ríniñí nimeámáná ríwíyo nikníipaxíriñi.’ nuriri ²⁷ ríwamijí Gorixoyáyo amípí xío nání níriniri eániñípi Moseso eaje dání repiyí pírániñí niwiéra uri amípí wíá rókiamoagíáwa ríwíyo eagíe dání eni repiyí pírániñí niwiéra uri ejinigini. ²⁸ Ají awaú warigífe rixa ajwi e nirémoríná Jisaso awaú “O wiárí nimúrori uníjoi.” oyawiípiyiniri wíwapiyaríná ²⁹ awaú urakioŋwiráraniri nání re urigíisixini, “Joxí miyeamúropani. Sogví rixa wéí ejagi nání síá róriniñoi. Yawawi tíni sá re oweaneyí.” uríagíi awaú tíni sá wéminiri nání nawíni ajíyo nipáwiro ³⁰ niŋweagíasáná rixa aiwá naniro neríná Jisaso bisíkeríápi nimeari Gorixomí yayí niwimáná nikwiríri miní wiáríná ³¹ awaú rixa sijwí mí wómixipaxí nimóniri omi sijwí mí wómixáná re ejinigini. O awaú sijwí anigífe dání aníniñinigini. ³² O aníniñagi niwiniri re rinigíisixini, “O tíni óyío nibiranéná o xwiyáá Gorixoyá ríwamijí eániñípi pírániñí repiyí niyeáiéra baríná yegí xwioxíyo dání rixa dijí niá yeaííriñi.” níriniri ³³ axíná Jerusaremi nání niwiápínameámi nuri wiepisarijí wé wúkaú síkwí wo egíawami.

tíni ámá awa tíni nawíni ḥweagfáyo tíni niwímeari ³⁴ayí “Ámináo rixa wiápñimeáinigini. Saimonomi sijáni wimónñigini.” rinariñagía aríá niwiri ³⁵amipí ófyo néra úíípi náni áwaní nuríri re urigúisixini, “O rixa bisíkeríá kwíraríná yawawi rixa sijwí mí wómixíwíisixini.” urigúisixini.

Wiepisiñíyo áwini e éí rónapinjí nánirini.

³⁶Siní Jisaso náni áwaní e uraríná re ejinigini. Xewanijo ámá niyoní áwinimi dání sijáni rónapinjinigini. ³⁷Sijáni rónapáná ayí sirí nipikníiro wáyí nikáriniro “Piyinjí siwí womi sijwí ría winiywini?” yaiwaríná ³⁸o re urijinigini, “Seyíné óí nikáriniro ‘Jisasoríani?’ miyaiwí diñjí obibaxí pí náni nimóa waríjoi? ³⁹Ayí Jisasoríani?” yaiwipíri síkwíyo tíni wéyo tíni sijwí nanípoyi. ‘Gíwí tíni ejí tíni eni rí reni?’ yaiwipíri wé seáyi e nikwiárípoyi. Piyinjí siwí gíwí tíni ejí tíni tímírani?’ nuríri ⁴⁰xegí wé tíni síkwí tíni siwá wíagi ⁴¹ayí yayí seáyimi dání winaniro nero aí siní “Aga Jisasoríani?” miyaiwí ududí niwiga waríná o ayí “Piyinjí siwímani. O aiwá narini.” oyaiwípoyiniri re urijinigini, “Nioni nimi náni aiwá bi meniraní?” uríagi ⁴²ayí peyí píri bí umeáiáná ⁴³o nurápirí wigí sijwí anigé dání niñinigini.

⁴⁴O re urijinigini, “Xámí nioní sini seyíné tíni nemeríná xwiyíá ripi searinjanigini, ‘Ríwamínjí amipí nioní náni Moseso ḥwí ikaxí nírirí eañípi tíni wíá rókiamoagfáwa níriro eagfápi tíni Bikwí Samiyo níriniri eániñípi tíni wí surímá mé aga xixení nimóniníárini.’ searinjanigini.” nuríri ⁴⁵awa ríwamínjí xio náni Bikwí Gorixoyáyo eániñípi níjíá oimónípoyiniri wigí diñjí jíayo naají niwimixiri ⁴⁶re urijinigini, “Ejína dání Bikwíyo ríwamínjí re níriniri eánini, ‘Ámá yeáyí seayimixemeañá náni aríowaya xwíá piaxíyo dání iwiaronío ríniñí nímeari níperi aiwi síá wiyaú wiyi óráná ámi xwáripáyo dání wiápñimeañírárini.’ níriniri eánini. ⁴⁷Ripi ení níriniri eánini, ‘Ámá omí diñjí niwíkwíroriñípí dání xegí imóniñíyí xwiyíá ripi wáí wurimeipírárini, “Segí íwí yarigíáyí ríwímini nimamoro saníñí imónánayí, Gorixo yokwarimí seaiiniñoi.” Jerusaremi dání ají nímini wáí e wurimeipírárini.’ níriniri eánini. ⁴⁸Seyíné amipí nioní náni wiñíá ripi náni áwaní uriméírixini. ⁴⁹Aríá époyi. Gí ápo ejíná segí seáwowayá símimañj e dání ‘Nioni segí seáriawéyo gí kwíyípi wimíárini.’ urijípi seyíné seaímeaníá náni nioní rixa seaiapowárimínni. Seyíné Gorixoyá kwíyí émi dání sini ejí mísaeámixipa neríná ají ripimi píni niwiárími ami ami mupani. E neri aí rixa ejí seaeámixáná nioní náni ami ami wáí uriméírixini.” urijinigini.

Ajínamí náni peyinjí nánirini.

⁵⁰O Jerusaremi dání ayo niwirimeámi nuri ají xegí yoí Betaniyí ríniñípími níremómáná xegí wé seáyi e nimixiri ayí Gorixoyá diñjí tíni pírániñí ojweápoyiniri amipí yariñí niwiri ⁵¹sini niwiáríná Gorixo omí

niménapimi rixa aŋínami náni peyíŋinigini. ⁵² Rixa aŋínami náni peyágí
ayí e siŋwí niwinimi ámi Jerusaremi náni nuro seáyími seáyími nimóga
nuróná ⁵³íníná aŋí ridiyowá yarigíiwámí nipáwiayiro Gorixomi seáyí e
umeagíárini.

Xwiyá yayí neainariñí Jono eanjípirini.

Ríwamijí ripi “Xwiyá yayí neainipaxí Jono eanjípiyi” riniñípirini. O Jisaso wiepisagowa worini. Xewanijo nání niriri nearíná yumší “Wiepisariñí Jisaso diñj sixí uyiñoyí” niriri eajorini. O Jisaso rixa nipémáná niwiápínameámi ajinami nání nipeyimáná ejáná ámi xwiogwí aga obaxí nippwémáná ejáná ríwamijí ripi eanjíri. Ámá “Gorixo aríre imónijoríani?” yaiwiaríná Jisaso ríri eri ejípimi dání nijá í imónífrixiniri niriri eanjíri. “Óí Gorixo tímáminijí iniñíyí Jisasoríani?” niyaiwiro diñj niwikwírorijípimi dání diñj niyimiñí imónijípi tígíayí eni imónífrixiniri niriri eanjíri.

Xwiyáoyi riniño ámá imónijípi nánirini.

1 ¹Iwamíó xwíá ríri sini menjáná Xwiyáoyi riniño íná ñweañírini. O Gorixo tíni nawíni niñweari o tíni xixeni imónijírini. ²Aga iwamíó dání Gorixo tíni ñweagúorini. ³O Gorixo nerijípimi dání amipí imónijí nippini imónijírini. Pí pí imónijípi wí xegípi mimóní xío nerijípimi dánini imónijírini. ⁴O diñj ámá amipí siñí imóninía nání tijorini. Diñj o tíñípi, ayí ámáyo Gorixo imónijípi nání wíá wókinía nánirini. ⁵Wíá api síá yinárije wíá ónaríná síápi wí síá uylimixíjímani.

⁶Ámá wo —O wayí neameaiñí Jonoyi riniñorini. Gorixoyá xwiyá yañí wiowáriñorini. Omi Gorixo urowárénapáná ⁷o ámá níni wíá api nání aríá niyiro diñj ikwíropíri nání áwañí uriminiri nání bijinigini. ⁸O ámáyo wíá wókiariñomani. Sa wíá wókiariño nání áwañí neariminiri bijorini.

⁹Aga nepa wíá wókiarijo, ayí rorini. Xwíá tíyo nání nibiríná Gorixo imónijípi nání diñj mopíri nání wíá wókímixiñorini. ¹⁰O xwíá tíyo ñweañáná xwíári tíni amipí tíni xío nerijípimi dání imónijí aiwi oxí apixí mí miwómixigáwixini. ¹¹O ámá xegí Judayí tíñí e nání úagi aiwi mumíminigáwixini. ¹²E neri aiwi ámá omi numíminiro diñj wiwkíróíayí niaíwí Gorixoyá oimónípoyiniri siñwí wiñijírini. ¹³Ayí niaíwí ámá emeaarigíá yapi imónigámaní. Apixí xirarigíá yapi imónigámaní. Ámáyo diñjyo dání eni imónigámaní. Sa Gorixoyá diñjyo dání xegí niaíwíyí imónigáriñi.

¹⁴ Xwiyáoyí riniijo aga ámá nimóniri xwíá tíyo nene tíni ɻweajáná nene seáyi e o imóniñípi aga xegí bi imóniñagi winijwanigini. O, Gorixoyá sijníni émiaojo xío tíni xixeni seáyi e imóniñagi winijwanigini. Ámaéne wá ayá wí neawianariñagi winijwanigini. Gorixo imóniñípi nepa xixeni siwá neainariñagi eni winijwanigini. ¹⁵ O náni wayí neameaiñí Jono áwají niriríná wáí re riñinigini, “O nioni re riñáorini, ‘Ríwyo binío nioni sini meñáná o xámi ɻweajagi náni nioni seáyi e nimónini.’ riñáorini.” riñinigini. ¹⁶ Ayí ripi náni “Ámaéne wá ayá wí neawianariñagi winirane Gorixo imóniñípi nepa xixeni siwá neainariñagi winirane ejwanigini.” rariñini. O wá nineawianiríná bi onimiápi mineawianí xwapí ayá wí nineawianiri arirá ámi ámi neainírini. ¹⁷ Ayí ripi nánirini. Moseso Gorixoyá diñí tíni ɻwí ikaxí níriri riwaminiñí eají enagí aiwi ayí Jisasi Kiraiso neaíwapiyinípimí dání Gorixo wá neawianariñípi náni njíá imónirane nepa xío imóniñípi náni njíá imónirane ejwárini. ¹⁸ Waíná aiwi Gorixomi ámá go sijví winijírini? E neri aí Ijwíá sijníniñí émiaojo —O íníná xanoyá sáfyo ɻweajorini. Nene “Xano imóniñípi apíríani?” yaiwiani wíá neaókímixijírini.

Wayí neameaiñí Jono xewaniño náni riñípi nánirini.

¹⁹ Judayí wí Jerusaremí dání re niyaiwiro, “Wayí umeaiariñí Jono ámá Gorixoyá diñí tíni yeáyí neayimixemeanía náni arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáoríani? Woríani?” niyaiwiro apaxípániñí imónigíá wa tíni ámá Ripaiyi riniñíyí wa tíni —Ripaiowa aŋí Gorixo náni ridíyowá yarigíwámi mewegíwáwami saŋí uráparigíawariní. Awa tíni nuro Jonomi “Goxirini?” urípoyiníri urowáráná ²⁰ awa nuro omi niwímearo yariñí “Goxirini?” wíáná o yumíí bi miwí waropári niniri “Aga nepa searariñini.” nuríri “Nioni ámá yeáyí seayimixemeanía náni Gorixoyá diñí tíni arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigíonimaní. Kiraisoyi rarigíonimaní.” uríagi ²¹ awa yariñí re wigíawixini, “Joxi ayí o meñánayí, goxirini? Joxi wíá rókiamoagí Eraijaoxirani?” uríagia o “Ayí nionímaní.” uríagi awa “Joxi wíá rókiamoagí Isirerene xwayí naniri ɻweajwáoxirani?” uríagia o “Oweoi.” uríagi ²² awa “Joxi ‘Gonirini.’ simónariní? Ámá none nearowárénapíayo áwaní uraniri rariñwini. Jiwanijoxi píoi rinariñini?” uríagia ²³ o re uriñinigini, “Nioni wíá rókiamoagí Aisaiaorí ríñípi tíni xixeni ámá diñí meaje dání ríaiwá re rariñáoníri, ‘Ó Ámináo náni pírániñí wimoípoysi.’ rariñáonirini.” uríagi ²⁴ awa —Parisiowa urowáriawariní. ²⁵ Awa yariñí re wigíawixini, “Joxi ámá yeáyí neayimixemeanía náni arfowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáoxi mimónipa eri wíá rókiamoagí Iraijaoxi mimónipa eri wíá rókiamoagí nene xwayí naniri ɻweajwáoxi mimónipa eri ejánayí, pí náni ámáyo wayí numeaiia warijini?” uríagia ²⁶ Jono re uriñinigini, “Nioni ámáyo wayí numeairíná iniigí tñiní umeaiariñáonirini. E neri

aí seyíné tíni áwinimi roñí wo soyíné siywí mí mómixforini. ²⁷ Ámá nioniyá ríwíyo binío náni rarijnini. Ámá nioni náni ‘Wé rónijorini.’ niaiwiarijagía aí o aga seáyi e nimónijagí náni oyá síkwí sú gwí wikweaipaxonimani.” urijinigini. ²⁸ Jono iniiygí Jodani rapáyo jíariwámini aijí yoí Betani tíñí e wayí umeaiaríná niwímearo yariní apí wigíawixini.

Jisaso sipisipí ridiyowá nánínjí imónijí ejagi nánirini.

²⁹ Wayí neameaijí Jono, sá wejo Jisaso xío tíñí e náni barijagi niwíniri re rijinigini, “Sipisipí miá ridiyowániñí ámá ninenení uyínií yarijwápi yokwarimí neaiinfa náni Gorixo neaiapiño iworini. ³⁰ O re rijáorini, ‘Ámá nioniyá ríwíyo binío nioni siní mejáná o ɻweaagí ejagi náni nioni seáyi e nimónijorini.’ rijáorini. ³¹ Xámí nioni ení ámá nibiri yeáyí neayimixemeaníwinigini xwayí nanír ɻweajwáomi mí miwómixipa nerí aiwí o náni gí Isireríyo wayí numeaiarijípimi dání wíá urókiamómíniri bijárini.” rijinigini. ³² Wayí neameaijí Jono Gorixomí xewaxo wímeanjípí náni miko nimóniri áwanjí re nearijinigini, “Nioni kwíyí Gorixoyápi aijnamí dání xawiówí yapi niweapíri omi xejweáagi winijanigini.” nineariri ³³ re nearijinigini, “Xámí nioni ení ámá nibiri yeáyí neayimixemeaníwinigini xwayí nanír ɻweajwáomi mí miwómixipa nerí aiwí iniigí tíni wayí numeaiiaouníri nirowárénapiño re niriñinigini, ‘Ámá joxi kwíyí niweapíri wímeáagi winirío náni diñí re yaiwírixini, ‘Ámáyo wayí numeairíná kwíyí tíni numeairi sixí umímonío, ayí oríani?’ yaiwírixini.’ niriñinigini. ³⁴ Gorixo niriñípi tíni xixeni niiwaniñoni omi siywí niwiníri náni nímeanjípí náni míkoní ‘O niaíwí Gorixoyáorini.’ seararijini.” nearijinigini.

Wiepisarijí waú waú awamí niwirimeáa uñí nánirini.

³⁵ Wayí neameaijí Jono, sá wejo wíápi tíni xegí wiepisarijí waú tíni nawíni éí niroríná ³⁶ weniñí éiyí winiñinigini. Jisaso aijí warinagí niwíniri re rijinigini, “Sipisipí miá ridiyowá náni Gorixo neaiapiño iworini.” ríagi ³⁷ wiepisarijowaú Jono e ríagi aríá niwiri Jisasomí númi waríná ³⁸ o nikinimóniri winiñinigini. Awaú númi barijagíi niwíniri re uriñinigini, “Pí yaníri númi nibarijii?” uríagi awaú re urigísixini, “Rabai —Negí agapíné níriríná ‘Nearéwapiyariñoxírini.’ rarijwápirini. Rabai, joxi aijí giwámi wearinjírini?” uríagíi ³⁹ o re uriñinigini, “Awagví nibiri siywí winípiyi.” uríagi awaú tíni nuro aijí xío wearinjwá siywí niwíniri rixa síapi tíni 4:00 p.m. imónijagi náni síá aiy o tíni e sá wegíawixini. ⁴⁰ Wayí neameaijí Jono Jisaso náni ríagi aríá niwiri númi úííwaú wíó Adiruorini. O Saimoni Pitaomí xexirímeáorini. ⁴¹ O xámí nuri xexirímeáo Saimono náni píá nerí re urémeanjinigini, “Yawawi ámá negí Xibiruyí píné tíni Mesaiaoyí rarijwáo —O ámá yeáyí uyimixemeañá

náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarigíorini. Kiraisoyi eni rinijorini. Omí rixa sijwí winimeáwii.” nurimi⁴² niwirímeámi Jisaso tíjí e náni nuri wímeááná Jisaso omí sijwí agwí niwiniri re uriijnigini, “Joxi Jonomi xewaxoxi Saimonoxirini. Ríná dání yoí Sipasoxi —Yoí apí Gírikiyí píné niriríná Pitaoyi rarigíápirini. (Yoí míkípi síjái rinini.) Yoí Sipasoxi ríripíráoi.” uriijnigini.

Piripo tíni Nataniero tíni nánirini.

43-44 Jisaso, sá wejo wíápi tíni Gariri piopenisíyo náni uminiri neríná ámá womí —O Piripoyi rinijorini. Ají yoí Betisaida dájorini. Ají apí ayí Adíruo tíni Pitao tíni eni ají apimi dájowaúrini. Jisaso Piripoyi rinijomí niwímeari “Joxi nixídei.” uríagi⁴⁵ Piripo nuri xegí ámá womí —O xegí yoí Natanieroyi rinijorini. Omí niwímeari re uriijnigini, “Ámá Moseso ejná níri ríwamijí eari wíá rókiamoagíáwa níriro ríwamijí earo egío rixa sijwí winimeáwini. O Nasareti dání Josepomi xewaxo Jisasorini.” uríagi⁴⁶ Nataniero ámá Gorixo Isíreriyo yeáyí uyimixemeanía náni urowárénapinío náni re uriijnigini, “Joxi re riyaiwarijini, ‘Nasareti dání nene ayá síwí nearopaxí imónijí bi imónipaxírini.’ riyaiwarijini?” uríagi Piripo re uriijnigini, “Joxi nibiri sijwí winei.” nurimi nuri Jisaso tíjí e baríná⁴⁷ o Nataniero barijagí niwiniri o náni re riijnigini, “Isíreriyí wo ámáyo yapí bi miwíwapiyarijño iworini.” ríagi⁴⁸ Nataniero ududí niwiniri re uriijnigini, “Arige nerí joxi nioni náni nijá imónijini?” uríagi Jisaso re uriijnigini, “Piripo sini ríaiwá miriripa éimi joxi íkíá pikínamí íkwapijíyo ḥweajáná sijwí raníanigini.” uríagi⁴⁹ Nataniero re uriijnigini, “Nearéwapiyarijoxini, joxi niaíwí Gorixoyáoxirini. Isírerene negí mixí ináyoxirini.” uríagi⁵⁰ Jisaso re uriijnigini, “Nioni ‘Joxi íkíá pikínamí íkwapijíyo ḥweajáná sijwí raníanigini.’ ríragi náni joxi ‘Gorixomi xewaxoríani?’ niniaiwiri dijí rinikwíroarijini? Nioni apimi seáyi e imónijí bi yarijagí sijwí nanírárini.” nuriri⁵¹ omí re uriijnigini, “Aga nepa seararijini. Ajínamí dání óí ináná Gorixoyá ajínají ámá imónijáoni tíjí e náni yiri weapíri yarijagía sijwí wiñipírárini.” uriijnigini.

Aga iniigí iniigí wainí oimóniri imixijí nánirini.

2 ¹Síá wiyaú pwéáná Gariri piopenisíyo ají bi xegí yoí Kenai rinijípími ámá wo apixí meaaríjagí náni aiwá apí nimixiro yariná Jisasomí xináí ají ayo ḥweajáná² omí tíni xegí wiepisarijowami tíni urepeárfá ejagi náni awa eni níbiro ḥweajáná re ejinigini.³ Ámá aiwá apí náni awí eániáyí iniigí wainí níni nowáráná Jisasomí xináí re uriijnigini, “Íwe, wainí níni rixa nowáráoi. Bi siní miwenini.” uríagi⁴ Jisaso re uriijnigini, “Ineyí, jíxi nioni pí oeniri nirarijini? Nioni yá ejí eániyí sijáni imóninijí rínámaní.” uríagi⁵ xináí ámá aiwá níxero yaní

wiarigíawami re urijinigini, “O pí pí searífyí xixeni xídípoyi.” uríagi
 6 Jisaso sínjá tíni xwáriá sixí imixiniójí wé wíumi dánjí wo —Api wáni
 wáni iwajíá neríná 100 ritá iwajíá epaxípirini. Judayí wigí yarigíápi
 tíni xixeni neríná Gorixoyá sijwíyo dání amipí wé rónigíá imónaniro
 igwíá wímoarígíápa yaniri yarigíápirini. Jisaso sixí wé wíumi dánjí wo
 api wejagi niwiniri 7ámá aiwá yaní wiarigíawami re urijinigini, “Iniigí
 niwiwo iwajíá neríná magwí époyi.” uríagi awa aga iniigí iwajíá neróná
 magwí imimí yáráná 8 o awamí re urijinigini, “Xwáriá sixí týo dání
 niwiwo nimeámi nuro seáyí wiarigíoyíné seáyí e seaimónijomi mini
 wípoyi.” uríagi awa nimeámi nuro mini wíáná 9 seáyí wiarigíawami
 bosí umiearijo aga iniigí rixa wainí imónijípi gígí neri —O awa iwífe
 náni majíá neri aiwi aiwá yaní wiarigíáwa niijárini. O gígí neri apixí
 meaarijomi “Eini.” nuríri 10 re urijinigini, “Ámá níni iniigí wainí yaní
 niwia nuróná re yarigíarini. Xámi awiaxípi yaní niwia núisáná ámá wainí
 api rixa ninimáná ejáná nañí onimíápi imónijípi yaní niwia warigíarini.
 E yarigíá ejagi aiwi joxi e méini. Joxi xámi wainí nañí imónijípi yaní
 nineaiapíri aiwi wainí aga awiaxípi yómijí nímerí agwíni neaiaparinjini.”
 urijinigini. 11 Jisaso Gariri piropenisyo aji Kenayo niwearíná emimí
 api iwamíó niywíwapiyirijípimi dání ejí eániójí xio imónijípi siwá
 winaríná xegí wiepisarijowa sijwí niwiniro dijí wíkwírogíawixini.

12 E nemo aji xegí yoí Kapaneamí riniójípimi náni niweri xegí xináí tíni
 xexirímeáowa tíni xegí wiepisarijowa tíni ení nawíni niwero e síá áríní
 wí wegíawixini.

Jisaso aji ridiyowá yarigíiwámi nipáwiri ejípi nánirini.

13 Jisaso síá Ajínajo Neamúroagoi riniójípi ajiwí e imónijáná
 Jerusaremí náni niyoari 14 aji ridiyowá yarigíiwámi ákiñáyo nipáwiri
 wenijí éfyí winijinigini. Nígwí náni wa burimákaú bí ero sipisipí
 bí ero xawiówí bí ero yarijagía niwiniri nígwí senisí wiarigíáwa ení
 éí niywearo yarijagía niwiniri re ejinigini. 15 Sámí nimeari sikwíá
 niyírearíná sipisipí tíni burimákaú tíni mixí xídomáríri xiáwowami
 ení mixí xídomáríri nígwí senisí yarigíawayá nígwípi nimeari emí
 noyaximori wigí ikwíajwí ení miwiárori nemáná 16 xawiówí bí
 yarigíawami mixí re urijinigini, “Nimeámi úpoyi. Aji gí apoyá riwá
 makeríá ajiwániójí pí náni imixarijoi?” uríagi 17 xegí wiepisarijowa
 Bikwíyo ríwamijí re níriniri eániójípi náni dijí winijinigini, “Ápoxiniyá
 ajiwámi pírániójí éríixiniri símí nixeadípénirijípimi dání miyíyo
 uríkwínaríjini.” níriniri eániójípi náni dijí winijinigini.
 18 Judayí ámináowa Jisaso éípi sijwí niwiniro mixí re urigíawixini,
 “Nene ‘E epaxoríani?’ siaiwiani náni emimí bí rixa ríneáwapiyarinjini?”
 uríagia 19 Jisaso re urijinigini, “Soyíne aji riwá pineápoyi. E nerínayí,
 níoni ámi síá wiyaú wiylimí mirímírári.” uríagi 20 Judayí ámináowa re

urigfawixini, “None aŋí riwá miraríná xwiogwí 46 neamúroŋiwárini. Joxi anani síá wiyaú wiyimi miripaxoxirani?” uríagá aiwi²¹ o e nuriríná ewayí ikaxí xewanijo náni niriri e urinjinigini.²² Ayináni ríwéná Jisaso Gorixoyá diŋjyo dání piyí weje dání niwiápíñimeámáná ejáná wiepisarijowa ewayí ikaxí xío aŋjwá náni urinjinípi náni diŋjí niwiniri “Bíkwíyo xío náni niriniri eániŋjípi tíni xwiyáá xío rinijípi tíni nepariní.” niyaiwiro diŋjí wíkwírogfawixini.

**Jisaso ámá níni xwioxíyo dání yaiwiariġíápi
náni nijíá imónijí nánirini.**

²³ Síá Aŋínajo Neamúroagoi rinijíyi náni aiwá imixarigííná Jisaso sini Jerusaremí niŋwearíná emimí yariŋagi ámá obaxí e ɻweagíáyí siŋwí niwiniro omi diŋjí niwikwíroro apaxí mé “Oríani?” yaiwiariŋagá aiwi²⁴ xewanijo nepaxiyo nimóniri siŋjáni “Onirini.” niriri áwanjí mirowiároŋinigini. O ámá níni yariġíápi náni nijíá imónijo ejagi náni áwanjí mirowiároŋinigini.²⁵ Ámá wigí yaiwiariġíápi xwioxíyo adadí niwiri nijíá imónijo ejagi náni wí ámá nibiro api náni áwanjí uripaxomani.

Jisaso tíni Nikodimaso tíni xwiyáá rinigíí nánirini.

3 ¹Ámá wo —O xegí yoí Nikodimasoyi rinijorini. Gwí móniġíá yoí Parisiyí rinijíyi worini. Axo Judayí mebá worini. ²O síá wiyimi áríwiyimi nuri Jisasomi niwímearei re urinjinigini, “Rabai, ‘Joxi nearéwapiyariŋí Gorixo rírowárénapiŋoxi imónijini.’ neaimónariní. Gorixo diŋjí mukikayonjáná ámá wo emimí joxi yariŋípi epaxí mimónijagi náni rariŋini.” uríagi ³Jisaso re urinjinigini, “Aga nepa rirariŋini. Ámá giyí giyí seáyimi dání meweapa nerínayí, Gorixoyá xwioxíyo wí ɻweapíříá menini.” uríagi ⁴Nikodimaso re urinjinigini, “Ámá go go rixa xwé niwiarómáná arige nerí ámi eweanijoi? ‘Ámi xináiyá agwíyo páwíáná omi ámi siŋjí xináí xíripaxírini.’ niriri rinirariŋini.” uríagi ⁵Jisaso re urinjinigini, “Aga nepa rirariŋini. Ámá iniigíyo dání eweari Gorixoyá kwíyíyo dání eweari mepa nerínayí, wí Gorixoyá xwioxíyo nipáwiri ɻweapaxí menini. ⁶Xaniyaúmi dání xirarigíápi, ayí warápinirini. Kwíyíyo dání imónariŋípi, ayí diŋjí siŋjí imónijípirini. ⁷Nioni re rířápi náni, ‘Joxi “Gorixoyá xwioxíyo ɻweáimigini.” nisimóniríná wí seáyimi dání ewearíipi nimúropaxímani.’ rířápi náni ududí misinipani. ⁸Imiŋjí yariŋípi náni diŋjí moi. Imiŋjí xegí wimónariŋimani yaríná joxi iwfí rariŋagi aríá niwiri aiwi gimi dání bíípirani, gimi náni úípirani, joxi nijíá imónariŋímani. Nijíá mimónipa nerí aiwi ‘Imiŋjí menini.’ ripaxímani. Kwíyí ení axípi imónini. Ámá siŋjí ewearíná siŋwí winipaxí mimónijagi aiwi ‘Siŋjí meweáiyírini.’ ripaxí menini.” uríagi ⁹Nikodimaso re urinjinigini, “Joxi nírariŋípi arige

neri imónipaxírini?" uríagi ¹⁰ Jisaso re uriñinigini, "Joxi áminá negí Isirerene nearéwapiyariñí woxí eñagi aí nioni rirariñápi náni majáá rimónijini? ¹¹ Aga nepa rirariñini. None niójá imóniwáyí náni rirane sijwí winiñwáyí náni áwañj rirane yariñagwi aiwi píné none rariñwáyí soyíné aríkwíkwi yarijoi. ¹² Amipí xwíá rirími imónijíyí náni áwañj searáná soyíné 'Neparini.' niyaiwiro diñjí mikwíropa yariñagía náni amipí aejnami imónijípí áwañj nisearírnáyí, arige nero 'Neparini.' niyaiwiro diñjí ikwíropíráoi? ¹³ Ámá imónijo —O aejnami dání weapijorini. O ámá niyoní aiwi oni aejnami náni yijorini. ¹⁴ Ejíná negí aríowa ámá diñjí meaje nemeróná ámá weaxíá sidijí óiyí siñj upíria náni Moseso ainixí tñí weaxíaniñí nimixíri íkíáyo niñwírárimáná seáyi e míeyoaípi siñwí niwiniriñípimi dání siñj ugíawixini. Ainixí weaxíaniñí imixiniñípí niñwíráriro míeyoagíápa ámá imónijomi axípi numíeyoapíráriñini. ¹⁵ Ámá omí diñjí wíkwíróíá giyí giyí diñjí niyimiñí tígíáyí imónipíráia náni omí numíeyoapíráriñini. ¹⁶ Ayí ripi nánirini. Gorixo ámá niyoní diñjí sixí xwapí ayá wí nuyiri náni xegí niaíwí siñjíñí émiaojo nene náni wírénapijinigini. Ámá xewaxomí diñjí wíkwíróíá giyí giyí manínpa nero diñjí niyimiñí imónijípí tígíáyí imónipíráia náni wírénapijinigini. ¹⁷ Ayí ripi éwiniginiri Gorixo xegí xewaxomí xwíá rirími náni urowárénapijinigini. O ámáyo xwiyáá umeáriwiniginiri murowárénapijinigini. Yeáyí uyimixemeañíwínginiri urowárénapijinigini. ¹⁸ Xewaxomí diñjí wíkwíróíá giyí giyí Gorixo xwiyáá umeáripaxí mimónijo. E neri aiwi xewaxomí diñjí miwikwíróíá giyí giyí Gorixoyá siñjíñí émiaojomí diñjí miwikwíroarigíá eñagi náni rixa xwiyáá umeáripaxí imónijo. ¹⁹ Sa miskí tíyo dání Gorixo 'Xwiyáá tíjoxini.' uriri 'Xwiyáá mayoxini.' uriri eníáriní. O xwíárimí ñweagíáyí e éírixiniri wimónariñípí wíáñiñí wókíagi aiwi ámá wigí yarigíápi sápíni imónijí eñagi náni wíá ókiñípí náni miwimónipa neri síá yiniñípí náni wimónariñírini. ²⁰ Ayí ripi náni ámá sápíni yarigíáyí níni wíá ókiñípí náni aga miwimóní síá yiniñípí náni wimónariñírini. Wigí yarigíápi wíá ókímixinaniginiri wíá ókiñe náni barigíámani. ²¹ E neri aiwi ámá yadímiñí yarigíá giyí giyí Gorixo wimónariñípí oemíniri ariá niwiri yariñípí siñjáni oimóniri wíá ókiñe náni ananí barigíáriní." uriñinigini.

Wayí umeainí Jono Jisaso náni riñípí nánirini.

²² E nemáná Jisaso tíni wiepisariñowa tíni Judia píopenisíyo náni nuro wí e awa tíni nawíni niñwearóná ámáyo wayí numeaia waríná ²³ wayí neameairí Jono aji yoí Inoniyí riñíjípimi —Aji apí Serimi dání ajiwi erini. Jono aji apimi niñwearíná e iniigí obaxí wearíje eñagi náni o eni ámá bimiarigíáyo wayí numeaia waríná ²⁴ —Íná Jono sini gwí ajiyo miñwírárimijínárini. ²⁵ Íná Jono xío xegí wiepisariñowa re egíawixini. Niwiápñimearo wigí Judyayí wo tíni xwiyáá níriniróná

Gorixoyá sijwíyo dání naají imónaniro náni iniigíyo igíá eánarigíápi náni xwiyíá ximiximí niniro²⁶ e nemowa wayí neameainí Jono tíñí e náni nuro re urigíawixini, “Nearéwapiyariñoxini, ámá joxi tíni iniigí Jodani rapáyo jíariwámini ñweagíí —O joxi áwanjí neariñorini. O re yarini. Ámáyo wayí numeaia warini. E yaríná oxí apixí niaiwí níni o tíñí e náni warijoi.” urágía²⁷ wayí neameainí Jono re uriñinigini, “Ámá wigí diñjíyo dání seáyi e imónarigíámani. Ajínami ñweaþo ‘Ámá o e neri seáyi e oimónini.’ miyaiwipa nerfnayí, wí e neri seáyi e imónipaxímani.²⁸ Xámi nioni áwanjí re searariñagi aríá nigíárini, ‘Nioni Kiraisoní, ámá yeáyí seayímixemeañá náni aríowayá xwiá plaxíyo dání iwiaroníoyí rarigíonimaní. Omi xámi umeáwiniginiñí nirowárénapiñonirini’ searariñagi rixa aríá nigíárini.” nuriri²⁹ ewayí xwiyíá bi ripi uriñinigini, “Apixí ñwiráríoyí ayí apixí oyáírini. Apí wáí wiijoyáímani. E neri aiwi o dami dání éí nirori apixí meáo yayí yariñagi aríá niwiríná xío eni yayí seayími dání yariñírini. Ayináni diñjí niíá nininiri bi onimiápi mininarinini.³⁰ Nioni rixa yíwí nimóga waríná xewaniþo niwiarori aga nepa néra nunijoi.” nuriri³¹ ámi re uriñinigini, “Ámá erami dáþo ámá niyoní seáyi e wimónijorini. Ámá xwiá rirími dáþoni aga ámá imóniri amipí xwiá týo dáþjí náni riri yariñáonirini. E nerijí aiwi ajínami dáþo aga niyoní seáyi e wimónini.³² Xewaniþo ajínami dání sijwí wíniri aríá wirí ejfyí náni ámáyo áwanjí nura warijagi aiwi wí o áwanjí rariñípi mumíminariñoi.³³ E searariñagi aiwi ámá áwanjí o rariñípi aríá niwiri ‘Neparini.’ yaiwííá giyí giyí réniñí rariñoi, ‘Neparini. Gorixo xio rariñípi tíni xixení yariñorini.’ rariñoi.³⁴ Ayí ripi nánirini. Ámá Gorixo urowárénapiñomí xewaniþoyá kwíyí ayikwí miwiñí ejagi náni xíoyá xwiyíá níra warijorini.³⁵ Xano xewaxomí diñjí sítí nuyiri amipí níni sáñiñí wiepíxíniasinjírini.³⁶ Ámá xewaxomí diñjí wikwíroarigíá giyí giyí diñjí niyimijí imónijípi tígíayírini. E neri aiwi xewaxomí aríkwíkwí wiariñáyo diñjí niyimijí imónijípi wímeaníá menini. Wikí Gorixo ámá ayo wónariñípi anijí wikwímoniñárini.” uriñinigini.

Jisaso tíni Samariayí apixí wí tíni xwiyíá rinigíí nánirini.

4 1-3 Parisiowa aríá re wigíawixini, “Jisaso wiepisariñíyí imixiri wayí umeairi yaríná oyáyí wayí umeaiariñí Jonoyá wiepisariñíyo rixa wiárí móroariñoi.” aríá e wíagía aiwi Jisaso xewaniþo ámáyo wayí umeaiariñagi maríá, sa xegí wiepisariñowa wayí umeaiariñagía náni Parisiowa aríá e wigíawixini. Áminá Jisaso Parisiowa aríá e wííá ejagi náni nijíá nimóniri ámi Gariri piropenisíyo náni uminiri náni Judia piropenisíyo píni niwiárimi nuri⁴ “Aga Samariayí aijí tíñimaní ouminí.” niyawimo imani nuríná⁵ Samariayí aijí bi xegí yoí Saikai riniñípi —Ajjí api xwiá ejíná Jekopo xewaxo Josepomi wiñípi tíñí e aijwi erini.⁶ Mínijwí Jekopo iniigí iwinía náni ripinjwá erini. Ajjí api

tíe nirémómáná sogwí áwini e ḥweajáná aŋí náni ejí samiŋí uwéagi iniigí náni míniŋwí ripiniŋwá tíŋí e sá niŋweari⁷⁻⁸ wiepisariŋowa aiwá bí yaniro náni aŋí apimi náni rixa numáná ejáná Samariayí apixí wí iniigí iwiminiri bariŋagi niwiniri re urijinigini, “Iniigí iwíípi bí onimini.” urági⁹ re urijinigini, “Arige simóniŋagi joxi ‘Iniigí bí niapei.’ nirariŋini? Joxi Judayí woxirini. Niní Samariayí apixí wíni enagí náni rirariŋini.” —Judayí Samariayí tíni wí kumixinarigíá meŋagi náni í e urági¹⁰ Jisaso re urijinigini, “Jíxi Gorixo ámáyo aníá wiariŋípi náni niŋjá imóniri nioni ‘Iniigí bí niapei.’ ríriáoni náni niŋjá imóniri nerí siŋwíriyí, jíxi yariŋí níáná nioni iniligí diŋí siŋí siewapaxí imóniŋí bí siapiminiri éáriŋi.” urági¹¹ re urijinigini, “Ámináoxini, iniigí ayí ná mími riwoni. Iniigí iwiri náni eni mimaxirijagi náni iniigí iwiri mimóniŋini. Ayináni joxi iniigí diŋí siŋí eweapaxí imóniŋípi ge iwiríni? ¹² Joxi ‘Negí arío Jekopomi —O míniŋwí riwá nirípiri iniigí xewaniŋo níri xewaxowa níro xegí sipisipí burimákaú amípí níro ejorini. Omi anani wiári muroŋáonirini.’ riyaiwinariŋini?” urági¹³ Jisaso re urijinigini, “Ámá iniigí riwámí níá giyí giyí níni ámí iniigí náni winayinírári. ¹⁴ E nerí aiwí ámá iniigí nioni wíápi níá giyí giyí ámí iniigí náni winayiníá menini. Ayí ripi nánirini. Iniigí nioni mīni wíápi ámá xwioxíyo iniigí simiŋí meaarije dání úrúrimí yariŋípániŋí nimóniri diŋí niyimiŋí imóniŋípi íníná ḥweapríia náni wimixinírári.” urági¹⁵ apixí re urijinigini, “Ámináoxini, niíni ámí gwíni yeáyí minipa oeniri iniigí joxi rariŋípi niapei. Iniigí iwiminiri mibipa emía náni eni niapei.” urági¹⁶ o re urijinigini, “Jíxi nuri dixí oxomí niwirimeámi re náni bípiyi.” urági¹⁷ apixí re urijinigini, “Oxí mayínirini.” urági Jisaso re urijinigini, “Jíxi ‘Oxí mayínirini.’ nirariŋípi xixeni nirariŋini. ¹⁸ Ayí ripi nánirini. Jíxi oxí wé bi nípini rimeagíxírári. Jíxi ámá agwi meániŋo dixí oxo meŋagi náni xixeni nepa nirariŋini.” urági¹⁹ apixí re urijinigini, “Ámináoxini, ‘Joxi e nirariŋagi náni wíá rókiamoarigíá woxiríani?’ nimónarini.” nuriri²⁰ re urijinigini, “Ejíná negí aríowa Gorixomi yariŋí wiro yayí wiro yaniro náni díwí ripimi náni bagírári. E nerí aiwí Judayíne re rarigírári, ‘Wí e mariái, sa Jerusaremi dánini yayí niwiríná ayí apáni yariŋoi.’ rarigírári.” urági²¹ Jisaso re urijinigini, “Ineyí, pírániŋí aríá nii. Síá wiyi díwí ripimi dánirani, Jerusaremi dánirani, ápo Gorixomi yayí miwipíria náni parimonírári. ²² Seyíne yayí wiariŋío arígéniŋí imóniŋípi náni majíá imóniŋoi. E nerí aiwí yayí wiariŋwáo arígéniŋí imóniŋípi náni Judayene níjírári. Ayí ripi nánirini. Gorixo ámáyo yeáyí uyimixemeáminiri yariŋípi gwí Judayene imóniŋwármí dání yariŋí enagí náni o, yayí wiariŋwáo nene níjírári. ²³ E niririri aiwí síá ámá e nero yayí nířixiniri wimónariŋípi tíni xixeni wiariŋíáyí ápo Gorixomi xegí kwíyíyo dání yayí wiro xixeni xío imóniŋípi náni diŋí nimoro yayí wiro wipíryí rixa aŋwi e nerí rixa parimoŋoi. Ayí ripi nánirini.

Ámá xío náni e nero yarigíayí nioni gí yayí niarigíayí imóníírixiniri wimónarijí ejagi náni rarijnini. ²⁴Gorixo kwíyíni ejorini. Ayináni omi yayí wiarigíayí xegí bi epaxímani. Sa kwíyíyo dání yayí wiro xixeni xío imónijípi náni nepa dijí nímoró yayí wiro epaxírini.” uríagi ²⁵apixí re uriñinigini, “Mesaiao —Ámá Gorixo yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáorini. O ámá nimóniri binjápi náni niíni njíjárini. O nibiríná amipí níni áwanjí neariníárini.” uríagi ²⁶Jisaso re uriñinigini, “Oyi, jíxi tñi xwiyíá rinarigwíi ronirini.” uriñinigini. ²⁷E uraríná xegí wiepisarijowa, ají jíapimí náni úíawa ámí nibiro wenijí éíyí wíningawixini. Apixí wí tñi xwiyíá rinarinagví niwiniro ududí nero aiwí wo niwiápínameari xwiyíá bi re murijinigini, “Joxi pí urápmíniri urarijnini? Pí náni í tñi xwiyíá rinarinjii?” muripa éáná ²⁸apixí xwáriá sixí e nitímí ají jíapimí náni nuri ámáyo re uriñinigini, ²⁹“Ámá niíni ejíná dání néra binjápi nipini náni áwanjí nirarijomi nurane sijwí owinaneyi. O Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáo meniraní?” urémeááná ³⁰ayí ajiápimí píni niwiárimi Jisasomí sijwí wíne náni ugíawixini.

³¹ Wiepisarijowa apixí ámáyo wirimeáminiri úáná “Nearéwapiyarijoxini, aiwá bi nei.” urarinagía aí ³²o re uriñinigini, “Aiwá nimi náni soyíné majjápi tíjáonírini.” uríagi ³³wiepisarijowa nepa aiwá náni nearariniri re rinigíawixini, “None jíamí úáná ámá wo nibiri aiwá nini náni mini ría wihoi?” rinaríná ³⁴Jisaso re uriñinigini, “Nioní nirowárénapijo e éwinigíniri wimónarijípi erí xío ‘Joxi e éírixini.’ nirijípi xixeni yárirí nerfnayí, ayí gí aiwániñí imónini. ³⁵Seyíné ewayí xwiyíá ripí miripa yarigíarani, ‘Emá waú waú sinírini. Rixa mûróáná aiwá mianíwáriní.’ miripa yarigíarani? Seyíné e niriro aiwi nioni re seararijini, ‘Niwiápínamearo omijíyo mini mini wenijí emiamópoi. Aiwá rixa yóí nerí mipaxí imónini. ³⁶Agwi aiwá miarijí go go omijí neríná xegí éípi náni nígwí nimeari ayí dijí niyímiñí imónipíría náni rixa yarini. Aiwá iwiá urarijo tñi miarijo tñi nawíni niwaúni yayí episí náni e yarini. ³⁷Xwiyíá seyíné re rarigíápi, ‘Wo iwiá uriri wo mirí yarigíarini.’ rarigíápi, ayí nioni riríápi tñi xixeni rinini. ³⁸Nioní gí seaiepisarijáoyíné, aiwá soyíné iwiá murigíápi mipíri náni searowáriñárini. Soyíné aiwá wa iwiá urigíápi nimiróná awa anijí miní egíápi miarijoi.” uriñinigini.

³⁹Samariayí, ají jíapimí dajíyí apixí áwanjí re uríagi “Ámáo niíni ejíná dání néra binjápi nipini náni áwanjí nirijoi.” uríí ejagi náni obaxí o náni dijí niwikwíroro náni ⁴⁰nibiro niwímeearóná nene tñi ojweaaneyíniro yarijí wíagía o síá wiyaú e wejínigini. ⁴¹Ámá obaxí wíni wíni eni xwiyíá o rarijípi aríá niwiyo náni dijí niwikwíroro ⁴²apixími re nura ugíawixini, “Jíxi nearíípi aríá niwirane nánini omi dijí

miwikwíroarijwini. Newanijene eni o xwiyá rarijagi aríá niwirane rixa nijá nimóniri re yaiwiarijwini, ‘Ámá niyoní yeáyí uyimixemeámániri biñoríani?’ yaiwiarijwini.” urigíawixini.

Gapimaní woyá niaíwomi nají imixijí nánirini.

⁴³Síá wiyaú wejo ají apimi píni niwiárimi Gariri piropenisíyo náni ujinigini. ⁴⁴Jisaso xewaniijo re riijo ejagi náni, “Wíá rókiamoarijí gomi ámá xegí ají e dájíyí wé íkwiajwíyo ujwirárigíráani? Oweoi.” riijo ejagi náni ámi Gariri piropenisíyo náni ujinigini. ⁴⁵Ayináni Gariri piropenisíyo rémóáná Gariri ɻweáyí eni aiwá síá Ajínajo Múroagíyi náni Jerusaremiyo náni niyiro niwearóná amipí xio yarijípi wíningíá ejagi náni wigí ajíyo rémóáná umíminigíawixini.

⁴⁶Jisaso Gariri piropenisíyo ají Kenai riniye —E xámí aga iniiygíái wainí imixijí erini. E nirémori ɻweajáná gapimaní wo xegí íwo sìmixí nerí ají yoí Kapaneamiyo ɻweajáná ⁴⁷xano aríá re wiñinigini, “Jisaso Judia piropenisíyo píni niwiárimi nibiri Gariri piropenisí tiyómini rémónapíjoi.” rarijagía aríá e niwiri Jisaso tíjí e náni niyapíri xegí niaíwo rixa nipéminiri ajwi ayo ejagi náni o niweapíri gí íwomi nají oimixiniri yarijí wíagi ⁴⁸Jisaso re uriñinigini, “Seyíné nioní emímí mepa erí amipí ayá riwamónipaxí mepa erí yarijagí ninanírnáyí, wí dijí nikwíropírméoi.” uríagi ⁴⁹gapimano re uriñinigini, “Ámináoxini, gí íwo peniginiri joxi ajíni weapei.” uríagi ⁵⁰Jisaso re uriñinigini, “Dixí ají ui. Dixí íwo sijí unijoi.” uríagi o xwiyá Jisaso uríipi “Neparini.” niyaiwiri dijí nikwírorí xegí ají e náni nuri nuri ⁵¹óí e sá wejo wíápi tíni sini óíyo waríná xegí xináiwáni nimóniro omijí wíiarigíáwa óí e óróri niníro re urigíawixini, “Dixí íwo rixa sijí úníngini.” uríagía ⁵²o yarijí re wiñinigini, “Gíná nají imónfinigini?” uríagi awa re urigíawixini, “Agíná 1:00 p.m. imónáná wará ríá pirí píni wiárfinigini.” uríagía ⁵³xano re yaiwiñinigini, “Agíná Jisaso ‘Dixí íwo sijí unijoi.’ níriíná simixí píni wiáriárfáni?” niyaiwiri xíomí dijí niwikwírorí xegí íwiaxé eni dijí wikwírogíawixini. ⁵⁴Jisaso Judia piropenisíyo píni niwiárimi ámi Gariri piropenisíyo nemeríná emímí ámi bí apí ejinigini.

Sikwí ikí ejí womí nají imixijí nánirini.

5 ¹Jisaso e nemo niwearjisáná Judayí wigí yarigíápa Gorixo náni dijí moaniro aiwá Jerusaremiyo imixaríná o e náni niyoari nirémómáná ²—Jerusaremiyo ákjíjá íwí wiýi Sipisipíyí rinijíyí tíjí e ipí wá Xibiruyí píne tñi xegí yoí Betesaidai rinijíwá e riwojíwárini. Midimidáni ríwyí náni ají wiámíó wé wú mirinijerini. ³Ají wiámíó wé bí apí miriniye ámá simixí yarigíáyí tñi sijwí supárigíáyí tñi sikwí ikí egíáyí tñi sikwí wé kirinjí egíáyí tñi ayí obaxí e niwearo [iniigí yaromí éípi sijwí owinaneyiniri ɻweaarigíerini. ⁴Waíná waíná ajínají Gorixoyá

wo niweri ipíwámi yaromí méáná ámá simixí tígíayí go go xámi páwíáná xegí wará nañí imónariñí ejagi náni ḥweaarigíerini.] ⁵ Jisaso e níremori ámá e ḥweaarigíayí wo —O xegí simixípi yaríná xwiogwí 38 múronorini. ⁶ O e wejagi siñwí niwiniri “Simixí ejíná dání néra biñoríani?” niywíwiri nijíá e nimóniri náni re urijinigini, “Joxi ‘Nañí oimónimini.’ risimónarini?” uríagi ⁷ simixo re urijinigini, “Ámá roxini, ipíwá yaromí éáná ámá ipíyo ninimeari niwáripíri náni mayonirini. Niwaniñoni niwiápñimeámi nuri páwiminiri yaríná ámá wa xámi páwiarigíarini.” uríagi ⁸ Jisaso re urijinigini, “Niwiápñimeari dixí ikwiajwí nixoperi nimeámi ui.” uráná re ejinigini. ⁹ Nañí nimóniri xegí ikwiajwí nimeámi anjí ujínigini.

Síá ayi Sabaríá ayimírini. ¹⁰ Ayináni Judayí ámináowa nañí imóniomí re urigawixini, “Sabaríáyimi ejagi náni dixí ikwiajwí xe nimeámi ouniri siñwí ranipaxí mimónijwíni. ḥwfáriñi.” uríagía aí ¹¹ o re urijinigini, “Ámá nioni nañí nimixío, o ‘Dixí ikwiajwí nimeámi ui.’ níriagi nimeámi wariñini.” uríagi ¹² awa yariñí re wigawixini, “‘Dixí ikwiajwí nimeámi ui.’ go ririñoi?” yariñí e wíagía aí ¹³ ámá o xíomi nañí wimixío náni nijíá mimónipa nerí náni áwañí uripaxí mimónijinigini. Ayí ripi nánirini. Jisaso ámá e epíroyí egíáyo áwinimi dakwíagi nánirini.

¹⁴ E nemáná ejáná Jisaso ámá o anjí ridiyowá yarigíwámi rojagi niwiniri re urijinigini, “Aríá nii. Simixí joxi yariñípi rixa nañí imóniñigini. Xámi síipimi ámi bi wiári mûróniñípi siniginiri náni íwí ámi mepa éirixini.” rirariñini.” uráná ¹⁵ o nuri Judayí ámináowamí Jisaso náni re urijinigini, “Nañí nimixío, ayí orini.” uríagi náni ¹⁶ Jisaso Sabaríáyo omi nañí wimixíi ejagi náni awa “Ririxinií wikáríwanigini.” niywíwiro iwamíó e wianiro egíawixini. ¹⁷ E wianiro éagía aiwi Jisaso re urijinigini, “Amípí gí ápo bi píni miwiári anijí miní néra biñípi nioni eni axípi e nerí ámáyo arírá wiariñini.” uríagi náni ¹⁸ Judayí ámináowa rixa mekaxí nímero “Omi pikíwanigini.” rinigíawixini. O “Sabaríáyo ḥwfáriñi.” riniñípi niwiaíkiri éiyí nánini maríái, xewaniño Gorixo náni “Gí áporini.” nirirfná ayí réniñí rífyí, “Nioni Gorixo tíni xixeni imónijini.” éniñí rífyí náni eni e rinigíawixini.

“Ápo amípí fániñí niepíxíniасiñírini.” urijí nánirini.

¹⁹ Ayináni Jisaso niwiápñimeari “Xamiñoni bi osearimini.” nuriri xewaniño náni re urijinigini, “Aga nepa searariñini. Xewaxo xegí diñýyo dání amípí wí epaxí menini. Xano yariñípimi siñwí niwiniri apini yariñírini. Pí pí xano yariñípi xewaxo eni axípi e yariñírini. ²⁰ Ayí ripi náni searariñini. Xano xewaxomi diñí sixí nuyiri amípí xío yariñípi siwá wiariñírini. Soyíné ududí epíria náni emimí xewaxo agwi yariñípimi seáyi e imónijí bi éwiniginiñi wiepisináriñi. ²¹ Xano ámá piyíyo ámi siñí nimixíri diñí sixí umímoariñípa xewaxo eni xío xegí diñýyo dání

ámá xío wimónarijíyo anani dijí sixí umímoarinjírini. ²²Ripi eni xano ámá womi xwiyíá umeararijímani. Xewaxo ámá niyoní xwiyíá mearíwinigíniri wiijí eñagi nání oni xwiyíá meararijírini. ²³Ámá níni xanomi wé íkwiajwíyo ujwíraráragíapa xewaxomí eni axípi e éríxiniri ámá niyoní xwiyíá mearíwinigíniri míni wiñírini. Ámá xewaxomí wé íkwiajwíyo mujwíráripa yarigíayí xano, urowárénapijomi eni wé íkwiajwíyo mujwíráragíárini.” nuriri ²⁴re uriñinigini, “Aga nepa seararijini. Ámá xwiyíá nioní rarijápi aríá niro nioni nirowárénapijomi dijí wíkwíroro éíá guyí guyí rixa dijí niyimiñí imóniñípi tígíayírini. Wí xwiyíá meárinipíría nání mimóniñoi. Síá óí pearigíayíminí miwarijoi. Dijí niyimiñí imóniñí iníná njweapíráyímini waríjoi.” nuriri ²⁵re uriñinigini, “Aga nepa seararijini. Síá ámá piyiniñí imónigíayí mañí Gorixomi xewaxoyá aríá niwiro xídipíryí rixa aŋwi e nerí rixa parimojoi. Ámá aríá niwiro xixeni éíayí dijí niyimiñí imóniñípi iníná njweapíría nání meapíráoi. ²⁶Ayí ripi nánirini. Xano dijí niyimiñí imóniñípi míkí tíjo nimóniri ámá xío wimónarijíyo wiarijípa xewaxo eni dijí niyimiñí imóniñípi míkí tíjo oimóniri wiñírini. ²⁷Ripi eni xewaxo ámá imónijo eñagi nání anani ámá niyoní mí ómómiximí winíá nání eni imóniñinigíniri fániñí wiepíxíniasijírini. ²⁸Nioni searíápi nání dijí ududí miseainipani. Ayí ripi nání seararijini. Síá ámá xwáripáyo wegiá níniyí xewaxoyá mañí ráná aríá niwiro wiápñimeapíráyi aŋwi e nimóga barijagi nání seararijini. ²⁹Aríá niwiro xwáripáyo dání niwiápñimearóná nañí yarigíayí dijí niyimiñí imóniñípi iníná pírániñí njweapíría nání mearo sípí yarigíayí xwiyíá meáriniro epírárini. ³⁰Niiwaniñoni gí dijíyo dání amípí wí epaxí mimóniñini. Ápomi aríá wiarijápi tíni xixeni ámáyo xwiyíá umeararijárini. Nioni gí nimónarijípi mixídipa nerí nirowárénapijо wimónarijípi nixídirí nání ámáyo xwiyíá numeariríná xixeni ayo umeararijárini.” uriñinigini.

Jisaso nání áwaní rigíá nánirini.

³¹Ámi re uriñinigini, “Soyíné dijí re naiawiarijagía aiwi, ‘Xewaniño nání áwaní nearáná “Neparini.” wiaiwipaxí menini.’ naiawiarijagía aiwi ³²ámi wo nioní nání áwaní seararijírini. Nioni nání niseariríná ‘Ayí neparini.’ yaiwipaxírini.” nuriri ³³re uriñinigini, “Xámi segí wami wayí neameainí Jono tíñimini urowáráná o nioní nání áwaní niseariríná nepaxijí imóniñípi tíni xixeni searijínigini. ³⁴Soyíné re riseaimónarini, ‘Xewaniño nání áwaní rinarijípi aga ámá wí rarigíápími dání sopijí ononiri rarini.’ riseaimónarini? Oweoi, seyíné Gorixo yeáyí seayimixemeaní nání wayí neameainí Jono nioní nání searijípi miñí nirori seararijini. ³⁵O uyíwí ápiawí wearijípánijí nerí ámáyo wíá ókímixaríná soyíné xegí xwiyíá uyíwí wíánijí imóniñáná yayí axínáni egíawixini. ³⁶O nioni nání áwaní nisearítagi aiwi nioní nání áwaníñíjí

searipaxí imónijípí bi omi seáyi e wimónini. Emimí amipí gí ápo e epaxí imóníwinigíniri niapijípí nání rarijnini. Nioni emimí niseairíná api nioní nání áwanjí réninjí seararijírini, ‘Xegí xano urowárénapijorini.’ éninjí seararijírini. ³⁷Gí ápo, nioni nirowárénapijo eni nioni nání rixa áwanjí searijírini. Omi soyíné aríá bi wiyo xio imónijípí sijwí bi winiro megíáriini. ³⁸Xwiyáá xio searijíyí segí xwioxíyo miwenini. Ayináni ámá o nirowárénapijoni dijí minikwírojoi. ³⁹Soyíné dijí niyimijí imónijípí meáwanigíniro Gorixoyá Bikwíyo fá roro pariro yarigíáriini. Ríwamijí ayo níriniri eáninjípí nioni nání áwanjí rininjagi aí ⁴⁰soyíné dijí niyimijí imónijípí tígíáyí imónipírúa nání nioni tíamini mibipaxí seaimónariní.” nuriri ⁴¹re urijinigini, “Nioni ámá weyí nimérixiniri biñáoni menjagi aiwi ⁴²nioni soyíné nání nijíáriini. Soyíné Gorixomi dijí sixí uyarijíoyínémani. ⁴³Nioni gí dijíyo dání biñáonimaní. Gí ápo ninirípearí nirowárénapijoni aiwi soyíné minimíminarijoi. Ámá wo xio xegí dijíyo dání bánayí, anani numímínipaxoyínérini. ⁴⁴Soyíné ámá weyí oneamépoyiniri ero Gorixo —Oni ḥwíá imónijorini. O weyí oneameniri xio wimónarijípí mixídipa ero yarigíoyíné, soyíné sini e neróná arige nero dijí nikwíropíráoi? Oweoi!” nuriri ⁴⁵re urijinigini, “Nioni nání re miniaiwipa époyi, ‘Xanoyá sijwíyo dání nene xwiyáá neaxeckwímonírári.’ miniaiwipa époyi. Ámá seyíné seaxeckwímoní, ayí Mosesorini. Soyíné omi dijí niwikkwímóa nuro re yaiwiarigíáriini, ‘O arírá neainíáriini.’ yaiwiarigíáriini. ⁴⁶Amipí Moseso niriri eañípí dijí nikwíroro sijwiriyí, nioni nání niriri eañí ejagí nání nioni eni dijí nikwíroaniro egíáriini. ⁴⁷E nerí aí xio niriri eañípí nání dijí mikwíropa yarigíoyíné, soyíné arige nero xwiyáá nioniyápi eni dijí ikwíropíráoi? Oweoi wí e epaxí menini.” urijinigini.

Jisaso oxí 5,000 awí eánigíáyo aiwá mini wiñjí nánirini.

6 ¹Jisaso e nurárimo neméísáná ipí Gariri riniñíwámi —Ipí awá xegí yoí ámí bi Taibiriasiyí riniñíwárini. Awámi jíariwámi dání nání nuri ḥweajáná ²ámá obaxí emimí xio simixí yarigíáyo wiarijípí sijwí niwiga nuro nání epíroyí nero omi númi uxídaríná ³⁻⁴síá Judayí aiwá Añínajo Neamúroagoi riniñíyi nání imixipíri rixa aŋwí e imónijáná Jisaso díwíyo nání niyiri xegí wiepisarijowa tíni e éí niñwearo ⁵⁻⁶ Jisaso sijwí aníiyí winiñinigini. Ámá aga ayá wí epíroyí nero xio tíamini bimiarijagía niwiniri xio enípí nání nijíá nimóniri aiwi re yaiwijinigini, “Gí wiepisarijá Piripo nepa ejí neániri dijí ríá nikwíroní? Iwamíó owíwapiyimíni.” niyaiwiri re urijinigini, “Ámá tiyí aiwá nipíri nání ge bí nerí wianíwini?” uríagi ⁷Piripo re urijinigini, “None aiwá óí iniñí 200 tíni bí nerane yañí niwiranénayí, ámá re epíroyí egíáyí aga obaxí imónijagía nání woní woní bi onimiápi aí meapaxí imóninimeníjoi.” uríagi ⁸wiepisarijíyí wo —O Saimoni Pitaomí xogwáo Adíruoyi

riniñorini. O re urinjinigini, ⁹“Íwí woyá bisíkeríá pirawá barí tíni imixiniñí wé wú tíni peyí orá biaú tíni nejagi aiwi ámá obaxí epíroyí egíá tíyo yaní wipaxí rimónini? Oweoi!” uríagi ¹⁰Jisaso ará xwapí ejé náni wiepisariñowami re urinjinigini, “Ámá níni éí ojweápoinirí urípoyi.” uríagi wiepisariñowa Jisaso uríipa eáná oxí níni éí lweañaná fá rófayí 5,000 imóniñigini. ¹¹Jisaso ámá níni éí lweáagía niwiniri bisíkeríá pirawá barí tíni imixiniñípi nimeari Gorixomi yayí niwimáná ámá e éí lweagíáyo yaní nimeri niwia ujinigini. Peyí orápiáu eni nimeari axípi neríná wigí onaneyiniro wimónariñípi tíni xixení niwia ujinigini. ¹²Rixa apáni níniro agwí ími uyágí niwiniri wiepisariñowami re urinjinigini, “Wí xwiríá mikixepa oépoyinri níniro tíapia awí eaamépoyi.” uríagi ¹³awa bisíkeríá pirawá barí tíni imixiniñí wé wú api ámáyí níniro tíapia awí neaemero soxí fá xwé wé wúkaú sikwí waúmi aumaúmí nero magwí miárigíawixini. ¹⁴Ámáyí emímí Jisaso wíwapiyípi siywí niwiniro náni re rinigíawixini, “Neparini. Wíá rókiamoariñí xwíá tíyo binío orini.” rinariñagía ¹⁵Jisaso xíomí mixí ináyí imixipíri náni miwimónariñagi aí ayí “fá nuxerane mixí ináyó oimixaneyí.” yaiwiariñagía diñí adadí niwiri nijá nimóniri náni ayo e niwárimí xegípi díwí miñyó náni yijinigini.

Jisaso ipí Gaririyo xwiriñwí nosaxa uñí nánirini.

¹⁶Síápi tíni xegí wiepisariñowa ipí imají e náni niwero ¹⁷ewéyo nipixemoániro Kapaneamí náni oriwámí dání xemoaniro náni nimeámi nuro rixa síá yiniñáná Jisaso awami sini miwímeáími ejáná re ejinigini. ¹⁸Ríwipí xwé eri ipí imeamíkwí eri yaríná ¹⁹wiepisariñowa ewéyo nireaxa nuro sini ipíyo áwini e kiromita wé wúrani, wé wiúmi dáñí worani, núíasáná wenijí ézáyí winigíawixini. Jisaso ewé tíamini ipíyo xwiriñwí nosaxa bariñagi winigíawixini. Siywí e niwiniro éí yariñagía aí ²⁰o re urinjinigini, “Ananire. Nionirini. Wáyí mepaní.” uríagi ²¹awa omi rixa “Re xemónapei.” uraniro yaríná re ejinigini. Rixa ipíyo jíariwámíni aní wigí diñí niyaiwiro warigé iwiékínameagíawixini.

Ámáyí Jisaso náni píá egíá nánirini.

²²Ámá oriwámí dání bisíkeríá níe sá wegíayí wíápi tíni niwiápínamearo re yaiwigíawixini, “Agíná ewé ámi wí re miwé ná báni wejagi winíwanigini. Nene siywí winiñáná Jisaso xegí wiepisariñowa tíni ewépámi nipixemoániñagía niwinirane wiepisariñowaní nipixemoániro warijagía winowáriwanigini.” yaiwiarná ²³ewé wí aní yoí Taibiriasi dání bisíkeríá Ámináo xegí xanomí yayí niwiri wíagi níe náni bána ²⁴ámá e epíroyí egíayí Jisaso sini wigí tié miñweañagi winiro wiepisariñowa eni miñweañagía winiro nerí náni ewé bíayo nipixemoániro Jisaso náni Kapaneamíyo píá yaniro ugíawixini.

“Nioni aiwá ajínamí dámíniñjí imóniñjáonirini.” urijí nánirini.

25 Ayí ipíyo jíariwáminí Jisaso Kapaneamiyo ḥweaqáná niwímearo re urigíawixini, “Nearéwapiyariñoxini, joxi re náni gíná bíoñxi?” uríagá
 26 Jisaso re urijinigini, “Aga nepa searariñini. Seyíné emimí nioni seaíwapiyápi sijwí niwiniróná siwáñijí niseairi seaíwapiyiminiri éapi
 náni níjíá nimóniro náni nioni náni píá riyariñoi? Oweoi, seyíné bisíkeriá
 niniróná agwí ími seayí ejagi náni nioni náni píá yariñoi.” nuríri
 27 ewayí xwiyá re urijinigini, “Aiwá piyí pénariñípi meaaniro náni mepa
 nero aiwá níñiríñípmi dámí dijí niyimíñjí imónipaxípi meaaniro náni
 éríxini. Aiwá api ámá imóniñjáoni anani seaiapipaxírini. Ápo Gorixo
 ‘Mímíwiároariñoríani?’ niniaiwíri xío e éwiniginiri nírípeañoni aiwá
 api ananí seaiapipaxírini.” uríagí 28 ayí re urigíawixini, “Nene pí neríná
 Gorixo ámá e oépoinirí wimónariñípi yaníwíni?” uríagá 29 Jisaso re
 urijinigini, “Seyíné ripí neróná Gorixo wimónariñípi yariñoi. Ámá xío
 nirowárénapiñoni dijí ninikwírorónayí, xío wimónariñípi yariñoi.”
 uríagí 30 ayí re urigíawixini, “Nene sijwí niwinirane dijí ríkwíroani
 náni pí emimí neaíwapiyirífini? Joxi aga píyí eríñi? 31 Bikwíyo xwiyá re
 níriniri eánijípa, ‘O aiwá nípíri náni ajínamí dámí wiñinigini.’ níriniri
 eánijípa negí aríowa ámá dijí meanje nemeróná aiwá manái ríñijípi
 —Aiwá api Gorixoyá dijíyo dámí xegípi weagípirini. Aríowa ámá dijí
 meanje nemeróná aiwá api nagíárini.” uríagá 32 Jisaso re urijinigini,
 “Nioni aga nepa searariñini. Aiwá ejíná ajínamí dámí seaapiño, ayí
 Mosesomaní. Agwí ení aga aiwá nepaxiñípi ajínamí dámí seaapariño,
 ayí gí áporini. 33 Aiwá nepaxiñí ápo Gorixo seaapariñípi, ayí aiwá
 ajínamí dámí niweapiri ámá xwiá tíyo ḥweagíá dijí niyimíñjí tígíáyí
 imónipíriá náni sixí umímoariñoríni.” uríagí 34 ayí re urigíawixini,
 “Ámináoxini, aiwá joxi nearariñípi íníná neaiapírixini.” uríagá
 35 Jisaso re urijinigini, “Aiwá nepaxiñí dijí niyimíñjí imónipíriápi, ayí
 níonirini. Ámá nioni tíamini bíá giyí giyí ámí agwí wipaxí menini.
 Nioni dijí nikwíróíá giyí giyí ámí iniígi náni bí gwíni yeáyí wipaxí
 mimónini. 36 E niseairiri aiwi nioni re searíánigini, ‘Seyíné emimí nioni
 ejápi sijwí ninaniro aiwi “Oríani?” niniaiwíro dijí minikwíroariñoi.’
 searíánigini. 37 E nerí aí ámá ápo ‘Dixírini.’ níñiriri niapiñíyí níni xixeni
 dijí ninikwíroro nioni tíamini bipíráriñi. Nioni tíamini bíáyí mixí wí
 umáinimíámani. 38 Nioni ajínamí dámí niweapirína nioni gí nimónariñípi
 emíániri weapiñjáonimaní. Nioni nirowárénapiño wimónariñípi
 emíániri niweapiri náni ámá xíoyá dijí tñi nioni tíamini bíáyí mixí wí
 umáinimíámani. 39 Nioni nirowárénapiño e éwiniginiri wimónariñípi, ayí
 ripírini. Nioni ámá xío niapiñíyí wíyo miyoríripa eri síá yoparíyi imónáná
 ámí wiápíñimeapírúa náni dijí sixí umímorí emíá náni wimónariñfrini.
 40 ‘Gí ápo e éwiniginiri wimónariñípi, ayí ripírini.’ searariñini. O ámá

xewaxoni sijwí ninaniro dijí nikwírófá giyí giyí dijí niyimiñípi tígíáyí imónipírúa náni wimóniri nioní síá yoparíyimi ayí ámi wiápíñimeapírúa náni dijí sixí umímómía náni wimóniri yariñírini.” urijinigini.

⁴¹ Judayí xewanijo re riníipi náni, “Aiwá ajínami dání weapiñípi, ayí nionirini.” riníipi náni anijúmí niriniro o náni ⁴² re rinigíawixini, “Jisaso ro Josepomi xewaxo menírani? Xaniyaú náni nene majíárani? O arige neri ‘Ajínami dání wepíñijáonirini.’ ríá rarini?” rinariñagía ⁴³ Jisaso re urijinigini, “Pí náni anijúmí niriniro rinariñoi? ⁴⁴ Ámá wo aí xewaníjoyá dijíyo dání nioní tíamíni bipaxí menini. Ápo, nirowárénapijo xe o tíamíni ouníri dijí ukikayoñánání nioní tíamíni bipaxírini. Ayí síá yoparíyimi wiápíñimeapírúa náni nioní dijí sixí umímómíárini. ⁴⁵ Ríwamijí wíá rókiamoagíáwa eagiáyo re rinini, ‘Gorixo ámá niyoní wíwapiyinírárini.’ rinini. Ayináni ámá ápo wíwapiyáriná ariá wigíá giyí giyí níni nioní tíamíni barigíárini. ⁴⁶ Gorixo wíwapiyijí aiwi ayí wí Gorixomi sijwí winigíá náni mirariñini. Ná woni Gorixo tíjí e dání biñáoni ápomi sijwí winijáriní. ⁴⁷ Aga nepa searariñini. Nioní dijí nikwírófá giyí giyí dijí niyimiñí íníná ñweapírúa náni tígíáyírini. ⁴⁸ Aiwá niniríñípimi dání dijí niyimiñí imónipaxípi, ayí nionirini. ⁴⁹ Ejíná segí seáríawéyí ámá dijí meanje nemeróná aiwá manái riniñípi niniro aiwi niñweagíasáná pegíawixini. ⁵⁰ Aiwá ajínami dání weapiñí ripi xegí bixiní. Ámá ninirínayí, nipecírámani. ⁵¹ Aiwá dijí niyimiñí imónipírúa náni anínamí dání weapiñípi, ayí nionirini. Ámá giyí giyí aiwá ripi ninirínayí, anijí íníná ñweapírúa náni. Aiwá ámá xwíá rírimí ñweagíá níni dijí niyimiñí tígíáyí nimóniro íníná ñweapírúa náni miñi wimíápi, ayí gí warápirini.” urijinigini.

⁵² Judayí wigípi xwíyá ximiximí niniro re rinariñagía, “Ámá ro arige neri xíoyá wará naníwá náni neaiapinírárani?” rinariñagía ⁵³ Jisaso re urijinigini, “Aga nepa searariñini. Seyíné ámá imónijáoniyá warápi minipa ero ragípi minipa ero nerónayí, dijí niyimiñí imónijípi tígíáyíne menini. ⁵⁴ Gí wará níro gí ragí níro éíá giyí giyí dijí niyimiñí imónijípi tígíáyí enagíá náni síá yoparíyimi owiápíñimeápoyníri dijí sixí umímómíárini. ⁵⁵ Gí wará ripi aiwá nepaxijí imóniri gí ragípi iniigí nepaxijí imóniri enagí náni searariñini. ⁵⁶ Ámá gí wará níri ragí níri éí go go nioní tíni nikumixinírai nawíni imónijwii. Nioní ení xío tíni nikumixinírai nawíni imónijwii. ⁵⁷ Ápo, dijí niyimiñípi míkí tíjó nirowárénapiñírini. Ápo e ejí enagí náni nioní ení dijí niyimiñípi míkí tíjáoni imónijini. Ayináni go go níbirí nioní nininirínayí, nioní ení dijí míkí tíjáoni enagí náni xío ení dijí niyimiñí íníná ñweanía náni tíjí wo imóninírárini. ⁵⁸ Aiwá ajínami dání weapiñí ripi náni searariñini. Ripi aiwá ejíná negí aríowa niniro niñweagíasáná pegíápi yapí mimónini. Go go aiwá ripi ninirínayí, dijí íníná ñweanía náni tíjí wo imóninírárini.” urijinigini. ⁵⁹ Jisaso rotú aní Kapaneamíyo mirinijiwámí dání nuréwapiyirína e nura uñinigini.

Xwiyáá dijí ikwíróáná dijí niyimijí imónipaxípi urijí nánirini.

⁶⁰Ayináni xegí wiepisarijíí obaxí amipí o nuréwapiyiríná nura úipi aríá niwiróná re rigfawixini, “Xwiyáá o rarijípi ududí inijípi rarini. Ámá go xixeni aríá winiríenijoí?” rarijagía aiwi ⁶¹Jisaso xegí wiepisarijíí obaxí o ríípi náni anijúumí irinarijagía nijíá nimóniri re urijinigini, “Xwiyáá ududí seainipaxí searíapími dání róreámioarijoi? Nioni píni niniwiárimi upíri riseaimónarini? ⁶²Seyíné ámá imónijáoni xewanijoni weapinaé náni ámi peyarijagi ninanirínayí, pí wipíri seaimóniníráriani? Sini píni niniwiárimi upíri náni seaimóniníráriani?” nuriri ⁶³re urijinigini, “Dijí niyimijí ínína ɣweapírla náni wiarijípi, ayí kwíyí Gorixoyápirini. Ámáyí wigí ejí eánigíá tíni wí e imónipaxí menini. Xwiyáá nioni searíapi ámá dijí nikwírorijípmi dijí ínína ɣweapírla náni kwíyí ewearínjípirini. ⁶⁴E neri aí wiýné xwiyáá nioniyá sini dijí minikwíroarijoi.” urijinigini. Jisaso iwamíó dání ámá xíomí dijí miwikwíróráyí náni nijíá imóniri xío náni miyí uriníó náni eni nijíá imóniri ejó ejagí náni e nuriri ⁶⁵re urijinigini, “Wiýné dijí minikwíroarijagía náni re searfanigini, ‘Ápo ámá go go nioni tíjí e xeouniri siywí miwinipa nerínayí, o nioni tíáminí wí bipaxí menini.’ searfanigini.” urijinigini.

⁶⁶Xwiyáá api nura úí ejagí náni xegí wiepisarijíí obaxí omi píni niwiárimi nuro ámi o tíni nawíni bi ají memegíawixini. ⁶⁷Ayináni Jisaso xegí wiepisarijíí wé wúkaú síkwí waú awami re urijinigini, “Soyíné eni ‘Rixa píni niwiárimi owaneyí.’ riseaimónarini?” uríagí ⁶⁸Saimoni Pitao re urijinigini, “Ámináoxíni, none go tíáminí waníwini? Xwiyáá dijí niyimijí tíjwáone imónaní náni imónijípi joxini tíjoxirini. ⁶⁹None rixa dijí nírikwírorane nijíá re imónijwini, ‘Joxi siyikwí míniyí Gorixo rírípeajoxíráni? Yeáyí neayimíxemeaña náni aríowayá xwíá piaxfyo dání iwiaroníoyí rarijwáo, ayí joxirini.’ niyaiwirane nijíá imónijwini.” uríagí ⁷⁰Jisaso re urijinigini, “Nioni ámá wé wúkaú síkwí waú soyíné misearípeapa rejanigini? E neri aí woxi oboxíniyí imónijini.” urijinigini. ⁷¹Isikarioti dání Saimonomi xewaxo Judaso —O wiepisarijíí wé wúkaú síkwí waú awa worini. O xío náni miyí uriníó ejagí náni e urijinigini.

Jisasomí xogwáowa xíomí dijí miwikwírogíá nánirini.

7 ¹Jisaso e niyárimo néisáná Judayí ámináowa xíomí pikianiro náni mekaxí mearijagía nijíá nimóniri náni “Judia piropenisíyo oememini.” miwimóní Gariri piropenisíyo ají emearíná ²aiwá Judayí ají pákí pákí iniýíyo niýwearíná imixayarigíápi —Aiwá api, ayí ejíná íwiárawé Moseso tíni nemeróná seníá ajíyo niýweaxa wagíápi náni dijí winini náni xwiogwí ayí ayo Judayí wigí ajíyí píni niwiárimi

nuro síá wé wíúmi dájí waú wo ají pákí pákí iniñíyo niñwearo aiwá imixarigíápirini. Aiwá api rixa ajwi e imóniñáná³ xogwáowa re urigíawixini, “Dixí wiepisariñí wíniyí ení emímí amípí joxí yariñípi siñwí winipíri náni ají re píni niwiárimi Judia piropenisíyo náni ui.⁴ Ayí ripí náni rirariñwini. Ámá wo ámá níni xío náni nijíá oimónípoyiniri niwimónirínayí, xegí yariñípi íními yariñímani. Emímí joxí yariñípi nepa nerínayí, jiwaníjoxí nurí ámá niyfyá siñwíyo dání siwá winiríni.” urigíawixini.⁵ Awa xegí xogwáowa aí diñí miwíkwíropa nero náni e urigíawixini.⁶ Jisaso re uriñinigini, “Soyíné upíríná anani gíni gíná upírúa náni imóniñagi aiwí nioní umíáiná síní mimónini.⁷ Ayí ripí náni seararijini. Ámá xwíá tfyo dájí níniyí soyíné tíni símí tíni inipaxí mimóniñoi. E nerí aiwí nioní wigí yarigíápi náni ‘Sipírini.’ nuriri waropári wiarariñagi náni símí tíni niariñoi.⁸ Segípi aiwá nene xwiogwí o omí imixayariñwápi náni yoápoyi. Nioní gí umíáiná síní mimóniñagi náni wí umíméini.”⁹ nurárimi Gariri piropenisíyo ñweañinigini.

**Jisaso aiwá ají pákí pákí iniñíyo niñwearóná
imixarigíápi náni yoají nánirini.**

¹⁰ Jisaso, xexirímeáowa rixa aiwá api náni yoáíámi ejáná xío ení ámáyá siñwíyo dání miyoá yumíí íními niyiri Jerusaremí nirémori ñweañáná¹¹ Judayí aiwá imixarigíe xío náni píá néra nuro “O gerini?” niriga nuro¹² ámá e epíroyí egíáyí ikeagigwí ayá wí niriga nuro wí “Ámá nañorini.” riro wí “Oweoi, nañomani. Ámá niyoní diñí nukinimixiri xeñwími nipemeámi warijorini.” riro nero aiwí¹³ Judayí ámináowa náni wáyí nero náni ámá wí o náni ámá símimají e dání mirinigíawixini.

¹⁴ Jisaso síá aiwá imixarigíáyí rixa áwini e imóniñáná ají ridiyowá yarigíwámí náni nurí nípáwiri ámáyó uréwapiyáríná¹⁵ Judayí ámináowa diñí ududí niwiniro re rigíawixini, “Aríre nerí nijíá o rariñípi nimóniri ría rarini? Sikuríá menjoyoi.” rariñagía¹⁶ Jisaso re uriñinigini, “Xwíyíá nioní searéwapiyariñápi nioní gípimaní. Nioní nirowárénapiñoyápirini.¹⁷ O wimónariñípi oemini.” wimónariñí giyí giyí nioní searéwapiyariñápi náni nijíá nimóniri re yaiwipaxírini, ‘Gorixoyá diñíyo dání ría nearéwapiyariní? Xío xegí diñíyo dání ría nearéwapiyariní?’ niyaiwiri nijíá imónipaxírini.¹⁸ Ámá go go xío xegí diñíyo dání nirirínayí, ámá weyí onimépoyiniri yariñíri. E nerí aí ámá níni ámá xíomi urowárénapiñomi weyí oumépoyiniri yarijo, o aga nepaxijorini. Yadimiñí yariñorini.¹⁹ Ejíná Moseso ñwí ikaxí níriniri eániñípi miseaiapípa reñinigini? E nerí aí soyínéyá wo aí ñwí ikaxí eániñípi pírániñí xídarinímani. Pí náni soyíné nioní nípikaniro yariñoi?” uríagi²⁰ ámá e epíroyí egíáyí re urigíawixini, “Imíó xixéroariñí roxini, ámá giyí ripikianiro yariñagía rariñini?” uríagía²¹ Jisaso re uriñinigini, “Nioní emímí ná bini éagi seyíné síní ududí ikárinariñoi.²² Moseso ñwí

ikaxí ‘Segí niaiwíyo nixirimáná síá wé wíúmi dájí waú wo müróáná síá ayimi iyí símí síó wákwiírixini.’ riijírini. E niseariri aiwí ayí Moseso maríái, negí aríowa siwí apí érowiápínígírári. Ayínáni seyíné segí niaiwíyí iwjí ikaxí riniñípi nixídirínpími dání naají oimónípoyiniri Sabaríáyo aiwi iyí símí síó wákwiariigírári. ²³ Seyíné ‘Naají nerane iwjí ikaxí Moseso niriri eanípi píri miwiaíkipa oyaneyi,’ niyaiwiro Sabaríáyo eni iyí símí síó wákwiariigírári. Seyíné e yarigíá ejagi náni pí náni nioni ámá womi Sabaríáyo naají wimixíápi náni wikí nónarijo? ²⁴ Siywí tímíni niwinaxídiro míripa époyi. Xío yariñagípi eni mí nómixirína ríírixini.” urijinigini.

Jisaso náni “Kiraisoríani? Woríani?” rinigíá nánirini.

²⁵ Ámá Jerusaremí iweagíáyí wí re nira ugíawixini, “Ámá ro ámá nipíkianiro egíó menirani? ²⁶ Siywí winípoyi. Ámá níni arfá egé siyáni nirori rariñagi aí mebá neameñweagíáwa omí xwiyíá bi murarijo. Awa ‘Ámá ro Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeánía náni aríowayá xwíá piáxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáo, ayí oríani?’ miyaiwipa riýarijo? ²⁷ E neri aí ‘Ámá o Kiraiso, ámá aríowayá xwíá piáxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáoríani?’ wiaiwipaxí menini. Ayí ripi nánirini. Nene xináí xíomí xírije náni nijíá imóniñwíni. E neri aiwí Kiraiso, ámá Gorixo yeáyí neayimixemeánía náni urowárénapiñío imóniníániyí ámá wo ‘E dájorini.’ ripaxí menini. Ayínáni ‘O Kiraisoríani?’ wiaiwipaxí mimóniñwíni.” rariñagíá ²⁸ Jisaso aji rádiyowá yarigíwámi dání nuréwapiyirína ejí tíni niriri re urijinigini, “Seyíné nepa nioni náni nijíá ero ‘O e dájorini.’ ripaxí imóniro yarigíáyínérani? Nioni gí dijí tíni biñámani. Nepaxiñí imónijo —O soyíné majíorini. O nioni nirowárénapiñírini. ²⁹ O tíjí e dání biñáoni ejagi náni o nioni nijíári. O nioni nirowárénapiñírini.” uríagi náni ³⁰ omí fá xiraniro nero aiwí fá xiripaxíná sini mimóniñagi náni fá bi mixirigíawixini. ³¹ E neri aí ámá e epíroyí egíáyí obaxí wí dijí niwikwíroro re nira ugíawixini, “Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeánía náni aríowayá xwíá piáxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáo nimónirína emímí ámá ro yariñípimi nimúrori eníáraní? Oweoi.” rigíawixini.

Jisasomi fá oxirípoyiniri urowárigíá nánirini.

³² Parisiowa ámá e epíroyí egíáyí Jisaso náni ikeagigwí e rariñagíá arfá niwiro náni awa tíni apaxípániyí imónigíá xwéowa tíni dijí axípi nixiriyo Jisasomi fá oxirípoyiniri rádiyowá yarigíwámi awí mearoarigíá wamí urowáríágíá awa nuro o uréwapiyarije rémóagíá ³³ Jisaso re urijinigini, “Seyíné tíni re bi onimiápi niñweámoni gí nirowárénapiño téé náni umíári. ³⁴ Rixa úáná seyíné nioni náni píá niniro aiwí wí siywí nanípírámani. Seyíné nioni iweámíáé upaxí wí mimóniyo.”

uríagi³⁵ Judayí ámináowa re rinigíawixini, “O gimi náni uminiri rarini? Aga gimi náni úáná nene o náni píá meginaníwárini? Negí ámáyí Girikiyí anjyo ḥweagíámi náni nuri émáyo uréwapiyimánirí ría neararini? ³⁶ Xwiyáá o re ríípi, ‘Seyíné nioni náni píá níniro aiwí wí siŋwí nanipírámani. Seyíné nioni ḥweámíáé upaxí wí mimóninjoi.’ ríípi pí niyaiwirí ría rijoi?” rinigíawixini.

Iniigí oyá tíijí náni uriŋí nánirini.

³⁷Síá aiwá api imixarigíáyí yoparíyi —Ayi seáyi e imóninjíyirini. Síá ayi imóninjáná Jisaso éí nírorí ejí tñí re riŋníngini, “Ámá iniigí náni gwíní yeáyí wí giyí giyí nioni tíamíni nibiro iniigí onípoyi. ³⁸Nioni diŋí nikwíróíá giyí giyí Bikwíyo níriníri eániŋí ripí tñí xixeni imónipíráoi, ‘Wigí xwioxíyo ná ínimi dání iniigí diŋí niyimíŋí imixariŋípi oyá tíijí pweníráini.’ níriníri eániŋípi tñí xixeni imónipíráoi.” uriŋinigini.
³⁹Jisaso e níriríná kwíyí Gorixoyá xíomí diŋí wikwíróíáyí meapírápi náni e uriŋinigini. Íná Jisaso sini aŋínami niþeyiri mikníipa éíná ejagi náni Gorixo sini xegí kwíyípi ámáyo sixí mumímopa yaqínáriní.

Jisaso náni diŋí xixegíni tñí nepayoro rigíá nánirini.

⁴⁰Ámá e epíroyí egíáyí o e rariŋagi aríá niwiro wí re nira ugíawixini, “Aga neparini. Ámá ro wíá rókiamoagí nene xwayí naniri ḥweajwáorini.” nira waríná ⁴¹wí re nira ugíawixini, “‘Ámá ro Gorixo yeáyí neayimixemeánia náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo, Kiraisorini.’ neaimónarini.” nira waríná wí re nira ugíawixini, “Gariri piropenisíyo dáŋí wo Kiraiso, ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo imónipaxírani? Oweoi, e dáŋí wo ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo imónipaxí menini. ⁴²Bikwíyo re mirinípa reni, ‘Kiraiso, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariŋwáo negí aríó Depitoyá iwiáriawé wo imóniníráini. Aŋí Betirexemi —Ejíná Depito xegí ḥweaagerini. Omi e dání xiriníráini.’ mirinípa reni?” nira nuro náni ⁴³ámá e epíroyí egíáyí o náni diŋí xixegíni tñí nepayoro níriróná ⁴⁴wí “Rixa íá oxiraneyi.” niwimóniri aiwí omi íá bi mixirigíawixini.

Judayí mebáowa Jisasomi diŋí miwikwírogíá nánirini.

⁴⁵Rídiywá yarigíiwámi awí mearoarigíáwa ámí nuro apaxípániŋí imónigíá xwéowami tñí Parisiowami tñí wímeááná awa re urigíawixini, “Pí náni omi íá mixíri anipáoyíné barijoi?” uríagía ⁴⁶awí mearoarigíáwa re urigíawixini, “Ejíná aiwi ámá o nearéwapiyariŋípa wo minearéwapiyagírini.” uríagía ⁴⁷Parisiowa ikayíwí nuriro re urigíawixini, “Soyíné eni rixa diŋí niseakinimixíri xeŋwími niseaipemeámi mupa reŋoi?” nuriro ⁴⁸re urigíawixini, “Seamejweajwáone worani, Parisione

worani, omi diñj bi wiwkfróírani? Oweoi! ⁴⁹E nerí aí ámá epíroyí egfá jíayí jwí ikaxí níriniri eániñípi nání pírániñí njíá mimónipa nero nání Gorixoyá sijwíyo dání anínpíríá nání ramixáriniñíyírini.” uríagá ⁵⁰Nikodimaso —O eni Parisi worini. Xámi árfwiyimi nuri Jisasomi niwímeari yariñí wijorini. O niwiápínameari re uríjinigini, ⁵¹“Negí jwí ikaxí níriniri eániñíyo bí ripi ririnini, ‘Ámá womi xío rinariñípi aríá miwipa eri o yariñípi pírániñí njíá mimónipa eri nemáná anani xwiyáá umeáripaxírini.’ ririnini?” uríagi ⁵²awa ikayíwí re urigáawixini, “Joxi eni Gariri dágj iwoxírfani? Bikwíyo pírániñí fá rori píá merí nerínayí, joxi re niyaiwiri njíá imónirífini, ‘Wíá rókiamoariñí wo Gaririyo dání imónariñímani.’ niyaiwiri njíá imónirífini.” urigáawixini.

Apixí fwí inijí wími xwírixí umeagfá nánirini.

⁵³ Ámá níni wigí anjí xixegníyo umíagfá aiwi

8 ¹Jisaso díwí xegí yoí Oripioyo nání nuri ²sá wejo wíá móniñími ámi niwiápínameámi nibiri anjí ridiyowá yarigíwámi nipáwiri ámá níni xío tímáminí baríngája nání o éí niywéamáná uréwapiyarína re ejinigini. ³Jwí ikaxí eániñípi mewegíawa tíni Parisiowa tíni awa apixí ámá wí fwí inariñagi winimeáíá wími niméra nibiro áwiní e éí nurarárimáná ⁴omi re urigáawixini, “Nearéwapiyariñoxini, apixí rí fwí inariñagi wíniameáírini. ⁵Apixí ríniñí imóniñíyí nání jwí ikaxí Moseso níri eanjípími dání re ríniñí, ‘Síjá tíni iwanjí nearo pikíírixini.’ ríniñagi aí joxi píoi ríriñí?” urigáawixini. ⁶Ríwéná o Moseso rijípi niwiaíkiri xegí bí ríipími dání xwiyáá uxekwímoaneyiniro iwamíó niwíwapíyo e uríagá aiwi o ípípá éí niywéamáná xwiyáyo webíá tíni ríwamiñí neari ⁷awa aríkí ámí ámi yariñí wiayariñagá o ámi éí nírori re uríjinigini, “Soyíné woxí goxí fwí bi miyariñoxí xámi ímí síjá eai.” nuriñí ⁸ámí ípípá éí niywéari xwiyáyo ríwamiñí eaaríná re ejinigini. ⁹Awa Jisaso e uríagi aríá niwiro woni woni Jisaso tínjí e píni niwiárimi nuróná ámináowa xámi numearo níni rixa núáná apixíni xegí xewini Jisasoyá símí e éí rojagi niwiniri ¹⁰ámi éí nírori ímí re uríjinigini, “Ineyí, ámáyí gíminirini? Ayí wo xwiyáá miremearíírani?” uríagi ¹¹í re uríjinigini, “Ámináoxini, wo xwiyáá minimearíírani.” uríagi Jisaso re uríjinigini, “Nioni eni xwiyáá wí rimearaméini. Dixí anjí ui. Re dání ámí fwí bi minipa éírixini.” uríjinigini.

“Nioni ámá nání uyíwíniñí imóniñáonirini.” uríjiní nánirini.

¹²Jisaso ámi re uríjinigini, “Nioni ámá xwíá tíyo jweagfá niyoní uyíwí wiánijí wókímixariñáonirini. Ámá nioni nixídíáyí síá yiniñímíni anjí emepíriá menini. Wíá diñj niyimíñí tígíáyí imixipaxí imóniñípi wókímixinírani.” uríagi nání ¹³Parisiowa re urigáawixini, “Joxi e ríipi jiwaníñoxí símeanjí míkoxíñíjí nimóniri áwanjí rinariñagi nání

‘Neparini.’ niyaiwirane aríá seaanímewíni.” uríagía ¹⁴ Jisaso re uríjinigini, “Nioni aí niiwaniñoni náni áwaní rinariñápi, ayí neparini. Ayí rípi náni searariñini. Ge dání ría bijaniginiri gimi náni umíárfániri imóniñípi náni nijíá nimóniri náni searariñini. E neri aí soyíné nioni biñaé nánirani, nioni umíáe nánirani, majíá nimóniro náni nirariñoi.

¹⁵ Soyíné ámá xwiá tíyo dájíyí yarigíápa siywí tímíni niwinaxídiro rariñagía aí nioni ámá womi aí siywí tímíni niwinaxídiro xwiyáá mumearariñini. ¹⁶ Nioni xwiyáá numeariri siywíriyí, nioni gí dijí tímí mepa neri ápo, nirowárénapiñoyá dijíyo dání neri náni nepa xixeni imóniñípi tímí umearípaxírini. ¹⁷ Segí ɻywí ikaxí eánijíyo aí re níriniri eánini, ‘Ámá waú xwiyáá áwaní níriríná axípíni nírirínayí, xwiyáá apí nepa imónini.’ níriniri eánini. ¹⁸ ‘Nioni niiwaniñoni náni áwaní seariniri ápo, nirowárénapiñyo eni nioni náni áwaní seariri yariñagi náni soyíné nioni searariñápi náni “Neparini.” yaiwipaxírini.” uríagía ¹⁹ awa re urigíawixini, “Dixí ápo ge ɻweani?” uríagía o re uríjinigini, “Soyíné nioni náni nijíá mimónipa ero gí ápo náni nijíá mimónipa ero yariñoi. Soyíné nioni náni nijíá nimóniro siywíriyí, gí ápo náni eni nijíá imónaniro éfáriñi.” uríjinigini. ²⁰ Añí ridíyowá yarigíiwámi Gorixo náni nigwí tarigíá tímí e dání nuréwapiyiríná xwiyáá apí urariñagi aiwi omí fá xíripíríiná sini mimónihagi náni fá bi mixirigíawixini.

“Nioni umíáe náni soyíné wí upaxí meníni.” uríjí nánirini.

²¹ O ámi re uríjinigini, “Nioni píni niseawiárimi úáná soyíné nioni náni píá níriro aí segí íwí yarigíápi sini yokwarimí minijáná pepíríárini. Nioni umíáe soyíné bipaxí wí mimónijo.” uríagía ²² Judayí ámináowa re nira ugíawixini, “O ‘Nioni umíáe soyíné bipaxí mimónijo.’ ríagi náni xewaniño pikníminiri náni minearipa riyaní?” nira waríná ²³ o re uríjinigini, “Nioni eramí dájonirini. Soyíné birami dájoyínérini. Soyíné xwiá tíyo dájoyínérini. Nioni xwiá tíyo dájónimaní. ²⁴ Ayináni re searíini, ‘Segí íwí yarigíápi sini yokwarimí minijáná pepíríárini.’ searíini. Ayí rípi searariñini. Soyíné dijí ninikwíroro ‘Ayí orini.’ miniaiwipa nerónayí, segí íwí yarigíápi sini yokwarimí minijáná pepíríárini.” urariñagi ²⁵ awa re urigíawixini, “Goxirini?” uríagía Jisaso re uríjinigini, “Nioni iwamíó dání searagáoni onirini. ²⁶ Soyíné yarigíápi náni xwiyáá searimearimi náni xwiyáá xwapí xíriñáonirini. Soyíné aríá miniariñagía aiwi nioni nirowárénapiñyo nepaxiñorini. Amípí omí aríá wiñápi ámá níni aríá egé dání rariñárini.” uríagía aiwi ²⁷ ayí majíá nimóniro “Ápo Gorixo náni ría neararini?” miyaiwariñagía náni ²⁸ Jisaso re uríjinigini, “Soyíné ámá imóniñáoni íkíáyo niyekwiroáripíri seayí e ninimíeyoaríná nijíá ‘Ayí orini.’ imónipíríárini. Nioni gí dijí tímí amípí bi yariñámani. Ápo níréwapiyijípíni rariñárini. ²⁹ Íníná nioni nirowárénapiñyo yayí winipaxípíni yariñagi náni nioni píni niníwiárimi

minú sini dijí nikikayoni.” uriñinigini. ³⁰Xwiyíá api urarfná ámá obaxí dijí wíkwírogíawixini.

Ámá áxeñwarí inigíáyí náni uriñí nánirini.

³¹Jisaso Judayí omi dijí wíkwíróíayo re uriñinigini, “Seyíné gí xwiyíá rariñápi dijí fá nixirirónayí, nioniyá gí seaciepisarijá nepaxijíyíné imóniñjoi. ³²Xwiyíá nepaxijí imóniñjípi náni nijíá nimóniro e nemáná xwiyíá api dijí fá nixiririjípimi dání áxeñwarí minigíáyíné imónipírífáriñi.” uríagi ³³wa re urigíawixini, “Negí arío Ebirfamoyá íwiáriawenerini. Ejníá dání ámá wayá xináíwanéniñjí nimónirane omijí miwiiagwáéne, joxí arige neri ‘Áxeñwarí minigíáyíné imónipírífáriñi.’ nearariñjí?” uríagía ³⁴Jisaso re uriñinigini, “Aga nepa searariñjini. Ámá íwí yariñj go go íwí xio yariñjípiá xináíniñjí nimóniri áxeñwarí wini. ³⁵Ámá xináíwániñjí nimóniro omijí wíiarigíáyí anijí anjwámi xiáwo tíni ñweaarigíámani. E neri aí xewaxo íníná anijí e ñweaariñjíriñi.” nuríri ámá e rówapigíáyí re oyaiwípoyiniri, “Seyíné xináíwayínéniñjí nimóniro omijí wíiarigíáyíné yapi imóniñjoi.” ría nearariní? oyaiwípoyiniri ewayí xwiyíá api nuríri ³⁶re uriñinigini, “Ayináni xewaxoni xináíwayínéniñjí nimóniro omijí wíiarigíáyíné áxeñwarí seainiñjípi anipá seaimixiyíáná aga áxeñwarí minigíáyíné imónipírífáriñi.” nuríri ³⁷re uriñinigini, “Nioni nijíáriñi. Seyíné arío Ebirfamoyá íwiáriawéyínérini. E nimóniro aí seyíné gí xwiyíápi segí xwioxíyo aumaúmí miníí ejagi náni nioni niipíkianiro náni yariñjoi. ³⁸Nioni ápo tíni niywearná siywí winiñjápi náni raríñárini. Seyíné eni amipí segí ápo rariñagi aríá wigíápi yarigíáriñi.” uriñinigini.

“Segí ápo oborini.” uriñí nánirini.

³⁹Awa re urigíawixini, “Negí arío Ebirfamorini.” uríagía Jisaso re uriñinigini, “Nepa Ebirfamoyá íwiáriawéyíné ejánayí, xio yagípa epaxíriñi. ⁴⁰E neri aí nioni xwiyíá nepáni Gorixomí aríá wijápi searariñáoni ninipíkianiro yariñjoi. Soyíné nianiro yarigíápa arío Ebirfamo wí e mejinigini. ⁴¹Ayináni re searíini, ‘Segí ápo yariñjípi yariñjoi.’ searíini.” uríagía ayí re urigíawixini, “Negí inókíwa íwí niniro neaxirigíámani. Negí ápo imóniñjо ná woni Gorixorini.” uríagía ⁴²Jisaso re uriñinigini, “Nioni gí dijí tíni biñámani. Gorixo nirowárénapíagi o tíñj e píni niwiárimi biñá ejagi náni Gorixo nepa segí ápo ejánayí, soyíné nioni dijí sixí niyipaxíriñi. ⁴³Soyíné nioni xwiyíá raríñá aríá nero aí pí náni nijíá mimónipa yariñjoi? Ayí rípi nánirini. ‘Xwiyíá aríá owianeyi.’ miseaimónariñagi náni nijíá mimónipa yariñjoi. ⁴⁴Soyíné niaíwí segí ápo oboyáoyíné ejagía náni xio wimónariñípa niaíwiyíné eni ‘Axípi oyaneyi.’ seaimónariñíriñi. O ejíná dání ámáyo pikíxwiríó yagorini. Nepa bi miripaxí imóniñjо ejagi náni pí pí xwiyíá nirirfná yapíni rariñorini. O

yapí rarijo imóniri ámá yapí rarigíá niyiyá xanónijí imóniri ejagi náni gíni gíná yapí níriiriná sa míkí xío imónijípi tíni xixeni rarijíriní. ⁴⁵E nerí aí nioní nepaxiñí imónijípini seararijagi náni ‘Neparini.’ niyaiwiro dijí minikwíroarijoi. ⁴⁶Soyíné goxi fwí náni xwiyíá nimeáripaxírini? Oweoi, wí xwiyíá nimeáripaxímani. E nerí aí nioní nepání searariná pí náni ‘Neparini.’ niyaiwiro dijí minikwíroarijoi? ⁴⁷Ámá Gorixoyáyí xwiyíá xíoyápi aríá wiarijírini. Soyíné Gorixoyáoyíné mimónijagía náni xwiyíá oyápi aríá miniaríjoi.” urinjinigini.

“Arío Ebiríamo sini menjáná nioni ḷweaagárini.” uríagí nánirini.

⁴⁸Judayí ámináowa omí ikayfwí re urigíawixini, “None joxí re níririranéná, ‘Ámá sípí roxiyí Samariayí woxirini. Imíó xixéroarijí roxini.’ níririranéná xixeni mirirípa réwini?” uríagía ⁴⁹Jisaso re urinjinigini, “Nioni imíó dijí minixixéroariníni. Gí ápomi wé íkwiajwíyo uñwírárarijagi aí soyíné wé íkwiajwíyo miníjwírárarijoi. ⁵⁰Nioni gí dijí tíni seáyi e imónimániri miyarijagi aiwi wo nioní náni ‘Seáyi e oimónini.’ naiwíoyí soyíné tíni nioní tíni neaepayoní ḷweani. ⁵¹Aga nepa seararijini. Ámá giyí giyí xwiyíá nioniyápi nixídirínayí, wí nipecírámani.” uríagi ⁵²Judayí ámináowa re urigíawixini, “Joxí e rarijagi náni rixa nijíá re imónijwini, ‘Joxí imíó xixéroarijí woxini.’ nijíá e imónijwini. Arío Ebiríamo tíni wíá rókiamoagíawa tíni pegírárini. E éagía aí joxí re rarijini, ‘Ámá giyí giyí xwiyíá nioniyápi nixídirínayí, wí nipecírámani.’ rarijini. ⁵³‘Joxí negí arío Ebiríamo pejomí seáyi e miwimónijoxírini.’ neaimónarini. Wíá rókiamoagíawa eni pegírárini. Joxí gonirini yaiwinariníni?” uríagía ⁵⁴Jisaso re urinjinigini, “Niiwaninjoni seáyi e nimíyeoánirínayí, surímá imónáripaxírini. Seáyi e nimíyeoarijo, ayí gí áporini. O náni soyíné ‘Negí ḷwíáorini.’ rarigírárini. ⁵⁵E níriro aí xío náni nepa nijíá mimónijoí. E nerijí aiwi nioní nijíárárini. ‘O nioní majíárárini.’ nírifrnayí, nioní soyínéniyí yapí rarijáoni imónipaxírini. E nerí aí o nioní nepa nijíá nimóniri náni xwiyíá oyápi xídaríjárárini. ⁵⁶Segí arío Ebiríamo síá nioniyáyi náni ‘Síjwí winimíáráni?’ niyaiwiri náni yayí winijinigini. Oyi, o síjwí ninaniri yayí seáyimí dání winijinigini.” uríagi ⁵⁷Judayí ámináowa re urigíawixini, “Joxí sini xweyanoxí menjíyí ‘Arío Ebiríamomí síjwí winagáonírini.’ ríraríjini?” uríagía ⁵⁸Jisaso re urinjinigini, “Aga nepa seararijini. Arío Ebiríamo sini menjáná nioni xámi ḷweaagárini.” uríagi ⁵⁹awa “‘Gorixo tíni xixeni imónijoríani?’ oniaiwípoyiníri ría nearariní?” niyaiwiro omí síjá eaniro náni síjá meáagía aiwi xewaniyo re ejinigini. Yumíí nimóniri aŋjí ridiyowá yarigíwámi dání peyeajinigini.

Síjwí supáriñí womí nañí imixiñí nánirini.

9 ¹E nemo nipuríná wenijí éiyí winijinigini. Ámá wo xináí xiriye dání síjwí supáriñí néra uño ḷweaŋagi wínáná ²xegí wiepisarijowa

eni siŋwí niwiniro yariŋí re wigíawixini, “Nearéwapiyariŋoxini, íwí go ejípmi dání xináí siŋwí supáriŋí ro xiriŋírini? Xío éagi nániraní, xaniyaú éagíi nániraní?” yariŋí e wíagáa ³Jisaso re uriŋinigini, “Ámá ro íwí éagi marſái, xaniyaú eni íwí éagíi marſái, sa omi dání emimí Gorixoyá siwániŋí ininía náni e enjo xiriŋírini. ⁴Agwi sini ikwáwiyíná imóniŋjáná emimí nirowárénapijo ‘E éwinigini.’ yaiwiarijípi éwanigini. Áríwiyíná ámá wo emimí mepaxí imóniŋjáná rixa aŋwí e enagí náni rariŋini.” uriŋinigini. Diŋí re oyaiwípoyiniri, “Xíomi pikíáná áríwiyíníŋí imóniŋjánáriñí.” oyaiwípoyiniri e nuriri ⁵ámí re uriŋinigini, “Nioni xwíá tíyo niŋwearíná ámá níniyí náni wíá wókímixiŋjíni.” nurárimí ⁶xwíáyo reajwí núrimáná xwíá tñi reajwí tñi yiŋí nídirí ámáoyá siŋwíyo xópé niwimáná ⁷re uriŋinigini, “Joxí nuri ipí Siroamiyí riniŋjwámi náni —Yoí míkí ayí mewárininjí nánirini. E riniŋjwámi náni nuri símimaŋjyo wayí rónei.” urowáríagi o nuri símimaŋjyo wayí nirónimáná re ejinigini. Rixa siŋwí anijo biŋjinigini. ⁸Rixa siŋwí anijo bariŋagi ámá aŋí xío tñí e ɻweagíayí siŋwí e niwiniro siŋwí supáriŋo enagí náni éí niŋweámáná aiwá náni rixiŋí urago bariŋagi siŋwí niwiniro re nira ugíawixini, “Ámá royí e niŋweámáná aiwá náni rixiŋí neararijo menirani?” nira waríná ⁹wí re nira ugíawixini, “Ayí orini.” nira waríná wí “Oweoi, ayí o yapi imóniŋjyí worini.” nira waríná xewanijo aríkí re uriŋinigini, “Nioni onírini.” urariŋagi ¹⁰ayí re urigíawixini, “Joxí arige nerí dixí siŋwí oxoáini?” uríagáa ¹¹o re uriŋinigini, “Ámá Jisasoyí rarigío xwíá bimí reajwí núriri yiŋí nídirí gí siŋwíyo xópé ninimáná re nírinoi, ‘Joxí ipí Siroamiwámí náni nuri wayí rónei.’ nírágí nioní nuri wayí niróniríná re éini. Siŋwí noxoari aníni.” uríagí ¹²ayí re urigíawixini, “Ámá o ge ɻweani?” uríagáa o “Nioni majíáriñí.” uríagí ¹³⁻¹⁴ámá ayí síá Jisaso xwíápími reajwí núriri yiŋí nídirí omi siŋwí naŋí wimixiŋjíyi Sabaríayí enagí náni ámá xámi siŋwí supáragomí Parisiowa tñí e náni nímera nuro wáráná ¹⁵Parisiowa eni omi yariŋí re wigíawixini, “Joxí arige nerí siŋwí oxoáírini?” uríagáa o re uriŋinigini, “O xwiriŋwí bi tñí gí siŋwíyo xópé níáná nioní nuri wayí niróniríná siŋwí oxoáini.” uríagí ¹⁶Parisiyí wíá re nira ugíawixini, “Ámá o Sabaríá náni ɻwí ikaxí riniŋjípmi xopírári niyayiri náni Gorixo tñí e dání biŋomaní.” nira waríná wíá re nira ugíawixini, “Ámá íwí yariŋjyí wo ejánayí, arige nerí emimí o yariŋjípmi imóniŋjípi epaxírini?” nira nuróná diŋí xixegíni tñí nepayoro náni ¹⁷ámí siŋwí supáragomí re urigíawixini, “O dixí siŋwí roxaóí enagí náni pí ámáoxini rariŋini?” uríagáa o re uriŋinigini, “O Gorixoyá wíá rókiamoariŋí wo menirani?” urínginigini.

¹⁸O xegí siŋwí oxoáyí náni pírániŋí áwanjí urariŋagi aiwí xámi siŋwí supáragomí aiwí Judayí ámináowa aríá miwipa nero re yaiwigíawixini, “Nepa siŋwí supárago ámí siŋwí maníjorini.” niyaiwiro “Ámá siŋwí oxoáoyá xaniyaú obípiyi.” nírilo ayaú rixa bána ¹⁹yariŋí níwiróná

re urigíawixini, “Niaíwí ayagwíyáorani? Ayagwí re rirarijii, ‘Xinái nixiriríná sijwí supárijo xiriñírini.’ rirarijii? E xiriñí ejánayí, arige nerí agwi sijwí noxoari anarini?” uríagía ²⁰ xaniyaú re urigisixini, “Ayí jegí íwo ejagi náni yayawi nijíárini. Xinái nixiriríná sijwí supáriñí ejyí náni eni yayawi nijíárini.” ²¹ E nerí aí agwi o sijwí oxoáiyí náni yayawi majíárini. Siywí supáriñiyí woxoáo náni eni yayawi majíárini. Xewanijomí yarijí wípoyi. Sini onomani. Xewanijo náni áwañí osearini.” urigisixini. ²² Xaniyaú Judayí ámináowa náni wáyí winíagi náni e urigisixini. Ayí ripí nánirini. Judayí ámináowa re rinárigíá ejagi náni, “Ámá giyí giyí Jisaso náni waropári nero ‘O Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáorini.’ neaimónarini.’ ránayí, rotú anjíyo dání yoí emi kwírimoaníwárti.” ²³ rinárigíá ejagi náni xaniyaú re urigisixini, “Onomani. Xewanijomí yarijí wípoyi.” uríagí ²⁴ Parisiowa ámi “Siywí supárago obini.” niriro o rixa báná re urigíawixini, “Joxi Gorixomí seáyi e numíeyoari waropári inei. Ámá ‘Nají nimixíjoi.’ rarijo íwí yarijíyí wo ejagi náni none nijíárini. Ayináni waropári inei.” uríagía ²⁵ o re uriñinigini, “O fwí yarijorani? Najorani? Nioni majíárini. E nerí aí ripí náni nioni nijíárini. Xámi siywí supáragáoni aiwi agwi o niípimi dání siywí noxoari anijini.” uríagí ²⁶ awa re urigíawixini, “O pí síríni? Arige nerí dixí siywí roxoáírini?” uríagía ²⁷ o re uriñinigini, “Nioni rixa áwañí searíagi aí aríá miniaríjoi. Arige niyaiwiro ‘Ámi aríá osianeyi.’ nirarijoi? Soyíné eni rixa xegí wiepisarijíyíniyí imónaniro miripa riyarijoi?” uríagí ²⁸ awa ikayíwí numeariro re urigíawixini, “Xewaniroxini xegí wiepisarijíyí woxirini. None neaepisagí Mosesoyáonerini. ²⁹ None Mosesomí xwyíá Gorixo uríjípi náni nijíá imóniñwini. E nerí aí ámá oyí e dáñorániri none majíárini.” uríagía ³⁰ ámá o re uriñinigini, “Soyíné rarigíápi ududí ninipaxí rarijoi. Soyíné o biye dání majíá ejagía aiwi o gí siywí noxaóírini. ³¹ Ámá fwí yarigíáyí Gorixomí rixiñí uráná aríá miwipa yarijí ejagi náni nene nijíárini. E nerí aí ámá go go Gorixomi wéyo numeri xío wimónarijípi nixidirínayí, Gorixo ámáomi aríá niwiri xío rixiñí urarijípi náni arírá wipaxírini. ³² Aga ejiná dání aí nene aríá wí re miwíjwárti, ‘Ámá wo niwiápíñimearei xinái xiriñe dání siywí supáriñí womi siywí oxoainigini.’ rarijagía aríá miwíjwárti.” nuriri ³³ re uriñinigini, “Ámá o Gorixo tífí e dání mibipa nerí sijwiriyí, xío yarijípi bi epaxí imóniminiri éímaní.” uríagí ³⁴ awa mixí re urigíawixini, “Fwí ninirijípimi dání rixiriñoxini, joxi none rinearéwapiyarijini?” nurimáná xegí yoí emi kwírimogíawixini.

Siywí supáriñíniyí imónigíáyí nánirini.

³⁵ Jisaso “Ámá siywí supáragoyá yoí kwírimóoi.” rarijagía aríá e niwiri o náni píá nemeri niwímeámáná re uriñinigini, “Joxi ámá imónijomi

dijí riwikwírojini?" uríagi ³⁶o re uriñinigini, "Ámináoxini, ámá imóniño gorini. Nioni dijí wíkwírómi náni áwaŋí nirei." uríagi ³⁷Jisaso re uriñinigini, "Omí joxi rixa siŋwí wiñiŋírini." nuríri siŋáni re uriñinigini, "Joxi tíni rinariḡwí roni, ayí onirini." uríagi ³⁸o re uriñinigini, "Ámináoxini, nioni rixa dijí ríkwírojini." nurími xio tíŋi e xómiŋí niykwiri yayí wiñinigini.

³⁹Jisaso re riñinigini, "Ámá niyoní epayómía náni xwíá tíyo náni biŋárini. Ámá siŋwí supárigíáyíniŋí imóniŋíyí siŋwí aniprí imóniro siŋwí anigíáyíniŋí imóniŋíyí siŋwí supáripíri imóniro epířia náni biŋáonirini." ríagi ⁴⁰Parisi xio tíni aŋwi e rówapigíawa re urigíawixini, "None náni eni 'Siŋwí supárigíoyínérini.' rinearariŋini?" uríagia ⁴¹Jisaso re uriñinigini, "Soyíne siŋwí supárigíoyíné siŋwiriyí, ríwí nimoarigíápi náni xwiyíá meárinipaxímani. E neri aí soyíne 'Siŋwí anijwáonerini.' niro náni ríwí nimoarigíápi náni xwiyíá meárinipíříarini.

Ewayí ikaxí sipisipí awí mearoarijo nánirini.

10 ¹"Aga nepa searariŋini. Go go sipisipí xwíná íwíyo mipáwipa nerí wí e dáni ogámí nerí nípixemoánirfínayí, íwí meariŋí wo imónini. íwí xaurápariŋí wo eni imónini. ²E nerí aí xwíná íwíyo páwiarijo, ayí sipisipí xiáworíni. Awí mearoarijořini. ³O xwíná róniňe náni báná íwí e íníná awí rojo ówaŋí wíkwííáná xiáwo xegí sipisipí náni yoſ ráná xiáwoyá maŋí aríá níwiri uxídáná níméra nípeyearí ⁴rixá xíoyá níni bíariwámini ejáná o xámí umearíná sipisipíyí xiáwoyá maŋí umiŋínariŋí ejagi náni númi warigíároni. ⁵Xejwí womí wí númi uxídipířiméoi. Maŋí ámá xejwí woyá umiŋínariŋagi níwiniřo náni númi muxídipa nero éí upíráoi." uriñinigini. ⁶Jisaso ewayí xwiyíá api uríagi aiwi xio api náni níjíá oimónipoyiníři uréwapiyiminíři yariŋípi náni níjíá mimónigíawixini.

"Sipisipí pírániŋí awí mearoariŋáoni nionirini." uriñí nánirini.

⁷O ayí níjíá mimónipa yariŋagía náni ámi ewayí xwiyíá re uriñinigini, "Aga nepa searariŋini. Nioni sipisipí xwíná íwíniŋí imóniŋáonirini. ⁸Nioni sini mibipa ejáná bigíá giyí giyí íwí meaarigíáyíniŋí imóniŋoi. íwí xauráparigíáyíniŋí eni imóniŋoi. E neri aí sipisipíyí wigí maŋí aríá miwigíároni. ⁹Nioni níiwaniŋoni íwíniŋí imóniŋáonirini. Giyí giyí nioniyáyomíni íwiapáná yeáyí uyimixemeámíároni. Ará wiwákwíní epířia náni íwiapiro peyaro nero epíříároni. ¹⁰íwí meaarijo sipisipíyo pípi wiminíři bariŋímani. íwí xaurápiri pipikímí eri xwíříá ikixeri wiminíři bariŋagí aiwi xewaniŋoni ripí wiminíři biŋárini. Ewárániŋí éírixiníři dijí niyimíŋí imóniŋípí sixí umímóminíři biŋáonirini. ¹¹Sipisipí náni pírániŋí awí mearoariŋáoni, ayí nionirini. Sipisipí náni awí pírániŋí mearoariŋáoni sipisipí arírá wiminíři neríná 'Nioni nípikíáná ayí

ananirini.' yaiwiarijárini. ¹² Nigwí meáminiri awí mearoarinjí wo —O sipisipí xiáwo nimóniri pírániójí awí mearoarijo maríái, o síwí sayí sipisipí roaniminiri barijagi niwiniríná sipisipí píni niwiárimí éí úáná síwí sayí rírómí eri xídfxídowárí eri yarijírini. ¹³ O sa nigwí náni meáminiri yarijo ejagi náni sipisipí náni nepa dijí moarijímani." nuríri ¹⁴⁻¹⁵ re urijinigini, "Sipisipí pírániójí awí mearoarijáoni, ayí nionirini. Ápo tíni nioni tíni xixe mí ómixinarigwíipa nioni tíni sipisipí nioniyáyí tíni eni xixe mí ómixinarigwárini. 'Nioni gí sipisipí imóniñýyo arírá wiminiri náni nupeiríná ayí ananirini.' yaiwiarijáonirini." nuríri ¹⁶ re urijinigini, "Nioni sipisipí ámi wí —Sipisipí xwíná týo dájí imóniñýyí maríái, ámi wí eni tíjáonirini. Ayí wí anijí e xe ḥweáírixiniri sijwí winipaxí mimóniñjini. Ayo eni wíniyí tíjí e awí neaáříimigini. Ayí gí mají ariá niniro xwíná týo dájíyí tíni nawíni imóniro awí mearoarijí ná woní axoni tíjí imóniro epírárini. ¹⁷ Ámi sijí nimóniri wiápñimeámía náni sipisipíyo arírá wiminiri neríná 'Nioni niperíná ayí ananirini.' yaiwiarijagi náni ápo dijí sixí niyini. ¹⁸ Nioni ámá xe onipikípoyiniri sijwí miwínipa nerínayí, wí ninipíkipaxímani. Xe onipikípoyiniri sijwí winarijáyí giyí maríái, niiwanijonirini. Perí ámi wiápñimeeari emía náni ejí sixí eániñípi tíjáonirini. Gí ápo o e éwinigíniri sekaxí niriñí éagi náni apí e epaxonirini." urijinigini.

¹⁹ Judayí ámináowa Jisaso e rarijagi ariá niwiro náni dijí xixegní tíni nepayoro bi bi niriñiróná ²⁰ wía obaxowa re nira ugíawixini "Imíó dijí uxixéroarijagi náni xóxwí nerí rarini. Pí náni ariá wiarijñoi?" nira waríná ²¹ wía re nira ugíawixini, "Xwiyáá o rarijípi imíó xixéroarijí wo yapi mirinarinini. 'Ámá imíó dijí xixéroarijíyí ámá sijwí supárigíayo sijwí woxoapaxí imóniñjoi.' riseaimónarini? Oweoi." nira ugíawixini.

Jisasomí ríwí umogíá nánirini.

²² Síá Judayí ejíná émáyí wa aŋí ridiyowá yarigíiwámi xórórí nero xwiríá ikixegíá ejagi náni ámi pírániójí imixáragíápi síá apí náni dijí winini náni awí neániro yayí yayarigíápi imóniñjáná ²³ —Ayí iniá eari imijí ríri yarijínárini. Íná Jisaso aŋí ridiyowá yarigíiwámi nipáwiri aŋí wiámíó wigí ejínaŋí mixí ináyí Soromonó náni rinijípimi emearíná ²⁴ Judayí ámináowa niwímearo mini mini xapixapí numero re urigíawixini, "Gíná jiwanijoxi náni xe nijáá oimónípoyiniri nearírárini? Anijí yumíí neairíárani? Joxí Kiraísoxi, ámá yeáyí neayimixemearía náni aríowayá xwíá piáxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáoxi ejánayí, sijáni áwaŋí nearinei." uríagíá ²⁵ Jisaso awami re urijinigini, "Nioni rixa áwaŋí searíagi aiwi soyíné 'Nepa neararini.' niyaiwiro dijí minikwíroarijoi. Emímí gí ápo e éwinigíniri niriñí nioni yarijápi sijáni áwaŋí ayí oriníniyí searíagi aí ²⁶ soyíné gí sipisipíyíneňíyí mimónipa neri náni nioni dijí minikwíroarijoi. ²⁷ Sipisipí nioniyáyí gí mají ariá niniro

nixídarigíárini. Nioni ayo mí niwómixiri²⁸ diñj anijí íníná ñweapírá
náni mini wiariñagi náni wí anínipírá menini. Sipisipí nioniyáyí
niniwéú tíni íá xiriñagi náni ámá giyí nirápipírárini? ²⁹Gí ápo sipisipíyí
niapiñírini. O ámá niyoní seáyi e wimóniñagi náni nioniyá gí imóniñyí
ápo niniwéí tíni eni íá xiriñagi náni ámá giyí urápipírárini? ³⁰Nioni tíni
ápo tíni axowawirini.” uríagi ³¹Judayí ámináowa xámí yaniro egíápa
sínjá tíni Jisasomí opikianeyiniro meaarinagía ³²Jisaso re uriñinigini,
“Nioni emímí ápo e éwiniginiri niriñípi obaxí seaíwapiyírárini. Gímini
gípi seaíwapiyíápi náni sínjá tíni nipikianiro yariñoi?” uríagi ³³Judayí
ámináowa re urigíawixini, “Amípí nañj joxí yariñípi wí náni sínjá tíni
ripikianiri miyariñwíni. Joxí aga ámáoxi ejagi aiwí Ḧwíáoníriníñjí
niriniríñjípmí dání Gorixomi riperirí umearariñagi náni ripikianiri
yariñwini.” uríagía ³⁴Jisaso xíomi wikí wónarigíápi piyá owépoyiniri
re uriñinigini, “Segí ñwí ikaxí eániñípmí Gorixo re riñípi niriñiri
meánipa reni, ‘Hwíáoni re riñanigini, ‘Seyíné eni ñwíáeyíne imóniñoi.’”
riñanigini.’ niriñiri meánipa reni? ³⁵Soyíné nijírárini. Xwiyáá Bikwíyo
eániñípi wí surímá rínipaxí mímónini. Ayináni Gorixo segí aríowamí
‘Seyíné eni ñwíáeyíne imóniñoi.’ uríñi ejagi náni ³⁶soyíné pí náni ápo
niniñípearí xwiáá týo nirowárénapíjoni re searáná, ‘Nioni Gorixomi
xewaxonirini.’ searáná pí náni mixí niniñiro ‘Joxí Gorixomi riperirí
umeariñini.’ niriñoi? ³⁷Nioni emímí gí ápo e éwiniginiri niriñípi mepa
nerínayí, diñj ninikwíroro ‘Nepa orini.’ miniaiwipa érírixini. ³⁸E niseariri
aiwí nioni emímí ápo e éwiniginiri niriñípi nepa nerínayí, soyíné xwiyáá
nioni searariñápi aríá niniro diñj minikwíropa nero aí emímí nioni
yariñagi sijwí ninaniro náni diñj ninikwíroro ‘Ayí orini.’ niaiwíírixini.
‘Ápo tíni nawíni imónigííwaúrini. Axowaúrini.’ niniaiwiro nijíá imónipírá
náni emímí nioni yariñápi diñj ikwírópoyí.” uríagi ³⁹xámí yaniro egíápa
omí íá oxiraneyiniro yaríná anani éí müroñinigini.

⁴⁰Jisaso ámi nuri iniigí Jodani rapáyo nixerí Jono xámí ámáyo wayí
umeaiñe náni nuri e ñweajáná ⁴¹ámá obaxí xio tíñj e náni nibiro re
riñayigíawixini, “Wayí neameaiñí Jono emímí wí mepa nerí aiwí amípí
ámá ro náni riñíyí rixa xixeni imónini.” niriñayiróná ⁴²ámi obaxí wí diñj
wikwírogíawixini.

Rasaraso pení nánirini.

11 1-2 Ámá wo, Betani dáñj Rasarasoyi riniño simixí yaríná —
Añj ayí xio xegí xexírimeáípaú Mariaí tíni xinapí Mataí tíni
ípaúyá añj eni erini. Mariaí ayí apixí rífwíyo Ámináoyá sikwíyo werixí
niwiwayimómáná díá tíni kwíriñírini. Ími xexírimeáo Rasaraso
simixí wiariñagi náni ³xinapixaniñípaú Jisaso tíñj e náni xwiyáá re
urowárigíisixini, “Ámináoxini, aríá ei. Ámá joxí diñj sixí uyariñoyí simixí
yarini.” urowáriagíi aí ⁴Jisaso aríá e niwiríná re riñinigini, “Simixí o

yariñípi nípeni nánimani. Ámáyí ejí sixí eániñí Gorixoyá siñwí winaniri ero Gorixomi xewaxoni yayí seayí e dání nímeaniri ero epíria náni simixí apí wímeajírini.” uríjinigini.⁵ Jisaso Mataími tíni xinanijími tíni ípaúmi xexirímeáo Rasarasomi tíni ayo diñjí sixí nuyiri aiwí⁶ “Rasaraso simixí yarini.” uríagía aríá niwiriná ámi síá wiyaú xío ḥweanje ḥweajinigini.⁷ E niywéanisáná xegí wiepisarijowami re uríjinigini, “Ámi Judia piropenisíyo náni owaneyi.” uríagi⁸ wiepisarijowa re urigáwixini, “Nearéwapiyariñoxini, ayí xámí síjá tíni ripikianiri egé náni ámi numiniri rineararijini?” uríagía xío ikwáwiýinijí imóninagi náni⁹ ewayí xwiyá re uríjinigini, “Sogwí íwiapíe dání wée náni awá wé wúkaú síkwí waú tífírini. Ámá ikwáwiýiná ají neriná ná eánarigíamani. Xwíá tíyo wíá ókiñagi náni siñwí pírániñí niwinaxída nuro náni ná eánarigíamani.¹⁰ E nerí aí ámá áriwyimi ají neriná ná eánarigíarini. Siñwí niwigá upíri wíá mókiñagi náni ná eánarigíarini.” nuríri ayí re oyaiwípoiniri “Gorixo wimónariñípi nixídiriná ayí ikwáwiýiná ají nemerínániñí ríá imónini?” oyaiwípoiniri¹¹ e nurimáná awami re uríjinigini, “Negí nikumixiniri emeariñwáo Rasaraso simixí nerí sá weni. E nerí aí nioni saiwiári wiminiri warinjini.” uríagi¹² wiepisarijowa re urigáwixini, “Ámináoxini, sa sáni niweriná anani nañí imóninijoí.” nuríro¹³ awa “Rasaraso sa sá weñagí náni ríá neararini?” niyaiwiro e uríagía aí Rasaraso rixa péi náni íními nuríri náni¹⁴ ámi nipikwini siñjáni áwanjí re uríjinigini, “Rasaraso rixa piyírini.¹⁵ E nerí aí soyíné siñwí winipírípi náni yayí ninarini. O simixí yaríná nioni xío tíni miñweáá ejagí náni soyíné nioni emíápi siñwí ninaniróná diñjí nikwíropíri náni yayí ninarini. O tíjí e náni owaneyi.” uríagi¹⁶ Tomaso —O xegí yoí ámi bi Didimasoyi rarigíorini. O xío tíni wiepisarijí wíami re uríjinigini, “O tíni nawíni peaníwá náni none ení owaneyi.” uríjinigini.

¹⁷ Jisaso Rasarasoyá ají tífí e náni ajwi e nibiriná aríá re wiñinigini, “O rixa níperi xwáripáyo tigíámi ejáná síá wiyaú wiyaú pwéírini.” aríá e wiñinigini.¹⁸ Ají Rasarasoyá Betaniyi riniye Jerusaremi dání áfwmimani. Sa kiromita waú wo imóninjerini.¹⁹ Ayínáni Judia piropenisíyo dánjí obaxí wí xexirímeáo Rasaraso péi náni Mataími tíni Mariaími tíni ípaúmi oganjí wianiro náni nibiro ípaú tíni ḥweajáná²⁰ Mataí “Jisaso barini.” riñariñagía aríá niwiri óí e wirímiaumíniri nuri xinanijí Mariaí sini ajíyo ḥweajáná²¹ Jisasomi re urémeajinigini, “Ámináoxini, joxi re niñweari siñwíriyí, gí nírixímeáo nípémíniri ejímaní.²² E nerí aí niñí re nípmónarini, ‘Gorixomi pí pí náni yariñí wífyí agwi aí anani xixeni siñiñoi.’ nípmónarini.” uríagi²³ Jisaso re uríjinigini, “Dixí rírixímeáo ámi niwiápñimeañijoí.” uríagi²⁴ Mataí re uríjinigini, “O síá yoparíyi ámá níñí niwiápñimearóná o ení wiápñimeañíápi náni niñí niñíáriní.” uríagi²⁵ Jisaso re uríjinigini, “Ámá piyí egíáyí ámí niwiápñimearo siñí epíri náni diñjí sixí umímoariñáyí,

ayí nionirini. Nioni dijí nikwírófá guyí guyí nípero aí ámi siñí upíríárini. ²⁶ Ámá siñí nero dijí nikwírófá guyí guyí wí anínpírá menini. Jíxi dijí ninikwírori ‘O nepa ría nírarini?’ riniaiwiariñini?’ uríagi ²⁷í re uríjinigini, “Oyí, Ámináoxini, niní joxí dijí nikwírori re sáiwiariñini, ‘Kiraisoxi, niaíwí Gorixoyáoxiríani? Ejná dání re rigíoxiríani, ‘Aríowayá xwíá piaxíyo dání ámá wo yeáyí neayimíxemeánía náni iwiaroníáriní.’ rigíoxiríani?’ sáiwiariñini.” uríjinigini.

²⁸ E nurimí nuri xinaniñí Mariaími “Eini.” nuriri yumíí re uríjinigini, “Nearéwapiyariño nirémónapíri jíxi náni ‘Obini.’ rarini.” uríagi ²⁹í aríá e niwiríná ajní níwiápíñimeámí Jisaso tíjí e náni ujinigini. ³⁰ Jisaso sini ají e mirémónapí sini Mataí tñi órórí inífe lweajáná ³¹ Judayí ajýo Mariaí tñi nawíni níjweámáná oganjí wiariñíyí í ajní níwiápíñimeámí peyeáagi niwiniro xexirímeáyó xwáripáyo ámixíá eminiri náni wariniri númi úagfá ³² Mariaí Jisaso roje nirémori níwiniríná xíoyá sikwí tíjí e nípkíñimeari re uríjinigini, “Ámináoxini, joxí re níjweari siñwiriyí, gí nírixímeáo péminiri ejímani.” uríagi ³³ Jisaso í ámixíá yariñagí niwiniří Judayí tñi barigíayí ení ámixíá yariñagía niwiniří wá niwuniri xwioxíyo dání dijí ríá uxeariñagi ³⁴ re uríjinigini, “Seyíné omi ge tigíawixini?” uríagi re urigíawixini, “Ámináoxini, nibiri siñwí winei.” uríagía ³⁵ Jisaso ení lhwí eañinigini. ³⁶ Lhwí eáagi Judayí siñwí e niwiniro re rigíawixini, “Omi aga dijí sixí uyijo ejagí náni ría eaarini?” raríná ³⁷wí re rigíawixini, “Ámá royí siñwí supáriñomi siñwí miwoxoapa ejírani? Rasaraso sini siñí ejími nibiri siñwiriyí, piyí mepa oeniri siñí imiximiniri mepa epaxírani?” rigíawixini.

Jisaso Rasaraso piyomi siñí imixiní nánirini.

³⁸ Jisaso ámi wá bí niwuniríná oyá xwáripá —Awá síná óíyi ejagí náni síná wo píroáriñíwárini. Awá tíjí e nirémori ³⁹ re riñinigini, “Síná ro riwómópoyi.” uráná peñomi xexirímeáí Mataí re uríjinigini, “Ámináoxini, nene omi tiñwaé dání sítá wiyaú wiyaú rixa óriñí ejagí náni rixa piyaní neaeaniñoi.” uríagi ⁴⁰ Jisaso re uríjinigini, “Nioni re miriripa réanigini, ‘Jíxi dijí ninikwíroríñayí, ejí eániñí Gorixoyápi siñwí winiríñi.’ miriripa réanigini?” uríagi ⁴¹ wa síná emí riwómóáná Jisaso ajínamí siñwí nanániri re riñinigini, “Ápoxini, Rasaraso náni rixijí wuriyápi aríá níagi náni yayí siariñini. ⁴² Nioni rixijí ríráñayí, joxí íníná aríá niariñagi náni nioní níjíá aiwi oxí apíxí re rogíá tí dijí ninikwíroro ‘Gorixo urowárénapiñoríani?’ oniaiwípoyiniri ríráñini.” nirimáná re ejinigini. ⁴³ Ejí tñi nírirí ríaiwá re riñinigini, “Rasarase, fwiapei.” ráná ⁴⁴ re ejinigini. Peñó fwiapiñinigini. Peñó fwiapáná írikwí wí wéyo tñi sikwíyo tñi xopixopí róniri rapírapí wú tñi miñíyo xopixopí róniri ejagí náni Jisaso re uríjinigini, “Xopixopí róniñíyí íkwíkweámí niwiro wárípoyi.” uríjinigini.

Judayí ámináowa “Jisasomi opikianeyi.” rinárigiá nánirini.

45 Judayí obaxí wí Mariaí tíjí e náni báfayí Jisaso e éagi niwiniro omi dijí wíkwíróagía aiwí 46 wí Parisiowa tíjí e náni nuro Jisaso éipi náni áwaŋí uríagía náni 47 Apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni Parisiowa tíni Jisaso náni xwiyíá imixaniro náni Judayí mebáowami awí neaáríro re niriga ugíawixini, “Ámá oyí emím ayá wí yariŋagí náni arire yaníwárini?” nira nuríná 48 re rinígiawixini, “None o xegí yariŋípi xe aníjí néra ouniri siŋwí niwinárirínayí, ámá níni omi dijí niwikwíroro neróná Romi dánjíyo — Ámá Romiyí rinígiáyí Judayí simajwíyoníí íními wuríngíyírini. ‘Ámá ayo mixí oxídowáraneyi.’ raríná ayí nibiro negí aní rídiyowá yariŋwáiwá pipinamí ero negí ámáyo eni xwiríá ikixero epírixiníri náni ari yaníwáríani?” rinaríná 49 wigíyí wo, Kaiapasoyí riniŋo — O xwiogwí omi dání apaxípánijí imónigíawami seáyi e wimóniŋoríni. O niwiápíñimeari mixí nuriri re uriŋinigini, “Soyíné aga níjá bi mimónigíoyínérini. 50 Rípi náni eni dijí nejwipero mimoariŋoi, ‘Negí ámá níni pepírixiníri ayí ríniŋí meaaníri éíapí náni ámá ná woní ríniŋí api nimeari niperínyí, negí dijíyo dání naŋírini.’ mimoariŋoi.” uriŋinigini. 51 O riŋípi xegí dijíyo dání miriŋinigini. O xwiogwí omi dání apaxípánijí imónigíawami seáyi e wimóniŋo ejagí náni wíá nirókiamori réniŋí riŋinigini, “Jisaso negí Judayo arírá niwiríná upeiniŋoi. 52 Negí Judayí nánini maríái, Gorixoyá niaíwí imónigíá ami gimi ḥweagíáyí eni ámá axíyíniŋí imónipíría náni upeiniŋoi.” éniŋí ríagí náni 53 síá ayimi dání xíomi pikianiro náni mekaxí nira ugíawixini.

54 Jisaso xíomi pikianiro mekaxí nira waríŋagía náni Judayí tíjí e ámi siŋjániŋe memepa nerí ámá dijí meaqí tíjíminí omiqí tíjí e náni nuri aní onimiá bi Ipiremiyí riŋíjípími xegí wiepisariŋowa tíni nawíni ḥweanjáná 55 síá Aŋínajo Neamúroagoi riŋíjíyi aŋwi e imóniŋagí náni ámá obaxí síá ayi sini mimónipa ejáná Judayí wigí yarigíápa Gorixo oneamíminiri igíá eánaniro náni wigí omiqí tíjíminí píni niwiárimi Jerusaremiyo náni nuro 56 e dání Jisaso náni píá nemero aní rídiyowá yarigíwáyá ákiŋjáyo íniríwáminí éí niromeróná re niriga ugíawixini, “O aiwá ripí náni wí mihipa epaxírini.” riseaimónarini?” niriga ugíawixini. 57 Apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni Parisiowa tíni Jisasomi fá oxiraneyiniróná re rinárigiá ejagí náni “Jisaso ge ge ḥweanjagí ámá go go niwiniríná nibiro áwaŋí nearífrixiní.” rinárigiá ejagí náni e niriga ugíawixini.

Mariaí werixí naŋí bi Jisasomí sikwíyo iwayimoŋí nánirini.

12 ¹ Jisaso síá Aŋínajo Neamúroagoi riŋíjíyi imóninía náni síá wé wíúmi dánjí wo sini ejáná o aní Betaniyí riŋiŋe Rasaraso, ámi siŋí imixijo ḥweanjípími náni nuri ḥweanjáná ² ámá aní apimi dánjí wí aiwá Jisaso náni ríá niyearto Mataí aiwá nixerí yaŋí niwia waríná

Rasaraso ámá Jisaso tíni aiwá narigfáyí tíni nawíni niijweámáná aiwá naríná re ejinigini.³ Mariaí werixí awiaxí nigwí xwé roñí wá —Sixí wíxaú ejáná xegí sají kiro wo imónipaxíwárini. Awá nimeari Jisasomí sikwí sosíayo niwayimómáná xegí díá tíni kwíkwírimí yaríná xegí sinadijí ámá anjiwámi ɻweagíáyo niyoní weaáríagi aí⁴ Isikarioti dánjí Judaso —O wiepisarijowa ení worini. Jisaso nání miyí wurimíániri imónijo, ayí orini. O niwiápínameari re rijinigini,⁵ “Pí nání werixí dijí nañí eaariní awá ámáyo K300.00 nání bí nerane nigwí meawápi ámá uyípeayíyo arirá wiani nání mini miwipa réwini?” rijinigini.⁶ O uyípeayíyo dijí sipí niwiri nání e murí íwí meaarijorini. Ayináni nigwí wowiyí o fá nixiríri nání nigwí wa tíápi bí fwí meaarijo enjagi nání e ríagi⁷ Jisaso re rijinigini, “Í niarijípi xe owiniri sijwí wiñipoyi. Síá nioni nitípíráyimi e nání xe oxirini.⁸ Ámá uyípeayí sini seyíné tíni anijí ɻweapíráyí enjagi nání ayo gíni gína ‘Arirá owianeyí.’ niseaimónirínayí, anani arirá wipaxírini. E neri aiwí nioni seyíné tíni nawíni anijí re ɻweámíá menjagi nání seararijini.” urijinigini.

**Apaxípániyí imónigíá xwéowa “Rasarasomi
ení pikíwanigini.” rinigíá nánirini.**

⁹Judayí obaxí “Jisaso aní apimi ɻweani.” rinarijagía aríá niwiro Jisasomini sijwí winaniro maríái, Rasaraso, siñí imixijomí ení winaniro bíagía aiwi¹⁰ Apaxípániyí imónigíá xwéowa xwiyíá nimixiro “Rasarasomi ení pikíwanigini.” rinigíawixini.¹¹ Jisaso Rasaraso piyomi siñí imixijí enjagi nání Judayí obaxí wigí ámináowa tífáminí píni niwiárimí nuro Jisasomí dijí wíkwíroarijagía sijwí niwiniro nání e níriníro mekaxí megíawixini.

**Jisaso Jerusaremiyo nirémoríná mixí ináyí
rémoarigíápa rémojí nánirini.**

¹² Ámá obaxí aiwá síá Añínajo Neamúroagoi rinijíyi nání imixarijíápi nání Jerusaremiyo epíroyí egíáyí sá wegíá wíápi tíni aríá re wigíawixini, “Jisaso Jerusaremiyo re nání barini.” aríá e niwiro¹³ írimijí eaarigíáyí wínidoro o tíni óí e óróri inaniro nání nimeámi nuróná apí re nira ugíawixini, “Gorixomi seáyi e oumeaneyí. Ámá Gorixo urowárénapijí royí oyá dijí tíni seáyi e oimónini. O mixí ináyí Isirerene negorini.” O tíni óí e óróri inaniro apí e nira waríná¹⁴⁻¹⁵ Jisaso Bikwíyo re níriníri eániyípi tíni xixeni ejinigini, “Saioni —Jerusaremi nání díwí yoí bí Saionirini. Apimi ɻweáyíné sijwí wiñipoyi. Segí mixí ináyo dogí sipikfyo niijweámáná iwo barijagi nání amipí wí nání wáyí mepani.” níriníri eániyípi tíni xixeni o dogí sipikí wo nimeari seáyi e nixejweari nimeámi biñjinigini. E éagi aiwi¹⁶ axínayí wiepisarijowa xío yarijípi nání “Ayí nání ríá yarini?” miyaiwí majíá néra núíasáná Jisaso rixa nikíniri

niwiápínameámi aŋínami náni niþeyimáná ejáná xío náni e niriniri eániŋjípi náni diŋjí winiri ámá ayí xíomi seáyi e numero wigíápi náni eni diŋjí winiri egíawixini.

¹⁷Ámá Jisaso Rasaraso xwáripáyo weŋáná “fwiapei.” nuriri siŋjí imixaríná xío tíni e niþwearo siŋwí winarogíáyí o éípi náni repiyí niwiéra emeariŋagía náni ¹⁸ámá epíroyí egíáyí emimí xío ejí api náni repiyí néra waríŋagía aríá wííá ejagí náni o tíni óí e órórí inaniro náni ugíawixini.

¹⁹Ayináni Parisiowa re rinigíawixini, “Siŋwí wiñípoysi. Ámá obaxí tíni bariŋagía náni none o náni rináríwápi arige yaníwíni? Siŋwí wiñípoysi. Oxí apixí sówí niaíwí níni omi rixa númi bariŋoi.” rinigíawixini.

Émáyí wí Jisasomí siŋwí winaniro egíá nánirini.

²⁰Ámá síá aiwá api imixarigíápimi Gorixomi seáyi e umeaniro náni úíáyí wí ámá Gírikíyi riniŋjíyírini. ²¹Ayí Piripomi —O wiepisariŋowa wo aŋí Betisaida riniŋjí Gariri piropenisýo ikwíroníŋjípmi dájorini. Ayí omi niwímearo rixiŋjí re urigíawixini, “Rároxini, ‘Jisasomí siŋwí owinaneyí.’ neaimónariní.” uríagía ²²Piripo nuri xexírfímeáo Adiruomi áwaŋjí nurimi awáú nuri Jisasomí áwaŋjí uríagía ²³Jisaso ámá ayo re uríniŋjinigini, “Ámá imóniŋjáoni seáyi e nimóniri iknímíma náni rixa aŋwi ayorini.” nuriniri ²⁴ewayí xwíyáá bi xío peníápi náni re uríniŋjinigini, “Aga nepa searariŋjíni. Wití siyí wo urí nerí xwíáyo miþiéropa nerínayí, xegípi ropaxírini. Urí nerí xwíáyo niþerorínayí, ná obaxí weþaxírini. ²⁵Amá xewaniŋo nánini ayá rimixiníí go go anínimixininíárini. Ámá xewaniŋo nánini ayá mìrimixiní ámá wíyo náni eni ayá urimixiníí go go manínimixiní diŋjí niyimíŋjí imóniŋjípmi tíjо imóniníárini. ²⁶Ámá ‘Jisaso wimónariŋjípi éimigini.’ yaiwiariŋjí go go nioní nixídíwinigini. Nioní ami gími ɻweáámi ‘Jisaso wimónariŋjípi éimigini.’ yaiwíí go go xío eni e ɻweanírárini. Ámá nioni e éirixiníri nimónariŋjípmi yariŋjí gomi gomi ápo wé íkwíajwíyo uŋwíraráriniárini.

Jisaso xíomi píkipírápi náni uríŋjí nánirini.

²⁷“Agwi ríná rixa diŋjí ríá nixeariŋagi ápomi píoi urimíini? ‘Ápoxini, xeaniŋjí nioni nímeanípi “Miwímeapa oeni.” osimónini.’ urimíniréini? Oweoi, ríná api onímeaniri náni biŋjá ejagí náni wí e urimiméini.

²⁸‘Ápoxini, díxí yoí seáyi e imixiri ejí sítí eániŋjí joxiyápi ámáyo siwá wíri éirixini.’ rirariŋjíni.” ráná re ejinigini. Aŋínami dáni xwíyáá bi re rinénapíŋjinigini, “Nioni emimí joxi niwíwapiyiríŋjípmi dáni gí yoí rixa seáyi e nimixiri gí ejí sítí eániŋjípmi siwá niwíri aiwi ámi bi tíni siwá wimíini.” rinénapíŋjinigini. ²⁹Xwíyáá e rinénapíagí ámá e epíroyí nero rówapigíáyí aríá e niwíro náni wí “Sa akíriwí rarini.” raríná wí “Aŋínají wo xíomi uríŋjí.” raríná ³⁰Jisaso ayí e rinariŋagía aríá niwíri re

uriñinigini, “Mayí apá nioni náni mirinénapijoí. Seyíné dijí mopíri náni rinénapijoí. ³¹ Gorixo ámá xwiá tíyo dáñyio xwiyía umeárini rixa aŋwi ayorini. Xwiá rirími meŋweajo —O oborini. Omi xopirári wini eni aŋwi ayorini. ³² Niiwaniŋoni xwíamí dáni seáyi e nimíeyoááná nioniyá dijíyo dáni ámá níni nioni tíámíni bipíráriñi.” nuriri ³³ xewaniŋomi íkíayo niyekwiroáriríná peníápi náni dijí omópojiniri e uríagi ³⁴ ámá e epíroyí egíayí re urigíawixini, “Negí ɻywí ikaxí eániŋyio dáni ‘Kirauso, ámá yeáyí neayimixemeanía náni arfowayá xwiá piaxfyo dáni iwiaroníoyi rariŋwáo, anijí íníná ɻweaníáriñi.’ riniŋagi ariá wiŋwá ejagi náni joxi arige neri ‘Ámá imóniŋomi nípikiro íkíayo niywíráriro seáyi e umíeyoapíráriñi.’ nearariŋini? Ámá imóniŋoyí gorini?” uríagá ³⁵ Jisaso xewaniŋo wíániŋ ejagi náni ewayí xwiyía bí nuriri re uriñinigini, “Wíápi síá áríní wíyo seyíné tíŋí e óníniŋoí. Síá seaóriniginiři sini wiá óníŋjáná aŋí époyi. Ámá síá yiniŋími yarigíayí ‘Ami iyí riwariŋini?’ miyaiwiarigíá ejagi náni searariŋini. ³⁶ Wíápi sini seyíné tíni niŋweari seaóniŋjáná wíápiyá niaíwíyínénijí wimónipíría náni wíápimi dijí wiŋwíropoyi.” uriñinigini. O xwiyía apí nurárimi píni niwiárimi nuri píni ɻweaníŋinigi.

Judayí obaxí Jisasomi dijí miwíkwírogíá nánirini.

³⁷ Judayí Jisaso wigí siŋwí tíŋí e dáni emimí ayá wí wíwapiyágí aí sini dijí miwíkwíró nero “Ayí orfani?” miyaiwigíawixini. ³⁸ Ayí ripi náni e egíawixini. Xwiyía wíá rókiamoagí Aisaiaoyí riniŋo xegí Judayí náni niriri eají ripi, “Ámináoxini, negí repiyí wiariŋwápi giyí ‘Neparini.’ niyaiwiro dijí neaikwírogíáriñi? Oweoi. Ámináoxiniyá ejí sixí eániŋípi giyo siwá wíáná mí nómixiro niŋjá imónigíáriñi? Oweoi.” niriri eajípi xixeni imóninía náni Judayí Jisasomi dijí miwíkwírogíawixini.
³⁹⁻⁴⁰ Xwiyía ámí bí Aisaiaao niriri eají ripi, “Ámá ayí pírániŋí siŋwí wíniro dijí pírániŋí moro neróná saníŋí nimóniro wigí ɻwí yarigíápi emi nimamoro ámí Gorixo tíámíni upírixiniri siŋwí upírori dijí siŋjániŋí wimixiri ejíriñi.” Aisaiaao e niriri eajípi xixeni imóninía náni Judayí Jisasomi dijí miwíkwíropaxí imónigíáriñi. ⁴¹ Aisaiaao oriŋá niwíniriná Gorixo urowárénapinío nikíñiri ɻweaníŋagi niwínirí náni o náni e rijíriñi.
⁴² Judayí níni Jisasomi dijí miwíkwíroarinagía aiwi Judayí áminá obaxí wí aí omi dijí niwíkwírooro aiwi Parisiowa negí rotú aŋjyo dáni yoí emi neakwírimopírixiniri wáyí nero náni waropári niniro “Jisasomi xídariŋáoníriñi.” mirinigíawixini. ⁴³ Weyí Gorixo umeariŋípi náni miwimónipa neri weyí ámá umearigíápi náni niwimóniri náni waropári niniro “Jisasomi xídariŋáoníriñi.” mirinigíawixini.

“Nioni rariŋápimi dáni ámá níni epayónipíráriñi.” uriŋí nánirini.

⁴⁴ Jisaso ejí tíni ríaiwá niriri re rijinigini, “Nioni dijí nikwíroarinagía giyí giyí nionini dijí miníkwíroarinjoí. Nirowárénapinjomí eni dijí

wikwíroariñoi. ⁴⁵ Nioni sijwí nanarigíá giyí giyí nirowárénapiñomi ení sijwí wíñariñoi. ⁴⁶ Ámá nioni dijí nikwíróíáyí anijí síá yiniñe miñweapa éírixiniri xwíá tíyo wíániñí wókímiximíñiri biñárini. ⁴⁷ Nioni ámá xwíá tíyo ñweagíáyo xwiyíá umeáriminiri mibí ámá niyoní yeáyí uyimixemeámíániri biñárini. Ayináni ámá xwiyíá nioni rariñápi aríá niniro aí minixídíá giyí giyo nioni wí xwiyíá umeárañámani. ⁴⁸ Ámá nioni ríwí ninimoro xwiyíá nioni rariñápi peayí niwianiro éíáyí woni woni xwiyíá meárinipaxípi rixa weni. Xwiyíá nioni uráná aríá minigíáyo dání síá yoparíyimi xwiyíá meárinipaxí enagi náni rariñini. ⁴⁹ Nioni gí dijíyo dání wí mirí ápo, xewaniño nirowárénapiño amípí nioni urimíápi náni sekaxí niriñí enagi náni gí dijíyo dání rariñámani. ⁵⁰ Ápo sekaxí riñípimi ámá dijí nikwíroriñípimi dání dijí niyimíñí tígíá anijí íníná ñweapíria náni imónipaxí enagi náni nioni níjíárini. Ayináni amípí nioni searariñápi, ápo níriñípini searariñáriní.” uriñinigini.

Jisaso wiepisariñowami sikkwí sosíáyo igíá weaní nánirini.

13 ¹ Aiwá síá Ajínajo Neamúroagoi riniñíyi náni sini mimixipa ejáná Jisaso xwíá tíyo píni niwiárimi xano tíe náni yini aŋwi ayo enagi náni o níjíárini. Ámá xío xegí imónigíáyo dijí sixí nuya nibísáná xío pene náni aí nuya ujinigini. ² Síápi tíni xío tíni wiepisariñowa tíni aiwá apí naniro náni awí neánimáná Obo re enjinigini. Saimonomi xewaxo Isikariotí dánjí Judaso nuri Jisaso náni miyí ouriniri dijí niwikwírománá ejáná ³ Jisaso xegí xano amípí níni fániñí wiepíxníasíñí enagi náni níjíá imóniri Goríxo tíamini biñípi náni níjíá imóniri ámi xío tíamini uníápi náni ení níjíá imóniri nerí náni ⁴ aiwá narigíe dání niwiápínameari xegí rapirapí e pániñíyí nipírárimáná roarixí wú nimeari íriñíyo nikíkiyinimáná ⁵ iniigí pírerixí wínamí niwayimori wiepisariñowami sikkwí sosíáyo igíá niweáa nuri roarixí kíkiyiniñú tíni nikwíra nuri ⁶ rixa Saimoni Pitaomí wiminiri yaríná re uriñinigini, “Ámináoxini, joxí gí sikkwíyo igíá neáminiri riyaníjini?” uríagi ⁷ Jisaso re uriñinigini, “Nioni simípi náni agwí joxí majíá nimóniri aiwí ríwéná ‘E níwapíyiminiri ríá enjinigini?’ niyaiwíri níjíá imóniríárini.” uríagi ⁸ Pítao re uriñinigini, “Ná ríwíyo aiwi joxí gí sikkwíyo wí igíá nearíá menini.” uríagi Jisaso re uriñinigini, “Nioni dixí sikkwíyo igíá mireapa nerínayí, joxí nioni tíni nawíni kumixinipaxí mimónijini.” uríagi ⁹ Saimoni Pítao re uriñinigini, “Ámináoxini, sikkwíyoní igíá mineapani. Gí wéyo tíni miñíyo tíni aí igíá neai.” uríagi ¹⁰ Jisaso re uriñinigini, “Igíá eániñí go go kíyí bi meñagi náni sa sikkwíyoní igíá eánipaxí imónini. Soyíne kíyí bi meñagi aiwi noyínéni mariá.” uriñinigini. ¹¹ Xío náni miyí wurino náni níjíá nimóniri náni “Noyínéni kíyí mayoyínémani.” uriñinigini.

¹² Rixa sikkwíyo igíá niweáa núsáná xegí rapirapí nimeari nyíniri aiwá narigíe ámi éí niñwearí re uriñinigini, “Nioni seaíápi náni dijí

‘Ayí náni ría neaiariní?’ rimojoi? ¹³ Soyíné ‘Nearéwapiyariñoxiní niriro Ámináoxiní niriro yarigíárini. E imónijáoni ejagi náni e niniriróná xixeni nirarigíárini. ¹⁴ Nioní Ámináoni imóniri searéwapiyariñáoni imóniri ejagi aiwi segí sikkí sosíayo igíá seaeáini. Ayináni soyíné eni segí sikkíyo xixe igíá eánífrixini. ¹⁵ Nioní rixa sijwepigí seaíwapiyágí náni nioní seaíapa soyíné eni axípi e niga úríxini. ¹⁶ Aga nepa searariñini. Ámá xinániñí nimóniri omijí wiiariñýí go xegí bosomí seáyi e wimónariñírini? Xwiyá yañí wiowárijo eni urowáriñomi seáyi e wimónariñírani?’ nuriri ¹⁷re urijinigini, “Soyíné nioní sijwepigí seaíwapiyágí apí náni nijíá nimóniro xixeni nerínayí, yayí seainípaxí seaímeanírárini. ¹⁸ Nioní noyínéni náni misearariñini. Searípeáriñáyíné imónigíápi náni nioní nijíá aiwi Bikwíyo re níriníri eáníñí ripí, ‘Ámá nioní tñi aiwá nawíni narigvíó nioní xopírári nimiríri sikkí nimíyeoари sosíá neanírárini.’ níriníri eáníñíri xixeni imóníwinigini noyínéni searípearjáriñini. ¹⁹ Soyíné amipí ríwíyo imóninípi imónariñagí niwíniróná ‘Ayí oríani?’ niaiwipíri náni agwi re dání amipí sini mimónipa éími áwaní searariñini. ²⁰ Aga nepa searariñini. Ámá nioní urowárariñáyó umíminipírági giyí giyí nioní eni nimíminariñoi. Nioní nimíminipírágyí nirowárénapiñomi eni umíminariñoi.” urijinigini.

“Miyí nurino Judasorini.” ínimi urijí nánirini.

²¹ Jisaso e nuríisáná dijí ríá uxéagi sijáni áwaní nuriri re urijinigini, “Aga nepa searariñini. Soyíné woxí miyí nuriníjoi.” uríagi ²² xegí wiepisariñowa o río náni majíá ejagía náni kfkímí nimóniro sijwí nainega nuróná ²³ wiepisariñowa wo —O Jisaso xio dijí sixí uyinorini. O xio tñí e aŋwi e éí ɻweaŋagí náni ²⁴ Saimoni Pitao omi símimajíó niwíríná réniñí urijinigini, “Joxí yariñí niwiri ámá xio río náni áwaní rei.” Éniñí uríagi ²⁵ wiepisariño xio tíamini nikinimónaumáná yariñí re wiñinigini ‘Ámináoxini, joxí río, ayí gorini?’ uríagi ²⁶ Jisaso re urijinigini, “Aiwapími mýo neagwiri wimo, ayí orini.” nurimáná aiwápi mýo neagwiri Isikarioti dáñí Saimonomi xewaxo Judasomi miní wiñinigini. ²⁷ Miní wiáná Seteno Judasomi dijí xixéróagi Jisaso re urijinigini, “Joxí erípi aŋní ei.” uríagi aí ²⁸ xio tñí aiwá narigíáwa o Judaso e oeniri uríipi náni majíá nero ²⁹ wí dijí re yaiwigíawixini, “Judaso nigwí wowí xiriño ejagi náni re ría urijoí, ‘Aiwa Aŋínají Neamúroagí ripí náni nanípi joxí bí neaií.’ ría urijoí? ‘Uyípeayíyo arirá wiminíri náni amipí bí miní wii.’ ría urijoí?” yaiwiaríná ³⁰ Judaso, mýo neagwiri wíípi nurápanimo árfwiyimi peyeañinigini.

Jisaso ɻwí ikaxí sijípi urijí nánirini.

³¹ O rixa peyeááná Jisaso re ripinigini, “Ámá imónijáoni rixa seáyi e imónigíápi ámáyí sijwí nanípi rixa rínárini. Nioní e éagi ninaniríná

Gorixoyá ejí sixí eániñípi náni eni nijjá imónipíráoi. ³² Nioni e nimónirijípimi dání Gorixoyá ejí eániñí sijáni nimónirínayí, nioni eni seáyi e ninimixiri niniiniñoi. ³³ Gí niaíwoyíné, sini soyíné tíni bi onimiápi ñweámfini. Soyíné nioni náni píá nipírái ejagi aiwi negí Judayo re urijápa, ‘Nioni umíaé soyíné eni wí upaxí menini.’ urijápa agwi soyíné eni axípi searariñini.” nuriri ³⁴ re urijinigini, “Nioni ñwí ikaxí sijí bi osearimini. Nioni dijí sixí seayaríjápa soyíné eni axípi xixe dijí sixí yinífríxini. ³⁵ Sewanijoyíné dijí sixí xixe niyinirínayí, ámá sijwí niseaniro re seaiaiwipírárini, ‘Oyá wiepisijowaríani?’ seaiaiwipírárini.” urijinigini.

“Pitaoxini, joxi ríwí nimoríini.” urijí nánirini.

³⁶ Saimoni Pitao re urijinigini, “Ámináoxini, joxi gími uminiri náni nearariñini?” uríagi Jisaso re urijinigini, “Agwi nioni ume agwi joxi wí minixídipaxí ejagi aí ríwéná joxi ananí nixídírárini.” uríagi ³⁷ Pitao re urijinigini, “Ámináoxini, pí náni ‘Agwi joxi minixídipaxírini.’ nirariñini? Joxi éí rimínimíñiri náni yaríná nioni nípikirínayí, ananirini.” uríagi ³⁸ Jisaso re urijinigini, “Joxi nepa nioni éí nimíniri náni ripíkipaxoxirani? Aga nepa rirariñini, ‘Karíkarí sini ríaiwá miripa ejáná joxi biaú bi nioni náni ‘O náni nioni majírini.’ rífini.’ rirariñini.” urijinigini.

“Gorixo tíjí e náni óiyíniñí imóniñáonirini.” urijí nánirini.

14 ¹ Wiepisariñijo “Soyíné dijí ríá miseaxepani.” nuriri re urijinigini, “Gorixomí dijí wikíroro nioni eni dijí nikwíroro éírixini. ² Añí gí ápoyáyo awawá obaxí ikwírónini. Nioni soyíné náni añí wé searoárimiá ejagi náni añí awawá ayí mikwírónipa nerí sijwiriyí, ananí áwañí seariminiri ejárini. ³ Nioni nuri añí wé nisearoárimi ámi nibiri soyíné eni nioni ñweámíaé nioni tíni nawíni ñweapíría náni niseairiménapimi umírári. ⁴ Óí nioni añí apimi náni umíáyi náni soyíné nijjári. ⁵ Tomaso re urijinigini, “Ámináoxini, joxi urfe náni none majíá nerane náni arige óí uríayí náni nijjá imóniñwini?” uríagi ⁶ Jisaso re urijinigini, “Ámá ‘Gorixo tíjí e náni úimigini.’ wimónariñijo náni niiwaniñoni óiyíniñí imóniñáonirini. Amípí Gorixo náni nepa imóniñípi ámá ayo siwá wíri dijí niyimiñí imóniñípi sixí umímori yariñáonirini. Ámá wo óí wiyimi dání ápo tíjí e náni wímeapaxímani. Nionini óí ápo té nániyíniñí imóniñáonirini. ⁷ Soyíné nioni náni ‘Oríani?’ niniaiwiro pírániñí nijjá nimóniro sijwiriyí, gí ápo náni eni pírániñí nijjá imónaniro egíárini. E niseariri aiwi agwi rína dání soyíné o náni nijjá nimóniro sijwí winigírári. ⁸ Piripo re urijinigini, “Ámináoxini, joxi ápo siwá neaíáná ‘Ayí apánirini.’ neaimónarini.” uríagi ⁹ Jisaso re urijinigini, “Piripe, nioni soyíné tíni ejíná dání emejá aiwi

joxi nioni náni sini pírániŋí nijíá mimónipa rejini? Ámá nioni siŋwí naníá giyí giyí ápomi eni winíayí ejagi náni joxi pí náni ‘Ápo eni siwá neai.’ nirarijini? ¹⁰ Ápo xewaxoni tíni nawíni imónirai xewaxoni ápo tíni nawíni imónirai ejagwíi náni joxi sini ‘O xano tíni axowaúrfani?’ niniaiwiri diŋjí minikwíroariŋí rejini? Xwiyíá nioni searariŋápi gí diŋjyo dání searariŋámani. Amipí nioni yariŋápi eni ápo, nioni tíni nawíni imónigwíoyá diŋjyo dání yariŋárini. ¹¹ Xwiyíá nioni re searíápi, ‘Ápo nioni tíni nawíni imónirai nioni ápo tíni nawíni imónirai ejwii.’ searíápi náni ‘Neparini.’ niyaiwiro diŋjí nikwírópoyi. ‘E oyaneyi.’ miseaimónipa nerínayí, emímí amipí nioni niseaíwapiya barína soyíné siŋwí winigíápi nánini ‘Neparini.’ niyaiwiro diŋjí nikwírópoyi. ¹² Aga nepa searariŋini. Nioni diŋjí nikwíroarigá giyí giyí amipí nioni seaíwapiyariŋápi eni epíriárimi. Oyi, nioni ápo tíe umiá ejagi náni amipí nioni seaíwapiyariŋápimi wiárí seáyi e imóniŋípi aí epíriárimi. ¹³ Xewaxoni ejí eániŋí ápoyá ámáyo siwá niwirijípimi dání ‘Ápo seáyi e imóniŋoríani?’ wiawíríxixiniri soyíné pí pí náni ápomi rixiŋí nurirína xegí xewaxonimi dání nuriri rixiŋí uránayí, nioni ananí xixení niseaiimíárimi. ¹⁴ Amipí ápomi rixiŋí nurirína nioními dání nuriri rixiŋí uríápi nioni ananí niseaiimíárimi.

“Nioni Kwíyí Gorixoyápi urowárimíárimi.” urinjí nánirini.

¹⁵ “Soyíné nioni diŋjí sixí niniyirínayí, nioni sekaxí seariŋápi xixení xídiŋípíárimi. ¹⁶ Nioni ápomi rixiŋí uráná arirá seaipaxí imóniŋí ámi wo soyíné tíni nawíni anijí íníná ɣweawíninginiri segí tíamini urowárénapiníárimi. ¹⁷ Kwíyí xío náni nepa imóniŋípini seaíwapiyariŋípi náni rariŋini. Ámá xíomí diŋjí miwikwíroarigáyí kwíyí xíoyápimi mí niwómixiro nijíá mimónipaxí ejagi náni arirá wiminiri eníápi umíminipaxí menini. E nerí aí kwíyípi rixa soyíné tíni nawíni imóniŋagi náni apí náni nijíá imóniŋoi. Idáná soyíné eni niseaímeari xwioxíyo seaŋweaníárimi. ¹⁸ Nioni wimiáoyínénijí segípi niseawárimi umíámani. Ámi soyíné tínjí e náni bimíárimi. ¹⁹ Ámá nioni diŋjí minikwíroarigáyí siŋwí minanipa epíri náni aŋwí ayorini. E nerí aí soyíné ámi siŋwí nanipíříárimi. Nioni ámi siŋjí emía ejagi náni soyíné eni siŋjí epíriárimi. ²⁰ Síá soyíné nioni ámi siŋjí eána nanipíříáyimi re niyaiwiro nijíá imónipíříárimi, ‘O xano tíni imóniri ejáná none xío tíni imónirane xío none tíni imóniri ejagwi náni xío tíni axonerini.’ niyaiwiro nijíá imónipíříárimi. ²¹ Ámá go go gí sekaxí rariŋápi fá nixiriri nixídirínayí, nioni diŋjí sixí niyaríŋí gomi gomi gí ápo diŋjí sixí uyiri nioni uyiri nerí niwaniŋoni náni yumíí bi miwí xixení siwá winimíárimi.” uríagi ²² Judaso —Isikariotí dánjí Judaso mariái, wiepisariŋowa Judasoyi riniŋí worini. O re urinjinigi, “Ámináoxini, pí éagi náni ámá níni xwíá týo ɣweagíáyo siwá miwinipa nerí

newaniñoneni siwá neainiríárini?" uríagi ²³ Jisaso re uriñinigini, "Ámá go go nioni dijí sих niniyirínayí, xwiýá nioni rariñápi xidiníárini. Omi gí ápo dijí sих nuyiri yawawi o támíni nibrai o tíni nawíni aniñ íweaníwáriñi. ²⁴ Ámá nioni dijí sих miniyarigíayí nioni rariñápi xidarıgíámaní. Xwiýá nioni seararíná soyíné aría niarigíápi, ayí nioni gí dijí tíni rariñápimaní. Ápo nirowárénapijoyá dijí tíni rariñápirini." nuriri ²⁵ re uriñinigini, "Nioni siní soyíné tíni niywearíná amípi api náni searíni. ²⁶ E nerí aí ríwéná arírá seainíó —O kwíyí Gorixoyápirini. Xio ámá nioni nixídariñáyo náni urowárénapiníápirini. Api amípi níni náni seaíwapiyíáná nioni niseara warijá nípíni náni dijí seaininíárini. ²⁷ Nioni soyíné píni niseawiárími nuri aiwi soyíné nioniyá dijí tíni niwayiróniro íweapíráriñi. Nioniyá dijí tíni niwayiróniro íweapírápi náni níriríná ámá xwiá tíyo dáñí wigí dijí tíni yarigíápi náni mirariñini. Nioniyá dijí tíni aga niwayiróniro íweapíría náni imónipíráriñi. Ayináni dijí riá niseaxeri wáyí bi minipa éríxini. ²⁸ Xwiýá nioni searíáripi, 'Nioni píni niseawiárími nuri ámi seyíné tíjí e náni bimíárini.' searíápi soyíné rixa aríá níoi. Nioni ápo tíjí e náni umi enagí náni soyíné nepa dijí sих niniyirínayí, yayí seáyimi dáni seainiminíri éríni. Ápo seáyí e nímúrojo enagí náni rariñini. ²⁹ Soyíné nioni searíápi xixení imóníagi niwiniríná dijí nikwíroro 'Ayí o neariñípiríani?' yaiwiro oépoyiníri siní mimónipa éimi searariñini." nuriri ³⁰ re uriñinigini, "Xwiá tíyo meñweajo —O oboríni. O rixa baríngi náni nioni soyíné tíni niywearí ámi ayá wí searimíméini. O nioni ejí mineániño enagí aiwi ³¹ ámá xwiá tíyo dáñyí níni re niaiwíírixiníri, 'O xanomi dijí sих uyijoríani?' niaiwíírixiníri ápo sekaxí niriñípi tíni xixení oemini." nuriri re uriñinigini, "Re dáni niwiápínameámi rixa owaneyí." uriñinigini.

"Wainí uraxí nepaxiñí imóniñípíniñí imóniñáonirini." uriñí nánirini.

15 ¹ Jisaso ewayí xwiýá nuriri re uriñinigini, "Wainí uraxí nepaxiñí imóniñípi, ayí nionirini. Wainí omiñí xiáwo gí áporini. ² Wireñí nionimí dáni neánirí ná miwéyí níni ápo emi wiximoariñíri. Wireñí ná wearijíyí níni xwiogwí wíomí ná xwé wéwinigínirí o emi wiwákwímí niyárimáná míá imixárariñíri. ³ Xwiýá nioni searariñápimi dáni soyíné rixa míániñí iniñoi. ⁴ Soyíné uraxí wireñí eániñípa axípi nioni neáníírixini. E nerínayí, nioni wireñíniñí axípi soyíné seaeánimíárini. Wainí míkomi wireñí meánipa nerínayí, ná miwepaxí imóniñípa soyíné ení nioni wireñíniñí mineánipa nerínayí, ná wepaxí menini. ⁵ Nioni uraxí wainí míkiniñí imóniñáonirini. Soyíné uraxí wainí wireñíniñí imónigíoyínérini. Ámá nioni wireñíniñí neánijí go go nioni xíoyá míkí imóniñáoni enagí náni ná xwéniñí wearijíriní. Ayí ripí nánirini. Soyíné nioni píni niniwiárími nurínayí, amípi wí epaxí menini. ⁶ Wireñí emi móiyí yeáyí yárañíjípa ámá nioni wireñíniñí mineánipa éí gomí gomí

emi móáná yeáyí yárarijírini. Wireñí axípini e ejfyí awí neaáriri ríá ikeárárná ríá nowáráriñírini.” nuriri 7 re uriñinigini, “Soyíné nioni wireñíni jí neániri xwiyáá nioniyápi xídiri nerínáyí, soyíné pí pí seaimónarijíyí náni ápomi rixijí uráná anani seaínírini. 8 Soyíné e nero ná xwénijí nerijípimi dání ejí sixí eáni jí gí ápoyápi ámáyo siwá wiáná ‘O seáyi e imónijoríani?’ wiaiwipírífírini. Soyíné e nerijípimi dání eni ‘Xegí wiepisinjíyí wíríani?’ wipimóninírini. 9 Ápo dijí sixí niyijípa nioni eni dijí sixí seayinjini. Ayináni nioni dijí sixí seayinjápi anijí neayíwiniginiri éfríxini. 10 Soyíné nioni sekaxí searíayo xixeni nixídirónáyí, nioni gí ápo sekaxí níriñípí pírániñí xídirihagí náni dijí sixí niyariñípa nioni eni axípí anijí soyíné dijí sixí seayimírini. 11 Dijí niíá bi onimiápi seairi yayí bi onimiápi seainiri oeniri náni misearariñini. Diñí niíá niniri yayí ninariñípa soyíné eni diñí niíá ayá wí seairi yayí seainiri oeniri searariñini. 12 Sekaxí nioni rariñípí ripirini. Nioni dijí sixí seayaríñápa soyíné eni axípí xixe dijí sixí yinífríxini. 13 Ámá wo xegí ámáyo dijí sixí nuyiríná arírá wiminírini náni upeípí dijí sixí uyarigíapí bi tíni xixeni mimónini. Aga seáyi e mürónini. 14 Soyíné nioni sekaxí seararijápi xixeni axípí nerónáyí, gí ámáyíné imónijoi. 15 Xináíwániñí nimóniro omijí wiiarigíáyí wigí boso ‘E emiániri náni ríá nearariní?’ miyaiwí majíá imónarigíá ejagí náni sini ‘Inókiwayínénijí imónigíoyínéyí searimiméini. Amipí ápo níraríná aríá wiñá nipini áwanjí niseairi náni ‘Gí ámáoyínéyí searariñini. 16 Soyíné nioni fá niyamixigíámani. Ayí nioni soyíné nuro ámáyo nuréwapiyirijípimi dání aiwá niyimíniñí wéírixiníri fá yiyamiximí niseairi searípeajárini. Ayináni pí pí náni ápomi rixijí nuriríná nioními dání nuriri uránáyí, anani xixeni seaínírini. 17 Sekaxí nioni rariñípí ripirini. Aga xixe dijí sixí yinífríxini.

**“Gí seaepisarijáoyíné ejagí náni ámá símí
tíni seaipírífírini.” uriñí nánirini.**

18 “Ámá xwíá tíyo ejípí nánini moarigíáyí soyíné símí tíni seaiariñagía niwíniríná dijí re móírixini, ‘None sini símí tíni mineaipa neríná xámi Jisasomi wigíráani?’ móírixini. 19 Soyíné ámá xwíá tíyo weñípí nánini moarigíáyí tíni nawíni nimóniri siñwiriyí, soyíné wigíyí imónaniri éfá ejagí náni dijí sixí seayipaxírini. E neri aí soyíné ámá xwíá tíyo weñípí nánini moarigíáyí tíni nawíni mimónipa ero ayí tíni axípí mimónipa éríixiníri fá yiyamiximí seairi ejá ejagí náni ayí símí tíni seaiarijoi. 20 Ewayí xwiyáá nioni seairí ripí, ‘Ámá xináíniñí nimóniri omijí wiiariñí go go xegí bosomi seáyi e wimónarijímaní.’ searíapí náni dijí móírixini. Nioni xeaníñí nínikárirónáyí, soyíné eni xeaníñí seaikáripírífírini. Xwiyáá nioniyápi aríá niniro níniñídirónáyí, soyínéyápi eni aríá niseairo sexádipírífírini. 21 E neri aí nioni nirowárénapijó náni níjíá pírániñí

mimónipa nero náni soyíné nioni ninixdíro ‘Jisasoyáonerini.’ rarinagáa náni xeanijí ripi nípini seaikáripíráriñi.” nuríri 22 re urinjinigini, “Nioni nibiri xwiyíá muripa nerí sijwiriyí, wigí íwí nero nioni ríwí nímófíápi náni xwiyíá meárinipaxí imónaniri éíámani. Nioni rixa biňá ejagi náni ayí re wí ripaxí menini, ‘Negí ejwápi neríná íwí miyariñwiniri ejwárini.’ ripaxí menini. 23 Ámá nioni símí tíni niarigáyí gí ápomi eni símí tíni wiariñoi. 24 Nioni emimí amipí ámá ejíná dání aiwi miwíwapiyigíá bi miwíwapiyipa nerí sijwiriyí, wigí íwí nero nioni ríwí nímófíápi náni xwiyíá meárinipaxí menini. E nerí aiwi nioni emimí wíwapiyijápi sijwí ninaniro aí nioni tíni gí ápo tíni eni niwawini símí tíni yeariñoi. 25 Ríwamijí nioni náni wigí ñwí ikaxí eániñyo dání eániñí ripi, ‘Mfkí menjagi aiwi símí tíni nigíárini.’ niriniri eániñípi xixeni imónini náni niariñoi.” urinjinigini.

26 Ámi re urinjinigini, “Arirá seainío —O Gorixoyá kwíyípirini. Api nioni ápo tínjí e dání soyíné tínjí e náni urowárénapimíápirini. Api kwíyí Gorixoyápi xio tínjí e dání nibiri xio náni nepa imónijípini seaíwapiyariñípi náni rarinjini. Api nibiríná nioni náni áwañj seariníráriñi. 27 Soyíné nioni ámáyo iwamíó nuréwapiya uñaé dání nioni tíni emeagíoyíné ejagi náni seaímeaní míkoyíné eni ámáyo nioni náni áwañj uripíráriñi.

16 ¹Soyíné axínáni diñjí nínikwíroro nemáná óreámioapírixiniri apí nípini seararijini. ²Ayí re seaipíráriñi. Rotú anjíyo dání segí yoí emí niseakwírimoro aiwi ríwéná xe nimóniríná ámá seapíkííáyí Gorixo wimónariñípini yariñwíniri seapíkipíráriñi. ³Ápo náni nijíá pírániñí mimónipa ero nioni náni eni axípi e mimónipa ero nero náni apí seaipíráriñi. ⁴Xwiyíá nioni searíapi, ayí ripi náni searíini. Xeanijí apí rixa nimónaríná nioni niseara úápi náni diñjí mopíría náni searíini. Api náni iwamíó soyíné tíni emeajwaé dání áwañj miseariñjanigini. Sini soyíné tíni nemeri náni áwañj miseariñjanigini.

Kwíyípi eníápi náni urinjí nánirini.

5 “Rixa nirowárénapijo tínjí e náni warijagi aí soyíné woxi ‘Joxi gimi náni uríñi?’ minirariñoi. ⁶Nioni ‘Rixa numíñi.’ searíagi náni soyíné íkíniñí sipí seaiarini. ⁷E nerí aí aga nepa seararijini, ‘Nioni soyíné tíni anijí re níljwearíná arírá niseaipaxí aiwi píni niseawiárimi nuríná arírá aga seáyi e imónijípi seaipaxírini.’ seararijini. Ayí ripi nánirini. Nioni píni niseawiárimi mupa nerínayí, arírá seainíomi —Kwíyípi náni rarinjini. Omi murowárénapipa epaxírini. Nioni nurínayí, omi soyíné tíámíni urowárénapimíá ejagi náni rarinjini. ⁸Kwíyípi nibiríná ámá xwiá tíyo dájíyí re yaiwíírixiniri, ‘Nene “Íwípi, ayí apíráni?” moariñwápi tíni “Wé rónijípi, ayí apíráni?” moariñwápi tíni “Gorixo ámáyo xwiyíá numeáríriná e winíáriñi?” moariñwápi tíni apiaú apí

xejwíni moarijwárfani?’ yaiwíírixiniri wíwapiyiníárini. ⁹Ayí nioní dijí miníkwíropa yarijagía nání kwíyípi ‘Íwípi, ayí apíráni?’ oyaiwípoyiniri wíwapiyiri ¹⁰nioní ápo tíjí e nání yíáná o ninimímiminimáná soyíné siní sijwí ámi wí minaníá ejagi nání kwíyípi ‘Wé róniñípi, ayí apíráni?’ eni oyaiwípoyiniri wíwapiyiri ¹¹Gorixo obo, ámá xwíá tíyo mejweanomi rixa xwiyáá umeáriji ejagi nání kwíyípi ‘Gorixo xwiyáá numeáriríná e winíárini.’ eni oyaiwípoyiniri wíwapiyiri eníárini.” urijinigini.

¹² Ámi re urijinigini, “Nioni xwiyáá xwapí ámi bi tíni ‘Osearimini.’ nimónarijagi aiwi agwi soyíné aríá nipaxí mimóniñoi. ¹³E nerí aiwi kwíyí amípi nepaxíjí imóniñípi nání rarijípi nibírná Gorixo nání nepáni imóniñípi níni seaíwapiyiníárini. Api xegí dijí tíni wí misearipa nerí ápomini aríá wiarijípiñi ríná ejagi nání amípi Gorixo nání imóniñípi xixeni searéwapiyiníárini. Amípi ríwíyo imóniníápi nání eni wíá searókiamoníárini. ¹⁴Kwíyípi xwiyáá nioni rarijápi wíá nisearókiamori nioni nání nisearíri nání nioni seáyi e nimixiníárini. ¹⁵Ápo nioni fániñí niepíxníasijí ejagi nání amípi níni oyá imóniñípi nioniyárini. Ayináni nioni re searíini, ‘Kwíyípi nioni rarijápi aríá níniri wíá searókiamoníárini.’ searíini.” urijinigini.

“Íkniñí sipí niseaíisáná yayí seaininíárini.” urijí nánirini.

¹⁶Jisaso ámi re urijinigini, “Nioni bi onimiápi soyíné tíni niżweámáná ejáná sijwí nanipíriméoi. Soyíné segípi ámi bi onimiápi niżweámáná sijwí nanipíriárini.” uríagi ¹⁷wiepisarijíyí wa re rinigíawixini, “O pí enípi nání ría re áwanjí neararini, ‘Nioni bi onimiápi niżweámáná ejáná sijwí nanipíriméoi. Soyíné segípi ámi bi onimiápi niżweámáná sijwí nanipíriárini.’ Ripí eni ‘Ápo tíjí e uminiri rarijíni.’ neararijípi pí enípi nání ría neararini?” níriniro ¹⁸re rinigíawixini, “‘Bi onimiápiyí rarijíyí pí nání ría neararini? None xío rarijípi nání nijíá mimóniñwini.’ rinarijagía ¹⁹Jisaso awa yarijí owianeyiniro wimónarijagi nání nijíá nimóniri nání re urijinigini, “Nioni ‘Bi onimiápi niżweámáná ejáná sijwí nanipíriméoi. Segípi ámi bi onimiápi niżweámáná sijwí nanipíriárini.’ seariápi nání yarijí níniro ririnarijoi? ²⁰Aga nepa seararijini. Soyíné ámixiá nero lqwí piyí wírinipíri aiwi ámá xwíá tíyo dáñjíyí —Ayí Gorixo tíni xepixepá rónigíáyírini. Ayí yayí seáyimi dáni winiñíjoi. Ríná soyíné íkniñíjí sipí niseairi aiwi ríwéná dijí niíá seaininíárini.” nuríri ²¹ewayí xwiyáá bi ripí urijinigini, “Apixíwa niaíwí nixiriríná yarigíápi nání dijí mópoyi. Apixí niaíwí sijwí wanaríná ‘Riniñí níniniri niaíwí xírimi nání rixa rínárfani?’ niyaiwiri nání íkniñíjí sipí wiarijírini. E nerí aí ríwéná niaíwí rixa nixirimáná niaíwí xirío nání dijí niíá winarijagi nání ríniñí winíípi nání aríá ikeamoarijírini. ²²Soyíné eni axípíniñí seaimónini. Agwi soyíné íkniñíjí sipí niseairi aiwi nioni ámi sijwí seanáná xwioxíyo dijí niíá seaininíárini. Yayí apí ámá

wí amipí wí niseaikáriro aí pírí searakipaxí mimónijípi nání rariñini.

²³Dijí yayí seainié dání nioní ámi amipí bi nání yarijí nipírámani. Aga nepa searaiñini. Ápomí amipí bi nání rixijí nuriríná nioními dání uránayí, anani niseaiapinírári. ²⁴Íná dání ápomí nioními dání rixijí muripa néra nibásáná aí dijí nizá seaininíápi bi onímápi misesainipa éwiniginiri omi anani rixijí urírixini. Rixijí uráná seaiapinírári. ”uriñinigini.

**“Nioni ámá Gorixo tíni xepixepá rónigíáyo rixa
xopirári wiñári.” uriñi nánirini.**

²⁵Ámi re uriñinigini, “Xwiyáá nioni niseara úápi ewayí xwiyáá tíni niseariri aiwí ríwéná ewayí xwiyáá tíni ámi bi misearí ápo nání siñáni áwanjí searimíáiná nimóniníári. ²⁶Íná Gorixomí rixijí nuriríná nioními dání urípírári. Sewaniñoyíné rixijí uráná anani aríá seainíá enagi nání ‘Íná nioni soyíné nání ápomí rixijí seauriyimíári.’ misearaiñini.

²⁷Xewaniño dijí sixí niseayiri nání aríá seainíári. Soyíné nioni dijí sixí niyiro ‘Ápo tíjí e dání biñoríani?’ niaiwiro yariñagía nání xewaniño dijí sixí niseayiri nání aríá seainíári. ”nuriri ²⁸re uriñinigini, “Ejíná nioni ápo tíni ḥweagáoni aí o tíjí e dání píni niwiárimi xwiá tíyo nání biñárini. Re niñweajisáná xwiá tíyo píni niwiárimi ámi o tíjí e nání umíni.” uríagi ²⁹xegí wiepisariñowa re urígawixini, “Ayí apiríni. Agwi joxi ewayí xwiyáá tíni minearariñini. Rixa siñáni áwanjí nearariñini.

³⁰Agwi none dijí re nisiaiwirane niójá imóniñwini, ‘Amipí níni nání niñoríani? Ámá yarijí miwipa éími aiwí wigí xwioxíyo “Yarijí api owimini.” yaiwiariygíápi nání niójá imóniñoríani?’ nisiaiwirane niójá imóniñwini. Ayináni dijí re nisiaiwirane dijí rikwíroariñwini, ‘Joxi Gorixo tíjí e dání biñoxirini.’ rikwíroariñwini.” uríagía ³¹Jisaso re uriñinigini, “Agwi soyíné dijí rinikwíroariñoi? ³²Soyíné xídixídfowári seaíáná nioni niñípi píni niníwiárimi segí aijími nání xixegíni umipíriná rixa aijwi e nerí rixa imónini. Soyíné nioni píni niníwiárimi núagía aí ápo dijí nikikayonagi nání nioni niñípi ḥweapaxímani. ³³Soyíné ayá síwí misearó ‘O tíni ikáriniñwáoneríani?’ niyaiwiniro kikiíá éírixiníri xwiyáá nioni niseara bíápi searíári. Soyíné xwiá tíyo ḥweajáná ámá Gorixo tíni xepixepá rónigíáyí xeaniñí seakáripírá enagi aiwí nioni ayo rixa xopirári wíá enagi nání dijí sixí níníro ḥweárixini.” uriñinigini.

Wiepisariñyo nání rixijí wuriyijípi nánirini.

17 ¹Jisaso xwiyáá api nura núsáná aijínamí nání siñwí nanániri re riñinigini, “Ápoxini, nimónini nání rixa rínárini. Díxí riwaxoni ejí sixí eániñjí joxiyápi ámáyo síwá wimi nání joxi ‘O ámá niyoní seayí e imóniñoríani?’ oniaiwípoyiniri niñírixini. ²Ámá joxiyá dijíyo dání nioni nixídarigíáyo dijí niyimijí imónijípi sixí umímopaxo imóníwinigini

‘Ámá níni náni néní tíjoxi imónei.’ niriñj ejagi náni rirarijini. ³ Ámá ripini nerijípimi dání diñj niyimiñjí imóninjípi tígíayí imónarigíárini. Joxi náni Tjwíá imónijo, ayí Gorixorini. Ámi wo mijweanini.’ diñj rímoró Jisasí Kiraisoní, joxi nirowárénapijoni náni ‘Nepa ayí orini.’ diñj nimoro yarigíayí, ayí diñj niyimiñjípi imónarigíárini. ⁴ Joxi o e éwiniginiri niriñjípi xixeni nipini niyáriríná ejí sixí eániñjí joxiyápi niwíwapiyirijípimi dání seáyi e joxi imóninjípi ámá xwíá tíyo dáñjyó siwániñjí wiárini. ⁵ Ápoxiní nioni e éá ejagi náni xámí xwíá rirí sini mimónipa ejími joxi tíni njwearíná nikníriri ḥweagápi ‘Ámi nioni tíni njwearíná nioni tíni nawíni seáyi e nimóniri axípi olkínini.’ osimónini.” nuriri ⁶ re urijinigini, “Ámá xwíá tíyo dáñjí joxiyá diñj tíni nioni nixídarigíayí joxi imóninjípi náni xixeni njíá oimónípoyiniri wíwapiyinjárini. Ayí ámá dixíyí nioni niapiñjyí náni rirarijini. Dixí xwíyíá nioni niriñjípimi pírániñjí nixída nibiro ⁷ rixa njíá re imónijo, ‘Amipí joxi fániñjí niepíxníasijí nioni níriri yarijápi nipini joxi niapiñjírini.’ Njíá e imónijo. ⁸ Xwíyíá joxi niriñjípi xewanijoni rixa uríá ejagi náni njíá e imónijo. Xwíyíá nioniyápi aríá niniróná diñj ninikwíroro xixeni re nisiaiwiro njíá imónijo, ‘Gorixo tíámini bijorini.’ nisiaiwiro ‘Gorixo urowárénapijoríani?’ niaawiárijoi.” nuriri ⁹ re urijinigini, “Ámá xwíá tíyo dáñjí ápoxi tíni xepixepá rónigíáyo arírá owiniri yarijí misiaríjini. Ámá joxiyá diñj tíni diñj níkwíroarigíayí dixí imónijagi náni yarijí siarijini. ¹⁰ Amipí ámá aí nioniyáyí ayí joxiyá imónini. Amipí ámá aí joxiyáyí eni ayí nioniyá imónini. Ayí diñj ninikwírorijípimi dání ámáyo réniñjí urarijoi, ‘Seáyi e imónijo, ayí orini.’ urarijoi. ¹¹ Nioni joxi tíámini bimí ejagi náni xwíáyo re bi tíni sini ḥweámmiméini. E neri aí ámá rowa sini xwíá tíyo re ḥweapíríá ejagi náni ápoxiní, —Joxi siyikwí míniñjí imónijoxirini. Joxi dixí ejí eániñjípi —Ejí eániñjí joxi neámixowáriñjípi náni rarijini. Apí tíni pírániñjí uméirixini. Yawawi nawíni imónigwíípa ayí eni axípi nawíni imónipíría náni pírániñjí uméirixiniri rirarijini. ¹² Nioni awa tíni emearíná ejí sixí eániñjí joxi neámixowáriñjípi tíni niméra nibiri awíniñjí numearóa baríná awa wo miyorírinipa nemáná aiwi Bikwíyo dání ríwamíñjí eániñjípi xixeni imónini náni awa wonini xewanijøo nerijípimi dání yorírinimíminiri yarini. ¹³ Agwí nioni joxi tíñj e náni bimífini. E neri aí diñj niíá nioni ninarijípa awa eni bi onimiápi miwiní xwé wíwiniginiri sini xwíá tíyo njwearíná nioni níra warijápi rirarijini.” nuriri ¹⁴ re urijinigini, “Nioni ámá ápoxi diñj ríkwíroarijíyo xwíyíá joxiyápi urijá ejagi náni ámá xwíá tíyo dáñjyí ayo símí tíni wiarijoi. Nioni xwíá tíyo dáñjoni mimónipa ejápa awa eni xwíá tíyo dáñjíñjí mimónijagía náni símí tíni wiarijoi. ¹⁵ Awamí joxi xwíá tíyo dání owirimeaniri mírirarijini. Sípí wikárarijøo xwíyíá miwikixepa enía náni joxi pírániñjí méwiniginiri rirarijini. ¹⁶ Nioni xwíá tíyo dáñjoni mimónipa ejápa awa eni xwíá tíyo dáñjíñjí

mimónipa enagía náni ámá xwíá tíyo dáñiyí tíni axíyí mimónijoi.

¹⁷Xwiyáá joxiyápi aga nepání imónijagi náni ámá rowa joxi simónarijípi náni xixeni kumixinipíri náni xwiyáá apí nuréwapiyirijípimi dání pírániñí imixfírixini. ¹⁸Joxi xwíáyo náni úwinigíniri nirowárénapijípa xamíñoni eni awami urowárijárini. ¹⁹Joxi ámáyí náni wiíwinigíniri nirowárénapijípi tíni xixeni niiwaníñoni owiiminíri náni okumixinimíni. Ámá rowa eni joxi e érírixiniri simónarijípi náni okumixinípoyiníri náni joxi wiíwinigíniri nirowárénapijípi tíni xixeni owiiminí.” nuríri ²⁰re uriñinigini, “Nioni awa nánini rixijí mirirarijini. Awa uréwapiyíána diñí nikwíróíyí náni eni ápoxiní rirarijini. ²¹Ayí níni axíyíniñí imónipírúa náni yariñí siarijini. ‘Ápoxi nioní tíni imóniri nioní joxi tíni imóniri egwiípa ayí eni yawawi tíni nawíni oimónípoyi.’ nimónarini. Ámá níni diñí ninikwíroro ‘Gorixo urowárénapijági weapinjoríani?’ niaiwírixiniri ‘Ámá tiyí axíyíniñí oimónípoyi.’ nimónarini. ²²Ejí sixí eániñí joxi neámixowárijípi awa eni yawawi axowawi imónigwíipa axowániñí oimónípoyiníri náni weámixowárijárini. ²³Awa aga xixeni axowániñí oimónípoyiníri nioní awa tíni nawíni imóniri joxi nioní tíni nawíni imóniri ejywíni. Ámá níni re niyawíiro nijíá imónipírúa náni e imóniñwini, ‘Gorixo omi urowárénapijírini. Omi diñí sixí uyijípa awami eni diñí sixí uyini.’ niyawíiro nijíá imónipírúa náni e imóniñwini.” nuríri ²⁴re uriñinigini, “Ápoxini, ámá joxiyá diñí tíni nixídarigíá rowa nioní xámi joxi tíni niywearná nikíniri ñweaagápa ámi nikíniri ñweajáná siñwí nanopírúa náni nioní ñweámíáe awa eni nioní tíni ñweárixiniri náni nimónarini. Ápoxiniyá diñí tíni nikíniri ñweaagápi náni rirarijini. Ayí ripí nánirini. Xwíá ríri sini mimónijáná diñí sixí niyipoxi enagi náni rarijini. ²⁵Ápoxini, joxi wé rónijoxirini. Joxi náni ámá xwíá tíyo dáñiyí niyíá xixeni mimónipa enagía aiwí nioní joxi náni niyíá xixeni imónijini. Rowa eni joxi náni ‘O omi urowárénapijoríani?’ nisiaiwíro niyíá imónijoi. ²⁶Joxi imónijípi náni awami rixa niwíwapiyiri wíá urókiamojárini. Diñí joxi sixí niyarijípa awa eni wíniyo axípí uyipírúa náni ámi bi tíni wíwapiyimíni. Nioní eni awa tíni nawíni imónimíá náni ámi bi tíni wíwapiyimíni.” uriñinigini.

Jisasomi fá xirigíá nánirini.

18 ¹Gorixomi rixijí e nurárimo xegí wiepisarijowa tíni nuro írireñí xegí yoí Kidironiyí riniñípámí nixemoro omijí ojikwíí bi oriwámi dání iniñípi té rémogíawixini. ²Judasó, Jisaso náni miyí urino eni Jisaso tíni xegí wiepisarijowa tíni íníná e awí eánayarigíá enagi náni omijí ojikwíí apí náni niyíárini. ³O émáyí porisí wami awí earí ají ridiyowá yarigíwámi awí mearoarigíawami eni Parisiowa tíni apaxípániñí imónigíá xwéowa tíñí e dání awí earí nemáná awa ramixí tíni uyfwí tíni mixínápi tíni nixirimáná ojikwíípimi náni nuro rémóáná ⁴Jisaso xíomí wilkáripírípi nipíni náni rixa

nijíá nimóniri náni aŋwi e nuri re urijinigini, “Soyíné go náni píá yariŋoi?” uríagi ⁵ awa re urigíawixini, “Nasareti dánjí Jisaso náni píá yariŋwini.” uríagía Judaso xío náni pasánijí umearijo awa tíni rojáná Jisaso “Ayí nionirini.” urijinigini. ⁶ “Ayí nionirini.” uráná awa re egíawixini. Óí nero ríwiminají úíayí xwíáyo pikníimeagíawixini. ⁷ Xwíáyo pikníimeáagía o ámi re urijinigini, “Go náni píá yariŋoi?” uríagi awa “Nasareti dánjí Jisaso náni píá yariŋwini.” uríagía ⁸ Jisaso “Ayí nionirini.” rixa searíanigini. Ayináni nioni náni píá nínirínayí, ámá rowayí xe oúpoyiniri siŋwí winípoyi.” urijinigini. ⁹ Xámi Gorixomi re uríipi, “Ámá joxiyá diŋj tíni xídfírixiniri niapiŋyí womí míviorírijárini.” uríipi xixení imóniní náni e urijinigini. ¹⁰ E uraríná Saimoni Pitao kirá bá nímixeari re ejinigini. Míri nuri apaxípániŋjí imónigíawami seáyi e wimónijoyá omínj wiiariŋomi —O xegí yoí Marikasoyi riňorini. Omi miŋj róminiri éyí píři noyíkiri aríá miŋj wirípieanjinigi. ¹¹ Píři noyíkiri aríá miŋj wirípieáagi Jisaso Pitaomi míxí re urijinigini, “Kirápá xegí aŋjyo ámi upíroi. Xeaniŋj kapixníŋj ápo o oniniri niapariŋjípi ‘Minipa oeni.’ risimónariní?” urijinigini.

Jisasomí Anaso tíŋj e náni níméra nuro wárigiá nánirini.

¹² Émáyí porisowa tíni wigí seáyi e wimónijo tíni Judayí aŋjí ridiyowá yarigíwámí awí mearoarigíawa tíni Jisasomí íá níxero gwí níjiro ¹³ xámi Anaso tíŋj e náni níméra ugíawixini. Anasomí xineagwo Kaiapasorini. Xwiogwí omi o apaxípániŋjí imónigíawá seáyi e wimónijorini. ¹⁴ Xámi xegí Judayo re uriŋo, aŋj orini, “Negí ámá níni pepírixiniri ayí ríniŋj meaaniri éíápi náni ámá ná woní ríniŋj apí nímeari níperínayí, ananirini.” nimónariní.” urijorini.

Pitao “Oyá niepisariŋjí wonimani.” riŋj nánirini.

¹⁵ Omi xineagwo, Anasoyi riňiŋo tíŋj e náni Jisasomí níméra waríná Saimoni Pitao tíni wiepisariŋjíyí ámi wo tíni awaú Jisasomí ríwíyo níxída nuri apaxípániŋjí imónigíawami seáyi e wimónijoyá aŋj tíŋj e níremómáná wiepisariŋjí wíomi apaxípániŋjí imónigíawami seáyi e wimónijo símimaŋj oyá nijíá eŋagi náni o Jisaso tíni aŋj ákiŋjáyo ínimi nípáwiri ¹⁶ Pitao sini bíariwámíni íwí e roŋagi náni nuri apíxí ákiŋjá íwíyimi awí roariŋjími Pitao náni nurimo nípeyeari niwirimeámi íwiaparíná ¹⁷ apíxí ákiŋjá íwíyimi awí roariŋjí Pitao re urijinigini, “Joxí eni ámá royá wiepisariŋjí woxi menirani?” uríagi o “Nionimani.” nurimi nípáwiri ¹⁸ xináiwániŋjí nimóniro omíŋj yarigíayí tíni aŋj ridiyowá yarigíwámí awí mearoarigíawa tíni e nírówapiro imíŋj rariŋjagí náni ríá nikeámáná ríá imónariná Pitao eni ríá oimóniminiri aŋwi e nuri awa tíni nawíni nírori ríá imónarinagini.

Anaso Jisasomí yariŋj niwia uŋj nánirini.

¹⁹ Apaxípániŋjí imónigíawami seáyi e wimónijo Jisasoyá wiepisariŋjíyí náni yariŋjí wíri xwíyíá ámáyo uréwapiyariŋjípi náni yariŋjí wíri

éagi²⁰ Jisaso re urijinigini, “Nioni ámá niyoní sijániye dání uréwapiyarijárini. Nioni gíni gíná nuréwapiyiríná rotú ajýo dániraní, ají ridiyowá yarigíwámi dániraní, sa negí Judayí awí eánarigie dání uréwapiyarijá ejagi náni²¹ joxi pí náni nioni yarijí niarijini. Nioni xwiyá uraríná aríá niarigíáyo yarijí wii. Pí pí urarijápi náni ayí anani nijáriini.” uráná²² ají ridiyowá yarigíwámi awí mearoarigíáyi wo ajwi e éí nirómáná Jisasomi wé tíni nupikákwiri re urijinigini, “Apaxípániyí imónigíawami seáyi e wimóniñomi e nuriríná ‘Apáni urarijini.’ risimónarini?” uríagi²³ Jisaso re urijinigini, “Nioni xejwíni niriri sipíni rarínáyí, xejwí ríapí náni áwaní neareí. Nioni naají rarínáyí, pí náni iwaní neaarijini?” uríagi²⁴ Anaso Jisaso sini gwí jiniyáná apaxípániyí imónigíawami seáyi e wimóniñí ámi wo, Kaiapasoyi riniyo tínjí e náni wiowárijinigini.

Pitao “Oyá niepisarijí wonimani.” ámi urijí nánirini.

²⁵ Saimoni Pitao ríá ikeáariniye éí nirómáná ríá imónaríná rówapigíáyi wí re urigíawixini, “Joxi eni xegí wiepisarijíyí woxí meniraní?” uríagia aí o “Oweoi.” nuriri “Nioni eni wonimani.” uríagi²⁶ Apaxípániyí imónigíawami seáyi e wimóniñoyá xináiwániyí nimóniro omijí wiliarigíáyi wo —O Pitao aríá miñj wirípiaeñomi xexirímeá woriní. O eni Pitaomí re urijinigini, “Nioni ojikwíyo Jisaso tíni nawíni roñagi sijwí raníaoxi meniraní?” uríagi²⁷ Pitao ámi “Oweoi.” uráná re ejinigini. Karíkarí ríaiwá ríjinigini.

Jisasomi Pairato tínjí e náni wiowárigíá nánirini.

²⁸ Wíá móniñími Kaiapaso tínjí e dání émáyí gapímanowaya ajiwámi náni Jisasomi niméra nuro aiwi Judayí ámináowa none nipáwirijípimi dání xwiríá ikixenáná aiwá Ajínajo Neamúroagoi riniñfyi náni minipaxí imónaniginíri mipáwí yarijagía²⁹ gapímaní pirimiá imónijo —O émáyí wo xegí yoí Pairatoyi riniñorini. O awa tínjí e náni níwiapíri re urijinigini, “Omí pí xwiyá náni xwiyá mearaniro nimeámi barijoi?” uríagi³⁰ awa re urigíawixini, “Ámá ro íwí miyarijo ejánáyí, joxi tíe náni nimeámi baniri éwámani.” uríagia³¹ Pairato re urijinigini, “Sewanijoyíné nimeámi nuro segí jwí ikaxí rarijípi tíni xixeni xwiyá umearípoyi.” uríagi Judayowa re urigíawixini, “Émáoyíné íwí yarigíáyo opikípoyiníri sijwí neanarigíámani.” urigíawixini. ³² Xwiyá Jisaso xámí re urijípi, “Nioni ninipikiríná e niniro nípíkipíráriñi.” urijípi xixeni imónini náni Judayowa Pairatomi xwiyá e urigíawixini. ³³ Pairato ámi gapímanowa wigí ajýi iwámi nípáwimáná “Jisaso obini.” niriri re urijinigini, “Joxi mixí ináyí Judayíyáoxiraní?” uríagi³⁴ Jisaso re urijinigini, “Dixí dijí tíni rinirarijini? Wa riríagía rinirarijini?” uríagi³⁵ Pairato re urijinigini, “Nioni dixí Judayí woniraní? Dixí gwí axírí

imónigíáyí tíni apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni joxi nírimeámi nibiro nioni tíjí re riwáráoi. Joxi pí éagi nírimeámi ribáoi?” uríagi ³⁶Jisaso re urijiniginí, “Ámá mixí ináyí nimóniro xwíá týo menjweaarigíáyí yapi mimónijini. Nioni xwíá týo dájíyí mixí ináyí imóníwiniginíri minirípeagíá ejagi náni xwíá týo menjweaarigíáyíniyí mimónijini. Mixí ináyí xwíá týo dájí woni nimóniri sijwiriyí, gí Judayowa fá minixiripa oépoyníri gí simijí nínarigíáyí mixí niwiipaxfríni. E níririri aí mixí ináyí nioni imónijápi xwíá týo dájímani.” uríagi ³⁷Pairato re urijiniginí, “Ayináni ‘Joxi mixí ináyí woxirini.’ nimónarini.” uríagi Jisaso re urijiniginí, “‘Mixí ináyoxirini.’ joxi xixení nírarijini. Nioni nepaxiní imónijípi ámáyo áwanjí urfimiginíri gí ókí nixiriri xwíá týo náni biri ejáriní. Ámá nepaxiní imónijípi xídarigíá giyí giyí níni nioni ará níarigíáriní.” uríagi ³⁸Pairato re urijiniginí, “Nepaxiní imónijípi píriní?” urijiniginí.

Pairato “Anani yekwiroárípoyi.” rijí nánirini.

E nurimo Judayí níni tíjí e náni nípeyeari re urijiniginí, “O xwíyíá meárinipaxí bi rarijagi ará níwíini. ³⁹E nerí aí xwiogwí ayí ayo síá Ajínajo Neamúroagoi rarigíáyi náni aiwá imixaríná ámá gwí ñweají wo seawáriarijáriní. ‘Judayeneyá mixí ináyí imónijo oneawárini.’ riseaimónarini?” uríagi ⁴⁰ayí xwamiání níwiéra nuro “Omí mineawáripa. Barabasomí —O ámáya amípí pikoráparijí worini. Omí neawárii.” nura ugíawixini.

19 ¹Ayí Pairatomí e urarijagía náni porisowa Jisasomí nírimeámi nuro sikwíá nearo ragí píri nuyíkiárimáná ²ópiyá ejíniyí imónijí wirí níkíkiyimáná mixí ináyí aminaýwíniyí imónijí miñýo díkínarigíápa miñýo udíkiáriro rapírapí ayíá rijí mixí ináyí yínarigíá wú nímearo omí uyíriro niyárimáná ³xío tíjí e ajuwi e uro “Ámináoxini, Judayíyá mixí ináyoxirini.” uriro wé upikákwiro niyayimáná ejáná ⁴Pairato ámí nípeyeari re urijiniginí, “Ará nípoyi. ‘Xwíyíá meárinipaxí bi mirarijagi ará níwíri nírimeámi ríwiaparini?’ oniaiwípoyiníri nírimeámi íwiaparijini.” nuríri ⁵Jisaso, ópiyá ejíniyí imónijíri udíkiáriro rapírapí ayíá rijú uyíriro éeo íwiapáná Pairato ámá e awí neaárimáná rogiáyo re urijiniginí, “Ámá royo. Siywí winípoyi.” uríagi ⁶Apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni ajuí ridiyowá yarigíwámi awí mearoarigíáwa tíni omí siywí niwiniróná xwamiání niwiro “Íkíayo yekwiroárípoyi. Íkíayo yekwiroárípoyi.” uríagía Pairato re urijiniginí, “Nioni o xwíyíá meárinipaxí bi mirarijagi ará níwíri náni sewanijoyíne nírimeáma nuro yekwiroárípoyi.” uríagi ⁷Judayowa re urigíawixini, “O náni negí ñwí ikaxí eániyíyo dáni bi rinini. Ayo dáni ‘Xe sijí ouni.’ ripaxí mimónini. O ‘Niaíwí Gorixoyáonirini.’ riniyí ejagi náni xe sijí ouniri siywí winipaxí menini. Xe píkoi.” uríagía ⁸Pairato xwíyíá apí ará níwiríná wáyí

ámi bi tíni niwiniri ⁹ámi gapimanowayá anjiwámi nipáwiri Jisasomi yarijí re wiñinigini, “Joxi gimi dánjoxirini?” uríagi aí Jisasó xwiyáá bì murijinigini. ¹⁰Xwiyáá bì murarijagi niwiniri náni re urijinigini, “Joxi xwiyáá bì minirí riyarijini? ‘O íkíayo niyekwiroáríri níkweawáríri mepa epaxoríni.’ riniaiwarijini? Gí dijí tíni niriye kwiroáríríná niriye kwiroárípaxiríni. Niriwáriríná niriwáripaxiríni.” uríagi ¹¹Jisasó re urijinigini, “Erami njweaño api xe oimóniri sijwí miranipa neri sijwiriyí, joxiyá dijí tíni wí e ripaxí imónimírini éímaní. Ayináni sipí joxi nírpí xwé neri aiwi nioní joxi tíe náni niwiowárioyápi aga seáyi e imóniní.” uríagi ¹²Pairato aríá e niwiri náni omi wáriminírini éiyí Judayí xwamiání niwiayiro re urigíawixini, “Joxi ámá romí nkweari niwárirínayí, émáyínéyá mixí ináyí Sisao tíni nikumixiníriri emearijí woxí mimónijini. Ámá go go xewanijo náni ‘Mixí ináyonirini.’ nírinirínayí, Sisaomi mamówáriminíriri yarijí ejagi náni rarijini.” urarijagía ¹³Pairato xwiyáá api aríá e niwiri náni Jisasomi nimeámi wáí e nipeyeari síjá tíni wáí imixinije —Ayí Xibiruyí píne tíni Gabatai rinijerini. E íkwiajwí xwirixí numeríná éí njweaarigíánami éí njweari ¹⁴—Síá ayí Judayí Añinajo Múrojíyi náni aiwá imixárarigíáyirini. Ayimi sogví rixa áwiními njweáminíriri ejáná Pairato re urijinigini, “Sijwí winípoyi. Segí mixí ináyo riworini.” uríagi ¹⁵Judayí xwamiání re wigíawixini “Xe nimeáa xe nimeáa oúpoyi. Nimeáa nuro íkíayo yekwiroárípoyi.” urarijagía Pairato re urijinigini, “Segí mixí ináyo ‘Íkíayo oyekwiroáríni.’ riseaimónariní?” uríagi apaxípániñí imónigíá xwéowa re urigíawixini, “Negí mixí ináyí ámi wo menini. Emáyínéyá mixí ináyí Sisao eni negorini.” uríagía ¹⁶Pairato Jisasomi oyekwiroárípoyiníriri porisowamí tíni wiowárijinigini.

Jisasomi yekwiroárígíá nánirini.

¹⁷Jisasomi aní apimi dání niméra nuróná xewanijo íkíá yoxáípá xwaŋwí níkwónimí nuri wí e xwíá yoí bì Miŋí Gixweái rinije —Xibiruyí píne Gorigotai rinijerini. E níremoro ¹⁸e Jisasomi yekwiroárígíawixini. Niye kwiroáríróná Jisasó áwini e ejáná ámá waú eni midimidáni yekwiroárígíawixini.

¹⁹Pairato ríwamínjí bi re niríri neari yoxáípámi seáyi e pírauninigini, “Nasareti dáŋí Jisasó, Judayí mixí ináyorini.” ríwamínjí e neari píraúagi ²⁰Jisasomi yekwiroáríe aní apimi ná jíamí mimónijagi náni Judayí obaxí nípuróná ríwamínjípi —Api nearíná Xibiruyí píne tíni eari Romiyí píne tíni eari Gírikiyí píne tíni eari ejípirini. Api íá roarijagía náni ²¹Apaxípániñí imónigíá seáyi e imónigíáwa Pairatomí re urigíawixini, “Joxi ríwamínjí re niríri meapani, ‘Judayí mixí ináyonirini.’ niríri meapani. Sa re niríri eai, ‘Xewanijo ‘Judayí mixí ináyonirini.’ rinijerini.’ niríri eai.” uríagía aí ²²Pairato re urijinigini, “Nioni eaápi xe oeánini.” urijinigini.

²³ Porisowa Jisasomi rixa niyekwiroárimáná rapirapí amipí o yiniñípi yanjí nímero biaú biaú nitiro nowani xixeni nímearo aí xegí soríá gwí bi mikiwénijú —Ú nimixiríná axúní imixárigíúrini. ²⁴ Ú náni re rinigíawixini, “None maxepa oyaneyí. Áwini e nitimáná go go meanirénenjoiniri sárú oyaneyí.” rinigíawixini. Bikwíyo xwiyáá níriniri eániñí ripí, “Rapirapí nioni seáyi e yínarijáyí yanjí niniro gí soríá meaprí náni go go meanirénenjoiniri sárú egíawixini.” ²⁵ níriniri eániñípi xixeni imónini náni porisowa e egíawixini.

Jisasomi xináí tíni xinismái tíni Kiriopasomi xiepí Maríaí tíni Magídara dánjí Maríaí tíni íwa íkíá yoxáí Jisasomi yekwiroárinijípámí aŋwí e rojáná ²⁶ Jisaso xegí xináí e rojagi níwiníri wiepisariñí xio diñí sixí uyijo eni aŋwi e rojagi níwiníri xináími re urijinigini, “Ineyí, dixí íwo iworini.” nírimáná ²⁷ wiepisarijomí re urijinigini, “Dixí rináí iyírini.” uríagí wiepisarijo síá ayimi dání xegí aŋyío náni pírániñí numéra ujínigini.

Jisaso peñí nánirini.

²⁸ E nurárimo nijíá re nimóniríná “Xano e éwiniginiri nírinípi rixa nipini yárfíni.” nijíá e nimóniríná Bikwíyo xio náni níriniri eániñí nipini xixeni oimóniri re riñinigini, “Iniigí náni ninarini.” ráná ²⁹ sixí wainí mixí yariñípi magwí íniñí wá wejagi náni wa írikwí bi nímearo iniigí wainí apimi igiá neámáná xisopíyi riñiñí wegwiñanijí imónijíwámi nikiroárimáná xegí manjí tíñí e wimixíagí ³⁰ Jisaso wainí mixí yariñípi ninimáná “Rixa pixwíngói.” níriniri miñí warí niniri diñí niyámiga ujníngini.

Porisowa Jisasomi miwíyo ayiñwí ikirogíá nánirini.

³¹ Síá Jisasomi yekwiroárigíáyi —Ayi aŋínajo Judayo múronjí náni aiwá amipí pírániñí nimixiro tarigíáyirini. Ayi rixa síá óráná Sabaríá aga seáyi e imónijíyi nimónini ejagi náni porisowa Jisasomi tíni awaúmi tíni awí mejweajáná sabaríá imóninigini Judeyí ámináowa nuro Pairatomí re urigíawixini, “Apaxí mé diñí simigwíá niyiniri opépoyiniri sikwíyo ejí píří jeápoyi. Nipéáná wigí warápi oyoaneyiniri ejí píří jeápoyi.” uríagía ³² porisowa nuro midimidáni yekwiroárigííwaúmi sikwíyo píří níjearo aí ³³ Jisaso yekwiroárinije wenijí éíayí wíniñíawixini. O rixa nípeagi niwiniro náni xegí sikwí píří mijepa nero aí ³⁴ porisí wo wákwirixá tíni ayiñwí ikiróáná axíná iniigí tíni ragí tíni íwiapiñinigini. ³⁵ Ámá Porisowa e yaríná sijwí winaroyáoni áwaŋí níriríná xixeni aga nepa riñárini. Nioni rariñápi nijíá xixeni e nimóniri náni seyíné “Neparini.” yaiwiro diñí ikwíroro éírixiniri áwaŋí searariñini. ³⁶ Bikwíyo re níriniri eániñípi xixeni imónini náni porisowa omí e wigíawixini, “Xegí ejí bi píří jeapírámani.” ³⁷ Bikwíyo ámi bi re níriniri eániñípi, “Ayiñwí ikiroárigíomí sijwí wíniñíawírári.” riñiñípi eni xixeni e imónijinigini.

Jisasomí xwíáyo weyárigiá nánirini.

³⁸E niyárimáná ejáná ámá wo —O Arimatia dání Josepoyi riniñorini. O Jisasoyá wiepisariñýí wo aí Judayí ámináowami wáyí niwiri náni ínimi xídariñorini. O Pairato tíjí e náni nuri “Jisaso piyo omeámini.” uráná Pairato xe omeaniri siywí winíagi o nuri piyomi xwíá weyáriminíri náni nimeámi úáná ³⁹ámá ámi wo —Xegí yoí Nikodimasoyi riniñorini. O xámi áríwiyimi Jisaso tíni xwiyíá rinigíorini. O eni nibiri íkíá díá biaú —Bi muríyi riniñípi tíni bi earosiyi riniñípi tíni apiaúrini. Apiaú xámi nawíni niíá megíáplaú xegí sañí 30 kiro imóniñípirini. Apí tíni piyomi xópé oeminiñíri nimeámi nibiri ⁴⁰awaú piyomi nimeari Judayí wigí ámá piyí nitíriná yarigíápa rapirapíyo rígwirígwí niroríná íkíá díá dijí nanjí eariñípi tíni xópé niyárimáná ⁴¹nimeámi omiñí aŋwi e iniñípimi náni —Omiñí api Jisasomí yekwiyoáríe dání aŋwi e ejípirini. Sínjá óí sini ámá mitarigíáyi tíñípirini. Omiñí apimi náni nimeáa nuri ⁴²síá ayi Sabariá náni Judayí amipí pírániñí nimixiro tarigíáyi imóniñagi náni sínjá óí aŋwi e iniñíyimi náni nimeámi nuri e tigíisixini.

Jisaso wiápíniñimeañí nánirini.

20 ¹Sadéyo wíá móniñími sini síá yiniñjáná Magidara dání Mariaí sínjá óyimi Jisaso weje náni nuri wenijí éfyí winiñinigini. Sínjá xwé óyimi éí rárarinijo sini mipíroní rixa wí e weñagi niwiními ²ajní nuri Saimoni Pitaomí tíni wiepisinjí wío, xío dijí sítí uyijomi tíni niwímeari re uriñinigini, “Ámináomí rixa nexwearo gími ríá tíawixini? Newané majíáriñí.” uríagi ³Pitao tíni wiepisinjí wío tíni aŋí e píni niwiárimí xwáripáyo náni nuri ⁴aŋaŋíni nuri wío Pitaomí nímúrori xwáripáyo xámi nirémori ⁵niríkwíniri ínimi wenijí yánífyí winiñinigini. Rapirapí Jisasomí xopixopí róniñjúni weñagi niwiníri aiwi ínimi mipáwí wenijí yaríná ⁶Saimoni Pitao eni ríwíyo nibiri bíariwáminí éí nirómáná wenijí mé xwáripáyo ínimi nipáwiri wenijí éfyí winiñinigini. Rapirapí xopixopí róniñjúni weñagi niwiníri ⁷rapirapí miŋyó xopixopí rogííú wíú tíni nawíni miwé xegí wí e nikíróniri weñagi winaríná ⁸wiepisinjí wío, xámi xwáripáyo rémóo eni nipáwiri rapirapí e imóniñagi niwiníri “Neparini.” niyaiwiri dijí wíkwíronjigini. ⁹Íná awaú Bikwíyo Jisaso ámi xwáripáyo dání niwiápíniñimeañíápi náni niriníri eániñípi náni sini pírániñí dijí mímopa neri majíá neri náni ¹⁰ámi egí aŋí e náni ugíisixini.

Magidara dání Mariaí Jisasomí siywí winiñí nánirini.

¹¹Mariaí xwáripá tíjí e aŋwi e nirómáná ɣwí neari e neríná xwáripáyo ínimi niríkwíniri wenijí yánífyí winiñinigini. ¹²Jisaso tigé aŋínají waú rapirapí apíá weñí niyínimáná wío miŋyí tigíáminí ɣweari wío síkwí tigíáminí ɣweari ejagíi wináná ¹³awaú Mariaími re urígíisixini,

“Ineyi, jíxi pí náni ɻwí eaarijini?” uráfagí í re uriñinigini, “Gí Ámináo nexwearí tíe náni niíni majíá ejagi náni ɻwí eaarijini.” nurimáná ¹⁴nikinimóniri wenijí éfyí winijinigini. Jisaso daiwo roñagí niwinirí aiwi mí miwómixiniginí. ¹⁵Mí miwómixágí Jisaso re uriñinigini, “Ineyi, pí náni jíxi ɻwí eaarijini? Go náni píá yarijini?” uríagi Mariaí omijí xiáwo nírariní re uriñinigini, “Ápoxini, joxí piyomi nimeámi nuri wí e tífírá oejwiriyí áwanjí nirei. Niíni nuri nimearí nimeámi umfíni.” uríagi ¹⁶Jisaso “Mariaíxini!” uráfagí í níkinimóniri Xibiruyí píné tíni Rabonaiyi —Api “Nearéwapiyarijoxini.” níriríná rarigíápirini. E uríagi ¹⁷Jisaso re uriñinigini, “Nioni síní gí ápo tíe náni miþeyíá ejagi náni jíxi íá minixepaní. Jíxi nuri ámá nioni gí nírixímeá imónigíayo re urei, ‘O re rijoi, ‘Nioni gí ápo Gorixo tíe náni peyarijini. O seyíné eni segí ápo Gorixorini.’ rijoi.’ urémeai.” uríagi ¹⁸Magidara dánjí Mariaí nuri xegí wiepisijóyo áwanjí re urémeajinigini, “Niíni Ámináomi rixa siþwí winíni. Xío níriípi, ayí apírini. Ayí apírini.” nura uñinigini.

Xegí wiepisijowa xíomi siþwí winigíá nánirini.

¹⁹Sadéyo síá axíyimi síápi tíni wiepisijowa Judayí ámináowa náni wáyí nero náni aŋí wigí ɻweagíiwámí ówanjí xaíwí niyárimáná ɻweajáná re ejinigini. Jisaso awami áwini e níronapíri re uriñinigini, “‘Gorixoyá diŋí tíni niwayíróniro ojweápoyí.’ nimónarini.” nurimáná re ejinigini. ²⁰Wé níri ogíukaú siwá wirí miwí wákvirixá tíni ikirogíáyi siwá wirí éagi wiepisijowa Jisaso ámi siþí ejagi siþwí niwiniro náni diŋí niíá winaríná ²¹ámi re uriñinigini, “‘Soyíné Gorixoyá diŋí tíni niwayíróniro ojweápoyí.’ nimónarini. Ápo nioni xwíá tíyo nirowárénapijípa nioni eni soyíné searowárarijini.” nurimáná ²²awami píramí imímí niwiowáríri re uriñinigini, “Kwíyí Gorixoyápi numíminiro api tíni nawíni eméírixini. ²³Soyíné ámá íwí yarigíápi yokwarimí nerínáyí, ayí Gorixo eni yokwarimí wíiarini. Soyíné yokwarimí miwiipa nerínáyí, ayí Gorixo eni yokwarimí miwiariníni.” uriñinigini.

Tomaso Jisasomí siþwí winijí nánirini.

²⁴Wiepisijowa wo, Tomaso —O wiepisijí wé wíukaú sikwí waú imónigíáwa worini. Xegí yoí ámi bi Didimasorini. O miþweajáná wía Jisaso wiwaníjowamini wímeáí ejagi náni ²⁵Tomasomí re urigíawixini, “None Ámináomi rixa siþwí winíwini.” uríagía aí o re uriñinigini, “Nioni wéyo níri ogíáyaú miwiniipa eri níri ogíáyaúmi wé miwíxímpa eri miwí wákvirixá tíni ikirogíáyimi gí wé miwíxímpa eri nerínáyí, diŋí wí ‘Nepa orini.’ niyaiwiri wíkwírómíméini.” uriñinigini. ²⁶Síá wé wíúmi dánjí waú wo nórímaná ejáná ámi xegí wiepisijowa aŋíyo íními ɻweajáná Tomaso eni wía tíni nerimeániro ɻweajáná Jisaso aŋí ówanjí niyárinijagi aiwi awami áwini e níronapimáná re uriñinigini,

“ ‘Gorixoyá dijí tíni niwayiróniro ojweápoyi.’ nimónarini.” nurimáná
 27Tomasomi re urijinigini, “Dixí wé símí re ninimixénapiri gí wéyo
 sijwí nanei. Dixí wé re ninimixénapiri gí miwíyo niwíxímoi. Sini dijí
 minikwíró mepani. Aga dijí nikwíroi.” uríagi 28Tomaso re urijinigini,
 “Joxi gí Ámináoxirini. Gí Iwjáoxirini.” uríagi 29Jisaso re urijinigini,
 “Joxi sijwí ninaníri náni rixa ‘Neparini.’ niyaiwiri dijí rinikwíróini?
 Ámá nioni sijwí minanipa nero aí ‘Neparini.’ niyaiwiro dijí nikwíróíayí
 yayí winijíyírini.” urijinigini.

“Bikwí ripi ámáyí dijí wikwíróírixiniri eánini.” urijí nánirini.

30 Jisaso emímí ámi ayá wí wiepisarijowa sijwí anigé dání ejí aí api
 náni bikwí ripimi ríwamijí bi meánini. 31 E neri aí seyíné Jisasomi dijí
 wikwíroro “O Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeánia náni Gorixoyá dijí
 tíni aríowayá xwíá piaxfyo dání iwiaroníoyi rarijwáoríani?” wiaiwiro
 “Gorixoyá xewaxoríani?” wiaiwiro éírixiniri ríwamijí ripi níriníri
 eánini. Omi dijí níwikwíroriñípimi dání dijí niyimiñí imóniñípi tígíayí
 imóniñírixiniri níriníri eánini.

Wiepisinjí wé wíumí dájí waú ámi Jisasomi sijwí winigíá nánirini.

21 1Jisaso e néisáná xegí wiepisinjowamí ipí Taibiriasiyí riniñíwá
 —Xegí yoí bi Gaririyí riniñíwárini. Awá riwoje ámi sijáni
 siwá niwiniríná ripi ejinigini. 2Saimoni Pitao tíni Tomaso, Didimasoyí
 rinijo tíni Gariri piropenisíyo aji yoí Kena dájí Nataniero tíni
 Sebediomí xewaxowaú tíni wiepisinjí ámi waú tíni awa nerimeániro
 nawíni niywearóná 3Saimoni Pitao re urijinigini, “Nioní ubení ipíyo
 mamówárimi umíini.” uríagi awa re urigíawixini, “None eni joxi tíni
 waníwini.” nuríro nípeyearo ewéyo nípixemoániro síá ayimí áríwiyimi
 peyí náni néra nuro aiwi simí egíawixini.

4Rixa sogwí xemónapiminíri yarijí tíni Jisaso níbirí ipí imajípá
 tíni ronjagí aiwi xegí wiepisinjowa omí mí miwómixí éagía 5Jisaso re
 urijinigini, “Niaíwfyíné, segí ubení mamówárarigíayo peyí íá miminipa
 rejoi?” uráná awa “Oweoi.” uríagía 6o re urijinigini, “Ubení ewé
 námíni mamówárána peyí bi mininijoí.” uríagi o ríipi tíni xixeni
 yaríná re ejinigini. Peyí xwé obaxí ayá wí miníagi náni mimixeapaxí
 wimóniñinigini. 7Mimixeapaxí wimóníagi wiepisinjí Jisaso dijí sixí uyiyo
 Pitaomí re urijinigini, “E nearío negí Ámináoríni.” uríagi Saimoni Pitao
 aríá e níwiri Jisasomi xámi owímeáminíri xegí rapírapí seáyi e yínarijú
 —Ú níwirárimáná yarijúrini. Ú nímeari niyínimáná ipíyo nímwiri
 xeamojinigini. 8Ipíyo nímwiri xeamogí aí wiepisinjí wíá ipí imajípá
 tíjí e ajiwí e sa 100 mita imóniñagi náni ewépámi peyí ubení magwí
 miníñú ú tíni nimixeáa níbiro 9imajípámí niwiékñimearo wenijí éíayí
 winigíawixini. Ríá níkeánimáná peyí bi ríkwamijíyo werí bisíkeríá

bí eni weri ejagi winaríná ¹⁰ Jisaso re urijinigini, “Peyí soyínéyá ubeníyo miníipi bí nímeámí yapípoyi.” uríagi ¹¹ Saimoni Pitao ewéyo nípixemoániri ubení peyí magwí minínjú imajípá tíe náni nimixéaa biñjinigini. Peyí xwéríxani 153 minínjagi aiwí ubení ú wí maríknínjagi winiñinigini.

¹² Jisaso re urijinigini, “Soyíné aijwi e níbiro aiwá nípoyi.” uríagi xegí wiepisijowa omí rixa mí niwómixiro “Negí Ámináorini.” niwiaiwiro náni wo yariñí “Goxirini?” wipaxí mimónipa yaríná ¹³ Jisaso ríá wearije aijwi e nuri bisíkeríá nímeari yaní niwia nuri peyí eni axípi e niwia uñinigini. ¹⁴ Jisaso xwáripáyo dání niwiápínameámáná wiepisijowamí xámí biaú siwá niwinimáná ámi siwá winiñí bí apírini.

Pitaomi “Nioniyáyo pírániñí uméírixini.” urijí nánirini.

¹⁵ Rixa aiwá ninimí Jisaso niwiápínameari Saimoni Pitaomi re urijinigini, “Jonomí xewaxo Saimonoxini, joxi diñí sixí níniyiríná diñí sixí ámá rowa niyigápími wiárí nimúrori riniyijini?” uríagi o re urijinigini, “Oyi, Ámináoxini, nioni diñí sixí risijápi náni joxi nijírárini.” uríagi o re urijinigini, “Sipisipí miá nímeríná aiwá wiariégápa joxi ámá nioni tíamini bíáyo axípi nerí pírániñí uréwapiyíírixini.” urijinigini.

¹⁶ Jisaso ámi bí nuríri re urijinigini, “Jonomí xewaxo Saimonoxini, joxi diñí sixí riniyijini? Miniyijí rejini?” uríagi o “Oyi, Ámináoxini, nioni diñí sixí risijápi náni joxi nijírárini.” uríagi Jisaso “Ámá sipisipí awí mearoorigápa joxi axípi nerí ámá nioni gí imónijíyo pírániñí uméírixini.” urijinigini. ¹⁷ Jisaso ámi bí nuríri re urijinigini, “Jonomí xewaxo Saimonoxini, joxi diñí sixí riniyijini? Miniyijí rejini?” uríagi Pitao Jisaso rixa biaú bí “Joxi diñí sixí riniyijini?” uríipi náni diñí sipí niwiniri re urijinigini, “Ámináoxini, amípí níni náni joxi nijífoxirini. Nioni diñí sixí riyanjápi náni eni nijífoxirini.” uríagi Jisaso re urijinigini, “Sipisipí aiwá wiariégápa joxi eni ámá nioni nixídarigíáyo axípi nerí pírániñí uréwapiyíírixini. ¹⁸ Aga nepa ríraríjini. Joxi sini íví síkiñí neríná jíwanijoxi arerixí niyíniri dixí simóníímini wagírini. E nerí aí joxi rixa xweyanjí neríná dixí wé wúkaú wimixáná ámá wí gwí niríjiro joxi ‘Mupa oemini.’ yaiwiarijímíni nímeáa rupírárini.” urijinigini.

¹⁹ Wiepisijowa re oyaiwípoyiniri, “Pitao peníapi náni ríá neararini? O e nerí niperijípimi dání seáyi e Gorixo imónijípi náni siwá neainíárfani? Oyi.” oyaiwípoyiniri e urijinigini. E nurimáná re urijinigini, “Joxi nixídei.” urijinigini.

Jisaso wiepisijí xío diñí sixí uyijo náni riñípi nánirini.

²⁰ Pitao nikinimóniri wiepisijí Jisaso diñí sixí uyijo —O xámí nerimeánimáná aiwápi níñiróná Jisaso tíamini nikinimónauri yariñí re wiñorini, “Ámináoxini, miyí rurino gorini?” urijorini. O awaúmi númi

bariñagi niwiniri²¹ Jisasomi re uriñinigini, “Ámináoxini, ámá romi eni pí wipíráriñani?” uríagi²² Jisaso re uriñinigini, “O nioni ámi aŋínami dání weapimíáiná náni xe ḷweáwiniginiri ninimónirínayí, ayí diñí joxiyá meñagi náni pí náni nirariñini? Jiwaniñoxini sa nixídei.” uriñinigini.

²³ Ayináni ámá Gorixoyá imónigíáyí ripi rinimegíáriní, “Wiepisinjí o wí nipeníámani.” rinimegíá aiwi Jisaso “Joxi niperíámani.” wí murí ripiniuriñinigini, “O nioni ámi weapimíáiná náni xe ḷweáwiniginiri ninimónirínayí, ayí diñí joxiyá meñagi náni pí náni nirariñini?” uriñinigini.²⁴ O Jisaso wiepisariñí Pitaomí e uriñorini. O amipí api náni áwañí níriri ríwamijí eañorini. Nene o náni nijíá re imóniñwini, “O áwañí riñípí nepáni rinini.” nijíá e imóniñwini.

²⁵ Amipí Jisaso ejí ámi obaxí ayá wí eni ejagí aiwi nioni re nimónarini, “O ejípi nipini náni bikwíyo ríwamijí pírániñí nearínayí, xwíá tíyo bikwí api déropaxírini.” nimónarini.

Wáí wurimeiarigíáwa egíápi nánirini.

Ríwamijí ripi, "Wáí wurimeiarigíáwa egíápiyi" riniñípi Ruko niriri eajípírini. O Jisasoyá wiepisagíyí womaní. Judayí eni womaní. Émáyí dokitá worini. Poro tíni Sairaso tíni émáyí ajiyo wáí nurimeríná wirimeárogíorini. O Tiopiraso amípí wáí wurimeiarigíáwa Jisaso rixa ajiñamí náni nipecimáná ejáná egíápi náni nijá oimóniri ríwamijí ripi eajírini. Ríwamijí nearfná Tiopiraso re oyaiwiniri eajinigini, "Iwamíó ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyí sa Jerusaremi dání nimóniróná ayí Judayíni imónagíá aiwi Gorixo xíoyá kwíyípi sixí umímóáná aji apimi wáí nura neméíasáná e dání wáí nura numiro Samariayí ajiyo nura neméiasáná ámi nuro émáyí ajiyo eni nura neméiasáná ejáná émáyí obaxí eni Jisasoyá siyikí nimóga nuróná ayá wí nimóga nuro Judayo mûrogíawixini." oyaiwiniri ríwamijí neari ripi eni oyaiwiniri, "Pitaomí tíni Poromi tíni eni Gorixo nurípearí ejí sixí weámixijowaúriani?" oyaiwiniri emimí amípí Jisaso ejípa Pitao xámi néra uñípi náni niriri eari ámi ríwíyo Poro néra uñípi náni niriri eari ejinigini.

1 ¹⁻² Tiopirasoxini, ríwamijí nioní xámi niriri eajápi, ayí Jisaso iwamíó eri wíwapiyiri ejípi tínjí e dání síá xegí wáí wurimeiarigíawami — Awa xío rípeaqjowarini. Awami Gorixoyá kwíyíyo dání sekaxí nurimáná xío ajiñamí náni peyijíyi tínjí e náni niriri eajárini. ³ O ríniñí nimeari niperi niwiápínameámáná síá 40 nórta warfná awa "O ámi siyí ríja ñweani?" oyaiwípoyiniri ámi ámi siwá winayiri Gorixo ámá xíoyáyí xwioxíyo mîmeámí nerí umejweaníápi náni uréwapiyiri nerfná awa sini ududí mé "Ayí oríani?" niyaiwiro niwipimónimáná ejáná re ejinigini. ⁴ Awami awí neaárimáná sekaxí re urijinigini, "Ápo 'Niseaiapímáriini.' searijípi —Api, ayí nioní searáná soyíné aríá niarigíápirini. Api sini miseaímeapa ejáná aji Jerusaremi týo dání niwárimi mupa nero api náni wenijí nero ñweárixini. ⁵ Ayí ripi nánirini. Jono wayí niseameairíná iniigí tíni seameainí aiwi sini síá obaxí móripa ejáná Gorixo xíoyá kwíyí tíni wayí seameainíáriní." urijinigini.

Jisaso ajiñamí peyijí nánirini.

⁶ Awa rixa awí neánimáná omi yarijí re wigíawixini, "Ámináoxini, ejíná negí wa mixí ináyí nimóniro negí neáríawéyo umejweaagíápa

ríná dání joxi eni axípi mixí ináyí nimóniri Isirerene xwioxíyo mimeámí níneairí neamejwearíáraní?" Yarijí e wíagía 7o re uriñinigini, "Síá seyíné yarijí niarigíápi náni parimoníáyi —Ayi ápo Goríxo xío xegí néni tíjo nimóniriñípimi dání niriri tagiyirini. Ayi náni seyíné nijfá imónipíri mimóniñagi náni áwanjí searimíméini.⁸ E nerí aiwi ripí náni nijfá imónipíri náni áwanjí searimííni. Kwíyí oyápi niseaímeari ejí sixí seaímixáná soyíné nioní seaímeajá míkoyíné nimóniro ámá Jerusaremi ḥweagíáyo áwanjí urímero ámá Judia piropenisyo tíni Samaria piropenisyo tíni ami ami ḥweagíáyo urímero ámá xwíá yoparí ikwíróniñími ḥweagíáyo aí urímero éírixini."⁹ E nurárimáná awa sini sijwí winaríná o Gorixoyá dijí tíni nipeyiri wigí sijwí anigé dání agwí bimi aíniñinigini.¹⁰ Nipeyiri agwí bimi aínáná awa sini ajnánamí sijwí anániñáná re ejinigini. Ámá rapírapí apíá wenjí yínigííwaú awa tíjí e nírónapiri¹¹ re urigíisixini, "Gariri piropenisyo dáñoyíné, pí náni re éí nírómáná ajnánamí wenijí yániñoi? Ámá o, Jisasoyí ríniyo seyíné tíe dání Gorixoyá dijí tíni ajnánamí náni rixa nipeyiri aí soyíné sijwí winaríná peyíípa ámí axípi wepíniníáraní." urigíisixini.

Ámá womí Judaso náni wayíá urípeagíá nánirini.

¹² Awa díwí Oripiyí ríniñípimi —Api Jerusaremi dání aijwi e ejípirini. Sabaríáyo Judayí ná jíami mupa nero aí Jerusaremi dání díwí miñí api tíjí e náni ananí wagíápirini. Apimi píni niwiárimí nuro¹³ rixa Jerusaremi níremoro aji pákíkí seáyi émi miriniñiwámi —Iwá awa sá wearígííwárini. Iwámí náni waíwíyo nipeyiro páwigíawixini. Awa wigí yoí rowarini. Pitao tíni Jono tíni Jemiso tíni Adiruo tíni Piripo tíni Tomaso tíni Batoromuo tíni Matiyuo tíni Aripiasomí xewaxo Jemiso tíni Saimoni Sereto tíni Jemisomí xewaxo Judaso tíni awariní.¹⁴ Ámá awa dijí ná bini tígíáwa nimóniro ámá wí ámí tiyí eni apixí wíwa tíni Jisasomí xináí Maríaí tíni Jisasomí xexirímeáowa tíni eni awa tíni nawíni awí neánayiro anijí miní Gorixomí xwiyáá rírimí wiayaríná¹⁵ síá wíyi ámá awí eáníáyí níni ámá 120 ejáná Pitao áwíniñími éí nírómáná re uriñinigini,¹⁶ "Gí nírixímeáyíné, ejíná mixí ináyí Depito kwíyí Gorixoyápimi dání Judaso náni —O ámá 'Jisasomí fá oxiraneyi.' yaiwííáyo o tíjí e náni nipemeámi ujorini. O náni niriri Bikwíyo eajípi surímá imónipaxí mimóniñagi náni amipí Judaso ejípi ayináni xixeni imóniñírini.¹⁷ O none tíni nemerane yaníwá náni urípeaní ejagi náni o eni nearípeañíyí worini.¹⁸ (O sipí wikáriñípimi dání nigwí meanípi tíni xwíá bi bí nemáná e dání ná neániríná xegí agwíyo áwiními naríkíniri agwí amipí nipini mixeánowiñinigini.¹⁹ Jerusaremi ḥweagíáyí níni o e iníí náni aríá niwiro náni wigí píné tíni xwíá api yoí Akerídamayí —Yoí míkí ayí ámá niperí ragí xwíáyo puñí nánirini. Yoí e wírigíáriní.)²⁰ "Xwiyáá ripí Bikwí Samiyí ríniñíyo níriníri eáníñagi náni Judaso xío

ejípi ejírini, ‘Añj oyá yíwí imóníwinigini. Ámá wí e miŋweapa éírixini.’ Xwiyáá apí surímá imónipaxí mimóniŋagi náni amipí Judaso ejípi xixeni imóniŋírini. Xwiyáá ámi bí ripí Bikwí axíyo ení níriniri eánini, ‘O e nimóniri éwiniginíri rípeajípi ámá wo xe nimóniri éwiniginíri.’ eániŋagi náni 21-22 noneyá wo anipá imóniŋjáná ‘Ayí ananirini.’ ripaxí menini. Ayináni ámá none Jisaso tíni emearíná íníná nawíni wagwáyí wo none tíni nawíni Jisaso wiápínameajípi náni áwaŋí uraníwá náni aga orípeaaneyi. Ámá iwamíó Jono wayí nineameaia wage dáni Jisaso xegí xanoyá diŋí tíni aŋínami náni peyiŋe náni o tíni emeagwáyí wo náni rarijini.” Pitao e uríagí 23 ayí ámá waú náni —Wío Josepi Basabasoyí riniŋorini. Oyá yoí ámi bí Jasitasorini. Wío Mataiasorini. Awaú náni re rinigíawixini, “Ámá rowaú ananí womí Judaso náni wayíá rípeapaxowaúrini.” níriniro 24 Gorixomi yariŋí niwiro re urigíawixini, “Ámináoxini, joxi ámá níni wigí xwioxíyo sípí tíni naŋí tíni náni imóniŋjípi niŋíoxi ejagi náni ámá awaú gímini go joxi simóniŋagi rípeáo siwá neaii. 25 Jisaso awa wáí nurimeířixiníri nearípeáagi aí Judaso xío ‘Aniŋí apí oimónimini.’ miwimóní píni niwiárirí xegí ‘Oumini.’ wimónariŋímíni rixa úí ejagi náni joxi o náni wayíá oimóniri siŋí rípeáo siwá neaii.” Yariŋí e niwimáná 26 Judayí wigí yarigíápa neróná “Rowaú gímini go xixeni ayo imóniréniŋoi?” niyaiwiro sárúniŋí nero Mataiasomí wáí wurimeiarigíá wé wúkaú síkwí wo awa tíni axípi imónini náni siŋomi kumixárigíawixini.

Kwíyípi Gorixomi diŋí wíkwíroarigíáyo wímeajípi nánirini.

2 ¹Síá Pedikosiyí rarigíáyi —Síá ayí Judayí aiwá omiŋí siŋýo dání mííápi Gorixomi yayí wianiro náni nímeáa nibiro peaxí tarigíáyirini. Síá ayí imóniŋjáná ámá Jisasomí diŋí wíkwíroarigíáyi aŋí wiwá axiwámi awí eániŋjáná re ejinigini. ²Aŋínami dání ríwipí xwéniŋí iwjí níra weapiŋíyí aŋí ayí ɻweagíwámi niwámíni áríó ináriniŋinigini. ³Áríó ináriniŋjáná siŋwí wiňáyí wiŋíawixini. Ríá ápiáwíniŋí imóniŋí bi aípínaŋwí néra nuri womini womini niŋweaxa úagí xixe siŋwí ainengíawixini. ⁴Siŋwí e ainenařiná re ejinigini. Ayo niyoní Gorixó kwíyí xíoyápi ayá wí sixí umímoŋinigini. Sixí umímóáná kwíyípi wimixíípi tíni xixeni nero píne xegí wí wiňiyí miřipaxí imónigíáyí aí anani ripaxí nimóniro níra ugíawixini.

⁵Judayí wí —Ayí aŋí xwíá ríří nírímíni ami gimi ikwíróniŋíyo xirigíáyirini. Gorixomi pírániŋí oxídaneyiníro aníŋí miní yarigíáyirini. Ayí niřimáná Jerusaremi uríniŋína ríwipí xwéniŋí iwjí níra weapiŋípí inárini. ⁶Iwjí níra weapáná ámá xwé ayá wí epíroyí nero Jisasomí xídarigíáyí wigí aga píne xixegíni tíni níra waríjagía aríá niwiro náni uduďí nero ⁷ayá níriwamóniro diŋí siŋá niweániro re rinigíawixini, “Ámá aga píne xixegíni tíni rarigíá rowa nowani Gariri piropenisíyo

dánj menirani? ⁸ Nowani e dájowa ejagi aiwi arige nero negí aga píné oníná dání aría níwia uñwá xixegíni tíni neararíná aría níwia waríjwini? ⁹ Nene wiene Patiyí riniñwaéne wiene Midiyí riniñwaéne wiene Iramiyí riniñwaéne wiene Mesopotemia dájene wiene Judia dájene wiene Kapadosa dájene wiene Podasi dájene wiene Esia dájene ¹⁰ wiene Pírigia dájene wiene Pabiria dájene wiene Isipi dájene wiene Sairini tíñfímini Ribia piopenisíyo dájene wiene Romi dájene nene nibirane re uríñiñwaéne —Wiene aga nepa Judayenerini. Wiene Judayí yarigíápi nixídirane náni nawíni imóniñwaénerini. ¹¹ Ámi wiene Kirití dájene wiene Arebia dájenerini. E e dájene aiwi niñenení wine wine awa amípi Goríxo ejíná ejí neániri yagíyí náni ninearírná negí aga píné xixegíniyo dání rariñagía aría wiariñwini.” E niriga nuróná ¹² ududí néra nuro ududí nikáriniro náni wí re niriga ugíawixini, “Pí neaímeaní náni ría yariñoi?” niriga waríjagía aiwi ¹³ wí ríperirí niwiro re nira ugíawixini, “Awa wainí siñípi xwé ninimáná papikí nero náni rariñoi.” nira ugíawixini.

Pitao Jisaso náni xwiýáá urijí nánirini.

¹⁴ E nira waríná Pitao Jisasoyá wiepisagí wé wúkaú síkwí wo imónigíá wía tíni éí nirómáná ejí tíni repiyí nerí re uríñinigini, “Gí Judia piopenisíyo dájyíne tíni ámá ami ami dání nibiro Jerusaremi uríñigíáyíne tíni nioni repiyí seaiaríná pírániñí aría ókiarí nimóniro none neaímeáípi náni nijá imónípoyi. ¹⁵ Ayí ripi náni searariñini. Agwí sini 9:00 a.m. ámá wainí xwapí minipa yarigíñá imóniñagí náni soyíné ámá nioni tíni re rogfá rowa náni yaiwiarigíápi nepa papikí nero mirariñoi. ¹⁶ Awa yarigíápi, ayí ejíná wíá rókiamoagí Joeroyí riniño niriri eaagí ripi, ayí apirini, ¹⁷ Goríxo re rarini, “Síá yoparáyí tíñiná kwíyí nioniñápi tíni ámá níni wíyí wíyoní ayá wí sítí umímóáná segí niaíwí oxí tíni apixí tíni xwiýáá nioniñápi wíá urókiamoaro segí íwí sikinýí íkwíkwí yáriro segí xweyanjíyí oriñá winiro epírfíárini. ¹⁸ Íná ámá wíyá xináiwániñí nimóniro omiñí wiiarigíá oxowamí tíni apixíwamí tíni ayo aí gí kwíyípi tíni sixí umímóáná xwiýáá nioni náni wíá rókiamopíráriñi. ¹⁹ Nioniñá diñí tíni aní pírífyo dání ayá riwamónipaxí imóniñyí iniri xwiá rírimí dání ekiyinjíyí iniri neríná re eníárini. Xwiárími ragí purí riá werí siñwiríá awímiñjíñí imóniñí tiri yaríná ²⁰ aní pírífyo sogwí síá yiniri emá ragí riñí imóniri eníárini. E nemáná ejáná síá Ámináoni ámá niyoní mí ómómiximí wimíá náni seáyi e imóniñyí parimoníárini. ²¹ Ayí sini miparimopa ejáná ámá diñí ninikwíroro ‘Ámináoxini, yeáyí neayimixemeai.’ niríá niyoní yeáyí uyimixemeámíárini.” Goríxo e rarini.” wíá rókiamoagí Joero e niriri eaagípi ámá rowa yaríná seyíné axípi xixeni winariñoi.

²² “Gí Isireriyíne, xwiýáá nioni searimí ripi ení aría nípoyi. Nasareti dájí Jisaso náni rariñini. O Goríxoyá diñí tíni emímí tíni

ayá riwamónipaxí imóniñípi tíni amípí bi ámá mepaxí imóniñípi tíni néra uñípimí dání Gorixo siwá réniñí neainjírini, ‘O nioni nirípearí urowárénapiñáorini.’ siwá éniñí neainjírini. O seyíné tíni niñweariná néra uñí api nipiní náni seyíné njíjá imóniñoi. ²³ Eñíná Gorixo xewaniyo ‘Api nerijípimi dání ámáyo yeáyí uyimixemeáimigini.’ niyaiwiáriri ipimoáriñípi tíni xixení segí manjíyo dání omí ámá Gorixo náni diñí wí mimoarigíáyí yoxáípámi ejí noro niyekwiroáriro pikigíawixini. ²⁴ Omí pikigíá aiwí piyípi omí anijí gwíniñí yinipaxí meñagi náni Gorixo níkwearinjípimi dání siñí wimixáná ámi wiápñimeañinigini. ²⁵ Mixí ináyí Depito o náni niríri ríwamiñí re eaagípi nioni searariñápi tíni xixenirini, ‘Ámináo nioni ñweañaé íníná ñweañaqí winarijanigini. O nioni tíjí e ajwi e niñweañaqí náni óí bi emíámani. ²⁶ Ayináni gí xwioxíyo dání diñí niñá nininiri yayí xwiyáíni rariñini. Apini mariáí, gí wará urí epaxí ríri “Niiríni niyimiñí imónimíá náni nimixinírárani? Oyi, e nimixinírárini.” niyaiwiri diñí nisikwímorí ñweañini. ²⁷ Ayí ripi nánirini. Joxi diñí nioniyá piyíñí siwí tíáminí, Xedisiyí riniñí tíáminí niñiwárimí onuniri miníí eri ámá joxi anijí miní rixídaríjaóní xwáripáyo dání piyí oeniri siñwí minaní eri ería náni diñí nisikwímorí ñweañini. ²⁸ Óí diñí niyimiñí imóniñípi íníná ñweámía nániyi joxi rixa siwá niñírini. Joxi diñí niñikikayoríná nioni tíni niñweariñoxíñíjí imóniñagi náni diñí niñá bi onimiápi mininí aga xwé nininiñoi.’ Depito e ragírini. ²⁹ Gí ámáyíné ‘Negí arío Depito náni xwiyáá bi oseareñwipémíni.’ nimónarini. O nipéagi xwíá weyárigío xwáripá síní jíe ripinini. ³⁰ Ayináni ejíná o wiá rókiamoaríñí wo imóniñagi náni re niyaiwiri ‘Gorixo síñayo dání “Dixí ráríawéyí wo mixí ináyí nimóniri joxi meñweaříñípa axípi meñweanírárini.”’ niñijoniríani?’ niyaiwiri náni ³¹ ná ríwíyo imóniníápi náni njíjá nimóniri Kiraíso, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rariñwáo xwáripáyo dání wiápñimeañíápi náni rijírini. Xwiyáá o rijí ripi ‘Joxi gí diñí piyíñí siwí tíáminí niñiwárimí onuniri miníí eri xwáripáyo dání piyí oeniri siñwí minaní eri eríárini.’ rijípi, ayí xío náni mirí Kiraíso náni rijírini. ³² Ámá Jisasoyí riniño Gorixoyá diñí tíni xwáripáyo dání wiápñimeañípi neneni neaímeanjí míkonerini. ³³ Ayináni o Gorixoyá diñí tíni xío tíáminí niþeyiri seáyí e o imóniñípi tíni xixení nimóniri wé náúminí niñweámáná xano xíoyá kwíyí ‘Nioni ámáyo wimíárini.’ ráriñípi wíagi o ení nene kwíyípi sixí neaímóaqí náni seyíné ududí seainariñí ripi aríá neairo siñwí neaniro yariñoi. ³⁴ Ayí ripi náni searariñini. Ámá aijínamí náni peyijo, ayí Depitomani. Xewaniyo re rijírini, ‘Áminá Gorixo gí Ámináomi re uriñinigini, “Joxi gí wé náúminí ñweai.”’ ³⁵ Joxi mixí sianiro bíayo xopirárí riwiimíáe náni siñwí naniri ñweáirixini.’ omí Gorixo e uriñírini.’ Depito xewaniyo e rijí ejagí náni ‘Aijínamí náni peyijo, ayí omani.’ yaiwipaxírini. ³⁶ Ayináni gí Isireriyí níni aga njíjá ripi xixení oimónípoyi. Jisaso, seyíné íkíáyo yekwiroárigío, o ayí

anínamí náni peyiñorini. Gorixo o ámináo oimóniri wimixíri ámá yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáo oimóniri wimixíri ejírini.” Pitao e urijinigini.

³⁷Pitao e uraríná ayí aríá niwiro íkíníjí sipí niwiri náni Pitaomi tíni wáí wurimeiarigíá wíami tíni re urigíawixini, “Nírixímeáoyíné, nene ari yaníwiní?” urágíá ³⁸Pitao re urijinigini, “Segí íwí yarigíáyí ríwímini nimamoro ámá níni ‘Jisasi Kiraisomi dijí ríá wíkwíroarijoi?’ seaiaiwipíri náni wayí meápoyi. E éaná Gorixo segí íwí yarigíáyí yokwarimí niseaiiri xíoyá kwíyípi niseaiapinijoi. ³⁹Ayí ripí nánirini. Kwíyí ejíná dání Gorixo ‘Ámáyo waínini náni urowárénapímáriní’ ráriñípi, ayí re rojwáonení náni riñímani. Seyíné tíni segí niauwí tíni ámá ná jíami aijí gimi ñweagíáyo — Ámá Gorixo xíoyá oimónípoyiníri wéyo íá umiriníá giyí giyo — Ayo niyoní náni Gorixo e rijí ejagi náni rarijini.” urijinigini.

⁴⁰O xwíyíá ámi ayá wí tíni woákíkí niwiri ejí rirémixí níwia nuri re urayijinigini, “Xeanijí ámá uyíníí yarigíá týo wímeaníápi nene ení neaímeaniginíri wáyí niseainiri Gorixo yeáyí oneayimixemeaníri kinimóníírixini.” urayijinigini. ⁴¹Ayínáni ámá Pitao rarijípi náni dijí níkwíroro “Ayí nepaxini.” wiaiwífáyí wayí nimearo náni síá ayimi Jisasomí xídarigíáyí tíni ámá sijí ámi 3,000 kumixinárigíawixini. ⁴²Síjí kumixináriyí anijí miní ripí néra ugíawixini. Wáí wurimeiarigíáwa uréwapiyaríná aríá wiayiro xixe arírá inayiro Jisaso penípi náni dijí wimoní náni aiwá nawíni nayiro Gorixomí xwíyíá rírimí wiayiro néra wagíárini.

Jisasomí uxídarigíáyí egíápi nánirini.

⁴³Wáí wurimeiarigíáwa Gorixoyá dijí tíni emimí ayá wí ero ayá riwamónípaxí imónijípi ayá wí ero yarinagíá náni ámá níni wáyí nero “Pí oépoyiníri ríá neaíwapiyarijoi?” niyaiwiro e yaríná ⁴⁴Jisasomí dijí wíkwíroarigíáyí níni nikumixiníro nawíni nemero amípí wigí imónijípi aí tíni rixa nawíni nixiriro ⁴⁵wigí wo amípí bí náni díwí ikeamónítagí niwínirína wigí xwíáraní, amípíraní, nigwí náni bí nero díwí ikeamóníomí arírá niwiro e néra wagíárini. ⁴⁶Síá ayí ayo nawíni nemeróná aijí ridiyowá yarigíiwámí awí neánayiro wigí wíniyí tíni aiwá ninayiróná aiwá niniri niniro wíkí tíni bí onimiápi miní aga yayí seáyimi dání niniro ⁴⁷Gorixomí yayí seáyí e numero e yaríná ámá níni yayí niwiníri “Ayí naejí inarijoi.” yaiwigíárini. E yaríná Áminá Gorixo síá ayí ayo ámá xíomí dijí wíkwíroagíá náni yeáyí uyimixemeaarijíyí xámi dijí wíkwírogíá wíniyí tíni nawíni kumixagírini.

Pitao sikuí ikí ejí womí naejí imixijí nánirini.

3 ¹Síá wiyimi 3:00 p.m. Judayí Gorixomí xwíyíá rírimí wiariigíína Pitao tíni Jono tíni e yaniri náni aijí ridiyowá yarigíiwámí náni

yaríná ²ámá wo —O sini xináiyá agwíyo dání síkwí ikí ejorini. Síá ayí ayo xegí ámáyí omi íkwiajwíyo nitimáná nímeámi nuro aní ridiyowá yarigfiwámi íwí Awiaxoi riniñýimi njwirárayigíorini. Ámá aní ridiyowá yarigfiwámi páwiarigíayo nigwí náni rixijí ouriníri óí ayimi njwirárayigíorini. ³O Pitao tíni Jono tíni aní ridiyowá yarigfiwámi páwianíri yariñagíi niwiníri awaúmi nigwí náni rixijí uraríná ⁴Pitao tíni Jono tíni omi sijwí agwí niwináriri Pitao re uriñinigini, “Joxí sijwí yeanei.” uríagi ⁵o “Nigwí bì niapaníri rariñii.” niyaiwiri sijwí winénapíagi aí ⁶Pitao re uriñinigini, “Nioni nigwí siripáraní, goríraní, mayoni aiwí nioní xiriñápíni bì osiapímíni. Ejí sixí eániñí Nasareti dáñí Jisasi Kiraisoyáyo dání joxí anani nañí imónipaxí ejagi náni ‘Niwiápíñimeari aní ei.’ rirariñini.” nuríri ⁷xegí wé náúminí fá nixiríri míyeoáaná sini mé re ejinigini. Xegí síkwí sosíápiaú tíni xómiñípiaú tíni rixa siwíá niyiri re ejinigini. ⁸Ejí tíni niwiápíñimeari pírániñí éí nirómáná iwamíó aní nerí awaú tíni nawíni aní ridiyowá yarigfiwámi nipáwiri nimawiri nimawiri nixeamóa nemeríná Gorixomí yayí seáyími dání niméra uñinigini. ⁹Ámá níni o aní emeri Gorixomí yayí seáyími dání umerí yariñagi sijwí niwiniro ¹⁰omi rixa mí niwómixiro “Ámá aní íwí Awiaxoi riniñýimi niywearí nigwí náni rixijí neararijo ayí ro orini.” niyaiwiro náni “Arige nerí nañí ríá imóniñoi?” niyaiwiro ududí bì onimiápi mé o imóníípi náni diñí niyága ugíawixini.

Pitao aní ridiyowá yarigfiwámi dání uriñí nánirini.

¹¹Omi nañí wimixíagíi náni Pitaomi tíni Jonomi tíni nimakíkiyiri aní wiámíó Soromonoyáí riniñípími roñáná ámá níni mírí nibimiro ududí ikárinaríná ¹²Pitao ámáyí e yariñagía niwiníri náni niwiápíñimeari re uriñinigini, “Gí Isireriyíné, pí náni ududí ayá wí nikáriniro sijwí agwí yeanariñoi? ‘Egí ejí sixí eániñíyo dániraní, siwí wé róniñí yarigfiípí dániraní, omi nañí wimixíagíi aní yarini.’ riyeaiaiwariñoi? Oweoi!

¹³Ijwíá negí aríowa Ebíráamo tíni Aisako tíni Jekopo tíni awayáomi xewaxo Jisaso ámi seáyi e oimóníri wimixarini. O seyíné émáyí opikípoiníri wiowáráná Pairato ‘Jisaso íwí bì méí ejagi náni gwí niwíkwearí owárimini.’ wimóníagi aí seyíné Pairatoyá sijwíyo dání ríwí umogíorini. ¹⁴Ámá aga wé róniñorini. Siyikwí bì míniñorini. Omi seyíné ríwí numoro ámá pikíxwiríyo yariñí wo náni ‘Neawárii.’ urigíawixini. ¹⁵Seyíné diñí niyímiñí míkí ikiñípi xiáwomí nípíkíro tíagía aiwi Gorixoyá diñíyo dání xwáripáyo dání niwiápíñimeari neáimeaní míkone wawirini. ¹⁶Jisasomi yawawi diñí wíkwíroarigwíípí dání ámá síkwí ikí ejí ro —O seyíné sijwí winiro niójá imóniro egíorini. O apimi dání rixa síkwí siwíá yiñoi. Oyi, yawawi Jisasomi diñí niwíkŵorai éwí ejagi náni ámá ro segí sijwíyo dání rixa nañí nimóníri sixí kwíyíniñí onjoi. ¹⁷Ai nirixímeáyíné, nioní niójáriñi. ‘Seyíné Jisasomi ríwí numoróná

majíá nero “Gorixo urowárénapiñoríani?” miyaiwí wiaríná segí áminá seamenweagíáyí eni axípi wigíárini.’ nimónarini. ¹⁸ E nerí aiwi xwiyíá ejíná Gorixo xegí wíá rókiamoagíawayá mañýo dání ámá nene yeáyí neayimixemeanía náni xwiá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáo náni re ragípi, ‘O ríniójí nimeari penírárini.’ ragípi, api seyíné wikárigíápími dání xixení imónijírini. ¹⁹⁻²⁰ Ayináni Gorixo seyíné segí íwí egíápi yokwarimí oneaiiniri náni dijí sípí niseairí ríwímini nimamoro xío tíamini kinimónípoyi. Gorixo ámi Jisasomi —O arfowayá xwiá piaxíyo dání iwiaroníoyi rarijwáo, nene yeáyí neayimixemeanía náni urípeanorini. Omí nene náni ámí neawáriénapiyíri dijí sítí neamímorí eníáyi parimówiniginiri náni segí íwí egíápi ríwímini nimamoro xío tíamini kinimónípoyi. ²¹ O xegí dijí tíni ámí waíní waíná weapipaxí menini. Gorixo amípí sijí bi imixiníayi náni —Ayi ejíná dání xegí wíá rókiamoagíawayá mañýo dání ragíyirini. Ayí náni sini ajnínamí wenijí nerí njweani. ²² Moseso o náni níriríná re ragí enagi náni rarijini, ‘Arirá seainía náni Áminá Gorixoyá dijí tíni segí imónijíyí wo wíá rókiamoarijí nioníniyí nimóniri iwiaronírini. Amípí o searíí níni seyíné aríá niwiro xíxeni éírixini. ²³ Ámá wíá rókiamoarijí imóníomi aríá miwííyáyí sini wigí Isireri wíniyí tíni nawíni nikumixiniro njweapírixiníri Gorixo ámá ayí ayo niyoní emí pipikímí enírárini.’ Moseso e ragí enagi náni rarijini. ²⁴ Gorixoyá wíá rókiamoagíá nowani, Samueroyi riniyo wuriyije dání oyá ríwíyo dání niwuriya bigíáwa ení amípí Jisasoo síá nene njweaŋwá ríná ejípi náni ragíá enagi náni segí íwí yarigíápi ríwímini mamópoyi. ²⁵ Xwiyíá Gorixoyá wíá rókiamoagíáwa niwuriya bagíápi tíni xwiyíá Gorixo xewaniyo negí aríowami nuriríná Aríó Ebírámomí símimañýo dání ‘Dixí iyí axípámí dání ámá gwí wirí wirí níni xwiá tíyo njweagíayo pírániyí wimiximírárini.’ réroáragípi tíni apiaú, ayí seyíné náni riniyagi náni rarijini. ²⁶ Gorixo xegí xewaxomí nurípearí nurowárénapiríná niyínéni pírániyí seaimixiníápími dání segí uyínií yarigíápi píni niwiárimí kikiá éírixiniri nurípearí xámi seyíné tíjí e náni urowárénapiñí enagi náni rarijini.” urijinigini.

Pitaomi tíni Jonomi tíni gwí yigíá nánirini.

4 ¹⁻² Awaú ámá ayo sini uraríná apaxípánijí imónigíá wa tíni ají ridíyowá yarigíiwámi awí mearoarigíáyo seáyi e imónijo tíni Sajusiowa tíni awa nibiro awaú nuréwapiyiri “Jisaso wiápñimeají náni ámá níni eni wiápñimeapírárini.” urariyagií aríá wíá ejagi náni wigí xwioxíyo dání dijí ríá ápiawíniyí niwóróa nuro ³ íá nixiriro rixa síá enagi náni wíáriná xwirixí uméwaniginiri gwí ajíyo njwirárigíawixini. ⁴ E éagíá aiwi Pítao uraríná aríá wííyáyí obaxí wí Jisasomi dijí wikwírogíawixini. Síá ayí dijí wikwíróyáyí ámá xámi dijí wikwírogíáyí tíni nikumixinimáná oxí níni 5,000 imónijinigini.

Pitaomi tíni Jonomi tíni xwirixí umegíá nánirini.

5 Sá wegíáwa wíá tíni Judayí wigí umejweagíáwa tíni ámináowa tíni ɣwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tíni Jerusaremiyo awí neániróná 6 apaxípániñí imónigíáyo seáyi e wimóniyo —O Anasoyí riniñorini. O tíni oyá ámá axígwiowa Kaiapaso tíni Jono tíni Arekisadao tíni agwiówa eni awí eániñáwa tíni awí neániro ɣweajáná 7 Pitaomi tíni Jonomi tíni gwí aŋíyo dání nímeámi níbiro awí eániñíáyo áwini e éí uráráná yariñí re wigíawixini, “Síkwí ikí ejomí pírániñí niwimixiríná arige wíírini? Pí ejí eániñípími dániraní, yoí goyápími dániraní, neríná awagví éíípi éíírini?” urágia 8 Pitao kwíyí Gorixoyápi ayá wí sixí wíniñagi náni niwiápñínameari re uriñinigini, “Isírerene neamejweagíoyíne tíni negí ámináoyíne tíni 9 yawawi sikwí ikí ejí romi nañí imixíwíipi arige neri nañí imixífraniri agwi nijíá imónaniro náni yariñí yeaiariñagía náni 10 api náni soyíné nijíá xixeni imónipíri náni áwanjí bi osearimini. Ámá nañí imóníí re éí roñí ro yawawi Nasareti dájí Jisasi Kiraisomi dání — Omi Isírerene ríwí umóáná íkíáyo yekwiroáriagía aiwi Gorixo ámi sínjí wimixíagi náni wiápñínameajorini. Omi dání ámá ro nañí imónífrini. 11 ‘O goríani?’ miyaiwipa époyi. Bikwíyo níriniri eániñípi tíni xixeni sínjá aŋí mirariñoyíne ‘Sípiorini.’ níriniri emi mogío Gorixo nímeari aŋí xío mirariñiwámi iwamíó nitíwayírori enjo, ayí ná woní onírini. 12 Ámá nene yeáyí neayimixemeapaxí imóníñí ámi wo menini. Gorixo ámá nene yeáyí neayimixemeapaxí imónijo náni nineariríná ámá níni xwíá rírí nírimini ɣweagíáyo aiwi yoí ámi wo náni níriniri neariñímani. Ayí ná woní onírini.” uriñinigini.

13 Xwirixí umearigíáwa Pitao tíni Jono tíni masísíá bi miwí rariñagíí niwiníróná awáú sikuriá megííwaú aga kiníxowaú enagví náni nijíá nimóniro náni ududí nero “Awaú arige neri nijíá awáú rarigíípi imónigífraní?” niyaiwiróná rixa siŋwí mí niwómixiro re yaiwigíawixini, “Awaú Jisaso tíni emeagííwaúríaní?” niyaiwiro 14 ámá sikwí ikí ejí nañí imóníó awáú tíni nawíni ronjagi náni ámi xwiyíá bi murípaxí imónigíawixini. 15 E neri aiwi awaúmi sekaxí “Awagví xwirixí eameariñwá re píni niwiárimi bíaríwámíni bi ɣweápiyi.” nurimáná wigípi xwiyíá nimixiro 16 re rinigíawixini, “None awaúmi pí wianíwini? Ámá oxí apíxí níni Jerusaremi re ɣweagíáyí emimí seáyi e imóníñí éíípi náni rixa nijíá imóníjoi. Ayináni none wí ‘Awaú méíírini.’ urípaxí mimóníjagi aiwi 17 xwiyíá awáú rarigíípi ámi sínjí bi tíni niriga nuro ámá níni rinimepírixiniri awaúmi íkwairíri niwirane ‘Awagví ámi aríkí bi tíni ámá Jisasoyí riniñyo náni muréwapiyipa eri xwiyíá muripa eri épipyi.’ ouraneyi.” níriniro 18 “Awaú ámi obípyi.” nírimáná ɣwí ikaxí re urigíawixini, “Awagví ámi aríkí bi tíni Jisaso náni muréwapiyipa eri xwiyíá muripa eri épipyi.” urágia aiwi 19 Pitao tíni Jono tíni re urigíisixini, “Gímini gípi Gorixoyá siŋwíyo dání xixení ría imóníni? Yawawi Gorixo yeariñípi

nixídírai neríná ‘Awaú Gorixoyá sijwíyo dání naají yarijii.’ riseaimónarini? O yearijípi mé soyíné yeararigíápi nixídírai neríná ‘Awaú Gorixoyá sijwíyo dání naají yarijii.’ riseaimónarini? Sewanijoyíné dijí nimoro rípoyi. ²⁰ Ayí ripi nání rarijwi. Yawawi wínigwíipi tíni aríá wigwíipi tíni wí píni niwiáriri miripaxí menjagi nání rarijwi.” urágfi ²¹ awa iwanjí mépepaxí imónijípi nání píá nimeginiro nání ámí íkwairirí bi tíni niwia núásáná ámá níni awaú éíípi nání Gorixomí yayí seáyimi umearijagía nání awaúmi sa wárigíawixini. ²² Ámá emimí nerí naají imixfío, o xegí xwiogwí rixa 40 nímúrori ámináo ejagí nání ámá níni Gorixomí yayí seáyimi numéra ugíawixini.

Gorixomí xwiyíá ririmí wigíá nánirini.

²³ Xwirixí umearigíáwa awaúmi wáráná awaú egí níkumixiniro yarigíáyí tínjí e nání nuri apaxípániijí imónigíá xwéowa tíni wigí Judayí ámináowa tíni uríá nípíni nání repiyí niwia úagfi ²⁴ ayí aríá e niwimáná dijí ná bini tígíáyí nimóniro Gorixomí xwiyíá ririmí niwiro re urigíawixini, “Ámináoxini, joxi aejína tíni xwíárái tíni rawirawá tíni imixiri amipí níni ayo niyoní yarijípi imixiri ejoxirini. ²⁵ Xwiyíá joxiyá ripi dixí kwíyípimi dání negí aríó Depito —O dixí rináinijí nimóniri omijí siilagorini. O níriri Bikwíyo ríwamijí re eañírini, ‘Émáyí pí nání mixí riá ápiáwí niweríniijí imónigíawixini? Pí nání wigí surímá imóniníápi nání ipimoárigíawixini? ²⁶ Áminá Gorixomí tíni ámá xíoyá dijí tíni xiáwowayá xwíá piáxfyo dání niwiarori yeáyí uyimixemeáwiniginiri urípeajomi tíni awaúmi mixí ináyí xwíá týo dání tíni ámáyo umejweagíáwa tíni mixí wianiro nání mixí épímixamoro xopirári wianiro nání awí neániro egíawixini.’ Depito dixí kwíyípi tíni e níriri eañírini. ²⁷ Apí tíni xixeni aejí ripimi dání mixí ináyí Xeroto tíni gapimaní Podiasi Pairato tíni émáyí ámí wa tíni negí Isireriyí tíni dixí riwaxo Jisasomi —O dixí rináinijí nimóniri siarijorini. Siyikwí bi míniyorini. Omi xopirári wianiro nání awí eánigíawixini. ²⁸ E nerí aiwí joxi majíá imónijípi yaniro nání awí reánigíawixini? Oweoi, sa Gorixoxi ejíná ejí neániríná pí pí e éírixiníri ipimoáragípini yaniro nání awí eánigíawixini. ²⁹⁻³⁰ Ámináoxini, agwí joxi awa íkwairirí nineairo nearíápimi dijí kikayoi. Nene dixí rináíwanénijí nimónirane siarijwaéne dixí ejí eanijíyo dání simixí tígíáyo pírániijí wimixirane dixí riwaxo Jisas, siyikwí mínijomí dání emimí bi tíni ayá riwamónipaxí bi tíni wíwapiyirane neríná ayá igigí mé xwiyíá joxiyápi xixeni uraníwá nání ejí sixí bi neaeámixe.” ³¹ Gorixomí xwiyíá e nurimáná ejáná re ejinigini. Aejí ayí awí neániro ɣweagíiwá sirí nugá uñinigini. Sirí nugá waríná kwíyí Gorixoyápi ayá wí sixí wíniñinigini. Ayá wí sixí wíniñaná xwiyíá Gorixoyápi ayá bi mé xixeni nuréwapiya ugíawixini.

Jisasoyá siyikí imónigíáyí xixe ninowiayí inigíá nánirini.

³² Ámá Jisasomi dijí niwikwíroro axípi imónigíáyí dijí xixegní bi bi mímó axípini nimóa nuróná re yayagíáriní. Wigíyí wo xegí amipí bi

enáná “Ayí aga nigínirini. Negí imóniñýí womí arirá niwiríná api wipaxí menini.” yaiwiagíámani. “Wone wone negí amípí, ayí ninenenyánijí imóniní.” yaiwiagíáriñi. ³³E nero wáí wurimeiarigíáwa ejí sixí eániñí Gorixo imóniñípi ámáyo siwá niwiríná Jisaso xwáripáyo dání niwiápñimeámi emeariñagi sijwí wiñarogíápi náni repiyí wiayaríná Gorixo nañí ayá wí niwikára uñinigini. ³⁴Ayí ripí nánirini. Wigíyí wí amipí bi náni anijí díwí nikeamóga warijagía sijwí miwinipa yagíáriñi. Xwíá tñi ají tñi surímá ejípi tígíayí nigwí náni bí nero nigwí xéíápi nimeámi nibiro ³⁵wáí wurimeiarigíáwami miní wíáná awa wigí wí díwí ikeamónarigíáyo wipaxípi tñi xixení yañí niwia wagíáriñi. ³⁶E néra nuróná wigí wo Josepoyí riniño —O Judayí aiwi xiáweyí Ripaiyí ejagi náni siyikí Ripaiyí worini. Pirijwí Sapirasi dání xirijorini. Wáí wurimeiarigíáwa yoí siñí bi Banabaso —Yoí mfkí ayí ejí rirémixí yariño ejagi nánirini. Yoí e wírigíorini. ³⁷O eni xwíá surímá bi tñjorini. Apí bí nemáná nigwí xéípi nimeámi nibiri wáí wurimeiarigíáwa negí uyípeayíyo yañí owípoyiniri miní wiñinigini.

Ananaiaso tñi Sapairaí tñi xiapíxiagwí ayaú nánirini.

5 ¹Ámá wo xegí yoí Ananaiasozi riniño tñi xiepí xegí yoí Sapairaíyí riniñí tñi egí xwíá surímá bi ámáyo nigwí náni bí neri ²xiagwo xiepí nijíá imóniñáná nigwí xéíí bi xegí yumíí nitimáná bi wáí wurimeiarigíáwa “Nigwí xéíí nípini api neaiaparini.” oyaiwípoyiniri nimeámi nuri miní wíagi aiwi ³Pitao re urijinigini, “Ananaiasoxini, Obo xio wimónarinjípi oeniri diñí rixixéróoxini, pí náni kwíyí Gorixoyápmi yapí wíwapiyiminíri xwíá bí neríná nigwí xéípi bi dixí píni nitimáná bini neaiapariñini? ⁴Sini bí mepa neríná dixí mimóniñípirani? Xwíá api bi neríná nigwí xéípi dixí diñí tñi pí pí ‘Oemini.’ nísimóniríná anani mepaxípirani? E nimóniri aí joxi pí náni diñí íními nikwírónimáná ‘Wáí wurimeiarigíáwami yapí owíwapiyimini.’ yaiwíinigini? Yapí joxi neaíwapiyiminíri éípi, ayí ámáone maríái, Gorixomí wíwapiyiminíri éinigini.” uríagi ⁵Ananaiaso xwíyíá api aríá niwimáná re ejinigini. Xwíáyo nipiérori diñí niyámiga uñinigini. Diñí niyámiga úáná ámá o éípi náni aríá wíízáyí níni wáyí nikáriga ugíawixini. ⁶O diñí niyámiga nuri piyí weñagi íwí sikiñowa niwiápñimearo rapirapí tñi wowí nero nimeámi nuro xwíá weyárigíawixini.

⁷Ananaiasomi xiepí xegí wí e sepiá bi onimiápi niñweajisáná xegí xiagwomi winíípi náni sini majíí nimóniríná Pitao tñjí e náni nibiri páwíáná ⁸o re urijinigini, “Nigwí xwíá bí neríná xéíípi nípípí, ayí ripí apirani? Jíxi nirei.” uríagi “Ayí ripí apirini.” uráná ⁹Pitao re urijinigini, “Ayagwí pí náni ‘Kwíyí Ámináoyápi ejí eániñípiríániri yapí niwíwapiyirai iwamíó owíwapiyaiyi.’ rinfiñixini? Ámá dixí ragwo xwíá weyáriáwa rixa íwí e riwa rónapiñoi. Jíxi eni xwíá riweyáripíri nimeámi

rupíráoi.” uráná re ejinigini. ¹⁰Í eni Pitaoyá síkwí tíjí e nipiérori dinjí niyámiga ujníngini. Dinjí niyámiga úagi íwí sikiñowa níwiapiro í piyí wejagi niwiniro nimeámi nípeyearo xegí oxo xwíá weyárie midánijí e xwíá weyárigíawixini. ¹¹E éaná Jisasoyá siyikí imónigíáyí níni tíni ayaúmi wímeáípi náni aríá wííá giyí giyí tíni wáyí nikáriga wagíarini.

Wáí wurimeiarigíáwa emimí xixegíni ayá wí egíá nánirini.

¹² Wáí wurimeiarigíáwa ámá wigí tíamini mimónigíáyí tíe nemeríná emimí tíni ayá riwamónipaxí imónijí tíni néra nuro axípi nawíni nimóniro aají ridiyowá yarigíwámí ínímí awí neániríná aají wiámíó Soromonoyáí riniñípimi awí neániro yayágía aiwi ¹³ Jisasomi dinjí miwikwíroarigíáyí wáyí nero náni “Awa tíni awí bi oeánaneyi.” miyaiwipa yagíarini. E nero aí awa náni xwiyáá niriróná “Ámá nañowarini.” ragíarini. ¹⁴ Ámá ámi ayá wí ayá wí Ámináomi dinjí wiwkíróíáyí oxí tíni apixí tíni íníná síá ayí ayo wí tíni kumixinayigíarini. ¹⁵ Ámá emimí wáí wurimeiarigíáwa néra warigíápi sijjwí niwíniro náni “Negí ámá simixyó Pitaoyá onapámigí eni aí wíáná nañí imónipíráoi.” niyaiwiro wigí ámá simixí yarigíáyí nimeámi nuro óí e Pitao nípuríná onapámigí inipaxímíni íkwianjwíyo wíráragíarini. ¹⁶ Ámá Jerusaremi tíjí e aají miní mìní ikwírónijyó ñweagíáyí eni wigí ámá simixí xixegíni tfgíáyí tíni imíó xixéronjyí tíni nimeámi wáí wurimeiarigíáwa tíjí e náni bimíáná pírániñí imímixímí wiagíarini.

Wáí wurimeiarigíáwami xeanijí wigíá nánirini.

¹⁷ Apaxípániñí imónigíáyo seáyi e wimónijo tíni xegí nikumixiniri emearigíáwa tíni —Awa xegí gwí mónigóáwa Sajusiyí riniñíwarini. Awa tíni wáí wurimeiarigíáwami sipí dinjí bi onímiápi miwaiwí aga sipí dinjí xwé ayá wí niwaiwiro náni niwiápíñimearo re egíawixini. ¹⁸ Awami íá nixeró gwí aajíyo ñwírárigíawixini. ¹⁹ Gwí aajíyo ñwírárigíagía aiwi árfíwyimí Ámináoyá aajínají wo niweapíri gwí aajíyo ówañí nkíwiri awami nímixeámi níwiapiro re urijnigini, ²⁰ “Soyíné nuro aají ridiyowá yarigíwámí éí nírománá ámá e rówapigíáyo xwiyáá ámá dinjí niyimijí imónipíri náni riniñí nipiní náni uréwapiyípoyi.” uríagi ²¹ aríá niwimowa nuro wíá noga wariñí tíni aají ridiyowá yarigíwámí nípáwiro ámá éí rówapigíáyo uréwapiyaríná apaxípániñí imónigíáyo seáyi e wimónijo tíni xegí nikumixiniri emearigíáwa tíni awí neánimáná negí Isireriyí mebá parimení imónigíá nowani tíni xwiyáá oimixaneyiniro náni “Eini.” nuriro rixa awí neánímáná aají ridiyowá yarigíwámí awí mearoarigíá wa wáí wurimeiarigíáwami wirimiaupíri náni gwí aajíyo náni urowárigíagía aiwi ²² gwí aajíyo níremoríná awa náni píá nímeginiro ámi Judayí mebáowa awí eánigie náni nibiro repiyí niwiro ²³ re urigíawixini, “Gwí aajíyo níremómáná ówañí sini xaíwí yáriniri awí mearoarigíáwa

íwí tñjí e awí roro ejagía niwínirane aí ówaŋí níkwirane nipáwirane siŋwí wiňwáyí sini ínimi ɣweŋagía miwiňwini.” uríagía²⁴ aŋí ridiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíáyo seáyi e wimónijo tíni apaxípá imónigíá xwéowa tíni aríá e niwiróná ududí ayá wí nero re rinigíawixini, “Agwí pí imónimíniri náni ría yarini?” rinaríná re ejinigini.²⁵ Ámá wo nirémónapíri áwaŋí re urijinigini, “Ai, ámá agíná soyíné gwí aŋíyo ɣwirárígíáwa aŋí ridiyowá yarigíiwámi éí nirómáná ámáyo uréwapiyaríjoi.” uráná²⁶ aŋí ridiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíáwa tíni wigí seáyi e wuríngío tíni awami ámi íá xiripíri náni nuro aí awa uréwapiyaríná aríá wiariġíáyí síná neaeapírixiníri wáyí niwiro náni awami íá nixero niméra nibiróná uyínií wí mímépegíawixini.

Wáí wurimeiarigíáwa Judayí mebáowami masisíá miwí urigíá nánirini.

27 Wáí wurimeiarigíáwami nimeáa nibiro Judayí mebáowa awí eánigie éí uráráná apaxípánijí imónigíáyo seáyi e wimónijo xwiýá numeariríná²⁸ re urijinigini, “None aríá jiyikí niseaorane sekaxí ‘Segí uréwapiyarigíó náni sini muréwapiyipa époyí.’ searágwi aí soyíné aríkí o náni nuréwapiyiróná segí uréwapiyarigíápi rixa Jerusaremi tíyo niyoní íá menárinigoi. None xeŋwone náni re oneaiaiwigíóyoiniri, ‘Awa omí nipíkiro náni reá roánigíáwaríani?’ oneaiaiwigíóyoiniri uréwapiyarigíoyínérini.” uríagi aí²⁹ Pitao tíni wáí wurimeiarigíá wíá tíni re urigíawixini, “Ámá neararigíápi maríái, Gorixo neararinípíni píri wiaškipaxí mimónijwini. Ayináni soyíné aríá jiyikí níneaori nearigíápi wiaškipaxí mimónijwini.³⁰ Ayí riþí nánirini. Jisasomí soyíné nipíkironá yoxáyí yekwíroárigíá aiwi ɭwíá negí aríowa ejíná dání nixída bagíoyá diŋjíyo dání o ámi wiápínameajírini.³¹ O ayí Gorixo gí wé náúmini oniŋweaníri seáyi e niwimixiríná ‘Xiáwowaya xwiýá piaxíyo dání iwiaroní wo imóniri mixí ináyí wo imóniri éwinigini.’ niyaiwíri wimixinírini. Isirerene negí íwí yariŋwápi ríwímini mamorane yokwarímí neaiipaxí imónirane yaníwá náni o rixa e nimóniri xanoyá wé náúmini ɣweani.³² None seararijwá api siŋwí niwínirane náni mítkonerini. Kwíyípi eni ‘Api neparini.’ oyaiwigíóyoiniri neaíwapiyaríjírini. Nonení maríái, ámá Gorixomí maŋí píri miwiaší aríá wííá giyí giyo eni xegí kwíyípi rixa miní wiŋírini.” urigíawixini.

³³ Xwírixí mearigíáwa xwiýá e rariŋagía aríá niwiro wikí ríá ápiáwíniŋí niwero opíkianeyiníro wimónijinigini.³⁴ Opíkianeyiníro wimónaríná ámá wo —O xegí yoí Gamerieroyí riniŋorini. O Parisi worini. ɭwí ikaxí eániŋípi uréwapiyaríjí worini. Nuréwapiyiríná naŋíni neŋwiperi rariŋo ejagi náni ámá níni wé íkwiaŋwíyónijí ɣwirárígíorini. O xwiýá uriní náni awí eánigie éí nirómáná sekaxí re urijinigini, “Ámá rowamí bi onimiápi bífamí wárípoyí.” nuríri rixa bíamí wáráná³⁵ re urijinigini, “Gí Isíreroyíné xwiýá bi osearimini. ‘Ámá rowamí

owianeyi.’ yaiwiarigíápi sini mepa neróná xámí diñí pírániñjí mópoyi.³⁶ Ayí ripi náni searariñini. Ejíná onímiápi ámá Tiudasoyi riniyo ejípi náni diñí mópoyi. O xewaniyo náni re riniñinigini, ‘Áminá seáyi e imónijá wonirini.’ níriniri yaríná ámá 400 xwiyá o riñípi aríá niwiro náni gwí numóniro yaríná émáyí omi pikíáná xegí gwí móningíawa wiwíni éí umigíawixini. Éí umiágía náni o oeminiri ejípi surímá yáriñinigini.³⁷ E nemáná ejáná ámá ámi wo —Gariri piropenisíyo dají Judasoyi riniyo náni rariñini. O gapimanfyí ámá níni yoí ḥwírígíína niwiápíñimeari xegí diñíyo dání ámá wí o tíni gwí numóniro ‘Émáyo mixí oxídowáraneyi.’ níriro yaríná omi anímixíagía omi aríá wigíayí ení wiwíni éí umiamogíawixini.³⁸ Ayináni ámá rowa yaniro yarigíápi pírí miwiaíkipa nero wé íá umixeánípoyi. Ámá rowa Gorixoyá diñíyo dání mariáí, wigí diñíyo dání nipimoáriro nerínayí, wa awami xopirári wipríá ejagi náni xe éírixiniri sijwí winípoyi.³⁹ E neri aí awa wigí diñíyo dání mariáí, Gorixoyá diñíyo dání nerínayí, soyíne xopirári wí wipaxí menini. E owianeyiniro nerínayí, Gorixo tíni mixíniñjí iníagía sijwí ainenipírárini.” uríñinigini.

Wáí wurimeiarigíáwami ríniñjí wíagía aí yayí egíá nánirini.

⁴⁰ Xwírixí umearigíáwa Gameriero “E époyi.” uríípi aríá niwiro nixídiro náni wami “Wáí wurimeiarigíáwami niwírimeámi íwiapípoyi.” nurimáná rixa níméra íwiapáná sikwíá ragí pírí uyikímí nero ḥwí ikaxí re urigíawixini, “Jisaso náni sini bi muréwapiyipa éírixini.” nuriro wárigíawixini.⁴¹ Wáráná awa xwírixí umearigíáwa tíñjí e dání nipeyearo nuróná re niyaiwiro náni, “Gorixo Jisasomi xídaríjwáone ayá neaimoariñjí neakáríápi xixeni meapaxowaríaniri xe íá xero iwanjí mépero éírixiniri sijwí neaníírfani?” niyaiwiro náni yayí néra nuro⁴² íníná síá ayí ayo aní ridiyowá yarigíwámi dániraní, ámá aní wiwá wiwámi dániraní, aríkí uréwapiyiro wáí urimero neróná “Ámá Gorixo yeáyí neayimixemeánia náni urowárénapiyo, aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rariñwáo, ayí Jisasorini.” urigíawixini.

Seáyí wipíría náni ámá wé wiúmi dají waú rípeagíá nánirini.

6 Íná Jisasomi xídarigíáyí ámi wí tíni sayá nimóga nuróná wigí Judayí émáyí tíjimini xirigíáyí wí niwiápíñimearo Judayí aní ná tíñjí e xirigíáyo aníjumí ikaxí re urigíawixini, “Negí yariñwápa síá ayí ayo aiwá yaní niwia nuróná negí apíxí aníwami soyíne pí náni múroarijoí?” aníjumí ikaxí e nura waríná ²Jisasoyá wiepisagí wé wúkaú sikwí waú imónigíáwa niwiápíñimearo ámá Jisasomi xídarigíá siyíkí imónigíá nyoni “Eini.” níriro re urigíawixini, “None aiwáni yaní seaiapaní náni xwiyá Gorixoyá searéwapiyariñwápi píni niwiáriríná ‘Ayí nají menini.’ neaimónarini.³ Ayináni negí nirixímeáyíné, negí

ámá naŋníni yarigíápi náni fá roáriniŋowa nánini yeyimá nearo wé wíúmi dáŋí waú náni nearáná none aiwá yaní niseaiapa emepíria náni rípeaníwini. Ámá kwíyí Gorixoyápi ayá wí sixí wíniri diŋí émí saímí moro egíáwa náni rarijwini. ⁴ Awa aiwá apí yaní mearfná noneyí ripiní mimáyo ntínirane anijí miní yaníwárini. Gorixomi rixijí urirane ámá xwiyíá oyápi náni xixeni niŋjá oimónipoyiníri uréwapiyirane yaníwárini.” uríagía ⁵ ámá Jisasoyá siyikí imónigíá níni “Apánirini.” niyaiwiro ámá wé wíúmi dáŋí waú rowami eyírogíawixini. Wo Sitipenoyi riniŋo —O Jisasomí ejí neániri diŋí wíkwírori kwíyípi ayá wí sixí wíniri ejorini. Ámí wo Piriporini. Ámí wo Pirokorasorini. Ámí wo Naikenaorini. Ámí wo Taimonorini. Ámí wo Pamensasorini. Ámí wo Nikoraso —O émáyí ají yoí Adioki dáŋí wo aiwi ejíná dání siwí xegí imónigíáyí yarigíápi píni niwiárimo Judayí yarigíápini yariŋorini. ⁶ Ámá awami neyíroro wáí wurimeiarigíáwa tíŋi e náni nimeámi úáná wáí wurimeiarigíáwa awa náni Gorixomi rixijí nurimáná ejí neániro pírániŋí éřixiníri wigí wé seáyi e wíkwiárigíawixini.

⁷Xwiyíá Gorixoyápi síní niriga nemeríná ámá Jerusaremi ḥweagíá Jisasomí xídarigíáyí ámí wíni ayá wí sayá nimóga nuro apaxípániŋí imónigíá obaxí eni aríá niwiro diŋí niwíkwírománá xixeni egíawixini.

Sitipenomí fá xírigíá nánirini.

⁸ Sitipeno, Gorixo xíomí wá ayá wí wianiri ejí sixí weámixiri ejí enagí o ámá siŋwí anigé dání emimí seáyi e imóniŋípi tíni ayá riwamónipaxí imóniŋípi tíni niwíwapiya waríná ⁹ Judayíyá rotú ají ámá Áxejwarí Minigíái riniŋyo awí eánarigíá wa —Wa ají yoí Sairini dáŋowarini. Wa ají yoí Arekisadiria dáŋowarini. Awa tíni wigí Judayí wíniyí —Wa Sirisia piropenisýo dáŋowarini. Wa Esia piropenisýo dáŋowarini. Awa tíni niwiápíñimearo Sitipeno tíni xwiyíá ximiximí niniro mixí níriniróná ¹⁰ kwíyí Gorixoyápi sixí wíniŋí enagí náni o diŋí émí saímí nimori pírániŋí reŋwipweariŋagí náni wí xopíráři niwiri murípaxí imónigíawixini. ¹¹ Xopíráři niwiri murípaxí nimóniro náni wigí wíamí yumíí ínimi re urigíawixini, “Omí nuxekwímoró re rípoysi, ‘O negí arío Mosesomí riperiríniŋí umerí Gorixomi umerí yariŋagi aríá wíwárini.’ rípoysi.” nurárimi nuro ¹² omí wikí niwóniro fá oxírpoyiníri ámá sipíáyo tíni ámináowami tíni ḥwí ikaxí eániŋípi mewegíawamí tíni símiríří xwiyíá nura nemero éáná ayí wikí wóníagí níbiro omí fá nixerí nimeámi nuro Judayí mebáowa awí eáningé wárigíawixini. ¹³ E nemáná ámá omí yapí ouxekwímópoyiníri uríayí eí niroro re urigíawixini, “O negí ají ḥwíá riwá náni sipí ríri negí ḥwí ikaxí eániŋípi náni eni sipí ríri aríkí yariŋorini. ¹⁴ Ripí rariŋagi aríá wíwá enagí náni rarijwini, ‘Nasareti dáŋí Jisaso ají riwá nipineari siwí nene xídaníwá náni Moseso nérowiápíñiri nearagípi xwiá iwení náni ámí siŋjí bi érowiápíñiníříni.’

rariñagi aríá wíwá ejagi náni rariñwini.” uraríná ¹⁵ mebáowa xwirixí umearigíe ḥweagíáwa nowani omi siñwí agwí niwiniñóná xegí símimanjí anjñajowayá símimanjíñí xwiníá eaariñagi winigíawixini.

Sitipeno xwirixí umearigíáwamí ririmí wiñí nánirini.

7 ¹Apaxípániñí imónigíáyo seáyi e wimónijo Sítipenomi yariñí re wiñinigini, “Xwiyá joxi rixekwímoarigíápi neparani?” urági ² o re uriñinigini, “Nigí nirixímeáyíné tíni ápoyíné tíni xwiyá bi searimi náni aríá nípoyi. Ejíná negí arío Ebiríamo aji yoí Xaraniyo náni mú sini xwiá Mesopotemia rinijípimi ḥweaŋáná Iwjá ajiñami anijí seáyi e nimóniri ḥweajo xio tíñí e nírónapiri ³ re uriñinigini, ‘Joxi xwiá dixí rináí rixiriñe tíni dixí rixixímeáyo tíni píni niwiárimi xwiá nioni siwá simiaé náni úrixini.’ urági ⁴Karidiayí ajiyo xio ḥweaje píni niwiárimi nuri Xaraniyo níremori nuríñiríná xano e nipémáná ejáná Gorixoyá diñjyo dání niñweaxa nibiri xwiá agwi seyíné ḥweagíápimi ḥweaagírini. ⁵Apimi ḥweagí aiwi Gorixo xwiá apí onimá bikwi náni aí ‘Aga joxi dixírini.’ nuríri miwiagí ejagi náni o sini siñí niñweari nemeríná ‘Xwiá ripi nioni gírini.’ wí ripaxí imónagímani. E nerí aí o sini niaíwí memea ejáná Gorixo símimanjíyo dání re uriñinigini, ‘Joxi tíni dixí ráriñawé tíni segí imóninía náni seaiapímáriñi.’ nuríri aiwi ⁶ripinijí ení uriñinigini, ‘Dixí ráriñawé nuro ámá aji midáñjyí nimóniro émáyí aji wíyo ḥweaŋáná omijí riá tíñí niwiro numépero yaríná xwiogwí 400 múroníáriñi. ⁷Dixí ráriñawéyo ámá gwí axírimi omijí riá tíñí wipíráyao xamiñjyo nioni riá umeáráná dixí ráriñawéyí e niñweagíasáná e píni niwiárimi nibiro xwiá ripimi dání Gorixoní yayí níñimero seáyi e nímpíráriñi.’ Negí aríomí xwiyá e nurimáná ⁸re uriñinigini, ‘Nioni “E seaíimáriñi.” réroáriápi náni diñj moría náni símimanjíó ripi ériñixini.’ urági Ebiríamo xewaxo Aisakomi nemearíná rixa síá wé wíumi dánjí waú wo nóríñaná ejáná iyí símí sío wákwiñinigini. Aisako e dání Jekopomi nemeari iyí símí sío wákwiñinigini. Jekopo e dání negí arío íriñowa wé wúkaú síkwí waú awami nemearíná ení iyí símí sío wákwiñinigini. ⁹Arío íriñí awa Josepomi sipí diñjí niwiaiwiro ‘Isipiyí ajiyo xináñijí nimóniri omijí niwiírná, ananirini.’ niwiaiwiro nigwí xeaniro náni bí egíawixini. Omi e sipí wíágíá aí sini Gorixo anijí diñjí nukikayori ¹⁰Isipiyí xeanijí wikárigíe dání éí numíniríná oyá diñjí tíni Isipiyí mixí ináyí Peroyí riniñoyá siñwí tíñí e dání Josepo diñjí niíá winipaxí riri pírániñí nejwiperi riri yariñagi niwiniñí náni gapimaní ámináo oimóniri Isipiyí aji nyoni tíni xíoyá aji tíni menjweanía náni rípeaŋinigini. ¹¹Josepo gapimaní nimóniri menjweanía Isipiyí ajiyo tíni Kenaniyí ajiyo tíni aiwá náni díwí nikeamóniro siyikí eánigíawixini. Negí aríowa ení aiwá náni píá neróná bí mimanipaxí nimóniro aiwi ¹²arío Jekopo xwiyá ‘Isipiyí ajiyo aiwá weni.’ rinariñagi aríá niwiri náni negí arío íriñowa

iwamíó nuro meapírúa náni urowáriñinigini. ¹³ Ámi ríwíyo aiwá bí yaniro úáná Josepo xewanijo náni áwanjí nuriri ‘Segí sérixímeáonirini.’ uríagi Isipiyí mixí ináyí Peroyí rinijo Josepomi xanimirówá tíni xexirímeáyí tíni náni nijíá imóniñinigini. ¹⁴ Josepo gí ápimirówá weapíríxiniri xwiyíá yají wiowáriági epówa o tínjí e náni niweróná oxí apixí niaíwí níni ayí ámá 75 niwero ¹⁵ Bikwíyo niriniri eániñípa Jekopo Isipiyí aŋjyo náni niweri e dání nipémáná ejáná negí arío íriñowa eni e dání pegíawixini. ¹⁶ Piyí awami xwíá weyáraniro náni nimeámi Kenaniyí aŋjyo Sekemiyí riniye náni nimeámi niyiro sínjá óí arío Ebiríamo Xamomí fwíláriawéyo nigví niwiri bí ejíyimi tigíawixini.

¹⁷Rixa Gorixo arío Ebiríamomí símímaŋjyo dání ‘Dixí ráráwéyo e niwiimíráriní.’ urinjípi parimoníáyi rixa aŋwi e imónaríná negí aríowa Isipiyí aŋjyo dání sayá nimóga waríná re ejinigini. ¹⁸ Ámá arío Josepo ejípi náni majíá imóniñí wo mixí ináyí nimóniri Isipiyí aŋjyo nimejwearíná ¹⁹ negí aríowami nepaxiñí pákíní nimóniri wíwapiyiri wigí niaíwí sínjí xiríayí yíwí timearigíápimi dání piyí oeniri sipí wikáriri ejorini. ²⁰ O ayo e wikáraríná niaíwí wo —O negí arío Mosesoyí riniñorini. Gorixoyá siŋwíyo dání niaíwí awiaxorini. Omi xináí nixiriri xaniyaú egí aŋjyo emá waú wo nimejweagíisáná ²¹ Pero urariñípa nerí piyí oeniri náni wí e xegípi wíráránań xíomí xegí xemiáí íwo wí e wíráriňagí niwiniri nimeari pírániñí nimeríná xegí xewaxóniñí niméra ujinigini. ²² Aynáni negí arío Moseso Isipiyí aŋjyo sikuríá yagíápi xío eni sikuríá néisáná Isipiyíá nijíá imónagíápi xixeni nípini nijíá nimóniri xwiyíá riri omijí erí enía náni diŋjí sixí níga wiápínameaŋjigini. ²³ E nerí aí xegí xwiogwí níni rixa 40 imónáná re wimóniñinigini, ‘Gí nírixímeá Isíreríyo bí nuri siŋwí owinimíni.’ niwimóniri náni nuri ²⁴ wenijí éiyí winiñinigini. Isipiyí wo xío xegí xexirímeáyí womí sipí niwikáriri iwaŋí mépearinjagí niwiniri ‘Gí nírixímeáomi ourakiowárimini.’ niyaiwiri Isipiyomí xíomí eni iwaŋí bí oeámínerí éiyí piyí nípikiri tiŋinigini. ²⁵ Piyí nípikiri nitiríná gí nírixímeáyí re naiwipíráoiniri éiyí, ‘O yariŋípimi dání Gorixo gwíniñí ḥweanjwaéne neaíkweawáriminiri náni ría yariní?’ naiwipíráoiniri éiyí xewanijo yaiwíípa axípi e miwiawigíawixini. ²⁶ Sá weño wíápi tíni xegí Isíreríyí tínjí e náni nuri waú mixí inariŋagí niwiniri piyíá owíriminiri náni re urinjíinigini, ‘Ámá axí rowagwí, pí náni axowagwíni iwaŋí xaíwí eánariñí?’ uríagi ²⁷wíomí xaíwí neari xopirárí wimíniri éo arío Mosesomí nioxýpiowáriri re urinjíinigini, ‘Go simixíagí joxí neamejweaŋjoxí imóniri xwiyíá pírániñí yeaimixipaxoxí imóniri nerí yariŋjini? ²⁸ Joxí agíná Isipiyomí pikijípa nioní eni nípikímínerí riariŋjini?’ uríagi ²⁹arío Moseso aríá e niwimo éí nuri aŋjí midáŋjí wo nimóniri Midianiyí aŋjyo niŋweari apixí nimeámáná niaíwí waú nemeari niŋweanjísáná ³⁰ rixa xwiogwí 40 mûróáná ámá diŋjí meanje díwí Sainai

tíjímini emearíná re ejinigini. Íkíá ejí tíjí wínáina ríá ná miní ápiáwíni wearije dání ajínají wo sijáni wimóniñinigini. ³¹ Arío Moseso íkíá ana ríá ná miní ápiáwíni wearijagi niwiniñiná xío winariñípi náni ududí neri ‘Pírániñí sijwí owinimini.’ niyaiwiri aejwi e waríná Ámináo re urijinigini, ³² ‘Nioni Iwjá díxí aríowa Ebiríamo tñi Aisako tñi Jekopo tñi awa nixídagiónirini.’ uríagi arío Moseso sirí nipikíniri ó nikáriniri náni ‘Ámi sijwí bi tñi owinimini.’ miwimónipa yariñagi aiwi ³³ Ámináo re urijinigini, ‘Xwíá joxi roje iwjá imóniye ejagi náni díxí sikwí sú yoárei. ³⁴ Isipiyí aejyo dání gí ámáyo umépeaniro wikárarigíápi sijwí wíníri amípí níni wikárarigíápi náni “Yey!” rariñagia aríá wíri ejáoni yeáyí wimixfímiginiri náni weapariñini. Ayináni joxi wiápíñimeai. Nioni “Isipiyí aejyo náni orírowáraumini.” nimónarini.’ urijinigini.” ³⁵ Sitipeno e nuriri ámi re urijinigini, “Ámá o —O xámí re urigííorini, ‘Go simixíagi joxi neamejweajoxi imóniri xwiyíá pírániñí yeaimixípaxoxi imóniri neri yariñini?’ urigííorini. O ajínají íkíá onímiánáina tíjí e dání sijáni wimóniyo ejí sixí weámixáná aríowami yeáyí uyimixemeari umeñweari éwínigíniri urowárijo, ayí axo negí arío Mosesorini. ³⁶ Negí aríowami Isipiyí aejyo dání nipemeámi ujorini. Ají ayo dání nipemeámi uminiri neríná ayá riwamónipaxí bi tñi emimí bi tñi niwíwapiya uri ipí ayá rijí riwoñí tíjí e dání wíwapiyiri ámá diñí meaje nemeróná xwiogwí 40 mûroaríná wíwapiyiri ejorini. ³⁷ Rípi eni negí arío Isirerowami urijo axorini, ‘Segíyí wo wíá rókiamoarijí nioníniñí imóninía náni Gorixo rípeaníárini.’ urijo, ayí axorini. ³⁸ Negí aríowéyí ámá diñí meaje awí neániro iweañjáná díwí miñj Sainayí ríniñípimi niyiri rojáná ajínají Gorixoyáo xwiyíá uragorini. O seyíné niyíá imónipírfá náni eni xwiyíá Gorixoyá anipá mimóní anijí inína rinipaxí imóniñípi ajínajo rariñagi aríá niwiri ríwamíñí neari wiñinigini. ³⁹ E neri aí negí aríowéyí ‘Mosesomi awayini aríá owianeyi.’ miwimóní nero ríwí numoro amípí Isipiyí aejyo wejípi náni ayá sipí niwiri náni ‘Ámi e náni mupaxeneríani?’ niyaiwiniro ⁴⁰ arío Mosesomí xogwáo Eronomi re urigíawixini, ‘Joxi iwjá bi nene negí xídaníwá náni neaimixeí. Nene re dání api xwañwí níkwónimi nuranéná api xámí neameaní náni neaimixeí. Ayí ripi náni rirariñwini. Ámá Moseso ro, nene Isipiyí aejyo dání níneapemeámi biyo díwí ripimi peyíáná pí wímeáagi ámí rixa miweaparinini? Nene majíárini.’ nurárimáná ⁴¹ síjá gorí bi awí neaáríro api tñi burimákaú miá xopaikígí nimixiro nañwí bi burimákaú miápi náni ridiyowá yaniro náni nimeámi nibiro wigí wé tñi imixíápi náni yayí seáyimi dání néra ugíawixini. ⁴² Ayináni Gorixo ríwí numori emá tñi sogwí tñi sijí tñi náni xe diñí nikwíróa úírixiniri wáriñinigini. Wáriñagi ayí wíá rókiamoagíáwa Bikwíyo Gorixo náni niwuriyiro eagíá ripi tñi xixeni egíawixini, ‘Isireriyíné, ámá diñí meaje nemero xwiogwí 40 mûroaríná nañwí nipíkiro ridiyowá wiagíó, ayí Gorixoniraní? Oweoi,

nionimani.⁴³ Isipiyí anjyo píni niwiárimi nuróná seniá aŋí ɣwíá xegí yoí Morokiyí riniŋípiyá tñi ɣwíá siŋníŋí imixiniŋí Repaniyí riniŋípi tñi — Ʉwíá apiaú sewaniŋyíne xídaniro náni imixigíápiáúrini. Apiaú nimeámi ugíá ejagi náni nioniyá diŋí tñi mixí wa nibiro xwiríá niseaikixero seapikiomeáyao niwirimeámi nuro aŋí xegí yoí Babironi tñjí e oriwámi dání wáripírárini.' Wíá rókiamoagíáwa Gorixo náni e niwuriyiro ríwamiŋí eagíápi tñi negí aríowéyí xixeni egíawixini.⁴⁴ Negí aríowa ámá diŋí meaje nemeróná seniá aŋí —Seniá aŋí iwá Gorixo Mosesomí 'Ámá nimixiróná e éřixini. E éřixini.' uriri nimixiróná iwá siŋwí niwínaxida úřixiniri sítwá wirí eáná imixagíiwárini. Iwá Gorixo náni nepaxiŋí imóniŋípi sítwá wiagiwá eni nimeámi emeagíárini.⁴⁵ Ámá diŋí meaje nimeámi emeagíáwa pegíámi dání ámi wigí niaíwíyí xamíŋyí Josua tñi seniá aŋíwá nimearo émá gwí wirí wirí negí xwíá ripimi ɣweagíáyo Gorixo mixí xídowárije dání wiwaniŋyí nurápiro seniá aŋí Gorixomi seáyi e umepíříwá nimeámi nibiro nipákiróná ayí negí mixí inayí Depito tñjí e náni nipákia bagíárini.⁴⁶ Depito náni Gorixo yayí winágí xíomi Depito rixiŋí re uriŋinigini, 'Ʉwíá gí arío Jekopo rixídagoxi, aŋí joxí ɣwearía náni wiwá onimiriyiniri siŋwí nanei.' uriŋí aí⁴⁷ aŋí iwá Depito xamijo mumiriyinigini. Umiriyijo, ayí xewaxo Soromonorini.⁴⁸ E nerí aí Gorixo, seáyi émi imóniŋo aŋí ámá mirarigíáyo ɣweaariŋomani. O náni wíá rókiamoagí wo xwíyíá niriri ríwamiŋí re eaŋírini,⁴⁹ 'Ámináo re riŋoi, "Aŋína gí éí ɣweámía náni íkwianjwínarini. Xwíárími gí sítwá ikwiárimía nánirini. Nioni seáyi e seaimóniŋáoni ejagi náni pí aŋí nimiriyipíráói? Wí e nioni sá ɣweámíaé gýí erini?"⁵⁰ Re riniaiwiarijoi, 'Xwíárí tñi aŋína tñi xewaniŋo mimixipa ejírini?' riniaiwiarijoi?" Ámináo e riŋoi.' Wíá rókiamoagí wo e niriri eaŋírini.' Sitipeno e nurimáná⁵¹ re uriŋinigini, "Miŋí siwíá niyiro ámá Gorixomi muxídarigíáyí yarigíápa aríkwíkwí néra uro aríá miwí ero yarigíoyíne íníná kwíyí Gorixoyápi sítwá seainiminiri yaríná mirírakí inarigíárini. Segí aríowa néra bagíápa axípi e yarigíoyínérini.⁵² Wíá rókiamoagíáyo negí aríowa xeaniŋí miwikárigíá wo rimónini? Oweoi. Ejíná 'Gorixoyá wé róniŋo binírárini.' xwíyíá yanjí e niwiro áwanjí uragíawami negí aríowa nipikia bagíá aiwi ríná soyíne awa ejíná dání ragíomi ríwí numoro miyí nuriro náni pikigíoyínérini.⁵³ Gorixoyá ɣwí ikaxí riniŋípi aŋína jowa Mosesomí urigíápimi dání tígíayíne imóniŋagíá aí nepa mimáyo nitníro mixídarigíoyínérini." Sitipeno e uriŋinigini.

Sitipenomí siŋá nearo pikigíá nánirini.

⁵⁴ Xwirixí umeaníro náni awí eánigíáwa Sitipeno e rariŋagi aríá niwiróná wilíkí ríá ápiawíniŋí níwero náni makírwí nímoró yariŋagíá aiwi⁵⁵ Sitipeno Gorixoyá kwíyípi ayá wí sixí umímojo ejagi náni aŋínamí siŋwí agwí anáníyí wíniŋinigini. Wíá Gorixo tñjí e dání

pirónapariñagi siŋwí winiri Jisaso oyá wé náúmini éí roŋagi winiri neri
⁵⁶ re urijinigini, “Ai, nioni rixa aŋína oxoániri enagi winiri ámá imónijo Gorixoyá wé náúmini éí roŋagi winiri ejini.” uráná re egíawixini. ⁵⁷ Aría nipíróniro xwamiání neróná omí fá xiraniro náni axíná mfrí nipumiro
⁵⁸ fá nixeró xixoyípií niméra nuro rixa aŋí apimi ákiŋyáo bíariwámi dání sínjá tñi eaaniro yarigíáwa wigí iyá nípírayiro ámá wo, Soroyi rinijo oneameiniro xíoyá sikwí tñjí e nitayimáná ⁵⁹ Sitipenomi sínjá tñi neáa ugíawixini. Sínjá tñi neáa warfná o ríawá re riŋinigini, “Áminá Jisasoxini, gí diŋípi oríŋwirárimini.” nírimi ⁶⁰ xómijí niyíkwiri ámí ejí tñi ríawá nírirína re riŋinigini, “Ámináoxini, ‘Omí sipí wíkáríapi náni yokwarímí wiimámani.’ miyaiwipa ei.” nurárimi peŋinigini.

8 ¹Soro xegí ámáowa Sitipenomi pikiaríná diŋí sipí bi miwí “Apáni yariŋoi.” yaiwiŋinigini.

Soro ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyo xeanijí wíkárínjí nánirini.

Síá ayimi dání ámá Jisasoyá siyikí imónigíá Jerusaremi ḥweagíáyo xeanijí ríá tñjí wíkáraríná ayí níni éí numiamoróná wí Judia piropenisýo ami ami ḥwearo wí Samaria piropenisýo ami ami ḥwearo nero aiwi wáí wurimeiarigíáwa Jerusaremi dání éí mugíawixini. ² Ámá Gorixomí pírániŋjí xídaniro náni anijí miní yarigíá wí Sitipeno piyomi niyeámi nuro xwfá niweyárimáná ámixfá nimero ejí tñi ḥwí mieáagía aí ³ Soro re ejinigini. Ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyo paimimí niwia nuri aŋí wiwá wiwámi nípáwiri píá nemeri oxírani, apixírani, fá nixerí níropémi nuri gwí aŋíyo niŋwirára uŋinigini.

Samaria piropenisýo xwiyíá yayí neainariŋípi náni wáí urimegaríá nánirini.

⁴ Ámá ami ami xídíxídowárí éíayí éí numiamoróná xwiyíá Jisaso náni wáí nūrimero ⁵wigí wo, Piripoyi rinijo aŋí yoí Samaria riniŋípimi nirémori ámá Gorixo yeáyí neayimixemeaña náni urowárénapijo náni wáí urarfná ⁶ámá ayá wí o tñjí e epíroyí nero o nura uŋípi aríá wiro emimí o néra uŋípi siŋwí winiro neróná diŋí nawní nimónimáná aríá ókiarí móningíawixini. ⁷Ayí ripí nánirini. O yariŋípimi dání imí diŋí xixéroarigíáyí ámá ayo píni niwiárimi nuróná xwamiání niyárimi uro ejí siwimí egíayí naŋí imóniro sikwí ikí egíayí naŋí imóniro yariŋagía niwiniro náni omí aríá ókiarí numóniro ⁸aŋí apimi dání yayí seáyimi dání néra ugíawixini.

⁹ Ámá wo —O xegí yoí Saimonorini. Aŋí apimi dání xegí ikayíwí tñi ayá míkí nikiri xegí yariŋípi yarfná ámá Samaria piropenisýo ḥweagíáyí ududí wiagíorini. O e nerí náni “Nioni seáyi e mimóniŋáoniríani?” rinagorini.
¹⁰ Ámá seáyi e nimóniri meŋweagíáyírani, íními wuríngíáyírani, aŋí apimi dánjí níni omí aríá ókiarí numóniro re ragíorini, “Ejí sixí eániŋjí Gorixoyái

rariñwápi xío imóninjípi, ayí axípi o imónini.” ragíorini. ¹¹ Ayáí míkí nikirinjyo dání xegí néra warinjípi yaríná ududí nikáriniro nání aríá ókiarí numóniro e ragíorini. ¹² O nání ámá ají apimi dáñiyí sini e yaiwiaríná Piripo xwiyá Gorixo xwioxhyo mimeámí nerí umejweanía nání riniñ yayí neainarinjípi nání wáí uriri Jisasí Kiraíso nání wáí uriri yariñagí aríá niwiróná diñí wíkwírogíawixini. Diñí wíkwírófáyí oxírani, apixírani, wayí meagíawixini. ¹³ Saimono ení aí xwiyá Goripo nira ujípi nání “Neparini.” niyaiwiri diñí niwikwírori wayí meaqinigini. E nemáná Piripomi wí píni miwiári anijí sijwí niwinaxídimeri Piripo emimí tíni ayá riwamónipaxí seáyi e imóninjípi tíni yariñagí niwíniríná ámí ámí ududí nikáriga ujníngini.

¹⁴ Wáí wurimeiarigíáwa wigí Jerusaremi ḥweagíámi dání aríá re niwiro nání, “Samariayí xwiyá Gorixoyá rixa aríá niwiro umímináoi.” aríá e niwiro nání wigí waú Pitaomí tíni Jonomi tíni urowáriagá ¹⁵ awaú niweri kwíyí Gorixoyápi Samariayo ení wímeaní nání Gorixomi rixijí urigíisixini. ¹⁶ Ayí ripi nánirini. Ámá ayí Jisasomí diñí niwikwíroro nání wayí nimearo aiwí kwíyípi sini miwaínigíáyírini. Sini miwaíní ejagi nání awaú Gorixomí rixijí nurimáná ¹⁷ o omí wé seáyi e ikwíkwíárimí éaná kwíyípi ayo aínijinigini.

¹⁸ Saimono wáí wurimeiarigíáwaú wé seáyi e wikwiárarigíípimi dání Gorixo xegí kwíyípi ayo miní wiariñagí niwínirí nigwí bí níroari awaúmi miní wiminirí nerí ¹⁹ re urijinigini, “Awagwí yarigíípa nioní ení ámá giyí giyí niyoní wé wikwiáráná kwíyí Gorixoyápi aínini nání ejí sixí eániñ awagwí imónigíípi nioní ení bi neámixípiyi.” uríagi aí ²⁰ Pitao re urijinigini, “Joxí ejí sixí eániñ imónigwíí Gorixo anipá yeaiapiñí ripi ‘Nigwí tíni bí epaxonirini.’ yaiwiariñagí nání joxi dixí nigwí aí tíni anínírixini. ²¹ Diñí joxiyá ‘Awaú yarigíípa oemini.’ yaiwiariñípi Gorixoyá sijwíyo dání aga nañí wí mimóninjagí nání joxi yawawi tíni nawíni nikumixinirí yawawi yarigwíípi epaxí mimóninjini. ²² Ayináni sipí joxi eminirí éí ripi ríwímini nimamori jiwanijoxi dixí diñyo dání ‘E oemini.’ yaiwíípi nání ‘Gorixo ananí yokwarímí ría niiniréniñoi?’ niyaiwiri rixijí urei. ²³ Joxi yawawi sipí diñí yeaiaiwariñípi ayá wí diñí sixí riyñagí sijwí níranirí íwí joxi yariñípimi dání gwíniñí yáriniñagí sijwí níranirí nání rariñini.” uríagi ²⁴ Saimono re urijinigini, “Awagwí nirarigíípi wí minímeapa oenirí nání aiwanijowagwí Ámináomi yariñí niwiípiyi.” urijinigini.

²⁵ E nemowaú egí sijwí tíni Jisaso emearíná winigíípi nání uriri xwiyá Ámináo nání uriri niyárimí ají e píni niwiárimí Jerusaremi nání nuríná Samariayí ají obaxí wíyo xwiyá yayí neainarinjípi wáí nura murogíisixini.

Piripo ámá Itiopia dáñí womí uréwapiyijí nánirini.

²⁶ Piripomi ajínají Ámináoyá wo nurirí re urijinigini, “Joxi niwiápñimeámi óí Jerusaremi dání ají Gasayí riniñípimi nání iniñýi —Óí

ayi ámá dijí meanje iniŋyírini. Ayi tíjí e nání ui.” uríagi ²⁷o niwiápínameámi nuri óiyí tíjí e níremoríná wenijí éiyí wiňinjinigini. Gapimaní Itiopia dájí wo —O Itiopiyá aŋyó menjweají Kadesiyí riniŋyá amípí ayá tíjí imóniŋí nipini mewejo, ayí oriní. O Jerusaremí dání Gorixomi yayí seáyími numemo bariŋagí wiňinjinigini. ²⁸O ámi xegí aŋjí e nání nuríná karí osí íropearinjípmi éí niŋweámáná xwiyá Gorixoyá wíá rókiamoagí Aisaião niriri eaŋípi íá nirúa warinjagi ²⁹kwíyí Gorixoyápi Piripomí re uriŋinigini, “Joxi nuri osí íropearinjípmi ḥweajomi wímeai.” uríagi ³⁰Piripo aŋní mírfí nuri aŋwi e dání aríá wíyí wiňinigini. O wíá rókiamoagí Aisaião niriri eaŋípi íá nirúa warinjagi aríá niwíri re uriŋinigini, “Joxi íá roarinjípi míkípi nání rixa niſá nimónimáná riroarinjini?” uríagi ³¹o re uriŋinigini, “Ámá wo miniepisipa nerínayí, arige nerí míkípi nání nioní nigípi niſá imónimíni?” nuriri re uriŋinigini, “Joxi nixemónapíri nioní tñi ojweaaŋi.” uriŋinigini. ³²Xwiyá Bikwýo eániŋjí o íá roarinjagi aríá wiŋípi, ayí ripirini, “Sipisipí nípikianiro nání niméra warigíápa omí ení axípi niméra ugíawixini. Sipisipí miáyo íá wiwákwímí yaríná ogeŋí bi mirarinjípa o ení axípi maŋí bi miyoámojinigini. ³³Ayá imímí wíkáraríná ámá wo nurakiri ‘fwí bi meŋorini.’ murinjigini. Nípikianá xwíá tñi bi míŋweají nání xegí ámá imónigíayo wiwaninjíyí wíkárígíapi nání go áwanjí uriníáriani?” xwiyá o íá roarinjagi wímeajípi ayí apirini. ³⁴Itiopia dání gapimano Piripomí yariŋjí niwíri re uriŋinigini, “Wíá rókiamoago niriri eaŋí api xewaniŋo nání niriri eaŋírani? Ámá wo nání niriri eaŋírani? Joxi ananí áwanjí níriřéni?” uríagi ³⁵Piripo xwiyá Bikwýo eániŋjí ámáo íá róípmi dání iwamíó nuréwapiya nuri Jisaso nání repiyí wiňinigini.

³⁶Awaú sini nerimeánimi ói ayimi nuri iniigí wú wearinjí e níremori Itiopia dání gapimano re uriŋinigini, “Siŋwí winei. Iniigí e wearini. Nioni ‘Wayí omeámini.’ ninimónirínayí, pí nírakioŋwirárariŋagi nání wayí mimeapa epaxí imónimíni?” uríagi ³⁷[Piripo re uriŋinigini, “Joxi dijí bi bi mamó Jisasomíni dijí niwíkwírorínayí, ananí wayí meapaxí imóniríni.” uríagi o re uriŋinigini, “Jisasi Kiraiso Gorixomi xewaxorini.’ niyaiwiri nání dijí wíkwíronjini.” nuriri] ³⁸osí íropearinjípmi omíŋjí meariŋomi “Re ikwíroarei.” nuriri Piripo tñi Itiopia dájó tñi nayoari iniigíyo nání niwéri nípawiri e dání Piripo ámá omí wayí umeaiŋinigini. ³⁹Wayí numeairí awaú iniigíyo dání níminimeámi peyaríná re ejinigini. Kwíyí Ámináoyápi Piripomí aŋní mínapinjigini. Aŋní mínapáná Itiopia dání gapimano Piripomí ámi siŋwí bi miwinipa nerí aiwí ói xegí warinjíyimi nuríná yayí néra uŋinigini. ⁴⁰Piripo wenijí éiyí wiňinjinigini. “Aŋjí xegí yoí Asidotí ría rémóini?” niyaiwiri e dání nuríná aŋjí e apí apí ikwíronjíyo xwiyá yayí neainariŋípi wáí nura nímrori aŋjí yoí Sisaria riniŋjípmi rémoŋinigini.

Soro Jisasomí dijí wíkwíronjíyi nánirini.

9 ¹Soro sini ámá Jisasomí xídarigíáyí píni wiářířixiniri éí níremori re níra nemeríná, “Jisasomí aníŋjí nuxídırónayí, miyíó ráráriŋjíyoníŋjí

uríkwínáná pipikímí wianíwárini.” níra nemeríná apaxípánijí imónigíáyo seáyi e wimónijo tíjí e náni nuri² omi re uríjinigini, “Nioni ají yoí Damasíkasi náni nuri Judayene negí rotú ajíyo awí eánigíáyí oxírani, apixírani, giyí giyí óí Jisaso tíamini iniñfyimi xídarínjagía niwiniríná fá nixíriri gwí nijiri Jerusaremi re náni nímeámi bímíá náni joxi payí bi Judayeneyá rotú ají wiwá wiwámi mewegíáwa náni níriri ríwamijí neari niapowárei.” nuriri o payí neari mini wiowáráná³ Soro payí nurápíri nímeámi nuri nuri rixa Damasikasi tíjí e ajwi e rémóáná re ejinigini. Ajínami dání wíá nókiénapiríná omi wíá wókiárínjinigini.⁴ Wíá wókiáráná o xwíáyo píkínièmeááná re ejinigini. Ajínami dání xwiyáá re rínenapiñinigini, “Soroxíni, Soroxíni, joxi pí náni nioni ríkíkírío nikárariñini?” uríagi⁵ Soro re uríjinigini, “Ámináoxíni, joxi goxirini?” uríagi “Nioni Jisasoni joxi ríkíkírío nikárariñoníni.” uríjinigini.⁶ E nuriri re uríjinigini, “E nerí aí joxi niwiápínièmeámi ají api ikwíróniñípmi náni nuri e ɻweañjáná ámá wo joxi aga nerípi náni áwañí ríriniñoi.” uraríná⁷ Soro tíni warigíáyí e nírówapimáná xwiyáá bi miripaxí nimóniro xwiyáá rínenapariñípi aríá niwiro aiwí ámá womi sijwí miwinigíawixiní.⁸ Soro xwíáyo píkínièmeá dání niwiápínièmeari xegí sijwí noxoari naniri aiwí amipí wí sijwí winipaxí mimóniñagi náni omi wéyo fá nímaxíriro niméra nuro Damasikasi níremoro⁹ niñwearíná o sini sijwí miwinipaxí nerí iniigí níri aiwá níri mepa yaríná síá wiyaú wiyi óriñinigini.

¹⁰ Ámá Damasikasi ɻweañjíwo —O xegí yoí Ananaiasorini. Jisasomí uxídaríñí worini. Omi Ámináo oriñá nupáríri “Ananaiase!” uráná o “Ámináoxíni, nioní ɻweañjini.” uríagi¹¹ Ámináo re uríjinigini, “Joxi niwiápínièmeámi óí Awiaxoi ríniñyimi náni nuri ají Judasoyáiwámí dání ámá ají xegí yoí Tasasi dání Soroyi ríniño náni yariñí wii. ‘O re ríñweani?’ Yariñí e wii. Ai agwí o nioni xwiyáá rírimí niariñagi náni rariñini. ¹² O oriñá niwiniríná re winífrini. Ámá wo, Ananaiasoyi ríniño níwiapíri xio ámi sijwí anini náni wé seáyi e wikwiáríagí winíí ejagi náni eni rariñini.” uríagi aí¹³ re uríjinigini, “Ámináoxini, ámá obaxí ámá joxi nírariño náni xwiyáá rariñagía aríá wiñárini. O ámá joxiyá imónigíáyo Jerusaremi dání sipí wikáriñípi náni aríá wiñárini. ¹⁴ Apaxípánijí imónigíá xwéowa payí nearo wiowárénapíagáa náni ámá joxi xwiyáá rírimí nísiñíná yoí Jisasoyi rarigíáyo gwí yipaxí nimónimi biñorini.” uríagi aí¹⁵ Ámináo re uríjinigini, “O gí inókíniñí omiñí níiariño imóniri yoí nioniyápi náni émáyo tíni wigí mixí ináyíyo tíni dixí Isíriñiyo tíni wáí uríri eniá náni rixa rípeañáo ejagi náni joxi anani o tíjí e náni ui. ¹⁶ O nioni náni wáí urimearíná ríniñí wímeaníápi náni xamíjoni níjíá niwiri wíwapiyimíárini.” uríagi¹⁷ Ananaiaso aríá e niwimi nuri anjiwámí nipáwiri wé seáyi e niwikwiárimáná re uríjinigini, “Jisasomí diñí niwikwírorai náni gí nirixímeá imóniñí Soroxíni, Áminá

Jisaso, óí joxi bariñiyimi siñáni simónijo joxi ámi siñwí aniri kwíyí oyápi sixí rimímorí eni náni nirowárénapiagí bariñini.” uráná axíná re ejinigini.¹⁸ Siñwíyo yíániñí imónijí upáriñípi rixeámioajiniginí. Rixeámioááná o ámi pírániñí siñwí naniri náni niwiápíñimearei wayí nímeámáná¹⁹ aiwá niniri ejí sixí eániñinigini.

Soro Damasikasiyo niñwearíná uréwapiyijí nánirini.

Soro ámá Jisasomi xídarigíá Damasikasiyo ɻweagíáyí tíni síá wí niñwearíná kikiáá bi mé re ejinigini.²⁰ Apaxí mé xegí Judayíyá rotú ají wí e wí e mírinijíyo nipáwiemerí Jisaso náni “Ayí Gorixomí xewaxoríni.” urímejeniginí.²¹ E urímeáríná xío rariñagi aríá wiariġíáyí níni anijí ududí niwiniro re niriga ugíawixini, “Jerusaremi dání ámá Gorixomí xwiyíá ririmí niwiríná yoí Jisasoyi rarigíáyo rikikiríó niwikárimí bijo, ayí ro menirani? Ámá re dáñí axípi yarigíáyo eni gwí niyiri nímeámi nuri apaxípániñí imónigíá xwéowa tíjí e wáriminiri bijo, ayí ro menirani?” niriga waríná²² Soro wáí nuriemerí pírániñí nirejwipéa nuríná xegí Judayo ududí winí nurekáríri “Ámá Gorixo yeáyí neayimixemeáná náni urowárénapijo, ayí Jisasoríni.” uraríná ayí o e urariñípi xopirárí wipaxí bi mimónigíawixini.

Judayí Soromi mekaxí umegíá nánirini.

²³ Síá ayá wí rixa nímúrománá ejáná xegí Judayí Soromi piñkianiro náni awí neániro mekaxí méagía aiwí²⁴ Soro ayí xío náni mekaxí méápi náni aríá wíagí náni ayí o éí uminiri náni peyeááná opíkianeyiniro ají api nipimini ákiñáyo midimidáni fwí ge ge iniñe ikwáwiymirani, áríwyimirani, ínína anijí awí nirúa pwarinagía aiwí²⁵ xegí uréwapiyariñíyí re egíawixini. Rixa síá yinijáná Soromi soxí fá xwé wúmi nimiárimáná gwí nijimáná ákiñáyo seáyi émi dání awayini nínamówára wepínáná o xwíá mide dání niroáminimeámi uñinigini.

Soro ámi Jerusaremi náni uñí nánirini.

²⁶ Soro rixa Jerusaremi náni nuri e níremómáná xewanijo ámá Jisasomi xídarigíáyí tíni gwiaumí oiniminiri yariná ayí “O eni nene tíni Jisasomi xídaríwáyí womaní.” niyaiwiro wáyí niwiéra warinagía aiwí²⁷ Banabaso omi sanjí nurápirí wáí wurímeiarigíáwa tíjí e náni niwirimeámi nuri Soro óí e nuri Ámináomi siñwí winiri o tíni xwiyíá riniri ejípi náni repiyí wiri o Damasikasi niñweari Jisaso náni wáí nuriríná ayá igigí mé urariñípi náni repiyí wiri ejinigini.²⁸ E ejíná dání Soro Jisasomi diñjí wíkwíroarigíáyí tíni gwiaumí niniro anani Jerusaremi ají nipimini nemeríná ayá igigí mé Áminá Jisaso náni nuréwapiya nuri yariná²⁹ Judayí émáyí tíámini xirigíáyí niwiápíñimearo re egíawixini. O tíni xwiyíá ximixímí niniro mixí níriníasáná rixa “Omi

píyo dáni pikianiréwini?" níriniro e yaniro yarijagía aiwi³⁰ Jisasomi diñí niwikwíroro nání xegí xexirímeá imónigíáyí omi owikáraneyiniro rinarigíápi nání njíjá nimónimáná omi nimeámi aji yoí Sisaria nání niwero e dáni aji Tasasi tijími nání urowáaugíawixini.

³¹ Ayináni ámá Jisasoyá siykí imónigíá Judia piropenisíyo ḷweagíáyíráni, Gariri piropenisíyo ḷweagíáyíráni, Samaria piropenisíyo ḷweagíáyíráni, níni niyopiyáriri niywearn diñí síkíki nomixiga nuróná Ámináo nání wáyí wiros Gorixoyápi arírá wiri yaríná ámá sijí wíni wíni nikumixiga ugíawixini.

Pitao Iniasomí nañí imixinjí nánirini.

³² Pitao aji apí apí ikwíroníjíyo nemeríná aji yoí Ridayi riniñípimi nání niweri nírémore ámá Gorixoyá imónigíá e ḷweagíáyí tíni niywearná ³³ ámá wo —Xegí yoí Iniasoyí riniñorini. Xegí ejí níni siwímí ejo enagi nání ikwiajwíyo wejáná xwiogwí wé wíúmi dánjí waú wo muroñorini. O ikwiajwíyo wejagi Pitao sijwí niwiniri³⁴ re urijinigini, "Iniase, Jisasi Kiraiso pírániñí simixíagi nání niwiápñimeare díxí ikwiajwí kíroárei." uráná re ejinigini. O axíná wiápñimeaenigini. ³⁵ Niwiápñimeare emeariñagi ámá aji apí Ridayi riniñípimi dánjíyí tíni ámá ayoxí Saronyiñí riniñípimi ḷweagíáyí tíni omi sijwí e niwiniro nání nikinimóniro Ámináo tiámini diñí wiwkáfrogíawixini.

Pitao uráná Tabitaí wiápñimeaenjí nánirini.

³⁶ Aji yoí Jopayi riniñíyo apixí Jisasomí xídaríñí wí —í xegí yoí Tabitaírini. Gírikiyí píné tíni Dokasírini. Í kikiá bí mé anijí miní ámá uyípeayí imónigíáyo nání ayá niwianiri nání sají nurápa warijírini. ³⁷Í Pitao siní Ridayo ḷweajáná simixí niweri pejinigini. Péagi piyími pírániñí igíá nearo aji awawá ikwíroníjíyo seáyi émi nitimáná³⁸ "Pitao aji yoí Ridayo ḷweani." rinariñagía aríá niwiro Jopa aji apimi dáni ajiwí e enagi nání Jisasomí xídarigíáyí wigí waúmi urowáráná awauí nuri wauní ríxiñí re urigísixini, "Joxí nene tijíf e nání bei. Sini mepani." urágíi³⁹ Pitao niwiápñimeámi awauí tíni nibiro aji e rémóáná ayí aji awawá seáyi émi ikwíroníjíwámi nání nipemeámi nipeyiro apixí aní imónigííwa xío roje ajiwí e éí nirómáná ḷwí nearo rapirapí aikí amípí níni í siní wíyí tíni niywearná imixagípi siwá niwia waríná⁴⁰ Pitao ayo "Wáími nání peyeápoysi." nurowárimáná xómiñí niyikwíri Gorixomí yariñí niwimáná apixí piyí wejíminí nikinimóniri re urijinigini, "Tabitaíxi, wiápñimeai." uráná re ejinigini. Í rixa sijwí noxoari Pitao ḷweajagí niwiniri sá wíráriñije dáni niwiápñimeare éí ḷweajinigini.⁴¹ Niwiápñimeare éí ḷweááná Pitao ími wéyo fá nixirimáná nímíeyoari ámá Gorixoyá imónigíáyo tíni apixí aníwami tíni eni ríaiwá nuríri rixa íwiapáná í ámi sijí úagi nání ayo miní wiwinigini.⁴² Pitao e éipi nání

ámá anjí Jopayí riniŋe nimini ḥweagíáyí aríá niwiáriróná obaxí wí Ámináomi diŋí niwikwíróa ugíawixini. ⁴³ O síá ayá wí Jopa niweríná ámá wo tíni —O xegí yoí Saimonoyí riniŋorini. Burimákaú wará ejí eri yeáyí imixiri yariŋorini. O tíni ḥweagírini.

Ajnínjí wo Koniriasomí siŋáni urónapiŋí nánirini.

10 ¹Ajní yoí Sisariayí riniŋípimi ámá wo —O xegí yoí Koniriasoyí riniŋorini. Émáyí porisí simíŋí niwíniro axe gwí móniŋíá Itariiyí riniŋíyo seáyi e imóniŋíyí worini. ²“Gorixomi pírániŋí ouxídímini.” niyaiwiri aníŋí miní yariŋorini. O tíni ámá xegí anjyo ḥweagíáyí tíni Gorixo náni wáyí niwiníro náni Judayí uyípeayíyo saŋí urápayiri nigwí mini wiayiri yariŋorini. Íníná Gorixomi xwíyáá rírimí wiayariŋorini. ³O síá wiyimi 3:00 p.m. imóniŋáná orijá winaríná ajnínjí Gorixoyá wo niwímearei re uriŋinigini, “Koniriasoxini!” uríagi ⁴o siŋwí agwí niwínáriŋisáná sırí nipikíniří re uriŋinigini, “Ámináoxini, pířini?” uríagi ajníajo re uriŋinigini, “Gorixo xwíyáá joxí rírimí wiayariŋípi aríá sırí uyípeayíyo saŋí nurápirína mini wiayariŋípi siŋwí raníri neri náni yayí winariŋagi náni nirowárénapíjoi. ⁵⁻⁶Agwí joxí ámá wo Saimonoyí riniŋomi —O xegí yoí bi Pitaorini. O ámá burimákaú wará ejí eri yeáyí imixiri yariŋí Saimonoyí riniŋoyá anjí rawírawá imanjípá tíni miriniŋiwámi ḥweani. Omi wirímiaupří náni Jopa náni ámá wami urowárei.” ⁷Ajníajo e nurími úáná Koniriaso xegí anjwámi omíŋí wíiariŋíáyí waúmi “Eini.” nuríri simíŋí wíniŋí xío tíni aníŋí miní emeariŋí womí eni —O “Gorixomi pírániŋí ouxídímini.” niyaiwiri aníŋí miní yariŋorini. Omi eni “Eini.” nuríri awami ⁸amípí níni ajníajo uríípi náni repiyí niwimáná Jopa náni urowáriŋinigini.

Pitao íkwíkwí niyáriri wíniŋípi nánirini.

⁹Sá wegíáwa wíápi tíni niwiápñimeámi nuro nuro sini óí e nuróná Jopa tíŋí e aŋwi e rémoaniro yaríná Pitao ikwawedí imóniŋáná Gorixomi xwíyáá rírimí wíminíri náni anjí xío wearíŋiwámi waíwíyo nixéga nipeyiri anjí ríwí seáyíyo ikwíróníje dání e yaríná ¹⁰agwí wíagi “Aiwá onimini.” niwimóníri aí ayí aiwá sini riyamí yaríná íkwíkwí niyáriri ¹¹weníŋí yánñíyí wíniŋinigini. Ajnínamí dání óí ninimáná rapirapí xwé wúniŋí imóniŋí bi midáni biaú midáni biaú fá nixirimáná xwíáyo náni awayini nimamówára wepíniŋariŋagi niwíniří ¹²ríxa xwíáyo ikwiárináná weníŋí éfyí wíniŋinigini. Naŋwí xwé xixegíni tíni amípí agwí tíni napéa waríŋípi tíni ijí xixegíni tíni iwáfpími weŋagi winaríná re enjíngini. ¹³Xwíyáá bi nirinénapíří re uriŋinigini, “Pitaoxini, niwiápñimearei naŋwí api nipikíri nei.” uríagi aí ¹⁴Pitao re uriŋinigini, “Ámináoxini, aga oweoi. Naŋwí Judayene ḥwí ikaxí eániŋípimi dání ‘Tjwíáriňi.’ rírimípi, ayá níniříri piaxí neánipaxí imóniŋípi sini mìnášoni enjí náni joxí nířípi

wí emiméini.” uríagi ¹⁵ xwiyáá ámi bi re rinénapijínigini, “Gorixoni rixa ‘Iwjá mimónini.’ ráriípi nání sini dijí re miyaiwipani, ‘Ninirínayí, sini ayá nininiri piaxí neánipaxí imónijípiríani?’ miyaiwipani.” rinénapijínigini. ¹⁶ Pitao sijwí winiri aríá wíri éípi axípi biaú bi niwinayimáná ejáná re ejinigini. Iwáípi apaxí mé nipeyiri aijnámi aíniyinigini.

¹⁷Pitao íkwíkwí niyáriri winíípi nání “Pí nání ría winííni?” niyaiwiri ududí ayá wí nikáriga waríná re ejinigini. Ámá Koniriaso xío tñí e nání wáí urowáriáwa aijí wíyo Saimonoyá aijí nání yarijí niwiéra nibimáná rixa ákiójá íwí e níronapíro ¹⁸ ríaiwá re rígíawixini, “Ámá Saimono ámi yoí bi Pitaoyí riniño re riýweani?” ríaiwá e raríná ¹⁹ Pitao íkwíkwí niyáriri míkípi nání “Pí nání ría winííni?” niyaiwiri dijí e pikínaríná Gorixoyá kwíyípi omí re uriyinigini, “Aríá nii. Ámá waú wo joxí símeaniro nání píá siarijoi. ²⁰ Wigí dijíyo dání maríái, niiwanijoni awa joxí siriménapíri urowárenapíá ejagi nání joxí niwiápínímeámi niwepíñiri dijí obibaxí ‘Pí nání ría yarijini?’ mímó anani awa tñí nikumixiníri nawíni úpoysi.” uríagi ²¹ Pitao awa rogié nání niwepíñiri re uriyinigini, “Aríá nípoyi. Ámá soyíné píá yarijí, ayí nioni nání yarijí. Soyíné pí nání bíoyínérini?” uríagi ²² awa re urigíawixini, “Koniriaso —O porisí 100 imónigíáyo seáyi e wimóníjoríni. Ámá wé rónijo nimóniri Gorixomi wáyí wiarijoríni. Díxí Judayí níni ‘O ámá naþoríni.’ rarigíoríni. Omi aijnají wo re urénapijínigini, ‘Joxí xwiyáá o ríriñíápi aríá wiríá nání omí wirímiaupíri nání díxí wamí urowáreí.’ urénapijí nání bíwáoneríni.” uríagíá ²³ Pitao “Ananí níwiapíro nioni tñí sá oweaneyi.” uriyinigini.

Pitao Koniriasoyá ajiwámí nání ují nániríni.

Sá wejo wíápi tñí niwiápíñimeari awa tñí nuróná ámá Jopa dájí Jisasomi dijí niwikwíroro nání xexirímeá imónigíáwa tñí nawíni nuro ²⁴ óími síá wíyi wegíáwa niwiápíñimeámi waríná Koniriaso xegí xexirímeáyí tñí xegí nikumixiníri emearigíáyí tñí awí neaárimáná wenijí nerí ñweanjáná Pitao aijí apimi Sisariayí riniñípími níremori ²⁵ aijí Koniriasoyáwíamí páwiminíri éiyí o Pitao tñí nerimeánirína oyá sikwí tñípi e nípkínimeari miñí xwíáyo íkwírojínigini. ²⁶ E éagi aiwi Pitao omí árífí numearí re uriyinigini, “Joxí niwiápíñimeari éí roi. Nioni ení sa ámá woniríni.” nuríri ²⁷ o tñí xwiyáá niriníri nerimeánimí nípáwirína ámá obaxí awí neániro ñweanjagíá niwiníri ²⁸ re uriyinigini, “Judayene re rinarijwápi nání émáyíne xamiñíyíne ení níjá imóníjoi, ‘Nene émáyí tñí gwiaumí niniranénárani, xwiyáá niñwearanénárani, apimi dání negí ñywí ikaxí rinarijwápmí wiaíkiarijwini.’ E rinarijwápi nání xamiñíyíne níjá imóníjoi. E nerí aí Gorixo nioni re oyaiwiníri oriñá nípáriñinigini, ‘Émáyí aí wo tñí gwiaumí minípaxí mimóníni.’ E oyaiwiníri oriñá

nipáriñí ejagi náni ‘Émáyí tíni gwiawumí niniríná piaxí eánipaxírini.’ wí sini ripaxonimani. ²⁹ Goríxo siwá éniñí níí ejagi náni ámá rowa nioní nirimeaniro báná nioní urakímíñiri wí murí sa aríá niwiri númi bíanigini. Ayináni yariñí bi oseaimini. Pí náni nirimeáfonirini?” urfagi ³⁰ Koniriaso re uriñinigini, “Nioní agíná ayímini síápi tíni xixení reyáiná 3:00 p.m. imóniñjáná aní riwámí dání Gorixomí xwiyáá ririmí wiáríná re ejinigini. Ámá rapirapí xwiñíá eaariñí yíniñí wo nirónapiri ³¹ re níriñinigini, ‘Koniriasoxini, joxi Gorixomí yariñí wiariñípi aríá siri joxi ámá uyípeayíyo arírá wiayariñípi siywí raníri neri náni yayí winariñagi náni nirowárénapiñoi. ³² Agwí joxi ámá wo Salmonoyí riniñjomí —O xegí yoí bi Pitaorini. O ámá burimákaú wará ejí eri yeáyí imixíri yariñí Saimonoyí riniñjoyá aní rawírawá imanjpá tíni miriniñiwámi ḥweani. Omi wirímiaupíri náni Jopa náni díxí wamí urowárei.’ niríagí ³³ nioní sini mé aijíni ámá wa joxi sirimeapíri náni urowáráná joxi nañí neri awa tíni bñiñi. Agwi nene Ámináo ‘Xwiyáá ayo uríírixini.’ ririñípi nipini aríá wianirane náni Gorixoyá siywí anije dání awí neánárirane ḥweajwini.” uriñinigini.

Pitao aní Koniriasoyáiwámi dání uréwapiyijí nánirini.

³⁴ Pitao manjí níyoámori re uriñinigini, “Xámí nioní Goríxo yariñípi náni majíá neri aiwi agwí rixa nijáá imóniñjini. O wí símí símí e nimeri animí yariániñí epaxomani. ³⁵ Omi wáyí wiro wé róniñí imóniñípi ero yarigíá giyí giyí gwí wirí wirími dánjí imónigíáyí aiwi xio tíáminí báná anani yayíni niwiri umímíñarinjírini. ³⁶ Xwiyáá Goríxo Isírerene yañí neaiapiñí ripí náni seyíné rixa nijíárini. Jisasi Kiraisomi —O Ámináo nimóniri ámá niyoní seáyi e wimóniñorini. Omi diñí wíkwíroariñwápimi dání Goríxo tíni piyáá wírinípaxí imóniñwini. ³⁷ Jono xámí wayí xegí umeainjípi náni wáí nememáná ejáná Gariri dání iwamíó nimóga biri Judia piropenisíyo ami ami imónimeri ejípi náni xamiñýíne nijíárini. ³⁸ Nasareti dánjí Jisaso náni rariñini. Omi Goríxo nirípearí xegí kwíyípi wirí ejí sixí weámixiri éáná o Goríxo diñí ukikayonjagí náni nemeríná ámáyo nañíni niwiiri ámá obo diñí nixixérori sipí wíkárariñíyo niyoní nañí imixímenjípi náni seyíné rixa nijíárini. ³⁹ Amípí o negí Judayí aníyo eri negí aní xwé Jerusaremípimi dání eri ejípi woné siywí winaroñwáone riwonerini. Omi nipíkiróná yoxáíyo yekwiroáriagáa aí ⁴⁰ síá wiyaú wiyi nórímaná ejáná Gorixoyá diñíyo dání niwiápíñimeari ámá siywí anigé dání sijáni wimóniñinigini. ⁴¹ Gí ámá Judayí níni siywí anigé dání maríái, ámá Goríxo ejíná dání siywí winaróírixiníri neaeyíronjone —None o xwáripáyo dání niwiápíñimeámáná ejáná o tíni iniigí nírane aiwá nírane ejwáonerini. Noneyá siywí anijwaé dání sijáni nineaimóniri ⁴² sekaxí re nearipinigini, ‘Soyíné nioní náni ámáyo wáí urimero “Ámá sijí ḥweagíáyo tíni rixa pegíáyo tíni niyoní áwini

e niŋweámáná wigí yarigíápi eyeyírómí ení nání Gorixo rípeaŋo, ayí oríni.” Áwanjí e urímero éríxini.⁴³ E nearíŋo nání wíá nearókiamoaagíá nání re nearagíorini, ‘Ámá omí diŋí wikwírófáyí nání xío wiŋípimí dání Gorixo anani yokwarimí wiiarinjírini.’ nearagíorini.” urinjinigini.

Émáyo Kwíyí Gorixoyápi waínijí nánirini.

⁴⁴ Pitao xwiyíá api sini nura waríná re ejinigini. Ámá xwiyíá o rariŋípi aríá wiarigíáyo niyoní kwíyí Gorixoyápi waínijinigini. ⁴⁵⁻⁴⁶ Kwíyí Gorixoyápi waínáná Judayí Jisasomi diŋí wikwíroarigíá Pitao tíni bíayí wenijí éíyáyí wiŋíawixini. Xwiyíá aríá wiarigíá tiyí rixa píné xixegíni ayí majíá imónigíáyí riro Gorixomi seáyi e umero yariŋagía niwíniro nání re yaiwigíawixini, “Gorixo xegí kwíyí émáyo sipíí miwí nene xwé ayá wí neaiapiŋípa ayo ení aníá axípi ría wiarini?” niyaiwiro ududí nikáriga waríná Pitao re urinjinigini, ⁴⁷“Ámá kwíyí Gorixoyápi waíníí tiyí iniigí tíni wayí meapaxí mimóniŋoi.” go riniŋoi? Oweoi, kwíyípi nene neaaíniŋípa axípi waíníí ejagi nání ámá wo e ripaxí mimóniní.” nuriri ⁴⁸ sekaxí re urinjinigini, “Ámá tíyo Jisasí Kiraisomí diŋí wikwíroaríngíá nání wayí umeaípoyi.” uráná ayí “Joxí nene tíni síá ámi wíni re oŋweaaneyí.” neaimónariní.” urigíawixini.

Pitao Koniriasoyá aniwámi ejípi Jerusaremi dání áwanjí urinjí nánirini.

11 ¹ Wáí wurimeaiarigíáwa tíni ámá Jisasomi diŋí niwikwíroro nání xexirímeániŋí imónigíá Judia piopenisíyo wí e wí e ɻweagíáyí tíni xwiyíá rípi rinariŋagi aríá niwiro “Émáyí ení Gorixoyá xwiyíápi aríá niwiro diŋí wikwírogíárini.” rinariŋagi aríá niwiro ɻweajáná ² Pitao Jerusaremi nání niyiri rémoáná xegí Judayí wí —Ayí Jisasomi diŋí niwikwíroro aiwí re rarigíáyírini, “Émáyí Jisasomi diŋí niwikwíroróná iyí símí sío niwákwíniro nene imóniŋwápa nimóniróná, ayí ananirini.” rarigíáyírini. Ayí wí Pitaomí mixí nuriro ³ re urigíawixini, “Joxí pí nání negí yariŋwápi ogámí nerí émáyí, iyí símí sío miwákwínipa egíyí tíni gwiaumí niniri nawíni aiwá niŋinigini?” uríagáa aí ⁴ Pitao xámí imónié dání repiyí niwiéra nuri nureŋwipéa nuríná re urinjinigini, ⁵“Nioni aní yoí Jopayo niŋweari Gorixomi xwiyíá rírimí niwiríná íkwíkwí niyárirí oriŋá nipáráná wenijí yáníyáyí winiŋanigini. Rapírapí xwé wúniŋí imóniŋí bi midáni biaú midáni biaú nixirimáná ajínamí dání awayini nimamówáriga weapariŋagi niwiníri nioni tíŋí e ikwiárinenapáná

⁶ rapírapí iwáí iníŋúmi pírániŋí siŋwí owiniminíri ínímí siŋwí agwí wiŋíyáyí winiŋanigini. Naŋwí ámá iwí mearigíáyí tíni sayí tíni agwí tíni níropéa waríŋyí tíni iní tñi ínímí weŋagi niwiríná ⁷ajínamí dání xwiyíá re rínenapíagí aríá wiŋanigini, ‘Pitaoxini, niwiápínameari naŋwí api nipikiri nei.’ niríagi aríá niwiri aí ⁸ nioni re urinjanigini, ‘Ámináoxini, amípí “Iŋwírárini.” riniŋípi, niniríná piaxí eánipaxí imóniŋípi sini iwamíó

gígí bi méáonirini. Aga wí nimiméini.’ uríagi aí⁹ xwiyáá aijnami dání rinénapíípi ámi bi nírinénapiri re nírinéapiñinigini, ‘Gorixoni rixa “Ijwíá mimónini.” ráráípi náni joxi sini dijí re miyaiwipani, “Nínirínáyí, sini ayá nininiri piaxí neánipaxí imónini.” miyaiwipani.’ Xwiyáá e nírinénapimáná¹⁰ xwiyáá apí axípi biaú bi nírinénapimáná íríriwáípi ámi aijnami náni mixeánénapinijinigini.¹¹ Mixeánénapáná axíná re ejinigini. Ámá waú wo —Awa Sisaria dání nioni tíjí e náni urowáríawarini. Awa aijí none wearijwáiwámi rémónapigíawixini.¹² Rémónapáná kwíyí Gorixoyápi re nírinjinigini, ‘Joxi awa tíni ananí ui. Awa tíni nawní nuróná dijí kíkími nimóga nuri “Pí náni ámá rowa tíni warinjíni?” miyaiwipani.’ nírfíagi nioni tíni ámá Jisasomi dijí níwíkwíroro náni nirixímeá imónigíá wé wíúmi dájí wo rowa tíni nurane ámá nioni náni urowárénapíoyá ajiwámi páwiáná¹³ o xegí ajiyo ajińají wo sijnáni níwimóniri urijípi náni repiyí nineairi re nearijinigini, ‘Ajińajeo re nírfíningini, “Dixí ámá wa Saimonomi —Oyá yoí bi Pitaorini. Omi wirimiaupíri Jopa náni urowárei.” nírfíri¹⁴ re nírfíningini, “Xwiyáá o nibiri ririníápi joxi tíni ámá joxiyá ajiwámi wearigíáyí tíni aríá wipírápími dání Gorixo yeáyí seayimixemeánírári.” Ajińajeo e nírfíningini.’ nearíagi¹⁵ nioni xwiyáá iwamíó uréwapiyaríná re ejinigini. Kwíyí Gorixoyápi nene xámí níneáimearíná neaańińípa ayo eni axípi waínińíningini.¹⁶ Axípi waíníagi níwiníri xwiyáá Ámináo nearagí rípi náni dijí niróninjinigini, ‘Jono iniigí tímíni wayí seameaíagi aiwí Gorixo seyíné xegí kwíyípi tíni wayí seameainírári.’ rińípi náni dijí niróninjinigini.¹⁷ Gorixo nene Áminá Jisasí Kiraisomí dijí níwíkwírómáná ejáná xegí kwíyípi aníá neaipińípa ámá ayo eni axípi wíagi náni ‘Nioni Gorixo xegí dijíyo dání yarijípi píri urakipaxorini.’ riseaimónarini?’ uríagi¹⁸ awa xwiyáá Pitao uríípi píránińí aríá niwiyo omi ámá xwiyáá bi murí Gorixomí seáyi e numeróná re rigíawixini, “Gorixoyá dijí tíni émáyí eni wigí fwí yarigíápi ríwíminí nimamoro dijí niyimíńí imónińípi meapaxí imónińoí.” rigíawixini.

Adioki ḥweáyí wí Jisasomí dijí wíkwíróáná imónińípi nánirini.

¹⁹ Xámi Sitipenomí nipíkiróná Jisasomí dijí wíkwíroarigíáyo xeanińí níwíkáriro xídíxídowári éagía émáyí ajińini numiamoróná wí xwíá rawírawápámi ejípi xegí yoí Pinisia ḥwearo wí pírińwí Saipirasi rínińyimi ḥwearo wí ajiń bi xegí yoí Adioki ḥwearo neróná xwiyáá Gorixoyápi émáyo muréwapiyí wigí Judayoni nuréwapiya nuro aí²⁰ wigí wa pírińwí xegí yoí Saipirasi dání xirigíáyí tíni ajiń yoí Sairini dání xirigíáyí tíni Adioki nírémoró wáá nurímeróná émáyo eni xwiyáá Áminá Jisaso náni yayí winipaxípi nura emegíawixini.²¹ E yaríná Áminá Gorixo dijí ukikaylori ejí sixí weámixiri yarijagi náni ámá obaxí wigí ijwíá náni yarigíápi aríá níkeamoro Ámináo tímíni nikinimóniro dijí wíkwírogíawixini.

²² Ámá Jerusaremi dání Jisasoyá siyikí imónigíáyí xwiyíá ripí rinarijagía aríá niwiro “Adiokíyo émáyí obaxí Jisasomí dijí wíkwíroarijoi.” rinarijagía aríá niwiro náni Banabasomí Adioki náni urowáriagía ²³ o nuri aji apimi nirémori wiñinjinigini. Goríxo émáyo wá niwianiri ayo wimixarinípi niwiniríná dijí niíá niwiniri ejí rirémixí niwiri re uriñinigini, “Gorixomi wí ríwí mumó anijí miní ayá tíni xidífrixini.” uriñinigini. ²⁴ O ámá naají yarijo imóniri Gorixoyá kwíyípi ayá wí sixí wíniri Jisasomí dijí ayá wí wíkwírorí yarijo enagi náni e uriñinigini. Ámá obaxí Ámináomi dijí wíkwíróíáyí axíniyí nimóniro nikumixiga waríjagía ²⁵ Banabaso Soro náni píá eminiri aji yoí Tasasi náni nuri ²⁶ apimi ḥweajagí niwiniri niwirímeámi bííwaú nawíni Adiokíyo nījwearíná ámá e dání Jisasoyá siyikí imónigíáyí tíni awí neánayiro obaxí wíyo nuréwapiya nuríná xwiogví wo awaúmi e múronjinigini. Adiokíyo e íná dání ámá wí ámá Jisasí Kiraisomí uxídarigíáyí náni yoí Kirisiteniyí iwamíó wírigíárini.

²⁷ Íná wíá rókiamoarigíá wa Jerusaremi píni niwiárimi Adioki náni niweapiro ²⁸ wigí wo Agabasoyi riniyo éí nirori Gorixoyá kwíyíyo dání wíá nurókiamori re uriñinigini, “Aiwá náni xwiá týo niyoní aga díwí ayá wí ikeamónaníwárini.” E uriñípi Romiyí mixí ináyí Kirodiasoyi riniyo meñweajáná díwí api ikeamóníagía náni ²⁹ Jisasomí xídarigíáyí woní woní xixegíni niwipaxí imónihípa wigí dijí re yaiwigíawixini, “Negí nirixímeá Judia piropenisíyo ḥweagíáyo arirá wianíwá náni nigví api api nitírane wiowáriwanigini.” niyaiwiro ³⁰ xixeni e nero nigví awí eáíápi Banabaso tíni Soro tíni awaú niimeámi nuri Jisasoyá siyikí imónigíá Jerusaremi ḥweagíáyo wípeñweagíáwami miní wipisíí náni wiowárigíawixini.

Mixí ináyí Xeroto Jemisomí pikiri Pitaomí gwí uyiri ejí nánirini.

12 ¹Íná Judayí mixí ináyí Xeroto Jisasoyá siyikí imónigíáyí wíyo ríkikíró wíkárini náni íá nixiriri ² porisí wami uráná kirá tíni Jonomi xiráo Jemisomí pikigíawixini. ³ Jemisomí pikíagía náni Judayí yayí yarijagía niwiniri Xeroto sípí ámi bí neri re ejinigini. Pitaomí ení íá xiriñinigini. Síá Pitaomí íá xiriñíyi tífíná Judayí Goríxo ejíná múronípi náni dijí mopíri náni bisíkeríá yisí mayí úrapí nimixiro narigííná omi Xeroto íá xiriñinigini. ⁴ Omi íá nixirimáná re yaiwiñinigini, “Síá Ajníajo Neamúroagoi riniyí ripí rixa pwéáná omi gwí ajíyo dání nimixeari ámá níni siywí anigé dání xwirixí numerí pikísimigini.” niyaiwiri gwí ajíyo nījwíráriñá porisí awí eáñigíá biaú biaú xixegíni waú waú awí mearoayipíri náni wáriñinigini. ⁵ E wáráná Pitaomí gwí ajíyo awí mearoarijagía aí Jisasoyá siyikí imónigíáyí Goríxo omi arirá owininiri anijí miní aríá ríá wé yarijí niwiéra ugíawixini.

Ajínají wo Pitaomí gwí ajíyo dání mixeají nánirini.

⁶ Síá Xeroto “Ayimi omi nimixeari ámá siywí anigé dání xwirixí uméimigini.” yaiwiñíyi sini wíá móniñjáná Pitao seníá wiríkaú

niyárinimáná áwinimi sá wejáná porisí waú midimidáni njweari wa gwí ají ówanjí niyárinimáná bíariwámí dání awí roro ejáná re ejinigini. ⁷Ámináoyá ajínají wo nírónapíri gwí ajíyo wíá ókiáráná Pitaomi miwíyo saiwiárfí wiminiri náni ayijwí núrori re uriñinigini, “Joxí ajíni wiápínameai.” uráná re ejinigini. Seniá aríkaú xegí wéyo dání íkweámioajínigini. ⁸Seniá aríkaú íkweámioáagi ajínajo ámi re uriñinigini, “Dixí arerixí yíniri sikwí sú yíniri ei.” nuríri o rixa e éaná re uriñinigini, “Dixí iyfá nikfkiyinimi nixídei.” uríagi ⁹gwí ají awámi dání omi númi nípeyeari númi nuríná “Ajínajo niri xwiyáá níriri yariñípi, ayí nepa ría niariní?” miyaiwí “Sa orijá ría winijini?” niyaiwí ¹⁰awaú porisí xío tíijí ajwí e awí rogiáwami múrori jíamí awí rogiáwami ení múrori nemáná ákinjá ówanjí ainixí tíni imixiniñínamí —Anamí píni niwiárimi nípeyearíná gwí ajíyo píni niwiárimi rixa ají api ikwíroniñípí emearigíánarini. Ana tíijí e rémóáná re ejinigini. Xegípi íkwímininigini. Xegípi íkwímináná nípeyeari óí wiylimi nuríná re ejinigini. Ajínajo rixa píni niwiárimi úaná ¹¹Pitao xegí diñí íá nixiríri re riniñinigini, “Ámináo nioni éí nímíniñíni náni xegí ajínajo nurowárénapíri Xeroto ‘Gí ejí eániñíyo dání e wikáriiñigini.’ yaiwiarinjípi píri urakiri gí Judayí ‘Xeroto omi e wikáriwinigini.’ niyaiwiro diñí wkwiñmoarigíápi píri urakiri nerí gwí ajíyo dání nimixeáoniríani? Oyi, e nfonirini.” riniñinigini. ¹²Diñí e íá nixirimo ají apixí Mariaiyí riniñí wíyá —Ími xewaxo Joní Makoríni. Omi xináí Mariaiyí riniñíyá ají iwámi náni nuri ámá obaxí ajiwámi awí neánárimáná Gorixo xíomi arírá owininiri náni yariñí níwia waríná nirémori ¹³ákiñjá íwí míde dání iwanjí neari ikaxí rimákíáná apixí wí, ají iwámi xináinijí nimóniri omijí wiariñí wí —Í xegí yoí Rodáirini. Í iwanjí neániri ikaxí rimákíníagi náni goríaniri sijwí owinimíní nuri ¹⁴“Goxirini?” nuríri Pitaoyá mañí umiñíníagi náni diñí nifá wíagi re ejinigini. Xámi ówanjí miwíkwiomeá ajíni nuri ayá tíni re uriñinigini, “Pitao ákiñjá ówanjíyo bíariwámíni dání bíraivo roni.” uríagi ¹⁵ámá ayí re urigíawixini, “Jíxi xaxá nerí rariñini.” uríagía aí í axípi aríkí ámi bi tíni uraríná ayí re urayigíawixini, “Pitaoyá ajínajo ría roni?” urayariñagía aiwi ¹⁶Pitao siní ówanjí iwanjí neari ikaxí rimákíariñagí ayí nuro ówanjí nkwiñmo winigíawixini. Pitao riwo roñagi niwiniro diñí niyága úagía aí ¹⁷Pitao ayí xwiyáá miripa oépoyiniri wé ówanjí nuyimáná Ámináo niwiiri gwí ajíyo dání nímeámi nípeyearíná éípi náni repiyí niwiéra nuri re uriñinigini, “Jemisomí tíni negí nírixímeá imónigíáyo tíni nioni níí api náni áwanjí urírixini.” nurárimi nípeyeari mi náni uñinigini.

¹⁸Rixa wíá ónáná porisí Pitaomi awí mearoarigíáwa o mijweañagi niwiniro “Pitao arige nerí ría uñoi?” níriniro ayá ípípíá níjwíráriga waríná ¹⁹mixí ináyí Xeroto Pitao náni píá néra nuri píá nímegínárimáná porisí awí mearogíá awamí yariñí imímí niwiárimáná wíami sekaxí re

uríñinigini, “Awami nimeámi nuro pikípoyi.” Sekaxí e nurímo Judia piropenisíyo píni niwiárimi anjí yoí Sisaria náni niweri e uríñinigini.

Mixí ináyí Xeroto pejí nánirini.

²⁰Xeroto ámá Taia ɻweáyo tíni Saidoni ɻweáyo tíni wikí bi onimiápi miwóní ayá wí wónarinagi wigí wí awí neánárimáná o ɻweaje náni nibiro xámi Xerotoyá gapimaní seáyi e imónigíá wo tíni —O xegí yoí Birasitasorini. O tíni xámi Xeroto wikí wónariŋípi náni xwiýá nimixiro re urigíawixini, “Joxi Xeroto wikí neaónariŋípi náni omi xwiýá nineauriyiri piyíá neawírii. Ámá díxí mixí ináyomí simajwíyónijí wuríñigíáyo aiwá bí yarijwáone ejagi náni rirarijwíni.” uráná o re uríñinigini, “Soyíné tíni nawíni nírorane seauriyimárini.” uríagi awa weninjí nero ɻweajnána ²¹síá Xeroto xwiýá imixinía náni ráriŋjíyi parímománá o mixí ináyowa yínarigíápi okiyíá ninimáná xegí síá ɻkwiajwí seáyi e imixinjínamí niŋweari xwiýá rírimí wiäríná ²²ámá awí eániŋjíyí ríaiwá niriro re rayigíawixini, “Xwiýá api ámá woyá mirinarinini. Api ajinámi dáŋjí ɻwiýá imónijí woyániŋjí rinarini.” rayaríná re ejinigini. ²³Ayí urarigíápi náni xewaniŋo píří nirakíniri “Gorixomini seáyi e numeri rípoyi.” muripa éagi náni Gorixoyá aŋjnají wo ríniŋjí wiáná agwí ayiŋwí norína piyí omonjigini.

²⁴E nerí aí xwiýá Ámináoyá surímá mimóní síní níriga nuri náni ámá obaxí nikumixiga ugíawixini.

²⁵Banabaso tíni Soro tíni awaúmi nigwí rípi negí nírixímeá imónigíá Jerusaremi ɻweagíáyo míni wíisixiniri wiowárigíápi rixa niyárimáná Joni Makomi niwirímeámi Jerusaremi píni niwiárimi ámí Adioki náni yigíawixini.

Banabasomi tíni Soromí tíni wáí urimepisíi náni nírípearo urowárigíá nánirini.

13 ¹Jisasoyá siyikí imónigíá Adiokiyó ɻweáyí wigí wa wíá rókiamoarigíá imóniro wa uréwapiyarigíá imóniro egíawa rowarini. Wo Banabasorini. Amí wo Simiono xegí yoí bí Naijeroyí wírigíorini. Amí wo Sairini dáŋjí Rusiasorini. Amí wo Maneyeno —O gapimaní Xeroto tíni nemeríná xwé iwiaroŋorini. Amí wo Sororini. ²Ayí awí neániro Ámináomi yayí niwiro aiwá ɻwiýá ɻweajnána kwíyí Gorixoyápi re uríñinigini, “Banabaso tíni Soro tíni nioni awaú e éisixiniri wéyo íá umiráriŋjápi xixeni emepisíi náni nírípearo urowáriŋjí.” uráná ³ayí aiwá ɻwiýá ɻwearo Gorixomí xwiýá rírimí wiro néíasáná awaúmi wé seáyi e niwikwiárimáná urowárigíawixini.

Banabaso tíni Soro tíni píriŋwí Saipirasipimi dáni wáí urimegíá nánirini.

⁴Awaúmi kwíyí Gorixoyápi urowáriŋjí niweri anjí yoí Serusia riŋjípimi dáni siphixí womí nípixemoániri niŋweámáná píriŋwí

Saipirasi riniñyimi náni nuri ⁵sípxo aní yoí Saramisiyi riniñípimi iwiékínimeááná awaú sípixíyo dání nayoari Judayíyá rotú aní wí e wí e miriniñyio dání Gorixoyá xwiyíápi wáí nurimerína Joni Mako ení sají nurápimeri ⁶rixa piriñwí miwí midáni dání midáni náni wáí nura neméíisáná aní yoí Peposiyi riniñípimi nirémoro winigíawixiní. Ámá ayáí míkí ikiñí wo —O Judayí worini. Mimóní wíá rókiamoarijí worini. Xegí yoí Ba-Jisasoyí wírigíorini. ⁷O tíni piropenisí apimi dání pírimiáo —O xegí yoí Sejiasi Porasorini. Dijí neyírori aumaúmí iniñorini. O tíni nikumixiniri ñweagííorini. O aní apimi ñweanjagi Banabaso tíni Soro tíni sijwí e niwiniri wáí urímeáríná pírimiáo xwiyíá Gorixo náni wáí rarigíípi aríá owiminiri awaúmi “Eini.” uríagi aí ⁸ayáí míkí ikiño —Girikiyí wigí píné tíni Erimiasoyí riniñorini. O pírimiáo Jisasomi dijí miwíkwíropa oeniri awaúmi xegí dijíyo dání píri rakíminiri éagi aiwi ⁹Soro —O xegí yoí bi Poroyi urigíorini. O kwíyí Gorixoyápi ayá wí sixí wíniñagí náni ayáí míkí ikiñomi rixa sijwí agwí niwináriri ¹⁰mixí re urijinigini, “Oboyá niaíwíniñí imóniñí roxini, ámá wé róniñí yarigíá giyí giyo píri urakíminiri yariñoxirini. Aríkí yapí wíwapiyiri fwí urápíri néra warinjoxirini. Ámináo náni nepaxiñí riniñípí joxi aníñí miní yapíni imoríreíni?” nuriri ¹¹re urijinigini, “Agwí nioní re rirariñini, ‘Ámináo rixa dijí rikikayóagi náni joxi sijwí nisupárií síá obaxí wíyo sogwí sijwí wíñiríamani.’ rirariñini.” uráná re ejinigini. Agwí wíániñí úráriri síá uyináriri éagi náni “Ámá go go wéyo fá ninixiriri óí siwá niniríenijoí?” niyawirí ámá náni píá emejinigini. ¹²E éagi pírimiáo sijwí niwiniri Jisasomi dijí wíkwírojñinigini. E nerí Ámináo náni uréwapiyariñípí náni ududí niwiga uñinigini.

**Banabaso tíni Soro tíni Pisidia piropenisíyo náni
nuri Adiokiyó wáí urimegíí nánirini.**

¹³Poro tíni nikumixiniri emearigííwaú tíni Peposi píni niwiárimi nuro sípixí womí nípixemoániro niywéamáná nuro Pabiria piropenisíyo aní xegí yoí Pega riniñípimi iwiékínimeááná nayoaro e dání Joni Mako awaúmi píni niwiárimi ámí xegí axí Jerusaremi náni úagi aiwi ¹⁴Poro tíni Banabaso tíni awaú Pega nimúrori Pisidia piropenisíyo aní xegí yoí Adiokiyi riniñípimi nirémori Sabaríayo Judayíyá rotú aníyo nípáwiri éí ñweanjáná ¹⁵ñwí ikaxí eániñípimi bi fá roro wíá rókiamoagíáwa eagíapimi bi fá roro niyárimáná rotú aní wiámí mewegíáwa ámá womí awaú éí ñweagííe náni nurowáriro re urigíawixiní, “Re urei, ‘Negí nírixímeá imóniñíwagwí, awagwí xwiyíá ejí ríremíxí neaipaxí bi ejánayí, ananí nearípiyi.’ urei.” urowáráná o nuri awaúmi axípi e uráná ¹⁶Poro niwiápíniñemeari wé ówají nuyimáná re urijinigini, “Gí Isíreriyíne tíni émáyí Gorixomí wáyí niwiro náni nene tíni nawíni awí neánirane Gorixomí yayí wiariñwáyíné tíni aríá nípoyi. ¹⁷Íwjá Isírerenyá aríoweyí

uxídagíó, o ejíná negí aríowami neyírorí ayí ají midáñiyí nimóniro Isipiyí anjyo ñweañáná oyá diñj tíni sayá nimóga numáná ejáná o ejí sixí neániri emímí niwíwapiya uñípimi dání ají ayo dání niwirimeámi biñiniginí. ¹⁸ Níwirimeámi bána ayí ámá diñj meaje nemeróná xwiogwí 40 pwearíná o ayá nurimixiri wé íá numixeánfisáná ¹⁹ Kenaniyí anjyo ámá gwí wirí wirí wé wíúmi dánjí waú apimi xwírá nikixeri xwiá wigí ñweagíápi nurápirí negí aríowami míni wiñiniginí. Api nipini yaríná xwiogwí 450 pweñiniginí. ²⁰ Gorixo e níwiísáná oyá diñj tíni ámá wa aníwá nimónayiro wíá rókiamoagí Samueroyi riniyo tñjíná náni nimejweága nibásáná ²¹ negí aríowa Gorixomí re urígawixini, ‘Mixí ináyí neamejweani náni neaimónarini.’ uráná o Kisomi xewaxo, Soromí —O xiáwo íriyo Bejimanoyáorini. Omi mixí ináyí náni urípeánaná o numejwearíná xwiogwí ámi 40 pweñiniginí. ²² Gorixo omi surímá nimixiri ámi Depito xamijo mixí ináyí nimóniri oumejweaniri imixijo náni woákíkí nerí re neariñiniginí, ‘Jesiomí xewaxo Depito ámá nioni diñj uñwiráripaxí wo imónijagi winiñáorini. Nioni nimónarijí nipini xixeni enforini.’ neariñiniginí. ²³ O ‘Depitoyá fwiáráwéyí wo Isíreriyo yeáyí uyimixemeaní náni oimiximini.’ nyaiwiri negí aríowami símimañyo dání uriñipa xixeni nerí ámá Jisasoyi riniyo imixijírini. ²⁴ O sini ámáyo piaumímí miwiniñjáná Jono xámí Isíreriyo niyoní wáí nemeri ‘Segí fwí yarigíápi ríwímini mamóáná wayí seameaimíni.’ nurimerí ²⁵ rixa Gorixo e éwiniginiri wimixiyijípi yoparípi urimíániri neríná re rayijírini, ‘Seyíné nioni náni “Gorini.” yaiwarijoi? Seyíné wenijí nerí niñweagfonímani. E nerí aí aríá nípoyi. Ámá nioniyá ríwíyo binío nioni aga seáyi e nímurojo ejagi náni xegí sikwí sú gwí wíkweaipaxí mimónijini.’ rayijírini.

²⁶ Gí nírixímeá imónigíáyíné, Ebírámoyá fwiáráwéyíné tíni émá Gorixomí wáyí niwiro náni ayí tíni re awí eánigíáyíné tíni rípi osearimini. Xwiyíá ámáyo yeáyí uyimixemeapaxo nánpí ninenení aríá wianí náni Gorixo rixa urowárénapiñjírini. ²⁷ Ámá Jerusaremi ñweagíáyí tíni wigí mebá nimóniro umejweagíáwa tíni omi ayí oríaniri mí miwómixipa ero ejíná dání wíá rókiamoagíáwa o náni niríri ríwamijí eagíápi — Api Sabaríá ayí ayo dání íá roařigíápirini. Api míkí náni diñj mimó surímá íá niroro náni ‘Ayí o náni ríá rinini?’ miyaiwipa ero néíasáná wíá rókiamoagíá awa niriro eagíápi tíni xixeni omi wikárigíawixini. Wíá rókiamoagíá awa niriro eagíápi tíni xixeni niwikáríroná ‘Sípoxirini.’ nuriro xwiyíá umeárigíawixini. ²⁸ E nemowa nimeámi nuro omi xwiyíá numearíri pikipaxí imónijí bi náni píá nímegíniri aiwi gapimaní Pairatomi ‘Pikoi.’ urígawixini. ²⁹ Omi nipíkirkóná wíá rókiamoagíáwa o náni niriro eagíá nipini xixeni niwimáná ejáná wa yoxáípámí dání niyoámi niwepníro xwáripáyo weyáriagía aiwi re ejiniginí. ³⁰ Gorixoyá diñj tíni xwáripáyo dání ámi wiápñimeanjiniginí. ³¹ Niwiápñimeámaná

síá ayá wí ámá Gariri piropenisíyo dání o tíni nawíni Jerusaremi nání bigíáyo sijáni wimónayijinigini. Ayináni sijáni wimónayijíyí negí Isireriyí imónijíyo áwanjí urímeprí nání imónigíáyírini. ³²⁻³³ Yawawi eni xwiyíá yayí seainipaxí rípi searanirai niyaiwimi barijwii. Gorixo negí aríowami símimanjíyo dání nuriríná ‘Niseaiimíárini.’ urijípi Jisaso xíoyá dijí tíni wiápínameajípimi dání awayá íwiáráwene rixa xixeni api, xío urijípi neaiijírini. Xwiyíá Bikwí Samiyo soñí biaúyi riniijípimi níriniri eániijí rípi, ‘Joxi Gorixoniyá íwoxírini. Agwi nioni simixáná imónioxírini.’ Xwiyíá e níriniri eániijípi eni xixeni imónijírini. ³⁴ Nene dijí re yaiwianíwá nání ‘O Gorixoyá dijí tíni wiápínameáíyí nání ámi niperi wí piyí epaxí menini.’ yaiwianíwá nání Bikwíyo níriniri eániijípa Gorixo re urijírini, ‘Depitomi símimanjíyo dání nuriríná “Ayá níririmixíri pírániijí siimíárini.” urijápi joxi eni axípi nísiimíárini.’ urijírini. ³⁵ Ayináni o nání Bikwí Samiyo soñí ámi bimi Depito re rijírini, ‘Gorixoxi ámá e wiíwinigini rípi anijí miní xídarijo joxi xwáripáyo dání xe piyí oeniri sijwí winíriá menini.’ rijírini. ³⁶ Depito imónijípi nání nene níjjírini. O Gorixo e éwinigini rípi wimónarijípi néra núisáná péáná negí aríowa xwíá weyáriniijíyo weyáráná piyí ejinigini. ³⁷ E nerí aí ámá Gorixoyá dijí tíni wiápínameaþo wí piyí meñinigini. ³⁸ Ayináni gí nírixímeá imónigíáyíne, yawawi seararigwíípi nání xixeni níjjá re imónípoi. Jisaso ejípimi dání Gorixo negí íwí yarijwápi yokwarimí neaiipaxírini. ³⁹ Íwí yarijwá lqwí ikaxí Moseso níri rípi xídarijwápmí dání yokwarimí neaiipaxí mimónijípi Jisasomí dijí wikwírówá gene gene xegí xewaxo neaiijípimi dání anani yokwarimí neaiiri gwíniijí neajiniijípi neaíkweawáriri epaxírini. ⁴⁰⁻⁴¹ Ayináni wíá rókiamoagíáwa níriro eagíá rípi xixeni seaimóninigini rípi wáyí níseainiri dijí mórixini, ‘Gorixo rijípimi ikayíwí umeararigíáyíne, xámí sijwí níwíniro uduðí nemáná aníñírixini. Ayí rípi nání seararijini. Nioni seyíné títjíná yarijápi ámá wa áwanjí searíagía aiwi seyíné agwi aí ná ríwíyo aí bi “Neparini.” yaiwipírúa menini.’ xwiyíá apí wíá rókiamoagíáwa níriro eagíápi xixeni seaimóninigini rípi wáyí níseainiri dijí mórixini.’ urijinigini.

⁴² Poro tíni Banabaso tíni e nura numowaú peyearíná ámá aríá wííáyí rixijí re urayigíawixini, ‘Awagví ámí Sabaríá wíomi dání xwiyíá agwi neararigíípi axípi anani nearéwapiyipisífrani?’ urayigíawixini. ⁴³ E nemáná rixa rotú ají títjí e píni niwíarími amí amí numiamoróná Judyá obaxí wí tíni émáyí Gorixomi wáyí niwiro nání Judyíniijí imónigíáyí wí tíni Poromi tíni Banabasomí tíni númi waríjagía awaú ámá nura nuríná ejí rirémixí niwiri re urigíisixini, ‘Seyíné Gorixo wá níneawianiri neaiijípi fá nixiriro lqwéárixini.’ urigíisixini.

⁴⁴ Sabaríá wo rixa parimóáná ámá ají apimi lqwéáyí nápi xwiyíá Gorixoyápi aríá wianiro nání awí eániigíá aí ⁴⁵ ámá ayá wí awaú rarigíípi

aríá wianiro náni epíroyí yariñagía Judayí siŋwí e niwiniro sípí diŋjí bi onímiápi miwiaiwí ayá wí niwiaiwiro náni Poro uréwapiyariñípi píripíri ero ikayíwí umeariro egíawixini. ⁴⁶ E yariñagía aí Poro tíni Banabaso tíni ayá igigí bi miwiní re urigíisixini, “Yawawi aga xwiyíá ripí yegí Judayíne niseamúrorai émáyo xámí uringapaxí menjagi náni seyíné xámí seararijwii. E nerí aí xwiyíá ripí aríá miyeái aríkwíkwí neróná seyíné áwanjí réniñí niyeariro yariñoi, ‘Diŋjí niyimijí imónijípi meapaxí imónigíáyí tíni xixeni mimónijwini.’ Áwanjí éniñí niyeariro yariñagía náni agwí yawawi seyíné píni niseawiárimi émáyo uréwapiyanirai warijwii. ⁴⁷ Ayí ripí nánirini. Ámináo sekaxí nearijí ripí ɻwí ikaxí eániñíyo re eániñí, ‘Gorixoni joxi émáyo uyíwíniñí wíá wókímixiría náni riŋwiráriárini. Joxi nioni náni uriríápími dámí ámá xwiá nirímini gimi ɻweagíáyo yeáyí uyimixemeámía náni e oimóniri rirowáriárini.’ Gorixo e ninearirína yawawi náni eníniñí riŋjí ejagí náni émáyo uranirai warijwii.” urigíisixini. ⁴⁸ E urariñagíí émáyí aríá niwiróná diŋjí niſá niwiníri xwiyíá Ámináoyápi naŋjí e rinariñagi náni re riniŋíawixini, “Api seáyi e imónini.” niřiniro ámá Gorixo diŋjí eyíroáriŋýí diŋjí wikwírogíawixini.

⁴⁹ Xwiyíá Ámináoyápi aŋjí api tñjí e nimini riňárimearína ⁵⁰ Judayí re egíawixini. Apixí seáyi e imónigíá ayí tíni rotú ɻweaargíiwámi tíni aŋjí apími seáyi e nimóniro menjweagíawami tíni símiríří wíagía ayí Poromi tíni Banabasomi tíni sípí niwikáriro wigí tñjí e dámí mixí xíðowárigíawixini. ⁵¹ Wigí tñjí e dámí mixí xíðowáriagía awaú “Nene sípíni wiékarijwaéneríani?” oyaiwinípoyiniri egí sikkíyo xwiá sikkí xénijípi píři wiákími niyárimi aŋjí yoí Aikoniamiyí riňípími náni ugíisixini. ⁵² E nerí aí aŋjí apími dámí Jisasomí diŋjí niwikwíroro uxídarigíáyí yayí bi onímiápi miwiní yayí seáyimi dámí niga uro kwíyí Gorixoyápi ayá wí sixí wíniñípími dámí ejí neága uro néra wagírári.

Poro tíni Banabaso tíni Aikoniamí dámí egíí nánirini.

14 ¹ Awaú xámí egíípa Aikoniamyo nirémómáná Judayíá rotú aŋjyo nipáwiri nuríríná pírániŋí reŋwípearíñagíí náni ámá xwé ayá wí, Judayí tíni Girikiyí tíni ámá gwí apiaú diŋjí wikwírogíawixini. ² E nerí aiwi Judayí aríá niwiro diŋjí miwikwíropa éíáyí Girikiyí ámá Jisasomí diŋjí wikwíroarigíáyo símí tíni owípoyiniri símiríří niwiro yariñagía náni ³ awaú e ayá wí niŋwearína “Ámá tiyí wí mixí niyeapaxí aí Ámináo anani yeameniŋoi.” niywíri ayá igigí bi miwiní sa nira ugíisixini. E yaríná Ámináo “Awaú neararigíípi nepa ría neararijii?” owipimónípoyiniri gí diŋjíyo dámí xe nuríri emímí tíni ayá riwamónipaxí imónijípi tíni owíwapiyípiyiniri ejí sixí niweámixa uŋinigini. ⁴ E nerí aí ámá aŋjí apími ɻweagíáyí diŋjí bi biaú nixíriro wí Judayí, diŋjí miwikwíroarigíáyí tíni kumixiniro wí wáí wurimeiarigííwaú tíni kumixiniro neróná re ejinigini. ⁵ Girikiyí wí tíni Judayí wí wigí seáyi

e nimóniro umejweagíáyí tíni ayí niwiápñimearo “Awaúmi sípí níwikárirane sínjá tíni opikianeyi.” níriniro yaríná ⁶e owianeyiniro yarigíápi náni awaú níjjá nimóniri náni Raikonia piropenisíyo aají simí biaú xegí yoí Risitirapimi tíni Debipimi tíni náni éí uri aají midimidáni ikwíróniñípiami eni náni éí uri neri ⁷aají ayo dání xwiyá yayí neainariñípi wááí urimegíisixini.

Poro tíni Banabaso tíni Risitirapimi dání egíípi nánirini.

⁸Awaú aají yoí Risitirai riniñípimi emearíná ámá e dání wo —O xináí agwíyo dání síkwí ikí ejí xiríñorini. Xegí síkwíyo ejí bí meániñagi náni o bí onimíápi irú nípímixiri aají yagomani. O éí niýweari ⁹Poro urariñípi aráá wiáriná re ejinigini. Poro siýwí agwí niwináriñá winíiyí winiñinigini. Xegí síkwí sípí ejíyí naají wimixini náni Jisasomi diñí wikwíroariñagi niwiníri ¹⁰ími tíni niríri “Niwiápñimeari dixí síkwí tíni pírániyí éí roi.” uráná re ejinigini. Úrapí éí niroamori aají ejinigini. ¹¹Poroyá majíyo dání éí niroamori aají yariñagi ámá e epíroyí egíáyí siýwí api niwíniro xwiyá nimíeyoaro niríroná wigí Raikoniayí píne tíni re rigíawixini, “Negí ɣwíá ajiñami ɣweagíáwa rixa ámá nimóniro nene tífí e náni riwaú weapíi.” niríro ¹²“Banabaso, o negí ɣwíáo Susoyi wíriniñorini.” riro Poro xwiyá yaají umeaiariño enagí náni “O negí ɣwíáo Xemisoyi wíriniñorini.” riro neróná ¹³Susoyi wíriniño —O náni aají ridiyowá yarigíiwá aají apimi ákiñáyo bíariwámi dání umíriyiniñorini. Oyá apaxípániyí imónijo uríá iwi yeyí inijí bi nimaxírimi burimákau oxí wo tíni niméra nibíri ákiñá iwi e éí nírománá ámá e epíroyí egíáyí tíni “Awaú náni ridiyowá owianeyi.” niwimóniro e wianiro yaríná ¹⁴wááí wuriimeiarigííwaú, Banabaso tíni Poro tíni ayí “Awaú náni e owianeyi.” rinariñagía aráá niwiri re egíisixini. Ayí “Nene wianiri yariñwápi awaú aga miwímónarini.” oyaiwípoyiniri egí iyáá naxeri ámá epíroyí egíe áwiními ajiñí nuri xwiyá ími tíni nira nuri ¹⁵re urigíisixini, “Ámá tiyíné, pí náni e yeaianiro yarijoi? Yawawi eni seyíné imónigíápa ámáwawirini. Yawawi sa ripí náni yariñwii. Seyíné segí ɣwíápi nixídiróná surímá yarigíápi píni niwiárimi Gorixomi —ɣwíá nepa diñí tíjo ayí orini. O ajiñá imixiri xwíá imixiri rawírawá imixiri nerí amípí níni ayo yariñípi imixiñorini. Omi seyíné xídiplíri náni yawawi xwiyá yayí seainipaxí ripí wááí searariñwii. ¹⁶Ámá gwí wirí wirí níni aga ejíná dání niýweaxa bigíáyí Gorixo wigí siwíyo xe oxídípoyiniri niwiga nibíri aiwi ¹⁷xewaniño imóniñípi náni yumíí miséainí xegí naají niseaiiñípimi dání siwániñí niseaiga biñírini. Segí omijí ná wearíñá weníá náni oyá diñí tíni iniá eaénapiri aiwá píripíri iniri yaríná seyíné niniro yayí niga warigíáriní. Ayináni o e niseaiiñípimi dání xewaniño imóniñípi náni siwániñí niseaiga biñírini.” ¹⁸Xwiyáá e nuriri aiwi ámá ayí aríkí “Awagví náni xe ridiyowá oépoyiniri siýwí neanípiyi.” urariñagía awaú anijí miní píri urakianiri nééisáná ejáná ayí kikiñá egíawixini.

Poromí síjá nearo tigíá nánirini.

¹⁹Judayí wí Adioki dání biro Aikoniamí dání biro nero ámá obaxí e ñweagíayo dijí ukinimixáná “Poromí sípí e owikáraneyi.” wimónariñípi nixídiro re egíawixini. Omi síjá tíni nearo “Rixa piyíríani?” niyaiwiro ají apimi dání níropémi nipeyearo e wáríágía aí ²⁰ámá Jisasomi dijí niwikwíroro xídarigíáyí piyo weje midimidáni rówapáná re ejinigini. O ámi wiápíñimeanjinigini. Ámi niwiápíñimearei ají apimi náni nuri sá wejo wíápi tíni Banabaso tíni ají yoí Debi riniñípmi náni nuri ²¹ají apimi dání xwiyíá yayí neainarinqípi wáí nurimeríná ámá obaxí Jisasomi dijí niwikwíroro ouxídípoyiníri niwimixárimí ámi Risítira náni nuri e eni nurára mûrori Aikoniamí e eni nurára mûrori Adioki e eni nurára mûrori neríná ²²awaú xámí nura púaná Jisasomi uxídigíáyí ejí neániro omi píni miwiári anijí miní xídpírra náni ejí riémixí niwiéra nuri re urigíisixini, “Xeanijí ayá wí nineáimeáa numáná ejáná Gorixoyá xwioxíyo páwianíwárini.” nuriri ²³ámá wa Jisasoyá siyikí imónigíáyo wíperjweapíráwa ají apí apimi niwurípeaária niweri xámí aiwá ñwíá ñwíráriníri Gorixomí xwiyíá rírimí wiri néfisáná Ámináo, wigí dijí wíkwíroarigíó pírániñí oumeniníri wéyo niwimi ugíisixini.

Poro tíni Banabaso tíni ámi egí axímini ugíí nánirini.

²⁴E nemowaú Pisidia píropenisíyo áwinimi nipuri Pabiria píropenisíyo níremori ²⁵ají yoí Pega riniñípmi xwiyíá Gorixoyápi nurára nimúrori ají yoí Ateria riniñípmi náni niweri ²⁶e dání siphíxí womí nipixemoániri niñweámáná nuri Adiokíyo náni nuri —E ayí awaú rixa eméíípi wáí emearíná Gorixo wá wianápmi dání éfisixiníri omi wéyo niwiwo wárigíerini. E náni nuri ²⁷níremómáná Jisasoyá siyikí imónigíáyo awí neaáriri amipí awaú nemeríná Gorixo ejípi náni repiyí niwiéra nuri Gorixo émáyí nikinimóniro dijí onikwírpoyiníri ówanjíñí wíkwijípi náni repiyí niwiri ²⁸e nemowaú Jisasomi uxídarigíá ají apimi ñweáyí tíni nawíni síá ayá wí e ñweagíisixini.

Émá Jisasomi xídarigíáyí náni xwiyíá imixigíá nánirini.

15 ¹Ámá wa Judia píropenisíyo dání niweapiro Adioki níremómáná ámá Jisasomi dijí niwikwíroro náni wigí xexírímeá imónigíáyo nuréwapiyiro re urigíawixini, “Seyíné Judayene tíni xixení imónipíri náni negí arío Moseso riñípi iyí símí sío miwákwínipa nerónayí, Gorixo yeáyí seayimíxemeapaxí menini.” urariñagíá ²Poro tíni Banabaso tíni xwiyíá símí tíni xímiximí niniro xwiyíá ayá wí niriga niwiápíñimeareo néfisáná ámá e dánjí Jisasoyá siyikí imónigíáyo re rinigíawixini, “Poro tíni Banabaso tíni negí wa tíni Jerusaremi náni nuro wáí wurimeiarigíáwa tíni ámá e dánjí Jisasoyá siyikí imónigíáyo

wipejweagíáwa tíni nerimeánimáná ‘Iyí símí síó wákwínípoyi.’ neararigíá ripi náni xwiyáá nimixiróná, ayí nañírini.” níriniro
³ urowáraúaná awa xwiá Pinisiayí riniñípimí tíni Samaria piropenisíyo tíni nipuríná ajií api apimi Jisasomi diñí niwíkwíroro náni xexirímeá imónigíá wíyoní wíyoní émáyí Gorixo tíáminí kinimónigíápi náni e e áwanjí nura nimúroróná yayí niwimóá ugíawixini.

⁴ E nemowa rixa Jerusaremi nirémoro ajií e dánjí Jisasoyá siykí imónigíáyí tíni wigí wipejweagíáwa tíni wáí wurimeiarigíáwa tíni yayí wiemeááná Poro tíni Banabaso tíni awau émáyí tínjí e emearíná Gorixo egí wéyo dání néra ují nípini náni repiyí wiariñá re enjinigini. ⁵ Parisi imónigíá Jisasomi diñí wiwkíroarigíá wa niwíapnímearo re rigíawixini, “Émá Jisasomi diñí wiwkíroarigíáyí negí iyí símí síó wákwínarijwápi mepa epaxí wí mimónini. Ayí jwí ikaxí negí arío Moseso eajípimi mixídipa neríná, ‘Ayí ananirini.’ uripaxí mimónini. Ayo nuréwapiyirane ‘Apimi anijí miní xídfírixini.’ uríwanigini.” rigíawixini. ⁶ Ayináni wáí wurimeiarigíáwa tíni Jisasoyá siykí imónigíáyo wipejweagíáwa tíni api náni xwiyáá imixaniro náni awí neániro ⁷ rixa xwiyáá ayá wí rirowiágí niníasáná ejáná Pitao niwíapnímeari re urijinigini, “Gí nirixímeá imónigíoyíné, xámí dání émáyí xwiyáá yayí neainarijípi aríá wiros diñí wiwkíroro epíria náni soyínéyá wo iwamíó wáí uríwinigini Gorixo eyírojo, ayí nioni ejagi náni soyíné nijírári. ⁸ Nioni ayo wáí urimeááná Gorixo —O ámáyá xwioxíyo imónijípi níni náni nijíá imónijorini. O xegí kwíyípi nene neaiapinjípa axípi mini niwirijípimí dání siwá réniñí neaiñírini. Émáyí eni diñí ninikwíroróná, ayí ananirini. Siwá éniñí neaiñírini. ⁹ Judayene xegí bi neaiirí émáyo xegí bi wiirí ejímani. Nene neaiijípa axípi ayí eni diñí wiwkíroarinjagía niwiniri yokwarimí wiiñírini. ¹⁰ Ayináni soyíné Gorixo wiikí oneaóniri pí náni yarijoi? Jwí ikaxí Moseso eajípimi dání sají negí aríowa anani nímeámi upaxí mimónijípi —Api, ayí jwí ikaxí negí aríowa oxídaneyiniróná nixidipaxí mimónijípirini. Api pí náni émá Jisasomi diñí wiwkíroarigíáyo wiwikwíraniro yarijoi? Soyíné Gorixo ayo miwikwíarijípi wiwikwíraniro nerijípimi dání Gorixo nene wiikí oneaóniri yarijoi. ¹¹ Nene diñí wí re mimó, ‘Jwí ikaxí eániñípi xídaríñwápimí dání yeáyí neayimixemeapaxírini.’ wí mimó diñí re neaipimónini, ‘Áminá Jisaso émáyo wá niwianiri ayo náni wayíá upeinjíyo dánini Gorixo yeáyí uyimixemeaarijípa Judayene eni axípi e yeáyí neayimixemeaarijírini.’ Díñí e neaipimónini.” urijinigini.

¹² Awí eánigíáwa xwiyáá bi mirí siní aríáni niwiro yaríná Banabaso tíni Poro tíni éí nirori xwiyáá nuriri emímí tíni ayá riwamónipaxí imónijí tíni awau émáyí tínjí e wáí urimearíná Gorixo egí wéyo dání wíwapíyijípi náni repiyí niwiri ¹³ rixa nirárimáná ejáná Jemiso niwíapnímeari re urijinigini, “Gí nirixímeá imónigíoyíné, xwiyáá nioniyá bi eni aríá

nípoyi. ¹⁴‘Gorixo émáyí náni wí diñj mímoarinini.’ yaiwiagwá aiwi xewanijo émáyí wí nioniyá imóníírixiniri niwiegíroriñípí dání ámá ayí náni mojípi iwamíó siwá neaiñírini. Apí náni Saimono rixa repiyí neaiñói. ¹⁵Agwi o nearíípi, ayí wíá rókiamoagíáwa Depitoyá íwiáráfawé náni niriro eagíá ripí tíni xixeni imóniní, ¹⁶‘Apí nipiní nimónimáná ejáná Gorixoní ámi nibiri ají segí mixí inayí Depitoyá pineamioagíáwa ámi mirimíárini. Ajiwá xwiríá ikixénijípi ámi nimiriri sijí imiximíárini.

¹⁷Ayí ripí náni e emíárini. Judayí gwí axfrí marfái, ámá gwí wirí wirí níni Ámináoni tíamíni obípoyiniri náni ámi api e mirimíárini. Ayí émá nioniyá imóníírixiniri wéyo fá umiriñayí nioní tíamíni obípoyiniri ámi mirimíárini. ¹⁸Ámináoni xwiyáfá ripí seyíné nijíá oimónípoyiniri ejíná dání seariñáoni searariñini.’ Xwiyáfá wíá rókiamoagíáwa eagíá apí tíni Saimoni nearíípi tíni xixeni imóniní. ¹⁹Ayináni diñj nioniyá eni ripírini. Émá Gorixo tíamíni ukinimónarigíáyo upupígi miwikáripa oyaneyi. ²⁰Ijwí ikaxí eániñí nipiní náni miwikwiáripa nemáná aí sa payí wí nearane re uríwanigini, ‘Judayene xwiríá neainipaxí imónijí ripí ripí mepa éírixini. Ámá wí mimóní ijwíá imónijípi náni ridiyowá yarigíápi minipa éírixini. Apixí nímeáríná sewiní mimeánipa éírixini. Naajwí gwí sijwíyo xiráná ragí sini ejípi minipa éírixini. Rakiwí eni minipa éírixini.’ Apiní payí nearane uríwanigini. ²¹Ámá ejíná dání néra nibiro nene ijweajwá ríná eni Sabaríá ayí ayo ají api apimi ámá wa ijwí ikaxí Moseso eajípí dání fá roro uréwapiyiro yariñagáa náni émáyí Judayene xwiríá neainariñípi náni nijíá imónijoi. Ayináni ríwamíñí apiní nearane e uríwanigini.” uriñinigini.

Émáyí náni payí nearo wiowárigíá nánirini.

²²Wáí wurimeiarigíáwa tíni Jerusaremí dání Jisasoyá siyikí imónigíá níni tíni wigí wípejweagíáwa tíni eni diñj ná bini nixiriro re rinigíawixini,

“Negí wí Poro tíni Banabaso tíni payí nimaxirími upíri náni nírppearanénayí naajírini.” níriniro Judasomi —O xegí yoí ámi bi Basabasoriñi. Omi tíni ámi wo Sairasomí tíni —Awaú Jisasomí diñj niwikwíroro náni xexirímeá imónigíáyo seayí e imónigíawáúrini. Awaúmi nírppearo ²³payí re níriniri eániñípi wiowárigíawixini, “Wáí wurimeiaríjwáone tíni Jisasoyá siyikí imónigíáyo umejweajwáone tíni nene segí sérixímeá imónijwaéne seyíné negí nírixímeá imónigíayíné náni — Wiyíné ají yoí Adiokiyó ijweagíayíné, wiyíné Siria piropenisíyo ijweagíayíné, wiyíné Sirisia piropenisíyo ijweagíayínérini. Seyíné náni payí ripí neari wiowárénapariñwini. Seyíné niyínéni yayí oseainini. ²⁴None rixa aríá re wíwáriñi, ‘Negíyí wí none “Soyíné nuro e urípoyi.” muríwámi ayí seyíné tfe náni

nibiro searéwapiyaríná diŋí ríá seaxeri diŋí simigwíá seayiniri ejírini.' aríá e wíwá enagí náni 25-26 none rixa diŋí ná bini tíni nimónimáná 'Ayí ripí neranéná naŋjírini.' neaimónífrini, 'Áma negí wami nirípearane Banabasomi tíni Soromi tíni —Awaú nene diŋí sixí uyijwáwaúrini. Negí Áminá Jisasi Kiraiso náni wáí nurimeríná yoí mayí nimóniri urimegííwaúrini. Awaúmi tíni negí wami tíni seyíné tíŋí e náni nurowárénapiríná, ayí naŋjírini.' neaimónífrini. ²⁷Ayínáni ríwamíŋí re eaarijwápi Judaso tíni Sairaso tíni awaú maŋí tíni eni anani áwaŋí searfisixiniri urowárarijwini. ²⁸None xwiyíá nimixiranéná kwíyí Gorixoyáyo dáni re riníwanigini, 'Iŋwí ikaxí ayá wí saŋníŋí imóníŋípi miwikwiáripáni.' riníwanigini. Iŋwí ikaxí émáyíné aga píni miwiáripaxí imóníŋípi, ayí ripinirini. ²⁹Áma wigí mimóní ɣwíá imóníŋípi náni ridiyowá yarígíápi minipa érírixini. Rakiwí minipa érírixini. Naŋwí gwí siŋwíyo xiráná ragí sini enagí náni minipa érírixini. Apíxí nímeáróná sewini mimeánipa érírixini. Seyíné nene ríwá apíni e nerónayí, ayí apáni yariŋjoi. Negí xwiyíá apíriní.'

E niríro payí eagíawixini. ³⁰E nemowa míni wiowáráná awa payí nímeámi Adiokí náni niwero nirémómáná ámá e dání Jisasoyá siykí imónigíáyo awí neaárimáná payí míni wíagía ³¹ayí íá niroróná xwiyíá ejí ríremíxí niwiro eániŋagi náni diŋí niíá winiŋinigini. ³²Diŋí niíá winaríná Judaso tíni Sairaso tíni awaú eni wíá rókiamoarigííwaú enagíí náni wigí xexirímeá imónigíáyo xwiyíá ayá wí bi tíni ejí ríremíxí niwiri ejí sixí niwímixiri egfisixini. ³³E nemowaú síá wí e niŋweagíísańá ejáná awaúmi ámi wigí urowárígíáwa tíŋí e náni nurowáríro yayí wiowárágía náni xexirímeá imónigíá e ɣweagíáyo píni niwiárimi kikiíá néra ugíisixini. ³⁴[Jerusaremi náni nuri aiwí Sairaso "Adiokíyo ámi bi tíni niŋwearíná, naŋí emíñi." yaiwiŋjinigini.] ³⁵Awaú e éagíí aí Poro tíni Banabaso tíni Adiokíyo niŋwearí amá obaxí wí tíni nawíni xwiyíá Ámináoyápi wáí urimeri uréwapiyiri egfisixini.

Poro tíni Banabaso tíni ewáramónigíí nánirini.

³⁶E nemowaú rixa síá wí mûróáná Poro Banabasomi re uríŋjinigini, "Yawawi ámi nurai aŋí api apími xwiyíá Ámináoyápi wáí nurimeraíná ámá Jisasomi diŋí niwíkwíroro náni yegí nirixímeá imónigíáyí arige ríá ɣweaŋjoiniri siŋwí owinimeaaiyi." uríagí ³⁷Banabaso "Ayí ananirini." niyaiwiri "Joni Mako eni yawawi tíni nawíni owaneyi." wimóníagí aiwí ³⁸Poro aríkí re urariŋagi náni, "Xámi wáí urimeanirane nuranéná sini nápi oyaneyiniri náni mú Pabiria piropenisíyo dáni píni niyeawiárimi ujo ámi yawawi tíni nawíni niwírimeámi mupa oyaiyi." urariŋagi náni ³⁹mixí nirinowieánísańá apími dáni newáramóniri Banabaso Joni Makomi niwírimeámi nuri sipixí womí nipixemoániri niŋweari píriŋwí Saipirasiyí

riniñípimi náni ugísixini. ⁴⁰ E náni úagfi aí Poro Sairasomi nimeari xexirímeá imónigíáyí awaú wáí emearíná Ámináo wá niwianiri uméwiniginiri omi wéyo miní wiáná e dání píni niwiárimi nuri ⁴¹ Siria piropenisíyo tíni Sirisia piropenisíyo tíni áwiní e nuri aŋí api apimi nirémómáná ámá Jisasoyá siyikí imónigíá wíyí wíyo nuréwapiya nuríná ení sítí wímixigfisixini.

Poro Timotiomi niwirimeámi uŋí nánirini.

16 ¹ Poro aŋí Debiyi riniñípimi nirémori ámí nuri Risitirai riniñípimi nirémoriná winijinigini. Ámá Jisasomi xídarigíáyí wo —O xegí yoʃ Timotiorini. Xínáí Jisasomí diŋí wíkwíroariní wíriní. Í Judayí ejagi aí omi xano Girikiyfrini. ² Ámá Risitira ḥweáyí tíni Aikoniamí ḥweáyí tíni Jisasomí diŋí niwíkwíroro náni xexíxexímeá imónigíáyí Timotio náni “Ámá naŋí worini.” rarígorini. ³ O náni Poro “Yawawi tíni nawíni oemeaneyi.” niwimóniri náni omi nimeari iyí símí síó wákwiŋinigini. Ayí ripi náni e enjinigini. Judayí ariwámídáni ḥweagíáyí níni o xegí xano Girikiyí ejagi náni xío iyí símí síó miwákwíniŋípi náni nijíá e imónigíá ejagi náni Poro negí Judayo wáí urimearíná omi aríá miwipa epírixiniri iyí símí síó wákwiŋinigini.

⁴ Aŋí api apimi nurára nimúroróná xwiyáá wáí wurimeiarigíáwa tíni Jerusaremiyo Jisasoyá siyikí imónigíáyo wipenjweagíáwa tíni awa xwiyáá nimixiróná rinárigíá ripi, “Negí ḥwí ikaxí eániŋí ripimini émá Jisasomí diŋí niwíkwíroro náni negí nírixímeá imónigíáyí ogámí mepaxí imónini. Apimini níxídiróná apánirini.” e rinárigíápi náni áwaní nurára múroarinagía náni ⁵ aŋí api apimi ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyí diŋí wíkwíroarigíápi ejí neániro xaíví fá nixíriro náni síá ayí ayo ámá ámí wí Jisasomí diŋí niwíkwíroro wíniyí tíni kumixinagíáriní.

Poro Tirowasiyo niŋwearíná oriŋá winiŋípi nánirini.

⁶ E nemowa piropenisí biaú Pirigia tíni Garesia tíni riniñípiaú tíŋimini waríná kwíyí Gorixoyápi xe Esia piropenisíyo náni nuro ámá e ḥweagíáyo xwiyáá yayí winipaxípi wáí uriméírixiniri siŋwí miwíní urakiowáriŋinigini. ⁷ Awa ámí wímíni náni nikinimóniro nuro rixa Maisia piropenisíyo nirémómáná Bitinia piropenisíyo náni owaneyiniri yaríná ámí kwíyí Jisasoyápi xe oúpoyiniri siŋwí miwíní urakiowáriŋinigini. ⁸ Awa Maisia piropenisíyo nimúroro aŋí Tirowasiyí riniñípimi náni niwero ⁹ nirémómáná síá ayimi áríwiyimi Poro sá wejáná oriŋá wiŋíyí winiŋinigini. Ámá Masedonia piropenisíyo dáŋí wo éí nirori wauní rixiŋí “Joxí Masedonia re náni nibiri arirá neaii.” urariŋagi oriŋá e niwiniri náni ¹⁰ none (ríwamíŋí ripi eaŋáoni tíni) re yaiwiŋwanigini, “Gorixo rixa ámá ayo e dání wáí ourimépoyiniri siwá nineairí oriŋá ría neapárarini?” niyaiwirane Masedonia tíámíni náni pýyo wanréwiniri píá neranéná sipixí wo e náni uminiri yariŋagi wiŋiŋwanigini.

Ridiaí níkinimóniri Jisasomi diní wíkwíronjí nánirini.

¹¹ E nemone sipixomi nípixemoánirane niwearane aají Tirowasiyi riniijípimi dání píni niwiárimi nurane píriywí Samotiresiyi riniijípimi tínjí e náni nimeámi nurane nímúrorane sá wejwáone wíápi tñí aají Niaporisiyi riniijípimi tínjí e náni nimeámi nurane wiárí nímúrómáná ¹² e dání aají Piripaiyí riniijípimi —Aají Masedonia piropenisíyo ikwíróniijí seáyi e imóniijíyí, ayí bi Piripairini. Romiyí nibiro aají apimi dání aají nimiriyo ḥweagíápirini. Apimi none nirémómáná síá obaxí wí e niwearane ¹³ Sabaríáyo “Iniigí wearinjú tínjí e ámá Gorixomí xwiyíá rírimí wiariqferini.” niyaiwirane aají apimi náni ákiójá íwíyo nipeyearane iniigí e wearinjí ú tínjí e náni niwerane éí niweámáná apixí e awí neániro ḥweagííwami xwiyíá yayí neainarinjípi uraríná ¹⁴ apixí wí —í xegí yoí Ridiaírini. Aají Taiatairai riniijípimi dánirini. Í rapirapí ayíá rijí nigwí xwé rojípi nigwí xení náni bí yarijírini. Judayí mimónipí aí Gorixomí wáyí niwiri náni yayí wiarijí wírini. Í xwiyíá Poro rarijípi aríá niwiri Gorixo í xwiyíá apí diní ikwíropaxí oimóniri xwioxíyo pírániijí wimixáná í “Poro neararinjípi neparini.” niyaiwiri Jisasomi diní wíkwíronjinigini. ¹⁵ Jisasomi diní niwikwírori rixa wayí nimeari ámá xegí aniwámi í tñí nawíni ḥweagíáyí ení wayí nimearo e nemáná í re nearinjinigini, “Soyíné re niniaiwirónayí, ‘Neparini. Ámináomi diní wíkwíróí wírini.’ niniaiwirónayí, gí aniwámi náni nibiro ananí sá wepíriréoi?” Anijí miní e nearayagi náni í tñí ujwanigini.

Poromí tñí Sairasomi tñí gwí aajíyo ḥwirárigíá nánirini.

¹⁶ E nemone síá wíyi Gorixomí xwiyíá rírimí wiarigé náni waríná apixí wí —í ámá wíyá xinániijí nimóniri omijí wiiarijírini. Imió xixéroarijípimi dání ámá sini majíá imónigíápi áwanjí urékweaarijírini. Ámá ími xiáwowániijí imónigíáwa í ámáyo áwanjí urékweaarijípimi dání nigwí xwé urápayarigíírini. Í none tñí óiyimi órórí niniranéná ¹⁷ Poro tñí none númi nineaxídíri aríkí ríaiwá re nira neaxídijinigini, “Ámá rowa ḥwíá wíyo nímúrori aga seáyi émi imónijomí xináiwániijí nimóniro omijí wiiarijíawarini. Óí ḥwíá e imónijo nene yeáyí neayimixemeanía náni inijíyí náni wááí neararigíáwarini.” nira neaxídijinigini. ¹⁸ Ámi ámi síá ayá wíyo axípi e nineaxídíriná e rayarijagi náni Poro rixa anijí bí onimiápi miwinipa yarijagi náni níkinimóniri imió ími xixéroarijípimi mixí re urijinigini, “Jisasi Kiraisoyá ejí eániijíyo dání sekaxí re ríraríjini, ‘Apixí rími píni niwiárimi ui.’ ríraríjini.” uráná re ejinigini. Sini mé imió apí ími píni niwiárimi ujijnigini. ¹⁹ Ími píni niwiárimi úáná xanowániijí imónigíáwa re niyaiwiro, “Óí apixí rí áwanjí rékweaarijípimi dání nigwí meaayarijwáyi rixa anipá imónigoi. Ámi bí sini meapaxí mimónini.” niyaiwiro Poromí tñí Sairasomi tñí

íá nixeró makeríá imixarigé náni níropémi nuro gapimanowa siŋwí anigé dání xwirixí oumeaneyiniro nímeámi nuro²⁰ awa tíjí e niwáríro re uxekwímogíawixini, “Ámá Judayí rowaúyí ámá negí aŋí ripimi ḷweagíayo nearakiowáripaxí yariŋagfí náni nene pírániŋí miŋweapaxí neaimónariní.²¹ Siwí nene Romiyene imóniŋagwi náni gapimaníyínéyá siŋwíyo dání ananí íá xirirane xídirane epaxí wí mimóniŋípi ámá rowaú wáí neararinji.” uráná re ejinigini.²² Ámá e epíroyí egíayí eni niwiápíniimearo awaúmi mixí wianiro yaríná gapimanowa egí iyíá nupíriro porisí wami sekaxí re urigíawixini, “Soxí mépépoyi.” uríagía²³ iwaŋí rípi rípi nímepeayimáná níméra nuro gwí aŋíyo niwáríroná gwí aŋíyo awí mearoariŋomi re urigíawixini, “Joxí awaúmi éí mupaxí imóniŋí ḷwirárariŋwápi niŋwirárimáná pírániŋí awí mearořírixini.”

²⁴ Sekaxí e uráná awaúmi gwí aŋíyo nímeámi nipáwiri awawá ná ínimi ikwíróniŋípimi náni nímeámi nipáwiri e niŋwirárimáná re ejinigini. Egí sikkí ikiá wárá winamí niwíximori wárá wina tñi niwakiríwiárimáná rokimí yáriŋinigini.²⁵ E wikáriagía aí rixa áriwegí imóniŋjáná Poro tñi Sairaso tñi Gorixomí xwiyíá rírimí wiri yayí umeaniri náni soŋí riri yariŋagfí ámá gwí aŋíyo ḷweagíayí aríá wiарíná re ejinigini.²⁶ Poboní xwíá aí tñi yaiwiámí méáná gwí aŋíwá nímiriríná sínjá piárá xwíámí eapiníŋíyí riwóminimíni nériná re ejinigini. Gwí aŋí ówaŋí níni ikwínowiri seníá ámáyo yáriŋíyí níni ikwínowiri ejinigini.²⁷ Gwí aŋíwámi awí mearoarijo sá weje dání niwiápíniimeari wenijí éiyí winiŋinigini. Gwí aŋí ówaŋí ikwínowiŋagi niwiniri “Gwí ḷweagíá níniyí rixa éí úiawixini.” níyaiwiri ámá ayí éí úiá náni gapimanowa nioni nipíkipírixiniri xegí kirá nímixeari rixa pikníminíri éfyí²⁸ Poro ejí tñi ríaiwá nuriri re uríŋinigini, “Jíwaníŋoxí mipiknípani. Gwí ḷweajwáone ninonení síní riwone ḷweajwini.” uríagi²⁹ o awí mearoariŋá wíami “Uyíwí nímixáromeaénapípoyi.” nura mírí nipáwiri wáyí winíagi ejí óí nikáriga Poro tñi Sairaso tñi tígíífe nipíkíniimeari³⁰ awaúmi nímixeámi nípeyarei bíariwáminí nirómáná re uríŋinigini, “Ápowagwí Gorixo yeáyí niyimixemeani náni pí emíini?” uríagi³¹ awaú re urigíisixini, “Áminá Jisasomi diŋí wiwkíróáná Gorixo yeáyí níriyimixemeari ámá díxí aŋíwámi joxí tñi ḷweagíayo eni yeáyí uyimixemeaniŋoi.” urigíisixini.³² E nuriri omi tñi ámá xegí aŋíwámi ḷweagíá niyoní tñi xwiyíá Ámináo nánipi rírimí wíáná³³ síní áriwegí imóniŋagi aiwi o awaúmi “Eini.” nuriri iwaŋí mépéíáyo igíá niweámáná re ejinigini. Wayí meari ámá xegí aŋíwámi ḷweagíayí eni wayí mearo nemáná ejáná³⁴ o awaúmi xegí aŋíwámi nímeáa nipáwiri aiwá nixerí mini niwiríná xío tñi ámá xegí aŋíwámi ínimi ḷweagíayí tñi “Rixa Gorixomí diŋí wiwkírówaéneríani?” niyaiwiro náni yayí seáyimi dání néra ugíawixini.

³⁵ Gapimanowa wíápi tñi niwiápíniimearo porisí wami awí mearoarijo tñi e náni xwiyíá yaní re wiowárigíawixini, “Omi ‘Ámá awaúmi

wárei.’ urípoyi.” wiowáríagía awa nuro uráná³⁶ o xwiyíá apí Poromi áwají nuriri re uriñinigini, “Gapimanowa nioni náni xwiyíá yaní re wiowárénapáoi, ‘Awaúmi owáriñi.’ wiowárénapágía náni awagwí anani níwiapiri kikiá néra úpiyi.” uríagi aí³⁷ Poro re uriñinigini, “Yawawi Romiyíwawi imóniñagwíi aí míkí wí menjagi aí gapimanowa, xwírixí niyeamero ámá obaxí siywí anigé dání iwají yeamépero gwí ajíyo yeañwiráriro egíáwa íními niyeamixearo yeawáraniro rirariño? Oweoi, aga wí e yeaipaxí mimónini. Wiwanijowa nibiro ‘íwiapípiyi.’ yearáná peyeaníwii.” uríagi³⁸ porisowa xwiyíá Poro uríipi ámi nímeáa nuro gapimanowamí repiyí niwiro “Awaú Romiyí waúrini.” uríagía awa aríá niwiróná wáyí nikáríniro³⁹ nuro awaúmi piyípiyí nuriro gwí ajíyo dání nímixearo niwáriróná aríki wauní rixijí re urayigíawixini, “Awagwí ají ripimi píni nineawiárimi nuríná ‘Ayí nañírini.’ neaimónarini.” urayariñagía⁴⁰ awaú gwí ajíyo dání nípeyearei ají apíxí Ridiaíyi riniñýáiwámi náni nuri nípáwiri ámá Jisasomi dijí niwíkwíroro náni egí xexírimeá imónigíáyí tíni e nawíni nerimeániro xwiyíá ámi bi tíni ení rirémixí niwiárimi ugíawixini.

**Tesaronaika ñweáyí Poromi tíni Sairasomi
tíni iwají weaniro egíá nánirini.**

17 ¹E nemowa e dání nuro ají biaú Abiporisi tíni Aporonia tíni riniñípiaúmi nímúróa nuro ají Tesaronaikai riniñípimi —Ají apimi Judayí wigí rotú ají wiwá mísíñípimírini. Apimi nirémómáná² Poro xegí ínína yariñípa e eni axípi neri Sabariá wiyaú wiyimi Judayí wigí rotú ajíyo awí neániro ñweajáná niwímearei Bikwí Gorixoyáyo dání nureñwipéa nuríná³ ayí re oyaiwípoiníri urayijinigini, “Bikwíyo dání api api níriníri eániñagi náni ámá yeáyí neayimíxemeañíá náni Gorixoyá dijí tíni aríwayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rariñwáomí wa pikíáná riniñí o nímearei xwáripáyo dání wiápñímeañípi apimi wí nímúropaxí mimónini.” oyaiwípoiníri míkípi náni uréwapiyíri miñí niróa uri neríná re urayijinigini, “Ámá Jisasoyí riniñí ro, nioni wáí searariñáo, o ayí ámá yeáyí neayimíxemeañíá náni aríwayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rariñwáorini.” urayijinigini. ⁴E nuriñípimi dání Judayí wiyo dijí ukiniñíxíagí ayí dijí “Neparini.” niwípimóniri náni Jisasomi dijí niwíkwíroro Poro tíni Sairaso tíni nawíni níkumixiníro Girikiyí Gorixomí wáyí niwiro náni yayí umearigíáyí obaxí tíni ají apimi seáyi e nimóniro menjweagíawayá apíxí wíwa tíni eni dijí niwíkwíroro náni awaúmi níkumixinayiro yaríná⁵ Judayí Jisasomi dijí miwíkwíróíawa awaúmi sípí dijí niwiaiwiro náni niwiápñímeareo re egíawixini. Makeríá imíxarigé dání ámá sipyí wa Poromi tíni Sairasomi tíni wikí niwóniro mixí wípíri náni símíráxwíró niwiemero ayí rixa ikwikwierí niga uro wikí niwóga uro yariñagía níwíniro niwirimeámi ají apimi

áwínimi nipuróná mixní népímixamóa nípuro Poro tíni Sairaso tíni ají Jesonoyáiwámi ría ḷweanjiiniro e náni nuro awaúmi ámá negí ají ripimi ḷweagíáyíá sijwí anigie dáni xwirixí oumeaneyiniro ají iwámi píri ikwieámí néra nípáwiros 6 awaú náni píá nimeginiro náni Jesonomi tíni Jisasomi dijí niwikwíroro náni xexírimeá imónigíá wami tíni íá nixeró aji apimi dánjí gapimanowa tíjí e náni níropémi nuróná ríaiwá re nira ugíawixini, “Ámá aji xwíá nimini ikwírónijíyo ḷweagíáyí wigí yarigíápi mé píni owiárípoyiniri sipíni urekárarigíáwa rixa nene ení ninearekáriro yarijoi. 7 Awa Jesono numíminiri xegí ajiwámi náni nípemeámi ujowarini. Awa ḷwí ikaxí negí mixí ináyí Sisao rijípí níwiaíkiro xegí bi néra nuro re rarijáwarini, ‘Segí mixí ináyí Sisao, ayí surímá mixí ináyorini. Wo omi seáyi e wimónijo xegí yoí Jisasorini.’ rarigíawarini.” ríaiwá e nira nuro 8 ámá e epíroyí egíáyí tíni aji apimi dánjí gapimanowa tíni ayí ríaiwá e rarijagía aríá niwiro símí níróniro wikí niwóga niwiápínamearo 9 gapimanowa xwirixí numéásáná Jesonowa ámí axípi bi mepa oépoyiniri nigwí bi nurápiro wárigíawixini.

Poro tíni Sairaso tíni Beriayó egíípi nánirini.

¹⁰ Siá ayimi áríwiyimi Jisasomi dijí niwikwíroro náni xexírimeá imónigíáyí Poromí tíni Sairasomi tíni íá xíripírixiniri rixa aji Beriaí riñijípími náni éí urowáriagía awaú nuri aji apimi níremoríná Judayíyá rotú aji e mìrinijiwámi nípáwiri xwiyíá yayí neainarijípi wáí urigíisixiní. ¹¹ Judayí Beria ḷweáyí —Ayí Judayí Tesaronaika ḷweagíáyí yapi mimónijo. Dijí pírániyí eyíroarigíáyí ejagi náni seáyi e wimónijo. Ayí símí níxeadípéniro “Xwiyíá Poro neararijípi aríá owianeyi.” niwimóniro siá ayí ayo re niyaiwiro, “O neararijípi, ayí Bikwíyo níriniri eániyípi tíni nepa xixení ría imóniní?” niyaiwiro Bikwípi íá níroa uro píá niméra uro neróná ¹² obaxí wí Jisasomi dijí wiwkíroro Girikiyí aji apimi dánjí seáyi e imónigíáyí wí oxí tíni apixí tíni ení dijí wiwkíroro yaríná re ejinigini. ¹³ Judayí Tesaronaika ḷweagíáyí xwiyíá ripí, “Beriayó ení Poro xwiyíá Gorixoyá wáí urarini.” riñarijagi aríá niwiro re egíawixini. Aji apimi náni nuro ámá e dánjíyí Poromí mixí owípoyiniri símíráxwírò wieméáná ámá obaxí rixa epíroyí nero wikí niwóga wiápínameeariñagía Jisasomi dijí niwikwíroro náni xexíxexírimeá imónigíáyí sijwí e niwiniro re egíawixini. Apaxí mé Poromí rawirawá tíjí e náni éí urowáriagíawixini. Poromí rawirawá tíjí e náni éí nurowáriro Sairaso tíni Timotio tíni sini e ḷweajáná ¹⁵ ámá Poromí éí nímiga úfáyí omi siá obaxíyo niméra núíasáná aji Atenisiyi riñijípími níremoro e dáni wáraúáná o ámí sekaxí re urowárijinigini, “Sairaso tíni Timotio tíni nioni tíjí e náni bipaxí imónijánayí, ajiní bísixini.” urowárána omi e niwárimi ugíawixini.

Poro Atenisi dání wááí urijí nánirini.

¹⁶ Poro Atenisi dání awaú nání wenijí nerí niijwearíná ají apimi mimóní ɣwíá imóniñiyí —Ayí xopaikígí xixegíni ámá imixigíáyírini. Ayí aga ayá wí ami ami níminí éí nurárára unijagí niwiníri nání símí níróními nemeríná ¹⁷ Judayíyá rotú ajíyo nipáwiayiri ayí tíni émá Gorixo nání dijí moarigíáyí tíni xwiyíá ríniro síá ayí ayo makeríá imixarigé nání nuayiri ámá o eméiná e rówapigíáyí tíni xwiyíá ríniro néra nuríná ¹⁸ ámáyo uréwapiyarigíá Epikurianiyi rinigíá wa tíni Sitoikiyi rinigíá wa tíni Poro tíni ximixímí xwiyíá rinigíawixini. O wááí nuriríná Jisaso nání uríri ámá xwáripáyo dání wiápínameapírá nání uríri yarijagí nání wa peayí niwianiro re rigíawixini, “Ámá xwiyíá rírowiári emearijí ro pí xwiyíá neariminiri ría rarini?” riro wa “O ajínamí dání ɣwíá imónigíá ámá ají midáñfíyá nání neariminiri ría rarini?” riro nero ¹⁹⁻²¹ omí niwirimeámi nuro —Ámá Atenisi dánjyí tíni ámá ají midáñjí ají apimi uríngíáyí tíni kikiíá bí mé anijí miní pí pí xwiyíá sijí riníipi aríá wiro áwají uriro yaniro nánini yarigíáyírini. Ayí omí niwirimeámi nuro Ariopagasiyí ríniñípámi dání xwiyíá réwapínarigé nání niwirimeámi nuro re urigíawixini, “Xwiyíá sijí joxi wááí nearariñípi nene pírániñí aríá nisirane njíjá imónani nání áwají nearei. Ayí ripí nání rírariñwini. Xwiyíá joxiyá ninearíná nene síní aríá miwariñwápi rariñagí nání xwiyíá míkípi nání njíjá imónani nání rírariñwini.” uríagía ²² Poro Ariopagasi tínjí e dání éí nirómáná re uriñinigini, “Atenisi dánjyíné, segí ɣwíá imóniñípi nimeróná awayini ayá tíni wéyo umeariñagía sijwí seaniñjini. ²³ Ayí ripí nání searariñjini. Xámi nioni ají ripimi nemeri segí ɣwíá éí nurárára unijíyo —Ayo seyíné yarijí niwiro seáyi e umearigíáyorini. Ayo pírániñí sijwí mí nómixa nuríná winíanigini. Éí urárarinijí bimi ríwamijí ripí ‘Iwjíá nene majíáo nánirini.’ eániñagí winíanigini. Ayináni ɣwíá seyíné majíá nimóniro aiwí yarijí niwiro seáyi e umearigíó nání áwají bí osearimini. ²⁴ Iwjíá xwíá ríri nírimini imixiri amipí níni arími ejíyí imixiri ejo, o ajínamí tíni xwiárimí tíni Ámináo seáyi e wimónijo enagí nání dijí re yaiwipaxí mimónini, ‘O ají naajwí ridiyowá yaníwá nání negí wé tíni mirariñwáyo ɣweaariñírini.’ dijí e yaiwipaxí wí mimónini. ²⁵ Xewaniño ámá niyoní wigí dijípi sixí umímorí sijí nimóniro ají upaxí imónipíri nání wimixiri amipí níni ámá nipíri nánirani, yínipíri nánirani, wimixiyiri yarijo enagí nání ripí eni yaiwipaxí mimónini, ‘O amipí wí nání díwí ikeamónarijagí nání negí wé tíni aríra wipaxorini.’ Dijí api eni yaiwipaxí wí mimónini. ²⁶ Iwjíá o xewaniño re niyaiwiri, ‘Ámá gwí arí arí e e ɣweapíráriñi. Gwí arí arí xiáíwa xiripíríñá íná íná imóninírárini.’ niyaiwiri anijíni neyíroárimáná ámá ná woní imixiñípimi dání ámá gwí wirí wirí níni nimóga biñwárini. ²⁷ Ámá gwí arí arí níni xewaniño nání píá néra

nuro ámiríniyí neróná sijwí winimeapírá náni xío ejí apí e ejírini. E nerí aí o nene xixegíni ḥweajwá gene gene tíjí e dání ná jíami míneaimónini. ²⁸ Ayí ripí náni seararijíni. Segí sorixowa aí re rigíápi, ‘Nene ení Ijwíá neaemeajenerini.’ rigíápi tíni xixeni nene ejí eániyí oyáyo dání imónirane ḥwearane ají emerane yarijwini. ²⁹ Nene Ijwíá o neaemeajene imónijagwi náni dijí re miyaiwipa oyaneyi, ‘Nepa Ijwíá imónijo imónijípi, ayí ámaéne dijí nimorane wé tíni xopaikigí imónijí ḥwíá síjáyo dání imixarijwápirani, síjá goríyo dání imixarijwápirani, síjá siripáyo dání imixarijwápirani, sa apíniyí ríá imónini?’ miyaiwipa oyaneyi. ³⁰ Ayináni Ijwíá o —O Gorixorini. O ámá xámí o náni majíá nero wigí jwíápi níméra bigíápi náni peá nimori kikiíá niwia nibiri aiwi agwi ámá ami gimi ḥweagíá niyoní re neararini, ‘Segí íwí yarigíápi náni ríwímini nimamoro sanijí nimóniro ḥweápoyi.’ neararini. ³¹ Ayí ripí náni e neararini. O síá wiýimi ámá xwíá ríri nírímini ḥweajwáyo xwiyáá pírániyí nineamearírná woni woni negí yarijwápi náni yarijí imímí neainíá náni rixa ráriñírini. Nene xwiyáá neameariníó ení rixa rípeáriñírini. Nene ‘Rípeárijo, ayí oríani?’ yaiwianíwá náni o péo ámi sijí nerí owiápíñimeaniri ejí sixí weámixáná wiápíñimeanírini.” Poro e uráná re ejinigini. ³² Ámá e awí eáningíáyí Poro xwiyáá “Xwáripáyo dání wiápíñimeanírini.” ríagi aríá niwiróná wí riperirí wigíawixini. Wí “Xwiyáá joxí neararijípi ríwéná ámí bi tíni aríá sianíwárini.” urigíawixini. ³³ E uráná Poro réwapínarigíe dání píni niwiárimí úagi aí ³⁴ ámá wí —Oxí wo xegí yoí Daionisia soyí rinijorini. O Ariopagasi dání réwapínarigíáyí worini. Apixí wí xegí yoí Damarisíyí rinijírini. Ámá ámí wí ení nawínirini. Ayí omí nikumixiníro númi nuro Jisasomi dijí wíkwírogíawixini.

Poro Koriníyo niñwearíná ejípi nánirini.

18 ¹Poro e nemí Atenisi píni niwiárimí aijí yoí Koriní rinijípimi náni nuri e ²nirémómáná ámá Judayí wo —Xegí yoí Akwiraoyí rinijorini. Xináí Podasi piropenisíyo dání xiriñorini. Xiepí xegí yoí Pirisiraírini. Romiyí mixí ináyí Kirodiaso Judayí aijí apimi ḥweagíá niyoní sekaxí re uriñí ejagi náni “Romí aijí ripimi dání píni nineawiárimí úrixini.” uriñí ejagi náni ayaú Itari piropenisíyo píni niwiárimí Koriní náni sijí bigííyaúrini. Ayaúmi Poro niwímeari ³nigwí omijí o yarijípi ayaú ení yarigíí ejagi náni ayaú tíni nawíni niñwearo seníá aijí pákipíríá náni imimixímí nero niñwearóná ⁴Poro Sabaríá aijí ayo Judayíyá rotú aijíyo náni nuri aijí tíni Gírikíyí tíni ení re owipimóniri, “Xwiyáá Gorixoyápimi dání Jisaso náni neararijípi neparini.” owipimóniri aijí tíni nawíni rotú aijíyo dání xwiyáá ximixímí niníro rinayigíawixini.

⁵E néra nuríná Sairaso tíni Timotio tíni Masedonia piropenisíyo dání nibiri Poromí wímeááná o xegí nigwí omijí yarijípi píni niwiárimáná Sabaríáyoní

maríái, síá ayí ayo Judayí tíjí e náni nuayiri pírániyí uréwapiyiminiri neríná woákíkí re wiayijinigini, “Ámá yeáyí neayimíxemeanía náni aríowayá xwíá piáxíyo dání iwiaroníoyí rariñwáo, ayí Jisasorini.”⁶ E urayaríná ayí rixa xixewíamí nuriro ikayíwí uráná Poro xegí iyá nipíriri sikí xénijípí pírí wiaíkímí yáriñinigini. Pírí wiaíkímí niyáriri re uriñinigini, “Seyné anínánayí sewaniñjíyíne ráí meáriníáyo dání anínipírári. Seyné aríá miniariñagá náni nioni wí nixímeapaxímani. Agwí nioni seyíné píni niseawiárimí rixa émáyo wáí uriminiri riwoni waríñini.” uráriñinigini.⁷ E nurárimo píni niwiárimi nuri anjí ámá woyá —O xegí yoí Titiasi Jasitasoyi riñinorini. Gorixo náni wáyí niwirí náni yayí umeariñí worini. Xegí anjí Judayíyá rotú anjíyo dání oriwámi dání miriníorini. Oyá aniwámi náni nuri e dání xwiyíá uraríná re ejinigini.⁸ Judayí wo —Xegí yoí Kirisipasorini. Judayíyá rotú anjíyo awí eánarigíáyo seáyí e umejweanajorini. O tíni ámá o xegí aniwámi wearigíáyí tíni Poro urariñípí aríá niwiyo Jisasomi dijí niwikwíroro émáyí Korini ñweagíáyí obaxí ení aríá niwiyo dijí wiikwíroro wayí mearo yaríná⁹ síá wiýimi Ámináo re ejinigini. Poromí oriñá nupári. re uriñinigini, “Joxí wáyí misinipa oeni. Xwiyíá nioni náni joxí nura waríñípí píni miwiári sini anijí nura úírixini.¹⁰ Ayí ripí náni rirariñini. Nioni joxí dijí rikikayonjagi náni ámá mixí sííápími dání wí ríniñí sininíámani. Ámá anjí ripími nioni dijí ninikwíripírá náni nigí imónihýí obaxí enagí náni rirariñini.” uráfigi náni¹¹ o anjí apimi niýweari Gorixo náni nuréwapiya waríná emá 18 múroñinigini.

¹² Judayí Koriniyo ñweagíáyí, Romiyí wo xegí yoí Gario pírimiáo nimóniri Gírikiyí piropenisí e mejweanáná, Judayí dijí axípi tímíni nimóniro niwiápíñimearo Poromí xwiyíá oumeáraneyiníro wáí pírimiá Gario xwirixí umeariñe náni nièmeámi nuro¹³ Poromí nuxekwímoró re urigáwixini, “Ámá ro ámá Gorixomí yayí numeróná ñwí ikaxí ríniñípími niwiákiro xegí bi nero éfríxiníri dijí xeýwímini ukinímixariñorini.” uráfigá aí¹⁴ Poro rixa mañí exoámíñiri yaríná pírimiá Gario Judayí ayo re uriñinigini, “Poro íwí éí siýwíriyí, rikikiríó éí siýwíriyí, nioni re yaiwiminiri éárini, ‘Ámá rowa uxekwímoarigíápi aríá niwiríná, ayí ananirini.’ yaiwiminiri éárini.¹⁵ Soyíné uxekwímoarigíápi, ayí xwiyíá tíni yoí tíni segí ñwí ikaxí eániñípími dání ríniñípí náni o tíni mixí rinariñagá náni segípi xwiyíá nimixíro eyíropoyi. Nioni ‘Xwiyíá api oseaeyíroimini,’ minímónarini.” nuriri¹⁶ xwirixí umeariñe dání mixídámí wiowáraparíná ámá wí re egíawixini.¹⁷ Judayí wigí rotú anjíyo awí eánarigíáyo seáyí e umejweanajomi —O xegí yoí Sotenisorini. Omi íá nixeró pírimiá Gario xwirixí umeariñe midániñe iwaní mépearinjagá aí o dijí sipí wí miwí kikiáfí ejinigini.

Poro ámi Siria piropenisíyo náni nuri Adiokíyo rémojí nánirini.

¹⁸ Poro sini síá ayá wí e niýweanisáná ámá e dání Jisasomi dijí niwikwíroro náni xexirímeá imónigíáyo yayí niwiárimo Siria piropenisíyo

náni úimiginiri sipixí womí nipixemoániri Pirisiraí tíni Akwirao tíni eni nawíni nipixemoániri o tíni nuro Poro Gorixomí dijí niwikwírorí náni ɣywíá ɣweajípi náni aŋí xegí yoí Segiria riniŋípimi dání diá niróniri¹⁹ rixa aŋí Epesasi riniŋípimi nirémoro Poro ayaúmi aŋí apimi niwárimi Judayíá rotú aŋí e mirinijiwámi náni nuri nipáwiri ayí tíni xwiýá niriniro²⁰ ayí “Joxi sini bi tíni niŋweámoxi úírixini.” neaimónarini.” uríagáa aiwi o “Ananirini.” miwimóní²¹ yayí niwiárimi nuríná re urijinigini, “Gorixo niwimónirínayí, nioni anani ámi re seaíménapimíárini.” nurárimi nuri sipixíyo nipixemoániri Epesasi píni niwiárimi nuri nuri²² sipixo rixa aŋí Sisaria riniŋípimi iwiékínièmeáná Poro nayoámínièmeámi Jerusaremí náni nlyíri Jisasoyá siyikí imónigíáyo yayí niwiára nimúroairí aŋí yoí Adiokiyo nirémori²³ e síá wí niŋweajisáná píni niwiárimi nuri xwiýá yoí Garesia riniri Piriglia riniri eje — Ayí xío xámi wáí urimejerini. E nipuríná ámá Jisasomi dijí wikwíroarigíáyo xwiýá ámi bi tíni nuri eŋí sixí niweámixára muroŋinigini.

Aporoso Epesasiyo tíni Koriniyo tíni dání uréwapiyiŋí nánirini.

24-25 Judayí wo —Xegí yoí Aporosorini. Aŋí yoí Arekisadiria dání xiriŋí worini. Xwiýá niriríná nejwiperí émí saímí rariŋorini. Bikwí Gorixoyáyo niriniri eániŋípi nípini aumaúmí iniŋorini. Óí Ámináomi xídpaxíyi náni pírániŋí uréwapiyiŋí eŋagi náni ámáyo Jisaso náni uríri pírániŋí uréwapiyiři neríná símí nixeadípéniri uréwapiyaríorini. E neri aí wayí Jono umeaiagípi nánini nijá imóniŋorini. O Epesasiyo nirémori²⁶ Judayíá rotú aŋíyo iwamíó nipáwiri ayá igigí mé xwiýá Gorixo náni urariŋagi aí Pirisiraí tíni Akwirao tíni o apini náni rariŋagi aríá niwiríná omi niwirímeámi nuri óí Gorixomí xídpaxíyi náni bi, o sini majíá eŋípi náni áwanjí nuri ámi bi tíni pírániŋí uréwapiyiŋísixini.

27 Aporoso “Nioni Girikiý piropenisíyo náni úimiginí.” wimónáná ámá Epesasi dání Jisasomi dijí niwikwíroro náni xexirímeá imónigíáyí omi dijí sixí numímowáriro payí bi nearo Girikiý piropenisíyo ɣweagíá Jisasomi dijí wikwíroarigíáyí náni ríwamíŋí re eagíawixini, “Ámá ro seaímeána yayí tíni nipemeámi úírixini.” Ríwamíŋí e nearo wiowáráná o nuri e nirémómáná ámá Gorixo wáí wianariŋagi náni Jisasomi dijí wikwíroarigíáyo xegí nuréwapiyiřiŋípimi dání arírá niwiríná arírá bi onímiápi miwiŋinigini. 28 Ayí ripi nánirini. O ámá obaxí siŋwí anigé dání Judayí xeŋwí nimoro rarigíáyí tíni ximiximí niniro niriniróná o Bikwí Gorixoyáyo dání miŋí nirori “Ámá yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwiýá piaxíyo dání iwiaronífoyí rariŋwáo, ayí Jisasorini.” nuriríná xwiýá mímúropaxí imóniŋípi nuriři xórórí bi onímiápi miwiŋinigini.

Poro ámi Epesasiyo nirémori e dání eŋí nánirini.

19 ¹Poro, Aporoso sini aŋí yoí Koriniyi riniŋípimi ɣweajáná, o díwíni eŋími áwiními nipumáná ámi aŋí yoí Epesasiyo nirémori

Jisasomi xídarigíá wíyo niwímearei ² yarijí re wiñinigini, “Soyíné Jisasomi dijí wíkwíráóná kwíyí Gorixoyápi seaímeajoyínérani?” uríagi awa re urigíawixini, “Xwiyíá re riniñípi, ‘Gorixoyá kwíyí bi ñweani.’ riniñípi aí rinariñagía sini aríá bi miwíjwáonerini.” uríagá ³ o re uríjinigini, “Wayí nimearóná pí wayí meagíoyínérini?” uríagi awa “Wayí Jono umeaiagípi axípi meanjwáonerini.” uríagá ⁴ o re uríjinigini, “Wayí Jono umeaiagípi, ayí ámá re oyaiwípoyiniri umeaiagípirini, ‘Ámá ayí wigí fwí yarigíápi ríwímini mamóíáyíríani?’ oyaiwípoyiniri umeaiagípirini. O ámáyo wayí api numeairíná re uragírini, ‘Ámá nioniyá ríwíyo biníomi dijí wíkwíróírixini.’ O e urago, ayí Jisaso nání uragírini.” uríagi ⁵ awa Poro e uríipi aríá niwiro wayí ámá Áminá Jisasomi dijí niwíkwíroríná meaarigíápi meagíawixini. ⁶ Wayí api meááná Poro wé seáyi e wíkwíráóná re ejinigini. Kwíyí Gorixoyápi ámá awami waíniñinigini. Kwíyípi waínáná awa xwiyíá mílkí api apimi dání anani riro wíá rókiamoarigíániñí riro egíawixini. ⁷ Ámá e egíáwa nowani wé wúkaú síkwí waú awarini.

⁸ Poro aŋí apimi niŋweari Judayíyá rotú aŋíyo nipáwiri ayá bi mé xwiyíá nura nuri ámá ayí re owipimóniri, “Ayí ámá Gorixo xío xegí xwioxíyo míméamí nerí umejweaníápi nání ámá ro nearariñípi, ayí nepariní.” owipimóniri nurejwípéra nuri ñweajáná emá waú wo rixa nímúrómáná ejáná ⁹ Judayí wí dijí wakísí niniro Poro rariñípi píri niwiaíkro ámá obaxí epíroyí egíá siŋwí anigíe dání óí Gorixo tíŋí e nání iníñíyi nání Jisasomi xídarigíáyi nání ikayíwí raríná o ayo píni niwiárimí nuri ámá Jisasomi dijí niwíkwíroro nání wiepisariñí wíniñí imónigíáyo niwirimeámi xío tíni nawíni nuro síá ayí ayo aŋí xwiyíá réwapínarigíá Tiranasoyáiwámi dání nurejwípéra uŋjinigini. ¹⁰ O e yariñagi nání ámá Judayírani, Girikiyírani, Esia piropenisíyo ñweagíáyí níni Poroyá maŋíyo dání xwiyíá Ámináo nánípi aríá wiäríná xwiogwí waú múronjinigini.

Sipaomi xewaxowa imíó mixí oumáinowáraneyiniro egíá nánirini.

¹¹ Poro Gorixoyá dijí tíni emimí xegí bi ámá siŋwí miwínarigíá imóniñípi yariñagi nání ¹² iríkwíráni, roarixíráni, o kwírinariñípi ámá nurápími nuro ámá simixí yarigíáyí tíŋí e nání nimeámi úáná simixí ayí píni wiáríri ámá imíó dijí xixéroariñíyí tíŋí e nání nimeámi úáná imíó píni niwiárimí urí yagírini. ¹³ Judayí aŋí wí e wí e nemero “Imíó mixí umáinipaxonerini.” rinariñíyí wí re yagíárini. “Imíó ámá romí xixéroariñíyí mixí umáinowáraneyi.” niyaiwiro iwamíó yoí Jisasoyáyo dání mixí umáinowáraniro neróná imíóyo re nura wagíárini, “Nioni yoí Poro wáí neararijo, Jisasoyí riniñomí dání rírariñagi nání ámá xixéroariñí romí píni niwiárimí ui.” nura nuro nemeríná ¹⁴ Judayíyá apaxípániñí imóniñí xwé wo —Xegí yoí Sipaoyí riniñorini. Omí xewaxowa wé wíúmi dání waú imónigíáwa eni axípi e yaniro yaríná

15 imíó awa urarigó re uríñinigini, “Nioni anani Jisasomi mí ómixiri Poro náni njíjá imóniri ejagi aiwí soyíné goyínérini?” uráná re ejínigini. 16 Ámá imíó dijí xixéroarijo nimawiri nixeamomeri awami xopirári wiáná ríñijí xaíwí winíágía ají iwámi dání éí nuróná aikí uríráwa ugíawixini. 17 Ají iwámi dání éí nuróná aikí uríráwa úíáyí náni ámá Judayírani, Gírikiyírani, Epesasi ḥweagíáyí níni aríá niwiáriro náni wáyí nikáriniro Áminá Jisasoyá yoí niriróná seáyi e numero 18 Jisasomi dijí wíkírófáyí obaxí wí nibayiro wigí yarigíápi waropári wíro wíá urókiamóniro niyayiro 19 wigíyí obaxí wí ayáí xixegíni yarigíáyí wigí ikayíwí sijwí winaxídwaniginiři bíkwíyo ḥwírárinijíyí nimeámi nibiro ámá nínyá sijwíyo dání ríá nikaeaárímáná nigwí bikwí ríá ikeáráripi bí neróná tarigíápi íá niroróná níni K50,000 imóniminiri éagi winigíawixini. 20 Api nipini nimóga waríná xwiyíá Ámináo nánipi surímá mimóní wí e wí e sini xwé niriga emeariňagi náni ámá ámi ayá wí kumixinayigíawixini.

Epesasi ḥweagíáyí simimiákwí nero egíá nánirini.

21 Api rixa nimónimáná ejáná Poro Gorixoyá kwíyípími dání re yaiwinjinigini, “Nioni nuri Masedonia piropenisíyo áwinimi uri Gírikiyí ajíyo áwinimi uri niyárimoni Jerusaremi náni úimigini.” E niyaiwiríná re riñinigini, “Nioni rixa Jerusaremiyo náni nuri nirémorfnáyí e dání wí e náni xámí mupaxí nimóniri nuri ají Romiyí riniňípími sijwí winíimigini.” niriri 22 ámá xíomí seáyi wiiarigíwaúmi —Egí yoí Timotiomí tñí Erasitasomi tñí awaúmi Masedonia piropenisíyo náni nurowáriri aí o sini ámi bi tñí Esia piropenisíyo ḥweajáná 23 ámá wí niwiápínamearo óí Gorixomi xídarigíáyi náni mixí nírinowieániríná simimiákwí onimiápi megíawixini. 24 E egína ámá wo —Xegí yoí Demitiriasorini. O xegí nigwí omijí neríná amipí sijá sirípá tñí imixarigíápi yariňíyí worini. Esia piropenisíyo ḥweáyí wigí ḥwíá xwépi —Api xegí yoí Atemisiyi riniňípíri. Api wigí ají ridiyowá yarigíwámi éí uráráriňípíniři imónijípi sirípá tñí wigí ḥwíá onimiá bia anani nimeámi nuro wigí ají xixegíniyo tipíria náni imixarigíáyí worini. Ámá omijí xío yariňípa axípi neróná nigwí onimiá meaarigíámani. 25 O ámá omijí xío yariňípa axípi yarigíawami tñí ámá omijí xegí bí onimiápi yarigíawami tñí awí neaáriri re uríñinigini, “Gí ámáoyíné, soyíné njíjárini. Omijí none yariňwá ripí nánini nigwí wí mineamúroarinini. 26 Ámá Poroyí riniňo negí ají Epesasiyoní maríái, negí Esia piropenisíyo nimini eni yariňípími soyíné sijwí wíniro aríá wíro yarigíári. O ámá wigí ḥwíá íá xirarigíá imónijípi ríwí oumópoyiniri neríná re urarijorini, ‘Ḥwíá ámá wé tñí imixarigíápi nepaxiňí mimónini. Mimóní ḥwíári. ’ E urariňagi náni ámá obaxí aríá niwiro ḥwíá nene imixariňwápi rixa ríwí umogíári. 27 None o rariňípi xe oriniri sijwí niwiníranénayí,

nigwí omijí none nerane nigwí mineamúroarijípi peayí wianipaxí imóniníápini maríái, ripi ení imóniníárini. Añí ridiyowá yarijwáiwá, negí ñywá Atemisíyi riniójípi nání mirinijiwá nání ení peayí niwianiro ‘Sípírini.’ ripaxí imóniri ñywá apíxí imóninjí í, ámá Esia piropenisí tíyo ñweagíá níní tñi xwíá nimini ñweagíáyí tñi yayí umearigíí ení surímá nimóniri xwíá iweri eníárini.” uríagi²⁸ awa aríá niwiróná wikí bi ayikwí miwóníagi ejí tñi ríaiwá re nira ugíawixini, “Epesasi ñweajwaéneyá ñywá Atemisípi, ayí seáyi e imóninjípiríni.” nira nuro²⁹ añí nípimini ríaiwá rirowiámí nigá nuríná ámá níní re egíawixini. Wáí ámá awí eánarigíe nání nawíni xwamiání néra mírfí nuro ámá Masedonia piropenisíyo dájí Poro tñi emearigííwaú —Egí yoí rowaúmi Gaiasoyí riniójomi tñi Arisítakasoyí riniójomi tñirini. —Awaúmi íá nixero níropémi úáná³⁰ Poro ámá wikí tñi awí eánarigíe piyíá xwiyíá bi ouriminiri yaríná ámá Jisasomí xídarigíáyí xe ouníri sijwí miwínaríná³¹ gapimaní Esia piropenisí ayo umejweagíá wa —Awa Poro tñi nikumixiniro emearigíáwarini. Awa xwiyíá Poro nání nurowáiróná re urayigíawixini, “Aríkí ámá awí eánigíe nání mupani.” uraríná³² ámá awí eánigíe dání xwamiání nero wa wigí bi nání riro wa wigí bi nání riro neróná arikikí niniro nání ámá nápi aríá kwíkwíkwí nero “Ayí ripi nání awí eáníwaéneríani?” miyaiwipa nero³³ wa Judayí wigí wo Arekísadaoyí riniijo xwiyíá ririmí oneaiiniri wáráná ámá e epíroyí egíáyí wí “Ayí o nání awí eáníwaéneríani?” yaiwiaríná o re oyaiwípoyiniri, “Judayí ríá apí neameárigíámani.” oyaiwípoyiniri xwiyíá ouriminiri nání wé ówanjí uyiminiri éfyí re egíawixini.³⁴ Awa o Judayí wo enagí sijwí mí niwómixiro nání nawíni axíná nirayiro ayá wí ríaiwá re nura ugíawixini, “Epesasi ñweajwaéneyá ñywá Atemisípi, ayí seáyi e imónini.” Anípjí miní e nira nuro nira nuro³⁵ gapimanowayá payí weaiarijo nibíri ámá epíroyí egíáyo píri wiaíkímí niyárimáná re uríjiniginí, “Episasi ñweagíoyíne, ámá wo sini majíá re rimónini, ‘Episasi ñweagíáyí añí ridiyowá yarigííwá wigí ñywá xwé Atemisíyi riniójípi nání mirinijiwá tñi ñywá apí ajiñamí dání piérónapijípi tñi mejweagíáyíri. Ámá wo sini majíá e rimónini? Oweoi,³⁶ Nioni searíá apí ámá wo ‘Ayí nepamani.’ ripaxí mimóninjagi nání soyíné niyopiyára oseauni. Úrapí mikárinipa époyí.³⁷ Ayí ripi nání seararinjini. Ámá soyíné íá nixemi bíá rowaú negí añí ridiyowá yarijwáiwámi dání amipí bi íwí mimeapa eri negí ñywá imóninjí nání ikayíwí aí bi miripa eri éíswaúrini.³⁸ Xwirixí nání mimónipa nerí gapimanowa xwirixí aríá wianiro nání miýweapa rejoi? Ayináni Demitiriaso tñi omijí axípi yarigíáwa o tñi nawíni kumixinigíáwa tñi ámá womí xwiyíá oumearaniro nerónayí, xwiyíá umeararigíe nání rixa nuro e dání xixe oxekwímonípoyí.³⁹ Soyíné xwiyíá sini wí tígíáyíné ejánayí, xwiyíá nání síá awí eánarijwáiná dání rírixini.⁴⁰ Ayí ripi nání seararinjini. Agwi none éwapíñiwá ripi mfkí mayí enagí nání

gapimanowa 'Píyo dáni awí neániro rirowiámí niniro simimiákwí éoi?' nearáná 'Xwiyáá ananí uripaxí imónaníwini.' riseaimónarini? Oweoí, rixa gapimanowa xwiyáá neamearipaxí imónaníwini.'⁴¹ Gapimanowayá payí weaiarijo e nurfísáná ámá e awí eánigíáyo xixegíni urowárapinjinigini.

**Poro ámi Masedonia Piropenisíyo emeri
Girikiyí ajiyo emeri ejí nánirini.**

20 ¹Ámá xwiyáá rirowiámí niniro simimiákwí yarigíá píni niwiáriro kikiáá yaríná Poro ámá Jisasomi xídarigíáyo xío tíjí e nání "Eini." nuriri rixa báná ejí rirémixí niwiri yayí niwiárimí Masedonia piropenisíyo nání úimiginiri e dáni píni niwiárimí ²nuri piropenisí apími áwinimi nipuríná ámá e ɻweagíá Jisasomi dijí wíkwírogíáyo ejí rirémixí ayá wí niwiéra nípuri Girikiyí ajiyo nirémori ³e ɻweajáná emá waú wo rixa nimúrómáná ejáná rixa Siria piropenisíyo nání úimiginiri sipixí womi pixemoánimíni eíyí Judayí wí o nání mekaxí rinarijagía nání ámi dijí re yaiwíjinigini, "Ámi Masedonia piropenisíyo nioní bínáimaní oumíni." niyaiwiri imani nuri ⁴ámá rowa eni o tñí nawíni ugíawixini. Wo Beria dájí Pirosomí xewaxo Sopataorini. Ámi waú Tesaronika dájí Arisitakaso tñí Sekadaso tñí awaúrini. Ámi wo Debi dájí Gaiasorini. Ámi wo Timotiorini. Ámi waú Esia piropenisíyo dájí Tikikaso tñí Tiropimaso tñí awaúrini. ⁵Awa nioni tñí Poromi tñí xámí niyeamearo Tírowasi dáni yawawi nání wenijí nero ɻweajáná ⁶Judayí Gorixo mûronjíyi nání dijí mopíri nání síá bisíkeríá yisí mayí nimixiro narigíáyí rixa pwéáná yawawi Piripai e dáni píni niwiárimí nurai sipixí womi nípixemoánírai niŋwearai síá rixa wé wú yeamúróáná awamí Tírowasíyo niwímearai e ɻweajáná síá wé wíúmi dájí waú neamúroñinigini.

Yutikaso piyomí Poro siŋí imixinjí nánirini.

⁷Sadéyo nene aiwá nirane rosapá imixirane yani nání awí neániranéná Poro ámá e dájí awí eáníáyo xwiyáá nuriríná "Wíráiná rixa aji úimiginí." niyaiwiri nání xwiyáá anijí miní xwiá nímiri nira nuri rixa áriwegí imónáná ⁸aji awawá seáyi e ikwíronijí nene awí neánimáná xwiyáá aríá wiarijwáwámi ramixí obaxí mixároáriniŋagi aí ⁹íwí sikiŋí wo —O xegí yoí Yutikasorini. O pípíwíyo niŋweámáná Poro anijí miní xwiyáá xwiá nímiri nura waríná aríá niwiri sá niňasí niyayíisáná rixa sá dijí mamó niweáriri re ejinigini. Pákíkí wíxaú wá ikwíronijí seáyi e ejowámi dáni pírimioaŋinigini. Pírimioááná ámá niwepníro nimearíná xwiámi piyí weŋagi meáagía aiwi ¹⁰Poro niwepníri íwí sikiŋomi seáyi e nupíkákwínirí nímíkwíyínimáná re urijinigini, "Seyíne dijí sipí miseaipani. Ámi siŋí eniŋoi." nurimi ¹¹ámi nipeyiri ayí tñí nawíni aiwá níkwiriri ninimáná ayí tñí xwiyáá niriga núňasáná rixa wíá noga warinjí

tíni Poro píni niwiárimi úagi ¹² ayí íwí sikiŋí o ámi siŋí éagi nimeámi wigí anjí e náni nuro diŋí wíá bi onímiápi miwóninjinigini.

Poro Tírowasiyo píni niwiárimi Mairitasiyo náni uŋí nánirini.

¹³ Poro “Awa anjí Asosiyi riniŋípimi náni sípixíyo waríná nioní xwíáyo úimiginí.” niyaiwiri none sípixí womi nipixemoánirane Asosiyo náni nurane xío náni wenijíneri ḥweaníwá náni óí neaimoíí ejagí náni none omi xámí numearane sípixomi nipixemoánirane Asosi náni nurane nirémorane ḥweajáná ¹⁴ Poro rixa xwíáyo nibíri anjí apimi neáimeána o tíni nerimeánimí sípixíyo nurane anjí Mitirini riniŋípimi nirémorane ¹⁵⁻¹⁶ e dání píni niwiárimi nurane sípixomi sá wejwáone piriŋwí Kaiosiyi riniŋípimi oriwámi dání nímúrorane ámi sá wejwáone piriŋwí Semosiyi riniŋípimi nirémorane Poro nioní Esia piopenisíyo nirémori niŋwearíná síá ayá wí nímúroniginí re yaiwiáriŋinigini, “None anjní nuranénayí, síá Judayeneyá Pedikosiyi riniŋíyi síní mipwéími ejáná Jerusaremi rémoaníwáríani? Ayináni Epesasi müróimiginí.” yaiwiáriŋí ejagí náni none Epesasi miwiékínameá nímúrorane ámi sípixomi sá wejwáone anjí Mairitasiyi riniŋípimi rémoŋwanigini.

Poro Jisasoyá siyikí imónigíá Epesasi ḥweáyo wipenjweagíawami urinjí nánirini.

¹⁷ Poro Mairitasiyo nirémómáná e dání ámá Jisasoya siyikí imónigíá Epesasiyo ḥweagíáyo wipenjweagíáwa náni re urowáriŋinigini, “Awa obípoyi.” nurowáriri ¹⁸ awa rixa o títíjí e náni bána re urinjinigini, “Síá nioní segí Esia piopenisí týo iwamíó rémoŋáyimi dání píni niseawiárimi uŋáyi náni seyíné tíni nawíni niŋwearíná pí pí ejápi náni soyíné niŋjárini. ¹⁹ Seyíné tíni niŋwearíná Ámináoyá xináinínjí nimóniri o náni wáí niwurimeiri nisearirína seáyi e mimónipa neri ínimi niseaimóniri ejárini. Seyíné náni diŋí sípí niariŋagi náni waíní waíná ḥwí niseaeaayíri ejárini. Judayí nioní náni mekaxí nírinariŋagía náni xeaniŋí obaxí nímeanjí aiwi ²⁰ nioní wé íá mímixeání xwíyíá seyíné ariá niwiro nixídíróná naŋí seaimixipaxípi wí yumíí miseaí neri ámá obaxí siŋwí anigé dániraní, anjí xixegíyo ínimi dániraní, nisearéwapiyiri ejárini. ²¹ E neríná Judayínérani, Girikiyínérani, ayá nisearemori re searayiŋárini, ‘Segí íwí yarigíápi ríwímini nínamoro Gorixo tíámini nikinimónirína negí Áminá Jisasi Kiraisomí diŋí wikwírópoi.’ searayiŋárini.

²² Aríá nípoyi. Agwí kwíyí Gorixoyápi o Jerusaremi náni úwiniginíri níkikayonjagi náni anjí apimi rémoáná pí pí nímeaníápi nioní majíá aiwi, sa e náni warinjini. ²³ E rémoáná pí pí nímeaníápi nioní majíá ejagí aiwi anjí apí apimi mûroaríná Gorixoyá kwíyípi ayá re niremoariŋírini, ‘E rémoáná gwí riyyiro xeaniŋí seaikáriro epíriáriŋí.’ ²⁴ Ayá e niremoariŋagi aiwi, nioní diŋí miŋwiráriniŋini. Ayináni miŋí yíwí nírimi e náni ananí

warijini. Siňí umía náni ‘Ayí seáyi e imóninjípiríani?’ miyaiwí, pí bí nikáripírá aí gí xámí néra bijápa sini axípi néra nuri ripiní nerínayí, ‘Ayí seáyi e imóninjípiríani?’ nimónarini. Áminá Jisaso re niyaiwiri sekaxí niriňípi, ‘O Gorixo ámáyo wá wianijí enagí náni xwiýá yayí winipaxípi wáí nirimeíwinigini.’ niyaiwiri sekaxí niriňípi yoparípi nipiní wáí nurárimeríná ‘Ayí seáyi e imóninjípiríani?’ nimónarini.

²⁵ Aríá nípoyi. Nioni seyíné tíjími nemeri xwiýá ámá Gorixomi dijí wíkwíroarigíáyo xegí xwioxíyo mimeámi nerí umejweaníápi náni wáí searimearijáyíné, niyínéni ámi gí símímañ bi siňwí nanipfríá menjípi náni nioní njírári. ²⁶⁻²⁷ Ayinání ayá re searemoarijini, ‘Enjína dání Gorixo “Re éimigini.” yaiwáriňípi náni nioní áwańí niseariríná wé fá mimixeání nipiní xixeni seararijá enagí náni ámá niyiyá wo anínáná “Poro riá nimeárijoi.” ripaxí imóninjá menini.’ seararijini. ²⁸ Ámá Jisasoyá imónigíá sewaniňoyíné umejweagíápimi ríkikírío wiarigíoyíné imóniprírixiniri wáyí seainíwinigini. Ámá Gorixoyá siyíkí imónigíá niyoní —Ayí náni yoxápámi dání nupeiríná xewaniňo gwíniňí roayíroáriňyírini. Ayo niyoní numejwearíná Gorixoyá kwíyípi sipisípí awí mearoarigíápa axípi awí umearóírixiniri seaimixáriňoyíné xixeni pírániňí umejweářixiní. ²⁹ Ayí ripí náni seararijini. Nioni rixa píni niseawíárimí úáná ámá síwí sayí sipisípí roarigíápániňí nimónimí seyíné tíáminí nibiro ámá soyíné umejweagíáyo xe nańí oépoyiniri siňwí miwiní xwírá seaikixeayipírári. ³⁰ Ayí ripí náni eni seararijini. Segíyí wa eni niwiápínamearo re niyaiwiro yapí wíwapiyipírixini, ‘Jisasomí xídarigíáyí wigí wíniyo píni niwiárimí nioníni onixídípoyi.’ niyaiwiro yapí wíwapiyipírixini. ³¹ Ayinání nioni seyíné tíni niywearí xwiogwí waú wo niémuroaríná woxini woxini náni dijí sipí niseairí ńwí tíni enjí ríremixí searijápi bi píni miwiári anijí miní yayinjápi náni ríwíminí mimamó siňwí tíni anijí miní éřixiní. ³² Agwí nioni Gorixo seameníá náni xegí wéyo seawári. soyíné xwiýá o ámá niyoní wá niwianiri enjípi náni dijí wíkwíropíri seawári. yarijini. Xwiýá apí ananí síkíkí seaomixíri amípí nańí Gorixo ámá nioni gí imóninjíyo wíimiginíri imóninjípi meapaxíyíné seaimixíri epaxí imóniní. ³³ Nioni seyíné tíni niywearíná segí woyá síňá goríráni, síňá siripárani, rapirapíráni, wí siňwí fwí miwiniňárini. ³⁴ Nioni seyíné tíni niywearíná enjápi sewaniňoyíné njírári. Amípí wí misearápí ‘Pí yíniri pí niri emíni?’ niyaiwiri neríná wé gí rúmi dání nigwí omijí nerí nigwí nimeari bí neríná nioni gí bí erí ámá nioni tíni ńweaarigíáyo eni bí wiiri enjári. ³⁵ Amípí níni nioni enjápi neríná rixa re seaíwapiyinjárini. Ámá sipíyí seáyi nerí minipaxí imóninjíyo arírá wířixiní. Xwiýá Áminá Jisaso rijí ripí, ‘Yayí miní wiarijio winarijípi yayí urápariňo winarijípimi seáyi e imóniní.’ xwiýá apí eni ríwíminí mimamó dijí móřixiní.” urijinigini.

³⁶ Poro xwiýá apí nipiní nurárimí xómínjí niyikwiri awa tíni Gorixomí xwiýá rírimí niwiro ³⁷⁻³⁸ awa xwiýá Poro “Gí símímañ

ámí bi sijwí nanipírámani.” uríí ejagi náni dijí sipí niwiri jwí nearo omí nimakíkiyayiro kíyí nimiaúnayiro xíomí nímeáa nuro sipixí tíjí e wárigiawixini.

Poro ámi sipixíyo nipixemoániri ují nánirini.

21 ¹E nemone awamí píni niwiárimi ámi sipixíyo nuranéná niyakía mú irínií piriywí yoí Kosiyí riniijípimi nirémorane sá wejwáone nurane piriywí Rosiyí riniijípimi nirémorane e dání nurane ají yoí Patarai riniijípimi niwiékñimearane ²e nayoarane sipixí ámi wo Pinisia piropenisíyo nání uminíri yarijagí niwinirane omí nipixemoánirane niywéamáná nímeámi nurane nurane ³piriywí yoí Saipirasiyí riniijípi wé onamiyúmini ejáná nímúrorane nurane nurane xwiyáá re rinárijí ejagi náni, “Ají yoí Taiayí riniijípimi sipixí royá sají e tíwanigini.” rinárijí ejagi náni none Siria piropenisíyo ají apimi niwiékñimeamáná ⁴e nayoarane ámá Jisasomi xídarigíáyí náni píá nemerane ayí tíni síá wé wíumi dání waú jweajáná ayí kwíyí Gorixoyáyo dání Poromi re urayigíawixini, “Joxí Jerusaremiyo náni wí nuri xwiriywí mosaxípani.” nurayiro ⁵síá none ayí tíni jweaani imónijíyí níni rixa óráná ají apimi píni niwiárimi nurane ayí tíni wigí apíxí tíni wigí niaiwí tíni nineameámi nuro rawírawá imají e dání xóminí niyikwirane Gorixomi xwiyáá rírimí niwimáná yayí ninowárimi ⁶none sipixomi pixemoánáná ayí wigí ají e náni ugíawixini.

Agabaso Poromi íkwairirí wiijípi nánirini.

⁷E nemone Taia píni niwiárimi nurane ají yoí Toremesiyí riniijípimi nirémómáná nayoarane ámá Jisasomi dijí niwíkwíroro náni negí nirixímeá imónigíáyo yayí niwirane ayí tíni síá ayí sá wejwáone ⁸⁻⁹wíápi tíni e dání píni niwiárimi nurane ají Sisariayí riniijípimi nirémómáná nayoarane ají xwiyáá yayí winipaxí wáí urariní Piripoyí riniijo —O ejíná wáí wurimeiarigíawamí seáyí wíírixiníri wé wíumi dání waú rípeániyowa worini. O xegí xemiáwa —íwa Gorixo náni wíá rókiamoarigíwarini. Apiyá wípaú wípaú íwa tíjorini. ¹⁰Oyá ajíyo nipáwirane o tíni síá wí jweajáná wíá rókiamoarijí wo —Xegí yoí Agabasorini. O Judia piropenisíyo píni niwiárimi niweapiri ¹¹none nineaímeari orijá ikaxí nineariri re ejinigini. Poroyá arerixí nurápiri xegí wéyo tíni sikwíyo tíni nijáriníri re rijinigini, “Kwíyí Gorixoyápi rijípi ripirini, ‘Arerixí ríri xiawomí Judyáí Jerusaremi dání axípi re gwí nuyiro émáyo mini wípíráriní.’ Kwíyí Gorixoyápi rijípi apirini.” nearíagi ¹²none aríá e niwiranéná none tíni ámá e jweáyí tíni Poromi wauní rixiñí re urayiwanigini, “Joxí Jerusaremi náni miyipani.” urágwi aí ¹³Poro re nearijinigini, “Seyíné pí náni jwíni jwíni nearo íkíniñí sipí nipaxí nikárajiñoi? Awa nioni gwí nijáránayí, ‘Ayí ananirini.’”

niyaiwiri nánini e nání miwarijini. Áminá Jisasomi xídarijagi nání nipikíánayí, ‘Ayí ananirini.’ niyaiwiri nání ení warinjini.” nearíagi¹⁴ none omí urakipaxí mimóníagi niwinirane omí xwiýfá ámi bí murí re riniñwanigini, “Ámináo ‘Omí wímeáwínigini.’ yaiwiarijípi xe wímeáwínigini.” riniñwanigini.

**Poro Jerusaremiyo nirémori Jisasoyá siyikí imónigíáyo
umejweagíawami repiyí wiŋí nánirini.**

¹⁵E nemone síá ayí rixa neamúróáná none yúrárí nemáná rawirawá píni niwiárimí Jerusaremiyo nání niyirane ¹⁶Sisaria dání ámá none píni niwiárimí yarijwaé dánjí Jisasomi xídarijágí wa tíni niyirane awa none aŋí Nesonoyá —O Saipirasi píriŋwípimi dánjí worini. Ejíná dání Jisasomi diŋí niwikwírori xídagí worini. “Oyá aŋíyo sá owépoyi.” niyaiwiro nání nineapemeámi nineayiro e neawárigíawixini.

¹⁷E nemone rixa Jerusaremi nání niyirane e rémóáná ámá Jisasomi diŋí niwikwíroro nání negí nirixímeá imónigíáyí yayí nineairo nineamíminágíá ¹⁸sá wejwáone wíápi tíni Poro tíni none niwiápíni meámi Jemiso tífí e nání nurane Jisasomi diŋí wíkwíroarigíáyo wípejweagíáwa ení Jemiso tíni awí eániŋjáná ¹⁹Poro rixa yayí niwimáná xío émáyí tíŋjíminí wáí nurimeríná Gorixo xíoyá wéyo dání wiemenjí bí bi nání repiyí niwiéra úagi ²⁰awa aríá niwiróná Gorixomi seáyi e numero re urigíawixini, “Gwíaoxini, negí Judayí sipí ayá xwé wí Jisasomi diŋí wíkwírojagíá joxi rixa nijíá imónijini. Ayí níni negí ɣwí ikaxí ejíná dání níriníri eániŋjípimi xídaniro nání símí xeadípénarijoi. ²¹Ayo ámá wí joxi nání re urigíawixini, ‘Poro émáyíyá aŋíyo nemeríná negí Judayí émáyí tíámíni ɣweagíáyo re uréwapiyarijírini, ‘Ʉwí ikaxí negí arío Moseso niriri eaŋípimi píni wiáriro siwí negí aríowa érowíapíngíápimi mixídipa ero nero segí niaíwí iyí símí sío miwákwipa érixini.’ Ámá ayo Poro e uréwapiyarijírini.’ ²²E urigíá ejagi nání arí yaníwini? Negí Judayí Jisasomi xídarijágí aŋí ripimi tíámíni ɣweagíáyí anani joxi bípi nání rixa aríá niwipírí ejagi nání ²³xwiýfá none ríraní ripi axípi érixini. Negí ámá Ʉwí ɣweagíá waú waú ɣweaŋoi. ²⁴Joxi awa tíni nikumíxiniro nene xwíraimímí neainarijípi anipá imóninía nání yarijwápi awa tíni nawíni nero ámi naŋí imónířixini. E neríná waú waú awa wigí díá níróniro xwíraimímí winarijípi anipá imóniro naŋwí Gorixo nání ridiyowá wiiro epířia nání bí wiířixini. Joxi none rirarijwápi axípi e neríná ámá níni re yaiwipíráoi, ‘Poro nání neararigíápi míkí mayířini. O ení negí Ʉwí ikaxí eániŋjípimi nixídirí pírániŋjí yarijorini.’ yaiwipíráoi. ²⁵E nisearirane aí ejíná xwiýfá nimixiranéná ‘Émá Jisasomi diŋí wíkwíroarigíáyí negí Ʉwí ikaxí eániŋjí nípini xídfířixiní uranířewini?’ níriníranéná re rinarijwanigini, ‘Ʉwí ikaxí ripiaú ripiaú píni wiáripaxí mimóniní.’ nírinírane payí re nearí wáriŋwanigini, ‘Naŋwí ámá wí

mimóní ɻwíá imóniní náni rídiywárá eíápi minipa éírixini. Rakiwí eni minipa éírixini. Naŋwí siŋwíyo gwí xíráná ragí sini enjagi náni minipa éírixini. Apíxí nimearóná sewini mimeánipa éírixini.’ Apiaú apiaú náni neari wiowáriŋwanigini.” uríagía²⁶ Poro sá wejo wíápi tñi ámá ɻwíá ɻweagíá waú waú awami niwirimeámi nuri xwíraimimí winariŋípi anipá imóninínginíri yarigíápa xio tñi nawíni wigí yarigíápa nemána o aŋí rídiywárá yarigíwámi nipáwiri apaxípániŋí imónigíáyo áwaŋí re uriŋinígi, “Síá ámá awa xwíraimimí winariŋípi anipá imóniníá náni yarigíápi nipini néasáná Gorixo náni xixegíni woni woni rídiywárá wipířiáyi síá ayimírini.” uríŋinígi.

Judayí Poromi aŋí rídiywárá yarigíwámi dání mítí wigí nánirini.

²⁷E nemo síá wé wíúmi dání waú awa xwíraimimí winariŋípi anipá imóniníá náni yarigíápi rixa yoparípi aŋwi e imóninínginí yaríná Esia piropenisíyo dání Judayí wí Poro aŋí rídiywárá yarigíwámi ɻweajagi niwíniro re egíawixini. Ámá e epíroyí egíáyo símíríri niwiemero omi íá nixeró²⁸ ríaiwá re rigíawixini, “Negí Isíreríyíne rixa simíŋí neaínípoysi. Ámá re roŋí roýí ámá xwíá nimini ɻweagíáyo nuréwapiyemerí ámá negí gwí axí imóniníwárí náni uréwapiyiri negí ɻwí ikaxí eániŋípi náni uréwapiyiri negí aŋí rídiywárá yariŋwá riwá náni uréwapiyiri neríná api nipini náni ‘Sípírini.’ urariŋorini. Sa apiníni maríái, ámá Gírikíyí wí aŋí rídiywárá yariŋwá riwámi nipemeámi níwiapíriŋípimi dání ɻwíá imóniní re rixa xórórí enjírini.” niriro²⁹—Xámi ámá Esia piropenisíyo dání Tiropimasoyi ríniŋo Poro tñi aŋí apimi nawíni emeariŋagii winíá enjagi náni xeŋwí re mogíawixini, “Poro omi rídiywárá yariŋwáiwámi iními nipemeámi ɻwiapíriŋorini.” xeŋwí nimoro náni ríaiwá ení tñi niríroná e niriro³⁰ ámá aŋí apimi ɻweagíá níni simímiákwi e yarigíápi aríá niwiromíří nibímiro Poromi íá nixeró rídiywárá yarigíwámi dání níropémi peyeááná apaxí mé ówaní níni niyára ugíawixini.

Romiyí porisowa Poromi urápigíá nánirini.

³¹E nemowa Poromi nipikianiro náni yaríná ámá wí porisowámi seáyi e imóniníomí xwíyíá re urémeagíawixini, “Jerusaremi ɻweáyí níni simímiákwi inarini.” urémeáagía³² o aŋajíni xegí porisí wamí tñi awami seáyi e wimónigíawami tñi niwirimeámi Poromi pikianiro yarigíe náni wéaná ayí porisowa tñi wigí seáyi e wimónijo tñi weapariŋagía niwíniro ámi Poromi iwaŋí meá píni wiárígíawixini.

³³Píni wiárígíá porisowamí seáyi e wimónijo aŋwi e nibíri Poromi íá nixerí xegí porisí wamí re uriŋinígi, “Gwí seníá wiríkaú tñi yípoysi.” nuríri ayo yariŋí re wiariŋagini, “Ámá ro gorini? O pí eírini?”³⁴ Yariŋí e wiariŋagi aiwi ámá e epíroyí egíáyí xwamiání niriro wí xegí bi náni riro wí xegí bi náni riro nero arikikí yariŋagía o aríá kwíkwíkwíkwí niwiri

náni o yariñí wiariñípi e dání nijíá pírániñí imónipaxí meñagi niwiniri re urijinigini, "Porisoneyá ajiwámi náni nímeámi úpoyí." uríagi ³⁵⁻³⁶ omí niméra waríná rixa ámá e epíroyí egíáyí númi nuro ríaiwá ímí tíni "Rurápapikiariñoi?" niriga waríná awa rixa ajiwámi síjá waíwí tíjí e nirémoríná ámá Poromi pikianiro yarigáyí porisowami urápapikianiro yarinagía náni omí seáyi e nímíyeoaro nixirimi peyigáwixini.

Poro Judayí xíomí umeararigíápi owákwíminiri urijípi nánirini.

³⁷Porisowa rixa wigí ajiwámi nímeáa páwianiro yaríná awami seáyi e wimónijomí Poro re urijinigini, "Nioni xwiyíá bí ananí ririmínirení?" uríagi o re urijinigini, "Ai, joxi Gírikíyí píné ananí rariñini. ³⁸Ayináni re nimónarini, 'Joxi ámá Isipiyí xámí re riyo, "Émáyo mixí xidíwanigini." niriri ámá 4,000 gwí móningá, Irikiarigíái riniñowami niwirimeámi ámá dijí meaje náni ujo, ayí joximaní.' nimónarini." uríagi ³⁹Poro re urijinigini, "Ámá joxi rariyo, ayí nionimani. Nioni aji onímiá yoí mirinijí bimi dájoniimani. Sirisia piropenisíyo aji Tasasiyi riniñípimi dájí Judayí wonirini. Wauní rixiñí bí orírimini. Amá tíyo xwiyíá ouriniri ananí síjwí naniriréini?" nuriri ⁴⁰o rixa ananí xe ouriniri síjwí wináná Poro síjá waíwíyo e nirómáná ámá ayí xwiyíá miripa oépoyiniri wé ówaní nuyirí rixa njíjíá imónáráná wigí Xibiruyí píné tíni nuriri re urijinigini,

22 ¹"Rárowayíné, ápowayíné, xwiyíá ámá wí nixekwímoarigíápi wákwíminiri searáná ananí aríá nipíriréoi?" uríagi ²aríá wííyíá Poro nuríríná wigí Xibiruyí píné tíni rariñagi aríá niwiro erówári aí bí mé aga njíjíá imónárágia Poro ámi re urijinigini, ³"Nioni Judayí wonirini. Sirisia piropenisíyo aji yoí Tasasiyi riniñípimi gí nökí nixirijoni aí aji ripimi dání xwé iwaroñáonirini. Negí nearéwapiyaqí Gameriero niniréwapiyiríná njí ikaxí eániñípi negí aríowa neaiapigíápi náni aga xixení pírániñí niréwapiyiní ejagi náni agwí seyíné Gorixomí oxídaneyiniri símí nixeadípéniro yarigíápa nioní ení axípi e imóniñáonirini. ⁴Ayináni ejíná nioní ámá Óí 'Gorixo támíni imónijoí.' riniñíyimi dijí wíkwíroarigíá annímiximiniri náni xeaniñí niwiri oxíyorani, apixíyorani, gwí niyiri gwí ajiyo wáragáonirini. ⁵Negí apaxípániñí imóniñí xwéo tíni negí amíná mebá imónigíáwa tíni ení 'O nepa e yagorini.' searipaxí imónijoí. Awa negí Judayí aji yoí Damasikasiyi riniñípimi ñweagíáyí náni payí nearo niapowáráná nioní ámá e ñweagíá óí axíyimi xídarigíáyí ení aji ripimi dání ríniñí meáfrixinirí ayo fá nixerí gwí niyimáná ámi re náni nímeámi bimía náni aji ripimi píni niwiárimi nuri Damasikasiyo náni ujanigini.

Poro "Api yaríná Gorixo nikinimixiñírini." urijí nánirini.

⁶"E nemoni nuri nuri Damasikasi tíjí ajiwi e rémóminiri neri rixa ikwawedí ejáná re ejinigini. Ajínami dání wíá síjwí mimiñí iníí

xwé bi nókiárénapiñinigini. ⁷Wíá apí nókiárénapáná nioni xwíáyo nipíkínimeari aríá wíáyí xwiyáá bi re nírinénapíagi wiñanigini, ‘Soroxini, Soroxini, pí náni xeanijí nikárariñiní?’ nírinénapíagi ⁸re uriñanigini, ‘Ámináoxini, joxi goxirini?’ uríagi o ‘Nioni Nasareti dání Jisasoni joxi xeanijí nikárariñonírini.’ níriagí ⁹—Ámá nioni tíni warigíáwa wíá nókiárénapíipi pírániñí sijwí niwinaxídiro aiwi o tíni xwiyáá rínarigwíomí aríá nípíkwini miwigíawixini. ¹⁰‘Joxi xeanijí nikárariñonírini.’ níriagí re uriñanigini, ‘Ámináoxini, nioni pí oeniri nírariñiní?’ uríagi Ámináo re níriñinigini, ‘Joxi niwiápíñimeámi Damasikási jíapími náni nuri e rémóaná ámá wo nísimeari e éwinigini riñípeañápi náni áwañí riñíñjoi.’ níriagí ¹¹nioni wíá apí sijwíyo ninípirori sini sijwí mimijí nininiri sijwí manipaxí niariñagí náni ámá nioni tíni warigíáwa wéyo áríwí ninimaxiriro Damasikásiyo náni niniméra nuro e níremori ḥweaqíyáá níni ‘Ámá awiaxí worini.’ riñijo —Judayí aŋí apími ḥweagíyáá níni ‘Ámá awiaxí worini.’ riñagiorini. Negí ḥwí ikaxí riñijípi bi móroagomani. Anijí miní nípíni xixení axípi xídagorini. ¹³O nibiri nioni tíjí aŋwí e nírománá re níriñinigini, ‘Gí nírixímeáo imónijí Soroxini, díxí sijwí ámi anei.’ nírána re ejanigini. Gí sijwí ámi naniri omi sijwí winiñanigini. ¹⁴Omi sijwí wináná o re níriñinigini, ‘Ihwíá negí aríowa xídagí joxi e éwinigini ri wimónariñípi náni níjíá eri Wé Rónijomi eni sijwí winiri xíoyá maŋíyo dání xwiyáá raríná aríá wíri oeniri riñípeañírini. ¹⁵Ámá niyoní xío náni áwañí nuriríná jiwanijoxi wíá nírókiárírná sijwí winiri aríá wíri eípi náni repiyí wíria náni riñípeañírini. ¹⁶Ayináni joxi pí náni sini yómijí yariñini? Rixa niwiápíñimeari wayí meai. Joxi Ámináomi rixijí urírpimi dání díxí fwí yariñípi yokwarimí nisiiri wayí pírániñíñjí rironíñjoi.’ níriagí nioni axípi e ejanigini.

“Gorixo Poroni émáyí tíjíminí rirowáriñinigini.” uriñí nánirini.

¹⁷“E nemoni ámi Jerusaremí náni nibiri aŋí ridiyowá yariñwá riwámí dání xómiñí niyikwiri Ámináomi xwiyáá rírimí niwirfná īkwíkwí niyáriri weninjí éayí ¹⁸Ámináo re nírariñagi winiñanigini, ‘Joxi sijwí naniri aríá níri ejípi náni aŋí ripimi dání uráná aríá misipa epíri ejagi náni joxi sini mepani. Aŋní aŋí ripimi píni niwiárimí ui.’ níriagí ¹⁹nioni re uriñanigini, ‘Ámináoxini, nioni éwapíñagápi ámá re ḥweayí níni níjíá imónijoi. Ámá joxi náni díñjí ríkwíroarigíáyo nioni fá nixerí gwí aŋjyo niñwírárirí iwañí niméperi yagáoni ejagi náni wiwaniñíyí rixa níjíá imónijoi. ²⁰Joxi náni wáí urimeagí Sítipenomí pikigíñá nioni aŋwi e nírománá “Ayí omi nípíkiróná apáni yariñoi.” niyaiwiri omi pikiaríná wigí iyíá awí mearojanigini.’ uríagi aí ²¹Ámináo re níriñinigini, ‘Joxi ui. Nioni ná jíami émáyí tíjíminí rirowárimíá ejagi náni joxi anani ui.’ níriñinigini.” uriñinigini.

Porisí seáyi e imóniyo Poromi éí umínijí nánirini.

²² Ámá e epíroyí egíáyí Poromi aríá niwia nibásáná aiwí xwiyiyá “Émáyí týjimini rirowárimírári.” niriñirini.” ríe náni aríá niwimáná xwiyiyá xwamiání níriro ímí tñi re rigíawixini, “Ámá e imóniyo xe ojweaniri sijwí winipaxí mineaimónarini. Rixa rurápapikiaríjoi?” ²³ Xwamiání e nira nuróná wíkí ayíkwí niwóga miwarinagí náni wigí iyá níwirayiro úpirixá mîmeámí yániro xwíá sikí úpirixá mîmeámí yániro yariñagía ²⁴ porisí seáyi e imóniyo sekaxí re urijinigini, “Omi porisone negí aijí riwámi nîmeáa nípáwiro ámá ayí xwamiání níwiróná ríá týjí wianiro yariñápi mîkípi náni waropári oneainiri náni sîkwíá ragí píri nuyikiro yariñí imímí wípoyi.” uríagi ²⁵ awa omi nîmeáa nípáwiro sîkwíá ragí píri uyikianiro náni gwí jíáná Poro Porisí aijwi e rojomí re urijinigini, “Romiyáyá níwí ikaxí re rinini,” risimónarini, ‘ “Ámá Romiyí womi mîkípi náni píá mé xámí sîkwíá eápoyi.” rinini.’ risimónarini?” uríagi ²⁶ poriso aríá e niwimáná seáyi e wimóniyo týjí e náni nuri re urijinigini, “Ámá Romiyí romí joxí pí wimíniri yariñini?” uríagi ²⁷ porisí seáyi e imóniyo Poro týjí e náni nípáwiri re urijinigini, “Jiwaniñoxi nirei. Joxí Romiyí woxiraní?” uríagi o “Oyi.” uríagi ²⁸ porisí seáyi e imóniyo re urijinigini, “Nioni gapimanowamí nigwí xwé wíáná ‘Romiyí woxiraní.’ níñiriro nimixigíári.” uríagi Poro re urijinigini, “Gí inókí tñi ápo tñi ejná dání Romiyí wimixigíípaú enagíi náni nioní gí nökí nixirię dání Romiyí imóniňá wonirini.” uríagi náni ²⁹ porisí sîkwíá ragí píri nuyikiro yariñí wianiro náni gwí járiáwa wáyí níwiniri omi wáramogíawixini. Wigí porisí seáyi e wimóniyo eni “Poro Romiyí woríani?” niyaiwiri nijjá nimónimáná “Omi seníá tñi gwí jípoyi.” uríi enagíi náni wáyí winijinigini.

**Poro xwiyiyá wákwinimíniri náni Judayí mebáowa
awí eániigíe dání urijí nánirini.**

³⁰ Poriso, sá wejo wíápi tñi Judayí omi uxekwímoarigíápi náni xixeni nijjá oimónimíniri omi níkweawárimáná wamí sekaxí re urowárapíñinigini, “Apaxípániňí imónigíá xwéowa tñi Judayí mebáowa tñi awí oeánípoyi.” nurowárapíri awa rixa awí eánáráná Poromi nímera niwepíniri awa sijwí anigíe éí uráráriñinigini.

23 ¹ Poro mebáowamí sijwí agwí níwináriri re urijinigini, “Gí nírixímeáoyíné, Gorixo sijwí aníñaná amípí nioní iwamíó dání síá riyimi náni ejápi nípini aí náni dijí níyaikiróná bi náni ayá síwí minírò dijí peá nunarini.” uríagi ² apaxípániňí imóniňí xwéo, Ananiasoyí riniyo ámá Poro týjí e aijwi e rogíáyo “Omi wé mañyo upíkákwípoyi.” uráná ³ Poro Ananiasomí re urijinigini, “Kikéróniňí íními pípfwí enagíi aí seáyi e xwíá nañíñiňí eániňí roxini, Gorixo joxí eni wé nirupikákwiniyo!

Joxi negí ɣwí ikaxí níriniri eániñípa xwírixí nimeminiri e éí niñwearíná ɣwí ikaxí apimi ogámí neri ‘Omi wé upikákwípoyí.’ uríipi náni ‘Ayí apáni yariñini.’ risimónarini?” uríagi aí ‘ámá e rówapigíáyí mixí re urigíawixini, “Joxi anani apaxípániñí imóniñí xwéomi ikayíwí urariñoxírani?” uríagía ⁵ Poro re uríjinigini, “Nirixímeáoyíné, ‘Apaxípániñí imóniñí xwé woríani?’ miyaiwí neri riini. Xwiyáá Bikwíyo re níriniri eániñagi náni, ‘Joxi segí seáyi e nimóniri seamejweagíá wo náni xwiyáá sipí bì mìripani.’ níriniri eániñagi náni o seáyi e imóniñípi náni njíá nimóniri siñwiriyí, wí e riminiri éámani.” nuríri aí ‘mebáowa wa Sajusi imóniri wa Parisi imóniri ejagía niwiníri gí Parisi rowa gwí onímónípoyínri ejí tñi re uríjinigini, “Nirixímeáoyíné, nioni Parisi wonirini. Parisi imónigíí wiyaúyá xewaxonirini. Nioni ‘Ámá pegíáyí ámi niwiápínameapíráriñi.’ niyaiwiri diñí kikayonagí náni xwírixí nimearigíónirini.” urarína ⁷ Parisiowa tñi Sajusiowa tñi wiwini mixí nírinowieániro diñí bi biaú nixiriro yañí epayónigíawixini. ⁸ Ayí ripí nánirini. Sajusiyí re rarigíáyírini, “Ámá pegíáyí ámi wiápínameapaxí menini. Ajñáñají wí menini. Kwíyí ení menini.” rarigíáyírini. E neri aí Parisiyí “Nípini ananí imónipaxí imónini.” rarigíáyírini. Apimi dání diñí bi biaú nixiriro yañí nepayóniro ⁹ xixewiámí nírinowieága nuro ɣwí ikaxí eániñípmi mewegíá Parisiowayá wa niwiápínamearo Sajusiowa tñi xímiximí niniro níriróná re urigíawixini, “Ámá ro fwí bì éo mimóniñagi winijwini. Ajñáñají worani, kwíyí birani, omí xwiyáá uránayí, ayí pí eniñoi?” nuriro ¹⁰ xixewiámí ayá wí nírinowieága wiápínameaaríná porisí seáyi e imónijo Poromi midimidáni mimixeawiámí niniróná omí didiyimí nero pikipírixiniri xegí porisowami sekaxí re urowáraiñinigini, “Soyíné niwepíniro ejí neániro ayo Poromi nurápiro negí porisí ají riwámí náni nimeámi yapípoyí.” urowáraiáná awa xixeni o uríipa e egíawixini.

¹¹ Poro síá ámi rixa wiylimí árífwiylimí sá wejáná Ámináo miwímidáni níronapiri re uríjinigini, “Joxi diñí sixí ínei. Jerusaremí týo dání xwírixí rimearíná joxi nioni náni ‘Siñwí e winiri aríá e wirí ejárini.’ urariñípa émáyíyá ají xwé Romiyo ení axípi uriríá ejagi náni diñí sixí ínei.” uríjinigini.

Judayí Poro náni mekaxí megíá nánirini.

¹² Wíápi tñi Judayí wí Poro náni mekaxí nimeróná awá ɣwíá niñwiráriniro síñá womí dání re rinigíawixini, “None iniigí minipa erane aiwá minipa erane néra nurane Poromi pikíwaé dání ámi nipaxí imónaníwárini.” níriniro ¹³—Ámá mekaxí nímero “Síñá romí dání rariñwini.” rigíawa ámá 40 wiárí múrogíawariní. ¹⁴ E nemowa apaxípániñí imónigíá xwéowa tñi Judayí ámináowa tñi tígé náni nuro yumíí re urigíawixini, “None awá ɣwíá niñwirárinirane síñá

womi dání re riníwárini, ‘Poromi sini mipikipa neranéná aiwá bi aíwí mímepaxí imóníjwini.’ Síjá womi dání e rináríwá ejagi nání¹⁵ soyíné tíni mebáowa tíni ámi xwirixí niwiro yarijí wiayaniróníjí nimóniro porisíyo seáyi e wimóníjomi wáí re urepeárípoyi, ‘Joxi none Poromi ámi pírániyí yarijí wianí nání nímeámi weapei.’ urípoyi. None omi nipikiani nání yumíí áyá eánaníwini. Poromi nímeáa niweapiri sini ajwi e mibípa ejáná nipikianíwárini.” urigíawixini.

¹⁶ Poromi xexirfímeáiyá niafwo “Awa yumíí áyá eánarijoi.” rinarijagía aríá niwiri porisowayá aniwámi nání nuri nipáwiri Poromí áwaají uríagi ¹⁷o porisí womi “Eini.” nuríri re uríjinigini, “Íwí sikiójí ro dixí porisí seáyi e simóníjomi xwiyá wí áwaají uríni nání o tíjí e nání nipemeámi ui.” uríagi ¹⁸o íwí sikiójomi nipemeámi porisí seáyi e wimóníjo tíjí e nání nuri re uríjinigini, “Poro, gwí ɻweajo ‘Eini.’ niniríri re nírijoi, ‘Íwí sikiójí ro xwiyá wí dixí seáyi e simóníjomi uríni nání o tíjí e nání nipemeámi ui.’ níriagí nipemeámi barijíni.” uríagi ¹⁹porisíyo seáyi e wimóníjo omi wéyo íá nixiríri nímeámi aigí wí e nání nuri aigípi niŋweámáná yarijí re wiŋjinigini, “Xwiyá joxi áwaají nírijípi pí xwiyárárini?” uríagi ²⁰o re uríjinigini, “Judayí xwiyá ná bini símí e nítá nuróná re riníawixini, ‘Poromí ámi míkípi nání yarijí bi wianínjí nimónirane porisíyo seáyi e wimóníjomí yapí re uréwapiyíwanigini, ‘Wíáríná joxi Poromí mebáowane xwirixí ámi bi umeaníwá nání nímeámi weapfírixini.’ uríwanigini.’ riníawixini. ²¹Ámá 40 wiári múrogíáwa awá ɻwiá niŋwiráriniro síjá womi dání re riníawixini, ‘Omi pikíwaé nání aiwá minípa erane iniigí minípa erane éwanigini.’ níriniro omi pikianiro nání rixa yumíí áyá neániro ɻweajagía nání awa nurowárénapiro yarijí síáná aríá miwipani. Awa joxi rixa re uráná, ‘Wíáríná nioní Poromí soyíné tíjí e nání ananí nímeámi weapimíárárini.’ uráná nání xixení nírináriro wenijí nero ɻweajoi.” uríagi ²²porisí seáyi e imóníjo íwí sikiójomi aríá jiyikí nori re urowáriñinigini, “Xwiyá joxi repiyí níriní áwaají nírijípi nání ámá womi aí ‘Nioní omi e uríni.’ murípani.” urowáriñinigini.

Poromi Pirimiá Piriso tíjí e nání wiowiárijí nánirini.

²³ Porisí seáyi e imóníjo xegí porisí áminá imónigíáyí waúmi “Eini.” nuríri re uríjinigini, “Awagví porisí éí tíni mixí yarigíáyí 200 apimi ‘Nikíniri ɻweápoyi.’ uríri osíyo niŋweámáná mixí yarigíáyí 70 apimi ‘Nikíniri ɻweápoyi.’ uríri wákwríxá tíni mixí yarigíáyí 200 apimi ‘Nikíniri ɻweápoyi.’ uríri nemáná rixa árfíwyimi 9:00 p.m. imónáná aŋí yoí Sisariayí riniŋípimi nání upíri nání awí eaárípiyi. ²⁴Osí wí ení Poro seáyi e éí niŋweámáná uni nání nímeari omi éí numíga nuro pirimiá Piriso tíjí e wáripoyi.” nuríri ²⁵payí re riniŋí winániyí ríwamínjí eanjinigini,

²⁶ “Nioni Kirodiasi Risasoni payí rina pírimiá Pirisoxi tíjí e náni nearí wírénaparijini. Negí áminá seáyi e imóniñoxi nioni yayí bi osimini. ²⁷ Judayí ámá romi íá nixiriro rixa nipikianiro yarijagía nioni aríá ‘Romiyí worini.’ niwiriná gí simiñí nínarigíáyí tíni míri nurane omi éí umíniñwanigini. ²⁸ Nioni omi uxekwímoarigíápi mítkípi náni njíá imónimi náni wigí Judayí mebáowa xwiyíá imixarigíe náni nimeámi nuri aiwi ²⁹ omi xwiyíá nuxekwímoróná none pikapaxí bi uríro gwí yipaxí bi uríro miyarijagía níwiniri xwiyíá wigí jwí ikaxí eániñípmi dání wiwanijíyí mixí rínarigíápi nánini uxekwímoarijagía wíniñanigini. ³⁰ Ámá wo nibiri áwají re nírána, ‘Judayí Poromí píkianiro náni yumíí mekaxí mearijoi.’ nírána nioni sini mé omi joxi tíjí e náni niwiowárénapiri ámá omi uxekwímoarigíáyo sekaxí re uríanigini, ‘Nuro pírimiáoyá siñwí anije dání uxekwímórixini.’ uríanigini. Ayí xwiyíá rixa apirini.”

³¹ Porisowa wigí seáyi e wimónijo sekaxí uríipa axípi nero árìwiylimi Poromí niméra nuro aji yoí Adipatirisiyí ríniñípmi nírémoró ³² rixa wíá ónáná porisí sikwí tíni warigíáwa xe osíyo niñweámáná mixí yarigíáwa Poromí anani re dání niméra oúpoyniri píni niwiárimi ámi wigí porisí ajiwámi náni úagia ³³ awa niméra nuro rixa Sisariayo nírémoró pírimiáo tíjí e náni nuro payí miní niwiro Poromí eni xío tíjí e niwáriróná “Ayí rorini.” uríagia ³⁴ pírimiáo payína nurápíri rixa íá nírománá “Ro ámá nioni umeñweanjáyo dání woríani? Mi dánjoríani?” niyaiwiri Poromí yarijí re wiñinigini, “Piropenisí giyo dánjoxirini?” uríagi Poro “Sirisia piropenisíyo dánjonirini.” uríagi ³⁵ o re uríjinigini, “Ananírini. Ámá joxi ríxekwímoarigíáyí rémónapáná dixí xwirixí aríá simíárini.” nuriri wami sekaxí re uríjinigini, “Omi gapimaní aji mixí ináyí Xeroto miragiwámi niñwiráriro meñweápoyi.” uríjinigini.

Piriso Poroyá xwirixí aríá wiñí nánirini.

24 ¹Rixa síá wé wú óráná apaxípániñí imóniñí xwéo, Ananiaso tíni Judayí mebá imónigíáyí wa tíni ámá womi —O xwirixí neróna xwiyíá wuriyarijí worini. O xegí yoí Tetarasorini. Omi niwirimeámi Sisaria náni niwero pírimiáomi niwímearo xwiyíá Poromí xwirixí umeñiñro nánipi uríagi ² Poromí “Eini.” nuriro o rixa báná Tetaraso Poromí nuxekwímoríná pírimiáomi re uríjinigini, “Negí áminá awiaxí seáyi e imóniñí Pirisoxini, joxi neameñweanjagi náni nene mixí bi miní kikiñáni ñweañjáná xwiogwí rixa obaxí pwéinigini. Joxi diñí pírániñí neñwiperí nineameñwearíná amípí ejíná dání nipikwini mimóniñípmi diñí joxiyá tíni gwí axírí imóniñwaéne neaeyíroiarijagí náni agwi rixa nañí nimóga warijwini. ³ Negí aji gimi gimi api nipiní e neaiarijo, ayí joxini ejagí náni nene njíáriñi. Ayináni yayí tíni rírarijwini. ⁴E neri

aiwi nioni ayá wí áxémá siáráná anijí sininiginiri joxi neaiijípi náni ayá wí ririmiméini. Sa wauní rixijí ripini oririmini, ‘Joxi ayá nínearimixiri píné bi oníripoyiniri sijwí neanei.’ oririmini. 5 Ámá Poroyí riniijí roý síwí arfíónijí neakárarijorini. Negí Judayí xwíá niyoní ɻweagíáyo mixí épímixamoarijorini. Negí ámá aríowa níneaíwapiya bigíápi aríá níkeamoro yoí sijí Nasaretene níriniro kumixinayíápi, ayí o míkí ikiñírini. 6 Negí anjí ridiyowá yariñwáiwá aí xórórí eminiri yariñagi niwiniranéná íá xiriñwanigini. [Negí ɻwfí ikaxí eanijípi riniijípa xwirixí umeaneyinírane íá xiríagwi aiwi 7 porisí seáyi e imónijí Risiasoyí riniijo mixí nimónimi nibiri ejí neániri omí xio nínearápiwerí 8 sekaxí re nearijinigini, ‘Ámá romí xwirixí umeaniri éíáyíne pírimiáo sijwí tíjí e dání uméírixini.’ nearowáríagi náni bariñwini.] Ayináni amipí none rírariñwápi náni xewaniñoxi yariñí niwia nuriñípimi dání anani none uxekwímoarijwápi náni xixeni nijáí imóniríni.” Tetaraso e nuriri 9 Judayowa eni Poromi nuxekwímoró pírimiámí re urigíawixini, “Amipí Poro náni ríriípi neparini.” urigíawixini.

10 Pírimiáo Poro rixa xwiyíá oriniri nikinimóniri sijwí wináná Poro re uriñinigini, “Joxi ámá gwí rírímí nímejweari xwirixí nímeámi bayíáyo aríá niwiéra waríná xwiogwí obaxí rimúrojoxi ejagi náni nioni nijáírini. Ayináni joxiyá sijwíyo dání xwiyíá wákwínimi náni níriñá ‘Ayí ananírini.’ niyaiwiri yayí ninarini. 11 Ámá rowa re ríripaxírini, ‘O Gorixomi yayí wiminiri náni Jerusaremiyo rémoje dání síá ayá wí maríái, wé wúkaú síkwí waúni wóriñigini.’ ríripaxírini. 12 Nioni anjí ridiyowá yarigíwámi dániraní, rotú anjyo dániraní, anjí apimí wí e dániraní, wa tñi xwiyíá mixí rinariñagi sijwí nínaniro mixí épímixamoarijagí nínaniro megíawixini. 13 Agwi nixekwímoarigíá reñípíyí pírimiáoxi ‘Nepaxini.’ yaiwiri náni eni míkí bi siwá sipaxí mimónijoí. 14 E nerí aí awa ríriá ripini, ayí neparini. Nioni ɻwfí negí aríowa xídagíomí nuxídíríná Óí Gorixomi xídarigíáyiyí riniñíyimi dání xídarinárini. Ámá óí ayimi xídarigíáyí náni awa re rarigíárini, ‘Negí aríowa níneaíwapiya bigíápi aríá níkeamoro píni wiárigíárini.’ rariñagía aí nioni sini amipí negí ɻwfí ikaxí Moseso niriri eanípi tñi xixeni imónijípimi dijí wíkwírori amipí wíá rókiamoagíáwa níriro eagíápimi dijí wíkwírori ejini. 15 ‘Ámá pegíáyí níni wé rónigíáyíraní, uyíni egíáyíraní, níni ámi niwiápñímeapíráriñi.’ niyaiwiri Gorixomi dijí ukikayonjini. Wiwaniñowa eni axípi e niyaiwiro dijí ukikayonjoi. 16 Nioni dijí e niyaiwiri nukikayori náni Gorixoyá sijwíyo dániraní, ámáyá sijwíyo dániraní, pí pí nerfná ayá sipí minipa oeniri anijí miní wé níroniri oeminiri yariñárini. 17 Wí e emeagáoni xwiogwí wí rixa nímúróími ámi gí anjí e náni nibiri nigwí bi gí ámá gwí axíri imónigíáyíyá uyípeayíyo míni wiri Gorixo náni ridiyowá niwiiri éimiginiri nímeámi nibiri 18 rixa xwiraimímí niniñípi anipá éwinigíniri

yarijwápi niyárimáná aají ridiyowá yarijwáiwámi nípawiri e éimiginiri biñjápi yaríná ayí sijwí nanimeagíawixini. Siwjwí nanimeááná nioni ámá ayá wí tíni epíroyí nerí simimiákwí mé aga kikiáfá yarijagi aí Judayí Esia piropenisíyo dájí wí¹⁹—Ayí nioni náni xwiyáá bi tígíayí ejánayí, nibiro joxiyá sijwí tínjí re dání ninixekwímoro sijwiriyí, naají imóniminiri éíriní.²⁰ Ayí joxi tínjí re mibipa éagía náni nioni Jerusaremiyo mebáowa awí eánigé dání xwírixí ninimeróná xwírixí nápi sijwí winigíápi náni re rogiá rowa wiwanijowa áwanjí ‘Ná ripirini.’ oríripoyí.²¹ Mepa oeñwiriyí, awa Jerusaremiyo dání xwírixí nimearíná xwiyáá nioni ímí tíni re urijá ripiní ‘Nioni “Ámá pegíayí ámí wiápñimeapírárini.” niyaiwirí kíkayonjagí náni agwí soyíne xwírixí nimearíjoi.’ urijá apiní náni joxiyá sijwí tínjí e dání nixekwímopaxfríni.”²² Poro e uríagí aí pirimiá Piriso ámá Óí Gorixo Tláminiyí riniñýimi xídarigíayí náni bi nijfá imóníí ejagi náni síá xwírixí pírániñí wimixiníayí náni ná jíe nita nuri re urijinigini, “Porísí seáyi e imónijo, Risiaso weapáná segí xwírixí pírániñí seaimixiyimíárini.” nuríri²³ porisí Poromi awí mearoarijomí re urijinigini, “Joxí omí awí nimearori aiwi gwíni miyáripa éírixini. Xe eriríó eméwinigini. Xegí nikumixiniri emearigíayí omí arírá wianiro bánayí, pírí murakipani.” urijinigini.

Piriso tíni xiepí Dirusiraí tíni Poromí aríá wigíí nánirini.

²⁴Síá wí rixa nórímáná ejáná Piriso tíni xiepí Dirusiraí —Í Judayí apíxí wírini. Í tíni ípaú Poromí awí mearogíe nírémore “Ámá wa omí nimeámi obípoyí.” nuríri Poro rixa nibíri “Kiraisí Jisasomi dijí niwíkwíroriná, ayí apirini.” repiyí niwiéra warijagi aríá wiáriná²⁵ o “Wé rónijí neríná, ayí apirini.” uríri “Nípíreáníri neríná, ayí apirini.” uríri “Gorixo ámá níyoní mí ómómiximí neríná, ayí apirini.” uríri yaríná Piriso rixa wáyí winíagi re urijinigini, “Joxí ámí awí rimearoarigíe náni ui. Ríwéná nioni ámí ananí aríá simía náni ninimóniríná ‘Eini.’ rírimíárini.” nurírimí²⁶ niñwearíná Poro nígwí bi oniapiniri dijí e nukikayori waíní waíná re yayagírini. “Ámá wa Poromí niwírimeámi obípoyí.” nuríri Poro báná o tíni xwiyáá rínyagíírini.²⁷E yayaríná xwiogwí waú rixa pwéáná ámá sijí wo, xegí yoí Posiasi Pesítasoyí riniño pirimiáo nimóniri Piriso imóníñípi urápáná Piriso re ejnigini. Judayí nioni náni yayí owinípoyiniri wíwapíyiminiri náni Poro xe gwí oñweaniri wárijinigini.

Poro Romiyí mixí ináyo xwírixí pírániñí nimixiyíwiniñíri urínjí nánirini.

25 ¹Pesitaso, pirimiá sijí imónijo piropenisí o meñweaníyo nírémománá rixa síá wiyaú wiyi óráná aají Sisaria riniñípimi píni niwiárimí Jerusaremi náni niyiri rémóáná² apaxípániñí imónigíá

xwéowa tíni Judayí wigí seáyi e wimónigíáwa tíni omi niwímearo Poro náni áwanjí nuriróná nuxekwímoayiro awayini rixijí re urigíawixini,

³ “Poromi negí neaimónarínjípi wianí náni anani ‘Oyil’ neariréini?

‘Poromi Jerusaremi tínjí re náni wa nímeámi yapírírixini.’ neaimónarini.” nuriro ayí íními “Óí e áyá neánirane pikíwanigini.” niyaiwiro e urágia aiwi ⁴ Pesitaso re uriñinigini, “Poro sini Sisaria gwí ñweani. Niwaniñoni e náni umía náni aijwí e imónini. ⁵ Ayináni segí Judayíné seáyi e seaimónigíáwa nioni tíni nawíni úwanigini. Ámá o íwí seaikárijo ejánayí, anani xwiyíá umearipírini.” uriñinigini.

⁶ Pirimiá Pesitaso e nurínrína síá wé wíúmi dáñí waú worani, sini mimúronjáná Jerusaremi píni niwiárimi Sisaria náni niwerí e níremori sá wejo wíápi tíni síá íkwiajwí xwirixí mearigíánami éí niijweámáná sekaxí re urowáriñinigini, “Poromi niwirímeámi bípoyi.” urowáráná ⁷wa nuro Poromi nímeámi báná Judayí Jerusaremi dání weapíáyí Poromi midimidáni nírówapimáná xwiyíá miwákwínpaxí imónijí ayá wí nuxekwímoayiro aiwi Pirimiáo “Neparini.” yaiwini náni mílkí bi siwá wipaxí mimónipa egíawixini. ⁸ E yaríná Poro xwiyíá owákwíniminiri nuríri re uriñinigini, “Nioni negí Judayí ñwí ikaxí eániñípi bi píri miwiafkí eri ridiyowá yarigíiwámi eni xórórí bi mé eri Romiyí mixí inayí Sisaomí eni sipí bi miwikárf eri ejárini.” urágí ai ⁹pirimiá Pesitaso Judayí xfo náni yayí owinípoyiniri Poromi re uriñinigini, “Nioni dixí xwirixí Jerusaremi dání aríá siri xwiyíá awa ríxekwímoarigíápi eyeyírómi eri emía náni ‘E náni anani oumíni.’ rísimónarini?” urágí aí ¹⁰Poro re uriñinigini, “Síá íkwiajwí xwirixí mearigíá Sisaoyá manjyo dání imixáriniñí rinamí dání xwirixí niñimepaxí imóniñe rixa re rojini. Ayí wí e dání xwirixí anani níme Paxí mimónini. Joxi niijáriñi. Nioni gí Judayo íwí bi miwikáriñanigini. ¹¹ Íwí eri sipí imónijí nípíkipaxípi bi eri ejáoni ejánayí, ‘Minípíkipani.’ ripaxonímani. E nerí aí awa xwirixí níme arigíápi mílkí mayí imónijánayí, ámá wo awa omi wigí diñí tíni ówípoyiniri miní niwipaxí mimónini. Ayináni yariñí re osimini, ‘Mixí inayí Sisaó xewaniñó nigí xwirixí aríá níwinigini.’ nimónarini.” urágí ¹² pirimiá Pesitaso xegí gapimaní yariñí wiemeanía náni íními wúrígíá wa tíni xwiyíá nírinimáná re uriñinigini, “Joxi ‘Sisaó aríá níwinigini.’ rífyí náni o tñjí e náni rirowáraníwáriñi.” uriñinigini.

Poro náni Pesitaso Agiripaomi áwañí uriñí nánirini.

¹³ Rixa síá wí órífími ejáná Judayíyá mixí inayí wo —O xegí yoí Agiripaoyi ríñijorini. O tíni xexirímeáí Benaisí tíni ípaú pirimiá siñí Pesitasomí yayí owiaiyiniri Sisaria náni nibiri e nerí ¹⁴síá obaxí e ñweajáná pirimiá Pesitaso xwirixí Poroyá náni mixí inayí Agiripaomi áwañí nuríri re uriñinigini, “Ámá wo, Piriso gwí ñwirárago ñweani.

¹⁵ Nioni Jerusaremiyo nání nuri urñiñjáná apaxípániyí imónigíá xwéowa tíni Judayí wigí mebáowa tíni omi xwiyíá nuxekwímoro re nírigíawixini, ‘Joxí omi “Nepa sipí ayíkwí miwikáriñjoxirini.” nuriri negí neaimónariñjípi wiani nání neaiapei.’ nírigagía aí ¹⁶ nioni awamí re uriñjanigini, ‘Romiyene re yariñwámani. Ámá xíomi uxekwímoarigíáyí tíni sini nawní axí e awí neániro omi xwiyíá ayí uxekwímoarigíápi nání wákwinimíminiri sini miripa ejáná amíná ámá wigí wimónariñjípi xe owípoyiniri wiariñwámani.’ uriñjanigini. ¹⁷ Ayináni awa re nání niweapiro awí eánáná nioni sini mé wíápi tíni xwirixí nání siá íkwiajwínamí éí niijweámáná wamí re uriñjanigini, ‘Ámá omi niwirimeámí bípoyí.’ uríagi ¹⁸ omi nimeámí báná uxekwímoarigíáwa éí níroro nuxekwímoróná íwí miwákwnípaxí imónijí nioni ‘Api nání uxekwímpíríréoi?’ yaiwiñjápi nání muxekwímó nero ¹⁹ sa wigí ñwíá imónijípi nimépero ‘Api neríná api neríná, ayí ananirini.’ rinariñjápi nání mixí riniro ámá piyí wo Jisasoyí riniyo —O nání Poro ‘Sini siñí ñweani.’ rariñorini. O nání mixí riniro egíawixini. ²⁰ E yariñagía niwiniri nioni re yaiwiñjanigini, ‘Xwirixí nápi niijá imónimi nání arige nerí pírániyí yariñí wiayimíñiréini?’ niywíri diñjí ududí ninariñagi nání omi re uriñjanigini, ‘Nioni dixí xwirixí Jerusaremi dáni aríá siri xwiyíá awa rixekwímoarigíápi eyeyíromí eri emía nání “E nání ananí oyimíni.” risimónarini?’ uríagi aí ²¹ Poro yariñí re niñinigini, ‘Mixí ináyí Sisao xewaniyo gí xwirixí aríá niní nání fá nixiriri onímeñweani.’ nimónarini.’ nírigagí porisí wamí sekaxí re uriñjanigini, ‘Nioni Sisao tíñj e nání wiowárimíáe nání awí mearóírixini.’ uriñjanigini.’ Pirimiá Pesitaso e uríagi ²² Agiripao re uriñjinigini, “Nioni ení ámá omi aríá bi owimíni.” nimónarini.” uríagi “Wíáríná joxí ení ananí aríá wiríárini.” uriñjinigini.

Agiripao tíni Benaisí tíni Poromí aríá wigí nánirini.

²³ Sá wegíá wíápi tíni Agiripao tíni Benaisí tíni ípaú okiyíá ninfísáná wá nimóniga wigí aijí xwé awí eánarigííwámí nípáwiri porisíyo seáyi e wimónigíáwa tíni ámá aijí apimi seáyi e nimónirí meñweagíáwa tíni ení nawní nípáwiro éí ñweanjáná pirimiá Pesitaso wamí sekaxí nuriri Poromí rixa niwirimeámí báná ²⁴ re uriñjinigini, “Mixí ináyí Agiripaoxi tíni ámá níni yawawi tíni re awí eánigíáyíné tíni xwiyíá bi osearimíni.” nuriri re uriñjinigini, “Ámá ro nání Judayí níni nioni aijí ripimi ñweanjánárani, Jerusaremi nání úánárani, gí aríá ejaé dáni ími tíni “Xe siñí ouní.” mineaimónarini.” nirayarigíá romi siñwí winípoyí. ²⁵ Omi yariñí niwia nuri aiwí íwí o ejípi nání píkipaxí imónijí bi nání píá megínáriñjanigini. Xewaniyo ‘Sisao xwirixí nioniyá aríá níwinigini.’ nírigagí nání nioni omi Sisao tíñj e nání wiowárimíáe nání rixa ráriñárini. ²⁶ E nerí aí xwiyíá negí mixí ináyí áminá Sisao nání ‘Poro e ejíriní. E ejíriní.’ niriri payí nearí wiowárimíáe nánipí sini píá nímegínirí nání

nioni omi ámá niyínéni yarijí wiayiro mixí ináyí Agiripaoxi aŋipaxí wiayiri mfkí iperí epíripimi dání o xwiyíá nioni ananí payí eapaxí bi searini náni omi seyíné tíjí re náni ‘Eini.’ uríni. ²⁷Ayí ripi nánirini. ‘Gwí ɣweanjí wo xíomi uxekwímoarigíápi náni ríwamijí meá sa niwiowárirínayí, ayí xaxániŋí neri emíni.’ nimónarini.” urijinigini.

26 ¹Agiripao Poromi re urijinigini, “Joxi dixí eni ananí rei.” urágí Poro wé nimómáná xwiyíá wákwíniminíri náni re riŋinigini, ²⁻³“Mixí ináyí Agiripaoxini, joxi siwí Judayene yarijwápi níni níjíá eri nene ‘Apí nerínayí, Gorixomí pírániŋí xídarijwini.’ nírinirane diŋí xixegíni moaríwápi náni níjíá eri ejini. Apí nipiní aga níjíá xixeni imóniŋoxi ejagi náni nioni joxi aríá eje dání amípí Judayí nixekwímoarigíápi náni niwákwíniminíri rími náni aga yayí ninarini. Ayináni wauní rixinjí ripi oririmini, ‘Gí xwiyíá niwákwíniminíri rarinjápi joxi aríá niniríná anijí misinipa oeni.’ nimónarini.

⁴Nioni ejíná sini onimiaíná dání agwi re náni néra biŋápi náni Judayí níni níjíárini. Oníná dání gí gwí axíri imónigíáyí tíni niŋweari Jerusaremi dání xwé iwaroŋárini. ⁵Ejíná dání nioni Parisiyí —Judayí Gorixomí oxídaneyiniro neróná diŋí xixegíni bi bi moarigápimi dání gwí nimóga ugíá ayí ayo niyoní Parisiyí ríngíáyí ɣwiá xeŋwirárinigíápi wíniyíáyo seáyi e múroni. Ayí Gorixomí nixídiróná yarigápa nioni eni nixída biŋápi náni Judayí níni níjíárini. Ámá ayí ‘Áwaŋí oraneyi.’ niwimónirínayí, ‘Nepa Poro e yagorini.’ niripaxíri. ⁶Agwi nioni Gorixo negí aríowami nuriri símimanjíyo tiniŋípi náni ‘Neparini.’ niyaiwiri diŋí ukikayonjagí náni ayí xwiyíá nímeeariŋjoi. ⁷Negí Judayí gwí wirí wirí wé wúkaú sikwí waú eni ikwáwiyimirani, áríwiyimirani, íníná Gorixomí yayí umero xídiro neróná re niyaiwiro náni, ‘Nene Gorixo negí aríowami nuriri símimanjíyo tiniŋípi imónani náni éwanigini.’ niyaiwiro náni diŋí axípi ukikayonjoi. Mixí ináyoxini, axí api náni nioni diŋí ukikayonjagí náni nigí Judayí xwiyíá nixekwímoariŋjoi. ⁸Gorixoyá diŋí tíni pegíáyí wiápíniŋmeaarigíápi náni seyíné pí náni ‘Wí “Neparini.” yaiwipaxí mimónini.’ yaiwiarigíarini?

⁹Ejíná niiwaniŋoni eni re yaiwiagáonirini, ‘Yoí Nasareti dáŋí Jisasomi diŋí wiwkíroarigíáyí xe oépojiniri siŋwí winipaxí mimónini. Xwíráá oikixéminíri náni ayá wí neríná, ayí naŋí yarijini.’ yaiwiagáonirini. ¹⁰E niyaiwirinjyo dání Jerusaremiyo ripi yagárini. Apaxípániŋí imónigíá xwéowa ‘Ámá Jisasomi diŋí wiwkíroarigíáyo gwí yipaxoxíri.’ níriiro nirípeááná nioni nuri ayo gwí yemerí gwí aŋjíyo ɣwírári néríná apíni yagámani. Xwírixí numeranéná ‘Opíkípoyi.’ ríayí tíni nioni eni níkumixiníri ‘Opíkípoyi.’ ragárini. ¹¹Rotú aŋjí ayí ayo nipáwiemerí ríniŋí niwiemeríná ‘Jisasomi sini diŋí miwikwíroariŋjwini.’ níriiro ikayíwí umearípoyiníri wíwapiyagárini. Nioni ámá ayí náni wičí ríá ápiáwíniŋí nónariŋagi náni ayí nuro émáyí aŋjími aí ɣweanjáná nioni eni númi nuri íá nixíra wagárini.

Poro “Nioni apí niwinirinjípimi dání kinimóniñárini.” urijí nánirini.

12-13 “Mixí ináyoxini, nioni e néra nuríná apaxípánijí imónigíá xwéowa nioni Damasikasi nání nuri ámá aijí apimi Jisasomi dijí wíkwíroarigíáyo ení fá xiríwiniginiri niníripearo payí nearo niapowáraná nioni aijí apimi nání nuri sini óyó nuríná rixa ikwawedí ejáná wíá bí aijínamí dání ókiénapíagi winiñjanigini. Sogwí wíá nókiríná anariñípi tíni xixeni maríái, aga seáyi e imónijípi midimidáni nókiáriagi winiñjanigini. Nionini maríái, ámá nioni tíni ugíáwa ení winigíawixini. ¹⁴ Nionení xwíáyo nípkínimeámáná nloni aríá wíáyí Xibíruyí píné tíni xwíyíá bí re rinénapíagi wiyanigini, ‘Soroxini, Soroxini, joxi pí nání nioni xeanijí nikárarijini? Joxi Jisasomi ríniñíjí owiminiri neríná jiwanijoxi ayíñwíñijí omónarijini.’ rinénapíagi aríá niwiri ¹⁵ yariñí re wiyanigini, ‘Ámináoxini, goxirini?’ uríagi o re níriñinigini, ‘Nioni Jisasoni joxi xeanijí nikárarijónirini. ¹⁶ E nerí aí joxi niwiápínameari éí roi. Nioni ripi emí nání joxi tíamini simóníni. Joxi nioni nání ámáyo wáí nuriyemerí agwi sijwí nanarijí ripi nání áwanjí uriría nání ríripeáini. Apini áwanjí uriría nání maríái, amipí ríwíyo siwá simíápi nání ení áwanjí uriría nání ríripeáini. ¹⁷ Nioni dixí gwí axírí imónigíáyí sipí sikáraniro yaríná éí ríminíri émáyí —Ayí joxi nioni nání wáí uriría nání rirowárimíáyírini. Ayí sipí sikáraniro yaríná éí ríminíri simíáriní. ¹⁸ Ayí ripi nání joxi émáyí tíamini rirowárimíáriní. Joxi wáí nura warinjípimi dání ayí niwiápínamearo sijwíñijí noxoaro wigí neríná síá yiniñímini yarigíápi píni niwiárimi wíá óniñímini nání kinimóniro Seteno mejweajími dání píni niwiárimi Goríxo mejweajímini kinimóniro yaríná nioni wigí íwí yarigíápi yokwarímí wiiri ámá nioni dijí niníkwroro nání nioni gí imónigíáyí tíni kumixáriri emía nání joxi émáyí tíamini rirowárimíáriní, ‘níriñinigini.’ nuriri ¹⁹ re uríñinigini, ‘Mixí ináyí Agíripaoxini, ayináni orijá aijínamí dání nípárénapíípi wí pírí miwiaíkí nerí ²⁰ re néra ujárini. Iwamíó Damasikasiyo dání uréwapiyiri Jerusaremi dání ení uréwapiyiri Judia piropenisíyo niyoní dání uréwapiyemerí émáyí títími ení uréwapiyemerí neríná re nura ujárini, ‘Segí íwí yarigíápi ríwímini mamoro Goríxo tíamini ukinimóniro nero ámá sijwí niseanaxídimeríná ‘Wigí íwí yarigíápi rixa ríwímini nimamoro nání ría yariñoi?’ seaiaiwipaxí imónijípini éírixini.’ nura ujárini. ²¹ Nioni e néra ujáoni enagí nání Judayí wí niwiápínamearo aijí ridiyowá yariñwáiwámi dání fá ninixiriro nípikianiro éagíá aiwi ²² Goríxo arírá níí enagí nání agwi nioni oníxwéyíné sijwí anigé dání éí nírománá ‘Wíá rókiamoagíáwa tíni Moseso tíni ‘E nimóniníáriní.’ ragíápiní rixa imónijírini.’ seararijini. ²³ ‘Awa re ragíárini, ‘Ámá yeáyí neayimíxemeañá nání Goríxoyá dijí tíni aríowayá xwíá piaxyo dání iwiaroníomi ríniñí wímeaníáriní.’ niriro ámi ripi ragíárini, ‘Xewaniyo xwáripáyo dání wiápínameaníá enagí nání

o iwamíó xwiyíá wíániñj imóniñj Gorixo ámáyo yeáyí uyimixemeañíápi náni Judayo tíni émáyo tíni wáí uriníáriñi.” ragíápi rixa axípi e imóniñjírini.” searariñini.” uriníñigini.

²⁴ Poro xwiyíá wákwiniminiñi náni e nura waríná pirimiáo Pesitaso ímí tíni re uriníñigini, “Poroxini, joxi xaxá nerí rariñini. Dixí nijíá xwé imóniñjípi xaxá rimearini.” uríagi aí ²⁵ Poro re uriníñigini, “Áminá seáyí e imóniñj Pesitasoxini, nioní xaxá nerí mirariñini. Nepaxiñj imóniñjípini searariñini. Diñj sixí niyínimáná searariñini. ²⁶ Ayí ripi nánirini. Mixí ináyí ro amípí nioní searariñápi náni nijíá imóniñjagí náni diñj síjá neánarini. Apí, ayí íními píni mímóniñj ejagí náni ‘Omí wiári mímúropaxí imónini.’ nimónariñjagí náni omí nitamíxwíníri murí nipini repiyí niwiéra wariñini.” Pesitasomi e nurimáná ²⁷ re uriníñigini, “Mixí ináyí Agiripaoxini, ‘Wiá rókiamoagíáwa niriro eaagíápi nepa rinini.’ riyaawiñini? Joxi diñj e yaiwiñoxi ejagí náni nioní nijíáriñi.” uríagi ²⁸ Agiripao Poromí re uriníñigini, “Axínáni ná bini niníríná ‘O Jisasomi diñj wíkwíropaxorini.’ riniaiwiariñini?” uríagi ²⁹ Poro re uriníñigini, “Nioní ‘Gorixomí rixíñj bi oseauriyimini.’ nimónarini. Joxi nániní maríái, ámá síá riýimi aríá niarigíá níni nioní ná bini searánáraní, anijí miní searánáraní, nioní Jisasomi diñj wíkwíroariñápa niyínéní eni axípi niwíkwíroro nioní imóniñjápa axípi oimónípoyiníri nimónarini. Nioní gwí niyígíá ripi seyíné eni axípi oseyípoyiníri misearariñini.” uriníñigini.

³⁰ Mixí ináyó tíni pirimiáo tíni Benaisí tíni niwiápñimearo ámá ayí tíni nawíni éí ñweagíáyí eni niwiápñimearo ³¹ wiwini wí e éí nirómáná re rinigíawixini, “Ámá o anani nipíkipíri nánirani, gwí ñwiráripíri nánirani, íwí bi meñírini.” niriniro ³² Agiripao pirimiáo Pesitasomi re uriníñigini, “Ámá o ‘Mixí ináyí Sisao xwírixí nioniyá nieyíroíwiníngini.’ míripa neri siñwiriyí, ayí ananí kikiíá wáripaxíriñi.” uriníñigini.

Poromí Romiyí ajiyó náni sipixíyo wiowárigíá nánirini.

27 ¹Rixa none náni re rarániñjáná, “Romiyí ajiyó Itariyí riniñjípimi náni sipixíyo owiowáraneyi.” rarániñjáná porisí 100 bimi seáyí e wimóniñj wo —O simiñj wínarigíá Sisaoyái riniñjípi worini. O xegí yoí Juriasoyí riniñjorini. O Poromí tíni gwí ñweagíá wami tíni niméraouníri wiowáráná ²Adíramitiamí dánjíyíá sipixí wo Esia piropenisí tíjí ríriwámíni uminíri yarijagi niwinirane ámá wo xegí yoí Arisítakaso —O Masedonia piropenisíyo ajiyí yoí Tesaronaika dájorini. O tíni nawíni nipixemoánirane niñwearíná xwíápími píni niwiárimi nurane ³sipixomi sá wejwáone wíápi tíni ajiyí yoí Saidoniyí riniñjípimi niwiékñímearene ayoááná Juriaso Poromí ayá nurimixiri náni xegí nikumixiníri emearigíáyí mírají owípoyiníri ayí tíjí e náni xeouníri siñwí winíñinigini. ⁴ Ámi sipixomi nipixemoánirane ajiyí apimi píni niwiárimi nuranéná imiñj símímini nineaxemí bariñjagí náni niyakía

nurane náni píriňwí Saipirasiyí riniňípimi oriwámi dání nímeámi nurane
 5 imanjípámí nuranéná Sirisia piropenisíyo tíni Pabiria piropenisíyo
 tíni nimúróá nurane Risia piropenisíyo aŋí yoí Mairai riniňípimi
 niwiéknímearane nayoámáná 6 porisí 100 bimi seáyi e wimóniyo
 Arekísadiria dánjíyíá sipixí wo Itari piropenisíyo uminíri yariňagi
 niwiníri nímeámi nineauri o tíni sipixomí nipixemoánirane 7 aŋí apimi
 píni niwiárimi nurane sipixo awayini awayini warijagi náni síá ayá wí
 nóróá nurane ríá meakiroariňagíá niwinírane anijí miní nerijípimi dání
 aŋí yoí Naidasiyi riniňípimi tíŋí e aŋwi e nirémómáná imijí símímini
 nineaxemí bariňagi náni niyakíá nurane xwíá simíní imóníŋí Sarimoniyí
 riniňípimi nimúrorane píriňwí yoí Kíritiyí riniňípimi oriwámi dání
 niyakirane 8 sipixí omijí mearigíáwa ríá nímeakiroro sa anijí miní
 nerijípimi dání Kíriti tíŋí imanjípámí nixída nipurane wí e “Rawirawá
 simíní riwoŋí Naŋí Imóníŋoi” riniňe —E aŋí Rasia riniňípimi dání aŋwi
 erini. E rémojwanigini.

9 Síá ayá wí rixa nórímáná ejáná Judayí íwí yarigíápi Gorixo yokwarímí wiijí náni diŋí mopíri náni aiwá ɻwíá ɻwirárinarigíáyi ení rixa mûróímí ejáná xwiogwí náni rawirawá samijí miwearijíná enagí náni Poro aríá jiyikí norí 10 re urijinigini, “Ámáoyíné, gí diŋí re nimónarini, ‘Agwi none re píni niwiárimi ámí sipixomí nímeámi nuranénáyí, xwírá ikičenipaxírini.’ nimónarini. ‘Saŋí nímeámi warijwápi tíni sipixo tíni aníniňía náni mariái, none ení anínaníwárini.’ nimónarini.” uríagi aí 11 porisí 100 bimi seáyi e wimóniyo sipixomí omijí mearijo tíni sipixomí xiáwo tíni awau̍ rarigíípi náni diŋí niſá wíagi náni omí Poro yopa murigíniňinigini. 12 Ayí ipí simíní riwoŋí sipixo ɻweajípimi xwiogwí náni rawirawá siwíá yíáná sipixí pírániŋí wepaxe mimóníŋagi náni ámá ná sipixíyo ɻweagíápi re rinárigíawixini, “Anani e epaxí ejánáyí, re dání píni niwiárimi sipixomí nímeámi nurane ipí simíní riwoŋí yoí Pinikasiyi riniňíwámi —Siminí riwoŋí awá píriňwí Kíritipímí axí riwámíni riwoŋíwárini. Xwíá midání midání wiápíni meají enagí náni e rawirawá wiwjí mé ejerini. Sogwí wearijímí dání riwónapijíwárini. Awámi nirémorane rawirawá siwíá yaríná awámi ɻweáwanigini.” rinárigíawixini.

Ríwipí xwé éáná rawirawá imeamíkwí ejí nánirini.

13 Imijí rawirawá tíŋí riwámí dání sipixomí Pinikasi tíŋí e awayini nixemi upaxípi bariňagi niwiníróná “Siminí riwoŋí none ráriwáwámi náni anani sipixomí nímeámi upaxírini.” niyaiwiro ainixí gwíyo dání mamówáriniŋí ípeajípi nímixearo sipixomí nímeámi nuróná píriňwí Kíriti imanjípámí tíŋí e aŋwi e dání nixída nípuro 14 síní ná jíamini e munijáná re ejinigini. Ríwipí ſkíá jijimí epaxí bi —Imijí apí yoí Miwíminí Barinjípiyi riniňípírini. Apí tíŋími dání niweapiri 15 sipixomí

xejweááná sipixí símí imijí barijímini mémopaxí enagi náni negí waniri yarijwaé náni píni niwiárírane “Imijí xe niméra oneauni.” niyaiwirane e yaríná¹⁶ none píriywí yoí Kodayí rinijípími oriwámi dání nípuríná imijí bi onimiápi yimáronjáná ewé sipixomi dáñí níropémi waríjwápi anijí miní nerijípími dání nimixeáa nibirane sipixo tíñí e ejáná¹⁷ sipixomi ikwiáranirane náni nimixeáa niyapirane nikwiárimáná sipixí xwéo orónowiniginíri sámí tíñí xegí sipixí miwí midimidáni níxemi nibiro gwí nija nípwémáná sipixo ejí tíñí níxemi nuri xwíá ipí seáyi e riwojáná ínimi ajwi e imónijípími —Api yoí Sairitasiyi rinijípí Apirika dání ajwi eriní. Apimi sipixo ajní nuríná sixí úronigíníri wáyí winíagí sipixo awayini ouníri ainixí gwí yurárinijí ipearínjípi nimamówáriro níropémi nuróná imijí xe nineaxemi oneauníri winijwanigini.

¹⁸ Sipixomi sá wejwáone wiápi tíñí sipixo wiápínameari eámori néra waríjagi awa sipixo nayí oeníri sají wí emi mimeámi nero¹⁹ sá wejwáone wiápi tíñí sipixí omijí mearigíáwa wiwanijowa sipixomi sají unijí ikweari ñwiráríri yarigíáyí bi emi mimeámi egíawixini.²⁰ Ríwipí símí tíñí anijí sipixomi xejweearíná síá obaxí ayá wí óriágí aí siñí tíñí sogwí tíñí bi anarijagi siñwí miwinipa nerane náni “Ámíni riwarijwini?” niyaiwirane siñwí miwinaxídipa nerane náni diñí “Wí e niwiékínamearane siñí waníwáriñi.” niyaiwia waríjwápi diñí peá nimónirane “Rixa nanínanfwráriñi.” niyaiwia nurane²¹ awa sítá ayá wí neamúroaríná nimeamíwiáronigíníri ayá síwí uroarijagi náni aiwá miní néra numáná ejáná Poro niwiápínameari ámáyo áwini e nirómáná re uríjiniginí, “Amáoyíné, nioni seararijápmi aríá niniro ninixídiro píriywí Kíritiyo píni niwiárimi sipixo nimeámi mupa nero siñwiriyí, segí amípí xwiríá ikixéníri anipá imóniri éípiyí wí e eminíri éímani.²² E seararijagi aiwi sipixí ro xwiríá nikixéníri aí ámáone wí anínaníwá meñagi náni diñí peá mimóní sini diñí sixí oseaínini.²³ Ayí ripí náni seararijini. Sítá riylimini áríwiyimi Gorixo —Nioni ámá oyáyí imónijá wonírini. Oyá aejnají wo nioni tíñí e nirónapiri²⁴ re niríjíniginí, ‘Poroxini, joxi Romiyí aejyo anani nirémori mixí ináyí Sisao xwiríxí rimené símímaní e uroríáriñi. Ayináni sini wáyí misinípani. Aríá ni. Gorixo joxi tíñí ámá sipixí romi ñweagíáyí tíñí niyínéni xe siñj oúpoyiníri yaiwíí enagi náni woxí aí iniigí namipaxímani.’²⁵ Aejnajeo e niríí enagi náni soyíné diñí sixí oseaínini. Amáoyíné, nioni Gorixomi diñí re wikwíronjini, ‘Nioni niríípi xixeni nimóniníjoi.’ niwikwírori náni e seararijini.²⁶ E neri aí imijí sini nineaxemi waríná píriywí bimi sixí úroaníwáriñi.” uríjiniginí.

²⁷ None ríwipí rawírawá Ediriayi rinijíwámi sipixomi nineaxemi waríná rixa sítá wé wúkaú síkwí waú waú imóníyimi áriwegí imónáná sipixí omijí mearigíáwa “Xwíá bi tíñí e rixa ajwi eríani?” niyaiwiro²⁸ gwí e e kikwírá neaáriga pujírí tíñí iwamíó neróná “Xwíá sini ná mímirani? Sa mími onimiápirani?” yaiwiarigíári nímearo nimamówáriro

iwamíó sijwí niwinaxídíróná xwíá sini ná mími eñagi náni 40 mita imóniñagi niwiniro ámi bi tíni núfasáná ámi bi nimamówáriro xwíá tínj e rixa 30 mita eñagi niwiniro²⁹ sipixí imijí nixemi nuríná wí e síñayo sixí úronigíniri sipixí ámi bi tíni nixemi mupa oeniri íkwémiñýo dání ainixí ípeaarijí wiríkaú wiríkaú nimamówárimáná wíá ajní oóniniri wigí ikayíwí nira ugíawixini.

³⁰ Sipixí omijí mearigíáwa sipixomi píni niwiárimi éí owaneyiniro ámáyo yapí niwíwapiyiro “Sipixí símíyo dání eni ainixí ípeaarijí bi mamówáraniri yariñwini.” nuriro ewépá rawirawáyo ikwiárináná apámi nipixemoániri éí owaneyiniro rixa mamówáraríná³¹ Poro porisí 100 bimi seáyí e wimóniñomi tíni xegí porisowami tíni re uriñinigini, “Ámá sipixí omijí mearigíá rowa sipixí romi none tíni mijweapa nerínáyí, soyíné sijí nuro xwíá tínj e rémopíriméoi.” uráná³² porisowa míri niwiápínamearo ewépá gwí niyimáná awayini mamówárarigíári miijí niwákwiro rawirawáyo mamówárigíawixini.

³³ Wíá ónine náni Poro ejí rirémixí niwia nuri re urayijinigini, “None ríwipí ripí náni ayá síwí nearoariñagi náni aiwá miní mímíwiaíkí ninirane yaríná síá obaxí rixa nórা nuri agwi rixa wé wúkaú sikwí waú waú imóniñýirini.³⁴ Ayináni nioní ejí rirémixí niseairí ‘Aiwá bi nimearo nípoyi.’ seararijini. Sewaniñýíne aiwá níniro oeríkiemeánípoyiniri seararijini. Woxí aí bi manníipa epírí eñagi náni seararijini.” nurimáná³⁵ bisíkeríá bi nimeari wigí sijwí anigé dání aiwá api náni Goríxomi yayí numemáná nikwiríri rixa naríná³⁶ ámá níni eni rixa dijí wíá bi wóniñagi aiwá bi nimearo níniro³⁷—Ámá sipixíyo ñweajwáene ayí 276 enerini.³⁸ Nene rixa apáni níniámáná sipixo nayí oeniri wití aiwá miníwápi rawirawáyo emi míméamí egíawixini.

Sipixo sixí núrori orónowiniñí nánirini.

³⁹ Rixa wíá ónáná áríwiyimi “Xwíá bi aŋwi erini.” yaiwííápi sijwí niwiniróná mí mómixipa nero aí siminí riwojí bi inikní wiároñagi niwiniro e epaxí ejánayí, sipixo nimeáa niyirane e oiwiékínameaaneyiniri éiyáyí⁴⁰ wa gwí ainixí ípeaarijí mamówárinijípi rawirawáyo ípeaje amí xe oépeaniri níkweawára pwaríná wa imijípi siminí riwojípími náni nixemi oneauniri sipixoyá rapirapí nemiméa niþeyiro soná eni níkwearo inikní wiároje náni omijí niméra waniro yariñagía aí re ejinigini.⁴¹ Sipixo xwíá ínimi ejáná rawirawá akwiníánái riwoje sixí núrori símí xwíáyo xaíwí norajiáriniri náni wiñwí bi mepaxí imóniñjáná rawirawá sipixí íkwémiñýo miákwiayíáná sipixo rixa orónowiariñagi winigíawixini.⁴² Sipixo rixa orónowiariñagi niwiniro porisowa xámí re rinárgíá eñagi náni “Sipixo sipí éánayí, ámá gwí ñweagíá none awí mearoariñwáowa inibé neáa éí upírixiniri pipikímí éwanigini.” rinigíápa “Rixa opíkianeyí.” rinariñagía aiwí

⁴³ porisowami seáyi e wimóniyo “Poromi níméra nuri Romiyí aŋýo xixeni rémowanigini.” niyaiwiri náni awa wianiro yarigíápi pírí nurakiri sekaxí re nearijiniginí, “Ámá inibé warigíáyíné rixa nímañiri níxeamoro inibé neáa nuro imají e iwiékñimeápoysi. ⁴⁴ Inibé miwarigíáyíné íkíá wáráraní, sipixo ororómí iníípirani, fá nixirimáná nikwiáriga nuro imají e iwiékñimeápoysi.” nearágí nene axípi e nerane náni wo aí iniigí minamí ninenení imají e iwiékñimeajwanigini.

Poromi Moritayo ɣweajáná wimónijípi nánirini.

28 ¹Nene wo maníni ninenení imají e niwiékñimeámáná ámá e dáŋyí “Piriŋwí riyi xegí yoí Moritai riniŋyírini.” rariŋgáia aría niwirane rojnáná ²ayí none neaapaniro náni ayá tñi nero inia anijí siyamíó erí imijí ríri yariŋagi náni ríá níkeámáná ninenení nineapemeámi nuro ríá tñíjí e neawáříagá aí ³Poro ríá kíriŋj bia awí neari saríwá nerí nímeáa níbíri ríá ikeááraríná re ejiniginí. Weaxíá wo ríá usíníagi nírémimeámi níwiapiri Poroyá wéyo sidiŋj nori ríriwíjíngini. ⁴Ríriwíagi wé éí mixeááná sidiro sini yekwiroŋagi ámá piriŋwí ayimi dáŋyí siŋwí e niwiniro wiwini re rinigáawixini, “Ámá ro rawirawáyo minamíó aí ámá pikíxwiríó ejí woríani? Ayináni ɣwíá aŋínami dáŋjí imónigíáyí ‘Xe siŋj mupa oení.’ yaiwiarigíápí dání weaxíá sidiŋj ríá ojoi?” rinigáia aiwi ⁵Poro weaxíáomi wíwiřá nírorí ríá níkeáárimáná ríniŋj bikwí onímiápi aí miwiniŋjiniginí. ⁶Ríniŋj bikwí onímiápi aí miwiniŋagi aiwi ámá ayí “O xegí wé rixa nímininíjoi.” yaiwiro “Rixa nípiérori píyí neníjoi.” yaiwiro nero náni siŋwí niwiniro níjwearo ayá wí siŋwí niwiniro níjweagíasáná “Sipí api wímeaníjoi.” yaiwiarigíápí miwímeáagi niwiniráóná ámi diŋj siŋj bi nimoro re níriga ugíawixini, “Ámá ro ɣwíá aŋínami dáŋjí imóniŋjyí woríani?” níriga ugíawixini.

⁷None iwiékñimeáwaé ámá piriŋwí apími ámá niyoní seáyi e nímoníri menjweanjoyá omijí bi inijí erini. O xegí yoí Pabíriasoyí riniŋorini. O yayí nineairí nineapemeámi nuri none síá wiyaú wiyi o tñi níjwearane míraŋí neaiairáná ⁸Pabíriasomí xano ríá pírí wiayiri agwí xoxí urorí wiariŋagi náni “O simixí wení.” rariŋgáia Poro aría e niwiri o weje náni nuri nípáwiri Gorixomí yariŋj niwimáná wé seáyi e niwikwiárirí naŋjí imixíŋjiniginí. ⁹Naŋjí nimiximáná ejáná ámá piriŋwí apími ɣweagíá simixí yarigíáyí níni Poro omí naŋjí imixíípi náni aría niwiro o tñíjí e náni bayaríná naŋjí imimiximí ejiniginí. ¹⁰E yaríná ámá ayí wéyo nineamero aiwá amípi naŋjí bi nineaiapa nuro none rixa piriŋwí apími píni niwiárimí waniri yaríná óí e sipixíyo nuranéná aiwá naníwá náni anípá bi neaiapowářigíawixini.

Poro Romiyo rémoŋj nánirini.

¹¹None piriŋwí apími emá waú wo ɣweajwáone sipixí Arekisadíria dáŋjí wo —Rawirawá xwiogwí náni siwíá yinjagi náni piriŋwí

apimi e niŋweanisáná uminiri yariŋorini. O sipixí símí ikayíwí tíni imixinijípi ámá ayáí waúniŋí sipixomi símí e imixinijorini. Sipixomi nipixemoánirane píriŋwí apimi píni niwiárimi nurane¹² aŋí yoí Sairakusiyí riniŋípimi niwiékínamearane síá wiyaú wíyi e wejwáone¹³ ámi sipixomi nipixemoánirane niyakía nurane aŋí yoí Rijiamiyí riniŋípimi nirémorane e sá wejwáone wíápi tíni iminjí rawirawá tíŋjími dání yapanjagí niwinirane sipixomi nimeámi nurane omi sá wejwáone wíápi tíni siminí riwoŋí yoí Putioraiyí riniŋíwámi nirémorane nayoámáná¹⁴ re yaiwiŋwanigini, “Ámá Jisaomí diŋí niwíkwíroro náni nirixímeá imónigíáyí aŋí ripimí re wí ríá ɻweaŋoi?” niyaiwirane píá nerane wí tíni rixa nerimeánirane ayí “Síá wé wfúmi dánjí waú nene tíni ananí re ɻweapaxírani?” nearíagía ayí tíni wínyí nearíapa e ɻweaŋwanigini. Apí apí néra nibíwasáná Romi aŋí tíŋjí e rémóŋwanigini.¹⁵ Romiyo ɻweagíá nirixímeá imónigíáyí wí none náni “Awa óyimi bariŋoi.” rinariŋagía aríá niwiro óí e owirimeaaneyiníro nibiróná wí aŋí Apiasi tíŋjí e makeríá imixarigíe awí roro wí Ámá Aŋí Midáŋjí Nibiro Sá Wearigííwá Wíkaú Wiwáyi riniŋípí tíŋjí e awí roro egíáyo Poro siŋwí niwinirfná Gorixomi yayí numeri diŋí sixí ínijinigini.

¹⁶ None rixa Romi náyo rémóáná gapimanowa Poromí gwí aŋíyo miŋwíráí aŋí wiwámi xegípi ɻweaŋáná porisí awí mearoariño xe awí omearoniri siŋwí winigíawixini.

Poro Romiyo dání wáí urijí nánirini.

¹⁷ Poro síá wiyaú wíyi rixa nóráná “Judayí áminá imónigíá Romiyo re ɻweagíáyí obípoyí.” niriri awa rixa o tíŋjí e awí eánáná re urijinigini, “Gí Judayíné, nioní negí Judayo xwiríá wilixéminíri wí mepa eri siwí ejíná dání negí aríowa érowiápíniŋíapí píří wiaíkímíniří wí mepa eri éagi aiwí Jerusaremiyo dání gwí niyigíoni negí Judayí Romiyo mini niwigíárini.¹⁸ Romiyo mini niwíagía ayí xwirixí ninímero yariŋí niniayíroná fwí nioní nípíkipaxí bí meŋáoni imóniŋagí ninaniro náni rixa Poromí kikiá owáraneyiníri éagía aiwi¹⁹ negí Judayí píří wiaíkímí nero ‘Wáripaxomani.’ rigíawixini. E rariŋagía nioní siŋwí e niwiníri ‘Go aríá eje dání ráná xe kikiá ouníri nimixipírárińáni?’ niyaiwirí náni re urijanigini, ‘Romiyí mixí ináyí Sisao gí xwirixí aríá níwinigini.’ urijanigini. Nioní negí Judayí náni xwiyíá bí uxekwímómíá náni mirariŋini.²⁰ E nigíá api náni áwanjí seariminíri náni ‘Awamí siŋwí niwiníri xwiyíá urími náni obípoyí.’ rianigini. Ámá Isirerene yeáyí neayimixemeanía náni diŋí ukíkayoariŋwáomi nioní diŋí ukikayonjagí náni gwí ainixí ríří niyinini.” urijinigini.²¹ E uríagi awa re urigíawixini, “Judia piropenisíyo dání joxí náni payí bí mímeajwárini. Negí wo e dání eni nibiri repiyí nineairínárani, áwanjí nineairínárani, joxí náni sípí bí míneairijírini.²² E nerí aí ‘Díŋjí joxí yaiwiříŋjí ripí, “Gorixomi pírániŋjí

xídarigíáyí apí apí nerijípmi dání pírániñí xídarigíárini.” yaiwiariñípi aríá osianeyí.’ neaimónarini. Ayí none ripí náni aríá niwirane njíá imóniñagwi náni rirariñwini. Ámá Óí Gorixo tiámíni iniñiyíyi riniñiyími nixídiro gwí móniñigíáyí náni ámá ami ami ɻweagíáyí ‘Ayí nañí miyariñoi.’ riñarigíá náni none njíárini.” urigíawixini.

23 Judyáyí áminá awa “Síá ayimi Poro xwiýá nearinía náni awí eáníwaniginí.” nírináriro síá ayí rixa imónáná obaxí aijí xío ɻweajiwámí náni báná wíá móniñími dání síápi tíni náni Gorixo ámáyí xegí xwioxíyo mimeámí nerí umejweaníápi náni áwají nuriríná repiyí niwiéra urí nioní Jlsasomi diñí wíkwíroariñápa ayí ení owíkwírpoyiníri o náni nuréwapiyiríná ɻwf ikaxí Moseso níriri eañípmi dání tíni wíá rókiamoagíáwa niriro eagíápími dání tíni miñí niróa urí nerí nura waríná 24 wa xío urariñípi aríá niwiro “Neparini.” wipimóníagi aiwi wa aríá niwiro diñí mikwírogíawixini. 25-27 Awa e nero Poro urariñípi náni diñí bí biaú nímoró náni xwiýá ná biní rináripaxí mimóní yaříná Poro xwiýá yoparí ripí uráná omí píni niwiárimí ugíawixini, “Kwíyí Gorixoyápi wíá rókiamoagí Aisaiaoyí riníjomí ‘Joxí ámá ayo nuri e urírixini.’ uráná o nuri negí aríowéyo aga xixeni re urírixini, ‘ ‘Seyíné aríá néra nuro aí njíá wí imónipírámani. Siňwí naga nuro aí diñí ‘Ayí apíříani?’ wí mopírámani.’’ urírixini. Ayí ripí nánirini. Wigí diñí tíni néra warigíáyí miñí siňjániñí imonagíá náni rirariñini. Wigí siňwí misupáripa ero aríá mipíronipa ero nero siňwiriýí, wigí siňwí tíni siňwí aniro aríá ero diñí pírániñí neyíroro moro wigí íwí yarigíáyí ríwímini mamoro éánayí, Gorixoní pírániñí wimixipaxírini.’ Aisaiao Gorixo náni e niwuriyiríná negí aríowéyo imónagíápi tíni aga xixeni níriri wuriyiríná. 28 Ayináni seyíné aga njíá re imónípoyi, ‘Gorixo xío nene yeáyí neayimíxemeáminiri ejípi náni wáí urarigíáwa rixa émáyo ourípoyiníri náni urowáriñírini. Ayí aríá wipírárini.’ yaiwípoyi.” 29 [Poro e uráná Judyáyí miximixeawiámí niga nuro omí píni niwiárimí ugíawixini.]

30-31 Poro e aijí xío bí ejíwámí niñwearí ámá xíomí xwiýá onjweaaneyiníri bíáyo yayí niwimori xwiýá Gorixo ámáyí xegí xwioxíyo mimeámí nerí umejweaníápi náni wáí nuriri íními bí mimóní Áminá Jisasi Kiraiso náni uréwapiyaríná ámá wí píri urakianiro mepa egíawixini. E yaríná xwiogví waú murojiniñí.

Payí Poro Romiyo ηweáyí nání eañínarini.

Payí rina Jisasoyá siyikíyi aŋí yoí Romiyo ηweagíayí nání Poro niriri eañínarini. Aŋí api, Itari piropenisíyo ikwíróniŋípi aŋí ami ami ikwíróniŋíyo seáyí e imónini. E Romiyí mixí ináyí Sisaoyí riniyo ηweaagípirini.

Payí rina Poro Koriniyo niŋweámáná apixí Pibíyi riniŋími neari wiowáriŋnarini. Sini Romiyo bi memé ejími neari wiowáriŋnarini. Ayí nijá nimóniro re oyaiwípoinirí niriri eañinigini, “Ámá níní fwí yarigíayí imónijoí. Wigí fwí neríŋipimi dání Gorixo tíni xepixepá rónijoí. Iwjí ikaxí Moseso niriri eañípi nixídiríŋípimi dání ámá wé róniŋí wí imónipaxímani. Sa Gorixomi xewaxo Jisasomi diŋí niwíkwiřoríŋípimi dání oyá siŋwíyo dání wé róniŋí imóniro ámi o tíni nawíni imóniro epaxírini.” oyaiwípoinirí niriri eañinigini.

1 ¹Poroni payí rina neari mónapariŋini. Nioni Kiraisí Jisasoyá xiňáiníniŋí nimóniri yariŋá wonirini. Gorixo wáí nurimeiaríŋí wo imóníwiniginiří wéyo íá numíriri oyá xwiýá yayí neainariŋípi nurimeíwínginiří nírpíeari niŋonirini. ²Xwiýáapi o ejíná xegí wíá rókiamoagíáwa niriro ríwamíŋí lwiýái riniŋíyo eagíápimi dání nineariri símí e tiniŋípirini. ³Xwiýá yayí neainariŋíapi xegí xewaxo nání riniŋípirini. O aga ámá nimóniríná imóniŋípi nání diŋí nimoranéná re yaiwiariŋwárini, “Mixí ináyí Depitoyá iyí axípá imóniŋíyí woríani?” yaiwiariŋwárini. ⁴Kwíyí xegí bi o imóniŋípi nání diŋí nimoranéná re yaiwiariŋwárini, “Gorixo ejí sixí eániŋí xio imóniŋípi ayá wí siwá neairi xwáripáyo dání owiápíni meaniri ámi siŋí wimixiri neríŋípimi dání réniŋí nearíŋírani, ‘Gí niiwaxorini.’ nearíŋírani?” yaiwiariŋwárini. O Jisasi Kiraiso negí Ámináo nání rarijini. ⁵Omi dánini Gorixo wá nineawianiri xegí wáí wurimeiarigíáwa oimónípoinirí nearípeaŋírini. None wáí wurimeiarína émáyí xixegíni níni wí wí diŋí “Xwiýáapi nepariní.” yaiwiro sini píří miwiaški aríá yímigí wiro éřírixiniri nearípeaŋírini. Kiraisomí e wiřírixiniri nearípeaŋírini. ⁶Seyíné eni ayí wiýinérini. Jisasi Kiraiso xíoyá imónipíri nání wéyo íá seaumiríŋí wiýinérini. ⁷Aŋí Romiyo ηweagíayíne — Ámá Gorixo diŋí sixí seayiri nioniyá oimónípoinirí wéyo íá seaumiriri ejíyínérini. Seyíné nání nioni payí rina neari mónapariŋini.

“Negí ápo Gorixo tíni Áminá Jisasi Kiraiso tíni awaú wá seawianiri seyíné niwayiróniro ḷweapíri náni seaiiri éisixini.” nimónarini.

“ ‘Romiyíné siywí seaníimigini.’ nimónarini.” urijí nánirini.

⁸ Payí rina nearíná xámí ripi osearimini. Ají nimini xwiyíá ripi íá menárarijagía náni gí Gorixomí yayí wiarijini, “Romíyo ḷweagíá Jisasomi xídarigíáyí pírániñj diñj wíkwíroarijoi.” Xwiyíá api ají nimini íá menárarijagía náni seyíné niyínéni náni yayí wiarijini. Jisaso neaijípimi dání seyíné e yarijagía náni Gorixomí yayí wiarijini.

⁹ Xewaniño —O e éwiniginiri níriñjípi anijí miní niwiiríná xwiyíá xegí xewaxo náni yayí neainarijípi wáí uriminiri náni yarijáorini. Xewaniño nioni xíomí rixiñj nuriríná sá bi miywéá íníná seyíné náni yarijí seawiarijápi náni anani sopijí opaxírini. ¹⁰ Omi rixiñj nuriríná seyíné tíñj e náni mibipaxí imónayiná ejagi aiwi agwi anani oyá diñj tíni bipaxí imóníimiginiri anipaxí yarijí wiarijáriní. ¹¹ Ayí ripi nánirini. Nioni seyíné tíñj e niseaímeari searéwapiyaríná seyíné kwíyípimi dání ámi bi tíni yóí imóniro síkkí ámi bi tíni nomixiga upíri náni nioni aga nibíri siywí seanimi náni nimónarini. ¹² Nioni seyíné niseaímearfná nionini ejí sixí seaímiximi náni maríái, seyíné eni Jisasomi diñj niwikwíroro pírániñj xídarinagía seaniri nioni eni diñj niwikwírori pírániñj xídarinagí naniro nerijípimi dání xixe ejí sixí ímixinani náni raríjini.

¹³ Gí nírixímeáyíné, seyíné ripi náni majíá epírixiniri náni áwanjí osearimini. Ayá wí seyíné tíñj e náni biiimiginiri nerí aí amipí bi píri nirakiayágí náni seyíné bi siní siywí miséanijáriní. “Nioni émá ami gími ḷweagíáyí tíñj e nemeri wáí uraríná wí aráa níniro Jisasomi diñj wíkwírogíápa segí wí eni nioni uraríná axípi wíkwírórixiniri segí tímáminí bíimiginí.” nimónarini. ¹⁴ Nioni ámá niyoní kinixí imónigíáyorani, wauyí imónigíáyorani, diñj émí saímí mogíáyorani, majíá imónigíáyorani, ámá ayo niyoní xwiyíá yayí neainarijípi urimía náni yoxániñj inárinijini. ¹⁵ Ayináni nioni ámá Romí ḷweagíáyíné eni xwiyíá yayí seainipaxípi wáí searimía náni símí dípénarijini.

“Xwiyíá yayí neainarijípimi dání Gorixo yeáyí neayimixemeaarijírini.” urijí nánirini.

¹⁶ Xwiyíá yayí neainarijípimi dání Gorixo diñj wíkwíróíayo niyoní — Xámi Judayo yeáyí uyimixemeari émáyo eni yeáyí uyimixemeari epaxí ejagi náni xwiyíá apí náni nioni ayá bi mé anani wáí rimearinjáriní.

¹⁷ Ayináni nene “Gorixo arige nerí ámá ámi wé róniñj xío imónijípi wimixinjárfani?” niyaiwirane ududí neainipaxímani. Ayí ripi nánirini. Xwiyíá yayí neainarijípimi dání Gorixo wíá réniñj neaókímixáriñjírini. Ámá Jisasomi iwamíó dání diñj niwikwíróá numáná ámi xegí bi mé sa anijí wíkwíroarigíáyí, ayí wé rónigíáyí wimixarijírini. Bikwíyo dání re

niriniri eániñípi, “Ámá Gorixoní diñí nikwíróagía náni ‘Wé rónigíárini.’ ráriñayí diñí niyimiñí tígíayí imónipírárini.” niriniri eániñípi nioni searariñápi tíni xixeni imóniñagí náni searariñini.

Ámá Gorixomi ríwí umogíá nánirini.

¹⁸ Gorixo ámá wé róniñj xío wimónariñípi mé rikikiríó yarigíayí —Ayí wigí rikikiríó yarigíápi neróná Gorixo náni njíá imónipaxí imóniñípi ríwímini mamoarigíáyírini. Ámá ayí náni Gorixo ajiñami dání wikí wóniagí náni pirí umamojípi rixa siñáni piaumímí inini. ¹⁹ Ayí ripí náni rariñini. Gorixo ámá xío náni re yaiwipaxípi, “O imóniñípi, ayí apí ría imónini?” yaiwipaxípi yumí miwimóní siñáni imónini. Gorixo xewaniño imóniñípi náni siwá winiñí ejagi náni rariñini. ²⁰ Xewaniño imóniñípi —Apí siñwí tíni siñwí winipaxí mimóniñagí aí ejíná ajiña imixiri xwiári imixiri eje dání ámá apími siñwí niwiniríná “Xío imóniñípi, ayí apíriñani?” yaiwipaxírini. “Ejí amípi apí imixijo eániñípi ná ríwíyo aí wí samiñí weníámani.” yaiwiri “Xío imixiñípmi xegí bi niwimóniri náni aga seáyi e ría wimónini?” yaiwiri epaxírini. Ayináni ámá Gorixomi wí yapí re uréwapiyipaxí menini. “Nioní joxi imóniñípi náni majíá nimóniri náni nipikwini mimóniñí ejáonirini.” uripaxí menini. ²¹ Ejíná ámá ayí sini xixeni “Gorixo apí ría imónini?” niyaiwiro aiwi re egíawixini. O Iwjáo ejagi náni wé íkwiajwíyo tipaxípa mitipa ero amípi xío imixiñípi náni yayí miwipa ero wigí diñí nímoríná majímajíá ikáriniro diñí xeywíni nimóá núíasáná diñí ríá xeyánigíayí imóniro egíawixini. ²² “Diñí émi saímí mojwaénerini.” niriro aiwi majímajíá ikárinigíayí nimóniro ²³ Iwjáá mipé anijí imóniñjomí mumíminí ríwí numoro mimóní Iwjáá bi fá oxiraneyírino ámáraní, ijíraní, odipíraní, naļwí onimiápiarani, xopaikigí bi nimixiro “Negí Iwjáá imóniñípi, ayí ripirini.” rigíawixini.

Ámá Gorixomi ríwí numoríná egíápi nánirini.

²⁴ Gorixo ámá e majímajíá nikáriniro yariñagía niwiniríná wigí íeapá winariñípmi dání sípí imóniñípmi xe oikiripeánípoyiníri siñwí winiñinigini. Siñwí e winíagi wiwaninjíyí piaxí eámixinigíawixini. ²⁵ Ayí ripí náni Gorixo e ejírini. Ámá ayí nepa imóniñí Gorixo náni pi ríwí umoro yapí imóniñípi fá xiriro nemáná amípi níni imixiñjomí —O anijí miní yayí umepaxorini. “Ámá níni e éfrixini.” nimónariñorini. Omi yayí numero fá mixiri xío imixiñípmi fá xiriro wéyo umero yariñagía náni Gorixo e ejírini. ²⁶ Ayináni Gorixo wigí íeapá winariñípmi dání piaxí weánipaxí imóniñípi xe oikiripeánípoyiníri siñwí winíagi apixíwa oxí nimeániríná xiriníírixiníri imóniñípi píni niwiáriro apixí wí tíni nipikwini mimóniñípi niga ugíawixini. ²⁷ Oxowa ení apixí nimearo xiríírixiníri imóniñípi píni niwiáriro “Oxí wíá tíni fwí oinaneyí.” niyaiwiro aga símí nixeadípéniróná oxí wíá wíá tíni fwí niníro piaxí

weánipaxí imónijípi inigfawixini. Ayináni “Wigí néra ugíápi tíni xixeni pirí Gorixo umamojípi rixa wímeajírini.” rarijini.

²⁸ Ámá “Gorixo apí imónijoríani?” niwaiwiro símí e mitinipa yarijagía náni o wigí “Sípí e e oyaneyi.” yaiwiariígíápi náni xe miójí niga úírixiniri siywí winiñinigini. Siywí e winiñí ejagi náni ayí amipí nipikwini mimónijí ámá mepaxí imónijípi néra nuro re yarigíárini. ²⁹ Nipikwini mimónijí níni náni miójí iniro rikikiríó epaxí imónijí níni náni miójí iniro animí yariá epaxí imónijí níni náni miójí iniro “Ámá wí ráá omeárinípoyi.” yaiwiariígíápi náni miójí iniro yarigíárini. Apíni yarigíámani. Rípi ení ayá wí yarigíárini. Siywí íwí wiñiro “Amipí apí nioní meapaxípírini.” bi onimiápí miyaiwí ayá wí yaiwiwo niwiápíñimearo ámá pikiro símráxwiró ero yapí wíwapiyiyo ámá wí náni nurírná sipí owímeaniri uriro únúniñjí wikáriro mimayío wiro ³⁰ xwiyíapai ujwiráriro Gorixo náni símí tíni ero ámáyo xixewiámí riniro mixí kíniro mixí meakíniro sipí imónijí ámá sini nijíá mimónigíápi éwapíniro xináixaneyo manjí wiaíkiro yarigíárini. ³¹ Rípi ení yarigíárini. Majíá ikáriniro dijí ujwiráripaxí mimónipa ero wíyo dijí sipí miwipa ero wá miwianipa ero yarigíárini. ³² E yarigíáyí Gorixo re ráriñípi náni nijíá nimóniro aiwi, “Ámá sipí apí yarigíáyí wí sijí upaxímani. Pepaxírini.” ráriñípi náni nijíá nimóniro aiwi sipí apí imónijípimi nixídá nuro apíni mé sipí seáyí e imónijí rípi ení nero íwí apí néra warigíáyo weyí ayá wí meararigíárini.

“Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí neríná wigí egíápi tíni xixeni wiinírárini.” urijí nánirini.

2 ¹Ayináni ámá wíyo xwiyíá umeararigíá wiýinéni wiýinéni bi osearimini. Síá yoparíyimi Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí yaríná “Ayí náni íwí apí ejárini.” uripaxí imónijípi tígíáyínémani. Ayí rípi nánirini. Ámá íwí yarigíápi náni xwiyíá umeararigíáyíné, seyíné ení íwí axípi yarigíáyíné ejagi náni wíniyo xwiyíá numeariróná sewaniñýiné eníñijí mearinarigíá ejagi náni Gorixo mí ómómiximí seaiaríná xwiyíá bi uripaxí imónipírámani. ²Rípi niyaiwiri nijíá imónijíwini, “Ámá sipí e yarigíáyo Gorixo xwiyíá numeárirí pirí numamoríná xejwíni bi mé xixeni ayo ría wiarini?” yaiwiwini. ³Íwí axípi nero aí segí wíniyí íwí yarigíápi náni xwiyíá umeararigíáyíné, wíniyo numeariróná segí axípi egíápi náni píoi yaiwinarijoí? “Xwiyíá Gorixo neameáriníápími ananí múropaxenerini.” ryaiwinarijoí? ⁴Gorixo segí íwí yarigíápi ríwíminí omamópoyiniri wá niseawianiri seaiñípi náni majíá nimóniróná rípi ení riseaimónarini, “O wá ayá wí neawianiri pirí apaxí mé mineamamó erí okinimónípoyiniri xwapí ayá wí xwayí naniri ḥwearí yarijípi peayí wianipaxí imónijípi yarini.” riseaimónarini? ⁵Oweoí, seyíné dijí wakisí niniróná segí íwí yarigíápi ríwíminí mimamoarigíáyo dání síá Gorixo

sipí ámá yarigíápi náni wikí ríá ápiawíniijí niweri pirí umamoníáyi náni xío pirí seamamoníápi wíni wíni ikwíkwaramíniijí yáraříjoi. ⁶ Bíkwíyo re níriníri eániňípa, “Goríxo ámáyo pirí numamoríná woní woní xixegíni wigí néra ugíápi tñi xixeni pírí umamoníárini.” níriníri eániňípa eníárini. ⁷ Ámá Goríxo yayí neameri seáyi e neaimixiri negí wará urí mepaxí neaimixiri dijí niyimijí tíjwaéne neaimixiri éwiniginiri epaxípi tñi xixeni nero píni miwiári anijí miní yarigíáyo o pirí numamoríná dijí niyimijí tígíáyí imónipíri náni wimixiníárini. ⁸ E nerí aí ámá wiwaniňíyí nánini dijí nimóniro xwiyíá nepaxíijí imónijípi aríkwíkwí niwiro nípíkwíni mimónijípími xídarigíáyo pirí numamoríná xegí wilí ríá ápiawíniijí wearínjípími dání pirí umamoníárini.

⁹ Ámá sipí yarigíá ayí ayo xeanínjí mimeníjwí ayíkwí miripaxí imónijípi wímeaníárini. Judayí e yarigíáyo aŋípaxí niwímeari aí émáyí e yarigíáyo eni wímeaníárini. ¹⁰ Api e niwiri aí ámá naŋí yarigíá ayí ayo seáyi e umeri wé ikwiajwíyo ḥwíráriri niwayiróniro ḥweapíri náni wiiri eníárini. Judayí e yarigíáyo aŋípaxí e niwiiri aí émáyo eni wiiníárini. ¹¹ Goríxo ámáyo pirí numamoríná símí símí e nímeri pirí umamoníámaní. Sa ámá wigí egíápi tñi xixeni pirí umamoníá ejagi náni rarijini. ¹² Ámá Goríxoyá ḥwí ikaxí eániňípi mayí nimóniro íwí yarigíáyí anínipíri náni xwiyíá numeáríríná ḥwí ikaxí eániňípími dání numeáríri “Joxí xwiyíá e eániňí apí niwíkiri ejríani?” nuríri umeárírínámani. E nerí aí ḥwí ikaxí eániňípi tígíá íwí yarigíáyo o apími dání xwiyíá nuríri umeárírínáárini. ¹³ Ayí ripí nánirini. Ámá xíoyá ḥwí ikaxí eániňípími nepa mixídí surímá aríá wiáríyí náni Goríxo dijí re yaiwiníámani, “Nioniyá siŋwíyo dání wé rónijí imónigíáyíríani?” yaiwiníámani. Ámá aríá niwimáná xixeni xídarigíáyí nánini “Wé rónijí imónigíáyírini.” ráriníárini. ¹⁴ Émáyí — Ayí ḥwí ikaxí eániňípi mayí imónigíáyírini. Ayí wigí dijí tñi ḥwí ikaxí eániňípi ríniňípa nerónayí, ḥwí ikaxí eániňípi mayí imónijagía aiwi wigí dijíyo dání re yaiwiarigíárini, “Mepaxí imóniri anani nepaxí imóniri ejípi, ayí apíríani?” yaiwiarigíárini. ¹⁵ Ayí pí pí neróná wigí dijíyo dání “Nioni e nerfná sipí ríá yarijini?” yaiwiníro “E nerfná naŋí ríá yarijini?” yaiwiníro yarigíápi siwá réniňí inarigíárini. ḥwí ikaxí Bíkwíyo eániňípa negí xwioxíyo eni axípi éniňí reánini? Siwá éniňí inarigíárini. ¹⁶ Xwiyíá yayí neainarijí nioní rarijápi ríniňípa síá Goríxo xegí xewaxo Jisasomi dání ámá wigí egíápirani, dijí ínimi ikwíroarigíápirani aí, piríró winíáyi imónáná ámá niyoní wigí egíápi tñi xixeni pirí umamoníárini.

**“Judayí ḥwí ikaxí eániňípími dijí niwikwíroro
aí wiaíkiařígariní.” urínjí nánirini.**

¹⁷ E nerí aí wiýiné “Nene Judayí wíriniňwaénerini.” rínarigíáyíne re yarigíárini. ḥwí ikaxí Moseso eanípími dijí niwikwíroróná “Negí apími xídaríjwápími dání Goríxo yeáyí neayimixemeáníárini.” ríro

seáyi e nimeniro “Ámá Gorixoyá ayá tíjwaéne imóniñwini.” riro yarigíárini. ¹⁸ Seáyi e nimeniro “Gorixo ámá e éfrixiniri wimónarijípi tíni xixeni rixa nijíá imóniñwini.” riro “Ijwí ikaxí eániñípimi dání nearéwapiyigíene ejagi náni nañí imóniñípimi sijwí mí nómixirane ‘Apí nañí imóniñípirini.’ ripaxenerini.” riro yarigíárini. ¹⁹ “Ámá sijwí supárigíáyo nene sijwí tíjwaéne anani nipemeámi upaxenerini.” yaiwinarigíápa seyíné diñí re niyaiwiniro diñí síjá eániro, “Émáyo uréwapiyipaxí imónigíáyí ámá wímani. Ayí nenenirini.” niyaiwiniro diñí síjá eániro “Émáyo Gorixo náni majíá nero siá yiniñímíniñí emearigíáyo wíá wókímixipaxí imónigíáyí ámá wímani. Ayí nenenirini.” yaiwiniro yarigíárini. ²⁰ “Ámá diñí mamó neri arfkí yarigíáyo ayiyumí wipaxí imónigíáyí, ayí nenerini.” yaiwiniro “Ámá sini niaíwí diñí mogíáyo uréwapiyipaxí imónigíáyí, ayí nenerini.” yaiwiniro “Ijwí ikaxí eániñípí tíjwaéne ejagwi náni míkí amipí náni nijíá imónirane nepaxiñí imóniñípini rírane yariñwaénerini.” yaiwiniro yarigíárini. ²¹ Seyíné e e niyaiwiga warigíápi nepa nimónirinayí, ámá wíyo uréwapiyarigíáyíné pí náni sewaninjyíne miréwapní yarigíárini? Ámáyo “Íwí mimeapani.” nuriro aí seyíné eni íwí mimeá yarigíáyínérani? ²² “Meánigíáyíné, íwí minípani.” nuriro aí seyíné eni íwí miní yarigíáyínérani? “Ámá xopaikigí nimixiro ‘Negí ijwíápi, ayí ripirini.’ rariñíapí náni xwíriá neainarini.” niriro aí seyíné aní ijwíá xopaikigí náni mirinjyó nipáwiro íwí mimeapa yarigíárani? ²³ Weyí nimeniro “Ijwí ikaxí eániñípí tíjwaéne mimónipa rejwini?” rarigíáyíné, apimi niwiaíkiriná pí náni “Ayí Gorixomi ayá miwimó wé íkwiajwíyo ujwíraráriñwini.” yaiwiarigíárini? ²⁴ Judayíné “Gorixomi xídarinwini.” niriro aí sipí apí apí yarigíáyíné ejagi náni Bikwíyo xixeni ripí nирини eániñí, “Sipí seyíné yarigíápmi dání émáyo Gorixomi ikayíwí umeararigíárini.” E nирини eániñípi seyíné náni xixeni rinini.

“Ámá iyí símí sío wákwínarigíápimi dání Gorixoyá imónarigíámaní.” urinjí nánirini.

²⁵ Judayíné ijwí ikaxí eániñípimi xixeni nixídirónayí, segí siwí “Ámá o Gorixoyá imóniñí woríani?” yaiwipíri náni iyí símí sío wákwínarigíápí nañí seaiipaxí aí ijwí ikaxí eániñípimi niwiaíkirinayí, iyí símí sío niwákwíniro aí nañí seaiipaxí mimóní neri miwákwínigíáyí yapi imóniñjoi. ²⁶ Ámá iyí símí sío miwákwínigíáyí ijwí ikaxí eániñípí xixeni nixídirónayí, iyí símí sío miwákwínigíá aí Gorixo “Ayí ámá nioniyáyírini.” yaiwiariñagi náni wákwínigíáyíníjí imóniñjoi. ²⁷ Judayíné ijwí ikaxí eániñípí tígíáyíné imóniro iyí símí sío wákwíniro egíáyíné aí apimi wiaíkíánayí, émáyo —Ayí iyí símí sío miwákwínarigíáyírini. Ayí miwákwínigíá aí ijwí ikaxí eániñípí tíni xixeni yarigíápmi dání seyíné xwiyíá seaxekwímpaxí mimónipa epíriáraní? Oyí,

xwiyá seaxekwímopaxí epíríárini. ²⁸ Ayí ripi náni seararijini.

Segí waráyo igí wegíá bimi dání ámá Gorixoyá imónarigíámani.

Wákwínarijí ámá Gorixoyá wimixipaxí imónijípi eni iyí símí seyíné síó wákwínarigíápimani. ²⁹ Oweoi, ámá nepa Gorixoyá imónigíáyí wigí xwioxíyo íními dání e imónarigíárini. Wákwínarijí ámá xíoyá wimixipaxí imónijípi, ayí wigí diñjyo dání imónarigíárini. Ijví ikaxí eániijípi xídarigíápimi dání maríái, kwíyí Gorixoyápimi dání ámá oyá imónarigíárini. Ámá e imónigíáyo wníyí seáyi e umepírámani. Gorixoní umeníárini.

“Judayí xwiyá Gorixoyá eániijípi tígíáyírini.” urínjí nánirini.

3 ¹ Ámá iyí símí síó wákwínarigíápimi dání Gorixoyá imónipaxí menjagi náni píyo dání Judayene émáyo múroqwiní? Negí wákwínarijwápimi dání aga pí naqí neaíiaríjírini? ² Ai, nene Judayene ejagwi náni amipí naqí bi bi obaxí neaímeanjírini. Naqí bi bi obaxíyí xiráni imónijípi, ayí ripirini. Gorixo xwiyá xíoyápi Judayí nixídiro mewéírixiníri neaiapijírini. ³ Judayí diñjí niwikwíroro xwiyá apimi xaíwí fá mixiripa egíá ejagí náni píoi ripaxírini? “Ayí diñjí niwikwíroro xaíwí fá mixiripa egíá náni Gorixo “Naqí e niseaiimírárini.” urárijípi aríá ikeamoníárini. Xixeni e eníámaní.” ripaxírini.” riseaimónarini? ⁴ Aga oweoi! Ámá níni yapí rarigíá imónijagía aí Gorixo náni wí e ripaxí menini. Nepáni niríri xegí rarijípi tíni xixeni yárarijorini. Bikwíyo dání axípi re rinini, “Ámá ‘Gorixoxi íwí nene ejwápi náni xwiyá neameárarijípi xixeni neameárarijírini.’ ríripírárini. Joxí xwiyá rimeáraniro yaríná xopírári wiríárini.” ríriňagi náni re yaiwiwini, “Gorixo rarijípi tíni xixeni yárarijoríani?” yaiwiwini. Ayináni “O xegí Judayo ‘E niseaiimírárini.’ urárijípi wí aríá ikeamoníámani.” seararijini.

⁵ E nerí aí Judayene Gorixomi maqí niwiaíkirane sipí ejwápími dání o neariňípi tíni xío xixeni pírániňí xídaríjípi siňáni piaumímí ninirínayí, píoi ripaxírini? Ámá wí nene niwiaíkirane sipí yarijagwi siňwí nineaníriňyo dání “Neparini. Ámá wímani. Sa Gorixoní xío riňípi tíni xixeni yárarijorini.” yaiwiarijagía náni nene re ripaxírani, “Gorixo Judayene wikí nineaóniri pirí nineamamoríná nipikwini miyarinini.” ripaxírani? “Ámá diñjí nipikwini mamó rarigíápa nimori ríá rarijini?” nimónarini. ⁶ Oweoi, wí e ripaxí menini. “Judayene sipí ejwápi náni Gorixo pirí nineamamoríná nipikwini miyarinini.” ripaxí ejánayí, o arige nerí ámá niyoní eni pirí umamopaxí imóniní? O ámá niyoní eni pirí umamopaxo ejagí náni wí e ripaxí menini. ⁷ Ámá wo re nírinigíni, “Ámá wí nioni Gorixomi maqíyo niwiaíkiri sipí yarijagi siňwí ninaniro re yaiwipíráoi, ‘Ámáyo xío xegí urarijípi símí e nítiníri xixeni xídaríjo, ayí ámá wímani. Sa Gorixorini.’ E niyaiwiro omi yayí numerínayí, pí náni o nioni íwí éápi náni xwiyá nínièmeáriri pirí nímmamopaxírini? Sipí nioni

éápimi dání ámá Gorixo yarijípi náni dijí naejí nimoro yarijagía náni nioni arige pirí nimamopaxírini?" Ámá wo e nírinigini. ⁸ Ámá o e nírinípi nepa ejánáyí, ámá wí nioní yapí ninixekwímoro repiyí "Poro e nira warijorini." rarigíápa axípi re oraneyi, "Naejí imónijípi siháni imixani náni ne sipí néra owaneyi." oraneyi. E niseariri aí ámá e rarigíáyí xixeni xwiyáá meárinipíráriini.

"Ámá wé rónijí imónigíáyí wí menini." urijí nánirini.

⁹ Ayináni píoi raniréwini? "Judayene seáyi e imónijí bi neaímeají ejagi náni émáyo seáyi e wimónijwini." raniréwini? Wí e raniméwini. Ayí ripí nánirini. Nioní xámí níririná "Ámá nineneni Judayenerani, Gírikijenerani, negí íwí yarijwápi neaikwaripeaárinini." rixa ráriá ejagi náni wí e ripaxí menini. ¹⁰ Bíkwíyo dání ripí ripí níra unijíyí nioní seararijápimi sopijí nonini. Bíkwíyo wí e ripí níriniri eánini, "Ámá wí aga wé rónigíá mimónijoí. Wo aí e mimónini. ¹¹ Ámá wí níjjá nimóniro 'Arige neri Gorixomí íními wurníminiréini?' yaiwiarigíámani. ¹² Níni omi ríwí umóagía náni oyá sijwíyo dání rixa sipí imónijoí. Wí wé rónijí imónijípi yarigíámani. Wo aí e miyarinjírini." níriniri eánini. ¹³ Ámi wí e ripí eni níriniri eánini, "Wigí majýo dání rarigíápi xwáripá oxoámioajáná piyaní eaarijípíniyí imónini. Yapí owíwapiyaneyíniro ayá wí níra warigíáriini. Weaxíá sidiñí norfná ámá pikiarijípa wigí xwiyáá níriróná axípi yarijírini." eni níriniri eánini. ¹⁴ Ámi wí e ripí eni níriniri eánini, "Xwiyáá ámáyo ikayíwí umeariro ramixiro yarigíápi wigí majýo magwí rároni." eni níriniri eánini. ¹⁵ Ámi wí e "Ayí ámá opikianeyiniri aga símí xeadípénarigíáriini. ¹⁶ Ayí nemerigé aga uyínií niwikáráfasáná rixa 'Yeyi!' raríná píni niwiárimi warigíáyírini. ¹⁷ Óí ámá niwayiróniro ɻweapíri náni imónijíyimi wí warigíámani." eni níriniri eánini. ¹⁸ Ámi wí e "Ayí 'Gorixo seáyi e imónijoríani?' niyaiwiro wí wáyí wiarijíámani." eni níriniri eánini. Apí apí níra unijíyí nioní seararijápi tíni xixenirini.

¹⁹ Nene níjjá re imónijwini. Ámá níminí ɻweagíáyí Gorixomí xwiyáá mají nexoámoro murípaxí imóniro oyá sijwíyo dání xwiyáá meárinipaxí imóniro epíría náni pí pí ɻwí ikaxí eániñípími dání rinijípi Judayene, apími xídíírixiniri nearepeárijene neararini. ²⁰ Ayí ripí nánirini. Ámá wí "ɻwí ikaxí eániñípími pírániñí oxídíminí." niyaiwiro éíyí apí tíni xixeni mé wiwanijíyí "Nioní niwiaíkiri íwí éáoniríani?" niyaiwiniri níjjá e imónarigíáriini. Ayináni ámá ɻwí ikaxí eániñípími nixídíriñípími dání wí Gorixoyá sijwí tíñí e dání wé rónigíáyí imónipírái menini.

"Ámá Jisasomi dijí wíkwíróáyí wé rónijoi." urijí nánirini.

²¹ E neri aí agwí ríná óí Gorixo xíoyá sijwí tíñí e dání ámá wé rónipí imónípoyiniri wimixáriñíyi xewaniño rixa siwá neainjírini. ɻwí ikaxí

Moseso ejíná niriri eajípi tíni xwiyáá wíá rókiamoagíáwa niro eagíápi tíni apiaú óí agwi ríná Gorixo ámá wé róniñjí oimónípoyiniri wimixáriñjí náni niriri sopinjí nori aiwí wé róniñjí apí ámá wiwaníñjí ñwí ikaxí eániñjípimi nixídriñjípimi dání imónipaxípimaní. Xegí bi imóniñjípírini. 22-23 Ayí ripi searariñjini. Gorixo ámá go go Jisasi Kiraisomi diñjí wikkwíroariñjagi niwiniríná “Gí wé róniñjí worini.” rárariñjírini. Ayí ripi nániñrini. Ámá nineneni íwí nerane Gorixo seáyí e imóniñjí apí éfrixiníri imóniñjípí mé pisíí weáriñjáwa ejagwí náni o Judayo xegí bi wiiri émáyo xegí bi wiiri nerí yeáyí uyimixemeañámani. Diñjí wikkwíróiá giyí giyí náni náni o “Diñjí wikkwíroarigíáyí, ayí gí wé rónigíáyírini.” rárariñjírini. 24 Gorixo wíniyí ení xixe bi onípoyiniri mneaií wá nineawianiri Kiraisí Jisaso nineapeiríná nearoayíronjípimi dání “Gí wé rónigíáyírini.” rárariñjírini. 25-26 O ámá “Jisaso nene anínaniginiri náni wayíá neapeiñjírani?” niyaiwiro diñjí wikkwíroarigíápimi dání wigí íwí yarigíápi yokwarimí wiíimiginiri omi ámáyá siywí anigé dání ridiyowániñjí wiáriñjírini. E neríná “Niiwaníñjoni wé róniñjí imóniñjípí tíni xixení yariñjáriñi.” éniñjí niriri siwá neaiñjírini. Ayí ripi náni rariñjini. Ejíná dání Gorixo kikiíánijí neri “Ámá íwí éíápi náni axína pírí oumamómíni.” miyaiwí sa nímúróá núsáná agwi ríná ámá náni “Neparini. Gorixo wé róniñjí imóniñjípí tíni xixení yariñjorini.” yaiwipírúa náni xewaxomí e wiáriñjírini. Ayináni Jisasomí diñjí wikkwíróiá giyí giyí náni ananí “Wé rónigíáyírini.” ripaxorini.

27 Ayináni ámá go “Iuwí ikaxí Moseso niriri eajípimi xídaríñjápimi dání wé róniñjí imóniñjáonirini.” niriri mixí meaknípaxí imóniní? Oweoi, ñwí ikaxí eániñjípí xídarigíápimi dání mariái, sa Jisasomí diñjí wikkwíroarigíápimi dání wé rónigíáyí imónarigíá ejagi náni ámá e ripaxí imónigíáyí wí menini. 28 Ayináni re neaimónariñjírini, “Gorixo ‘Ámá ayí wé rónigíáyírini.’ niráriñjána wigí ñwí ikaxí eániñjípí xídarigíápimi dání rárariñjímani. Jisasomí diñjí wikkwíroarigíápimi dánini e rárariñjírini.” E nineaimóniri uréwapiyariñjwáriñi. 29 “Gorixo Judayoni yeáyí uyimixemeaña náni imóniñjorini.” riyaifiariñjoi? “Émáyo ení yeáyí uyimixemeaña náni mimóniñjorini.” riyaifiariñjoi? Oweoi, émáyo náni ení imóniñjorini. 30 O ná woní imónijo ejagi náni “Ámá ayí gí wé rónigíáyírini.” niriríná bi bi yariñjagía niwinirínjípimi dání e rárinífámani. Ilyí símí sió wákwinigíáyírani, sió miwákwinigíáyírani, sa Jisasomí diñjí wikkwíroariñjagía niwinirínjípimi dánini “Wé róniñjí imónigíáyírini.” rárinífámani. 31 Nene re niriranénayí, “Ámá Jisasomí diñjí wikkwíroarigíápimi dánini Gorixo ‘Ayí wé rónigíáyírini.’ rárariñjírini.” niriranénayí, “Iuwí ikaxí eániñjípí xwíá oiweniniri yariñjwini.” riseaimónarini? Aga oweoi! E niriranénayí, nepa ñwí ikaxí eániñjípimi síkíkí nomixiri yariñjwini.

“Ebíríamo Gorixomí diñjí wikkwíróagi náni
‘Wé róniñjorini.’ ráriñjírini.” uríñjí

4 ¹Negí arío írijo, Ebíríamo —O nene yapi imóniñjorini. O xegí ejípi náni diñjí nímorane “Gorixo apimi dání ‘Ámá wé

rónigíáyírini.’ rárarijírani?” níriranéná píoi raníwini? 2-3 Arfo Ebiríamo xewanijo ejí neániri ejípimi dání Gorixo “Gí wé rónijorini.” níráriri sijwiriyí, xewanijo anani mixí meakíninipaxírini. E nerí aí Bikwíyo dání píoi níriniri eánini? “Ebiríamo ‘Gorixo nepa nírarini.’ niywíwiri dijí wíkwíróagi náni o náni Gorixo ‘Wé rónijorini’ yaiwiárijírini.” níriniri eánijagi náni Gorixoyá sijwí tínjí e dání mixí meakíninipaxí wí mimónini. 4 Nene níjjá ripi imónijwápi náni dijí omoaneyí. Ámá wo o xegí nigwí omijí éipi náni nigwí wíáná, “Anipá wíípirini.” yaiwiárijwámani. “Xegí omijí éipi náni xixeni wíípirini.” yaiwiárijwárini. 5 Nigwí omijí yarijwápi náni dijí e niywíwirane aí ámá Gorixo “Wé rónigíáyírini.” rárarijíyí náni dijí nímoranéná “Ayí wigí egíápi tíni xixeni ría wiárini?” wí yaiwipaxímani. Ámá nioni gí ejí neániri yarijápimi dání Gorixo “Wé rónijorini.” oriniri mé sa omi —O ámá íwí yarigíáyí xíomi dijí wíkwíróagía niwiniríná anani “Wé rónigíáyírini.” rárarijorini. Omi dijí niwíkwírorínayí, o “Ayí dijí niwkíroarijagía náni gí wé rónigíáyírini.” yaiwiárijírini. 6 Nioni seararijápi tíni xixeni ejíná mixí ináyí Depito yayí ámá niiwanijoni ejí neániri píráni jí oeminiiri yarigíápimi dání maríái, yayí dijí wíkwíroarigíápimi dání Gorixo “Gí wé rónigíáyírini.” rárfagi náni winarijípi náni xwiyíá bí eni nírirí re riñírini, 7 “Ámá wigí ríkíkiríó yarigíápi Gorixo yokwarímí wiijí giyí giyí yayí owinini. Ámá wigí íwí egíápi Gorixo rixa yokwarímí wiíagí náni ámí ríwéná xwiyíá mimeárinipírá imónigíá giyí giyí yayí owinini. 8 Ámá wigí íwí egíápi náni Ámináo rixa dijí peá nímorí náni ámí ‘Sípí e ejoríani?’ miwíaiwipa eníáyí yayí owinini.” Depito e riñírini. 9 “Yayí ámá Gorixo ‘Wé rónigíáyínérini.’ urárihpími dání winipaxí imónijípi, ayí ámá iyí símí só wákwíningíyí nánírini.” riseaimónarini? Sío miwákwíningíyí náni eni menirani? Bikwíyo xwiyíá re níriniri eánijípi, “Gorixomi Ebiríamo dijí wíkwíróagi náni ‘Gí wé rónijí worini.’ yaiwiárijírini.” níriniri eánijípi nene miijí iroarijwá ejagí náni re nimónarini, “Yayí apí sío miwákwíningíyí náni enírini.” nimónarini. 10 Ebiríamo arige ejáná Gorixo “Wé rónijorini.” ráriñírini? Iyí símí rixa só wákwíningímirani, sini só miwákwíningímirani? Rixa só wákwíningjáná maríái, sini só miwákwíningjáná ráriñírini. 11 Ayí ríwíyoní Gorixo sekaxí re uriñinigíni, “Igí wejípi naineniríná ‘Nioni Gorixoyá wonírani?’ yaiwiría náni iyí símí só wákwínei.” uríagi o dijí sini só miwákwíningjáná wíkwíróagi náni “Gorixo ‘Wé rónijorini.’ ráriñonírani?” yaiwini náni igí apí ejírini. Ayináni Ebiríamo ámá iyí símí só miwákwíningí aí Gorixomi dijí wíkwíróagía náni “Wé rónigíáyírini.” rárarijípi náni iwamíó épejo ejagí náni wigí xiáwo íriñónijí imónini. 12 Sío wákwíningíyí náni eni wigí xiáwo íriñónijí imónini. Dijí miwíkwíró síoni wákwíningíyí maríái, ámá só miwákwíniro aí Ebiríamo só miwákwíningjáná Gorixomi

dijí wikkwíronjpa axípi wikkwíroarigíáyí náni eni wigí xiáwo íriñóniñí imóniní.

“Ebíríamo dijí wikkwíroariñípimi dání Gorixo símimanjíyo dání uriñípí wímeanjírini.” urijí nánirini.

¹³ Ebíríamo ɻwí ikaxí riniñípimi xídarinagi nánirani, oyá iyí axípá imónigíáyí xídipírá eñagi nánirani, Gorixo xegí símimanjíyo dání “Dixí iyí axípá imónigíáyí tñi aŋí nimini segí imóniníárini.” urijímani. Xíomi dijí wikkwíróagi náni “Wé róniñorini.” ráriri símimanjíyo dání e uríri eñírini. ¹⁴ Ámá dijí miwikkwíró ɻwí ikaxí eániñípimini xídarigíáyo Gorixo Ebíríamomí símimanjíyo dání “E niseaiimíárini.” urijípí nepa niwímearei sijwiriyí, ámá Gorixomi dijí wikkwíroarigíáyí surímá ero xwiyíá Gorixo urijípí surímá xwiáni uxewieáriri epaxírini. ¹⁵ Ayí ripí nánirini. Ámá ɻwí ikaxí eániñípimi xixeni oxídiminiri éíáyí wigí niwiaíkiriñípimi dání Gorixo pirí umamoníápi náni yarigíárini. E nerí aí ɻwí ikaxí mìrinipa eñánayí, niwiaíkipaxí imóniñípí eni menini. ¹⁶ Ayináni Gorixo Ebíríamomí “Joxími dání ámá niyoní naŋí wiimíárini.” urijípí ámáyo niwímeareiná xegí bi mimóní íníná ámáyo wá niwianiri anipá wiiariñápi tñi xixeni oimóniri náni ámáyí níni xíomi dijí wikkwíroarigíápimi dániní owímeaniri eñírini. ɻwí ikaxí eániñípí tígíáyoní owímeaniri eñímani. Ebíríamo Gorixomi dijí wikkwíronjpa wikkwíroarigíá giyí giyo eni owímeaniri eñírini. O dijí wikkwíroariñwápi épeño eñagi náni nineneniyá negí arío íriñóniñí imóniñorini. ¹⁷ Bikwíyo xwiyíá ripí “Gorixoni ámá gwí wirí wirí obaxí ayá wí náni xiáwo íriñoxi imóníwiniginiri simixíini.” níriniri eániñípí nioni searariñápi tñi xixeni imóniñagji náni rarijini. Ayináni Gorixo —O ámá pegíáyí ámi wiápíñimeapíri náni dijí sixí uyiri amipí sini mimóniñípí oimóniri ríri yarijo, ayí orini. Ebíríamo dijí wikkwírojo, ayí axorini. Ayináni o “E niseaiimíárini.” urijípí bi aríá mikeamonini. Sini símimanjí e tinini. ¹⁸ Ebíríamo Gorixo “Dixí ráríawéyí obaxí e imónipírárini.” níriñípí xixeni ninímearei ámá gwí wirí wirí obaxíyíyá xiáwo íriñoni imóníñimiginiri yagírini. E nerí Gorixo “E niseaiimíárini.” urijípí náni dijí nímoríná “Apími dání xixeni e nímeaníáríani?” niyaiwiri dijí wikkwíropaxímani.” wimóníagi aí nímeáwiniginiri anijí Gorixomi dijí niwikkwírorí niwikkwímóa uŋinigini. ¹⁹ E nerí xewaniño imóniñípí náni dijí nímoríná “Xwiogwí nioniyá 100 náni aŋwi e eñagi náni rixa yíwí imóniñáoniríani?” yaiwiri “Gí apixí Seraí eni rixa rípaíwí imóniñírani?” yaiwiri nerí aiwí Gorixomi dijí wikkwíronjpi bi miwáramó anijí fá nixira nuri ²⁰ Gorixo xegí símimanjíyo dání “Dixí apixí Seraí niaíwí wo xiriníárini.” urijípí náni dijí niwikkwíroriná dijí bi bi mimó omi yayí numeri ejí neága nuri xegí dijí wikkwíronjpi xaíwí fá nixira uŋinigini. ²¹ Xaíwí fá nixira nuríná re yaiwijniginí, “Gorixo

‘Niseaiimíárini.’ niriñípi e mepaxoríani? Oweoi, aga xixeni e epaxorini.” yaiwiñinigini. ²² Ayináni Bikwíyo niriníri eániñípa Gorixo Ebiríamo diñj e wiwkíroariñagí niwiníri náni “‘Gí wé róniñj woríani?’ yaiwiñinigini.”

²³ Bikwíyo dání “‘Gí wé róniñj woríani?’ yaiwiñinigini.” niriníri eániñípi, ayí Ebiríamo nánini mirinini. ²⁴ Nene diñj neaimonía náni eni niriníri eánini. Gorixomi —Oyá diñj tíni Áminá Jisaso xwáripáyo dání wiápñimeajírini. Omi diñj wiwkíroariñagwi náni “‘Gí wé rónigíáyírini.’” ráriníene diñj neaimonía náni eni niriníri eánini. ²⁵ Negí íwí yariñwápi yokwarimí neaiinía náni ridiyowániñj wiri nene náni “‘Wé rónigíáyírini.’” riñía náni xíoyá diñj tíni xwáripáyo dání wiápñimeari enjo, ayí Jisaso diñj wiwkíroariñwáorini.

**“Gorixo ámá xío tíni nawíni imónírixiníri Kiraiso
ejípimí dání piyá neawírijírini.” urijí nánirini.**

5 ¹Ayináni Gorixo nene Jisasomi diñj wiwkíroariñagwi sijwí nineaníri “‘Wé rónigíáyírini.’” rárariñj ejagi náni re ripaxírini, “Nene negí Áminá Jisasi Kiraiso neaiñípimí dání rixa Gorixo tíni nawíni piyá wíriniñwíni.” ripaxírini. ²Jisasomi diñj wiwkíroariñwápimí dání Gorixo xío ámáyo wá niwianíri wiariñípi náni xe nijíá imóniro apí wímeáyí imóniro oépoyiníri sijwí neainiñenerini. E imóniñwaéne seayí e Gorixo imóniñípi siwá neaíwinigíniri diñj wiwkímoariñwápi náni diñj niíá neainarini. ³Apí nánini diñj niíá neainariñímani. Xeanijí nene neaímeariñípi náni eni diñj niíá neainariñírini. Ayí ripi nánirini. Xeanijí neaímeaariñípi, ayí xaíwí neaimixini náni ría neaímeaariníri diñj niíá neainariñírini. ⁴Nene pí pí neaímeaariñípi xaíwí nineaimixa úáná Gorixoyá sijwíyo dání mimiwiáró yariñwaéne imónariñwári. Mimiwiáró yariñwaéne imóniñagwi naineniranéná “Seayí e Gorixo imóniñípi siwá neaininírári?” niyaiwirane diñj ikwímoariñwári. ⁵Dijí e nikwímoranéná rípaíwíniñj wí meaaníwámani. Ayí ripi nánirini. Gorixo xegí kwíyí sixí neamímojípimí dání xewaniño siwá réniñj neainiñí ejagi náni, “Nioni seyíné náni aga wá nonariñorini.” Siwá éniñj neainiñí ejagi náni diñj nikwímoranéná wí rípaíwíniñj meaaníwámani. Dijí “E neaímeanírári?” niyaiwirane wiwkímoariñwápi xixeni neaímeaníári.

⁶Ayí ripi náni “Dijí wiwkímoariñwápi náni rípaíwíniñj meaaníwámani.” searariñini. Xámí Gorixomi ríwí umoagwaéne ejí óíniñí nerane xewaniñene yeáyí yimixemeánanirane náni wí mimóniñjáná Gorixo xe oeniri wimóniñjáná ámá Kiraiso yeáyí neayimixemeámiñári náni neapeiñírini. ⁷Ámá wé róniñj wo náni arirá wíimiginíri ananí pepaxí imónigíáyí obaxírani? Oweoi, aga wíni wíná áriní wa ámá nají wo náni arirá wíimiginíri miñjí winipaxí imónarigíári. ⁸E nerijí aiwí nene rixa ámá wé róniñj nimónimáná ejáná maríái, nene sini

uyínií wiaríná Kiraiso neapeijípimi dání Gorixo nene nání dijí sipí neaiñípi nání neaíwapiyinírini. ⁹ Ayináni re niyaiwirane aiwi, “Jisaso niperíná xegí ragí púípi igíániñí neaeámóáná nene nání Gorixo ‘Wé rónigíáyírini.’ ráriñírini.” niyaiwirane aiwi ripi añipaxí yaiwiywini, “Ríwéná Gorixo ámáyo pirí numamoríná Kiraiso ejípimi dání yeáyí neayimixemeaniárini.” yaiwiywini. ¹⁰ Ayí ripi seararijini. Nene Gorixo tíni xepixepá róniñjáná xewaniño xegí xewaxo pejípimi dání xío tíámini bipaxí oimónípoyiniri piyá neawírijí ejagi nání ripi añipaxí yaiwiywini, “Gorixo ámáyo pirí numamoríná rixa piyá neawírijene xewaxo niwiápíñimeari siñí imóniñípimi dání yeáyí neayimixemeaniárini.” yaiwiywini. ¹¹ Api nánini dijí nizá neainarijímani. Nene negí Áminá Jisasi Kiraiso —O nene Gorixo tíni nawíni imónaníwá nání piyá neawírijorini. O dijí sipí nineairíná neaiñípi nání dijí nimoranéná “Xano Gorixo eni apíñíjí imóniñoríani?” niyaiwirane yayí seáyimi dání yariñwárini.

“Adamo ejípimi dání ámá xwiyá meárinigíá nimóniro aí Jisaso ejípimi dání wé rónigíá imónigíárini.” urijí nánirini.

¹² Ayináni ámá wo mañí wiaíkiñípimi dání xwiá tífó ñweagíáyí níni íwí epíría nání épeñírini. Ámá o íwí nerijípimi dání pejí ejagi nání ámá níni eni wigí íwí nerijípimi dání pearigíápi xímeanírini. ¹³ Íwí ikaxí eániñípi sini menjáná ámá íwí néra wagíá aiwi ñwí ikaxí “Api mepani. Api mepani.” riniñí bi sini menjí ejagi nání Gorixo wiwanijíyí ayá udunipaxí ejípi íkwí wínamí niñwírára pweagímani. ¹⁴ E nerijí aiwi nene niójá re imóniñwini. Ámá Adamo tíjí e dání niñweaxa nibiro Moseso tíjí e nání ñweagíáyí níni nipéa wagíárini. Ámá níni Adamo —O ámá ríwíyo biníó neaiiníápi nání dijí moaní nání árixániñí neaiñorini. Ámá níni o wiaíkiñípa miwiaíkipa nero aí níni nipéa wagíárini.

¹⁵ E nerí aí Gorixo wá nineawianiri anipá neaiñípimi dání imóniñwápi, ayí Adamo ejípimi dání imóniñwápi tíni xixeni meníni. Ayí ripi nání seararijini. Amá o wiaíkiñípimi dání ámá obaxí pegíá aiwi ripi nání añipaxí yaiwiywini, “Gorixo ámáyo wá wianiri ámáo, Jisasi Kiraisoyi riniño ayá nurimixiri ejípimi dání wiiri ejípi Adamo ejípimi seáyi e nimúrori ámá obaxí ayá wíyo wímeanírini.” yaiwiywini. ¹⁶ Ripi nání eni dijí nimoranéná “Gorixo wá nineawianiri neaiñípimi dání imóniñwápi, ayí Adamo ejípimi dání imóniñwápi tíni xixeni meníni.” yaiwianíwini. Adamo wiaíkiñí ná bimini dání ámá xwiyá meárinigíáyí imónigíárini. E nerijí aiwi Gorixo ámá ayá wí wiaíkiñíjagíá niwiniñmáná ayí eni xixeni onípoyiniri miyaiwí wá niwianiri wiñípimi dání ámá obaxí wé róniñjagíái ráriñíjíyí imónigíárini. ¹⁷ Nioni searíápi, ayí ripi seararijini. Amá wo Gorixomí mañyo wiaíkiñípimi dání ámá níni pearigíá aiwi ripi imónaníwápi añipaxí imóniní. Nene Gorixo wá ayá wí

nineawianiri wíniyí eni wigí oniípoyiniri mé anipá “Wé rónigíáyínérini.” nearáriñijene Jisasi Kiraiso neaiñípimi dání dijí niyimíñípi tíñwaéne imónirane xío tñi nawíni seáyi e imónirane yaníwárini. ¹⁸Ayináni nene dijí ripi moanigini, “Ámá ná woni wiaíkijípimi dání ámá nñi xwiýáá meárinípaxí imónigíáyí imónigíápa ámá ná woni niperi wé rónijí ejípimi dání ámá nñi ‘Xwiýáá mayíyírini.’ rináripaxí imónigíáyí imóniro dijí niyimíñípi tígíáyí imónipaxí imóniro egíárini.” moanigini. ¹⁹Ayí ripi seararinjini. Ámá wo Gorixo “E éírixini.” uriñípi wiaíkijípimi dání ámá obaxí íwí yarigíáyí imónigíápa ámá ná woni Gorixo “E éírixini.” uriñípi aríá niwíri xixeni xídiñípimi dání ámá obaxí “Wé rónijí imónigíáyínérini.” uráriñijíyí imónipírárini.

²⁰Ámá re oyaiwípoyiniri, “Ai, bi onimiápi miwiaíkariñwini. Aga ayá wí wiaíkariñwini.” oyaiwípoyiniri Gorixo Mosesomí ɻwí ikaxí níriniri eániñípi wéyo fá umíriñírini. E nerí aí xío ámá ayá wí niwiaíkía ugíápi tñi xixeni wá niwiaga mú wiári nimúrori niwiaga uñírini. ²¹Ámá nñi wigí íwí nerijípimi dání pearigíápa nñi eni Gorixo wá niwianiri “Wé rónijí imónigíáyírini.” rárarinjípimi dání dijí niyimíñípi —Api negí Áminá Jisasi Kiraiso ejípimi dání neaímeaariñípirini. Api tígíáyí imónipíríá náni wigí niwiaíkía ugíápi tñi xixeni wá niwiaga mú wiári nimúrori niwiaga uñírini.

**“Kiraiso tñi nawíni ikáriniñwaéne xío tñi perane
wiápíñimearane ejwaénénijí imóniñwini.” uriñí nánirini.**

6 ¹Gorixo íwí ámá ayá wí niwiaíkía warigíápi tñi xixeni wá niwiaga úimiginiri yarijagi náni píoi raníwini? “‘Gorixo ámi bi tñi wá oneawianiniri ámi íwí bi tñi néra owaneyi.’ oraneyi.” riseaimónariní? ²Oweoi, aga wí e miripa oyaneyi. Sini íwí mepa oépoyiniri rixa piyínijí imóniñwaéne arige nerane íwí néra waníwini? ³Ripi náni seyíné sini majíá rimónijoi? Nene Kiraísi Jisaso tñi ikáriniñwaéne imónani náni wayí nimearanénayí, nene eni xío pejípáñijí niperane xío tñi nawíni ikárinani náni wayí meajwáriñi. ⁴Ayináni negí wayí meajwápimi dání Kiraiso tñi nawíni nikáriniríná xío niperi xwiáyo weyáriniñípáñijí nene eni niperane xwiáá neawayáriñiñenénijí imóniñwanigini. Kiraiso nipémáná xanoyá ejí eániñí mûrónijí imóniñípi tñi ámi siñí neri wiápíñimeajípa nene eni xámi íwí náni dijí sixí uyagwápi píni niwiárirane siñí imíriñí mimóniñípi oxíraneyiniri wayí nimearanéná xwiáá neawayáriñiñenénijí imóniñwanigini. ⁵Nene xío tñi nawíni nikárinirane náni xío pejípa nene eni pejwaénénijí imóniñagwi náni ripi eni ajiñapaxí imónini. Xío wiápíñimeajípa nene eni axípi wiápíñimeañíwárini. ⁶Nene nijíá re imóniñagwi náni e ripaxírini. íwí náni sini áxeñwarí minipa yaníwá náni xámi dijí sixí uyagwápi sini muyipa éírixiniri nene Jisaso tñi nikáriniri náni xíomí yoxáípámi

niyekwiroáriróná xámí fwí náni dijí sixí uyagwápi eni yoxálpámíniñí yekwiróniñinigini. ⁷Ayí ámá rixa péíayí sini fwí náni áxejwarí miní gwíniñí wíkweawáriá enagi náni rarijini. ⁸Kiraiso péáná nene eníniñí pejwá enagi náni dijí niwikwírorane ripi eni yaiwiwini, “O tíni nawíni dijí niyimijí imóniñípi tíjwaéne imónaníwárini.” yaiwiwini. ⁹Ayí nijíá ripi imóniñagwi náni e yaiwiwini. Kiraiso nípémáná xwáripáyo dání niwiápínameari náni ámi bi peníamani. Piyí ámá pearigíápími sini aríá wiaxídinía náni mimónini. ¹⁰Ayí ripi nánirini. O níperíná ná wínáni fwí ámá yarigíápi náni pejínigini. E neri aí rixa niwiápínameari sijí nimóniri niywearná Gorixomí wé íkwiajwíyo oujwiráriminíri náni jweani. ¹¹Ayínáni seyíné eni “Nene rixa pejwaénenijí imóniñwaéne fwí náni sini áxejwarí miní ejwaéneríani?” yaiwiniro “Kiraisi Jisaso tíni nawíni ikáriñiñwápími dání Gorixomí wé íkwiajwíyo ujwiráraní náni sijí imóniñwaéneríani?” yaiwiniro Érixini.

¹²Ayínáni “Negí wará nípepaxí imóniñíri fwí náni miijí inarijwápi sini yani náni áxejwarí xe nineaiga ouni.” miyaiwipani. ¹³Segí sikwírani, wérani, fwí náni feapá seaináná “Ayí apí náni ría imónini?” niyaiwimáná “Apí tíni xe fwí oemini.” niyaiwiri sipí mepani. Ámá nípémáná ámi sijíniñí imónigíáyíné, sewaniñýiné anijí Gorixoyá oimónaneyiniro miní winípoyi. Segí wérani, sikwírani, apí tíni Gorixo náni wé rónijí imóniñípini oyaneyiniro eni omi miníniñí winípoyi. ¹⁴Seyíné Gorixoyá sijwíyo dání ámá wé rónijí imónipíría náni jwí ikaxí níriniri eániñípi fá miseaxejwiráriní Gorixo ayá nisearimixiri arírá seaiariñagi náni fwí náni feapá seainariñípimi aríá wiaxídipírífa náni mimónipa Érixini.

“Wé rónijípi yani náni áxejwarí iniñwaénerini.” urijí nánirini.

¹⁵Ayínáni píoi raniréwiní? “Jwí ikaxí níriniri eániñípi mineaxejwiráriní rixa Gorixo ayá ninearimixiri arírá neaiariñagi náni anani fwí néra owaneyi.” raniréwiní? Oweoi, aga wí e ripaxí menini.

¹⁶Seyíné bikirainí warigíáwa yarigíápi náni re miyaiwipa rejoi, “Miraxwí o niemeni náni oyá xináiníniñí nimóniri omijí owiimini.” niyaiwiri e nimónirínayí, o pí pí uríípími aríá wiaxídinía náni xegí xináiníñí imóniñorini.” miyaiwipa rejoi? Bikirainí warigíáwa yarigíápa seyíné eni axípi imóniñoi. “Fwí náni feapá neainariñípi yani náni rimóniñwini?” niyaiwiro apini fá nixirirónayí, xináíwayínénijí nimóniro apí néra núfasáná anínipíráriñi. E mepa nero “Gorixo wimónariñípi yani náni rimóniñwini?” niyaiwiro fá nixirirónayí, xináíwayínénijí nimóniro xixeni aríá yímigí néra núfasáná wé rónijí imónipíráriñi. ¹⁷⁻¹⁸E niseariri aiwí seyíné xámí fwí yaniro náni xináíwayínénijí nimóniro áxejwarí niniro aiwí agwi sini e miyariñoi. Rixa xwiyá searéwapiyaríná aríá niwiro xirigíápi xixeni oxídaneyiniro yariñoi. Seyíné fwí náni feapá seainariñí áxejwarí niniro gwíniñí seayinagípi rixa seaíkweawáriñí

ejagi náni wé róniñjí imóniñjípi epírúa náni apimi xináíwayínénijí imónigíárini. Ayináni Gorixomí yayí wiariñjini.¹⁹ Ámaéne xwiyíá aríá niwiranéná aejní “Ayí apí náni ría rarini?” miyaiwí yarijwaéne ejagi náni nioni diñjí re yaiwiñjini, “Xegí ríniñjípi tíni niriríná apaxí mé nijíá mimónipa epaxí ejagi náni sa ámaéne yarijwápi tíni nikumixiri ourimíni.” niyaiwiri searariñjini. Xámi seyíné segí wé nánirani, sikwí nánirani, “Ayí apí tíni íwí náni ría imóniñjini?” niyaiwiro xe apí tíni nipikwini mimóniñjípi ero ríá kíroro oyaneyiniri neróná ríkíkírfó ámi bi tíni bi tíni yagíápa agwi ríná re érixini. Segí wé nánirani, sikwí nánirani, “Ayí apí tíni wé róniñjí imóniñjípi emí náni ría imóniñjini?” niyaiwiro apí yani náni áxejwarí oinaneyiniro érixini. E nerijípimi dání siyikwí mínígíayíné imónírixini.²⁰ Ayí ripí náni searariñjini. Xámi seyíné íwí yaniro náni xináíwayínénijí nimóniro áxejwarí niniróná wé róniñjí imóniñjípi náni érixiniri miseaxejwiráriniñjíri. ²¹ Segí íwí xámi yagíápi náni “Píni yagwáriani?” niyaiwiro ayá seainariñjípi pí nañí seaiiagírini? Ámá apimi dání sa anínipírá ejagi náni nañí bi seaiiagímani.²² E nerí aí seyíné íwí epírúa náni feapá seainagípimi dání rixa gwíñjí seaíkweawáriñjíyíné nimónimáná Gorixo wimónariñjípi epírúa náni xináíwayínénijí nimóniro yarijagía náni nañí ripí seaiiarini. Siyikwí bi míngíayíné seaimixiri diñjí niyimijípi tígíayíné imónipíri seaimixiri yarini.²³ Ayí ripí searariñjini. Ámá nigwí omijí neróná wigí ézápi náni nigwí meaarigíápa ámá íwí ézápimi dání anínipírárini. E nerí aiwí Gorixo xixe náni miniapí anipá neaiapariñjípi —Apí diñjí niyimijí imóniñjípirini. Apí negí Áminá Jisasi Kiraiso tíni nawíni ikárinijwaéne neaiapariñjírini.

**“Pejwaénénijí imóniñjwaéne ɻwí ikaxí eániñjípi sini
íaniñjí mineaxejwiráriniñjíri.” urijí nánirini.**

7 ¹ Gí nirixímeayíné, ámá mipé sini siñjí niȝwearíná ɻwí ikaxí ríniñjípimi xídiþírúa náni uxejwiráriniñjípi náni sini majíá rimóniñjoi? ɻwí ikaxí ríniñjípi náni nijíá imónigíayíné ejagi náni rariñjini. ² Ewayí ikaxí ripí náni diñjí nimoranéná nioni searariñjápi ananí diñjí mopaxírini. Apixí oxí nimeániríná ɻwí ikaxí “Oxí nimeániríná o tíni anijí kumixiníñjí.” ríniñjípimi dání oxo sini ɻweajáná o tíni nawíni ɻweanía náni íaniñjí xejwiráriniñjíri. E nerí aí oxo niperínayí, ɻwí ikaxí ími xegí oxo náni íaniñjí xejwiráriniñjípimi rixa rakiováriniñjíri. ³ Ayináni íyá oxo mipé sini siñjí ɻweajáná omí píni niwiárimi nuri womí meánáná “Ámá o oyá apixírini.” ripírárini. E nerí aí íyá oxo péánayí, ɻwí ikaxí o náni íaniñjí xejwiráriniñjípimi rixa rakiováriniñjí ejagi náni í nuri womí meáníagí aí “Ámá o oyá apixírini.” ripíráamani.

⁴ Ayináni gí nirixímeayíné, ámá pegíayí pí pí ɻwí ikaxí ríniñjípi sini íaniñjí mixejaxwiráriniñjíápa seyíné eni Kiraiso tíni nawíni ikárinigíayíné,

xío peñípimi dáni rixa pegíá ejagí náni sini ɣwí ikaxí eániñípimi dáni wé róniñí oimónaneyiniro xídepíría náni fániñí miseaxeñwiráriñi. Seyíné eni ámá wo tíni —O nipémáná ámi siñí nerí wiápíñimeaenoríni. Seyíné eni ámá o tíni nawíni nikumixiniro Gorixo náni neróná íkíá sogwí nañí wearinjína yapi imónírixiniri ɣwí ikaxí níriniri eániñípi sini fániñí miseaxeñwiráriñi. 5 Ayí ripi nánirini. Nene sini Jisasomí diñj miwikwíró ámá wigí diñjyo nixídíróná yariğápa neranéná íwí náni feapá neainaríñípi ɣwí ikaxí eániñípimi dáni siwániñí neaipiomeaagfríni. E yagí ejagi náni anínaníwá náni íkíá sogwí sipí wearinjína yapi yagwárini. 6 E nerí aí rixa peñwaénénijí nimónirane náni ɣwí ikaxí eániñí xámí fániñí neaxeñwiráriñípimi dáni gwíniñí neafkweawárinijenerini. Ayináni agwí nene Gorixomí nuxídíranéná xámí ɣwí ikaxí ríwamíñí eagíápimíni sijwí niwinaxídirane yagwápimi mé ámi siñí bi, xíoyá kwíyí neaíwapiyaríñípimi nixídíri yariñwíni.

**“Ʉwí ikaxí níriniri eániñípi íwí náni siwá
neaipiomeaariñírini.” urijí nánirini.**

7 Ayináni píoi raniréwini? “Ʉwí ikaxí eániñípi sipírini.” raniréwini? Oweoi, wí e ripaxí menini. Niwiwaníjoni Ʉwí ikaxí eániñípi fá miropa nerí sijwiriyí, arige nerí “E neríná ayí íwí ría yariñini?” yaiwiminíri ejárini? Ʉwí ikaxí “Amípí wayá sijwí íwí miwínipa eríini.” ríniñípí meánipá nerí sijwiriyí, nioni arige api náni nijíá nimóniri “Sijwí íwí niwinirína ayí íwí ría yariñini?” yaiwiminíri ejárini? 8 Íwí náni feapá ninariñípi Ʉwí ikaxí “Sijwí íwí miwínipa eríini.” ríniñípimi dáni anani amípí xixegíni sijwí íwí owininiñi náni siwá nipiomeañírini. Sijwí íwí winímía náni api api siwániñí nipiomeáagi api e ejárini. Ʉwí ikaxí “E mepani. E mepani.” ríniñípí mirlinípa nerí sijwiriyí, íwí náni feapá neainaríñípi siwá wí mineaipiomeapaxí imóniminíri ejí meñagí náni searariñini. 9 Ejíná nioni Ʉwí ikaxí eániñípi náni majíá nimónirína “Anani nañoniríni.” niyaiwiníri maiwí Ʉweagárini. Íná íwí náni feapá ninariñípi ninimeámi sánijí nimewéagi aiwi nioni Ʉwí ikaxí eániñípi náni rixa nijíá nimónirínañí, íwí náni feapá ninariñípi saiwiáríñíñí nijírini. E níagi náni nioni “íwí yariñáoniríani?” niyaiwiníri “Gorixoyá sijwíyo dáni aníñífimiginíri yariñáoniríani?” yaiwiníjanigini. 10 “Ʉwí ikaxí eániñípi nioni nixídíríná diñj nijímiñí imónimía náni imónijípiríani?” xámí diñj e niyaiwiri aí pírániñí nijíá nimónirínañí api siwá réniñí nijírini, “Joxí diñj nijímiñí imónijoximaní. Naníñíríani.” Siwá éniñí nijírini. 11 Íwí náni feapá ninariñípi Ʉwí ikaxí eániñípimi dáni siwá ninipiomearína yapi niníwapiyiri náninimía náni nijí ejagi náni rariñini. 12 Ayináni re niyaiwirane nijíá imónijwíni, “Ʉwí ikaxí eániñípi Gorixo tímámini imónijagí náni awiaxí imónijípiríni. Ʉwí ikaxí eániñípimi dáni sekaxí ríniñíyí náni awiaxí imóniní. Wé róniñí imónijípi náni riníri nañí

imóniñípi náni riniri yariñýfrini.” E niyaiwirane nijíá imóniñwini.
 13 Ayináni “Nají imóniñípi náni anínimía náni nimixiñírini.”
 ríminiréini? Oweoí, wí e ripaxí mimónini. Gorixo nioní ripiaú
 yaiwíwinigíniri íwí náni íeapá ninariñípi xe íwí eníá náni wíwapiyiri
 aníninía náni wimixíri oeníri sijwí nanijiniginí, “Íwí náni íeapá
 ninariñípi re ejírani? Iwjí ikaxípimi dání —Api nají imóniñípirini.
 Apimi dání anínimía náni nimiximiniri ejírani?” yaiwiri “Iwjí ikaxí
 ríniñípimi dání siwá nipiomeaariñagi náni íwí ayí aga xwiríá ninipaxí
 imóniñípiríani?” ení yaiwiri éwinigíniri íwí náni íeapá ninariñípi xe íwí
 eníá náni wíwapiyiri aníninía náni wimixíri oeníri sijwí nanijiniginí.

**“Íwí náni íeapá neainariñípi áxeñwaríniñí
 neaiárariñírini.” urijí nánirini.**

14 Nene nijíárini. Iwjí ikaxí eániñípimi dání kwíyí Gorixoyápi xíó
 wimónariñípi náni siwá neaiariñagi aí íwí náni áxeñwarí nináriñíponi
 ejagi náni nioní gí nimónariñípimi xídaríñári. 15 Ayí ripi searariñini,
 “Nioní yariñápi náni ududí ninarini. ‘Api oemini.’ nimónariñípi mé sípípi,
 xwiríá ninariñípi aí yariñári.” searariñini. 16 Nioní “Sípí api mepa
 oemini.” nimónariñípi nerínayí, ayí “Iwjí ikaxí ríniñípi naají imónini.”
 ríniñípi tíni xixeníñíñi niriri woákíkí yariñári. 17 Ayináni “Nioní sípí api
 oemini.” nimóníagí náni e yariñámani. Íwí íeapá ninariñí gí xwioxíyo
 níronípimi dání nináná sípí e yariñári. 18 Nioní “Nají imóniñípi
 oemini.” ninimóniri aiwi wí mepa nerí náni dijí re niyaiwiri nijíá
 imóniñini, “Gí xwioxíyo —Nioní gí dijíyo dání ninimóniri xídaríñápi
 náni rariñini. Gí xwioxíyo nípíkwini mimóniñípini ríá nínnini?” niyaiwiri
 nijíá imóniñini. 19 Ayí apirini. “Nají imóniñípi oemini.” nimónariñípi
 mepa nerí sípí “Mepa oemini.” nimónariñípi yariñári. 20 Nioní “Sípí
 mepa oemini.” nimónariñípi yariñá ejagi náni ayí niiwaniñoni “Sípí api
 oemini.” nimóníagí náni e yariñámani. Íwí íeapá ninariñí gí xwioxíyo
 níniñípimi dání yariñári.

21 Ayináni nioní íníná yariñápimi dání sijwí re animeáníni. “Nají
 oemini.” nimónariñoni sípí náni íeapá ninariñí gí xwioxíyo níniñípí pírí
 nirakiariñírini. 22 Gí dijí tíni lwjí ikaxí Gorixo rijípi náni dijí nimoríná
 “Ayí naajírini.” niyaiwiri yayí ninariñagi aiwi 23 gí xwioxíyo níniñípimi
 dání niariñípi xegí bí imóniñagi animeániñini. Gí xwioxíyo nípíkwini
 mimóniñí níniñípí, ayí lwjí ikaxí Gorixoyá gí dijí tíni “Api naají ríá
 rinini?” yaiwariñápi tíni apiaú mixníñí inariñii. Api níniñípí íwí náni
 íeapá ninariñípi náni gwíniñí níjárinarini. 24 Ai, nioní e imóniñáoni ejagi
 náni íkíniñí sípí nimixárinini. Wará anínimía náni imóniñírí tíñáoni íwí
 náni íeapá ninariñí gwíniñí járiniñípi go níkweawáripaxí imónini? 25 Ai,
 negí Áminá Jisasi Kiraiso neaiñípimi dání Gorixo neaíkweawáripaxí
 imóniñagi náni omí yayí owianeyí. Ayináni nioní níra úápi, ayí ripi

seararijini, “Nioni gí dijí tíni ‘Ijwí ikaxí Gorixo riñípi oxídiminí.’ ninimóniri aiwi íwí náni feapá ninarijí náni gwíniñí járiniñípimi — Apí nipikwiní mimónijí gí xwioxíyo níniñípíriní. Apimi xídarinjárini.” seararijini.

**“Gorixo wimónarijípimi xídaníwá náni oyá
kwíyípi neaiapiñírini.” urijí nánirini.**

8 ¹Ayináni Kiraisi Jisaso tíni ikáriñiñwaéne omi dijí wiwkfróáná “Wé rónigíayírini.” ríniñípi tíni xixeni nimónirane náni sini xwiýá bí neameáripaxí mimónijwini. ²Gorixoyá kwíyípi —Apí Kiraisi Jisaso tíni ikáriñiñwaéne dijí niyimiñí tíñwaéne imónani náni neaimixarijípíriní. Apí dijí neaxixéroarijípimi dáni íwí náni feapá neainarijí nene neaanínimixarijípí neaíkweawáriñí ejagi náni “Sini xwiýá neameáripaxí mimónijwini.” seararijini. ³Ijwí ikaxí eániñípi tíni xixeni oxídaneyinirína nipikwiní mimónijí xwioxíyo neaíniñípimi dáni ejí mineaeánarijagi náni nene mepaxí imónijwápi, ayí Gorixo neaiñírini. Xegí xewaxo —O wará íwí náni feapá neainarijene iniñwápa axípi iniñorini. O negí íwí yariñwápi yokwarímí neaiini náni Gorixo ridiyowániñí oeniri niwírénapirína feapá neainarijípi náni gwíniñí neajáriñípimi xwiýá umeáriñírini. ⁴Agwi nene nipikwiní mimónijí negí xwioxíyo neaíniñípimi nixídiriñípimi dáni marfái, xegí kwíyípi e éírixiniri e éírixiniri siwá neaiarijípimi nixídiriñípimi dáni ijwí ikaxí Gorixo xio riñípi tíni xixeni xídaní náni feapá náni gwíniñí neajáriñípimi xwiýá umeáriñírini.

⁵Ámá nipikwiní mimónijí wigí xwioxíyo íniñípimi xídarigíayí apini símí e tinarigíáriñí. Ámá Gorixoyá kwíyípi siwá wiariñípimi xídarigíayí ení api símí e tinarigíáriñí. ⁶Ámá nipikwiní mimónijí wigí xwioxíyo íniñípi símí e tinarigíayí nanínipírfia aiwi ámá Gorixoyá kwíyípi siwá wiariñípi símí e tinarigíayí dijí niyimiñí tígíayí imóniro niwayiróniro njwearo epíríáriñí. ⁷Ayí ripi nánirini. Ámá nipikwiní mimónijí xwioxíyo íniñípi símí e ntiniri yarigíayí “Ijwí ikaxí Gorixoyápi xídpaxeneríani?” miyaiwí nero náni omi símí tíni niwiyo yarigíayírini. E yarigíayí ijwí ikaxí Gorixoyá wí epaxí mimónigíayírini. ⁸Nipikwiní mimónijí xwioxíyo íniñípi yaní náni imónigíayí Gorixo yayí wininía náni ení wí epaxí meniní.

⁹Nipikwiní mimónijí xwioxíyo íniñípimi xídarigíayí e nimóniro aí seyíné axípi gwíniñí miseajáriñí Gorixoyá kwíyípi apí éírixiniri apí éírixiniri siwá seaiarijípimi xídarigíayíñérini. Kwíyí Gorixoyá nepa segí xwioxíyo searonjánayí, e imónigíayíñérini. Ámá go gomi Kiraisoyá kwíyípi mirojánayí, ayí oyáo mimónijagi náni seararijini. ¹⁰Kiraiso xegí kwíyípimi dáni segí xwioxíyo searonjánayí, íwí egíápi náni segí wará nípepírfia náni rixa imónijagi aí Gorixo “Wé rónigíayírini.” rixa

ráriñí ejagí náni segí diñípi rixa niyimiñí imóniní. ¹¹ Kwíyí Gorixoyápi —Api Jisaso xwáripáyo dáni wiápínameanjípirini. Api segí xwioxíyo searojánayí, Kiraisi Jisaso, piyí éaná ámi siñí wimixijo seyíné ení segí warápi —Api urí epaxí imóniñípirini. Segí warápi xegí kwíyí seyíné searojípimi dáni siñí seaimixiníárini.

“Kwíyí Gorixoyápi xíoyá niaiwí imónaní náni neaimixiñírini.” urijí nánirini.

¹² Ayináni gí nirixímeáyíné, ripí osearimini, “Gorixo nañí bi rixa e neaiiri bí sini neaiiri eníejagí náni nene nipikwini mimóniñí negí xwioxíyo íniñípimi xídaní náni sini fániñí míneaxeñwiráriní rixa xegí kwíyípi siwá neainariñípimi xídaní náni fániñí neaxeñwiráriní.” osearimini. ¹³ Ayí ripí náni searariñini. Seyíné nipikwini mimóniñí íniñípimi nixídírónayí, nanínipíráriní. E neri aí Gorixoyá kwíyípi seaíwapiyariñípimi nixídíriñíyo dáni íwí náni feapá seainariñípi pikímoarigíápániñí nerínayí, diñí niyimiñí tígíáyíné imónipíráriní. ¹⁴ Ámá Gorixoyá kwíyípi xe nineapemeámi úwinigíniri xíxeni xídarigíayí, ayí Gorixoyá niaiwíniñí imóniñoi. ¹⁵ Ayí ripí nánirini. Kwíyí Gorixo sixí seamímoñípi, ayí ámi xíomí wáyí owípoyiníri gwí omiñí yariçíáyínéniñí imónipíri náni seaimixiñímani. Oweoi, kwíyí o neaiapiñípi niaiwí xíoyá piaxí meariñí wníñí oimónipoyiníri seaimixiñírini. E neaimixiñípimi dáni Gorixomi “Ápoxini, Raráoxini.” urariñwáriní. ¹⁶ Nene negí diñí nimorane “Niaiwí Gorixoyaéneríani?” niyaiwiniranéná oyá kwíyí xamíñípi sopiñí neawariñírini. ¹⁷ Nene niaiwí Gorixoyaéne ejagwi náni o miñi neaiapimíániri tiñípi meaníwárini. Api nimearanéná Kiraiso tíni nawíni meaníwárini. Ríniñí o meañípa agwí rína nene ení xe oneáimeáwinayí, ríwéná o tíni neaiapimíániri tiñípi nimearanéná o tíni nawíni nikínirane seáyi e imónaníwárini.

“Ríwéná Gorixo tíni niwearane seáyi e imónaníwárini.” urijí nánirini.

¹⁸ Nioni ajínámi dáni seáyi e imóniñí nene neaímeaníápi náni diñí nimoríná diñí re yaiwiariñírini, “Api aga seáyi e imóniñí ejagí náni ríniñí agwi ríná nímeaariñípi, ayí sipípiaríani?” niyaiwiri paimímí wiariñírini. ¹⁹ Amípí Gorixo xwíá tíyo nimixíri tiñí íkíáraní, naçwíráni, ámáraní, nipini xegí niaiwí imónigíáyí piaumímí wininíápi náni símí nixeadípéniro weniñí nero ñweajoi. ²⁰⁻²¹ Ayí ripí náni e neri ñweajoi. Amípí o imixiñípi Adamo íwí épéaná urí néra úwinigíniri ramixiñíyí aníñí miramixárinípa eri seáyi e imóniñí niaiwí Gorixoyaéne gwíniñí neaíkweaawáráná imónaníwápi tíni axípi imóniri éwinigíniri ramixáriñírini. Amípí xío imixiñípi xegípi ramixáriñíjímani. Ríwéná ámi pírániñí imixíimiginíri Gorixo ramixáriñírini. ²² Nene niñíráriní.

Apixí niaíwí xiriminiri náni “yeiyí” riri ríniyí winiri yarijípa amipí níni Gorixo imixinjíyi eni ámi miramixáriniyí imónimíániri náni axípíniyí “yeiyí” riri ríniyí winiri yarijírini. ²³“Yeyí” riri ríniyí winiri yarijípi, ayí apini mariái, ámaéne Gorixoyá kwíyípi —Apí amipí ná ríwíyo neaiapímíániri niwákwíníniyí neaiapijípirini. Apí tíjwaéne eni Gorixo negí warápi sijí inani náni nearoayírori xio xegí piaxí neamení náni neaimixiri enína náni “yeiyí” nirirane xwayí nanirane ḥweajwini.

²⁴Gorixo yeáyí neayimixemeáagi náni amipí naejí xio neaiinfápi náni dijí niwikwímori ḥweajwini. E neri aí amipí nene dijí niwikwímóa waríjwápi rixa nineaímearei sijwíriyí, sini apí oneaímeanirí dijí wíkwímpaxí menini. Ámá dijí wíkwímoarigíapí rixa wímeááná sini api náni dijí miwikwímopa yarijagía nani rarinjini. ²⁵E neri aí nene “Gorixo seáyi e imónijí apí neaimixiníárini.” yaiwiarijwápi sini mineaímeapa ejáná dijí niwikwímoranénayí, símí nixeadípénirane gíni gíná neáimeaniríenijoíniri anijí miní xwayí naniri ḥweaaríjwárini.

²⁶Negí dijí wíkwímoaríjwápími dání dijí sixí ínarijwápa Gorixoyá kwíyípi eni omi dijí owíkwíroaneyiniri neríná ejí meániywaéne arírá neaiarijírini. Omi rixijí nuriranéna “Api uripaxfríani?” miyaiwí majíá yarijagwi aí kwíyí xamiyípi xwyiyá tñi muripaxí imónijí arrixí níriríná apaxípániyí nimóniri neauriyarijírini. ²⁷Neauriyaríná Gorixo —O anani ámáyá xwioxíyo adadí niwiri pí dijí moarigíapí náni nijíá imónarijorini. O xegí kwíyípi xíoyá ámaéne náni nineauriyiríná gí ámáyí e imóníírixiniri wimónarijípini neauriyarijagi náni pí urarijípi náni anani nijíá imónini. ²⁸Nene nijíá re imónijwini. Amipí níni Gorixomi dijí sixí uyarigíayo wímeaarijípi naejí imónijípirani, sipi imónijípirani, oyá dijí tñi naejí wimixinía náni wímeaarijírini. Ámá xíoyá imóníírixiniri yaiwiáragípi tñi xixeni imóníírixiniri wéyo fá umiriñíyo e wíarijírini. ²⁹Ayí ripi nánirini. Ámá amipí níni sini mimónijáná xio yeáyí uyimixemeaña náni xámí nijíá imónijíyi xewaxo imónijípa ayí eni axípi nimóniríná Kiraiso xiráónijí imóniri xogweá obaxnínjí tño imóniri enía náni repeáriñírini. ³⁰Repeáriñíyo apini niwiri píni miwiári ámá xíoyá imóníírixiniri wéyo fá umiriñírini. Wéyo fá umiriñíyo apini niwiri píni miwiári “Gí íwo upeinjípimi dání dijí wíkwíroarijagía náni wé rónijí imónigíayírini.” ráriñírini. E ráriñíyo apini niwiri píni miwiári seáyi e xio imónijípa ayí eni axípi imónipírfá náni wimixinjírini.

**“Dijí sipi Gorixo nene náni neaiarijípi wí píri
rakipaxí mimónini.” urijé nánirini.**

³¹Gorixo apí apí e neaiinjí enagi náni píoi raniréwini? O nene tñi nawíni imónijagwi náni go símí tñi neaipaxí imónini? Oweoi, wí e mimónini. ³²O xegí xewaxomi kíyí mímiaúní nene náni xe opikípoyiniri urowárénapijí enagi náni nene re miyaiwipaxí reñwini, “O ayí eni xixe

oniipoyiniri Miyaiwí xíoyá xewaxo anipá wírénapíagi náni amipí xíomi pírániijí xídpaxí imónani náni imónijípi eni ananí neaiapiníárini.” Miyaiwipaxí rejjwini? ³³ Gorixo fá yiyamiximí neaijene go xwiyíá neaxekwímpaxí imónini? Oweoi, wí e mimónini. Nene náni “Wé rónijí imónigíáyírini.” rárijo, sa Gorixo ejagi náni ³⁴ ámá go negí íwí ejwápi náni xwiyíá neameáripaxí imónini? Oweoi, ayí ripí náni wí e mimónini. Jisasi Kiraiso —O nene náni pejorini. Apini mé ámi niwiápíñimeari xano tíni xixeni nimóniri xegí wé náúminí ñwearjorini. E niýwearíná apaxípániijí nimóniri rixijí neauriyarijorini. O apaxípániijí nimóniri rixijí neauriyarijagi náni ámá xwiyíá neameáripaxí wo menini. ³⁵ Kiraiso nene náni dijí sipí niwiri neaiijípi pí píri rakipaxí imónini? Xeanijí neaímeáánárani, rímewá nineairínárani, ámá wí xwiraimímí neaikixéánárani, aiwá náni díwí nikeamóniranénárani, íkwauyixí nimóniranénárani, ámá wí miyfó ráríáyo nene nuríkwínirínárani, kirá tíni rirómí neaiarínárani, api nipini nineáimeari aiwí Kiraiso dijí sipí niwiri neaiijípi wí píri rakipaxí mimónini. ³⁶ Nioni seararijápi Bikwíyo níriniri eániijí ripí tíni xixeni imónini, “Nene Gorioxoxinyaéne imónijagwi náni íníná pipikímí neaianiro yarigíárini. ‘Naýwí nipikianíwá náni ría imónini?’ niyaiwiro pikiarigíápa neaiapikiarigíárini.” Níriniri eániijí api nioni seararijápi tíni xixeni imónini. ³⁷ Api nipini neaímeaarijagi aiwí negí dijí sixí neayijomí dání xopiráríniijí niwiranéná migí niwimixirane xopirárí wiarijwárini. ³⁸ Nioni ripí aga nipimónini, “Nene níperínárani, sini xwiá tíyo niýwearínárani, ajiñajírani, imíórani, amipí agwi ríná imónijípirani, amipí ríwéná imóniníápirani, aji piríyo dájí ení eániijí imónigíáyírani, ³⁹ ajiñají tíñimini imónijípirani, xwánají tíñimini imónijípirani, ai amipí níni Gorixo imixijíyí wí dijí sipí o nene náni neaiarijípi —Api Áminá Jisasi Kiraiso neaiijípimi dání siwá neaijípirini. Api wí píri rakipaxí menini.” nipimónini.

**“Gí Judayí obaxí Jisasomi ríwí umogíá ejagi náni
gí dijí ríá nixearini.” urijí nánirini.**

9 ¹ Nioni Kiraiso tíni ikárinijáoni ejagi náni agwi nioni searimípi nepa searimíni. Gorixoyá kwíyípi neaíwapiyarijípimi nixidiríná dijí niyaikirori “Ayí ananíríani? Sipíríani?” niyaiwiri pikínarijápi nioni yapí miseararijagi náni sopijí niwarini. ² “Gí Isireriyí Jisasomi ríwí numoro ‘Yeáyí neayimixemeánia náni urowárénapinío, ayí omani.’ yaiwiarijagía náni íníná nioni dijí ríá nixerí íkfnijí nuyiminíri eri níarini.” seararijini. ³ Gorixo Poroni sini Kiraiso tíni nawíni mikárinipa oeniri peá nínimori emi nimoarijípimi dání nioni gí nirixímeáyí —Ayí gí ámá gwí axírí imónigíáyí náni rarijini. Ayí Kiraisomi dijí wikwíropíri náni arirá wipaxí ejánayí, “Xe peá onímoni.” nimónipaxírini. ⁴ Ayí gí

Isireriyí náni rarijini. Gorixo xegí piaxí menjí wimixiñýírini. Moseso tíni ámá dijí meanjí e nemeríná Gorixoyá apákíkí inarijípi siywí winagíyírini. Gorixo “E niseaiimíárini.” réroáriñípi aríá wiagíyírini. Ijwí ikaxí Moseso eañípi meagíyírini. Omi yayí wianiro náni epaxí imóniñípi náni nijíá imónigíyírini. Símimañýo dání Gorixo “E niseaiimíárini.” uriñýírini. ⁵Xiáwo íriñí xámí imónigíáwa, ayí ayíyárini. Ayíyá xiáwýo dání yeáyí neayimixemeanía náni imóniño ámá imóniñírini. Amipí niyoní seáyi e wimóniño, ayí orini. O Gorixo, anijí íníná nene yayí umepaxí imóniñorini. “E éwanigini.” nimónarini.

Ámá Gorixo íá yamixáriñýí náni urijípi nánirini.

⁶Gí Judayí nápi Jisasomi ríwí umogíá ejagi aí “Xwiyíá Gorixo ayo ‘E niseaiimíárini.’ urijípi pisíí weárini.” ripaxímani. Ayí ripí nánirini. Negí arío Jekopoyá íwiáriawéyí níni omi dání nemeága nuro náni Isireriyí aiwí wí Gorixoyá mimóniñagía náni níni nepa Isireriyí imónigíámani. ⁷Ebiríamoyá íwiáriawéyí níni eni xíoyá ejagi aí níni Gorixoyá niaíwíniñí imónigíámani. Oweoi, ejíná Gorixo Ebiríamomi re urijinigini, “Dixí ráríawé nepaxiñí imónigíáyí segí niaíwí wami dání maríái, Aisakomi dánini nemeága upíráriñi.” urijinigini. ⁸Ayí ripí náni seararijini. Gorixo niaíwí Ebiríamo emeanjíyí níni náni “Ayí niaíwí nepaxiñí imónigíáyífani?” miyaiwí sa niaíwí xío Ebiríamomi símimañýo dání xwiyíá urijípimi dání emeanjíyí náni “Ayí nepaxiñí imónigíáyífani?” niyaiwíri riñírini. ⁹Ebiríamomi símimañýo dání re urijí ejagi náni, “Xwiogwí wíomi rínáníñí imónáná Seraí niaíwí wo rixa xiriñáná ámi bimíárini.” urijí ejagi náni rarijini. ¹⁰“Gorixo apíni ejí ejagi náni seararijini.” maríái, Rebekaí ámá ná woni, negí arío Aisakoyá niaíwí ayáí agwí ejáná ejípimi dání eni axípi siwá réniñí neaiariní. Ámá nepa xíoyá imónigíáyí ámá emeánarigíápimi dání imónarigíámani. ¹¹Niaíwí ayáí Iso tíni Jekopo tíni sini mixirí agwíyo neríná sini nañí bi eri sípí bi eri mepa ejáná Gorixo ámá xío yariñípi náni re oyaiwípoyiniri, “O ámá nioniyá oimónípoyiniri íá niyamixáriñáyí, wiwaníñýí wigí nañí epíríápirani, sípí epíríápirani, apí náni dijí nimori íá yamixáriñímani. Sa xewaniño e emiániri ejwípeáragípi náni dijí nimori ámáyo íá yamixáriñírini.” Diñí e oyaiwípoyiniri ¹²Rebekaími re urijinigini, “Xiráo xogwáomí íními wuríñiníárini.” urijinigini. ¹³Bíkwíyo dání re ríniñípi, “Gorixoní xogwáo Jekopo náni ninimóniri aí xiráo Iso náni minimónarini.” ríniñípi nioni “Gorixo xío wimónariñípini yárañírini.” seararijápi tíni xixení riñini.

¹⁴Ayináni píoi raniréwini? “Gorixo ámáyo íá niyamixáriñá ejípi nipíkwíni menjírini.” raniréwini? Oweoi, wí e ripaxí mimónini. ¹⁵Ayí ripí nánirini. Moseso Gorixomí rixiñí uráná Bíkwíyo níriniri eániñípa Gorixo re urijinigini, “Ámá nioni wá owianimíniríná ananí wá wianimíñi. Ámá

nioni ayá urimiximiniríná anani ayá urimiximíni.”¹⁶ Gorixo e urijí ejagi náni ayí ámá wigí dijí tíni “E oimónaneyí.” yaiwariñagía náni fá yamixáriniñyí imónarigíámani. E i oimónaneyiniro anijí miní yariñagía náni fá yamixáriniñyí imónarigíámani. Sa Gorixo wá wianariñípimi dání fá yamixáriniñyí imónarigíáriñi.¹⁷ Bikwíyo dání Moseso títjíná Gorixo Isipiyí mixí ináyomí re urijí ejagi náni nene anani dijí axípi mopaxírini, “Nioni xopirárí síápimi dání ejí eániñí nioniyá siñáni piaumimí iniri yoí nioniyá xwíá nirímini yaní niwéa uri éwiniginiri nioniyá dijí tíni joxi mixí ináyí nimóniri mejweaoxirini.”¹⁸ Gorixo e urijí ejagi náni nene re niyaiwirane nijíá imóniñwini, “Ámá ‘Wá owianimini.’ wimóniñyí wá wianariñírini. Ámá ‘Dijí wakisí oinípoyiniri owimiximini.’ wimóniñyí dijí wakisí inipíri náni wimixariñírini.” niyaiwirane nijíá imóniñwini.

“‘Gorixo nipikwini miyarinini.’ ripaxí mimónini.” urijí nánirini.

19 Seyíné re niripíráoi, “Joxi nearariñípi nepa ejánayí, Gorixo pí náni ámá wigí sipayí egíápi náni sini ayairirí wiariñírini? O ‘Ámá xe api api oimónípoyí.’ yaiwariñípi ámá go píri urakipaxí imónini? Oweoi, wí e mimóniñagi náni rariñwini.” E niráná²⁰ re searimíni, “Seyíné pí ámáyíné nimónimáná Gorixomí xixewiámí wiariñoi? ‘Xwáriá sixí xwíá tíni imixíiwá imixariñomi “Niiwáni imóniñápi pí náni e nimixíini?”’ uriniñoi.” riseaimónarini? 21 ‘Xwáriá sixí imixarijo xwíá axí xéípimi dání xwáriá sixí wíxaú nimixiríná wíwá ayí aiwá riá náni imixiri wíwá ráí sixí yininía náni imixiri epaxí mimónini.’ riseaimónarini?” searimíni. 22 Gorixo “Ámá íwí egíápi náni wikí nóniñípi owíwapiyimini.” wimóniri “Pirí umamómi náni gí ejí eániñípi siwá owíwapiyimini.” wimóniri neri aí ámá xwáriá sixí xwiríá ikixeníwiniginiñi ipimoáriñíyíniñí imónigíayo apaxí mé pirí mumamó kikiá neri sa siñwí niwiga warinagí náni ámá go xixewiámí niwiri “Joxi nipikwini miyarinini.” uripaxí imónini? 23 O ámá xwáriá sixí wá wianíimiginiñi ipimoáriñíyíniñí imónigíayo —Ayí ení seáyi e xio imóniñípi bi imóníírixiniri ejíná dání ipimoáriñíyírini. Ayo wá wianaríná ámá níni siñwí niwíniro re yaiwíírixiniri, “Seáyi e Gorixo imóniñípi, ayí xegí bi imóniñí apírani?” yaiwíírixiniri wíniyo apaxí mé pirí mumamó kikiá néra ujírini. 24 Ámá xwáriá sixí wá wianíimiginiñi ipimoáriñíyíniñí imónigíayí, ayí nenenirini. Nioniyá oimónípoyiniri wéyo fá neaumiriñenerini. Gí Judayí wieneni fá neaumiriñímani. Émá wíyo ení fá umiriñírini. 25 Nioni “Gorixo émáyí ení nioniyáyí oimónípoyiniri wéyo fá umiriñírini.” searariñápi ejíná xwíyíá wíá rókiamoagí Xoseao Bikwíyo niriri eají ripí tíni xixeni rinini, “Ámá Gorixoniyá mimónigíayí náni ‘Gí ámárini.’ riri ámá dijí sixí tuyipa ejáyí náni ‘Gí dijí sixí uyijáyírini.’ riri emíáriní. 26 Ají nioni ‘Ámá niygíyínémani.’ urijápi náni re ripíráriñi, ‘Niaíwí Iwjá dijí niyimíñi tíjoyáyírini.’ ripíráriñi.” Xoseao e niriri eajírini. 27 Ejíná wíá

rókiamoagí Aisaiaoyi riniyo Isireriyiyá íwiáríawéyí náni niriríná re riñiríni, “Isireriyiyá íwiáríawéyí ámá obaxí inikí rawirawápami ejiyí imóniñipa imóniñagi aiwi Gorixo árínípimi yeáyí uyimixemeáníarini.

²⁸ Áminá Gorixo ‘Xwíá týo ɻweagíayo pirí umamóímigini.’ rinípi niyáriñá sini mé pirí umamoáriná ejagi náni rariñini.” Aisaiae e niriri eañírini. ²⁹ “Gorixo xegí Judayo wá miwianipa nerínayí, wí yeáyí uyimixemeajiyí imónipaxí menini.” oyaiwípoyiniri náni Aisaiae ámi ripi eni riñiríni, “Ámináo —O ajiñají níni simiñí wínarigforini. O Isirerene negí ámá bi xe ojweápoyiniri siñví mineanipa neri siñwiriyí, ámá ajiñ Sodomiyí riniñípimi ɻweáyí tñiñ Gomorayí riniñípimi ɻweáyí tñiñ níni aníá imónagíapa nene eni imónaniri ejuwárini.” niriri eañírini.

**“Judayí xejwí xídarigíá ejagi náni wé rónigíayí
mimónigíáriní.” urijí nánirini.**

³⁰ Ayináni nene píoí raniréwini? Sa ripi raníwini. Émáyí wí “Gorixo ámá náni ‘Gí wé rónigíayírini.’ níráriñá ayí apimi dání rárañírani?” niyaiwiro “Wé róniñwáyí” oimónaneyiniro anijí miní mepa nero aí api tñi xixeni imónigíawixini. Wé rónijí Gorixo ámá Jisasomi diñjí wikwíroariñagía niwiniríná rárariñípi api tñi xixeni imónigíawixini.

³¹ E imóniñagía aí Isireriyí ɻwí ikaxí riniñípimi nixidirijípimi dání wé rónijí oimónaneyiniro anijí miní neróná wé rónijí ɻwí ikaxí eániñjyo riniñípi tñi xixeni mimónigíawixini. ³² Ayí pí náni api tñi xixeni mimónigíawixini? Ayí Jisasomi diñjí niwikwíroriñípimi dání oimónaneyiniro mé wigí diñjí tñi ɻwí ikaxí riniñí ripimi nixidirane oimónaneyiniro yariñagía náni wé rónijí api tñi xixeni mimónigíawixini. Ayí Jisasomi —Judayí Jisasomi niþíkiro aí “Gorixomi xewaxomí wí piþipaxenemaní. Ayináni o Gorixomi xewaxomani.” rarigíá ejagi náni o síñá ámá nikiriþeaániri ná eánarigíónijí imóniñorini. Omi nikiriþeaániro náñijí eánigíawixini. ³³ Bikwíyo dání api náni xixeni re níriniri eánini, “Aríá époyi. Gorixoní díwí Saioniyí riniñípimi —Api Jerusaremiyo rinini. Apimi ámá nikiriþeaániri ná eániro símirirí wíri epíria náni síñá wo e tñini. E neri aí omi diñjí wiþwíróíayí xio rinípi tñi xixeni wiññá ejagi náni ayá wí epíriámaní.” Bikwíyo dání xixeni e níriniri eánini.

**“Judayí nápi Kiraisomí diñjí miwikwírogíá ejagi náni
Gorixo yeáyí uyimixemeajímani.” urijí nánirini.**

10 ¹ Gí nírixímeáyíné, Gorixo gí Isireriyó yeáyí uyimixemeáwiniginiri íkñiñjí sipí niariñagí náni omi rixiñjí anijí miní wuriyariñáriní. ² E neri aí ayí yeáyí miyimixemeánijoi. Nioni ayí yarigíápi náni pírániñjí diñjí íá nixiriri náni áwañí rariñini. Ayí Gorixomi oxídaneyiniro símí nixeadípéniro nero aí pírániñjí diñjí nejwipémáná

miyariñoi. ³ Ayí ripi náni searariñini. Ayí “Ámá e yarigáfapimi dání Gorixo ‘Wé rónigíáyínérini.’ uraráriñíráni?” niyaiwiríná xeñví yaiwiarigáriní. Xeñví diñí re niyaiwiro, “Negí pírániñí yariñwápimi dání Gorixo ‘Wé rónigíáyínérini.’ neariníráni.” niyaiwiro apíni nixídiro náni Gorixomi yeáyí símañwýónijí miwurúnipa ero “Api neróná wé rónigíáyíné imónipíráriñi.” ráriñijípimi mixídipa ero egíá ejagi náni searariñini. ⁴ Gí Judayí diñí re moarigápi, “Ijwí ikaxí riniñípimi nixídiriñýo dání wé rónijwáéne imónaníwárini.” Diñí e moarigápimi Kiraiso pírí wiaíkímojíriní. E ejí ejagi náni omi diñí wíkwírófá giyí giyí náni Gorixo “Wé rónigíáyírini.” ráriñíráni. ⁵ Moseso ámá wé rónigíá imónipíri náni ijwí ikaxí eániñípimi xídarigíáyí náni niriri ríwamijí nearíná réniñí riñírini, “Ámá wé rónigíá imónipíri náni ijwí ikaxí eániñí ripi nipini yarigíáyí xixeni e neríñípimi dání diñí niyimijí tígiá imónipíráriñi.” ⁶ Wé rónijí ámá ijwí ikaxí eániñípimi xídarigíápimi dání imónijípi náni Moseso e riñí ejagi aiwi diñí wíkwírówápimi dání “Ámá wé rónigíáyírini.” ráriñijene Kiraiso yeáyí neayimixemeanía náni rixa niweapíri nipémáná ámi wiápñimeaní ejagi náni Bikwíyo dání niriníri eániñípa re rariñwárini, “Re miyaiwinípani, ‘Ajnámi náni gene peyaníwáríani?’ miyaiwinípani. Ayí xwiyíá ‘Apimi dání Gorixo ámáyo yeáyí uyimixemeaníráriñi.’ riniñípi aríá wianíwá náni Kiraisomi ajnínamí dání gene nipeyirane nipemeámi weapaníwá náni rariñini. ⁷ Ripi eni miyaiwinípani, ‘Sirírikí sírífí mayí imónijími náni gene weaníwáríani?’ miyaiwinípani. Ayí Kiraisomi ami dání gene niwepínirane nipemeámi yapaníwá náni rariñini.” ⁸ Bikwíyo xwiyíá Gorixoyápi náni píoi rinini? Ripi re rinini, “Xwiyíá api ná jíami mimónini. Ajwi e segí símímañí tíñí e imónijagi náni api anani xwiyíá ríro diñí moro epaxí imónini.” Bikwíyo e rinini. Xwiyíá ámá Jisasomi diñí wíkwírórixiníri none wáí rariñwápi náni rariñini. ⁹ Xwiyíá api, ayí ripírini. Ámáyíné ayá mé Jisaso náni “Ámináorini.” niriri woákíkí eri “O Gorixoyá diñí tíni xwáripáyo dání wiápñimeaníráriñi.” niyaiwiri diñí wíkwírori nerínáyí, Gorixo yeáyí seayimixemeaníráriñi. ¹⁰ Ayí ripi searariñini, “Gorixo ámá wo Jisasomi diñí wíkwíroariñagi niwiníríná ‘Wé rónijorini.’ ráríri manjýo dání woákíkí yariñagí niwiníríná yeáyí uyimixemeari yariñírini.” searariñini. ¹¹ Nioni searariñápi Jisaso náni Bikwíyo dání re niriníri eániñípi tíni xixeni searariñini, “Ámá omi diñí niwíkwírorínáyí, xío riñípi tíni xixeni wiiníá ejagi náni ayá wí wininíá menini.” niriníri eániñípi tíni xixeni rariñini. ¹² Ayí ripi nánirini. Áminá diñí ninenení wíkwíroariñwáo —O ámá arírá neaíwiniginíri yariñí wiariñíá niyoní wá bi onímíápi miwianí ayá wí wianariñorini. O ná woni ejagi náni Judayo xegí bi wiiri émáyo xegí bi wiiri yariñímani. ¹³ Bikwíyo re niriníri eániñí ripi “Giyí giyí Ámináo yeáyí oniyimixemeaníri yariñí wííáyo yeáyí uyimixemeaníráriñi.” niriníri eániñípi nioni searariñápi

tíni xixeni axípi riniñagi náni searariñini. ¹⁴ Ámá wo gí Judayí náni re niránayí, “Kiraisomi diñí miwikwírogíá ejagi náni arige nero yeáyí oneayimixemeainiri yariñí wipíráoi? O náni aríá miwigíyáí ejagi náni arige nero diñí wikwíropíráoi? Ámá wo o náni wáí murinjí ejagi náni arige nero aríá wipíráoi? ¹⁵ Gorixo ámá wa wáí uringíria náni murowáriñí ejagi náni arige nero wáí uringíria?” Ámá wo Poroni rariñápi píri nirakíminiri náni e niránayí, re urimíini, “Bikwíyo dání ‘Ámá xwiyá yayí winipaxí imóniñípi wáí urimearigíyáí nurémearíná ayí awiaxírini.’ níriniri eániñagi náni wáí uringíria náni Gorixo rixa murowáripa reñinigíni? ¹⁶ Wáí ourímepoyiniri urowáriagi aí Judayí níni xwiyá yayí winipaxípi pírániñí xixeni aríá niwiro mixdídigawixini. Wíá rókiamoagí Aisaiao Bikwíyo re niriri eanírini, ‘Ámináoxini, none áwanjí urarijwápi giyí aríá nineairi diñí ikwíroariñoi? Oweoi, wí e miyarijoi.’ Niriri eaní api nioni searariñápi tíni xixeni imóniñagi náni rariñini. ¹⁷ Ayináni nene nijíá ripi imóniñwini. Ámá xwiyá Kiraiso náni aríá niwiriñíyo dání diñí wikkíroarigíárini. Ámá wí xwiyáapi wáí urarigíápimi dání aríá wiariñírini.” urimíini. ¹⁸ Ámá wo “Xwiyá Kiraiso náni wáí rariñápi Judayí nepa aríá ría wigíawixini?” niránayí, re urimíini, “Aga rixa aríá wigíawixini. Bikwíyo dání re níriniri eániñi, ‘Ámá xwiá rirí nírimini ñweagíyáí wigí mañí rixa aríá wigíawixini. Ámá aŋí nimini ñweagíyáí wigí xwiyáapi rixa aríá wigíawixini.’ níriniri eániñagi náni ‘Judayí rixa aríá wigíawixini.’ rariñini.” urimíini. ¹⁹ Ámi ámá wo “Xwiyá wáí uragíápi náni Judayí majíá imónagíárani?” niránayí, re urimíini, “Oweoi, émáyí aí nijíá imóniñánayí, ‘Judayí nijíá mimónagíárini.’ ripaxí menini.” urimíini. Moseso Gorixo náni re niwuriyiri eaní ejagi náni rariñini, “Judayíne Gorixoní ámá xeñwí wíyo pírániñí meariñagi siñwí ninaniríná sipí diñí wiaiwipíráriñi. Ámá seyíné ‘Majíá imónigíyáriñi.’ wiaawiariñáyo pírániñí meariñagi siñwí ninaniríná wíki wónipíráriñi.” Moseso e niwuriyiri eaní ejagi náni rariñini. ²⁰ Judayí “Gorixo émáyo maríái, nenení neamímininíárini.” yaiwiariñagía aí wíá rókiamoagí Aisaiao eni xwiyá Gorixo náni niwuriyiríná ayá igigí mé nerí re niwuriyiri eanírini, “Ámá omí ge dání winimeaniréwiniri miyariñáyí Gorixoní rixa siñwí nanimeagíyáriñi. Ámá Gorixoní náni yariñí miwipa egíáyo niiwaniñoni xámí piaumimí winijáriñi.” Émáyí náni Aisaiao e niriri ríwamiñí neari aiwi ²¹ gí Isireriyí náni Gorixo riñí ripi ríwamiñí eanírini, “Ayí Gorixoní tímáminí obípoyiniri anijí miní wé awiá niwiaxídiríná ná mé ámá mañí niwiaxíkiri ríwí siwíá yiri yarigíáyo wé awiá wiaxídiñárini.” niriri eanírini.

“Isireriyí áríní bimí Gorixo wáí wianariñípi wímeaarini.” urijí nánirini.

11 ¹ Ayináni “Gorixo xegí Isireriyó rixa anijíni ríwí umonjírini.” riminiréini? Oweoi, wí e ripaxí menini. Nioní eni Isireriyí

wonirini. Ebiríamoyá fwiáríawéyí wonirini. Siykí Bejimano tíni imóniŋá wonirini. Nioní e imóniŋáoni aí Gorixo wí ríwí mímomoŋí ejagi náni “Isírerí niyoní rixa anijní ríwí umoŋírini.” ripaxí menini.” searariŋini.

² O xegí ámáyo —Ayí amipí sini mimóniŋáná íá yiyamiximí ejíyírini. Ayo wí ríwí umoŋímani. Wíá rókiamoagí Iraijao náni Bikwíyo níriniri eániŋípi sini majáa rimóniŋoi? O Gorixo ayo eni xixe ríwí umówinigíniri xegí Isíreriyí náni anijúmí ikaxí nurírná re urijnigini, ³ “Ámináoxíni, dixí wíá rókiamoarigíawami nowamini pikiro joxi náni ridiyowá epíria náni írái onijíyí pipinamí ero ééá ejagi náni joxi diŋí rikwíroŋá yoparoní ḥweajini. Nioní eni nípíkianiro náni rixa píá niariŋoi.” uríragí aí ⁴ Gorixo píoi urijnigini? “Joxini maríái, ámá níni nioniyá imóniŋíyí 7,000 imónini. Ayí wayá ḥwíá xopaikigí imóniŋí Bíariyi riŋiŋípimi xómíŋí niyíkwiro yayí mumearigíáyírini.” urijnigini. ⁵ Ayináni ejíná e imóniŋípa agwi ríná eni axípi áríní wí Gorixo xegí wá wianariŋípi tíni xixeni neríná íá neayamixipí áríní wiene ḥweajwini. ⁶ Gorixo ámáyo íá nuyamixiríná xegí wá níwaníriŋípimi dání íá uyamixipí ejagi náni “Ámaéne naŋí bi yariŋagwi nineaníri náni íá neayamixiríná.” yaiwipaxí menini. Ámá naŋí yariŋagía náni íá nuyamixíri siŋwiriyí, wá wianariŋípi mimóní, mimóní wá wianariŋípi imónimíniři ejírini.

⁷ Ayináni píoi ripaxírini? Isíreriyí wé róniŋí api oimónaneyiniro anijí miní yarigíápi mimónipa egíá aiwi ámá Gorixo xegí diŋí tíni íá uyamixiŋíyíni xixeni imónigíári. Wíniyí Gorixoyá diŋíyo dání wigí diŋí rixa wakisí inigíári. ⁸ Nioní searariŋápi tíni xixeni Bikwíyo dání re níriniri eániŋípa, “Ayí diŋí pírániŋí nimoro ‘Gorixo api neaíwapiyiminiri ríá yarini?’ miyaiwí éírixiniri káká siŋwí aníri aríkwíkwí aríá wíri diŋí xaxá meri epíri wimixipí ejagi náni api e néra níbásáná agwi ríná eni sini yariŋoi.” Bikwíyo dání e níriniri eániŋípa agwi ríná xixeni diŋí wakisí inariŋoi. ⁹ Depito eni re riŋírini, “Ayí ‘Niwayíróniri ḥweajwini.’ niyaiwiro maiwí ḥweajáná aiwá yayí yaniro náni nimixiro narigíápi diŋí Gorixoxinyá tíni xe sípogwíniŋí imóniri míréniŋí imóniri éwinigini. Xe nikíripeaániri ná eánarigíápiŋí imóniri ríá meaárinarigíápiŋí imóniri éwinigini. ¹⁰ Gorixoxí yariŋípi náni siŋwí anopasínpíri náni joxiyá diŋí tíni siŋwí xe síá uyiniri joxi yariŋípi náni majáa nero ikárinarigíápi xe anijí aiwá íá xwéniŋí nimearíkwíni emero éírixini.” Depito e riŋípa gí Judayí nápi xixeni api nero diŋí wakisí inariŋoi.

**“Judayí maŋí wiaíkigíá ejagi náni Gorixo émáyíné
yeáyí seayimixemeaariní.” uríŋí nánirini.**

¹¹ Ayináni ámá wo yariŋí re níánayí, “Judayí Jisasomi diŋí miwíkwíropa nero nikíripeaániri ná neániríniŋí neróná anijí axípi e imónárfwanigíniri egíráraní?” Yariŋí e níánayí, re urimíni, “Aga owoei, ayí wiaíkigíá ejagi náni Gorixo émáyo yeáyí uyimixemeaariní.

Judayí o émáyo naají wiiariñagí siywí niwiniñiróná sipí diñjí niwiaiwiro Jisasomi diñjí owikwírópoyiniri náni e yarini.” urimíñi. ¹² Ayí manjí wiaíkigíá ejagí náni agwi ríná Gorixo ámá xwíá tíyo ɻweagíá wíniyo naají ayá wí niwiiri aiwi Judayí Gorixo fá uyamixiñjí níni rixa Jisasomi diñjí niwíkwírorínayí, émáyo eni naají xwapí ayá wí wiiníárini. Judayí nikíripeaániri ná eánigíá ejagí náni Gorixo émáyo naají ayá wí niwiiri aiwi Isireri Gorixo fá uyamixiñjíyí níni Jisasomi diñjí niwíkwírorínayí, émáyo niwiirfná xámí naají wiinípá mé ámi seáyi e imóniñjípi wiiníárini.

¹³⁻¹⁴ Agwi Romiyo ɻweagíá émáyíné xwiyfá bi osearimini. Gorixo émáyo wáí ouriniri nirowárénapiñjoni ejagí náni nloni e neríná ripí eni yariñárini. Gí ámá gwí axfrí imónigíyí “Gorixo émáyo naají ría wiiariñi?” niyaiwiro sipí diñjí wiaiwiarigíápimi dání wierkiemeáimiginiri xío émáyo ouriniri nirowárénapiñjípi yariñárini. E neríná “Gorixo e éwiniginiri nirowárénapiñjípi seáyi e imóniñjípirírani?” niyaiwiri yayí tñi néra wariníárini. ¹⁵ Ayí ripí searariñini, “Gorixo Isirerijo ríwí umonjípmi dání ámá xwíá tíyo ɻweagíá wíniyí tñi xío nawíni piyá wírinigíyí imóniñjagíá náni Isirerijo ámi numíminiríná ayí rixa xwárípáyo dání wiápñimeáíyíñjí imónipírírariní. ¹⁶ Bisíkeríá iwamíó nimixírná xámí bi onimiápi nixeri ‘Ripí, ayí Gorixo nánipirini.’ niyaiwiri táná nápi nipiní Gorixoyáñjí imónariñjípa Judayí íwiáríawéwa Gorixoyá imónigíá ejagí náni ríwíyo imónigíyí eni axípi oyá imónipírírariní. Íkíá pipiñjí wirí ‘Gorixo nánirírini.’ niyaiwiri nitírínayí, rejí eni oyá imóniñjípa Judayíyá xiáwo íriñjíyí Gorixoyá imónigíá ejagí náni ríwíyo imónigíyí eni axípi oyá imónipírírariní.” searariñini. ¹⁷ E nerí aí ewayí xwiyfá ripí osearimini, “Gorixo xegí Judayo ríwí numoríná íkíá oripí rejíñiñjí bi noreari émáyíné —Seyíné rejí oripí ámá iwiá urarigíá maríái, oripí xegípi yapariñjípmi dáníñiñjí rejí eánigíyíñérini. Seyíné Gorixo nimeari wíniyí rejí eánigíe seañwiráriñjí ejagí náni seyíné oripí pipiñjípmi dání iniiçgí níñiríná Judayíyá xiáwo íriñjíyo Gorixo naají wiiagípmi dání iniiçgíñjí níñiri rejí wíniyí tñi pírániñjí rejí onarigíárini. ¹⁸ E nerí aiwi Judayo Gorixo ríwí numoríná rejíñiñjí óreanjíyí náni wárixayíné mimónipa époyí. Wárixane oimónaneyinírnayí, xámí pírániñjí diñjí nyaikirori re móírixini, ‘Rejene pipiñjí náni iniiçgí ímixariñjwámani. Pipiñjíyí —Ayí Judayíyá xiáwo íriñjíyírini. Ayí nene náni iniiçgí ímixariñjírini.’ móírixini.” osearimini.

¹⁹ Émá Jisasomi diñjí wíkwíroarigíyíne re níráñayí, “Nene neaŋwíráriminíri náni ayo óreaŋjírini.” níráñayí, ²⁰ re searimíñi, “Seyíné anani rariñoi. Ayí Jisasomi diñjí miwíkwíroarigíápimi dání órea seañwiráriñjíyíne imónigíyíne ejagí náni wá mimónipa ero wáyí ero éírixini.” searimíñi. ²¹ Gorixo “Rejí íkíá bimi dání noreari ɻwíráriñjí maríái, íkíá ná apámi dání eánijípi xe oeánini.” miyaiwí óreanjí ejagí náni émáyíné eni “Xe oeánini.” miyaiwí axípi neaóreanigíniri “Wáyí

éírixini.” seararijini. ²² Ayináni Gorixo ámáyo wá niwianiríná wiri wikí tíni niwiríná wiri yarijípi náni dijí móírixini. Jisasomí dijí miwikwíropa nerijípimi dání nikiriipeaániri nánijí eánigíayo Gorixo wilí tíni niwiri aiwi émáyíné wá seawianarini. Seyíné dijí wiwkíroarigíápími dání anijí wá seawaniipaxí imónijánayí, ayí anani wá niseawiaga unírári. E mepa nerínayí, seyíné eni seawákwi mo náni. ²³ Rejí óreámonjínjí imónigíayí eni dijí miwikwíró yarigíápi rixa emi nimoro dijí wiwkíroánayí, Gorixo wigí óreaje dání ámi ñwiráriníári. Gorixo anani ámi ñwiráripaxí ejagi náni rarijini. ²⁴ Émáyíné Gorixo íkíá oripí xegípi yaparijínamí dání norearí ámá aiwá omijí neríná mepa yarigíápa nerí ámáyánamí seajñwirári. ejagi náni xegí anami dání óreajípi anipaxí ámi wigí axínamí ñwiráripaxí imónijagi náni seararijini.

“Gorixo ámi Isireríyo yeáyí uyimixemeañári. urijí nánirini.

²⁵ Gí nirixímeáyíné, seyíné “Nene dijí émí saímí mojwaénerini.” niyiawiníro “Gorixo xegí Judayo anijíni emi mojírini.” yaiwipírixiníri xwiyáá yumíí imónijí ripí náni majíá oimónípoyiníri mínimónarini. Xwiyáá yumíí imónijípi, ayí ripírini. Émá Gorixo fá uyamixijíyí níni xío tíáminí bipíríe náni Isireríyí nápi dijí wakisí niga upírári. ²⁶ E néra numáná ejáná Gorixo Isirerí niyoní yeáyí uyimixemeañári. Nioní seararijápi Bíkwíyo dání xwiyáá níriníri eáni jí ripiaú sopijí niwaríni, “Éí neamíninío díwí Saioni —Díwí Saioniyi rinijípi Judayíyá anjí e náni rinijípirini. Éí neamíninío díwí Saioni ñweajñwaéneyáo nimóniri Jekopoyá Íwiáriawene uyínií yarijwápi emi neawiaíkimoníári. níriníri eáni ²⁷ ámi wí e “Gorixoni wigí fwí egíápi yokwarimí niwiiríná ‘Ripí niwiimíári.’ réroárimíni.” níriníri eáni ejípiaú nioní seararijápi tíni xixenirini. ²⁸ Judayí xwiyáá yayí neainipaxí imónijípi riwí numoro náni Gorixomi símí tíni wiarijíyí imónijagá náni Gorixo émáyíné naají seaiiarini. E nerí aí Gorixo wigí xiáwo íriñyo fá uyamixijí ejagi náni xíoyá dijí sixí uyijíyí imónijoi. ²⁹ Gorixo wá niwianiríná anipá niwiri nioniyá oimónípoyiníri wéyo fá numiriríná ámi yarápímíó miwiaríjo ejagi náni rarijini. ³⁰ Émáyíné ejíná Gorixomi wiaíkiagá aiwi agwí ríná Judayí xamijíyí wiaíkiarijagá náni Gorixo seyíné ayá searimixariní. ³¹ Judayí Gorixo émáyíné ayá searimixarijagi niwiniríná sipí dijí niseaiiwiri ámi xío tíáminí kinimónáná xamijíyo eni ayá urimixiná náni émáyíné wiaíkiagíápa ayí eni axípi nero xíomí wiaíkiarijoi. ³² Gorixo ámá niyoní Judayorani, émáyorani, ayá urimixíimigíniri “Ámá níni gí maají niwiaíkiarigíáyíri.” niráriri gwíniyí yárijíri.

“Gorixo dijí émí saímí mojo ejagi náni yayí uméwanigini.” urijí nánirini.

³³ Gorixo dijí émí saímí mori nijíá imóniri ejípi aga seayí e imónijagi náni nioní miijí sínjá weánipaxíri. Nene ámaéne dijí o “E éimigini.”

niyaiwiri mojípi náni anijí miní yarijí niga nurane aí “E ría moni?” yaiwipaxene menini. Nene dijí o nimori yarijípi náni anijí miní “Arige nimori ría yariní?” niyaiwirane aí mikkípi náni xixeni dijí mopaxene menini.³⁴ Nioni seararijápi Bikwíyo dání re níriniri eániijípi tíni xixenirini, “Ámináo dijí moarijípi náni ámá wí nijíá rimónijoi? Oweoi. Omí ámá wí pírániijí dijí ureñwípegíráani? Oweoi.³⁵ Ámá giyí wíniyí xámí wíízápi náni xío wipaxí imónijorini? Oweoi.” níriniri eániijípi nioni seararijápi tíni xixeni imóniní.³⁶ Amípí níni oyá dijí tíni imóniri xegí imónijípa oyá dijí tíni sini imóniri o nánini imóniri ejagi náni rarijini. Nene íníná omí seáyi e numéra úwanigini. “E éwanigini.” nimónarini.

“Ridiywá Gorixo wimónarijípi iníwanigini.” urijí nánirini.

12 ¹Ayináni gí nírixímeáyíné, Gorixo wá neawianayarijagi náni ení rirémixí bí osearimini. Naqwí noni Gorixo náni ridiyowá yárarigíápa sewanijíyíné ení o náni ridiyowá sijí siyikwí míniijí xío wimónarijípíniyí oimónaneyiniróná “Negí dijíyo oxídinaneyi.” miyaiwí “Oyá dijíyoní oxídaneyi.” niyaiwiro xamiijíyíné mini winíírixini. E neróná Gorixomi yayí umeaniro náni epaxípi tíni xixeni yarijoi. ²Gorixomi mixídarigíáyí yarigíápa axípi mé “E éírixini.” wimónarijípi náni nijíá imónipíri náni segí dijí xámí moagíápi xe sijí bí oneaimixiniri sijwí winíírixini. Xe dijí sijí bí oneaimixiniróná xío wimónarijípi —Api awiaxí imóniri oyá sijwíyo dání apáni imóniri wé rónijí imóniri ejípirini. Api náni anani nijíá imónipaxírini. ³Nioni Gorixo wá niniwianiri niijípimi dání niyínéni woxini woxini ripí osearimini, “E imónijáoniríani?” niyaiwiniróná dixí imónijípi náni nímúrori ‘Seáyi e imónijáoniríani?’ miyaiwinípani. ‘E imónijáoniríani?’ niyaiwiniróná dijí wikwíroarigíá woxini woxini Gorixo e epaxo e epaxo oimóniri simixijípi náni dijí nímori dixí nepa imónijípi tíni xixeni ‘E imónijáoniríani?’ yaiwiniríini. Bi osearimini. ⁴Negí wará ná wirími dání wérani, sikwírani, bí bí iniijwini. Bi bí iniijwápi tíni axípini yarijwámani. Xixegíni yarijwárini. ⁵E imónijípa axípi Kiraiso tíni ikáriñijwaéne ení re imónijwini. Obaxene aiwí omí dijí wikwíroarijagwi náni ninenení axípi wará ná bimí dání sikwí wé ayí imónijípániyí nimóniri ikwíronijwini. ⁶Nineneni wá neawianijípi tíni xixeni nineaiiróná xixegíni e epaxí e epaxí oimónípoyiniri neaimixijí ejagi náni xixegíni epaxí imónijwápi tíni xixeni oyaneyi. Gorixo xwiyíá xíoyápi wíá urókiamóírixiniri neaimixánayí, negí dijí wikwíroarijwápi tíni xixeni e éwanigini. ⁷Negí wíniyo arírá wíírixiniri neaimixánáraní, wíniyo wíwapiyíírixiniri neaimixánáraní, ⁸ení rirémixí wíírixiniri neaimixánáraní, xixeni e éwanigini. Negí wíniyo negí amípí ninowiayí iníírixiniri neaimixánayí, sipíí miwí éwanigini. Negí wíniyo oumenjweápoyiniri neaimixánayí símí nixeadípénirane éwanigini. Negí wíniyo wá wianíírixiniri neaimixánayí, kipiijí miyí yayí tíni éwanigini.

“Kiraiso tíni ikárinigíáyíné apí apí néra úírixini.” urijí nánirini.

9 Segí wíniyo dijí sipí niwiríná mimóní miwíwapiyipa éírixini.
 Sipí imónijípi ríwímini nimamori nanjí imónijípi íá xirífríxini.
10 Xexíxexirímeáyí ayá rírimixí niniro pírániyí menarigíápa inífríxini.
 Negí wíniyo wéyo umeaneyiníro símí xeadípénífríxini. **11** Ríwí siwá miyí
 niríkwíniri éírixini. Ámináomí nixídíróná xíoyá kwíyípi e niífríxini
 seaimixarijípmi siywíríaniyí wiaxídífríxini. **12** Ámináo seaíníápí náni
 dijí ikwímoarigíápmi dání dijí niíá seainíwinigini. Xeanijí seaímeááná
 xwámámí wíífríxini. Íníná Gorixomí rixijí urayífríxini. **13** Ámá Gorixoyá
 imónigíáyí wí díwí ikeamónarijagía niwiríná segí bi miní wíífríxini.
 Ámá aŋí midájí wí seaímeááná segí aŋíyo náni nipemeámi úírixini.
14 Ámá rímewá seaiarigíáyo Gorixo naŋí wiíwinigini rixijí uríífríxini.
 Ayo uramixíwinigini rixijí murí nanjí imixíwinigini rixijí uríífríxini.
15 Ámá yayí yarijagía niwiróná ayí tíni nawíni yayí ero ɻwí eaarijagía
 niwiróná ayí tíni nawíni ɻwí earo éírixini. **16** Segí wíniyo náni “Wío
 sipíorini. Wío naŋorini.” miyaiwipani. Ná bini axípíni móífríxini. “Seáyi e
 imónijwaéneríani?” miyaiwinipa nero ámá yunigíáyí tíni anani gwiaumí
 niniro eméífríxini. “Nene dijí émí saímí mojwaéneríani?” miyaiwinipa
 éírixini. **17** Sipí seaikáráná seyíné eni xixe sipí miwikáripani. Ámá níni
 “Api neríná xixeni ríá yarini?” yaiwiarigíápi náni dijí nimoro éírixini.
18 Dijí mixímini nikwímorí mepa éírixini. Anani nepaxí ejánayí, ámá
 níni tíni piyáti niwiróniro ɻweáífríxini. **19** Gí dijí sixí seayijáyíné, ríkikiríó
 seaikáríáyo seyíné eni “Pírí oumamoaneyi.” niyaiwiro mé Gorixo wikí ríá
 ápiawíniyí wónijípi xe ayo wímeáwinigini siywí winífríxini. Bikwíyo
 dání ripí níriniri eániŋagi náni seararijini, “ ‘Ríkikiríó yarigíápi náni
 “Gorixoni pírí umamóimigini.” nimónarini. Ríkikiríó seaikáríáyíné
 maríái, niiwaniŋoni pírí numamori ríniŋí wimíáriini.’ Ámináo e riŋírini.”
 Bikwíyo dání e níriniri eániŋagi náni “Sewaniŋíyíné ‘Pírí oumamoaneyi.’”
 niyaiwiro xixe miwipa éírixini.” seararijini. **20** E mepa nero Bikwíyo dání
 re níriniri eániŋípa éírixini, “Joxí tíni símí tíni inarigíáyí agwí wiariŋagi
 niwiríná aiwá miní wiríini. Gwíní yeáyí wiariŋagi niwiríná iniigí
 niwiri wiríini. E niwiríná wigí sipí seaiarigíápi náni ayá wimoríini.”
 Bikwíyo dání e níriniri eániŋípa éírixini. **21** Ríkikiríó seaikáríáyo xixe
 sipí niwirónayí, ayí seyíné xopiráríniyí seaiarijoi. Sewaniŋíyíné pírí
 oumamoaneyiníri nerónayí, sewaniŋíyíné samiŋíniyí imixinarijoi.
 Seyíné e mepa nero naŋní niwirónayí, xopiráríniyí wiarijoi. Ayináni sa
 apini éírixini.

“Gapimaníyo simajwíyónijí yeáyí wuríñíwanigini.” urijí nánirini.

13 **1** Ámá ayí ayí gapimaníyo simajwíyónijí yeáyí wuríñífríxini.
 Gapimaní wí nimóniróná wigí dijyo dání imónarigíámani. Gorixoyá

dijýyo dání imónarigíáriñi. O xe oimónípoyiniri sijwí winariñyíni gapimaníyí imónarigíá enagi náni rarijini. ² Ayináni gapimaníyo ámá giyí wiaíkianiro nerínayí, ayí Gorixo “E oimónípoyi.” yaiwiñípi eni píri rakianiro yarijoi. Ámá e éíyáyí ríá meaárinaniro yarijoi. ³ Ayí rípi náni seararijini. Gorixo gapimaní nimóniro seamejweagíáyí nañí yarigíáyo ení óí wimixíírixiniri wimixiñímani. Sípí yarigíáyo ení óí wimixíírixiniri wimixiñírini. “Neamejweagíáyí náni wáyí mepa oemini.” niseaimónirínayí, nañí eríni. E yarijagía sijwí niseanirínayí, yayí seamepíríáriñi. ⁴ Seamejweagíáyí Gorixo seyíné nañí seaíírixiniri wimixiñí enagi náni seararijini. E nerí aiwi seyíné sípí nerínayí, ení óí eríni. Gapimaníyí kikiáá éwanigíniri iwají fá rixiríjoi? Oweoí, Gorixo sípí néra warigíáyí re oyaiwípoyiniri, “O nene náni wikí wóniñagi náni gapimaníyí pirí e ríá neamamoarijoi?” oyaiwípoyiniri seamejweagíáyí sípí yarigíáyo pirí umamóírixiniri wimixiñí enagi náni seararijini. ⁵ Ayináni nene ayo simajwíyóniñí yeáyí wuríñíwanigini. “Pirí mineamamopa epíría nánini simajwíyóniñí yeáyí wuríñíwanigini.” maríái, “Nene woni woni negí yarijwápi náni niyaiwiniríná ‘Ayo simajwíyóniñí niwuríñiríná, apáni yarijwini.’ yaiwianíwá náni eni simajwíyóniñí yeáyí wuríñíwanigini.” seararijini. ⁶ “Apáni ríá yarijwini?” yaiwianíwá náni eni gapimaníyo nigwí takisí náni miní wiarijwáriñi. Gorixo neamejweáírixiniri wimixiñowa pírániñí neamerjweaaniro náni anijí miní yarijagía náni seararijini. ⁷ Seamejweagíá giyo pí pí miní wipaxí imóniñípi ananí miní wíírixini. Takisí náni pí pí nigwí wipírúa náni imónigíáyo sa ananí miní wíírixini. Simajwíyóniñí yeáyí wuríñipírúa náni imónigíáyo e wuríñírixini. Wé íkwiajwíyo umepíría náni imónigíáyo e uméírixini.

**“Wíniyo dijí sípí niwiríná ñywí ikaxí riniñípi
tíni xixeni yarijoi.” uríñí nánirini.**

⁸ Seyíné íwí éíapími dání “Nigwí neaiapei.” searipaxíyíné mimónipa éírixini. Apí mimóní “Dijí sípí neaíi.” searipaxípini imóníírixini. Pí náni maríái, ámá wo wíyo dijí sípí niwiríná ñywí ikaxí eánihípi tíni xixeni yarijí enagi náni rarijini. ⁹ Bikwíyo dání ripí ripí riniñíyí, “Meániñíyíné wí tíni íwí minipani. Niwiápíñimeari ámá mipikipani. Íwí míméapani. Amípí wayá náni sijwí íwí miwinipani.” apí api riniñíyí tíni sekaxí ámí bi eni riniñí ejánayí, níni nawíni nikwieroríná sekaxí ná bimini, Jisaso “Jiwaníoxi náni dijí sípí inariñípa ámá wíyo náni dijí sípí wíírixini.” rijípími íkwikwírí iniñagi náni seararijini. ¹⁰ Ámá wo womi nepa dijí sípí niwirínáyí, ñywí ikaxí riniñíyí tíni xixeni yarijoi.” seararijini.

**“Jisaso weapiníáyi aŋwi e ejagi náni pírániñí
éwanigini.” uríñí nánirini.**

¹¹ Ripí eni osearimini. Agwí ríná nene ñweanjwáiná náni seyíné nijíá imóniñoi. Síá Kiraiso niweapíri yeáyí neayimixemeaníáyi nene dijí

iwamíó wiwkfróáná ná jíami imóniñípa sini e mimóniñagi náni sá wegíayíné wiápíñimeapaxíná rixa rínáriñi. ¹² Síá niyiga núisáná rixa wíá nökia warinjípa síá nene xwíá týo lweaníwá náni imóniñíyí rixa nórä warini. Kiraiso weapinípa náni aijwi e imóniñagi náni ámá aikí niríriri tarigíápa amipí sipí áríwiyíná yarigíápi píni wiárirane ámá mixí náni ikínarigíápa amipí naají ikwáwyíná yarigíápi íá xirirane oyaneyi. ¹³ Ámá ikwáwyíná pírániñí yarigíápa neranéná papikí erane uyínií erane mepa éwanigini. Ámá wí tíni íwí inírane iyí ede dáni onarigíápi monipa éwanigini. Xeaniñí rinímerane sipí diñí yaiwinirane mepa éwanigini. ¹⁴ E mepa nerane negí Áminá Jisasí Kiraiso wimónariñípi aikníñí niyínirane íwí náni feapá neainariñípi yani náni wí diñí mimopa éwanigini.

**“Sérixímeáyo xwíyíá numeariro ‘Sipí yariñoi.’
muripani.” urijí nánirini.**

14 ¹ Ámá Jisasomi diñí niwikwíroríná wigí diñí samiñí niwero ududí niwiniro “Api nerínayí, Gorixo negí yariñwápi náni yayí eníreñenijoí?” yaiwinarigíáyo seyíné anani umíminípoyi. Ayí tíni xwíyíá xímixímí inípíri náni umíminípíri náni misearariñini. Naajní nero umíminípíri náni searariñini. ² Ámá Jisasomi diñí niwikwíroríná wigí diñí ejí neániro wí ududí miwinípa nero “Api nerínayí, Gorixoyá siywíyo dáni anani yariñwini.” yaiwinarigíáyí pí pí reaxí winíípi anani narigíárini. Ámá Jisasomi diñí niwikwíroríná wigí diñí samiñí wearigíáyí naajwí miní aiwáni narigíárini. ³ Ámá “Pí pí reaxí winíípi anani nipaxírini.” niyaiwiro narigíáyí ámá “Naajwí ninipaxímani.” niyaiwiro minarigíáyo peayí miwianípa oépoyi. Ámá naajwí minarigíáyí ení pí pí reaxí winíípi anani narigíáyo xwíyíá numeariro “Nipikwini miyariñoi.” muripa oépoyi. Ayo Gorixo rixa umíminíñí ejagi náni rariñini. ⁴ Pí pí anani narigíáyo xwíyíá numeariro “Nipikwini miyariñoi.” urarigíá giyíné ámá woyá xináywániñí nimóniro omiñí wiiarigíáyo xwíyíá numeariranénayí, “Apáni yariñwini.” riseaimónarini? Oweoi, xwíyíá numeariríná “Sipí yariñoi.” uríri numíminiri “Anani yariñoi.” uríri epaxo ná woní wigí bosíworini. Ayí naajwí ninirínárani, minipa nerínárani, wigí bosíwo —O Áminá Gorixorini. Oyá diñí tíni xíomí diñí niwikwíróa upaxí ejagi náni o anani umíminíñíárini.

⁵ Ámá wí “Síá ayí wí tíni xixeni mimónini. Gorixoyá siywíyo dáni ayá tíñyi ría imónini?” yaiwiariñíárini. Wí “Síá wiyi seáyi e mimóní níni Gorixomí yayí umeaníwá náni apáni ría imónini?” yaiwiariñíárini. Ámá ayí ayí “Síá wiyi seáyi e imóniñírani? Níni axípi imóniñírani?” niyaiwiríná “Nioni e riyaiwiariñini?” niyaiwiri ipimóníírixini. ⁶ Ámá “Síá ayí seáyi e imóniñíyírani?” niyaiwiro xídarigíáyí Ámináo nene yariñwápi náni yayí owininiri náni e yarigíárini. Ámá pí pí reaxí winíípi narigíáyí ení Ámináo nene yariñwápi náni yayí owininiri náni

narigíárini. Ayí anani niniróná wigí narigíápi náni Ámináomi yayí wiariġíá ejagi náni rarijini. Ámá na{jwí minarigíáyí eni Ámináo nene yarijwápi náni yayí owininiri náni “Apí minipa oyaneyí.” niyaiwiro xídarigíárini. Ayí eni wigí narigíápi náni Gorixomi yayí wiariġíárini.

⁷Ayí ripi seararijini. Negíyí wo xíomini yayí winini náni sijí ḥweapaxímani. Xíomini yayí winini náni “Opémini.” yaiwipaxímani.

⁸Nene sini sijí ni{jwearíná ayí Ámináo nene yarijwápi náni yayí owininiri yarijwárini. Pí pí neríná Ámináo yayí owininiri yarijwárini. Niperíná eni yayí owininiri pearijwárini. Ayináni nene niperínárani, sini sijí ni{jwearínárani, newanijene yayí inaníwaniri mé sa Ámináo yayí wininía náni éwanigini. ⁹Ayí ripi náni seararijini. Kiraiso ámá pegíáyo tíni mipé sini sijí ḥweagíáyo tíni wigí Ámináo imónimíániri rixa niperi ámi wiápínameají ejagi náni seararijini. ¹⁰Kiraiso ámá niyiyá Ámináoni imónimigini níperi wiápínameají aí dijí samijí wegíáyíne pí náni segí sérixímeá dijí ejí eánijí tígíáyo xwiyíá numeariro “Sípí yarijoi.” urarijoi? Dijí ejí eánijí tígíáyíne eni pí náni segí sérixímeá dijí samijí wegíáyo peayí wianarijoi? Gorixo ámá niyoní xwírixí umeníyái ninenení neameníá ejagi náni seararijini. ¹¹Bikwíyo dání re níriniri eániñi, “Ámináo re rijírini, ‘Anijí noní ḥweajóni, niiwanijoni imónijápimi dání seararijini. Ámá níni Gorixoni náni xómiñí niyíkwiróná yayí ninimero woákíkí niniróná “Niyoni náni Ámináoxi, ayí joxirini.” níripíráriñi.’ Ámináo e rijírini.” Bikwíyo dání e níriniri eániñagi náni “Ámá ninenení xwírixí neameníárini.” seararijini. ¹²Ayináni nene nijíá re imónijwini. Pí pí newanijene ejwápi náni Gorixo xwírixí neamearíná “Ayí apí náni e ejwárini. E ejwárini.” nura waníwárini.

“Sérixímeáyo óreámioapaxí imónijípi miwíwapiyipani.” urijí nánirini.

¹³Ámá niyoní xwírixí umenío, ayí Gorixo ejagi náni Jisasomi dijí wikwíronjaéne xwiyíá xixe nímearinirane “Nípíkwini miyarijoi.” rinarijwápi sini mìrinipa nerane dijí pírániñí re neyírori éwanigini, “Negí nírixímeá sípí epírixiniri nikirípeaánipaxí imónijípirani, noreámioapaxí imónijípirani, bì miwíwapiyipa éwanigini.” Dijí e neyírori éwanigini. ¹⁴Nioni Áminá Jisaso tíni ikáriniñápimi dání nijíá nimóniri dijí re niyaiwiri nipimónini, “Pí pí ámá narigíápi niniríná bì piaxí weánipaxí menini.” niyaiwiri nipimónini. E nerijí aí ámá “Apí niniríná piaxí neánipaxíráni?” yaiwiarigíá gyígyí ayíni aiwá apí piaxí weánipaxí imónini. ¹⁵Segí dijí tíni “Apí anani nipaxípirini.” niyaiwiro niniróná wíwapiyarigíápimi dání sérixímeá axípi nemáná “Sípí imónijípi níáoníráni?” niyaiwiri xwírá nikixénirínayí, “Ayo sini dijí sípí níwirane pírániñí umearijwini.” riseaimónarini? Kiraiso yeáyí uyimixemeámíániri uepiñí ejagi náni sérixímeáyo segí narigíápimi dání xwírá miwikixepani. ¹⁶Ayináni segí “Anani nipaxípirini.” niyaiwiri narigíápimi

sérixímeá wí niseaxídiro axípi nerijípimi dání piaxí niweánirínayí, ámá wí segí yarigíápi náni “Ayí sipí imónijípi yarijoi.” ripírixiniri apí e mepaní. ¹⁷Ayí ripí náni seararijini. Gorixo, xwioxíyo páwianíwáomi ínimi niwuríniranéná ayí xwiýá iniigí tñi aiwá tñi náni “Apí nipaxírini. Apí minipaxírini.” raníwá náni ínimi wurínarijwámani. Ayí wé rónijí imónijípi xídirane ámá tñi piyá wírinirane kwíyí Gorixoyápimi dání dijí niáf neainiri yaníwá náni ínimi wurínarijwárini. ¹⁸Ámá e nero Kiraisomi xídarigíá giyí giyí Gorixo “Ayí apáni yarijoi.” yaiwiri ámá “Ayí mimiwíáró xixeni yarijoi.” riro yarigíáyí ejagi náni rarijini.

¹⁹Ayináni “Nene yarijwápimi dání ámá niwayíroníro iwearo wigí dijí wíkwíroarigíápi yóí imóniro epaxí imónijípini oyaneyí.” niyaiwiro xaíwí fá xirírixini. ²⁰Aiwá segiyí wí “Iwjíári.” yaiwiarigíápi ninirínipimi dání Gorixo eminiri yarijípi mipineamónijí oyaneyí. Pí pí ámá narigíápi Gorixoyá sijwíyo dání anani nipaxí imónijagi aí ámá bí niniri wíyo óreámioaniri wimixáná ayí sipí yariní. ²¹Nañwí ninirínáraní, iniigí wainí ninirínáraní, pí pí neríná apími dání segí sérixímeá óreámioapaxí imónijípi mepa nerónayí, ayí nañjí yarijoi. ²²Seyíné woxini woxini Gorixo sijwí raniye dání “Iniigí wainí tñi nañwí tñi náni emíápi náni e ipí riyaiwijini?” niyaiwiro ipimónírixini. Ámá iniigí wainí tñi nañwí tñi náni dijí niyaikirómáná “E neríná ayí ananirini.” yaiwinarigíápini xídarigíáyí wigí dijípí “Nioni sipíni yarijini.” miyaiwinipa yarijagía náni yayí winarijíri. ²³E nerí aiwi ámá wigí dijí tñi “Nioni api niniríná Gorixoyá sijwíyo dání nipikwini mimónijáná ría narijini?” yaiwinarigíápi niwiaíkíniri nerínayí, wigí dijíyo dání “Sipí ría yarijini?” yaiwinarigíárini. Ayí “E neríná apánirini.” yaiwinarigíápi tñi xixeni mé niwiaíkíniri náni wigí dijípimi dání “Nioni sipíni yarijini.” yaiwinarigíá ejagi náni rarijini. “Gorixoyá sijwíyo dání ayí e anani epaxenerini.” miyaiwiní ejípi arfkí nerínayí, ayí íwí yarijoi.

**“Negí neaimónarijípimini mixídiní wíniyí
wimónarijípimi eni xidíwanigini.” urijí nánirini.**

15 ¹Nene Jisasomi dijí niwikwíoranéná dijí ejí eániyí tñjwaéne negí neaimónarijípi nánini mixídiní re yaiwíwanigini, “Ámá Jisasomi dijí niwikwíoro aí wigí dijí samijí wegíáyí amípí Gorixoyá sijwíyo dání anani epaxí imónijípi náni ududí nero ‘Nepa e epaxímani.’ niyaiwiro xídarigíáyíráni?” niwiaiwimáná niyunírane éwanigini. ²E neranéná nene dijí samijí wegíáyo nañjí wiiarijwápimi dání síkíkí oomixaneyiniri wigí yayí winipaxí imónijípimi xidíwanigini. ³Ayí ripí náni seararijini. Kiraiso aí xegí wimónarijípimini mixídiní xio Gorixomí urijípi náni Bikwíyo re níriniri eániyípa, “Ámá joxí ikayíwí rimeeararigíápi ayí nioni eni níriárini.” Bikwíyo dání apí níriniri eániyípa Gorixo wimónarijípimini xídiyí ejagi náni re seararijini, “Negí neaimónarijípimí mixídiní dijí samijí wegíáyí

wimónarinjípimi xídíwanigini.” seararijini. ⁴Xwiyíá ejíná Bikwíyo níriri eagíá giyí giyí nene íá niroranéná éwapíníwaniginiri eagíárini. íá niroranéná anijí miní xídpaxí imónirane dijí sixí ínirane ejwápími dání dijí Goríxo neaiiníápi náni ikwímófrixiniri eagíárini. ⁵“Goríxo —O ámá dijí sixí íniro xíomí anijí miní xídiro epíri náni anani wimixarijorini. O seyíné ‘Kiraisí Jisaso ejípa nerane oxídaneyi.’ niyaiwiróná dijí axípini xíriro nawíni nimónimáná pírániójí ñwearo éfrixiniri seaimixíwinigini.” nimónarini. ⁶“Seyíné dijí axípini tígíáyíné nimóniro náni manjí ná bámi dánñijí níriro omi —O negí Áminá Jisasi Kiraisomi xanorini. Omi seáyi e uméfrixiniri e seaimixíwinigini.” seararijini.

“Kiraiso ‘Émáyo ení yeáyí uyimixemeáimigini.’
yaiwjípí tíni xixeni e ejírini.” urijí nánirini.

⁷Ayináni Kiraisomi dijí wíkwíroarijwaéne yarijwápími dání ámá Goríxomí seáyi e umepírfia náni “Kiraiso neamíminijípa negí wíniyo ení oumíminaneyi.” niyaiwirane xixe míminíwanigini. ⁸Nioni seararijápi, ayí ripirini. Kiraiso “Goríxo dijí ujwíráripaxí imónijoríani?” yaiwinirane “Aríowami Goríxo wigí símimañjíyo dání ‘Niseaiimírári.’ réroárijípi xixeni neaiñjíráni?” yaiwinirane yaníwá náni xío iyí símí só wákwíniñjwaéneyá inókiniójí nimóniri arirá neaiñjírini. ⁹Judayene arirá neaiñjíni maríái, émáyí ení Goríxo wá niwianiri wiñjí enagi náni xíomí yayí uméfrixiniri ayo ení Kiraiso arirá wiñjírini. Émáyí náni nioni seararijápi Bikwíyo níriniri eániñjí tiyí tíni xixeni imónijagi náni seararijini. Wí e ayí re níriniri eánini, “Ayináni ámá émáyí aríá egíe dání Goríxoxí náni woákfkí wíri dixí yoí níriríná soñjyo dání ríri emíárini.” níriniri eánini. ¹⁰Ámi wí e ení re níriniri eánini, “Émáyíné Goríxo xegí Judayí tíni yayí érírixini.” níriniri eánini. ¹¹Ámi wí e ení re níriniri eánini, “Émáyíné niyínéni Ámináomi yayí uméfrixiní. Ámá nímini ñweagíáyí níni yayí uméfrixiní.” níriniri eánini. ¹²Ámi wíá rókiamoagí Aisaiao níriri eanjípimi ení re níriniri eánini, “Xiáwo Jesoyá piaxíyo dání wo niwiaroríná mixí ináyí nimóniri émáyo umeñweenírári. Émáyí dijí ‘Pírániójí neaiñío, ayí oríani?’ niyaiwiro wíkwímoarírári.” níriniri eániñjagi náni seararijini. ¹³“Goríxo —O ámá dijí ‘O nañjí e neaiiníáriani?’ niyaiwiro wíkwímoaríjápi náni wimixarijorini. O seyíné xíomí dijí niwíkwíroríná dijí niíá seainiri niwayíróniro ñwearo epírfia náni xwapí ayá wí seaiíwinigini.” nimónarini. Seyíné ejí eániñjí oyá kwíyípí ejí sixí seaeámixijípimi dání “Goríxo e neaiiníáriani?” niyaiwiro dijí niwíkwímoríná ayá wí wíkwímófrixiniri “Goríxo apí seaiíwinigini.” nimónarini.

Poro xío émáyo wáí uriméjípi náni yayí winijí nánirini.

¹⁴Gí nírixímeáyíné, nioni ení seyíné náni dijí re niseaaiiwiri nipimónini, “Ayí wigí wíniyo nañjí wiipaxí imónijípi náni nijíá

imóniro wiwini xixe éwapínipaxí imóniro egíayí ejagi náni wíniyo naají imónijípi onimiápi bì miwií xwapí ayá wí niwiia warigíárini.” niseaiaiwiri nipimónini. 15 E niseariri aí seyíné xwiyáfá bi bi dijñí seaimómi náni payí rina neáa nuríná ayá igigí mé niriri eáárini. Ayí riipi nánirini. Gorixo wá niniwianiri 16 Kiraisi Jisaso náni émáyo wáí uríwiniginiri nirípeajírini. Émáyí xegí kwiyí ámá xíoyá wimixarijípimi dání aiwá peaxí tiniyí Gorixo wimónarijípíniyí oimónípoyiniri nioni ámá apaxípá nimóniri yarigíániyí neríná xwiyáfá Gorixo tíáminí imónijí yayí neainipaxí imónijípi wáí urarijáriní. 17 Ayináni Kiraisi Jisaso tíni ikáriniyáoni ejagi náni Gorixomi nuxídírná yarijápi náni mixí meakfíninipaxfríni. 18-19 Nioni seáyi e nikáriniri amipí wí náni mirí sa Kiraiso nioni yarijápími dání ejípi nánini orimini. Nioni émáyí tíjímini wáí uriri Gorixoyá kwiyípi ejí nímixinjípimi dání emimí tíni ayá riwamónipaxí imónijípi tíni wíwapiyiri yaríná ayí aríá niniro náni Jisasomi dijñí wíkwírogíárini. Ayináni iwamíó Jerusaremi dání néra neméisáná Iririkami piropenisí tíjí e náni ami ami nemeríná xwiyáfá Kiraiso náni yayí neainipaxípi nímíni fá meárijanigini. 20 Api e neríná “Kiraiso náni nijfá imónigíámi ourimemini.” mímimóní “Majíá imónigíámi ourimemini.” niywíwiri e ejárini. “Ámá wo síjá aejí náni xámi tiwayirojyo omirimini.” mímimónijí ejagi náni e ejárini. 21 “Majíá imónigíámi ourimemini.” ninimóniri ejápi Bikwíyo re níriniri eániyípi tíni xixeni imónini, “Ámá o náni sini murémeániyí siywí winipírári. O náni xwiyáfá aríá miwigíáyí nijfá imónipírári. E níriniri eániyípi tíni nioni ejápi tíni xixeni imónini.

“Sipeni náni nuríná Romíyo imaní seamúrómírári.” urijí nánirini.

22 Ayináni seyíné tíáminí obiminiri xwapí ayá wí nínimóniri aí e ejápi áxejwarí niniga warijagi náni wí nibipaxí nimónijímani. 23 E neri aí nioni tíá rímini wí e sini urimepaxí mimónipa eri xwiogwí obaxí nimúroaríná ení ámi ámi “Romíyí tíáminí úimigini.” nimónayiri ejí ejagi náni 24 nioni “Sipeni piropenisíyo náni nuríná seyíné ení siywí niseaga seamúróimigini.” nimónarini. “Seyíné tíni xwiyáfá niseajwaxa seamúroaríná gí dijñí bi yayí onininiri óí e náni aiwá bi niapowáriírixini.” nimónarini. 25 “E éimigini.” nínimóniri aí anigwi ámá Gorixoyá imónigíá Jerusaremi ñweagíáyo arírá wiminiri e náni warijini. 26 Ámá Gorixoyá imónigíá Masedonia piropenisíyo tíni Giriki piropenisíyo tíni ñweagíáyí, ayí ámá Gorixoyá Jerusaremiyo ñweagíá díwí ikeamónarigíáyo arírá wíwaniginiri raúroáarinigíá ejagi náni nioni nigwí api nimeámi e náni warijini. 27 Wiwaniyíwigí dijñí tíni yayí nero “E éwanigini.” rinigíawixini. E neri aí “Émáyí ayo arírá miwipaxí imónigíáyírini.” riseaimónarini? Oweoí, Judayí Jisasomi dijñí wíkwírogíáyo dání émáyí xwiyáfá yayí neainarijípi aríá niwiro dijñí niwíkwíroríná kwiyí tígíayí

nimóniro náni wiwaninjyí eni ayo wigí amípí bi tíni arirá wipaxí enagi náni rarijnini. ²⁸Ayináni wigí raúroaárinigíápi nímeáa nuri miní niwiri “E nirémoríná éimigini.” nimónarijnípi nipini niyárimoni Sipeni piropenisíyo náni nuríná seyíné tíjimaní seamúrómfárini. ²⁹Nioni re niyaiwiri nijá imónijini, “Seyíné tíjímini nibiri seaimeááná Kiraiso naají nineaiiríná bi onimiápi mineaiiní ayá wí neaiinírárini.” niyaiwiri nijá imónijini.

³⁰Gí nirixímeáyíné, anigwi ejí rirémixí bi ripi oseaimini. Seyíné negí Áminá Jisasi Kiraiso náni dijí moro negí nirixímeá náni dijí sipí wianíwá náni kwiyípimi dání imónijwápi náni dijí moro nero Poroni tíni nawini gwí nimóniro nioní náni anijí miní Gorixomi rixijí nuriyíríxini. ³¹⁻³²Nioni Gorixo niwimóniriñípimi dání seyíné tíámíni yayí tíni nibiri seyíné tíni xwiyíá niñwearijípimi dání dijí sixí inímia náni rixijí re nuriyíríxini, “Judia piropenisíyo ñweagíá xwiyíá yayí neainarijnípi aríá miwí wiafkariygíáyí omí wííápimi dání éí umínei.” nuriyíríxini. Nioni Jerusaremi nirémoríná eni ámá Gorixoyá e ñweagíáyí arirá nioní wimíápi náni yayí winíwiniginiri Gorixomí rixijí nuriyíríxini.

³³Gorixo —O anani ámá niwayiróniro ñweapíri náni wimixarijnori. O seyíné dijí seakikayówinigini. “Api e éwinigini.” nimónarini.

Yayí Poro wiowáriñípi nánirini.

16 ¹Nioni negí nirixímeáí Pibíyi riniñí —Í Jisasoyá siyikí imónigíá Segíria ñweagíáyo sají wurínaaroarijí wírini. “Í apíxí awiaxí wírini.” seararijnini. ²Í seyíné tíámíni nibiríná seyíné “Í eni Ámináo tíni ikáriniñí wírani?” niyaiwiro umíminíríxini. E neríná úrapí miwí ámá Gorixoyá imónigíá wigí wíniyo umíminípaxí imónijípa axípi numíminiro pí pí náni ikeamóníagi niwiniróná arirá wíírixini. Ayí ripi nánirini. Í ámá ayá wíyo arirá wíri nioní eni arirá níri yarijí enagi náni rarijnini.

³Pirisiraími tíni xiagwo Akwiraomi tíni “Poro yayí eaiwárenapijoi.” urípoyi. Ayaú nioní Kiraisi Jisasomí nixídíri yarijápi náni gwí nimónigíýaúrini. ⁴Nioni éí ninimíniri náni yoí mayí nimóniri egíýaú enagi náni Gorixomí yayí wiarijáriní. Nionini mariái, émá Jisasoyá siyikí imónigíá nimini ñweagíáyí eni ayaú náni yayí wiariygíáriní.

⁵Jisasoyá siyikí imónigíá xíomi yayí wianiro náni aji ayaúyáiwámi awí eánarigíáyo eni “Poro yayí seaiwárenapijoi.” urípoyi.

Epinitasomí —O gí dijí sixí uyiñáorini. Esia piropenisíyo ámá níni siní ejáná xámi Kiraisomí dijí wíkwírojo, ayí orini. Omi eni “Poro yayí siowárenapijoi.” urípoyi.

⁶Mariaími —Í seyíné arirá oseaiminiri anijí miní ejíriní. Ími eni “Yayí siowárenapijoi.” urípoyi.

⁷Adironikasomí tíni Juniasomí tíni awaúmi eni “Yayí eaiwárenapijoi.” urípoyi. Awaú nioní tíni axígwiñonerini. Awaú nioní tíni nawini gwí ajiyó

ηweanjwáwaúrini. Nioni sini Kiraisomi dijí miwikwíronjáná awaú xámí o tíni ikárinigííwaú imónigíírini. Wáí wurimeiarigíá seáyi e imónigíáyí waúrini.

⁸ Abirietasomi —O Ámináoyá wo nioni dijí sixí uyijáorini. Omi eni “Yayí siowárénapijoi.” urípoyi.

⁹ Ebanomi —O Kiraisomi nixídíri yarijwápi nání gwí nimónijíyí worini. Omi tíni gí dijí sixí uyijáo, Sitekisomi tíni awaúmi eni “Yayí Eaiwárénapijoi.” urípoyi.

¹⁰ Aperisomi —O Kiraisomi nixídíriná mimiwiáró pírániyí xídarijagi wínarijwá worini. Omi eni “Yayí siowárénapijoi.” urípoyi.

Arisitoburasoyá aniwámi wearigíáyo eni “Yayí seaiwárénapijoi.” urípoyi.

¹¹ Yegí axowawi Xerodionomi eni “Yayí siowárénapijoi.” urípoyi.

Nasisasoyá imónigíáyo —Ayí Ámináoyá wí imónigíáyírini. Ayo eni “Yayí seaiwárénapijoi.” urípoyi.

¹² Tiraipinaími tíni Tiraiposaími tíni —Ípaú Ámináomi nixídíriná ámá wí eni oxídípoiniri ríwí niríkwíniri anijí miní yarigíípaúrini. Ípaúmi eni “Yayí eaiwárénapijoi.” urípoyi.

Gí dijí sixí uyijáo, Pesisomi —O Ámináomi nixídíriná wíniyí eni dijí owikwírpoiniri anijí miní yarijorini. Omi “Yayí siowárénapijoi.” urípoyi.

¹³ Rupasomi —O Ámináomi nixídíriná mowíá xídarijomani. Omi “Yayí siowárénapijoi.” nuriróná xináími —Í omí xináí gí inókíniyí imónijírini. Ími eni e urípoyi.

¹⁴ Asigíritasomi tíni Pirigonomi tíni Xemisomi tíni Patirobasomi tíni Xemasomi tíni negí nirixímeá awa tíni ηweagíáyo eni “Yayí seaiwárénapijoi.” urípoyi.

¹⁵ Pirorogasomi tíni xiepí Juriaími tíni Neriasomi tíni xinapími tíni Oribasomi tíni ámá Gorixoyá imónigíá ayí tíni ηweagíáyo eni “Yayí seaiwárénapijoi.” urípoyi.

¹⁶ Jisasoyá siyikí imónigíáyíné yayí niniróná yayí óí eáneníírixini. Jisasoyá siyikí imónigíá ηweagíá apí api nipiní yayí seaiwárénaparinjoi.

“Áma xepixépá orónaneyiniro seaiwapiyariigíáyí sijwí winaxídírixini.” uríjí nánirini.

¹⁷ Gí nirixímeáyíné, ejí rirémixí bi ripí oseaimini. Seyíné ámá mixí orinípoiniri seaiepísiro óréamioápoyiniri seaiwapiyiro yarigíáyo —Ayí none seaiwapiyijwápi niwiaíkro xegí bi seaiwapiyaniro yarigíáyírini. Ayo sijwí winaxídípoyi. Sijwí niwinaxídíróná ayí tíni gwiaumí minipa époyi. ¹⁸ Ayí ripí nání seararijini. Áma e yarigíáyí nepa Áminá Kiraisoyá xináiwániyí nimóniro omijí wiilarigíáyímani. Reaxí winarijípi nánini dijí nimoro yarigíáyírini. Ayí diyimání ikaxí nuríro

weyí umeararigíápimi dání ámá maiwí “E neaíwapiyaniro ría yarijoi?” miyaiwí egíáyo yapí wíwapiyarigíárini. ¹⁹“Romí ɻweáyí xwiyíá yayí neainarijípi ríwí mumó pírániñí xídaríjoi.” riniñípi aŋí nimini yaní iwénimejí ejagi náni nioni seyíné náni yayí ninarini. E nerí aí ámá nioni seararijáyí yapí seaíwapiyipírixiniri seyíné naŋí imónijípi náni diŋí émí saímí moro sítí imónijípi náni majíá ero oimónípoyiniri nimónarijagi náni rarijini. ²⁰Nioni seararijápi seyíné xixeni nerínayí, Gorixo —O anani ámá niwayiróniro ɻweapírfá náni wimixarijorini. O sini mé obomi xopírárí niwimáná seyínéyá suyimajwíyo wáriníárini.

“Áminá Jisaso wá seawianíwinigini.” nimónarini.

“Ámá tiyí yayí seaiwárénapáoi.” urijí nánirini.

²¹Timotio —O Kiraisomi nixídiri yarijápi náni gwí nimónijí worini. O yayí seaiwárénapijoi. Nioni tíni axígwiowa, Rusiaso tíni Jesono tíni Sosipatao tíni eni yayí seaiwárénapáoi. ²²Tetiasoni —Nioni Poro áwaŋí níraríná payí rina eaarijáonirini. Nioni eni Ámináoyáyíné yayí seaiwárénapijíni. ²³Gaiaso —O Poroni xegí aŋíyo ɻweaŋáná pírániñí nímearijorini. Jisasoyá siyikí imónigíá aŋí ripími ɻweagíyí xegí aŋíyo awí eánipíri náni umíminarijorini. O eni yayí seaiwárénapijoi. Erasitaso —O aŋí ripími dání gapimaníyíyá nigwí menweajorini. O tíni xogwáo Kwotaso tíni awaú eni yayí seaiwárénapíii. ²⁴[Áminá Jisasi Kiraiso seyíné niyínéni wá seawianíwinigini. “E imóníwinigini.” nimónarini.]

“Gorixomi seáyimi uméwanigini.” urijí nánirini.

²⁵⁻²⁶Seyíné xwiyíá yayí neainarijípi —Xwiyíá api Jisasi Kiraiso náni nioni wáí urarijápi tíni xixenirini. Api ejíná dání ínimi yumíí imónijípirini. Ínimi yumíí nimóga bagí aiwi agwi rína rixa wiá wókímixinijípirini. Émá nimini ɻweagíyí wí aríá niwiro diŋí owikwírópoyiniri Gorixo —O anijí noní ɻweajorini. O ejíná dání “E imóníwinigini.” ráriŋípa wiá rókiamoagíawa eagíápi wáí urimearijwápimi dání émá nimini ɻweagíyí títí e rixa siŋáni áwaŋí rináriŋípirini. Xwiyíá api xaíwí íá oxirípoyiniri seaimixipaxo, ayí Gorixorini. ²⁷Díŋí émí saímí mori ɻwiá imóniri ejo, ayí onirini. Omi Jisasi Kiraiso neaiiñípi náni diŋí nimoriŋípimi dání yayí seáyí émi oumeaneyi. “E éwanigini.” nimónarini.

Payí Poro Koriniyo ɻweáyí nání xámí eaŋínarini.

Payí rina Jisasoyá siyikiyí aŋí yoí Koriniyo ɻweagíayí nání Poro xámí niriri eaŋínarini. Aŋí api Girikiyí piropenisyo xwé bí imóniŋípirini. Poro émáyí aŋíyo wáí nurimeríná aŋí apimi eni níremori (Wáí wurimeiarigfá 18:1-17) xwiogwí wo niŋweari nuréwapiyiri ámi wo sini ejáná áwini e dámí wí e nání nuri niŋwearíná arfá re wiŋinigini, “Jisasoyá siyikí imónigfá Koriniyo ɻweáyí nípikwíni miyariŋjoi.” rinariŋgá ariá niwiri payí ayí Poromí yariŋjí owianeyiniro neari wiowáriŋjípi eni nimeari nání payí rina neari wiowáriŋjinigini. Ayí Jisasomi diŋjí niwikwíroro aiwi sini niaíwí píopia yapi imóniro íwí sini Jisasomi diŋjí miwikwíropa neríná egíapí fá xiriro yariŋgáapí nání mixí nuriri eaŋinigini. Xíomi yariŋjí payí neariŋjípimi dámí wigíapí nání eni áwaŋjí nuriri eaŋinigini.

1 ¹ Poroni —Nioni Gorixo xegí niwimóniriŋjípimi dámí gí íwí Jisasi Kiraisoyá wáí wurimeiarijí wo imóníwiniginiří wéyo fá numiriŋorini. Nioni negí nírixímeáo, Soteniso tíni nawíni niŋwearíná ² siyikí Jisasoyá imónigfá aŋí Koriniyo ɻweagíayíné nání —Seyíné Kiraisi Jisaso tíni nawíni ikárinigfáyíné ejagi nání siyikwí míni imónířixiniri searípeanýínérini. Seyíné ámá aŋí níminí gimi gimi ɻweagíá negí Áminá Jisasi Kiraisomí —O Áminá ayí tíni nene tíni nání nawíni imóniŋorini. Omi yayí wiariŋgáyí níni tíni nawíni xewaniŋjoyá imónířixiniri wéyo fá seaumíriŋgáyínérini. Seyíné nání payí rina neari mónaparijini. ³ “Negí ápo Gorixo tíni Áminá Jisasi Kiraiso tíni awaú wá seawianiri seyíné niwayiróniro ɻweapíří nání seiiri éisixini.” nimónarini.

“Gorixo seaapiŋjípi nání yayí wiariŋjárini.” urijí nánirini.

⁴ Seyíné Kiraisi Jisaso tíni ikárinigfáyíné ejagi nání Gorixomí nuriríná xío wá niseawianiríná naŋjí seamixinjípi nání diŋjí nimori ímíná seyíné nání yayí wiariŋjárini. ⁵ Ayí ripi nání rariŋjini. Kiraiso tíni ikárinigfáyíné Gorixo wá niseawianiri naŋjí imóniŋjí bi bi niseaimixiríná réwapínpaxfí imóniro níjíá imónipaxfí imóniro epíría nání bi onimiápi sixí miseamímó nípini ayá wí seamímoŋjírini. ⁶ Xwiyfá Kiraiso nání yanjí seaapiŋwápi xwioxíyo síkíkíniŋjí seaomixinjagi nání ⁷ negí Áminá

Jisasi Kiraiso ámi xwíá tíyo náni niweapiri piaumimí iníwiniginiri xwayí naníri niywearná e e epaxí imónírixiníri xegí kwíyípimi dání sixí seamímojípi náni díwí wí mikeamóníjoi. ⁸ Jisasi Kiraiso síá xío ámá niyoní mí ómómiximí eníáyi náni sfkíkí niseaomixa nuníá ejagi náni xwíyíá miseaxekwímpaxíyíné imónipírárini. ⁹ Gorixo —O seyíné xegí xewaxo, negí Áminá Jisasi Kiraiso tíni nawíni gwiaumí inigíyáné oimónípoyiníri wéyo íá seaumiríjorini. O anani ámá ikwiárinipaxí imóníjio ejagi náni “O xixeni e neaiiníráfani?” yaiwipaxírini.

“Jisasoyá siyikí imónigíyáné yaní mepayónipani.” urijí nánirini.

¹⁰ Gí nirixímeáyíné, gí dijí tíni maríái, negí Áminá Jisasi Kiraiso e wíwapiyíwiniginíri nirípeajípimi dání ejí ríremixí bi oseaimini. Seyíné niyínéni xwíyíá axípi riro pírániñí nixiriníro ñweapíri náni xixegíni yaní mepayónipa ero dijí axípi moro dijí aga ná bini fá xíriro nero ñweáírixini. ¹¹ Gí nirixímeáyíné, ámá Kirowoyá wí níbiro seyíné náni niníriróná “Ayí mixí rirowiágí inarijoi.” níriá ejagi náni seararijini. ¹² Wiyíné wiyíné ripí ripí rarigíá ejagi náni seararijini. Wiyíné “Poro neaiepisarijenerini.” raríná wiyíné “Aporoso neaiepisarijenerini.” raríná wiyíné “Pitao neaiepisarijenerini.” raríná wiyíné “Kiraiso neaiepisarijenerini.” rarigíá ejagi náni ejí ríremixí seiarijini. ¹³ “Kiraiso ná woní imóníjagi aí siyikí oyá imónigíyáf xixegíni yaní epayónipaxírini.” ríseaimónarini? “Poro nene arírá neainía náni íkíáyo yekwiroárigírárini.” riysiarijini? Seyíné wayí niseameairíná Poromi oxídípoyiníri yoí nioniyá niriro wayí seameaigírárani? ¹⁴⁻¹⁵ Nioni segíyí wíyo wayí mumeaipa nerí aí Kírisipasomi tíni Gaiasomi tíni awaúminí wayí numeairí náni Gorixomi yayí wiarijini. Ayináni ámá wí re ripaxí menini, “Poroyá yoí níriíná wayí neameaigífenerini.” ripaxí menini. ¹⁶ Ayí neparini. Ámá Sítepanasoyáyo ení wayí umeaijápi náni rixa dijí niníagi aiwi ámi wíyo ení wayí umeaijáríani? Nioni rixa dijí mininarinini. ¹⁷ Ayí ripí náni rarijini. Kiraiso ámáyo wayí umeaíwiniginíri nirowárénapijímani. Xwíyíá yayí neainarijí xío náni wáí nurimeíwiniginíri nirowárénapijírini. Kiraiso yoxáípámí níperíná neaijípi surímá eniginíri wáí nurimeíwiniginíri ninírowárénapijíríná ámá wigí dijíyo dání émí saímí nimoro uréwapiyárigíápi uréwapiyíwiniginíri nirowárénapijímani.

**“Ejí eániri nijíá seáyi e imóniri Gorixo ejípi
Kiraiso siwá neaijírini.” urijí nánirini.**

¹⁸ Xwíyíá Jisaso yoxáípámí nene náni neapeiñípi náni ámá nanínaniro yarigíyáf re rarijagía aí, “Xwíyíá apí majíá nikáriníro rarigíápirini.” rarijagía aí nene Gorixo yeáyí neayimixemearijene re yaiwiñwini, “Jisaso íkíá yoxáípámí penjípimi dání Gorixo ejí eániníjí

xegí imónijípi siwá neaiñírani?" yaiwiñwini. ¹⁹Nioni rariñápimi Bikwíyo re níriniri eániñípi sopijí niwarini, "Gorixoni ámá 'Díñjí émí saímí moariñwaénerini.' yaiwinarigíáyo mirirakí wimíárini. 'Díñjí imégi yegí mojwaénerini.' yaiwinarigíáyo diñjí mixixeyaíkí wimíárini." E níriniri eániñípi nioni rariñápimi sopijí niwarini.

²⁰Ayináni Gorixo e winá ejagi náni ámá ríná dají imónigíá "Díñjí émí saímí moariñwaénerini." yaiwinarigíáyo arirerini? Iwjí ikaxí eániñípi mewegíáyí eni arirerini? "Xwiýá ximiximí niniri mirariñwaéneríani?" yaiwinarigíáyí eni arirerini? Ámá Gorixomi diñjí miwíkwíroarigíáyí "Díñjí émí saímí nimorane rariñwaénerini." rarigíápi náni o rixa re oyaiwípoiniri mineaíwapiyipa ejírani, "Nepa diñjí émí saímí nimoro rarigíápimaní. Majíá nikáriniro rarigíápirini." oyaiwípoiniri mineaíwapiyipa ejírani? ²¹Ayí ripí náni rariñini. Gorixo xewaniño diñjí émí saímí nimoríná ámá xíomí diñjí miwíkwíro "Díñjí émí saímí nene negí moariñwápimi nixídiranéná ananí xíoyá ámaéne imónipaxírini." yaiwiñwírani apí xe oimónípoiniri sijwí miwiní xwiýá none wáí rariñwápimi —Api "Majíá ikáriñinjípirini." rarigíápirini. Apípmi dánini ámá nepa diñjí wiwkíroarigíáyo Gorixo "Yeáyí uyimixemeáimigini." wimónijírini. ²²Gí Judayí xwiýá apí neparífaniri ipimónaní náni emimí bí oneaíwapiyípoiniri wimónariñírini. Émáyí xwiýá apí neparífaniri ipimónaní náni njíjá seáyí e imónijí bí onearéwapiyípoiniri wimónariñírini. ²³E e wimóníagi aiwi none wáí nurimeranéná xwiýá ripí wáí urariñwárini, "Ámá Gorixo yeáyí uyimixemeáwiniginíri náni urowárénapijomi yoxáípámi yekwíroárigíawixini." urariñwárini. E uraríná émáyí "Xwiýá majíá inijípi ría rariñoi?" yaiwiñwírani. Gí Judayí "Símiríri neaiñíjípi ría rariñoi?" yaiwiñwírani. ²⁴E neri aí xíoyá imónaníwá náni wéyo íá neaumirijene Judayenerani, Gírikijenerani, xwiýá apí arfá niwiranéná re yaiwiñwírani, "Kiraiso niperí niwiápnimearíñípmi dání Gorixoyá ejí sixí eániñí tñí diñjí émí saímí o mojípi tñí siwá neaiñírani?" yaiwiñwírani. ²⁵Ayí ripí nánirini. Ámá diñjí re yaiwiñwírani, "Gorixo majíá nikáriniri yarini." yaiwiñwírani, apí aí pí pí njíjá ámá imónigíáyo wiárí nimúrori seáyí e wimónini. "Gorixo ejí samijí niweri yarini." yaiwiñwírani, apí eni aí pí pí ejí eániñí ámá imónigíáyo wiárí nimúrori seáyí e wimónini.

²⁶Gí nírixímeáyíné, Gorixo gí ámá oimónípoiniri wéyo íá seaumiráná íná seyíné imónigíápi náni diñjí nimoróná "Poro ayí apí náni ría neararini?" yaiwiñwírani. Nioniyáyí oimónípoiniri wéyo íá niseaumiríríná segíyí obaxí wí njíjá ámá wigí diñjíyo dání imónarigíápi xwé bi imónijáná wéyo íá seaumirírani? Segíyí obaxí wí xwéríxayíné imónijáná wéyo íá seaumirírani? Segíyí obaxí wí ejí riñjí nimóniro ámáyo umeñweanjáná wéyo íá seaumirírani? Oweoi. ²⁷O ámáyo yeáyí uyimixemeámíániri náni neríná ámá "Negí diñjíyo dání diñjí émí

saímí mojwaénerini.” yaiwinarigáyo ayá wimómániri náni “ ‘Majíá ikáriniijí imóniijípirini.’ rarigápimi oxídímini.” niyaiwiri ejírini. Ámá “Ejí sixí eániijwaénerini.” yaiwinarigáyo ayá wimómániri náni “ ‘Ejí meániijípirini.’ rarigápimi oxídímini.” niyaiwiri ejírini. 28 Ámá xíomi mixídarigáyí “Api seáyi e imóniijípirífaní?” yaiwiariigápi anipá imiximániri náni “Amipí ayí peayí niwianiro ‘Sípírini.’ rarigápimirani, ‘Mipimóniijírini.’ rarigápimirani, sa apimi oxídímini.” niyaiwiri ejírini. 29 Ámá wo aí Gorixoyá siywí tíñí e dání mixí meaknínipaxí mimónipa éwiniginiri api api niyaiwiri ejírini. 30 E nerí aí xewaniijo neaiijípimi dání Kiraisi Jisaso tíñí nawní ikrinijwaénerini. Omí dání Gorixo dijí émí saímí xío moarijípi dijí sixí neamímori xíoyá siywíyo dání ámá wé róniijwaéne neaimixiri ámá nioniyá siyikwí míniijí imónífrixiniri wimóniijípi neaimixiri negí íwí yarijwápimi dání gwíniijí nearoayírori ejírini. 31 Gorixo Kiraisomi dání api api neaiijí ejagi náni Bikwíyo re níriniri eániijípi, “Ámá mixí nimeakníróná ámá wí náni mixí mameakní Ámináo náni mixí meaknípoyi.” níriniri eániijípi xixeni xídfírixini.

“Niseaímearíná Jisaso nánini searéwapiyijárini.” urijí nánirini.

2 1 Gí nírixímeáyíne, nioni iwamíó niseaímearí xwiyá Gorixoyá íními imóniijípi wáí niseariríná “Poro nijá seáyi e imóniijoríani?” oniaiwípoiniri xwiyá xwé imóniijí rarigápí tíñí searíri ámaéne negí dijíyo dání dijí émí saímí moarijwápi tíñí searíri mé 2 dijí ripíni mojárini, “Ámi bi gí dijí tíñí gíwí nímixiri muripa oemíni. Sa Jisasi Kiraisomi íkíá yoxáípámi yekwiroárigápi nánini ouréwapiyimíni.” nímorí apini seaíwapiyijárini. 3 Nioni seyíné tíñí nijswearíná ejí samijí niniweri qweaqárini. Wáyí eri óí eri nerí qweaqárini. 4 Nisearéwapiyirínáraní, wáí nisearirínáraní, xwiyá ámá “Api seáyi e imóniijípirífaní?” yaiwiariigápi bi tíñí nikumixirijípimi dání dijí oseakinimiximiníri nerí misearí emimí ejí eániijí Gorixoyá kwíyípimi dání niseaíwapiyiríná searéwapiyijárini. 5 E ejápi, ayí ripí náni ejárini. Seyíné Gorixomi dijí niwikwíroróná ámaéne “Dijí émí saímí moarijwini.” yaiwinarijwápimi miwikwíró Gorixoyá ejí eániijípimi dijí owíkwírópoyiniri e nerí seaíwapiyijárini.

“Nijá Gorixoyápi xegí kwíyípimi dánini imónipaxírini.” urijí nánirini.

6 E niseariri aí none ámá Gorixomi dijí wiwkíroarigá yóí imónigáyo nijá dijí émí saímí móniijípimi dání imóniijí bi urarijwárini. Nijá api ámá ríná dání imónigápimi dánimaní. Nijá api ení ámá ríná dání seáyi e nimóniro mejweagíyá —Ayí anínaniro yarigáyírini. Ayíyá imónigápimi dánimaní. 7 Nijá dijí émí saímí móniijípimi dání imóniijí nioni seararijápi, ayí Gorixoyá yumíí imóniijípirini. Api íními imónipagi náni ámá “Gorixo eníápi náni nijá oimónaneyi.” niwimóniro aiwi wiwanijíyí dijí mopaxí mimónini. Api Gorixo

anjína tíni xwíárái tíni sini mimixipa eje dání yumíí diñjí ejwípeáriñípirini. Nene xío tíni anjínamí ñweaníwá nání ejwípeáriñípirini. ⁸ Ámá ríná dáiñjí seáyí e nimóniri mejweagíáyí wí Gorixo yumíí diñjí ejwípeáriñípi nání nijíá mimónigíárini. Ayí nijíá nimóniro siywiriyí, Áminá ejí eániñjí nene yeáyí neayimíxemeanía nání Gorixo imónijípi neaíwapiyijomí wí ílkáyo yekwiroáraniro egíámani. ⁹ None rarijwápi nání Bikwíyo dání xixení re níriniri eánini, “Amípí Gorixo ámá xíomi diñjí sixí ucharigíáyo wipímoáriñípi, ayí ámá wí sijwí miwinipa ero aríá miwipa ero ‘Neapímoáriñípi, ayí apíríani?’ niyaiwiri diñjí mímopa ero yarigíápirini.” E níriniri eániñjípi none seararijwápi tíni xixení imónini. ¹⁰ Gorixo nene nání neapímoáriñípi ámá wigí diñjí tíni diñjí mímopaxí imónijagi aiwi Gorixo xegí kwíyípimi dání rixa wíá nearókiamopaxírini. Ayí ripí nánirini. Xegí kwíyípí nemeri amípí níni nání nijíá imónini. Amípí Gorixo yumíí ejwípeáriñípi nání aí nijíá imónini. ¹¹ Ámá go ámá wo yumíí diñjí moariñípi nání nijíá imónini? Oweoi, ámá o yumíí diñjí moariñípi xewaniñoyá diñjípini api nání nijíá imónini. Kwíyí Gorixoyápi ení axípi imónini. Ámá wo aí diñjí Gorixo moariñípi nání nijíá mímónipaxí nerí aí xegí kwíyípini nijíá imónijí ejagí nání Gorixo yumíí neapímoáriñípi nání ananí wíá nearókiamopaxírini. ¹² Gorixo wá nineawianiri e epaxí imónífrixiniri siwiá sixí neamímojí nipini nání nijíá imónaníwá nání o kwíyí ámá xwíá týo xíomi mixídarigíáyí imónijípi sixí mineamímó xío tíjí e dápípi sixí neamímojírini. ¹³ Ayináni none Gorixo wá nineawianiri siwiá sixí neamímojípi nání nisearéwapiyiríná xwiyíá áxwínajeneyá diñjí émí saímí nimorane réwapínaríjwápimi dání misearéwapiyí xwiyíá Gorixoyá kwíyípí nearéwapiyíyo dání searéwapiyarijwárini. Ámá Gorixoyá kwíyípí tígíáyo kwíyípí nearéwapiyípí pírániñjí urejwípearíjwárini. ¹⁴ E nerí aí ámá kwíyí Gorixoyápi mayí imónigíáyo o wá nineawianiri e epaxí imónífrixiniri xegí kwíyípimi dání sixí neamímojípi nání nurirínayí wí míminipaxímani. Ayí ripí nánirini. Ámá ayí ámá wí Gorixoyá kwíyípimi dání yariñagía níwiniróná kwíyípimi dánini mí ómixipaxí imónijagi nání diñjí pírániñjí neyíroro “Gorixoyá kwíyípimi dání ría yariñoi?” yaiwipaxí mímónijoi. Ayináni api e miyaiwí majíá neróná “Ámá ayí majíá nikáriniro ría yariñoi?” yaiwiarigíárini. ¹⁵ E nerí aí ámá Gorixoyá kwíyí tígíáyí amípí bi nání diñjí neyíroro “Ayí mfkí apimi dání ría imónini? Apimi dání ría imónini?” yaiwipaxírini. Kwíyípí tígíáyí e yaiwipaxí aiwi mayíyí ení kwíyípí tígíáyí imónigíápi nání wí diñjí eyíropaxí menini. ¹⁶ Nioni searariñápi tíni xixení Bikwíyo re níriniri eánini, “Ámá giyí Ámináo diñjí moariñípi nání nijíá imónijoi? Oweoi. Giyí omí uréwapiyipaxí imónijoi?” E níriniri eániñjagi aiwi nene oyá kwíyípí tígíwaéne diñjí Kiraiso moariñípi axípi moariñwaénerini.

**“Searéwapiyarijwáone sa Gorixomí xináíwanénijí
imónijwáonerini.” urijí nánirini.**

3 ¹Gí nirixímeáyíné, nioní e niseariri aí xámí seyíné tíni niyweari nisearéwapiyiríná ámá kwíyípí tígíá wíyónijí searéwapiyipaxí

mimónigíárini. Ámá kwíyípi mayí imónigíá Gorixomi mixídariigíáyo uréwapiyarijwápa axípi searéwapiyijárini. Ámá Kiraisomí iwamíó nixídiríná o tíni rixa ikárinigíáyíne aiwi sini píopia yapi imóniñáná searéwapiyijárini. 2-3 Seyíné niaíwí píopia aiwá minipaxníjí imóniñagía náni xwiyíá ínimi imóniñípi nisearéwapiyirfná aiwá miseaiapí amiñiñíjí seaiapijárini. Agwí ríná aí seyíné kwíyípi oseaíwapiyiminiri yarijípími mixídí segí dijí tíni feapá seainarijípími nixídiro sini aiwá nipaxníjí mimónijoí. Seyíné segí wíniyo sini sipí dijí wiaiwiro símí tíni iniro nerónayí, “feapá neainarijípími xídirane sipí ámá Gorixomi mixídariigíáyi yarigíápa erane mepa yarijwini.” riseaimónarini? 4 Ayí ripí náni e seararijini. Seyíné yanjí nepayóniro wiyíné “Nene Poromini xídiriñwaénerini.” riro ámi wiyíné “Aporosomini xídiriñwaénerini.” riro nerónayí, re riseaimónarini, “Ámá Gorixomi mixídariigíáyi yapi mepa yarijwini.” riseaimónarini? 5 Seyíné pírániñí dijí yaikirópoyi. Aporoso pí ría imónini? Poroni pí ría imóniñí? Sa Ámináoyá xináípawíniñí nimónirai yawawi xixegíni pí éisixiníri fá yeumiráná yarigwííwawirini. Yawawi apini yarigwíípími dání seyíné Gorixomi dijí wíkwírogíárini. 6 Nioni iwamíó wáí nisearéwapiyirfná aiwá iwfíaniñí seaurijárini. Aporoso ríwíyo nisearéwapiyirfná aiwá api yeáyí eniginiri iniigíniñí seapiseamejírini. Yawawi e egwííwawi aiwi seyíné Gorixoyá dijíyo dánini aiwá ná nerápiríniñí yapigíárini. 7 Ayináni gímini go aiwá iwfíá urijírani, gímini go iniigí piseajírani, ayí ananírini. Sa Gorixoyá dijíyo dání aiwá ná yaparijí ejagi náni xio nánini “Seáyí e imóniño, ayí oríani?” yaiwipaxírini. 8 Aiwá iwfíá uriyo tíni iniigí piseajo tíni awaú wío wíomi seáyí e miwimónini. Niwaúni xixeni axípi imóniñii. Síá Gorixo ámáyo yayí wimoníyíimi awaúmi yayí niwimoríná wío xegí ejípi tíni xixeni wiiri wío xegí ejípi tíni eni xixeni wiiri eníárini. 9 Yawawi Gorixomi xináípawíniñí nimónirai e éisixiníri wimónarijípi yanírini náni gwí nawíni móningwííwawi ejáná seyíné oyá aiwá omiñíyíñeníñí imóniñagía náni rarijini.

Uréwapiyarijíáyí náni aji mírarigíáyí tíni ríramiñiyí ejí nánirini.

Seyíné Gorixoyá xegí aniwániñí eni imóniñoí. 10 Nioni Gorixo wá niniwianiri e nimóniri éwiniginiri sixí nimímojípími dání ámá síjá aji miraniro náni dijí emí saímí moarigíápániñí neríná pírániñí nisearéwapiyiri síjá xámí tiwayirojanigini. Síjá xámí nititiwayirómáná ejáná ámá ámi xaminí wo e dání nimira peyarini. E nerí aí seyíné síjá xámí tiwayiróniñomi dání omiraneyiniróná úrapí mé woxini woxini xixegíni pírániñí dijí nimori miríírixini. 11 Seyíné nijfá re imóniñoí. Síjá iwamíó tiwayiróniño, ayí Jisasi Kiraisorini. Síjá ámi sijí wo tiwayirónipaxí mimónini. Omi dánini seáyí e nimira peyipaxírini. 12 Omi dánini aji nimira niþeyirfná ámá wí síjá gorí tñirani, síjá sirípá

tínirani, síná ayá tífí imóninjíyí tínirani, miriro wíniyí ikáfí tínirani, ówí tínirani, ará siyikí tínirani, miriro yarijoi. ¹³ Ámá xixegíni nímira ugíapi síá Kiraiso weapiníyáimi ámá niñeneni sijwí winaní nání sijáni imóninjárini. Siñáni imónáná re yaiwianíwárini, “Añí nimiriróná ayí tíni mirigíáriani?” yaiwianíwárini. Ayí ripi nánirini. Síá ayimi ríá niníppimi dání sijwí winaxídaníwárini. Xixegíni mirigíápi wíyíyá ríá náná “Ayí Gorixomi dijí niwikwíroro aí ríá nipaxí imóninjí tíninjí mirigíáriani?” yaiwirane wíyíyá ríá nímiri eí aí siní miriniñagi niwiniranénayí, “Ayí Gorixomi dijí niwikwíroróná pírániñí nixídiro ríá minipaxí imóninjípi tíninjí mirigíáriani?” yaiwirane yaníwárini. ¹⁴ Añí ámá giyí giyí síná xámí tiwayíróniñomi seáyi e nimira peyigíápi ríá miní siní miriniñánayí, ámá ayo Gorixo yayí wimonírári. ¹⁵ Añí ámá giyí giyí nímira peyigíápi ríá nowáránayí, “Añí riwá mirarijini.” yaiwigíápi anipá imóníí ejagi aiwi Gorixo yeáyí nuyimixemearíná añí xiáwíyo ríá nímiri yaríná ríáyo dáninjí umíxeanírári.

“Seyíné Gorixoyá añí wiwániñí imóninjoi.” urijí nánirini.

¹⁶ Añí Gorixo tíni awí eánarigíiwániñí imónigíáyíne imóninjípi nání seyíné siní majíá rimóninjoi? Oyá kwíyípi seyíné ajiwániñí imóninjípimi íními seajweajípi nání eni siní majíá rimóninjoi? ¹⁷ Ámá giyí giyí añí Gorixo tíni awí eánarigíiwámi xwiríá seaikixéánayí, iwá nioniyáiwáni imóníwinigíniri imixinjí ejagi nání xíomí eni xwiríá wikiixeníári. Seyíné niyínéni, ayí añí iwániñí imóninjagi nání rarijini.

“Segíyí woné mineamíyeoapani.” urijí nánirini.

¹⁸ Ámá woxi “Niiwaniñoni dijí émí saímí mojáonirini.” niyaiwiniri yapí méwapínipani. Segíyí wo “Nioni ámá rína dámýíyá sijwíyo dání dijí pírániñí émí saímí mojáonirini.” niyaiwinirfnayí, nepa Gorixoyá sijwíyo dání dijí émí saímí mojo imóninía nání dijí api píni niwiárimáná wigí sijwíyo dání majíá ikárinarijí wo imóníwinigini. ¹⁹ Ámá Gorixomi mixídarigíáyí “Nene dijí émí saímí moarijwárini.” yaiwinarigíápi, ayí Gorixoyá sijwíyo dání majimajíá nikáriniro yarijíápi ejagi nání seararijini. Bikwíyo dání nioni seararijápi tíni xixeni ripi níriniri eániñagi nání rarijini, “Ámá ‘Dijí émí saímí moarijwárini.’ yaiwinarigíápimi dání sipogwí wioáriñíayo opikínípoyiniri yarijoi, ayí Gorixorini.” níriniri eániñagi nání rarijini. ²⁰ Ámí wí e eni bi ripi níriniri eánini, “Áminá Gorixo nijsárini. Ámá ‘Dijí émí saímí mojwaénerini.’ yaiwinarigíáyí wigí dijí tíni ejwipearigíápi surímá imónini.” níriniri eánini. ²¹ Ayináni negí nearéwapiyarigíáyí womi seáyi e numíyeoarane “Omini xídaríjwaénerini.” miripa oyaneyí. Ayí ripi nání seararijini. Amípí níni ayí seyíné arírá seainá nánirini. ²² Poronírani, Aporosorani, Pitaorani, xwíá rírirani, seyíné siní sijí niñwearínáraní, níperínáraní,

amipí agwí ríná imóninjyírani, ríwíyo imóninjyírani, níniyí ayí seyínéyá imónini. ²³ Seyíné eni Kiraísoyá imóninjoi. O eni Gorixoyá imóninjo enagí náni “Negí nearéwapiyarijíyí womí seáyi e mimixipa oyaneyí.” seararijini.

**“Gorixo ámá xíoyá imónigíáyo yarigíápi náni
piriró umeníárini.” urijí nánirini.**

4 ¹Seyíné wáí rimearijwáone náni dijí nimoróná ripini mórixini, “Awa Kiraíso apí éríxiniri wimónarijípi epíri náni xegí xináiwáni jí imónigíáwaríani? Xwiyáá oyá yumíí ríni jípi áwají wuriyipíri náni xegí bosiwowáni jí imónigíáwaríani?” yaiwífríxini. ²“Bosiwí nimóniro yarigíáyí wigí dijí tñi amipí ayá wí nerínayí, ayí apáni yarijoi.” yaiwiarijwámani. “Sa ná biní boso urarijípi tñi xixeni dijí ujwiráripaxí imóninjípi nerínayí, ayí apáni yarijoi.” yaiwiarijwári. ³Ámá opisí anjyo dání xwirixí mearigíá wírani, seyínérani, segí dijíyo dání nioní gí yarijápi náni piriró nímenirínayí, ayá síwí bi miniró “Api, ayí ananiriní.” yaiwimíni. Niwanijoni aí gí yarijápi náni piriró nímeniri “E éapi nañírani? E éapi siphírani?” yaiwinarijámani. ⁴Nioní dijí peá nuniri “fwí bi méáonirini.” niyaiwiniri aiwi “Xwiyáá mayoni imóninjini.” wí ripaxí meniní. Nioní yarijápi náni piriró epaxí imónijo, ayí ná woní Áminá Gorixorini. ⁵Ayináni sini imóninjáná seyíné ámá wíyo xwiyáá mumeáripa. Ámináo —O nibiríná amipí siá yini jímni jí imóninjíyí wíá ókímixiri ámá dijí íními nikwírómáná egíápirani, rigíápirani, nipini sijáni imixiri eníorini. O weapiné náni xwayí naniro ñweáírixini. Íná dání xixegíni womini womini yayí níneameríná wo xegí néra ujípi tñi wo xegí néra ujípi tñi xixeni nearinírári.

“Seyíné seáyi e seáyi e nímeniróná nañímani.” urijí nánirini.

⁶Gí nirixímeáyíné, payí rina nearíná ewayí xwiyáá nioní tñi Aporoso tñi náni nira warijápi, ayí seyíné dijí píráni jí nimoro “Poro nene yarijwápi náni ría neararini?” oyaiwípoyiniri náni nira warijini. Seyíné yawawi náni nira warijápi náni dijí nimoróná Bikwíyo níriniri eáni jípi ogámí mepa nero seáyi e mimónipa nemáná wíyo imimí wimixiro wíyo seáyi e umíyeoaro mepa éríxiniri seararijini. ⁷Seyíné náni ámá giyí “Seáyi e imónigíáyírani.” yaiwiarijoi? Oweoi, wí e miséaiaiwiarijoi. Amipí seyíné imónigíápi Gorixo wí sixí miseamímojí rejoi? Oweoi, amipí seyíné imónigíápi o siwiá sixí seamímojírini. O siwiá sixí seamímojí enagí náni pí náni seáyi e mimóniro sixí miseamímopa ejí náninjí mixí meakíninarijoi. ⁸Neparíani? Seyíné rixa aiwá xwé ninirónjí agwí ímí ría seayini? Rixa amipí wí mímúrónigíáyíné nimóniro ría ñweañoi? None sini siphíánjí nimónirane ñweajáná seyíné rixa mixí ináyí nimóniro ría ñweañoi? Ai, none eni seyíné tñi

nawíni mixí ináyí nimónirane seáyi e imónaníwá náni re neaimónarini, “Seyíné nepa rixa mixí ináyí nimóniro, sijwiriyyí naají imóniminíri ejíriní.” neaimónarini. ⁹Nioni dijí re nimónarijagí náni seararijini, “Wáí wurimeaiarijwáone Gorixo aga siwiá neawárijonerini. Ámá xwirixí numemáná ‘Rixa opikípoyi.’ ráriñijíyíniyí imónijwáonerini. Pí pí níni sijwí tígíáyí —Ajínajírani, ámárani, níni sijwí nineaniro ripá neamearipíri náni áwinimi yarijwáone imónijwini.” nimónarini. ¹⁰None Kiraisomi nixídirane náni majimajíá ikáriñijwáone aí seyíné o tíni nawíni nikáriñiro náni rixa dijí naají imónijípini tígíáyínérini. None ejí samijí neaweñone aí seyíné rixa ejí eáñigíyíñérini. None peayí neawianigíone aí seyíné seáyi e seaimixigíoyínérini. ¹¹Ejíná dání agwi ríná náni none agwi náni erane iniigí náni neainiri iyáá írikwíni pánirane ámá wé tíni neaupikákwiarigíone imónirane anjí sa weaníwá náni wí mayone ejagi náni anjí xwiríñimerane ¹²negí wé tíni omijí anijí miní erane ámá riperirí neaíáná pírániyí naajíni umearirane xeaníjí neaíáná xwámámí wirane ¹³ikayíwí neamearáñá piyáá xwyiyá urírane yarijwáonerini. Xwíá rírí níriminí dajíyí ráí neaimoarigíonerini. Ámá níni none piaxí eají íyañwíniyí neaimoarigíonerini. Agwi ríná eni api siní e neaimoarijoi.

“Poroni ikanijí niaxídífrixini.” urijí nánirini.

¹⁴Ríwamijí nioni neáá warijá api seyíné ayá oseaimóminíri meá niaiwí gí dijí sixí seayiñáyínénijí dijí fá oxirípoyiniri eaarijini. ¹⁵Seyíné Kiraisomi pírániyí xídípíría náni yayíwí seamearigíyí nepa fá miropaxí ejánayí, segí áponíñijí imónijáoni ayí obaxí menini. Nioni xwyiyá yayí seainipaxí imónijípi iwamíó wáí niseairírná seyíné Kiraisi Jisaso tíni nawíni ikáriñipíri náni nioni seameañáyínénijí imónijagía náni seararijini. ¹⁶Segí áponíñijí imónijáoni, ayí nioni ejagi náni ejí rirémixí ripí oseaimini, “Nioni yarijápa axípi ikanijí niaxídífrixini.” osearimini. ¹⁷Nioni seararijápi oépoyiniri xámi Timotiomi —O gí dijí sixí uyiri dijí ujwírarári ejáorini. Kiraiso náni wáí urijápimi dání dijí wíkwíróagi náni gí íwónijí imónijorini. Omi seyíné tíamini urowárénapijárini. O rixa niseaímearírná nioni Kiraisomi nixídirírná yarijápi —Api nioni ami ami nemerína Jisasoyá siyikí imónigíá niyoní uréwapiyarijápirini. Api náni o dirirí seainijoi.

¹⁸Wiyíné nioni mibipa emía náninijí seáyi e seáyi e nimeniro wárixayíné imónarijoi. ¹⁹E nerí aí Áminá Gorixo niwimónirírná nioni siní mé seyíné tíamini nibiri wárixayínéyá xwyiyápi aríá miseaí segí ejí neániro seáyi e imónigíápi apimi dání rí rimónarigíawixiniri sijwí seanaxídídimírári. ²⁰Ámá manjípáni rarijagía niwíniranéná “Ayí Gorixoyá xwioxíyo páwipíráyírfani?” yaiwiarijwámani. Ejí neániro uxídarijagía niwíniranéná “Ayí oyá xwioxíyo ḥweáyírfani?” yaiwiarijwá ejagi náni

seararijini. ²¹ Seyíné gímíni gípí náni seaimónarini? “Poro siyikí nearani náni iwanjí nímeámi bíwinigini.” riseaimónarini? “Dínjí sixí neayarijípi neáiwapiyini náni nipení nimónimáná bíwinigini.” riseaimónarini?

**Wigí wo xanoyá apixí tíni íwí niniri meánigíípi
náni mixí urijí nánirini.**

5 ¹Xwiyáá bi ripí seyíné náni rinimearini, “Jisasoyá siyikí imónigíá Koriniyo ḡweagíáyí wí íwí inarijoi.” rinimearini. Íwí apí émá Gorixomi mixídarigíáyí aí xe oinípoyiniri sijwí miwinarigíápi náni seararijini. Segí wo xanoyá apixí tíni íwí ninayíísiáná meánigíí ejagi náni rarijini. ²Íwí apí sini ejáná pí náni wárixayíné imónarinoi? Sipí apí yarijomi segí siyikí imónigíápimi dáni nipariro mopaxí ejagi náni apí e nemáná ḡwí nearo sijwiriyí, ayí naají yaniri egíári. ³Nioni ná jíami niŋwearí aí gí dínjípi seakikayonáoni seyíné tíni ḡweaarijápánijí sipí apí ejomi rixa xwiyáá umeáriňárini. ⁴⁻⁵Áminá Jisaso nirowáriňípimi dáni dínjí re moáršanigini, “Ayí awí neániróná nioní sini dínjí ukikayonjáná ejí eániňí Áminá Jisasoyápimi dáni xwiyáá axí ripí rinířixini, ‘Xe íwí apí yarijo náomini xwíříá wikixenía náni Seteno tíni owáraneyi. Ríwýo síá Ámináo binířayimi xegí dínjípi yeáyí uyimixemeánia náni agwi Seteno tíni owáraneyi.’ rinířixini.” dínjí e moáršanigini.

“Ámá sipí ejomí emí parimóřixini.” urijí nánirini.

⁶ Seyíné wárixha imónarigíápi aga naají menini. Yísí bi onímiápi tíagi aí bisíkeríá nipimini íkwiajwí eapináraríná nipiní nimiga warijípi náni seyíné nijíá mimónipa rejoi? ⁷Yísí onímiápi táná bisíkeríá nipimini íkwiajwí eapináraríjípa axípi xámí íwí ná woní éí aí ámá obaxí axípi xénipaxí ejagi náni seyíné bisíkeríá sijnínjí imónipíri náni yísí xámínjínjí imónijípi emí kwírimópoyi. Seyíné rixa bisíkeríá yísí mayí sijnínjí imónijagi aí seararijini. Ayí ripí nánirini. “Judayene Gorixoyá ajínajo neamúroagípi náni dínjí moani náni sipisipí ridiyowá yarijwápa Kiraiso eni nene náni rixa ridiyowá inijí ejagi náni seyíné rixa bisíkeríá yísí mayí sijnínjí imónijoi.” nimónarini. ⁸Ayináni nene Kiraiso neaiiňípí náni dínjí moani náni aiwá apí ninirane yayí neranéná bisíkeríá yísí xámínjípi —Apí sipí wikáriro ríkikiríó ero yarigíániňí imónijípirini. Apí tíni nimixíri miní bisíkeríá yísí mayípi —Apí dínjí naajípini íá xíriro nepa imónijípini náni riro yarigíápirini. Bisíkeríá yísí mayí apí tíni níwanigini.

⁹Nioni xámí payí wina re niriri neari mónapijárini, “Seyíné ámá íwí inarigíáyí tíni nawíni gwiaumí minipani.” niriri neari mónapijárini. ¹⁰E niriri nearíná ámá Gorixomi mixídarigíá íwí inirórani, sijwí íwí winirórani, íwí urápirórani, wigí ḡwíápimi xídirórani, yarigíáyí náni miseariňjanigini. “Ámá Gorixomi mixídarigíá apí apí e yarigíáyí tíni

gwiaumí wí minipa oemini.” niyaiwirónayí, xwíá rirími píni niwiáriri náni e epaxí imónijagi náni wí e miseariñanigini. ¹¹ Payí xámi niriri nearíná ayí ripi imónijípi náni seariñanigini, “Ámá ‘Jisasomi nixídíri náni segí sérixímeáñirini.’ rarijí wo apixí wí tñi íwí inirírani, sijwí íwí winirírani, xegí ñwíápimi xídírani, ámáyo ikayíwí umearirírani, iniigí xwapí ninimáná papikí erírani, ámáyá amipí wí íwí urápirírani, e yarijo tñi gwiaumí minipani. Aiwa aí o tñi nawíni nikumixiniri minipani.” niriri eañanigini. ¹²⁻¹³ Ayí ripi náni searariñini. Ámá Jisasoyá siyikí imónijwaéne tñi sini nawíni mimónigíáyo nioni sijwí niwinaxídíri xwiyíá urípaxí rimónijini? Oweoi, ayo Gorixo sijwí niwinaxídíri xwiyíá urípaxfrini. E neri aí ámá Gorixomi dijí niwikwíroro náni seyiné tñi nawíni imónigíáyo sijwí niwinaxídíro sipí yarijagía niwiniríná xwiyíá urírixini. Ámá sipí ejomi emi parimóírixiniri searariñini.

“Segí wíyo xwirixí mumepani.”uriñi nánirini.

6 ¹ Segíyí wo xegí imónijí wo tñi xwiyíá imixipisi náni nimóniríná, arige neri “Ámá Gorixoyá imónigíáyí tñi nirirane pírániñí oyeaimixípoyi.” miyaiwí ayo nimúrori “Ámá Gorixoyá mimónigíáyí tñi nirirane pírániñí oyeaimixípoyi.” niyaiwiri wigí opisí aŋí tñjí e náni warijírini? ² Gorixoyá ámá imónijwaéne Kiraiso niweapiríná xio tñi nawíni nene ámá Gorixoyá mimónigíáyo xwirixí umeaníwápi náni sini nijíá mimónipa rejoi? Seyiné xwirixí seáyi e imónijí api umepíráia ejagi náni “Xwiyíá onímiá agwí ríná rinariñwápia xwirixí mimenipaxí imónijwaénerini.” riyaiwinariñoi? Anani xwirixí menipaxí imónigíáyínérini. ³ Aŋjnají maŋí Gorixoyáyo píří wiaíkigíáyo xwirixí nene umeaníwápi náni sini nijíá mimónipa rejoi? Seyiné e epíráia ejagi náni xwiyíá xwíá týo rinariñwáyo aŋipaxí xwirixí umepaxíyínérini. ⁴ Ayináni wiyíné xwiyíá bi tígíyíné nimóniróná pí náni ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyínéyá sijwíyo dání sipíá imónigíáyí wí pírániñí oneaimixípoyiniri ayí tñjí e náni warigíárini? ⁵ Ayá seaimopaxí bi ripi yarijí oseaimini. Jisasoyá siyikí imónigíáyíné, segíyí wo wo tñi xwiyíá tñjí nimóniríná segíyí dijí tñjí wo xwiyíá aríá niwiri pírániñí wimixiyipaxí imónijo menirani? ⁶ Sérixímeáñijí imónijí wo wíomi xwirixí oumemeniríná, ayí naŋí mimónijí neri aí Jisasomi dijí miwikkwíroarigíáyí pírániñí oyeaimixípoyiniri ayí tñjí e náni nimeámi nurínayí, ayí aga sipí imónijípi yarini. ⁷ “Jisasomi pírániñí oxídaneyí.” yaiwarigíáyíné xwirixí nimeniróná apimi dání rixa rípaíwíniñí meaárariñoi. Dixí womí xwirixí mumé xe onikáriniri nerínayí, “Ayí apáni yarijoi.” searimíñi. Xwirixí mumé amipí xe íwí onirápiniñí nerínayí, “Ayí apáni yarijoi.” searimíñi. ⁸ E neri aí seyiné wí e mepa nero sipí ikáriniro íwí rápeniro yarijoi. Sérixímeáñijí imónigíáo aí api e wikáraríñoi. ⁹ Gorixo ámá ríkikiríó yarigíáyí xe xíoyá xwioxíyo

opáwípoyiniri sijwí miwinipa eníápi náni seyíné sini nijá mimónipa reñoi? Seyíné xeñwíni nimoro yapíñijí méwapínipani. Ámá íwí niniri rípeánarigíáyírani, wigí jwíápimi íá xirarigíáyírani, oxí wo apixí wí tñi íwí inarigíáyírani, oxí wo wío tñi “íwí oinaiyi.” wimónarigíáyírani, oxí wo wío tñi iyí onarigíáyírani,¹⁰ íwí urápekixearigíáyírani, amipí wayáyo sijwí íwí winarigíáyírani, iniigí xwé nñiro papikí yarigíáyírani, ikayíwí umeararigíáyírani, majíá niwikárimáná íwí uráparigíáyírani, ámá e yarigíáyí wí Gorixo gí xwioxíyo xe oyweápoyiniri wí sijwí wininíá menini.¹¹ Xámi wiyíné api bi yagíáyíne imóniñagía aí Áminá Jisasi Kiraiso tñi kwíyí negí ápo Gorixoyápi tñi egíípimí dání Gorixo segí yagíápi rixa igfáñijí seaeámori siyikwí míñijíyíne imóníírixiniri seaimixiri xwiyíá mayí imónigíáyíne imóníírixiniri seaimixiri ejírini.

**“Ámá náomi dání pí pí neróná Gorixomi seáyi e
umepaxí imóniñípini époyi.” urijí nánirini.**

¹² Seyíné re niyaiwiariñagía aiwi “Pí pí ‘Oemini.’ nineaimóniríná anani epaxenerini.” niyaiwiariñagía aiwi apimi nípimíni dání nañí seaimixipaxí menini. Amipí nioni “Oemini.” nínímoniríná api anani nepaxoni aiwi wí nánini xe mijí nñiga ouniri sijwí winimíámani.¹³ Ámá íwí inarigíá wí íwí wiwaníñijí yarigíápi náni re oyaiwípoyiniri, “Ananírini. Ámá nápi, ayí api náni menírani?” oyaiwípoyiniri ewayí ikaxí ripí rarigíárini, “Aiwá ayí agwú nánirini. Agwú eni ayí aiwá nánirini.” E rarigíápi nepa riñiñagi aiwi Gorixo agwú tñi aiwápi tñi anipá imixiníráni. E neri aí ámaéne íwí inaníwá náni menini. Ámináo wimónariñípini yaníwá náni imóniñjwini. Ámináo eni ámá nápi nañí oimónípoyiniri yariñírini.¹⁴ Gorixo sa negí Áminá Jisaso owiápíñimeaniri sijí wimixijímani. Nene eni wiápíñimeaníwá náni xegí ejí eániñípimí dání sijí neaimixiníá ejagi náni rariñini.

¹⁵ Seyíné Kiraisoyá siyikípi imónigíáyíne ejagi náni xíoyá nápmí dání seyíné bi bñiñijí imónigíápi náni sini majíá rimóniñoi? Ayináni nioni oyá nápmí dání bñiñijí imóniñáoni niyónimi nuri apixí iyí ede dání warigíá wími nikumixiniríná “Ayí ananírini.” riyaiwiariñoi? Oweoi, wí e yaiwipaxí menini.¹⁶ Ámá apixí iyí ede dání warigíími kumixinigíá giyí giyí, ayí xíí tñi nawíni nimóniro ná ayí ná biníñijí imónigíápi náni seyíné sini majíá rimóniñoi? Bikwíyo dání xwiyíá ripí “Ayaú nikumixiniríná ná ayí ná biníñijí imónigíírini.” níriniri eániñagi náni searariñini.¹⁷ E neri aí ámá Ámináo tñi nawíni kumixiníáyí o tñi nawíni nimóniróná kwíyí axípi tígíáyí imónarigíárini.¹⁸ Ámá wí tñi íwí inaniginiri wáyí nero éí úírixini. Pí pí íwí ámá yarigíá wíniyí náomi bíariwáminí nero aí apixí tñi íwí inarigíápi xegí bi imónini. Náomi íními dání nero náni wiwaníñijí xwírfá ikixenarigíárini.¹⁹⁻²⁰ Segí ná xixegíni imónigíápi, ayí kwíyí Gorixoyápi náni —Api Gorixo sixí seamímóáná

seaániñípirini. Api náni segí wará aqnínjí imónigíápi náni seyíné sini majíá rimónijoi? Gorixo Jisaso neaiijípmi dání rixa bñijí neaijí ejagí náni rixa xíoyá imónijwini. Sini sewaniñýínéyá mimónijoi. Ayináni seyíné segí nápimi dání pí pí neróná Gorixomi seáyi e umepaxí imónijípini érixini.

Ámá meánigíáyí náni urijí nánirini.

7 ¹Seyíné payí nearo yarijí nigíápi náni áwaýí bi osearimini. Oyi, ámá apixí bi mimeapa nerínayí, ayí naejí yarijoi. ²E niseariri aí fwí xíxegíni ámá inarígíapí dání feapá seainipaxí ejagí náni oxí woxí woxí dixí apixí mearí apixí wiyí wiyí eni dixí oxí meániri érixini. ³Apixí wiyí “Gí oxo íá onixirini.” nisimóniríná xiagwoxi ími xe íá xirfírixini. Oxí woxí “Gí apixími íá oxirimini.” nisimóniríná xiepíyi eni “Xe íá onixirini.” yaiwírixini. ⁴Xiagwoxi, ayí dixí nápi náni xiáwoxiimaní. Dixí apixí dixí nápi náni xiááirini. Xiepíyi eni, ayí dixí nápi náni xiááyimaní. Dixí oxo, ayí jíxíyá nápi náni xiáworini. ⁵Ayináni wiyagwí wiyagwí “Íá oxirinaiyi.” níriniríná ariá mé miní xixe “Oyi.” rinfírixini. Síá áríní Gorixomí xwiyíá rírimí wiani náni xixe “Oweoi.” níriniríná, ayí ananirini. E niseariri aí síá “‘Oweoi.’ orinaiyi.” yaiwíípi rixa nórímaná ejáná ámi íá xirinfírixini. Ayí ripi nánirini. Woxí woxí “Ámá wí tñi fwí inanípi náni miñí minipa oemini.” nisimóniri aí xixeni api eminiri náni ejí mireániñagi náni Seteno ámá wí tñi fwí iniri náni rírípeáwiniginiri “Ámi íá xirinfírixini.” seararijini. ⁶“Síá áríní Gorixomí rixiníj uripíri náni xixe ‘Oweoi.’ níriniróná, ayí ananirini.” seararijápi sekaxí e érixiniri miseararijini. Niseaimóniríná xe e érixiniri sijwí seanarijini. ⁷“Ámá níni nioní apixí mimeapa ejáoni yapi nimóniríná, ayí ananirini.” nimónarini. E nerí aí Gorixo ámá o omí xíxegíniyo wá niwianiri niwiiríná wíyo meánipaxí oimónípoyiniri wiiri wíyo mimeánipaxí oimónípoyiniri wiiri ejí ejagí náni seararijini.

⁸ Segí ámá sini mimeániñíyí tñi apixí aníyí tñi náni ripi osearimini. Ayí mimeániñáoni yapi sini anijí e nimóniróná naejí yarijoi. ⁹E niseariri aí ripi eni osearimini. “Ámá wí tñi fwí inani náni miñí mineainipa oyaneyi.” niseaimóniri aí xixeni api yaniro náni ejí miseaeánipa nerónayí xe meánírixini. “Nimeánipíri náni diñí sipí niwia nurínayí, naejí meñagi náni xe meánírixini.” seararijini. ¹⁰Rixa meánigíáyíne náni ɻwí ikaxí ripi —Api nioniyápi maríái, Ámináo riñípini. Api osearimini. Apixí meánigíwa wigí oxowami niwárimi mupani. ¹¹E mepa nerí niwárimi nurínayí, ámi oxí mimeání kikiá ɻweárixini. “Kikiá ɻweámíni.” miwimónipa nerónayí, ámi xiagwo tñi kumixinírixini. Xiagwowa eni wigí apixíwami emi mimopa érixini.

¹² Ámá xamijí wñiyíné xwiyíá ripi —Api Ámináo riñípimaní. Nioniyápirini. Api eni osearimini. Ámináomí diñí wíkwíronjíyí woxí

apixí dijí miwikkwíronjí wí rimeániyáná í sini “Anani meániyáomini omeániyámini.” niwimóniríná xiagwoxi ími emi mimopa éírixini. ¹³ Apixí Ámináomi dijí wiwkwíronjí, oxí dijí miwikkwíronjí womí meániyíxi ejánayí, o sini “Gí apixí meaŋái tñi anijí oyweámíni.” niwimóniríná omi niwárimi mupa éírixini. ¹⁴ Ayí ripi náni rariŋini. Oxí Ámináomi dijí miwikkwíronjí wo arige nerí Gorixoyá wo imónipaxíriní? Ayí xegí xiepí dijí wiwkwíronjí tñi nawíni nemeriŋípimi dání Gorixomi dijí niwikkwírori ámá xíoyá wo imónipaxíriní. Apixí dijí miwikkwíronjí wí eni xegí xiagwo, dijí wiwkwíronjí tñi nawíni nemeriŋípimi dání ámá Gorixoyá wí imónipaxíriní. Apí mepa nero píni niwiáriními nurónayí, segí niaíw Gorixoyá wí mimóní oyá siŋwíyo dání piaxnínjí eániyí imónipírixini. Nioni searariŋápi xixeni nerínayí, oyá imónipíriárini. ¹⁵ E niseariri aí Gorixomi dijí miwikkwíronjí meánigíio “Gí apixí Gorixomi dijí wiwkwíronjí rími niwárimi oumini.” niwimóniríná xiepíxi xe píni niwiárími onuniri siŋwí winířixini. Dijí miwikkwíronjí meánigíí “Gí oxí Gorixomi dijí wiwkwíronjí romí niwárimi oumini.” niwimóniríná xiagwoxi xe píni niwiárími onuniri siŋwí winířixini. Niseawárimi ugíáyíne sini áxeŋwarí inigíayí yapí mimónipoi. Gorixo niwayíróniro ḷweářírixiníri nánipi rixa wéyo íá neaumirijene ejagi náni rariŋini. ¹⁶ Oxí dijí miwikkwíronjí womí xiepíxi, jíxi dixí oxomí píni niwiáripa nerí o tñi niŋwearíná siŋwepigí niwirijípimi dání wierkiemearíráni? Miwierkiemeapa eríráni? Jíxi majíráni. Apixí dijí miwikkwíronjí wími xiagwoxi, joxí eni í tñi niŋwearíná siŋwepigí niwirijípimi dání wierkiemearíráni? Miwierkiemeapa eríráni? Joxí eni majíráni. Ayináni segí ámá Gorixomi dijí miwikkwírogíá meánigíayo niwárimi mupa éírixiníri searariŋini.

“Segí imónířixiníri yanjí seadimixijípi imónířixini.” urijí nánirini.

¹⁷Seyíné woxini woxini Áminá Gorixo ayí xixegíni api api e imónířixiníri yanjí seadimixijípi, o ayí nioniyá ámá oimónipoyiníri wéyo íá seaumiráná imónigíápi axí apini “Xe oimónimini.” niyaiwiro imónířixini. Gorixoyá siyikí nimóniri ami gími ḷweagíá niyoní sekaxí axípi urimeariŋárini. ¹⁸ Segíyí wo Judayo ejagi náni iyí símí sío wákwiniyáná Gorixo o ámá nioniyá oimóniri wéyo íá numirirínayí, ámá o “Iyí símí sío wákwiniyípi arige nerí yo miyiminiréini?” miyaiwipa éwinigíni. Segíyí wo iyí símí sío miwákwiniyáná Gorixo nioniyá oimóniri wéyo íá numirirínayí, ámá o Judayí woníniyí oimónimini íri iyí símí sío miwákwínpa éwinigíni. ¹⁹Ayí ripi nánirini. Iyí símí sío niwákwínirínáraní, miwákwínpa nerínáraní, Gorixoyá siŋwíyo dání ná ayo mimónini. Oyá siŋwíyo dání “Ná ayo imónini.” yaiwiřijípi, ayí sekaxí xío riŋípimi xídarigíápiníri. ²⁰Ayináni ámá woxini woxini, seyíné Gorixo ámá nioniyá oimónipoyiníri wéyo íá seaumiráná pí pí

xixegíni imónigíápi xe apini nimóniro ḥweářixini. ²¹ Woxi Gorixo ámá nioniyá oimóniri wéyo íá rumiráná ámá woyá xináíxiniŋí nimóniri omijí wiiarijoxi nimónirínayí, uduď bi mirinipa nerí “Nioni siní axí apini nimóniríná, ayí ananirini.” yaiwířixini. E nerí aí xináíxiniŋí nimóniri omijí wiiarijoxi ámá áxejwarí minigíáyiniŋí imónipaxí ejánayí, anani xináíxiniŋí nimóniri omijí wiiarijípi píni niwiáriri kikiá úřixini. ²² Xináíxiniŋí nimóniri omijí wiiarijoxi, ayí ripi náni “Uduď bi mirinipani.” rírarijini. Giyí Áminá Gorixo ámá nioniyá oimónípoyiniri wéyo íá umiráná ámá wýá xináíwániŋí nimóniro omijí wiiarigíáyí ejánayí, ayí siní api imónijagia aí Gorixo rixa gwí roayíronjířini. Giyí Ámináo ámá nioniyá oimónípoyiniri wéyo íá umiráná áxejwarí minigíáyí ejánayí, ayí xio wimónarijípi epířia náni xegí xináíwániŋí omijí wiiarigíáyí imónijagia náni “Uduď mirinipani.” seararijini. ²³ Jisaso neaijípimi dání Ámináo bínijí niseairi gwí searoayíronjí ejagi náni ámá wýýá xináíwayínénijí mimónipa éřixini. ²⁴ Gí nirixímeániŋí imónigíáyíné, Gorixo ámá nioniyá oimónípoyiniri wéyo íá seaumiráná pí pí xixegíni imónigíápi o xegí siňwýo dání apini imónířixini.

Ámá mimeánigíáyí náni urijí nánirini.

²⁵ Seyíné ámá siní mimeánigíáyí náni payí neari yarijí nigíápi náni Ámináo sekaxí bi minirijí aiwi nioni —Nioni Ámináo wá niniwianiri niijípimi dání xwiyá dijí ujwiráripaxí imónijípi seararijáonirini. Nioni gí dijíyo dání bi osearimini. ²⁶ Xeanijí neaímeáminiri yarijípi rixa neaímeařiní ejagi náni nioni dijí re moarijini, “Ámá agwí pí pí imónarigíápa anijí axípi e imónířixini. ‘E nerínayí, ayí nařířini.’ nimónarini.” Nioni dijí e moarijini. ²⁷ Woxi rixa apixí meaňoxi ejánayí, “Ími arige wáriminiréini?” niyaiwiri mepani. Woxi apixí mimeaňoxi ejánayí, “Apixí arige nerí meáminiréini?” niyaiwiri mepani. ²⁸ E niseariri aí woxi apixí nimearíná ayí ſwí bi miyaríjini. Apiyáixi ení oxí nimeániríná ayí ſwí bi miyaríjini. E nerí aí xeanijí meánigíáyí siní xwíá týo ḥweajáná wímeaníápi seaímeanigíñiri seararijini. ²⁹ Gí nirixímeáyíné, e niseariríná ripíniŋí seararijini, “Jisaso weapiníáyí náni rixa aňwi ayo ejagi náni ámá apixí rixa meagíáyíné re nimóniro éřixini. Apixí mayowa áxejwarí minipa nero náni ‘Gorixo wimónarijípini oemini.’ niyaiwiro yarigíáwa yapi nimóniro éřixini. ³⁰ Ámixíá yarigíáyíné ámixíá miyarigíáyí yapi nimóniro éřixini. Dijí niíá seainarijíyíné dijí niíá miwinarijíyí yapi nimóniro éřixini. Amipí bí nero tígíáyíné amipí mayíyí yapi nimóniro éřixini. ³¹ Omiŋí neríná amipí xwíá týo weňípimi dání omijí yarigíáyíné ámá api náni wí uduď miwinarigíáyí yapi nimóniro éřixini.” Amipí agwí ríná xwíá rířimi ejfyí imónijípa anijí imóniníá menini. Xegí bi imóniníá náni aňwi ayo ejagi náni seararijini. ³² “Amipí ayá wí náni uduď mirinipa

oépoyi.” ninimóniri náni seararijini. Ámá apixí mimeagfáyí Ámináo nioni yarijápi náni yayí owininiri náni o yayí winipaxí imónijíipi náni dijí nimóa warigfárini. ³³E neri aí ámá apixí meagfáyí “Gí apixí yayí owininiri náni arige eminiréini?” niyaiwiro api náni dijí nimóa nuro ³⁴dijí bi biaú fá xirarigfárini. Apixí sini oxí mimeánigfíwa tíni apiyáíwa tíni íwa wí wí re yaiwiarijírini, “Niíni gí nápi tíni dijípi tíni siyikwí míniijí Ámináo gí ámá e oimónipoyiniri wimónarijípi tíni xixeni oimónimini.” niyaiwiri o náni wiipaxí imónijípi nánini dijí moarijírini. E neri aí apixí rixa oxí meánigfíwa wí wí axípi e yarijímani. “Gí oxo yayí owininiri náni arige eminiréini?” niyaiwiri xwíá tíyo dání imónijípi náni dijí nimóa warijírini. ³⁵Nioni seararijápi naají oniiniri miseararijini. Sewanijyíné nixídiríná naají oseaiiniri seararijini. Nioni áxejwarí oseaiminiri mirarijini. Seyíné naají imónijíipi nero amipí pí pí imónijípi náni mimiwiaíkí miseainipa yaríná “Ámináo wimónarijípi ní oyaneyí.” niyaiwiro oépoyiniri náni seararijini.

³⁶ Ámá go go “Apyá nioni náni rixijí nuriyigfími nipíkwini miwikáraríjini.” niyaiwirínayí, í xwé nimóniri rixa meapaxí imónijagi sijwí winiri “Ími rixa omeámini.” niyaiwiri miijí niniri náni “Kikiá bí epaxonimani.” yaiwiniri nerínayí, xe o xegí wimónarijípi nerí ími omeani. E neríná, ayí sipí bi miyarinini. Ananirini. ³⁷E neri aí go go “Ná bini api oemini.” rinijípi náni dijí sixí íniri feapá winipaxí imónijípi xe miijí onininiri mimónipa erí xewanijo xegí dijíyo dání “Apyá nioni náni rixijí nuriyigfí kikiá ojweani.” yaiwiri nerínayí, ayí naají yarini. ³⁸Ayínáni ámá apixí xegí rixijí wuriyigfími mífímeapa neríná, ayí eni naají neri seáyi e imónijípi yarini.

³⁹ Apixí wíyá oxo sini mipé ñweajáná anijí re yaiwíwinigini, “Oyá apixíni rimónijini?” yaiwíwinigini. E neri aí xegí oxo rixa niperínayí, sini omi mífímeání “Go gomi omeáni miní?” niwimóniríná, anani meáníwinigini. E neri aí ámá sipíá imónijí womi mífímeání Jisaso tíni ikárinigfíayí womini meáníwinigini. ⁴⁰Ámi nimeániríná, anani ejagi aiwí nioni gí dijí ayí ripí nimónarini, “Í ámi mífímeání sini anijí apixí aní niywearnayí, yayí oxí tíni niywearná wininíápí seáyi e imónijípi wininíárini.” nimónarini. “Nioni eni Gorixoyá kwíyí tíjháoniríani?” niyaiwiri seararijini.

Najwí mimóní ñwfíápi náni ridiyowá iniñíipi náni urijí nánirini.

8 ¹Seyíné payí nearo najwí ámá wigí mimóní ñwfíá imónijípi náni ridiyowá yarigfápi náni yarijí nigfápi náni bi osearimini. Ayí neparini. Seyíné ríwamijí nearo nirigfápa Jisasomí dijí wíkwírojwaéne ninenení rixa nijfá imónijwaénerini. Ayí nepa imónijagi aiwí ripí osearimini. Ámá “Rixa nijfá imónijáoniríani?” niwimóniríná, dijí

apimi dáni wárixá imónarigíárini. E nerí aí ámá wíyo diñí sipí niwiri arirá niwiríná apimi dáni Jisasoyá siyikí imóniñwaéne síkíkí ámi bí eámixinariñwáriñi. ² None go go “Amípí bí nání rixa nijíá imóniñjáonírápi?” niyaiwinirínayí, nijíá Gorixo “Ámá níni e oimónípoyí.” wimónarijípi tíni sini xixeni wí mimóniñoríni. ³ E nerí aí go go “Nijíá imóniñjáonírápi?” miyaiwiní Gorixomi diñí sixí nuyirínayí, Gorixo “Ámá o nioniyá imóniñjí woríani?” yaiwini. ⁴ Ayináni gíwí ámá wí wigí ñwíápi náni ridiyowá nemáná ámi makeríá imixaríná Jisasoyá imónigíáyíne bí nero narigíápi náni ripí osearimíni. Nene nijíárini. Xwíá tíyo mimóní ñwíápi obaxí ejagí aiwí bí nepaxiñí imóniñjípimaní. Nípini nepa ñwíá mipimóniñjípiríni. Ñwíá nepa imóniñjípi, ayí ná woni Gorixonírini. ⁵ Ámá wí re rarigíárini, “Ñwíá ripí aqínamí dánjípiríni.” Wí “Xwíárimí dánjípiríni.” rarigíárini. Ñwíá rarigíá api bí “Nepa ñwíá imónini.” riniñjípiríni. Bi “Kwíyí seáyi e imóniñjí tñífrini.” riniñjípiríni. Apí apí obaxí ayá wí imóniñjagi aiwí ⁶ nene náni ñwíá imóniñjípi, ayí ná woni Gorixoríni. O negí áporíni. Amípí náni míkí ikiñoríni. Ámá xío náni imóniñwaéne ayí onírini. Nene náni seáyi e imóniñjípi eni “Pírini?” maríái, ayí ná woni Áminá Jisasi Kiraisoríni. Omi dáni Gorixo amípí níni imixiri sijí nene imóniñwápi neaimixiri ejoríni.

⁷ E nerí aí ámá Jisasomí diñí wíkwíroarigíáyí níni nijíá apí nimóniro “Negí ñwíá xídagwápi ná míkí mayí imóniñjípiríani?” yaiwiariñámaní. Segíyí wí Jisasomí sini diñí miwíkwíró neríná wigí ñwíápi fá nixira niwagíasáná yarigíáyí ejagía náni mimóní ñwíápi náni gíwí ridiyowá iníípi niniróná “Ayí gíwí ñwíá imóniñjípi náni ridiyowá éíápi ría nariñjini?” niyaiwiyo wigí diñí píwíniñjí imónigíápími dáni “Nípikwini miyariñjini.” niyaiwiyo náni apimi dáni piaxí niweániri udunariñjírini. ⁸ E nerí aiwí aiwá minipa yariñwápími dánirani, nariñwápími dánirani, Gorixo neamíminariñímani. Minipa neríná oyá sijwíyo dáni siyikwípianénijí imónariñwámani. Niniríná eni oyá sijwíyo dáni seáyi e imónariñwámani. ⁹ E nerí aí ámá Jisasomí diñí niwíkwírroro aí wigí diñí yóíniñjí mimónigíáyí wiýné ananí nipaxí imóniñjípi nariñagía niseaniro náni ayí eni ninimáná “Nípikwini mimóniñjípi ría éwini?” niyaiwiñjípími dáni óreámioapírixiníri diñí tíni níírixini. ¹⁰ Ámá Jisasomí diñí niwíkwírroro aiwí sini diñí yóíniñjí mimónigíáyí segí ámá “Ñwíá riniñjí ripí ná míkí mayírini.” yaiwiariñí wo ñwíá imóniñjí apí náni aqí ridiyowá yarigíwami niweámáná aiwá ridiyowá éíápi nariñagí níwiniróná “Nene eni ananí nipaxeneríani?” niyaiwiniro ejí sixí nínimáná nípíráoi. ¹¹ Rixa níniro wigí xwioxíyo dáni wíá miwókipa nerí udunáná re searimíni, “Seyínéyá nijíá imónigíápími dáni sini yóíniñjí mimónigíá tiyí —Ayí segí sériximeániñjí imónigíáyírini. Kiraiso upenjíyírini. Ámá ayí seyíné nijíá nimóniro ‘Pí pí ñwíá ámá mewegíá nepa mimónini.’ yaiwiariñápími dáni rixa xwírá ikixenáo.”

searimífini. ¹² Ayináni nene negí nirixímeá dijí sini yóí mimónigíáyo sipí e wikárirane ayí wigí dijí “Api neranéná niþikwini miyarijwini.” yaiwinarigíápimi wiaíkirane nerijípimi dání Kiraisomi ení sipí wikárarijwini. ¹³ Ayináni nioni gíwí narijápmi dání gí nirixímeá imónigíáyí óreámioapaxí ejánayí, ayí noreámioaro uduninigínri nioni aga ná ríwíyo dání aiwi ámi gíwí bi nimámani.

**“Wáí wurimeiarijwáone nisearápipaxípi Poroni
wí searápijámani.” urijí nánirini.**

9 ¹“O áxejwarí inijorini.” riniaiwiarijoi? “Jisasoyá wáí wurimeiarijí wo mimónini.” riniaiwiarijoi? “O negí Áminá Jisasomi siýwí miwinijorini.” riniaiwiarijoi? “O Ámináo náni wáí neararijípimi dání dijí wikwíropwaéne menini.” riyaiwinarijoi? ²“Poro Jisasoyá wáí wurimeaiarijí womani.” niaiwiarijíyí wí ejánayí aí seyíné aripaxí nioni wáí wurimeiarijá imónijápi náni “Rixa xixeni nijíá imónijoi.” nimónarini. Poroni wáí searáná seyíné rixa Gorixo tíni nawíni ikárinigíáyíne nimónirijípimi dání ámáyo áwanjí réniñí urarijoi, “O nepa Jisasoyá wáí wurimeiarijí worini.” urarijoi.

³ Ámá pairirí niarigíápi wiaíkíminiri náni ripí nura warijáriní, ⁴“Jisasoyá wáí wurimeiarijwáone náni re nineaiaiwiro rirarijoi, ‘Awa yarigíápi náni nigwí náni wayfá inijigí niro aiwá niro epaxí mimónijoi.’ nineaiaiwiro rirarijoi? ⁵“Wáí wurimeiarigíá wía tíni Ámináomi xogwáowa tíni Pitao tíni awa apixí nimearo apixí tíni nawíni emearigíápa Porowa axípi wí e epaxí mimónijoi.” nineaiaiwiro rirarijoi? ⁶“Api niyaiwiro rirarijoi? Rímini ripí niyaiwiro rirarijoi? ‘Wáí wurimeaiarigíá wía wigí nigwí omijí píni wiáripaxí aiwi Poro tíni Banabaso tíni awaúni aiwá nipisi náni nigwí omijí yarigíípi píni wiáripaxí mimónijii.’ niyeaiaiwiro rirarijoi? ⁷“Simijí wínarigíá ámá wo mixí onípoyiniri wirimeágiyí rixa ejí nimeámáná wiwaniñí upírowárinarigíárini? Oweoi, wí e epaxí menini. Ámá giyí aiwá omijí nurimáná mimianí yarigíárini? Oweoi, api ení wí epaxí menini. Ámá giyí burimákaú nímeróná wiwaniñíyí amijí minipa yarigíárini? Oweoi, api ení wí epaxí menini. ⁸“Nioni ámá dijí moarigíápimini nixídíri ría rarijini? Oweoi, ñywí ikaxí Moseso niriri eanjípimi dání ení axípi e rinini. ⁹“Apimi dání re níriníri eánini, ‘Burimákaú tíni wití aiwá exwexwimí neríná bi minipa oeniri mají gwí mijáripani.’ níriníri eániñípi ‘Gorixo burimákaú nánini dijí nimori rijírini.’ riseaimónarini? ¹⁰“Ayí ámaéne náni ení dijí nimori miripa ejíríani?” miseaimónipa rejoi? Oyi, ayí ámaéne náni ení rijírini. Moseso ámá aiwá iwá urrepíri náni xwíá yuní nikixéa warigíáyí tíni aiwá yóí eáná miarigíáyí tíni níni nawíni wigí bi nipírá náni dijí nikwímoró érírixiniri e ráriñíri. ¹¹ Wáí wurimeiarijwáone xwíyíá Gorixoyápi niseariríná aiwá iwíániñí

seurariniqgwí aí re riseaimónarini, ‘Aiwá iwiániqj neaurarigíapimi dání bì nimiro aiwá nipíri náni ninearápirónayírani, aikí yínipíri náni ninearápirónayírani, ayí naqí miyarijo.’ riseaimónarini? ¹² ‘Ámá wí anani nisearápiro nipaxí ejánayí, ayí none aqipaxírini.’ nimónarini.” rarijárini.

E nerí aí none nisearápipaxí imónijípi misearápijwárini. Ámá xwiýá yayí neainipaxí uraríná “Amípí wí nearápaniro náni ría yarijoi?” niyaiwiro dijí miwikwíropa epírixiniri nisearápipaxí nimónirane aí wí misearápi díwí ikeamónijwápími xwámámí wíjwárini. ¹³ Ámá amípí aqí ridiyowá yarigíwámí íními ejíyo mearigíawa aiwá nipíri náni iwámi weñípi meaarigíápi náni seyíné nijjá mimónipa reñoi? Ámá naqjwí Gorixo náni nimeámi báná ridiyowá wíiarigíawa ridiyowá wiízápi bì nimearo narigíápi náni eni seyíné nijjá mimónipa reñoi? ¹⁴ Axípi Áminá Jisaso sekaxí re riñírini, “Ámá xwiýá yayí seainipaxípi wáí nurímeiarigíawa apimi dání aiwá nipíri náni meárixiniri.” ¹⁵ Ámináo sekaxí e riñí aí nioni seyíné tíni niñwearíná wí misearápi nerí agwi eni api bì nioni oniapípoyiniri payí nearí miseamónaparijini. Ayí ripí náni seararijini. Nioni aiwá nisearápirí miní nerí néra uñápi náni mixí meakíninarijápi ámá wo aiwá niniapiríná nisajonjwíráriniginiri náni “Nioni xámi péimigini.” nimónarini. ¹⁶ Aríá nípoyí. Nioni xwiýá yayí neainipaxípi wáí niseariríná Gorixo e éwiniginiri sekaxí nirowárénapijí ejagi náni e yarijápi náni niwanijoni mixí meakíninipaxí wí meniní. Nioni Gorixo e éwiniginiri nirowárénapijípi mepa nerínayí, síá wí nioni majjá nórípaxírini. ¹⁷ Gí dijí tíni “Wáí ourimemini.” ninimóniri siñwiriyí, “Gorixo yayí nimopaxípi eminiri yarijini.” ripaxírini. Gí dijí tíni “Wáí ourimemini.” minimóní Gorixo sekaxí nirowárénapijí ejagi náni nerínayí, arige niyaiwiri “O yayí nimopaxípi yarijini.” rimfíni? ¹⁸ Ayináni pípími dání nioni yayí nimopaxírini? Nioni ámáyo xwiýá yayí neainipaxípi wáí nuriríná apimi dání urápipaxí imónijípi murápiпа neríjyo dání yayí nimopaxí imónijípi yarijini.

“Ámá pí pí imónigíápa nioni eni imónarijárini.” urijí nánirini.

¹⁹ Nioni nepa ámá womi xináiníniqj nimóniri omijí wíiarinjáoni menjagi aí ámá ayá wí Jisasomi oxídipoyiniri náni nioni gí dijíyo dání ámá niyíyá xináiníniqj nimóniri omijí wíiarinjáoni imónijini. ²⁰ Nioni gí Judyáí tíni niñwearíná Jisasomi dijí owíkwíropoyiniri ayíniqj nimóniri yarijárini. Iwjí ikaxí riniñípími iwjíá mixejwírárinijáoni aiwi gí Judyáí apimi iwjíá xeñwírárinigíayí tíni nawíni niñwearíná, “Nioni arige yaríná ayí Jisasomi dijí wíkwíropíráoi.” niyaiwiri náni nioni eni apimi iwjíá xeñwírárinijáoni imónarijárini. ²¹ Gí Judyáí tíni niñwearíná ayíniqj nimóniri aiwi ámá Gorixoyá iwjí ikaxí riniñípími iwjíá mixejwírárinigíayí tíni nawíni niñwearíná, ayí Jisasomi dijí

wikwírórixiniri nioni eni ḥywá mixeļwirárinijáoni imónarijári. Nioni ḥywí ikaxí riniŋípimi mixídí nerí maríái, Kiraiso riŋípimi xídaríjáoni enagí náni rarijáni. ²² Nioni ámá ejí samiŋí wegíáyí tíni nawíni niŋwearíná ayí Jisasomi diŋí wikwíropíri náni nioni eni ejí samiŋí niwejoni nimóniri uréwapiyarijári. Ámá níni wíyo eríkiemeáimiginiri ayí pí imónigíápa nioni eni axípi e imónarijári. ²³ Nioni api nipíni yarijápi, ayí ripí náni yarijári. Xwiyá yayí neainipaxí imóninjípi uráná aríá nipíri náni yarijári. Xwiyá api ámáyo naŋí wimixarijípimi nioni eni onímeaniri e yarijári.

**“Gorixo yayí neaimoníwinigíniri Jisasomi
pírániŋí ouxídaneyí.” uríŋí nánirini.**

²⁴ Ámá yamiyamúrónigí inarigíáyí níni ajníni nero aí ná woni, mûróo xío diŋí niyaiwiri niyiri meaarijípi náni seyíné nijíá mimónipa rejoi? Ayináni seyíné eni Jisasomi nixídiróná yamiyamúrónigí nero xámi rémoarigíápániŋí érírixini. ²⁵ Ámá re yaiwiarigíáyí, “Niíá xixegíni yaniro náni awí eánarigíe náni nuri wíniyo mûrójimiginí.” yaiwiarigíáyí wiwaníŋyí ejí sixí imixinaniro náni pí pí miŋí winarijípi aríá nikeamoro ejí sixí eámixinarigíárini. E yarigíáyí urí imixinipaxí imóninjípi bí meaaniro náni yarijagía aí nene urí imixinipaxí mimóninjípi meaanirane náni yarijwini. ²⁶ Ayináni nioni Jisasomi nixídiríná yamiyamúrónigíniŋí niniri iríni xixení waríjári. Wé neániríná xaríxarí nerí meá pírániŋí sopinjí norí nirómáná xixení eaarijáonirini. ²⁷ Niiwaniŋjoni ejí sixí oímixiniminíri náni náoni iwaŋíniŋí eániri pí pí nioni miŋí ninarijípi aríá oikeamóminiri náni iwaŋíniŋí eániri yarijári. Ayí ripí náni e yarijári. Nioni ámá wíyo wáí re nuriméisáná, “Kiraosomi nixídiróná yamiyamúrónigíniŋí niniro xídfírixini.” nuriméisáná ejáná Gorixo “Ayí tíni yamiŋiyí mimóninjíni.” nírinigíniri e yarijári.

“Sípí Judayeneyá neáriawéyí yagíápa mepa éwanigini.” uríŋí nánirini.

10 ¹Gí nírixímeáyíné, negí neáriawéyí yagíápi náni diŋí mopíri náni bí osearimini. Ayí níni Moseso Isipiyí aŋíyo dání niwirimeámi nuríná agwí Gorixo nipemeámi úwinigíniri tñíŋpimi simajwýóniŋí ínimi niŋweámáná númi wagíári. Níni eni ipí Ragí riŋoyí riniŋíwá nixeróná midimidáni eadikiowáriniŋjáná áwinimí níxéa ugíawixini. ²Níni agwípmí simajwýóniŋí niŋweaxa uro ipíwámi xero neróná Moseso tíni nawíni ani nikáriniro néra ugíawixini. ³Aiwá mayí e nemeróná aiwá manái riniŋí Gorixoyá kwíyíyo dání imóninjípi ayí níni niga wagíári. ⁴Iniigí mayí e nemeróná Gorixoyá kwíyíyo dání simiŋí meaŋú ayí níni nagíári. Síŋá iniigí simiŋí meaago —O wíniyí úfámi númi emeagorini. O, ayí Kiraiso náni rarijáni. ⁵E neríŋí aiwá ayí nápi yarigíápi náni Gorixo

wikí niwóniri ámá dijí meaje dání ami ami opépoyiniri niwikára wagírini.

⁶Ayí amipí apí apí néra nuróná pegíápimi dání nene nání sijwepigí neainini. Ayí sipí imónijípi nání minjí inagíápa nene eni axípi minjí minipa éwaniginiri sijwepigí neainini. ⁷Ayí wí wigí ɻywíápimi nixídiróná Bikwíyo dání re níriniri eániójípi tíni xixeni re egíawixini, “Ámáyí aiwá niro inigíí niro epíri nání niŋweagfásáná ríkikiríó inaniro nání wiápínameagfawixini.” níriniri eániójípi tíni xixeni e egíawixini. Nene ayí yagíápa nerane mimóní ɻywíá imónijíyo wí mixídipa éwanigini. ⁸Ayí wí ɻwí inigíápa —ɻwí e inigíápi nání Goríxo píri umamópoyiniri uráná ámá xíomi pírániójí xídarigíáyí síá axíyimi ámá ɻwí inarigíáyo, níni 23,000 imónigíáyo pipikímí emegíápi nání rarijini. ɻwí ayí e inagíápa nene eni axípi e minipa éwanigini. ⁹Ayí wí Áminá Goríxo nepa ejí eániójorfaniri iwamíó wíwapiyagíápa —E wíwapiyíáná oyá dijí tíni ámá ayo weaxíá sidiójí óagi nání pegííná nání rarijini. E iwamíó wíwapiyagíápa nene eni miwíwapiyipa éwanigini. ¹⁰Ayí wí Goríxomí anijúmí wirinagíápa —Anijúmí e wirináná aijnají ámáyo xwíriá wikixeariño pikinjípi nání rarijini. Goríxomí anijúmí wirinagíápa nene eni axípi e mepa éwanigini. ¹¹Apí apí e niwímeáa uñípi wigí wíniyí éí oweayímeánípoyiniri sijwepigíñi wíri nene agwí rína síá yoparíyí rixa nimóníñá ɻweaŋwaéne ɻkwairirí neainíá nání Bikwíyo ɻwíráriñijípirini. ¹²Ayináni “Goríxomí pírániójí xídaríjáoni ayí yagíápa wí epaxonimani.” yaiwinarijí goxi goxi, jiwanijoxtí axípi nerí anínimiginiri pírániójí menfírixini. ¹³“Ení eániójáyírfaniri ámáyo iwamíó wíwapiyarigíápi axípi mineaímeá xegí bi imónijípi neaímeaarini.” miyaiwipani. Goríxo —O ámá dijí wikwiárínpaxí imónijorini. O iwamíó ámá seaíwapiyíáná seyíné xwámámí miwipaxí imónijípi xe oseaíwapiyípoyiniri wí sijwí seaniníá menini. Ámá wí xe iwamíó oseaíwapiyípoyiniri sijwí niseaniríná seyíné xopirári wipírúa nání eni xwámámí wipaxíyíne seaimixiyiníári.

Ridiyowá mimóní ɻywíápí nání inijípi nání urijí nánirini.

¹⁴Gí nírixímeáyíné, Goríxo negí neáriawéyo naŋí wíagí aiwi obaxí ayá wí wigí sipí nerijíyo dání xwíriá ikixenagíá ejagi nání nene dijí nimorane mimóní ɻywíápi wí mixirípa nerane apí tínjí e dání éniójíowaneyi. ¹⁵Dijí tígíáyíné, nioní dijí tígíáyo urarijápa axípi niseariminiri yarijápi nání sewaniójíyíné dijí niyaikiroro “Sipírfani? Naŋírfani?” yaiwípoyi. ¹⁶Kapíxf iniigí wainí inijípi —Apí Áminá Kiraiso nene nání nineapeiríná ragí puŋípi nání dijí neaininíá nání imónijípirini. Nene niniranéná Goríxomí yayí wiarijwápirini. Iniigí apí niniranéná o tíni mimińínpa yarijwáraní? Aiwá o nineapeiríná xío náo ríniójí winijípi —Apí nání dijí neaininíá nání níkwiríri narijwápirini.

Aiwá apí niniranéná eni o tíni nawíni miminjínipa yariñwáraní?

¹⁷Aiwá nikwiriri nariñwá apí ná bini eñagi náni nene ámá obaxene imóninagwi aiwi ná bimi dánini nikwiriri nariñwáyo dáni siyikí ná bini mímónipa reñwini? ¹⁸Gí Isireriyí yarigíápi náni eni diñí mópoysi. Ridiyowá éíápi narigíáyí Gorixo, e íráí onijo tíni miñinarigíári.

¹⁹Nioni seariminiri yariñápi seyíné rixa diñí rimojoí? “Ridiyowá ámá Gorixomí mixídariñáyí wigí mimóní ñwíápi náni yarigíápi, ayí nepaxinjí imóninjípi náni ría neararini?” riyaiwiarijoí? “Wigí ñwíá imóninjípi eni, ayí nepaxinjí imóninjípi náni ría neararini?” riyaiwiarijoí? ²⁰Oweoi, wí e seariminiri miyariñini. Rípi oyaiwípoyiniri searariñini, “Ámá Gorixomí mixídariñáyí wigí ridiyowá yarigíápi Gorixo náni ridiyowá mé wigí mimóní ñwíá kwíyí sipí tñjípi náni ridiyowá yarigíáriani?” oyaiwípoyiniri searariñini. Seyíné wigí ridiyowá éíápi niniróná kwíyí apí tíni nawíni miñinjípixiniri searariñini. ²¹Wí re miyaiwinipa érixini, “Nene ananí kapixí Ámináo neaiñjípi náni diñí moaníwá nániwá nirane mimóní kwíyíyí nániwá nirane epaxenerini. Nene ananí aiwá Ámináo nánipi nirane mimóní kwíyíyí náni ridiyowá éíápi nirane epaxenerini.” miyaiwinipa érixini. ²²“Ridiyowá mimóní ñwíá nánipi nariñwápimi dáni Áminá Gorixo wíkí diñí neaiaiwini náni símirirí wíwanigini.” riseaimónarini? “Eñí eániñjí nene eániñwápi xíoyápimi seayí e imóninjagi náni pírí neamamopaxenemani.” riyaiwinarioí?

“Gorixomí yayí umepaxí imóninjípini éwanigini.” urijí nánirini.

²³Wiyíné re rarigíápi, “Pí pí ‘Oyaneyí.’ nineaimóniríná nene ananí epaxirini.” rarigíápi nepa niriro aiwi apí bi nerijípimi dáni pírániñjí imixinarigíámani. Gorixomí diñí wíkwírojwaéne “Pí pí ‘Oyaneyí.’ nineaimóniríná ananí epaxenerini.” yaiwinariñwápi nepa imóninjagi aiwi apí bi nerijípimi dáni sñkíkí omixinariñwámani. ²⁴Segíyí wo “Nañí niiwaniñoní nímeaní náni arige eminiréini?” miyaiwipa eri “Nañí ámá týo eni wímeaní náni arige eminiréini?” yaiwiri éwinigini. ²⁵Pí pí gíwí ámá wí makeriá imixarigíe dáni bí yarigíápi seyíné ananí bí nero niniróná ayá sítí searoniginiri “Mimóní ñwíápi náni ridiyowá éíápirani? Ridiyowá mepa éíápirani?” yariñí minipa érixini. ²⁶Bikwíyo dáni “Xwíá riñírani, amipí xwíá týo ejípirani, níni Ámináoyá imónini.” níriniri eániñjagi náni “Pí pí gíwí ejípi ananí nipaxenerini.” searariñini. ²⁷Ámá Jisasomí diñí miwikwírojí wo “Aiwá bí onaneyí.” searepeáráná seyíné “Ananí Owaneyí.” niseaimóniríná, sa nuro ayá sítí searoniginiri pí pí aiwá seaiapípí náni “Wigí mimóní ñwíápi náni ridiyowá éíápirani? Mepa éíápirani?” miyaiwipa nero ananí nírixini. ²⁸E neri aí ámá wo áwanjí re nisearirínáyí, “Gíwí rípi ñwíá imóninjípi náni ridiyowá iníípirini.” niseanirínáyí, áwanjí searío náni diñí nimoro o seyíné nariñagáa niseaniríná “Gíwí apí Jisasomí diñí wíkwíroarigíá tiyí minipaxí

imónijípi pí náni ría narijoi?" niyaiwiri ayá síwí uroniginiri minipa éríxini. ²⁹ Seyíné niniróná "Nípikwini miyarijwini." niyaiwiro ayá síwí searoniginiri mirarijini. Awají searío "Ayí nípikwini miyarijoi." niseaiaiwiri ayá síwí uroniginiri rarijini. E seararijagi náni ámá wo niwiápñimearei re nirinijoi, "Nene anani nepaxí imónijípi pí náni ámá wí ayá síwí uropaxí imónijípimi dáni ámi mepaxí imónijwini? ³⁰ Nioní gíwí api niniri Gorixomi yayí niwirínayí, gíwí nioní yayí wíápi náni míkí píyo dáni pairirí nipaxí imónini?" Ámá wo e nirini aí ³¹ ripi osearimini, "Seyíné gíwí ninirónárani, iniigí ninirónárani, pí pí nerónárani, ámá wí sijwí niseaniróná 'Gorixomí dijí niwíkwíroro náni ría yarijoi?' oseaiaiwípoyiniri omi seáyi e umífeyoapaxí imónijípi éríxini." osearimini. ³² Judyáraní, Girikiyíraní, ámá Gorixoyá siyikí imónigáyíraní, ayí omi sini xídpaxí ejánayí, nene oyá sijwíyo dáni anani epaxí aí ayo óreámioapaxí imónijípi mepa éwanigini. ³³ Nioní yarijápa seyíné eni axípi éríxini. Nioní pí pí neríná niiwanijoni nánini ayá tíni mimení "Ámá obaxíyo Gorixo yeáyí uyimíxemeaña náni omi dijí owíkwírpoyiniri aríge nerí ayo ayá tíni umemíráriani?" niyaiwiri ayí yayí winipaxí imónijípini yarijárini.

11 ¹Nioni Kiraiso yagípi ikanijí wiarijápa seyíné eni nioní ikanijí nífrixini.

"Apixíwa miijíyo wí páníírixini." urijí nánirini.

² Seyíné nioní náni íníná dijí aríá mikeamó Jisasomí xídaríjwaéne yarijwápi náni nioní seaiékwíkwiyijápi xaíwí fá nixiriro yarijagía náni yayí bí oseaimini. ³ Seyíné seaiékwíkwiyijápi xaíwí fá nixiriro aí "Rípi náni eni nijíá oimónípoyi." nimónarini. Kiraiso ámá oxí niyoní seáyi e wimóniri oxowa xiepíwami seáyi e wimóniro Gorixo Kiraisomí seáyi e wimóniri eni. ⁴ Ayináni oxí go go Gorixomí rixijí nurirínárani, oyá xwiyíápi wíá nurókiamorínárani, wí miijíyo nipákñimáná e nerínayí, o xegí seáyi e wimónijomi —O ayí Kiraisorini. Omi ayá wimoarini. ⁵ E nerí aí apixí gí miijíyo wí midfkínpa nemáná Gorixomí rixijí nurirínárani, oyá xwiyíápi wíá nurókiamorínárani, í xegí seáyi e wimónijomi —O ayí xegí xiagworini. Omi í ayá wimoarini. Apixí e yarigííwa re imónigííwa tíni xixeni imónijoi. Íwamí gwí niyiríná ayá xwé owininiri díá níni róáná miijí wáí nero náni ayá winarijíwa tíni xixeni imónijagía náni rarijini. ⁶ Apixí giyí "Miijíyo wí mipákñínpa oemini." niwimónírínayí, wigí díá níni eni róníírixini. E niseariri aí apixí díá níni róánayí miijí wáí nimóniri náni ayá niwinirínárani, úrapí róánayí wiwiá fá niwerí náni ayá niwinirínárani, miijíyo wí pákñíírixini. ⁷ Ayí ripi náni rarijini. Gorixo ámá oxí iwamíó nimixíri nitíríná seáyi e xewanijónijí imónijípa wimixijí ejagi náni oxíyí Gorixo xío imónijípi siwánijí niwiniri náni omi rixijí nurirínárani, oyá xwiyíápi wíá nurókiamorínárani, amipí wí

miñjyo mipánipa éírixini. E nerí aí apixiyí wigí íwiagwiyí imónigíápi siwániñjí niwiniri náni ayí Gorixomi rixijí nurirínáraní, oyá xwiyíápi wíá nurókiamorínáraní, amipí wí miñjyo páníírixini. ⁸ Ayí ripí nánirini. Ejná Gorixo ámá oxí nimixiríná apixími dání bí niyori imixijímani. Apixí nimixiríná oxomí dání bí niyori imixijírini. ⁹ Apixími oxo arírá wíwiniginiri imixijímani. Oweoi, apixí oxomí arírá wíwiniginiri imixijírini. ¹⁰ Ayináni “Oxíyí apixíyo seáyi e ría wimóniñoi?” yaiwipíri náni imóniñjípi wí apixíwa miñjyo páníírixini. Íwa pí pí yarigíápi aejnají sijwí winaxídariğıá ejagi náni rarijini. ¹¹ E seararijagi aiwi oxí Ámináo tñí nawní nikáriniríná “Nioni apixí mayoní nerí aí sopiñj noniri yarijáonirini.” ripaxí menini. Apixí eni Ámináo tñí nawní nikáriniríná “Oxí mayíni nerí aí sopiñj noniri yarijáinirini.” ripaxí menini. ¹² Neparini. Gorixo apixí iwamíó nimixiríná ayí oxíyo dání niyori imixijírini. E nerí aí ripí eni neparini. Oxí níni apixíwa xírarigíári. E nerí aí apixírani, oxírani, pírani, amipí nipiní míkí ikiyo, ayí Gorixorini.

¹³ Sewaniñjyíné xwiyíá nioní seararijá ripí náni diñí niyaikiroro “Sípíráni? Nañíráni?” yaiwípoyí. Apixíwa amipí bí miñjyo mipákínpa nemáná Gorixomi rixijí nurirínáyí, “Anani yarijoi.” riseaimónarini? “Anani miyaríñoi.” riseaimónarini? ¹⁴ Ámaéne negí imóniñwápími dání siwá réniñjí neainarijírini. Ámá oxí díá sepiá xírá ejáná ayí ayá winipaxí imónini. ¹⁵ E nerí aí apixí díá sepiá ejáná ayí diñí niíá winipaxí eni. Negí imóniñwápími dání siwá éniñjí neainarijírini. Pí náni maríái, Gorixo apixíwa rití iníírixiniri díá sepiá wiñj ejagi náni sepiá ejánayí “Diñí niíá winipaxí eni.” seararijini. ¹⁶ Ámá wí “Xwiyíá Poro rarijí ripí náni xíxewiámí ouraneyí.” niwimóniríná ripí urímíni, “None ámi xegí bí yarijwámani. Siyikí Jisasoyá imónigíá ami ami ɻweagíáyí eni xegí bí xídarigíámani. Ayí nioni ríapini yarigíári.” urímíni.

**“Aiwá Ámináo náni diñí oneaininiri imixarijwápi
úrapí minimepaní.” uriñjí nánirini.**

¹⁷ Seyíné Gorixomi yayí wianiro náni awí neániróná nañí mimóní sipípini nimóniri yarigíá ejagi náni ámi sekaxí ripí niriríná segí yarigíápi náni weyí nimeeariri searimíméini. ¹⁸ Xámí ripí searimíni. Nioni ámá wí re rarijagá aríá wiñjári, “Jisasoyá siyikí imónigíá Koriniyo ɻweagíáyí Gorixomi yayí umeaniro náni awí neániróná nawní mimóní yañí epayónarigíári. rarijagá aríá niwiri “Bi nepa e ría yarijoi?” yaiwiaríñjári. ¹⁹ Ayí neparini. “Seyíné diñí ná bini nimoro axípini mimónigíáyínérini.” nimónarini. Seyíné re yaiwinipíri náni “Negíyí wiene Jisasomi xixeni nixídírane mimiwiároarijwáéne, ayí aneríani?” yaiwinipíri náni xixegíni yañí nepayóniro yarijoi. ²⁰ Ayináni seyíné awí neániróná “Aiwá Ámináo náni ‘Diñí oseaininiri níírixini.’ nearijípi narijwini.” niyaiwiro aiwi nepa minarijoi. ²¹ Ayí ripí nánirini. Awí

neániro aiwá niniróná niyínéni sini mé aiwá xixegíni ríá yeáráíápi aijíni niyoaro xixegíni niníro nání wiyíné agwíni tqweajáná wiyíné iniigí wainí xwapí ninimáná papikí yarigíárini. 22 Pí nání e yarigíárini? Aiwá niro iniigí niro epírúa nání segí aijí menírani? Jisasoyá siyikí seyíné imónigíápimi peayí owiananeyiniri e yarigíárani? Sérixímeá aiwá nání díwí ikeamónarigíáyo ayá owimoaneyiniri e yarigíárani? “Poro weyí neamearipaxí imónijípi yarijwini.” riseaimónarini? Oweoi, apí néra warijagía nání wí weyí seamearimíámaní.

**Aiwá Ámináo xío nání dijí winíwiniginiri
imixijípi nání urijí nánirini.**

23 Xwiyíá nioni ejíná searéwapiyinápi gí dijýo dání misearéwapiyinárini. Ámináo niréwapiyiníyo dání searéwapiyinápi, ayí ripirini. Síá Áminá Jisaso nání Judaso pasá uméfyimi Ámináo aiwá bi nimeari 24 aiwá apí nání Gorixomi yayí niwimáná nikwiriri re riñinigini, “Ripi gí warárini. Seyíné nání ridiyowániijí inimípirini. Soyíné nioni seaiimípi nání dijí seaininía nání nioni éapa axípi e yayífrixini.” urijinigini. 25 Awa rixa aiwá ninimáná kapixí iniigí wainí ínijí wá nimeari xegí yarijípa axípi nemáná re riñinigini, “Gorixo xwiyíá sijí ‘E niseaiimíáriní.’ raúroaáriñípi ‘Nepa xixení nineaiiníáriní?’ oyaiwípoyiníri nioni niperíná gí ragí púiyí iniigí wainí sixí riwániijí imóniní. Ínína soyíné iniigí riwá niniríná nioni nání dijí seaininía nání níírixini.” urijinigini. 26 Seyíné o riñípi nero aiwá apí niro iniigí awá niro nerijípimi dání o ámi weapiníe nání wáí réniijí nira warigíárini, “Ámináo nene nání rixa neapeijírini.” Éniijí nira warigíárini.

**“Ámináoyá aiwápi giyíné úrapí niniríná xwiyíá
meárinipaxí yarijoi.” urijí nánirini.**

27 Ámá giyí xámí pírániijí dijí miyaikiró Ámináo ayá winipaxí imónijípi ero aiwárani, iniigíráni, xío nání dijí winini nánpí úrapí niro nerónayí, warápi tíni ragípi tíni xóróríniijí nero nání xwiyíá meárinipaxí imónijoi. 28 Ayináni ámá woxi woxi, “Nañí imónijípi ría yarijini? Sípí imónijípi ría yarijini?” niyaiwiri yarijí niga núsáná aiwá apí tíni iniigí awá tíni xe níírixini. 29 Ayí ripi nánirini. Ámá aiwá apí tíni iniigí awá tíni niniríná “Ámináo xegí warápimi dání neaiijí enjagi nání ría narijini?” miyaiwipa nerínayí, ayí xwiyíá meárinaniro nání narijagía nání rarijini. 30 Sa míkí apimi dání segí obaxí wí simixí nero niyipé nimóniri ero wí rixa piyí ero egírári. 31 Nene xámí negí yarijwápi nání yarijí niga nurane “Nañí ría yarijini? Sípí ría yarijini?” niyaiwirane dijí pírániijí nimixinimáná aiwá apí ninirane siywiriyí, Kiraiso xwiyíá bi nineameáriri siyikí neareáminiri ejímani. 32 E neri aí agwí ríná Ámináo xwiyíá nineameáriri níwéná nene ámá xíomi mixidarıgíáyo tíni nawíni xwiyíá umeárimigíniri rixa xwiyíá nineameáriri siyikí neareaarini.

³³ Ayináni gí nirixímeáyíné, aiwá nioni seararijápi naniro nerimeániríná axíná nawíni pírániójí onaneyiniri ríwíyo rémoarigíáyí nání wenijí neri ɻwearíini.

³⁴ Seyiné aiwá api niniróná úrapí nero xwiýáá meárinipírixiniri segíyí wí agwí ejí miweániñánayí sini mibipa neróná wigí ajiwámí dání aiwá nírixini. Aiwá api nání xwiýáá bì sini niweñagí aí ámi niseaímearíná searimírini.

“Kwíyípimi dání epaxí imónigíápi bì bì imónini.” urijí nánirini.

12 ¹Gí nirixímeáyíné, seyiné payí nearo Gorixo xegí kwíyípí sixí seamímojípimi dání e e epaxí imónírixiniri seaimixijí seyiné yarijí nigiápí nání “Seyiné xe majíá nero oépoyí.” mimimónarini.

²Seyiné sini Gorixomi mixídipa neróná seaigíápi nání nijíá imónijoi. Ámáyá mimóní ɻwiýá imónijyo —Ayí xwiýáá bì ripaxí mimónijiyírini. Ayo oxidípoyiniri yapí pí seaipepisíáná seyiné nepaxiniri xídagíápi nání nijíá imónijoi. ³Ayináni “Seyiné nijíá re oimónipoyí.” nimónarini. Ámá wí Gorixoyá kwíyípimi dání níriríná wí re ripaxí menini, “Jisaso xewaniño roapiñíñorini.” ripaxí menini. Ámá wí Gorixoyá kwíyípimi dání miripa nerfnayí, “Jisaso negí Ámináorini.” ení wí ripaxí menini.

⁴Kwíyípimi dání e e epaxí imónírixiniri sixí umímoarijípí xixegíni imónijagi aiwi kwíyí axípi ná biní imónijípimi dánini yarigíárini. ⁵E nerijíyo dání ámáyo seáyí e e wírixiniri Ámináo wimixarijípí xixegíni ejagi aiwi Ámináo, ayí ná woni axorini. ⁶Anani nepaxí imónigíápi xixegíni imónijagi aiwi Gorixo, ayí ná woni e e epaxí imónírixiniri ejí sixí weámixarijírini.

⁷E nerijí aiwi o ámá xíoyá imónigíá níni xixe arírá inírixiniri womini womini xegí kwíyíyo dání epaxí imónijípí bì bì yaní wiarijírini. ⁸Bì bì yaní niwiríná ámá wo kwíyípimi dání xe dijí émí saímí nímorí ámáyo pírániójí urípaxí oimóniri wí wo kwíyí axípimi dání xe nijíá seáyí e nimóniri pírániójí uréwapiyipaxí oimóniri wí ⁹ámí wo kwíyí axípimi dání xe dijí ayá wí oníkwífroniri wí ámí wo kwíyí axípimi dání xe ejí sixí neániri ámá simixí yarigíáyo pírániójí owimixiniri wí ¹⁰ámí womi emímí epaxí oimóniri wí ámí womi xíoyá xwiýáá wíá urókiamopaxí oimóniri wí ámí womi ámá wí kwíyí bimi dání rarijagía aríá niwiríná adadí niwiri “Ayí kwíyí apimi dání ríá rarijoi?” yaiwipaxí oimóniri wí ámí wo ámá gwí wí wí xwiýáá míkí api apimi dání aríá niwiri yaní umeapaxí oimóniri wí yarijírini. ¹¹Gorixo ámá wíyí wíyo yaní xixegíni e e niwia nuri aiwi kwíyí axí ná bimi dánini e e epaxí imónírixiniri niwimixiríná womi pípí owiminiríná api wiarijírini. Ámí womi pípí owiminiríná api wiarijírini.

“Obaxene imónijagwí aiwi wará ná biníniñí imónijiwini.” urijí nánirini.

¹² Ámáyá wará ná biní ejagi aiwi nápimi dání wé sikwí amípí xixegíni bì bì imónini. Warápimi dání amípí xixegíni bì bì imónijiyí níni obaxí

imóniñagí aiwi nápi ná binirini. Ámá Kiraisoyá siyikípi imónigíayí ámá warápi tíni ríramiñiyí imónipaxírini. ¹³Ayí ripi nánirini. Nene —Wiene Judayenerani, wiene Girikiyenerani, wiene xináwanéninyí nimónirane omiñj wiiariñwaénerani, wiene áxenwarí mineainí negí diñj tíni emeariñwaénerani, —Ninenení eni kwíyí axípimi dánini siyikí ná bini imónani náni wayí neameairo kwíyí axípini neaaíniri ejí ejagi náni rarinjini. ¹⁴Nene nijá re imóniñwini. Ámá warápi, ayí ná bini mimóni sikuñrani, wérani, miñfrani, xixegíni bi bì imónini. ¹⁵Sikuñ xwiyíá ripaxí nimóniri re ránayí, “Niúni wéuni mimóniñagí náni nápiyá binimaní.” ránayí, “‘Nápimi dání bì imóniñpímani.’ yaiwipaxírini.” riseaimónarini? Oweoi. ¹⁶Aríana eni re ránayí, “Niinani sijwíyíni menjagi náni nápiyá binimaní.” ránayí, “‘Nápimi dání bì imóniñpímani.’ yaiwipaxírini.” riseaimónarini? Oweoi. ¹⁷Nápi níni sijwíni ejánayí, arige nerí aríá epaxírini? Nápi nipini aríáni ejánayí, arige nerí diñj weánipaxírini? ¹⁸Nápi, ayí axípi ná bini mimónini. Siñwírani, aríáraní, apí apí e nimóga úwinigíniri Gorixo xio wimóniñípa diñj neyírori nimixíri tijñrini. ¹⁹Warápimi dání amipí sikuñrani, wérani, xixegíni imóniñípa mimóni axí ná bini nimónirínayí, warápi arige imónipaxírini? Oweoi, e nerínayí, wará xegí imóniñípa bì imónipaxí menini. ²⁰Negí wará imóniñípi, ayí ripirini. Warápimi dání amipí xixegíni wérani, sikuñrani, imóniñípi ayí obaxí aiwi warápi, ayí ná binirini. ²¹Siñwíyi xwiyíá ripaxí nimónimáná wéumi wí re uripaxí menini, “Ná sanjí minirápariñúxi, pí náni júxi tíni nawíni imónimíini? Niyyíni anani nigípi ñweapaxíyínirini.” uripaxí menini. Miñfyi eni sikuñwími wí re uripaxí menini, “Ná sanjí minirápariñúxi, pí náni júxi tíni nawíni ñweámíini? Niyyíni anani nigípi ñweapaxíyínirini.” uripaxí menini. ²²Oweoi, pí pí nápimi dání imóniñí “Ejí meániñípiríani?” yaiwiariñwápi menjánayí, omiñj amipí nene nápimi dání yariñwápi nipikwini epaxí menini. ²³Nápimi dání imóniñí “Nañí onimiápi imóniñípiríani.” yaiwiariñwáyí nene anani pírániñí okiyá meariñwárini. Nápimi dání imóniñí sijáni mímepaxí imóniñíyí pírániñí rití yariñwárini. ²⁴E nerí aí pí pí nápimi dání imóniñí “Awiaxí imóniñípiríani?” yaiwiariñwápi, ayí rití mepaxí imóniñagí náni wí e yariñwámani. Gorixo ámá warápi nimixíri pí pí nápimi dání ejípi niñwiráriñá “Nañí onimiápi imónini.” yaiwiariñwápi seáyi e imóniñwínigíniri ñwiráriñírini. ²⁵Nápimi dání imóniñíyí midimidáni mímearónipa ero xixe pírániñí meniro epíria náni e ñwiráriñírini. ²⁶Nápimi dání imóniñí bi ríniñí winána nápimi dání imóniñí nipini ríniñí winárariñírini. Bi imóniñípimi yayí uméána nipini diñj niñá niwiga waríñrini.

²⁷Kiraisoyá siyikípi imónigíayíne oyá warápiniñí imóniro wiýnéní wiýnéní oyá nápimi dání sikuñiñírani, wénijírani, xixegíni imóniro enjoi. ²⁸Gorixo ámá xioyá siyikípi imónigíayí xixegíni bì bì nimóga

úírixiniri rípeajírini. Wí wáí wurimeiarigíáyí imóniro wí xewaniñoyá xwiyíápi wíá urókiamoarigíáyí imóniro wí uréwapiyarigíáyí imóniro epíría nání rípeajírini. Xiráni xiráni imóninjí apí apí níripeámáná ámi wí emimí epíría nání imóniro wí simixí yarigíáyo nañí wimixipírúa nání imóniro wí díwfí ikeamónarigíáyo arirá wipírúa nání imóniro wí pí pi omijí yarigíáyo mepírúa nání imóniro wí ámá gwí wirí wirí xwiyíá mílkí apí apimí dání ripírúa nání imóniro epíría nání rípeajírini. ²⁹Níni wáí wurimeiarigíáyí rimónijoí? Níni wíá rókiamoarigíáyí rimónijoí? Níni uréwapiyarigíáyí rimónijoí? Níni emimí yarigíáyí rimónijoí? ³⁰Níni simixíyo nañí imixipírúa nání rimónijoí? Níni gwí wirí wirí xwiyíá mílkí apí apimí dání ripírúa nání rimónijoí? Níni xwiyíá mílkí apí apimí dání rarigíápi yaní umeaipírúa nání rimónijoí? Oweoi. ³¹E niseariri aí seyíné woxini woxini, “Gorixo ámá e e epaxí imónírixiniri kwíyípimi dání sixí umímoarijí apí apí enagí aí sa seáyí e imónijípi oimónimini.” niyaiwiri sími xeadípénírixiniri.

“Ámáyo nepa diñjí sipí niwiríná ripí ripí yarigíárini.” uripíjí nánirini.

13 “Arige neri Gorixo wimónarijípi tíni xixeni yaniréwini?” niseaimóniríná epírápi nání áwanjí bi osearimini.

¹Nioni gwí wirí wirí xwiyíá mílkí ámáraní, ajiñajíraní, rarigíápimi dání anani ripaxí nimóniri aí ámáyo diñjí sipí miwipa nerínayí, surímá nírári berí ikaxí níriríná yaiwínijí yáraríjípániñí imónimíni. Sonjí udíá xámi miñwiráripa nemáná eaáná rarijípániñí ení imónimíni. ²Nioni xwiyíá Gorixoyápi wíá rókiamopaxí imóniri amipí níni o éimiginiri ejwípeárijí íními imónijípi nání níjjá imóniri amipí níni ámá “Ayí apí ría imóniní?” niyaiwiro níjjá imónigíápi nání níjjá imóniri neri aí ámáyo diñjí sipí miwipa nerínayí, surímá imónimíni. Nioni Gorixomí diñjí ejí neániri niwíkwírorijípimi dání “Díwfí ripixí ná jfe uí.” uripaxí nimóniri aiwí ámáyo diñjí sipí miwipa nerínayí, surímá imónimíni.

³Nioni gí iyíá íá amipí yaní nimeri uyípeayíyo niwiri aí ámáyo diñjí sipí miwipa nerínayí, wí nañí nimixipaxí menini. Negí womi pikianiro yaríná niaíwomi wáripíri nání re nuriri aí, “Nioni íá ninixiriro ríá niwíoarípoysi.” nuriri aí ámáyo diñjí sipí miwipa nerínayí, nioni éápi wí nañí nimixipaxí mimónini.

⁴Ámá wíniyo diñjí sipí niwiríná pípi maríái, ripí yarigíárini. Sipí wíniyí wíízápi apaxí mé pirí umamoarigíámani. Ayá nurimixiri nañí imóninjípini wíiarigíárini. Wíniyo sipí diñjí wí wiaiwiarigíámani. Wíniyo diñjí sipí wiarigíáyí wiwaniñiyí mixí meakíniniro wárixá imóniro ⁵uyínií wikáriro yarigíámani. Amipí neneni arige neri neáimeanirífenijoiniri mepa ero apaxí mé sími ríniñí miwinipa ero íwí wíniyí wikáriápi nání sími xwañwí níkwónimi memepa ero yarigíárini. ⁶Nipikwini mimóninjí yarigíápi nání diñjí niíá miwiní wé róninjí imóninjí yarigíápi nání diñjí

niíá winariñírini. 7 Ámá wíniyo dijí sipí wiariñíyápi pí pí wímeááná “Xe oneaímeani.” yaiwiro dijí wikwíroarigíápi wí píni miwiáripa ero amipí níni Gorixo niwiiríná náni dijí nikwímoro ñwearo pí pí sipí imóninjí wímeááná xwámámí wiro yariñírini.

8 Ámáyo dijí sipí wiariñwápi ná ríwíyo aí wí anipá imóninjá menagí náni anijí fá xíripaxírini. E nerí aiwi Gorixoyá kwíyípimi dání wíá rókiamopaxí imóninjwápirani, xwiyáá mílkí apí apimi dání ripaxí imóninjwápirani, pí pí nijíá imóninjwápirani, apí nipiní anipá imóninjárini. 9 Nioni searariñápi náni áwañjí bi osearimini. Agwi ríná nene Gorixoyá kwíyípimi dání nijíá imóninjwápi sa bini bini imóninjwíni. Oyá xwiyáá wíá rókiamoariñwápi nipiní marfái, bini bini rókiamoariñwárini. 10 E nerijí aiwi Kiraiso niweapíri amipí Gorixo éimiginiri yariñípí rixa yóí imónáná agwi ríná nene bini bini imóninjwápi anipá imóninjárini. 11 Nioni searariñápi niaíwí tñi ríraminjíyí oemini. Erjíná nioní sini niaíwí nimóniríná niaíwí rarigíápa xwiyáá axípí riri niaíwí yaiwiariñíápa axípí yaiwiri niaíwí dijí moarigíápa axípí mori néisáná aí rixa ámináoni nimónimáná niaíwí yariñíápi sini fá mixíri píni wiáriñárini. 12 Agwi nene Gorixo éimiginiri yariñípí náni nijíá bini bini imóninjwápi xixéá síá yiknínjíyo dání nene siñwí nipikwini mainenariñwápi tñi ríraminjíyí oemini. Agwi ríná xixéáyo símimañjíni rojagi niwinirane aiwi ríwéná nepa o tñi xixeni símimañjíyo siñwí ainenaníwárini. Agwi ríná nene bini bini nijíá nimóniri aí ríwéná xío nene náni xixeni nijíá imóninjípa nene eni xío náni nijíá imónaníwárini. 13 E nerijí aiwi agwi ríná Gorixomi dijí wikwírorane o neaiinjíápi náni dijí ikwímorane wíniyo dijí sipí wirane yariñwá biaú bi apí anijíni imóninjápirini. Biaú bi apí bi seáyi e imóninjípi, ayí ámáyo dijí sipí wiariñwápirini.

Kwíyípimi dání epaxí imóninjípi náni ámi bi urijí nánirini.

14 ¹Seyíné “Ámáyo dijí sipí owianeyí.” niyaiwiro anijí miní xídiírixini. E nero aí Gorixo apí apí e imónírixiniri kwíyípimi dání seaimixariñípi “Apí apí oimónaneyí.” niyaiwiro símí níxeadípéniro aiwi ná bini ayí oyá xwiyáá ámáyo wíá urókiamopaxí imónipíri náni anipaxí símí xeadípénírixini. ²Ayí rípi náni searariñini. Ámá giyí giyí gwí wirí wirí xwiyáá mílkí wíniyí majíá imónigíápimi dání nirirínayí, ayí ámáyo murariñoi. Wíniyí xwiyáá mílkí apí náni majíá imóniñagáa náni Gorixomini nuriri kwíyípimi dání yumíí imóninjípi rariñoi. ³E nerí aí giyí giyí xwiyáá Gorixoyápi wíá nírokiamorónayí, ayí ríápimi dání ámáyo síkíkí womixiro ejí ríremixí wiro dijí wíá wókímixiro epaxípi urarigíárini. ⁴Ámá xwiyáá mílkí xegí wíyo dání rariñjí go go, ayí xewaniño síkíkí omixinarini. Ámá Gorixoyá xwiyáápi wíá rókiamoarijí go go, ayí Gorixo wimónariñípi uríípimi dání Jisasoyá siyikípi imónigíáyo

síkíkí womixarijírini. ⁵ Nioni “Seyíné niyínéní xwiýá míkí bi bimi dání orípoyi.” ninimóniri aiwí aga aji Paxí ayá wí nimónarijípi, ayí ripirini. “Gorixoyá xwiýápi wíá orókiamópoyi.” nimónarini. Ayí ripi nánirini. Wíá rókiamoarijí go go Jisasoyá siyikípi imónigíáyo nuriríná xío urípimi dání síkíkí niwomixiri náni xwiýá míkí xegí wíyo dání rarijí go gomi seáyi e wimónijagi náni rarijini. Xwiýá míkí xegí wíyo dání rarijí go go ráná ámá wo niwiápñimearei Jisasoyá siyikípi imónigíá wíniyo o riípimi dání síkíkí owomixiniri yanjí numearína eni ananirini. ⁶ Gí nirixímeáyíné, ripi náni pírániójí dijí mópoyi. Nioni seyíné tíjí e náni nibíri xwiýá míkí wíyo dání nisearírnáyí, “Apí wí naají neaimixipaxí imóniní.” riseaimónarini? Oweoi. Nioni xwiýá Gorixo wíá ninókímixiri níriójí misearipa nerínárani, niyá o náni nioni imónijá bi misearipa nerínárani, xwiýá oyápi bi wíá misearókiamopa nerínárani, bi misearéwapiyipa nerínárani, sa xwiýá míkí wíyo dání niseara nurínáyí, arige neri naají wí seaimírárini? Oweoi, wí e epaxímani.

⁷Dijí mayí imónijípi, pékákírani, gitárani, ayí axípi imónini. Yaiwíniójí niyáriri nipíkwini irí mírépepa nerínáyí, ámá arige “Ayí apí ría rarini?” yaiwipaxírini? Ámá kwíyípimi dání xwiýá míkí wíyo dání eni nírijnáyí, ámá aríá miwiariigíáyí arige neri “Ayí apí ría rarini?” yaiwipaxí imónini? ⁸ Ámá mixí náni awí rojo xowienjomí dání ríaiwá oriniri píramí nipíkwini mepa nerínáyí, ámá giyí “Mixí náni ríaiwá iyí riráoí?” niyaiwiro éwaikí tíni niknínjí tíni aríkipaxírini? Oweoi, píramí nipíkwini mepa nerínáyí, wí e epaxí menini. ⁹Seyíné eni ámá wíyo kwíyípimi dání xwiýá míkí xegí wíyo dání nurirínáyí, ámá aríá seaiarigíáyí arige nero “Apí náni ría neararijoi?” niyaiwiro niyá imónipaxírini? Oweoi, seyíné urarigíápi mimiajwí upaxí imónini. ¹⁰ Ayí neparini. Xwiýá rírimí xwiýá míkí xixegíni tíjí rarigíápi obaxí imónini. Xwiýá bi míkí mayí imónijímani. Nní míkí tíjí imónini. ¹¹E neri aí ámá wo xwiýá míkí nioni majá imónijípimi dání rarijagi aríá niwiríná “Émáyí woríani?” yaiwimíini. Xío eni nioni aríá miwiarijagi nínaniríná “Émáyí woríani?” niaiwiniójoi. ¹²Seyíné Gorixo apí apí imónírixiniri kwíyípimi dání sixí seamímoarijípi “Oimónaneyi.” niyaiwiro sími nixeadípéniro yarigíáyíné imónijagía náni pí pí neróná ripi érírixini. Kwíyípimi dání epaxí imónijwápimi dání Jisasoyá siyikí imónijwaéne ejí síkíkí omixinipaxí imónijípi oyaneyiníro ayá wí néra úrírixini.

¹³ Ayináni segíyí wo kwíyípimi dání xwiýá míkí seyíné majá imónigíápími dání nisearírnáyí, aríá miwiariigíáyíné yanjí seameaiminiri náni Gorixomi rixijí uríwinigini. ¹⁴ Ayí ripi náni seararijini. Nioni gí ámá aríá niarigíe dání xwiýá míkí xegí bimi dání Gorixomi rixijí nuriríná gí dijí aí tíni murí sa majípámí dání nurirínáyí, “Apí ourimíni.” niyaiwiri muripa éá ejagí náni nioni ríápi bi naají miniarini. ¹⁵ Ayináni nioni pí eminiréini? Nioni Gorixomi rixijí nurirínárani, sonjí nírirí omi

yayí numerínárani, xwiyáá mfkí bi bimi dání majípá tñi nuriri aí “Ayí api ría urarijini?” niyaiwiri gí dijí tñi eni nawní uríimigini. ¹⁶ Seyíné e mepa nero Gorixomi yayí niwiríná dijí tñi nawní murí xwiyáá mfkí bi bimi, seyíné majíápimi dánini nurirínayí, ámá sipá imónigíá seyíné tñi nawní awí eánarigíáyí arige nero “Ayí riápi xixeni e imóníwinigini.” ripaxírini? Oweoi, xwiyáá mfkí seyíné rarigíápi aríá miwipaxí nimóniro náni wí e ripaxí menini. ¹⁷ Seyíné e nerínayí, Gorixomi pírániyí yayí niwiro aiwi wñiyo sfkíkí miwomixí ududí iní wikárarijagía náni seararijini. ¹⁸ Seyíné kwíyípimi dání xwiyáá mfkí wíyo dání ayá wí níriro aí nioní eni kwíyípimi dání xwiyáá mfkí bi bimi dání seáyi e niseamúrori náni Gorixomi yayí wiarijárini. ¹⁹ E nimóniri aí Jisasoyá siyikí imónigíá bi tñi nerimeániri wigí aríá egíe dání xwiyáá mfkí bi bimi dání nuriríná “fá miropaxí imónijípi ourimini.” minimónarini. Oweoi, “Poro ipi ríneaíwapiyarini?” oyaiwípoyiniri sa “Xwiyáá mfkí nioní njíjá imónijápimi dání nuriri ‘Ayí api ría urarijini?’ yaiwimípi áríní ourimini.” nimónarini. “E neríná seáyi e imónijípi yarijini.” nimónarini.

²⁰ Gí nírixímeáyíné, seyíné niaíwí onimiá dijí mimaxíripa époyi. E niseariri aí niaíwí píopia íwí oyaneyiniro sini dijí mimoarigíápa seyíné eni axípi imónípoyi. E nero dijí nimoríná áminá yapi mórixini. ²¹ Isíreriyí aríá miwarijagía náni Gorixo ámá wí e dánjíyí mixí nímeámi nibiro xwiríá wikixérixiniri riñípi náni jwí ikaxí eániñýo re níriniri eánini, “‘Gorixoni ámá mfkí wí e dánjíyíá xwiyáá mfkí bi tñi ámá tíyo uriri wí e dánjíyíá majípimi dání uriri emía enagi aiwi nioní wí aríá nípiríámani.’ Ámináoni e rarijini.” níriniri eánini. ²² Ayináni nene re yaiwiñwini, “Gorixoyá kwíyípimi dání xwiyáá mfkí nene majíá nimóniri aí rarijwápi, ayí ámá omi rixa dijí wiwkíroarigíá wínyí aríá nineairóná óí nikáriniro ‘Ayí ejí eániñí Gorixoyápimi dání ría yarijoi?’ oyaiwípoyiniri mimónini. Sa omi dijí miwikwíroarigíáyí óí nikáriniro ‘Ayí ejí eániñí Gorixoyápimi dání ría yarijoi?’ oyaiwípoyiniri imónini.” yaiwiñwini. E nerí aí oyá xwiyáápi, nene wíá urókiamoarijwápi, ayí ámá xíomi dijí miwikwíroarigíáyí aríá nineairóná “Ejí eániñí Gorixoyápimi dání ría rarijoi?” oyaiwípoyiniri mimónini. Sa xíomi dijí wiwkíroarigíáyí e oyaiwípoyiniri imónini. ²³ Ayináni ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyíné awí neániróná niyínéni xwiyáá mfkí seyíné majíá bi bimi dání nira waríná ámá sipá imónigíáyí wírani, ámá sini Gorixomi dijí miwikwírogíáyí wírani, niseaímearo niñwearóná “Ámá tiyí xóxwí yarigíáyí menirani?” ripíráriini. ²⁴ Seyíné wí e mepa nero niyínéni xwiyáá Gorixoyápi wíá nírokiamoa waríná ámá sipá imónigíáyí wírani, ámá sini Gorixomi dijí miwikwírogíáyí wírani, niseaímearo niñwearóná seyíné rarigíá nípimini dání “Íwí awa rarigíápi miyarijwaéneríani?” niyaiwiro wairirí iniro “Api nene náni eni ría rarijoi?” niyaiwiro ayá miñimiñí roro nemáná ²⁵ sipí imónijí wigípi yumíi egíápi náni waropári nero miñí

xwíáyo nikwíróniro Gorixomi yayí numero “Neparini. Gorixo seyíné dijí seakikayoni.” ripíríárini.

**Gorixomi yayí umeaniro náni nerimeániróná
epaxípi náni urijí nánirini.**

²⁶ Gí nirixímeáyíné, pí oyaneyiniri neararini? Seyíné awí neániróná woxi sojí searéwapiyini náni imóniri woxi xwiyíá bí searéwapiyini náni imóniri woxi xwiyíá Gorixo wíá wókímixípi bí seariní náni imóniri woxi xwiyíá míkí bí bimí dání bi seariní náni imóniri woxi xwiyíá míkí bí bimí dání ríñíipi bí yaŋí seameainí náni imóniri nerí aí nípíni neríná Jisasoyá siyikí imónigíáyíné sfkíkí omixinipíri náni éfrixini.

²⁷ Segiyí wí “Xwiyíá míkí bimí dání ouraneyi.” niwimóniríná obaxowa xe onearípoiniri siŋwí miwinipani. Waúnirani, waú worani, ayí apánirini. Axíná nawíni orípoiniri siŋwí miwinipani. Wo xámi nírimáná wo ríwýo ríwinigini. E yaŋí wo yaŋí seameaíwinigini. ²⁸ Ámá wo xwiyíá yaŋí seameaipaxí menjánayí, xwiyíá míkí api apimi dání rarigíáwa Jisasoyá siyikí imónigíáyínéyá aríá egíe dání majípá tíni siŋáni mirípa nero wigí dijíyo dání Gorixo tíni nawíni ínimi rinífrixini. ²⁹ Awí neániróná segí xwiyíá Gorixoyápi wíá rókiamoarigíáyí waúrani, waú worani, awa xe xwiyíá searífrixini. Rixa searáná wíniyí o nepa kwíyípími dání ría rariniri píá nímero mí ómixífrixini. ³⁰ E nerí aí segiyí wo éí niŋweari wíá rókiamoariŋj womí aríá wiarná Gorixo xwiyíá bí wíá wókímixánayí, o xwiyíá api áwaŋí seariní náni dao xámi rarijo píni wiáríwinigini.

³¹ Nioni searariŋápi nixídiróná seyíné niyínéni niŋjá imóniro ejí ríremixí iniro epíría náni woxi ananí wíá nírokiamoa upaxí imónijoi.

³²⁻³³ Nene niŋjárani. Gorixo yaiwíniŋj yariŋomani. “Xwiyíá nixeayiri nerí orípoyi.” miwimóní “Nitiwayirori orípoyi.” wimónariŋagí náni wíá rókiamoarigíáwa kwíyípími dání rókiamopaxí imónijípi tíni úrapí mirí pírániŋj dijí fá nixiriro rífrixini.

Gorixoyá siyikí imónigíá wí e wí e ɣweagíá níni yarigíápa ³⁴ siyikí oyá Koriniyo ɣweagíáyíné eni awí neániróná apixíwa xwiyíá wí mirípa oépoyi. Awí neániranéná apixíwa xe xwiyíá onearípoiniri siŋwí miwinipa yariŋwá enagi náni rariŋini. Iwjí ikaxí eániŋjyo dání riniŋjípa oxoyíné simajwíyóninj seauríñífrixini. ³⁵ Iwa Jisasoyá siyikí imónigíáyí awí eániŋje dání xwiyíá níriríná ayá winipaxí yariŋagá náni wíni wíni “Apí náni niŋjá oimónimini.” niwimóniríná aŋí xixegníyo dání oxomi yariŋj wíwinigini. ³⁶ Seyíné seáyi e seáyi e mimónipani. “Xwiyíá Gorixoyápi nene tñáminí míkí imónijwaénerini.” riyaiwinariŋjoi? “Xwiyíá oyápi Koriniyo ɣweagjwaéneni tñáminí riniŋjíri.” riseaimónarini?

³⁷ Ámá goxi goxi “Nioni Gorixoyá xwiyíápi wíá rókiamoariŋj wonirini.” niyaiwinirínárani, “Oyá kwíyí sixí nímímonjípími dání e epaxí nímoníri yariŋjáonirini.” niyaiwinirínárani, xwiyíá nioni niríri eaariŋjá ripí

náni dijí re yaiwírixini, “Poro sekaxí Ámináo uríipimi dání ría niriri eaníriani?” yaiwírixini. ³⁸ Ámá go go e miyaiwipa yarijagi niwinirínayí, seyíné eni “O nepa Gorixoyá wíá rókiamoarijí wo menini.” yaiwírixini. ³⁹ Ayináni gí nirixímeáyíné, Gorixoyá xwiyáfá wíá orókiamoaneyiniri sími xeadípéniro oyá kwiyí tíni xwiyáfá mífkí bi bimí dání seyíné rarigíápi píri mirakínpa ero éírixini. ⁴⁰ E nero aí Gorixomi yayí umeaníro náni awí neániróná pí seyíné yarigíápi nipini nitíwayíroro píráni jí éírixini.

Jisaso nipémáná xwáripáyo dání wiápíñimeanípi nánirini.

15 ¹Gí nirixímeáyíné, xwiyáfá yayí nealnarijí nioní wáí searijápi —Apí seyíné aríá niniríná “Neparini.” niyaiwiro dijí niwikwíroro ílká xwiá aí tíni neríná síkíkí noniri roarijípa seyíné eni axípi xwiyáfá apí tíni síkíkí noniri rogápiriní. Apí náni dirirí oseaimini. ²Seyíné nioní wáí searijápi anijí miní xaíwí fá nixira nurónayí, Gorixo apimi dání yeáyí seayimixemeaníarini. Seyíné sini xaíwí fá rixiriñoi? E mepa nerínayí, surímá wikkíropaxírini. ³Nioní wáí niseairíná xwiyáfá xiráni xiráni imónijí searijápi —Apí nioní eni ejíná aríá wiñápiriní. Apí, ayí ripiriní. Kiraiso náni ejíná Bikwíyo dání níriniri eániñípa o nene fwí yariñwápi yokwarimí neaiñfá náni níperí ⁴xwiá niweyárimáná ejáná Bikwíyo dání “O niwiápíñimeaníarini.” níriniri eániñípa síá wiyaú wiyi nórímaná ejáná Gorixoyá dijí tíni wiápíñimeaníjiginí. ⁵Niwiápíñimeámo Pitaomi sijáni urónapíri ríwíyo xegí wiepisijí wé wúkaú sikwí waú awami sijáni urónapiñjinigini. ⁶E nemáná ámi ríwíyo xíomi dijí wikkírogíáyí —Ayí 500 apimi wiárí mórogíáyírini. Nioní payí ripí eaarijá ríná wíni wíni rixa nípero aiwi náyí sini ñwearjoí. Apimi ná wínáni axíná sijáni urónapiñjinigini. ⁷E nemáná ríwíyo xegí xogwáo Jemisomi sijáni urónapimáná wáí wurimeiarigíá nowamini eni sijáni urónapiñjinigini. ⁸E néisáná nioní —Nioní apíxíwa niaíwí nixiríroná kwíyí wiárigíáyí woníñijí imónijáónirini. Nioní awami aga ríwí náyo yoparípi sijáni nimónijinigini. ⁹Ayí ripí náni rarijini. Nioní ámá Gorixoyá siyikí imónigíáyo xeanijí wikkáragáoni ejagi náni wáí wurimearijwá nigí wíá niwamini siyikwíñijí imónijáóni, ayí níonirini. Gorixoyá siyikí imónigíáyo xeanijí wikkáragá ejagi náni nepa “Wáí wurimearijí imónijí woxini.” níripxí menini. ¹⁰E neri aí Gorixo wá níwianirí niijípimi dání agwí ríná nioní imónijápi imónijini. O wá níwianijípi surímá níwianijímani. Oweoi, nioní anijí miní neri náni wáí wurimearijwá nigí wíami móronjámani. E neri aí níwaniñjoni ejí eániñípimi dání neri móronjámani. Nioní ejápi sa Gorixo wá níwaniñípimi dání ejá ejagi náni rarijini. ¹¹Ayináni seyíné awami wigí manjíyo dání aríá níwirínáraní, níoniñáyo dání aríá níwirínáraní, wáí nínoneni seararijwá seyíné dijí wikkírogíápi, ná biní ayí apiriní.

“Ríwéná pegíáyí níni wiápíñimeapíráriarini.” urijí nánirini.

¹²None wáí niseairíná “Kiraiso Gorixoyá dijíyo dání wiápíñimeaníjiginí.” seararijwá ejagi náni segíyí wí dijí arige

niyaiwiro “Pegíayí ámi siyí nero wí wiápíñimeapírá menini.” rarigíári? ¹³ Ayí rarigíápa ámá pegíayí nepa miwiápíñimeapa nerínayí, “Kiraiso aí Gorixoyá dijí tíni wiápíñimeajímani.” ranigini. ¹⁴ Kiraiso Gorixoyá dijí tíni miwiápíñimeapa neri siywiriyí, xwiyáá none wáí searariñwápi ná mayí imóniri seyíné dijí wikkwíroarigíápi ná mayí imóniri epaxírini. ¹⁵ Sípí imónijí apí yaniri ejwá aí ámí bi ripí ámá yapí rarigíayí yapi imónaniri ejwárini. None “Gorixoyá dijíyo dání Kiraiso wiápíñimeajírini.” xeýwí raniri ejwá ejagi náni “Yapí rarigíayí yapi imónijwíni.” ripaxírini. Pegíayí nepa Gorixoyá dijíyo dání miwiápíñimeapa nerínayí, “Kiraiso ení Gorixoyá dijí tíni wiápíñimeajímani.” ripaxírini. ¹⁶ Ayí ripí náni rariñini. Ámá pegíayí Gorixoyá dijí tíni miwiápíñimeapa nerónayí, “Kiraiso aí wí wiápíñimeajímani.” ranigini. ¹⁷ Kiraiso Gorixoyá dijí tíni miwiápíñimeapa neri siywiriyí, seyíné dijí wikkwírogíápi siwíá wikkwíroro segí íwí yarigíápi náni sini xwiyáá meárinipaxí imóniro yaniro egíári. ¹⁸ Ámá Kiraismi dijí niwikkwíroárimáná pegíayí ení rixa aníñini aníñaniro egíári. ¹⁹ Nene re niyaiwirane, “Nene nípémáná ejáná Kiraiso wí arirá neaininíámani. Sa xwíá rírímíni emearíná Kiraiso arirá neaininíári. ²⁰ E niyaiwirane omíni dijí nikwímoranénayí, ámá ikíñiníjí sipí wipaxí imónijí niyoní náni nene aji Paxí neaipaxíri. Ayí Kiraiso nepa xwáripáyo dání miwiápíñimeapa ejí ejánayí náni rariñini.

²¹ Nioni e niseariri aiwi Kiraiso níperi weñími dání Gorixoyá dijí tíni wiápíñimeajírini. O ámá rixa pegíayí náni xámi niwiápíñimearíná omíñjyo aiwá niwákwíní wí xámi miarigíapánijí wiápíñimeajírini. ²² Ayí ripí náni searariñini. Ámá wo sipí yagípimi dání ámaéne pearijwárini. E yariñwápa ámá ámí wo ejípimi dání ení wiápíñimeaníwárini. ²³ Ninenení Adamo tíni ikáriñiñwaéne imónijagwi náni pearijwárini. E yariñwápa Kiraiso tíni ikáriñiñwaéne neperane aiwi ámí siyí nerane wiápíñimeaníwá ejagi náni rariñini. ²⁴ Wiápíñimeapíráyíwigí imónáná wiápíñimeapírári. Kiraiso aiwá niwákwíní wíniñjí xámi wiápíñimeajírini. Omi dání ríwíyo xío weapáná xegí imónigíayí wiápíñimeapírári. ²⁵ O ámí ajiñami dání niweapírná amipí nene tíñjí ríná imónijípi yoparípi imóniníári. Íná ajiñajírani, ámáraní, omí mañí pírí wiañkariñgíá giyí giyí, ejí eánigíayí imóniro néni tígíayíniñjí imóniro menjweagíayí imóniro egíáyo anipá niwimiximáná ámá xíoyá xwioxíyo mímeámí neri umejweaníayí xano Gorixomí simajwíyónijí wuríñipíri wiiníári. ²⁶ Ayí ripí náni rariñini. Gorixo ámá Kiraiso tíni símí tíni inarigíayó xopírári niwiri ikwiajwí xegí sikwí ikwíráriñiánaníñjí wimixiyiné náni mixí inayí nimóniri menjweaníári. Bikwíyo apí náni e níriniri eániñagi náni rariñini. ²⁷ Símí tíni inarigíí yoparí anipá imixiníápi, ayí piyí nene pearijwápirini. ²⁸ Bikwíyo bi ripí xixeni níriniri eánini, “Gorixo amipí níni omí simajwíyónijí wimixiyiníjí.”

niriniri eániñagi aí anani re yaiwipaxíriñi, “Amipí nñiyí riniñípi, ayí amipí nñi Kiraisomi simajwíyónijí oimóniri wimixiyijo eni náni mıriniri.” yaiwipaxíriñi. ²⁸ Amipí nipini xewaxomí simajwíyónijí yeáyí wuríniñáná o diñí re nimori eníráriñi, “Gí ápo Gorixo amipí niyoní ámáyorani, amipíyorani, seáyi e niwimóniri oumejweaniri xewaniñoni amipí nipini simajwíyónijí nimixiyijomi simajwíyónijí yeáyí owurínimini.” nimori e eníráriñi.

²⁹ “Ámá pegíayí wiápíñimeapíráriñi.” searariñwápi nepa mimónijánayí, pí náni wiýné segí pegíá wíniyo nañí owimixaneyiníro ámi wayí meaarigíáriñi? “Pegíayí wí wiápíñimeapíráriñi.” rarigíápi nepa imónijánayí, pegíá wíniyo nañí ripí oimixaneyiníro neróná pí nañípi owianeyiníro epaxíriñi? Oweoi, sa surímá epaxíriñi.

³⁰ “Pegíayí wiápíñimeapíráriñi.” rarijwápi nepa mimónijánayí, pí náni Jisasoyá wáí wurimeiaríjwáone yoí mayí imónaniri yarijwini?

³¹ Gí nírixímeáyíné, síá ayí ayo nemeríná “Nioni nipémíáonirini.” yaiwinariñápi símí e nitiními emeariñárini. E searariñagi aí “Xewaniño seáyi e nimóniri rarini.” miniaiwipani. Seyíné negí Áminá Kiraisi Jisaso tíni ani ikáriniñwaéne nimónirane náni nioní mixí nímeakníri “Nipémíáonirini.” yaiwinariñápi símí e nitiními emeariñini.” searariñini.

³² “Pegíayí wiápíñimeapíráriñi.” rarijwápi nepa mimónijánayí, nioní pí náni aní Epesasiyi riniñípimi niýwearíná xwiyáfá Gorixoyápi aríkí wáí urímeminiri náni yoí mayí nimóniri ámá wí sidí ijí ríromí yarijípániñí yarigíayí tíni nawíni mixí iniñárini? Pípi nañí oniiniri e ejárini? E nerí aí pegíayí nepa miwiápíñimeapa nerínayí, ámá wíniyí re rarigíápa, “Apaxí mé pearijwaéne ejagi náni amipí wí náni ‘Arige oyaneyi?’ miyaiwí sa maiwí iniigí nírane aiwá nírane oyaneyi.” rarigíápa nioní eni axípi e ripaxíriñi. ³³ E nerí aí ámá yapí oneaiepisípoyiniri siýwí miwinipani. Ámá ríá kiroarigíayí tíni nikumixiníro nawíni nemerónayí, seyíné nañí yarigíápi píri niseawiaíkiro sipí imónijípi yapí seaiepisípírixiniri searariñini. ³⁴ Seyíné xaxá yarigíápi píni niwiárimáná pírániñí diñí nímoro segí íwí yarigíápi eni píni wiáriñírixini. Segíyí wí nepa Gorixo náni diñí mimojoi. Ayináni ayá seainipaxípi ríini.

**“Pegíayí niwiápíñimearóná wará ámi xegí bi niními
wiápíñimeapíráriñi.” uriñí nánirini.**

³⁵ Ámá wí yarijí re nipíráoi, “Ámá pegíayí ámi arige nero wiápíñimeapíráriñi? Wará ámi gímini gípi niními wiápíñimeapíráriñi?” niráná ³⁶ re uríimigini, “Majimajíá ikárinarigíá tiyíné, ‘Aiwá siyí wiároarijwáyí urí nerí mipiéropa nerínayí, nerápirí niyapípaxíriñi.’ riseaimónarini? Oweoi, xámí urí nerí niplerómáná ríwíyo nerápirí yaparijírini.” uríimigini. ³⁷ Siyí seyíné wiároarigíápi wití siyífrani, ámi xegí wíraní, niwiároa nurínayí, rixa nerápirí niyapímáná imónijípi

wiároarigíárani? Oweoi, siyí anipápi wiároarigíárini. ³⁸ Seyíné siyí anipápi wiároariñagía aí Gorixo “Apí nerápíri oyapini.” yaiwiariñípi tíni xixeni nerápíri yapariñírini. Siyí apí apí xegí iwíráni, ejíráni, apí tíni xixeni imóniñípi xixegíni apí yapi píá orixinirí imixariñírini. ³⁹ Wará níni axípi minini. Ámá wará xegí ení bi inini. Najwí wará xegí ení bi inini. Ijí wará xegí ení bi inini. Peyí wará xegí ení bi inini. ⁴⁰ Amípí ajínami dánjí píá rixiñíyí tíni xwíárími dánjí píá rixiñíyí tíni nání ení dijí mópoyí. Awiaxí amípí ajínami dánjí píá rixiñíyí imóniñípi xegí bi imónini. Awiaxí amípí xwíárími dánjí píá rixiñíyí xegí bi imónini. ⁴¹ Wíá ónariñíyí nání ení dijí mópoyí. Sogwí wíá ókiariñípi xegí bi imónini. Emá wíá ókiariñípi xegí bi imónini. Siñj wíá ókiariñípi ení xegí bi imónini. Siñj níniyí ení wíá ókiariñíyí axípi mimónini. Xegí bi xegí bi imónini.

⁴² Ámá pegíayí niwiápíñimearóná wará inipíríápi nioni nira wariñápíñijí imónini. Wará agwi ríná ninirane ñweanjwápi — Api urí epaxí imóniñípirini. Api xwíá weyárariñwá ejagi aí urí mepaxí imóniñípi ninimáná wiápíñimeaníwárini. ⁴³ Wará nene xwíá weyárariñwápi, ayí súpí imóniñagí aí siñj ninimi wiápíñimeaníwápi, ayí aga awiaxí imóniñípirini. Wará xwíá weyárariñwápi ejí meánijípi imóniñagí aí siñj ninimi wiápíñimeaníwápi ejí eániñí imóniñípirini. ⁴⁴ Wará nene xwíá weyárariñwápi xwíá týo dánjí imóniñagí aí siñj ninimi wiápíñimeaníwápi, ayí ajínami dánjí kwíyípiyá wará imónini.

Wará xwíá týo dánjí imóniñípi ejagi nání re yaiwipaxírini, “Ajínami dánjí kwíyípiyá wará imóniñípi ení ría wení?” yaiwipaxírini. ⁴⁵ Bikwíyo dání apí tíni xixeni imóniñí ripí riniñagí nání rariñini. “Ámá iwamíó imóniñí Adamomi Gorixo nimixiríná dijí sixí umímoní ejagi nání o dijí tíñi wo nimónimi siñj wagírini.” riniñagí aí Adamomi ríwíyo imónijo —O Kiraisorini. O ámáyo dijí niyimíñípi sixí umímonía nání kwíyí imóniñorini. ⁴⁶ E neri aí ajínami dánjí kwíyípiyá wará xámí imónariñwámani. Wará xwíá rírimí dánjípi nimónimáná ríwíyo ajínami dánjí imóniñípi inaníwárini. ⁴⁷ Ámá Gorixo iwamíó imixijo xwíá tíni imixiníjo inagípa inarigíárini. Ajínami ñwearigíá giyí wará ámá xwíá tíni imixiníjo inagípa inarigíárini. Ajínami ñwearigíá giyí wará ámá ajínami dájo iniñípa axípi inarigíárini. ⁴⁸ Ayináni dijí re oyaiwianeyi, “Agwi nene wará ámá xwíá tíni imixiníjo inagípa rixa ninirane nání ríwéná wará ámá ajínami dájo iniñípa inaníwárini.” oyaiwianeyi.

⁵⁰ Gí nírixímeáyíné, ripí osearimini. Ámá wará íkíá iwí wináñíjí mimóní siñi gíwí tíni ejí tíni nene imóniñwápi Gorixoyá xwioxíyo wí ñweapaxí menini. Negí wará urí epaxí imóniñípi amípí urí mepaxípi tíñi e ñweapaxí mimónini. ⁵¹⁻⁵² Nioni rariñápi nání ududí riseainarini? Ai, nioni yumíí xwiyíá Gorixoyápi áwanjí bi osearimini. Gorixomí dijí wíkwíroariñwaéne

nineneni mipepa nerane aí pékákí yoparípi ráná sini mé ápiajwí norfímixiri yarijípa nineneni ámi wará xegí bi imónaníwárini. Pékákí ráná pegíáyí wará urí mepaxí imónijípi ninimi wiápíñimearo sini siní ñweajwáéne wará xegí bi inirane yaníwárini.⁵³ Ayí ripi seararijini. Ína negí wará urí epaxí imónijípi sini anijí miní axípi imónipaxímani. Urí mepaxí imónijípi íkíkí ininíárini. Ína negí wará nípepaxí imónijípi sini anijí miní axípi imónipaxímani. Mipepaxí imónijípi íkíkí ininíárini.⁵⁴ Negí wará piyí eri urí eri epaxí imónijípi xegí bi nimóniri piyí eri urí eri mepaxí imónijípmi rixa íkíkí ináná Bikwíyo dáni re niriniri eániñípi tíni xixeni imóniníárini, “Piyípiyi riniñípi rixa anipá imixinini. Rixa xopírári winini.”⁵⁵ Xwíyá axí ámi wí e eániñí ripi eni xixeni imóniníárini, “Piyí ripixini, ‘Sini ámáyo xopírári wipaxípinirini.’ risimónarini? Oweoi, sini e wí epaxípixi menini. Piyí ripixini, ‘Ámáyo pikími náni sini sidinjí opaxípinirini.’ risimónarini? Oweoi, sini e wí epaxípixi menini.” Ína náni e niriniri eániñípi tíni eni xixeni imóniníárini.⁵⁶ Íwí ámaéne yarijwápimi dáni Piyípi sidinjíniñí nori neapikipaxí imónini. Pípimi dáni maríái, nene Gorixoyá ñwí ikaxí riniñípmi niwiañkírná íwí yarijwárini. Ayináni “Piyípi ñwí ikaxí riniñípmi dáni ejí eániñí nimóniri ámá pikipaxí imónijípirini.” ripaxírini.⁵⁷ E neri aí Gorixomi yayí owianeyi. O negí Áminá Jisasi Kiraiso neaiñípmi dáni Piyípmi xopírári wipaxí neaimixijírini.⁵⁸ Ayináni gí nirixímeáyíné, diñjí wíkwírogíapi xaíwí íá nixiriróná bi éí mimixeánipa éfrixini. Ámináomi nuxídíróná ríwí niríkwíñiri yarigíápi wí surímá imóninía menjagi náni “Nene xio ‘E éfrixini.’ riñípi bi onimiápi nerínayí, ayí apánirini.” miseaimóní anijí miní xwapí ayá wí éfrixini.

Nigwí ámá Gorixoyá wíniyo náni awí eaarigíápi náni uriñí nánirini.

16 ¹Agwi seyíné payí nearo “Ámá Gorixoyá imónigíá Judia piropenisíyo ñweagíáyo nigwí wianíwá náni awí eaarijwíni.” nirigíápi náni bi osearimini. Nioni Jisasoyá siyikí imónigíá Garesia piropenisíyo wí e wí e ñweagíáyo “Nigwí awí eámeámí neríná api éfrixini. Api éfrixini.” uréwapiyijápi seyíné eni axípi nero re éfrixini.² Nioni rixa seyíné tíñjí e niseaímeari ñweajáná seyíné nigwí ámi wí awí eámeámí mepa epíria náni Sadé ayí ayo awí neániróná woxini woxini omijí néasáná nigwí meáíápi tíni yamiñiyí nitiróná pírániñí xegí wí e yómiñí tífrixini.³ Ríwéná nioni seyíné tíe nirémoríná ámá seyíné re niyaiwiro rípeáíáyo, “Nigwí ripi ananí Jerusaremí náni nimeámi upaxíyírini.” niyaiwiro rípeáíáyo payí wí neari wiowárimíárini.⁴ E neri aí “Ayí tíni nurfná ananirini.” nimónánayí, nioni ayí tíni waníwárini.

“Ríwéná seyíné tíamini bímíárini.” uriñí nánirini.

⁵ Ríwíyo nioni Masedonia piropenisíyo imani nibiri seaíménapimíárini. “Masedonia piropenisí tíñjimini xámi úimigini.” nimónarijagi náni

rarijnini. ⁶ Imani nibiri niseaíménapimáná seyíné tíni ayá wí onimiápi ḥweámíáriani? Emá rawirawá imeamíkwí yarijípi nipimini seyíné tíni ḥweámíáriani? Nioni majíári. Sa seyíné tíni niḥweámoni ámi gímíni “Oumini.” ninimóniríná seyíné nioni óí e dijí sixí níga umía náni niapowáripírári. ⁷ Ayí ripi náni rarijnini. Nioni “Agwi sijwí niseaga oseamúrómini.” minimónarini. “Seyíné tíni ayá wí ḥweáimigini” ninimóniri dijí e ikwímojá ejagi náni rarijnini. Ámináo xe éwiniginiri sijwí ninanirínayí, e emíári. ⁸ E nerí aiwi síá Judayene Pedikosiyí riniŋyí imónie náni Epesasiyo re ḥweámíári. ⁹ Pí náni maríá, nioni yarijápi náni pírí málkímí nianiro yarigíá obaxí ejagi aiwi Gorixo ámá ayá wí xfo náni dijí wiḳwíropíri náni ouréwapiyiniri ówaŋínijí nkwiijíri.

¹⁰ Timotio niseaímearínayí, nioni Ámináo náni nemeri uréwapiyarijápa o eni axípi uréwapiyarijí ejagi náni seyíné tíni niḥwearíná ayá síwí muropa enía náni pírániŋjí wéyo uméřrixini. ¹¹ Segíyí wí Timotiomi xe peayí owianípoyiniri sijwí miwínipa éřrixini. O tíni nirixímeá imónigíáyí wí tíni nawíni nioni tijí re náni bipírfia náni wenijí nerí ḥweaŋagi náni o “Ámá tí naŋjí níniro niowáráoi.” yaiwíwiniginiri seyíné omi pírániŋjí wéyo niméra nuro nioni tijí e náni binía náni wírénapířixini.

¹² Negí nirixímeá imóniŋjí Aporoso náni xwiyá řipirini. Nioni negí nirixímeá wí seyíné tíáminí nurowárénapiríná omi ejí ríremíxí ayá wí wíagí aiwi o “Ríná seyíné tijí e náni obimini.” miwimónarinini. E nerí aí “Seyíné tíáminí bipaxí imóniŋjí.” niwimóniríná binírári.

Yoparípi nuriríná uriŋípi nánirini.

¹³ Seyíné pírániŋjí awíniŋjí ḥwearo dijí wiḳwírogíápi xaíwí ſá xiriro dijí sixí íniro ejí eániro éřrixini. ¹⁴ E neróná pí pí seyíné yarigíápi ámáyo dijí sipí niwirinjíyo dání éřrixini.

¹⁵ Gí nirixímeáyíné, nioni ejí ríremíxí bi ripi oseaimini. Sitepanasepówa náni seyíné niſírári. Ámá Gírikí piropenisíyo dáŋyí epówa aiwá niwákwiní miarigíápa Jisasomi xámi dijí niwíkwíroro uxídígíepówarini. Wigí dijíyo dání “Ámá Gorixoyá imónigíáyo arirá owianeyí.” yaiwigíápi náni símí e nitiniro yarigíepówarini. ¹⁶ Seyíné ámá éniŋjí imónigíáyo yeáyí niwurñiro ámá ayí tíni níkumixiniro ríwí niríkwínimáná Gorixoyá imónigíáyo arirá wiarijí giyo eni yeáyí wurínfířixini.

¹⁷ Sitepanaso tíni Potunetaso tíni Akaikaso tíni awa nioni tijí e náni nibiro seyíné nibiro miniipaxí imóniŋjípi arirá níagía náni nioni dijí niſá ninarini. ¹⁸ Awa nioni dijí sixí nimímoró seyíné eni dijí sixí seamímoró éagía náni seáyi e imónigíáwa iwa ríaniri sijwí mí wómíxípoyi. ¹⁹ Jisasoyá siyikí imónigíá Esia piropenisíyo dáŋyí yayí

seawárénaparijoi. Akwirao tíni xiepí Pírisiraí tíni ayaú egí ajiyó dání Jisasoyá siyikípi imónigíá awí eánarigíáyí tíni nawíní yayí niseawárénapiríná seyíné eni Ámináo tíni nawíní ikárinigíáyíné ejagía náni yayí bí onímiápi miseawárénaparijoi. ²⁰Negí nirixímeá re dájíyí níni eni yayí seawárénaparijoi. Sewanijíyíné yayí niniróná xíxe yayí óí eáninípoyí.

²¹Xámi neága ujípi ámá wo nioni raríná eáí aiwi agwi nioni Poroni gí wé tíni yayí niseawárénapiri ríwamijí ripi neari wírénaparijini. ²²Ámá giyí giyí Ámináomi dijí sixí muyipa nerínayí, xe oroapíkínípoyí. “Ámináo rixa oweapini.” nimónarini. ²³“Áminá Jisaso wá seawianíwinigini.” nimónarini. ²⁴Kiraisi Jisaso tíni nawíní ikáriniyawáéne ejagi náni niyínéni dijí sixí niseaya úimigini. “E éimigini.” nimónarini.

Payí Poro Koriniyo ɻweáyí nání ríwíyo eanínarini.

Payí rina Jisasoyá siyikíyí aŋí yoí Koriniyo ɻweagíyí nání Poro ríwíyo niriri eanínarini. Aŋí aŋí Girikiyí piropenisyo xwé bí imóniŋípírini. Payí Poro Koriniyo ɻweáyí nání xámi niriri eanína nearíná diŋí nikinimóniro pírániŋí éírixiniri mixí nuriri eaní nání emá bí nipwémáná ejáná “Ayí nimóniro yarigíápi nání Taitaso siŋwí niwinauiní ourowárimini.” niyaiwiri urowáriagi Taitaso siŋwí niwinaumí nibírì áwaní réniŋí uríŋinigini, “Wí mixí joxi uríŋípimi dání rixa nisaniro nero aiwi wí ‘Poro pípmi dání sekaxí nearipaxíríani?’ niriro arfkí yariŋoi.” Éniŋí uríagi nání Poro payí rina niriri nearíná nipení xwiyá bí uriri mixí bí uriri xwiyá xwiyáxá bí uriri nerí eanínigini.

1 ¹Poroni —Nioni Gorixo wimóniŋípimi dání Kiraisi Jisasoyá wáí wurimeiaríŋá wonirini. Nioni tñi negí nirixímeá Timotio tñi yawawi siyikí Gorixoyá imónigíá Koriniyo ɻweagíyíné tñi oyá ámá imónigíá Girikiyí aŋíyo wí e wí e ɻweagíyíné tñi nání payí rina nearí mónapariŋwi. ²Negí aŋí Gorixo tñi Áminá Jisasi Kiraiso tñi awaú wá seawianiri seyíné niwayiróniro ɻweapíri nání seaimixiri éisixini.

Xeaníŋí wímeáagi aí Gorixo ikiŋwí umíriŋípí nánirini.

³Gorixo —O negí Áminá Jisasi Kiraisomi xano imóniri oyá ɻwíáo imóniri ejorini. Omi yayí niwirane seáyi e umíyeoaaneyi. Wá wianarigíá ámáyo wímeaariŋí nípini mfkí ikiŋorini. Ámá pí pípí nání diŋí siphí wiariŋíyo miŋí ikiŋwí umírarigíápi mfkí ikiŋo, ayí orini. ⁴O miŋí ikiŋwí neamíraríŋípa nene eni axípí pí pí xeaníŋí wímeáíyo miŋí ikiŋwí umíraníwá nání pí pí xeaníŋí neaímeááná miŋí ikiŋwí neamíraríŋírini. ⁵Ríniŋí Kiraiso ámáyo arirá owiminiri neríná wímeaŋípí nene eni ayá wí neaímeaarini. E nerí aí xío neaíiŋípimi dání Gorixo miŋí ikiŋwí ayá wí neamíraríŋírini. ⁶Xeaníŋí none neaímeáípi, ayí seyíné seaeríkiemeaarane miŋí ikiŋwí seamírirane yaníwá nání neaímeaarini. Miŋí ikiŋwí Gorixo neamíraríŋípi, ayí seyíné miŋí ikiŋwí seamíraníwá nání eni neamíraríŋírini. Nepa miŋí ikiŋwí seamíraríŋíwaéyíné ejánayí, xeaníŋí none xwámámí wiariŋwápa seyíné eni xeaníŋí axípí imóniŋípí

xwámámí wipaxíyínérini. 7 None re niyaiwiri nijá imóniñwini, “Ríniñí none meaaríjwápi seyíné ení axípi meaarigíáriñi. Ayináni Gorixo miñí ikiñví neamírariñípa seyíné ení axípi seamírariñírini.” niyaiwiri nijá nimónirane nání diñí re niyaiwirane ikwímoariñwápi síkíkí onini, “Seyíné ejí neániro pí pí seaímeáípi anani xwámámí niwiro njweapíráriñi.” yaiwiariñwápi síkíkí onini.

8 Negí nirixímeáyíné, ayí ripi nání searariñi. Xeaniñí none Esia piropenisíyo njweajáná neaímeanípi “Seyíné sini majá oimónipoyi.” mineaimónarini. Xeaniñí ríá tíñí none ejí neánirane aí xwámámí miwipaxí imóniñípi neaímeáagí “Ari yaníwini?” niyaiwiriná “Rixa nipeaniréwini?” yaiwiñwárini. 9 Ai, newaniñone “Ejí eániñwáoneríani?” niyaiwirane diñí mijwiraríní sa Gorixomi —O ámá pegíáyí wiápínameapíria nání wimixariñorini. Omini none diñí ujwiráraníwá nání sikwíá neaiñípi neaiñinigini. Sikwíá neaiñí api ámá opisí anjyo dání xwrixí aríá niwimáná “Rixa pikípoyi.” rarijo rixa “Awami pikípoyi.” ránaniñí neaiñinigini. 10-11 E nerí aí nene mañí umónani nání mímúropaxí imóniñí apimi dání Gorixo éí neamíniñírini. Ríwíyo bi ení éí neamíniñírini. “Ámi ríwíyo bi mañí umónipaxípimi umónaniri yaríná éí neamíniñírini.” niyaiwiri diñí wikwímoariñwáo seyíné none nání rixiñí nineauriyiríjípmi dání arírá nineairíná anani éí neamíniñírini. Gorixo éí neamínariñagi niwíniróná re niyaiwiro, “O ámá obaxene rixiñí wuriyariñwápi aríá nineairí nání Porowami wá niwianiri xeaniñí wímeáípmi dání éí umíniñírani?” niyaiwiro none nání omí yayí wipíráriñi.

Koriniyo ámi muñípi nání áwañí urijí nánirini.

12 Ayí ripi nání mixí meakíninariñwini. “None nañí ríá wiijwanigini? Sípí ríá wiijwanigini?” yariñí e niniranéná re yaiwinariñwini, “Gorixomi mixídarigíáyo siyikwí míniñí nimónimáná wiirane omí pírániñí nuxídíríná epaxípi nepáni wiirane nerane aiwí seyíné ayí anjipaxí e seaiñwanigini.” yaiwinariñwini. Ayí “Nijá ámá wigí diñíyo dání imónarigíápmi dání mariáí, Gorixo wá nineawianiri ejí sixí neaímixiñípmi dání ayo e wiirane seyíné anjipaxí e seaiirane ejwanigini.” niyaiwinirane nání mixí meakíninariñwini. 13-14 None seyíné nání payí nearí niseamónapiríná ríwamíñí seyíné íá niroro nijá mimónipaxípi nearí wírénapariñwámani. Sa ríwamíñí seyíné anani íá niroro nijá imónipaxípi nearí wírénapariñwárini. Agwi seyíné none e oyaneyiniri nearí wírénapariñwápi nání “Awa ayí api nání ríá yariñoi?” niyaiwiro xixeni mineaiaiwiariñagía aiwi seyíné ripi epíría nání diñí seaikwímojwini. Ríwéná seyíné none yariñwápi nání “Awa ayí api nání regíawixini?” niyaiwiro none e oyaneyiniri yariñwápi tíñí xixeni neaiaiwiñíra nání diñí seaikwímojwini. Seyíné “Porowa e yaniro nání

regíawixini?" xixeni nineaiawirónayí, síá Áminá Jisaso weapiníayimi none seyíné náni ayá wí mixí seameakínaníwápa seyíné eni none náni mixí neameakínpífríarini.

¹⁵ Seyíné "Ayí neparini. Poro aga seáyi e oimóniminiri payí neari mónapijímani. Sa nene náni ayo pírániójí owimiximiniri neari mónapijíríani?" Seyíné ananí e yaiwipíri náni dijí niseaikwímoriná re yaiwíjanigini, "Xámí seyíné tíjí e náni nibiríná dijí sixí biaú seamímóimigini." yaiwíjanigini. ¹⁶ E niyaiwiríná ayí ripí yaiwíjanigini, "Masedonia piropenisíyo náni nuríná seyíné tíjimaní xámí numáná ámi Masedonia piropenisíyo dání nibiri Judia piropenisíyo náni nuríná óí e dijí sixí níga umía náni bi niapífrixiníri ámi seyíné tíjí aximaní bñimigini." yaiwíjanigini. ¹⁷ Nioni e yaiwíjá enagi náni seyíné re ríniaiwarijoi, "Poro 'E éimigini.' niyaiwiríná dijí ikwíroayiri mixeaayiri neri yaiwíjírini." ríniaiwarijoi? "O 'Ripi éimigini.' niyaiwiríná sipí imónarijípími dání niyaiwíri náni sa dijí ikwírori mixeari yarijorini." ríniaiwarijoi? ¹⁸ Pí pí Goríxo rarijípi dijí uwíjiráripaxípa xwiyíá none searijwápími eni dijí uwíjiráripaxípi searijwanigini. Xwiyíá none searijwápí wí dijí ikwírori mixeari yarijwámani. ¹⁹ Ayí ripí náni seararijini. Íwí Gorixoyáo, Kiraisi Jisaso —O náni nioni tíni Sairaso tíni Timotio tíni none wáí searijwáorini. O dijí ikwírori mixeari yarijomani. Oweoi, xegí dijí niyaiwíri ikwíróípi aníjíni ikwíroarijo enagi náni seararijini. ²⁰ Goríxo símímanjíyo dáníníjí "E niseaiimíárini. E niseaiimíárini." niriríná obaxí rárijípi "Ayí neparini." yaiwianíwá náni siwániójí inijo, ayí Kiraisorini. O e imónijo enagi náni Gorixomi seáyi e umeaníwá náni yoparípi niriranéná Jisasi Kiraisoyá yoí rírane "Api e imóníwinigini." rírane yarijwári. ²¹ Seyíné tíni none tíni ninenení Kiraiso tíni nawíni ikárinaníwá náni síkílkí neaomixarijo, ayí Goríxo xewanijorini. Wáí rarijwápi náni nearípeaño, ayí axorini. ²² "Ayí oyáríani?" oyaiwípoyiníri yarijípa nene eni neaiijírini. Xegí kwíyípi nineaiapiríná nene "O réroárijípi nipini xixeni nineaiinírini." yaiwianíwá náni kwíyípi tíni ikiyíjíniójí neaiárijírini.

²³ Nioni apaxí mé seyíné tíjí e náni nibiri mixí searáná dijí ríá seaxeniginiri "Ámi Koriniyo náni mibipa éimigini." yaiwíjanigini. Nioni dijí e yaiwíríná Goríxo, sijwí nanijo ananí sopijí nopaxírini. ²⁴ None seáyi e niseaimónirane seyíné dijí ikwíropaxí imónijípi "Ayí ripinírini." osearaneyiníri miyarijwini. Seyíné Jisasomí dijí niwíkwíroróná sirí muní nero wiwkíroarigíá enagi náni none Gorixomi nixídiranéná seyíné dijí niíá seaininíá náni sa seyíné tíni nawíni omijíniójí éwaniginiri imónijwini.

2 ¹ Ayínání nioni seyíné náni dijí yańí nimenirí re yaiwiárijjanigini, ² "Nioni seyíné tíjí e náni nibiri mixí searíápími dání dijí sipí seaipaxí miséaimixipa éimigini." yaiwiárijjanigini. ² Ayí ripí náni e yaiwiárijjanigini.

Nioni nibiri mixí niseariri dijí sipí niseaimixirínayí, ámá wí giyí nioni dijí yayí nimopíráriani? Oweoi, seyíné e niseairínayí, ámá nioní dijí yayí nimopírá wí menini. ³ Ayináni nioní miibí payíni nearí wírénapijanigini. “Nioni báná yayí nimopaxiyíné mixí searíápimi dání dijí sipí miseaimixipa éimigini.” ninimóniri náni payíni nearí wírénapijanigini. “Nioni yayí ninaríná seyíné ení seainarijírini.” yaiwiarijápi “Api aga nepa imónini.” nipimónijí ejagí náni rarijini. ⁴ Ayí nepariní. Xámi nioní payí nearí niwírénapíríná dijí ríá samijí minixé ayá wí nixearíná tñí eajanigini. Payí ana dijí sipí oseainiri meajanigini. Seyíné ripí náni nijá oimónípoyiniri eajanigini, “Poro nene náni dijí sipí niwiríná xwapí ayá wí ríá wiariní?” oyaiwípoyiniri eajanigini.

“Sipí éomí rixa yokwarímí wiijárini.” urijí nánirini.

⁵ Segí ámá xegí sipí nerijípimi dání dijí sipí neaimixijo nepa nioní dijí sipí minimixijírini. Seyíné dijí sipí seaimixijírini. Niýinéni dijí sipí miseaimixipa neri aí wiýinéni dijí sipí seaimixijírini. Omi ayá ríá wepaxí imónijípi miripa éimiginiri apíni seararijini. ⁶ Ámá omi siyikí niwearíná segíyí nápi weagíápi “Ayí apánirini.” nimónarini. ⁷ Ayináni dijí sipí íwí xewanijo nerijípimi dání winarijípi anijí rití wiáriniginiri agwi seyíné ámí siyikí bi miweá yokwarímí niwiiro miijí ikiywí umírírixini. ⁸ Ayináni ejí rirémixí ripí oseaimini. O “Ámá tífí nioní dijí sixí niyarigáyírani?” oyaiwiniri naají wí wiírírixini. ⁹ Payí ana nioní nearí niwírénapíríná re niyaiwiri eajanáni, “Nioni payí nearí uríápi niipií náni aríá yímigí epíriréoi? Aríkwíkwí nipíriréoi?” niyaiwimáná iwamíó seaíwapiyimíniri náni payí ana eajanáni. ¹⁰ Seyíné ámá xegí sipí éípi náni yokwarímí wiíánayí, nioní ení ananí yokwarímí wiíriajáni. Ayináni nioní ámá omi nepa yokwarímí wiipaxí imónijí bi ejánayí, yokwarímí niwiiríná seyíné náni “Arige neri arírá wiimíráriani?” niyaiwiri Kiraisoyá siywí tñí e dání yokwarímí wiijárini. ¹¹ None xixe yokwarímí minipa nerijípimi dání Seteno yapí nineaiepisimáná xopirári neainiginiri náni ámá íwí éomí yokwarímí wiijárini. Obo yapí neaiepisimíniri yarijípi náni nijá imónijagwi náni rarijini.

Poro aijí Tirowasiyo niijweaxa móronjí nánirini.

¹² Xámi niomí xwyáá Kiraiso náni yayí neainarijípi wáí uriminiri náni aijí Tirowasiyo náni nuri nírémoríná Ámináo ówanjínií níkwiípimi dání anani e epaxí imónijáoni naineniri aiwi ¹³ negí nirixímeá Taitaso segí tíámini dání sini miibipa éagi náni piá nimeginiri dijí sipí niarijagí náni iwieánijanigini. Ayináni nioní Tirowasi ñweáyo píni niwiárimí Masedonia piropenisíyo náni bijanigini.

“Wáí niwurimeiranéná ámáyo sinadijínií wearijwárini.” urijí nánirini.

¹⁴ Taitaso náni dijí sipí niarijagi náni iwieánijàoni aiwi agwi Gorixomí yayí wiarijini. Ayí ripí náni yayí wiarijini. O Kiraiso pí pi

imóninjípimi xopirárí wipaxo oimóniri wimixinjírini. Apini maríái, o ge ge níneapemeámi uminiri neríná xopirárí wipaxíyí oimónipoyiniri nineaimixiri nineapemeámi warinjírini. Ayí ripi náni eni yayí wiarijnini. Gorixo none wáí wurimeiarinjwápimi dání ají nimini xwiýá Kiraiso náni rinijípí “Ayí apiríani?” oyaiwípoyiniri yarijnirini. Xwiýá o nánipi awí dijí eaarijí bínipí ají nimini rinárimenjípirini. ¹⁵ Ayí ripi nánirini. Sinadijí Kiraiso Gorixomi dijí naljí oweaniri ríá ikeárána nanjí weaarijnjpíniñí imóninjípi, ayí none imóninjwíni. None sinadijí Gorixo yayí winarinjípíniñí imóninjwápi neáa nuríná ámá Gorixo yeáyí oneayimixemeaniri yarigíáyí tíñí e neáa urí ámá nanínaniri yarigíáyí tíñí e neáa urí yarijnirini. ¹⁶ Ámá maiwí nanínaniro yarigíáyí xwiýá wáí rimearijnápi aríá niwiróná “Anínaníwáríani?” yaiwipíri náni piyanjí pearigíápíniñí weaarijnirini. E nerí aí ámá Gorixo yeáyí neayimixemeawiníginiri wimónarigíáyí xwiýá api aríá niwiróná “Dijí niyimiñí tñjwaéne imónaníwáríani?” yaiwipíri náni sinadijí siñí ñweapírápíniñí weaarijnirini. Xwiýá api wáí nirimeríná e epaxíyí giyírini? ¹⁷ E epaxí imóninjwáyí, ayí nonerini. Ayí ripi nánirini. Ámá obaxí xwiýápi wáí nirimeríná “Negí yarijnápimi dání nigwí meaani náni ríá yarijnwiñí?” niyaiwiro úrapí yarigíápa wí miyarijnáonerini. Xwiýápi wáí nirimeríná nepáni nimóniri Gorixo api e éírixiniri nearípeajípi tñí xixeni niríri yarijnáwáriñi. Kiraiso tñí nikárinimáná Gorixoyá siñwí tíñí e dání rarijná eñagi náni “E epaxí imóninjwáyí, ayí nonerini.” seararijnini.

**“Xwiýá siñí réroárinjípi náni wáí
wurimeiarinjwáonerini.” uriñí nánirini.**

3 ¹Nioni e seararijagi náni seyíné “Porowa ámí rixa weyí mearinarijoi.” riseaimónarini? Oweoi, seyíné none wáí nirimeranéná yarijnápi náni nijíá imónipíri náni ámá wí seáyi e níneamíyeoaro “Porowa wáí nirimeríná imiriñí miyarigíáwarini.” niríro payí wína neaeaiarigíonemani. Ámá wí eni none yarijnápi náni nijíá imónipíri náni seyíné “Porowa e yarigíáwarini.” niríro payí wína neaeaiarigíonemani. Wa náni e niríro payí weaipaxí aiwi none náni wí e niríri payí neaeapaxímani. ² Payí “Porowa e imónigíáwarini.” niriniri eáninjípíniñí seyíné rixa imónijoi. Negí payíniñí imónigíáyíné negí mimáyo tinijagwi náni wí peá seamopaxíyínemani. Payíniñí seyíné imónigíápi ámá níni nijíá nimóniro fá roarigíá eñagi náni rarijnini. ³ Payíniñí seyíné imónigíápi siwá réniñí inarigíárini. Kiraiso xewanijo niríri eañípíniñí imóninjwíni. Siwá éníjí inarigíárini. None searéwapiyijwápimi dání Kiraiso payí seyíné imónigíápíniñí nearíná inilgí ríwamijí eánarijípi tñí meá Iwjá anijí siñí imónijoyá kwíyípi tñí seaeapírini. Moseso tñípná Gorixo ñwí ikaxí nuriríná siñáyo eañípániñí meá ámáyínéyá dijípími seaeajírini.

⁴None Kiraisoyá dijíyo dání Gorixo náni dijí sínjá neaeánarijí ejagi náni rarijnini. ⁵“Newanijone imónijwápimi dání wáí rimeapaxí imónijwini.” wí yaiwinipaxonemani. Wáí rimepaxí imónijwápi, ayí Gorixo neaimixijípimi dánini e imónijwini. ⁶O ámi sijí bi “E niseaiimírárini.” niriri réroárinijípí wáí nurimeipaxí imóníírixiniri neaimixijírini. Sijí réroárinijí apí ámá ɻwí ikaxí eániijípimi nixídirijípimi dání onixídípoyiniri réroárinijípimaní. Kwíyípí nipemeámi neawarijípimi dání onixídípoyiniri réroárinijípirini. ɻwí ikaxí eániijípimi ámá “Xixeni oxídaneyi.” niyaiwiro aí apimi wiaiklarigía ejagi náni pemixarijírini. E nerí aí xegí kwíyípí ámáyo dijí niyimínjípí sixí umímoariní ejagi náni xwiyíá sijí réroárinijípí náni wáí nurimeipaxí imóníírixiniri neaimixijírini.

Sijí réroárinijípí xámí réroárinijípimi seáyi e wimónijí nánirini.

⁷Gorixo xegí ɻwí ikaxípí sínjá piáráyo akírenjí niperí niywiráriri Isíreriyo míni wíáná wíá xío pirípirí nerí ókímixarijípí eni sijáni wimónijinigini. Api Mosesomí wíá wókímixáná oyá símímañjí xwiníá eañinigini. Xwiníá o eañípí awayini awayini neayipoáa warijagí aí axíná sini ejí tñi xwiníá eaarijagí náni aríowa sijwí mímínjí winarijagí náni sijwí miwinipaxí imónagírárini. ɻwí ikaxí eániijí apí, ámá pemixarijí imónijípí uráráná Gorixoyá wíá pirípirí nerí ókímixarijípí tñi eni sijáni imónijí ejagi náni ⁸“Xwiyíá sijí re réroárinijí ‘Kwíyípí ámaéne ananí nineaaíniri dijí niyimínjí tñiwaéne neaimixipaxírini.’ rinijípí ɻwí ikaxí eániijípimi wiári nimúrorí wíá mókímixipaxí imónini.” riseaimónarini? ⁹Xámí réroárinijípí —Apimi dání ámá anínpírfá náni xwiyíá meárinarigíápirini. Api awiaxí imónagí aiwi sijí réroárinijípí —Apimi dání Gorixo “Ámá wé rónigíáyírini.” rárinía náni imónijípirini. Api xámí réroárinijípimi seáyi e niwimóniri aga awiaxí imónini. ¹⁰Re ripaxfrini, “Xámí réroárinijípí awiaxí aiwi sijí réroárinijípí sogwíyo uyíwí mixáróáná peá unarijípa peá umixijí ejagi náni rixa supikínáriňagínjí imónijírini.” ripaxírini. ¹¹Ayí ripí náni e ripaxfrini. Xwiyíá xámí réroárinijípí —Api opínagwíá neayipoáa warijípáni jí imónijípirini. Api awiaxí imónagí aiwi xwiyíá sijí réroárinijípí —Api yaxwí miréroáríní anijí réroárinijípirini. Api awiaxí nimóniri xámí imónijípimi aga wiári seáyi e mûrónijí ejagi náni rarijnini.

¹²None “Xwiyíá sijí réroárinijípí wí neayipoáa unía menini.” niyaiwirane dijí sínjá neaeáníagí náni wáí nirimeranéná ayá igigí bi mé rimearíjwárini. ¹³None Moseso yagípa wí yarijwáonemani. O re yagorini. Xegí símímañjíyo dání xwiníá eañípí neayipoáa waríná gí Isíreriyí sijwí minanipa oépoyiniri símímañjíyo rapirapí axímíó bi tñi rití inagírini. ¹⁴E seararijagí aiwi wigí dijí wakísí inagírárini. Ai síá riyi tñjí e náni gíni gíná xwiyíá xámí réroárinijípí íá uroíáná rapirapí axímíó axípi

tíníniyí wigí dijíyo sini ikwárimoárinini. Ayí ripi náni wigí dijíyo sini ikwárimoárinini. Ámá Kiraiso tíni nawíni nikárinirijípí dání rapirapí aximíópi Gorixo yípímoarijírini. ¹⁵ E nerí aí gí Isireriyí gíni gíná ejná dání síá riyí tíjí e náni ɻywí ikaxí Moseso eanípí fá níroríná rapirapí aximíó bi sini wigí dijíyo ikwárimoárinini. ¹⁶ Sini wigí dijíyo ikwárimoárinijagi aiwí Ámináo tíámini nikinimóniri dijí niwikwírorínayí, rapirapí wigí dijíyo ikwárimoárinijípíniyí yípímonarigírárini. ¹⁷ Áminá tíámini kínimónipírio, ayí Gorixoyá kwíyípirini. O xwiyíá sijí níreroárirfná kwíyí apí náni réroárijírini. Ámináoyá kwíyí apí ámá giyo niwaínirínayí, ayí ɻywí ikaxí eániyípí dání áxejwarí minigíayí imónipaxírini. ¹⁸ Ayináni Ámináomi dijí wiwkíroarijewá nineneni xío imónijípí náni siwániyí niwiniranéná negí símimaŋí rití bi miniŋagi náni wíá Ámináo ónarijípí negí símimaŋíyo dání xwiníániyí weámixarijírini. E neríná nene wíá xío seáyi e nimóniri ónarijípí tíni xixeni imónaníwá náni wíá ámi bi ámi bi nógániyí warijwini. Ámináo ayí kwíyípirini. Apimi dání xío imónijípíniyí nimóga warijwini.

“Wáí urarijwápimi dání Gorixo wíá wókímixarijírini.” urijí nánirini.

4 ¹Ayináni Gorixo wá nineawianirijípí dání xío imónijípí náni ámáyo siwániyí winíwanigíñiri nearípeáagí náni sini anijí ayá ríá neawearini. ²E nerí aí ámá ayá neaininigíñiri íními yarigíápi wí “Anani oyaneyi.” rarijwámani. Ináyíniyí nimóniri yapí owiepisaneyiníri wí yarijwámani. Xwiyíá Gorixoyápi eni níriranéná naíroayíri nerí rarijwámani. Apí api mepa nerane sa xwiyíá nepaxiñí imónijípí sijáni wíá rókiamoarijagwi ámá e sijwí nineaniróná “Awa apáni yarijjo.” neaiaiwipíría náni Gorixoyá sijwí neaniñe dání e yarijwárini. ³Xwiyíá yayí neainarijí none wáí urarijwápi ritíniyí niwinirínayí, sa ámá anínaniro yarigíáyo ritíniyí winarijírini. ⁴Ayí ripi náni ritíniyí winarijírini. Xwiyíá Kiraiso —O pí pí Gorixo imónijípí tíni xixeni axípi imónijorini. Xwiyíá o wá nineawianiri seáyi e imónijí neaiiñípí wíá neaókímixarijírini. Xwiyíá yayí neainarijí apí náni pí ámá Kiraiso miwíkwró anínaniro náni yarigíáyo wíá miwókímixipa oeníri wigí ɻywíá imónijo —O, ayí oborini. O dijí píripíri wiŋí enagí náni xwiyíá apí ritíniyí winarijírini. ⁵None wáí nuriranéná newanijone seáyi e oimónaneyiníri náni wáí urarijwámani. Jisasi Kiraiso náni “Negí Ámináorini.” urirane none náni “Jisasomí xíðarijwá enagí náni segí sénáíwaneníyí nimónirane omiñí seaiiarijwáone imónijwini.” urirane yarijwárini. ⁶Ayí ripi náni e yarijwárini. Gorixo —O amípí níni iwamíó nimixíríná “Síá yikiárijípí wíá oónini.” rijorini. Ripi yarijo, ayí eni axorini. O wá nineawianiri seáyi e neaiiñípí —Apí Kiraiso yípmímaŋíyo dání xwiníániyí neaeámixarijípírini. Apí náni nijá oimónípoyiníri negí dijíyo wíá neaókímixijírini. E neaiiñjo, ayí axo enagí náni rarijini.

**“Xeanijí neaímearinagí aí wáí raní nání síní
ayá ríá neawearini.” urijí nánirini.**

⁷Wáí nurimeífrixiniri nearípeajípi, ayí ayá tíjípíniñí imónijípirini. Apí tíjwáone ejí meání xwáriá sixí xwiá tñi imixiniñíniñí nimónirane samijí imónijwáonerini. Ámá aríá nineairóna re yaiwipíri nání e imónijwáonerini, “Ejí eániñí seáyi e imónijí xwiýá yayí neainarinjípimi dání neaímeáipi wáí rimearigíawayámani. Sa Gorixoyárini.” yaiwipíri nání samijí e imónijwáonerini. ⁸Xeanijí xixegíni neaikárariñagí aiwí suminijí imónijwáonemani. Waíná neaímeáipi nání ududí neainarinjagi aiwí negí dijí anijí niyoámiga mineaujonerini. ⁹Ámá wí mixí neaxídowáríagía aiwí Gorixo wí neaiepisamoarijónemani. Iwañí nineaeari neatíagía aiwí anijí eaníramori wearíjwáonemani. ¹⁰Íníná wáí nirímeranéná ripí niyaiwirane yarijwáonerini, “Negí Jisasomi pikigíápa none ení nineapikirfnayí, ananírini.” niyaiwirane yarijwáonerini. Amáyí none e yarijagwi sijví nineaniróná “Jisaso niperí aiwí ámi sijí nimóniri ñweajagi nání ríá yarijoi?” yaiwipíri nání apí e yarijwáonerini. ¹¹Íníná xwiá týo ami gimi nemeranéná Jisasomi xídaríjwáone ejagi nání yoí mayí nimónirane emearíjwárini. Amáyí wará pepaxí tíjí imónijwáone yoí mayí nimóniri yarijagwi nineaniróná “Jisaso ámi sijí nimóniri aijínamí ñweajagi nání ríá yarijoi?” yaiwipíri nání e nimóniri emearíjwárini. ¹²Ayináni ripí ripaxírini, “None wáí nirímeranéná nineaxeanipaxí imónijwáonerini. E neri aí e imónijwápimi dání seyíné rixa dijí niyimijí tígíayíné imónijoi.” ripaxírini.

¹³Ámá wo, Bikwíyo dání “Nioni Gorixomi dijí niwíkwírori nání ámáyo urijanigini.” rinijo dijí wikwíroagípa none ení axípi e wiwkíroarijwáonerini. Ayináni Jisasomí dijí niwíkwírorane nání xwiýá yayí neainarinjípi ámáyo wáí urarijwárini. ¹⁴Nijá re imónijagwi nání wáí urarijwárini. Áminá Jisaso xwáripáyo dání owiápíñimeaniri sijí wimixijo none ení xíomí sijí wimixijípa axípi sijí nineaimixiri seyíné tñi nawíni gwiaumí nineairí Jisaso tíjí e neawárinírárini. Nijá e imónijagwi nání wáí urarijwárini. ¹⁵Ayí seyíné nañí oseaiianeyiníri nání yoí mayí imónirane neaxeanipaxí imónirane yarijwárini. Ámá Gorixoyá xío wá niwianirijípimi dání sayá nimóga nuróná ayí omí yayí ayá wí niwiéra warigíápimi dání “Gorixo seáyi e imónijoríani?” waiawipaxí imóníwiniginíri yoí mayí imónirane neaxeanipaxí imónirane yarijwárini.

**“Aijínamí dání neaímeaníápi símimají e nitinirane
nání dijí sixí ínaríjwárini.” urijí nánirini.**

¹⁶None api nání dijí nimorane nání Kiraiso nání wáí urani nání síní ayá ríá neawearini. Negí warápi xeanijí neaímearinjípimi dání

rixa sipí nimóga warijagi aí dijípini síá ayí ayo sijí bi sixí ínarijírini.

¹⁷Ayí ripi náni síá ayí ayo negí dijípi sijí bi sixí ínarijírini. Xeanijí agwí ríná neaímeáipimi xwámámí niwiéra úwáyí náni Gorixo yeáyí nineayimixemearíná seáyi e imónijípi neaiinírárini. Api náni dijí nímoranéná “Xeanijí none neaímeaarijípi axíná ná binínjí neaímeari onimiápiáni jí neaímeari yarijíráni?” niywaiwirane peayí wianarijwárini. “Sa sipí agwí ríná neaímeaarijípi náni dijí aríá ikeamopaxípi tñi xixeni Gorixo naají neaiiníámani. Ámi wiárí imónijí bi tñi neaiiníárini.” yaiwiaríjwárini. ¹⁸Ayí sipí agwí ríná neaímeaarijípi —Api sijwí tñi sijwí wínipaxí imónijípirini. Apimí sijwí niwíniranéná e yaiwiaríjwámáni. Amipí ríwíyo Gorixo yeáyí nineayimixemearíná neaímeaníápi —Api agwí nene sijwí tñi sijwí wínipaxí mimónijípirini. Api símimanjí e nitiniríná e yaiwiaríjwárini. Ayí ripi náni rarijini. Siwjí tñi agwí ríná winarijwápi anijí maríái bi onimiápi imóniníárárini. E neri aí agwí ríná sijwí tñi miwinarijwápi íníná anijí imóniníá eñagí náni rarijini.

“Wará sijí imónaníwápi náni dijí nímorijípimi
dáni dijí sixí ínarijwárini.” urijí nánirini.

5 ¹Nene nijá re imónijagwí náni ríwíyo neaímeaníápi símimanjí e tñiñjwini. Xwíá týo niñwearanéná seniá aejyo ñweaarijwápi —Ayí negí warápi náni rarijini. Níperane negí warápi rixa nipineamioaríni jí neríná negí dijípi sixí ínaníwá náni aej Gorixo neaimixiyijí wiwáníjí imóniní. Wará api ámá imixigíámani. Gorixo imixijí eñagí náni aejnami íníná anijí miní imóniníápirini. ²Wará agwí ríná negí dijípi sixí ínijwápimi sini sixí nínirané xwíá týo niñwearanéná wará sijí aejnami imónijí negí dijípi sixí wínaníwápimi owínaneyiniri náni yeyíni jí nrírané ñweajwini. ³Wará sijípimi negí dijípi sixí niwíniranéná wará mayí nimónirane dijípini miñweapa yaníwá eñagí náni apimí sixí owínaneyiniri yeyíni jí rarijwárini. ⁴Wará agwí dijí sixí ínijwápimi sini níniranéná wará sají neaunarijagi náni yeyíni jí rarijwárini. Dijípini nimóniri ojweaaneyiniri mìrarijwini. Ayí wará niyimijí imónijípi nípepaxí imónijípimi rití eníá náni wará aejnami imónijípimi sixí niwínirané ojweaaneyiniri yeyíni jí rarijwárini. ⁵Wará sijípimi sixí wínaníwá náni neaipimojo, ayí Gorixorini. O “Wará sijípimi sixí wínaníwá náni rixa neaipimoárijeneríani?” oyaiwípoyiniri xegí kwíyípi nineaiapiri ikiyijíni jí neaiárijírini. ⁶Ayináni pí pí xeanijí neaímeaarijagi aiwi dijí e nímorijípimi dáni dijí sixí níga warijwárini. Nene nijárárini. Sini wará xwíá týo niñweariná imónijwápimi sixí níniranéná Ámináo tñíjí e miñweajwini. ⁷Omi negí sijwí tí tñi sijwí niwínirijípimi dáni bi ejí sixí nínirané mé sa dijí niwíkwírorijípimi dáni ejí sixí nínirané yarijagwí náni rarijini. ⁸Sini

wará urí epaxí imóniñí ripimi dijí sixí niwínirane wáí raníwá náni dijí sixí íniywini.” niseariri aí negí dijípi wará ripimi dání niyoámiga nuri Ámináo tíjí e orjweaniri aga neaimónariñírini. ⁹Ayináni xío tíjí e nyweaaníwáinárani, sini xío tñi miywéa xwíá týo niywearanénárani, “E éwanigini.” yaiwiariñwápi, ayí ripirini, “Xío yayí winipaxí imóniñípini éwanigini.” ¹⁰Ayí ripi náni e yaiwiariñwárini. Kiraiso ámá niyoní sijwí mí ómómiximí neríná ninenení eni sijwí mí ómómiximí neainíá ejagí náni xíoyá símiñají tíjí e dání éí roaníwárini. Xwíá týo niywearíná wini wine nañí imóniñípirani, sipí imóniñípirani, ejwápi tñi xixeni píri neamamoníá ejagí náni sini xwíá týo niywearanéná “Xío yayí winipaxípi éwanigini.” yaiwiariñwárini.

“Ámá sijníñí imóniñwini.” urijí nánirini.

¹¹Nene “Áminá Jisaso sijwí mí ómómiximí neainírárini.” niyaiwiri nijíá e nimónirane náni wáyí neainariñírini. Ayináni ámá nikinimóniro omi dijí owíkwírópoyiniri wáí nurimeranéná pírániñí aríáyo nurémóa waríjwárini. Gorixoyá sijwíyo dání rixa sijáni piaumímí iniñagwi náni o none yarijwá nipini náni xixeni nijíá imónini. Seyíné eni none náni dijí nimoróná re oneaiaiwípoyiniri dijí wíkwímojwini, “Porowa dijí ínimi níkwírónímáná miyarigíáriini. Wigí yarigíápi wí ínimi mimóní nipini sijáni piaumímí ríá inini?” oneaiaiwípoyiniri dijí wíkwímojwini. ¹²None e searíagwi náni “Porowa rixa api mimónigíáwa ejagí náni ámi weyí mearinarijoí.” riseaimónarini? Oweoi, wí e miyarigíwini. Sa seyíné none yarijwápi náni rixa nijíá xixeni nimónimáná ripi oépoyiniri seararijwini. Seyíné ámá wí tñi —Ámá sijwí manigíe dání yarigíápi náni dijí mamó sa ámá sijwí anigíe dánini yarigíápi náni “Nañí imónigíáyírini.” moarigíáyírini. Seyíné ámá dijí e moarigíáyí tñi xwyíá níriniróná none mixí nineameakníro wa none náni xejwí rarigíápi oyanípoyiniri seararijwini. ¹³Ámá wí “Porowa majimajíá nikáriniro yarigíáwarini.” rarigíápi “Ayí nepariní.” niseaimónirínayí, re yaiwíírixini, “Sa Gorixomí oxídaneyiniri nero náni e ríá imónijoí?” yaiwíírixini. “Porowa dijí pírániñí íá nixirimáná yarijñoí.” niseaimónirínayí, “Awa nene arirá neaipíría náni e ríá imónijoí?” yaiwíírixini. ¹⁴Pípi náni dijí nimoriñípimi dání nipíreániri yarijwámani. Kiraiso wá nineawianiri neaiñíjípi nánini dijí nimoriñípimi dání nipíreániri xámi sipí néra wagwápi píni niwiáriri yarijwárini. O niperíná ámá níni náni wayíá peñí ejagí náni dijí re yaiwiariñwini, “Apími dání ámá níni niperínijí ríá egíawixini?” yaiwiariñwini. ¹⁵Ayí ámá dijí niyímiñípi tígíáyí wiwaníñiyí nánini dijí nimóniro niemeniro mé arirá winíá náni nipémáná ámi wiápíñimeajo xío nánini dijí nimoro éírixiniri ámá níni náni wayíá peñinigini.

¹⁶Ayináni Jisasomi dijí wíkwírojwá ríná dání ámá womi sijwí mí niwómixirane “E imóniñoríani?” niwiaiwiríná warárímini sijwí

níwinirane mí wómixarijwámani. Ayí neparini. Xámí none Kiraisomi sijwí mí níwómixiranéná warárímini sijwí níwinirane “Nípikwíni meñorini.” niwiaiwirane aí agwi siní wí e sijwí mí níwómixirane yaiwiarijwámani. ¹⁷ Ámá go go Kiraiso tíni nawíni nikáriniráná ámá sijí wóninjí imóninijoí. Ai, e nimóniríná sipí xámí imónagípi rixa naníniri sijí bi imóninijoí.

**“Ámá níni ámi xío tíni gwiaumí inipíri náni
wimixijírini.” urijí nánirini.**

¹⁸ Ámá sijí imónijwápi náni mfkí ikiyo, ayí Gorixorini. O Kiraiso neaiijípimi dání niyopiyárimáná xíomi símí tíni wiarijwaéne ámi ámá xíoyá imónani náni neaimixijírini. E nerí none ení ámáyo áwanjí re urimeaaníwá náni, “Ámá sini xíomi símí tíni wiarijgáyíné ámi ámá xíoyá imóniprí náni rixa seaimixijírini.” Áwanjí e urimeaaníwá náni nearípeajírini. ¹⁹ Nioní seararijápi, ayí ripirini. Gorixo xegí xewaxo Kiraiso neaiijípimi dání ámá níni ámi xío tíni nawíni imónírixiniri neaiiminiri yariní. Nene wiañkijwápi sini dijí fá mixirí rixa yokwarimí níneaiiri náni peá moni. Api nerí none ení wáí nurímeranéná xwiyáfá re riniijípi, “Gorixo rixa neaiijípimi dání ámi xío tíni nawíni imónipaxírini.” riniijípi urírixiniri nearípeajírini. ²⁰ Ayináni none xwiyáfá Kiraiso yañí neaiapowáriijípi wuriyarijwáonerini. Noneyá mañýo dání uraríná Gorixo xewanijo einíniñí urarijírini. Ámáyo Kiraiso náni rixinjí re wuriyarijwáriní, “Gorixomí símí tíni wiarijgáyíné ámá xío tíni anani gwiaumí inani náni xe oneaimixiníri sijwí winípoyí.” wuriyarijwáriní. ²¹ Ayí ripí náni e wuriyarijwáriní. O íwí bi mejo aí Gorixo none o tíni nikárinijípimi dání ámá xío “Wé rónigáyírini.” ráriníyáfí imónírixiniri omí negí íwí yarijwápi niñwirári íwí yarijí wóninjí niwimixiri xe opikípoyiniri sijwí wininjinigini.

Wáí wurimeiarigíawamí wímeaaríjípi nánirini.

6 ¹ Ámá xío tñi nawíni gwiaumí inipíri náni o tíni nawíni yarijwáone enagwi náni ejí rirémixí niseairiri ripí osearaneyi, “Gorixo wá seawianiñjyíné xe surímá oneáimeaniri mepani.” osearaneyi. ² Ayí Bikwíyo ripí níriniri eániñagi náni seararijwini, “Gorixoní rixinjí seyíné nírarigíápi aríá seaipaxíná rixa aríá seañjanigini. Síá ámáyíné yeáyí seayimixemeámía náni imónáná rixa arírá seañjanigini.” Api Bikwíyo níriniri eániñagi náni pírániñí aríá ókiarí nimónipoyí. Gorixo aríá neaipaxíná, ayí rínáriñi. Síá o yeáyí neayimixemeánía náni imónijíyi, ayí riýirini. Ayináni “Gorixo wá níneawianiri neaiijípi xe surímá oneáimeaniri mepani.” seararijwini. ³ Wáí wurimeiarijwáone nemeranéná negí yarijwápi náni xwiyáfí mineamearipaxí oimónaneyiniri ámá none yarijagwi sijwí nineaniróná óréamioapaxí imónijípi bi yarijagwi sijwí mineanipa oépoyiniri anijí

miní yarijwárini. ⁴Pí pí neranéná “Ámá awa Gorixomi xináiwániŋí nimóniro pírániŋí omiŋí wiiarigíawaríani?” oneaiaiwípoyiniri yarijwárini. E neranéná pí pí xeaniŋí neáimeáípi xwámámí wirane anijí neainipaxí imóniŋí neaímeaariŋípi xwámámí wirane diŋí ríá neawepaxí imóniŋípi xwámámí wirane yarijwárini. ⁵Iwaŋí neamépearínáraní, gwí aŋíyo neajwirárarínáraní, sipí owikárípoyiniri símiráxwiró yarigíáyí ikwikwierí niniro neaiarínáraní, xwámámí wiarijwárini. Omiŋí anijí miní okiŋí tñí erane ejwáonerini. Si rorane agwíni erane ejwáonerini. ⁶None náni “Awa Gorixomi xináiwániŋí nimóniro pírániŋí omiŋí yarigíáwaríani?” oneaiaiwípoyiniri ripí ení yarijwárini. Íkwiráinániŋí nimóniri erane nepaxiŋípi náni nijá imónirane saniŋí imónirane wá niwumixirane arirá wirane Gorixoyá kwíyí neaaínípimi dání erane mimóní imóniŋípi miwíwapiyí ámáyo nepa diŋí sipí niwirane erane ⁷xwiyíá nepaxiŋí imóniŋípi yaŋí urirane ejí eániŋí Gorixo neaimixípimi dání erane yarijwárini. Ámá mixí náni imóniŋípi íá xirarigíápa none nemeranéná wé róniŋí yarijwápi wiá tinaníwá náni wé onamiŋú tñí íá xirirane xixe mixí wianíwá náni wé náú tñí íá xirirane yarijwáonerini. ⁸Wí yayí neamero wí paimamí neairo neaiarigíonerini. Wí none náni repiyí niwiróná “Sipí yarigíáwaríni.” uriro wí “Naŋí yarigíáwaríni.” uriro yarigíonerini. Nepáni yarijwáone aiwi wí “Yapí neaiepisarigíáwaríani?” neaaiwiarigíári. ⁹None náni wí “Porowa gowaríani? ‘Awa náni ámá obaxí nijá imóniŋoi.’ riseaimónaríni?” rarijagía aí ámá obaxí none náni nepa nijá imóniŋoi. None ami ami nemeranéná yoí mayí imónirane aí sini ḥweaqywini. Siyikí neaeaarigíone imóniŋagwí aiwi sini wí mineapikigíonerini. ¹⁰Íkniŋí sipí neaiariŋagi aiwi íníná diŋí niňá neainariŋíri. “Awa amípí náni díwí ikeamónigíáwaríani?” neaaiwiariŋagía aí none xwiyíá yayí neainariŋípi wáí uraríná ámá obaxí aríá neairiŋípimi dání Kiraiso tñí nawíni nikáriniro náni amípí mimúrónigíáyí yapi imónarigíári. “Amípí bi íá mimaxirigíáwaríni.” neaaiwiariŋagía aí amípí Kiraiso neaiiŋípi bi mineamúronjonerini.

**“Siŋáni searariŋwá ejagwi náni seyíné eni
xixeni neaiípoyi.” urijí nánirini.**

¹¹Koriniyo ḥweáyíné, apí apí niseara nuranéná yumíí bi miseaí siŋáni ríwárini. E niseariranéná seyíné diŋí sixí seayiŋwáone siwániŋí seainíwárini. ¹²None diŋí sixí muyipa oyaneyiniri wí éwáonemani. Sewaniŋýíné awami diŋí sixí muyipa oyaneyiniri éfá ejagi náni nawíni mimóniŋwini. ¹³Ayináni xanoní gí niaíwíyo uripaxí ripí osearimini, “Xixe oinaneyi. None diŋí sixí seayariŋwápa seyíné ení neayípoyi.” osearimini.

“Diŋí miwikwírogíáyí tñí gwí mimónipani.” urijí nánirini.

¹⁴Jisasomí diŋí miwikwíroarigíáyí tñí wigí yarigíápi oyaneyiniri wí gwí mimónipani. Ayí ripí náni searariŋjini. “Ámá wé róniŋí

imóninjípini yarigíáyí tíni maŋí wiaškiarigíáyí tíni axípini epírá
 nání imónipaxí imóniní.” riseaimónarini? “Axíná wíá óniri siá yiniri
 epaxírini.” riseaimónarini? 15 “Kiraiso tíni Obo tíni diŋí axípini
 xirinji.” riseaimónarini? “Kiraisomi diŋí wiwkírogíáyí diŋí moro diŋí
 miwikwírogíáyí diŋí moro neróná axípí bi mopaxírini.” riseaimónarini?
 16 “Gorixoyá aŋí ɻwíá —Iwámi dání nene yayí umearijwáiwárini. Iwá
 tíni ɻwíá ámá menjweaarigíápi tíni ananí axí e kumixáripaxírini.”
 riseaimónarini? Oweoi, nene ɻwíá anijí siŋí imóninjoyá aŋí
 ɻwíáiwániŋí imóninjagwi nání wí e yaiwipaxímani. Nioni searariŋápi
 Gorixo xewaníŋo riŋí ripí tíni xixení searariŋini, “Nioni gí ámáyí tíni
 nawíni darónimírári. Nioni wigí ɻwíáoni imóninjáná ayí gí ámáyí
 imónipírári. Ámináo e niriri nání 17 ámá xegí imónigíáyo ripí eni
 urijírini, “Ámá Gorixoni diŋí minikwíró wigí ɻwíáyo xídarigíáyí
 tíŋí e dání nimixeáminimi xegí bi imónigíáyíné imónífrixini.”

Ámináoni e searariŋini. ‘Wigí ɻwíá imóninjípími —Apími dání piaxí
 seaeánipaxí imóninjípimiríni. Apími bi onimiá amáí miróní anijíni wé
 fá ayímeaénífrixini. Seyíné e nerónayí, nioni ananí seamíminimírári. 18 Nioni segí áponí imóninjáná seyíné gí niaíwí oxoyíné imóniro niaíwí
 apíxíwayíné imóniro epírári. Ámináoni —Nioni ejí eánigíá niyoní
 seayí e wimóninjáonírini. Nioni e rarijíni.” Xwiyíá api Bikwíyo níriníri
 eániŋagi nání “Jisasomi diŋí miwikwíroarigíáyí tíni wigí yarigíápi
 oyaneyíñiri wí gwí mímónipani.” searariŋini.

7 1 Negí diŋí sixí seayijwáyíné, Gorixo negí símimaŋí e dáninjí
 e nearinjí ejagí nání ámaéne pí pí ayá neadunipaxí yarijwápi,
 diŋí piaxí neaeámixariŋípirani, wará piaxí neaeámixariŋípirani,
 nipíni igíániŋí oeáminaneyí. Gorixomi wáyí niwirinjípími dání siyikwí
 míniŋwaéne oimónaneyíñiri wé roáríwanigini.

Koriniyo ɻweáyí kinimónigíá ejagí nání Poro yayí winiŋí nánirini.

2 Seyíné none diŋí sixí neayípoyí. Ayá ripí nání rarijíni. Segíyí womí
 aí sipí bi miwikáriŋwárini. Segíyí womí sipí bi wikárarijwámani. Womí
 amípí bi ɻwí urápiŋwámani. 3 Nioni e níriríná “Poro xwiyíá neameariminíri
 rarini.” riseaimónarini? Oweoi, nioni rixa re searáriári. “None diŋí
 sixí ayá wí seayijwáone ejagí nání seyíné péánayí, none eni nípepaxí
 neainírári. Seyíné sini ɻweanjáná none eni sini ɻweapaxí neaimóninírári.”
 searáriá ejagí nání wí e seaimónipaxímani. 4 Seyíné xámi seariŋápi
 xídiŋíráia nání bi onimiápi maríái, aga diŋí ayá wí siŋá neánarini. Seyíné
 nání mixí niseameakníríná eni ayá wí seameaknírínári. Xeaníŋí níni
 none neáimeámi seyíné nání diŋí nímorinjípími dání awayini ikiŋwíniŋí
 nimíriníri diŋí ayá wí niſá ninarijíri.

5 None aŋí Tirowasiyo píni niwiárimi nípuri Masedonia piropenisíyo
 níremómáná aí kikiíá ɻweapaxí bi mineáimeá ripí ripí oyaneyíñiri éwáyí

sípíni sípíni neáimearíná ámá wí tíni xwiyíá ximiximí niniri nírinirane negí xwioxíyo dání wáyí neainiri yarijagwi aiwi ⁶Gorixo —O ámá rixa yopa nimeginirijípími dání dijí sixí míngíáyo miójí ikiywíniñí umirarijoríni. O Taitaso ámi neáimeáípími dání miójí ikiywíniñí neamirijírini. ⁷Taitaso neáimeáípími dánini Gorixo miójí ikiywíniñí neamirijímani. Seyíné omi numímíniro miójí ikiywí umirigíápi náni repiyí nineairíná apimi dání eni Gorixo ikiywíniñí neamirijírini.

Taitaso repiyí nineairíná seyíné Poroni ámi sijwí nananiro náni íkiniñí sípí seaiarijípi náni repiyí neairí “Negí nipikwini miyarijwápími dání Poromí ayá ríá wimoarijwini?” niyaiwiro náni ijwí eaarigíápi náni repiyí neairí Poroni aríá nianiro náni sini ayá ríá seawearijípi náni repiyí neairí ejí enagi náni ámi aga yayí seáyimi dání bi tíni niniñinigini.

⁸Payí xámí nioni nearí seamónapijána íá niroróná aga dijí sípí seaijí ejagí aiwi “Nioni ana pí náni nearí wiowárijárani?” niyaiwiri dijí sípí niñímani. E nerí aí seyíné íá niroróná axínáni dijí sípí seainarijagi sijwí niseaniríná nioni eni dijí sípí bi onímiápi nijinigini. ⁹E nerí aí agwi nioni yayí ninaríni. Seyíné dijí sípí seaíípi nánini yayí mininí ayí dijí sípí seaíípími dání segí sípí yarigíápi ríwímini mamóíá ejagí náni yayí ninaríni. Seyíné dijí sípí niseairíná ayí Gorixo seaimixarijípi tíni xixeni seaíí ejagí náni xwiyíá none searíwápími dání wí xwiríá miseaikixewá ejagí náni rarijini. ¹⁰Ayí ripí náni seararijini. Ámá dijí sípí Gorixo wimixarijípi tíni xixeni niwiríná apimi dání wigí sípí yarigíápi ríwímini mamoarigíárini. E neróná dijí sípí api Gorixo yeáyí uyimixemeanía náni nipemeámi warinjí ejagí náni ámi dijí sípí niwiri “Pí náni e ríá yarijini?” yaiwinipaxímani. E nerí aí Gorixo wimixarijípi tíni xixeni maríái, ámá wigí dijíyo dánini dijí sípí niwiríná ayí wiwanijíyí anínipírána náni nipemeámi warinjí ejagí náni rarijini. ¹¹Ai dijí sípí seaíí gí payí eañápími dání Gorixo seaimixíípi, api seyíné dijí pírániñí nimoro amipí nañí xixegíni epírípi seaimixííri. Apimi dání Gorixo aqíni símirírí seaíáná sípí éoyá xwiyíápi mineaxínpa oeniri apaxí mé pírániñí imixigíawixini. Apimi dání eni nipikwini miyarigíápi náni wikí ónínjigíawixini. Apimi dání eni Gorixo náni wáyí seainiñinigini. Apimi dání eni none ámi sijwí nananiro náni íkiniñí sípí seainiñinigini. Apimi dání eni nioni searíápi xídiplíri náni dijí ríá seaweñinigini. Apimi dání eni sípí yarigíáyo siyikí ureaaní náni oimónaneyiniro egíawixini. Seyíné api api néra úíápími dání siwá réniñí neainigíawixini. Sípí éí Poro nearío náni nene wí ayá miójí miójí minearoarinini. Siwá éniñí neainigíawixini. ¹²Ayináni áwanjí ripí oseariminí. Nioni nearí niseamónapiríná sípí éo náni dijí nimori payí ana nearí mónapijámani. Sípí wikárío náni eni dijí nimori nearí mónapijámani. Ayí seyíné Gorixoyá sijwí tíjí e dání re yaiwinírixiníri nearí mónapijámani, “Ayí neparini. Porowa nearigíápmi pírániñí xídaníwá náni nene sini dijí ríá neawearini.” yaiwinírixiníri

payí ana neari mónapijárini. ¹³ Seyíné rixa xixeni e yaiwiníá ejagi náni none rixa pírániójí miójí ikiywíniójí miráriníwárini.

Mijojí ikiywíni miráriníwámáni. Dijí niíá eni neainífrini. Seyíné niyínéni Taitasomi numíminirijípí dání dijí sixí umímogíá ejagi náni o yayí néra neáimeáí ejagi náni none eni dijí niíá ayá wí neainífrini. ¹⁴ O ámi neáimeááná seyíné tíjí e náni nurowáriríná mixí seameaknínjápi náni bi ayá mininíárini. None seyíné tíni niywearná amipí níni seariywápi nepáni seariywápa omi seyíné náni mixí niseameakníríná uriywápi eni seyíné numíminirijípí dání nepa xixeni imóniijnigini. ¹⁵ O seyíné niyínéni numíminiróná óí ero wáyí iniro nero pírániójí aría owianeyiniri imónigíápi náni dijí niwiniríná ámi xwapí ayá wí dijí sixí niseaya warini. ¹⁶ Agwí nioni “Ayí pí pí neróná xixeni epíráoi.” niseaiaiwiáriri dijí síjá neánarijí ejagi náni dijí yayí ninarini.

**“Masedonia ḷweáyí wíniyo arirá wianiro náni
nigwí niroaáriro ḷweaŋoi.” uriŋj nánirini.**

8 ¹ Negí nírixímeáyíné, Jisasoyá siyikí imónigíá Masedonia piropenisíyo anjí api apimi ḷweagíayí naŋí Gorixo wá wianijípí dání egíápi niyjá imónipíri náni áwaŋí bi osearaneyi. ² Xeanijí rímwewá wipaxípi niwímearijípí dání “Ejí ría eániŋoi?” níriro iwamíó wíwapiyíagía aí api peá numixiro dijí niíá ayá wí winiŋinigini. Wiwaniŋfyí uyípeayíniójí imónigíayí aiwi Jisasomi dijí wikwíroarigíá wíniyo arirá owianeyiniri nigwí niroaríná bi onimiápi miroá aga ayá wí roaárigíárini. ³ Wigí wíniyo arirá wianiro náni nigwí niroaro wipaxípi tíni xixeni niroaro aiwi wigí dijí tíni apimi nímúroro ámi bi tíni roaariŋagía siŋwí wínaŋywáone ejagi náni rarijnini. ⁴ Ayí aríkí rixiŋí re nearigáwixini, “Ámá Gorixoyá siyikí imónigíá Judia piropenisíyo ḷweagíayo wíniyo arirá wiariŋíapa nene eni arirá wiani náni xe nigwí íáyo oroápoyniri siŋwí neanípoyi.” nearigáwixini. ⁵ E neróná none “E epíráoi.” niyaiwirane dijí ikwímojwápi tíni xixeni mé xámí Áminá Gorixo pí pí wimónarijípi oxídaneyiniro nipáwimáná o wimónarijípi níxídíróná Porowane eni neaíwiapigíawixini. ⁶ Ayináni Taitasomi seyíné tíjí e náni nurowáriríná ejí ríremixí niwiri re uriywanigini, “Iwamíó Koriniyo ḷweáyí joxi tíni negí wíniyo arirá wianíwá náni wá niwianirane nigwí íáyo oroaaneyiniro egíápa ámi nero nigwí xámí ‘Api roáwanigini.’ rárigíápi tíni xixeni yáriŋírixini.” uriŋwanigini. ⁷ Pí pí seyíné neróná ámá wí yarigíápímu móroarigíáyíné nimóniro yarigíárini. Gorixomí dijí niwikwírorónárani, api náni ámáyo áwaŋí nurirónárani, api náni njíjá nimónirónárani, Gorixo wimónarijípi yaniro náni símí nixeadípénirónárani, none náni dijí sipí none seaimixiŋwápímu dání niseairínárani, api nipíni neróná móroarigíáyíné nimóniro yarigíá ejagi náni segí wíniyo arirá wianiro náni nigwí niroaróná eni móroarigíayí yapi nimóniro yáriŋírixini.

“Seyíné ení roaárixixini.” urijí nánirini.

8 “Poro sekaxí nírirí neararini.” miyaiwipani. Gí dijí ripini ejagi seararijini. Nioni wíniyí Judia piropenisíyo ḥweáyo arirá wianiro náni símí nixeadípéniro yarigíápi náni repiyí seaíáná seyíné ení siwá réniñí oneaípoyiniri seararijini. Negí Judia piropenisíyo ḥweáyí náni nepa dijí sípí neainarini. Siwá éniñí oneaípoyiniri seararijini. 9 Seyíné negí Áminá Jisasi Kiraiso wá nineawianiri neaiiñípi náni rixa nijíá imóniñagía náni rarinjini. O ajnámi niļwearíná amípí mimúróniño nimóniri aiwi seyíné yeáyí seayimíxemeámíániri xwíá tíyo náni nibíríná uyípeayóniñí nimóniri seyíné ajnámi dání amípí mimúrónigíáyíné imónipíria náni seaiiñírini.

10 Seyíné Judia piropenisíyo ḥweagíáyo arirá owianeyiniri yarigíápi náni dijí nioniyá, ayí ripirini. Xwiogwí aga xámi pweñomi seyíné iwamíó nigwí roaárigíápi agwi néra nuro yoparípi niyáriñayí, “Ayí ananirini.” nimónarin. Iwamíó nigwí roaárigíáyí, ayí seyíné aiwi xámi oyaneyiniri wimónarigíáyí, ayí axfyíné ejagi náni seararijini.

11 Ayináni nigwí “Api oroaaneyi.” rárigíápi rixa nipini roaáripoyi. Iwamíó oyaneyiniríná dijí ríá seawenípa yoparípi niroaáriñá seyíné roaáripaxí imóniñípi tñí xixeni roaáripíria náni xe dijí ríá seawewinigini. 12 Ayí ripi náni seararijini. Gíyí gíyí ámá wíyo arirá wianiro náni “Nigwí api roaáriwanigini.” niyaiwimáná amípí roaáripaxí imóniñípi tñí xixeni roaáránayí, Gorixo “Ayí ananirini.” wiaiwarijírini. Amípí ayí miroaáripaxí imóniñípi “Roaárixixini.” wí yaiwiarijomaní. 13 Nigwí searápipíráyí kikifá ḥweapírfá náni seyíné anijí seaikáriminiri nerí mirarijini. Ayí ení seyíné tñí xixeni apáni tígíáyí oimónipoyiniri rarijini. 14 Jisasoyá siyikí imónigíáyí wí amípí wí mimúrónigíáyí imóniñjáná wí díwí ikeamónigíáyí mimóní níni apáni tígíáyí imónipíria náni agwi ríná amípí ayá wí seyíné tígíápi díwí ikeamónigíáyo arirá wiarijoi. Seyíné ení ríwéná amípí wí náni díwí ikeamóniro ayí ení amípí ayá wí tígíáyí imóniro nerínayí, arirá seaipírfírini. 15 Bíkwíyo dání ejíná Isireriyí ámá dijí meaje nemeróná egíápi náni re níriniri eániñípi nioni seararijápi tñí xixeni imóniñagi náni seararijini, “Ámá aiwá manái riniñípi xwé meáíyí xwé nimearo aí wigí nipaxí imóniñípi seayí e tígíáyí mimónigíawixini. Ámá onimiápi meáíyí onimiápi nimearo aí aiwápi náni díwí ikeamónigíáyí mimónigíawixini.” níriniri eániñípi nioni seararijápi tñí xixeni imóniñagi náni rarijini.

“Taitasomí tñí ámá waúmi tñí urowárénaparijini.” urijí nánirini.

16 Nioni seyíné arirá seaimi náni dijí ríá niwearinípa Gorixo Taitaso ení seyíné arirá seaini náni dijí ríá oweniri wimixarijagi náni yayí owianeyi. 17 Ayí ripi náni “Taitaso ení seyíné arirá seaini náni

dijí ríá weariní." seararijini. "Joxi Koriniyo ḥweáyí tíjí e náni ámi níneauipaxoxiraní?" uráná "Ananirini." ríí ejagi nánini miseararijini. Xewanijo eni "Oumini." niyaiwiri símí nixeadípéniri náni xegí dijí tíni seyíné tíjí e náni barijagi náni seararijini. ¹⁸ None omi tíni negí nírixímeáyí womi tíni eni urowárarijwini. O xwiyfá yayí neainarijípi wáí nurimeríná ejípi náni Jisasoyá siyikí imónigíá ami gimi ḥweagíyí nijíá niniro fá earoárinigíorini. ¹⁹ O apini imónijomani. Ripi eni imónijorini. Jisasoya siyikí imónigíá Masedonia piropenisí tíyo ḥweagíyí o none Judia piropenisíyo ḥweáyo arirá wianíwá náni nigwí Jisasoyá siyikí imónigíá apí apimi urápimearíná Porowa tíni nawíni níkumixiníri eméwiniginíri urípeátorini. Ámá wí none nigwí awí eaamearijagwi níneaniróná Ámináomi seáyi e umíeyoaro none náni "Wigí wíniyo arirá wipíri náni dijí ríá wearigíawaríani?" neaiaiwiro epíria náni ripi yarijwini. ²⁰ Díwfí ikeamónigíá náni nigwí yaní ewanií nimóniro xwéni xwéni níroaro neaiapowáráná yarijwápi náni ámá wí "Porowa nípikwini miyarijoi." neamearipírixiníri pírániyí níjwiperane ámá o tíni nawíni urápimearíná. ²¹ None pí pí oyaneyiníri neranéná Ámináo "Ayí e neróná wé rónijí imónijípi yarijoi." yaiwiarijípi náni dijí nímorane aiwi apí nánini dijí nímorane yarijwáonemani. Ámá "E neróná wé rónijí imónijípi yarijoi." yaiwiarigíápi náni eni dijí nímorane yarijwáone ejagi náni seararijwini.

²² Awaú tíni negí nírixímeá ámi womi tíni eni urowárénaparijwini. "O none pí pí urarijwápi xixeni xídiniríeniyoí?" niyaiwirane "Api ei. Api ei." urijwápimi dání iwamíó wíwapiiyayíáná o aríkí xixeni xídaríjagi winijwáorini. O seyíné "Nigwí api roaáríwanigini." rárigíápi tíni "Xixeni níroaáripíráoi." niyaiwiri dijí síjá weánarijagi náni "Nioni eni sají urínarómíni." niyaiwiri awaú tíni barini. ²³ Taitaso náni seyíné rixa nijíá imónijoi. O xwiyfá yayí neainarijípi wáí urímeaanfwi náni gí gwí móningwíí worini. Seyíné seáyi seaiianirai náni nawíni nimóniri yarigwíí worini. O tíni nawíni barigííwaú awaú Jisasoyá siyikí imónigíá piropenisí tíyo ḥweagíyí urowáríawaúrini. Egí nerigíípimi dání Kiraisomi seáyi e umíeyoarigííwaúrini. ²⁴ Ayináni ámá waú wo awa nibiro síjwí seanijáná "Nene ámáyo dijí sítí wiiarijwáenerini." rarigíápi "Neparini." oyaiwípoyiníri apí e iwamíó éírixini. Seyíné e éánayí Jisasoyá siyikí imónigíá apí apí seyíné náni re seaiaiwipírfári, "Ayí ámáyo dijí sítí niwiri wiiarijgíyíráni?" yaiwipírfári. None seyíné náni mixí nimeakníri urijwápi náni eni "Apáni nearigíawixini." yaiwipírfári.

Nigwí arirá wianiro náni awí eaamearigíápi náni urijí nánirini.

9 ¹ Nigwí Judia piropenisí ḥweáyo arirá wianí náni awí eaamearijwápi náni payí ripi seyíné náni niríri nearíná "Míkí menjagi náni surímá niríri ríá eaarijini?" nimónarini. ² Seyíné apí yaniro

náni dijí ría seawearijípi náni nijá nimóniri náni e nimónarini. Íníná Jisasoyá siyikí imónigíá Masedonia piropenisí tíyo ḥweagíáyí aríá egíe dání weyí niseameariríná re rayarijwárini, “Xwiogwí xámi pweagomí Jisasoyá siyikí imónigíá Giriki piropenisíyo ḥweagíáyí apí éwaniginiri rixa érowiápíningírini.” E rayarijwápimi dání Masedonia ḥweáyí wigí ámá nápi nene eni axípi éwaniginiri ayá rowíá wiariini. ³“Payí rina surímá niriri ría eaarijini?” nimóníagi aiwí seyíné náni mixí nimeakíniri rayarijwápi surímá imóniniginiri negí nirixímeá waú wo awami urowárénaparijini. Ayí ámá re ḥweagíáyo “Koriniyo ḥweáyí nigwí íáyo roapíri náni rixa nipimoárimáná ḥweajoi.” uríápi seyíné nepa xixení e oépoininí ámá rowamí urowárénaparijini. ⁴Ríwéná Masedonia dání tíyí wí nioní tíni nibiranéná seyíné rixa nipimoárimáná mi᷇weenagía sijwí niseanirínayí, none “Ayí rixa nipimoárimáná ḥweajoi.” niyaiwirane dijí sínjá neaeánarinjípimi dání ayá neaininiginiri náni seararijini. Seyíné eni ayá miseainipa eníráani? ⁵Ayináni nioni re nimónigoi, “Negí nirixímeá awa xámi ninimearo nioni sini miremóámi ejáná nigwí seyíné negí símimají e dání ‘Niroari wianíwárini.’ nearárigíápi ‘Rixa ipimoárípoyí.’ searipíri náni ourowárimíni.” nimónigoi. Nioni nirémoríná nigwí apí náni simirirí seaízápimi dání mariái, segí dijíyo dání xixení apáni ipimoárini jagí winíímiginiri awamí urowárénaparijini.

“Yaní ewanií nimóniro roaárfírixini.” urínjí nánirini.

⁶“Poro pí yaiwiani náni ría neararini?” niyaiwirínayí, ewayí xwiyíá riþí náni dijí mópoyí. Ámá aiwá xwé iwiá uríó aiwá xwé miníárini. Onimiá uríó onimiá miníárini. Ewayí xwiyíá apí ámá wigí wíniyo arírá wianiro náni nigwí niroaro wiarijíápi náni ritamíjíyí niniri rinini. Xwé niwiríná Gorixo wiíþí xwé imónini. Onimiá niwiríná Gorixo wiíþí onimiá imónini. ⁷Ayináni niyínéni xixegíni ámá arírá wianiro náni nigwí niroaríná wikí dijí niyaiwimánáraní, ámá wo simeaxídí seaíánáraní, niroari míni miwí xámi “Nigwí niwiríná apí wíwanigini.” yaiwiárigíápi náni dijí nimoro niroaro míni wífríxini. Ámá wigí wíniyo arírá wianiro náni nigwí íáyo niroaríná yayí tíni roaarigíáyo Gorixo dijí sixí uyarijí ejagi náni rarijini. ⁸Ai o seyíné aikí yínpírúa nánirani, aiwá nipírúa nánirani, apáni tígíayíne imóniro ámá díwí ikeamónigíáyo arírá wipíri náni imónigíápi tíni xixení mimóní mûroro epírúa náni anani seáyi e seaimixipaxorini. ⁹Nioni seararijápi tíni Bikwíyo dání ámá wé rónigíáyí yarigíápi náni re níriniri eániþípi tíni xixení imónini, “O yaní ewanií nimóniri díwí ikeamónigíáyo wiarijírini. Ayináni o wá niwianiri wiijípi náni Gorixo ná ríwíyo aiwí wí dijí peá moníámani.” E riniþípi nioni seararijápi tíni xixení imónigípi náni rarijini. ¹⁰Gorixo —O aiwá omíjí yarigíáyo iwi iwiá uríþíri náni míni wíri aiwá nipíri náni míni wíri yarijorini. O amíþí seyíné Kiraisomi dijí wíkwíroarigíá wíniyo

arirá wipíri náni eni mini seaiapíri sayá nimixa urí eníárini. E yaríná ámá aiwá omínjí xwé niróa núásáná aiwá xwé miarigíápa seyíné eni yanjí ewanií nimóniro wiariigíápimi dání axípíniijí e epírárini. ¹¹ Seyíné gíni gíná dijí re yaiwiaríná, “Anani yanjí ewanií nimónirane negíyo owianeyi.” yaiwiaríná Gorixo seyíné xwéni mini wipaxí imónipíriá náni amípí wí mímúrónigíáyínéniijí seaimixiníárini. E seaimixiníá ejagi náni segí sérixímeáyo arirá wianiro náni nigwí xwéni roaarigíápi Porowane nisearápirane nimeámi nurane wianiri yarijagwi sijwí níneaniróná rixa Gorixomi yayí wipírárini. ¹² Ayí ripi seararijini. Arirá wianiro náni seyíné yariigíápi ámá Gorixoyá amípí wí náni díwí ikeamónigíáyo xixeni arirá wiáraniro nero aiwí apiní miyarijoi. Seyíné yariigíápimi dání ámá obaxí Gorixomi yayí seáyi e niwiéra warijoí. ¹³ Ayí ripi rarijini. Ámáyí seyíné nigwípi wianiro yarijagía sijwí niseaniróná ripi seaiaiwipírárini, “Nene sijwí anijwaé dání ámá ayí xwiyá woákfkí inarigíápi —Api yayí neainarijí Kiraiso rijípirini. Api aríá yímigí nero xixeni ríá xídarijoí?” niseaiaiwiro náni Gorixomi seáyi e umíeyoapírárini. Ripi eni seaiaiwipírárini, “Nene tíni wíniyo tíni arirá neaianiro náni mini neaiapaxí imónijípi nimúroro xwéni ríá neaiaparijoí?” niseaiaiwiro náni eni Gorixomi seáyi e umíeyoapírárini. ¹⁴ E nero seyíné náni rixijí niseauriyiróná seyíné Gorixo ámáyo wá niwianiróná ámá wianarigíápimi wiári nimúrori wianarijípi tíni yariigíáyíné imónigíá ejagi náni seyíné náni íkñijí sipí winíárini. ¹⁵ Gorixo xegí xewaxomi niwírénapíráríná neaiijípi —Api amípí bi tíni ritamijíyí mepaxí imónijípirini. Api náni yayí owianeyi.

Xío náni rariigíápi xwíó oeáminiri urijí nánirini.

10 ¹ Agwi Poroni —Nioni ámá wí re rariigónirini, “Neneyá sijwí tíjí e dání ayá igigí neri aiwí nene sijwí manijwaé dání ayá nepeárimánániijí payí nearí rarijorini.” rariigónirini. Nioni Kiraiso xwíá tíyo nemeríná nípeníri awayini yago ejagi náni ² rixijí ripi osearimini, “Nioni segí tíjí e níremoríná ayá igigí mé neri ámá ‘Porowa Kiraisomi mixídarigíáyí yariigíápa yariigíáwarini.’ neaiaiwariigíawamí símí tíni mixí ríá tíjí urimíápi seyíné eni searimía náni minimixipani.” ³ None xwíá tíyo niijwearanéná ámá Gorixomi mixídarigíáyí tíni niijwearane aiwí ayí dijí moarigíápimi dání dijí nimorane mixí inarijwáonemani. ⁴ Amípí none mixí náni xiriñwápi ámá ayí xirarigíápi mixiriñwini. None xiriñwápi símí tíni inarijwápiyá onáí imónijípi xwírá ikixeaníwá náni Gorixoyá ejí eániijí imónijí tíjípi xiriñwini. ⁵ Api fá nixirirane re yarijwini. Pí pí ámá wigí dijíyo dání xejwí nejwipémáná érowiápínarigíápi pírí wiaíkirane xwiyá “Seáyi e imónini.” rariigá ámá Gorixo náni njíá mimónipa oépojiniri mudímoarijípi pírí wiaíkirane nerane ámá níni pí pí “Oyaneyi.” niyaiwiróná Kiraisomi aríá yímigí

wipíri náni wigí dijípi sániyí xírarariywini. ⁶ Seyíné nioni searíapi rixa aríá yímigí niariyagía niseaniríná nioni ámá wigí niwiaíkiarigíápi tíni píri umamómía náni rixa ipimóniyini. ⁷ Seyíné warárimini siywí niwiniro yarijoi. Segí wo “Kiraisoyá ayá títí imóniyáoni ayí, nionirini.” niyaiwiniri dijí siywí neánirínayí, xío Kiraisoyáo imóniyápa none eni Kiraisoyáone imóniyagwi náni ámi xewaniyo dijí xejwí neaaiwiariyípi náni dijí niyaikirori none imóniyawápi tíni xixeni neaaiwíwinigini.

⁸ Ámináo none néní tígíayíniñí oimónípoyiniri ninearípearíná seyíné xwiríá miseaikixé Jisasomi pírániyí xidipíri náni ejí sixí seaímixani nearípeají ejagi náni niwaniyoní mixí ayá wí nimeakíniniri aí ayá bí nininímeniyo. ⁹ “Payí Poro eaariyípi nene fá niroranéná ejí sıririywí neaininí náni rúa eaarini?” oyaiwípoyiniri meaariyini. ¹⁰ Wa nioni náni re rarigíárini, “O payí nearíná xwiyá rá títípi niriri eaariyo aiwi ámá siywí anigé dání ‘Ejí eániyo iworani?’ wí wiaiwipaxí mimóniyorini. Xwiyá rá títípi niririá pírániyí irí mirépearinorini.” ¹¹ Nioni náni e rarigíawa niyá re imónírixini. None seyíné siywí mineanigé dání payí nearíná imóniywápa ámi segí siywí anigé dání neranéná axípi nimónirane yaníwárini. ¹² None ayá nepeárimáná ámá seáyi e nimóniro weyí menarigíawa náni ríramiyípi ninirane “Awániyí imóniywini.” wí ripaxonemani. “Nawíni nikumixinirane imóniywini.” eni wí ripaxonemani. E nerí aí ámá ayí wigí wo náni “Apáni riyarini? Sípi riyarini?” niyaiwiróná wiwaniyípi yarigíápi tíni siywí niwinaxídiro “O apáni yarini.” rarigíárini. Wigípi ríramiyípi niga warigíárini. E neróná sa majimajíá nikáriniro yarijoi. ¹³ Wa e yariyagía aiwi none mixí nimeakíniniranéná sanijí none neatiyípi náni dijí mamó nerane wiárí nímúrorane mixí meakíninanímewini. Gorixo wáí uriméírixiniri ninearípearíná none náni sanijí neatiyípi — Apí seyíné eni íními ḥweagíápirini. Apí náni dijí nímúrorane mixí meakíninanímewini. ¹⁴ Seyíné sanijí Gorixo neatiyípi íními ḥweagíáyíne ejagi náni none seyíné títípi e náni nibíri xwiyá Kiraiso náni yayí neainariyípi náni wáí nisearírná sanijí Gorixo neatiyípi wí wiárí nímúrorane ejwámani.

¹⁵ Ayináni none mixí nimeakíniniranéná sanijí Gorixo neatiyípi wí wiárí nímúrorane ámá wa omi nixídiróná éíápi náni none xejwone weyí menariyámani. Wí e mé dijí re niyaiwirane ikwímojwini, “Seyíné Jisasomi dijí niwikwíroro ejí neága nuróná none epeáriywápimi dání sanijí Gorixo neatiyípi tíni xixení xwé nimóga upíráriyo.” niyaiwirane ikwímojwini. ¹⁶ Seyíné e nimóga nurónayí, none anani seyíné títípi e oríwámi dání ḥweagíáyí títípi e náni aí nurane xwiyá yayí neainariyípi wáí urirane yaníwárini. E nerane ámá wa Gorixo urowáriyo dání wáí riméíápi xejwone weyí mímearinipa yaníwárini. ¹⁷ E nerí aí Bikwíyo re níriniri eániyi, “Go go mixí nimeakíniríná Ámináo ejípi náni mixí meakíníwinigini.” níriniri eániyi. ¹⁸ Ayí ripi náni xwiyá apí

mijí nirori seararijini. Ámá wiwanijyí weyí mearinarigíáyí náni Ámináo “Mimiwiáró yarigíáyíríaní?” yaiwiarijímani. Xewanijo sijwí niwinaxídíri pírániójí yarijagía niwinimáná weyí umeararijyí nánini “Mimiwiáró yarigíáyíríaní?” yaiwiarijírini.

Mimóní wáí wurimeiarigíáwa náni uriójí nánirini.

11 ¹Agwi xe Poro majjá nikáriniri xegí ejípi náni mixí bi omeakíniniri sijwí nanípoyi. E seararijagi aí rixa sijwí e nanarijoi. ²Ayí ripi náni “Xe mixí bi omeakíniniri sijwí nanípoyi.” seararijini. Gorixo seyíné naejí imónipíría náni dijí ríá wearijípa nioni ení niwearini. Seyíné ámá yapí seaíwapiyaniro yarigíá wíyo aríá niwiro mixídí sini apiyáíwayínénijí imónijáná Kiraisomi seañwirárimía náni oxí ná womí omíniójí meáníírixiniri searéroárijá ejagi náni seyíné náni dijí ríá niwearini. ³E nerí aí ejíná sidiro Ipími yapí niwíwapiyirína xegí ináyíníjí imónijípími dání wíwapiyijípa ámá wa seyíné ení yapí niseaíwapiyiro xejwími dání niméra seawaríná seyíné sini íkwiráínaníjí nimóniro Kiraisomini pírániójí mixídípa epírixiniri wáí ninarini. ⁴Seyíné ripi ripi yarijagía náni seararijini. Ámá wa Jisaso náni ríniójípi xixeni misearí xegí bi seararíná seyíné ananí aríá wiarijíárini. Kwíyí none searáná seaaínijípi mariái, xegí bi náni searáná xe oneaaíniri aríá wiarijíárini. Xwiyá yayí seainarijí none wáí searijwápi mariái, xegí bi imónijípi searáná ananí aríá wiarijíárini.

⁵ Ai nioni wí re yaiwiarijáonimaní, “Kiraisoyá wáí wurimeiarijwá seáyi e imónijwáonimaní.” rínarigíáwa nioni imímí nimixíjoi.” yaiwiarijáonimaní. ⁶Nioni ámá sijwí anigéé dání xwiyáá niriríná irí mirépearijáoniríani? Irí répearijáoniríani? Nioni majjárini. E nerí aiwi nijjá xwiyáá yayí neainarijípi náni imónijápi bi onimiápi mimónijini. Ai none seyíné tíni niwearane pí pí neranéná “Porowa nijjá seáyi e imónigíáwaríani?” oyaiwípoyinírínijí siwá seainijwárini. ⁷Nioni seyíné kwíyí emaxinipíría náni Gorixoyá xwiyáá yayí neainarijípi wáí niseariríná nigwí bi misearápijápmi dání siyikwípnínjí imónijárini. Nioni e ejápi náni “Poro sipí neaikárijinigini.” riseaimónarini? ⁸Nioni xámí seyíné searéwapiyimi náni Jisasoyá siyikí imónigíá wíniyí nigwí nimónapáná nioní fwíniójí urápijanigini. ⁹Ayí ripi seararijini. Nioni seyíné tíni ḥweajáná negí nirixímeá Masedonia piopenisíyo dájíyí wí nibíro amipí nioni díwí ikeamónijápi xixeni niapigíá ejagi náni segíyí womí aí anijí wí miwikárijanigini. Pí pí neríná Korini ḥweáyíné anijí oseaikáriminiri mejanigini. Ríwéná ámí niseaímearíná ení axípini emírári. ¹⁰Xwiyáá Kiraiso náni nepaxijí imónijípi íá xiriójáoni aga nepa re seararijini, “Nioni ‘Korini ḥweáyo nuréwapiyirína nigwí bi muráparijári.’ niríri mixí meakmíníápi segí Giriki piopenisíyo nimini yaní niwéa waríná ámá wo áwini e dání nírakiníámani.” seararijini.

11 “Poro pí náni ría e neararini?” riseaimónarini? “Dijí sixí mineayarijo ejagi náni neararini.” riseaimónarini? Oweoi, nioni dijí sixí seayarinqi náni Gorixo nijírárini. 12 Dijí sixí seayarinqáoni aiwi “Kiraisoyá wáí wurimeiarijwá seáyi e imónijwáonerini.” rinariqíawa “Porowa wáí nirimeríná yarigíápa axípi yarijwáonerini.” niriyo weyí mearinárígíápi miwiáróimiginiri niqwí misearápí yarijápi axípini néra umíárini. 13 Ayí ripi náni e néra umíárini. Ámá nioni seararijáwa sa mimóní wáí wurimeiarigíawarini. Ámáyo yapí wíwapiyaniro náni yarigíawarini. “Kiraisoyá wáí wurimeiarigíá waríani?” oneaiaiwípoyiniri wigí imónigíápi rití niriyo xegí bi imixinarigíároni. 14 Awa náni seararijápi náni dijí nípikníro ududí misearainipani. Seteno aí xegí imónijípi anani rití niniri aqínjá wíá ókímixarijíyí wónijí imónarijírini. 15 Ayináni oyá xináiwániyí nimóniro omínjí wíiariqíawa wigí imónigíápi rití niriyo ámáyá sijwí tñíjí e dání ámá wé rónigíá oimónípoyiniri yarigíáyí imónigíápániyí imónáná sirí mipiknípani. Yoparí imóníe wigí egíápi tíni xixeni Gorixo píri umamoníá ejagi náni rarijíni.

Wáí nirimeríná wímeanjípi náni urijí nánirini.

16 Xámí ríápi ámi dirirí nerí bi osearimini. Nioni mixí meaknínimípi náni “Poro majíá nikáriniri rarijorini.” miniaiwipani. E niseariri aí sini “Poro majíá nikáriniri rarijorini.” niniaiwirónayí, nioni segí aríá egíe dání mixí meaknínimí náni seyíné majíá ikárinarinqí wo weyí mearináríná xe oeniri sijwí winarigíápa nioni eni sijwí nanípoyí. 17 Nioni mixí nimeakníniniri searimípi Amínáo e ouriniri wimónarijípi tíni xixeni searimiméini. Aga majíá nikáriniri “E yarijáonirfani?” niyaiwirí dijí sínjá neánarijí woníniyí nimóniri searimíini. 18 Ámá obaxí wigí ejí eánigíápími dání egíápi náni mixí meaknínarigíá ejagi náni nioni eni axípi bi mixí meaknínimífini. 19 Dijí émí saímí mogíáyíné ámá wa majíá nikáriniro rarijagía aríá niwiróná anani yayí tíni aríá wiariqíáyíné ejagi náni nioni eni segí aríá egíe dání mixí bi meaknínimífini. 20 Ai ámá wa seyíné áxejwarí seaianiro náni iwjí ikaxí xegí bi searékwíkwiyánárani, segí amipí seamiwiárekixéanárani, yapí niseaíwapiyirinjípimi dání segí amipí íwí searápánárani, wiwanijowa seáyi e nimíyeoániro paimimí seaíánárani, wé tíni símimanjíyo seaupikákwíánárani, xe oneaípoyiniri sijwí winarigíáyíné ejagi náni rarijíni. 21 Xámí nioni seyíné tíni niywearná awa seaikárarigíápa axípi seaikárimí náni ejí meániqáoni ejagi náni aga ayá ninarini.

E nerí aí nioni rixa majímajíá nikáriniri wa ayá nepeárimáná pí pi mixí meaknínarigíápi náni nioni eni mixí meaknínimífini. 22 Awa “Xibíruone imónijwini.” rarijagía aí nioni eni woní menirani? Awa “Isírerone imónijwini.” rarijagía aí nioni eni woní menirani? Awa “Ebírfamoyáonerini.” rarijagía aí nioni eni oyá woní menirani?

²³Ai “Nioni rixa xóxwí nerí rariñini.” nimónarini. Awa “Kiraisomi xináíwanénijí nimónirane wiiariñwáonerini.” rariñagía aí nioni Kiraisomí nixídiri niwiiríná awami wiári séayí e nimúrori yariñáonirini. Niríkwínimáná omijí anijí miní nerí mûroariñáonirini. Gwí ámi ámi niñjwirárigióni riwonirini. Iwanjí ámi ámi ayá wí nimépegióni riwonirini. Nipepaxí xwapí nikárigióni riwonirini. ²⁴Gí Judayí wé wú fá ninixeayiro iwarogí ninimépéa nuróná 39 imónayini náni neaayigiónirini. ²⁵Romiyí biaú bi fá ninixeayiro wegwiá tíni iwanjí neaayigiónirini. Bini síjá tíni nearí nitigiónirini. Biaú bi sipixíyo nuríná sipixí sipí éaná rawirawáyo piéroayijáonirini. Síá wiýimí rawirawáyo ikwiárinímejáonirini. ²⁶Wáí urimeminíri náni ají nikíroríná iniigí waxí ámi ámi nimároayipaxí ejonirini. Ámi ámi nírápekiyeayipaxí nigiónirini. Gí gwí axírí imóninjwáyí sipí nikárayipaxí egiónirini. Émáyí eni sipí nikárayipaxí egiónirini. Ají xwéyo nemerínárani, ámá dijí meanje nemerínárani, rawirawáyo nurínárani, mimóní nírixímeá imónigíayí tíjí e nemerínárani, anínayipaxí néra emejáonirini. ²⁷Omiñí ríá tíjí anijí miní nerijípimi dání okíjí niwejenirini. Síá obaxíyo si ragáonirini. Agwíni yayagáonirini. Iniigí náni gwíni yeáyí niayagonirini. Aiwá nánirani, iyá nánirani, ají nánirani, ámi ámi díwí ikeamónayagáonirini. ²⁸Api tíni ámi bì sini misearipa nerí aiwí síá ayí ayo Jisasoyá siyikí imónigíayí náni “Omi nuxídıróná arige ríá yariñoi?” niyaiwirijípimi dání dijí sají nunarini. ²⁹Wo Jisasomí pírániñí oxídiminíri nerí samijí wéáná nioní eni dijí sipí niariñagi náni ejí samijí niwearijírini. Womí ámá wí xejwíminí niméra warijagía náni íwí éaná nioní dijí ríá nixearijírini.

³⁰Mixí meakíninariñápi wí píni miwiáripaxí nimóníagi náni amípí nioní ejí meánipa nerí ejápi —Api náni ámá dijí nimoríná “Poro ejí samijí wearijoríani?” yaiwiariñápirini. Api náni eni iwamíó niriri mixí meakíninimíni. ³¹Gorixo —O negí Áminá Jisasomí xano imóniri Iñwíao imóniri ejorini. Anijí íníná seayí e numéra upaxorini. O nioni yapí misearariñá ejagí náni njíá imónini. ³²Nioni ejí meání nerí ejá ripí náni mixí omeakíninimíni. Ejnína nioni ají Damasikasiyi rinijípimi ñweajáná mixí inayí Aretasoyá kiapixo íá nixiraniro náni xegí simijí wínarigíayo ákiñá íwí niyoní awí nurára ujinigini. ³³E éagi negí nírixímeáyí wí nioní soxí íáyo ninimiáriri gwí nijárimáná ákiñá pípíwí wiýimí dání awayini nimamówára nínipiéroro náni oyá ámáyí wí fá minixegíawixiní.

Poro ajínami dání oriñá tewíniñí nánirini.

12 ¹Mixí nimeakíninirijípimi dání nañí bì neaipaxí menjagi aiwi wí píni wiáripaxí mimóníjini. Ayináni Ámináo wíá nökímixijípí tíni oyá dijíyo dání oriñá winijápi tíni apiaú náni eni xwiyíxá niriri mixí meakíninimíni. ²Nioni ámá Kiraiso tíni ikáriñíjí wo ejípi náni orimini.

Gorixo ajiñamí náni uménapiñorini. Omi uménapiñe dání xwiogwí wé wúkaú sikuí waú waú rixa pweñirini. O diñípini ría peyijinigini? Náo eni ría peyijinigini? Nioni majíáriní. Sa Gorixo nijíáriní. ³ Ámá o ajiña —E ámá siyikwí míñí nimóniro sírí muní ñweagíerini. E náni niþeyiríná —Diñípini ría peyijinigini? Náo eni ría peyijinigini? Nioni majíáriní. Sa Gorixo nijíáriní. ⁴ E náni niþeyiríná xwiyíá seáyi e imóniñ ejagi náni diñí nimori áwañí miripaxípi aríá wíri xwiyíá Gorixo xe ámáyo áwañí ouríwiniginiri sijwí miwinariñípi aríá wíri ejírini. ⁵ Ámá e yarijomi nioni weyí umearipaxí aiwi niwaniñoni weyí bi mímearinipa nemáná aí ejí samijí niweñípi náni wí niwiamómiméini. ⁶ Nioni nepa “Weyí omearinimini.” ninimónirínayí, nepaxijí imóniñípini rímí ejagi náni “Majimajíá ikárinariñoríani?” wí niaiwipaxí menini. E nerí aí ámá nioni náni diñí nimoróná nioni nemeríná uréwapiyariñagi aríá niro sijwí naniro egíápi náni wiári ogámí nero oriñá winiñápimi dánini “O seáyi e e imóniñoríani?” niaiwipírixiniri “Ámi weyí bi omearinimini.” minimónariníni.

Obo Poromí xe ejí samijí owimixiníri Gorixo sijwí winiñí nánirini.

⁷Gorixo nioni awiaxí imóniñípi náni oriñá ámá mitewínarigíápi nitewínirinípimi dání wári mimónipa éwiniginiri ejí wiyi omi ayiñwí ówiniginiri sijwí naniñinigini. Ejí ayi nepa ejí náni mirariñini. Nioni wári mimónipa oeniri oboyá xwiyíá yaní urimeiarigíáyí wo iwanjíniñ nineari samijí nimixini náni sijwí winiñinigini. ⁸ Apí náni Ámináomi rixiñí nuriríná píni oniwiáriníri biaú bi urayíagi aí ⁹o nioni rixiñí uríayí tíni xixeni minií re niriñinigini, “Áma sijwí niseaniríná re yaiwipaxí ejagi náni, ‘Samijí wegíáyí Gorixo ejí niwimíxirinípimi dání ejí sítí weámixíagi ría yarijoi?’ yaiwipaxí ejagi náni nioni wá niriwianiri siiaríñápimi joxí fá nixirirínayí, ayí apánirini.” niriñinigini. E niriñí ejagi náni nioni ejí eániñí Kiraisoyápi anijí ejí sítí onímixiníri ejí samijí niweariñípi náni ududí mininí yayí tíni mixí meakíninimíni. ¹⁰Ayináni nioni ejí samijí niweríná Kiraiso ejí sítí nímixiñípimi dání ejí sítí eánariñá ejagi náni nioni wári urimearíná amipí ámá ejí samijí wepaxí imixariñípi nímeáánárani, ámá paimimí nikáránárani, diñí ríá niwepaxí imóniñípi nímeáánárani, rímwewá níánárani, xeanijí nikáránárani, api nipiní náni “Ayí ananirini.” yaiwariñáriñi.

Wigí yarigíápi náni ayá sítí uroariñí náni uriní nánirini.

¹¹“Nioni mixí nimeakíniniríná níra weapíápi majimajíá nikáríniri riárini.” nimónariní. E nerí aí sewaniñýíne mixí api omeakíniniri nimixíagía náni apí e éarini. Nioni náni wa rariñápa siyikwípiníñijí nimóniri aí “Kiraisoyá wári wurimeariñwá seáyi e imóniñwáonerini.” riñarigíawa wí minímúrogióni ejagi náni seyíné weyí ninimeariro

siŋwiriyí, xixeni epaxí imóniŋípi tíni yaniro egíárini. ¹² Ayí ripi náni seararijini. Nioni seyíné tíni niŋwearíná Kiraisoyá wáí wurímeiarigíá nepaxiŋí imónigíáwa emimí ero ayá riwamónipaxí imóniŋípi ero yarigíápi aríkí anijí miní seaíwapiyayinjárini. ¹³ Jisasoyá siyikí imónigíá wíniyo niwímeiaríná wéyo umearijápa seyíné eni axípi niseamemána aí wiomojápi, ayí ripinirini. Nioni aiwá ními náni nigwí bi nisearápiri anijí miseaikáriŋjanigini. Sipí e seaŋápi náni ananí yokwarimí niipířiréoi?

¹⁴ Aríá nípoyi. Rixa biaú biŋáoni ámi bi bimíniri náni imóniŋíni. Ámi bi bimíniri náni nimóniri aí anijí seaikárimíámani. Segí amípi bi misearápi sa seyíné tíni nawní diŋí sixí níniři ojweaaneyíniri bimía náni rarijini. Seyíné niŋfári. Niaíwíyí xaniyaúmi amípi arírá wíimiginíri awí eámeámí yáripaxímani. Xaniyaú niaíwíyo arírá owiaiyiníri amípi bi awí eámeámí yáripaxímani. Segí sénomi, ayí nioni éniŋí imóniŋáoni ejagi náni rarijini. ¹⁵ Seyíné arírá seaimi náni gí amípi níni emi nimoríná ayí yayí tíni emi mómiári. Arírá seaimi náni niyorírinírá ayí yayí tíni yorírinimíári. Nioni e nerí diŋí sixí ayá wí seayaríjagí náni seyíné sa bi onimiápi diŋí sixí niyipířiréoi? ¹⁶ Nioni seyíné tíni niŋwearíná anijí wí miseaikáriŋá aiwi ámá wí re searipíráoi, “O siŋwí samamí nerí fwí nerijípmí dání yapí seaepisíŋjí. E searipíría aiwi wí e miseaikáriŋjanigini. ¹⁷ Ámá nioni seyíné tíe náni nurowárénapíriŋípmí dání eni yapí niseaíwapiyíri fwí bi misearápiŋjanigini. ¹⁸ Taitaso seyíné tíŋí e náni bini náni ejí ríremixí wiowáriŋjanigini. Negí nirixímeá o tíni biŋo eni nikumixíri wírénapíŋjanigini. Taitaso yapí niseaíwapiyíri segí amípi bi risearápiŋjanigini? Oweoi, wí e meŋjinigini. Xámi none seyíné niseaímearíná ejwápi náni pírániŋí diŋí mópoji. Taitaso “Pírániŋí e oemini.” niyaiwíri seaiiŋjápa none eni axípi nerane omi númi iríkwíniŋí mikeánipa reŋwanigini?

¹⁹ Xwiyíá ripi íá niroróná anijí re rineaiaiwiarijoi, “Porowa wigí egíápi náni xwiyíá wákwinaniro náni ríá rarijoi?” rineaiaiwiarijoi? Negí diŋí sixí seayiwáyíne, wí e oneaiaiwpoyiníri mirarijwini. Sewaniŋíyíne Kiraisomí nixídiróná ejí neániro xídpíría náni Gorixoyá siŋwí tíŋí e dání Kiraiso awa e ourípoyiníri neaimixiŋípmí ejí nímixiri seararijwini. ²⁰ Nioni ámi seyíné tíŋí e níremoríná “Naŋí ayí e imóniŋagíá owinimíni.” niyaiwia bimíápi tíni xixeni mimóní xegí bi imóniŋjáná seaímeámiginíri ayá síwí niroarini. Seyíné eni “Poro awayini nimónimána oneáimeani.” yaiwiariigíápi tíni xixeni nimónimí miseaímeá wikí nónimi seaímeámiginíri ayá síwí niroarini. Seyíné sini símí tíni niwiápíga uro sipí diŋí niyaiwiga uro wikí ríá ápiwíniŋí noga uro rirowiámí niga uro ikayíwí nimeariga uro mimayíó níroga uro wárixá nimoga uro mixí népéga uro yariŋagá siŋwí seanimiginíri náni seararijini. ²¹ Nioni ámi níbirí niseaímearíná segí sipí yarigíápmí dání Gorixo ayá nimóáná segí

siywí anigé dání ɣwí eámiginiri ayá sítí niroarini. Xámi segíyí wí íwí nero wigí íwí inigíápirani, íwí niniri rípeánigíápirani, piaxí weánipaxí imónijípi egíápirani, rixa ríwimini mímamó sini yarijagá siywí niseaniríná ɣwí eámiginiri rarijini.

Íkwairirí niwiríná urijípi nánirini.

13 ¹Seyíné tíjí e nání rixa biaú biójáoni ámi bi bimíárini. Rixa niseaímearíná xwiyáfá Bikwíyo niriniri eániñí ripi “Xwiyáfá nimixiríná siywí winaróiá waúrani, waú worani, sopiní norónayí, ‘Apí nepa ría imónini?’ yaiwipaxírini.” niriniri eániñípimi nixídírane xwiyáfá imixaníwárini. ²Xámi nibimáná ámi ríwíyo nibírná íkwairirí seainjápa agwi seyíné sini miseaímeapa neríná segí íwí éíáyo tíni íwí méíá wíniyíné tíni nání payí neari íkwairirí seawárénaparijini. Nioni ámi bi nibírná ámá íwí yarigfáyí sini xe oépojiniri siywí winimíámani. ³Seyíné dijí re yaiwarijagí nání e emíárini, “Nene ‘Kiraiso nepa Poromi dání rarijírini.’ yaiwiani nání o e oneaíwapiyini.” yaiwarijagá nání e emíárini. O pírániñí owimiximiniri neríná samijí niwerí seiarijomaní. Ejí tíni seiarijorini. ⁴Ejíná o samijí wejáná íkíá yoxáípámi yekwiroárigá aiwi Gorixoyá ejí eániñípimi dání ámi sijí ɣweajorini. Xio tíni nawíni ikáriñiwá ejagí nání ejí samijí wejwáone aiwi seyíné tíjí e nání nibírane pírániñí seaimixaniri neranéná sijo tíni nawíni níkumixinirane imónijwá ejagí nání ejí eániñí Gorixoyá tíni seameaníwárini.

⁵Seyíné woxini woxini “Nepa Kiraisomi dijí wíkwíroarijá wonírfani? Míwíkwíroarijá wonírfani?” niyaiwiniri iwamíó inírixini. Sewaniñýiné woxini woxini siywí ainenaxídírixini. “Jisasi Kiraiso tíni miñíñiñwaénerini.” niyaiwiniro siywí mí nómixiniro nijiá mimónipa rejoi? E niseariri aí siywí nainenaxídírná miwiáróiáyí imónijánayí, “Kiraiso tíni miñíñiñwaénerini.” niyaiwiniro siywí mí ómixinipaxí menini. ⁶E niseariri aí nioní dijí re seaikwímojini. Seyíné none siywí nineanaxídíroná rixa mimiwiárówáone imónijagwi neanarijnoi. ⁷Seyíné sipí wí mepa oépojiniri Gorixomi rixijí seauriyarijwárini. Ámá wí re oneaiaiwípoiniri, “Porowa Korini ɣweáyo wáí nurimeríná wí mimiwiárogíawixini.” oneaiaiwípoiniri seauriyarijwámani. “Porowa miwiárogíawixini.” neaiaiwiarijagá aiwi seyíné nañí imónijípi tíni xixeni epíri nání Gorixomi rixijí seauriyarijwárini. ⁸Ayí ripi nánirini. None pí pí neranéná xwiyáfá nepaxiñípimi dijí miwíkwíropa oépojiniri wí yarijwáonemani. Apimi dijí wíkwíropaxípini yarijwáonerini. ⁹None ejí samijí neawéagi aí seyíné ejí neániro Kiraisomi xídaríjagá niseaniríná yayí yarijwárini. Seyíné yóí oimónípoiniri Gorixomi rixijí seauriyarijwárini. ¹⁰Ayí ripi nání agwi nioní seyíné tíni miñweá wí e dání niijweámáná payí rina eaarijini. “Nioni segí tíjí e nání

nibiríná Gorixo néní tíjónijí oimóniri nimixijípimi dáni ríá tíjí oseamemini.” minimónarijagi náni payí rína nearí wírénaparijini. Ayí ripi náni rarijini. Gorixo néní tíjónijí oimóniri ninimixiríná ámá xíomi dijí wíkwíroarigíáyo uyínií uméwiniginiri nimixijímaní. Ejíni wímixíwiniginiri nimixijírini.

Yoparípi urijí nánirini.

¹¹ Negí nirixímeáyíné, yoparí ripi nearíná yayí seawárénaparijini. Seyíné yóí oimónaneyiniro anijí miní ero nioni ejí rirémixí seaiarijápi aríá ókiarí móniro dijí axípiminí xídiro piyá weró éfríxini. Seyíné e nerónayí, Gorixo —O ámá náni dijí sipí seaini náni seaimixiri piyá wepíri náni seaimixiri ejorini. O íníná dijí seakikayoníárini. ¹² Gorixomi dijí wíkwírogíáyíné yayí niniróná yayí óí eáneníírixini. ¹³ Gorixoyá ámá nioni tíni re ḥweagíáyí yayí seawárénaparijoi. ¹⁴ “Seyíné niyínéni Áminá Jisasi Kiraiso wá seawianiri Gorixo dijí sipí seairí oyá kwíyípi nawíni seakumixáriri éwinigini.” nimónarini.

Payí Poro Garesia piropenisíyo ɻweáyí náni eañínarini.

Payí rína Jisasoyá siyikíyí piropenisí yoí Garesiayo ɻweagíyí náni Poro eañínarini. Poro xámí émáyí aŋí tíŋimini wáí nura nemeríná Garesia piropenisíyo náni nuri aŋí obaxí e ikwíróniŋyó wáí nura emeñinigini (Wáí wurimeiarigíawa 13:1-14:26). E nemo ámi wí e náni nuri yaríná Judayí wí Garesia piropenisíyo náni nuro ámá Poro xwiyíá Jisaso náni riniŋí yayí winipaxípi wáí uraríná Jisasomi diŋí wiwkírogíyáyo xeŋwí nuréwapiyiro réniŋí urigíawixini, “Jisasomi diŋí niwikwíroro aiwi iyí símí sío miwákwínpa ero ɻwí ikaxí Moseso niriri eaŋípimi eni pírániŋí mixídipa ero nerónayí, Gorixoyáyíné imónipaxímani.” urigíapí náni Poro nijíá nimónimáná payí rína niriri eaŋinigini. Xeŋwí uréwapiyariqíyáyí ríwí numoro sa Jisaso náni uréwapiyinjípi diŋí ikwíróírixiniri niriri eaŋinigini.

1 1-2 Poroni —Nioni Kiraisoyá wáí wurimeiarinjá wonirini. Ámá wí Gorixo náni wáí wurimeíwiniginiri nirowárénapigíámani. Wí Gorixoyá wáí wurimeiarigíá wo imóníwiniginiri nirípeagíámani. Ápo Gorixo —O Jisasi Kiraiso xwáripáyo dání owiápíñimeaniri siŋí wimixíjorini. O tíni Kiraiso tíni awaú nirípeagíónirini. Nioni tíni negí nirixímeá re ɻweagíá níni tíni Gorixoyá siyikí imónigíá Garesia piropenisíyo aŋí bi bimi ɻweagíyíné náni payí rína neari mónaparijwii. ³“Negí ápo Gorixo tíni negí Áminá Jisasi Kiraiso tíni wá seawianiri seyíné niwayiróniro ɻweapíri náni seaimixiri oépiyi.” nimónarini. ⁴Kiraiso nene ámá Gorixomí mixídarigíyí yarigíápa mepa yaníwá náni uyínií yarigíá ríná dání gwíniŋí neaíkweani náni ejinigini. E neríná negí ápo Gorixo “E éwinigini.” yaiwiŋípi tíni xixení neri nene íwí yariŋwápi yokwarimí neaiiminiri náni yoxáípámi xe onipikípoyiniri ejinigini. ⁵Ayináni íníná Gorixomí yayí numéra úwanigini. E éwanigini.

“Xwiyíá yayí neainariŋípi ná biní imónini.” uriŋí nánirini.

⁶Nioni seyíné yarigíápi náni ududí xwé ninarini. Seyíné sini mé Kiraiso wá niseawianiri seaiiŋípimi dání Gorixoniyá oimónípoyiniri wéyo

íá seaumiriñomi niwiepisamoárimi nuro mimóní xwiýá yayí neainarijí bimi oxídaneyiniro yariñagía náni ududí xwé ninarini. ⁷Api nepa xwiýá yayí neainipaxí bimani. Ámá wí seyíné ayá nisearemoro xwiýá Kiraiso náni yayí neainipaxí imónijípi naíroayiri ikiixeaniro yariñagía náni rariñini. ⁸Ámáone áfrani, ajínají wo áfrani, xwiýá yayí neainarijí nioni xámi wáí niseariríná searáriñápi tíni xixeni misearí xegí bi nisearirínayí, xe roapikíníwanigini. ⁹Niseariríná rixa e searáriñwá aiwi ámi axípi bi osearimini. Giyí giyí xwiýá yayí neainarijí nioni wáí seararíná aríá nigíápi tíni xixeni misearí xegí bi nisearirínayí, xe roapikínírixini. ¹⁰“Poro ámá níni xio yariñípi náni yayí owiniri rarini.” riseaimónarini? Oweoi, ámá maríái, Gorixoni nioni yariñápi náni yayí owiniri yariñini. “Poro ámá sírogwí tíjáoni oimóniminiri yarini.” riseaimónarini? Nioni ámá sírogwí tíjáoni oimóniminiri neri sijwiriyí, Kiraisoyá xináiníniñimóniri omijí wiiariñáoni imóniminiri ejámani.

**“Xwiýá nioní wáí searáriñápi Gorixo wíá
nókímixiñírini.” urijí nánirini.**

¹¹Nirixímeáyíné, xixeni imónijí ripi osearimini. Xwiýá yayí neainarijí nioni wáí searinjápi ámá wí érowiápíñigíápmansi. ¹²Ámá wo rarijagi aríá wiñápimani. Ámá wo niréwapiyinjípmansi. Oweoi, sa Jisasi Kiraiso xewaniijo wíá nókímixiñírini. ¹³“Gí Judayí Gorixomi pírániñí oxídaneyiniro yarigíápa nioni ejíná neríná yagápi náni seyíné rixa aríá wigíawixini.” nimónarini. Gorixoyá siyikí iwamíó imónigíayo xeaniñí riá tíñi niwikáriri anipá imixárfimiginiri yagári. ¹⁴Gí aríowa érowiápíñigíápi oxídiminiri neríná gí nirikwí wa nioni tíni xixeni imónagíamani. Nioni gí aríowa nérowiápíniro nineaíwapiya bigíápi oxídiminiri ayá ríá niweagí ejagi náni nioni tíni xixeni imónagíamani. ¹⁵⁻¹⁶Nioni e yagáoni aiwi Gorixo —O gí inóki sini minixirí ejáná wá niñiwianirijípmi dání xíoyáoni oimóniri náni wéyo fá numirijorini. O Poro gí íwo náni émáyo wáí nurimeíwinigini níwimóniri o náni wíá nókímixiñíná axíná nuri wíá nókímixíípi náni ámá wí tíni xwiýá bi miriniñíwanigini. ¹⁷Wáí wurimeipíría náni xámi nimónigíawa Jerusaremi ñweagíe náni wí mujanigini. Sa Arebiayíá ajíyómini nuri e dání ámi ají Damasikasiyi riniñípmi náni ujanigini. ¹⁸E nemoni xwiogwí rixa waú wo pwéaná “Pitao tíni xwiýá ñweáimigini.” niyawiri Jerusaremi náni nuri o tíni niñwearíná síá wé wúkaú síkwí wú yeamúroaríná ¹⁹wáí wurimeiarigíá wíami sijwí miwinipa néra numáná aí Jemiso, Ámináomi xogwáomini sijwí wiñiyanigini. ²⁰Xwiýá agwi nioni nearí wírénapariñápi Gorixoyá sijwí tíñi e dání “Yapí bi mirariñini.” niseariri eaariñini. ²¹Pitao tíni xwiýá niñweámoni ámi ají Siria piropenisíyo tíni ají Sirisia piropenisíyo tíni nikwíróniga uñípi tíñi e náni ujanigini. ²²Nioni e ejá ejagi náni ína Kiraisoyá siyikí imónigíá Judia piropenisíyo

aní apí apimi ḥweagíáyí nioni sini siŋwí minanigíá ejagi náni símimají mí minómixipaxí nimóniro²³ wigí wíniyí sa xwiyíá ripí rinariŋagía aríá wiayigíawixini, “Nene xámí xeaniŋí ríá tíŋí neaikárijo sini axípi e mé rixa xwiyíá nene diŋí wíkwíroariŋwá xwiríá oikixéminiri ejípi wáí rimearini.” rinariŋagía aríá niwiayiro²⁴ “Ayí Gorixo omi wiémóagí náni ría e yarini?” niyaiwiro náni yayí umegíawixini.

Wáí wurimeiarigíá wía Poromí umímínigíá nánirini.

2 ¹Xwiogwí wé wúkaú síkwí waú waú nememoni Banabaso tíni nerimeánirai Taitasomí niwírimeámi ámi Jerusaremi náni ujwanigini. ²Nioniyá diŋí tíni maríái, Gorixoyá diŋí tíni wáí wurimeiarigíá gí wía —Awa ámá wí “Wíniyo seáyi e wimónigíáwaríani?” waiwiarigíáwarini. Awa tíni xwiyíá ḥweaimigíniriná nuri xwiyíá yayí neainariŋí nioni émáyí aŋíyo wáí urariŋápi náni áwaní nurémeariná awa “Joxí wáí nurírfná xámí néra biŋípi tíni agwi yariŋípi tíni surímá yariŋini.” níripírixiniri xámí awami íními áwaní uráriŋjanigini. ³E eágí aí Taitaso, nioní tíni úo —O Gírikíyí woríni. O náni aí awí eánigé dání re wí minirigíawixini, “Iyí símí sini sío miwákwíniŋjáná nene tíni nawíni kumixinipaxomani. Xámí iyí símí sío owákwípoyi.” wí minirigíawixini. ⁴Mimóní nírixímeá imónigíáyí —Ayí nene gwíniŋí ḥweaŋwaéne imónirane re yaiwirane “Kiraisomi diŋí niwíkwífroríŋípimi dánini wé róniŋí wiene imónipaxímani. Omí diŋí niwíkwírómáná ɻwí ikaxí eánijípimi nixídiriŋípimi dání Gorixoyá siŋwíyo dání wé róniŋí wiene imónipaxírińi.” yaiwirane yaníwá náni gwíniŋí neajwíráraniri egíyířini. Ayí Kiraisomi diŋí wíkwíroariŋwápimi dání ɻwí ikaxí eánijípimi xídaní náni áxeŋwarí miniŋwaéne siŋwí ɻwí neanimeaaniro náni ámá kikiſá imónigíá wíniŋí nimóga neaimeagíáyířini. ⁵Ayí xeŋwí rarigíápi none wí aríá niwirane mixídí xwiyíá yayí neainariŋí nepaxiŋí imónijípi seyíné tíamini sini anijí níriga uníá náni ayo píří niwiákirane ejwanigini. ⁶Apíni maríái, wáí wurimeiarigíá “Wíniyo seáyi e wimónigíáwaríani?” waiwiarigíáwa —Awa xámí Ámináo tíni emeagíáwa aí “Ayí ananířini.” yaiwiarigíáwarini. Gorixo ámáyo símí símí e mumeariŋí ejagi náni rariŋini. Awami xwiyíá nioni wáí rimearinápi náni áwaní urémeááná re wí minirigíawixini, “Joxí wáí níriríná xwiyíá nímúrori rariŋípi, ayí ripířini.” wí minirigíawixini. ⁷Wí e miniripa nero sa diŋí ripí níaiwigíawixini, “Gorixoyá diŋíyo dání iyí símí sío miwákwínipa yarigíáyo wáí uriniri urowáriŋoríani? Pitao negí Judayo wáí uriniri urowáriŋípa émáyo wáí uriniri urowáriŋoríani?” níaiwigíawixini. ⁸Gorixo iyí símí sío wákwíningíáyo wáí uriniri Pitaomí ejí sixí wímixiŋípa nioni ení émáyo wáí uriniri ejí sixí nímixiŋí ejagi náni rariŋini. ⁹Api niniaiwiro mí ninómixiro “Gorixo Poromí wá niwianiri e wiijíříani?” niniaiwiro náni Jemiso tíni Pitao tíni Jono tíni —“Awa

anj íyí norajíga puñjpíniñí imónigíawarfani?" wiaiwiarigíáwarini. Awa axípini re rinárigíawixini, "None Judayí ajímíni wáí uraníwárini. Poro tíni Banabaso tíni awau émáyí ajímíni wáí uripisíírini." níriniro yawawi "Awa tíni nikumixiniri yarijwáonerfani?" yaiwiani nání siganixí niyeairo yayí yeawárigíawixini. ¹⁰ E neróná yawawi "Apí oyaiyi." niyeaimóniri símí xeadípénarigwíípi nírináriro ripini yearigíawixini, "Awagwí ámá re njweagíá díwí ikeamónigíáyo dijí nimori arirá bi owiaiyiniri éíisixini." yearigíawixini.

Poro Pitaomi ámá sijwí anigéé dání mixí urijí nánirini.

¹¹ E nerí aí Pitao anjí Adioki riniñípimi nání nibírná xewaniço xwiyáá meárinipaxí bí ikáriníagi nání nioní mimáyo dání niwiaíkiri xíomi "Nípíkwini miyarijini." urijanigini. ¹² Ayí ripi nání e urijanigini. Ámá Jemiso tíamíni sini mirémónapipa ejáná Pitao anani ámá émá tíni nikumixiniri aiwá nawíni nagírini. E nerí aí ámá awa —Awa re rarigíáwarini, "Émáyí Jisasomí dijí niwikwíroro aí iyí símí sío miwákwínpa nerínayí, Gorixoyá imónipaxímani." rarigíáwarini. Awa rémónapáná Pitao rixa wé fá nimixeániri sini émáyí tíni nikumixiniri aiwá nawíni nagímani. Awa nání wáyí nerí e yagírini. ¹³ Judayí Jisasomí dijí wíkwíroarigíá Adiokyo njweagíáyí "Pitao wé fá nimixeániríná xixeni miyarinini." niwimóniri aí ayí eni Pitao ejípa axípi éwapíningíawixini. E nero wigí éwapíniápimi dání dijí Banabasoyápi eni píri yipákwigíawixini. ¹⁴ E éagía aiwi nioní ayí xwiyáá yayí neainariníipi pírániñí fá mixirípa nero api tíni nepa xixeni miyarijagía niwiniríná Pitaomi ámá nní aríá egíe dání re urijanigini, "Joxí Judayí woxí aí yegíyí yarigíápa íníná mé émáyí yarigíápa nimóniri yarijoxí ejagi nání pí nání émáyí re oyaiwípoyiniri wíkwíriminiri yarijini, 'Judayí yarigíápa nimónirane mepa neranénayí, nípíkwini miyarijwíni.' oyaiwípoyiniri pí nání wíkwíriminiri yarijini?" urijanigini.

"Jisasomí dijí wíkwíróápimi dánini Gorixo 'Wé rónigíáyírini.' rárarijírini." urijí nánirini.

¹⁵ Ámí re urijanigini, "Yawawi yegí inókipau yeaxirigíie dání émáyí imónirai jwí ikaxí riniñípimi wiaíkiarigwííwawi imónirai mé Judayí imónigwííwawirini. ¹⁶ E imónigwííwawi ejagi aí Gorixo ámá jwí ikaxí Moseso eañípi xídarigíápimi dání wí 'Wé rónigíáyírini.' mirári ámá Kiraisí Jisasomí dijí wíkwíroarigíápimi dání 'Wé rónigíáyírini.' rárarijí ejípi nání nijíá nimónirai nání yawawi Gorixo yegí jwí ikaxí eániñípimi xídarigwíípimi dání maríái, yegí Kiraisí Jisasomí dijí wíkwíroarigwíípimi dání 'Wé rónigíáwaúrini.' ráriníá ejagi nání yawawi aí Kiraisomí dijí wíkwírogwíisixini. O ámá wo aí jwí ikaxí eániñípi xídarinípimi dání 'Wé róniñorini.' wí ráriníá menjagi nání Kiraisomí dijí

wíkwírogwísixini. ¹⁷Yaiwaniŋowawi ɻywí ikaxí eániŋípi nixídiraíná yarigwíipimi dání maríái, Kiraiso neaiiŋípimi diŋí wíkwíroarigwíipimi dání Gorixo ‘Wé rónigíwagwírini.’ yearáriňiŋíwawi oimónaiyiniri neríná Judayeneyá ɻywí ikaxí ‘Apí apí éírixini.’ riňiŋípimi wiaíkgwíwawi imónigwíírini. E imónigwííwawi ejagi náni re ripaxírani, ‘Kiraiso ámá íwí epíri náni wiepisarijorini.’ ripaxírani? Oweoi, wí e ripaxí mimónini. ¹⁸Ají nioní pineaáriňáiwá ámi nimirírnáyí, ‘ɻywí ikaxí eániŋípimi wiaſkarijoxirini.’ niripaxírini. Ayí ripí rarijini, ‘Nioni Judayeneyá ɻywí ikaxí riňiŋípi ríwí nímoríná nepa sipí bi méagi aí xámí apí nixídiriňípimi dání wé róniňáoni imónímiŋiniri ejá emí moŋápi ámí íá nixirírnáyí, ‘ɻywí ikaxí eániŋípimi wiaſkarijoxirini.’ niripaxírini.’ rarijini. ¹⁹Ayí ripí nánirini. Nioní sini ɻywí ikaxí eániŋípimi oxídiminiri neríná nijíá re imóniňárini, ‘Apimi dání ámá wí Gorixoyá siŋwíyo dání wé rónigíáyí imónipaxímani.’ Nijíá e nímoníri náni sini apimi nixídími náni rixa pegíáyí woníniŋí imóniri Gorixomíni nixídíri diŋí wíkwírómi náni siŋí egíáyí woníniŋí imóniri ejáriňi. ²⁰Nioní Kiraiso tíni nawíni rixa ikíá yoxáípámi pegwíónirini. Ayí ripí rarijini, ‘Nioni Gorixoyá diŋí tíni Kiraiso tíni nawíni ikáriňigwíónirini.’ rarijini. Nioní pí pí yariňápi gí diŋíyo dání yariňámani. Kiraiso nioní diŋí ikíkí niniŋí ejagi náni oyá diŋíyo dání yariňáriňi. Sini xwíá tíyo niŋwearíná pí pí yariňápi, ayí Gorixoyá xewaxomi —O nioní náni diŋí sipí niwiníri yoríriňiňorini. Omini diŋí niwíkwírori yariňáriňi. ²¹E neríná Gorixo nioní wá níniwianíri niňípi peá moariňámani. ɻywí ikaxí eániŋípimi nixídiriňípimi dání ámá nepa wé rónigíáyí imóniňánáyí, ayí Kiraiso peňípi surímá peáripaxírini.” uríjanigini.

**Diŋí niwíkwíroriňípimi dání imónipaxípi tíni ɻywí ikaxípi
nixídiriňípimi dání imónipaxípi tíni nánirini.**

3 ¹Majimajíá ikáriňarigá Garesia ɻweagíáyíné, ámá go diŋí píripíri seaígi yariňoi? Kiraismi yoxáípámi yekwiroáráná nene náni neaiiŋípi náni nioní seyíné tíni niŋwearíná pírániňí repiyí niseaiéra uňá ejagi náni sewaniňíyíné siŋwí tímíniňí winigíá ejagi náni rarijini. ²Nioní yariňí bi ripiní oseaimini, “Gorixo xegí kwíyípi niseaiapiríńá seyíné ɻywí ikaxí Moseso eanípimi xídaríňagáa niseaníri seaapiňíráni? Xwíyá Kiraiso náni riňiŋípi aríá niwiro diŋí wíkwíróagáa niseaníri miseaiapipa ejíráni?” ³Seyíné arige nero majimajíá ayá wí ikáriňarigí? Iwamíó íná Gorixoyá oimónaneyiniro kwíyípi ejí seaímixiňípimi dání néra núíasáná agwi segí ejí eánigíápimi dánini yóí oimónaneyiniro riyariňoi? ⁴Kiraismi diŋí wíkwíróáná seaímeají nipiní surímá riseaímeajinigini? “Oweoi, apí surímá wí miseaímeajinigini.” nimónarini. ⁵Gorixo xegí kwíyípi sixí niseayiri emimí niseaíwapiyiríná seyíné ɻywí ikaxí Moseso eanípimi xídaríňagáa niseaníri náni

seaíwapiyariñírani? Xwiyá yayí neainariní imóniñípi aríá niwiro dijí wikkwíróagi niseaniri náni miseaíwapiyipa yariñírani?

⁶ Bikwíyo re níriniri eánini, “Ebíramo Gorixo uríipi dijí wikkwíróagi náni ‘Wé róniñí imóniñí worini.’ ráriñírini.” ⁷ E níriniri eániñagi náni dijí re móírixini, “Giyí mariái, dijí Gorixomí wikkwíroarigíáyí Ebíramoyá íwiáráwe imóniñíyírini.” móírixini. ⁸ Ejíná Gorixo re ejwípeáriñí ejagi náni “Émáyí nioní dijí nikwíróáná ‘Wé róniñíyírini.’ ráriñimigini.” níriri ejwípeáriñí ejagi náni Bikwíyo níriniri eániñípa Ebíramomí xwiyá yayí winariñí imóniñí ripí uriñinigini, “Joximi dání ámá rixí wirí wirí egíáyo niyoní nají wlímíární.” uriñinigini. ⁹ Ayináni re ripaxírini, “Gorixo ámá xíomi dijí wikkwíroarigíá giyí giyo Ebíramo, dijí wikkwírojomí tíni nawíni nají wiinjíyírini.” ripaxírini. ¹⁰ Ripí náni eni dijí nimoríná axípi yaiwipaxírini. Ámá ɻwí ikaxí Moseso eanípími nixídiriñípími dání Gorixoyá siñwíyo dání wé róniñwaéne oimónaneyiníri yarigíá níni oyá siñwíyo dání sa annímixinipírúa náni xwiyá meárinigíáyí imóniñoi. Bikwíyo re níriniri eániñagi náni rariñini, “Ámá ɻwí ikaxí Bikwíyo eániñí api api niyoní xixeni mixídipa yarigíá giyí giyí Gorixoyá siñwíyo dání sa nannímixinaniro náni xwiyá meárinariñoi.” níriniri eániñagi náni rariñini. ¹¹ Bikwíyo ripí eni níriniri eániñagi náni rariñini, “Ámá dijí wikkwíróagía náni Gorixo ‘Wé róniñoi.’ ráriñíyí dijí niyimíñí tígíá imónipíráoi.” níriniri eániñagi náni dijí re yaiwiáripaxírini, “Ámá wo ɻwí ikaxí eániñípími xídaríñagi náni Gorixo ‘Wé róniñoxirini.’ uráripaxí mimónini.” yaiwiáripaxírini. ¹² Wé róniñí oimónaneyiníro ɻwí ikaxí xídarigíápi, ayí Gorixomí dijí wikkwíroarigíápi tíni xixenimaní. Ripí Bikwíyo níriniri eániñagi náni rariñini, “Ámá ɻwí ikaxí eániñípi xídarigíáyí bi aí miwiamó wigí xixeni nixídiriñípími dánini dijí niyimíñí tígíáyí imónarigíární.” níriniri eániñagi náni rariñini. ¹³ Judayene ɻwí ikaxí eániñípími dání nanínaníwá náni xwiyá meárinijwaéne imóniñagi aí Kiraiso xewaniñeo nene náni xwiyá neameáriniaríná wannímixíapími dání gwíñiñí nearoayíronjírini. Ayí ripí níriniri eániñagi náni searariñini, “Ámá píkíáná ɭkíáyo yekwíroárinigá giyí giyí Gorixoyá siñwíyo dání annímixinaniro xwiyá meárinigíáyírini.” níriniri eániñagi náni “Kiraiso nene náni xwiyá neameárinijípími dání gwíñiñí nearoayíronjírini.” searariñini. ¹⁴ Ebíramomí símimaníyo dání Gorixo “Nají e niseaiimíární.” réroáriñípi émáyo eni wímearei Judayene Gorixo negí aríowami símimaníyo dání “Nigí kwíyípi niseaiapímíární.” riñípi nene Kiraiso neaiñípí dijí wikkwíroariñwápími dání neaímeari eníá náni gwíñiñí nearoayíronjírini.

“ɻwí ikaxípi níriríná Ebíramomí ‘Niseaiimíární.’
uriñípi xwíá oiweniniri riñímaní.” uriñí nánirini.

¹⁵ Gí nirixímeáyíné, ámaéne yariñwápi náni xwiyá bi osearimini. Ámá wo xwiyá rixa níréoáriríná “E nísiimíární.” nuriri náni “Joxí

riríápi íkí siŋagi nikwírimónimámani.” éniŋí nurirínayí, ríwéná ámi omiwiáróminiri neri wí riníráni? Ámi siŋí bi gíwí nímixiri wí riníráni? Oweoi. ¹⁶ Gorixo Ebiríamomi tíni iyí axípámi tíni símimanjyo dání “Dixí iyí axípámi dání naŋí niseaiimíráriñi.” réroáriŋípi nuríri iyí axípáyi niriríná Ebiríamoyá íwiáríawé obaxí náni mirí ná woní Kiraiso náni riŋírini. ¹⁷ Nioni oseariminiri searariŋjápi rípi imónini. Wigí símimanjyo dání “Naŋí e niseaiimíráriñi.” nurárimáná ejáná xwiogwí rixa 430 nimúrómáná ejáná ɻwí ikaxípi nuríri aiwi xámi “E niseaiimíráriñi.” nuriríná “Íkí siŋagi nikwírimónimámani.” éniŋí uráriŋípi náni wí rakíniŋjímani. Ayináni re nimónariní, “E niseaiimíráriñi.” uráriŋípi Gorixo wí xwíá oiweniniri ejímani.” nimónariní. ¹⁸ ɻwí ikaxí riŋíjípi xídaríŋwápimi dání Gorixo nene náni neaipimoáriŋípi neaímeapaxí nimónirínayí, nene re yaiwianigini, “O ‘Niseaiimíráriñi.’ réroáriŋípmi diŋí wikwíroariŋwápimi dání neaímeapaxímani.” yaiwianigini. E neri aí Ebiríamomi símimanjyo dání “Niseaiimíráriñi.” réroáriŋípmi diŋí wikwíroŋípmi dánini wímeají ejagí náni diŋí wí e yaiwianiméwini.

¹⁹ E searariŋjagí náni ámá wo re nírinijoi, “ɻwí ikaxí riŋíjípmi xídaríŋwápimi dání Gorixo nene náni neaipimoáriŋípi nepa mīneáimeapaxí nimónirínayí, pí náni ɻwí ikaxípi neariŋírani?” nírinijoi. Ai ayí Ebiríamoyá iyí axípá imónijo —“Omi dání naŋí niseaiimíráriñi.” uríjo, ayí orini. O imónie náni “Íwí nene yariŋwápi xíoyá maŋí niwiaíkiri ríá yariŋwini?” oyaiwípoiniri ɻwí ikaxípi neariŋírini. ɻwí ikaxí api Gorixo aŋínaŋíyá maŋyo dání apaxípániŋí imónijo womí uríŋípirini. ²⁰ Ámá wo apaxípániŋí imónijo api uriniri nurowáriríná xewaniŋo api urinimeniŋo. E neri aí Gorixo “E niseaiimíráriñi.” nuriríná ámá apaxípániŋí imónijo womí murowári wayá símimanjyo dání urarigíápa axípi e ejírini.

²¹ Ámá wo re riŋijoi, “Gorixo xwiyáá Ebiríamomi símimanjyo dání ‘E niseaiimíráriñi.’ nurimáná ámi ríwíyo xegí ámáyo ɻwí ikaxípi nuriríná ikweakwímí neri miripa reŋinigini?” Ámá wo e ráná “Oweoi, wí e ripaxímani.” urimíni. Gorixo ɻwí ikaxí ámá nixídiriŋípmi dání diŋí niyímiŋí imónipířia náni imónipaxí bi níriri siŋwiriyí, ayí ɻwí ikaxí api xixeni xídaríŋjagía niwiniříná “Gí siŋwíyo dání wé rónigíáyínérini.” uripaxí imóniminiri ejírini. ²² E neri aí ríwaminjí Bikwíyo neániriŋíyo dání ámaéne negí Íwí yariŋwápi náni Gorixo gwíniŋí neayáragírini. Ámá Jisasi Kiraisomi diŋí wikwíroarigíáyo sa e yarigíápmi dání “E niseaiimíráriñi.” réroáriŋípi tíni xixeni wiinía náni ámaéne Íwí yariŋwápi náni ɻwí ikaxí neániriŋíyo dání gwíniŋí neayáragírini.

**“ɻwí ikaxípi Kiraisomi diŋí wikwírořrixiniri
yayíwí neameŋírini.” uríŋí nánirini.**

²³ Xwiyáá diŋí wikwíroariŋwáo náni pi sini mirinipa ejáná ɻwí ikaxí eániŋípi yayíwí nineaméra níbiri xwiyáá api siŋáni imónie náni

gwíniñjí neayáragírini. ²⁴ Ayí ripi searariñini. Ijwí ikaxí eániñjípi Kiraiso tíñj e náni nineapemeámi neaunía náni yayíwí nineaméra bagírini. Ámá Kiraisomi diñjí wíkwíroariñagía náni Gorixo “Gí sijwíyo dání wé róniñjoi.” rárariñjí enagi náni nene apí e imónaníwá náni yayíwí nineaméra bagírini. ²⁵ Xámi yayíwí nineaméra bagí aí xwiyíá diñjí wíkwíroariñwáo nánipi rixa nimóniñjagi náni yayíwí neameariñjípimi sini xídipaxí menini.

**“Diñjí wíkwíroariñwápími dání Gorixoyá
niaiwene imóniñjwini.” urijí nánirini.**

²⁶ Seyíné niyínéni Kiraisi Jisasomí diñjí wíkwíroarigíápími dání o tíni nawíni nikáriniro náni niaíwí Gorixoyá imónigíáyínérini.

²⁷ Kiraiso tíni oikárinaneyiniro niyínéni wayí nimearo xío imóniñjípa oimónaneyiniro rapirapí wúniñjí ynígíáriní. ²⁸ Seyíné niyínéni Kiraisi Jisaso tíni nawíni ikáriniñagía náni wiýné Judayí imónigíáyínérani, wiýné Girikiyí imónigíáyínérani, wiýné wayá xináiwániñjí nimóniro omiñjí wíiarigíáyínérani, wiýné omiñjí wayápi epíri náni áxejwarí minigíáyínérani, wiýné oxíyínérani, wiýné apixíyínérani, niyínéni siyikí ná biní imóniñjagía náni Gorixoyá sijwíyo dání anani imónini. ²⁹ Kiraiso tíni nawíni ikáriniñigíáyíné enagi náni Ebiríamoyá iyí axípá imóniñjoi. Ayináni xíomi símimañjyo dání “Niseaiimíáriní.” réroáriñjípi seiainíyáyíné imóniñjoi. Segí arío Ebiríamoyá diñjípi meapíriyáyínénijí imóniñjoi.

**“Ijwí ikaxípimi nixídiríná gwíniñjí neayáragí aí
Kiraiso nearoayíropírini.” urijí nánirini.**

4 ¹Ewayí xwiyíá ripi osearimini. Xano wiepíxíniasinío sini onimiá nimóniríná xanoyá amípí nípini meanío enagi aiwi xináiwániñjí nimóniro omiñjí wíiarigíáyí yapi imóniñorini. ²Síá xano ráriñjyi imónie náni omi ámá wí yayíwí umero xíoyá omiñjí sijwí uwínañxídiro yarigíorini. ³Xámi nene ení niaíwenénijí imónagwárini. E nimónirane xwiyíá sírimijí éwapíngíápi —Apí, ayí re rinariñjípirini, “Api mepani. Api minípani.” rinariñjípirini. Api oyaneyiniri nixídiranéná gwíniñjí neayáragí enagi náni gwí omiñjíniñjí yagwárini. ⁴Nene e yagwá aiwi Gorixo “Ína imóníwinigini.” yaiwiáriñjyi imónáná xegí xewaxomí xwiá týo náni urowárénapiñjinigini. Omi apixí wí uxiriri ijwí ikaxí eániñjípimi nixídirane gwí yárinagwáyí imóniñwá womi uxiriri ejorini. ⁵Gorixo piaxí nineameri xíoyá niaíwenénijí imónani náni ijwí ikaxí nixídirijípimi dání gwíniñjí yárinagwaéne nearoayírówiniginiiri urowárénapiñjinigini. ⁶Agwi “Gorixoyá niaíweneríani?” oyaiwinípoyiniri xegí xewaxoyá kwíyípi —Apimi dání Gorixomí nuriríná “Ápoxiní. Ápoxiní.” urarijwápirini. Api rixa sixí seamímojírini. ⁷Ayináni ijwí ikaxí apí api xídipíri náni sini gwí omiñjí yarigíáyínénijí mimóniñjoi. Rixa

xíoyá niauwíyíné imóniñoi. Xíoyá niauwíyíné ejagi nání xio seaiñípimi dání xegí diñípi meapíráyíné imóniñoi.

“Seyíné yarigíápi nání aga ayá síwí niroarini.” urinjí nánirini.

⁸ Xámí Gorixo nání sini majíá nimóniri nání mixídipa neríná ñwíá segí diñí tñi imixigíápi —Api nepa ñwíá imóniñípimaní. Api omejweaaneyiniri nání gwíniñí seayáriñíyíné nimóniro yagíáriñi. ⁹ E nero aiwi seyíné rixa xíomi nixfdiro ámá xíoyá imóniñagía nání —Api ripaxí aí ámá xíoyá oimónípoyiniri xewaniño seaimixiñí ejagi nání e níriríná “Ayí xíxeni rímiñi.” nimónarini. Rixa xíoyá oimónípoyiniri seaimixiñí ejagi nání seyíné diñí arige nímoró axímini nikinimóniro ámi Judayíyá xwiyíá sirimiñí éwapíñigíápimi —Api pírániñí seaimixipaxí wí mimóniñípirini. Apimi arige niyaiwiro ámi oxídaneyiniri yariñoi? Ámi Judayí iwamíó érowiápíñigíápi nixfdiriñípimi dání gwíniñí oyárinaneyiniro riyariñoi? ¹⁰ Seyíné Judayí síá ayimi “E epaxírini.” rarigíápi xídiro emá siñí nání síá ayimi “E epaxí imónini.” rarigíápi xídiro Gorixo nání diñí mopíri nání síá ayí ayí imónáná “Aiwa nimixiro e érixini.” rarigíápi xídiro xwiogwí siñí imónáná “E epaxírini.” rarigíápi xídiro yariñagía nání searariñini. ¹¹ Seyíné yarigíápi nání aga ayá síwí niroarini. Nioni seyíné tñi nijawearíná anijí miní nisearéwapiyiri aí “Siwiá searéwapiyijáráni?” nimónariñagi nání ayá síwí niroarini.

¹² Gí nírixímeáyíné, wauní ripi osearimini, “Íwí ikaxí ríniñípimi dání gwíniñí yíróniñáoni imóniñápa seyíné ení axípi imónípoyi.” osearimini. Nioni ení seyíné imónigíápa sa ámá woní imóniñagi nání searariñini. Nioni seyíné seaímeááná seyíné sipí wí minikárigíawixini. ¹³ Seyíné niízáráni. Iwamíó íná dání xwiyíá yayí neainariñípi wáí niseariríná ríramiñí nimóniri nání searijanigini. ¹⁴ Nioni ríramiñí imóniñápi seyíné xwírá seainiñiniri ejí aiwi seyíné wí peayí niniwianiro ríwí minímó Gorixoyá ajínají womirani, Kiraiso xewaniñomirani, nimíminiríniñí nimíminigíawixini. ¹⁵ Nioni wáí searáná seyíné “Xwiyíá yayí neainipaxípi aríá wianíwaéne, nene mimóniñwí reywini?” niyaiwiniro yayí seainiñípi gími nímoró yariñoi? Íná e epaxí nimóniri siñwiriyí, niapaniro nání segí siñwí aí yónipaxí imóniñagía siñwí seaniñá ejagi nání searariñini. ¹⁶ Nioni nepaxiñí imóniñípi tñi xixeni neari searariñagi nání seyíné “O símí tñi neaimiániri yarini.” riseaimónarini? ¹⁷ Ámá ñwí ikaxí ríniñípi tñi gwíniñí seayáraniro yarigíáyí mepí niseatiniro aiwi nañí seaíwapiyaniro nání mepí seatinarigíámani. Poroni ríwí ninimómáná noneyá sírogwí oimónípoyiniri seayijwíroaniro yariñoi. ¹⁸ Nañí seaíwapiyipíri nání mepí nitiniróna ayí ananirini. Nioni seyíné tñi ñweajánáni maríái, nioni miñweaŋagi aiwi nañí seaíwapiyipíri nání mepí nitiniróna ayí ananirini. ¹⁹ Gí niauwíniñí imónigíáyíné, ríniñí apixíwa niauwí xíraniro íná winariñípa nioni ení seyíné xeŋwími

warigíápi píni niwiáríro Kiraiso imóniñípa imónipírfé náni ámi axípi e níniga warini.²⁰ E niseariri aí mixníi misearí nípení xwiyíáni searimi náni seyíné tíni ojweáminiri náni íkñiñí sípi niarini. Seyíné xejwími warigíápi náni ududí ninarijagi náni seararijini.

Xegaí tíni Seraí tíni náni niririná ewayí xwiyíá bi uriñí nánirini.

²¹ Iwjí ikaxí riniñípími xídaríjwápími dání Gorixoyá sijwíyo dání wé róniñwaéne oimónaneyiniri yarigíáyíne, yariñí bi ripi oseaimini, “Iwjí ikaxí eániñípími dání riniñípi náni nepa diñí mimoarigíáyínerani?”

²² Bikwíyo dání xwiyíá bi ripi náni niriniri eániñagí náni osearimini. Ebíráamo niaíwí waú emeaagírini. Wío xinániñí nimóniri omijí wiiarijí xiriñorini. Wío xegí xiepí —Í xinániñí nimóniri omijí miwiipa yariñírini. Í xiriñorini. ²³ Xinániñí nimóniri omijí wiiarijí xiriñjo sa apixíwa oxí tíni nemero niaíwí xirarigíápa xiriñorini. Xiepí, xinániñí nimóniri omijí miwiipa yariñí xiriñjo Gorixo Ebíráamomi símimañíyo dání “E nisimíárini.” urijípími dání xiriñorini. Bikwíyo apí náni niriniri eániñípi náni osearimini. ²⁴ Xwiyíá ípaú náni riniñípi agwi ríná imónarijí bi tíni ríramiñíyí niniri ripaxírini. Ípaú xwiyíá Gorixo ráriñí biaú nánirini. Xwiyíá bi —Apí iwjí ikaxí riniñípirini. Apí díwí Sainaiyí riniñípi tíñí e dání ráriñípi, ayí Xegaí nánirini. Niaíwí í xiriñýí xináiwániñí nimóniro omijí wiipríá náni imóniñfyírini. ²⁵ Díwí Sainaiyí riniñípi Arebia imónini. Apí Jerusaremi agwi ríná imóniñípi tíni ríramiñíyí niniri imóniñípirini. Ámá aijí apimi ḥweáyí xináiwániñí nimóniro omijí wiiariñíyíniñí imóniñagía náni rariñini. ²⁶ Ámá aijí apimi ḥweáyí xináiwániñí nimóniro omijí wiiariñíyí imóniñagía aí ámá Jerusaremi aijnamí imóniñípími ḥweáyí rixa gwíniñí yíronigíáyírini. Aijí apí Kiraisomí diñí wíkwírojwáéne negí nókñiñí imóniñípirini.

²⁷ Bikwíyo dání aijí apixí ípaú tíni ríramiñíyí apiaú náni xwiyíá ripi niriniri eániñagí náni seararijini, “Apixí niaíwí mixirí oxí rojíxi yayí éirixini. Jíxi apixí niaíwí nixiririná riniñí winariñípi síní misinipa yariñíxi mají nexoari meají rírixini. Niaíwí apixí meawári sijxíyá obaxí nimóga nuro pírániñí meániñyá niaíwíyo múropíriá enagi náni meají rírixini.” niriniri eániñagí náni seararijini. ²⁸ Gí nirixímeáyíne, Ebíráamomi símimañíyo dání Gorixo “E nisimíárini.” uráriñípími dání Aisako xiriñípa axípi e imónigíáyínerini. ²⁹ Íná niaíwí apixí oxí tíni nemero xirarigíápa xiriñjo, o niaíwí Gorixoyá kwíyípími dání xiriñjomí xeaniñíwikáragírini. Agwi eni axípi e xeaniñí seaikáraniro yariñoi. ³⁰ E seaikáraniro yariñagía aiwi Bikwíyo dání píoi riniñí? Ayí re níriniri eánini, “Xinániñí nimóniri omijí wiiariñími tíni xegí niaíwomí tíni mixí xíadowárei. Xinániñí nimóniri omijí wiiariñíyá xewaxo tíni dixí apixí, rínañíñí nimóniri omijí misiipa yariñíyá xewaxo tíni awáu niwaúni dixí diñípí tígíwaú nimóniri amípí xanoxiyá mímeapa éfisixiniri

rirarinjini.” nirliniri eánini. ³¹ Ayináni gí nirixímeáyíné, Kiraisomi dijí wíkwíroarijwaéne xináinijí nimóniri omijí wiiarijiyá niaíwenenijí mimónijwini. Xináinijí nimóniri omijí miwiipa yarijiyá niaíwenenijí imónijwini.

**“Gwíniijí yírónijwaéne ámi gwí yárinipaxí
mimónipa éwanigini.” urijí nánirini.**

5 ¹Pípi oimónipoyiniri maríái, gwí yírónijwaénenijí oimónipoyiniri Kiraiso gwíniijí neákwewáriñirini. Ayináni seyíné ejí neániro lweáírixini. Ámi lwjí ikaxípi nixídírane gwí omijí yaníwá nání odípí sámí xe oneayípoyiniri sijwí miwínipa éfríxini.

²Nioni Poroni searimípi aríá ókiarí nimónipoyi. Lwjí ikaxí riniijípi nixídírinxípí dání wé rónijí imónipíri xe iyí símí síó oneawákwípoyiniri sijwí niwinirónayí, Kiraiso níperíná ámá níyoní nání ejípi naejí wí seaimixipaxí menini. ³Ámá xe iyí símí síó oneawákwípoyiniri sijwí winarigíá wíyí wiýiné ámi dirírí bi oseaimini. Api e nerónayí, lwjí ikaxí riniijípi bini xidípaxímani. Nipini xidírixini. ⁴Segí lwjí ikaxí riniijípi xidárigíapí dání Gorixo “Wé rónigíáyínérini.” nearíwiniginiri yarigíáyí rixa Kiraiso tíni gwíniijí íkwamixinigárini. Gorixo wá niseawianiri seaiñípi rixa ríwímini nínamoro yarijoi. ⁵Wiyíné e yarijagía aí nene Kiraisomi dijí níwíkwírorijípí dání dijí re ikwímoñwini, “Lwjí ikaxí xidáriñwápí dání maríái, Gorixo xewanijo nerijípí dání ‘Wé rónigíáyínérini.’ nearáriníárini.” niyawirane oyá kwíyípi ejí sixí neaímixípí dání dijí e ikwímoñwini. ⁶Ayí ripi seararíjini. Ámá Kiraisi Jisaso tíni nikáriniríná rixa iyí símí síó wákwiñijáná nikárinirínárani, miwákwíniñjáná nikárinirínárani, ayí ananirini. E neri aí Gorixo wimónarijípi oyaneyiniríná epírípi, ayí ripirini. Kiraisomí dijí níwíkwírorijípí dání ámáyo dijí sipí níwiro arirá wiarijápirini.

⁷Seyíné iwamíó Kiraisomí nuxídíróná ámá yamiyamúrónigí niniróná ajiñi wiári móroarigíáyí yapi nimóniro yagíárini. E nero aí go seapíronjagi xwiyíá nepaxijí imónijípi sini xixeni mixfdarijoi? ⁸Dijí seyíné agwi íá xirigíápi Gorixoniyá oimónipoyiniri wéyo íá seaumirinjomí dání aríá wigíapímani. ⁹Ewayí xwiyíá ámaéne rarijwá ripi nání dijí mópoyi. Biskeríá sijípími yisí bi onimiápi táná níminí íkwiajwí eapinárarijírini. Seyíné yarigíápi apíniijí mimónipa reni? ¹⁰E niseariri aí “Seyíné naejí xixeni imónijípi nepírárini.” niseaaiwiri nání dijí sínjá neánarini. Seyíné Ámináo tíni ikárinigíá enagi nání “Dijí xegí bi mixírí nioni xiriñá axípi nixirípíráoi.” niseaaiwiri nání dijí sínjá neánarini. Ayá searemoarijo go go ejagi aiwi “Gorixo anani píri umamoníárini.” nimónarini. ¹¹Gí nirixímeáyíné, nioni yarijápi nání pírániijí dijí mópoyi. Nioni ámá wí rarigíápa xwiyíá yayí neainarijípi wáí nírimeríná nepa ripi nírirínayí, “Jisasomí dijí níwíkwírorí aiwi

iyí símí eni sío wákwínípoyi.” nírirínayí, pí náni gí Judayí sini xeaniñí nikárariñoi? Nioni nepa e níriri sijwiriyí, Judayí “Kiraiso nene náni yoxáípámí neapeinírini.” urariñápi aríá niniróná apimi dání símiríri niniro óréamioapaxímani. ¹² “Ámá ayá searemoarigíyí wigí iyí símí sío niwákwíniro píni wiárigíápi sío wiwákwímí inayírírixini.” nimónarini.

¹³ Gí nírixímeáyíné, Gorixo gwí miyinigíyíne oimónípoyiniri wéyo fá seaumirijíyíne imóniñagíá aiwi “Pí pí náni íeapá neainariñípi yaníwá náni ɻwí ikaxí riniñípimi dání gwíniñí neaíkweawáriniñenerífaní?” niyaiwiro api mepa éírixini. E mepa neróná diñí sipí inarigíápimi dání xixe arírá niga úírixini. ¹⁴ ɻwí ikaxí nipiní, ayí xwíyíá ná bini ripimí ikwíkwírí inini, “Jiwaniñoxi diñí sipí inariñípa ámá wíyo eni axípi wiríini.” riniñí apimi ikwíkwírí inini. ¹⁵ E nerí aí seyíné api miní síwí xixe síwí niróga wiápíñimeaariñípániñí nimóniro xixe rirómí inipírixiniri náni íkwairirí seariñini.

Íeapá winariñípimi dání epaxípi tíni kwíyípi nipemeámi wariñípimi dání epaxípi tíni nánirini.

¹⁶ Nioni searariñápi, ayí ripirini. Gorixoyá kwíyípi xe nineapemeámi ouniri sijwí niwínirónayí, pí pí miñí seainariñípi xe oneaininiri epírámani. ¹⁷ Ayí ripi nánirini. Miñí seainariñípi, ayí kwíyípimi xwámámí wiminíri yariñíri. Kwíyípi eni miñí seainariñípimi xwámámí wiminíri yariñíri. Miñí seainariñípi tíni kwíyípi tíni ámá midimidáni nimearori mixí inarigíápíniñí imóniñagíá náni rariñini. Ayináni kwíyípi xe nineapemeámi ouniri sijwí niwínirónayí, amípí miñí seainariñípimi dání oyaneyiníri seaimónarinípi anani epaxí mimónini. ¹⁸ Kwíyípi xe nineapemeámi ouniri sijwí niwínirónayí, ɻwí ikaxí eániñípi xíripíri náni gwíniñí miseayáriniñí. ¹⁹ Miñí inarigíápi náni ámá niyínéni sijáni seaimónini. Miñí niniróná ripi yarigíárini. Íwí iniro piaxí weánipaxípi ero rípeánaniro náni yarigíápi ero ²⁰ ɻwíápípmi mewero ayáí ero símí tíni iniro mixíni ríniro sipí diñí yaiwiniro mixí kíniro xixewiámí ríniro ewáramóniro xepixepá róniro ²¹ sijwí íwí winiro iniigí xwapí niñimáná papikí ero papikí neróná uyínií ero xixegíni api api imóniñípi eni ero yarigíárini. Ejíná íkwairirí seainjápa ámi axípi íkwairirí oseaimini. Ámá api api yarigíyírani, apíniñí imóniñípi eni yarigíyírani, ayí Gorixoyá xwioxíyo wí páwipírámani. ²² E nerí aí ámá kwíyí Gorixoyápi xe nineapemeámi ouniri yarigíyí ripi yarigíárini. Ámáyo diñí sipí wiro diñí niíá winiri niwayíróniro ɻwearo ayíni xe óí oneaimópoyiniri sijwí winiro ayá urimixiro pírániñí wiyo ámá diñí uñwiráripaxípiñí ero ²³ ayá rírimixí wipaxí imóniro nipíreániro yarigíárini. ɻwí ikaxí bimi dání api nipiní riniñípi bi “Mepani.” mirinini. ²⁴ Ámá Kiraisi Jisasoyá imónigíyí wigí xámí nipikwini mimónigíápi —Api sipí náni miñí winiro íeapá winiri yarigíápíriní. Api ríwí nimoríná rixa yoxáípámíñíjí

niyekwirosáriro pikiárigíawixini. ²⁵ Kwíyípi dijí niyimijí rixa sixí neamímojí ejagi nání apí nineapemeámi ouminiri yarijípa oxídaneyi. ²⁶ Negí wiyí wiýiné mixí mímeariñipá oyaneyi. Símisí mainenipa erane sipí dijí miyaiwinipa erane oyaneyi.

“Xixegíni bì bì arirá inírixini.” urijí nánirini.

6 ¹Gí nirixímeáyíné, segíyí wo uyínií éagi niwinimearínayí, kwíyípi nipemeámi seawarijíyíné sipí eómi awayini sajiojwíráfrírixini. E neróná seáyi e nimóniro “Sipí xío éípa nene wí epaxenemani.” miyaiwipa érixini. Seyíné eni íwí axípi epírixiniri seararijíni. ²Segí wíntiyí dijí ududí winarijí imónijípi wí wímeági niwínirínayí, arirá wírixini. Xixe e inírixini. Seyíné e nerónayí, ɻwí ikaxí Kirauso riñípi xixeni tíni yarijoi. ³Ámá wo “Nioni seáyi e imónijáonirini.” niyaiwinarijagi aí o nepa seáyi e mimónijánayí, ayí xewaniyo yapí éwapínarini. ⁴Woxini woxini díxí yarijípi pírániñí sijwí anaxídinei. E neríná xewaniñoxi “Apáni yarijini.” nisimóniríná ayí mixí meakíninipaxírini. E neri aí ámá wí tíni ríramijíyí niniri “Nioni yarijápi wí yarigíápi tíni xixeni mimónini.” niyaiwiniri mixí mímeariñipápani. ⁵Niyínéni xixegíni segí yarigíápimi dání seaímeaniá ejagi nání rarijini.

⁶ Ámá xwiyíá Gorixoyápi uréwapiyarijíyí wigí amípí nañí imónijíyí bi nimearo wigí uréwapiyarijomi bi mini wírixini. ⁷Yapí re méwapínipa érixini. Ámá wí Gorixomi majimajíá niwikárimáná ríperirí umepaxírini. Ámá pí aiwá iwiá nura núíasaná xixeni apí miarigíá ejagi nání rarijini. ⁸Ámá feapá winarijípíni yarigíáyí, ayí ámá omijíyo aiwá iwiá urarigíáyí yapi imónijoi. Aiwá yói éípi miarigíápa wigí egiápími dání nimiríniñí neríná nannípíríáriní. E epíria aí ámá kwíyípi nipemeámi warijípími xídarigíáyí wigí egíápími dání nimiríniñí neríná dijí niyimijí tígíáyí imónipíríáriní. ⁹Ámáyo nañí niwíia nuranénayí, anijí neainíagi aí nañí wíarijwápi píni miwiáripa éwanigini. Ejí samijí mineawepa neri píni miwiáripa nerínayí, aiwá míwáiná nañíni mianíwá ejagi nání seararijini. ¹⁰Ayináni sini epaxí nimóniríná ámá niyoní nañíni wiíwanigini. Negí Ámináomí dijí wíkwírogíá nawíni imónigíáyo ayí aji Paxí wíianíwáyírini.

**“Kirauso yoxáípámi dání neaijípi nánini mixí
meakínipaxírini.” urijí nánirini.**

¹¹ Ríwamiñí nioní gí wé tíni nearíná xwéni xwéni neáa warijá ripi seýné mí ómixípoyi. ¹²Ámá iyí símí sío owákwínípoyiniri xixoyípií seamearigíáyí, ayí wigí wíniyí “Apáni e imónigíáyí ría yarijoi?” oneaiaiwípoyiniri sío seawákwianiro yarigíáyírini. Ayí Judayí nene Jisaso yoxáípámi neaijípimíni dijí wíkwíroarijagwi nineaníróná xeanijí neaikáripírixini e yarigíáyírini. ¹³Ayí wí ɻwí ikaxí riniñí nípini

xixeni yarigfáyí mimóniñagía aiwi seyíné sío seawákwííápi náni wárixá imónaniro náni seyíné iyí símí sío owákwianeyiniro wimónariñírini.

¹⁴ Ayí e yarinagía aí nioní pípi náni seáyi e nimerí rimiméini. Áminá Jisasi Kiraiso yoxáípámi niperíná neaiiñípi nánini niriri yayí emfíni. Ayí ripi nánirini. Kiraiso yoxáípámi neapeiñípimi dání ámá Gorixomi mixídarigfáyí yarigfápi sini emía náni piyínijí imóniri gí sijwí winiñaé dání “Wigí yarigfápi eni piyínijí ría imónini?” yaiwiri ejini. ¹⁵ Síó niwákwíniríná ayí ananirini. Miwákwínipa nerfná ayí eni ananirini. Gorixo ámi xegí kwiyípimi dání sijí wí oimónípoyiniri neaimixíípi, ayí anipaxí imóniñí ejagi náni searariñini. ¹⁶ Ámá nioní searariñá apí fá nixiriro xídarigfáyo Gorixo wá wianiri niwayiróniro ñweapíri náni wiiri éwinigini. Isireri xíoyá imónigfáyo eni e éwinigini.

¹⁷ Nioni Jisasomí xídarinagí náni iwanjí nimépeayigfápi igí rixa niwenagí náni wiýiné nioní diñjí ríá nixepaxí ámi bi mepa éírixini. ¹⁸ Gí nírixímeáyíné, Áminá Jisasi Kiraiso wá seawianariñípimi dání diñjí sixí oseamímoni. “E oení.” nimónarini.

Payí Poro Epesasi ḷweáyí náni eaŋínarini.

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigíá aŋí yoí Epesasiyo ḷweagíáyí náni Poro eaŋínarini. Aŋí apí Esia piropenisíyo nikwíróniga uŋí nipimíni seayí e imónagípirini. Poro émáyí aŋímini xwiyáyí yayí winipaxípi wáí nura nemeríná aŋí apimi iwamíó eméná Sabaríá ná woní e ḷweajinigini (Wáí wurimeiarigá 18:18-21). E nemo ámi wí e wí e nemésáná ámi ríwíyo e náni nuri niyweari uréwapiyarfná xwiogwí waú wo múrojiniigini (Wáí wurimeiarigá 19:1-41). E nemo ámi wí e emearfná omi íá nixero gwí aŋíyo ḷwiráríe dáni payí rina neari Tikikasomi wiowáriŋinigini.

1 ¹Poroni —Nioni Gorixo Kiraisi Jisasoyá wáí wurimeiarinjí wo imóníwiniginiiri xegí diŋí tñi nirípeaŋonirini. Nioni payí rina ámá Gorixoyá imónigíá Epesasi ḷweáyíne —Seyíne segí nawíni ikárinigío, Jisasomi nuxídiróná pírániŋjí uxídarigíáyínérini. Seyíne náni nioni payí rina neari mónapariŋini. ²“Negí ápo Gorixo tñi Áminá Jisasi Kiraiso tñi wá seawianiri seyíne niwayiróniro ḷweapíri náni seairi éisixini.” nimónarini.

**“Kiraiso tñi ikárinijwaéne Gorixo naŋí imóniŋjí
api apí neaiiŋíriní.” uriŋí nánirini.**

³Gorixo ámá diŋí niyimijí tígíáyí nimóniro aŋínamí ḷweárixiniri niwimixiríná naŋí wiiariŋípi, apí nipiní Kiraiso tñi ikárinijwaéne rixa neaiiŋí ejagi náni omi yayí uméwanigini. ⁴O xwíarái sini mimixími dáni nene oyá siŋwíyo dáni siyikwí míniŋwaéne imónirane xwiyáyí mineamearipaxí imónirane yaníwá náni Kiraiso tñi nawíni ikárinijwápimi dáni íá yiyamixímí neaijiniigini. ⁵O ejíná dáni nene náni diŋí sipí wiŋí ejagi náni “Ámá nioni íá yiyamixímí wíáyí Kiraiso wiiníapími dáni gí niaíwí piaxí memíáyíniŋjí wimixšíimigini.” yaiwiáriŋinigini. Xegí diŋíyo dáni “E éimigini.” niwimóniri náni e yaiwiáriŋinigini. ⁶Nene re niyaiwirane seayí e umeaníwá náni e niyaiwíráriŋí ejírini, “O wá níneawianiríná bi onimiápi mineawianí nene o xegí diŋí sixí uyijo tñi nawíni ikárinijwaéne ejagwí náni ‘Ayí

eni xixe niírixini.’ miwimóni xegí xewaxo anipá wírénapijíráni?’ niyaiwirane seáyi e umeaníwá náni e niyaiwiáriri ejírini. ⁷Nene Kiraiso tíni ikáriñiwaéne ejagi náni o yoxáípámí niperi xegí ragí púípimi dání Gorixo gwíniñí nearoayírori xwiýá xíoyápi niwiaíkirane yarijwápi yokwarimí neaiiri ejírini. E nineaiiríná Gorixo wá onímiápi nineawianíri neaiijíráni? ⁸Oweoi, aga wá ayá wí nineawianirijípimi dání nearoayírori yokwarimí neaiiri ejí ejagi náni rarijini. O dijí émí saímí nimori amipí níni náni nijfá imónijo ejagi náni ⁹xewaniño e éimiginíri wimónijípi tíni xixení neríná ejíná dání Kiraiso eníápimi dání ámá náni e wiíimiginíri ejwípeáriñípi —Apí ámáyá sijwíyo dání íními imónijípirini. Apí náni nene wíá neaókímixijíráni.

¹⁰⁻¹¹Ejíná dání ejwípeáriñí api, ayí amipí níni ajínamí tíni xwiárími tíni imónijíyí ‘Kiraisomi símañwíyónijí íními wurínaníwá náni rimónijwíni?’ niyaiwiro xixení e imónífrixiníri ejwípeáriñípirini. Síá e ejwípeáriñípi imóníwinigíníri rináriñíyí nimónirfná oyá dijí tíni xixení e imóniníárini. Pí pí o dijí nejwíperíná ‘E éimigini.’ niwimóniri yaiwiáragípi tíni xixení neri e neaimixijíráni. ¹²Judayene —Ámá xámí Kiraisomi dijí niwikwímoror re yaiwigíyáyí, ‘O neaiijípimi dání Gorixo yeáyí neayimixemeañíárini.’ yaiwigíyáyí náni nene xámí sijwí ipejwáenerini. Nene ‘Aga seáyi e imónijo, ayí Gorixoríani?’ niyaiwirane seáyi e umeaníwá náni xíoyaéne neaimixijíráni. ¹³Seyíné eni Kiraiso tíni ikáriñigíyíné ejagi náni xwiýá nepaxijí imónijí yaní seaiapigíápi —Apí Gorixo yeáyí seayimixemeañí ejagi náni yayí seainariñípirini. Api seyíné aríá niwiróná dijí wíkwírófá ejagi náni Gorixo xíoyá imónífrixiníri xegí kwíyí símimañjyo dáníñijí ‘Niseaiapimíárini.’ ráriñípi tíni ikiyijíñijí seaiáriñíráni. ¹⁴Kwíyí neaiapiríjípi tíni rixa ikiyijíñijí neaiáriniñagi náni dijí re mojwini, ‘Gorixo ‘Niseaiimíárini.’ ráriñípi síní míneáimeañípi tíni xixení nineaiiníráni. Xío ‘Nioni tíni niywéaro nioniyáyí imónífrixiní.’ yaiwiariñípi tíni xixení imónaníwá náni gwíniñí neaíkwamixiníárini.’ Dijí anijí e mojwini. Nene ‘Aga seáyi e imónijo, ayí Gorixoríani?’ niyaiwirane seáyi e umeaníwá náni xegí kwíyípi tíni ikiyijíñijí neaiáriníráni.

“Gorixomi seyíné náni rixijí seauriyariñíráni.” urijí nánirini.

¹⁵⁻¹⁶Gorixo api api e seaiijí ejagi náni nioní eni ámá wí re rarinagía, ‘Epesasi lweáyí Áminá Jisasomí dijí niwikwíroro ámá Gorixoyá imónigíá níni náni dijí sipí wiarijoi.’ rarinagía aríá wijsaé dání nioní seyíné náni Gorixomi yayí niwiayiríná wí píní wiárariñámani. Rixijí nuriríná seyíné náni dijí nimori ¹⁷rixijí re seauriyariñíráni, ‘Negí Áminá Jisasí Kiraisoyá lhwíáoxini, seáyi e ríme Paxí ápo Gorixoxini,

Epesasi ḥweáyo anani re wiſirixini. Joxi dixí kwíyípmi dání ayí diŋí emí saímí mopíri náni síkíkí womixiri dixí imóniŋípi náni xixeni niŋíá imónipíria náni wíá wókímixiri eírixini.” seauriyariŋárini. ¹⁸⁻¹⁹ Seyíné riŋí ripi niyaiwiro niŋíá xixeni imónipíria náni rixiŋí seauriyariŋárini, “Gorixo nioniyáyí nimóniro nioni tñi ḥweářrixiniri wéyo íá neaumiriŋí diŋí ikwímoariŋjwápi, ayí apíriŋá?” yaiwiro “Xíoyaéne awiaxí imóniŋí neaímeaníápi —Api ayá tñiŋí símí símí e mepaxí imóniŋípirini. Api, ayí apíriŋá?” yaiwiro “Xíoyá ejí sixí eániŋí píří miwiaškipaxí imóniŋípi —Api aga seáyi émi imóniŋípirini. Ámá xíomi diŋí wíkwíroarigíáyo diŋí sixí wímoariŋjípirini. Api, ayí apíriŋá?” yaiwiro epíria náni o segí diŋí wíá seaókímixinía náni omi rixiŋí seauriyariŋárini. Xíoyá ejí sixí eániŋí diŋí wíkwírojwaéne sixí neaímoariŋí api píří maríái, ²⁰ ejí sixí eániŋí Kiraiso xwáripáyo dání owiápíni meaníri siŋí wimixiri anjínamí xíoyá wé náúmini ojweaníri wimixiri ejípi, ayí xíomi diŋí wíkwírojwaéne diŋí sixí neamímoariŋí axípinírini. ²¹ Wé náúmini ḥweanjo, o giyí giyí seáyi e nimóniro wníyo seáyi e umejweaarigíáyorani, giyí giyí néni tñjwaéne nimóniri ojweaaneyiníri yarigíáyorani, giyí giyí ejí eániŋí nimóniri omejweaaneyiníri yarigíáyorani, giyí giyí áminá nimóniri yarigíáyorani, pí pí yoí omiŋí xixegíni yarigíáyíyá niwíriro rarigíáyorani, ayo niyoní kwíyí imónigíáyorani, ámá imónigíáyorani, niyoní o aga wiári seáyi e wimóniŋorini. Agwi rínáni maríái, ná ríwíyo eni aniŋí e seáyi e niwimóniri ḥweaníárini. ²² Gorixo amipí níni ámáraní, amípirani, Kiraisoyá suyimajwíyo wuríniřrixiniri wimixiŋírini. O amipí niyoní náni Ámináo imónijo ejagi náni ámá xíoyá siyikí imónigíáyo miŋjýíniŋí wimóninía náni eni wimixiŋírini. ²³ O miŋjýíniŋí imóniŋáná ámá oyá siyikí imónigíáyí xegí waráríniŋí imónijo. Miŋjýi tñi wararái tñi nawíni ejáná wará noni xixeni imónariŋípa Kiraiso —O amipí níni Gorixo wimónariŋípi tñi xixeni imóníwinigírini wimixariŋorini. O Gorixo “Miŋjýi xegípi ojweaníri miwimóní wará eni tñjyi imóníwinigini.” yaiwjíŋípi tñi xixeni imóninía náni ámá oyá siyikí imónigíáyí api e imónijo.

**“Nanínaníwá náni imónagwi aí Gorixo siŋí
neaimixiŋírini.” urijí nánirini.**

2 ¹Enjíná seyíné Gorixomi mají niwiaškiro íwí yagíapimi dání naníniŋíria náni imónagíáyínérini. ²Sini e nimóniróná ámá Gorixomi mixídarigíáyí sipí yarigíápa axípi e yagíárini. Seyíné kwíyí sipíyí anjí piríyo emeariŋíyo xiawomi —O ámá Gorixomi mají wiaškiarigíáyo sipípi eířixiniri diŋí ukikayonjorini. Oborini. Omi seyíné eni xídagíárini. ³Ámá Gorixomi mají wiaškiarigíáyí yarigíápa nene eni axípi nerane pí pí nipikwini mimóniŋípi oyaneyiníri miŋjí nineainíríná sa anani yagwárini. Pí pí ſeapá neainíŋípirani, negí diŋýo dání oyaneyiníri

neaimóníípirani, sa anani yagwárini. Ámá Gorixo wikí niwóniri pírí umamóáná nanínipíráyí níni yarigíápa nene ení negí néra wagwápími dání neríná axípi nanínaníwániri yagwárini.⁴ Nene e imónaniri yagwá aiwi Gorixo nene náni dijí sípí niwiriná xwapí ayá wí wiariñagi náni “Wá onimiápi wianíimigini.” miwimóní ayá wí neawianiñírini.⁵ Nene rixa naají imóniñjáná wá neawianiñímani. Nene sini oyá mají niwiaíkirane fwí wagwápími dání nanínaníwá náni imóniñjáná wá níneawianiri Kiraiso ámi owiápíñimeaniri sijí niwimixiríná nene ení nawíni sijí neaimixiñírini. Gorixo wá niseawianiriñípimi dání yeáyí seayimixemeañírini.⁶ Nene Kiraiso Jisaso tíni nawíni sijíñiñí níneaimixiri neawáriñímani. O tíni nawíni ikáriniñwaéne ejagi náni o xwáripáyo dání owiápíñimeaniri niwimixiríná nene o tíni nawíni wiápíñimeárixiniri neaimixiri ajiñami gí íwo wé náumíni ojweaniri niwimixiríná o tíni nawíni ñweárixiniri neaimixiri ejírini.⁷ Ayí ripi náni e ejírini. Ámá níni agwi ríná ñweagíáyírani, ná ríwíyo ñweapíráyírani, níni Gorixo ámá náni dijí sípí niwiri Kiraiso Jisaso urowárénapiñípi náni dijí nimoróná dijí re yaiwírixiniri náni e ejírini, “O dijí wíkwírogíáyo wá onimiápi niwianiri urowárénapiñímani. Wá ámá wianarigíápi tíni xixeni mé seáyi e imóniñjípimi aí wiári nímurori imóniñjípí niwianiri urowárénapiñírini.” yaiwírixiniri náni Gorixo e ejírini.⁸⁻⁹ Seyíné Jisasomi dijí wíkwíróáná Gorixo wá niseawianiri seaiiñjípimi dání yeáyí seayimixemeañírini. Segí dijí tíni egíápími dání yeáyí seayimixemeañímani. Seyíné naají yariñagía sijví niseaniri náni yeáyí seayimixemeañímani. Ámá wí aí wigí egíápi náni weyí mimearinipa éríixiniri anipá yeáyí seayimixemeañírini.¹⁰ Ayí ripi nánirini. Agwi nene imóniñwápi Gorixo neaimixiñenerini. Kiraiso Jisaso tíni ikáriniñwaéne neaimixiñí ejagi náni “Imiriñí mimóniñjípini éríixiní.” yaiwiñípi —Api ejíná dání repeáriñípirini. Apimi xdíírixiniri neaimixiñenerini.

**“Kiraiso Judayene tíni émáyíné tíni nawíni
neakumixáriñírini.” urijí nánirini.**

¹¹ Ayináni ejíná seyíné segí sénáíwa sexairigíe dání émá imónigíáyíné —Seyíné náni Judayí re seararigíáyínérini, “Iyí símí sío miwákwínigíáyírini.” seararigíáyínérini. E niriro aí “Iyí símí sío wákwínariñwaénerini.” rinarigíáyí yarigíápi, ayí Gorixoyá wé tíni maríái, ámá wé tíni wákwínariñwaénerini. Seyíné ejíná imónagíápi náni sini dijí oseainini.¹² Íná Kiraiso tíni mikumixiní xegí bí nimóniro ná jíamíniñí ñweagíáyírani. Gwí Isireriyíyá imónigíári —Arí Gorixo nioniyári oimóniri fá yamíxiñírírini. Arí tíni seyíné wigíyí wí imónagíámani. Xwiyíá gwí arími símimaní e dání “E niseaiimíáriñí.” réroáriñípi seyíné ení niseakumixiri misearagíyínérini. Seyíné ámá Gorixomí mixídarigíáyí tíni

nikumixiniróná ríwéná nají apí neaímeaníárífaníri dínjí nikwímoró xwayí naníri ḥweagíámani. Goríxo náni bi nijíá imónagíámani. ¹³ Enjíná seyíné e nimóniro Goríxo tíamíni ná jíamíniñjí ḥweagíá aiwi agwi ríná Kiraísi Jisaso tíni nawíni ikárinigíá enjagi náni o niseapeirína xegí ragí púipimi dání nipemeámi Goríxo tíjímini ajwi éniñjí seabijírini. ¹⁴ Émáyíné Judayí tíni sini símí tíni minipa epíría náni piyá neawírijírini. E neríná émáyíné Judayí tíni símí tíni inagíápi, apí xwínániñjí niseamudímori píronjípi xio pépimi dání xwíná nípíneamoríniñjí neri ámá apiaú siyikí ná biní imónipisi náni imixijírini. ¹⁵ Xwínániñjí niseamudímori píronjípi —Apí ḥwí ikaxí eániñjíyo “E érírixini. E érírixini.” níriri sekaxí níra uñípi tíni “E mepaní. E mepaní.” níriri ḥwí ikaxí níra uñípi tíni ayo eániñjípirini. Apí rixa siwiá imixijírini. Ayí émáyíné tíni Judayí tíni ámá apiaú nioní tíni nikáriniríñjípimi dání siyikí ámí sijí ná biní oimóniri ḥwí ikaxí eániñjípi siwiá imixijírini. E neríná ámá apiaúmi piyá wírijírini. ¹⁶ Yoxáípámi pejípimi dání ámá apiaú símí tíni inagíápi xwapírá eaáriri siyikí ná biní oimóniri nikumiximáná Goríxo tíamíni nipemeámi urí emíániri ḥwí ikaxí eániñjípi ná mayí siwiá imixijírini. ¹⁷ O nibiri émáyíné, Goríxo tíjí ná jíamíniñjí ḥweagíáyíné tíni Judayí, o tíjí enjagi éniñjí ḥweagíáyo tíni wáí re searijírini, “Niyínéni tíni nawíni imónipíri náni rixa piyá seawírijírini.” searijírini. ¹⁸ O, negí wo imónijo ápo Goríxo tíamíni ḥweajagi náni Judayene tíni émáyíné tíni ananí xegí kwíyí neaiapijípimi dání ananí o tíjímini upaxí imónijwini. ¹⁹ Ayiñáni seyíné sini wí ejíyíné mimónijoí. Sini xeñwíyíné mimónijoí. Oweoi, rixa ámá Goríxoyá imónigíáyí tíni kumixinijoí. Rixa Goríxoyá iwxíaxé wiýínéniñjí imónijoí. ²⁰ Ayí ripí seararijíni. Goríxo aji wiwá nimiriríná wáí wurimeiarigíáwa tíni wiá rókiamoarigíáwa tíni nitiwayirómáná émáyíné ení seáyí e niseaikwiárimáná nimira peyarijípíñjí imónini. Aji iwá náni sijá xámi nitíwayirori tiniyo, ayí Kiraísi Jisasoíni. ²¹ Aji niwáni o ejípimi dání pírániñjí nikikíróniga urí xwé nimóga urí yarijagi náni aji ḥwíá Ámináo náni wiwá imónarini. ²² Émáyíné ení Kiraíso tíni ikárinigíáyíné enjagi náni o aji Goríxo xegí kwíyípimi dání ḥweanía náni iwá nimira nipeyiríná xíoyá siyikí imónigíá wíniyí tíni niseakumixiri nimira peyarini.

**“Goríxo yumíí ejwíipeáragípi wíá wókímixíwinigíniri
nirípeanjírini.” uríñjí nánirini.**

3 ¹Goríxo émáyíné tíni Judayene tíni nawíni neakumixinjí enjagi náni Poroni —Nioni Kiraísi Jisaso náni émáyíné wáí searimearijagi náni gwí niwirárigíonirini. ²Ai “Goríxo nioní wá niniwianíri émáyíné wáí searimía náni nirípeanjípi náni seyíné rixa aríá ría wíawixini?” nimónarini. ³Xwiýá nene yumíí neaimónijípi Goríxo wíá nökímixíagi náni apí náni nijíá imónijini. Apí náni rixa bi onimiápi ríwamiñjí nearí

searíni. ⁴Seyíné api íá níroróná re yaiwipaxírini, “Gorixo ejíná dání e éimiginíri yumíí yaiwiáriri Kiraiso agwi ríná neaimixíri ejípi náni nijíá Poro imónijípi, ayí apíráni?” yaiwipaxírini. ⁵Ámá ejíná dání neweáa bagíáyí api náni xe nijíá oimónípoyiníri wíá wókímixijímani. E mepa neri aí agwi ríná kwíyípimi dání xegí wáí wurimeiarigíáwami tíni wíá rókiamoarigíáwami tíni yumíí ejwípeáragí api náni anani wíá wókímixarini. ⁶Yumíí Gorixo ejwípeáragí wíá neaókímixíipi, ayí ripirini. Émáyíné xwiyíá yayí neainarijípimi dijí nikwíroróná Kiraisi Jisaso tíni nawíni ikárinigíáyíné imónigíápimi dání seyíné Judayí tíni nawíni Gorixo ipímoárijípi meapaxí imóniro ayí tíni nikumiximáná siyikí ná bini imóniro Gorixo “E niseaiimíráni.” símímañýo dání réroárijípi ayí tíni nawíni seaímeapaxí imóniro egíyínerini. Yumíí Gorixo ejwípeáragí wíá neaókímixíipi, ayí apirini. ⁷Gorixo xwiyíá api wáí nurimeíwiniginíri ninírppearína “Omínjíni” e niinfa náni wá niwianíri anipá e owimini.” yaiwiijípi tíni xixeni niiri “Ejí sixí owímiximini.” yaiwiijípi tíni xixeni niiri neri nírípeajírini. ⁸Ámá Gorixoyá imónigíáyo onaxíyikwíni imónijáoni, ayí nioní imónijá aiwí o émáyo awiaxí xegí bì imónijí Kiraiso neaiijípi —Api aga seáyi émi imónijí enagí náni ámá wigí dijíyo dání wí “Ayí apíráni?” yaiwipaxí mimónijípirini. Api náni wáí uríwiniginíri Gorixo wá api e niniwianíri nírípeajírini. ⁹Ámá Gorixo ayo e wiíimiginíri yumíí yaiwiáragípi náni re yaiwipíría náni, “Gorixo neríná xío yaiwiáragípi tíni xixeni ejíráni?” yaiwipíría náni wíá wókímixíwiniginíri eni nírípeajírini. Xámí Gorixo —O amipí níni imixijorini. O ínimi ripi yaiwiáragípi náni, “Ámáyo yeáyi uyimixemeámía náni api éimigíni.” yaiwiáragípi náni “Ámá xe anani nijíá oimónípoyi.” miyaiwí yumíí niwia wagírini. ¹⁰Agwi ríná ajiña tíjimíni néni tígíáyí tíni áminá imónigíáyí tíni Gorixo ámá xixegíni imónigíáyí nikumiximáná siyikí ná bini wimixarijagí sijwí niwiníroná “Nijíá xixegíni Gorixo imónijípi sixí íníjáná nikwioámiga eaarijípi yapi ríia imónini?” yaiwipíría náni ejíná dání ámáyo yumíí niwia wagírini.

¹¹Api e neríná xío ejíná dání “E éimigíni.” yaiwiáragípi —Api negí Áminá Kiraisi Jisaso neaiijípimi dání xixeni yáriijípirini. Api tíni xixeni ejinigíni. ¹²Kiraiso tíni nikárinirane náni ayá igigí mé epaxírini. “Gorixomi rixijí bì ouraneyí.” nineaimóniríná omi dijí niwikwírorijípimi dání “Anani aríá neainijíoi.” niyaiwirane o tíamíniñíjí nurane rixijí uripaxí imónijwini.

¹³Ayináni nioni re osearimini, “Nioni seyíné aríá seaiminíri yariijápi náni xeaniñí ripi nímeáípi náni Gorixomi nuríroná anigwi mañí ríniñí meaárinaniginíri kikiíá mepani.” osearimini. Nioni nímeáípi, ayí apimi dání seyíné seáyi e imónipíría náni nímeaarijagí náni seararijini.

“Gorixo ejí sixí seaímixíwiniginíri seauriyarijárini.” uriñí nánirini.

14-15 Ayináni nioni ápo Gorixomi —O gwí arí arí ajiñamí iweagíáyorani, xwíárimí iweagíáyorani, ayo niyoní emeajorini. Omi rixijí urimini

náni xóminjí niyikwiri re urariñárini,¹⁶ “Joxi Epesasi ḷweáyo joxiyá kwíyípimi dání ejí sixí weámixei. E neríná joxi pírániñjí rixídipíría náni seáyi e xewaniñoxi nikíniri imóniñjípi tíni wigí dijí ejí sixí weámixei.” urariñárini.¹⁷ Ámá ají wiwámi nípáwiríná yarigíápa Kiraiso segí dijí wíkwíroarigíápimi dání níwiapiri oseajwéaniri rixijí “Ení sixí weámixei.” seauriyariñárini. Íkia xwíáyo pipijí níwáriri xaíwí roarinjípa seyíné eni axípi e nero Gorixo wá seawianiñípimi pipijíñijí níwáriro xaíwí rófrixiniri seauriyariñárini.¹⁸⁻¹⁹ Seyíné e nimónirónayí, ámá Gorixoyá segí wíniyí níni tíni Kiraiso nene náni dijí sipí wiariñjípi —Dijí sipí o wiariñjípi ámaéne negí wíyo wiariñwápi tíni xíxeni mimóniní. Apí aga seáyi e ná émi imóniñjípiriní. Api náni ámá nijíá nimóniro aí “Yoparí e iyí rimóniní?” níriri nijíá xíxeni mimónipaxípiriní. Api náni seyíné dijí nimoro “Ayí apí ipí rimóniní?” yaiwipíráriini. E nerónayí Gorixo nimóniri yariñjípi nípini náni dijí sixí seaímpaxírini.²⁰⁻²¹ Gorixomi —O nene rixijí nuriranéná “E neaíii.” urirane “E epaxoríani?” yaiwirane yariñwápini neaíipaxomani. Xíoyá ejí sixí eániñjípi rixa neamímojíyo dání aga seáyi émi wiári míropaxí imóniñjípi neaíipaxoriní. Omi Kiraisi Jisasoyá siyikí imóniñwaéne, o tíni nawíni ikáriniñwaéne íníná anijí miní yayí numéra úwanigini. Ámá ríná dání gíni gíná ḷweajwáéne yayí numéra waníwá náni imónáríwinigini. “E éwanigini.” nimónarini.

“Kiraisoyá siyikí imóniñwaéne oyá warári imóniñwini.” urijí nánirini.

4 ¹Ayináni Ámináo náni wáí rimeariñápimi dání gwí niñwirárigíoni ejí rirémixí bi ripi oseaimini. Ámá wí seyíné emearijagía sijwí niseaniróná dijí re seaiaiwipíría náni, “Gorixo ayí nañí e imóníñrixiní wéyo íá umiriñjípi tíni xíxeni ayo ría yarijoi?” seaiaiwipíría náni íá seaumiriñjípi náni dijí nimoro pírániñjí éírixini. ²Yunigíáyíné imóníñrixini. Ámáyo awayini méfrixini. Ámá wí uyínií niseaikárírinayí aí xe oneaikárípoyiníri sijwí winíñrixini. Ayí náni dijí sipí niseairijípimi dání íkwiajwí weapiníñrixini. ³Kwíyí Gorixoyápi seyíné nawíni ikárinipíri seakumixijí enagi náni piyá seawíriñjíyíné gwiaumí niniriñjípimi dání anijí apíni e imóníwanigíniro xaíwí íá xiríñrixini. ⁴Ayí ripi náni searariñini. Wará Jisasoyá siyikí imóniñwaéne imóniñwári ná wiríni imóniñwini. Kwíyí ninenení neaímeajípi eni ná biní imóniní. Gorixo nioniyá oimónípoyiníri wéyo íá nineaumirírná “Xío neaiiníápi, ayí apíríani?” yaiwiani náni neaimixijípi bi bí mimóní axípini imóniñjagi náni dijí “E neaiiníáriini.” niyaiwirane wíkwímoariñwápi eni ná biní imóniní. ⁵Negí Ámináo eni ná wonirini. Dijí wíkwíroarigíápí eni ná binirini. Wayí Kiraisomi dijí níwíkwírórmáná meaariñwápi eni ná biní imóniní. ⁶Gorixo —O ámá níni emeajoriní. Omi níni simaļwýónijí wurínigforini. Niyoni xío wimónariñípimi dání wimixariñorini. Niyoni dijí ukíkayonjorini. O eni ná wonirini.

⁷Api nipini ná bini ná bini nimóga unjagi aiwí o Jisasoyá siyikí imónijwaéne wá nineawianiri ayí e epaxí e epaxí imónífrixiníri sixí neamímojípi xixegíni sixí neamímojírini. E neríná sipí mineá Kiraiso wá nineawianiri neaiijípi tíni xixeni neamímojírini. ⁸Ayináni Bikwíyo dání Kiraiso náni re níriniri eánini, “O émi náni nipeyiríná pikiorápífyí aga ayá wí niméra yiri ámáyo wá niwianiri anipá bi miní wíri ejírini.” Bikwíyo dání e níriniri eanini. ⁹Xwiyá “O émi náni nipeyiríná” riniijípi pí náni rinini? Ayí o sini ajínamí náni mikeyipa neríná xámi xwíárími íniríwámini piyijí siwí ajímímini wepíniyo ejagi náni rinini. ¹⁰Wepíniyo, ayí peyiyo axorini. Nikeyiríná amípi níni Goríxo “E imóníwinigini.” yaiwiáríjípi xixeni imóninía náni oeminiiri aji piríyo wiári seáyí riwámini peyijinigini. ¹¹Xwiyá nioni miyí iróá ripi, “Ámáyo wá niwianiri anipá bi miní wíri ejírini.” miyí iróá api, ayí ripi nánirini. Kiraiso ámá wíyo wáí nurimeíríxiníri wimixijírini. Wíyo wíá nirókiamoíríxiníri wimixijírini. Wíyo sini Gorixomi xídarigíáyo áwanjí nuriróná ónínjí imopíria náni misí imónífrixiníri wimixijírini. Wíyo rixa Gorixomi xídarigíáyo umejwearo uréwapiyiro éírixiníri pasítá wimixijírini. ¹²Gorixoyá imónijwá nínenení xixe arírá inipaxí imónaníwá náni wonení wonení api api e nineaimixa ujírini. Kiraisoyá wará nene iniwári sayá nimóga unía náni xixe arírá inipaxí imónaníwá náni api api e nineaimixa ujírini. ¹³Nene Goríxo api api e nineaimixa ujípimi dání xewaxomi dijí axípi wíkwírorane o náni xixeni nijíá imónirane neranéná bini bine maríái, axenení imónaníwári. Yói Kiraiso imónijípi nene eni api tíni xixeni imónaníwá náni api api e nineaimixa ujírini. ¹⁴Goríxo api api e nineaiia unjí ejagi náni agwí nene sini píopia yapi imónipaxí mimónijwini. Ewé imeamíkwí neríná mamówárii míeyoari néra waríjípa, imijí neríná nixemiuri nixemibiri néra waríjípa nene eni axípi sini e epaxí mimónijwini. Xwiyá nepa mimónijí xegí bi xegí bi nearéwapiyaniro yarigíapí dání sini nixemi neauri nixemi neabiri epaxí mimónijwini. Ayí ripi seararijini. Ámá nepaxijí nimóniro wigí ináyínjí nimónirijípí dání yapí nearéwapiyaniro éíáyo sini aríá yímigí wipaxí mimónijwini. ¹⁵E mimónipa nerane xixe wá niwianeniranéná xwiyá nepa rarigíapí iá xíriwanigini. Api nixiranénayí, nene pí pí neríná yói imónijwaéne nimóga nurane Kiraiso tíni pírániñí kumixinaníwári. O warári imónijwaéne náni miyí imónini. ¹⁶O miyíñínjí imónijáná oyá siyikí imónijwaéne xío neaimixarijípí dání wé sikwí úpikwí sajwí ayí niwíkwíróniri imónijípániñí imónijwini. Api nipini e imóníwiniginiiri imónijípi tíni xixeni nerijyo dání ikwírónini. Api api e imóníwiniginiiri imónijípi tíni xixeni nero dijí sipí ninirfnayí, wará niríni xwé niwaróa urí ejí sixí íniri néra uníári.

“Xámi yagíápi yará nipímoró siñí bi ɻwíráinífrixiní.” urijí nánirini.

¹⁷Ayináni nioni Ámináo tíni ikáriniñáoni ikwairirí bi oseaimini. Ámá Goríxo náni majíá imónigíáyí yarigíápa sini mepa éírixini. Ámá

ayí amipí surímá imónijípi nánini dijí moarigíáyí ejagi náni rarijnini.¹⁸ Sípípi náni dijí nimoro náni wigí dijí síá yimixinarigíárini. Majá ikáriniro dijí wakísí iniro yarigíá ejagi náni dijí niyímiñí Gorixo ámá xíomi dijí wíkwíroarigíáyo síxí uyariñípi tígíáyí mimónijoi.¹⁹ Wigí dijí síñániñí imónijagi náni ayá bi yarigíámani. “Íwí inaníwá náni ría imónijwini?” niyaiwiro símí xeadípénarigíárini. Pí pí piaxí weánipaxí imónijípi aí sini mé wiárí yarigíárini.²⁰ Ayí e yariñagá aiwi seyíné Kiraiso náni nisearéwapiyiríná wí e searéwapiyigíámani.²¹ Nioni re nimónarini, “Seyíné Kiraiso náni rixa aríá wigíárini. Ámá Jisasó tíni ikárinigíáyí epaxí imónijípi rixa searéwapiyigíárini.” nimónarini. Ámá Jisasomi xídarigíáyí nepaxijí imónijípi náni niyíá imónigítá ejagi náni rarijnini.²² E éírixiniri rixa searéwapiyigíápi, ayí ripirini. Seyíné sini Jisasomi dijí miwikwíropa neríná sipí imónagíápi —Api seyíné sipí néra wagíápimi dání siñáni imónijípirini. Íwí náni miñí inarigíápimi dání xwíráá seaikixémíniri náni yapí seaíwapiyiminiri ejípirini. Api yarániñí pímóírixini.²³ Ámi bi seyíné rixa searéwapiyigíápi, ayí ripirini. Segí dijí moarigíápi ámi siñí bi yárfó iníírixini.²⁴ Ámi bi searéwapiyigíápi ripirini. Seyíné ámi ámá siñí oimónípoyiniri Gorixo seaimixiyípi —Api Gorixo xewaniñó imónijípa imónijípirini. E nimóniróná nepaxijí nimónirijípimi dání wé rónijí ero Gorixo wimónariñípi ero epaxípirini. Api seyíné njwiráriníírixini.

Ejí rirémixí bi wiñí nánirini.

²⁵ Ayináni segí yapí rarigíápi emi nimómáná woxini woxini ámá seaímearigíá giyí giyo xwiyíá nuriríná nepaxijípini uríírixini. Nene Kiraisoyá wará axírimi dáníniñí ninirane xixe iwkikwíri iniñwaéne ejagi náni rarijnini.²⁶ Seyíné wikí niseaóniri aiwi wikí seaóníípimi dání “Xe sipí oemini.” niyaiwiri e mepa éírixini. Wikí xwapí ayá wí noga mupa éírixini. Sini niseaónirínayí, sogwí ipímeáí e dání píni wiáríírixini.²⁷ E nero obo ayí íwí éírixiniri xe yapí oneaíwapiyiniri siñwí miwinipa éírixini.²⁸ Íwí meaarigíáyí ámi íwí bi mimeapa éírixini. E mepa nero ríwí niríkwínimáná wigí wé tíni omijí xixeni imónijípi nero ámá amipí náni díwí ikeamónarigíáyo arirá wíwaniginiri éírixini.²⁹ Segí mañyo dání sipí xwiyíá bi aí miripa éírixini. Ámá pí xwiyíá uripaxí imónigíáyo wigí imónigíápi tíni xixeni nuriríná dijí síxí ínipaxí imónijípini uríírixini. Gíni gíná nuriróná nañí owimixaneyiniro náni dijí wiá wónipaxí imónijípini uríírixini.³⁰ Seyíné sipí nerijípimi dání kwíyí Gorixoyápi dijí ríá uxepaxí imónijípi wí mepa éírixini. Kwíyípi, ayí síá yoparfyi Gorixo gwíniñí seaikweanía náni rixa ikiyinjíñí seaiáriñípi ejagi náni searariñini.³¹ Dijí wí síá miyikínipa éírixini. Mixí wí ripaxí mimónipa éírixini. Wikí ríá ápiawíñipí mónpa éírixini. Xwamiání wí mepa éírixini. Xwiyíápai wí muñwiráripa éírixini. Símí tíni wí miwipa éírixini.³² Api

api mepa nero xixe dijí sipí iniro wá wianeniro érírixini. E neróná Gorixo Kiraiso seaiijípimi dání segí wikárígíápi yokwarimí seaiijípa seyíné eni xixe yokwarimí inífrírixini.

5 ¹Seyíné niafwí Gorixo dijí sixí seayiñiyíne ejagi náni omi ikanijí wiaxídífrírixini. ²Kiraiso —O ámaéne nañí neaimiximiniri náni yoxáípámi xe onipikípoyiniri neríná Gorixomi piyáá wírífamiginiri ridiyowáníjí niniri omi sinadijí nañí weajorini. O nene náni dijí sipí niwiríná neaiijípa nene ení pí pí neranéná “Ámáyo dijí sipí niwirijípimi dání ría yarijwini?” niyaiwinirane nañíni wiíwanigini.

³Seyíné ámá Gorixoyá imónigíáyíne ejagi náni ámá wí seyíné náni ripí ripí ripaxí oimónípoyiniri siñwí miwinipa érírixini, “Ayí fwí api inigíawixini. Piaxí weánipaxí api egíawixini. Amipí wí mineamúropa oeniri anijí miní yarijoi.” Api api ripaxí oimónípoyiniri siñwí miwinipa érírixini. Seyíné api api wí mepa érírixiniri seararijini. ⁴Seyíné riperirí níriróná xwíraimímí inijí bi miripa érírixini. Sipí ikaxíraní, xwiyíá miponiñíraní, bi miripa érírixini. E mepa nero Gorixomi xío seaiijípi náni yayí wírírixini. ⁵Seyíné ripí náni rixa nijíá imónijagía náni rarijini. Ámá fwí inarigíáyíraní, wigí xwioxíyo piaxí eámixinarigíáyíraní, ámá amipí wí mineamúropa oeniri anijí miní yarigíáyí —Ayí amipí mineamúropa oeniri yarigíápi wigí jwíániñí nimixiro mearigíáyíriní. Ámá ayíraní, ayí níniyí wo aí Kiraiso tíni Gorixo tíni awaúyá xwioxíyo wí niñweaníámani.

“Gorixoyá wíá ókiñípini néra eméwanigini.” urijí nánirini.

⁶Seyíné sipí api api oépoyiniri yapí searepisipírírixiniri awíniñí jwéaírixini. Ámá Gorixomi mañí wiaíkiarigíáyí api api yarigíáyí ejagi náni o xegí wikí wónijípi pirí umamoníá ejagi náni seararijini. ⁷Ayináni seyíné ayí tíni nikumixiniro mepí mitinipa érírixini. ⁸Ejíná seyíné sipí api api néra nuróná síá yiniñímíniñí emeagíáyíne imónagíá aí agwi ríná Ámináo tíni nikárinirijípimi dání wíá ómixiniye emearigíáyíne imónijagía náni seararijini. Ayináni wíá ómixiniye yarigíá wiyéneníñí nimóniro érírixini. ⁹Amá wíá ómixiniye emearigíápimi dání pí pí nañí imónijípirani, pí pí wé rónijí imónijípirani, pí pí nepa imónijípirani, nipini yarigíá ejagi náni rarijini. ¹⁰Api api nerónayí, Ámináo wimónarijípi náni éwapníírixini. ¹¹Ámá síá yiniñímíni emearigíáyí tíni nikumixiniro sipí ayí yarigíápi —Apimi dání ámáyo nañí wí wiipaxí menini. Apimi dání ámá xwírfáni ikixénipaxípi imónini. Apí mepa érírixini. E mepa nero ámá níni “Síá yiniñímíni emearigíáyí yarigíápi sipí ría imónini?” oyaiwípoyiniri uyíwí wíániñí wómixirífini. ¹²Íwí wigí yumíí yarigíápi nerínáni maríái, sa api náni níriróná aí ayá neainipaxí ejagi náni xwiyíá ripí niriri eáápimi neámiméini. ¹³E nerí aí amipí ámá yarigíáyo wíá wómixáná “Api nañí ría imónini? Sipí ría imónini?” yaiwipaxírini. Wíá wómixáná amipí siñjáni nimónirijípimi

dáni wíá ónarinjí ejagi náni rarijnini.¹⁴ Ayináni ámá sipí yarigíáyo xwiyáá
ripi Bikwíyo dáni urinini, “Sá wejí roxini, rixa rikewónei. Ámá piyí
wegié dáni rixa wiápíñimeai. E éáná Kiraiso wíá rómixiniñoi.” urinini.

¹⁵ Ayináni seyíné nemeróná siywí tíni nemero majíá nikáriniri
yarigíáyí yapi mé dijí émi saímí moarigíáyí yapi éírixini. ¹⁶ Ríná ámá
sipí xwapí ayá wí yarigíñá ejagi náni seyíné sini nají imóniñípi epaxíná
imóniñjánayí, e éírixini. ¹⁷ Ayináni agwi seyíné xaxá mikárinipa nero
Ámináo “E éírixini.” wimónarijípi náni nijfá oimónaneyiniro éírixini.
¹⁸ Iniiygí papikí yarigíápi xwapí niniro papikí mepa éírixini. Xwiríá
seaikixepaxí ejagi náni seararijini. Goríxo wimónarijípi yaníwá náni
xíoyá kwíyípi xe neaxixérówiniñiniri éírixini. ¹⁹ Seyíné xwiyáá niriniróná
sonjí Goríxo neaiiñípi náni riniñípi tíni seanjí Kiraiso nánipi tíni sonjí
oyá kwíyí nánipi tíni niro riníírixini. Ámináomi yayí numeróná mají
tíni sonjí niro aí dijí tíni eni ríírixini. ²⁰ Pí pí seyíné seaímeaarijípi
nipiní náni ápo Goríxomi yayí wíírixini. “Negí Áminá Jisasi Kiraiso
tíni ikáriniñagwi náni yayí wipaxírían? Oyi, e epaxírini.” niyawiro
e éírixini. ²¹ Nene aríá niwirane wáyí wíjjwáo Kiraiso ejagi náni
simajwíyónijí xixe yeáyí uríniníwanigini.

Wigí xiepíwami urijípi nánirini.

²² Xiepwíwayíné, Áminá Jisasomi simajwíyónijí yeáyí wurínarigíápa
segí oxowami eni simajwíyónijí yeáyí wuríñírixini. ²³ Kiraiso ámá
xíoyá siyikí imónigíáyo —Ayo gwíñijí roayíronjí ejagi náni xíoyá
waráríniñí imóniñjoi. Ayo Kiraiso miñýíniñí wimóniñípa oxowa wigí
apixíwayá miñýíniñí imóniñagji náni rarijnini. ²⁴ Kiraisoyá siyikí
imónigíáyí xíomi simajwíyónijí wurínarigíápa apixíwayíné eni segí
oxowa pí pí náni searáná aríá niwiro simajwíyónijí wuríñírixini.

Wigí xiagwowamí urijípi nánirini.

²⁵ Xiagwoyíné, Kiraiso xegí siyikí imóniñíyí náni dijí sipí niwiri
arírá winia náni xe yoxáípámí onipíkípoyiniri ejípa oxoyíné eni segí
apixíwami dijí sipí wíírixini. ²⁶ O e neríná xegí siyikí imóniñíyí pípi
imóniñwiniginiñiniri maríái, “Dijí wíkwíronjwini.” ráná igíá eámonjípimi
dáni íkwíráñániñí oimónípoyiniri ejírini. ²⁷ Xíoyá siyikí imóniñíyí xegí
sísimajímini niywíráriniríná imíriñí mimóniñagji owiníminiri e ejírini.
Rapírapí midunipa eri kikwiñwí meaknínpa eri ejíyí yapi imóniñagji
owiníminiri eri siyikwí mínpa eri xwiyáá meárinípaxí mimónipa eri
ejagi siywí owiníminiri eri e ejírini. ²⁸ Ayináni oxoyíné woxini woxini
jiwaniñoxi dijí sipí niniri pírániñí menarijípa segí apixíwami eni
dijí sipí niwiro pírániñí uméírixini. Meánigípimi dáni wará ná bini
imóniñagji náni ámá xiepími dijí sipí niwiríná xío eni nawíni dijí sipí
inarijí ejagi náni rarijnini. ²⁹⁻³⁰ Nene nijfáráriní. Xegí warápimi ámá go peá

mónariñírini? Oweo. Kiraiso xíoyá warárími dání síkwí wé iníiyíniñí imóniñagwi nání xíoyá siyikí imóniñwaéne pírániñí neameariñípa ámá níní eni axípi aiwá niro pírániñí menaniri ero yarigíá ejagi nání rariñini.³¹ Bikwíyo dání re nariniri eánini, “Ayináni oxo xaniyaú píni niwiárimi xegí apixí tíni nikumixiniríná sini xixegíni mimóní ná ayí ná biníniñí imónarigíírini.”³² E nariniri eániñípi xwiyáá xwé yumíí imónipí bi nání eni rinini. “Kiraiso tíni ámá xíoyá siyikí imóniñyí tíni nání rinini.” nimónarini.³³ E nerí aiwí oxoyíné woxini woxini sewaniñoyíné diñí sipí inarigíápa segí apixíwami eni diñí sipí axípi wíírixini. Apixíwayíné eni segí oxowa seariápi xixeni aríá niwiro wéyo uméírixini.

Niaíwíyo urijípi nánirini.

6 ¹Niaíwíyíné, Ámináo tíni nawíni ikárinigíáyíné segí ápowami tíni inókíwami tíni xixeni mají aríá wíírixini. E nerónayí, ayí xixeni imóniñípi yariñagíá nání rariñini.² Ijwí ikaxí wé wúkaú Gorixo nira nuríná re riñyí “Seyíne xixeni nixídírinayí, nañípi seaímeaníáriní.” riñyí xámí riñípi, ayí ripirini, “Segí ápowami tíni inókíwámi tíni wé íkwiajwíyo ijwírárírixini.³ Xwíá tíyo ijweajáná nañí imóniñípi seaímeari xwiogwí obaxí seamúrori eníá nání ayo wé íkwiajwíyo ijwírárírixini.” riñípi apirini.

Xanowami urijípi nánirini.

⁴Xanoyíné, niaíwíyí wikí ónipaxí imónipíri nání uyínií mímé Áminá Jisasomí xídarigíáyí epaxí imóniñípi wiepisiri xío riñípi uréwapiyiri érírixini.

Xináíwániñí nimóniro omiñí wiiarigíáyo urijí nánirini.

⁵Xináíwayínéníñí nimóniro omiñí wiiarigíáyíné, segí bosí xwíá tíyo ijweagíawami wáyí wiro ejí siriríywí wiro nero aríá yímigí wíírixini. Kiraiso riñípi aríá niwiro xídarigíápa bosowami yapí miwíwapiyí pírániñí yómiñí nimóniro sekaxí seararigíápi tíni xixeni érírixini.⁶ Wí bosowa weyí oneamépoiniri wigí sijwí anigé dánini nepániñí nimóniro yarigíápa mé seyíné Kiraisoyá xináíwayínéníñí nimóniro omiñí wiiarigíáyíné ejagi nání Gorixo “E érírixini.” wimónariñípi nero ayá tíni segí bosowami aríá wíírixini.⁷⁻⁸ Xináíwániñí nimóniro omiñí wiiarigíáyíraní, omiñí wiipíri nání áxejwarí minigíáyíraní, níniyí pí pí nañí yarigíápi nání Ámináo pirí numamoríná wigí yarigíápi tíni xixeni wiiníá ejagi nání seyíné njízáriní. Ayináni segí bosowami seararigíápi neróná “Ámá wí nánini miyaríjwini. Negí Áminá Gorixo nání eni yariñwini.” niyaiwiro yayí tíni érírixini.

Bosowami urijípi nánirini.

⁹Wigí Bosoyíné eni omiñí seaiiarigíáwa yómiñí nimóniro seaííápa axípi e nero pírániñí uméírixini. Bosí seyíné seamieari ayo umieari ejó

anýnamí ñweaŋorini. Wí símí símí e nimeri yarigáyíniŋí mimóniŋorini. O e imóniŋo ejagi náni seyíné nijá imóniŋoi. Ayináni segí omiŋí seaiiarigáwami éí uremoarigápi píni wiářířixini.

“Mixí náni ikínířixiniri neaiapíŋípi ikínířixiní.” urijí nánirini.

¹⁰ Yoparí oseariminiri imóniŋípi ripirini. Seyíné Ámináo tñi ikárinigá ejagi náni ejí sixí ínřixini. “Ejí sixí o xegí íníŋípmi dáni ejí sixí ínřixini.” seararijini. ¹¹ Seyíné obo xegí ináyíniŋí nimóniŋípmi dáni yapí seaiepisiminiři yaríná xaíwí nimóniro xixe mixí wipaxí imónipíria náni Gorixo apí tñi niknímáná mixí owípoyiniri neaiapíŋípi nipini nikníri éřixini. ¹² Aga ámá tñi mixí inarijwá ejagi náni miseararijini. Pí pí kwíyí rá kiroariní aŋí pírío yarijípi —Apí wí wíyo seáyi e niwimóniri umeariŋípirini. Wí néni tñjí imóniŋípirini. Wí ayína tñi xwíáří tñi ikwíróniŋími nimini síá yiniŋímini ñweaarigáyo umeŋweariŋípirini. Apí nipini tñi nene mixí inarijwá ejagi náni rarijini. ¹³ Ayináni síá mixí xwiraimímí owikáraneyiniro seaipíříá giyí giyí imónáná éí niwiními mú xopíráří niwiéra núiasáná sini ejí neániri awí ropíria náni amípí Gorixo mixí náni ikínířixiniri neaiapíŋípi nipini ikínířixini. ¹⁴ Ayináni ripí ripí néfasáná ejí sixí níniri xaíwí éí róřixini. Xwiyá nepáni imóniŋípi arerixíniŋí yínřixini. Siwí wé róniŋí imóniŋípi soríá mixí náni éí noyíkíniná náni yínigápíniŋí yínřixini. ¹⁵ Xwiyá yayí neainarijípi —Apí Kiraiso ámaéne neaiiŋípmi dáni ámá xio tñi ani imónipaxípirini. Xwiyá yayí neainarijí apí wáři urimeaniro imónipíri náni ámá mixí inaniro náni sikwí sú yínarigápa yínřixini. ¹⁶ Apí nipini niyínmáná diŋí seyíné Kiraisomi wíkwíroarigápi ámá nikníŋí imanarigápániŋí nimaními úřixini. Nikníŋí ana tñi nimanímáná éí obo rá oniniri rá niyínmáná ónapíŋípi nipini supikipaxí ejagi náni seararijini. ¹⁷ Yeáyí Gorixo seayimixemeajípi ámá mixí miŋí míneaoxoapa oépoyiniri arixí díkñarigápa díkňířixini. Xwiyá Gorixoyápi, xíoyá kwíyípmi dáni seaíwapiyarijípi kirá mixí náni xírarigápániŋí xířixini. E néfasáná ejí sixí níniri xaíwí éí róřixini.

¹⁸ Apí apí neríná anipá éřixiniri miseararijini. “Gorixo arírá neaíwínginiri ínína kwíyípmi dáni rixiŋí uriro yariŋí wiro éřixini.” seararijini. Ayináni seyíné maiwí bi mé siŋwí siŋwí tñi nero pí pí seaímeápi xwámámí niwiro ámá Gorixoyá imóniŋí níni náni rixiŋí wuriyířixini. ¹⁹ Nioni xwiyá yayí neainarijí yumíi imóniŋípi náni masisíá mininí áwanjí uriminiri manjí yámoaríná Gorixo anani woákélkí wipaxoni nimixinía náni eni rixiŋí nuriyířixini. ²⁰ Xwiyá apí yaŋí wurimeiaríŋáni ejagi náni gwí ñweaŋini. “Nioni ayá igigí mé e rířimiginiri imóniŋápi tñi xixeni urimía náni rixiŋí nuriyířixini.” seararijini.

Tikikaso náni urijí nánirini.

²¹ Tikikaso —O negí nirixímeá diŋí sixí uyinjwáorini. Ámináo náni wáři nuriranéná diŋí uŋwiráripaxí yariŋorini. O niseaímearíná seyíné nioni pí

pí nerí ηweaŋápi náni nijá imónipíri náni nipini náni áwaŋí searinijoí.
22 Ayí ripi náni urowárénaparijini. O niseaímeari áwaŋí searáná seyíné
“Porowa e nimóniro ría ηweaŋoi?” yaiwiro diŋí wíá seaóniri epíria náni
urowárénaparijini.

23 Gí nirixímeániŋí imónigíáyíné, seyíné niwayíroníro ηwearo segí
diŋí niwikwíroriŋípimi dáni xixe diŋí sipí iníro epíria náni ápo Gorixo
tíni Áminá Jisasi Kiraiso tíni awaú diŋí seakikayóisixini. 24 Ámá negí
Áminá Jisasi Kiraisomí diŋí sixí nuyirfná ámi diŋí peá nímorí píni
miwiárarigíáyo niyoní Gorixo wá wianíwinigini.

Payí Poro Piripai ɻweáyí nání eaŋínarini.

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigíá aŋí yoí Piripai ɻweagíáyí nání Poro eaŋínarini. Aŋí apí Masedonia piropenisíyo xwé birini. Poro émáyí aŋí tίŋimini xwiyíá yayí winipaxí imóniŋípi wáí nura nemerína aŋí apimi eni wáí uriméagi ámá wí Jisasomi diŋí wikkrogáfawixini (Wáí wurimeiarigíawa 16:12-40). E nemo xwiogwí obaxí rixa nimúrománá ejáná ámi wí e emearfná omi íá nixeró gwí aŋíyo niŋwiráriro awí nimeŋweagfásáná aŋí yoí Romiyo nání niméra nuro e gwí aŋíyo ɻwiráráná Piripai ɻweáyí aríá niwiro nigwí bi Poro nání awí nearo Epapirodaitasomi wiowáriagía o xamijo yayí nerí payí rina e dáni nearí axomí wiowáriŋinigi.

1 ¹Poroní tíni Timotio tíni —Yawawi xwiyíá Kiraisoyá wáí wurimeianírai nání xináípawíniŋí nimónirai wiiarigwííwawirini. Yawawi ámá Piripai ɻweagíá Gorixoyá imóniro Kiraisi Jisaso tíni ikáriniro egíáyíné niyínéni nání —segí seaipeŋweagíáwa tíni seáyí seaiarigfáwa tíni aí niyínéni nání payí rina nearí mónapariŋwii.
² “Negí ápo Gorixo tíni Áminá Jisasi Kiraiso tíni wá seawianiri seyíné niwayiróniro ɻweapíri nání seaiiri éeisixini.” nimónarini.

“Seyíné nání Gorixomí yayí wiariŋárini.” uriŋí nánirini.

³Ínína seyíné nání diŋí nináná Gorixomí yayí wiariŋárini. ⁴⁻⁵Nioni síá seyíné Gorixomí diŋí wikkrogíáyimi dáni agwí ríná nání xwiyíá Jisaso nání wáí wurimeiani nání nawíni ikáriniŋwáyíné ejagi nání omi gíni gíná rixiŋí niseauriyírná diŋí niſáni ninariŋagi urariŋárini.
⁶Nioni diŋí re yaiwiariŋárini, “Gorixo —O seyíné xíomí diŋí wikkwíráóná iwamíó pírániŋí seaimixíjorini. O síá Jisaso weapiníáyi nání seyíné yóí ámi bi tíni bi tíni nimóga upíría nání pírániŋí niseaimixa uníáriní.” Diŋí e niyaiwiri nání diŋí síná niseaeániri omi yayí e wiariŋárini. ⁷Ayí ripí nání seyíné nání yayí nininiríná “Ayí xixeni ayo ninariŋírini.” nimónarini. Nioni xwiyíá Jisaso yayí neainariŋípi nání gwí aŋí tíyo niŋwearínáraní, xwiyíá nimeararigíápi orakínimíniři nirirínáraní, apí sopiŋí oominíři nirirínáraní, seyíné Gorixo wá niňiwianiri e éwinigíníři

nirípearjoni tíni nawíni ikáriniňagá náni nioni diňí sixí seayiňini.

⁸ Kiraisi Jisaso seayariňípa nioni eni diňí sixí niseayiri náni siňwí oseaniminiri íkiniňí sipí niarini. “Poro nepa nene siňwí neaniminiri náni íkiniňí sipí ría warini?” niseaimóniríná Gorixo nioni e yariňagi siňwí naniňí ejagi náni rariňini. ⁹ Seyíne náni Gorixomí rixiňí niseauriyiríná ripi urariňárini, “Wigí wníyí náni diňí sipí niwiro arirá inarigíápi sayá nimixa úríxini. Úrapí néra mú aga xixeni nijíá nimóniro ‘Gorixo ámá e éríxiniri wimónariňípi, ayí apírfani?’ yaiwiyo diňí niyaikiroro ‘Sipí imóniňípi, ayí apírfani? Nanjí imóniňípi, ayí apírfani?’ yaiwiyo neróná diňí sipí niniro arirá inarigíápi sayá nimixa úríxini.” Gorixomí seyíne náni rixiňí niseauriyiríná apíni urariňárini. ¹⁰ Ayí ripi náni api seauriyariňárini. Seyíne agwi ríná dání síá Kiraiso weapiníáyi náni mimóni yarigíáyi yapı mimónipa ero xwiyíá seaxekwímpaxí mimónipa ero epířia náni diňí niyaikiroro “Siwí wé róniňí imóniňípi, ayí apírfani?” oyaiwípoyiniri rixiňí seauriyariňárini. ¹¹ Api seyíne neríná Jisasi Kiraiso seaimixariňípimi dání íkíá sogwí nanjí niweríná yariňípa seyíne siwí wé róniňí imóniňípi ayá wí éríxiniri rixiňí e seauriyariňárini. Ámá wí seyíne e yariňagá siňwí niseaniróná “Wé róniňí ayí yarigíápi mfkí ikiňo, ayí Gorixoríani?” niyaiwiyo omi yayí umero seáyi e umíeyoaro epířia náni rixiňí e seauriyariňárini.

**“Nioni gwí ɻweaňagí náni xwiyíá Jisaso náni
yaní niwéa warini.” uriňí nánirini.**

¹² Gí nirixímeáyíné, seyíne ripi náni “Nijíá oimónípoyi.” nimónarini. Amípí sipí nioni nímeáí ripi xwiyíá yayí neainariňípimi píři raknípaxí mimóní nioni nímeáípimi dání ámi bi tíni yaní niwéa uni. ¹³ Ayí ripi searariňini, “Mixí ináyoyá simiňí wínarigíá ají riwámí awí rogíáyí tíni wí re ɻweagíá níni eni ‘Poro Kiraisomi xídariňagi náni gwí ría ɻweani?’ niriro nijíá e imóniňoi.” searariňini. ¹⁴ Ayí ripi eni searariňini, “Negí nirixímeá ají ripimi ɻweagíáyí nápi nioni gwí ɻweaňaná Gorixo arirá niarigíagi siňwí ninaniro náni omi ámi bi tíni diňí niwíkwíroro wáyí miwiní enjí sixí níniro Gorixoyá xwiyíá náni ananí wáí rariňoi.” searariňini. ¹⁵ Ayí neparini. Wíniyí Poroni sipí diňí niaiwiro xwiyíá rirowiágí ero yarigíáyí ejagi náni Kiraiso náni wáí rariňagá aiwi wíniyí nepa nioni náni diňí nanjí niniaiwiro wáí rariňoi. ¹⁶ Diňí nanjí e niniaiwiro yarigíáyí, ayí nioni náni diňí sixí níniyiro náni re yaiwiyarigíárini, “Xwiyíá yayí neainariňípi xídariňagwi náni xwiyíá neameáraniro yarigíápi píři urakíwiniginiri Gorixo rípeaňo, ayí Pororíani?” E niyaiwiyo wáí urarigíárini. ¹⁷ E nerijí aiwi sipí diňí niaiwiarigíáyí, ayí nepa “Wé róniňí oyaneyí.” niyaiwiyo mé nioni gwí ɻweaňaná xwiyíá ámi bi tíni umeáraneyiniri yariňoi. “Poromí nimúrorane seáyi e owimónaneyí.” niyaiwirinípimi dání wáí urarigíárini. ¹⁸ Apiaú xixegíni e yarigíápi náni

píoi rímíini? Wíniyí nepa mimónipa nemáná mañípáni wáí urariñagía niwinirínáraní, wíniyí nepa nimónimáná wáí urariñagía niwinirínáraní, nípiaúni Kiraiso náni niriro wáí rariñagía náni nioní yayí yariñini.

**“Nioni sini mipé niñwearíná Kiraisomi seáyi e
umepíría imóniñípi éimigini.” urijí nánirini.**

Oyi, nepa yayí emíini. Ayí ripí nánirini. ¹⁹ Nioni re niriri ipimóniñini, “Rixijí seyíné nioní náni Gorixomi nuriyiro kwíyí Jisasi Kiraiso neawírénapiyijípi arirá niri yariñípimi dání gwí nioní ɻweañáná ripí rixa niniwáripíráriñi.” niriri ipimóniñini. ²⁰ Nioni dijí nikwímorí “Nepa e éimigini.” yaiwiariñápi náni ámá wí aí ayá nimopírá menini. Ámá sijwí ninaniróná “Kiraiso nixídíri náni seáyi e imóniñí api ría yarini?” niniaiwiro omi yayí umepíría náni nioní wáí nirimériná íníná ayá igigí mé ejí sixí neámixinri yariñápa agwí eni sini axípi e éimigini. “Xe sijí ouníri niniwárirónáraní, ninipikirónáraní, Kiraisomi yayí umepaxí imóniñípini éimigini.” nimónarini. ²¹ Nioni yá dijí ayí ripirini. Sini xwíá týo niñwearíná Kiraisomi yayí umepaxí imóniñípi emíárini. E neri aí rixa niperíná xwíá týo niñwearíná nímeáfpimi seáyi e imóniñípi nímeaníárini. ²² Nioni sini mipé niñwearínayí xwiyá yá yá neainariñípi wáí nirimériná ſká sogwí wearíñyí yapi wepaxí aiwi gímini gípi éimiginíri imónimíráriñi? Sini ɻweáimiginíri imónimíráriñi? Rixa péimiginíri imónimíráriñi? Nioni majíárini. ²³ Nípiaúni anani imónimíginíri náni rixa ayagwí imixárarinijini. Nioni nípémáná nuri Kiraiso tíni niñwearíná dijí nioni yá “Ayí awiaxírini.” niyaiwiri aiwi “Nioni e nerínayí, sini seyíné arirá seaipaxímani.” yaiwiariñini. ²⁴ Ayináni nioní seyíné arirá seaimía náni mipé xwíá týo ɻweámía náni “Ayí aŋipaxírini.” nimónarini. ²⁵ Nioni api náni “Neparini.” niyaiwiri nínipimóníri náni seyíné Gorixomi dijí níwíkwíroríná none searéwapiyijwápi xaíwí íá nixira uro dijí niíá seainiri enía náni re niyaiwiri níjíá imóniñini, “Nioni agwí ríná mipé sini niñwearí seyíné arirá seaimí náni emíárini.” niyaiwiri níjíá imóniñini. ²⁶ Nioni ámi seyíné tíámíni bímápimi dání seyíné Kiraisi Jisaso tíni ikáriniñagía náni yayí seáyimi dání epíría náni “Nioni sini mipé niñwearíná ámi bi arirá seaimía náni imóniñini.” nimónarini.

“Axíyíniñí nimóniro xwiyápi xaíwí íá xirírixini.” urijí nánirini.

²⁷Pí pí nínimónirínayí, úrapí mé ámá xwiyá Kiraiso náni yayí neainariñípi dijí wíkwíroarigíyáyí epaxípini xídfírixini. Nioni ámi níbiri sijwí niseanirínáraní, ámi mibí seyíné yarigíápi náni sa aríáni niwirínáraní, re rariñagía aríá wimía náni, “Axíyíniñí nimóniro xwiyá yá yá neainariñípi xaíwí íá xirarípoi.” rariñagía aríá wirí “Ámá api píripírí yaniro yarigíáyo wákwaniro náni pírániñí níkumíxiniro dijí

ná bini íá nixiriro yarijoi.” rarijagía aríá wíri emía náni “Pírániñj diñj wikwíroarigíayí epaxípini xídírixini.” seararijini. ²⁸ “Ámá pírí urakianiri yarigíayo Piripai ḥweáyí wáyí miwí yarijoi.” rarijagía aríá wiimigini. Ayí seyíné wáyí miyarijagía sijwí niseanirónayí, “Nene anínaníwá náni imóniñwaéne ejagi náni ría neaíwapiyarijoi?” yaiwinipíri náni seyíné siwániñj winarijoi. E neróná sewaniñjyíné eni “Gorixo yeáyí neayimixemeaníápími dání ayo múroaníwáríani?” yaiwinipíri náni siwániñj inarijoi. ²⁹ Gorixo Kiraisomi diñj ówíkwírópoyiniri sijwí seaniñj ejagi náni ámá wí pírí searakianiro yaríná xwíyíá yayí neainarijípi xaíwí íá xírifírixini. ³⁰ Ejíná nioni seyíné tíjhímini wáí emearfná ámá wí niipikwini minikáripa yaríná sijwí nanigíápi tíni agwi ríná eni “Poromi ámí sipí wikárarijoi.” rarijagía seyíné aríá e wiarigíápi tíni axípi seyíné eni seaímeaarijagi náni seararijini.

“Diñj axípini íá nixiriri éírixini.” urijí nánirini.

2 ¹ Kiraiso seaíjiúpími dání diñj wíá bi miseaónipaxírani? O wá seawianijípími dání miijí ikiywí miseamíripaxírani? Seyíné kwíyí Gorixoyápi tíni míkumixinipa rejoi? Segí imóniñjyí tñi diñj sipí iniro wá wianeniro minípaxírani? ² Api niipini nepa imóniñagi náni “Poro diñj niíá onímiápi miwiní ayá wí owinini.” niseaimónirfná ripi éírixini. Diñj ná bini axípini íá nixiriri éírixini. Diñj sipí inarigíá axípini íá nixira úírixini. Axíyíniñj imóníírixini. Api oyaneyiniróná diñj ná bini tñiní nimoro riníírixini. ³ Seyíné sipíí nimónimáná mepa ero wárixayíné nimónimáná mepa ero éírixini. Woxini woxini re yaiwiníírixini, “Nioni siyikwípíniñj imóniñjáná gí wí seáyi e rinimóniñjoi?” yaiwiníírixini. ⁴ Seyíné re miyaiwí, “Nioni gí diñj e nimónarijípini nixídíranéná ayí apánirini.” miyaiwí ámá wí wimónarijípi eni “Anani oyaneyi.” yaiwíírixini.

“Kiraiso siyikwípíniñj nimónirijípími dání Gorixomí seáyi e umíeyoajírini.” urijí nánirini.

⁵ Seyíné Kiraisi Jisaso yapı pákíní nimóniro o xwíá týo náni nibiríná diñj mojípa seyíné eni axípi mórixini. ⁶ O Gorixo imóniñjpa aga nepa nimóniri aiwi wí re miyaiwiñinigini, “Gorixo tñi xixeni imóniñjápi wí miwáramopaxí imóniñjini.” miyaiwí neri ⁷e imóniñjípi píni niwiárimí aga ámá wóniñj nimóniríná omijí wiiníá náni Gorixoyá xináí wíniñj imóniñjigini. ⁸ Ámá imóniñjpa nimónimáná xewaniyo siyikwípíniñj nimóniri Gorixo uríipi aríá niwiri xixeni xídíjinigini. Ayí nipenía nániní maríái, yoxáípámí yekwiroáráná penía náni aí Gorixo uríipi aríá niwiri xixeni xídíjinigini. ⁹ Jisaso e éí ejagi náni Gorixo seáyi e numíeyoari yoí wíyo niyoní seáyi e müróniñjípi wíriñjigini. ¹⁰ Ayí ripi náni e ejinigini.

Ajnínamí ḥweáyírani, xwíáyo ḥweáyírani, xwíárími ínimi ḥweáyírani, níni yoí Jisasoyá aríá niwiróná xómijí niyikwiro yayí umero ¹¹ woákfkí niwiróná “Niyoni náni Ámináo, ayí Jisasi Kiraisorini.” riro epíria náni Gorixo omi numíyeoari yoí seáyi e imónijípi wíriñinigini. Kiraisomí ámá seáyi e uméíápími dání ápo Gorixomí eni seáyi e umepírárini.

**“E éríixiniri yeáyi seayimixemeajýíne
xixeni api éríixiní.” uriñí nánirini.**

¹² Gí dijí sixí seayijáyíné, Jisaso “Gí dijí tíni bi oemini.” miyaiwí Gorixo uríipi aríá niwirí xixeni nixídíríná sihwepigí neaiñí ejagí náni seyíné xámí Gorixo riñípi aríá yímigí niwiro xixeni yagíápa nioní seyíné tíni ḥweajánáni mariái, agwi ríná nioní tíni mijweá segípi niywearíná aí axípi e aríá yímigí niwiro pírániñí xidírixini. Xixeni pírániñí nixídíróná omi wáyí wiros óí wiros nrañí e éríixiniri yeáyi seayimixemeajýíne xixeni axípi éríixiní. ¹³ Xío wimónariñípi “E oyaneyí.” seaimóniro xixeni e ero epíri náni síkfkí seaomixarijo, ayí xío ejagí náni rarijini.

“Seaímeáípi náni anijúmí ikaxí mirí yayíni éríixiní.” uriñí nánirini.

¹⁴ Pí pí seyíné yarigíápi neríná anijúmí ikaxí miripa ero xwiyáá ximiximí niniri miripa ero éríixiní. ¹⁵⁻¹⁶ Segí yarigíápími dání ámá wí xwiyáá seaxeckwímpoxí mimónipa ero siyikwí míngíáyíné imóniro oépoyniri “Anijúmí ikaxí miripa ero xwiyáá ximiximí niniri miripa ero éríixiní.” seararijini. Niaíwí Gorixoyániñí imónigíáyíné sini xwíá tíyo niywearóná ámá xarixári ero uyínií ero yarigíáyí tíni niywearo aí xwiyáá miseaxeckwímpoxíyíné oimónípoyiniri e seararijini. Seyíné ámá sipí ayí tíni niywearo xwiyáá dijí niyimijí imónijípi meapíria náni riñijípi nuriróná wíániñí wómixarijoi. Seyíné anijí e néra nurónáyí, síá Kiraiso weapiníáyimi nioní dijí re seaiaiwimíárini, “Nioni niyunimáná anijí miní wíwapiyijápi surímá mimóní rixa xixeni rí ripimónigoi?” niseaiaiwiri mixí seameaknímíárini. ¹⁷ Seyíné Gorixomí dijí niwíkwíroro xídarigíápi, ayí narwí o náni ridiyowá yarigíápíniñí imónini. Nioni seyíné omi pírániñí oxídípoyiniri niyunimáná seaíwapiyaríná ámá wí nipíkíáná ragí nioniyá púipi, ayí iniigí wainí ridiyowá seyíné yarigíápi ríá ápiawí xwé Oweniri seáyi e iwayimóápíniñí imóninírárini. Nioni ninipíkíáná aí seyíné Gorixomí pírániñí oxídípoyiniri rixa seaíwapiyijámi nipíkííá ejagi náni anani nioní nigí nímeáípi náni yayí eri seyíné náni yayí eri emíárárini. ¹⁸ Seyíné eni axípi nioní yayí yarijápa segí seaímeáípi náni yayí ero nioní nímeáípi náni yayí ero éríixiní.

Timotio náni uriñí nánirini.

¹⁹ “Áminá Jisaso ‘Ananirini.’ niwimónirínáyí, nioní síá áríní wí nipwémáná ejáná Timotio seyíné tíñí e yaxwí nénapirí seyíné imónigíápi

náni áwaŋí niráná diŋí wíá nóninía náni urowářimigini.” nimónarini.
 20 Ámá nioní tíni re ḷweagíáyí wo seyíné náni diŋí nimoríná Timotio moariŋípa mimoariŋí eŋagi náni “Omi urowářimigini.” seararijini. O nepa seyíné náni “Arige ría imóniŋoi?” niyaiwiri mimáyo tiniŋorini. Ámá re ḷweagíáyí wí axípi mimóniŋoi. 21 Ayí Kiraisi Jisaso api náni diŋí omópoyiniri wimónariŋípi náni diŋí mamó wigí wimónariŋípi nánini moarigíá eŋagi náni omi seyíné tíŋí e náni urowářimigini. 22 O mimiwiáró Kiraſomi pírániŋí xídarijo eŋagi náni seyíné njífáriňi. Xámi nioní xwiyíápi wáí urimearíná niaíwí xanomi saŋí urápariŋípa neri saŋí nirápijorini. 23 Ayináni “Amípí nioní nipíříápi náni rixa aníŋní njífá nimónárimáná urowářimigini.” nimónarini. 24 E neri aí nioní diŋí re niyaiwiri ipímóniŋini, “Timotioni maríái, niwaniŋoni eni Ámináoyá diŋíyo dáni sini mé seyíné tíámíni bímáriňi.” niyaiwiri ipímóniŋini.

Epapirodaſtaſo náni uriŋí nánirini.

25 E neri aí nioní diŋí re yaiwiáríni, “Epapirodaſtaſo —O gí nírixímeáóniŋí imóniŋí woriní. Jisaso náni wáí urariŋwápi náni gwí móniŋwáyí woriní. Xwirixí nimearigíá ripí náni eni gwí nimóniŋíyí woriní. Seyíné nioní tíŋí e náni urowárénapáná saŋí nirónaronjíyí woriní. ‘O nioní tíni re sini ámí bi tíni oŋweani.’ niyaiwiríná naŋímani. Ámí seyíné tíŋí e náni ourowárénapimini.” yaiwiáríni. 26 O seyíné náni íkniŋí sipí wíri seyíné xwiyíá “O Romiyo nirémómáná simixí weni.” rinarigíápi ariá wíá eŋagi náni diŋí ría uxerí yariŋagi náni seyíné tíámíni ourowárénapimíni. 27 Xámi o nepa simixí xwé neri rixa nipéminiri éí aiwi Gorixo wá wianíípimi dáni ámí naŋí ejinigini. Omíni wá miwianí nioní eni wá niwianiŋinigini. Ayí ripí náni seararijini. Epapirodaſtaſo niperínáyí, Poro diŋí sipí ayá wí winiginiři wá niwianiri naŋí imixiŋí eŋagi náni “Nioni eni wá niwianiŋinigini.” seararijini. 28 Ayináni seyíné omi siŋwí niwiniróná diŋí nišá seainiri nioní “Piripai ḷweáyí sini Epapirodaſtaſo náni ‘Simixí xwé yarini.’ ría yaiwiariŋoi?” niyaiwiri uduď ninariŋípi eni píni wiáríri oniniri aga ayá wí “Seyíné tíámíni ourowárimini.” nimónarini. 29 Ayináni o ámí seaímeááná “Negí Ámináo tíni ikáriŋiŋwáyí woríani?” niyaiwiro yayí tíni numímiňiro yayí umero ámá óniŋí imóniŋíáyí náni “Seáyi e imóniŋíáyíříani?” yaiwiro éírixini. 30 O “Kiraiso wimónariŋípi owiimini.” niyaiwiri neríná rixa nipéminiri ejí eŋagi náni seararijini. O seyíné aŋwi e meŋagi náni arírá minipaxí imóniŋípi xewaniŋo Poromi owiminiri niniríná yoí mayí nimóniri rixa nipéminiri ejí eŋagi náni seararijini.

Iyí símí sío wákwínařigíápimi diŋí wíkwiřoarigíáyí náni uriŋí nánirini.

3 ¹Gí nírixímeáyíné, xwiyíá yoparí bi ripí osearimini. “Ámináo tíni ikáriŋiŋwaéneríani?” niyaiwiro diŋí nišá seainíwiniŋini.

Xámi ríwamiñí neari seaiapowáriénapiñápi ámi axípi nearíná animimí miniariñagi eaariñini. Nioni e neríná ámá wí yapí seaíwapiyipírixiniri sijwí riñimixí seaimí eñagí náni rariñini. ² Ámá síwí uyínií yariñiyí yapi imónigíayí —Ayí sipí imónijípi yarigíayírini. Diñí xejwí re moarigíayírini, “Iyí símí sío wákwinigíápimi dání Gorixoyá sijwíyo dání ámá wé rónijí imónarigíárini.” Xejwí e niyaiwiro sío rónigíayírini. Ámá ayí seyíné yapí seaíwapiyipírixiniri sijwí tíni éírixini. ³ Ayí ripí náni searariñini. Nene Gorixo kwíyí neaiapiñípimi dání omi yayí umerane Kiraisi Jisaso neaiijípi náni seáyi e umerane yariñwaénerini. Negí imónijwápimíraní, newaniñene yariñwápimíraní, diñí niwíkwírorane diñí re miyaiwiarijwáeñerini, “Apiaúmí dání ananí Gorixoyá sijwíyo dání wé rónipaxí imónijwini.” niyaiwirane diñí sínjá neaeánariñímani. Sío wákwinijwáeñerani, miwákwinijwáeñerani, Gorixoyá sijwíyo dání nepa sío wákwinijí imónigíayí, ayí nene Kiraisomi diñí niwíkwírorijípimi dání e imónijwini. ⁴ Nioni gí imónijápirani, niiwaniñoni yagápirani, apiaú náni diñí nimoríná “Apániríani?” niyaiwiri diñí sínjá neánipaxí aiwi apiaúmí dání wé rónijí imónipaxí meñagi náni diñí wí e niyaiwiri diñí sínjá neánariñímani.

“Xámi diñí sínjá nineága wagípi paimímí wiariñini.” urijí nánirini.

Ámá wí “Newaniñene apáni imónijwini.” niyaiwiro diñí sínjá weánariñagi aí nioni anjipaxí imónijíni. ⁵ Ayí ripí náni searariñini. Síá inókí nixiriñe dání síá wé wíúmi dání waú wo óráná iyí símí sío niwákwigíonirini. Isireriyí wonirini. Siyikí Bejimanoyápimi dájonirini. Gí nieáríawé Xibiruyí wonirini. Iwjí ikaxí eániñípimi nioni Parisí imónijá woni eñagí náni xixeni xídariñá wonirini. ⁶ Gí nieáríawé érowiápíngíápi xixeni oxídiminiri éayí símí nixeadípéniri neríná Jisasoyá siyikí imónigíayo xeanijí wikáriimeagáonirini. Ámá iwjí ikaxí eániñípimi nixídirijípimi dání wé rónijí yarigíápa nioni eni e xixeni yariñá eñagí náni ámá ayairíri wí nipaxí mimónijáonirini. ⁷ E nerí aiwi Kiraisomini anijí diñí wíkwíromía náni xámi pí pí diñí sínjá nineága wagípi agwi ríná rixa paimímí wiariñárini.

**“Wé rónijí Kiraiso neaiijípimi dání imónipaxípini
oimónimíni.” urijí nánirini.**

⁸⁻⁹ Apini maríái, gí Áminá Kiraisi Jisaso náni nijíá xixeni nimóniríná imónijápi, ayí nioni Judayí wo nimónirijípimi dání imónagápirani, niiwaniñoni yagápirani, nimúróniri seáyi e imónijagi náni “Xámi yagápi rixa sipí imónini.” yaiwijini. Ai, o niijípi náni diñí nimoríná “Xámi diñí sínjá neánagípi, ayí sikípiániñí imónijípiríani?” yaiwijini. Anijí Kiraiso tíni kumixinírai o tíni nawíni ikáriniri emíá náni e yaiwijini. “Wé rónijí xewanijoni iwjí ikaxí eániñípí xídariñápimi dání imónipaxí

enípi oimónimini.” minimóní wé róniñí Kiraisomi diñí wikkwíróáná imónipaxí enípi —Api Gorixo ámá xewaxomí diñí wikkwíroariñagía niwiniríná “Wé rónigíáyírini.” rárarariñípirini. “Apíni oimónimini.” nimónariñagi náni “Xámi diñí sínjá neánagípi, ayí sikípiániñí rimónini?” yaiwiñini. ¹⁰ Ení eániñí Kiraiso níperi ámí wiápñimeañípi nioni ení axípi nímeari ríniñí o meañípi axípi meari diñí o niyaiwiri peñípi axípi yaiwiri emía náni o tíni erimeánigwíóni imóníimiginiñí “Siyikwípiániñí imóniñípia ría imónaganigini?” yaiwiñini. ¹¹ Pegíáyí niwiápñimeearíná nioni diñí niyimiñí títjáoni imónimía náni re nimónarini, “Kiraiso tíni erimeánigwíóni imóníimigini.” nimónarini.

**“Ámá yamiyamúrónigí niniróná yarigíápa
yariñáonirini.” uriñí nánirini.**

¹² “Nioni Gorixo diñí ‘Poro e imóníwinigini.’ niaiwiñípi tíni rixa xixeni imóniñini.” misearariñini. “Rixa yóí imóniñini.” misearariñini. E misearipa neri aí Kiraisi Jisaso Poro e imóníwiniginiñí fá niyamixiñípi tíni xixeni imóníimiginiñí símí nixeadípéniri néra waríñini.

¹³ Nirixímeáyíne, “Nioni apí tíni rixa xixeni imóniñini.” miyaiwí ripini fá nixiriri yariñini. Xámi imónagápi náni aríá nikeamori siní mimónipa enípi náni diñí nímorí yariñini. ¹⁴ E nerína ámá yamiyamúrónigí niniróná ipimoáriñípi omeaaneyíniro íkíá oranjiáriñiñe náni irínií warigíápa nioni ení Gorixo nene náni ipimoáriñípi —Api Kiraisi Jisaso neaiiñípimi dání diñí niyimiñí aejnámi dání imónaníwá náni Gorixo wáí nearepeáriñípirini. Api meáimiginíri axípi éniñí neri irínií waríñini.

¹⁵ Diñí yóí imóniñwaéne diñí xegí bí mímó nioni searariñápini mówanigini. Seyíné diñí nioni nímorí searariñápi maríái, diñí xegí bí fá nixirirónayí, Gorixo apí náni ení wíá seaókímixiníráriñi. ¹⁶ E neri aí diñí naní nene rixa nímorane xiriñwápi xaíwí wakírmixíwanigini.

“Nioni ikaníñí niaxídípoyi.” uriñí nánirini.

¹⁷ Nirixímeáyíne, siñwepigí nioni ejápmi niaxídípoyi. Siñwepigí none yariñwápa yarigíáyo ení siñwí mí ómixaxídípoyi. ¹⁸ Ayí ripi náni searariñini. Ámá obaxí wigí diñíyo nixídíróná yarigíápmi dání réniñí niriro siwá neainariñoi, “Xwiýá Kiraiso yoxáípámí yekwiroáráná neaiiñípi náni riniñípi náni mineaimóní o tíni xepíxepá róniñwini.” Éniñí niriro siwá neainariñoi. Ámá e yarigíáyí náni rixa ámí ámí searayinagini. Agwí ení siñwirixí tíni searariñini. ¹⁹ Ayí ripi nánirini. Ámá ayo Gorixo annímixiníráriñi. Wigí agwí wiariñípi nánini miñí inarigíápi, ayí jwíániñí xirarigíáyírini. Wigí yarigíápi ayá wimopaxí imóniñagi aiwi weyí menarigíárini. Amípi xwíá tíyo weñípi nánini símí símí e nitiniro yarigíárini. ²⁰ Ámá ayí e yariñagía aí ayí ripi náni “Siñwepigí nioni ejápmi ikaníñí niaxídípoyi.” searariñini. Nene

anýnamí ñweaníwaénerini. Áminá Jisasí Kiraiso e dání niweapiri yeáyí neayimixemeáwinigíniri weniñí nerí ñweajwaénerini.²¹ O niweapiri negí wará urí epaxí imónijí tiyí xíoyánijí oimónipoyiniri neaimixána awiaxí oyá imónijípa axípi e imónaníwárini. Ayí xegí ejí eániñí amipí níni ínimi onurínpoyiniri wimixipaxí imónijípi tíni negí warápi oyánijí neaimixiyiníá ejagi náni searariñini.

4 ¹Ayínáni dijí sixí seayinjáyíné, siywí seaniminiri náni íkniñí sipí niariñfyíné, Jisasomi pírániñí nixídriñípími dání dijí nifá nimixiro Gorixo e éwiniginiri nirípeááná mímíwiáró ejápi náni siwániñí niniro yarigíayínerini. Seyíné iriwá mé “Ámináo tíni ikáriniñwaénerianí?” niyaiwiniro xaíwí dijí sixí níniro ñweáfríxini.

Apixí wípaúmi uriñí nánirini.

² Yuodiaíxi tíni Sidikíxi tíni ejí rirémixí bi oeaimini. Aípagwí Ámináo tíni ikáriniñípagwí ejagi náni nawíni nimóniri ñweápiyi. ³ Ai, xwiyáápi wáí uraníwi náni ríkwíniñí nimóniri gwí nawíni móngwíoxini, joxí apixí ipaú dijí ná bini xiripísi náni wimiximiniri éírixini. Nioni tíni xwiyáá yayí neainariñí imónijípi wáí urimeani náni gwí nimónigípau ejagi náni rarijini. Ípaú Kiremedo tíni wía nioní tíni wáí urarijwáowa tíni eni gwí nimóniri nawíni egíipaú ejagi náni rarijini. Ayíyá yoí íkwí dijí niyimíñí imónijípi meapíránamí ñwírárinini.

“Awayini éírixini.” uriñí nánirini.

⁴Seyíné íníná “Ámináo tíni ikáriniñwaénerianí?” niyaiwiniro yayí éírixini. Ámí axípi diríri bi oseaimini. E niyaiwiniro yayí éírixini. ⁵ Ámá níni “Ayí sanigíayírani?” seaiaiwipíri náni awayini nípeníi nimóniro éírixini. Ámináo weapinía náni rixa aijwi e ejagi náni searariñini. ⁶Wí ududí miseainipani. Pí pí seaímeááná Gorixomi urífríxini. Omi nuriríná rixijí “Anani e neaíi.” uriro yayí wiro éírixini. ⁷E nerónayí, seyíné Kiraisí Jisaso tíni nawíni ikáriniñí ejagi náni níwayíróniro kikiá ñweapíri náni Gorixo anani e seaimixiníári. Níwayíróniro kikiá ñweapíri náni Gorixo seaimixiníápi, api náni ámá xixení nijíá oimónaneyíniro aiwi wí “Ayí apíríaní?” yaiwipaxí mimónijípirini. Gorixo api tíni seaimixánayí, wí dijí sipí seaimixíri ududí seainiri epaxímani.

“Naní imónijípi nánini dijí nimoro éírixini.” uriñí nánirini.

⁸Nirixímeáyíné, yoparí bi ripí osearimini. Pí pí nepa imónijípi tíni pí pí seáyi e umepaxí imónijípi tíni pí wé rónijí imónijípi tíni pí pí siyikwí míniñí imónijípi tíni pí pí awiaxí imónijípi tíni pí pí weyí umearigíá imónijípi tíni —pí pí siwí yadimijí imónijípirani, pí pí siwí yayí umepaxí imónijípirani, api nípini náni dijí pikñíírixini. ⁹Amipí nioni seaíwapiyíáná seyíné “Neparini.” niyaiwiro umímíñigíápi —Api

aríá niro sijwí nanaxdíro egíápirini. Api néra úríxini. E néra nurónayí, Gorixo —O xíoyá dijí tíni ámá niwayiróniro kikiáfá ɻweapíri náni wimixariñorini. O xegí dijí tíni seakikayonífrarini.

“Seyíné nioni náni dijí nimoarigíápi náni yayí ninarini.” urijí nánirini.

¹⁰ Emá ayá wí rixa nipwémáná ejáná seyíné ámi nioni náni dijí nimoro amipí wí wiowárénapágí náni “Ámináo tíni nawíni ikárinigíáonirfani?” niyaiwiri yayí ayá wí yarijini. Xámi íná nioni náni dijí ninimoro aiwi nioni ajwi e menjagi náni sají nirápipaxí mimóniñagí náni nioní nijíáriñi. ¹¹ Nioni amipí wí náni díwí níkeamóniri náni misearariñini. Nioni rixa re niyaiwiri éwapíniñáriñi, “Pí pí nimónirínayí, ayí ananí xe oimónimini.” niyaiwiri éwapíniñáriñi.

¹² Nioni wirenjí meánijáoni nimóniri niȝwearínáraní, sirí muní nimóniri niȝwearínáraní, “Ayí ananirini.” niyaiwiri kikiáfá ɻweámía náni rixa néwapíniri nijíá imóniñini. Pí pí wí nímeáánáraní, agwí ímí niñiyirínáraní, agwí ninirínáraní, “Ayí ananirini.” niyaiwiri kikiáfá emía náni ínímí imóniñípi náni rixa néwapíniri nijíá imóniñini. ¹³ Api, ayí ripirini. Kiraiso ejí sixí neámixijípí dáni pí pí nímeááná “Ananirini.” niyaiwiri kikiáfá ɻweapaxírini. ¹⁴ E nerijí aiwi xeanijí rípi nímeááná seyíné arírá owianeyiníri nigíápi weyí seamearipaxí nijíáriñi. ¹⁵ Piripai ɻweáyíné, nionini marfái, sewaniñýíne eni rípi náni nijíáriñi. Iwamíó nioni xwiyáfá yayí neainariñípi wáí níriríná Masedonia píropenisíyo píni niwiárimi ujáiná Jisasoyá siyikí imónigíá ají bimi ɻweagíápi marfái, seyínéni nioni sají nirápaniro náni wiowárénapayigíawixini. ¹⁶ Nioni píni niseawiárimi nuri sini ná jíami mú anfí Tesaronaikayo e ɻweajáná ná biní miwiowárénapigíawixini. Biaú wiowárénapigíáriñi. ¹⁷ Ámi bí wiowárénapírixiníri mísearariñini. Seyíné nioni náni wiowárénapariñagíá ejagi náni Gorixo nañí seaiíwinigíñiri searariñini. ¹⁸ Amipí níni seyíné wiowárénapíípi nimearíná xixeni nimeari aí ámi surímá wí epákwínowíñigíni. Wiowárénapáná Epapirodaitaso nímeámi bíípi rixa meáá ejagi náni nioni rixa apánirini. Seyíné sají nirápaniro wiowárénapiápi, ayí Gorixo náni ridiyowá sinadijí nañí eaarijípíñijí imóniní. Api sinadijí weááná dijí yayí winipaxíñijí imóniñípirini.

¹⁹ ɻwiyá nioni xídariñáo, o seyíné Kiraisi Jisasí tíni nawíni ikárinigíáyíné ejagi náni amipí seyíné díwí ikeamónigíápi niseaiapiríná “Amipí níni nañípi náni mimúrónijáonirfani?” niyaiwiri seáyi e imóniñípi seaiapinífrarini. ²⁰ Negí ápo Gorixomi ámá níni anijí miní seáyi e umífeyoáwanigíni. “Api e éwanigini.” nimónarini.

Yayí wiowárénipí nánirini.

²¹ Nioni “Ámá Jisasí Kiraiso tíni ikárinigíá nioní yayí niwiírixini.” nimónarini. Nirixímeá nioni tíni re ɻweagíáyí eni yayí seaiwárariñoi.

22 Ámá Gorixoyá re ḥweagíá níni yayí niseaiwáriro aí ámá Gorixoyá mixí ináyí Sisaoyá aŋýo omiŋí wiliarigíáyí aŋípaxírini. 23 Áminá Jisasi Kiraiso wá niseawianiri díŋí seakikayówinigini.

Payí Poro Korosi ɻweáyí nání eanínarini.

Payí rina Jisasoyá siykí imónigíá aŋí yoí Korosi ɻweagíáyí nání Poro eanínarini. Aŋí api Esia piropenisyo ikwíroniŋagi aiwi Poro xewaniŋo piropenisyo nemerína aŋí apimi memé Epapiraso aŋí apimi xwiyá yayí neainariŋípi wáí uriniri urowáráná e ɻweáyí wí Jisasomi diŋí wíkwírogíawixini. Xwiogwí waú worani, waú waúrani, pwéáná Poro Romiyo gwí ɻweanjáná Epapiraso niwímearei áwaŋí réniŋí uriŋinigini, “Mimóní uréwapiyarigíá wí Korosi náni nuro Jisasoyá siykí imónigíáyo ikweakwímí imóniŋípi nuréwapiyiro re urariŋoi, ‘Gorixoyá imónimániri nisimónirína Jisasomini diŋí niwíkwírorína apánimaní. Aiwá ɻwíá ɻwiráriñiro xwiríá imóniro nerijípimi dánini imónipaxírini.’ uriro ‘Gorixomí xómiŋí niyikwiri seáyi e numero aiwi aŋínajíyo eni wí múropaxí mimónini.’ uriro ‘Jisaso Gorixo tíni xixení imónijomani.’ uriro nero sekaxí ámi bi tíni bí tíni seáyi e ikwikwarimí wiariŋoi.” Áwaŋí e uríagi Poro Korosi ɻweáyí xeŋwí uréwapiyarigíápi ríwímini omamópojiniri payí rina neari Tikikasomi wiowáriŋinigini.

1 1-2 Poroni —Nioni Gorixo nirípeáagi nání Jisasi Kiraisoyá wáí wurimeiarijá wonirini. Nioni tíni Timotio —O Kiraisomi xídaríñagi nání negí nirixímeániŋí imóniŋí worini. O tíni yawawi payí rina Korosi ɻweaarigíá Gorixoyá imóniro Kiraiso tíni nawíni ikáriñiro egíyáiné —Seyíné nirixímeá Kiraisomi pírániŋí xídarigíáyínérini. Seyíné nání yawawi payí rina neari mónaparijwii. Yawawi “Negí ápo Gorixo wá seawianiri oyá diŋí tíni seyíné niwayiróniro ɻweapíri nání seairi éwinigini.” yeaimónarini.

“Segí naní yarigíápi nání Gorixomí yayí wiarigwíírini.” uríŋí nánirini.

³ Seyíné nání yawawi Gorixomí —O negí Áminá Jisasi Kiraisomi xanorini. Omi riŋiŋí niseauriyiraíná ínína yayí wiarigwíírini. ⁴ Xwiyáa re riníagi aríá niwirane nání, “Korosi ɻweáyí Kiraisi Jisasomi diŋí niwíkwíroro ámá Gorixoyá imónigíá níni nání diŋí sípí wiarigíáriní.” Xwiyáa e riníagi aríá niwirane nání Gorixomí yayí wiarigwíírini.

⁵ Seyíné “Anínami dání Gorixo yeáyí neayimixemeánírini.” niriro diŋí ikwímagíápi nání nimoro nání Jisasomi diŋí niwíkwíroro oyá

ámá náni diŋí sipí wiarigíárini. Xámi xwiyáá nepaxiŋí imóniŋípi — Apí yayí neainariŋí imóniŋípirini. Api aríá niwiróná “Nepa Gorixo e neaiiňáriní.” niyaiwiro diŋí ikwímogíapí náni aríá wigíárini. ⁶ Xwiyáá yayí neainariŋípi aŋí nimini aríá wigíápa seyíné ení aríá wigíárini. Aŋí nimini ámá xwiyáá api aríá niwiro náni siwí naŋí imóniŋípi néra uro Jisasomi diŋí wíkwíroarigíayí sayá nimóga uro yarigíápa seyíné iwamíó aríá niwiro wá Gorixo nineawianiri neaiiŋípi náni xixeni nijíá imónigé dání axípi e néra warijoí. ⁷ Xwiyáá yayí neainariŋí nioni searariŋápi, ayí Epapíraso searéwapiyinjípirini. O negí diŋí sixí uyijwá worini. Xwiyáá Jisaso náni none tíni wáí wurímeaianíwá náni gwí móniŋwá worini. Seyíné arírá seainía náni Kiraisomí xinániŋí nimóniri yarijo anani diŋí ujwiráripaxí yariŋí worini. ⁸ O seyíné kwíyípi seaaíniŋípimi dání ámá náni diŋí sipí niwiro arírá wiarigíápi náni áwanjí yearémeajírini.

“Seyíné apí apí epíria náni rixiŋí seauriyarigwírini.” urijí nánirini.

⁹ Seyíné náni áwanjí e yearémeanjí ejagi náni síá iwamíó aríá wigííyi dání píni wí miwiári seyíné náni Gorixomí rixiŋí niseauriya warigwírírini. Rixiŋí niseauriya nuraíná seyíné ripí ripí oimónipoyiniri urarigwírírini. Seyíné ámá Gorixoyáyí e éírixiniri wimónariŋípi náni nijíá onímiápi mimóní aga xixeni nimóniróná diŋí émí saímí moro kwíyí oyápi seaaíniŋípimi dání “O imóniŋípi apíriani?” niyaiwiro siŋwí mí wómixipíri náni imóniro oépoyiniri urarigwírírini. ¹⁰ Seyíné apí apí nimónimáná ripí ripí epíria náni rixiŋí seauriyarigwírírini. Segí pí pí yarigíá nipini náni Gorixo yayí wininía náni Ámináoyá ámá imónigíayí epaxípi tíni xixeni néra úírixiniri rixiŋí e seauriyarigwírírini. Seyíné ámá seaikwiárinipaxí imóniŋí xixegíni epíria náni ení seauriyarigwírírini. Nijíá Gorixo náni imónigíápi sayá nimixa upíria náni ení seauriyarigwírírini. ¹¹ Seyíné pí pí seaímeááná yayí tíni “Ananirini.” niyaiwiro xwámámí wipíria náni Gorixo xegí ejí sixí eániŋípimi dání —Apí xío nikníriri seáyi e imóniŋípirini. Apími dání ejí seaímixinía náni ení rixiŋí seauriyarigwírírini. ¹² Ámá ápo Gorixo tíni wíá óniŋe ḷweapíráyí imónipírápi seyíné ení axípi e imónipaxí seaimixinjí ejagi náni seyíné ení wíá xío óniŋe ḷweapíráyírini. Ayináni seyíné omi yayí umepíria náni ení rixiŋí seauriyarigwírírini. ¹³ O síá yiniŋe obomí simajwíyóniŋí wuríngwaé dání nineákwamixíri xegí xewaxo, diŋí sixí uyijoyá xwioxýo ḷweáírixiniri neawáriŋírini. ¹⁴ O xegí xewaxo neapeinjípimi dání ninearoayírorína negí íwí yariŋwápi yokwarimí neaiiŋírini.

Kiraiso, niyoni seáyi e wimóniŋo náni urijí nánirini.

¹⁵ Kiraiso, nene siŋwí wiňiwáo, o Gorixo, nene siŋwí miwinipaxí imóniŋo náni “E imóniŋoríani?” yaiwianíwá náni piaumimí

neainarinjírini. Amipí níni Gorixo imixijípimi seáyi e mûroñorini.

¹⁶Ayí ripi náni “Seáyi e mûroñorini.” seararijini. O amipí xwíáyo ejíyírani, ajiñami ejíyírani, sijwí winipaxí imónijípirani, miwiniñipaxí imónijípirani, pí pí kwíyí ejí eániro seáyi e imóniro yarigíyáirani, api nipini Gorixo nimixiríná xewaxoyá wéyo dání imixijírini. Api nipini nimixiríná oyá wéyo dání imixijíni maríái, api nipini omi yayí umepíría náni eni imixijí ejagi náni rarijini. ¹⁷O amipí sini mimónipa ejími ñweaagorini. O xegí ejí eániñípimi dání amipí sini xegí weñípa weni. ¹⁸Minjyimi wará nipini ínimi wuríñijípa Kiraiso minjnínjí imónijomí xíoyá siyikí imónigíyáyí ínimi wuríñijagía náni seáyi e wimónijorini. Xegí siyikí imónigíyáyo míkí ikiñorini. Amipí nipini náni xiráni xiráni imónio imóninía náni xwáripáyo dání niwiápñimearíná óf imomeajorini. ¹⁹Ayí ripi náni seararijini. Gorixo xewanijo “Nioni imónijá nipini gí fwomi xe sixí owníni.” wimónárijí ejagi náni xewaxo xixeni e imónijírini. ²⁰Gorixo amipí níni xwíá tíyo ejíyírani, ajiñami ejíyírani, amipí níni xegí xewaxo éipimi dání piyáá wíráriníwaniginiri ejírini. Sipí ámá wikárarijíapi náni xegí xewaxo yoxáípámí yekwiroáráná xegí ragí púípimi dání yiyí xópé níoníñijí imónimíániri ejírini.

**“Gorixo xío tñi gwiaumí inipaxí imónaníwá
náni neaimixijírini.” urijí nánirini.**

²¹Xámi seyíné dijí sipí moro sipí ero yagíapimi dání Gorixomí símí tñi wiyo o tñi nawíni mimóní xepixepá róniro yagíyáyíne ejagi aiwi

²²o xegí xewaxo ámá nimóniri yoxáípámí peñípimi dání xío tñi nawíni gwiaumí inipaxí imónipíría náni seaimixijírini. Xegí sijwí anije dání éí seaurárána seyíné siyikví míñigíyáyíne imóniro igíáñijí eámónigíyáyíne imóniro xwiyáá miseaxekwímpaxí imóniro epírfá náni e seaimixijírini.

²³E seararijagi aí seyíné xwiyáá yayí neainarijípi —Api ajiñi níminí ñweagíyáyo rixa wáí urimeñwápirini. Poroni eni wáí urimemía náni imónijípirini. Api seyíné aga xaíwí íá nixira uro dijí niwikwíroróná sirí muní ero xwiyáá api iwamíó ariá niwiróná “Neparini. Gorixo naají e neaiiníárini.” yaiwigíápi náni sini dijí niwikwímóa uro nerónayí, Gorixo seyíné rixa siyikví míñigíyáyíne imónijáná xegí sijwí anije dání éí seauráriníárini.

“Ríniñí meari wáí uriri yarijini.” urijí nánirini.

²⁴Seyíné arirá seaiminiri yaríná ríniñí nímeáí ripi náni yayí ninarini. Ríniñí Kiraisomí sini miwímeanjíñí imónijípi nioni onininiri yarijini. Ayí ripi seararijini. Gorixo níñirípearíná nioni ámá Kiraisoyá siyikí imónigíyáyo —Ayí xíoyá warárníñí imónigíyáyírini. Ayo arirá wiminiri yaríná xeanijí wímeáwiniginiri nírípearjípi, api nipini xixeni onímeaniní

yarijnini. ²⁵ Émá imónigíáyfá xináínijí niwimónimáná wáí wurimeimía náni nirípeáagi náni ámá xíoyá siyikí imónigíáyínéyá sénáínínjí nimóniri arirá seaiminiri yarijáonirini. Émáyíné xwiyíá Gorixoyápi rokwípá seaimía náni e nimóniri yarijáonirini. ²⁶ Xwiyíá api xámíná dání ámá niýweaxa bagá niyoní ínimi rináriniñípi aí agwi ríná ámá Gorixoyá imónigíáyo rixa piaumímí winini. ²⁷ Xwiyíá ínimi rináriniñíapi —Api “Gorixo émá imónigíáyo naají ayá wí wimixiyinírárini.” rináriniñípirini. Api náni Gorixo émáyí aí njíá oimónípoyiniri wimóniñírini. Ínimi riniñíapi, ayí “Kiraiso seyíné tíni nawíni imónijoi.” rináriniñípirini. Ayináni seyíné re niriro dijí ikwímoaríjoi, “Gorixo seáyi e Kiraiso ajiñamí náni niþeyimáná imónijípi tíni xixeni neaimixinírárini.” niriro ikwímoaríjoi. ²⁸ Xwiyíá o náni yayí neainariñípi wáí nuriranéná ámá niyoní íkwairirí wirane dijí nejwipémáná urirane yarijwáriñi. Ámá Kiraiso tíni ikárinigíáyí rixa yóí imónijáná xíoyá símimañí e éí uráriwaniginiri e yarijwáriñi. ²⁹ Nioni e yárimiániri ríwí niríkwínimáná anijí miní yarijnini. “Kiraiso xewanijo ejí sixí ayá wí nímixiñípi tíni xixeni e yárimiániri anijí miní yarijnini.” seararijnini.

“Yapí seaíwapiyipírixiniri yarijnini.” urijí nánirini.

2 ¹ “Seyíné rípi náni njíá oimónípoyí.” nimónarini. “Seyíné náni tíni ajiñ Reodisia ñweáyí náni tíni ámá gí símimañí sini mí minómixigíáyí náni tíni nioní ríwí niríkwíniri anijí miní ríá tíjí yarijápi náni njíá oimónípoyí.” nimónarini. ²⁻³ Ayí tíni seyíné tíni dijí sixí íniro dijí sípí inarigíápimi dání iríkwíniñí ikeániro epíria náni e yarijnini. Xwiyíá yumíí rináriniñípi xixeni njíá nimóniróná “Ayí apími dání amípí mímúróniñwaénéniñí ríá imónijwini?” yaiwipíria náni ení e yarijnini. “Xwiyíá Gorixoyá yumíí rináriniñípi náni —Api Kiraiso náni rináriniñípirini. Api náni xixeni njíá imónipíria náni yarijnini.” seararijnini. Dijí émí saímí Gorixo mori dijí ejwiperi ejípi —Api ayá tíjíniñí imóniñípirini. Api náni ámáyo njíá wimixipaxo wo maríái, sa Kiraisorini. ⁴ Ámá wí wigí xwiyíá dijí seakinimixipaxí imóniñípimi dání —Api yapí riniñí aí nepa imoarigíápíriñi. Apími dání yapí seaíwapiyipírixiniri Kiraiso náni e seararijnini. ⁵ Nioni seyíné tíni miýweapa nerí aiwi dijí seakikayonjini. Seyíné Kiraísmi dijí niwikwíroróná sirí muní ero íyí wiámí yariigíáyínéniñí imóniro yarijagíá náni dijí yayí ninarini.

**“Wé searoáriñiñýíné ejagi náni piyijí ikayíwípi
dijí mikwíropani.” urijí nánirini.**

⁶ Seyíné nemeróná xwiyíá Áminá Kiraísi Jisaso náni riniñípi xámí umímiñigíá tíni xixeni ámá o tíni ikárinigíáyí epaxí imóniñípa axípi e érírixini. ⁷ E nero Kiraísi Jisaso náni searéwapiyigíápi íká piþipíjí ná ínimi wearijípániñí imóniro ajiñ íká xwiyíá xaíwíyo dání mirinarinípániñí

imóniro Kiraiso náni searéwapiyíáná dijí wikkwírogíápi pírániñí dijí sixí íniro o seañijípi náni yayí bi onimiápi mé ayá wí ero érírixini.

⁸ Ámá wí piyijí ikayíwí riniñípi —Apí nepa míkí mayípirini. Ámá wigí dijíyo dáni nérowiápniro rarigíápirini. Kiraiso náni riniñípi maríái, sa ámá omi mixídariigíáyí wigí amipí xixegíni nepa mipimónipaxí imónijípia náni riniñípirini. Apí searéwapiyaniro éáná dijí niwikkwíroro xídiþírixinri sijwí niyápirómí memepani. ⁹ Ayí ripí náni searariñini. Gorixo imónijípi bi onimiápi maríái, nipini Kiraisomi sixí ínini.

Xegí nápmi nipini sixí ínini. ¹⁰ O —Giyí giyí seáyi e nimóniri wíyo umejweaarigíáyorani, giyí giyí néñí tígíáyorani, niyoní o seáyi e wimóniñorini. O tíni ikárinigíáyíné enagí náni Gorixoyá sijwíyo dáni díwí wí miseaikáriní rixa wé searoárinini. ¹¹ O tíni ikárinigíáyíné enagí náni iyí símí sío wákwinigíáyíné eni imónijoi. Nepa wé tíni ámá iyí símí sío wákwinarigíápi náni mirariñini. Kiraiso iyí símíniñí sío niseawákwiríná sipí oyaneyiniro miyí inagíápi —Apí nipikwini mimónijí xwioxíyo íniñípirini. Apí seawákwijípi náni rariñini.

¹² Seyíné wayí nimearóná iniigíyo íá seaurímixáná Kiraiso tíni nawíni xwiá weyárinigíáyínénijí nimónimáná Gorixo o xwáripáyo dáni owiápñimeaniri wiijípi náni dijí wikkwírogíápmi dáni o tíni nawíni wiápñimeagíáyínénijí imónijoi. ¹³ Seyíné xámí níwiaíkía nuro sipí yaniro náni miyí inagíápmi nixfdiro náni ámá anínimixinaniro imónagíáyíné enagí aiwi Gorixo xegí xewaxo Jisaso tíni dijí niyimijí tígíáyíné oimónipoyiniri seaimixiñirini. E nerí negí níwiaíkía wagwápi nipini eni yokwarímí neaiñírini. ¹⁴ Ayí ripíniñí neríná e neaiñírini.

Ijwí ikaxí eániñíyo dáni riniñí nene wiaíkiagwápi náni xwiyá neaxekwímpaxí imónijípi Kiraisomi íkíápámi yekwirosáráná Gorixo apí eni íkíápámíniñí yekwirosáríñípmi dáni anipá imixiñirini. ¹⁵ O rixa pí pí kwíyí seáyi e nimóniri mejweaarigíáyorani, néñí tígíáyí imónigíáyorani, Kiraiso yoxáipámi niperíná ejípmi dáni xopirárí niwimáná ámá níni re oyaiwípoyiniri, “Gorixo ayo rixa miyí ría wimixárijo?” oyaiwípoyiniri wigí sijwí tígíe dáni niméra púñiñí ejírini.

“ ‘Apí api nimusíroríná nipikwini miyariñoi.’
searáná aríá miwipani.” uriní nánirini.

¹⁶ Ámá wí seyíné aiwá bi nariñagía sijwí niseaniro “Nipikwini miyariñoi.” searánárani, iniigí bi nariñagía niseaniro “Nipikwini miyariñoi.” searánárani, síá xwiogwí o omi Gorixo náni dijí oneaininiri yarigíáyo seyíné kikiá yariñagía niseaniro “Nipikwini miyariñoi.” searánárani, síá emá sijí wo imónáná yarigíápi mixídariñagía niseaniro “Nipikwini miyariñoi.” searánárani, Sabaráyo yarigíápi mixídariñagía sijwí niseaniro “Nipikwini miyariñoi.” searánárani, wí ayí seararigíápi aríá miwipa érírixini. ¹⁷ Ayí ripí náni searariñini. “Apí apí neróná

Gorixomi pírániŋí xídariŋoi.” seararigíápi ámá náo baríná onapámigí inariŋípíniŋí imóniní. Apí nipíni, ayí nene Kiraiso neaiiŋípi nání mí neaorininiápi imóniní. Náo, ayí Kiraiso xío imóniní. ¹⁸ Ámá wí “Gorixo nene nání yayí owinini oyaneyiniríná ripíni epaxírini.” yaiwiarigíápimi seyíné mixídipa yariŋagía siŋwí niseaniro “Nipikwini miyariŋoi.” nisearíro “Sewaniŋíyíne siykwípiániŋí mimónariŋoi. Aŋínaŋjyo íními niwuríniro yayí mumeariŋoi.” searánayí, aríá miwí sa paimímí érixini. Ayí ripí nání searariŋini. Ámá e níriro yarigíáyí nepa siŋwí náyi tíni miwínipa nerijípími dání e ríro míkí ná mimóniŋjáná nipikwini mimóniŋí wigí xwioxíyo íniŋjípmi dání wárixá imóniro yarigíáyí ejagi nání searariŋini. ¹⁹ Xwiyáfá Kiraiso nání ríniŋí ripí eni fá mixirarigíáyírini. Nene oyá siyikí imóniŋwaéne warárí imóniŋwini. O miŋjyí imóniní. Warárí xómíŋjí tíni wilí tíni ejagi nání xegí imóniŋípa imóniŋírini. Warárí miŋjyími íkíkí winiŋagi nání xwé nimóga wariŋípa oyá siyikí imóniŋwaéne axípi omi miŋjyimíniŋí íkíkí winiŋwá ejagi nání Gorixoyá diŋjyo dání nimóga wariŋwini.

“Mipimónipaxí imóniŋípia nání ríniŋípi aríá miwipani.” uríŋjí nánirini.

20-21 Kiraiso níperíná seyíné o tíni ikárinigíáyíne ejagi nání o tíni nawíni piyí egáyíneníŋí imónigíáriní. Aynáni seyíné ámá omi mixídarigíáyí wigí amipí xíxegíni nepa mipimónipaxí imóniŋípia nání ríniŋípmi sini xídipaxíyíne mimóniŋoi. Seyíné e imóniŋagía nání aríre nero ámá omi mixídarigíáyí tíni nawíni nimóniróniŋí wigí rarigíápi yariŋoi? Iŋwí ikaxí “Apí fá mimaxíripaní. Apí gígí bí mepaní. Apí amái aí mirónipani.” rarigíápi aríá bí miwipani. ²² Ayí ripí nání searariŋini. Iŋwí ikaxí apíniŋí niriga uŋípi, ayí sa amipí aiwáraní, iniigíraní, nene niníáná anipá imónariŋípí nání ríniŋi. Apí sa ámáyí érowiápíniro éwapíniro yarigíápirini. ²³ Apí rarigíáyí Gorixomi yayí owianeyiniríná diŋjí ámá moarigíápiní xídiro “Gorixo diŋjí niíá owininiri ámá wiwaníŋjyí siyikwípiániŋí oimónípoyi.” ríro “Gorixo diŋjí niíá owininiri iwaŋí oeánípoyi.” ríro neróná nepaxíŋí pákíni nimóniro rarigíá ejagi nání seyíné xeŋwí re wiaiwipaxíriní, “Ámá e rarigíáyí nepa diŋjí émí saímí nimoro ría rariŋoi?” Xeŋwí e wiaiwipaxí aiwi wigí rarigíápi, ayí ámá nixídriŋípmi dání íwí nání feapá winariŋípmi wí píří rakipaxí mimóniŋípírini.

“Aŋínamí imóniŋípi nání diŋjí ikwíróírixini.” uríŋjí nánirini.

3 ¹ Gorixo Kiraiso xwáripáyo dání owiápíni meaníri ámi siŋjí niwimixiríná seyíné eni axípíniŋí siŋjí seaimixíŋí ejagi nání siwí aŋínamí dání — Aŋínamí seayí eyí Kiraiso seayí e nimóniri Gorixoyá wé náúminí ɻweajerini. Siwí naŋjí e dání imóniŋípi aríge imónanfáriániri aníŋjí miní néra úríxini. ² “Seyíné siwí sipí xwíá týo imóniŋípi nání diŋjí míkwíró aŋínamí imóniŋípi

náni dijí ikwíróírixini.” seararijini.³ Ayí ripi náni seararijini. Kiraiso péáná seyíné eni o tíni nawíni ikárinigíáyíné enjagi náni rixániójí pegíárini. Ámá niperíná xámí yagíápi píni wiárarigíápa seyíné Kiraiso tíni rixániójí pegíárinyé eni axípi nero xámí yagíápi píni wiárigíá enjagi náni seararijini. Ayí dijí niyimińjí seyíné Kiraiso tíni imónigíápi —Api Gorixo tíni axí e imónińjípirini. Api ámá sijwí niseaniróná anopasnípaxí imónińjagi náni eni seararijini.

⁴Kiraiso —O dijí niyimińjí nene imónińjwápi míkí ikińjorini. O rixa sijáni piaumimí ináná seyíné eni o tíni imónigíápi piaumimí inipfírárini. Piaumimí niniróná Kiraiso nikíniri seáyi e imónińjpa seyíné eni axípi nimóniro yaríná ámá sijwí miseanopasní mí seaómixipfírárini.

“Sípípi mepa éírixini.” urijí nánirini.

⁵Ayináni “Gí wé síkwí amípi, ayí fwí api náni ría imónini?” niyaiwiri xe fwí api náni mińj onininiri mé “Api eminiri náni rixa ámá piyínijí imónińjáoniríani?” yaiwiníírixini. E niyaiwiro fwí minipa éírixini. Piaxí weánipaxí imónińjípi mepa éírixini. Fwí náni mińj minipa éírixini. Fwí náni íeapá seainarińjípi xe oneaininiri sijwí miwinipa éírixini. Ayá tíjí wí minímúropa oeniri mepa éírixini. Ámá ayá tíjí bi minímúropa oeniri yarigfáyí lwyá nepa imónijo náni dijí mamopa nero api nánini neróná wigí lwyánińjí nimixiro yarigíá enjagi náni seararijini. ⁶Ayí ripi náni “Api api mepa éírixini.” seararijini. Ámá píri niwiaśkiro e yarigáyo Gorixo píri umamoníá enjagi náni seararijini. ⁷Enjíná seyíné Gorixomi píri wiaśkiarigíáyí tíni nikumixiniro neróná seyíné eni e néra wagíárini. ⁸Seyíné xámí axípi e néra wagíáyíné aiwi agwi ríná ripi ripi wí mepa éírixini. Wikí móñinipa éírixini. Wikí ría ápiawínijí miwénipa éírixini. Únúnińjí miwikáripa éírixini. Xwiyáapai miywiráripa éírixini. Ikayfwí mumearipa éírixini. ⁹Yapí mirinipa éírixini. Ayí ripi náni “Api api mepa éírixini.” seararijini. Seyíné xámí imónagíápi emi nimoro síní e nimóniróná sípí yagíápi píni niwiárimáná ¹⁰ ámi rixa sijyíné imónigíá enjagi náni seararijini. Dijí sijí agwi ríná seyíné imónigíápi Gorixo xewanijo imónińjípi náni xixeni nijíá oimónípoyiniri seaimixijírini. Api dijí xio imónińjpa oimónípoyiniri síní anijí axípini ámi bi tíni bi tíni niseaimixa waríni. ¹¹Ámá dijí sijí tígíáyíné niseaimixa waríjagi náni wiýiné Girikiyínérani, wiýiné Judayínérani, ayí ananirini. Wiýiné iyí símí sói wákwińigíáyínérani, miwákwinińigíáyínérani, ayí eni ananirini. Wiýiné émáyínérani, kinixiyínérani, ayí eni ananirini. Wiýiné xináíwayínénijí nimóniro omijí wiiarigíáyínérani, omijí wiipíri náni áxerjwarí minigíáyínérani, ayí eni ananirini. Ná bini xwé imónińjípi, ayí Kiraiso tíni ikárinigíápirini. O nipimini seáyi e wimónińjorini. Pí pí ámá imónigíápi omi dijí niwíkwíroróná ananí o tíni ikárinipaxírini.

“Xixe dijí sípí iníírixini.” urijí nánirini.

¹²Gorixo fá yiyamiximí seairi ámá nioniyá oimónípoyiniri seaimixiri dijí sítixí seayiri egíáyíné enjagi náni ripi éírixini. Wíniyo

wá wianíírixini. Diŋí sipí eni wíírixini. Seáyi e seáyi e mimóní siyikwípiayínénijí imóníírixini. Niyapenimáná uríírixini. Aŋajní murí xe óf oneaimópoyiniri éírixini. ¹³ Segíyí pí pí seaikárfagá aíseyíné eni xixewiámí miwipa éírixini. Segí wo sipí seaikárfagi náni xwiyáá umearipaxí ejnánayí, yokwarimí wiíírixini. Ámináo yokwarimí seaiiŋjípa axípi e wiíírixini. ¹⁴ Api api niŋpiní nero aiwi aŋipaxí epaxípi, ayí ripirini. Xixe diŋí sixí yiníírixini. E neróná pírániŋjí nawíni kumixinipírá ejagi náni searariŋini. ¹⁵ Kiraiso seyíné piyá seawíriŋjí ejagi náni omi wí píri miwiaíkí segí wíniyí tñi pírániŋjí nikumixiniro ɻweáírixini. Seyíné Kiraisoyá siyikí imónigá wíniyí tñi nikumixiniro pírániŋjí ojweápoyiniri íá seaumiriŋjíyíné ejagi náni searariŋini. Íníná Gorixomí yayí wiayíírixini. ¹⁶ Xwiyáá Kiraiso náni riniŋjípi seyíné aumaúmí iníírixini. Segí soŋjí tñi seaŋjí tñi api níriróná níréwapíniro ɻkwairírí iniro yariŋápimi dání xwiyáá o náni riniŋjípi aumaúmí iníírixini. Soŋjí tñi seaŋjí tñi api níriróná maŋípáni mirí “Gorixo e neaiiŋjíráni?” niyaiwiro omi xwoxí aí tñi niſá niseainiri yayí wíírixini. ¹⁷ Pí pí seyíné nírirónáraní, pí pí nerónáraní, “Áminá Jisasomi íními wuríniŋjwaéneríani?” niyaiwiro ámá xíoyáyí epaxípini éírixini. E neróná “Kiraiso nene náni e neaiiŋjíráni?” niyaiwiro ápo Gorixomí yayí wíírixini.

Xiepíwamí tñi xiagwowamí tñi urinjí nánirini.

¹⁸ Apixíwayíné, segí oxowami simajwíyónijí wuríniírixini. Áminá Jisaso tñi ikárinigíwayíné e epaxí ejagi náni searariŋini. ¹⁹ Oxoyíné segí apixíwa náni diŋí sipí seaíwinigini. Naririmí miwipa éírixini.

Niaíwíyo tñi xanowamí tñi urinjí nánirini.

²⁰ Niaíwíyíné, segí inókíwa ápowá sekaxí pí pí searáná aríá yímigí wíírixini. E neróná Ámináo yayí winipaxípi yariŋagá náni searariŋini. ²¹ Xanowayíné, segí niaíwíyo éwapiyí niwíriná mixníŋjí miyomixipa éírixini. Segí niaíwíyí diŋí aníŋjí rakiárinipírixiniri searariŋini.

Bosowami tñi omijí wiiarigíáyo tñi urinjí nánirini.

²² Xináíwayínénijí nimóniro omijí wiiarigíáyíné, segí bosowa pí pí searáná aríá niwiro xixeni éírixini. Segí bosowayá siŋwí anigíe dánini e éírixiniri misearariŋini. Omijí yariŋíáyí yapı nimóniro wiepisarigíápa mé “Ayá tñi oyaneyi.” niyaiwiro éírixini. Seyíné Ámináomi wáyí wiarigíáyíné ejagi náni searariŋini. ²³ Omijí wiiarigíáyíné pí pí nerínayí “Ámá nánini riwíiariŋwini?” niyaiwiro úrapí yariŋíáyí yariŋíápa mé “Áminá Jisaso náni riwíiariŋwini?” niyaiwiro pírániŋjí yariŋíáyí yariŋíápa seyíné eni e nero ayá tñi éírixini. ²⁴ Seyíné nijíráini. Ámá wí mariái, Áminá Jisaso yayí niseaimori Gorixo “Naŋjí e niseaiimíráni.” ráriŋjípi

seaiiníá enagi náni seararijini. Bosí seyíné wiiarigfo, ayí Áminá Kiraiso enagi náni seararijini. ²⁵ Giyí giyí sipíni néra nurínayí, Gorixo pírí numamoríná mimearó sipí ayí éíápi tíni xixeni pírí umamoníá enagi náni seararijini.

4 ¹Bosoyíné, “None eni bosí ajníami wo tíjwáoneríani?” niyaiwiro segí inókíwánijí nimóniro omijí seaiiarigíayo nejwípero pírániijí numeríná epaxípíni tíni xixeni uméírixini.

“Gorixomi rixijí neauriyírixini.” urijí nánirini.

² Seyíné Gorixomí rixijí nuríroná xaíwí niwakírimixinimáná nira úrixini. E neróná dijí yaíkiá nimómáná mepa ero yayí wiro éírixini. ³E neróná none náni eni rixijí neauriyírixini. None xwiyá Kiraiso náni ejíná dáni íními imónagípi —Xwiyá apí nioní gwí ñweajápíri. Apí ámáyo woákíkí wianíwá náni “Óí wimoii.” nuriro rixijí neauriyírixini. ⁴“ ‘Nioní apí níriríná sijáni áwañí uríimigini.’ nimónarijípi tíni xixeni urímía náni rixijí neauriyírixini.” seararijini.

⁵ Seyíné ámá Jisasoyá siyikí mimónigíayí tíni niñwearóná dijí émi saímí nimómáná éírixini. Íníná ayí tíni niñwearóná “Ayí Gorixo náni dijí mopaxíná rínáríani?” niyaiwiro wé rónijípíni éírixini. ⁶Íníná xwiyá nuríroná segí xwiyá aiwáyo saxí nímoróná awí yarijípánijí nimixiro uríírixini. E neróná ámá seyíné yarijí seaífá ayí ayo “Apí uripaxíri.” niyaiwiro xixeni uripaxí imónijípi tíni uripfríárini.

Tikikaso tíni Onesimaso tíni náni urijí nánirini.

⁷Nioní nikárarigíá nipini Tikikaso —O negí nirixímeá dijí sixí uyinwáorini. Diójí ujñwiráripaxí imónijípíni yarijorini. Ámináo náni wáí uraní náni gwí móniñwá worini. O nibiri áwañí searinírári. ⁸Ayí ripí náni urowárénaparijini. O niseáimeari áwañí searána seyíné “Porowami wímeaaríjípi, ayí apíríani?” yaiwiro dijí wíá seaóniri enía náni urowárénaparijini. ⁹Nioní Tikikasomí tíni Onesimasomí tíni —O eni negí nirixímeáyí imónijí worini. Diójí ujñwiráripaxí neaiiaríjorini. Negí dijí sixí uyinwáorini. Omi eni segí tíjí e náni urowárénaparijini. Awaú amípí none re neaimónarijípi náni áwañí searipisíi.

“Ámá tiyí yayí seaiwárénaparijoi.” urijí nánirini.

¹⁰Arisitakaso —O nioní tíni nawíni gwí ñweagwíorini. O seyíné yayí seaiwárénaparini. Mako —O Banabasomí xoayorini. O eni yayí seaiwárénaparini. O seyíné tíjí e rémónapánayí, o náni nioní xámi bi searinjá enagi náni yayí wíírixini. ¹¹Jisaso —O yoí bi ámi Jasitasoyí wíriníjorini. O eni yayí seaiwárénaparini. Judyáf níni enagi aiwí Porone ámá wí eni Gorixomí dijí niwikwírorijípími dáni oyá xwioxfyo ñweáírixiníri wáí rimearíjwápa axípi nero gwí móniñwáwa, ayí waú

woni awarini. Ripi eni nioni dijí wíá nónigíáwarini. ¹² Epapiraso —O segiyí worini. Jisasi Kiraisoyá xinániñí nimóniri omijí wiiariñí worini. O eni yayí seaiwárénaparini. O Gorixomí xwiyíá rírimí niwiríná símí níxeadípéniri seyíné náni anijí miní rixijí seauriyariñírini. Seyíné yóí imóniro “Gorixo ámá xíoyá e éírixiníri wimónariñípi, ayí apírfani?” yaiwiáriro éírixiníri rixijí seauriyariñírini. ¹³ O seyíné náni tíni sérixímeá imónigíá Reodisia ñweáyo náni tíni sérixímeá imónigíá Xiraporisi ñweáyo náni tíni íkiniñí sipí wiariñagi sijwí wiariñá ejagi náni searariñini. ¹⁴ Ruko —O dokítá nene dijí sixí uyijwáorini. O eni yayí seaiwárénaparini. Dimaso eni yayí seaiwárénaparini.

Poro yayí niwiowáriríná urijípi nánirini.

¹⁵ Seyíné segí sérixímeániñí imónigíá Reodisia ñweáyo “Poro yayí seaiwárénapiñoi.” urípoyi. Nibaími tíni ámá Jisasoyá siyikí imónigíá iyá ajiwámi awí eánarigíáyo tíni eni “Poro yayí seaiwárénapiñoi.” urípoyi. ¹⁶ Seyíné payí nioni eaarijá rina segí awí eáningié dání íá niroárimáná ámí Jisasoyá siyikí imónigíá Reodisia ñweagíáyí eni íá orópoyiníri wíírixini. Payí nioni ayí náni eáána seyíné eni nurápiro íá rórixini. ¹⁷ Akipasomi re uríírixini, “Joxi Ámináo tíni ikáriñiñoxi ejagi náni o e éirixiníri rirípeañípi náni dijí nímorí xixení nípíni yárixini.” uríírixini.

¹⁸ Poroni niiwaniñoni gí wé tíni yoparí ripi yayí niseaiwárénapiri eaarijini. Nioni náni “O sini gwí riñweani?” niyaiwiro Gorixomí rixijí nuriyíírixini. “Gorixo wá seawianíwinigini.” nimónarini.

Payí Poro Tesaronaika ηweáyí nání xámí eanjínarini.

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigá aŋí yoí Tesaronaika ηweagíáyí nání Poro xámí eanjínarini. Api Masedonia piopenisíyo aŋí xwé birini. Poro émáyí aŋímíni xwiyíá yayí winipaxí imónijípi wáí nurimeríná aŋí apimí uráná émáyí obaxí Jisasomi diŋí niwikwírori aiwi Judayí e ηweáyí áríní wí diŋí wikkwírogíawixini. Judayí Jisasomi diŋí miwikwíróyáyí émáyí obaxí Poromi aríá wiarijagáa niwiñiro nání sípí diŋí niwiaiwiro omí mixí xídowáráná Poro aŋí wí e nání éí nuri e dání Jisasoyá siyikí imóniá Tesaronaika ηweáyí arige ría imónijoiniri Timotio siŋwí oniwiniauiniri urowárfagi o siŋwí niwinaumo nibiri Poro rixa Koriniyo nirémori ηweajáná niwímeari repiyí niwiri yariŋí Tesaronaika ηweáyí wííápi nání áwanjí uráná Poro payí rina eanjiniginí (Wáí wurimeiarigíawa 17:1-4).

1 ¹Poroni tíni Sairaso tíni Timotio tíni none Jisasoyá siyikí imónigáa Tesaronaika ηweáyíne —Seyíné ápo Gorixo tíni Áminá Jisasi Kiraiso tíni nawíni ikárinigíáyínérini. Seyíné nání payí rina nearí mónaparijwini. “Awaú wá seawianiri seyíné niwayiróniro ηweapíri nání seaiiri éisixini.” neaimónarini.

Tesaronaika ηweáyí xixeni aríá wiro xídiro egíá nánirini.

²None íníná seyíné nání Gorixomi yayí niwirane rixiŋí nuriranéná seyíné nání eni seauriyarijwárini. ³Seyíné Áminá Jisasi Kiraisomi diŋí niwikwírorinjípí dání nuxídiróná ríwí niríkwíniríniŋí egíápi nání aríá mikeamopa erane omí diŋí sixí nuyiro nání anijí miní egíápi nání eni aríá mikeamopa erane o ámi weapíwiniginiri wenijí nerí ηweaarigíápi nání eni aríá mikeamopa erane nerane mimáyo nitinirane nání ápo Gorixomi nuriranéná rixiŋí seauriyarijwárini. ⁴Negí nirixímeáyíné, Gorixo diŋí sixí niseayiri íá yiyaniximí seainjípi nání none nijíá imónijwini. ⁵Ayí ripí nání nijíá e imónijwini. Xwiyíá yayí neainarijípi wáí nisearémearíná maŋípá tíni xwiyíáni misearéwapiyíwanigini. “Xwiyíá api nepa imónini.” neaipimónaríná emimí ejí eániŋí imónijí bi

eni kwíyípimi dáni seaíwapiyinjwanigini. None seyíné tíni niywearnéná ejwápi —Api seyíné arirá oseaianeyiniri ejwápirini. Api náni seyíné niíjá imónijoí. ⁶Seyíné none ejwápi náni ení ikaniñí neairo Ámináomi ikaniñí wiro egíárini. E neróná xwiyá yayí neainariñípi xixení aríá niwiro nixídíróná xeanijí ayá wí seaímeáagi aiwi yayí kwíyí sixí seamímóípi tíni nixída ugíáriini. ⁷Seyíné e nixída nuróná ámá Kiraisomi dijí wíkwíroarigíá Masedonia piropenisíyo ɣweagíáyo tíni Giriki piropenisíyo ɣweagíáyo tíni ayo niyoní siŋwepigí wigíáriini. Kiraisomi nuxídíróná xeanijí seaímeáagi aiwi yayí tíni anijí nuxídíriñípimi dání siŋwepigí wigíáriini. ⁸Ayí ripí náni searariñíni. Xwiyá seyíné Ámináo náni niriga úíápi ámá ríaiwá niremeága warigápániñí niriga nuríná Masedonia piropenisíyo tíni Giriki piropenisíyo tíni apiaúmíni miriniñinigini. Ají nimini seyíné Gorixomi dijí wíkwíróíápi náni aríá wiárigíawixini. Ríxa aríá wííá enagi náni none ámi ají bimi nirémoríná seyíné náni bi tíni ripaxí menini. ⁹Ayí ripí nánirini. Ámá níni none seyíné tíjí e náni bána nineamímíniro egíápi náni repiyí iniro seyíné Gorixo, nepa ɣwiá dijí niyimíñí tíjí imóníjomí uxídípíri náni ničinimónimáná segí ɣwípími ríwí umogíápi náni repiyí iniro ¹⁰seyíné Gorixomi xewaxo —O xwáripáyo dáni owiápíñimeaníri siŋí wimixiñorini. Íwí ámá yarigíápi náni Gorixo wíkí riá ápiáwíñíñí niwóniri ríwéná pírí umamoníápmi dáni éí neamímíñariñorini. Ayí womaní. Sa Jisasorini. O ajínamí dáni weapiné náni seyíné xwayí naniri ɣweaarigíápi náni repiyí iniro yaríná wímeaariñwá enagi náni none ámi bi tíni uripaxí mimóniñwíni.

Poro Tesaronaika ɣweáyí tíni niywearnáná ejípi nánirini.

2 ¹Gí nirixímeáyíné, seyíné niíjáriini. None seyíné tíjí e niseaímearfná wáí yopa miseamearíginijwanigini. ²Sini seyíné tíámíni misearémeapa nerí ají Piripaiyo wáí emearíná apimí dánfyí xeanijí neaikáriro ríkikiríó neairo egíápi náni seyíné ríxa niíjáriini. E neaikáriágía aiwi e píni niwiárimí seyíné tíámíni nibíríná ámá obaxí píripíri nealianiro yarinagáa aí Gorixo dijí sixí neamímóípmi dáni masisiaí bi mineainí xwiyá yayí neainariñípi xixení niseara ujwanigini. ³Ámá xwiyá yayí neainariñípi dijí oikwírópoyníri nuriranéná nepa mimóniñípmi dáni wí urariñwámani. Nípíkwíni mimóniñípi owikáraneyiniri wí urariñwámani. Yapí owíwapíyaneyiniri urariñwámani. ⁴E mepa nerane Gorixo “Porowa mimiwiároarigíáwarífaní?” niyaiwíri xwiyá yayí neainariñípi wáí uraníwá náni dijí neajwíráriñí enagi náni xío ríírixiníri wimóniñípi tíni xixení axípíni urariñwáriini. Ámá wí nene náni yayí owinípoyníri urarigíápa none axípi e wí murí Gorixo —Negí xwioxíyo adadí neaiariño, ayí orini. O none náni yayí owininíri negí rariñwápi ámáyo urariñwáriini.

5 Seyíné nijíáriní. None seyíné tíjí e niseaímearíná rixiñí remeaní wí miseariñwanigini. Rípi nání eni Gorixo sopiñí neaopaxí imónini. Íwí searápanirane nání diñí ínimi nikwírómáná niremeá xwiýá bi miseariñwanigini. 6 None Kiraisoyá wáí wurimeiaríjwáone imóniñagwi nání anani oneaiípoyiniri searipaxí imóniñagwi aí seyínérani, ámá wíráni, seáyi e oneamearípoyiniri wí eni mejwanigini. 7 None seyíné tíni nijwearanéná nípenimáná awayini niseairane apíxí sini niaíwí píó tíjí xegí niaíwíyo diñí nijwiráriri umeariñípa axípi e seaiñwanigini. 8 None diñí sixí niseayirane nání "Xwiýá yayí neainariñí Gorixo tíamini imóniñípi áwanjí ouraneyí." nineaimóniríná diñí aríá nikeamónimáná seyíné nání aga íkíniñí sipí neaiariñagi nání yoí mayí nimónimi seyíné tíamini emeñwanigini. 9 Gí nirixímeáyíné, "Omiñí none seyíné tíni nijwearanéná anijí miní riá tíjí ejwápi nání sini diñí seainarini." nimónarini. Xwiýá Gorixoyá yayí neainariñípi wáí niseairanéná aiwá none nani nání anijí seaikáraniginiří árfwiýirani, ikwáwiýirani, ríwí niríkwínimáná omijí wé tíni íníná yagwárini. 10 None Kiraisomi diñí wiwkíroarigíáyíné tíni nijwearanéná siyikwí míniñípiñí erane wé róniñípini erane xwiýá mineaxekwímpaxí imóniñípi erane ejwápi nání seyíné sopiñí neaopaxíyínérini. Gorixo eni sopiñí neaopaxí imónini. 11 None xanowa wigí niaíwíyo pírániñí umearigíápánijí axípi e seameariñwápi nání seyíné nijíáriní. Woxini woxini e niseameranéná wairirí seairane ejí rirémixí seairane diñí sixí seamímorane ejwárini. 12 Seyíné ámá Gorixoyá —O ámá xíoyá xwoxiýyo ḥweapíríáyo seáyi e xío imóniñípi bi ouxímeáwiniginiří wéyo íá seaumirariñorini. Oyá ámá pírániñí nixídiróná epaxípi seyíné api tíni xixeni eírixiniri api api e seaiñwanigini.

13 Rípi nání eni íníná Gorixomí yayí wiariñwárini. None nibirane xwiýá Gorixoyápi yanjí seaiapáná seyíné xixení aríá níneairóná xwiýá ámáoneyá bínijí aríá mineainí xwiýá nepaxiní imóniñípíñijí aríá neaigíawixini. Xwiýá api —Api Kiraisomi diñí wiwkírogíáyíné diñí seaimoariñípíri. Api nepa xwiýá oyápi ejagi nání aríá e neaigíawixini. 14 Gí nirixímeáyíné, ámá Kiraisi Jisaso tíni ikárinigíá, siyikí Gorixoyá Judia piropenisíyo imónigíáyo wímeañípa seyíné eni rixa seaímeañinigini. Wigí Judayí xeanijí wiwkárigíápa seyíné eni segí gwí axiyí xeanijí seaikárigíawixini. 15 Gí Judayí wíá rókiamoagíawami nipikía niwagíasáná Áminá Jisasomi pikiro none eni mixí neaxídowáriro egíáyírini. Ayí ámá Gorixo yayí winariñíyí rimóniñoi? Aga oweoi. Ámá niyoní símí tíni wiariñíyírini. 16 None xwiýá émáyí aríá niwiro diñí wiwkíróáná Gorixo yeáyi uyimixemeañíapi wáí murimepa oépoyiniri píripíri neaianiro yarigíáyírini. E nerijípimi dání wigí íwí pákkí néra úíápi rixa yurínowiarini. Ayináni Gorixo rixa wiwkí niwóniri ayo pirí umamoarini.

Poro ámi sijwí winiminiri náni wimónijí nánirini.

¹⁷Gí nirixímeáyíné, none ayí yapi wí mimónijiwini. None segí tíjí e dáni mixí neaxídowáráná negípi ámi wí e bí onimiápi niýweámáná —Íná none sini símimanjíyo sijwí miseanipa nerane aí dijí aríá wí miseaikeamojwanigini. Ámi wí e negípi bí onimiápi niýweámáná ámi seyíné tñi ojwaeaaneyiniri aga íkíniyí sipí nineairí e yani náni símí xeadípénijwanigini. ¹⁸Awaú tñi Poroni tñi —Nioni ayí ná bini maríái. None segí tíamini “Obaneyi.” neaimóníagi aí Seteno píri nearakijinigini. ¹⁹Ayí ripí náni segí tíamini “Obaneyi.” neaimónijinigini. Gorixo none yayí neaimonía náni imónigíayí, ayí seyíné menirani? Dijí niíá neaininía náni imónigíayí, ayí seyíné menirani? “Ná tiyí rímeawini?” yaiwianíwá náni imónigíayí, ayí seyíné menirani? Jisaso ámi báná oyá sijwí anije dáni none igigí bí mé seyíné wáí niseariranéná náni ejwápi náni raníwárini. ²⁰None seáyi e nimónirane dijí niíá neaininíápi, ayí seyíné ejagi náni rarijini.

Timotio ejí sixí oweámixiniri urowárigíí nánirini.

3 ¹⁻²Ayináni seyíné niseawárimi re náni nibiranéná amípí seaímeáipi náni majíá nimóga níwasáná “Majíá oimónaneyi.” sini mineaimónipaxí neríná re egwíisixíni. “Yawawi Timotio, negí nirixímeáo —O Gorixoyá xwiyíá Kiraiso náni yayí neainarijípi wáí wurimeinía náni imónijíyí worini. O aji Atenisiyi riniñí ripimi yeawáráná ayí ananirini.” niyaiwirai segí tíamini nurowárénapiroáiná Kiraisomi dijí wikwírójíapi xaíwí íá xirípíri náni ejí sixí seaeámixíri dijí sixí seamímorí éwiniginiri urowárénapigwíisixini. ³Segíyí wo aí xeanijí seaímeáí apimi dáni uduď miwinipa oeniri Timotio api e éwiniginiri urowárénapigwíisixini. E nerai aí ejíná dáni Gorixo “Xeanijí api ayo xe wímeawinigini.” yaiwiáriñene imónijagwi náni sewaniñíyíné nijírári. ⁴Xámi seyíné tñi sini niýwearanéná “Ríwéná xeanijí nineaímeanijoi.” mísearayipa rejwanigini? Api rixa niseaímeáagi náni seyíné “Rípi apírfani?” niyaiwiro rixa nijíá imónijoi. ⁵Ayináni Timotiomi urowárénapijanigini. Rixa seyíné imónigíápi náni “Sini majíá oimónimini.” minimónipaxí neríná o seyíné Kiraisomi dijí wikwírogíápi sini pírániñí ríá wikwírojoiniri mí seaómixinía náni urowárénapijanigini. “Ámáyo yapí wíwapiyarijo —O oborini. O seyíné Kiraisomi píni owiárípojiniri yapí seaíwapiyíáná none anijí miní ejwápi anipá imóniniginiri urowárénapijanigini.” seararijini.

Timotio Poromi yayí xwiyíá urémeanjí nánirini.

⁶E éagi aiwi agwi Timotio seyíné tíamini píni niseawiárimi nibiri xwiyíá yayí yeainipaxípini áwanjí yearémeáinigini. Seyíné sini Kiraisomi

dijí wikkwíroro xixe dijí sipí iniro yariñagía sijwí seaníipi náni áwañí yearémeáinigini. None náni dijí nimoróná wá seauniri none seyíné náni “Sijwí owinaneyi.” neaimónarijípa seyíné axípi Porowami sijwí owinaneyiniri íkñiñíjí sipí seairi yariñagía sijwí seaníipi náni eni áwañí yearémeáinigini. ⁷Gí nirixímeáyíné, Timotio api áwañí yearémeáí ejagí náni dijí riá neaxepaxí imóniñípi tíni xeaniñípi tíni api nipíni neámeaaríná dijí sipí mineáí dijí sixí íniñwanigini. O re yearíagi náni, “Kiraisomi sini pírániñí dijí wikkwíroarijoi.” yearíagi náni dijí sixí íniñwanigini. ⁸Seyíné ejí neániro Ámináo tíni ikárinigíápi xaíwí íá nixiríronáyí, none seáyí nikárinirane ñweapaxí ejagí náni seararíjini. ⁹Gorixomi seyíné náni yayí anijí miní niwirane aí yayí seyíné náni wipaxípi tíni xixeni mimóniñwini. Ayí pí nánini marái, seyíné náni yayí niwiranéná dijí niíá onimíá neainarijímani. Ayá wí neainarijí ejagí náni rarijini. ¹⁰Segí símimanjí sijwí niseanirane Kiraisomi anijí pírániñí dijí wikkwíropírá náni sini mimónigíápi osearéwapiyaneyiniri anijí miní ikwáwiyirani, árífwiyirani, wauní rixiñí urarijwárini.

Poro Tesaronaika ñweáyí náni rixiñí wuriyijí nánirini.

¹¹Negí ápo Gorixo tíni Áminá Jisaso tíni awaú none seyíné tíjí e baníwá náni “Ámi óí neaimóisixiní.” nimónariní. ¹²None seyíné náni dijí sipí nineairi arirá seaiarijwápa seyíné eni axípi xixe dijí sipí niniro arirá ninirónáraní, wíniyí náni dijí sipí niwiro arirá niwirónáraní, ayá wí epíría náni “Ámináo e seaimixíwinigini.” nimónariní. ¹³Áminá Jisaso ámá xío xegí imónigíáyí tíni ámi niweapiríná seyíné negí ápo Gorixo sijwí anije dáni xwyiyá miseaxekwímopaxí imóniro siyikwí mínígíáyíné imóniro epíría náni síkíkí seaomíxíwinigini.

“Gorixo wimónarijíipi érírixini.” urijí nánirini.

4 ¹Gí nirixímeáyíné, nioni payí rina yoparípi nearíná Áminá Jisaso wáí nurimeíríixiniri nearowáriñí ejagí náni ayá tíni nerí ejí rirémixí bí ripí oseaiyaneyi. Seyíné nemeróná Gorixo yayí winipaxípi epíría náni searéwapiyijwápi tíni rixa xixeni yarijoi. E nero aí apími nímiroró ámi bí tíni oyaneyiniro érírixini. ²Sekaxí riniñí Áminá Jisaso nearípeajone searéwapiyijwápi náni seyíné niíá imóniñagía náni rarijini. ³Gorixo seyíné e érírixiniri wimónarijíipi ayí ripirini. Siyikwí mínígíáyíné imónííríxiní. Ámá wí tíni íwí bí minipa érírixini. ⁴Meánigíáyíné ámi wí tíni íwí bí miní Gorixoyá sijwíyo dáni siyikwí míniñíjí imóniñípi ero ámáyá sijwíyo dáni weyí seamearipaxí imóniñípi ero nero xixeni meánííríxiní. ⁵Émáyí —Ayí ámá Gorixo náni dijí mimoarigíáyírini. Ayí íwí inaniro náni miñí niniro símí xeadípénarigíápa mepa érírixini. ⁶Segí sérixímeániñí imónigíáyíyá apixí tíni íwí oinaneyiniro yapí niwímearí niwero sipí miwikáripa érírixini. Xámi seyíné tíni niñwearanéná áwañí searirane erirí

seairane enjwápa xixeni ámá íwí api éíáyo Ámináo pirí umamoníá ejagi náni seararijini. ⁷Gorixo nene ámá wí tíni íwí inaníwá náni nioniyáyí imónífrixiniri wéyo fá neaumirijímani. Gí siyikwí minigíáyí imónífrixiniri wéyo fá neaumirijírini. ⁸Ayináni ripi náni dijí mórixini. Giyí giyí nioni seararijápi ríwímini nimamorínayí, ayí ámáyoní ríwí mumoarijoi. Ayí Gorixomi —O nene siyikwí mínjí imónani náni xegí kwíyípi owaíniniri sixí neamímoarijorini. Omi ríwí umoarijoi.

⁹Séríxímeá náni dijí sipí niseairi arírá niwiríná epaxípi náni Gorixo xewanijo rixa seaíwapiyijí ejagi náni none aí wí ríwamijí neari searipaxí mimónijwini. ¹⁰Séríxímeá segí Masedonia piopenisíyo ami gími ḥweagíáyo náni rixa dijí sipí niwiro arírá wiarijoi. Gí nírixímeáyíné, seyíné e yarijagía aí ámi bí ripi oépoyiniri yarijí oseaimini. Seyíné dijí sipí e wiarijápi ámi xwé bí tíni nimóga úírixini. ¹¹Porowa xámi sekaxí nearigíápa xixeni pírániyí oimónaneyiniro éírixini. Awayini yapenijwaéne oimónaneyiniri ero wí yarigíápi maríái, negí yarijwápini oainenaxídaneyiniri ero negí omijí eni niríkwínimáná oyaneyiniri ero éírixini. ¹²E nerónayí, nipíri nániraní, yínipíri nániraní, díwí mikeamónipa ero ámá Gorixoyá mimónigíáyí re seaiaiwipaxípi ero, “Ayí wé rónijí imónijípi yarijoi.” seaiaiwipaxípi ero epíriá ejagi náni seararijini.

“Ámináo ámi weapáná pegíáyí wiápíniimeapíráriñi.” urijí nánirini.

¹³Gí nírixímeáyíné, ámá re niyaiwiri, “Gí ámá piyí ro Gorixo siní wimixáná niwiápíni meaníárini.” niyaiwiri mikwímoarigíáyí iwieánarigíápa seyíné eni axípi miwieánipa éírixiniri péíáyí imónipíráíápi náni xe majíá oimónípoyiniri mineaimónarini. ¹⁴Jisaso nipémáná ámi wiápíniimeajírini. E ejípi náni nene rixa “Neparini.” niyaiwirane dijí ikwírojwini. Ayináni Jisaso ejí api re yaiwiarijwápimi sopijí woni, “Ámá Jisasomi dijí niwikwíroríná péíáyo Gorixo xegí tíñí e náni o tíni nawíni nímeámi uníárini.” yaiwiarijwápimi sopijí woni. ¹⁵Ripi ranípi, ayí Ámináo riñípirini. O ámá báná nene sini siní ḥweajwaéne omi wímeaaní náni pegíáyo xámi umeaníwámani. ¹⁶Íná ajínami dání apí bi ejí tíni riniri ajínajíyo xiráónijí imónijójá mají riniri pékákí Gorixoyá riniri yaríná Ámináo xewanijo ajínami dání weapiníárini. Ajínami dání weapáná ámá xíomi dijí wiwikwírogíá rixa pegíáyí xámi siní nero wiápíniimeapíráriñi. ¹⁷Rixa niwiápíniimeámáná ejáná sini siní ḥweajwaéne eni Ámináomi ají pírfyo wímeani náni ayí tíni nawíni agwípi tíñí e náni neayaánapiníárini. ¹⁸Ayináni segíyí wí wigí ámá péáná xwiyíá api nuriro miijí ikiñwí umírrírixini.

“Ámináo biníáyi náni sijwí tíni ḥweáwanigini.” urijí nánirini.

5 ¹Gí nírixímeáyíné, Ámináo weapiníáyi náni seyíné rixa aríá wigíá ejagi náni ríwamijí bí neari áwanjí searipaxí mimónini. ²Ripi

náni seyíné rixa nijíá imóniñagía náni rariñini. “Ámá áríwiyimi íwí meaarigíayí ríná bipíriréoi?” miyaiwipa yarfná barigíápa Ámináo eni axípi “Ríná biniríeniñoi?” miyaiwipa ejáná biníáriñi. Apí náni seyíné rixa nijíá imóniñagi náni rariñini.³ Ayí re raríná, “Rixa niwayiróniri ñweajywini. Amipí wí náni wáyí neainipaxí mimóniní.” raríná sini mé rímwéa inipaxí ríá tíjí wímeaníáriñi. Rínijí apixíwa niaíwí xiraniróna nawínáni winariñípa axípi wímeááná apimi wí urakíñipírá menini.⁴ Gí nirixímeáyíné, seyíné síá yiniñímíni memearigíayíné ejagi náni Ámináo niweapiri niseaímearíná ámá íwí xaurápimíñiri wímeááná siri píkínarigíayí yapi píkíñipaxí mimónigíayínérini.⁵ Niýinéni wíá ónariñímíni nemero ikwáwiyíná yarigíayíné imóniñagía náni searariñini. Nene síá yiniñímíni nemerane áríwiyimi yariñwaénemani.⁶ Ayináni Jisasomí diñjí miwikwírogíayí síá o weapiníayí náni sijwí maní maiwí sá wearigíápa mepa éwanigini. Siwjwí tñi niñwearane píreáníwanigini.⁷ Ayí ripi náni searariñini. Ámá sá wearigíayí áríwiyimi wearigíárini. Ámá iníigí xwapí niniro papikí yarigíayí áríwiyimi niniro papikí yarigíárini.⁸ E nerí aí nene ikwáwiyíná emeariñwaéne imóniñagwi náni píreáníwanigini. Ámá mixí inaniro náni ikínarigíápa nene axípi Gorixomi diñjí wiwkírorane diñjí sixí uyirane yariñwápi soríá mixí náni yínarigíápániñjí yínirane “Gorixo yeáyí neayimixemeañáriñi.” niyaiwirane ikwímoariñwápi aríxí mixí náni díkínarigíápániñjí díkíñirane éwanigini.⁹ Gorixo xegí wikí ríá ápiáwíniñjí wearijípi wímeáwiniginiri neaiaiwiáriñenemani. Negí Áminá Jisasi Kiraiso neaiñípimi dání yeáyí uyimixemeáimigíniri neaiaiwiáriñjenerini.¹⁰ Nene sini ñweajáná niweapirínárani, perjwámi ejáná niweapirínárani, xío tñi nawíni ñweaaníwá náni neapeiñinigini.¹¹ Ayináni xixe miijí ikiñwí miróniro síkíkí omixiniro éírixini. “Seyíné rixa e inarigíápi sini niga úírixini.” searariñini.

“Apí api éírixini.” nura uñípi nánirini.

¹² Gí nirixímeáyíné, bí ripi éírixiniri yariñí oseaimini. Segí arírá seaianiro náni anijí miní yarigíayí —Ayí Ámináoyá diñjíyo dání seamejwearo searéwapiyiro epíri náni imónigíayírini. Ayo seyíné wéyo umepíri náni éírixini.¹³ Ámá ayí sañí searápaniro yariñagía náni diñjí sixí uyiro wé ikwiajwíyo ñwiráriro éírixini. Séríxímeá tñi xepíxepá miróní nawíni nimóniro ñweáírixini.

¹⁴ Gí nirixímeáyíné, bí ripi eni éírixiniri yariñí oseaimini. Segí ámá ríwí siwíá yigíáyo yumixiro ayá igigí yarigíáyo diñjí sixí umímoró i wegíáyo arírá wiro éírixini. Ámá niyoní nuriríná simeaxídí miwí wigí diñjí tñi “E oyaneyí.” niyaiwiríná e éírixiniri siwjwí winíírixini.¹⁵ Ámá sipí seaikáráyó seyíné eni pirí numamoro sipí miwikáripa éírixini. Pípí seaikárariñagíá aí “Negí wíniyo arige neríná nañí wíianiréwini?”

niyaiwiro e wianiro náni érixini. Ámá niyoní aí e wianiro náni érixini.
16-17 Íníná dijí niitá seainíwinigini. Íníná Gorixomi rixijí urírixini.

18 Pí pí seaímeááná Gorixomi yayí wírixini. Kiraisí Jisaso tíni nawíni ikárinigíyíné Gorixo e érixiniri wimónarijagi náni rarinjini. 19 Seyíné kwiyí Gorixoyá yarijípimi píripíri miwipa nero 20 apimi dání xwiyíá wiá rókiamoarigíápi paimímí miwipa érixini. 21 E mepa nero aí wiá nisearókiamoríná “Xwiyá ripi Gorixo tíamini imónijípi rarinjini.” searánayí, pírániyí píá nimeaxídímáná nají imónijípini xaíwí íá xiriro 22 sipí imónijípi nipini ríwí umoro érixini.

23 Gorixo —O ámá niwayíroníro ñweapíri náni míkí ikiñorini. “O seyíné siyikwí míniyí nimóniga nuro yóí imónipíri náni seaimixíwinigini.” nimónarini. “Áminá Jisasi Kiraiso báná seyíné xwiyíá seaxeckwímpaxí mimónipa epíria náni Gorixo segí dijípiní mariái, warápi eni seaeríkiemeáwinigini.” nimónarini. 24 Nioniyáyí imónírixiniri wéyo íá seaumírarijo —O ámá wikwiárínipaxí imónijorini. O xixení api api e seainiárini.

25 Gí nirixímeáyíné, none náni eni rixijí neauriyírixini. 26 Sérixímeá giyí giyo yayí niwirfná yayí óí weánírixini. 27 Ámináo aríá eje dání sekaxí ripi osearimini, “Payí rína nimearíná sérixímeá niyoní íá urowiemérixini.” 28 “Negí Áminá Jisasi Kiraiso wá seawianíwinigini.” nimónarini.

Payí Poro Tesaronaika ηweáyí nání ríwíyo eanjínarini.

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigíá aní yoí Tesaronaika ηweagíáyí nání Poro ríwíyo eanjínarini. Ayí payí Poro xámi nearí wiowáriyína nimearo íá niroro aiwí sini dijí xerjwíni nimoro “Jisaso aqínami dání rixa weapiñírini.” niyaiwiro wáyí nero ηweajáná ámá wí Poromí api nání urémeáagía o síá Jisaso aqínami dání weapiníáyi tíjná imóniníápi nání pírániyí uréwapiyimírini payí ámí rina eanjinigini.

1 ¹Poroni tíni Sairaso tíni Timotio tíni none Jisasoyá siyikí imónigíá Tesaronaika ηweáyíné —Seyíné negí ápo Gorixo tíni Áminá Jisasi Kiraiso tíni nawíni ikárinigíáyínérini. Seyíné nání payí rina nearí mónaparijwini. ²Ápo Gorixo tíni Áminá Jisasi Kiraiso tíni awaú wá seawianiri seyíné niwayiróniro ηweapíri nání seaíiri éisixini.

“Seyíné nání Gorixomi yayí wiarijwárini.” urijí nánirini.

³Negí nirixímeáyíné, seyíné Jisasomí dijí niwikwíroróna dijí mímixeá ámí xwapí ayá wí tíni niwikwíróa uro xixe dijí sipí niniro arírá inarigíápi wí píni miwiári sini ámí bi tíni bi néra uro yarijagía nání none kikiíá ηweapaxí mimónijwini. Sa seyíné nání Gorixomi yayí wipaxí imónijwini. “E neranéná ayí xixeni imónijípi yarijwini.” neaimónarini. ⁴Seyíné e yarijagía nání siyikí Gorixoyáyo wáí nurímeranéná seyíné nání mixí re seamækínarijwárini, “Xeanijí wikáriro ríkikiríó wikáriro wiarijwíná aí xwámamí niwiros sini Jisasomí dijí niwikwíróa waríjoi.” urarijwárini.

Gorixo ámáyo pirí numamoríná eníápi nánirini.

⁵Seyíné e yarijíápimi dání ripí wíá neaónini. Gorixo ámáyo mí ómómiximí niwiri wigí egíápi tíni xixeni wiiníápi nání dijí nímoranéná “Apániríani?” yaiwipaxírini. Ayináni seyíné oyá xwioxíyo ηweáwaniginiro yaríná xeanijí seaikárarijagía nání o seyíné nání

re ráriníárini, “Ayí anani nioni tíjí e ḡweapaxíyírini.” ráriníárini. Apí seyíné yarigíápimi dání wíá neaónini. ⁶ Ai Gorixo ámá xeanijí seaikárarigíáyo pírí numamori xeanijí axípi wíáná “Ayí xixeni imónijípíni ría yarini?” yaiwianíwárini. ⁷ Xeanijí seaikárarigíáyo pírí niwiaíkímorí kikiá seyíné seaŋwíráríri none neaŋwíráríri yariŋagi niwíniranéná “Ayí eni xixeni imónijípíni ría yarini?” yaiwianíwárini. Áminá Jisaso siŋjáni piaumímí niníri xegí aŋjnají ejí eánigíáyí tíni aŋjnami dání niweapiríná ríá ápiawí xwé aípínaŋwí yariŋípi tíni xixeni e eníárini. ⁸ E neríná ámá Gorixo náni diŋí mímopa ero xwiyáá negí Áminá Jisaso náni yayí neainarínjípími míxidí aríkwíkwí ero yarigíáyo pírí umamoníárini. ⁹ Ámá ayo wigí egíapí náni xwíráá niwikixerí pírí numamoríná seáyi e xío xegí ejí eánijípími dání imónijípi “Xe siŋwí onanípoyi.” miyaiwí xegí símimají tíni e dání anijíni wieawáriníárini. ¹⁰ Negí Ámináo ámá xíoyáyí imónífrixiniri wiŋípími dání seáyi e umíeyoaro diŋí wíkwíroarigíáyí níni miŋí siŋjá weániro oépoyiniri aŋjnami dání niweapiríná pírí e umamoníárini. Seyíné míkone repiyí ejwápi diŋí nikwíroro náni íná seyíné eni ayí tíni nawíni omí seáyi e umepíríárini.

Poro Gorixomi ríxiŋí wuriyinípi nánirini.

¹¹ Ámináomi seyíné seáyi e umepíríá enagi náni íníná seyíné náni Gorixomi ríxiŋí seauriyariŋwárini. Gorixo e imónífrixiniri wéyo íá seaumirinípi tíni xixeni ayo seaimixíwiniginiri seauriyariŋwárini. Naŋí imónijípi oyaneyiniri seaimónariŋípi nípíni tíni Jisasomi diŋí niwíkwíroro náni wíniyo saŋí urápaneyiniri seaimónariŋípi tíni apiaú tíni xixeni epíría náni xegí ejí eánijípi tíni seaimixíwiniginiri seauriyariŋwárini. ¹² E nerijípími dání seyíné omí seáyi e umíeyoaro xío eni seyíné seáyi e seamíeyoari inipíría náni Gorixomi seyíné náni e seauriyariŋwárini. O tíni Áminá Jisasi Kiraiso tíni wá seawianigíí enagi náni xixe seáyi e míeyoánipíríárini.

Xwiyáá xórórí yarijo náni urijí nánirini.

2 ¹Gí nirixímeáyíné, xwiyáá re riniŋípi, “Negí Áminá Jisasi Kiraiso ámi weapáná nene o tíni nawíni awí eánaníwárini.” riniŋípi náni riŋípí éfrixiniri yariŋí oseaimini. ²Kwíyí bimi dánirani, xwiyáá ámá yaní wiowáriá bimi dánirani, payí “Porowa nearo wárénapigíápírini.” rarigíá bimi dánirani, ayá nisearemorí re riniŋánayí, “Síá Ámináo weapiníáyi ríxa imónijírini.” riniŋánayí, sini mé diŋí úpiríxá niseapeyirí ududí miseainipani. ³ Ámá wo aí pípimi dání yapí oneáiwapiyiniri siŋwí miwínipa éfrixiní. Xámí ámá obaxí Gorixomi mají xowiaíkímí wiwo ámá xwiyáá xórórí yarijo piaumímí iniri nemáñá ejáná ayí ríwíyo síá ayí imóniníá enagi náni rariŋjini. Ámá xwiyáá xórórí yarijo Gorixo

wanínimixiníorini.⁴ Gorixomi anijí símí tíni wiariñorini. Pí pí ñywíá ámá nimixiro menjweaarigíápirani, pí pí kwíyí ámá dijí uñwirárarigíápirani, paimímí nimerí xewanijo ayo seáyi e míeyoániníárini. E neríná aní Gorixo náni ridiyowá yarigíwámí nipáwiri ámá obaxí sijwí anigé dáni éí niywéamáná xewanijo re urininíárini, "Niiwaníjoni Gorixonirini." urininíárini.⁵ Xámi nioní sini seyíné tíni niywearíná api náni seariñápi sini dijí miseainarinirani?

⁶ Ámá o Gorixo xe piaumímí iníwinigiginiri ipimoárijíná imóniníe náni agwi sini omí bi wakirímixini. Omí wakirímixijípi náni seyíné niijíárini.⁷ Obo ámá obaxí maní Gorixoyápi xórórí oépoyníri ínímí dáni rixa niwíwapiya waríngagi aí omí wakirímixariñípi Gorixo emi mamoníe náni niwakirímixa uníárini.⁸ Xíomi wakirímixariñípi Gorixo niyoámáná ejáná xwiyíá oyápi xórórí yarijo sini ínímí mimóní rixa sijáni piaumímí iníñíárini. Omí Áminá Jisaso niweapíri sogwíñijí pirípirí nerijípími dáni samijí niwimixíri xegí madijípi tíni pikiníárini.⁹ Xwiyíá xórórí yarijo rixa sijáni nimóníri niywearíná Seteno xewanijoyá ejí sixí eániñípími dáni ejí sixí weámixiníá ejagí náni o ámáyí "O Gorixoríani?" oniaiwípoyiníri yapí niwiepisiríná emímí ayá wí eri ámá ayá ríwamónipaxípi eri eníárini.¹⁰ E neríná ámá anínaniro yarigíáyo xegí uyínií nerijí bi bimi dáni yapí wíwapiyíáná xewanijo e oniaiwípoyiníri yariñípi tíni xixeni wiaiwipírári. Ayí re miwimóní, "Gorixo yeáyí neayimixemeánía náni xwiyíá Jisaso náni nepaxijí imóninípi aríá owianeyi." miwimóní ríwí umogíá ejagí náni xwiyíá xórórí yarijo yapí wíwapiyipaxírini.¹¹ Ayí ríwí umogíá ejagí náni Gorixo dijí xeýwí omópoyiníri wimixaríná xwiyíá xórórí yarijo pí pí yapí wíwapiyiníápi aríá niwiro ayá síwí uróagi "Neparíni." yaiwipírári. ¹² Ámá xwiyíá Jisaso náni nepaxijí imóninípi dijí mikwíró wigí sipí imóninípi yaniro náni dijí niíá winiñýo Gorixo xwiyíá umeáriníá náni dijí xeýwí omópoyiníri wimixiníárini.

"Searéwapiyiñwápi xaíwí íá xirírixini." uriñí nánirini.

¹³ Negí nirixímeáyíné, Áminá Jisasi Kiraiso wá seawianiñýíne, seyíné náni kikiíá ñweapaxí mimóninjwini. Sa seyíné náni íníná Gorixomi yayíni wipaxí imóninjwini. Gorixo xegí kwíyípími dáni siyikwí míningíáyí oimónipoyiníri seaimixíri seyíné xwiyíá nepaxijí imóninípími dijí ikwíroro yarigíápmí dáni yeáyí uyimixemeámíániri ejíná dáni íá yiyamixímí seaiñí ejagí náni omí yayíni wipaxí imóninjwini.¹⁴ Gorixo seyíné api imóníñírixiníri xwiyíá yayí neainariñí nene wáí seariñwápími dáni wéyo íá niseaumirírná negí Áminá Jisasi Kiraiso niknírni seáyi e imóninípa seyíné ení bi e imóníñírixiníri wéyo íá seaumiríñírini.

¹⁵ Ayináni negí nirixímeáyíné, ejí sixí níníro xwiyíá ríréwapiyí inariñwá mañýo dáni searéwapiyiñwápirani, payfyo dáni searéwapiyiñwápirani, xaíwí íá nixira úrixini.

16-17 Negí ápo Gorixo —O wá nineawianiri íníná ejí sixí ímixinaníwá nání neaimixiri ayá nínearimixiriñípí dání awiaxí xío neaiiníápi nání wenijí nerí ñweaníwá nání neaimixiri ejorini. O tíni negí Áminá Jisasi Kiraiso tíni awaú ejí sixí seaímixiri seyíné pí pí xwiyíá nají imóniñípí ríro pí pí nají imóniñípí ero epíria nání seaimixiri éisixini.

“Gorixomi rixiñí neauriyífríxini.” urijí nánirini.

3 ¹Negí nirixímeáyíné, payí rína yoparípi nearíná ripi osearimini.

Xwiyíá Ámináo nání wáí rimearijwápi yaní niwéa nuri seyíné egíapa ami ami yayí tíni aríá wipíri nání Gorixomi rixiñí neauriyífríxini. ²O ámá nípikwini mimóniñípí ero sípí ero yarigíáyí xeanijí neakáraniro yarigíapími dání éí oneamíniniri eni rixiñí neauriyípoyi. Ámá níni omi diñí miwikwíroarigíáyí ejagi nání rarijini.

³Negí Áminá Jisaso ámá ikwiárinipaxípi yarijo ejagi nání none re neaimónariní, “O ejí sixí seaeámixiri sípí imónijo —O, ayí oborini. O xwiríá seaikixeniginíri éí seamíniri eníárini.” neaimónariní. ⁴Ámináoyá diñýo dání seyíné nání re niyaiwirane diñí sínjá neaeánariní, “Sekaxí none urijwápi wí píni miwiárfí agwí xixeni xídiro ríwíyo eni xixeni nixída uro epíriárini.” niyaiwirane diñí sínjá neaeánariní. ⁵Seyíné “Gorixo nepa wá neawianarijoríani?” niyaiwiróná nijíá ámi bí tíni imóniro Kiraisomi sípí wíáná ejí sixí níniri xwámámí wiijípa ero epíria nání Ámináo yayíwí seaméwinigini.

“Aiwá nípíri nání omiñí éfríxini.” urijí nánirini.

⁶Negí nirixímeáyíné, Áminá Jisasi Kiraiso nearowárijone ejagwi nání sekaxí ripi osearimini. Séríxímeá giyí giyí ríréwapígí inarijwá none searéwapijwápi mixídí miyunipa nerí kikiá yarináyí, ayí tíni gwiaumí minipani. ⁷Ayí ripi nání sekaxí api seararijini. Pípi xídpaxíyíné maríái, none seyíné tíni niywearnéná sijwepigí seaíwapijwápími xídpaxíyíné ejagi nání seyíné nijíárini. None wí nípíreániri mé memejwanigini. ⁸None aiwá wí siwiá misearápanijwanigini. Anijí miseaikáripa éwanigíri áríwyíñárani, ikwáwyíñárani, ríwí niríkwínimáná nigwí omiñí ríá tijí anijí miní nerijípími dání bí nerane niywaniñí. ⁹“Aiwá anipá mínearápanipaxawa imóniñagía nání e egíawixini.” riseaimónariní? Oweoi, seyíné sijwepigí seaíwapijwápími xídfífríxiniñíri e ejwanigini. ¹⁰Seyíné nijíárini. None sini seyíné tíni niywearnéná sekaxí re searayiñwanigini, “Ámá ‘Omiñí mepa oemini.’ wimónarigíáyo aiwá mini miwipa éfríxini.” searayiñwanigini. ¹¹“Poro pí nání ríá e neararini?” miyaiwipani. Segíyí wí nání xwiyíá re rinarijagí aríá niwirane nání rarijwini, “Wí omiñí mé sijwí niyápirómí nemeróná xwiyíá mímayíóní néra waríjoi.” rinarijagí aríá niwirane nání seararijwini. ¹²Nene Áminá Jisasi Kiraiso tíni nawíni

ikáriniųwaéne eŋagi náni wiyíné e yarigíáyíné sekaxí nisearirane eŋí rirémixí ripi oseaianeyi, “Pírániŋí niyuniri niŋweámáná segí omijí éíapimí dáni nímiro nířírixini.”¹³ Negí nírixímeáyíné, segí wíniyí náni eŋí rirémixí e niseairi aí naŋí yarigíáyíné segí yarigíápi náni anijí niseainiri píni miwiáripani.¹⁴ Segiyí wí none seararijwápi “Aríá miwipa oyaneyi.” wimónarigíáyo siŋwí mí níwómixiro “Ayí Poro nearinjípi aríá miwiarigíáyíríani?” niyaiwiro ayá winíwiniginiří ayí tñi gwiaumí minipani.¹⁵ E nero aí “Ayí nene tñi símisí eainiŋwáyíríani?” niyaiwiro diŋí pírániŋí omonirí íkwairirí niwiríná urarigíápa urřírixini.

Yayí niwiowáriríná urinjí nánirini.

¹⁶ Ámináo —O ámá niwayiróniro ḷweapířípi náni míkí ikiŋorini. O pí pi seaímeáagi aí níwayiróniro ḷweapířípi náni seaimixíwiniŋini. ¹⁷ Poroni niiwaniŋoni gí wé tñi yoparí ripi neari yayí seaiwárénapariŋini. Nioni payí nearíná yoparí síříwí e api eániŋagi niwiniríná “Poro eaŋíríani?” yaiwipíří náni e eaariŋárini. ¹⁸ “Áminá Jisasi Kiraiso niyínéní wá seawianíwiniŋini.” nimónarini.

Payí Poro Timotio nání xámí eaŋínarini.

Payí rina Timotio nání Poro xámí eaŋínarini. Timotio Esia piropenisíyo dáŋorini. Xano émáyí wo aiwi xináí Judayí wírini. Poro émáyí aŋíminí xwiyíá yayí winipaxí imóniŋípi wáí nurimeríná nioni tíni nawíni wáí riméwiniginiri rípeaŋorini (Wáí wurimeiarigíáwa 16:1-3). Poro tíni nawíni ami ami neméisáná xwiogwí waú wo Epesasiyo niŋweari uréwapiyijé dání “Rixa wí e nání oumíni.” niwimóniríná Timotiomi “Joxí sini re niŋweari Jisasoyá siyikí imónigíáyo umejweárixini.” nurárimi nuri aŋí wí e dání píni niwiárimi nibíríná sekaxí uriŋápi tíni xixeni éwiniginiri payí rina nearí o títí e nání mónapiqinigini.

1 ¹Poroni —Nioni Kiraisí Jisasoyá wáí wurimeariŋá wonirini. Gorixo —O niweapíri nene yeáyí neayimixemeaŋorini. O tíni Kiraisí Jisaso —O nene neairíménapiná nání diŋí nikwímorí ɻweaŋwároni. O tíni awaú Poro wáí yeaurímeiná nání imóniŋwiniginiri nirípeagííonirini.
²Nioni payí rina Timotioxí —Joxí nioni wáí rimeariŋápimi dání Kiraisomi diŋí wíkwíronjí enagi nání gí piaxí rimeariŋá woxíniŋí imóniŋjoxirini. Joxí nóni payí rina nearí mónapariŋini. “Ápo Gorixo tíni negí Áminá Kiraisí Jisaso tíni awaú wá riwianiri ayá rírimixiri joxí niwayíróniri ɻweari nání siiri éisixini.” nimónarini.

“Xwiyíá wigí diŋí tíni nipimori rarigíáyo wiaíkířixini.” uriŋí nánirini.

³Nioni Epesasiyo píni niwiárimi Masedonia piropenisíyo nání uminiri neríná ríriŋápa ámi axípi orírimini. Joxí Epesasiyo niŋweari ámá xwiyíá Jisaso nání nepaxiŋípi nimusiroro xegí bi uréwapiyiarigíáyo píri niwiákímorí “Api e muréwapiyipani.” urei. ⁴“Piyiŋí ikayíwí riniŋípmi tíni aríowa eníná dání wigí niaíwí nemeága nuro yoí wírigíápimi tíni apiaúmi manaxídipani.” urei. Apimi nanaxídírnáyí, Gorixo “Nioni diŋí ninikwíroriŋípmi dánini gí imónigíáyo numeířixini.” yaiwiŋípi tíni xixeni mé wigí diŋí tíni nipimoro siwiáni rijwanarigíá enagi nání rariŋini. ⁵Ayí wigí wíniyo nání nepa diŋí sipí wininía nání “Sekaxí e urířixini.” ríriŋini. Ámá ayí api xixeni nixídírnáyí, diŋí ínímí bi nikwírománá mirí ero diŋí niyaikirori “Nepa Gorixo wimónariŋípi ría

yarijwini?" niyaiwiríná esisí bi miní ero Jisasomi dijí niwíkwíroríná sirirowiárí mepa ero epaxírini. Api api nerijípmi dání wigí wíniyo náni dijí sipí wininíá ejagi náni e urírixini. ⁶Ayí ripí náni rirarijini. Ámá wa api apimí píni niwiáriro náni rixa xaxá nero ararixníjí rarijoí. ⁷Awa wigí dijíyo dání nipimori rarigíápi náni majíá nero re niyaiwiniro rarigíápi, "Nijá mimónijwí rejjwini? Bikwíyo e e rinijípi, ayí api api náni rinini." rarigíápi náni ení majíá nero aí ɻwí ikaxí eániñípi náni negí wíyo uréwapiyani náni oimónaneyiniro yaiwinarigíawarini.

ɻwí ikaxí eániñípi náni urinjí nánirini.

⁸ Yawawi nijíárini. ɻwí ikaxí eániñípi, ayí nañí imónini. E nimónijagi aí Gorixo ɻwí ikaxí riñípi ayí ámá wigí dijí tñi nipimori rarigíápimi sopijí onírixiniri riñímani. ⁹Gorixo e érixiniri wimónijípi tñi xixeni neríná ayí re yaiwipíráoi, "ɻwí ikaxí riñíjíyí ámá wé rónigíayí nánirini. Ayí ámá xwiyíá xowiaíkímí yarigíayí tñi unií yarigíayí tñi nánirini. Ámá Gorixomí ríwí riwámíni mamoorigíayí tñi íwí yarigíayí tñi nánirini. Ámá Gorixomí paimimí wiarijíayí tñi aríkí imónigíayí tñi nánirini. Xaniyaúmi pikiarigíayí tñi pikoyími yarigíayí tñi nánirini. ¹⁰Ámá apixí wí tñi íwí inarigíayí tñi oxí waúnirani, apixí wípaúnirani, onarigíayí tñi ámá pikiomeaarigíayí tñi yapí rarigíayí tñi 'Síjá romi dání rirarijini.' nurimáná ná miyarigíayí tñi ayí níni nánirini. ɻwí ikaxíyí, ayí xwiyíá nañí imónijíyo pí pí wiañkarigíayí náni ení rinini." yaiwipíráoi. ¹¹Xwiyíá api, ayí xwiyíá seáyi e imónijí, nene yayí neainarijípi tñi xixeni imónini. Apí Gorixo —O ámá níni yayí umepaxí imónijorini. O xwiyíá nioni dijí ninijwirári wáí nurimeíwiniginiri nirípeanjípi náni rarijini.

Poro xíomí wá wianijípi náni yayí wiñí nánirini.

¹²Negí Áminá Kiraisi Jisasomi yayí wiarijárini. O "Poro dijí unjwiráripaxoríani?" niniaiwirí xwiyíá oyápi wáí uriméwiniginiri ninirípearí ejí sixí neámixijí ejagi náni omi yayí wiarijárini. ¹³Xámi nioni omi ikayíwí umeariri ámá xíoyá siyikí imónigíáyo xeanijí ríá tñíjí wikáriri aríkí númi nuri anijí mixí wiaxídiri yagáoni aiwi nioni omi dijí miwikwíropa nerí náni majíá nikáriniri e yarijagi náni o ayá ninirimixiri api e niijíriní. ¹⁴Nioni sipí imónijí e yagáoni aiwi negí Áminá Kiraisi Jisaso wá xwapí ayá wí niwianágí ámá xío tñi nawíni nikáriniríná dijí wikwírorí dijí sixí uyiri yarigíápi nioni ení axípi nímeañjinigini.

¹⁵Xwiyíá "Kiraisi Jisaso ámá íwí yarijwaéne yeáyí neayimíxemeañá náni xwiá týo náni biñíriní." rinijípi dijí ɻwiráripaxípirini. Ámá níni aríá niwiro "Neparini." yaiwipaxípirini. Ninenení íwí yarijwaéne aiwi ayí yarigíápi tñi xixeni mé seáyi e imónijípi yagáoni, ayí nionirini. ¹⁶Nioni e imónijáoni aí Jisasi Kiraiso ámá xío náni re owiaiwípoyiniri,

“O apaxí mé pirí mumamó ámá wigí fwí yarigíápi ríwímini umamopíri náni xwayí niwiniri kikiá lweaarijoríani?” owiaiwípoyiniri nioni ayá ninirímixiri yeáyí niyimixemeajríni. Kiraiso e nerínjípmi dání ámá ríwíyo dijí niwikwírori dijí niyimiñj tígíá imónipíráyí náni nioni, fwí xwapí yagáoni sijwepigí niyírini. ¹⁷Ayináni Gorixo, aijnamini mixí ináyí anijí miní imónijo —O wí mipé yarijorini. Ámá sijwí wínipaxí mimónijorini. Ná woni oni fwíá nepaxijí imónijo, ayí orini. Omi anijí íníná seáyi e umíeyoarane yayí umerane néra úwanigini.

“Xámí ririjawápi náni dijí nimori xopírári wírixini.” urijí nánirini.

¹⁸Timotioxi, gí íwoxíniñj imónijoxí, agwi payí rina neari “Joxi éirixini.” rirarijápi, ayí xwiyíá xámí joxi ríwíyo eríápi náni Gorixoyá dijíyo dání wíá nirókiamoríná ririjawápi tíni xixeni axípi rirarijini. Xwiyíá apimi dání dijí sixí níniñj xopírári wírixini. ¹⁹E neri dijí wíkwíroarijawápi xaíwí íá xíriri dijí niyaikirori “Nepa nañí ría yarinjini?” niyaiwiríná esisí bi minarijípi sijwí ainena xídiri éirixini. Ámá wa “Joxi e éirixini.” rirarijápi ríwímini nimamoro mepa neróná sini Jisasomi dijí miwíkwíró ewé sínjáyo sixí núrori xwírá iki xenarijípa axípi e inigáwixini. ²⁰Ayí waú riwaúrini. Xaimeniaso tíni Arekisadao tíni awaúrini. Awaú “Gorixomi ikayíwí umearípaxowawimani.” oyaiwinípiyiniri Seteno xe xeanijí owikáriniri miní wiñári.

“Ámá níni náni Gorixomi rixijí wuriyírixini.” urijí nánirini.

2 ¹Ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyí e éirixiniri rírimiyí seáyi e imónijípi, ayí ripírini. Ámá níni náni Gorixomi rixijí wuriyiro yarinjí wiilo yayí wiro éirixini. ²Dijí wíkwíroarijwaéne piyá werane kikiá lwearane yaníwá náni Gorixo negí mixí ináyíyo tíni gapimaní neamejweaarijígiyí giyo tíni wigí dijí pírániñj ówimixiniri rixijí wuriyírixini. Nene “Gorixomi nixídiro náni pírániñj e ría yarijoi?” neaiaiwipaxí imónijípi erane ámáyo yadimijí imónijípi wirane yaníwá náni rixijí wuriyírixini. ³Ámá e nerónayí, Gorixoyá sijwíyo dání nañí ero apáni imónijípi ero yarijagíá náni “Rixijí wuriyírixini.” rarijini. O nene yeáyí neayimixemeaarijorini. ⁴Ámá níni xwiyíá míkí nepaxijí imónijípmi mí nómixiro dijí omópoyiniri wimónarijorini. Apimi mí ómixáná yeáyí uyimixemeámíániri náni wimónarijorini. ⁵Nene njíári. Iwjíá nepa imónijípi, ayí ná woni Gorixorini. O tíni xíomí sipí wíkararijwaéne tíni náni wáwuñj imónijo, ayí eni ná woni Kiraisi Jisasorini. ⁶O Gorixo íná e éwiniginiri wimónijíná imónáná ámá ninenení negí fwí yarijwápi gwíñijí neaíkweawárimíániri neapeiñjinigini. Xío nineapeirijípmi dání siwá réniñj neaijírini. Gorixo ámá niyoní yeáyí uyimixemeámíániri náni wimónarijorini. ⁷Nioni Kiraiso e neaijípi náni wáí nurimeiarigíáyí wo nimóniri áwanjí

nurimefwíniginiri Gorixo ninirípear —Aga yapí bi mirarijini. Nepáni rarijini. Gorixo ninirípear émáyí manjí nioniyáyo dání xwiyáá nepaxiñj imónijípi aríá niro dijí wíkwíroro epíría náni uréwapiyimíáoni imónimi náni nimixiñírini.⁸ Ayináni ge ge Jisasoyá siyikí imónigíáyí Gorixomí yayí owianeyiniro awí neániróna “Oxowa omi rixiñj urífríxini.” nimónarini. Ayí “Oxí siyikwí mínipa nemáná wigí wíniyo wikí miwónipa ero xixewiámí mirinipa ero yarigíawa wé seáyi e nimíyeoaro íeapá nemáná rixiñj urífríxini.” nimónarini.

Apixíwa epaxípi náni urijí nánirini.

⁹ Apixíwa eni ámá Gorixomí yayí owianeyiniro awí eánarigé náni niibiróná pírániñjí niteániro aikíyí xixeni wigí yínipaxípi niyínimi bírírixini. Ámá weyí onearípoyiniri díá okiyáá ero nigwí okiyáá iniro rapirapí nigwí xwé roñiyí yíniro mé¹⁰ apixí “Niaíwí Gorixoyáíwanexini.” rinarigííwa epaxípi wigí ámáyo arírá niwirijípimí dání okiyániñjí inífríxini.¹¹ Apixíwa oxowa uréwapiyaríná xwiyáá mirí ínimi niwuríniro aríá wírírixini.¹² Apixíwa xe oxowami seáyi e niwimóniro ouréwapiyípoyiniri winariñámani. “Íwa xwiyáá mirí ero oxowami manjí aríá wiro érírixini.” nimónarini.¹³ Ayí ripí náni rarijini. Ejíná Gorixo ámá nimixiríná xámi imixijo, oxí Adamomi nimiximáná ríwíyo apixí Ipími imixiñírini.¹⁴ Ayí ripí náni eni rarijini. Obo yapí wíwapiyiño, ayí Adamomímani. Ipími yapí wíwapiyíáná í xwiyáá Gorixo urijípi wiaíkinjí enagi náni “Apixíwa xwiyáá mirí ero oxowami manjí aríá wiro érírixini.” rarijini.¹⁵ Nioní e niríri aí apixíwa Gorixomí dijí niwíkwíróa uro ámáyo dijí sípí niwia uro siyikwí míniñjí imóniro niteániri ero nerónayí, niaíwí xirarigíápimí dání eríkiemeánipírárini.

Siyikí Jisasoyá imónigíáyo wípeñweagíáwa nánirini.

3 ¹Xwiyáá re riniñípi dijí ñwiráripaxí imónijípirini. “Ámá Gorixoyá siyikí imónijí bimi” go go “Oumeñweámini.” niyawirínayí, “Nioni api e oemini.” wimónariñípi, ayí awiaxírini. ²Ayináni Gorixoyá siyikí imónijíyí bimi wípeñweanjí go go ripí ripí imóníwinigini. Xwiyáá mumeáripaxí imóníwinigini. Apixí ná wíni meáwinigini. Dijí nipíkwini mimónijí náni mikikayó nañjí nánini kikayówinigini. Dijí nañjí nimori ámáyá sijwíyo dání wé rónijí imónijípini éwinigini. Wé íkwiajwíyo uñwiráripaxí imóníwinigini. Ámá wímeááná nipemeámi nuri aiwá mírañjí wíwinigini. Wíniyo uréwapiyipaxí imóníwinigini. ³Iniigí niniríná papíkí yarigíápi náni miñjí minipa éwinigini. Wáwíñijí nimóniri apaxí mé mixí mimónipa eri awayini wíri éwinigini. Mixí nípéa memepa éwinigini. “Nigwí bi aí miñimúropa oeni.” yaiwiarigíápi wí dijí fá mimaxiripa éwinigini. ⁴Xegí síwí niaíwí pírániñj méwinigini. E neríná niaíwíyí xanoyá manjí aríá wiro wéyo umero éríixiniri éwinigini. ⁵Ámá

majíá nerí xegí síwí niaíwí pírániójí mumepa nerínáyí, “Gorixoyá siyikí imónigíáyí bimi anani pírániójí umejweapaxírini.” ríseaimónarini?

Oweoi, e nerínáyí, pírániójí mumejweapaxí enagi nání rarijini.

6 Jisasomi sini aí dijí niwíkwírori nixídiriná negí neaipejweají wo oimóniri sijwí miwinipa érírixini. O e nimóniri nání wárí imónaríná obo seáyi e seáyi e nimóniri nánijí neániri xwiýá meáriniójípa o ení xwiýá meáriniginiri nání rarijini. **7** Ámá wí xegí yoí ráná dijí Jisasoyá siyikí imónigíáyíneýáyo dánini maríái, sipiáyíyá dijíyo dáni eni “Nañorini.” yaiwiarigío, o seaipejweawinigini. Dijí e miwiaawiariigío ejánáyí, ámá wí niwiápíni mearo o ayá wimopaxí ejípi nání ráná awí oboyá ɻwiráriniginiri nání rarijini.

Jisasoyá siyikí imónigíáyo seáyi wiiariigíáyí nánirini.

8 Ámá go go “Jisasoyá siyikí imónigíáyo seáyi wiiarijá woni oimónimini.” niwimónirínáyí, dijí fá xiriyo imóníwinigini. Nañí riri sipí riri mepa éwinigini. Iniigí papikí yarigíápi nání miñí minipa éwinigini. “Amípí wí minimúropa oení.” niyaiwiri fwí urápiminiri mepa éwinigini. **9** Apí apí mepa nerí xwiýá ejíná dáni yumíí imónijí Gorixo wíá ókímixijípi nání sini ududí miwiní “Aga nepa ría rinini?” niyaiwiri xaíwí fá xiríwinigini. **10** Jisasoyá siyikí imónijwaéne seáyi neaiipaxí imónijí woríaniri xámi iwamíó iwamíó wíwapiyíríxini. E neríná rixa mimíwiáró nerí wí xwiýá mumeáripaxí imónijípi néra waríjagi niwirónáyí, xe e oimóniri sijwí winíríxini. **11** Apíxíwa eni dijí fá xirigíáyí imóníríxini. Mímayíó míropa ero dijí nípkwini mimónijí nání mikikayó nañí nánini kikayoro érírixini. Pí pí neríná ámá dijí ɻwiráripaxípini érírixini. **12** Jisasoyá siyikí imónigíáyíne seáyi seaiiarigíáwa apixí ná wíni meáríxini. Wigí síwí niaíwí pírániójí méírixini. **13** Ayí ripi nání “Seáyi seaiiarigíáwa api api érírixini.” rarijini. Jisasoyá siyikí imónigíáyo seáyi wiiariigíá giyí giyí pírániójí niwirónáyí, ayo wé íkwiajwíyo ujwiráripírá ejagí nání rarijini. Kiraisí Jisasomi dijí wíkwíroarigíápi nání wíyo áwaní nurírná eni igigí mé anani uripaxí imónipírá ejagi nání rarijini.

“Joxi ámá Gorixoyáyí epaxípi nání nijjá oimóniri eaarijini.” urijí nánirini.

14 Nioni xwiýá ripi ríwamijí neáa nuríná “Rixa ríná nibiri símeáimiginí.” niyaiwiri dijí sikwímojini. **15** E nerí aiwí nioní mibipaxí nimónánáyí, joxi nijjá re imóniría nání payí rína eaarijini. Ámá Gorixoyá gwí imónigíári —Arí ámá Gorixo, dijí míkí ikiroyá siyikí imónigíáyírini. Íkjá xwiýá xaíwípíniójí nimóniro xwiýá nepaxijí imónijípími sopijí warigíáyírini. Ayí Gorixo e érírixiniri wimónarijípi tíni xixeni neríná epaxípi nání joxi nijjá imóniría nání eaarijini. **16** Aga neparini. Xwiýá nene dijí ikwíroarijwápi, Gorixo wíá mókímixipa

enjáná sini nijíá mimónipa eñwápi —“Api aga seáyi émi imónijípiríani?” niyaiwirane rarijwápirini. Ayináni seanjí niriranéná ripi rarijwárini, “O sijání ámá imóniri kwiyípi ‘O aga wé róninorini.’ owiaiwípoyiniri neaíwapiyiri ejorini. Ajnajowa sijwí winaxídiro xwiyíá o náni riniñipi aji nimini rinimeri ejorini. Ámá xwiá týo ɻweagíayí diñj wikwíroro Gorixo ajnámi náni wíráni ejorini.” rarijwárini.

Ámá Jisasomi ríwí numoro kwiyí xegí bimi xidipíráyí nánirini.

4 ¹Kwiyí Gorixoyápi rixa áwanjí re rémixamojírini, “Síá yoparíyí tíjíná ámá wí Jisasomi sini diñj miwikwíró ríwí numoríná re epírárini. Kwiyí ámi xegí bimi —Api ámá yapí wíwapiyarijípirini. Apimi xídiro ámá kwiyí apimi dání uréwapiyarigíayí rarigíápi aríá wiro imíyo dání éwapínarigíápi aríá wiro epírárini.” Gorixoyá kwiyípi áwanjí e rémixamojírini. ²Apimi dání uréwapiyarigíayí yapí owíwapiyaneyiniri yarigíápimi dání wíwapiyarigíáriní. Wigí diñjípi íwí ayá wí yarigíápimi dání rixaxí óriñagi náni íwí nero aí “Ayí íwí ría yariñini?” niyaiwiríná esisí bi minarigíáriní. ³Ayí “Apixí míméánipani.” ríro “Aiwá api ɻwíáriní. Minipani.” ríro yarigíáyíriní. E nerí aí nene xíomi diñjí niwíkwírorane xwiyíá nepaxinjí imónijípi náni diñjí moarijwaéne Gorixo aiwá api api náni yayí nínimáná níírixiniri imixijírini. ⁴Ayí ripi náni rarijini. Amípi Gorixo imixijíyí níni nañíriní. Wí ríwímini mamopaxí mimónini. Nene Gorixomi yayí niwirane nipaxíni imónijagi náni rarijini. ⁵Gorixoyá sijwíyo dání aiwá nipini ananí nipaxí imónijagi náni rarijini. Ayí xewanijo amípi níni iwamíó nimixírná “Nipini nañíriní.” riñípimi dání nipaxí imóniri nene niniranéná api náni yayí wiarijwápimi dání nipaxí imóniri ejagí náni rarijini.

“Rixixímeáyo uréwapiyiri Gorixomi pírániñj xidiría náni iwamíó éwapíniri éirixini.” uriñj nánirini.

⁶Xwiyíá api joxi yegí nixixímeáyo nuréwapiyirínyí, surímá wí mé ámá Kiraisi Jisasoyá xináwánijí nimóniri omíñj xixeni niwiiríná yarigíápa axípi e eríáriní. Joxi e neríná aiwá ninirijípimi dání ejí sixí eánarijwápa axípíñijí joxi xwiyíá nene diñjí wikwíroarijwápi —Api xwiyíá pírániñj reñwipéñijí joxi nixída warijípirini. Nepaxinjí imónijípirini. Apimi dání ejí sixí eániríáriní. ⁷E nerí aí piyinjí ikayíwípi —Api sa xwiá týo dámípirini. Niaíwí diñjí mimogíápiani ripaxípirini. Apimi diñjí bi mikwíró aríkwíkwí niwiéra nuri ámá Gorixomi xixeni nixídírná yarigíápi tíni xixeni eríá náni ámá niíá yaniro náni iwamíó éwapínarigíápa axípíñijí iwamíó éwapíníñirixini. ⁸Ayí ripi náni “Ámá Gorixomi xixeni nixídírná yarigíápi tíni xixeni eríá náni iwamíó éwapíníñirixini.” rírarijini. Wará rirowá oneaiiniri náni iwamíó níréwapínirijípi, apimi dání nañí onimiápi neaipaxíriní. E nerí aí Gorixomi xixeni xídaníwá náni iwamíó níréwapínirijípi, apimi dání

naají ayá wí neaiipaxírini. Agwi ríná sini xwíá tíyo niñwearanénárani, ríwíyo ajínami niñwearanénárani, naají neaiipaxí enagi nání rarijini. ⁹Xwiyáá apí, ayí diñjí ɻwiráripaxí imónijípirini. Ámá aríá niwiri xídpaxípírini. ¹⁰Ayí ríwíyo ajínami niñwearanénárani, sini xwíá tíyo niñwearanénárani, Gorixomi xixení xídaníwá nání iwamíó níréwapíñirijípmí dání naají neaiíwiniginíri agwi ríná ríwí nírkwínimáná anijí miní yarijwárini. Nene ɻjwíá diñjí noní imónijo —O ámá niyoní yeáyí uyimixemeámíñirí ejorini. Xíomí diñjí wíkwíroarijwaéne aŋipaxí yeáyí neayimixemeaaríjorini. “O nene e neaiiníáriní.” niyaiwirane diñjí nikwímorane nání anijí miní yarijwárini. ¹¹Xwiyáá apí nipíni sekaxí uríri uréwapiyiri éirixini.

“Dixí nerijípmí dání siñwepigí wířixini.” urijí nánirini.

¹²Joxí sini ámá ríá miriñoxi aí xe peayí onanípoyiníri siñwí miwinipani. Joxí wé íkwiñawíyo riñwiráripíri nání Jisasomi diñjí wíkwíroarigíáyí epaxí imónijípi nání siñwepigí wířixini. Jíwanijoxi nira nurijípmí dání siñwepigí wíri nemeríná pírániñjí nerijípmí dání siñwepigí wíri wíniyo diñjí siúpí níwirijípmí dání siñwepigí wíri diñjí ɻwiráripaxípi nerijípmí dání siñwepigí wíri íkwiráñaníñjí nimóniri nerijípmí dání siñwepigí wíri éirixini. ¹³Nioni bimíáe nání wenijínerí niñwearíná Gorixomi yayí umeaniro nání awí eánarigé dání xwiyáá Gorixoyápi fá nuroimáná apimi dání uréwapiyiri ejí ríremíxí wíri éirixini. ¹⁴Xámi Jisasoyá siyikí imónigíáyo wípenjweagíáwa joxí eríápi nání Gorixoyá diñjíyo dání wíá rókiamoro wé seáyi e sikwiáriro éaná Gorixo xegí kwíyípmí dání e epaxí oimóniri diñjí sixí símonjípi diñjí yañkiá mimopani. ¹⁵Xwiyáá “Joxí e éirixini. E éirixini.” ríraríjápi nipíni xixení wé oroáriminíri éirixini. Ámá giyí giyí siñwí niraniróná joxí xwiyáá nioni “E éirixini.” ríraríjápi nerí wé níroa waríjagi ranípíriá nání e éirixini. ¹⁶Jíwanijoxi yarijípi nání siñwí ainenaxídirí uréwapiyarijípi nání eni siñwí ainenaxídirí éirixini. Kikiáfá bí miñweá aríkí e yayířixini. Ayí rípi nánirini. Joxí e neríná jíwanijoxi eríkiemeáníri dixí maají aríá siarigíáyo eríkiemearí eríá enagi nání rarijini.

**“Ámáyo pírániñjí owimiximiníri nurírná dixíyo
urarijípa urířixini.” urijí nánirini.**

5 ¹Áminápia wími pírániñjí owimiximiníri neríná xwamiání tíni muripani. Dixí ápowamí nipení urarijípa urířixini. Íwí sikiñowamí pírániñjí owimiximiníri neríná dixí rigwáowamí urarijípa nipení urířixini. ²Apiañípíami nurírná dixí rinókíwamí urarijípa urířixini. Apiyáíwamí nurírná íkwiráí wináñjí nimóniri rinapíwamí urarijípa urířixini.

Apixí aníwa nání urijípi nánirini.

³Apixí aní wí úmayí imónijagi niwiniñríná wéyo uméířixini.
⁴E ríraríjagi aí apixí aní gí gí niaíwí tífí imónirírani, íwiáriawéyí

tíjí imónirirani, ejánayí, ayí epírá seáyi e imóniñípi ripirini.

Wigí imónigíáyo wéyo umepíría náni éwapínírixini. Wigí xaniyaú umegíipa wiwaniñíyí eni rixa xwé niwiaroríná axípi umepíría náni éwapínírixini. E nerónayí, Gorixo yayí winariñípi yariñagía náni rariñini. ⁵ Apixí aní aga úmayí imóniñí gí gí Gorixo arirá oniniri dijí wikwímoariñírini. E neríná árìwiyimirani, ikwáwyirani, omí rixiñí uriri yariñí wiri yariñírini. ⁶ E neri aí apixí aní gí gí “Pí eniñoi?” niyaiwiri miñí winariñípi “Oemini.” niwimónirínayí, sini siñí nimóniri niñweari aí aga peñiñíjí imóniní. ⁷ Apixí aníwayá niaiwíyí tíni fwiáriawéyí tíni pírániñí numero xwiyáá muripaxí imónírixiníri nioní rirariñápi sekaxí nura úirixini. ⁸ Ayí ripí náni “Nioní rirariñápi sekaxí nura úirixini.” rariñini. Ámá go go xegí imóniñíyo mumepa neríná Jisasomi dijí wikwíroariñípi ríwí ririwámíni nimamori sipí ámá dijí miwikwíroarigíáyí yarigíápimi nimúrori aga sipí imóniñípi yariní. E neri aí go go xanipiaúmi mumepa neríná ayí aga anípaxí sipí imóniñípi yariní.

⁹ Apixí aní wí sini xwiogwí 60 mimúropa ejáná íkwí Jisasoya siyikí imónigíáyíne apixí aníwami arirá wianíwaniro náni wigí yoí ñywirárarigíánami miñwiráripa éirixini. E neri aí í oxí ná womíni pírániñí meánagí ejagi winiri ¹⁰ “Sají pírániñí nearápariñírini.” rariñagía aríá wiri “Xegí niaiwí pírániñí meagírini.” rariñagía aríá wiri ámá aní midánjíyo aiwá míranjí yagí imóniñagi winiri ámá Gorixoyáyo arirá niwiríná siykwípíniñí nimónimáná arirá wiagí imóniñagi winiri ámá wí dijí ríá uxeariñagi niwiniríná seáyi wiagí imóniñagi winiri pí pí nañí imóniñípi “Oemini.” niyaiwiri dijí wikwíroagí imóniñagi winiri nerínayí, iyá yoí anani íkwínamí ñywirárixini. ¹¹ E neri aí apixí aní sini apiañípia mimónipa egííwayá yoí miñwiráripa éirixini. Ayí ripí náni rariñini. Apixí aní sini apiañípia mimónigííwa “Ámi oxí wo tíni oinaiyi.” wimónáná sini Kiraiso náni dijí mamóniñí nero “Ámi womi omeánimini.” wimónariní ejagi náni rariñini. ¹² Íwa e nerónayí, oyá símímañíyo dáníniñí re rárigíápi, “Ámi oxí mimeání sa Kiraiso tíni nikáriniríná apánirini.” rárigíápi ríwíminí mamoorigíá ejagi náni xwiyáá meárinigííwa imónarigíárini. ¹³ Ripí eni yarigíá ejagi náni rariñini. Omiñí bi mé kikiá néra waniro náni néwapíga nuro aí nepa kikiá bi yarigíámani. Aní iwá iwámi nemeróná xwiyáá mímayíó roro wiári nirémoro xwiyáá répiroro neróná xwiyáá pírániñí níripaxí mimóniñípi rarigíárini. ¹⁴ Ayináni “Apixí aní sini apiañípia mimónigííwa re érírixini.” nimónarini. “Ámi oxí nímeániro niaiwí níxiriro uméárixini.” nimónarini. Íwa e neróná ámá Jisasomi dijí miwikwíró nene náni Wikí neaóniñíyí wo íwa apíni yariñagía niwiniríná “Íwa sipí yariñoi.” nearípaxí wí imóniníámani. ¹⁵ E neri aí apixí aní wíwa Setenomi xí dipíri náni rixa Jisasomi píni niwiárimi wigími warigíá ejagi náni rariñini. ¹⁶ Apixí Kiraisomí dijí wikwíroarigíá giyí giyí

wigí apixí aní ejánayí, Jisasoyá siyikí imónigíáyo anijí wíkáripírixiniri wiwanínjí íwami pírániñí numero arírá wífrinxini. Ayí Jisasoyá siyikí imónigíáyo apixí aní úmayí imónigííwami arírá wipíría náni rarijini.

Jisasoyá siyikí imónigíáyo wipejweagíáwa nánirini.

¹⁷ Jisasoyá siyikí imónigíáyo wipejweagíá numejwearíná nají nero pírániñí yarigíáwa yayí owininiri aiwárani, nigwírani, mini wiarijpíapi “Biaú mini wipaxowaríani?” niyaiwiro wé íkwiajwíyo ujwíráriñírixini. Wipejweagíá xwiyá Gorixoyápimi dání ejí ríremíxí wiro uréwapiyiro yaniro náni anijí miní yarigíáwa náni ayí aji Paxíriñí. ¹⁸ Bíkwíyo dání xwiyá ripiaú niriniri eániñagi náni rarijini, “Burimákaú witípi exwexwimí oeniri xwíriñwí xapixapí nosaxa pwaríná bi minipa oeniri manjí gwí mikiríwipani.” niriniri eániri “Nigwí omijí yarigíáyo wigí omijí egíapi náni nigwí meapaxíriñí.” niriniri eániri ejagí náni wipejweagíáyí re yaiwírixiniri rarijini, “Neapejweagíáwami yayí owininiri mini wiarijwápi biaú mini wipaxowaríani?” yaiwírixiniri rarijini.

¹⁹ Ámá ná woni niwiápíñimeari Jisasoyá siyikí imónigíáyo wipejweaní womi xwiyá nuxekwímorí “Sípí yarini.” rírányí, aríá miwipani. Enerí aí sijwí winaróíyí waúrani, waú worani, ejánayí, ayí ananí aríá wírixini. ²⁰ Wipejweagíá aríkí fwí yarigíáyo Jisasoyá siyikí imónigíá niyfyá sijwí anigé dání mixí urírixini. Wa eni wáyí nero axípi mepa epíria náni “Niyfyá sijwí anigé dání urírixini.” rírájini. ²¹ Enerí aí nioni Gorixoyá sijwí tíñí e dání tíñí Kiraisí Jisasoyá sijwí tíñí e dání tíñí anjínají xío fá yiayamixímí ejíyíyá sijwí tíñí e dání tíñí xwiyá joxi mímírumopaxí imónijí rípi oririmini. Joxi nioni wipejweagíáwa náni rírájípi neríná wí náni “Ámá nioniyáyíríani?” niyaiwiri niyijwíroniri mepa éirixini. Wí dixíyoní símí símí e nimerí mepa éirixini. Xixení wigí yarigíapi tíñi wiírixini. ²² Joxi ámá wo ayá tíñí nímeari Jisasoyá siyikí imónigíáyo wipejweaní wo imóníwinigíniri niwimixiri wé seáyi e miwikwiáripani. Apaxí mé wipejweaní wo oimóniri wimixáná fwí ayí yarigíapi rixímeanigíniri rarijini. Joxi fwí bi mé íkwíráína xíñijí imóníwinigíniri rarijini. ²³ Timotioxi, íníná aga simixí agwíyo siayarijípi nají sini náni aga iniigíni minipa nerí marisiniá náni wayíá iniigí wainí bi tíñí nírixini. ²⁴ Sípí ámá wa éíápi sijániñe dání éíá ejagí náni sini píá minijáná aí rixa sijáni imónarijírini. E nimóniri aí sipí wa éíápi íními dání éíá ejagí náni píá néfasáná ejáná sijáni imónarijírini. ²⁵ Axípi éníjí nají wa éíápi sijániñe dání éíá ejagí náni sijáni imónarijírini. E nimóniri aí nají wa yumíí éíápi anijí yumíí imónáripaxímani.

Ámá xináiwániñí nimóniro omijí wiiarigíáyí nánirini.

6 ¹ Ámá xináiwániñí nimóniro omijí wiiarigíáyí wigí bosowa náni “Awamí wéyo umerane xixení aríá yímigí wirane epaxowaríani?”

niyaiwiro api e wiírixini. Awa Gorixo náni sipí miripa ero none ámáyo uréwapiyarijwápi náni sipí miripa ero oépojiniri rirarijini. ² Go go xegí boso Jisasomi dijí wíkwíroarijí wo ejánayí, dijí re niwiaiwiri paimimí miwipa éwinigini, “Xío eni gí Jisasomi dijí wíkwíroarigwí wo ejagi náni sa gí nírixímeáninjí imóninjí woríani?” E niwiaiwiri paimimí miwipa nerí ripiní yaiwíwinigini, “Gí bosí omijí wiiarijáo Jisasomi dijí wíkwíroarijí wo imóniri Gorixo dijí sixí uyarijí wo imóniri enjo ejagi náni aríá yímigí niwiri omijí owiimini.” yaiwíwinigini. Xináiwániñjí nimóniri omijí wiiarigíáyí náni rirarijápimi dání siyikí Jisasoyá imónigíá joxi tíjí e teweagíayo uréwapiyiri ejí rirémixí wirí éirixini.

Mimóní uréwapiyarijíáyí nánirini.

³ Ámá go go xwiyáa nioní rirarijápi mariáí, xegí bi imóninjípi —Api xwiyáa pírániñjí réwapínigíápi tíni xixeni mimóninjípirini. Xwiyáa negí Áminá Jisasi Kiraiso riñípi tíni xixeni mimóninjípirini. “Gorixomi pírániñjí nixídiríná epaxí, ayí apírini.” riniñípi tíni xixeni mimóninjípirini. Xwiyáa xegí bi imóninjí api íá xirarijí go go ⁴wári nimóniri aí aga njíá naíjí bi mimóninjorini. O xwiyáa rirowiámí inarigíápi náni wí tíni orinaneyiniri símí xeadípéñarijírini. Xwiyáa ximiximí niniro rarigíápi náni eni wí tíni orinaneyiniri símí xeadípéñarijírini. E yarijípimi dání ámá sipí dijí yaiwiniro xwiyáa mixímixeawiámí iníro ikayíwí ríniro anidínjí yaiwiniro ⁵xixewiámí ríniro yarigíárini. Ámá e yarigíáyí dijí xeyániñjí imóniro xwiyáa Jisaso náni nepaxinjí imóninjípi bi sini mixéninjí imóniro egíáyírini. Xejwíni re yaiwiarijíárini, “Gorixomi nixídirinjípimi dání amipí xwé meapírúa nánirini.” yaiwiarijíárini.

**“Íá xiriñápi apánirini.” yaiwiarijíáyí tíni e
miyaiwiarijíáyí tíni náni urijí nánirini.**

⁶ Ayí e yaiwiarijagía aí ámá “Amipí nioní íá xiriñápi, ayí apánirini.” yaiwiarijíáyí Gorixomi nixídirinjípimi dání amipí Gorixo “E wiísimigini.” yaiwiáriñípi wí mimúrónigíáyírini. ⁷Inókíwa neaxirigé dání amipí wí tíjí imóninjwaéne íá neaxirigíárani? Péwaé dání eni amipí wí nimeámi waníwárani? Oweoi. ⁸Ayináni sa aiwá nani nánirani, aikí yínani nánirani, apáni ejánayí, dijí re oyaiwianeyí, “Nene íá xiriñápi ayí apánirini.” oyaiwianeyí. ⁹E nerí aí ámá amipí wí minímúropa oeniri yarigíáyí re yarigíárini. Amipí wí nánini ayá síwí nuroríná miójí sixí níniriñípimi dání wiwanijíyí míréyóninjí pikínarigíárini. Ayí majíá nikáriniro amipí ríwéná xeanijí wímeapaxí imóninjípi náni íkñíñjí sipí wiariñírini. Maiwí e néra núfasáná ríwéná síwá nerí piéropíráriñí. ¹⁰Ayí ripí náni rarijini. Ámá nigwí nánini dijí sipí niwiríná ayí íwí xixegíni oépojiniri wipemeariñírini. Ámá wí nigwí nánini íkñíñjí sipí niwirinjípimi dání xwiyáa nene dijí ikwíroarijwápi rixa píni niwiárimi majimajíá néra xejwími nuro ríniñjí meárinarijagía náni rarijini.

“Pírániŋjí nerí diŋjí niyimiŋjípi xaíví fá maxirířixini.” urijí nánirini.

11 “Gorixo ‘Timotio e éwinigini.’ wimónariŋjípi tíni xixeni oemini.” yaiwiariŋjoxi, sípí apimi pírániŋjí éí menířixini. E neríná “Wé róniŋjí imóniŋjípíni oemini.” yaiwiri “Gorixomi pírániŋjí nixídíríná epaxípíni oemini.” yaiwiri “Omi aníŋjí diŋjí owikwírómini.” yaiwiri “Ámáyo diŋjí sípí owimini.” yaiwiri “Pí pí nímeáípi xwámámí oemini.” yaiwiri “Ámáyo nípiyiní owimini.” yaiwiri éírixini. 12 Joxi Jisasomí diŋjí niwíkwíroríná ámá “Xío xopíráří ninířeníŋjoi?” niyaiwiniri ejí neániri ejí menarigíípa axípí éírixini. E nerí diŋjí niyimiŋjí joxi e oimóniri wéyo fá rumíriŋjípi xaíví fá maxirířixini. Joxi naŋjí imóniŋjí diŋjí wíkwíronjípi rixa ámá obaxí aríá egíe dáni waropárí wiŋjí ejagi náni rirariŋjini. 13 Gorixo —O pí pí diŋjí tíŋjí imóniŋjípi náni míkí ikiŋjorini. O tíni Kiraisi Jisaso —O mixí ináyí Podiasí Pairato xwířixí umearíná xío náni waropárí xixeni iníŋjorini. O tíni awaú aríá egíe dáni xwiyíá joxi mímúropaxí imóniŋjí ripí orírimini. 14 Joxi sekaxí Áminá Jisasi Kiraiso ninearími peyiŋjípi xixeni éírixini. E nerí Jisaso siŋjáni piaumímí iníe náni joxi ríduňopaxí imóniŋjípi mepa néra uri ámá xwiyíá “O sípí yarini.” rímearıpaxí imóniŋjípi mepa néra uri éírixini. 15 Gorixo moáriŋjná nimóniríná o siŋjáni piaumímí iníŋjorini. Ayí ripí náni rariŋjini. Gorixo yayí xío winariŋjípi náni xewaniŋo míkí ikiŋjorini. Ná woní onini seáyí e imóniŋjorini. Mixí ináyí nímini ḥweagíayo seáyí e wimóniŋjorini. Áminá niyoní ení seáyí e wimóniŋjorini. 16 Aníŋjí noní ḥweaŋo, ayí ná woní onírini. Wíá o ómixariŋjípi ináyíniŋjí piroariŋjagi náni ámá ajwi e pupaxomani. Ámá wí siŋwí wíniŋfomani. Wí ení siŋwí winipaxí imóniŋjomaní. Omi ámá ninenení seáyí e uméwanigini. O aníŋjí inína neameŋweáwinigini. “E imóníwíningini.” nimónarini.

Ámá amípí wí mímúrónigíáyí epaxípí nánirini.

17 Ámá agwi ríná amípí wí mímúrónigíáyo re urířixini, “Wárixayíné mimónipa ero amípí seyíné miseamúroariŋjípi náni ‘Aníŋjí fá xiraníwárini. Wí anípá imóniníá menini.’ miyaiwipaxí ejagi náni apimi diŋjí miŋwíráripa ero éírixini. E mepa nero Gorixo —O yayí oneaininířípi nineaiapiríná xwapí ayá wí neaiapariŋjorini. Omini diŋjí uŋwíráripoyi.” urířixini. 18 Ripí ení urířixini, “Ámáyo naŋjíni wiilo saŋjí nurápiróná onimiápi murápí ayá wí urápiro yaŋjí ewanií imóniro amípí bi wáwuŋjí oimoaneyiníro tiro éírixini. 19 Seyíné e nerónáyí, nepa amípí ayá tíŋjí imóniri nipémáná ríwíyo seaímeanía imóniri ejípí awí eámeámi yáráriŋjoi. Apí diŋjí ḥwíráripaxí imóniŋjípirini. Apí diŋjí niyimiŋjí imóniŋjípi maxirípířia náni siŋjániŋjí eánárigíápirini.” E urířixini.

“Nioni nira weapíápi símímaŋjíminí tinei.” urijí nánirini.

20 Timotioxi, nioní e éírixiníri diŋjí riŋwíráriŋjápi ríwíminí mitipani. Símímaŋjíminí tinei. Ámá Gorixomi mixídarigíáyí xwiyíá íkíá iwíyo

dáni rarigíápi tíni xwiyíá ikweakwímí rinarijípi —“Apí xixeni nijíá imóniñípirini.” niriro aí yapí rarigíápirini. Apí tíni gí tíñí e dáni xe orípoyiniri siywí miwinipa éirixini. ²¹Ayí ámá wí “Xwiyíá apimí dáni nijíá imóniñwaénerini.” niriniriñípimi dáni rixa majimajíá néra xejwími ugíá enagí náni rariñini.

“Gorixo wá riwianíwiniñigini.” nimónarini.

Payí Poro Timotio náni ríwíyo eañínarini.

Payí rina Timotio náni Poro ná ríwíyo eañínarini. Poro ámi aŋí yoí Romiyo gwí niŋwearíná Timotio sini Epesasiyo niŋweari Jisasoyá siyikí e imónigfáyo umeŋweajáná Poro “Nioni niŋkipíri aŋwi ayoríani?” niyaiwiríná Timotio eŋí neága nuri pí wímeáfpími xopirárí wipaxí imónwiniginiri payí rina neari diŋí sixí umímoŋinigini.

1 ¹Poroni —Nioni Gorixo wimóniagí náni Kiraisi Jisasoyá wáí wurimeiariŋá wonirini. O tíni nikárinirinípími dání diŋí niyimíŋí imóniŋwá Gorixo negí símimajíyo dániníŋí “Apí seaiimírárini.” neariŋípí náni wáí wurimeíwiniginiri nirípeaŋonirini. ²Nioni Timotioxí —Joxí gí niaíwoxíniŋí diŋí sixí riyiháoxiní. Joxí náni payí rina neari mónapariŋini. “Negí ápo Gorixo tíni Áminá Kiraisi Jisaso tíni awaú wá riwianiri ayá riřimixiri joxí niwayiróniri ŋweari náni siiri éeisixini.” nimónarini.

“Joxí náni Gorixomi yayí wiariŋáriní.” uríŋí nánirini.

³Nioni anijí ikwáwiyiraní, áríwiyiraní, Gorixomí joxí náni rixiŋí niruriyiríná omí —O nioní yariŋí re niniríná “Negí aríowa omí pírániŋí nixídíróná yagíápa nioní ení axípi xídaríjáoniraní?” yariŋí e niniríná esisí bí mininí xídaríjáorini. Omí joxí náni rixiŋí niruriyiríná yayí wiariŋáriní. ⁴Nioni yayí nisiárimí nibiríná joxí ɻwí neawáríagi raníŋápi náni diŋí nímoríná ámi diŋí niňá ayá wí nininína náni “Siŋwí oranimini.” niyaiwiri ūkíniŋí sípí niariŋírini. ⁵Joxí náni diŋí nímoríná diŋí re ninariŋírini, “O mimóní diŋí wíkwírojomaní. Aga nepa Jisasomi diŋí wíkwírojorini.” Diŋí e ninariŋírini. Dixí ríái Roisí xámí wíkwírori dixí rináí Yunisí ení wíkwírori yagíápa joxí ení “Axípi wíkwíroarini.” nimónarini.

“Xwiyíá yayí neainariŋípí náni ayá misinipani.” uríŋí nánirini.

⁶Ayináni diríří ripí osimini. Nioni gí wé seáyi e sikwiáráná Gorixo e epaxo imóniňwiniginiri simixiŋípí —Apí rixa rírayíni yáriŋípírini. Apí ámi ríá ápiáwí xwé oeniri pírámí yariŋwápániŋí inířixini. ⁷Ayí ripí

náni rirarijini. Gorixo kwíyí ayá igigí neainipaxí imónijípi mineaiapí ejí neánirane ɻweaaníwá náni neaimixiri ámáyo dijí sítí wianíwá náni neaimixiri awayini nípíréanirane yaníwá náni neaimixiri eníá náni imónijípi neaiapijí ejagí náni rarijini.

⁸Ayináni negí Áminá Jisasi Kiraiso náni wáí nuriríná ayá wí misiní anani wáí urírixini. Nioni o náni wáí urimearinají náni gwí niŋwirágíoni náni ení ayá misinipa éwinigini. E mepa nerí Gorixo ejí sixí símixijípmi dání re yaiwírixini, “Nioni ení Poro ejípa axípi nerí xwiyíá yayí neainarijípi wáí urarijápimi dání xeanijí ninímearínayí, ananirini.” yaiwírixini. ⁹O nene yarijwápi náni dijí nimori yeáyí nineayimixemearí gí ámá siyikwí míngíyáí oimónípoyiniri wéyo íá neaumirijímani. Ejíná dání “Nioni wá niwianiri e wiimárini.” yaiwiáragípi náni dijí nimori yeáyí nineayimixemearí nioniyáyí oimónípoyiniri wéyo íá neaumirijírini. O xwiá sini mimixinijáná re niyaiwirijípmi dání wá neawianiñírini, “Kiraisi Jisaso ámáyo yeáyí uyimixemeawiniginiri urowáříimigini.” niyaiwirijípmi dání wá neawianiñírini. ¹⁰Ejíná dání wá e neawianiñí ejagí aí agwi ríná Kiraisi Jisaso —O yeáyí neayimixemeanía náni neaijorini. O rixa xwiá týo nibirijípmi dání Gorixo “Wá seawianimárini.” rárijípi rixa sijáni piaumimí inijírini. Xwiyíá nene yayí neainarijípmi dání Jisaso wíá neaókímixáná re niyaiwirane nijá imónijwini, “Pearijwápimi Jisaso xopirárimí iyí riwijinigini? Diŋí niyimijí nene maníñí anijí ɻweaníwá náni ipí rineaiapijínigini?” niyaiwirane nijá imónijwini. ¹¹Xwiyíá yayí neainarijí api náni áwañí urimeri wáí urimeri uréwapiyemerí éwinigini nírpíeajonirini. ¹²E nírpíeajoní ejagí náni xeanijí ripí nímeajírini. E nerí aí api náni nioni ayá wí mininarinini. Ayí ripí náni ayá wí mininarinini. Gorixo, nioni dijí wíkwírojáo náni nioni nijári. “O xwiyíá yayí neainarijí wáí riméwinigini náni fániñí siepíxníriasinijípi síá Jisaso weapiníáyi imóníe náni anani menjweapaxorini. Ámá ámi sijí xegí bi tíni sayá nimixiri ripírixiniri menjweapaxorini.” nimónarijagi náni ayá wí mininarinini.

¹³Xwiyíá ejwípeáriniñí, nioni xamijoxi e dání wáí uríri uréwapiyiri éwinigini nírpíeajoní sijwepigí siaríná aríá niñípi xaíwí íá xirírixini. Kiraisi Jisaso tíni nawíní nikáriniríná dijí wíkwírori dijí sixí uyíri nerijípmi dání xwiyíá api xaíwí íá xirírixini. ¹⁴Xwiyíá ayá tíñí imónijí fániñí siepíxníriasinijí api kwíyí Gorixoyápimi dání —Api siyikwí bi míniñípirini. Diŋí neaxiéronípirini. Apimi dání fániñí siepíxníriasinijípi íá nixiríri menjweáirixini.

“Esia piropenisíyo dáñyí niniepisamoárimi ugíawixini.” urijí nánirini.

¹⁵Joxi nijári. Esia piropenisíyo dáñí Jisasomi dijí wíkwíroarigíá níñí niniepisamoárimi ugíawixini. Niniepisamoárimi nuróná wigí waú

Pigeraso tíni Xemoseniso tíni awaú eni niniepisamoárimi ugíisixini.

16 E nerí aí “Áminá Jisaso Onesiporasomí tíni ámá xegí ajiwámi wearigíayo tíni ayá urimixíwinigini.” nimónarini. Ayí ripi nánirini. O ámi ámi dijí sixí nimímoayíjríni. Nioni gwí ḥweanjáoni náni aiwi ayá miwiní **17** arí Romí ripimi níremónapiríná nioni náni ayá tíni píá néra nuri nímeajinigini. **18** Ayináni “Síá negí Áminá Jisaso ámá niyoní mí ómómiximí eníáyimi omí ayá urimixíwinigini.” nimónarini. Nioni sini Epesasiyo ḥweanjáná seáyí o niihípi náni eni joxi rixa nijíá imóniñini.

“Xwiyáapi wíyo eni fániñí wiepíxíniasíírixini.” urínjí nánirini.

2 **1** Ayináni gí niaiwíniñí imóniñoxi, joxi re niyaiwinirinjípimi dání, “Kiraisi Jisaso tíni nawíni ikáriniñáoni ejagi náni Gorixo wá wí miniwianipa yariñírani?” niyaiwinirinjípimi dání ejí sixí eánei. **2** Xwiyáá nioni ámá obaxí aríá egé dání raríná aríá nijípi joxi eni ámá dijí ujwiráripaxí imónigíayo áwarjí nuríri fániñí wiepíxíniasíírixini. Ayí e dání xamijí wíyo uréwapiyipaxí imónipíříá náni rirariñini.

“Jisasomi xídariñagí náni sikáriápi xwámámí wíírixini.” urínjí nánirini.

3 Ewayí xwiyáá bi ripi náni dijí moi. Simijí wínarigíayí wami wímeanípi náni uduď mirinipa nero wigí mixí ináyomi ejí neániro númi uxídarigíawa yapi joxi eni axípi e nimóniri Kiraisi Jisasomi nixídíriná símeaníápi náni uduď mirinipa nerí xe onímeaníri xídfírixini. **4** Simijí wínarigíawa simijí wínaríjwáo none yariñwápi náni yayí owininiri pí pí omijí ámá siá ayí ayo yarigíápi xe nawíni rígwigírgwíniñí oeániniri mé ná bini xío wimónariñípini yarigíáriñi. **5** Ewayí xwiyáá ripi náni eni dijí moi. Yamiyamúronigí inarigíá go go yamiyamúronigí inipíří náni xiáwo rárípimi xixeni aríá miwí anijí winíagi náni mají niwiaíkiri xegí dijí tíni áwini e niyaimi niyapirínayí, yayí niwimori yamiyamúronigí niniríná mûróomí miní winípi wipaxí menini. **6** Ewayí xwiyáá ripi náni eni dijí moi. Ámá niríkwíniri omiseáyí éo, o xámi wíwami nimúrori aiwá nimíri nipaxorini. **7** Ewayí xwiyáá nioni níra weapariñáyí náni dijí moi. Joxi e neríná Ámináo simixiñípimi dání re yaiwipaxíriñi, “Ayí apí náni ría rinini? Apí náni ría rinini?” yaiwipaxí ejagi náni “Apí náni dijí moi.” rirariñini.

8 Joxi Jisasi Kiraiso náni aríá wí mikeamopani. Nioni xwiyáá yayí neainariñípi wáí níriríná re rariñápa “O nipémáná ámi xwáripáyo dání wiápíñimeaenorini. Negí aríó mixí ináyí Depitoyá iwiáriawéyí worini.” E rariñápa o xixeni api e imóniñorini. **9** Nioni xwiyáá apí wáí urariñagi náni “O nipikwini miyarinini.” niniaiwiro xeanijí ninikárayiro ámá rikikiríó yarigíayo gwí ḥwirárarigíápa apí eni apí eni nigíáriñi. Nioni gwí nijwirárigíá aiwi xwiyáá Gorixoyápi eni gwíniñí miñwirárinini. **10** Xwiyáá Gorixoyápi eni gwíniñí miñwiráriñagi náni nioni ámá Gorixo

xegí íá yiyamiximí ejiyí náni dijí nimori nioni nikárarigíápi nipimini xwámámí wiarijárini. Ámá ayí Kiraishi Jisasomi dijí wikwíróaná o tíni nawíní nikárinirijípimi dání yeáyí uyimixemearí ajínami xío tíni aniñí seáyi e nimóniro ɻweapírúa náni wimixiri éwiniginiri e yarijárini. ¹¹ Xwiyáá re riniñípí nene dijí ɻwiráripaxípírini, “O tíni nikárinirijípimi dání pejwaénenijí ejánayí, dijí niyimijí eni títjwaéne nimóniri o tíni ɻweaníwárini. ¹² Nene pí pí neaímeáyo xwámámí niwiranénayí, wíyo eni seáyi e niwimónirane xío tíni nawíní umejweaníwárini. Nene ‘O negí Ámináomani.’ niriranénayí, xío nene náni eni ‘Ayí náni nioni majírári. Gí ámá wímani.’ riniñírini. ¹³ Nene ínína dijí neajwiráripaxípí mepa yarijagwí aiwí o sa anijí dijí ujwiráripaxípí yarijorini. Ámi siñí bi nimixiri ripaxí mimónijo ejagi nánirini.” Xwiyáá e riniñípí nene dijí ɻwiráripaxípírini.

**“Uréwapiyarigíáyí xwiyáá ximiximí niniro
mirinipa éírixini.” urijí nánirini.**

¹⁴ Xwiyáá nioni rirarijápi ámá joxi tíjí e ɻweagíáyo dirirí wíirixini. E neríná Gorixo sijwí anije dání joxi riperírí xwiyíániñí bi mirí aga nepa sekaxí re uríirixini, “Xwiyáá náni ximiximí niniro mirinipa époyi.” uríirixini. Ximiximí niniro rinarigíápi ámá wíyo nañí bi wiiarijímani. Aríá wiarijáyo xwiríá wikixearijí ejagi náni rarijini. ¹⁵ Gorixo “Timotio mímíwiároarijí wo ría imónini?” osiaiwiniri anijí miní éírixini. Xwiyáá nepaxinjí imóninjípí xegí riniñípa nirejwipéa nuri uríirixini. E nerí re éírixini. Ámá wigí omijí neríná nañí éíá ejagi náni “Ámá omijí nioni éápi sijwí niwinirínayí, ayá ninipaxímani.” yaiwiarijáyí yarigíápa axípí éírixini.

Sípí xwiyáá Gorixomi mixídipa rarigíápi nánirini.

¹⁶ Xwiyáá ámá Gorixomi mixídipa neríná riro íkíá iwíyo dání riro rarigíápi gí tíjí e dání orípoyniri sijwí miwinipa éírixini. Ayí ripí náni rarijini. Xwiyáá íkíá iwíyo dání rarigíápi, ayí Gorixomi mixídipa epíría náni ná jíe xixoyípí míoarijírini. ¹⁷ Ámá ayí wigí píne e rarigíápi oremániñí xwé nimóga uníá ejagi náni rarijini. Ámá e rarigíáyí wigí waú Xaimeniaso tíni Pairitaso tíni awaúrini. ¹⁸ Awaú xwiyáá nepaxinjí imóninjípí píni niwiáriri majimajíá néra xeñwími nuríná re rarigííwaúrini, “Kiraisomi dijí wi kwírówaéne negí dijí siñí neaimixíípimi dání rixa wiápínameáwá ejagi náni nipémáná negí warápi ámi ríwéná bi wiápínameáwámaní.” rarijagví náni ámá dijí wi kwírogíá wí midimidáni ayagwí imixáriníá ejagi aiwí xwiyáá Gorixoyápi síñániñí eaárinini. Xwiyáá oyápi síñá aŋí nimíriróná síñá iwaníó nitiwayírori tígíápi wí mikwierómioá xaíwí síñániñí eániñípí yapi imónini. Síñániñí eániñípimi ríwamijí

riapiaú nирiniri eánini, “Ámá xíoyá imónigíayí ayí Ámináo o nijíárini.” riniri “O gí Ámináorini.” rarigíá giyí giyí wigí sipí yarigíápi ríwímini umamóřixini.” riniri enípiaú apimi nирiniri eánini.

“Gorixomi seáyí naјí wiipaxoxi imónířixini.” urijí nánirini.

20 Ají xwé wiwámí sixí xixegíni weni. Sixí awiaxí síjá gorí tñirani, síjá siripá tñirani, imixinijípíni miwenini. Úrapí sixí íkíá tñirani, xwíá tñirani, imixinijípí eni wí weni. Wíniyí ayá tñi mearigíápirini. Wíniyí ayá tñi mimearigíápirini. 21 Ayináni ámá giyí giyí sipí api nipini náni igíániyí eánigíayí, ayí ámá Gorixomi seáyí naјí wiipaxiyírini. Sixí ayá tñi mearigíawániyí imónijoi. Xío “Awá tñi e éimigini.” wimónarijípí náni rárinjí imónijwániyí imónijoi. Sixí rixa dijí peyeajíwá yapi mimóní anjí xiáwo sini awá tñi aiwá ríá yeaanipaxí imónijwá yapi imónijoi. Sixí pí pí naјí imónijípí neríná meámániri wí e pírániyí nimixiniro wejíwá yapi imónijoi. 22 Ayináni íwí sikiroyíné ūeapá seainijípí píri niwiaškiárimi éí úirixini. “Wé rónijí imónijípimini oiponimini.” yaiwiri “Xwiyá nepaxijí imónijípimí dijí nikwíróa oumini.” yaiwiri “Ámáyo dijí sipí owimini.” yaiwiri “Ámá tñi piyá owírinaneyi.” yaiwiri nerí ámá íkwiráfnániyí imónigíápimi dání Ámináo arirá oneainiri urarigíayí tñi nawíni xixeni e éírixini.

**“Xwiyá ikweakwímí rarigíápi aríá miwí
pírániyí wé uróřixini.” urijí nánirini.**

23 E nerí aí xwiyá majimajíá nikáriniro dijí ríá nixeyánimáná ikweakwímí rinarigíápi bi xe onixímeaniniri siywí miwiniipa éírixini. Joxi nijíárini. Xwiyá apí níriniróná sa ximiximíni niniro rinarigíá ejagi náni rarinjí. 24 Ámináoyá xinániyí nimóniri omijí wiarigíá giyí giyí xwiyá ximiximí niniro miripa éírixini. E mepa nero ámá níni náni wá wumixiro pírániyí uréwapiyipaxí imóniro “Sipí ámá ayí nikáriápi ananirini.” yaiwiro éírixini. 25 Uréwapiyaríná mají píri wiaškímí yarigíáyo awayini xwiyá nuriro pírániyí wé uroaniro éírixini. Ayí “Xwiyá nepaxijí imónijípí, ayí apíráni?” niyaiwiro xixeni e waropári epíria náni xámí imónigíápi Gorixoyá dijí tñi ríwímini mamóřixiniri awayini xwiyá nuriro pírániyí wé uróřixini. 26 Ámá ayí ámi dijí íá nixiriro awí obo —O xío wimónarijípí oépoyiniri yapí wíwapiyijorini. O awí ɻweají mají umóníápimi dání ayí nurakínárimi úřixiniri awayini xwiyá nuriro pírániyí wé uróřixini.

**“Jisasomi oxídímini.” yaiwiarijagi aí ámá sipí xixegíni
epíria náni saní runináriini.” urijí nánirini.**

3 1 Joxi ripí náni dijí irónei. Síá yoparí imónijíyí tñjíná Jisaso weapinjáyi sini mimónijáná “Omi anijí ouxídaneyi.” yaiwiarijáyo

saŋj wunipaxí imóniŋípi wímeanírárini. 2 Ayí ámá sipýí ripi ripi epíríá enagi náni rariŋini. Wiwaníŋini diŋj sipí iniro nígwí náni íkniŋí sipí iniro mixí meakíniniro wárixá imóniro ikayíwí riro xináixaneyo aríkwíkwí wiro ámá amípí naŋj bí wíagía aí yayí miwipa ero pí pí ɻywíá imóniŋípi wiwiſá rirómí ero³ úrixímeáyo diŋj sixí muyipa ero símisi neainiróná piyá miwírinipaxí imóniro sipí owímeaníri mimayíó riro pí pí feapá winariŋípi miwiaíkipaxí imóniro pí pípi oyaneyiniri neróná ímí tíni ero pí pí naŋj imóniŋípi náni wikí óniro⁴ wigí wíniyí aí náni miyí uriro pasá umero ayá nepeárimáná úrapí ero wiwaníŋiyí náni “Seáyi e mimónipa reŋwíni?” yaiwiníro amípí neríná Gorixo yayí winariŋípi náni íkniŋí sipí bí miwí wiwaníŋiyí yayí winariŋípini náni íkniŋí sipí wiro epíríárini. 5 Mimóní xwiyá niriro “Gorixomí pírániŋí xídaniro ría yariŋoi?” oneaiaiwípoyiniri nero aiwi oyá ejí eániŋí xíomi xídipíria náni wimixipaxí imóniŋípimi ríwí umopíríárini. Ámá e yarigíáyí tíŋj e yaríróirixini. 6-7 Ayí ámá ayíyá wí ripi yarigíá enagi náni “Ayí tíŋj e yaríróirixini.” rirariŋini. Wigí xwiyá piyipiyí urarigíápimi dání aŋj ákiŋáyo nipáwiro apíxí wigí fwí éíápimi dání ayá udunaríŋwami — Íwa diŋj nipikwini mimaxirigíwarini. Wigí miŋj winariŋípimi dání sipí oyaneyiniri nipemeánimi warigíwarini. Nijíá oimónaneyiniri aníŋj miní néwapníri aí xwiyá nepaxiŋj imóniŋípi tíni xixení nijíá mimónarigíwarini. Íwamí yapí wíwapiyarína aríá niwiro náni gwíyóniŋí nikiriþeaániri ɻweaŋoi. 8 Enjíná Janiso tíni Jaboriso tíni awaú Mosesomí maŋj píri wiaíkímí yaniri náni egíipa ámá sipí ayí — Ayí diŋj ríá xeyánigíáyí enagi náni diŋj nipikwini mimoarigíáyírini. Xwiyá nepa imóniŋípimi diŋj mikwíroariŋagía náni Gorixo ríwí umonjíyírini. Ayí eni awaú egíipa axípi xwiyá nepaxiŋj imóniŋípi píri wiaíkímí yaniro yarigíárini. 9 Enjíná yegí Isireriyí wigí awaú Mosesomí maŋj píri wiaíkímí owiaiyiniri yarigíipi siŋwí niwínaŋídiróná “Majimajíá nikáriniri ría yariŋji?” yaiwiagíápa agwi rína eni ámá níni sipí yarigíáyí wigí yarigíápi siŋwí mí nómixiróná “Majimajíá nikáriniro ría éíawixíni?” yaiwipírá enagi náni xwiyá nepaxiŋj imóniŋípi píri wiaíkímí yaniro yarigíápi sipúrúrí epíríárini.

“Nioni riréwapiyijápi xaíwí ſá xirířixini.” urijí nánirini.

10 Joxi nioní tíni nemeraí siŋwí nanaxídagoxi enagi náni nioní ámáyo uréwapiyemeagápirani, nemeríná yagápirani, e oeminiri yagápirani, Gorixomí diŋj niwikwíróa wagápirani, wikí miwónipa neri awayini yagápirani, ámá náni wá nunagápirani, xeaníŋj xwámámí wiagápirani, apí nipini yagápi náni joxi nijíárini. 11 Nioni aŋj Adiokiyí riniŋípimi tíni Aikoniamiyí riniŋípimi tíni Risitírai riniŋípimi tíni aŋj apiaú apimi wái urimearína xeaníŋj nikárfagi náni ríniŋj nímeanjípi náni eni joxi nijíá imóniŋini. Xeaníŋj ríá tíŋj nikárayágia aí xwámámí wiŋárini. Apí

nipimini dáni Ámináo éí nimíminijírini. ¹² Ai, ámá Kiraisi Jisaso tíni nawíni ikárinigíá enagi náni omí pírániijí oxídaneyiniri yarigíá niyoní ení xeanijí wímeanírárini. ¹³ Ámá sipí yarigíáyí tíni mimóní yarigíáyí tíni wigí sipí yarigíápi sayá nimixa nuróná wíyo yapí wíwapiyiyo wiwanijíyí oboyá diñjyo dáni yapí éwapníro epíríárini. ¹⁴ E epíríá enagi aí xwiyíá joxi riréwapiyijápimi dáni nijíá imóniri “Apí nepaxijí imónijípiríáni?” yaiwiáriri ejípi wí aríá mikeamó xaíwí íá xirírixini. Ayí ripi náni rirarijini. Joxi nene xwiyíá apí ririňwaéne náni “Ayí diñjí ñwíráripaxíyíráni?” niyawiri pírániijí nijíá imóniri ¹⁵ oníná dáni ríwamiijí Gorixoyá níriniri eániijípi náni nijíá imóniri enagi náni rirarijini. Ríwamiijí níriniri eániijí apí joxi íá nirorijípimi dáni diñjí émí saímí monjípi moría náni siwániijí sipemeari Kiraisi Jisasomi diñjí wíkwíróipimi dáni yeáyí riyimíxemeánia náni siwániijí sipemeari epaxírini. ¹⁶ Gorixoyá ríwamiijí níriniri eániijí nipíni xíoyá kwíyípimi dáni níriro eagíápiríni. Nepa imónijípi náni nearéwapiyipaxí imóniri xejví yariňwápi náni siwá neapaxí imóniri ayiyumí neapaxí imóniri wé rónijí imónijípi yaníwá náni yayíwí neamepaxí imóniri ejípiríni. ¹⁷ Xwiyíá apí ámá Gorixoyá imónigíáyí ripiaú epíría nánirini. Xfo “E érixini.” wimónarijípi epíría náni ejí sixí eániro pí pí naají imónijípi epíría náni ipimóniro epíría nánirini.

“Xwiyíá Gorixoyápi wáí uríri xixeni eri érixini.” urijí nánirini.

4 ¹Kiraisi Jisaso niweapíri ámá niyoní sijáni niwimónimáná mixí ináyíniijí nerí ámá xíoyáyí xwioxíyo mimeámí eri pegíayoraní, sini sijí nimóniri ñweagíayoraní, womí womí píá niméra uri eníá enagi náni o tíni Gorixo tíni awau síjwí anigíée dáni xwiyíá apimi joxi wiári mímúropaxí imónijí ripi orírimini. ²Xwiyíá Gorixoyápi wáí urírixini. “Aríá owianeyi.” wimónarijagi niwinirínáraní, “Aríá miwipa oyaneyi.” wimónarijagi niwinirínáraní, wáí uríri náni ipimónírixini. Ámá Gorixoyá imónigíáyí sipí yariňagía niwiniríná wigí yarigíápi náni ayá owuduniniri mixí uríri “Píni wiáripoyi.” uríri érixini. Jisasomi pírániijí ouxídipoyiniri ejí ríremixí wírixini. Apí api nerí aí apaxí mé naají mimónarijagía niwiniríná wíkí tíni murí awayini nuréwapiya úirixini. ³Ayí ripi náni rirarijini. Xwiyíá ejwípeáriniijípi ámá paimimí niwiro aríá miwí epírííná ríxa aejwi erini. Ayí apí aríá miwí re epíríárini. Xwiyíá xegí bi imónijípini aríá owianeyiniri wigí wimónarijípi tíni xixeni uréwapiyarigíáyíni nimearo awí eámeámíniijí epíríárini. ⁴Xwiyíá nepaxijí imónijípi ríwímini nimamoro piyiní ikayíwíyo aríá niwiro xídaniro náni epíríárini. ⁵Ayí e epíríá enagi aí joxi diñjí naajíni nimori xixeni irínií érixini. Pí pí símeáípi sa xwámámí wíri ámáyo xwiyíá yayí neainarijípi wáí urimeminiri eri Kiraisoyá xináixíniijí nimóniri omijí wiiríá náni imónijoxi ámáyo e wiíwinigínirí imónijípi tíni xixeni eri

éirixini. ⁶ Ayí ripi náni rirarijini. Gorixo náni naļwí riđiyowá neríná ápiáwí xwé owenirí iniigí wainí iwayimoarigíápániјí nioni gí ragí rixa iwayimoaniro yarijoi. Nioni nipikipírie aļwi ayo eļagí náni rarijini. ⁷Nioni Kiraisomi nuxídírfná ámá “Xío xopirárí niniríeniјoi?” niyaiwiniri ejí neániri ejí menarigíápániјí yáriónirini. Ámá yamiyamúrónigí niniróná yoparí e múroarigíápániјí yáriónirini. Xwiyá nene diňí iķwíroarijwápi wí mimiwiáró xařwí fá nixira úáonirini. ⁸Ayináni ámá yamiyamúrónigí niniróná xámí mûróomí yayí wimoarigíápa nioni náni eni rixa imónárinijípi, ayí ripirini. Ámináo —O ámáyo píá nímeríná xixení wigí yarigíápi tíni wiliaríorini. O yayí ninimori Kiraiso ejípimí dání “Wé róníojoxírini.” niráriníápirini. Apí nioni nánini mimónini. Ayí ámá giyí giyí Kiraiso negí siļwí anijwaé weapíwiniginiri wimónarigíáyí náni eni imónini.

“Nioni tíjí e náni aļní břírixini.” urijí nánirini.

⁹Timotioxi sini mé nioni tíjí e náni biría náni anijí miní éirixini. ¹⁰Ayí ripi náni rirarijini. Dimaso amipí ámá Gorixomi mixídarigíáyí yarigíápi náni wimóníagi niniepisamoárimi aļí Tesaronakayo náni úinigini. Kireseniso eni Garesia piopenisíyo náni úinigini. Taitaso eni Darimesia piopenisíyo náni úinigini. ¹¹Ruko xegí xewini nioni tíni ḥweajwii. Ayináni joxi Makomi niwirimeámi břírixini. O sají nírónaropaxí imónijo eļagi náni rirarijini. ¹²Nioni Tikikaso rixa aļí Epesasiyo náni urowáriárini. ¹³Joxi nibiríná gí iyíá nipánoyí aļí yoř Tirowasiyo Kapasoyá aļiwámi píni wiáriháú tíni bikwí tíni nímeáxa břírixini. E neríná “Bikwí sipisipí wará tíni imixiniјípi, apí aļipaxířani?” niyaiwiri apí eni nímeáxa břírixini.

Arekisadao náni urijí nánirini.

¹⁴Amipí ainixí tíni imixarijí Arekisadao, o aga sipí nikárijinigini. E nikáriagí aí Ámináo xío nikárijípi tíni xixení pirí umamoníárini. ¹⁵O aga sipí nikárijí eļagi náni joxi eni ámá omi siļwí niwinaxídíri éirixini. O none uréwapiyemeariјwápi mimiwiálkí eminiri náni mírimíří niaxídijí eļagi náni rarijini.

“Ámá niniepisamoárimi úagía aí Gorixo éí nimíminijírini.” urijí nánirini.

¹⁶Iwamíó xwirixí nímeáríná nioni wákwíniiminiri xwiyá uraríná ámá wo sopiňí minó níni niniepisamoárimi úáfawixini. “E nířápi náni Gorixo xwiyá bi mumeripa éwinigini.” nimónarini. ¹⁷Ayí niniepisamoárimi úagía aiwí Ámináo wí miniepisamó ejí sîxí nímixiјí eļagi náni nioni aļí xwirixí niarigíiwámi dání xwiyá nioni wář rimearijápi uraríná émáyí aļí ami gími dánýí aríá nigírárini. Ai, maļí nioni umóniјápimi

dáni Ámináo éí nimímíniñírini. ¹⁸Ayináni nioni nijíárini. Nioni sini xwíá tíyo ḡweanjáná pí pí Poromí sipí owikáraneyíniri nííápi Ámináo anani éí ninimímíñísáná aŋjníami xíoyá xwioxíyo oŋweaniri yeáyí niyimixemeanírári. Ayináni omí íníná seáyí e numíyeoáá úwanigini. Apí e éwanigini.

Yayí niwiowárirína urijípi nánirini.

¹⁹Joxí Pirisiraími tíni Akwiraomi tíni ayaúmi tíni Onesiporasepówami tíni ámá ayo “Poro yayí seaiwárénapijoi.” uríírixini. ²⁰Re náni níbirína Erasitaso aŋjí Koriníyo uríñiñírini. Tíropimaso simixí yariñagí aŋjí Mairitasiyo wáriñárári. ²¹Ríwípí yariñíná sini mimóniñáná sini mé aŋjní bíírixini. Yubiuraso tíni Pudeniso tíni Rainaso tíni Kirodiao tíni yegí nirixímeá re ḡweagíáyí níni tíni yayí siowárénaparijoi. ²²Ámináo wá riwianiri diŋí ríkikayori éwinigini. Apírini.

Payí Poro Taitaso náni eanínarini.

Payí rina Taitaso náni Poro eanínarini. Taitaso Judayí womani. Émáyí worini. Poro émáyí anjyo xwiyáf yayí winipaxípi wáí urimearíná arfá niwiri Jisasomi diñj wikwírojorini. Poro tíni nawní emegíí worini (Wáí wurimeiarigíawa 15:2, 2 Korini 7:6-7, 8:6,16). Jisasoyá siyikí imónigíá piriñwí yoí Kiritiyí riniñípimi ñweagíáyo umeñweáwinigíniri urípeajorini. O e niñweari umeñweañáná Poro wí e dání “Numeñwearíná e epaxí e epaxí tiyí rimónini?” yaiwíwinigíniri payí rina neari wiowáriñinigini.

1 ¹Poroni —Nioni Gorixoyá xináiníniñí nimóniri omijí wiiariñá wonirini. Jisasi Kiraisoyá wáí wurimeariñá wonirini. Ayí Gorixo ámá nioniyá oimónípoyiniri íá yiyamiximí yagíyí xíomí diñj wikwíroro xwiyáf nepaxíñí imóniñípi —Api ámá Gorixomí pírániñí nixfdíróná epaxípi nánipirini. Api náni xixeni nijíá imóniro epířia náni wáí wurimeariñá wonirini. ²⁻³Nioni diñj re niyaiwiri wikwímojini, “Ámá Gorixomí diñj wiwkíroariñíyí wí maníní anijí ñweapířia náni diñj niyimiñí sixí umímoniárini.” niyaiwiri niwikwímoríná wáí wurimeariñá wonirini. Diñj niyimiñí api, ayí Gorixo —O yapí wí ripaxomani. O amípí wí sini mimixáriñími dání re ráriñípirini, “Diñj nikwíropíříyí diñj niyimiñí tígíyí imónipířífrarini.” ráriñípirini. Xewanijo ráriñíná imónáná ámá xwiyáf xíoyá wáí urírixiniri nurowárénapirinípimi dání xwiyáf api sijáni wíá óniñírini. Xwiyáf api Gorixo —O yeáyí neayimixemeaariñorini. O nioni xwiyáf api ámáyo wáí urímeméia náni “Api Poromi íániñí wiepíxíniasíñigini.” ráriñírini. ⁴Nioni Taitasoxí —Joxi diñj nene ikwírojwápa ikwírojoxi ejagi náni gí niaíwíniñí imóniñoxirini. Joxi náni payí rina neari mónapariñini. Negí ápo Gorixo tíni Kiraisi Jisaso —O nene yeáyí neayimixemeañorini. O tíni awaú wá riwianirí joxi niwayiróniri ñweari náni simixiri oépiyi.

Ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyo wiperñweapaxíimónipíříawa nánirini.

⁵Ayí joxi ripí éwinigíniri piriñwí yoí Kiritiyí riniñípimi riwáriñárini. Nioni sini pírániñí wé miroáriápi joxi wé roáriñi nioni riráriñápa aijí

gipi gipi Jisasoyá siyikí imónigíáyí ḥweagíápimi ámá wí wipenjweapírúa náni urípearí éwinigíniri e riwáriňárini. ⁶ Ámá wo náni “Omi orípeámíni.” niyaiwiríná “Api apí e imónijoríani?” niyaiwiri sijwí wínaxídírixini. Ámá wí xwiyáá mumeáripaxo ejagi sijwí winiri apíxí ná wíni meajo ejagi winiri xegí niaíwí Jisasomi dijí wiwkíroro ámá wí xwiyáá re umearipaxí mimónipa ero, “Ayí ríkikiríó nero aríkwíkwí yarigíáyírini.” umearipaxí mimónipa ero ejagía sijwí winiri nerínayí, anani rípeárixini. ⁷Taitasoxini, ayí ripi náni rírariňini. Ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyo wipenjweagíáwa Gorixoyá bosiwowánijí nimóniro umeiarigíáwa ejagi náni ámá wí awamí xwiyáá mumearipaxí imónírixini. Ayí wigí dijí tñiní mixídinipa ero ajní wičí ríá ápiawnínjí miwónipa ero iniigí papíkí yarigíápi náni símí mixeadípénipa ero mixí mípepa ero “Amipí apí nioni meapaxírini.” niyaiwiro íwí urápaniro náni mepa ero érixini. ⁸Api apí e mepa neróná ámá ají midájíyo aiwá mírají ero ámáyo naají imónijípi owianeyiniro íkíniňí sítí wiro dijí fá xirigíáyí nimóniri ero xixeni imónijípini ero siykwí míngíáyí imóniro nípíreániri ero érixini. ⁹Ámá xwiyáá ejwipeníjí imónijípimi píří rakímí yarigíáyo apimi dání ejí ríremixí wiri wigí dijíyo dání rarigíápimi xopíráří wiri epaxí imónipírúa náni xwiyáá dijí ñiwíráripaxí none ámáyo uréwapiyariňwápi tñi xixeni imónijípi ení xaíwí fá xirírixini.

Mimóní uréwapiyariigíáyí nánirini.

¹⁰Ayí ripi náni “Ámá api apí imónigíáyoní urípeárixini.” rírariňini. Ámá “Jisasoyá siyikí imónigíáyo uréwapiyariňá woní imónítmigini.” yaiwinarigíáyí obaxí ayí waumíni ero surímá xwiyáá riňwaniri ámáyo yapí wíwapiyaniro uriro yarigíáyírini. Ámá e yarigíáyí obaxí re rarigíáyírini, “‘Gorixomí pírániňí ouxídíminí,’ niwimóniríná Jisasomi dijí niwikwírori aí iyí símí sío niwákwínirfná ayí ajipaxí epaxírini.” rarigíáyírini. ¹¹Ayí wayá amipí íwí ourápaneyiniro muréwapiyipaxí imónijípi uréwapiyariigíápimi dání ámá wíyíyá sítí niaíwí aí tñi rixa ayagwí ayónárigiá ejagi náni wigí uréwapiyariigíápi xe uréwapiyípoyiniri sijwí miwinipaxí imónijwini. Sa píroáripaxí imónijwini. ¹²Ejíná wiwaniňýyá Kiritiyí wo —O wigíyí dijí emí saímí mojíyí worini. O re níriri eanírini, “Kiritiyí anijí yapí rímeareigíáyírini. Sítí sayíniňí imónigíáyírini. Aiwá ímí tñi niro ríwí sítí yiro yarigíáyírini.” ¹³E níriri eanípi nepa rinini. Ayináni mimóní uréwapiyariigíáyo mixí ríá tñíjí aríá óíyo dání urírixini. Ayí Jisasomi dijí niwikwíroríná samiňí wegíápi ejí sixí eámixiniro ¹⁴Judayíyá piyijí ikayíwípi náni aríá ókiarí mimónipa ero ámá xwiyáá nepaxínjí imónijípi ríwíminí mamogíáyí sekaxí rarigíápi aríá miwipa ero epíri náni mixí ríá tñíjí urírixini. ¹⁵Ámá íkwírániňí imónigíáyí amipí apia níni náni “Wé sítá neayiknípaxímani.” yaiwiariigíárini. E yaiwiariňagía aí ámá íkwírániňí nimóniro Jisasomi dijí

miwikwíropa yarigíayí amipí apia níni náni “Wé síá neayikínipaxírini.” yaiwiariigíárini. Wigí dijí sipíwí imóniri eri dijí niyaikiroríná “Api piaxí eánipaxírani? Meánipaxírani?” moarigíápi síá uyíkíniri eri ejagi náni e yaiwiariigíárini.¹⁶ Ayí majípámi dánini waropárí niniróná re rarigíárini, “Nene Gorixo náni dijí moywaénerini.” niriro aiwi wigí yarigíápimi dání waropárí rénijí inarigíárini, “O náni wí dijí moywaénemani.” rarigíárini. Wigí yarigíápi náni Gorixo xwiríá winiri omi aríkwíkwí wiro naají imónijíyí bi epaxí mimónipa ero ejagi náni rarijini.

Ámá ríá rigíáwa nánirini.

2 ¹Ayí e yarijagía aí jiwanijoxí nuréwapiyiríná xwiyáf ejwipéniijí imónijípi tíni xixeni urírixini. ²E neríná ámá ríá rigíáwami re urírixini, “Nipíkwini mimónijí imónijípi dijí mikikayopa ero ámináowa yapíni pákíni imóniro dijí naají íá xiriro époyí. Jisasomi dijí niwíkwíroróná samijí miwepa ero ámáyo dijí sipí wiro wí sipí seaikáráná xwámámí wiro neróná samijí miwé époyí.” urírixini.

Apixíwa nánirini.

³ Apiajíwami ení re urírixini, “Pí pí neróná siyikwí mínígííwayíne nimónimáná ero sipí owímeaniri xwiyáf mímayíó miropa ero iniigí papíkí yarigíápi náni miijí minipa ero apiyá imónigííwami naají imónijípi náni wíwapiyiro époyí.” urírixini. ⁴“Apyá imónigííwa wigí oxowami tíni niaíwíyo tíni dijí sixí nuyiríná wiipaxípi náni wíwapiyiro ⁵dijí naají íá xirípíri náni wíwapiyiro íkwíráinániijí imónigííyí imónipíri náni wíwapiyiro omiseáyíwa oimónipoyiniri wíwapiyiro wá niwuniri arírá wípíri náni wíwapiyiro wigí oxowami pírániijí yeáyí wurínipíri náni wíwapiyiro éírixini. Ámá wí apiyá imónigííwa e mepa yarijagía niwíñiríná xwiyáf Gorixoyápi náni ‘Sipírini.’ ripírixiniri apí api epíri náni wíwapiyípoysi.” urírixini.

Íwí Sikiñowa nánirini.

⁶Íwí sikiñowa ení pí pí neríná dijí naají íá nixiriro epíri náni ejí rirémixí wírixini. ⁷Joxí pí pí neríná dixí naají yarijípi tíni íwí sikiñí imónigíáwami sijwepigí wírixini. Nuréwapiyiríná naají imónijí bi tíni sipí imónijí bi tíni gwí nimori muréwapiyipa eri ámináowa yapí pákíni nimóniri eri ⁸xwiyáf ejwipéniijípi —Api ámá wí “Sipírini.” ripaxí mimónijípirini. Api uréwapiyiri éírixini. Joxí tíni xewixewí rónigíayí ayá winiri nene náni xwiyáf sipí bi miripaxí imóniro epíria náni apí “E éírixini.” rirarijini.

Xináiwániijí nimóniro omijí wiiarigíayí nánirini.

⁹Xináiwániijí nimóniro omijí wiiarigíayo ejí rirémixí re wírixini, “Segí bosowamí simajwíyónijí wuríniro yayí winipaxípi wiilo

xixewiámí wí murípa ero ¹⁰wigí amipí wí éí mimínipa ero dijí seañwiráripaxí imónijípi wíwapiyiro époyi.” urírixini. Xináíwániñí nimóniro omijí wiiarigíayí pí pí neróná apí apí e nixídriñípimí dání xwiýáf Gorixoyá—O yeáyí neayimixemeariñorini. Xwiýáf oyápimi okiyíániñí yaroaríná ámá “Xwiýáf apí sítímaní.” yaiwipírúa nání apí “E urírixini.” rírariñini.

**“Gorixo wá neawianariño ejagi nání rixa
siñánipiaumimí inini.” urínjí nánirini.**

¹¹Ayí ripí nání “Jisasomí dijí wíkwírogíayí apí apí éírixini.” rírariñini. Gorixo wá níneawianiri “Wiíímigini.” yaiwiáragípí Jisaso niweapirijípimí dání ámá niyoní rixa siñáni piaumimí winijírini. O ámá niyoní yeáyí uyimixemeámíániri nání ejípi siñáni piaumimí inijírini. ¹²⁻¹³Ayí nene sini xwiá tíyo niwearane yayí neaininíápi nání dijí wíkwímoariñwápi nání wenijí nerí niwearanéná Gorixo re yaiwiani nání xegí wá neawianijípi wíá neaókímixijírini, “Gorixo nene ámá omi ríwí ríwáminí nimamoríná yarigíápi píni wiárirane ámá omi mixídarigíayí miijí winariñípí píni wiárirane nerane dijí tíni erane wé rónijí erane Gorixomi pírániñí nixídriñá epaxípi erane yaníwá nání rineaíwapiyariní?” yaiwiani nání xegí wá neawianijípi wíá neaókímixijírini. Yayí neaininíápi nání dijí wíkwímoariñwápi, ayí Jisasi Kiraiso —O negí Iwjá seáyi e imónijorini. Nene yeáyí neayimixemeariñorini. Yayí neaininíápi nání dijí wíkwímoariñwápi, ayí o wíá sogwíniñí píripíri yariñípí tíni siñáni nimónimi weapiníápirini. ¹⁴O negí ríkikiríó yariñwápi nípimini dání gwíniñí neaíkweawáriri ámá nioniyáyíni nimóniro imiriñí mé nañíni oépoinirí igíániñí neaeámori éimiginiri xewaniño xe onipikípoinirí siñwí winijíñigini.

¹⁵Íníná nioní rírariñá ripí díxí tíñí e ñweagíáyo uríri oxidípoinirí ejí ríremixí wirí ámá xwiýáf ripí tíni xixeni miyarigíáyo mixí uríri éírixini. E neríná ámá wo nioní xe paimimí oninirí siñwí miwinípa nerí néní tíjoxi nimóniriñípimí dání éírixini.

“Xámi yagwápi mé wé rónijí imónijípini éwanigini.” urínjí nánirini.

3 ¹Joxí ámá Jisasomí dijí wíkwíroarigíá joxí tíñí e ñweagíáyo re nuríri diríri wiayírixini, “Gapimaníyorani, néni tígíáyorani, simajwíyónijí yeáyí wuríniro aríá yímigí wiro époyi. Pí pí imiriñí mimónijípi epíri nání ipimónípoyi. ²Ámá wíyo xwiýíápai miñwiráripa ero wíkí tíni xwiýáf rarigíayíné mimónipa ero époyi. Awayini samijí imóniro ámá niyoní wé íkwiajwíyo umero époyi.” nuríri diríri wiayírixini. ³Ayí ripí nání rírariñini. Nene eni ejíná dijí nañí bi mímó majá ikárinagwaénerini. Mañí wiañkiagwaénerini. Yapí éwapíñagwaénerini. Íeapá neainariñí xixegíni imónijípini erane miijí

neainarinjí xixegíni imóniñípini erane yani náni gwíniñí neayagenerini. E néra nuranéná ámáyo sipiwikárani náni imónirane sipi diñjí wiaiwirane sími tíni oneaípoyniri wíwapiyirane newaniñene eni sími tíni inirane yagwaénerini. ⁴ Nene e imónagwaéne aiwi Gorixo —O nene yeáyí neayimixemeaarijorini. O ámá níni náni wá wuniri wá wianiri yarijo ejagi náni wiá nineaókímixiñá ⁵ nene yeáyí neayimixemeajírini. Imiriñjí mimóniñjí newaniñene wé nirónirane yarijwápi náni diñjí nímorí náni yeáyí neayimixemeajímani. Xewaniño wá nineawianiri náni yeáyí neayimixemeajírini. Ayí íwí nene yarijwápi yokwarimí nineaiñiñá xíoyá kwíyípimi dání —Apí igíaniñjí neaeámoarijípimi dání ámá ámi siñj imóniñwaéne neaeweari diñjí niyimiñj tíjwaéne neaimixiri ejípirini. Apimi dání yeáyí neayimixemeajírini. ⁶ Apí nineaiapiríñá sipií mineaí Jisasi Kiraiso, negí yeáyí neayimixemeajo neaiiñjípimi dání ayá wí neawírénapiyijírini. ⁷ Ayí o wá nineawianirijípimi dání “Wé rónigíáyírini.” rárijene imónirane diñjí niyimiñj imóniñjí nene e oimónaneyiniri diñjí ikwímoarijwápi tíjwaéne imónirane yaníwá náni kwíyípí neawírénapiyijírini.

⁸ Xwiyá apí, ayí nepa ámá diñjí ɻwiráripaxí imóniñjípirini. Ayináni apí náni nuriríná samijí nimónimáná murí ejí neánimáná urírixini. Ámá Gorixomí diñjí wikkwiroarigíáyí pírániñjí nero imiriñjí mimóniñjípí —Apí nañj imóniñagi náni ámáyo sa nañni wiipaxípirini. Apí arige nerí yaníwáríraniri sími xeadípénipírúa náni e urírixini. ⁹ E nerí aí ámá majimajíá nikáriniro xwiyá miximixeawiámí inarigíápi rarijagía niwínirínárani, aríowa ejiná dání wigí niaíwí nemeága nuro yoí wírigíápi náni rarijagía niwínirínárani, ɻwí ikaxí eániñjípí náni xwiyá ximiximí niniro rarijagía niwínirínárani, ayí tíni wí nikumixiniri miripani. Xwiyá ayí rarigíápi nañj imóniñjípimi xídaní náni neaiipaxí mimóniñagi náni rarijini. Sa miponiñj xwiyá ejagi náni rarijini.

¹⁰ Ámá giyí giyí Jisasoyá siyikí imónigíáyo xewixewí oimónipoyiniri wíwapiyarijagía niwíniríná erirí biaú wíagí aiwi aríki yarijagía niwíniríná ríwí umóirixini. ¹¹ Joxi nijíáriní. Ámá e yarigíáyí wigí diñjí síá niyimixiniro íwí néra warigíápimi dání xwiyá meárinarigíá ejagi náni rarijini.

Yayí niwiowáriríná urijípi nánirini.

¹² Nioní rixa diñjí neyíróniri “Ríwipí yarijíná ají rixa Nikoporisíyi rijípimi ɻweáimigini.” yaiwiáriñá ejagi náni nioní Atemasomirani, Tikikasomirani, joxi tíñjí e náni nurowárírínayí, joxi ejí neániri nibiri ají apimi nímeárixini. ¹³ Sinaso —O xwirixí wiejwipeiarinjí worini. O tíni Aporoso tíni egí ají nuríná amípí wí náni díwí mikeamónipa eri óí e diñjí sixí níga uri episíi náni “Bi wiowáriimigini.” niyaiwiri anijí miní éirixini. ¹⁴ Negí imónigíáyí íkíá ná miweariñiñjí mimónipa ero Gorixomí

pírániñí nixídiróná imiriñí mimóniñípi epíría náni ayí ení ámá díwí ikeamónigíáyo arirá wipaxípi éwapíñírixini.

¹⁵ Nioni tíni re ḡweagíáyí níni yayí siowárénapariñwini. Ámá nene Gorixomi diñí wíkwíroariñagwi náni diñí sítí neayarigíáyo “Poro yayí neawárénaparini.” urúirixini. “Seyíné niyínéni Gorixo wá seawianíwinigini.” nimónarini.

Payí Poro Pairimono náni eanínarini.

Payí rina Pairimono náni Poro eanínarini. Pairimono ámá aŋí yoí Korosi nyweáyí worini. Amipí wí mimúroŋorini. Xináínijí nimóniri wiiarigíáyí wí eni tíŋorini. Oyá xináínijí nimóniri omijí wiiarigíáyí wo, Onesimasoyi riniŋo re ejinigini. ́fwí niwikárími éí nuri Romiyo nirémori Poro, e gwí ɻweaŋomi niwímeareŋípími dáni ámi diŋí émóagi Poro payí neari Onesimasomi niwiowárírná Pairimono yokwarimí niwiiri oumíminiri neari wiowáriŋinigini.

¹ Poroni —Nioni Kiraisi Jisasomi nixídíri yariŋápi náni gwí aŋíyo niŋwíráigíonirini. Nioni tíni negí nirixímeá Timotio tíni payí rina neari mónapariŋwii. Pairimonoxi, yegí diŋí sixí riyigwííoxi —Joxi yawawi tíni nawíní Jisasomí nixídíri yariŋwá náni gwí móniŋwá woxirini. ²Joxi tíni negí nirixímeá Apiaí tíni Akipaso tíni —O none tíni negí nawíní roariŋwá worini. O tíni Jisasoyá siyikí imónigíá joxiyá aŋí iwámí awí eánarigíáyí tíni ayí níni eni aí tíni náni payí rina neari mónapariŋwii. ³“Negí ápo Gorixo tíni Áminá Jisasí Kiraiso tíni awaú wá seawianiri seyíné pírániŋí niwayiróniro ɻweapíri náni seaiiri éfisixini.” nimónarini.

“Joxi yariŋípi náni yayí ninarini.” uriní nánirini.

⁴⁻⁵Nioni negí Gorixomi xwiyáfá rírimí niwiri joxi náni rixiŋí niruriyiríná aríá re niwiri náni, “O ámá Gorixoyá imónigíá niyoní diŋí sipí niwiri arirá wirí Áminá Jisasomí diŋí wíkwíroariŋagwí náni nawíní ikáriŋiŋwápími dáni “ripí re oimónini.” nimónarini, “Amipí naŋí Kiraisomi nuxídírná epaxí imóniŋwá nipini náni xixeni niſíá oimónini.” nimónarini. ⁶Gí nirixímeáoxini, joxi ámá Gorixoyá imónigíáyo diŋí sipí niwiri neríŋípími dáni diŋí sixí umímoní enagí náni nioní yayí ayá wí níniñiri diŋí niſá ninarini.

Pairimonomi Onesimaso náni rixiŋí wuriyijí nánirini.

⁸⁻⁹Ayináni Poroni —Nioni rixa xweaŋoni nerí Kiraisi Jisasomí nuxídírná yariŋápi náni gwí ɻweaŋáonirini. Nioni yawawi Kiraiso náni

nawíni gwí móningwíiwawi ejagi náni masisfá bí misí “O e nerínáyí naají imónijípi yarini.” yaiwiarijápi e éirixiniri sekaxí bí riripaxí aiwi dijí sixí yinarigwíiwawi ejagi náni awayini rixijí bí oririmini.¹⁰ Onesimaso —O nioni gwí aají tíyo niywearná wáí uríápimi dáni Gorixomi dijí wikwíroarijí ejagi náni gí íwónijí emeááorini. “O náni rixijí bí owuriyimini.” nimónigoi.¹¹ Xámí “Yíwí imónijoríani?” wiaawiago aiwi agwi joxi tíni nioni tíni niwawini dijí ujwiráripaxí imónijorini.¹² Agwi nioni omi joxi tínjí e náni nurowárirfná gí dijí aí tíni nixeyániríni jí wírénaparijini.¹³⁻¹⁴ Nioni xwiyá yayí neainarijípi wáí urimearijáoni ejagi náni gwí aajíyo ḥweanjáná “Onesimaso nioni tíni niyweari joxi náni wayíá arírá onini.” ninimóniri aiwi joxi “Ayí ananirini.” sini miniripa ejánáyí, “E api xe oemini.” minimóníagi náni ámi joxi tínjí e náni urowárénaparijini. Joxi “Poro sekaxí níriípimi dáni oemini.” miyaiwí dixí dijíyo dáni “Xe Poro tíni niyweari arírá owini.” yaiwiría náni omi joxi tínjí e náni úrowárénaparijini.¹⁵ Ayí ripi náni rirarijini. O ámi anijí joxiyá imóninía náni bí onímiápi píni níriwiárimi nibíri ḥweanjírani?¹⁶ O sini dixí rináinijí nimóniri omijí siiarijo aí sini axí apiní mimóní apimi nimúrori Jisasomi dijí niwikwírori náni gí nirixímeá dijí sixí uyinjáónijí imónijírini. E nimóniri aiwi joxi aajípaxí “Rixa gí nirixímeáónijí imónijí woríani?” wiaiwipaxorini.¹⁷ Ayináni “Poro nioni tíni nawíni gwí móningwííoríani?” niniaiwirínáyí, Onesimaso símeááná nioni nímíminimíni ejípa omi eni axípi umíminírixini.¹⁸ E níriíriri aí o píni níriwiárimi nuríná sipí nízikárimi ujípirani, amípi íwí rírápijípirani, anani nioni riyipárómírári. Poroni níiwaníjoni gí wé tíni ríwamínjí ripi “Nioni riyipárómírári.” níriíriri eaarijini. Ayí joxi eni maají nioniyáyo dáni raríná Jisasomi dijí wikwíróagi náni joxi nioni eni niyipáropaxí imónijípi náni miríripa éimiginí.²⁰ Gí nirixímeáoxini, Áminá Kiraiso tíni nawíni ikárinigwííoxi ejagi náni nioni rixijí rírápi xixeni níriixini. E nerínáyí, apiní mé dijí sixí eni nímímoríári.

²¹ “Aríá yímigí niniíjoi.” nisiaiwiri dijí síñá neánarijági náni re ninimóniri payí eaarijini, “Joxi nioni rírápini mé apí nímúrori ámi seayí e imónijí bi tíni eríári. níminóniri payí rina eaarijini.²² Rixijí ámi bi ripi oririmini, “Ajjí awawá nioni wepaxí imónijíwá óí nimoáriírixini.” oririmini. Ayí ripi náni rirarijini. Seyíné Gorixomi rixijí nuriyarigíápimi dáni oyá dijí tíni gwí aajíyo dáni niwáráná seyíné tíáminí bñimiginíri dijí nikwímorí náni rarijini.

Yayí níwiowáríríná urijípi nánirini.

²³ Epapiraso —O eni Kiraisi Jisasomi uxídarijí wo ejagi náni nioni tíni nawíni gwí ḥweagwííorini. O joxi náni yayí siowárénapariini.²⁴ Mako tíni Arisitakaso tíni Dimaso tíni Ruko tíni —Awa Jisasomi nixídiro yarijagíá náni gwí nímónigíáwarini. Awa eni yayí siowárénaparijoi.²⁵ “Áminá Jisasi Kiraiso anijí wá niseawiaga úwinigini.” nimónariní.

Payí ámá Xibiruyí nání eánijínarini.

Payí rina Judayí Jisasomi dijí niwikkwíoro nání oyá siyikí imónigíá aji bimí ḥweagíáyí nání eagíánarini. Xibiruyí riniñípi wigí píne rarigíápi tíni nikumixiniri riniñagi nání yoí e wírinini. Payí rina eañoyá yoí miñwiráriniñagi nání “Ámá o niriri eañíríaní?” yaiwipaxí mimónijínarini. Jisaso rixa ajiñamí niþeyimáná xwiogwí rixa obaxí nipwémáná ejáná payí eajo Judayí Jisasoyá siyikí imónigíá ayo xeanijí wímeaayariñagi nání ajiñí Jisasomi dijí miwikkwíro píni niwiáriro xámi yagíápi ámi fá xiripírixiniri niriri eañinigini. Ayí re niyaiwiro ajiñí siñí imónijípi xaíwí fá xirírixiniri niriri eañinigini, “Ajiñají niyoni Jisaso seáyi e miwimónipa reni? Mosesomi eni seáyi e mimónipa reni? Apaxípániñí imónigíá xwéowami eni seáyi e miwimónipa reni? Ridiyowá xío ná wínáni neaiñijípi apaxípániñí imónigíá xwéowami ámi ámi neaiñigíapí seáyi e mimónipa reni?” niyaiwiro ajiñí Jisasomini dijí niwikkwíroa úríixiniri niriri eañinigini.

“Ríná Gorixo xegí xewaxo ejípimi dání nearijírini.” urijí nánirini.

1 ¹Gorixo ejína wíá rókiamoagíáwa ríwaminjí earo xixegíni ero egíápimi dání xíoyá xwiyíá negí aríowéyo ayá wí nura nibayíisáná ²agwi siá yoparíyí tíñí ríná xegí xewaxo xwiyíá ríri amípí wíwapiyemerí ejípimi dání nearijírini. Xegí xewaxo amípí imónijípi nipini nání xiáwo imóníwiniginiri urípeajorini. Omi dání ajiñá tíni xwiári tíni imixijírini. ³O Gorixo nikníri seáyi e imónijípi axípi eni aupákíkí inariñorini. Xano yapi pákíni imóníjorini. Sogwí siñí emá amípí nipini oyá xwiyíá ejí eániñí riñípimi dání xomaxíñíjí yáriniñagi nání xegí imónijípa sini imónini. Xewanijo íwí ámá yarigíápi nání yokwarimí wiipaxí oimóniri niwiárimáná niþeyiri ḥwiá seáyi émi imónijoyá wé náúminí éí ḥweani.

“Gorixomí xewaxo ajiñajíyo seáyi e mürónini.” urijí nánirini.

⁴Gorixo o e imóníwiniginiri nurípearí niwimixiríná ajiñají e imónífrixiniri urípeajípimi aga seáyi e wiári imónijípi tíni xixeni seáyi e wimixijírini. ⁵Omi Bikwíyo níriniri eániñí ripi Gorixo urijípa ajiñají giyo axípi urijírini, “Joxí rixa gí íwoxi oimóniri simixíárini. Agwi ríná

jomíniyí semeáárini.” E urijípa aejnají giyo axípi urijírini? Oweoi, wí e murijírini. Xewaxo náni ámi bì re riñípa aejnají giyí náni axípi riñírini, “Nioni xegí xanoní imónimíni. O gí íwo imóninijoi.” riñípa axípi aejnají giyí náni riñírini? Oweoi, wí e mirijí ejagi náni “O ayo seáyi e wimónini.” niriri eaariñini. ⁶Xegí niaiwí xámíniyí emeaqomi xwíá rirími náni wírénapini náni nimóniríná Bikwíyo níriniri eániyí ripi eni riñinigini, “Aejnají Gorixoniyáyí níni omi nupíkñimearo seáyi e uméírixini.” riñí ejagi náni o seáyi e wimónini. ⁷Aejnají náni Bikwíyo re níriniri eánini, “Gorixo xegí aejnají —Ayí xío sekaxí uríipi tíni xixeni seáyi wiipíri náni imónigíáyírini. Ayí imijíniyí imóníríxiniri wimixiri riá ápiawíniyí imóníríxiniri wimixiri yariñírini.” Aejnají náni e níriniri eániyagi aiwi ⁸xewaxo náni re níriniri eánini, “Gorixoxini, dixí amáyo numejwearíná ná ríwíyo aí sini axípi anijí umejweari pí pí wé rónijí imónijípi tíni xixeni neri umejweari eríárini. ⁹Joxí wé rónijípi náni simóniri uniípi náni misimónipa eri yariñagi náni Gorixoni dixí Iwjáoni nírirípearí ámá dixí imónigíáyo seáyi e simixíagi náni dijí niíá sinarini.” E níriniri eániyagi náni “Xewaxo aejnajíyo seáyi e ría wimónini?” yaiwipaxfríni. ¹⁰Xewaxomí urijí ripi eni níriniri eánini, “Ámináoxini, iwamíó dání amipí níni wí sini mimónijáná joxí xwíá rirí ikwírori aejna dixí wé tíni imixiri ejírini. ¹¹Api aníniyá ejagi aiwi joxí sini anijí miní ñwearíárini. Aejna tíni xwíárái tíni iyá nípánoyí urí nerína yariñípániyí imónáná ¹² joxí iyá níxoperi tarigíápa axípi e tiríárini. Ámá iyá urú emi nimori sijí wú pánarigíápa axípi aejnami tíni xwíárimí tíni e imixiríárini. E nerí aí joxí imónijípi anijí miní sini axípi nimóniri xwiogwí dijí nimori fá ropaxí mimóní nípweri aí joxí wí mipepa eríárini.” Xewaxomí e nuríri aí ¹³ámí axomí re urijípa aejnají giyo eni urijírini, “Nioni ámá joxí símí tíni siarigíáyo xopirárí niwíri ikwíajwí dixí sikwí ikwiárírániyí simixiyimá íná náni nioní imónijápa xixeni axípi nimóniri gí wé náúmini éí niñweari wenijí neri ñweai.” Xewaxomí e urijípa aejnají giyo axípi urijírini? Oweoi. ¹⁴Xewaxo rixa e imónijo ejagi aiwi aejnají níni ayí sa kwíyírini. Gorixo sekaxí uríipi xixeni seáyi wiipíri náni imónigíáyírini. Ámá xío xegí yeáyi uyimixemeaníáyo arírá uwiipíri náni urowárariñíyírini.

“Jisaso neaiñíjípi símimañíminí tinírixini.” urijí nánirini.

2 ¹Xewaxo aejnajíyo seáyi e wimónijo ejagi náni xwiyáá o náni aríá wiñwápi píni niwiárírane ewé gwí miyáriniyáná ná jíami nikwiáríga warinjípa axípi e yaniginiri apimi xaíwí fá nixirirane pírániyí xídfwanigini. ²Ayí ripi náni searariñini. Ejíná Gorixo negí aríowéyo aejnají uriro wíwapíyo éíapimi dání uragípi aí píri wiañkipaxí mimónipa eri ámá xwiyáá apimi ogámí nero píri wiañkigá ayí ayo Gorixo xixeni píri umamori ejí ejagi náni ³agwí ríná nene ripi wí yaiwipaxene

menini, “O awiaxí neri yeáyí neayimixemeanía náni neaiiñípi ríwí nukinimoranénayí, anani pírí o neamamoníápimi dání nurakínárími upaxírini.” yaiwipaxene menini. Xámi Áminá Jisaso xewaniño Gorixo yeáyí neayimixemeáminiri neaiiñípi náni ninearimáná ejáná ámá omi aríá wigíáwa nene “Neparini.” yaiwiani náni sopinjí noro wáí neararíná ⁴Gorixo eni nene “Neparini.” yaiwiani náni emimí tíni ayá riwamónipaxí imónijí tíni amipí xixegní ámá mepaxí imónijí tíni sopinjí noa ujírini. O xio wimónarijípi tíni xixeni ámá awa kwíyípimi dání emimí epaxí oimónípoyiniri wiñípi tíni egíápimi dání sopinjí noa ujírini.

Yeáyí neayimixemeaníápi náni míkí ikiyo Jisasorini.” urinjí nánirini.

⁵ Gorixo ámá ají sinjí imóninírárimi —Arí náni nioní niriri ríwamijí eaarijini. Arími ḡweapíráyí Gorixo ajínajowamí simajwiyónijí yeáyí wurnípírá náni ráriñímani. ⁶E neri aí ámá wo Gorixomí urinjí rípi Bikwíyo wí e niriniri eániñagi náni “Ámáyí Gorixoyá diñí tíni amipí niyoní seáyi e niwimónipírárini.” nene re yaiwipaxírini, “Ámáyí pí imónijagía náni Gorixoxí ayí náni diñí nimori umearijírini? Ayí joxi anani peayí wianipaxíyí ejagi náni rarijini. ⁷Aníñi maríái, bi onimiápi náni ámá ajínajíyo ínimi owimónípoyiniri niwáriri aí ámi ríwíyo dání wé íkwiajwíyo ujwiráriri seáyi e wimixiri neríná seáyi e numíeyoari [amipí níni joxi dixí wé tíni imixijíyo seáyi e niwimóniri oumejweárixini urípeañírini.] ⁸Joxi ajínajírani, amipírani, níni ámáyo ínimi wurníwinigíniri wimixijírini.” Bikwíyo e niriniri eánini. Gorixo níni ámáyo yeáyí wurníwinigíniri niwimixiríná payíkeyí bi mimixipa ejí ejagi náni nene re yaiwipaxírini, “Ámáyí Gorixoyá diñí tíni amipí niyoní seáyi e ríá wimónini?” yaiwipaxí aí agwi ríná nene amipí níni ámáyo ínimi imónijagí mí miwómixarijwini. ⁹E neri aiwí ámá Gorixo onimiápi náni ajínajowamí ínimi wimixijomi rixa mí wómixijwárini. O, ayí Jisaso náni rarijini. O Gorixo nene náni wá nineawianiri pírániñí e wiíimigíniri yaiwíragípi tíni xixeni neríná ámá ninenení náni neapeinífa náni onimiápi bi ajínajowamí ínimi wimóníwinigíniri wimixijírini. Ínimi e niwimóniríná ríniñí nimeari penjí ejagi náni Gorixo rixa wé íkwiajwíyo ujwiráriri seáyi e wimixiri ejírini. ¹⁰Gorixo —Xíomí dání amipí níni imóniri níni eni o náni imóniri eni. O re ejírini. Ámá obaxí xegí íwiaxéniñí nimóniro xewaxo nikníriri seáyi e imónijípa axípi imónipírá náni omi ríniñí ayá wí wímeanjípimi dání wé uroáriímigíniri neríná xixeni imónijípi tíni ejírini. “Yeáyí neayimixemeanía náni apáni míkí ikipaxo, ayí Jisasoríani?” wiaiwipíri náni Gorixo e ejírini. ¹¹Jisaso —O ámáyí Gorixoyá imónírixini wimixarijorini. O tíni ámá Gorixoyá xio imixijíyí tíni wigí xano ná womi dánini eweagíáyí ejagi o ayí náni ayá miwiní anani “Gí nirixímeá imónigíáyírini.” rarijírini. ¹²O Gorixomí re urinjípi Bikwíyo niriniri

eániñagi náni rariñini, “Joxi náni gí nirixímeáyo ‘E imóniñorini. E imóniñorini.’ ourimini. Ámá joxi seáyi e rímpíri náni awí eánigíáyo áwinimi dání nioni joxi seáyi e rimeminiri náni soñí orimearimini.” níriniri eániñí ejagi náni rariñini.¹³ Xwiyáá Jisaso Gorixo náni rijí ripí eni re níriniri eánini, “Nioni omi aga xixeni dijí ujwirárimiáriní.” Xwiyáá ámi axo rijí ripí eni re níriniri eánini, “Ámá Gorixo niaíwí nemearíniñí niapiñýí, ayí aí tñi nawíni riyenerini.” eni níriniri eániñí ejagi náni re searariñini, “Jisaso ayí náni ayá miwiní anani ‘Gí nirixímeá imónigíáyírini.’ rariñorini.” searariñini.

“Jisaso nepa ámá imóniñinigini.” urijí nánirini.

¹⁴ Ayináni niaíwí rariñíyí warárími dání gíwí tñi ejí tñi tígíáyí imónigíá ejagi náni xewaxo eni axípi imóniñinigini. Xewaniño niperiñípimi dání ámáyo aníá wimixipaxí imóniñomi —O ayí oborini. Omi migí wimixiri¹⁵ ámá íníná nanínaniginiri wiwaniñýí wáyí neriqípimi dání gwíniñí lweagíáyo nikwearíniñí wáriri éimiginiri warárími dání ámá gíwí tñi ejí tñi tígíáyí imónigíápa axípi e imóniñinigini.¹⁶ Ayí nepariní. O aqínajíyo arirá owiminiri neríná e mimóniñinigini. Ámá Ebiríamoyá iyí axípá imónigíáyo arirá owiminiri náni neríná wará ayí inigíápa axípi iniñinigini.

¹⁷ Ayináni o apaxípániñí imóniñí xwé wo nimónimáná xegí xexirímeániñí imónigíáyo pírániñí ayá urimixiri Gorixo xio urijípi náni dijí ujwiráripaxí imóniñípi eri neríná íwí ámá yarigíápi yokwarimí wiipaxí oimóniri rídiyowá yarigíápa axípi rídiyowániñí iníminiri náni pípi inipaxí maríái, sa wará xegí xexirímeáyí inigíápi inipaxí ejagi náni xio eni axípi e iniñinigini.¹⁸ Ríniñí wímeanípimi dání obo iwamíó wíwapiyijo ejagi náni ámá obo agwi ríná dání óréamioárixiniri wíwapiyarinýyo eni arirá wipaxí imóniñjo ejagi náni rariñini.

“Moseso seáyi e imónagí wo ejagi aí Jisaso aga seáyi e wiári múroni.” urijí nánirini.

3 ¹⁻² Ayináni gí nirixímeáyíné, —Seyíné Gorixo aqínami dání xíoyá imónírixiniri wéyo íá seaumirijíyínérini. Seyíné Jisaso náni dijí émóírixini. Gorixo nene tñípi e náni urowárénapiño, ayí orini. Apaxípániñí imóniñí xwéo, nene “Apimi dijí wikwíroarijwárini.” rarijwápimi pírániñí xidíírixiniri arirá neaininía náni imóniñjo, ayí orini. Moseso ejíná ámá Gorixoyá aqínaiñí imónigíáyo numeiríná xixeni wiijípa ámá Gorixo xio wimónariñípi e éwiniginiñí urípeáagi náni xixeni wiijo, ayí axo Jisasorini. O náni pírániñí dijí émóírixini.³ Ayí ripí searariñini. Aqí wiwá náni “Nanjiwárini.” níriro miñí síñá nimeeániro aiwi aqí iwámi mirijo náni aga miñí síñá seáyi e umeeánipaxírini. Axípi e imóniñípa Moseso náni miñí síñá umeeánipaxí imóniñagi aiwi

Jisaso náni ayí anipaxí miñjí sínjá umeeánipaxírini. ⁴ Ayí ayí ayí wí xegípi mimóní níni ámá mirarigíá aiwi amípí níni imóniñípi imixijo, ayí Gorixo ejagi náni rariñjini. ⁵ Ayí ripí náni eni “Jisaso náni diñjí pírániñí émóírixini.” searariñjini. Moseso ejíná ámá Gorixoyá ajníñí imónigíáyo xixeni pírániñí numeiríná ámá xináiwániñí nimóniro wigí bosowamí pírániñí niwiiróná yarigíápa axípi éniñjí nerí amípí Gorixo ríwíyo riníapí náni woákíkí wiñjí aiwi ⁶ Kiraiso Moseso nimóniri ejípa axípi nimóniri ejímani. Omi wiárí nimúrorí re ejírini. Niawa ámá xanowayá imónigíáyo pírániñí numeiríná yarigíápa Kiraiso axípi e nerí ámá xanoyá ajníñí imónigíáyo xixeni pírániñí umelírini. Nene wará saríwá mimáriní nerane “Jisaso e nineaiinírári.” niyaiwirane diñjí wikwímoarijwápími dání sáyí nimóniri rarijwápí anijí miní xaíwí fá nixira nuranénayí, ayí arijí Gorixoyánijí imóniñjwini.

**“Mañjí pírí wiaíkiagíáyí diñjí sixí íníírixiniri
eje miñweaagíárini.” urijí nánirini.**

⁷Ayináni Gorixo xegí kwíyípi tíni Bikwíyo dání riñjí ripí tíni xixeni segí seáríawéyí manjí niwiaíkíro diñjí sixí íníírixiniri imóniñe ñweagíámani, “Agwi ríná manjí Gorixoniá searariñjagi aríá níñiróná ⁸⁻⁹ ejíná segí seáríawéyí ámá diñjí meaje nemeróná yagíápa mepa éírixini. Ayí gí manjí xowiaíkímí niniro nepa ejí eániñorfaníri iwamíó níwapiyiro neróná xwiogwí 40 pwearíná nioní emimí níwíwapiya uñápi siñwí niwiga nuro aí wigí diñjí wakisí niniro ríwí nímoagíárini. E yagíápa seyíné eni axípi mepa éírixini. ¹⁰Ayináni segí seáríawé íná ñweagíáyí náni wikí niwóniri re riñjanigini, ‘Ayí ínína diñjí xeñwíni moro Gorixoni sekaxí urarijápími mixídipa ero yarigíáyírini.’ niriri ¹¹ wikí ríá ápiáwíniñí niwóniríná sínjá womí dáníñíjí re ráriñjanigini, ‘Xwíá diñjí sixí ínipíría náni wipimoárijárími wí niñweapírámani.’ ráriñjanigini.” Segí seáríawé íná ñweagíáyí Bikwíyo dání e níñirini eániñjípi tíni xixeni nero Gorixomi manjí pírí niwiaíkíro náni diñjí sixí íníírixiniri eje wí miñweaagíárini.

**“Neáríawéyí Gorixomi manjí wiaíkiagíápa
mepa éwanigini.” urijí nánirini.**

¹²Gí nírixímeáyíné, wiýiné sipí nero aríkwíkwí niwirinjípími dání Iñwíá wí mipé anijí siñjí imóniñjomí ríwí umóírixiniri pírániñí awíniñí mejweáníírixini. ¹³Wiyíné íwí néra nuriñjípími dání yapí néwapíniro diñjí wakisí niniróná Gorixomi ríwí umopírixiniri síá Bikwíyo dání Agwiyí riñjíyi sini imóniñjánayí, sini epaxí ejánayí, síá ayí ayo xixe ejí rirémixí inayíírixini. ¹⁴Ayí ripí náni searariñjini. Diñjí Kiraisomí iwamíó dání niwikwíroranéná wará saríwá mimáriní nerane xaíwí fá xiriñwápí anijí xaíwí fá nixira nuranénayí, nepa Kiraiso tíni ikáriñjwáénerini. ¹⁵Bikwíyo re níñirini

eánijípí tíni xixeni nerijípimi dányi anani dijí wíkwíroarijwápi xaíwí fá nixira upaxírini, “Agwí Gorixo seararijagi aríá niwiróná ejíná segí seáríawéyí omí maŋí xowiaíkímí niwiróná dijí wakisí niniro náni ríwí umoagíápa seyíné eni axípi e mepa éírixini.” E níriniri eánijípí tíni xixeni neranénayí, dijí wíkwíroarijwápi xaíwí fá nixira waníwárini.

¹⁶ Ayí ripi náni seararijini. Ámá Gorixo rarijagi aríá niwiróná maŋí xowiaíkímí wiagíáyí, ayí giyírini? Níni ayí ámá Moseso Isipiyí ajíyo dányi wirimeááná e píni niwiárimi wagíáyí meniraní? ¹⁷Xwiogwí 40 api pwearíná Gorixo ámá giyo wikí niwóga wagírini? Ayí axíyí íwí nero ámá dijí meaje dányi nipéa emeagíáyí meniraní? ¹⁸Ámá Gorixo sínjayo dányi nuriróná “Xwíá e niŋwearóná dijí sixí íníírixiniri ejírimi wí niŋweapírámani.” uragíáyí giyírini? Ayí axíyí xíomi maŋí píri wiaíkiagíáyí meniraní? ¹⁹Ayináni nene nijíá re imóníjwini. Neáríawé íná ɻweaagíáyí dijí miwikwíropa nero náni Gorixoyá xwíá dijí sixí íníírixiniri ejírimi wí nirémoro ɻweaagíámani.

“Nene dijí sixí ínaníwá náni imóniже sini imóniní.” urijí nánirini.

4 ¹Ayináni Gorixo ayí dijí sixí íníírixiniri negí neáríawéyo símimanjyo dányi urijípí sini ejagi náni xío ámáyo eyeyírómi neríná wiýiné náni re seaaiwinigíníri, “Ayí e ɻweapaxí mimóniјоi.” seaaiwinigíníri wáyí nerane pírániјí oyaneyi. ²Negí neáríawéyí ámá dijí meaje nemeróná xwiyíá xwíá dijí sixí íníírixiniri ejírimi náni yayí winipaxí imóniјípi aríá wiagíápa nene eni axípi aríá wiŋwárini. Ayí aríá niwiro aí aríá niwiróná dijí miwikwíropa nero náni surímá aríá niwiáriro xwíá dijí sixí íníírixiniri imóniјírimi mirémó ámá dijí meaje dányi penowigáwixini. ³Dijí wíkwíroarijwaéne dijí sixí íníírixiniri eje páwiarijwárini. Ayí Gorixo ripi riŋí ejagi náni “Dijí sixí ínaníwá náni imóniже rixa ría neapimoárinini?” niyaiwirane nijíá imóníjwini, “Gorixoni maŋí niwiaíkiarigíáyo wikí ríá ápiawíniјí niwóníríná síná womí dáníniјí re rárijanigini, ‘Xwíá ayí dijí sixí ínipíría náni wipimoáríjápimi wí niŋweapírámani.’ rárijanigini.” Xwíári tíni ajína tíni imixárije dányi amipí nipíni xío imixípi rixa yáriniјagi aiwi xwiyíá apí e riŋinigini. ⁴Bikwíyo wí e siá wé wíúmi dáŋí wo nimónimáná Sabaríá imóniјíyi náni re níriniri eánini, “Gorixo siá wé wíúmi dáŋí wo pwearíná amipí nimixa núisáná píni niwiáriři Sabaríá imóníjyimi kikiíá niŋweari dijí sixí íniŋírini.” níriniri eánini. ⁵Ámi wí e dijí sixí ínipaxe náni re níriniri eánini, “Xwíá dijí sixí ínipíría náni Gorixoni wipimoáríjápimi wí niŋweapíráfá menini.” níriniri eánini. Xwiyíá apiaú níriniri eánijagi náni “Nene dijí sixí ínaníwá náni imóniже rixa ría imóniní?” niyaiwirane nijíá imóníjwini.

⁶Ejíná xwiyíá xwíá dijí sixí ínipíría náni imóniјírimi náni yayí winipaxípi aríá wiagíáyí Gorixomí maŋí xowiaíkímí néra warijagia

náni dijí sixí ínífrixiniri eje xe ḥweáfrixiniri sijwí miwínipa ejí eri wíni e xe ḥweáfrixiniri sijwí wiñiníá eri ejagi náni 7re niyaiwirane niyá imónijwini, “Nene dijí sixí ínaní náni imónijé ḥweaaníwáiná náni Gorixo rixa síá ámi wiyi ráriñírini.” Bikwíyo dání síá ayí, ayí Agwiyí riniñýirini. Neáríawéyí aríá miwigé dání ná ríwíyo Gorixo manjí mixí ináyí Depitoyáyo dání xwiyáá Bikwíyo nioni xámí miijí iroáriápí niriri re riñinigini, “Agwi manjí Gorixoniyá seararijagi aríá niniróná dijí wakísí minipa époyi.” riñí ejagi náni “Nene dijí sixí ínaníwáiná ríá imónini?” yaiwiariñwárini. 8 Josua negí neáríawéyo xwíá dijí sixí ínífrixiniri eje nipemeámi nurí níremoríná dijí sixí Gorixo e ínífrixiniri wimónijípí nepa níniro sijwiriyí, ayimi dání ríwíyo Gorixo síá dijí sixí ínaníwá náni imónijí ámi wiyi náni riminiri ejímani. 9 Ayináni nene re niyaiwirane niyá imónijwini, “Síá Gorixo amipí níni nimixárimáná dijí sixí íniñýíniyí imónijí axípi ámá xfoyá imónigíayí náni dijí sixí ínipíríná sini imónini.” yaiwiñwini. 10 Dijí sixí ínífrixiniri ejípími páwiyo, xío Gorixo xwíá amipí níni imimixímí niyárimáná kikiáfá nerí dijí sixí íniñýípa axípi e nerí xegí e éwiniginiri urípeanípí niyárimáná xewaniyo rixa dijí sixí níniří ḥweani. 11 Ayináni neáríawéyí manjí Gorixomi píri niwiaíkiro sijwepigí neaíwapiyagíápími nixídírane omí ríwí umoaniginiri dijí sixí ínífrixiniri eje ḥweawaniginiri anijí miní nerane pírániyí nírfkwínirane oyaneyí. 12 Ayí ripí náni seararijini. Xwiyáá Gorixoyápi pí pí oeniri wimónarijípí tíni xixeni epaxí imóniri ejí eániri ejípirini. Xegí ḥwá yiniñíniyí imónijípí kirá manjí midimidání wejí níniyí ḥwá yiniñípí tíni xixeni mimónini. Kirá aga ḥwá yiniñí bá xómijí xíayo tíni ejí wíwíyo tíni dakwipaxípa xwiyáá oyápi ámáyo wairirí niwiríná wigí xwioxíyo íá nímiáriniri ayá tíni dijí tíni kumixiniye dakwiarinírini. Pí pí ámá dijí moro pí pí “Eminiri oemini.” wimóniri yarigíápi eyeyírómi yariñírini. 13 Amipí níni Gorixo —Pí pí éwápi nánirani, ríwápi nánirani, yariñí imimí neaíáná “Ayí apí náni e ríarini. E éarini.” uraníwáo, ayí orini. Amipí níni o imixijíyí xegí sijwí anije dání wí píni imónipaxí menini. Amipí níni xegí sijwíyo dáníniyí níparárimáná sijáni imónini.

“Negí apaxípániyí imónijí xwéo Jisasorini.” urijí nánirini.

14 Nene apaxípániyí imónijí xwé wo —O rixa ajiñáminí peyijo, ayí Gorixomi xewaxo Jisasorini. Apaxípániyí imónijí xwé o tíjwaéne ejagi náni woákíkí nerane “Apimi dijí wíkwírojwini.” rariñwápi xaíwí íá oxiraneyí. 15 Ayí ripí náni rariñini. “Negí apaxípániyí imónijí xwéo nene wé rónijí imónijípí oyaneyiniri neríná ejí meání yariñagwi nineaníríná wí dijí sípí mineaiarinini?” riseaimónarini? Oweoi, nene íwí oépoyiniri neámeaarijípí o eni íwí oeniri wímeáagí aiwí wí íwí mejo náni nene wí e wiaiwipaxí menini. Sa “Samiñí nimóniri

yariñagwi nineanirfná anani diñjí sipí neaiariñoríani?" wiaiwipaxfrini.
 16 Negí apaxípánijí imónijí xwéo e imónijo ejagi náni amípí samijí neaimixipaxí imónijípi wí neaímeááná Gorixo —O ámáyo ayá xwapí urimixariñorini. O wá neawianiri ayá nearimixiri oeniri wará saríwá mimárinipa nerane oyá siá íkwiajwína tíñjí e ajwí éniñjí úwanigini.

5 ¹Apaxípánijí imónigíá xwé wo wo nowani fwí wigí ámá yarigíápi náni Gorixoyá íráí onije náni niwuriyiro aiwá peaxí utiro ridiyowá wiilo epírfa náni xio wigí imónigíáyo dáni éniñjí niyoari urípeaariñowarini. ²Awa eni wé rónijí imónijípini oyaneyiniri nero aí ejí neániro miximopaxí wíagía náni wigí ámá majíá nero xejwíminí kinimóníáyo anani awayini mimeyowárí wipaxowarini. ³Wé rónijí imónijípini oyaneyiniri nero aí ejí neániro miximopaxí wíagía náni wigí ámá fwí yarigíápi náni ridiyowá wiiarigíápa fwí wiwaniñowa yarigíápi náni eni ridiyowá minipaxí mimónigíáwarini. Awa eni aga ninipaxowarini. ⁴Ámá wo xewanijo wé íkwiajwíyo niywírariniri xio xegí diñjyo dáni rípeánariñímani. Oweoi, nowani ejíná Gorixo xio xegí diñjí tñi Erono api e oimóniri wéyo fá umirijípa axípí umiráná apaxípánijí imónijí xwéowa imónarigíáriní. ⁵Kiraiso eni xewanijo seáyi e nimyeoániri apaxípánijí imónijí xwé woní oimóniminiri mirípeániñinigini. Oweoi, Gorixo omi seáyi e numíeyoari Bikwíyo niriniri eániñjí ripi urijinigini, "Joxi gí fwoxi oimóniri simixíáriní. Agwi ríná joxíñijí semeáárini." nuriri ⁶Bikwíyo ámi wí e niriniri eániñjí ripi eni urijinigini, "Apaxípánijí imónijí Merikisedeko nimóniri ejí yapi joxi eni axípí anijí náni e imónírixini." urijí ejagi náni Kiraiso e imónijíriní. ⁷Xámi o ámá nimóniri xwiá týo niwearíná "Ámá nípikaniro yarigíápi náni wáyí nininiginiri ápo diñjí sixí nimímpaxoríani?" niyaiwiri arirá oniniri lqwí piyí niwíriniri gwíñí kíkíá tñi rixijí uráná xanomi aríá niwiri pírániñjí yapanijo ejagi náni omi xixeni aríá wijorini. ⁸O Gorixomí xewaxo aí ríniñjí xíomi niwímeari peñjyo dáni re niyaiwiri nijíá imónijíriní, "Ápomi aríá niwiri xixeni neríná api e xixeni rí rinímeaariní?" E niyaiwiri nijíá nimóniri ⁹xano wimónijí nípini rixa sipearímí niyárirí náni ámá xíomi pírí miwiašíki aríá wiarijíá giyí giyí níni anijí miní íníná najníi lweapíría náni yeáyí uyimixemeapaxo imóniri ¹⁰Gorixo re ráriñípi tñi xixeni imóniri ejíriní, "Xwé apaxípánijí imónijí Merikisedeko imónijípa axípí imónijorini." ráriñípi tñi xixeni imóniri ejíriní.

Jisasomí ríwí umóřixiniri erirí wíjí nánirini.

¹¹"Nioni 'Kiraiso náni niriríná Merikisedeko náni niriríñjí apíñijí apíñijí imónini.' osearimini." ninimóniri aiwí aríá iwayí pírogíáyíné, seyíné míkípi náni nijíá imónipíri náni arige searimíini? ¹²None ayá wí searéwapiyijwá ejagwi náni xamijfýíné e dáni wíyo nuréwapiyipaxí

nimóniríná ayí nañí imóniminíri ejí aiwi seyíné sini majimajíá yariñagía nání ámá wí ámi Kiraiso nání sirimiñí imóninjípími dání nisearéwapiyipaxí imónigíáyínérini. Seyíné aiwá nipaxí mimóní amiñíni narigíáyí yapi imóninjoi. ¹³ Ayí ripi nání seararinjini. Ámá aiwá nipaxí mimóní sini amiñí narigíáyí nní “Api neríná wé róninjípi yariñoi.” riniñípí nání majíá nero nání sini niaiwí píopia yapi imóninjoi. ¹⁴ E nerí aí aiwáyí ámá rixa ámináñí imónigíáyí narigíáriní. Ámá e imónigíáyí wigí diñí tíni pírániñí éwapínarigíá ejagi nání nañí imóninjípirani, sipí imóninjípirani, ananí mí ómixarigíáyírini.

6 ¹⁻² Ayináni, nene xwiyíá Kiraiso nání sirimiñí imóninjípíni anijí miní mirinipa oyaneyi. Ínáná ámi ámi xwiyíá sirimiñí imóninjí ripi ripi nitiwayirori mirinipa oyaneyi. Xwiyíá negí íwí amípí néra nuríná anínimixinanirane yariñwápi aga ríwímini nimamopaxípirani, xwiyíá Gorixomi aga diñí niwíkwíropaxípirani, xwiyíá igíá xixegíni eánarijwápirani, Gorixo nañí owimixiníri wé seáyi e wikwiárarijwápirani, ámá pegíáyí ámi wiápíñimeapírápirani, Gorixo ámáyo mí ómómiximí nerí xwiyíá umeárána anijí ñeapírápirani, xwiyíá api api ámi nitiwayirori méwapínpa oyaneyi. Sa xwiyíá Gorixoyá ámá aríá niwirinjípími dání yóí imónipaxípi éwapínani nání oxímeaaneyi.

³ Gorixo api xe oépoininíri sijwí nineanirínayí, ananí yaníwini.

⁴ Ayí ripi nání “Xwiyíá xámí nitiwayirorane éwapínijwápi píni niwiárirane xwiyíá yóí imónaníwá nání imóninjípi oxímeaaneyi.” seararinjini. Ámá Gorixo xewanijo nání “E imóninjoríani?” oyaiwípoyiníri rixa wiá wókímixiri ámá aiwá gígí neríná nijíá awíí yariñí imóninjípi nání imónarigíápa axípíñíjí e nero aijínamí dání Gorixo neaiapiñípi nání nijíá imóniro kwíyí oyápi ámá wíyo tíni nawíni waíniri ⁵ ámá aiwá awíí imóninjípi gígí neríná “Nañí imóniní.” yaiwiarigíápa xwiyíá Gorixoyápi tíni ejí eániñí o yeáyí nineayimixemearí neamejweanína imóninjípi tíni axípi gígíñíjí neríná “Nañí imóniní.” yaiwiro néásáná ⁶ diñí wíkwíroarigíápi ríwímini nimamorínayí, ayí Gorixomi xewaxomí ikayíwí oumearípoyiníri ámi yoxáípámíñíjí yekwiroárariñagía nání ámi xwiyíá kinimónírixiníri urípaxí imóninjípi bi menini. ⁷ Ayí ripi nání seararinjini. Xwiá iniá ámi ámi nearí aínáná ámá aiwá omijí iwiá uríáyí nání aiwá nañí yapariñíjí, ayí Gorixo aiwá nañí oyapiníri xwiyíá tíni pírániñí imixariñípirini. ⁸ E nerí aí xwiá iniá ámi ámi nearí naíniri aiwi aiwá nañí miyapí ará ejí tíñíni kisónárariñíjí, ayí ráñinjí imóninjípi ejagi nání Gorixo rixa niramiximiníri nání imóniri áríá yiminíri nání imóniri ejípirini.

⁹ Diñí sixí seayinjáyíné, nioni mixí e nisearíri aiwi “Seyíné nioni mixí searíápi miyariñoi.” nimónarini. “Óí Gorixo yeáyí seayimixemeaña nání imóninjíyímini xídaríjoi.” nimónarini. ¹⁰ Ayí ripi nání seararinjini. Gorixo xixení mimóninjípi tíni miyariño ejagi nání amípí seyíné xíomí

nixídıróná ero ámá xegí imónigáyo arirá wigápi sini niwirinjyo dání siwá réniójí winiro “Nene Gorixoxi dińj sixí riyijwini.” siwá éniójí winiro yarigápi náni o wí aríá ikeamopaxí menini. 11-12 Seyíné ríwí siwá niyiri mé ámá ejí neániro Gorixomi dińj wiwkíroro “Xewanijo óí oneaimoni.” yaiwiro yarigáyo dání Gorixo símimanjyo dání “Nisiimíárini.” urinjípi wímeaarijyo ikaniójí wiaxídipíri náni seyíné wiýinéni wiýinéni amípí níni oneaímeaniniri dińj ikwímoarigápi seaímeané náni anijí miní ríwí niyuniro dińj nikwímóa úríxini.

“Gorixo rińjípími dińj niwikwímóa úríxini.” urinjí nánirini.

13-14 Ejíná Gorixo Ebiríamoyá símimanjyo dání Bikwíyo níriniri eánińjí ripí urinjínigini, “Nioni píránińjí simixiri dixí ráriawéyo sayá wimixiri nemíárini.” urinjínigini. E sínjá wo aríá eje dáninjí nuriríná ámá wo xíomi seáyi e mürónijo aríá eje dání ripaxí menjagi náni xewanijo náni níriniri urinjínigini. 15 Ayináni Ebiríamo yómińjí nimóniri “Gorixo nírińjí xegí dińj tíni xe óí nimówinigini.” niyaiwiri wenijíneri niyweajisáná ejáná wímeanjinigini. 16 Ámá “Nepa neararini.” oyaiwípoyiniri nuriróná niyimińjí imónijí seáyi e wimónijí bimí dání urarigírári. Ámá xwiýá xímiximí niniro níriniróná xwiýá apí ríapími dání sajnarijírini.

17 Ayináni Gorixo ámá xío Ebiríamomí símimanjyo dání urinjípi wímeaníáyí re oyaiwípoyiniri, “Gorixo aríomi ‘Naní e niseaiimíárini.’ urinjípi ámi ná ríwíyo aiwi xegí dińj nikinimóniri kikiáf epaxímani.” oyaiwípoyiniri síňáyo dáninjí níriníná xewanijomí dání níriniri e urinjípi náni ámi sopijí wárińjínigini. 18 Gorixo, yapí miripaxí imónijo “Símimanjyo dání rírarinjini.” urinjípi siwiá imónipaxí menjagi aiwi ámi siwiá mimónipaxí bi xewanijomí dání urinjíejagi náni nene anani ejí sixí neámixiniri ñweajwini. Nene —Gorixo yeáyí neaimixíwiniginiri o tíamini éí nurane simajwíyónijí yeáyí wurníljwaénerini. Nene o neaiinía náni dińj wiwkímoarijwápi xaíwí íá xiraní náni ejí sixí neámixiniri ñweajwini. 19 Nene dińj wiwkímoarijwá apimí dání dińj síkíkí nomixinirane ñweajwini. Síkíkí onińjwá ejagi náni ají ridiyowá yarigíiwámi awawá ñwiáwámi rapirapí epanjoárinińjúmi íniriwámininjí anani páwiarijwárini. 20 Íními e Jisaso rixa anijí íníná náni apaxípánińjí imónijí xwé Merikisedeko imónijípa axípi nimónimáná nene arirá neaininía náni xámí nineameáa páwińjírini.

Merikisedeko, apaxípánińjí imónijo náni urinjí nánirini.

7 ¹ Merikisedeko —O mixí ináyí ají Seremiyí rińjípími umejweaagorini. Íwjá seáyi e imónijoyá apaxípánińjí imónijorini. O Ebiríamo mixí ináyí waú waú awamí xopirári niyárimo weaparíná óí e óróri niniríná Gorixoyá dińjyo dání nańjíni owímeaniri xwiýá bi tíni nańjí wimixijorini. ² Amípí Ebiríamo pikiomeáípi yanjí wé

wúkaú nimemáná bì miní wiyo, ayí Merikisedeko orini. Xegí yoí Merikisedekoyí riniñípi, ayí xámí negí aga pínéyo dání mixí ináyí wé róniñí umejweaariñoyí rariñwápírini. O Seremi dání mixí ináyoyí riniñípi eni negí aga pínéyo dání mixí ináyí ámá niwayıróniro ḥweapíri náni wimixarinoyí rariñwápírini.³ Bikwíyo dání xwiyíá bì mırinijagi náni o náni re ripaxírini, “O xano tíni xináí tíni mayí eri xegí íwiáríawé eni mayí eri ejorini. Síá xináí xirijíyi mimónipa eri síá xío peníayi mimónipa eri ejorini. Ayináni o niaiwí Gorixoyáónijí imóniñjo ejagi náni apaxípá anijí miní imóniñorini.” ripaxírini.

⁴Seáyi e Merikisedeko imóniñípi náni bì diñí mópoysi. Negí arío íriño Ebirfamo amipí awiaxí imóniñí wí mixí nerí pikomeajíyaní wé wúkaú nitimáná bì miní wiyo ayí orini. ⁵Ripaioyá íwiáríawé apaxípániñí imónigíawa Gorixoyá ḥwí ikaxí riniñípi tíni xixeni nixídiro náni wigí axiyí, ayí eni Ebirfamoyá íwiáríawéyi imóniñagía aiwí wigí amipí yaní wé wúkaú méíápi bì uráparigíárini. ⁶E nerí aí Merikisedeko, Ripaioyá íwiáríawéyi wo mimóniñagi aiwí Ebirfamo, Gorixo símímañyo dání “E niseaiimírárini.” urijo nipíkiomeari yaní wé wúkaú méíápi bì Merikisedeko nurápirí omí nají bi owímeaniri xwiyíá bì tíni nají wimixijnigini. ⁷Xwiyíá ripí ámá wí “Nepamani.” niyaiwiri ripaxípímani. Najípi owímeaniri xwiyíá bì tíni wimixariño, seáyi e wimóniñorini. Nanjípi wímeáo, omí símañwífóniñí ínimi wurñiñorini. ⁸Ripaioyá íwiáríawéwa —Awa nipecíria náni imónigíáwarini. Awa wigí axiyí yaní wé wúkaú méíápi bì nurápiróna ayí ámá nipecíriawani uráparigía aiwí Merikisedeko nurápiríná xío náni Bikwíyo riniñípa anijí ḥweajo urápiñinigini. ⁹⁻¹⁰Ripi eni ripaxírini, “Ebirfamo yaní xío méíápi Merikisedeko tíni óí e órórí niníri miní wiáná Ripaio —Oyá íwiáríawé wigí wíniyí yaní wé wúkaú méíápi bì uráparigíawami xiáworini. O eni sini xegí xiáwo Ebirfamoyá kímiñyo íníjagi náni xiáwo Ebirfamo yaní nímerí Merikisedekomi wíípa éniñí nerí miní wiñinigini.” ripaxírini.

Apaxí xámijípá sini e ejáná sijí imóniñí ámí bá náni urijí nánirini.

¹¹Ejíná Gorixo ḥwí ikaxí xío riñípi Mosesomi miní niwiríná Ripaioyáyi apaxípániñí imónipíria náni ráriñinigini. Apaxí Ripaioyáyi imónigíápá Gorixo apá e eníápi náni imóníwiniginiri ráriñípi tíni ayí xixeni nero wé niroáriro sijwiriyí, apaxí ámí xegí bi imóniñí bá, Erono imóniñípániñí maríái, Merikisedeko imóniñípániñí imóniñí bá imónimíniri ejímani. ¹²Apaxí Ripaioyáyi imóniñípá apáni mimóniñagi náni ámí bá imóniñírini. Ayináni ḥwí ikaxí níriniri eániñí axípini sini nimónipaxímani. Ámí bi eni imónipaxírini. ¹³Áminá Jisaso, Gorixo e riñoyí Ripaioyáomaní. Gwí wirími dájorini. Xegí gwí arími dání wo ejíná riñiyowá eri apaxípániñí imóniri yagímani. ¹⁴Nijíá re imóniñwini. Negí Áminá Jisaso Judaoyá gwírimí dání imóniñírini. ḥwí ikaxí Gorixo

riñí Moseso eanípi Judaoyáyí wí apaxípánijí imónipríía náni niriri meanjinigini.

“Jisaso apaxí Merikisedeko imónijípánijí imónijírini.” urijí nánirini.

15 Apaxí xegí bì imónijí bá, Merikisedeko imónijípánijí nimónirínayí, nioni re searíapi rixa siñáni wíá órironi, “Iwí ikaxí níriniri eániñí axípini sini imónipaxímani. Ámi bì nimónipaxírini.” seararíapi rixa siñáni wíá órironi. 16 O apaxí Merikisedeko imónijí apá nimóniríná iwí ikaxí re riniñíyo dání, “Ámá gwí arími dánijíyírani, e imónigíáyírani, ayíni apaxípá imónipaxírini.” riniñíyo dání imónijímani. Oweoi, o sa xegí ejí eániñíyo dání diñí manínipaxí imónijípi tíjho ejagi náni imónijírini. 17 Bikwíyo níriniri eániñí ripi nioni searariñápi tíni xixeni ejagi náni rariñini, “Joxi apaxípá Merikisedeko imónijípa axípi e nimóniri anijí íníná iweáirixini.” Gorixo e urijípi nioni searariñápi tíni xixeni ejagi náni rariñini. 18 Sekaxí xámí riniñí wí ejí neániri arirá neaipaxí imónijí bi mirinariñagi náni Gorixo rixa peá nimori tíjirini. 19 Ayí iwí ikaxí Moseso neaipajípimi ámá nixídíróná wé rónijí imónigíáyí mimónipaxí ejagi náni rariñini. E nerí aí Gorixo Kiraísmi negí apaxípá wimixiñí ejagi náni diñí nene rixa agwi ríná wikkímoarijwápi xámí iwí ikaxí riniñípimi ikwímoagwápimi seáyi e mûrónini. Apimi dánini nene Gorixo tíjí e aiyí éniñí upaxírini.

20-21 Gorixo Jisasomí apaxípá niwimixiríná xewanijo náni síñá aríá eje dániniñí níriniri imixiñírini. Ripaioyáyí apaxípá nimóniróná Gorixorani, ámá woraní, xámí “Síñá romí dání rirariñini.” rariñwápa muriniñána imónagíárini. E nerí aí nioni searariñáomi Gorixo Bikwíyo níriniri eániñí ripi urijinigini, “Ámináoni ‘Joxi apaxípá nimóniri anijí íníná iweáirixini.’ níriríná síñáyo dániniñí riríáoni ámi gí diñí tíni nikinimóniri wí wiaikímámani.” urijinigini. 22 Ayináni nene “Gorixo ‘E niseaiimíárini.’ réroáriñí seáyi e imónijí bi xixeni neaiiníárini.” yaiwianíwá náni Jisaso negí ikiyijí neaiáriñónijí imónini.

23 Apaxípá xámí imónigíáwa pearigíáwa ejagi náni anijí imónipaxí menini. Ayináni obaxí nimóga wagíárini. 24 E nerí aiwí Jisaso anijí iweano ejagi náni apaxípá o imónijípi anijí pirí tíjweanípirini. 25 Ayináni o ámá xíomi diñí niwikwírorijíyo dání Gorixo tíjí e aiyí éniñí úíáyí níni náni Gorixomí rixijí wuriyiníá náni anijí iweano ejagi náni agwirani, ná ríwyorani, anijí yeáyí uyimixemeapaxorini.

26 Apaxípánijí imónigíá go go maríái, xwé imónijí wo o imónijípa nene náni xixeni imónini. Siykwí bì mínpa eri xwiyáá bì uxekwímpopaxí mimónipa eri piaxí weánipaxí imónijí bì muxénipa eri ejorini. Íwí yarigíáyí yapi wayíá mimónipa nerí aga xegí bì imónijorini. Gorixoyá diñí tíni aijnamí seáyi riwámíni peyinorini. 27 Apaxípá xámí seáyi e imónigíáwa síá ayí ayo Gorixo wiwanijowa wigí íwí yarigíápi yokwarimí

oneaiiniro xámi ridiyowá niyárimáná ríwíyo dáni íwí wigí ámá yarigíápi nání ridiyowá wiiarigíápa Jisaso axípi e wí epaxomani. Xewaniyo íwí bi mejo ejagi nání ámáyo yeáyí uyimixemeámíniri nawínáni ridiyowániyí wiiniyí ejagi nání wí e epaxomani. ²⁸ Ayí ripi nání “Apaxípániyí imónigíá go go maríái, xwé imóniijí wo o imóniijípa nene nání xixeni imónini.” seararijini. Ámá ɣwí ikaxí riniyípimi dáni apaxípá oimónípoyiniri rípeáíawa wé róniijípini oyaneyiniro nero aí ejí neániro miximopaxí wigíawarini. E neri aí xewaxo axípi e éniyí imóniijomani. Gorixo, Mosesomi ɣwí ikaxípi nurimáná xegí xewaxo apaxí amípí nípini anijní nání sipearími yáríwíniginiri imóniijípá imóníwinigíniri xewaniyo nání síŋáyo dáníniyí níriniri urípeajfrini.

Nene nání ajínami dáñí apaxípániyí imóniijí xwéo nánirini.

8 ¹Xwiyá nioni repiyí néra úá kumixinayijípi, ayí ripirini. Negí apaxí xwé imóniijípá xixeni nepa seáyi e imónini. O rixa ajínámini ɣwíá aga seáyi e wiárí imóniijoyá siá íkwianjwína tíjí e nání niþeyiri o tíni xixeni nimóniri nání oyá wé náúmíni éí ɣweani. ²O apaxípá ámáni nimóniríná yarigíápa axípi nerí seníá ají míkí ikiñiwámi dáni —Iwá ámá wo ríkáriñiwámani. Sa Gorixo ríkáriñiwárini. Iwámi dáni yariñorini. ³Apaxípániyí imónigíá xwé wo wo nowani Gorixo wigí ámá nání yayí owinirí ridiyowá wiilo peaxí utiro epírúa nání rípeánigíá ejagi nání Jisaso eni apaxípániyí imóniijí xwé wo ejagi nání ámá xegí imónigíáyo nání ridiyowá bi miwiipa epaxí mimóniijírini. O eni ámá níni nání ridiyowá bi wiijírini. ⁴Ámá xwíá tíyo dáñí apaxípániyí imónigíáwa ɣwí ikaxí riniyípimi nixídiro ridiyowá wiilo aiwá peaxí utiro yarigíá ejagi nání o siní xwíá tíyo niywæri siŋwiriyí, apaxípániyí imóniijí wo imóniminiri ejímani. ⁵Apaxípá xwíá tíyo imónigíáwa míkí Kiraiso ajínami dáni ejípi miyarigíawarini. Wigí xwíá tíyo dáni neróná yarigíápi sa onapámigíniyí Kiraiso ajínami yariñípi náníniyí yarigíá ejagi nání rariñini. Moseso Gorixo nání seníá ají xwíá tíyo ríkáriminiri yariná o pírániyí erirí niwiri re uríŋípi nioni seararijápimi sopijí niwarini, “Joxi seníá ají riwániyí xopaikigí oríkáriminiríná díwí miŋípimi dáni siwá siŋápi xixeni nixídirí ríkáriñixini.” Gorixo Mosesomi e uríŋípi nioni seararijápi tíni xixeni imóniijagi nání “Apaxípá xwíá tíyo dáñí imónigíáwa sa Kiraiso ajínami dáni yariñípi nání onapámigíniyí yariñoi.” yaiwiŋwini. ⁶E nerí aí agwi ríná Gorixo Jisaso apaxípániyí wo nimóniri e niíwíniginiri urípeajípi apaxípá xwíá tíyo ɣweagíáwa e éřixiniri urípeajípimi seáyi e mûróniŋagi nání o yariñípi eni seáyi e wimónini. Agwi ríná xwiyá Gorixo ríwíyo réroáriñípi —Api Jisaso neaijiyípimi dánini imónipaxí ejípirini. Api eni xámi réroáragípimi seáyi e mûrónini. Ayí ripi nánirini. Ríwíyo símimanjyo dáni “Naŋí e e niseaiimíáriini.” réroáriñípi, ayí xámi Mosesomi ɣwí ikaxí nuriríná

símimaŋyó dání “Seyíné pírániŋj nixídiróná e e niseaiimíárini.” réroáragípimi seáyi e mûrónini. ⁷Xwiyá xámí Gorixo Mosesomi nurírná réroáriŋjípmi dání o “Gí ámá ɻwí ikaxí apimi nixídiróná pírániŋj imónířixini.” wimóniŋjípmi tíni xixeni nimóniro siŋwiriyí, ámi ríwýo bi réroáriminiri ejmáni. ⁸Gorixo ámá ayo ayairíř wiŋj ejagi nání nene eni re yaiwipaxírini, “Xwiyá xío xámí re niríri réroáragí, ‘Gí ámáy ɻwí ikaxípmi nixídiróná pírániŋj e imónířixini.’” réroáragípmi xío wimóniŋjípmi tíni xixeni imóniŋjímani.” yaiwipaxírini. Ayináni Bikwýo dání re niriniri eánini, “Ámináoni re searariŋjini, ‘Aríá époyi. Gorixoní gí ámá Isireriyí tíni Judayí tíni nání xwiyá “Nioni e e niseaiimíárini.”’ siŋj bi réroárimá nání aŋwí erini. ⁹Nioni wigí ſíwiárfawéyo ámá niaíwí mimeyówáři níméra warigíápa Isipiyí aŋyó dání níméra nurírná xwiyá réroáragápi apíniŋj imóniŋjípmi nání mirariŋjini. Ayí nioní ſinjíná réroáriá apimi xixeni mixídarinagía níwiniri nání nioní eni xixeni peá numori ríwí umonjanigini.” ¹⁰Ámináoni re rariŋjini, “Xwiyá ríwéná “Gí Isireriyó e e niwiimíárini.”” réroárimápi, ayí ripirini. Gí ɻwí ikaxí riniŋjípmi wigí xwioxíyo aumaúmí wiáríri ɻwírářiri niyárimáná nioní ayfá ɻwíáoni imónimíárini. Ayí eni ámá nioniyá imónipíříárini. ¹¹Nioni aumaúmí e wiáráná wigí imónigíáyí wí niwiápíñimearo wigí wíniyo nuréwapiyiro “Gorixo nání nijá imónipoyi.” urípířia menini. Ámá níní siyikwíníŋj imónigíáyfrani, xwéríxaraní, níní nioní nání rixa nijá imónigíáyí imónipířia ejagi nání wí e urípíříamani. ¹²Ayí ripi nánirini. Nioni ayá urimixíri wigí ſíwi yarigíápi yokwarimí niwiiríná diŋjí peá mori emíá ejagi nání rariŋjini.” Bikwýo e niriniri eánini. ¹³Gorixo xwiyá siŋj réroáriŋjípmi nirírná xámijípmi írikwíniŋj imixamojinigini. Amípí írikwíniŋj imixamónariŋjípmi rixa nikeamóga wariŋjagi nání apaxí mé anínariŋjírini.

Apaxípá xwé imónigíáwa Gorixo nání naŋwíni ridíyowá yarigíá nánirini.

9 ¹Xwiyá Gorixo xámí réroáriŋjípmi nurírná xegí ámá nibiro xíomi yayí numeróná “Nene e niwiiríná xío wimónariŋjípmi ríá yariŋwini?” niyaiwiro epíria nání wiékŵíkwíyiri xío nání aŋj ɻwíá xwiá tíyo imóniŋjíwá nání wiékŵíkwíyiri ejiniginí. ²Aŋj ɻwíá iwá, ayí seniá aŋj ríkárinijiwárini. Awawá óí e ikwíroniŋjíwámi uyíwí obaxí nikikíroáriga ujáná mixároarigíápmi tíni aiwá ɭkwiajwí Gorixo nání peaxí tarigíána tíni bisíkeríá Gorixo nání peaxí tayarigíápmi tíni awámi wejerini. Awá yoí awawá ɻwíáwáyi rarigíáwárini. ³Rapirapí áwini e epanjoáriniŋjúmi íniríwámi dání awawá ámi wá ikwíroniŋjí. Awá xegí yoí awawá ɻwíá seáyi e imóniŋjíwáyi rarigíáwárini. ⁴Awawá ná ínímí ikwíroniŋjíwámi Gorixomi diŋjí naní oweaniri ríá ikeáripířia nání síŋjá gorí tíni imixiniŋjípmi tíni bokisí xwiyá Gorixo réroáriŋjípmi nání imixiniŋjíwá

tíni api awawá awámi e weni. Bokisí awá nimiximáná sínjá gorí tíni yopírimí yáriniñiwárini. Bokisí awámi íními xwáriá sixí sínjá gorí tíni imixinijiwámí íními aiwá yoí manái riniñípi tíni erají Eronoyá wirinjí eániñiwá tíni sínjá piárá Gorixo ɣwí ikaxí urinjípi eániñína tíni bokisí awá ayí api api íniñiwárini. ⁵ Awá “Seáyi e Gorixo imóninjípi, ayí apiríani?” oyaiwípoyiniri xopaikigí ajñínají iwí midáni wúkaú wú midáni wúkaú wú onijíwaú seáyi e ɣwiráriniñiwárini. Awaú ɣweagfíe íniriwámíni Gorixo yokwarimí oneaiiniri ragí wiwifá eaárayarigferini. Api api náni repiyí niseaiéra uri pírániñí áwañí “Api, ayí api náni imónini. Api náni imónini.” niseara urí epaxiná rínámaní.

⁶ Amipí api api rixa e niyárimáná apaxípá imónigíawa awawá óí e ikwíróniñiwámí Gorixo yayí oneainiri yarigíapi epírfá náni íníná páwiayariñagía aiwí ⁷awawá ná íními ikwíróniñiwámí apaxípá xwéo, oniní xwiogwí o omi ná bini páwiariñírini. Nipáwiríná anipáo páwiariñímani. Íwí xío tíni xegí ámá tíni maiwí nero yarigíapi Gorixo yokwarimí oneaiiniri ragí nañwí ridiyowá éípiyá bi nímeámi páwiariñírini. ⁸ Apimi dání kwíyí Gorixoyápi siwá réniñí neaiariní. Awawá óí e ikwíróniñiwá sini apaxípá imónigíawa opáwípoyiniri náni ikwíróniñjáná óí nene ajnínamí páwianiwá náni imóninjíyi sini siñjání mimónini. ⁹ Awámi dání yagíapi Kiraiso agwí ríná ejípi náni neaíwapiyariñírini. Awámi dání Gorixo nene náni yayí owininiri náni imóniñípi neróná ridiyowá wiro peaxí tiro yarinagía aí ámá e wiífáyí diñí wiá niwóniro re yaiwinipaxí menini, “Apaxípá imónigíawa ridiyowá e niífáyo dání Gorixo rixa yokwarimí niíf ejagi náni oyá siñwíyo dání rixa wé róniñí imóniñjáoniríani?” yaiwinipaxí menini. ¹⁰ Ayí ripí nánirini. “Ridiyowá neróná e éírixini. E éírixini.” riniñípi sa “Aiwá niro iniiygí niro igíá xixegíni eániro éírixini.” riniñí imóniñípi ejagi náni e yaiwipaxímani. E e riniñí api “Apimi dání ámá xwioxí nañí imónipaxírini.” miriniñípiríni. Api, ayí xío amipí siñí imixiné náni wiékwíkwiyijípíni ejagi náni rariñini.

Kiraiso xewaniijo ridiyowániñí wiiniñí nánirini.

¹¹ E nerí aí Kiraiso amipí nañí neaímeariñípi náni apaxípá xwé wo nimóniríná seniá aŋí xwíá týo ríkáriniñiwámí mipáwí ajnínamí páwijninigini. E nipáwiríná seniá aŋí wé roáriniri aga seáyi e imóniri ejíniñí wiwámi páwijninigini. Iwá ámá ríkárígíiwámani. Xwíá týo dáñiwámani. Ajnínamí ríkáriniñiwárini. ¹² Nipáwiríná memé ridiyowá éípiyá ragírani, burimákaú miá ridiyowá éípiyá ragírani, nímeámi aga ɣwíá imóniñje mipáwí xewaniijo ridiyowániñí ninimáná xegí ragí nímeámi nawínáni páwijninigini. Ayináni aniñí íníná ɣweaniwá náni yeáyi neayimixemeajorini. ¹³ Ámá Gorixoyá siñwíyo dání xwiríá winiñánayí apaxípá imónigíawa memé ragí tíni burimákaú oxíyí ragí tíni burimákaú sipíkí ríá níí kikinaxiá tíni apiaú api

wé tíni nimeaayiri wiwiáá nirúa úáná ámá xwírfá inigáápi Gorixoyá sijwýo dání naají imónarigá ejagi náni¹⁴ ragí Kiraisoyá —O siyikwí bì míniyo aí kwíyí niyimíijí imóninjípi arirá wiaríná xewaniyo ridiyowánií inijorini. Oyá ragí puújipi ajiipaxí negí xwioxýo igíánií neaeámoarijírini. Amipí nene anínimixinaní náni yarijwápi igíánií neaeámoarijí enagí náni dijí wíá níneáoníri “fíwí éwápi náni sini ayá mineadunini.” yaiwiarijwárini. Ijwíá anijí sijí imónijo wimónarijípi éírixiniri igíánií neaeámoarijírini.

“O péípimi dání xwiyáá sijí réroárinjípi mírogwí rixániíjí wiárimóninjírini.” urijí nánirini.

¹⁵ Kiraiso niperíná xegí ragí puúpimi dání ámá xwiyáá Gorixo xámí réroárinjípimi píri wiaíkgíáyo gwíniijí niroayírori náni xwiyáá sijí réroárinjípi náni wáwuníjí imóninjorini. Ámá Gorixo nioniyá imóníírixiniri wéyo fá wumirinjíyo amipí xío wigí símimaajýo dání “Niseaiimíáriñi.” nuriri réroárinjípi xixení wímeari anijí íníná imóniri enía náni wigí wáwujo imóninjírini. ¹⁶ Xwiyáá Gorixo réroárinjípi, ayí ámá sini niywearná “Nioni péáná amipí nioniyá ámá ayíni meáírixini.” nírirí payí eaárijinániíjí imóniní. Payí xano nírirí tiijípi xegí niaíwí nixídiro amipí meaaniro neríná xámí ámá níni nijjáá nimóniro “Xano rixa iyí ripéinigini?” yaiwiarijáná e meapaxírini. ¹⁷ Payí ana eaáriño sini mípepa neríná payí ana sini surímána imónarijírini. Ayí ripí nánirini. Payí ana nearí tiijo sini sijí ñweajáná rixa xío rijípi mírogwí rixániíjí niwiárimónipaxí mimóniní. Xío rixa niperíná xixení niwiárimónipaxí imóniní. Payí ana xiáwo niperinjípimi dání rixániíjí wiárimónarijína imónarijípa xwiyáá Gorixo réroárinjípi ení ragí puúpimi dání rixániíjí wiárimónarijípi imónarijírini. ¹⁸ Naajwí bì mipikipa nero sijwiriyí, xwiyáá Gorixo xámí réroárinjípi rixá wíniijí niwiárimónimíñiri ejímani. Ayináni apí aí naajwí pikíáná ragí puújipimi dání wiárimóninjíngini. ¹⁹ Ayí ripí seararijini. Xámí Moseso sekaxí ñwí ikaxí eániíjípimi dání rinijí nipini xegí Isireríyo nura núsáná burimákaú miá tíni memé tíni apiaú ridiyowá éípiyá ragí tíni iniiğí tíni nimeámaná ará iwí xisopíyí rinijípi nimeari sipisipí fá ayíá rijí bi tíni nawníi gwí nikirfwmáná igíá nearí Bikwípimi wiwiáá eari ámá níyoní wiwiáá eari neríná ²⁰ re urijinigini, “Ragí ripimi dání xwiyáá Gorixo ‘Seyíne apí e xidíírixini.’ nineariri réroáriípi rixa rixániíjí wiárimónariñi.” urijinigini. ²¹ Axípi e seníá ajií ríkáriniñiwáramí ragí tíni wiwiáá rori sixí amipí íními wejíyo wiwiáá rori ejinigini. ²² Ayináni ragí wiwiáá nirúa nuriñípimi dání amipí ayá wí ñwí ikaxí rinijípi tíni xixení igíá eámóninjípíniíjí imónarijírini. Ridiyowá nerí ragí mípupa nerínáyí, Gorixo íwí ámá egíápi wí yokwarimí wiliarinjímani.

“Kiraiso niperinjípimi dání íwí nene yarijwápi rití yáriñírini.” urijí nánirini.

²³ Seníá ajií ríkáriniñiwáramí, sixí amipí iwámi íními wejípirani, apí nipini —Ayí mfkí ajiñamí wejípi tíni ramixíñá imóninjípirini.

Apí nipini ridiyowá Moseso neri ragí wiwiáfá nirúa úípimi dání igiá eámóniñípíniñí imónipaxí ejagi aí mfkí ajínami wejípi ridiyowá éí seáyí e imóniñípími dánini igiá eámóniñípíniñí imónipaxírini.²⁴ Kiraiso awawá ɻwíá imóniñí ámá ikwírogíá wámi —Awá mfkíwámani. Sa mfkí imóniñíwámi dání ramixijáwárini. Kiraiso awámi mipáwiyinigini. Ajínami mfkí imóniñíwámini nipáwiri nene náni arirá owiminiri Gorixoyá símimañí e ɻweani.²⁵ O xwiogwí ayí ayo apaxípániñí imónigíá xwéowa wiwaniñowayá ragí maríái, ragí ridiyowá éíápiyá nièmeámi awawá ɻwíawámi páwiayarigíápa ámí ámí niiwaniñoni ridiyowá owinayiminiñí e nipáwiri miñweanini.²⁶ Apaxípániñí imónigíá xwéowa ridiyowá yayarigíápa ridiyowá owinayiminiñí nerí siñwíriyí, Gorixo xwiárá tíni ajína tíni imixiñe dání ámí ámí nipáwiyirína ríniñí niwinayipaxí imóniminiri ejírini. E nerí aí rína síá yoparíyí tíniñá ná bini ridiyowániñí niwiiniríñípimi dání ɻwí ámá yarigíápi rití owiiminiri xwiá tíyo náni biñinigini.²⁷⁻²⁸ Ámá níni anijí siñí ɻweapaxí mimóní ná bini nipémáná ejáná Gorixo mí ómómixímí winfáriñi. Ná bini pearigíápa Kiraiso ení ámá níni ɻwí yarigíápi yokwarimí owiiminiri axípi ná bini ridiyowániñí niwiiniri peñinigini. Ríwéná ámí bi nibiriná ámá ɻwí yarigíápi yokwarimí owiiminiri náni mibí ámá xío náni símí nixeadípéniro xwayí naniri ɻweagíáyo anijí yeáyí uyimixemeáriminiri biníáriñi.

**“Ridiyowá xwiá tíyo dání yarigíáyo dání yokwarimí
wí seaipaxí menini.” urijí nánirini.**

10 ¹ ɻwí ikaxí níriniri eániñípi, ayí nepa Gorixo símimañíyo dániniñí “Naqí e e niseaiimíáriñi.” urijípi tíni xíxeni mfkí ayo mimóní mfkí api náni sa onapámigíniñí inariñípi imónini. Sa e imóniñí ejagi náni xwiogwí ayí ayo onapámigí inariñí ríniñípimi nixídíróná ridiyowá axíni yayarigíápimi dání ámá “Gorixo tíñi e aŋwi éniñí oumíni.” yaiwííyáyí wé roárinigíáyí imónipaxí wí menini. ² Ridiyowá yayarigíápimi dání nepa xwioxí igiániñí eámónigíáyí nimóniro siñwíriyí, diñí wíá niwónimáná sini “ɻwí éápimi dání sini ayá níduñiñoníríani?” yaiwinipaxí wí meñagía náni ámí ridiyowá bi mepxá imónaniro egíáriñi. Rixa píni wiáraniro egíáriñi. ³ E neri aí ridiyowá xwiogwí ayí ayo yayarigíápimi dání wigí ɻwí yarigíápi náni diñí wimoariñíriñi. ⁴ Ayí ripi nánirini. Burimákaú oxírani, meméraní, ridiyowá éíápiyá ragíyo dání ɻwí yarigíápi yokwarimí wiipaxí wí menini.

⁵ Ayináni Kiraiso xwiá rírimí náni weapimíániri nimónirína Bikwíyo níriniri eániñí ripi xanomi re urijinigini, “Joxi ‘Ámá aiwá peaxí tiro najwí nípíkiro ridiyowá ero oépoyi.’ misimónipa neri aí nioní náni ámá wará bi nimixiyiníriñi. ⁶ Gorixoxini, joxi ámá ridiyowá neríná Gorixo negí yariñwápi náni yayí owiniri bi miní noní ríá ikeárarigíápi náni

yayí misinipa eri ridiyowá íwí yarijwápi Gorixo yokwarimí oneaiiniri yarigíápi náni yayí misinipa eri yarijoxirini.⁷ Ayináni nioní náni Bikwí xopiníñamí dání riniñípi tíni xixeni re ririñanigini, ‘Gorixoxini, joxí simónarinjípini oemíniri rixa riwoní bíini.’ ririñanigini.” urijiniginí.

⁸ Kiraiso re nurimáná, “Gorixoxini, joxí ámá aiwá peaxí otípoyiniri misimónipa eri najwí nipikiro ridiyowá oépoyiniri misimónipa eri ámá ridiyowá neríná Gorixo yayí owiniri bi miní noni ríá ikeárárarigíápi náni misimónipa eri ridiyowá wigí íwí yarigíápi Gorixo yokwarimí oneaiiniri yarigíápi náni misimónipa eri yarijini. Api nipini yarijagía aí joxí yayí wí misinarinini.” Kiraiso ámá ridiyowá api api ɻwí ikaxí níriniri eániñípimi riniñípi tíni xixeni yarijagía aiwí Gorixomi xwiyíá api e nurimáná⁹ re urijiniginí, “Joxí simónarinjípini oemíniri bíáoni riwonirini.” E urijí ejagi náni o ridiyowá amipí nipini ámá xámi néra wagíápimi siwiá imixiri xewaxo ridiyowá iníppini seáyi e ikwíkwijiniginí.¹⁰ Jisasi Kiraiso xano e éwiniginiri wimónarinjípi nixídíri xewanijo nawínáni ridiyowániñí iniñípimi dání ámaéne Gorixo ámá xwioxí igíániñí eámónigíáyí imóníírixiniri wimónarinjípi imóniñwárini.

“Kiraiso ridiyowániñí seiiniñípimi dání yokwarimí seiipaxírini.” urijí nánirini.

¹¹ Apaxípániñí imónigíá nowani síá ayí ayo aají ridiyowá yarigíiwámi éí nírómáná wigí yarigíápi neróná ridiyowá ámá íwí yarigíápi wí yokwarimí wiipaxí mimóniñípini ámi ámi yayarigíá aí¹² Kiraiso axípi e miyarinini. O íwí yarijwápi yokwarimí neaiiminiri náni ridiyowániñí niniríná nawínáni íwí yarijwápi anijí xwapírá eaaríná imóniñípi nemáná niþeyiri ámi Gorixo tíni xixeni nimóniri oyá wé náumíni éí ɻweajiniginí.¹³ E éí niþweari xano ámá omi símí tíni wiarigíáyo xopirári niwiiri ayo sikwí wikwiáriná náni wimixiyiné náni xwayí naniri ɻweani.¹⁴ Ayí ripi náni rarijini. O ridiyowá ná biní ninirínípimi dání ámá Gorixo xwioxí igíániñí eámónigíáyí imóníírixiniri wimónarinjípi anijí e imónipíria náni wé roáriñírini.

¹⁵ “O xwioxí igíániñí eámónaníwá náni sipearímí yáriñírini.” seararijápi kwíyí Gorixoyápi eni Bikwíyo níriniri eániñípimi dání axípi níririri sopiñí warini. Bikwíyo níriniri eániñí ripi nírinimáná,¹⁶ “Ámináoni re rarijini, ‘Xwiyíá ríwéná “Gí imónigíáyo e e niwiimíárini.” réroárimíapi, ayí ripirini. Gí ɻwí ikaxí wigí xwioxíyo aumaúmí wiáriri ɻwiráriri emíárini.”” nírinimáná¹⁷ ámi re riniñiniginí, “‘Wigí íwí egíápi náni tíni ríkikirío egíápi náni tíni ámi wí diñí nininíámani.’ Ámináoni e rarijini.” E riniñagi náni “Kwíyípi eni Bikwíyo níriniri eániñípimi dání axípi nineariri sopiñí warini.” seararijini.¹⁸ Íwí api Gorixo rixa yokwarimí neaiñí ejagi náni sini xio yokwarimí oneaiiniri náni ámi ridiyowá epaxí menini.

“Wará saríwá mimáriní Gorixo tíámíni úwanigini.” urijí nánirini.

¹⁹Ayináni gí nirixímeáyíné, Jisaso niperíná xegí ragí puñíyo dání nene wará saríwá mimáriní anani Gorixo tíjí e awawá ɻywá seáyi e imóniñjwámi páwipaxene imóniñjwini. ²⁰O ói sijí imóniñjyi nene náni nineaimoiríná rapirapí áwini e epajioáriniñú mineapíropa nerí Gorixo tíámíni anani opáwípoyiniri náni érowiápíniñi xewaniño ridiyowániñi iniñíyo dání ói sijí dijí niyimiñj imónaníwá nániyi neaimoirí ²¹apaxí ámá Gorixoyá imóniñwaéne náni seáyi e imóniñj bá imóniri ejagi náni ²²nene nepáni nimónimí Gorixo tíámíni ajwi éniñj úwanigini. Wará saríwá mimáriní dijí wíkwírorane “Newaniñene fwí éwápimi dání ayá neaduniñjeneríani?” yaiwinariñwápi Jisaso xegí ragí wiwiá nearoñípimi dání xwioxí igíá eámóniñwaéne imónirane iniigí wíá órironí tíni igíá eáí yapi imónirane nerijípimi dání o tíámíni ajwi éniñj úwanigini. ²³Símamañíyo dáníniñj “E e niseaiimíárini.” neariño, o nene dijí ujwiráripaxo ejagi náni wé fá mixeánanirane mé waropári nerane “O nearijípimi dijí wíkwímoaríñwini.” rariñwápi eni sini xaíwí fá oxiraneyi. ²⁴“Aríge nerane xixe dijí sipí inirane arirá inirane yaníwáríani?” niyaiwirane e yani náni eni dijí omoaneyi. ²⁵Ámá wí yarigíápa nene Gorixomi yayí umeanirane awí eánariñwápi ríwímini mimamó xixe ejí sítí neámixinirane síá xío mí ómómiximí neainíáyi ajwi e nimóga bariñagi niwiniranéná ámí ayá wí niga úwanigini.

“Gorixomi xewaxo peayí niwianiranénayí, pirí neamamoníárini.” urijí nánirini.

²⁶Ayí ripí náni searariñini. Nene “Xwiyá nepaxiñj imóniñjí, ayí apíráni?” rixa e niyaiwimáná aí sini aríkí “Ámi fwí oyaneyi.” niyaiwirane e neranénayí, fwí api yokwarimí neaiinfa náni ridiyowá ámí gíminí gípí inípaxírini? ²⁷Oweoi, aríkí e neranénayí, pípí epaxí maríái, sa Gorixo xamiño pirí neamamoníápi náni miñj yíwí níñirane ɻwearane ámá xío tíni nawíni mimóní símí tíni wiarigíáyo riá rímimeniñwí eánariñjípi niníápi náni miñj yíwí níñirane ɻwearane epaxírini. ²⁸Ámá go go ɻywí ikaxí Moseso eanípimi pírí wiaikíáná ámá sijwí winarogíayí waú worani, waúrani, áwañjí ránayí, ayá mirimixí sa pikiarigíáriñi. ²⁹Ayináni ámá niaíwí Gorixoyáomí peayí wianiro o niperí xegí ragí puñípi —Apimi dání xwiyá Gorixo “E e niseaiimíárini.” réroáríñjípi rixániñjí wiárimóníagí xwioxí igíániñj eámónáriñwápi apírini. Xegí ragí puñí api “Píráni?” niyaiwiro ráñiñjí imoro kwíyí wá neawianariñjípimi ikayíwí umeariro yarigíayí, ámá sa e yarigíayí náni seyíné dijí píoi seaimónarini? “Pirí aga riá tíjí Gorixo umamoníápi niwímeanírini aga xixeni ayo wímeaníárini.” miseaimónipa reni? ³⁰Xwiyá ripí, “Niñwaníñjoni pirí numamori ejí meámíárini.” ríri ámí xwiyá ripí,

“Ámináoni gí ámáyo eyeyírómi emíárini.” riri eno, ayí ná woni Gorixo enjagi náni nene dijí e yaiwipaxírini. ³¹ Íwjá dijí anijí imónijípi tíjo pirí neamamóminiri náni fá neaxéaná ayí nene miñí yíwí íripaxí imónijagi náni rarijini.

“Sipí seaikárarigíayo xwámámí wírixini.” urijí nánirini.

³² Xámi xwiyá Gorixoyá iwamíó wíá seaókiáná egíápi náni ámi dijí irónípoí. Íná xeanijí ríá tífí ayá wí seaikárfagía aiwí xwámámí néra ugíawixini. ³³ Waíná ámáyá sijwí e niseameámi nuri niseawárimáná ikayíwí seameariro xeanijí seaikáriro yaríná seyíné xwámámí wigíawixini. Waíná seyíné seaikárarigíápa wikárfayí tíni axí e nikumixiniro ayo wímeaarinípi “Nene eni nineaímearíná ayí ananirini.” niyaiwiro e egíawixini. ³⁴ Ámá gwí ñweagíáyí náni dijí sipí niwiro arírá wigíawixini. Segí xwiá aijí amipí searápekixéagía aiwí “Negí amipí nearápekixéápimi seáyi e imónijípi —Api ná ríwíyo aí bi maníní anijí imóniníápirini. Api sini ría weni?” niyaiwiro náni dijí sipí miseaí yayí tíni xwámámí niwiéra ugíawixini.

³⁵ Ayináni wará saríwá mímáriní Jisasomi xídarigíápi píni miwiáripani. E nerónayí, Gorixo yayí seaimoníáriní. ³⁶ Ayí ripí seararijini. O gí ámá imónijíáyí e éírixiniri wimónarijípi xixení néra nútásáná símimañýo dáninijí “E e niseaíimíáriní.” searijípi neaímeáwiníginiri xwámámí niwiéra úírixini. ³⁷ Gorixo Bikwíyo níriniri eániñí ripí ámá nene yeáyí neayimíxemeaneí náni rijí enjagi náni rarijini, “O bínfa náni ná jíami mimónini. Sini yómiñí mé rixa aijíni biníáriní. ³⁸ Gí wé rónijípi yarigíáyí dijí niwkírorijípimi dání dijí niyimijí imónijípi tígíáyí imónipírári. E nerí aí ámi wé fá mixeánánayí nioní wí dijí yayí nininíámani.” Gorixo e rijí enjagi náni “Xwámámí niwiéra úírixini.” seararijini. ³⁹ E niseariri aí “Nene ámá wé fá nímixeániri anínaníwaéne wí mimóní dijí niwkírorijípimi dání eríkiemeániwaéne imónijwini.” nimónarini.

Ámá dijí niwkírorijípimi dání yagíápi nánirini.

11 ¹ Ámá Gorixomi dijí wiwkíroarigíáyí xíoyá dijí tíni dijí re niyaiwiro wipimónini, “Nene dijí wiwkímoarijwápi o aga xixení nineaiiníáriní. Amipí xío neaiapimíániri nearijípi nene sini sijwí tí tíni miwinarijwápi aí aga nepa imónini.” niyaiwiro wipimónini. ² Ejíná ñweagíáyí píyo dání Gorixo “Ayí nañí yarijoi.” rijímani. Ayí dijí wiwkíroarigáfia náni rijírini. ³ Nene dijí niwkírorijípimi dání re niyaiwirane nijíá imónijwini, “Gorixo xwiárá tíni aijína tíni nimixiríná xegí xwiyá ráyó dání imónijí enjagi náni amipí nene sijwí winarijwápi nimixiríná amipí nene sijwí tí tíni miwinipaxí imónijípi tíni imixijírini.” Nijíá e imónijwini.

⁴Aiborío Gorixomi dijí niwikwíroriñípmi dání o náni naajwí ridiyowá neríná xiráo Keno éípmi seáyi e imóninjí bi ejinigini. Ayináni Gorixo ridiyowá o éípmi yayí numeríná “Aiborío ámá wé rónijí worini.” rijinigini. Ayináni o rixa pejí ami aí Gorixomi dijí niwikwírori ejípi nene Bikwíyo íá roaríná sinínjí nearéwapiyariní.

⁵Inoko Gorixomi dijí wikkíroariñagi náni mipepa oeniri ménapijinigini. Gorixo ménapíejagi náni o náni píá meginigíawixini. Ayí rípi náni rariñini. Sini miménapipa ejáná Gorixomi pírániñí uxídariñagi náni Gorixo o náni yayí winiñípmi náni Bikwíyo wí e níriniri eániñagí náni rariñini. ⁶Ámá Gorixomi dijí miwikwíróíayí náni o dijí yayí winipaxí wí menini. Ayí rípi nánirini. Gíyí giyí “Gorixo tíamíni oumíni.” niwimóniríná “Pí pí nepaxímani. Sa Gorixo nepa ría ñweani?” yaiwiro “Ámá xío tíamíni baniro yarigíáyo yayí wimoariñoríani?” yaiwiro nero dijí wikkíropaxírini.

⁷Nowao Gorixomi dijí niwikwírori náni o amípí sini miwímeapa éípi náni eríri wíáná xío aríá niwiri xegí íwiaxeyowa yeáyi uyimixemeámíániri sípixí wo imixjinigini. O xegípi dijí niwikwírori e nerijíyo dání ámá íná xwíá týyo ñweagíáyo xwiýá umeáriri ámá Gorixomi dijí wikkíroariñagía náni “Ayí wé rónigíáyírini.” rárarinjí wo imóniri ejinigini.

⁸Ebiríamo Gorixomi dijí niwikwírori náni o “Dixí ańí re píni niwiárimi xwíá nioni siwá simíáé náni úírixini.” uráná aríá niwiri xwíá “Joxí mearíárini.” uríáyo náni ujinigini. Nuríná “E náni ría waríñini?” miyaiwipa nerí aí anani píni niwiárimi ujinigini. ⁹O Gorixomi dijí niwikwírori náni ámá ańí mi dánjóninjí nimóniri xwíá Gorixo símimanjíyo dání “Nioni nisiaipímáráni.” urijípmi niñweaxa ujinigini. Apimi niñwearíná xwíá ámá wíyíáyóninjí niñweaxa nemeri seníá ańí nipákia nuri emejinigini. Xegí xewaxo Aisako tíni xiáwo Jekopo tíni awaú — Gorixo egí símimanjíyo dání “Xwíá rípi niseaiapímáráni.” urijowaúrini. Awaú ení xano ejípa axípi e egíisixini. ¹⁰Ebiríamo xwíá apimi niñweaxa nemeríná ańí Gorixo dijí nejwiperí ikwíronjípmi —Ańí apí anijí imóninjí náni pírániñí nítíwayírori ikwíronjípirini. Apimi e ñweáimiginiri wenijí nerí niñweari náni e néra ujinigini. ¹¹Seraí ení Gorixomi dijí niwikwírori náni oyá dijí tíni niaíwí xiripaxí imóninjíginí. Í oxí niróá núisáná rixa rípaíwí imóninjí aí re yaiwijnigini, “Gorixo, niíni rixa niaíwí xirimía náni rárijo xío ríipi tíni xíxeni yárárijo ejagi náni niíni anani dijí ujwiráripaxorini.” yaiwijnigini. ¹²Ayináni Ebiríamo —O ámá ná woni aí xweyanjí sípípi nerí rixa nipémíñiríniñí neríná niaíwí timeááná omí dání íwiáráwé sinjí ańí piríyo dání ónaríñyí íá miropaxí imóniri iníkí rawirawápámi wiáronjíyí íá miropaxí imóniri ejípa imóninjíginí.

¹³Ámá nioni niríri ríwamíñí neá weaparijáyí níni Gorixomi dijí niwikwíróá nuro xwiýá wigí símimanjíyo dání “Niseaiimíaráni.” urijípi

sini miwímeapa eñáná pegíawixini. Gorixo wiiníápimi ná jíamí dáníniñí siñwí niwiniríná yayí nero “Ayí awiaxírini.” niyaiwi waropárí nero re nirárimi pegíawixini, “Xwíá riími niywearanéná ámá ají mi dájenéníñí nimóniri ñweajwini.”¹⁴ Ámá éniñí imóniñípi rigíayí siñáni waropárí rípíniñí yarijoi, “Negí ñweapaxí imóniñje náni wenijí nerí ñweajwini.” siñáni waropárí apíniñí yarijoi.¹⁵ Wigí ají xámí píni niwiárimi bigié náni diñí sipí wiarijagi náni e niriro siñwiriyí, ámí axí e náni upírápi imóniñagi náni anani upaxí imónaniro egíarini.¹⁶ E mepa nero ají seáyi e imóniñí bimi —Api ajínami imóniñípirini. Apimi ñweáwaniginiro diñí sipí niwia wagírini. Ayináni Gorixo ámá ayí xíomí “Joxí negí ñjwíáoxírini.” urarigíápi náni ayá miwiníagi náni xío tñi nawní ñweapíría náni ají bi wikkwírojírini.

¹⁷⁻¹⁸Ebiríamo Gorixomi diñí niwikwírori náni o nepa nioni nimónarijípi xidinírfenijoñiniri iwamíó wíwapiyíáná xegí xewaxo Aisakomi Gorixo uriñípi tñi xixení ridiyowá eminiri ejiniginí. Axomi Gorixo símimañyo dání re uriñiniginí, “Dixí iyí axípá e imónipíráfrini.” ríriñayí Aisakomi dání nemeága upíráfrini.” uriñí ejagí aí xegí xewaxo Aisako, ná woni siñíniñí émiaoñomi ridiyowá náni pikíminiri neríná¹⁹ diñí re moñiniginí, “Ámá rixa pegíá aiwi Gorixo owiápíñimeápoñiniri ámí siñí wimixípaxoríani?” niyaiwiri Gorixo pírí urakíáná xewaxomí ámí siñí siñí meáagi náni réniñí ripaxírini, “Ebiríamo xegí niaíwomi yowíyo dání mixeañiniginí.” ripaxírini.

²⁰Aisako Gorixomi diñí niwikwírori náni xegí xewaxowaú Jekopomi tñi Isomi tñi awaúmi ríwéná wímeaníápi náni diñí nimori xwiyáá bi tñi nañí wimixijiniginí.

²¹Jekopo Gorixomi diñí niwikwírori náni rixa nipéminiri aejwi e neríná xegí xewaxo Josepoyá xewaxowaúmi Gorixoyá diñí tñi nañí wímeáwiniginíri xwiyáá bi tñi nañí niwimiximáná xegí erajíwámi nikwíróniríná Gorixomi yayí umeñiniginí.

²²Josepo Gorixomi diñí niwikwírori náni rixa nipéminiri neríná ríwíyo xegí Isíreriyí Isipiyí aejyo píni niwiárimi upírápi náni nuriríná re uriñiniginí, “Nuróná gí ejí aí tñi nimeámi nuro xwíáyo niweýáriírixini.” uruijiniginí.

²³Mosesomi xaniyaú Gorixomi diñí niwikwírori náni niaíwí xiríí awiaxí imóniñagi niwiníri sekaxí Isipiyíyá mixí ináyo “Isíreriyí niaíwí oxí nixiriríná pikíírixini.” ráriñípi náni wáyí mepa neri Mosesomi emá waú wo náni píni ñwirárigíisixini.²⁴ Moseso Gorixomi diñí niwikwírori náni rixa xwé niwarorí neríná “Isipiyíyá mixí ináyomi xemiáiyá xewaxoyí miniripa oépoiy.” wimóniñiniginí.²⁵ “Síá ámaéne xwíá tíyo ñweariñwápi áríní imóniñagi náni xe yayí rikikiríó nerijípimi dání oneaímeaniri yarigíápi xe néra úimigini.” miwimóní “Nioni ámá Gorixoyáyí tñi kumixináná uyínií wikárarigíápi nioni tñi nawní

oneaikárípoyi.” yaiwijniginí. ²⁶ Xíomi Gorixo yayí niwimoríná winíápi nání dijí re mojinigini, “Ámá Gorixo yeáyí neayimíxemeanía nání urowárénapinío nání peayí niwianiro ayá wímomopírápa nioní ení ninirónayí, Gorixo yayí ninimoríná niníápi amipí ayá tíjí Isipiyí ajíyo wejípimi seáyi e imónijí ejagi nání ayí ananirini.” niyaiwiri nání “Ámá Gorixoyáyo uyínií wikárarigíápi nioní tíni nawínií oneaikárípoyi.” yaiwijniginí. ²⁷ O Gorixomí dijí niwíkwírori nání Isipiyí ajíyo píni niwiárimi unjinigini. Mixf ináyo xíomi wikí wónijípi nání wáyí nerí mú Gorixomí —O ámá wí sijwí miwinarigíorini. Omi sijwíniijí niwíniri nání xíomi wímeajípimí xwámámí niwiri Isipiyí ajíyo píni niwiárimi unjinigini. ²⁸ Axo Gorixomí dijí niwíkwírori nání ajnají pipikímí emeariño xegí Isireriyíyá niaiwíyo ení mipikipa oeniri re urijinigini, “Sipisipí miá nipikiro ragí segí ají íwíyo xópé niyára úpoyi.” nuriríná aiwá síá Ajnajó Neamúroagoi riniijíyi nání érowiápíniñiginí.

²⁹ Isireriyí Gorixomí dijí niwíkwíroro nání ipí Ayá Ríjoi riniijíwámi nixeróná iniigí midimidáni deawáráná xwíá yeáyí yikiáriñeníjí úagía aiwí Isipiyí ení axfíyimí owaneyiníri éíyáyí wíniyí aí tíni iniigí emadirónáriñiginí. ³⁰ Isireriyí Gorixomí dijí niwíkwíroro nání o uríípi nero ají yoí Jerikoyi riniijípíyá sínjá ákijáyo bíariwámíni síá wé wíumí dání waú apimí awí nimudímoayimáná ejáná sínjá ákijápi nipini ikwierónowinijinigini. ³¹ Rexapí —Í iyí ede dání warigíí ají apimi dánirini. —Í Gorixomí dijí niwíkwírori nání Isireriyí ají apimi sijwí wináraniri bííwaúmi yayí tíni nipemeámi úagi nání Isireriyí ámá uyínií yarigíayo nipikiróná ími mipikigíawixini.

³² Agwi ámi bi pípi niriri eámíini? Ámá rowa, Gidiono tíni Barako tíni Samisono tíni Jepitao tíni Depito tíni Samuero tíni wíá rókiamoagíawa tíni ámá awa egíápi nání repiyí niseaiéra nuríná síá neaóripaxírini. ³³ Ámá ayí Gorixomí dijí niwíkwíroro nání ámá mfkí bi bimi xopirári wiro wé rónijí imónijípi ero Gorixo wigí símímañyo dání “Sají searápímáráni.” uríípi wímeari Gorixoyá dijí tíni pusí sayí raioníyi riniijyo manjí upírori ³⁴ ríá xwé narijírmí iniigíyónijí ananí xopirári emero ámá kirá tíni pikianiri yarigíayo éí nurakínárimi uro migí nimónimáná ámi ejí sixí eániñí íniro mixí inipíría nání ejí ríá yíkiro émá simijí wínarigíá bi bimi mixí xídowáriro ³⁵ apixí wigí ámá Gorixoyá dijí tíni xwáripáyo dání wiápñimeááná yayí tíni ámi umíminiro egíawixini. E nerí aí Gorixomí dijí wíkwíroarigíá wíyo ámá wa ía nixeró gwí nijiro Gorixomí ríwí umópoyiníri nimépéa nuro “Gorixomí ríwí umóánayí, nene gwíyo dání seaíkweawáraníwini. E mepa nerínayí, niseamépéa núwasáná niseapíkianíwini.” uríagía aí ámi xwáripáyo dání niwiápñimearíná dijí niyimijí imónijípi meáwaniginíri nání ayí uríápi aríá miwigíawixini. ³⁶ Gorixomí dijí wíkwíroarigíá ámi wíyo ikayíwí umeariyo wíyo iwanjí ragí píri uyíkímí ero wíyo seníá tíni gwí jiro wíyo

gwí aŋjyo ḥwiráriro 37-38 wíyo síná tíni pikiro wíyo só tíni áwini e sío diyearo wíyo “Ení eánigíáyírfani?” níriri iwamíó wíwapiyiro wíyo kirá tíni pikiro wigíawixini. Ámi wíyo ámá wí —Ayí sípí ámá imóniŋagía náni ámá Gorixomi díŋí wikwíroarigíá ayí tíni nikumixiniri ḥweapaxí mimónigíáyírfani. Ayí xeanijí wikáriro uyínií umépero yaríná ayí díwí ikeamóniro memé wará tíni sipisipí wará tíni rapirapí náni wayíá yíniro ámá díŋí meajími aŋj kwirónimo díwíni ejími nemero síná sirirkíyo nipáwiro ḥwearo xwáriŋwíyo nipáwiro ḥwearo egfawixini. 39 Ámá ayí níni Gorixomi díŋí niwikwíroro náni o “Mimíwiároarigíáyírfani?” waiwiáriŋí ejagí aí o wigí símimaŋjyo dání “Niseaiimíárfani.” uríŋípi miwímeajinigini. 40 Ayí ripí nánirini. Ejína nene náni Gorixo díŋí re nejwiperi yaiwiáriŋjinigini, “Ámá ayí náni seáyi e imóniŋí bí wiífimigini.” yaiwiáriŋí ejagí náni api ámá nioní níra weapíáyo sini miwímeajinigini. Ayí wigípi Gorixo “Gí ámá wé rónigíá api imónířixini.” yaiwiáriŋípi tíni xixení imónipířia náni maríái, ayí tíni nene tíni nawníi imónaníwá náni ayo xámí miwímeajinigini.

**“Gorixo siyikí neareaaríná Jisasomí siŋwí
winaxídípoyi.” uríŋí nánirini.**

12 ¹Ayínáni nene pí yaníwini? Ámá “Gorixomi díŋí niwikwíroríná e epaxírfani?” oyaiwípoyiniri siwániŋí níneainirí neafwapiyarigíá ayí obaxí ayá wí midimidáni wiárí wiárí neadéronjagía náni pí yaníwini? Sa ripini oyaneyi. Amipí níni upupígí neaikárariŋípi píni wiárirane negí íwí sini mé ípeaariŋwápi píni wiárirane nemáná Gorixo api e imónířixiniri wimónariníŋípi imónaníwá náni ámá yamiyamúrónigí inarigíápa nene ení omi nixídiranéná ejí neánirane axípi e oyaneyi. ²E neranéná Jisasomí —O nene Gorixomi díŋí wikwíroaníwá náni imóniŋípi mfkí ikiri wé roáriri ejorini. O díŋí nífá ríwíyo wininíápi nímeáwiniginiri niyekwiroáriróná wíápími xwámámí niwiri ayá winípaxí wiékárápi náni paimímí ejorini. Niwíápíni meámná ámi Gorixo tíni xixení nimóniri mixí ináyí siá íkwiaŋwí o éí ḥweajínamí wé náúmíni éí ḥweajorini. Omi siŋwí owinaxídaneysi. ³Ayá sípí seaimixiri ejí samiŋí seaweri mepa eníá náni íwí yarigíáyí sípí ayá wí wiékáragía aí xwámámí wiyo —Ayí Jisaso náni rariŋini. O náni pírániŋí díŋí mópoyi. ⁴Seyíné íwí yarigíáyí seaikárarigíápi xwámámí niwia nútiasáná aiwí segí wí sini miseapikigíárfani. ⁵Nene niaiwene náníŋí Bikwíyo ejí ríremixí niniri eániŋí ripí seyíné rixa aríá ikeamogíárfani, “Gí niaíwoxini, Áminá Gorixo siyikí rireaariŋípi náni peayí miwianípani. Pírániŋí simiximíni náni mixí rírányí, ayá sípí misimixípani. ⁶Ayí ripí nánirini. Ámá Ámináo ‘Gí niaíwírfani?’ niyaiwiri díŋí sítí uyariŋjyo siyikí ureari síkwíá earí yariŋí ejagí náni rariŋini.” Bikwíyo e níriniri eániŋípi seyíné rixa peá mogíá ejagí náni rariŋini. ⁷Seyíné Gorixo xeanijí ſeáimeaariŋípimi dání

xe siyikí oneareaniri rixa xwámámí niwiéra waríjoi. Niaíwí xano siyikí murearijí wo rimónini? Oweoi, mimónini. Ayináni xano xegí niaíwíyo wiarijípa Gorixo eni axípi e seaiarini. ⁸E nerí aí Gorixo xegí niaíwí niyoní siyikí ureaarijí ejagi náni seyíné siyikí miseareapa nerínayí, xegí niaíwíyíné mimóní sa óí e dájí niaíwíyínéni jí imónijoi. ⁹Rípi náni eni dijí mópoji. Nene sini niaíwí ejáná negí xwíá týo dájí ápowá siyikí neareaagí aiwi wé íkwiajwíyo ujwiráragwárini. Nene e neranéná nají nerí aiwi re riseaimónarini, “Ápo Gorixomi —Dijí tífí imónijí nipini imixijo, ayí orini. Omi íními wurínipaxímani.” riseaimónarini? Oweoi, anjipaxí íními wurínipaxí ejagi náni e nerane dijí niyimijí tíjwaéne oimónanayí. ¹⁰Ayí rípi nánirini. Nene sini niaíwí ejáná xwíá týo dájí ápowá anijí mariái, siyikí ná binínjí ninearearíná “E niwiríná ayí nají imónijípi wíwapiyarijwini.” wimónarijípi neareaagía aiwi Gorixo siyikí ninearearíná siyikwí míni jí xío imónijípi nene eni imónaníwá náni arirá owiminíri neareaarijírini. ¹¹Giyí giyí nají oimónípoyiníri siyikí nureari sini e wiarijá yayí miwiní dijí sipíni wiarijírini. E nerí aí siyikí nurearijípimi dání yayíwí numéra núisáná wáríjyí náni jí niwerí wé rónijí ero niwayíróniro iwearo epaxírini.

Eríri niwiríná urijípi nánirini.

¹²Ayináni segí wé imijí mixiwejíyí ámi ríá símixiro síkwí xóminjí ikwíó seaiárijíyí ámi irú pímixiniro nemáná ejí neániro Gorixomi xídíírixini. ¹³Segí xóminjí xeñwímíni ḥweaní myúkínpa nerí ámi nají oimóniri óí símí inijíyími úírixini. ¹⁴Ámá níni tíni mixí miní arige píráni jí menaniréwiníro anijí miní ero siyikwí míni jí Gorixo “Ámá nioniyáyí e imóníírixini.” wimónarijípi —Api tíni xixeni mimónigáyí Ámináomí wí sijwí winípírámaní. Api tíni xixeni oimónaneyiníro anijí miní ero éírixini. ¹⁵Segí wo Gorixo ayá nisearamixiri seaijípími ríwí mamoniginíri awíni jí mearóníírixini. Aiwá maiwí sixíyo niyiríná yíkí yarijí bi tíni yíáná aiwá nipini yíkí imixarijípa segí wo sipí nerijíyo dání niyínéni axípi seainigíníri píráni jí awíni jí mearóníírixini. ¹⁶⁻¹⁷Segí wo Isónijí —O xiráo imónijípimi dání xanoyá amipí meapaxí imónijo aí aiwá ná bini níminíri náni amipí api peá nimori “Gí gwíá xe meáwinigini.” wimónagorini. Ámi ríwíyo dání ápo xwiyáá bi nají onimixiníri rixi jí uríagi aí xano aríá miwíagí náni xwiyáá bi tíni nají onimixiníri ḥwí piyí nüriníri aiwi xío xámi ríwí umojípi ámi ríwíyo níkinimóníri meapaxí mimónijinigini. Segí wo ámá óni jí Gorixomi ríwí umoarigáyí yapi imóninigini nániraní, íwí inarigáyí yapi imóninigini nániraní, píráni jí awíni jí mearóníírixini.

“Seyíné sini kíkíni jí mé rixa náyo páwiarijoi.” urijí nánirini.

¹⁸Seyíné Gorixo tíámini nibiróná ejíná amipí negí aríowéyí díwí Sainaiyi ríni jípí dání sijwí winíro aríá wiwo egíápi wí miwinarijoi.

Ayí díwí anani wé tñi fá xiripaxí imóniñípimi aŋwi e nuróná ríá ápiawí werí síá xaíwí yidoáriri ríwípí tñi ápiajwí tñi nawíni eri yariŋagi niwiniro¹⁹ pékákí ejí tñi riniri ikaxí xwiyáá rinariñípánijí riniri yariŋagi aríá wigíawixini. Xwiyáá ikaxí niriríná rinariñípí aríá niwiróná Mosesomi risisí re urigíawixini, “Nene ámi Gorixomi aríá owianeyí.” mineaimónarini.” urigíawixini. ²⁰Ayí Gorixo sekaxí “Ámá worani, memé aírani, díwí ripimi amáá nirónirínayí, síŋá nearo pikíírixini.” uríipi náni wáyí winíagí náni e urigíawixini. ²¹Ayí siŋwí e winíápi miŋí yíwí níriro ɻweapaxí ejagi Moseso eni re riŋinigini, “Nioni wáyí nikáriniri ejí siriñiwí ninariní.” riŋinigini.

²²Agwí ríná seyíné díwí ejíná segí aríowéyí bagíá axípimi mibí rixa díwí Saioniyí riniñípimíniñí rémófawixini. Díwí apimi ɻwiá anijí siŋí imóniñoyá aŋí ikwíróniŋerini. Aŋí api Jerusaremiyí riniñí aŋinami ikwíróniñípirini. E aŋinají fá miropaxí imóniñípí awí neánimáná yayí néra wiápínarigferini. ²³E ámá Gorixoyá niaíwí xámíñóniñí imónigíayí —Ayí aŋinami anijí ɻweapířia náni wigí yoí rixa anami ɻwíráriñíyířini. Ayí awí eánigferini. E Gorixo, ámá niyoní mí ómómiximí enío ɻweaŋerini. Díŋí ámá xwíáyo niŋwearóná wé róniñí yarigíayíyápi aŋinami peyíáná Gorixo wé uroáriňíyí tñí e, ayí erini. ²⁴E Jisaso eni tñíjí erini. O xwiyáá siŋí Gorixo “E e niseaiimíářini.” réroáriñípí náni negí wáwuŋí imóniñorini. Ragí o niperíná puŋípí —Api xwiyániñí niriniríná “Nioni péápími dání seyíné díŋí niyimíñí imóniñípí meapířiřini.” riniñípirini. Api ragí ejíná xiráo Keno xogwáo Aiboríomí pikíxwiríó wíáná puŋípí —Api xwíáyo dání “Nioni náni ejí meái.” riniñípirini. Apimi seáyi e imónini. Api nipiní tñíjí e seyíné rixa agwi bariŋoi.

“Gorixo nearariŋípí aríkwíkwí miwipa éwanigini.” urijí nánirini.

²⁵Xwiyáá searariŋomi aríkwíkwí wipírixiniri siŋwí ainenaxídípoyi. Negí aríowé ejíná Moseso xwíá týo dání eríř wíagí aiwí aríkwíkwí wigíayí Gorixo píř umamóípimi mímúrogíá ejagi náni seyíné eni aŋinami dání eríř neaariŋomi aríkwíkwí niwirínayí, “Píř neamamóminiri eníapími ananí nimúropaxenerini.” riyaiwinariŋoi? ²⁶Ejíná o díwí Sainaŋí riniñípimi dání xwiyáá ráná xwíá rírími poboní nerí yaiwiámí méagi aiwí agwi ríná neníápi náni Bíkwíyo niriniri eánijí ripí neariŋířini, “Nioniŋí díŋí tñi xwíáří ámi bi yaiwiámí niMenířiná xwíářiní maríáří, aŋína tñi eni yaiwiámí meniňířini.” neariŋířini. ²⁷Xwiyáá Gorixo niriríná ámi biyi riŋípí, ayí ripí áwaŋí nearimíániri rinini. Amipí anipá imónipaxí mimóniñípí íníná anijí imóníwiniginiri amipí anipá imónipaxí imóniñípí —Api xío xwíá amipí nimixiríná imixiňípirini. Api anipá imixárimíániri náni rinini. ²⁸Ayináni Gorixoyá xwioxíyo ɻweaŋwápi wí anipá mimónipaxí ejagi náni omí yayí

numerane “Enjí eániñí Gorixo imóniñípi, ayí apíríani?” niyaiwirane awayini íá niyamixinirane niñwearane xío e éírixiniri wimónariñípi neranéná yayí winipaxí imóniñípi éwanigini.²⁹ Negí Íwjáo amípí sípí imóniñípi ríá nariñípániñí imónijo ejagi náni api e éwanigini.

“‘Gorixo yayí winipaxípi oyaneyi.’ niseaimóniríná
ripí ripí éírixini.” urijí nánirini.

13 ¹Seyíné ámá Jisasomi diñí niwikwíroro náni sérixímeániñí imónigíayí náni diñí sípí wiariñíapi píni miwiári ananí sini wíírixini. ²Ámá wí “Ámá aŋí mi dámýo aiwá mírañí wiariñwini.” niyaiwiróná maiwí aŋínajýo wigíá ejagi náni seyíné ámá aŋí mi dámýo aríá mikeamó aiwá mírañí wíírixini. ³Segí sérixímeá gwí aŋýo ɻweagíayí náni diñí aríá mikeamó seyíné eni nawíni gwí niñwearóniñí nimóniro arirá wíírixini. Sérixímeá paimímí wiariñíayí náni diñí peá mimó “Nene eni gwí tíjwaéne ejagi náni axípi e neapaxíríani?” niyaiwiro arirá wíírixini. ⁴Ámá íwí inarigíayó rixa nímeánimáná inarigíayorani, sini mimeánipa nemáná inarigíayorani, niyoní Gorixo pírí umamoníá ejagi náni seyíné segí meánigíapi peayí niwianiro wí tñi íwí minimepa éírixini. Íwí niniríná ayí Gorixoyá siŋwíyo dání piaxí weánipaxípi yariñagía náni rariñini. ⁵Xwíá týo niñwearóná nigwí náni diñí sípí seaariñípi xe áxeñwarñíñí oneainiri siŋwí miwinipa éírixini. Bikwíyo níriniri eániñí ripí Gorixo xewaniñó re riñí ejagi náni rariñini, “Nioni wí mìriwáramó erí wí misiepisamó erí emíarini.” riñí ejagi náni rariñini. ⁶Ayináni nene wará saríwá mimáriní Bikwíyo níriniri eániñí ripí ripaxenerini, “Arírá niariño, ayí Áminá Gorixo ejagi náni nioní wí wáyí emíméini. Ámá pí pí ninikáriro aí Gorixomí diñí wíkwíroariñíapi pírí nirakipaxí menini.” ripaxenerini.

“Neapejweagíawa yagíapimi ikaníñí owianeyi.” urijí nánirini.

⁷Áminá xámi xwiyíá Gorixoyápi nisearéwapiyiro seaipejweagíawa náni diñí irónípoyi. Awa sini mipé niñwearóná néra núfasáná imónagíápi náni diñí nímoró Gorixomí diñí niwikwíroro yagíápa axípi oyaneyiníro ikaníñí wiaxídípoyi.

⁸Jisasi Kiraiso imóniñípi ámi xegí bi xegí bi imónariñímani. Aniñí imóniñípi ejíná dání apíni imóniri agwi rína eni sini axípi imóniri ná ríwíyo eni aníñí miní axípi imóniri eníarini. ⁹Ayináni xwiyíá Kiraiso neaíñípi náni riniñípi maríái, xwiyíá xegí bi náni éwapínarigíá xixegíni imóniñípi iniigí waxíniñí xe oneamároniri siŋwí miwinípani. Ayí ripí nánirini. Gorixo ayá ninearímixiri neaíñípimi dání diñí sixí níñiránénayí, naŋí neaimixipaxí imóniñípimi xíðariñwini. Naŋwí náni ɻwí ikaxíyo “Rípi ɻwíáxini. Rípi ananirini.” riniñípimi dání wí diñí sixí neaíñípaxí menini. Ayináni ámá xámi “ɻwí ikaxí riniñí apimi oxídimini.” niyaiwiro xíðigíayí api naŋí wí wimixiñímani.

“Ridiyowá nání wayíá Gorixo wimónarijí ripi érírixini.” urijí nánirini.

¹⁰ Nene íráí onijíwá Jisasi Kiraiso ridiyowáníjí neaiiniójíwa tíjwaénerini. Ridiyowá Jisaso iniójípi —Api dijí níwikwírorijípimi dání ananínjí ninirane nají imónarijwápirini. Api ámá síní seníá aŋí ríkáriniójíwámí dání yagíápimi xídarigíáyí bi nipaxí menini. ¹¹ Ripi nání dijí mópoyí. Apaxípá imónigíá xwéowa xwiogví o omi íwí none tñí negí ámá tñí yarijwápi Gorixo yokwarímí oneaiiniri naøjwí nípikímáná ragí púípi nímeámi awawá ɻwíái riniójíwámí niþáiro wiwiá neaáriro aiwí naøjwí náo ámá ɻweagíe bíaniriwámíni ríá ikeárarigíári. ¹² Ayináni Jisaso eni xegí ámá agwí axfýónijí minigíáyo xío niperíná ragí púípimi dání siyikwí míniójí Gorixo e imónírírixiniri wimónarijípi wimiximíniri nání ákijá íwí e bíaniriwámí dání riniójí meanjinigini. ¹³ Ayináni nene ámá síní “ɻwí ikaxíyo ‘Api ɻwíáxini. Api ananirini.’ riniójípimi oxídaneyí.” rarigíáyí ɻweagíe píni niwiárimí o tñí e nání nurane dijí “Xiomí ayá wiayigíápa nene eni neaiaríná ayí ananirini.” oyaiwianeyi. ¹⁴ Ayí ripi nání seararijini. Aŋí bi xwíá týo nene anijí íníná ɻweaníwá nání mimónijagi aí aŋí anjnamí ríwíyo imóniníápi nene ɻweawanigini. dijí níwikwímorane yarijwá enagi nání rarijini. ¹⁵ Ayináni Jisaso neaiijípimi dání Gorixomí ridiyowá nání wayíá yayíni uméwanigini. Negí maŋíyo dání ámá wíyo pí pí nuriríná onini negí Ámináorinínjí nurirane waropári wíwanigini. ¹⁶ Gorixo ámá xíoyáyí wíniyo naøjní wiiro díwí ikeamónigíáyo amipí bi miní wiro yarijagía niwiniríná yayí winarijí enagi nání seyíné api nání aríá mikeamó nero érírixini. E neróná ridiyowá nání wayíá Gorixo wimónarijípi yarijagía nání rarijini.

¹⁷ Segí áminá seyíné Jisasomi pírániójí xídírírixiniri seaipeŋweaarigíáwamí —Awa Gorixo yarijí imímí wíáná niseaipeŋwearíná egíápi nání “Ayí apí nání ejwárini. Api nání ejwárini.” urípíráwarini. Awamí aríá niwiro ínimi yeáyí wuríñíríxini. Seyíné pírániójí aríá niwiro ínimi niwuríñirónayí, awa niseaipeŋwearóná wigí dijí ríá muxé dijí yayí niyaiwiro seaipeŋweapírári. Seyíné e mepa nerónayí, naøjí imónijípi wí seaimixiníá menini.

¹⁸ Amipí none neranéná pírániójí íá niyamixiniri éwanigini. nerane nání re neaimónarini, “Gorixoyá sijwíyo dání pírániójí wé róniníjípini néra warijwini.” neaimónarijagi nání seyíné none nání Gorixomí xwiyáfí rírimí wípoyí. ¹⁹ Nioni píri nirakiarijípi anipá imónáná seyíné tíáminí aŋíni bimía nání Gorixomí rixijí ayá wí uríírixiniri dirirí seaiarijini.

Gorixomí nuriríná urijípi nánirini.

²⁰ Gorixo —O ámá niwayíróniro ɻweapaxípi nání mfkí ikiyorini. Oyá dijíyo dání negí Áminá Jisaso xwáripáyo dání ámi sijí neri wiápíñimeanjíri. Ragí o niperíná púípimi dání xwiyáfí niyimijí imónijí

Gorixo “E e niseaiimíárini.” réroáriňípi aníijí wayiroáriňí ejagi náni sipisipí imóniňwaéne neamearínjí xwé imóniňorini.²¹ Seyíné amipí Gorixo wimónariňípi nipini epaxí imónipíri náni seaimixíwinigini. E neríná Jisasi Kiraiso —Aníijí íníná seáyi e numepaxí imóniňo, ayí orini. O seaiiňípimi dání pí pí xío yayí winipaxí imóniňípi imónířixiniri seaimixíwinigini. “Aga e imóníwinigini.” nimónarini.

Yoparí urinípjí nánirini.

²² Gí nirixímeáyíné, ejí rirémixí nioni seaá ripi sepiá ayá wí niriri meapa nerí náni ripi re osearímini, “Pírániňí aríá ókiarí nimónirane apimi oxídaneyí.” yaiwípoyi.” osearímini. ²³ Seyíné ripi náni nijíá imónípoyi. Negí nirixímeá Timotio rixa gwí ajýyo dání wáríawixiní. O sini mé nioni nímeááná yawawi nawíní nibírai sijwí seananíwírini. ²⁴ Segí seáyi e nimóniri seaipeňweaarigíawami tíni Gorixoyá imónigíá niyoní tíni none náni yayí neawiemeaípoyi. Ámá nioni tíni Itari piropenisíyo re ñweaňwáyí yayí seaiwárénapariňwini. ²⁵ “Gorixo niyínéni ayá seaiwianíwinigini.” nimónarini.

Payí Jemiso eajínarini.

Payí rina ámá Jisasomi dijí wikkwíroarigíáyo mixí uxídowárariñagía náni ami ami numiamoro wí ejí nimóniro aji apí apimi urínigíáyí náni Jemiso eajínarini. Xewanijo náni áwanjí pírániñí miriniñí ejagi aí “Jisasomi xogwáo, Jemisoyí riñiñoríani?” wiawiariñwáorini. Jisasoyá siyikí imónigíá Jerusaremi ḥweagíáyo wipeñweagíá seáyi e imóniñorini (Wáí wurimeiarigíáwa 15:13, 21:18). Jisaso rixa ajiñami nipeciyimáná xwiogwí rixa obaxí onimiápi nipwémáná ejáná Jono ámá wí “Jisasomi dijí wikkwíroariñwini.” niriro aí omí pírániñí nuxídiríná epaxípi tíni xixení mé yarigíápi náni aráfí niwiri náni ayí re oyaiwípoyiniri “Jisasomí pírániñí nixídiríná epaxípi, ayí ripiríani? Ripiríani?” oyaiwípoyiniri payí rina niriri eajinigini.

1 ¹Jemisoni —Nioni Gorixomi tíni Jisasí Kiraisomi tíni xináínñiñí nimóniri omiñí wiiariñá wonirini. Nioni payí rina gí ámá Jisasomí dijí wikkwíroarigíáyíné náni —Seyíné gwí bi bi wé wúkaú sikwí waú apiyíné wí ejí nimóniro ḥweagíáyínérini. Ayíné náni payí rina neari yayí seawárénapariñini.

“Iwamíó neaíwapiyarigíápi ejí neaeámixipaxírini.” urijí nánirini.

2-3 Gí nirixímeáyíné, seyíné rixa nijíá ripí imóniñoi. Jisasomi dijí niwikkwíroróná ejí neániro ría xídarijoñiri iwamíó seaíwapiyíápími xwámámí niwiéra nurónayí, xeanijí ríá tíñí ríwíyo seaímeaníápími ení xwámámí wipaxí imónipíriárini. Seyíné nijíá e imóniñagía náni xeanijí xixegní seaímeáaná kíkímí mimóní “Dijí niíá neaininíápi náni ría neaímeaarini?” yaiwírixini. ⁴ Ámá xeanijí wikkárarigíápími xwámámí niwiéra núíasáná imónipaxí imóniñípi seyíné ení axípi imónipíriía náni xwámámí niwiéra úríxini. E neróná Gorixo gí ámá e imóníírixiniri wimóniñípi bi mimúró nipini pírániñí niyipáróminiróná wé roárinigíáyíné xixení e imónipíriárini.

“Dijí emí saímí mimojini.” niseaimóniríná
Gorixomi rixijí uríríxini.” urijí nánirini.

⁵ Sini dijí nipikwini émí saímí mimoariñí go go “Xeanijí nímeaarijípi, ayí apí náni ría nímeaarini?” miyaiwipa nerínayí, xewanijo Gorixoyá

dijí tíni dijí émí saímí e mopaxí oimóniminiři omi rixiňí uríwinigini. Gorixo ámá niyoní yaní niwiríná símí tíni miwí yaní ewaniři nimóniri xwéni míni wiarijo enagi nání ananí rixiňí uríwinigini. ⁶E searariňagi aí rixiňí nuriríná dijí bì biaú nímorí “Gorixo aga nepa niniapiniríeniřoi? Miniapipa eniríeniřoi?” miyaiwí aga xixeni dijí niwikwírománá “Nepa xixeni niapipaxorini.” niyaiwiri rixiňí uríwinigini. Ámá dijí bì biaú moariňí go go rawirawáyo imeamíkwí neríná imiňí nixemi uri nixemi bìri yariňípíniři imóniňagi nání ⁷ámá óniňí imónigíáyí bì re miyaiwipa éírixini, “Gorixomi rixiňí uráná o ananí niniapinířoi.” miyaiwipa éírixini. ⁸Ámá ayí dijí nimoróná ná bini mamó dijí naíroayiri nero moro amipí eni neróná “E oemini.” yaiwííápíni mé xegí bì xegí bì ero yarigíáyí enagi nání e miyaiwipa éírixini.

Ámá díwí ikeamónigíáyí tíni amipí mimúrónigíáyí tíni apiaú nánirini.

⁹Segí sérixímeá díwí ikeamónigíáyí re niyaiwiro miňí síňá meaknířixini, “Nioni Jisaso neaiiňípimi dání Gorixo seáyi e nimixiňoniríani?” niyaiwiro miňí síňá meaknířixini. ¹⁰E nerí aí sérixímeá amipí wí mimúrónigíáyí re niyaiwiro miňí síňá meaknířixini, “Nioni Gorixoyá siňwíyo dání sa ikwiáriniňáoniríani?” niyaiwiro miňí síňá meaknířixini. Ará siyí piyí nerí piéroariňípa ayí eni aniní miňweá axípi apaxí mé pepírá enagi nání rariňini. ¹¹Seyíné nijiárini. Sogwí xaíwí niwepíniri naniríná ará yeáyí yikiáráná xegí siyípi piyí nerí nipiérinowiríná xámi awiaxí imóniňípi sini mimóní xwíriá inarinířini. Ámá amipí wí mimúrónigíáyí eni “E neríná ámi bì tíni bì tíni nímeapaxířini.” yaiwiarigíápi sini nixída nuróná sini mé nero axípi e pepírářini.

Íwí oépoiniri wímeaaríňípi nání uriní nánirini.

¹²Ámá Gorixomi xídariňagía nání xeaniňí wímeaaríňí nípimini xwámámí niwiéra núíasáná enáná Gorixo yayí niwimori dijí niyimiňí imóniňípi —Api nání níriříná “Ámá nioni dijí sixí niyarigíá giyí giyo mini wimírári.” riniňípirini. Yayí niwimoríná dijí niyimiňí api sixí umímoníá enagi nání ámá xeaniňí wízáyo xwámámí yarigíáyí Gorixoyá dijí tíni yayí wipaxýířini. ¹³Ámá xeaniňí wímeaaríňá re miripa éírixini, “Gorixo nioni íwí oeniri xeaniňí api níwapiyířini.” miripa éírixini. Ayí ripi nánirini. Gorixo ámá wí xíomí íwí oeniri wíwapiyipaxí mimóniňorini. Xíomí eni ámáyo íwí oépoiniri wíwapiyarijomani.

¹⁴Oweoi, nene newaniňjene wine wine pípi nání nineaimóniríná ſeapá nineainiriňípimi dání íwí oépoiniri nearípeaariňířini. ¹⁵Apixí niaíwí agwí nerí xirarigíápa ſeapá neainariňípi niaíwí agwíniňí nerí íwí ayí niaíwíniňí xirariňwárini. Íwí ayí niaíwíniňí nixírimáná niaíwí xwé iwiaroariňípa íwí yáríwápími dání níperane anínaríňwárini.

16 Gí nirixímeáyíné, diñí sixí seayiñáyíné, nioni re searíápi, “Seyíné íwí oépoyiniri seaíwapiyariñípi pípmi dání mariáí, apimi dání seaíwapiyariñírini.” searíápi píni niwiáriro yapí méwapnípani. 17 Pí pí nají imóniñípirani, pí pí awiaxí imóniñípirani, gimi dání mariáí, ajiñami dánini neáimeaarijírini. Ápo Gorixo —O pí pí ajiñami wíá ónariñípi náni míkí ikiñorini. Sogwí onapámigí niniríná sepiá imóniri ripíwí imóniri yariñípa nimóniri ámi xegí bi imóniri xegí bi imóniri yariñomani. Oní amipí awiaxí imóniñípi anipá neaiapariñírini. 18 Amipí o imixiñípi nipimini dání ná bini ayí nene aiwá niwákwíni miníñiñí oimóniñópoynirí xewaníjo “E éimigíni.” wimóniñípimi níxidiniri oyá xwiýía nepa imóniñípimi dání nene neaemeajírini.

**“Xwiýápi xixeni aríá niwiro neróná ripi
ripi yarigíárini.” urijí nánirini.**

19 Gí nirixímeáyíné, diñí sixí seayiñáyíné, api nipini nioni searíápi seyíné rixa njíjá imóniñagía aiwi ripi osearimini. Aríá owianeyiniro sijwí naniro aí apaxí mé niwiápñimearo xwiýía mirípani. Wikí ení ajiñi mónipani. 20 Ámá wikí nóniro neróná wé róniñí Gorixo wimónarinjípi tíni xixeni miyárañigá ejagi náni rariñini. 21 Ayináni segí íwí sini yayarigíápi —Bi náni “Onimírárini.” yaiwiñagía aiwi nipini piaxíñíjí seaeánariñípirini. Api nipini emi mimeámí nero seáyi e mimónipa neróná xwiýía ámá aiwá íwíá urarigíápa segí xwioxíyo Gorixo íwíániñí seauráriñípimi —Xwiýía api seaeríkiemeapaxí imóniñípirini. Apimi nimíminiro “Pírániñí oxídímini.” yaiwírixini. 22 Yapí néwapníro “Xwiýía api aríáni niwiranéná apáni yariñwini.” miyaiwí “Api pí pí ríniñípi tíni xixeni oxídaneyi.” niyaiwiro xixeni e érixini. 23 Ayí ripi náni searariñini. Ámá xwiýápi aríá niwiro aí xixeni méíáyí, ayí ámá xixiéáyo gí símimañí arige ríá imóniniri sijwí onimiápi ainenío yapi imóniñoi. 24 Xegí símimañíyo xixiéá tíni sijwí nainenimi numáná apaxí mé “Gí símimañí e ríá imónini?” yaiwíipi náni aríá ikeamoariñorini. 25 E neri aí ámá ñwí ikaxí awiaxí imóniñípimi —Api íwí yariñwápimi dání gwíñiñí neayáriñípi neáskweawáripaxí imóniñípirini. Ámá apimi anijí sijwí agwí niwiniro xídarigíáyí óniñí wí mimóniñoi. Aríá niwiróná diñí aríá mikeamó pí pí ríniñípi tíni xixeni níxidiro yaríná Gorixoyá diñí tíni yayí winipaxí imóniñípi wímeanírárini. 26 Ámá wo xegí mañýo dání nisaniri miripa neri aí “Nioni Gorixomi pírániñí níxidíri yariñáonirini.” niyaiwinirínayí, xewaníjo yapí éwapínarini. Xewaníjo “Gorixomi pírániñí níxidíri yariñini.” niyaiwiniri yariñípi ení rániñí imónini. 27 Ámá negí ápo Gorixo “Ayí siyikwí míni egíáyí nioni pírániñí níxidariñoi.” wiaawiñagía ripi yarigíárini. Uyípeayí ikeamónariñagía niwiniróná arírá wiro apíxí aníwa ikeamónariñagía niwiniróná arírá wiro ayá udunipaxí ámá Gorixomi mixídarigíáyí yarigíápi nene ení xe oneaxímeanirí miyaiwipa ero yarigíárini.

“Wíyo wé íkwiajwíyo ujwíráriro wíyo paimimí
wiro mepani.” urijí nánirini.

2 ¹Gí nirixímeáyíné, seyíné negí Áminá Jisasi Kiraisomi —O Gorixo nikníriri ḥweanjípi tíni xixeni nimóniri ḥweajorini. Omi dijí niwikwíroróna seáyi e imónigíáyo wé íkwiajwíyo ujwíráriro sipí imónigíáyo paimimí wiro mepa éríxini. ²Ayí ripi seararijini. Seyíné Gorixomi yayí wianiro náni awí eánigie ámá waú —Wío amipí wí mimúróniorini. Rapirapí awiaxí niyíniri wé ramaxí sínjá gorí tíni imixinijíwá íkíkí ninimáná íwiapíorini. Wío amipí mayí sa ikwiáriniijí imóniorini. Rapirapí kífí óí miní yáriñú niyínimáná íwiapíorini. ³Awaú íwiapáná seyíné rapirapí awiaxí yíniñomí ayá tíni yayí niwiro “Símí re íkwiajwí nañí imónijí rinami ḥweai.” uriro amipí mayí sa ikwiáriniijí imónioromi “Xwíá yáni jíferani, negí sikwí tíni rerani, ḥweai.” uriro nerónayí, ⁴“Apimi dání meyrónipa yariñwini.” riseaimónarini? Oweoi, sewanijíyíné rixa neyíróniro “Wiene seáyi e imóniri wiene sipí imóniri ejwini.” niyaiwiróná ámá opisí anjyo dání xwírixí yaríná eyíroarigíáwa dijí ínimi nikwírónimáná eyíroarigíápa seyíné eni axípi dijí ínimi nikwírónimáná eyírónarijowa. ⁵Gí nirixímeáyíné, dijí sixí seayinjáyíné, aríá nípoyi. Gorixo ámá xíoyá imónírixiníri íá niyamixiríná ámá xwíá tíyo dájí niyiyá sijwíyo dání ámá amipí mayí sa ikwiáriniijí imónigíáyí dijí niwikwírorinípími dání amipí Jisaso neaiñípi wí mimúrónigíáyí imónipíria náni íá muyamixipa ejírani? Ayí xegí xwioxíyo —E ámá xíomi dijí sixí uyarigíáyo “Nijweapírárini.” urijerini. E ḥweárixiníri íá muyamixipa ejírani? ⁶Seyíné e neróná ámá sa ikwiárinigíáyo ayá wimoarigíárini. Ámá xeanijí niseaikáriro xwírixí oumeaneyiniro ejí napémi nuro opisí anjí tíñi e seawárarigíáyí giyírini? Ayí ámá amipí xwíá re wejípi wí mimúrónigíáyí menírani? ⁷Ayí eni yoí nañí seyíné Kiraisomi xídaríngá náni seajwírárinijípími ikayíwí mumearipa yarigíárani? ⁸Seyíné ḥwí ikaxí negí mixí ináyí Jisaso nearijí Bikwíyo re níriniri eánijí ripi, “Jiwaniñoxi náni dijí sipí inariñípa ámá sijwí winígi giyí giyo eni axípi wíírixini.” níriniri eánijí apí xixeni nixídirónayí, nañí yariñjoi. ⁹E niseariri aí seyíné ámá seáyi e imónigíáyo pírániñí umero sipí imónigíáyo paimimí wiro nerónayí, fwí nero ḥwí ikaxí riniñípi wiaíkiarigíáyíné enagá náni apimi dání xwiyíá meárinipaxírini. ¹⁰Ayí ripi nánirini. Ámá ḥwí ikaxí riniñí niipimini pírániñí oxídiminiri nemáná ná bimini niwiaikirínayí, xwiyíá ámá ḥwí ikaxí niipimini wiaíkííyáyí meáriníápa axípi e meárinipaxírini. ¹¹Ayí ripi náni seararijini. Bikwíyo ḥwí ikaxí re níriniri eánijí ripi, “Meánigíáyíné fwí minípani.” riyo, ayí ḥwí ikaxí “Niwiápñimearei ámá mipíkipani.” eni riñinigini. Seyíné meánigíáyí tíni fwí minipa nero aí niwiápñimearei ámá niipikirínayí, ḥwí ikaxí riniñípi wiaíkííyáyíné imónijagá náni rariñjini. ¹²Ayináni

pí pí seyíné nerónárani, nirirónárani, re niyaiwiro dijí tíni érírixini, “Ijwí ikaxí riniñípi —Api íwí yariñwápimi dání gwíniñí neayáriniñípi neaíkweawáripaxí imóniñípirini. Ijwí ikaxí riniñí apimí dání Gorixo eyeyírómi neainífriní.” niyaiwiro dijí tíni érírixini. ¹³O ámáyo eyeyírómi niwiríná ámá wigí wíyo ayá murimixí wiarigíáyo xío eni ayo ayá murimixí xixeni xwiyáá umeáriníá ejagi nání rarijini. E nerí aí wigí wníyo ayá nurimixiri wiarigíáyo xío eni ayo ayá urimixáná apimí dání xixeni roayírónipíráriñi.

Ámáyo arirá miwipa neróná “Gorixomi dijí wíkwírojwini.” rinarigíáyí nání uriñí nánirini.

¹⁴Gí nirixímeáyíné, ámá go go wíyo arirá bi miwí “Gorixomi dijí wíkwírojini.” nírinirínayí, o “Dijí wíkwírojini.” rinariñípi surímá imónini. “O ámá nání dijí sípí miwiní ‘Gorixomi dijí wíkwírojini.’ rarijípimi dánini eríkiemeánipaxfrini.” riseaimónarini? Oweoi. ¹⁵Segí sérixímeá wo ámi wo iyáá nánirani, aiwá síá ayimí ninípi nánirani, díwí ikeamónariñagi niwiniríná ¹⁶amípí xío díwí ikeamónariñípi bi miní miwí re nurirínayí, “Joxi ‘Niwayiróniri ojwéani.’ nimónarini. Joxi nuri riá risínini nání iyáá pániri agwí ímí riyini nání aiwá niri ei.” nurirínayí, “Amípí xío díwí ikeamónariñípi nání xwiyáá e uríápi anani arirá wipaxfrini.” riseaimónarini? Oweoi, ráñiñí imóniñípini urarini. ¹⁷“Gorixomi dijí wíkwírojini.” rarijípi eni axípi imónini. Ámáyo arirá miwí sa apini nírinirínayí, dijí wíkwíroariñí apí rixa ikwíkwí yini. ¹⁸E nerí aí ámá wo re nírinífriní, “Ámá wí Gorixomi dijí niwíkwíroríná ámáyo arirá wiarijagía aiwá nioní ámáyo arirá miwí Gorixomi dijíni niwíkwíroríná ‘Ayí ananirini.’ nimónarini.” Ámá wo e níriníá ejagi aí nioní omí re urimíáriní, “Joxi ámáyo arirá miwí ‘Gorixomi dijí wíkwírojini.’ rarijípi nioní ‘O nepa dijí wíkwíroni.’ siaiwimi nání arige níwapiyáná ‘Neparini.’ yaiwimíini?” nuriri ámí re urimíáriní, “Joxi ‘O ‘Gorixomi dijí wíkwírojini.’ rarijípi neparini.’ níaiwiri nání ámáyo arirá wiarijípimi dání síwapiyáná ‘O nepa dijí wíkwíroni.’ níaiwiríini.” nuriri ¹⁹re urimíáriní, “Joxi dijí re niyaiwiri ikwírojini, ‘Ijwíá imónijo, ayí ná woní Gorixorini.’ Joxi dijí e níaiwiri niwíktoríná nañí yarijagí aiwá ripí nání eni dijí rímojini? Imíoyí eni dijí axípi niyaiwiro nikwíroro aí Gorixo riá ikeáriníá ejagi nání ejí óí ikárinarigíáriní.” nuriri ²⁰re urimíáriní, “Majimajíá ikárinarijí roxini, ámáyo arirá miwí ‘Gorixomi dijí wíkwírojini.’ rarijípi ‘Surímá riá imónini?’ miyaiwipaxoxíraní? ²¹Ejníá negí arío Ebiríamo sekaxí Gorixo uríápi tíni xixeni xegí xewaxo Aisako síná íráí noga peyiniñe dání ridiyowá eminíri yaríná Gorixo o e éípimi dání ‘Wé róniñorini.’ míráripa rejnígini? ²²Ayinání nene dijí re yaiwipaxfrini, ‘Ebiríamo Gorixomi dijí niwíkwíroríná dijíni wíkwírojímani. Gorixo uríjípi xixeni neríná

wikwíroní ejagi náni dijí o wíkwíronípi xewaniño aríá niwiri ejípimi dání yóí imóniñírini.' yaiwipaxírini. ²³ Ripi ení yaiwipaxírini, 'Negí arío e neríná xio náni Bikwíyo re níriniri eániñí ripi, "Ebíráamo Gorixomi dijí wíkwíróagi náni 'Wé róniñí imóniñorini.' yaiwiñinigini." níriniri eániñípi xixeni imóniñinigini. Ayináni Ebíráamo Gorixo tíni nikumixiniri emeariñí woyi ragíáriñi?' yaiwiáripaxírini.' urimíáriñi. ²⁴ Agwi seyíné nijíá re imóniñoi, "Ámá 'Nioni Gorixomi dijí wíkwíroní.' rariñípimi dánini Gorixo 'Wé róniñorini.' raráriñímani. Xíomi dijí níwíkwíroríná xio wimónariñípi yariñípimi dání 'Wé róniñorini.' raráriñírini." Apí náni seyíné rixa nijíá imóniñoi. ²⁵ Ejíná iyí ede dání wagiá Rexapíyi ríniñí —Í Josuao ámá waú aji apimi siñwí owinárípiyiniri urowárénapáná nipemeámi nuri óí wíyo urowáriñírini. Í ení axípi Gorixomi dijí níwíkwíroríná e éipimi dání Gorixoyá siñwíyo dání apixí wé róniñí mimónipa reñinigini? ²⁶ Ayináni re ripaxírini, "Ámá dijípi sini sixí míniñáná waráo piyí ejípa ámá Gorixo e éríixiniri wimóniñípi mé dijípini wíkwíroarigíápi axípíniñí nimóniri íkwíkwí yini." ripaxírini.

"Pí pí xwiyíá rariñwápi najíni ríwanigini." uriní nánirini.

3 ¹Gí nírixímeáyíné, Gorixo ámá wigí wíniyo uréwapiyarigíáyo yariñí imimí níwiríná awayini miwí eníá ejagi náni segíyí wí obaxí ámáyo ouréwapiyaneyíniro mimónipa éfríxini. ²Níneneni pírániñí oyaneyíniři éwáyí noreámioarane sípíni ikárinariñwá aí ámá mañípá tíni níriríná móreámioapa nerínayí, Gorixoyá siñwíyo dání rixa wé róniñí imóniñorini. Pí pí fwí feapá winiminiri yariñípi náni ení ananí íá yamixinariñorini. ³Nene osí imani ouníri neríná yariñwápi náni dijí omoaneyi. Ainixí onimiá bi xegí mañíyo síwí íkwíráraríjwápími dání gíminí ge ouníri kinímixáná mañíni mariái, osí noní ení áminí wariñírini. ⁴Ai sípixí ení xwé imóniri imijí ejí eániñí neríná níxemi uri yariñagi aiwí omijí mearijo "Ámini oumini." níwimóniri pará onimiápi tíni aí áminí méáná áminí wariñírini. ⁵Negí mañíyí ení axípi imónini. Wará nírimini náni onimiápái ejagi aí apimi dání ámá "Seayí e imóniñí apí epaxonirini." níriro mixí meaknínarigíáriñi.

Ai ríá bi onimiápi miroáriagí aiwí íkíá xwé bi nipini ríá nowáripaxírini. ⁶Negí mañíyí rírániñí weariníyírini. Sípí bi onimiá mariái, ayá wí epaxíyírini. Negí warárími wí e ejagi aiwí wará nírimini xwiríá neaimixariñyírini. Ríá negí mañíyo dání wearinípi —Apí pípími dání mariái, sa ríá xwé Seteno weníráimi dání miróniñípirini. Api amípí nene oníná dání néra yariñwápi rímiñeníjwíniñí neaeánariñírini. ⁷Ayí ripi searariñini. Xámi nañví xixegíni ayí ayí, sírani, inírani, agwíáraní, iniigíyo yariñyírani, ámá iwi oimóniri yapemixáná ayí iwi imónagírini. Agwi ení nene iwi oimóniri yapemixáná anani iwi imónariñí ejagi aí ⁸ámá go nañví sayí yapemixarigíápa xegí mañí ení oyapemixinimíniři neríná xixeni e epaxí imónini? "Gí mañí anijí

samiŋí niwíriri nira úimigini.” niyaiwiri aiwi wí e epaxí mimónini. Maŋyí sipí náni neríná kikiá bì yariŋímani. Sidiŋí ámá piyí omímí yariŋípi magwí ínini. ⁹ Maŋípá tíni negí Áminá imóniní ápo xwéomí yayí wirane ámá xióniní nimóniri ḥweářixiniri neaimixiŋene wíniyo ikayíwí urirane yariŋwárini. ¹⁰ Ayináni maŋí axípámí dání yayí wirane ikayíwí urirane yariŋwárini. Gí nírixímeáyíné, “Nene e neranéná ayí apánirini.” riseaimónarini? ¹¹ “Iniigí simiŋí sirírkí axíyimi dání naŋí wú meari piyaŋí eaariŋí wú meari epaxírini.” riseaimónarini? ¹² Gí nírixímeáyíné, “Íkíá pikí wiŋami dání sogwí oripí wepaxírini.” riseaimónarini? “Wainí uraxí wirími dání íkíá pikí sogwí wepaxírini.” riseaimónarini? “Iniigí simiŋí iwamá tíŋí meaariŋí wúmí dání ámí iniigí naŋí wepaxírini.” riseaimónarini?

**Ámá diŋí émí saímí Gorixo tíŋími dáŋípi
moarigíáyí yarigíápi náni uríŋí nánirini.**

¹³ “Nioni diŋí émí saímí mori njíjá imóniri ejáonirini.” yaiwinarigíá giyí giyí nene “Ayí wigí yaiwinarigíápi tíni xixeni iyí rimónijoí?” wiaiwaníwá náni woxini woxini nemeríná awayini nimónimáná naŋí ero diŋí émí saímí nimómáná naŋí ero yarigíápimi dání api nene neaňwapiyířixini. ¹⁴ E neri aí segí xwioxíyo dání wíyo sipí diŋí ayá wí ríá tíŋí wiaiwiro nionini seáyi e oimóniminíri imímí wiřo nerónayí, diŋí xeŋwí e nímoróná seyíné nepa imónigíápi rití niniro mixí mimeakfnipa éřixini. ¹⁵ Ámá wigí wíniyo sipí e níwikárióná “Diŋí émí saímí nímorane yariŋwini.” yaiwinarigíápi, ayí aŋínami ḥweajoyá diŋíyo dání niyaiwiro yarigíámani. Diŋí ámá Gorixomi mixídarigíáyo dání imóniri ámá Gorixo náni diŋí wí mímó wiwaniŋíyí nánini mórařigíáyo dání imóniri ejípirini. Obýíyáyo dání eni imóniri ejípirini. ¹⁶ Ayí ripí náni searariŋini. Ámá wigí wíniyo sipí diŋí wiaiwiro nionini seáyi e oimóniminíri imímí wimixiro yarigíáyí ejánayí, ámá pírániŋí miŋweá uyiňí Nero sipí xixegíni néra warigíá ejagi náni searariŋini. ¹⁷ E neri aí ámá diŋí émí saímí aŋínami dáŋípi nimoro yarigíápi aga xegí bì imónijagi náni ayí ripí yarigíárini. Xámi siyikwí míní ero wigí wíniyí tíni xepixepá míroní mepí tñiro awayini yapenijí imóniro wigí wíniyí xwiŋyá uráná pírániŋí aráfá niwiro diŋí yaikiroro wíniyo wá bì onimíápi miwianí xwapí ayá wí niwianiróná íkíá naŋína sogwí obaxí wearijíyí yapi nimóniro wíniyo wiřo wíniyo símí símí e mumé nero naŋí ero sipí ero mepa ero yarigíárini. ¹⁸ Ámá wigí wíniyí tíni xepixepá míroní mepí tinarigíáyí e yarigíápimi dání ámá aiwá omijí iwiá néra warigíápa nerónayí, wé rónijí yarigíápi aiwá xwé píripíři inariŋípíniŋí imóninijoí.

**“Seyíné sipípi neríná Gorixomi símí tíni
wiarigíáyíné imónijoí.” uríŋí nánirini.**

4 ¹ Segí mixí riniro mixí iniro yarigíápi míkí píyo dání inarigíárini? “Api meapaxonirini.” niyaiwiro ſeapá seainariŋípi —Api segí

xwioxíyo dáni seyíné tíni mixnínjí inarigíápirini. ſeapá seainarijí míkí apimi dáni seyíné segí wíniyí tíni mixí ríniro mixí iniro yarigíá meniraní? ²Seyíné amipí wí náni “Omeámíni.” niseaimóniri aí meapaxí mimónipa nero náni “Ámá opikímini.” yaiwiarigíárini. Amipí bi sijwí fwí niwíniríná mimeapaxí nimóniro náni mixí nímépero mixí rinarigíárini. Seyíné “Pí náni nene neaimónarijípi mimeapa yarijwáríani?” miyaiwipani. Gorixomi rixijí muripa nero náni mimeaarigíárini. ³E neri aí segí seaimónarijípi náni Gorixomi rixijí nuriríná dijí nañí nixirimáná mé segí ſeapá seainarijípi oyaneyiniri rixijí urarigíá enjagi náni Gorixo wí aríá xixení niseairí mísaeapariníni. ⁴Gorixomí píráninjí dijí miwikwíropa neróná xídiro píni wiáriro nero náni íwíninjí inarigíáyíné, seyíné nijjá ripí sini mimónipa rejoi, “Ámá Gorixomi mixídarigíáyí tíni nawíni nikumixiníro emearigíáyí, ayí Gorixoyá símí tíni inarigíáyí wí imóniñoi. Ayináni giyí giyí ‘Ámá Gorixomi mixídarigíáyí tíni nikumixiními oememini.’ niwimóniríná wiwaniñjyí Gorixo tíni símí tíni inarigíáyí imixinarijoi.” Seyíné nijjá apí sini mimónipa rejoi? ⁵Seyíné dijí re riyaiwarijoi, “Bíkwíyo re níriníri eániñjí ripí, ‘Gorixo xegí kwíyí negí xwioxíyo sixí neayiñípími píráninjí susnínjí memeariñírini.’ Bíkwíyo e níriníri eániñjípi surímá ríniñi.” riyaiwarijoi? Oweoi, Gorixo xegí kwíyípí ámá xío tíni símí tíni inarigíáyo wí wipaxí menjagi náni rarijini. ⁶E niseairí aí Gorixo ayá nineawianiríná xwapí ayá wí neawianarijagi náni Bíkwíyo re níriníri eániñi, “Wárixá imónarigíáyo Gorixo píri rakiri ámá ‘Siyikwíniñjí imóniñwini.’ yaiwinarigíáyo wá wianíri yarijorini.” eániñjagi náni ⁷Gorixomí simajwíyóniñjí yeáyí wuríniro obo xórórí neainigíniri xaíwí éí niroro o tíni mixnínjí iniro érírixini. O tíni mixnínjí inaríná éí niseanimi unírárini. ⁸Seyíné Gorixo tíáminí úrírixini. E nerínayí, xío ení seyíné tíáminí binírárini. Ámá fwí yarigíáyíné, seyíné “Arige neri Gorixo tíáminí uminiréini?” niseaimóniríná sikí wéyo xénijáná okwíriniminíri igjá eánarigíápa axípi nero segí fwí yarigíápi ení okwíriniminíri igjá eánpoyi. Ámá dijí bi biaú xirigíáyíné, seyíné “Arige neri Gorixo tíáminí uminiréini?” niseaimóniríná saxí sikí mayí oíníri yarijwápa segí xwioxíyo ení dijí sipípí tíni nixiríri yarigíápi apí ení sini neaíniniginíri saxí sikí mayí ínariñípániñjí imixinípoyi. ⁹Segí fwí yarigíápi náni dijí sipí niseairí xwiríá nimóniro ñweápoyi. Ripíá seyíné rarigíápi píni niwiárimáná segí fwí yarigíápi náni ámixíá époyi. Diñjí niíá seainarijípi píni niwiáriro kipijí yinípoyi. ¹⁰Gorixoyá sijwíyo dáni siyikwípiayínénijí imixinípoyi. Seyíné e eánayí, o seamífeoanírárini.

“Sérixímeáyo xwiyíá mumearipani.” urijí nánirini.

¹¹Gí nírixímeáyíné, seyíné xwiyíápai miñwírárinípa érírixini. Ayí ripí nánirini. Ámá giyí giyí xexirímeáyo xwiyíápai niñwírárirónárani, xwiyíá numearirónárani, ayí ayoni murarijoi. Ñwí ikaxí Jisaso riñípimi

eni xwiyápai ḥwiráriro xwiyá “Ayí nipikwini mirinini.” umearirónijí yarijoi. ḥwí ikaxí riñípimi xwiyá numearirínayí, ḥwí ikaxí riñípi tñi xixení mé xwiyá umeararigáyíné nimóniri yarijoi. ¹² Ámáyo ḥwí ikaxí uriri xwiyá umeariri epaxo, ayí ná woni Gorixorini. Ámáyo yeáyí uyimixemeari xwirá wikixeri epaxo ná woni o enagi aí “Negí wíniyo xwiyá umearipaxenerini.” yaiwiarigáyíné giyínéríani?

“Mixí mixínipani.” urijí nánirini.

¹³ Ámá Gorixo náni dñí mímó re rarigáyíné, “Agwirani, wíárínáraní, aŋí xwé apimi náni nurane xwiogwí wo e niŋwearanéna kodireakí nerane nigwí xwé meaníwárini.” rarigáyíné pírániŋí aríá nípoyi. ¹⁴ E rarigáyíné wíáríná seaímeaníápi náni niŋjá nimónimáná rirarijoi? Seyíné píniŋí imónijoi. Seyíné siŋwirá xeniajwí yarijípíniŋí imónijoi. Bi onimiápi niŋweámáná apaxí mé anipá imónarigáyínérini. ¹⁵ Ayináni seyíné e miripa nero Gorixo náni dñí nimoro ripíni nirirónayí, “Ámináo xe niŋwearo oépojiniri siŋwí nineanirínayí, nene ámi síá wí tñi niŋwearane ripí yaníwáríani? Ripí yaníwáríani?” nirirónayí, ayí ananiríni. ¹⁶ E niseariri aí wárixayíné nimónimáná e wí mirí mixí kínarijoi. Mixí kínarigá apíniŋí imónijí nípíni sipírini. ¹⁷ Ayináni ripí osearimini, “Ámá niŋjá re nimóniro aiwi, ‘Nioni naŋj imónijípi neríná ayí e epaxírini.’ Niŋjá e nimóniro aiwi api e mepa yarigá giyí giyí, ayí rixa íwí nero náni xwiyá meárinipaxípi yarijoi.” osearimini.

Amipí wí mimúrónigáyo erirí wiŋí nánirini.

5 ¹ Agwi amipí wí mimúrónigáyíné erirí bi seaimípi aríá nípoyi. Íkíniŋí sipí seaipaxí seaímeaníápi náni ḥwí earo “Yeyí” riro époyi. ² Ayí ripí náni seararijini. Segí amipí ayá tñípi rixa didímí ináripi rapirapí ení rixa kwinumiŋí nowáriri ení. ³ Síŋjá gorí tñi siripá tñi nigiyí mikipaxí imónijagi aí segí awí eámeamí yarigáápi rixa nigiyí kini. Síá Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eníyimi nigiyí kiŋí api segí siŋíi niwiéra warigáápi siŋjáni piaumimí eri riá íkíayo nowárarinípa segí waráyo ení nowáriri enírári. Síá yoparíyí tñípi ríná amipí ayá tñípi tñi nigwí tñi mimeamí yárarijagá aí ⁴ pírániŋí aríá nípoyi. Nigwí ámá omijí seaiiarigáyí tñi aiwá seamiiarigáyí tñi nigwí omijí seaiiáná “E seaiapaníwárini.” nuríro yoí urigáápi —Api niwiróná bi niwákwiro sini fá xirarigáápirini. Api ríaiwá réniŋí rinarijini, “Ámá ayí sipí e yarigááriní. Sipí e yarigááriní.” Ríaiwá éniŋí rinarijípi Gorixo —O aŋínamí dání simiŋí wínigíawayá Ámináorini. O rixa aríá wini. ⁵ Amipí wí mimúrónigáyíné, seyíné xwíá týo niŋwearóná sirí muní niŋwearo pí pi segí ūeapí seainarijípimi dánini néra warigááriní. E neróná ámá odipí iwaŋí ení wimi náni oimóniri aiwá xwé niwiro imixarigáápa síá Gorixo xwirá seakixeníáyi aŋíni oneaímeaniri sewaniŋyíné axípi e imixinarijoi.

6 Ámá wé róninjí yarigíáyo seyíné xwiyíá numeáriro pikariñagía aiwi wíniyí eni wí pírí searakianiro miyariñoi.

**“Dijí sící nínirane Ámináo nání wenijí nerí
ŋweáwanigini.” urijí nánirini.**

7 Ayináni, gí nirixímeáyíné, Ámináo xegí dijí tíni óí neaimówiniginiri xio weapiné nání wenijí nero ŋweárixini. Aiwa omijí yarigíáyí aiwá iwíá nurárimáná yarigíápi nání dijí mópoyi. Iniá eari sogwí aníri neríná aiwá xwé imixinía nání wenijí nerí niŋwearína yóí nerí xegípi óniñjí oneaimoniri wenijí nerí ŋweařigírini. 8 Ámináo weapiníayí ajwí ayo ejagi nání seyíné eni axípi xe óí oneaimówiniginiri dijí sící níniro wenijí nero ŋweárixini.

9 Gí nirixímeáyíné, Ámináo xwiyíá mineameáripa éwiniginiri anijúmí ikaxí mírinipa éřixini. Ai eyeyíromí nineairíná xwiyíá neameáripaxí imónijo ajníni biiimiginiri rixa íwí e rónapiñagi nání rariñini.

10 Gí nirixímeáyíné, wíá rókiamoagíáwa —Awa Ámináo xegí xwiyíá onurimeípoyiniri urowárénapáná nibiro oyá xwiyíápi wuriyigíawarini. Awa ámá wí xeanijí wikáráná xwámámí niwiróná egíápi seyíné nání siŋwepigí seaigíá ejagi nání axípi e nero xídípoyi. 11 Ai Gorixomi dijí wikwírojwaéne dijí re yaiwariñwárini, “Ámá ejínañí xeanijí wikáriagía aí xwámámí wííyáyí Gorixoyá dijí tíni yayí winipaxí imónigíáyírini.” yaiwariñwárini. Seyíné Jopo yagípi nání rixa aríá niwiro omí xeanijí niwiéra úíápími xwámámí niwiéra núisáná ejáná Ámináo ámi nají wiíáná wímeanjípi nání nene nijjíá e imónijagwi nání re yaiwíjwini, “Ámináo ámá nání wá wianiri ayá urimixiri neríná bi onimiápi ayíkwí miwí ayá wí wiariñorini.” yaiwíjwini.

“Síŋá romí dání rirariñini.” muripa éřixini.” urijí nánirini.

12 Gí nirixímeáyíné, amípí searariñápi “Oxídípoyi.” ninimóniri aiwi ripí aŋipaxírini. “Nepa nírarini.” oyaiwípoyiniri nuriróná aŋínamí dániraní, xwíárimí dániraní, amípí wíyo dániraní, aga muripa éřixini. Seyíné nioní e searíá apimi dání ráná Gorixo pirí seamamoniginiri ámáyo “Nemíini.” nuriróná apini urířixini. “Nemiméini.” nuriróná apini urířixini.

Gorixomi anijí miní rixijí urířixiniri urijí nánirini.

13 Segíyí go go ríniñí nímeárinayí, Gorixo arírá oniniri rixijí uríwinigini. Segíyí go go dijí niſá niwinirónayí, Gorixomi yayí numerí soŋí umearíwinigini. 14 Segíyí go go simixí niwerínayí, Jisasoyá siyikí imónigíáyíné seaipeŋweagíawami “Eini.” urířixini. Awa nibiro Ámináoyá dijí tíni ámi wará oininiri rixijí wuriyiro raní bi tíni xwíá earo éřixini. 15 Awa rixijí nuriróná dijí niwíkwíroro urarigíápími

dáni Ámináo ámi nanjí wimixiníárini. Simixo íwí bi eni ejo ejánayí, yokwarímí wiinfárini.¹⁶ Ayináni, simixí píni seawiáriri Gorixo naejí seaimixíri enía náni segí íwí éíápi náni waropári iniro Gorixomi xixe rixijí wurimeiri inífrrixini. Rixijí wé rónijí imónigíáyí wuriyarigíápi, ayí anani ámáyo arirá wipaxí ejagí náni rarijini.¹⁷ Ejíná wíá rókiamoagí Iraijao ejípi náni dijí mópoyi. O ámá nenénijí imónijo aiwi iniá meapa oeniri Gorixomi rixijí ejí tíni uráná oyá dijí tíni xwiá týo iniá meapa nerí xwiogwí waú wo nipwémáná ejáná ámi emá wé wíumi dájí wo eni pweñinigini.¹⁸ O iniá ámi oeaniri Gorixomi rixijí uráná iniá xwiá týo nearí aiwá yapiñinigini.

**“Sérixímeá wí xejwíni yarijagía niwiniróná
yumixinípoyi.” urijí nánirini.**

¹⁹ Gí nirixímeáyíné, segíyí wo ámá xegí imónijí wo Gorixoyá xwiyáfá nepa imónijípi píni niwiárimi xejwíni yarijagi niwiníri ámi Gorixo tíámini obiniri nipemeámi nibirínayí,²⁰ re mówinigini, “Xexirímeá íwí aríki yarigíáyí wigí íwí yarigíápi píni niwiáriro ámi Gorixomi dijí owíkwírpoyiníri yumixinijí go go, o ayí annímixinaniro yarigíápimi dáni eríkiemeánipíri náni erí íwí xwapí éíápi rití inipíri náni erí yarijorini.” mówinigini.

Payí Pitao xámí eañínarini.

Payí rina ámá Jisasomi dijí wíkwíroarigá wí ejí nimóniro ñweagfáyí náni Pitao xámí eañínarini. O Jisaso wiepisagowa worini. Jisaso rixa aejnámi niþeyimáná xwiogwí rixa obaxí niþwémáná ejáná Pitao Jisasoyá siykí imónigíáyo Romiyíá gapimanowa xeanijí ríá tímí niwikára warinagá náni ayí ejí neániro anijí Jisasomi pírániñí uxidírixiniri “Dijí sixí umímóminí.” niyaiwiri payí rina eañinigini. Payí rinami yoparípi nearíná Romi, aijí xio niþweámáná payí eaariñípi náni nuriríná yumíí uriminiri xwyixá nuriri Babironi náni urijinigini.

1 1-2 Pitaoni —Nioni Jisasi Kiraisoyá wáí wurimeiarinjá wonirini. Nioni payí rina ámá mi dáñiyíneñijí imónigíáyíné náni —Seyíné éí niñiamoro piropenisí xegí yoí Podasiyi riniñýo ñwearo Garesia riniñýo ñwearo Kapadosa riniñýo ñwearo Esia riniñýo ñwearo Bitinia riniñýo ñwearo egíáyínérini. Seyíné náni payí rina niriri eaariñini. Seyíné Jisasi Kiraiso riñípimi xixeni xídepíri náni ero o ragí yoxáípámi niperíná pupípi tíni igíaniñí niseaeámoiríná segí íwí yarigíápi yokwarimí seaini náni erí eníá náni ápo Gorixo xegí kwíyípi seaaíniñýo dání nioniyáyí imónírixiniri xegí niñíá xámí xwiá rírí sini mimóniñjáná imóniñípi tíni xixeni íá yiayamíximí seaiñýínérini. “O wá ayá wí seaiwaníri niwayiróniro ñweapíri náni ayá wí seaiiri éwinigini.” nimónariní.

“Xeanijí seaímeaariñagí aí Gorixo yeáyí
neayimixemeariní.” urijí nánirini.

3 Nene Gorixomi —O negí Áminá Jisasi Kiraisomi xano imóniri ñjwíáo imóniri eñorini. Omi yayí owianeyi. Ayí ripí nánirini. Nene Jisasi Kiraiso xwáripáyo dání wiápíñimeají eñagí náni wenijí nerí ñweaarijwápi “Nepa xixeni neaímeaníarini.” yaiwianíwá náni Gorixo xegí wá xwapí neaumixiñýo dání ámi siñí neaxiriñenéñí eweañwárini. 4 “Nene níneaímeaníarini.” niyaiwiri wenijí nerí ñweaarijwápi, ayí Gorixo “Nañí e niseaiimíarini.” riñípi apírini. Api wí urí epaxí mimóní erí siykí míñí nañíni epaxí erí anipá bí mimónipaxí erí ejípirini. Aejnámi Gorixo seyíné náni seamejweaiariñípirini. 5 Gorixo síá yoparípi imónáná yeáyí niseayimixemearíná sipearími seainíápi

piaumimí iníwiniginiri seyíné dijí wíkwíroariñagía náni xegí ejí sixí eániñípi tíni awí seameñwearjíyíné ejagi náni rariñini. ⁶Xeanijí agwi ríná Gorixo xe owímeaníri wimóniñí bi onimiápi náni xixegní seaímeaarijípi nimúropaxí mimóniñagi náni dijí ríá seaxeariñírini. E nerí aiwi síá yoparfyimi Gorixo seiiníápi náni seyíné yayí seáyimi dání seainariñírini. ⁷Jisasi Kiraiso seyíné mimóní dijí miwikwíró nepa xwioxíyo dání xíomí dijí wíkwíroariñagía niseaníri náni xewaniño piaumimí niseainiríná seyíné yayí seamerí seáyí e seamíeyoari wé íkwiajwíyo seañwiráriri emiáníri náni agwi ríná xeanijí xixegní seaímeaariní. Ewayí xwiyíá sínjá gorí náni rinijí ripí náni dijí mópoyí. Ámá sínjá gorí —Gorí ayí urí epaxí imóniñípirini. Sínjá api tñjí bí nimearo aga sínjápi ríá niniri gorí nápi, sínjí iniñípini xegípi oweníri ámi ámi ríá ikeárárarigíápa segí dijí wíkwíroariñíápi —Api gorí tíni xixeni imóniñípimaní. Seáyí e imóniñípirini. Api eni axípi xwioxíyo dání ríá niwkíroariñoiníri gorí riániñí ikeárárarigíápa xeanijí eni axípi e seaímeariñírini. ⁸Seyíné Jisasomi símimañíyo síjwí miwinipa egíáyíné nimóniro aiwi dijí sixí uyarigíáriní. Agwi ríná eni síjwí miwinipaxí niseaimóniri aiwi dijí niwíkwíroro náni aga yayí xwiyíá tíni ripaxí mimóniñípi seáyimi dání niseainíri náni íkwíeyoánariñoi. ⁹E neríná Jisasomi dijí wíkwíroariñagía náni seaimóniníápi —Gorixo yeáyí seayimixemeañíápi náni rariñini. Api rixa seaímeaariñagi náni yayí seainarini. ¹⁰Gorixo api e neríná yeáyí seayimixemeañíápi náni ejíná wiá rókiamoagíá “Gorixo wá niseawianiríná e seiiníáriní.” rigíawa dijí “Gorixo arige nerí enía náni ríá rarini?” niyaiwiro anijí miní yarimágí niga bagíáriní. ¹¹Kwíyí Kiraisoyápi áwañí ínimi dání uriniñí ripí, “Xámi xeanijí ámá Gorixo yeáyí seayimixemeañá náni urowárénapiníomi niwímeámáná ejáná ríwéná ámí seáyí e xegí bi imóniñípi wímeaníáriní.” Wiá rókiamoagíáwami áwañí kwíyíyo dání e uriniñípi náni awa dijí nímoróná “Yeáyí neayimixemeañá náni urowárénapinío gíná biníáráni? Omí wímeaníápi arige nimóniri wímeaníáráni?” niyaiwiro yarimágí niga bagíáriní. ¹²E nero aí Gorixo awa re oyaiwípoyiníri, “None wiá urókiamoariñwápi negí tñjí ríná imóniníápimaní. Ámá noneyá ríwíyo ñweagíáyí tñjíná imóniníápirini.” oyaiwípoyiníri sijáni waropári wiijniginí. O nene náni neaiñípi, ayí xwiyíá yayí seainipaxí agwi ríná wáí rarigíáwa kwíyí ajínami dání wírénapinípimi dání wáí searimegíápirini. Ajínajowa eni aga njíá oimónaneyiníro niwímoníro egíápirini.

“Íkwiráínánijí imónírixini.” urijí nánirini.

¹³Gorixo e neaiñí ejagi náni segí dijí niseaikwearipeáriniginíri pírániñí pírí wiaíkímí niniro síjwí tíni nero re niyaiwiro, “Jisasi Kiraiso xewaniño piaumimí ináná Gorixo wá nineawianiríná neaiñípi

yoparípi sipearímí nineairí yeáyí neayimixemeáwinigini.” niyaiwiro dijí niwikwímoro ḥweářixini. ¹⁴ Seyíné niaíwí aríá yímigí yarigíáyíniñí nimóniro xwiyíá yayí seainipaxípi sini majá nimónirína “Pí pí nioní ūapá ninariñípi sa oemini.” niyaiwiro yagíápi sini xe oneaímeaniniri miseaimónipa éřixini. ¹⁵ E mepa nero siyikwí bi míni īkwiráñaníñí imónijo —O seyíné xío xegiyí imónířixiniri wéyo fá seaumirijorini. O imónijípa seyíné eni pí pí neróna īkwiráñaníñí nimóniro axípi éřixini. ¹⁶ Bikwíyo ríwamijí re níriniri eániñagi náni rarijini, “Nioni siyikwí bi míni īkwiráñaníñí imónijáoni ejagi náni seyíné eni axípi īkwiráñaníñí imónířixini.” níriniri eániñagi náni “Seyíné eni e éřixini.” rarijini.

Gorixo ayá tínjí imónijípi tíni gwíniñí nearoayíroní nánirini.

¹⁷Seyíné Gorixomi —O ámáyo mí ómómiximí neríná ámá xwérixá wími símí símí e miywírárfí ayí ayo wigí egíápími dání mí ómixaxídiníorini. Omi xwiyíá rírimí niwirína “Apoxini” nuriro náni sini xwiá rírimí nurínróná omi wáyí niwiro pírániñí éřixini. ¹⁸ Seyíné níjíá re imónijagía náni rarijini. Gorixo segí aríowa síwí surímá seaiékwíkwiyigíapí píni wiářířixiniri síjá siripá tñirani, gorí tñirani, —Api anipá imónipaxírini. Api tñi gwíniñí searoayíronímani. ¹⁹Negí Judayí wigí fwí yarigíápi Gorixo ragí pwarijagí niwirini yokwarimí oneaiiniri sipisipí miá siyikwí míniñjo nípíkiróna yarigíápa o xegí xewaxo Kiraiso, ragí xegí ayá tñijo niperíná puñípími dání gwíniñí searoayíronírini. ²⁰Xwiári tñi ajiña tñi sini mimixipa ejáná xámí xegí xano e éwinigínri wimónijípi tñi xixeni neríná urípeaño seyíné arírá seaiminiri náni síá yoparíyí tñjí ríná rixa sijáni piaumimí níñiri seapeiñírini. ²¹Seyíné o seaiiñípími dání Gorixomi dijí wikwíroarigíáriní. O xewaniño Kiraiso xwáripáyo dání owiápíñimeaniri ámi dijí sixí numímorí aga seáyi émi umíeyoají ejagi náni seyíné omi dijí niwikwíroro “O nearijípi nepa neaiiníárini.” niyaiwiro dijí niwikwímoro ḥweapoi.

“Xixe dijí sixí yinířixini.” urijí nánirini.

²²Xwioxíyo dání nirixímeáyo dijí sixí ouyaneyiniro segí fwí yarigíápi xwiyíá nepaxiníjí imónijípími aríá niwiro pírániñí níxídirinípími dání rixa igíániñí eámónigíá ejagi náni anijí miní xwioxíyo dání dijí sixí yinířixini. ²³Ayí ripí náni “Dijí sixí yinířixini.” seararijini. Seyíné ámi sijí bñiñíjí eweáíápi, ayí anipá imónipaxí ejípi maríái, anijí ḥweapaxí imónijípi tñi eweáírini. Ayí xwiyíá Gorixoyá anijí niyimiñí ejípi ámáyo ámi sijí bi eweaarijípi náni rarijini. ²⁴⁻²⁵Bikwíyo dání re níriniri eániñíjípi nioní seararijápi tñi xixeni imónijagí náni rarijini, “Ámá ayí ayí níni arániñí imónigáyírini. Amípí ámá yarijagía niwiríro yayí umearigíápi, ayí ará siyíniñí imóniní. Ará yeáyí niyipeárimáná

urí yarinjípa ámá eni axípi yarigíárini. Ará siyí urí neríná piéroariñípa amipí ámáyo yayí umearigíápi axípíniñí imónariñírini. E neri aí Ámináoyá xwiyíápi aga anijí íníná imóniñípirini.” Xwiyíá e riniñagí nání searariñini. Xwiyíá apí yayí seainipaxí imóniñí wáí searariñwápirini.

“Xwiyíá Gorixoyá oxídiminiri ayá wí seaimóníwinigini.” urijí nánirini.

2 ¹Ayináni segí ríá kiroarigíá nipini tíni yapí wíwapiyarigíá nipini tíni nañí riro sipí riro yarigíápi tíni sipí diñí yaiwiarigíápi tíni xwiyíápai ujywirárarigíá nipini tíni apí nipini rixa xwíá weyáriñírixini. ²E nero niaíwí sínjí xiríayí amijí nání ayá wí wimónariñípa seyíné eni axípi xwiyíá Gorixoyápi —Apí ikweakwímí minijípirini. Apí aríá niwiri xixeni oxídiminiri ayá wí seaimóníwinigini. Gorixo yeáyí seayimixemeaníe nání segí diñí niaíwí amijí niniríná xwé iwiarorigíápa axípi yóí nimóniro amipí Gorixo wimónariñípi nání diñí aumaúmí inírixiniri xwiyíá oyápi nání ayá wí seaimóníwinigini. ³Seyíné aiwá gígí neróná awíí yariñípi nání nijíá imónarigíápa Ámináo diñí sipí niwiríná nañí seaiñípi nání rixa nijíá imónigíáyíné ejagía nání apí e érírixini.

“Seyíné ámá Gorixoyáyínérini.” urijí nánirini.

⁴Seyíné Jisaso —O diñí niyimiñí tíñjí sínjániñí imóniñí worini. Ámáyí “Síñá ro sípíorini.” níriro emi móagía aiwí Gorixoyá síñwíyo dání ayá tíjo ejagi niwiniri ají xío mirariñípi nání íá yamixáriñorini. ⁵Seyíné eni síñá diñí niyimiñí tíñjíniñí imónigíáyínérini. Seyíné o tíámini baríná Gorixo niseameari ají ridiyowá nání xegí kwíyí lweapaxí wiwániñí seamírarini. Seyíné ají iwámi dání oyá apaxípániñí imónigíá “Gorixo wimónariñípi nánini e niyaníwárini.” yaiwiarigíáyíní nimóniro ayí Gorixo none nání yayí oneainiri ridiyowá wiariñípa seyíné eni Jisasi Kiraiso seaiñíyo dání axípíniñí xegí kwíyí xío wimónariñípi nání seaíwapiyaríñípi wiírixiniri seyíné ají wiwániñí seamírarini. ⁶Xwiyíá nioni searariñápi, ayí Bikwíyo dání re níriniri eániñípi tíni xixeni imóniñagí nání rariñini, “Aríá époyi. Gorixoní ámá síñá ají nimiríroná síñá awiaxí wo xámí nimearo iwamíó tiwayiroarigíápa nioni eni ámá wo gí Saioni lweagíayo umejweanía nání nurípearíná síñá ayá tíñjí imóniñí wo nimeari iwamíóniñí tiwayiroariñini. Omi diñí wikwírogíáyí ayá niwiniri ‘Pí nání wikwíronjáriñi?’ wí yaiwipíriñámani.” níriniri eániñípi nioni searariñápi tíni xixenirini. ⁷Ayináni diñí wikwíroarigíáyíné nání síñá o ayá tíjo imónini. E neri aiwí diñí miwikwíropa yarigíáyí Bikwíyo re níriniri eániñípi tíni xixeni egíawixini, “Síñá ají mirarigíáwa ‘Sípíorini.’ níriro emi mogío Gorixo nimeari iwamíó tiwayirojo imóniñírini.” níriniri eániñípi tíni xixeni egíawixini. ⁸Ámá diñí miwikwíroarigíáyí nání ripi eni níriniri eánini, “Síñá o, ayí ámá noreámioari ná eániri nikiripeaániri ná eániri yarigíóniñí imónini.”

niriniri eánini. Ayí ripi nánirini. Gorixoyá xwiyápi niwiaákiro náni noreámioari nániijí eánarigíárini. Ejíná Gorixo e éríixiniri urípeaagírini.

⁹E neri aí ejíná Gorixo ámá xegí imónigíáyí náni rínjipa seyíné náni eni xixeni axípi re niriniri eánini, “Ámá gwí wirí xío xegí imóníwiniginiri íá yamixáriijírínijí imóniro mixí ináyí xíoyá apaxípánijí imónigíáyíniijí imóniro ámá gwí mónigíá ‘Xío wimónarijípini éwanigini.’ yaiwiarigíáyíniijí imóniro ámá xíoyá imónigíáyíniijí imóniro egíáyírini.” niriniri eániijípi seyíné náni xixeni ríñini. Gorixo —O seyíné síá yiniñímini píni niwiárimi nibiro xegí wíá ókiárijímini ñweapíría náni íá seaumíriñorini. O seyíné awiaxí seáyi émí imóniñí xío seiñipí ámáyo áwañí urírixiniri api api imónírixiniri searípeañírini. ¹⁰Ejíná seyíné Bikwíyo “Ámá sipíá imónigíáyírini.” niriniri eániijípi tíni xixeni nimóniro aiwi agwi ríná rixa ámá Gorixoyáyíné imónijoí. Bikwíyo riniñípa xámi Gorixo ayá miseawianijíyíné aiwi agwi ríná rixa ayá seawianarijíyínérini.

**“Ámá Gorixo náni majíá imónigíáyí tíni niþwearóná
pírániñí éríixini.” uriñí nánirini.**

¹¹Gí diñí sixí seayiñáyíné, ejí rirémixí niseairi re seararijini, “Seyíné aŋí mí dánjíyínénijí nimóniro xwíá rirími uríñigíáyíné feapá seainarijípi xe oneainiri siŋwí miwínipani. feapá seainarijípi diñfyo sipí seaikixémiminí yariñí ejagi náni rarijini. ¹²Seyíné ámá Gorixo náni majíá nero náni émá imónigíáyí tíñi e niþwearóná pírániñí wé róniñípini éríixini. Émáyí ikayíwí niseairiróná ‘Ámá ríkikiríó yarigíáyínérini.’ searíá aí seyíné wé róniñí imóniñípini yariñagía siŋwí niseaniro náni síá Kiraiso ámáyo mí ómómíximí wini náni biníáyimi omi seáyi e umíyeoaro ‘Joxí rixídarigíáyí xeñwí riñwárini.’ riro epíria náni pírániñí e éríixini.” seararijini.

“Ámá seáyi e seaimónigíáyo ínimi wuríñírixini.” uriñí nánirini.

¹³⁻¹⁴Seyíné Ámináo wimónarijípimi oxídaneyíniro ámá seamenjweapíría náni imónigíá ayí ayo ínimi simajwíyónijí yeáyí wuríñírixini. E nero mixí ináyí seáyi e imónijo gapimaní niyoní seáyi e wimóniñí ejagi náni omi simajwíyónijí yeáyí wuríñiro gapimaníyí eni ámá íwí yarigíáyo píri umamoro naŋí yarigíáyo seáyi e umero oépoynirí urípeañíyí ejagi náni ayo eni simajwíyónijí wuríñiro éríixini. ¹⁵Gorixo seyíné náni re niyaiwiri wimónarijagi náni rarijini, “Ámá nioní diñí níkwíroarigíáyí naŋí nero ínimi e niwuríñiríjípimi dání ámá majíá nikáriñiro wigí majíá imónigíápimi dání yapí niriro ‘Gorixomi diñí wíkwíroarigíáyí siwí sipí yarigíárini.’ rarigíápimi sanjáriírixini.” niyaiwiri wimónarijagi náni rarijini. ¹⁶Gapimaníyó ínimi niwuríñiróná Jisaso seiñipípmi dání íwí náni áxeñwaríñijí miseainijíyíné ejagi

náni ámá “Nene áxejwarí minipa ejagwi náni íwí anani yaníwini.” niriro yarigíápa mepa érírixini. Ámá “Gorixo wimónariñípí oyaneyi.” niwimóniro ínimi niwuríniro náni íwí epaxí imóniñípí mé yarigíápa seyíné eni axípi e érírixini. ¹⁷Ámá niyoní wéyo ujwiráriro sérixímeayo diñj sixí uyiro Gorixomi wáyí wiro mixí inayí seayí e imóniñjomí wéyo ujwiráriro érírixini.

“Kiraiso sijwepigí neaiiñípimi xidírixini.” urijí nánirini.

¹⁸Xináiwániñí nimóniro omiñí wiiarigíáyíné, segí bosí seamearigíáwa náni wáyí niwiro ínimi niwuríniróna nañí niseamero awayini seaiarigíáyoní maríái, uyíní niseaikáríro seamearigíáyo eni ínimi wuríniñíni. ¹⁹Ayí ripí náni rarijini. “Gorixo wimónariñípí apíríani?” niyaiwiro sa apíni oyaneyiníro náni “Pí pí xeaniñí neaikáráná diñj ríá neaxeariñípí ayí ananirini.” niyaiwiro xwámámí niwirínyí, Gorixo yayí winariñí ejagi náni anani bosowami wuríniñírixini. ²⁰Íwí yarijagía niseaniro uyíní seaikáránayí, seyíné xwámámí wíagía aiwi “Gorixo nene xwámámí wiarijagwí náni anani yayí seayí e neameníárini.” riseaimónarini? Oweoi! E nerí aí seyíné nañí yarijagía aiwi uyíní seaikáráná xixe miwí xwámámí niwirínyí, Gorixo yayí winipaxípí yarijoi. ²¹Gorixo seyíné e érírixiníri wéyo íá seaumiriñírini. Ríniñí seyíné meapaxí imóniñípí Kiraiso nimeáriniróná ríniñí seyíné eni surímá nimeáriniróná epíráípi náni sijwepigí seaiiñí ejagi náni rarijini. ²²O Bíkwíyo “Íwí bi mepa eri xegí mañípá tíni yapí bi miripa eri ejírini.” níriníri eániñípí tíni xixeni ejinigini. ²³Omi ikayíwí umeararíná xíó eni wí xixe ikayíwí muripa eri omi ríniñí wiáríná “Soyíné miyíó ráráriñíyó rixa uríkwínipíráói.” muripa eri Gorixomi —O ámá niyoní wigí egíápi tíni xixeni pirí umamoarijorini. Omi diñj niwikwírori “Ayí nioní nííápi náni pirí umamoníárini.” yaiwiri ejinigini. ²⁴Nene íwí ejewápi náni Gorixo pirí nineamamorínayí xixeni imónimíñiri ejí aiwi o nene pirí neamamóminíri éípi Kiraisomi pirí umamóáná o ríniñí nimeari yoxáípámi dání pejinigini. Ámá piyí sini íwí bi mepa yarigíápa seyíné eni axípi ero ámá sijí ñweagíáyí amipí xwapí yarigíápa seyíné eni axípi wé róniñí imóniñípí ero érírixiníri pejinigini. Omi iwaní nimépero pikigíáyo dání segí wárá rixa nañí iniñagí náni “Api e érírixini.” seararijini. ²⁵Ejíná sini Jisasomi diñj miwikwíropa neróná sipisipí xiawomí píni niwiárimí ñiñiá neánowiríná yarijípa yagíáyíné aiwi agwi ríná segí seáwo —O diñjípi awíniñí seamejweaarijorini. O tñjímíni nibiro náni rixa pírániñí ñweajoi.

“Apixíwayíné oxowami yeáyí wuríniñírixini.” urijí nánirini.

3 ¹Apixí oxí meánigííwayíné eni axípi segí oxowami yeáyí wuríniñírixini. Segí oxí wa xwiyá Gorixoyápi pirí wiafkímí

yarigíáwa ejánayí, awa eni sewayíné yeáyí niwuríniro wé rónijí yarijagía sijwí niseanirijíyo dání dijí níkinimóniro “Xwiyá apí neparini.” yaiwipíría náni “Yeáyí wuríñírixini.” seararijini. Sewayíné xwiyá Gorixomi dijí owíkwíropoyiní imónijí bi murarijagía aiwi² awa sewayíné siyikwí bi míngííwayíné ero Gorixomi wáyí wiro yarijagía sijwí niseaniróná awa eni axípi dijí wíkwíropaxí ejagi náni rarijini.³ Sewayíné “Arige nerí negí díá awiaxí imóniríenijoí?” yaiwiro “Arige neríná awiaxí imónani náni nigwí yeýí nerí ipinaniréwini?” yaiwiro “Arige nerí awiaxí imónani náni aikí aipyí yínaniréwini?” yaiwiro mepa éírixini. Okiyá niniróná segí waráyo seáyíriwámí dánini okiyá minípani.⁴ Xwioxíyo ínimi náni eni dijí nimoro okiyá inírixini. Xwioxíyo ínimi okiyániñí inarijípi, ayí sewayíné xwioxíyo ríá ápiawí miseawé sa piyá niseaweáriñípimi dání okiyániñí inarijápirini. Apí wí anípá mimónipaxí ejagi náni Gorixoyá sijwíyo dání ayá tíñí imónijípirini.⁵ Apixí ejínaají “Gorixo wimónarijípini oemini.” yaiwiagííwa —Íwa “Gorixo nearijípi xixeni neaiñírárini.” niyaiwiro dijí wíkwímoagííwarini. Íwa ení axípi wigí xiagwowamí yeáyí niwuríniñípimi dání xwioxíyo íniriwámíni okiyániñí inagíírárini.⁶ Seraí yagípi náni bi osearimini. Í xegí xiagwo Ebírfamomí yeáyí niwuríniñá aríá niwiri “Ámináoxíni” uragírárini. Sewayíné amípí wí náni wáyí bi mepa nero pírániñí nerónayí, siwá réniñí inarijoi, “Seraí yagípa newaniñene axípi imónijwini.” Siwá éniñí inarijoi.

“Oxoyíné apixíwami pírániñí uméírixini.” urijí nánirini.

7Apixí meagíoyíné eni segí apixí tíni nawíni nípjwearóná “Apixíwa imónigíápi, ayí apíríani?” niyaiwiro níjjá imónigíá apí tíni xixení niwíwapiyiro nawíni ñweárixini. Apixíwa oxoyíné tíni xixení ejí neániro mepaxí ejagi náni seararijini. Gorixomi ríxiñí urarigíápi aríkwíkwí mísaeaipa enía náni “Negí apixíwa eni dijí níyimiñí imónijípi meapírííwaríani?” niyaiwiro wé íkwiajwíyo uñwírarárixini.

“Sípí seaikáríagía aiwi nañíni wíírixini.” urijí nánirini.

8Repiyí niseaiéra úápi, ayí nípíni ripí éírixiníri seararijini. Pírániñí nitiwayíróniro ñwearo xixe dijí sípí iniro xexíxexímeáyí dijí sixí yinarigíápa axípi xixe dijí sixí yiníro wá wianeniro seáyi e mimóní siyikwíniñí nimóniro ñwearo éírixini.⁹ Ámá uyíniñí seaikáríáyo pírí numamoro axípi xixení miwikáripa ero xwiyápái seañwíraráyó axípi xixení pírí numamoro xwiyápái miñwírarápí ero neróná ámá sípí seaikárarigíáyo Gorixo nañí owiniri ríxiñí urírixini. Gorixo seyíné nañí seaixinía náni ámá ayo e wíírixiníri wéyo fá seaumíriñí ejagi náni seararijini.¹⁰ Bikwíyo dání re niriniri eániñagi náni rarijini, “Ámá ‘Nioni yayí níñiniri kikiñá oñweáminí.’ niwimóniríná re yaiwíwinigini,

‘Gí manjípá tíni xwiyíá sipí imóniñípi rími mexoámopa erí yapí bi rími mexoámopa erí oemini.’ yaiwíwinigini. ¹¹ Sipí imóniñí yariñípimi wé íá nimixeániri nañí imóniñípi éwinigini. ‘Ámá níni tíni arige piyá niwíriniri ñweaaníwáríani?’ niyaiwiri apí e imóníwaniginiñí anijí miní iponíwinigini. ¹² Ayí ripi náni e éwinigini. Áminá Gorixo wé róniñí yarigíáyo siñwí winaxídimeri íníná xíomi rixijí urarigíápi náni ará ókiarí umóniri yariñírini. E nerí aí sipí yarigíáyo wikí wónariñí enagí náni e éwinigini.” Bikwíyo e níriniri eániñagi náni rariñini.

Nañí yariñwápimi dání ríniñí neaímeaaríná epaxípi nánirini.

¹³ Seyíné nañíni oyaneyiniri anijí miní xídarínayí, giyí ríniñí seiapípíráriñí. ¹⁴ E niseariri aí seyíné wé róniñí yariñagía náni ríniñí seaímeáagi aiwi ananí yayí seainíwinigini. Bikwíyo rinijípa “Seyíné ámá sipí seaikárarigíáyí óí neri diñí yánipaxí seaíwapiyaríná óí mepa nero ayá ípípá miywírárinipa nero ripi érixini. ¹⁵ Xwioxíyo dání ‘Kiraiso gí Ámináorini.’ níriniro diñí sítí inírixini.” Seyíné “Gorixo yeáyí nineayimixemearíná e neaiñíráriñí.” niyaiwiro diñí wíkwímoarigíápi náni ámá yariñí seaífá ayí ayo repiyí wípírá náni diñí nejwípero ñweárixini. Seyíné apí náni repiyí niwíroná ímí tíni muripa nero “Jisaso ámá ayá náni eni mipepa reñinigini?” niyaiwiro awayiní nípení xwiyíá urírixini. ¹⁶ Seyíné e neróná ámá seyíné Kiraiso tíni nawníni nimóniro náni nañí yariñagía siñwí níseaniro aí ikayíwí seameararigíáyí ríwéná “Nípikwini muriñwanigini.” niyaiwiro ayá winipírá náni seyíné repiyí niwíroná ríwéná wairíri inípaxí imóniñí bi muripa érixini. ¹⁷ Ayí ripi nánirini. Gorixo xe ríniñí oseaímeaniri níwímonírínayí, seyíné nañí yarigíápimi dání ríniñí seaímeááná ayí ananirini. Sipí yarigíápimi dání ríniñí seaímeááná xixení Gorixo “E érixini.” wímonariñípimi mixídariñagía náni searariñini.

“Kiraiso negí íwípi yokwarímí neaiiminiri peñinigini.” urijí nánirini.

¹⁸ Kiraiso ejípi náni bi orímini. O Gorixo negí íwípi yariñwápi yokwarímí neaiiminiri náni ríniñí nimearíná nawínáni peñinigini. Siykwí míniño siykwí íniñwaéne Gorixo tíni nawníni piyíá neawíriminiri náni peñinigini. Ámá wará íriñáná pikigíá aiwi kwíyíyo dání ámi niwiápñimeari ¹⁹⁻²⁰ apimi dání nuri ámá piyíá diñí gwíniñí ñweagíáyo —Ayí Nowao tíjíná o sipíxo imixaríná Gorixo “Pírí umamóímigini.” niyaiwiri aí wigí ríá kiroarigíápi náni axíná ipipimí miwipa ejáná pírí wiafkímí egíyírini. O ayo nuri wáí urijinigini. Ámá sipixomi pixemoánigíáyí ámá obaxí maríái, wé wíúmi dání waú wo apini nípixemoániro náni iniigí waxíyo minamí siñj egíawixini. ²¹ Iniigí waxí apí ámá agwi ríná wayí meáíáyo yeáyí uyimixemeearijípi náni neáiwapiyariñípirini. Ámá wayí nimearíná kíyí xénijípi emí

kwírimónaniro yarigíámani. Ayí xwioxfyó dání Gorixomi réniijí uraniro yarigíáriñi, "Jisasomi nuxídiranéná wairirí inipaxí imónijí bi yaníwámani." éniijí uraniro yarigíáriñi. Ayí píyo dání maríái, Jisasí Kiraiso wiápíñimeañípimi dání yeáyí neayimixemeaariñíriñi. ²² O ajiñami náni rixa niþeyiri Gorixomi wé náúminí ñweani. Gorixo fániijí wiepíxníasijí ejagi náni ajiñami ñweagíá giyí giyí ajiñajírani, ejí eániijí imónigíáyírani, néní tígíáyírani, níni omí simajwýónijí yeáyí wuríniñoi.

"Íwí xámí yagíápi sini mepani." urijí nánirini.

4 ¹ Kiraiso xíomi upikíáná ríniijí meañí ejagi náni seyíné eni diñí xí "Nají imónijípi yariñáoni aí ananí ríniijí omeáminí." niyaiwiri íá xiriñípa seyíné eni axípi íá nixiriri diñí ikwíróírixini. Ámá rixa ríniijí meáfayí íwí yarigíápi píni wiárígíá ejagi náni diñí api íá nixiriri ikwíróírixini. ² Ríniijí meáfayí íná dání igí sini siñwí naineniro niþwearóná feapá ámá winariñípi "Oyaneyi." miyaiwí Gorixo e érírixiniri wimónariñípi "Oyaneyi." yaiwiariñíriñi. ³ Ayí ripí náni seararinjini. Xámí seyíné ámá Gorixoyá mimónigíáyí feapá wináná rikikirípí yarigíápa néra ugíápi rixa apáni egíáriñi. Rikikirípí seyíné néra ugíápi, ayí ripirini. "Íwí oinaiyi." niyaiwiniro oxí wo tíni apixí wí tíni nipoga uro feapá néra uro iriwá ikáriniro ámá siñwí anigíe dání piaxí weánipaxí imónijípi ero iniigí papikí yarigíápi xwapí niro segí ñwíá nímeróná Gorixo xwiríá winariñípi ero egíápi, ayí apirini. ⁴ Ámá Gorixoyá mimónigíáyí seyíné rixa o wimónariñípi xídiró ayí tíni nawíni síwíniijí aríkí sini miponipa ero yariñagía náni diñí ududí nero xwiyíápai niseajwíráriñi aiwí ⁵ ámáyo mí ómómiximí éimiginiri náni nimóniri wenijí nerí ñweajomí —O pegíáyo tíni siñí ñweagíáyo tíni nawíni mí ómómiximí eníorini. Omí wigí egíápi náni "Api náni ejwárini. Api náni ejwárini." repiyí niwiéra upíriá ejagi seyíné ikayíwí seameararigíápi náni wáyí miseainipani. ⁶ Ayí ripí xixení imóninía náni xwiyíá yayí winipaxípi Jisaso ámá rixa pegíáyo aí wáí urijinigini. Pegíáyí sipí sini xwíá týo niþwearóná egíápi náni Gorixo pirí umamonjípimi dání pegíá aiwí o wimónariñípi tíni xixení ámi diñí siñí umímóáná wiápíñimeárixiniri wáí urijinigini.

"Gorixo seaiapiñípimi dání pírániijí inírixini." urijí nánirini.

⁷ Amipí níni rixa anipá imóninía náni ajiñi e imónini. Ayináni Gorixomi xwiyíá rírimí niwirína pírániijí urípíria náni nipíréaniri ero siñwí tíni ero érírixini. ⁸ Api nero aí ripí anipaxí imónijípirini. Ámá diñí siñí uyinarigíá wo wíomi íwí wíkáráná apaxí mé yokwarimí wiiarijí ejagi náni sérixímeayí tíni diñí siñí niyiniríná xwapí ayá wí diñí siñí yinírixini. ⁹ Xixe nipemeánimi úírixini. Xixe nipemeánimi numáná ríwéná anijúmí ikaxí mirinipa érírixini. ¹⁰ Gorixo seyíné woxiní woxiní pírániijí menírixiniri

xixegíni imónijí sixí seamímonjípi rixa tígáyáné ejagía náni apimi dání arirá iníírixini. Bosiwí awiaxo xegí boso wéyo íá umiriñípi tíni pírániñí yariñípa seyíné ení Gorixo wá niseawianiri xixegíni imónijí seaíapinjípi tíni axípi nero pírániñí arirá iníírixini.¹¹ Xwiyáá xíoyápi ripaxí imónífrixiniri sixí umímonjí giyí giyí api xixeni ríírixini. Arirá wipaxí imónífrixiniri sixí umímonjí giyí giyí ejí eániñí Gorixo e éríxiniri weámixijípi tíni wíírixini. Seyíné Jisasí Kiraiso ejí eániñí seaimixíagi yarigíápi nipimí dání Gorixomi seáyi e umepíría náni api e éríxinini. Anijí íníná seáyi e imóniri amipí niyoní seáyi e wimóniri epaxo, ayí orini. “E imóníwinigini.” nimónariní.

“Ríniñí nimearíná yayí seainíwinigini.” urijí nánirini.

¹² Gí dijí sixí seayinjáyíné, xeanijí iwamíó seaíwapiyipíri náni ámá seaikárarigíápi riániñí seanariñagi aí “Ríaniñí nene neanariñí ripi Jisasomi dijí wíkwíroarigíá wíyo miwímeaariñípirini.” niyaiwiro dijí niyága mupani. ¹³ Kiraiso nikníri seáyi e imónijípi piaumímí ináná dijí niíá bi onímiápi miseainí xwapí ayá wí seaininíá náni ríniñí omí wímeanjípi seyíné ení axípi seaímeaariñagi náni yayí seainíwinigini. ¹⁴ Kiraisomi xídarinjágia náni ikayíwí seamearánayí, “Gorixo naají neaimixijene ejagwi náni ría neaímeaarini?” yaiwíírixini. “Kwíyí Gorixoyápi —Apí seáyi e imónijípirini. Apí nene neakikayonjíráni?” yaiwipaxí ejagi náni yayí seainíwinigini. ¹⁵ Seyfénayá wo ámá pikíxwiríó ejípimi dánirani, íwí ejípimi dánirani, uyíni ejípimi dánirani, mimayíó ejípimi dánirani, apimi dání pírí umamóáná ríniñí meaariñagi niwinirínayí, “Ayí ananí imónijípirini.” miyaiwipani. ¹⁶ E niseariri aí segí wo “Kiraisomi xídarinjagi náni oyá imónijíyí worini.” ríniñagí náni ríniñí meaariñagi niwinirínayí, o ayá miwinipa nerí “Kiraisoyá yoí nioni ení wírinijíáonirífaní?” niyaiwiri Gorixomi yayí wíwinigini.

¹⁷ Ayí ripi náni searariñini. Gorixo ámá niyoní mí ómómixímí enía náni rixa ajwi erini. Xegí imónigíáyo xámi ayo xwírixí umeníárini. Ámá xíomí dijí wíkwíroariñwaéne xámi nineaímeámáná ayí ámá xwyiyá Gorixoyá yayí winipaxí imónijípi pírí wiaíkímí wiariñíáyo ayoyí apa arige wímeaníáríani? ¹⁸ Bikwíyo re níriní eániñagi náni rariñini, “Ámá wé rónijí imónigíáyo Gorixo sini yeáyí tuyimíxemeapa ejími ríniñí nimearínayí, ámá Gorixomi ríwí umoro íwí ero yarigíáyí aga arige wímeaníáríani?” ríniñagí náni rariñini. ¹⁹ Ayináni ámá Gorixo ríniñí xe owímeaníri sijwí winariñíyí naají imónijípíni nero “Nene neaimixijo —O pí pí nearariñípi xixeni símí e nitiniri neaiiariñorini. Pírániñí neamepaxorini.” niyaiwiro omí wíkwíráinífrixiní.

Jisasoyá siyikí imónigíáyo wipeñweagíáwamí urijí nánirini.

5 ¹ Ayináni Pitaoni —Nioni Kiraiso ríniñí nimeari péáná sijwí winijá woníriní. O niknírimí weapáná seáyi e o imónijípi nioni

eni o tíni nawíni imónimíá náni imónijá woníri. Nioni eni siyikí Jisasoyá imónigíáyo wiperjweámíá náni imónijá woní ejagi náni segí wiperjweagíoyíné ejí rirémixí bi oseaimini. ² Sipisipí pírániijí mearigíáwa mearigíápa ámá Gorixoyá imónigíá soyíné tíni ḥweagíáyo axípi pírániijí umejweářixini. E neróná “Simeaxídí neaiarijagáa náni owianeyi.” miyaiwipa ero Gorixo wimónarijípimi dání nixídiro “Negí dijí tíni owianeyi.” yaiwiro éřixini. “Bí oneaiapípoyiniri arirá owianeyi.” miyaiwipa ero símí nixeadfpénirijípimi dání arirá wiro éřixini. ³ Soyíné seáyi e niwimóniro ámá Gorixo umejweářixiniri wéyo seaiapijíyo paimímí miwipa ero síwí nañí ikaniijí seaipaxí imónijípí wíwapiyiyo éřixini. ⁴ Soyíné pirániijí e nerónayí, sipisipí mearigíá niyoní seáyi e wimónijo —O Kiraisorini. O sijáni weapáná ámá niíá neróná wiárí nimúroro xopirárí niwiróná nigwí meaarigíápa soyíné eni íná axípíniijí niknímáná urí mimónijí bi meapířírári.

Íwí sikiňowamí uriňí nánirini.

⁵ Íwí sikiňoyíné eni seaipejweagíawami yeáyí wuríniřixini. Gorixo ámá “Nioni seáyi e imónijáonirfani?” yaiwinarigíáyo píří mákímí neri ámá “Nioni seáyi e mimónijáonirini?” yaiwinarigíáyo wá wianarijí ejagi náni noyínéni “Negí wí seáyi e nineaimónirínayí, ananirini.” yaiwiro “Xináíwanenijí nimónirane omijí owianeyi.” yaiwiro éřixini. ⁶ Ayináni Gorixo xegí rixa nimónáná seáyi e neaimixíwiniginiri “Siyikwíniijí imónijwápiane Gorixo xegí ejí eániijí tíni neamejweapaxorfani?” niyaiwiro ínimi yeáyí wurínpoyí. ⁷ O ámá xegí imónigíáyo pírániijí umeariyo ejagi náni amipí seyíné ududí seainarijípí omí ikwíkwariomí wiayípoyí.

⁸ Pusí sayí raionýí riniňípí najwí roaniminiri náni awí nira warinjípa seyíné tíni mixí inarigíó —O, ayí oborini. O axípi e seaiminiri yariňagi náni sijwí tíni neróná sijwí mixí nero róřixini. ⁹ Seyíné nijíá re imónijoi. Sérixímeá xwíá ríří niríminí ḥweagíayí ríniijí seyíné seaímeaarijípa axípi ayo eni wímeaarijí ejagi náni seyíné Gorixomi dijí wíkwíroarigíápi ejí sixí neámixiniro obomi píří mákířixini. ¹⁰ Ríná bi onimiápi náni seyíné ríniijí nimeámáná ejáná Gorixo —O wá anijí miní neawianarijorini. Kiraiso rixa nikníri seáyi e imónijípi seyíné eni o tíni ikárinigíáyíné ejagía náni axípi imónířixiniri wéyo íá seaumirijo, ayí orini. O seyíné íá seawearímixiri pírániijí síkíkí seaomixiri ejí sixí seaeámixiri Kiraisomi xídarigíápi miwáramopaxí seaimixiri eníári.

¹¹ O anijí íníná amipí niyoní seáyi e wimónířwinigini. “E imónířwinigini.” nimónarini.

¹² Nioni Sairaso —O negí nirixímeá dijí ujwiráripaxí imónijí worini. O saní ninirápirí ríwamijí nearijípimi dání nioni xwiyíá onimiá ripí ejí rirémixí seairí áwanjí “Gorixo wá niseawianiri seaiijípi aga xixení

apirini.” seariri yarijini. Nioni searíápi diñí íá nixiriro ejí neániri
ηweáfrixoní.

¹³ Jisasoyá siyikí imónigíá Babironiyo ηweagíáyí —Ayí seyíné tíni
nawíni Goríxo íá seayamixárijíyírini. Ayí yayí seawárénaparijoi. Gí íwí
Mako eni yayí seawárénapariní. ¹⁴ Sewaniñýíné yayí niniróná xwioxíyo
dáni yayí óf eáneníífrixoní. “Kiraiso tíni nawíni ikárinigíá niyínéni oyá
diñíyo dáni niwayiróniro ηweáfrixoní.” nimónariní.

Payí Pitao ríwíyo eañínarini.

Payí rina ámá Jisasomi dijí wikkwíroarigíá wí ejí nimóniro ñweagíáyí nání Pitao ríwíyo eañínarini. O Jisaso wiepisagowa worini. Jisaso rixa aejnáni ni peyimáná xwiogwí rixa obaxí nipwémáná ejáná mimóní uréwapiyarigíáyí obaxí Jisasoyá siyikí imónigíáyo niwímearo xeñwíni re urarigíápi nání, “Jisaso xwiogwí obaxí yómiñí néra nurí nání ámi niweapiníámani.” urarigíápi nání Pitao aríá niwirí ayí mimóní uréwapiyarigíáyí urarigíápi ríwímini mamoro Jisaso neaímeají mfkone uríñwápi anijí íá xiriro érírixiniri payí rina niriri eañírini. Pitao xíomi Romiyo dání pikipíri aejwi e ejáná eañírini.

1 Saimoni Pitaoni —Nioní Jisasi Kiraisoyá xináíniniñí nimóniri omíñjí wiiri wáí wurimeiri yariñwáyí wonírini. Nioní payí rina seyíné Gorixoyá dijí tíni dijí wáí wurimeariñwáone íá nixiríane wikkwíroaríñwápi íá nixiriro wikkwíroarigíáyíné nání —Seyíné wé róniñjí Jisasi Kiraiso —O negí Ijwíá imóniri yeáyí neayimixemeaño imóniri ejorini. Seyíné wé róniñjí o imóniñípimi dání dijí wikkwíroarigíáyínérini. Seyíné nání payí rina neari mónaparijini. ²“Nijíá seyíné Gorixo tíni negí Áminá Jisaso tíni awau nání imónigíápmi dání Gorixo wá ayá wí seawianiri seyíné niwayiróniro ñweapíri nání ayá wí seaiiri éwinigini.” nimónarini.

“Gorixo e imóniñírixiniri íá yiyamixímí neaijenerini.” uriñjí nánirini.

³Ijwíá imóniño xegí ejí sixí eánirijípí tíni xixeni nerí amípí nene dijí niyimijí imónirane siwí ámá omí pírániñjí nixídiróná epaxípi erane yaníwá nání imóniñjí nipiní rixa neaiapiñírini. Apiaú e yaníwá nání nijíá o —O seáyi e imóniri siyikwí míñi íkwiráñiñjí imóniri ejípimi dání nene eni axípi imóniñírixiniri wéyo íá neaumirijorini. Nijíá o nání xixeni imóniñwápmi dání amípí apí neaiapiñírini. ⁴O seáyi e imóniri siyikwí míñi íkwiráñiñjí imóniri ejípimi dání “E e niseaiimíárini.” nearijípí —Apí seáyi e imóniri ayá tíñjí imóniri ejípirini. Apí rixa neaiñjírini. Ámá pikianiro yaríná nurakínárimi warigíápa íeapá ámá xwíá týo ñweajwaéne nineainiríná xwírá neaikixearijípimi dání nurakínárimi

uro Gorixo imónijípa axípi imóniro epírúa náni e neaiijírini. ⁵Nene o imónijípa axípi e imónífrixiniri apí niipiñi e neaiijí enagi náni seyíné riwí siwíá miyí niríkwíniro sini dijí niwikwíroróná wé rónijí ero wé rónijí neróná Gorixo ámá xíoyáyí e éfrixiniri wimónaríjípi náni pírániijí niijíá imóniro ⁶api náni niijíá nimóniróná nipréaníri ero nipíreáníri neróná sípí seaímearijípími xwámámí wiro xwámámí niwiróná siwí ámá Gorixomí pírániijí nixídiróná epaxípi ero ⁷api neróná sérixímeáyo ayá urimixiro ayá nurimixiróná ámá niyoní dijí sípí wiro éfrixiní.

⁸Ayí ripí náni rarijini. Seyíné nioni “E e éfrixiní.” searíá api tíni xixeni nepa nero sayá nimixa nurónayí, siwá réniijí inarijoi, “Niijíá nene negí Áminá Jisasi Kiraiso náni imónijwápi surímá wí mimónini. Íkíá ná miwé oxí roarijíyíniijí mimónijwini.” siwá éniijí inarijoi. ⁹Ayí ripí náni eni rarijini. Ámá “Gorixoyaénerini.” níriniro aí nioni searíá api miyarigíyáyí, ayí fwí ejíná yagíá Jisaso yokwarímí wiijípi náni rixa dijí aríá nikeamoro náni ámá sijwí agwí upárigíáraní, sijwí supárigíáraní, imónigíápa axípi imónijoi. ¹⁰Ayináni gí nírixímeáyíné, seyíné “Gorixo nene íá yiyamixímí nineairí íá neaumirijeneríani?” niyaiwiniro ipimónipíri náni nioni searíápi anijí niyaxídíro pírániijí éfrixiní. Ayí ripí náni rarijini. Api íá nixiriro néra nuróná wí noreámioapírámani. ¹¹Seyíné nioni searíápi íá nixira nuro xixeni nerónayí, negí Áminá Jisasi Kiraiso, yeáyí neayimixemeaarijo xegí xwioxíyo anijí íníná neamejweané pawiáná yayí niseameríná aga yayí óí seaeániníárini.

¹²Ayináni seyíné nioni agwi searíápi náni rixa niijíá imóniro xwiyáá nepaxijí imónijí none searéwapiyijwápi xaíwí íá xiriro yarijagía aiwi seyíné apí náni dijí seaininíá náni íníná dirirí oseaiyiminíri náni ipimónijini. ¹³⁻¹⁴Ayí ripí náni seararijini. Negí Áminá Jisasi Kiraiso áwaní nírijípi tíni xixeni gí dijípi niniwárimi uníá aejwi e enagi náni sini gí dijípi niniwárimi mupa ejími xwiyáá apí seyíné ámi dijí sixí oínípoyiníri dirirí seaimi náni “Anijí miní nisearirínayí, nañírini.” nimónarini. ¹⁵Ayí ripí seararijini. Nioni rixa pejámi ríwíyo xwiyáá searíá api ámi dijí yaikiropaxí imónipíria náni anijí miní sijwirífanijí niyaxídíri oseariminíri rarijini.

“Jisaso nikíniri rojáná winijwáonerini.” urijí nánirini.

¹⁶Negí Áminá Jisasi Kiraiso ejí neániri weapiníápi náni áwaní niseariranéná negí dijí tíni bi misearijwanigini. Piwijí ikayíwí ámá wigí dijí tíni éwapínarigíápi bi eni misearijwanigini. Xío nikíniri ñweajáná sijwí wíñarojwáone searijwanigini. ¹⁷Ayí ripí náni seararijini. Negí ápo Gorixo omí seáyí e numíyeoari wé ikwiajwíyo niwjiráriríná xío, ikínigíá niyoní seáyí e wimónijo ajiñamí dání re rinénapíjiginí, “Gí dijí sixí uyiñá ro náni aga yayí seáyími dání ninarini.” rinénapíagi ¹⁸none díwí ñwíápími o tíni niwjwearanéná newaniñone ariá týo dání

aríá e wiñwanigini. ¹⁹None apí seariñwáone aiwí xwiyíá Kiraiso náni wíá rókiamoagíáwa niriro eagíápi —Apí anjipaxí “Neparini.” yaiwipaxí imóninípírini. Xwiyíá apí eni tíjwáenerini. Uyíwí síá yiniñími wíá ókímixariñípa wíá rókiamoagíáwa niriro eagíápi axípi ríwíyo imóniníápi náni wíá neaókímixiyiminiri náni neaíariñagi náni símimañíyo tinírixini. Awa niriro eagíápi Jisaso ámi niweapiríná wíániñí nóga uníe náni uyíwíniñí wíá neaókímixiya uníárini. Íná ímiaóniñí weapariñagi niwíñiranéná xwiyíá xío weapiníápi náni riniñípi negí xwioxíyo dání wíá neaókímixiníárini. ²⁰E niseariri aí ripi náni “Ayí neparini.” yaiwírixini. Wíá rókiamoagíáwa niriro Bikwíyo eagíápi bí negí diñíyo dání “Míki apí náni iyí rírinini?” yaiwipaxí mimónini. ²¹Wíá rókiamoagíáwa niriro nearíná ámá wayá diñíyo dání niriro meá Gorixoyá kwíyípi ukikayóíyo dání xwiyíá oyápini nira ugíá ejagí náni searariñini.

“Mimóní searéwapiyarigíáwamí Gorixo pirí umamoníárini.” urijí nánirini.

2 ¹Ejíná aríowéyí wí mimóní wíá rókiamarigíáwa nimóniro wigí ámáyo yapí uréwapiyarigíápa axípi segí imónigíáyí wí mimóní searéwapiyarigíáwa nimóniro ínimi nimónimáná xwiyíá nepa mimóní ámá nixídiróná xwiríá ikxénipaxí imóniñípi nisearéwapiyiróná Ámináo niperiñípími dání ayo uroayíronjí ejagí aí omi ríwí umopíráriñini. E neríñípími dání apaxí mé wiárí xwiyíá meárinipíráriñini. ²Uyínií yapí searéwapiyaniro epíríáyí epíríáxípími segí ámá obaxí xídiplíráriñini. E yaríná ámá Jisasomi diñí miwikwíroařigíáyí óí Gorixomí nepa xixení xídiplíri imóniñíyi náni ikayíwí mearipíráriñini. ³Ámá yapí seaíwapiyaniro epíríáyí sijwí íwí winárarigíáyí ejagí náni yapí niseaíwapiyiríñípími dání segí amípí íwí searápiplíráriñini. Xwiyíá Gorixo ejíná dání “Ayo xwiyíá numeáriñína e wikáriimigini.” yaiwiáragípi sini piyá miwenini. “Xwiríá niwikixeríná e wikixéimigini.” yaiwiago sá miwenini. ⁴Ayí ripi náni searariñini. Ejíná anjnají wa íwí éaná Gorixo axípi xe ámi ámi éírixiníri sijwí miwiní mimeniñwí meárinipírfíe nimamówáriñína síá xío pirí umamoníáyi náni siririkí síá anijí yináriñíyómini wáriñinigini. ⁵Ámá ejíná xwiá rírimí niñwearóná rikikiríó yagíá níni eni Gorixo xe anijí e nero ɻweářixiníri sijwí miwiní xwiríá niwikixeríná xíoyá diñí tñi iniigí waxí niróga niwiápíñimeari ayo nipíkiri aiwi Nowaomi —O ámá ayí ayo “Wé róniñí imóniñí Gorixo wimónariñípi apíráni?” oyaiwípoyiniri wáí uragorini. Omi tñi xegí ámá wé wífumi dání waúmi tñi Gorixo yeáyí wimiximeañinigini. ⁶Ejíná ámá ají Sodomí tñi Gomora tñi apiaúmi ɻweaagíáyo eni Gorixo xwiyíá numeáriñína “Síni bí tñi ɻweapaxíyímani.” niyaiwiri ají apiaúmi riá mamówárána riá ninowáriñi uráwíni imóniñinigini. Gorixo e niwikáriñípími dání ayí tñí e íná dání ámá xío wimónariñípi mixídarigíáyo sijwepigí niwiri

nene eni axípi neaímeaniginiri éf owininiri erirí wiñinigini. ⁷Ámá ayí apiaúmi ñweagíáyo e niwikáriri aiwi Rotomi —O ámá wé rónijí woriní. Ámá ayí apiaúmi ñweagíáyí ríkikiríó ayá wí yariñagía niwiniri nání diñjí ríá uxenorini. Omi eni Gorixo yeáyí wimiximeaniginí. ⁸Ámá wé rónijí o ámá ayí tíni nawíni niwearíná ayí ríá kiroarigíápi siñwí winiri aríá wíri neríná síá ayí ayo íkíniñjí sítí wíri diñjí ríá uxeri yagí ejagi náni rariñini. ⁹Gorixo siñwepigí e e yayijí ejagi náni nene anani diñjí re yaiwipaxírini, “Ámináo ámá xío wimónariñípimi xídarigíáyo fwí érixiniri wilkararigíápimi dání anani yeáyí wimiximeapaxírini. Ámá wé rónijí imónijípi miyarigíáyo síá xío ámá niyoní mí ómómixímí eníayí tíjí e náni anani píri numamóá nuri awí umeñweapaxírini. ¹⁰Ámá siwí piaxí weánipaxí imónijí feapá winariñípi oyaneyiníro niponiga uro seáyí e umeñweagíáyo paimimí wíro yarigíáyo aripaxí síá ayí tíjí e náni píri numamóá nuri awí umeñweapaxírini.” Nene e yaiwipaxírini.

**“Mimóní searéwapiyarigíáwa sítí ripí ripí
yarigíáwarini.” urijí nánirini.**

Mimóní searéwapiyarigíáyí “Nioni aríkí yaríná api nímeaniríenijoí?” miyaiwí ayá nepeárimáná wigí diñjí tíni nixídiro aijínají seáyí e wimónigíawamí ikayíwí numeariróná ejí óí bí yarigíámani. ¹¹E yariñagía aí aijínajowa —Awa ámá ayíyá ejí sixí eánigíápimi seáyí e wimónigíáwarini. Awa seáyí e niwimóniro aí Ámináoyá siñwí tíjí e dání xwiyíá nuxekwímoríná ikayíwí bí umeararigíámani. ¹²Ámá ayí nañwíniñjí imónijoí. Nañwíyí wí diñjí neñwiperí mimonjyírini. Sa ámá íá nixeró píkipírla náni miariñjyírini. Nañwíyí diñjí ríá nixeyániri yariñipa ámá ayí eni axípi e nero amipí ayí majíá imónigíápi náni ikayíwí meeararigíá ejagi náni ámá nañwíyo píkiarigíápa ámá ayo eni Gorixo wannímixinírárini. ¹³E yaríná ámá omijí egíápi náni nigwí meaarigíápa ámá ayí eni axípi wigí sítí egíápi tíni xixeni wímeanírárini. Ikwáwiyíná aí pí pí feapá winíípi sa “Ímí tíni oyaneyí.” niwimóniro yayí néra warigíáyírini. Ayí seyíné tíni nawíni nerimeániro aiwá síañjí niñiróná wigí feapá winariñípi ayá wí nero seyíné siykwíniñjí niseaxéniri náni ayá onimiá miseainariñírini. ¹⁴Apíxí í í tíni fwí oinaneyiníri ero fwí náni wimónariñípi wí miwáramó ero yarigíáyírini. Ámá Jisasomi diñjí niwikwíroro aí sini nipikwini diñjí aumaúmí minigíáyo nene yariñwápa axípi oépoyiníri wipiomeaarigíárárini. “Ámáyá amipí api nioní meapaxípírini.” niyaiwiro éwapígí inarigíá ejagi náni Gorixo “Rixa xwíriá wilixéimigini.” ráriñjyírini. ¹⁵⁻¹⁶Ayí óí Gorixo oxídpoyiníri wimónariñjyími píni niwiárimi xarixaríniñjí néra xeñwímini nuro náni ejíná sítí wíá rókiamoagí Beramoyí ríniyo —Omi xano Biorini. O yagípimi ikaniñjí yarigíáriní. O nigwí náni aga ayá wí niwimóniri náni “Pí pí sítí imónijípi aí neríná nigwí nímeareí náni ayí anani emíni.”

yaiwiagorini. O ámá wo rixinjí re uráná, “Isireriyí Gorixomi ríwí numoro ḷwíá xegí bì imónijípimi xídipíri náni ikayíwí tíni uramixei.” uráná o “Nigwí meámíniri náni ananí sipí apí oemini.” yaiwiaríná dogí xwiyíá náni nijíá mimónijí aí wo ámá xwiyíá nirirínjí axípi niriri mixí nuriri wíá rókiamoarijo diñjí ríá nixeyánimáná “Oemini.” yaiwiariñípí píri viaíkímoñinigini.

¹⁷ Ámá ayí iniigí simijí ná miwé yeáyí yáriñíyíniñí imóniro kipiñí niyiríná agwí kíkiá yáráná iniá ná meá ámi imijí nipipemi warijípániñí imóniro enagía náni siririkí anijí síá yináriñíyí ayí náni rixa anijí meaxárió yárinini. ¹⁸ Ayí rípi nánirini. Ámá ayí “Nioní pí pí nínimóniríná anani emíñi.” niriro weyí e nimeariniríñípimi dání ámá óí xejwímini núfasáná píni niwiárimi Jisasomi diñjí wíkwíroarígíyí tíni iwamíó kumixinaniro yarigíáyo wíwapiyariygíárini. fwí nene yariñwápi axípi oépoyniri wipiomearo íeapá wiwanijíyí winíipimi dání sipí oépoyniri wíwapiyiro yarigíárini. ¹⁹ Niwipiomearíná fwí wiwanijíyí yarigíápi gwí fániñí uxiráriñagi aí mimáyo dání re seararigíárini, “Seyíne nene yariñwápa axípi neróná wí gwí fániñí seaxiripaxí menini.” seararigíárini. E searariñagía aí ámá fwípi náni anijí mírogwíniñí naniríná ayí rixa gwí fániñí uxiráriñagi náni rariñini. ²⁰ Ámá negí Áminá Jisasi Kiraiso —O negí yeáyí neayimixemeaarijorini. Ámá o náni nijíá imónigíápmi dání siwí amipí xwíá týo ḷweagíáyo piaxí weánariñípimi niwiaíkiárimi numáná ámi axípi nero náni apimi gwí fániñí uxiráriñáná nerónayí, ayí sipí ríwíyo imónipíriápi xámi imónigíápi tíni xixeni imónipaxímani. ²¹ Ámá ayí óí wé rónijí imónijíyí náni sini nijíá mimónipa nero sijwíriyí, sipí ayá wí wímeáminiri ejípi wímeapaxí aiwí óí wé rónijí imónijíyí náni nijíá nimónimáná sekaxí ayá tíñj none seariñwápi niwiaíkiro ríwímini mamoorigía náni sipí imónijí ámi bi tíni ná seayí e wímeaníárini. ²² Ewayí xwiyíá nene íníná re rinariñwá ripiaú tíni xixeni yarigíárini, “Síwí xwiríá nidárimáná ámi nuri manariñírini. Odipí ámá wayí pírániñí niroárimáná ejáná ámi xwiríjwíyo gínií inariñírini.” rinariñwápiaú tíni xixeni yarigíárini.

“Jisaso ámi niweapiníárini.” urijí nánirini.

3 ¹⁻² Gí diñjí sixí seayinjáyíné, xwiyíá wíá rókiamoagíáwa —Awa Gorixo “E éfríxini.” wimónariñípini oyaneyiniri yagíawaríni. Awa ejíná niriro eagíápi tíni sekaxí amipí Ámináo, yeáyí neayimixemeaarijoríñí wáí wurimeariñwáone seariñwápi tíni xwiyíá api seyíne ámi diñjí sixí níniro pírániñí omópoyniri diríri seaimi náni ejíná payí wína nearí mónapíjanigini. Agwi eni axípi neri ámi wína nearí mónapariñini. ³ Xwiyíá nepa imónijí rimí rípi náni “Ayí ajiipaxíríani?” yaiwífríxini. Síá yoparíyí tíñjní ámá riperíri seamepíriyí seyíne wé rónijí yariñagía niseaniro wigí íeapá winariñípí nixídiro náni riperíri niseamero ⁴ re

searipírárini, “Segí mimáyo dáni ‘Ámi niweapímárini.’ seariŋyí rixa ná gi weparini? Negí ápowá rixa pegíámi aiwi amípí xwíári tíni ajína tíni iwamíó imóniŋe dáni imóniŋyí sini axípi imóniŋagí náni searariwini.” searipírárini.⁵ Riperirí e niseariróna ripí náni diŋí aríá ikeamopírárini. Erjná Gorixo xwiyárá ráná ajína imóniri xwíári iniigýo dáni nimóniriná iniigýo íními eje dáni siŋjáni imóniri ejírini.⁶ Iniigí tíni ení Gorixo xwíá íná imóniŋí “Xwírá oikixeni.” ráná iniigí waxí niróga niwiápñimeari ámá xwíárimí ɻweagíáyo anínimixíŋí aiwi api náni aríá nikeamoro riperirí searipírárini.⁷ E nerijí aiwi ajína tíni xwíári tíni agwí ríná imóniŋípiaú xwiyárá axoyápími dáni ríá níwinigíñiri rárinini. Síá ámá xío wimónariŋípí mixídariŋíáyo xwiyárá numeáriri wannímixiníáyi imónie náni rárinini.

⁸ E nerí aí diŋí sixí seayinjáyíné, seyíné searimí ripí náni ríwí mukinimopani. Gorixoyá siŋwíyo dáni xwiogwí 1,000 nipwerí aí síá ná wiyiníniŋí órariŋírini. Síá ná wiyini nóriri aí xwiogwí 1,000 niŋí pweariŋírini.⁹ Ámináo noneyá mimáyo dáni “Ámi niweapímárini.” neariŋípí náni ámá wí “O rixa miweapí yómiŋí yarini.” yaiwiarigíápa axípi e miyarinini. Nene náni wenijí nerí ɻweani. Yómiŋí ayí ripí náni yarini. Ámá wí manínipa ero níni wigí íwí yarigíápi ríwímíni mamoro éríixiniri náni sini yómiŋí yarini.

“Xwíári tíni ajína tíni ríá nowáriníárini.” urijí nánirini.

¹⁰ E nerí aí síá o ámi niweapinía náni Ámináoyái riniŋyí “Ámá íwí meáminiri ríá bariní?” miyaiwí maiwí ɻweanjáná wímeaariŋípa síá ayí ení axípi e seaímeaníárini. Síá ayí aŋí pirí íwí tíni ríá niniri anipá imóniri amípí aŋí piríyo dáni wíá ónariŋyí níni rímímeniŋwí neániriná ríá nowáriri xwíári tíni amípí xwíáyo yariŋyí tíni níni ríá niniri yayimí yowáriri eníárini.¹¹ Apí nipiní ríá e nowáriníá ejagi náni seyíné ámá Gorixo wimónariŋípími xídiró wé róniŋí imóniŋípini ero yarigíáyí yapi nimóniro axípi éríixiní.¹² E nerónayí, síá Gorixo Biníái riniŋyí “Gíná parimoníárini?” niyaiwiro aŋíni ayí rírixániŋí nero mónapariŋoi. Síá ayimíni aŋína ríá nowáriri aŋí piríyo dáni wíá ónariŋípí rímímeniŋwí neániriná íkimimí eníárini.¹³ E nerí aí xío símimaŋíyo dáni neariŋí ejagi náni nene aŋí siŋí wina tíni xwíá siŋí wirí tíni imóniníápiaú — Apiaúmi wé róniŋí imónigíáni ɻweapírápiaúrini. Apiaú náni wenijí nerí ɻweajwini.

“Awíniŋí rónířixini.” urijí nánirini.

¹⁴ Ayináni diŋí sixí seayinjáyíné apiaú náni wenijí nero niŋwearo náni Gorixo pírániŋí níwayírónirane ɻweajagwí oneaniníri ríwí siwíá miyí “Amípí bi náni ríá mimeárinipa nerane íkwirániŋí siyikwí míni éwanigini.” niyaiwiro niyuniro éríixiní.¹⁵ E neróná negí Ámináo aŋíni

ámi miweapí yóminjí yariñípi náni re yaiwíírixini, “Ámá obaxíyo yeáyí uyimixemeámíániri yarini.” yaiwíírixini. Negí nirixímeáo Poro eni dínjí émí saímí moñí Goríxo sixí umímoñípimi dání niriri ríwamijí nearíná axípi ripíñijí niriri neari seamónapinjí ejagi náni e yaiwíírixini.¹⁶ Payí o eaariñjíyí níni api náni eni axípi niriri eaariñjírini. Xwiyíá payí ayo eániñjíyí wí siñáni mipimónijagi náni apaxí mé nijíá imónipaxí mimónini. Ámá majíá nikáriniro dínjí bí bi momearigíáyí xwiyíá api ikweakwímí niriro rarigíárini. Xwiyíá Goríxoyá Bíkwíyo riniñjíyí ámi wí eni ikweakwímí niriro xeñwíni niririñjípimi dání síá yoparíyi imóniníe náni ríá meárinarigíárini.¹⁷ Ayináni dínjí sixí seayijáyíné, api náni seyíné rixa nijíá imónijagía náni ámá ríá xearimixarigíáyí sipí nero xeñwímini waríná seyíné eni axípi éwapígí iniro Jisasomí dínjí niwikwíroro síkíkíniñjí onigíáyíné piéroro epírixiniri awíñijí róníírixini.¹⁸ Niaíwí apíroariñjípa axípi seyíné ámáyo ayá urímixarigíápi xwé napíróa urí nijíá negí Áminá Jisasi Kiraiso, yeáyí neayimixemeaarijo náni imónigíápi api eni xwé napíróa urí éwinigini. Agwi rínáraní, ná ríwíyorani, omí anijí íníná seáyi e uméwanigini. “E éwanigini.” nimónarini.

Payí Jono xámi eajínarini.

Payí rina Jisasoyá siyikí imónigíáyí náni Jono xámi eajínarini. O Jisaso wiepisagowa worini. Jisaso rixa aejnami nipeyimáná xwiogwí aga obaxí nipwémáná ejáná Jono niijweajisáná rixa xweyaqí neri aqjí yof Epesasiyo niijweámáná payí rina eajinigini. Ayí Gorixomí dijí sixí uyarigíápa xixe dijí sixí yinfírixiniri niriri eari mimóní uréwapiyarigíáyí rarigíápi ariá miwipa éríixiniri niriri eari ejinigini. Mimóní uréwapiyarigíáyí re rarigíápi náni, “Wará nene inijwápi sípí inijagwí náni Jisaso xwiáyo nemeríná nepa ámá mimónagírini.” rarigíápi náni niijá nimóniri “Jisaso nepa ámá nimónimáná emeagírini.” uréwapiyiminiri eni niriri eajinigini.

Dijí niyimiñí imóniñípi ámayo umímoarijo nánirini.

1 ¹Iwamíó xwiári tíni aejná tíni imixinijíná ejo náni —Omí ariá wirane negí sijwí tí tíni winirane sijwí winaxídirane wé tíni fá xirirane ejwáorini. Xwiyáá dijí niyimiñí imóniñípi náni neaíwapiyijorini. ²Dijí niyimiñí imóniñwápi náni sixí neamímoarijorini. Xegí símimaqí siwá neainíagi sijwí winijewá ejagi náni neaímeanjí míkone dijí niyimiñípi náni míkí ikiyo náni —O ejíná dání íníná ápo Gorixo tíni nawíni ɻweagíio xegí símimaqí siwá neainijorini. O náni xwiyáápi sopijníñíji niworane wáí seararijwini. ³Seyíné tíni aga nawíni xiriniñwaéne imónirane dijí axípini nawíni xirirane yaníwá náni sijwí winirane aríá wirane ejwáo náni wáí seararijwini. None aga dijí ná bini nimónirane xiriniñwáwaú, ayí ápo Gorixo tíni xewaxo Jisasi Kiraiso tíni awaú ejagví náni seararijwini. ⁴Dijí niíá nineainiríná bi onimiápi mineainí aga seáyi e neaininía náni riwamijí ripí neari seaiapowárarijini.

“Wíá ókíniye eméírixini.” urijí nánirini.

⁵Xwiyáá Jisaso yaqí neaiapowáríagi aríá wiçwá wáí seararijwápi, ayí ripirini. Gorixo wíániñí imónijorini. Onimiápi bi aí síá miyíkiniñorini.

⁶Ayináni nene “O tíni nawíni xiriniñwaénerini.” nírinirane aí maqí niwiaíkirane síá yíkíniye nemeranénayí, yapí rarijwini. Nepaxiñí imóniñípi wí miyarijwini. ⁷E neri aí nene uyínií bi mé wíá ókíniye

xío ḥweaqípa nene eni wíá ókíniye nemeranénayí, xío tíni nawíni ani xiriniywaéne imónirane xío nene naqí imónaníwá náni ragí xewaxo Jisaso niperíná puñípimi dání íwí nipini yarijwápi náni igíániyí neaeámori yarijírini. ⁸ Nene “Íwí bì miyarijwáeaénerini.” nirliniranénayí, newaniyene yapí éwapínaríjwini. Nepa imónijípi bì fá mixirarijwini. ⁹ E nerí aí nene xíoyá aríá eje dání íwí yarijwápi náni waropári niniranénayí, o dijí ujwiráripaxí imónijípi tíni xixeni erí wé rónijí imónijípi tíni xixeni erí yarijo ejagi náni anani íwí yarijwápi yokwarimí neaiiri uyíni yarijwápi nipini igíániyí neaeámori yarijírini. ¹⁰ Nene “Íwí bì mejwárini.” nirliniranénayí, “Ámá náni íwí yarijírini.” riñomi yapí rarijónijí wimixaniri yarijwini. Xwiyá o nearijípi bì fá mixirarijwini.

2 ¹Gí niaíwípiayíné, íwí mepa éírixiniri ríwamijí ripi seyíné náni eaarijini. E nerí aí wiene íwí nerínayí, aríá neaiarijo ápo Gorixo tíni e nirómáná yokwarimí owiiniri neauriyarini. Wé rónijí o, ayí Jisasi Kiraiso náni rarijini. ²O xewaniyo niperíná ridiyowáníyí niniri xano Gorixomí niwiapemixiri náni negí íwí yarijwápi yokwarimí neaiinía náni imónijorini. Íwí nene yarijwápini maríái, íwí ámá xwíá ríri nirímini ami gimi ḥweagíáyí yarijápi náni eni niwiapemixiri náni yokwarimí wiiníá náni imónijorini.

Ámá Gorixo tíni ikárinigíáyí epaxípi nánirini.

³ Nene xío sekaxí nearijípimi nixídiranénayí, woní woní dijí re yaiwinipaxenerini, “Nioni o náni nepa nijíá nimóniri o tíni nawíni ikárinijáyí woniríani?” yaiwinipaxenerini. ⁴ Ámá wo “Nioni o náni nijíá nimóniri o tíni nawíni ikárinijáonirini.” nirliniri aí sekaxí nearijípi xixeni miyarijo ejánayí, yapí rarijírini. Nepa imónijí Gorixo nearijípi fá xirarijímani. ⁵ E nerí aí xwiyá Gorixo nearijípi go go nixídírínayí, omi úrapí nerí dijí sixí muyí aga xixeni pírániyí dijí sixí uyini. Nene apí neranéná “Gorixo tíni nawíni ikárinijwáeaéneríani?” yaiwinaníwini.

⁶ Ámá wo “Nioni Jisaso tíni nawíni kumixinigwíí wonirini.” nirlinirínayí, Jisaso xwíá týo nemeríná xano wimónijípi nipini yárijípa axípi éwinigini. ⁷Gí dijí sixí seayinjáyíné, “O sekaxí sijí bì niriri ríwamijí eaarini.” miyaiwipani. Iwamíó imónijíná dání sekaxí Jisaso riñí seyíné nijíá imónigíápi —Apí xwiyá seyíné aríá wigíápirini. Apí náni niriri eaarijini. ⁸ E niseariri aí síá yiniyípi rixa nideaxa nuri wíá ónarijípa Jisaso xewaniyo neaíwapiyijípi rixa ónarijagi náni nioní “Sekaxí Jisaso riñípi sijí imónini.” searipaxírini. Xámi xewaniyoyá sekaxípimi nixídíri yarijagi winírane agwi seyíné nixídíro yarijagía seanírane nerane náni “Xwiyá apí nepaxijí imónijípiríani?” yaiwarijwini.

⁹ Ámá wo “Nioni Jisaso neaíwapiyijípi nixídíri wíá ókiye emearijá wonirini.” nirliniri aí xexirímeáyo símí tíni niwirínayí, sini síá

yiniñimíniñí ñweani. ¹⁰ Ámá Jisaso neaíwapiyijípi tíni xixeni neri xexirímeáyo diñjí sixí uyariñí go go, ayí wíá ókije niñweari náni xexirímeáyí óreámioapaxí wí wíwapiyariñímani. ¹¹ E neri aí xexirímeáyo símí tíni wiariñí go go, ayí síá yiniñenijí imóniñe ñweari aní emeri neríná xegí siñwíyo síá uyiniñagi náni xío gími náni warije majíá imóniñorini.

“Ayí ripí náni niseariri ríwamiñí eaariñini.” uriñí nánirini.

¹² Niaíwípiayíné, Jisasí Kiraíso neaiñípimi dání segí íwí yarigíápi Goríxo rixa yokwarímí seailñí ejagí náni apíayíné náni niríri ríwamiñí eaariñini. ¹³ Ámináoyíné, soyíné iwamíó imóniñiná ejo tíni nawíni ikáriniro nijíá imóniro ejagía náni soyíné náni niríri ríwamiñí eaariñini. Ámá siwaríá rigíoyíné, soyíné sipí imóniñomi —Ayí oboyi riniño náni rariñini. Omi rixa xopirárí wííá ejagí náni nioní soyíné náni niríri ríwamiñí eaariñini. Niaíwíyíné, seyíné ápo Goríxo tíni nawíni ikáriniro nijíá imóniro ejagía náni seyíné náni niríri ríwamiñí eaariñini.

¹⁴ Ámináoyíné, soyíné iwamíó imóniñiná ejo tíni nawíni ikáriniro nijíá imóniro ejagía náni soyíné náni niríri ríwamiñí eaariñini. Ámá siwaríá rigíoyíné, soyíné Jisasomí nuxídíróná ejí sixí eániro xwiýá Gorixoyápi aumaúmí iníro sipí imóniñomi xopirárí wiro egíá ejagí náni soyíné náni niríri ríwamiñí eaariñini.

¹⁵ Seyíné amipí sipí xwiá tíyo dánjí yarigíápimi diñjí sixí muyipa ero amipí níni xwiá tíyo weñíyo diñjí sixí muyipa ero éírixini. Amipí xwiá tíyo dánjí yarigíápimi go go diñjí sixí tuyirínayí, ápo Gorixomí diñjí sixí muyinini. ¹⁶ Ayí ripí náni searariñini. Amipí xwiá tíyo dánjí yarigíápi íwí náni feapá winariñípirani, siñwí íwí winarigíápirani, “Amipí xwé típáoniríani?” niyaiwiniri seáyi e menarigíápirani, api nipiní ápo Gorixoyá diñjyo dání yarigíámani. Sipí xwiá tíyo dánjí imóniñí yarigíá ejagi náni searariñini. ¹⁷ Amipí sipí xwiá tíyo dánjí yarigíápi anipá nimóga urí feapá niwiniri “Api nioniyá ejáná ananirini.” yaiwiariygíápi api eni anipá nimóga urí eníá ejagi aiwi ámá Goríxo “E éírixini.” yaiwiariñípimi xídarigíáyí anipá wí mimóni anijí íníná ñweapírá ejagi náni amipí xwiá tíyo ejípimi diñjí sixí muyipa éírixini.

**Ámá Kiraisomí xopirárí wianiro yarigíáyí yapí
wíwapiyipírixiniri uriñí nánirini.**

¹⁸ Gí niaíwíyíné, síá yoparíyí imóniníná rixa rínárini. Ejíná dání aríá re wiñwápi tíni xixeni “Ámá Kiraisomí xopirárí wiminiri yarijo rixa nibiníárini.” aríá e wiñwápi tíni xixeni agwi ríná ámá Kiraisomí xopirárí wianiro yarigíáyí rixa nimóniro ñwearjo. Ayí rixa nimóniro yarijagía siñwí niwinirane náni “Síá yoparíyí imóniníná rixa rínáríani?” yaiwiñwíni. ¹⁹ Ámá ayí xámi none tíni nawíni nerímeánayirane aí nepa

none tíni nawíni mimónipa nero náni píni nineawiárimi ugíáyfrini. Ayí nepa none tíni kumixiniywáyí nimóniro siywiriyí, none tíni anani jwaeaaniro egíárini. E nerí aí “Ayí negí imónigíayí wí menini.” yaiwiani náni píni nineawiárimi ugíárini. ²⁰ Seyíné ayíniyí imónigíayí wiýnémani. Gorixoyá kwíyípi rixa seaaíniyíne ejagía náni xwiyá nepaxiñí imóniñípi náni seyíné rixa nijíárini. ²¹ “Nene sini majíá imóniñagwi náni ríwamiñí ripí neari mónaparini.” riseaimónarini? Oweoi, seyíné rixa nijíá nimóniro “Xwiyá nepaxiñí imóniñípi fá nixiririyípimi dání wí yapí ripaxí menini.” nijíá e eni imóniñagía náni ríwamiñí ripí eaarijini. ²² Xwiyá yapí rarijo, ayí gorini? Amípí wí náni rarijo maríái, sa “Ámá yeáyí neayimixemeánia náni Gorixoyá diñí tíni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rarijwáo Jisasomani.” rarijo, ayí orini. Kiraisomi xopirárí wiminíri yarijorini. Xanomi tíni xewaxomí tíni niwaúmini ríwí umojorini. ²³ Ámá giyí giyí xewaxomí ríwí numorínayí, ayí xanomi eni ríwí umoarijoi. Giyí giyí xewaxo náni “Yeáyí neayimixemeánia náni urowárénapijoríani?” niyaiwiro numíminirínayí, ayí xanomi eni umíminarijoi. ²⁴ Seyíné xwiyá Jisaso náni iwamíó dání aríá wigíápi píni miwiáripa nero diñí fá xirírixini. Aga xixeni e nerónayí, xewaxo tíni nawíni imóniro xano tíni eni nawíni imóniro epírárini. ²⁵ Xewanijo mimáyo dání neariñípi, ayí ripirini, “Seyíné e nerónayí, diñí niyimiñí tígíáyíné imónipírárini.” neariñípirini. ²⁶ Payí rinami xámi eaápi ámá xwiyá Jisaso náni riniñípi yapí seaíwapiyaniro yarigíayí náni niriri eaáriini. ²⁷ Seyíné ayíniyí imónigíayí wiýnémani. Kwíyí Gorixoyá seaaíniyípi ríaniyí mimóní sini aí tíni ejagía náni ámá wí searéwapiyipaxfyínémani. E niseariri aí kwíyí seaaíniyípi amípí níni Kiraiso náni diñí mopaxí imóniñípi náni niseainiríná yapí bi mimóní nepaxiñí imóniñípi seainariñí ejagi náni agwi xegípi niseaiga uri xámi niseaiga uri ejípi tíni xixeni nero Kiraisomi xaíwí fá uxirírixini.

“Ámá Gorixoyá imónigíayí íwí néra warigíámani.” urijí nánirini.

²⁸ Gí niaíwípiayíné, o sijáni nimóniri weapáná peayí nineauníri wará saríwá mimáriní newiárimónirane éí roaníwá náni omi xaíwí fá uxirírixini. ²⁹ Seyíné “Gorixo wé róniñorini.” niyaiwiro nijíá imóniñagía náni ripí eni aga nijíá imónipaxfyínérini, “Wé róniñí yarigíayí giyí giyí, ayí Gorixo o xegí emeanjíyírini.” Nijíá e eni imónipaxfyínérini.

3 ¹Ai ámá tiyíné ripí náni diñí omoaneyi. Ápo Gorixo bi onimiápi maríái, diñí ayá wí sixí nineayiri náni “Gí niaíwíyínérini.” neararini. Xfo nearariñípi nepa e imóniñagwi náni neararini. Ayí ripí náni ámá xwíá tíyo dáñyí nene Gorixoyá niaíwene ejagwi náni mí mineaómixijoí. Ayí xfo tíni nawíni nikáriniro nijíá mimónigíayí ejagía náni mí mineaómixijoí. ²Gí diñí sixí seayiñyáyíné, ayí mí mineaómixiágia aiwí nene xíoyá niaíwí imóniñwaénerini. Ríwéná aríre imónaníwápi

sini wíá mineaókiamóniñagi aiwi nijíá re imóniñwini, “Kiraiso sijáni nineaimóniri weapáná xío imóniñípa nene eni axípi imónaníwárini.” Nijíá e imóniñwini. Xío imóniñípi íná dání aga xixení sijwí winaníwá ejagí náni rarijini. ³ Ámá Kiraiso neaíménapáná xío imóniñípi oimónaneyiniri weniñí nerí yweaarigíá ayí ayí níni ripi yarigíárini. Xewanijo awiaxí imóniñípa axípi oimónaneyiniro wigí xwioxíyo igiánijí neámori nají imixinarigíárini. ⁴ Ámá íwí néra warigíá ayí ayí níni Gorixoyá sekaxí riniñípi xórórí yarigíárini. Íwí ámá néra warigíápi, ayí pípi maríái, sa Gorixoyá sekaxí riniñípimi xórórí yarigíápirini. ⁵ Ripi náni seyíné nijíá imóniñoi. Kiraiso —O íwí bí meñorini. O íwí nene yarijwápi yokwarimí neaiiminiri náni xwíá týo nene tíñí e biñinigini. ⁶ Ayináni ámá Jisaso tíni kumixinigíáyí íwí néra warigíámaní. E nerí aí ámá íwí néra warigíáyí “Jisaso Gorixomí xewaxoríani?” niywaiwiro nepa xío tíni nawíni kumixinarigíámaní. ⁷ Gí niaiwípiayíné, ámá yapí rarigíáyí xe niñiro yapí oneaíwapiyípoyniri sijwí miwinipa éfríxini. Ámá wé róniñí imóniñípi néra warigíáyí Kiraiso wé róniñí imóniñípa axípi imónigíáyírini. ⁸ E nerí aí ámá íwí yarigíáyí oboyáyírini. Ejíná íwí iwamíó néra biño, ayí obo ejagí náni oyá imónigíáyírini. Gorixomí xewaxo ripi eminiri náni biñinigini. Obo íwí aríkí nerí ámáyí eni axípi éfríxiniri wíwapiyariñípi píri urakíminiri náni biñinigini. ⁹ Ayináni ámá Gorixo xegí timeajíyíniñí nimónirfnayí, oyá diñípi lkílkí wiñagi náni íwí néra warigíámaní. Ayí Gorixo xegí timeajíyíniñí imóniñagía náni aga íwí néra upaxí mimóniñoi. ¹⁰ Ripimi dání anani ámá mí niwómixiro “Tiyí niaiwí Gorixoyáríani? Tiyí oboyáríani?” yaiwipaxírini. Ámá siwí wé róniñí imóniñípi miyariñagía niwinirfná “Ayí Gorixo timeajíyíniñí imónigíáyí wímaní.” yaiwipaxírini. Ámá xexirímeáyo diñí sixí muyariñagía niwinirfná eni “Ayí Gorixoyá imónigíáyí wímaní.” yaiwipaxírini.

Xexirímeáyo diñí sixí tuyiríná epaxípi nánirini.

¹¹ Iwamíó imóniñíná dání xwíyíá Jisaso yañí neaiapiñí none searéwapiyaríná aríá neaigíápi, ayí ripirini, “Xexíxexirímeáyíné xixe diñí sixí yinírixini.” Aríá neaigíápi, ayí apirini. ¹² Apí nixídiranéná Keno —O sipí imóniñoyáorini. Xegí xogwáomi pikíxwiríó ejorini. O ejípa axípi mepa oyaneyi. “Xogwáomi ayí náni ría pikíñinigini?” yaiwiarigíápi pípirini? Xío xegí yarijípi sipí imóniri xogwáo yarijípi wé róniñí imóniri ejagí náni símí tíni niwiri pikíñinigini. ¹³ Ayináni gí nirixímeáyíné, seyíné eni ámá Gorixoyá mimónigíáyí símí tíni seaiariñagía niwinirónayí, ududí mepani. ¹⁴ Nene negí nirixímeáyo diñí sixí tuyirane náni nijíá re imóniñwini, “Óí ámá anínipíría náni imóniñyími píni niwiárimí óí diñí niyimíñí imónipíría náni imóniñyími nixídirane yarijwini.” Nijíá e imóniñwini. E nerí aí ámá xexirímeáyo diñí sixí muyarigíáyí, ayí diñí

niyimiñjá tígíá mimóní sini óí anínipírúa náni imóniñywimi xfdariñoi.

¹⁵ Ámá xexirímeáyo símí tíni wiarijagía niwinirónayí, “Ananirini.” riyaiwiariñoi? Oweoí, nene njíjá re imóniñwini, “Ámá pikiarigía giyí giyí diñjí niyimiñjá meapírúa náni mimóniñoi.” Nijíjá e imóniñwini. ¹⁶ Pípi náni diñjí nimoriñípimi dání “Ámáyo diñjí sixí nuyiríná epaxípi, ayí apírani?” yaiwipaxíriñi? Sa Jisaso nene yeáyí neayimixemeáminiri náni miyí niwiniríná ejípi náni diñjí nimoriñípimi dání nene “Ámáyo diñjí sixí nuyiríná o ejípa e epaxírfani?” yaiwiñwini. Ayináni nene eni nirixímeáyo arirá wiani náni miyí niwiniranéná aí “Ayí ananirini.” yaiwíwanigini.

¹⁷ E nerí aí ámá amípí mímúrónijí wo xegí xexirímeá wo amípí náni díwí ikeamónariñagi niwiniríñi aiwí sipiáí síá nitiniri amípí bi mini miwipa nerínayí, o arige nerí “Nioni Gorixomí diñjí sixí uyijini.” ripaxíriñi? ¹⁸ Gí niaiwípiayíné, negí nirixímeá díwí ikeamónariñagía niwiniranéná pínéni nurirane “Diñjí sipayí niarini.” muripa éwanigini. Aga xwioxíyo dání diñjí sixí nuyirane arirá wíwanigini.

**“Api neríná Gorixoyá sijwíyo dání wará saríwá
márinipaxímani.” urijí nánirini.**

¹⁹ Ámáyo aga xwioxíyo dání diñjí sixí nuyiríñípimi dání re niyaiwiri njíjá imóniñwini, “Gorixo, nepaxiñjí imóniñoyáyí imóniñwá wieneráni?” niyaiwiri njíjá imóniñwini. Ayí ripi nánini diñjí nimoranéná Gorixoyá símimañjyo dání ananí diñjí wiá neaónipaxíriñi. ²⁰ “Ámáyo arirá niwiríná Jisaso tíni xixení miyariñáonirini.” niyaiwinirane xwiyáá meárinariñwá aí Gorixo nene diñjí e yaiwinariñwápimi seáyí e wimóniri amípí níni náni njíjá imóniri enjo ejagi náni nene nepa ámáyo diñjí sixí uyariñwápi náni njíjá eni nimóniri náni xwiyáá mineameárinía ejagi náni nene ananí diñjí wiá neaónipaxíriñi. ²¹ Gí diñjí sixí seayinjáyíné “Ámáyo arirá niwiríná Jisaso tíni xixení miyariñáonirini.” niyaiwinirane xwiyáá mimeárinipa neranénayí, Gorixoyá sijwí tíñj e wará saríwá mimáriní niyopiyáriñi ²² xíomí amípí bi náni yariñjí wiáñan ananí xixení neaiapariñírini. Ayí ripi náni neaiapariñírini. O sekaxí rijípimi xídirane amípí xio “Éríxini.” wimónariñípimi erane yariñagwi náni neaiapariñírini. ²³ Sekaxí mfkí imóniñjí Gorixo neariñípi, ayí ripi náni rariñini. Seyíné xegí xewaxo Jisasi Kiraisomi diñjí wikwíoro xio sekaxí neariñípi tíni xixení xixe diñjí sixí yiniro éríxini. ²⁴ Ámá Gorixo xegí sekaxí rijípimi xídarigía giyí giyí, ayí Gorixo tíni nawíni imóniro xio eni ayí tíni nawíni imóniro enjoí. Ayí ripimi dání “Gorixo nene tíni nawíni rimóniñwini?” yaiwiariñwárini. Gorixo xegí kwíyípi sixí neamímonjí ejagi náni “O tíni nawíni ría imóniñwini?” yaiwiariñwárini.

Kwíyí Gorixoyápimi tíni sipípimi tíni mí ómixariñwápi nánirini.

4 ¹ Gí diñjí sixí seayinjáyíné, ámá “Kwíyí tíñjáoni ejagi náni rariñini.” rarigía niyoní ariá miwipa nero mimóní wiá rókiamoarigía

obaxí xwíá tíyo emeariñagía náni “Kwíyí apí nepa Gorixo tíjí e dání biñípiríani? Gorixo tíjí e dání mibinjípiríani?” yaiwiani náni iwamíó imimí wíírixini. ²Iwamíó imimí niwiríná ripí rariñagía niwiniríná “Kwíyí Gorixoyápi tíjo ría rarini?” yaiwírixini. Kwíyíyo dání niriríná “Jisasí Kiraiso ámá nimóniri nene tíamini biñinigini.” rariñagía niwiniríná “Kwíyí Gorixo tíjí e dání biñípimi dání ría rarini?” yaiwírixini. ³E nerí aí kwíyí xegí bimí dání niriríná “Jisaso ámá nimóniri nene tíamini biñinigini.” miripa yariñagía niwiniríná “Kwíyí apí Gorixo tíjí e dání biñípímani.” yaiwírixini. Ámá kwíyí ayo dání rarigíáyí Kiraisomi xopirári wimínirí yariño tíni aní nawíni imónigíáyírini. Ejíná “O nibiníárini.” aríá e wigío agwi ríná rixa nibíri xwíá tíyo yarini. ⁴E nerí aí gí niaíwípiayíné, seyíné Gorixoyáyíné enagía náni mimóní wiá rókiamoarigíáyí yapí seaíwapiyaniro seaíagía aiwi rixa xopirári wigíárini. Kwíyí seyíné seaaíniñípi obomi —O ámá Gorixomi dijí miwikwíroarigíáyí xio tíni nawíni imónigíorini. Omi kwíyí seyíné seaaíniñípi seáyi e wimóniñagi náni ayo xopirári wigíárini. ⁵“Jisaso nepa ámá nimóniri nene tíamini mibinjíngini.” rarigíáyí Gorixomi paimímí wiariñigíáyí tíjími dání imónigíáyírini. Ayináni xwiyíá wigí niriríná xwiyíá Gorixomi paimímí wiariñigíapími dání rarigíá náni wigí imónigíáyí ayo aríá wiariñigíárini. ⁶E nerí aí none Gorixoyá imóniñagwi náni ámá o tíni nawíni ikárinigíáyí none aríá neaiarigíárini. Ámá o tíni nawíni mikárinigíáyí none aríá neaiarigíámaní. Ayo dání re yaiwiariñwárini, “Kwíyí nepaxiñí imóniñíyo dání rarigíáyí mí nómixiri ayí tiyíráni? Kwíyí yapí imóniñípimi dání rarigíáyí mí nómixiri ayí tiyíráni?” yaiwiariñwárini.

“Xixe dijí sixí yinírixini.” urijí nánirini.

⁷Gí dijí sixí seayiñáyíné, xixe dijí sixí yiníwanigini. Ayí ripí náni rariñini. Ámá wíyo dijí sixí nuyiranéná Gorixo yariñípa axípi yariñwá enagí náni rariñini. Ayí ripí náni eni “Xixe dijí sixí yinírixini.” rariñini. Dijí sixí uyarigíá ayí ayí níni Gorixo xegí timeañígíñiñí imóniro o tíni nawíni nikáriniro nijíá imóniro egíáyí enagía náni rariñini. ⁸E nerí aí amipí o yariñípi xio ámáyo dijí sixí nuyiríñípimi dání yariñí enagí náni ámá wigí wíniyo dijí sixí muyipa yarigíá guyí guyí, ayí Gorixo tíni nawíni nikáriniro nijíá imónigíáyímaní. ⁹Gorixo xio ripí nerijípimi dání dijí sixí neayariñípi neaíwapiyíñinigini. O xegí niaíwí sijíniñí émiaongo neaiiníápími dání nene dijí niyimíñí imóniñípi meaníwá náni xwíá tíyo wírénapinjíngini. ¹⁰Ripí náni dijí nímoranéná “Ámáyo dijí sixí nuyiríná epaxípi, ayí apíráni?” yaiwipaxírini. Nene Gorixomi dijí sixí nuyirane ejwápi maríái, sa xewaniño nene dijí sixí nineayiri xewaxo negí íwí yariñwápi yokwarimí neaiinífa náni wírénapinjípi náni rariñini. ¹¹Gí dijí sixí seayiñáyíné, Gorixo nene dijí sixí xwapí ayá wí níneayiri

e neaiiñí ejagi náni xexíxexirímeaéne eni xixe diñí sixí yiníwanigini.

¹² Ámá Gorixomi sijwí bì miwinigíá aiwi xexíxexirímeaéne xixe diñí sixí niyiniranénayí, Gorixo tíni nawíni imóniñagwi náni xio ámáyo úrapí miwikárí pírániñí diñí sixí uyariñípa axípi diñí sixí yinaníwini.

¹³ Rípi náni diñí nimoranéná “Xio nene tíni imóniri nene xio tíni imónirane ejwini.” yaiwipaxírini. Xegí kwíyípi neaiapinjí ejagi náni diñí e yaiwipaxírini. ¹⁴ Ápo Gorixo xegí xewaxo ámá xwíá týo ñweagíá niyoní yeáyí uyimixemeáwiniginíri wírénapáná neáimeají míkone, sijwí winiñwáone xwiyíá rípi seararijwini. ¹⁵ Ámá “Jisaso niaíwí Gorixoyáoríni.” rarigíá giyí giyí Gorixo ámá e ríayí tíni nawíni imóniri ayí xio tíni nawíni imóniro ejoi. ¹⁶ Ayínáni nene diñí “Gorixo aga diñí sixí neayarini.” yaiwiani náni nineapímóniri nijíá imóniñwini.

Pí pí Gorixo yariñípi sa diñí sixí nuyirijípimi dáni yariñí ejagi náni ámá wigí xexirímeáyo anijí miní diñí sixí uyarigíáyí, ayí Gorixo tíni nawíni imóniro xio eni ayí tíni nawíni imóniro egíyáfrini. ¹⁷ Nene síá Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí eníyáimi wará saríwá mimáriní anani ewiárimónaníwá náni negí nirixímeáyo úrapí miwikárí pírániñí diñí sixí uyíwanigini. Kiraiso xwíá týo niñwearáná nimóniri ejípa nene eni xwíá týo niñwearanéná axípi nimónirane yariñwá ejagi náni anani e yaníwári. ¹⁸ Ámá wigí xexirímeáyo diñí sixí nuyiróná Gorixo náni wáyí wí winariñímani. Diñí sixí nuyiróná úrapí wí miwikárí aga xixeni nañíni nuyirónayí, wáyí bì miwiní sáyí ikáriñarigíáriní. Míkí ámá Gorixo náni wáyí winariñí, ayí rípi nánirini. “Gorixo nioní gí sipí yariñápi tíni xixeni sipí nikáriñíárfani?” niyaiwiro náni wáyí winariñífrini. Wáyí winariñýí xexirímeáyo sini diñí sixí xixeni muyarigíá ejagi náni rarijini. ¹⁹ Gorixo nene xámi diñí sixí neayijí ejagi náni nene eni nirixímeáyo diñí sixí uyariñwári. ²⁰ Ámá wo “Gorixomi diñí sixí uyijáonírini.” níriníri aí xexirímeáyo símí tíni niwirfnayí, yapí rarijorini. Ayí rípi náni rarijini. Xexirímeáyo sijwí niwiniri aí diñí sixí muyipa nerínayí, o arige nerí Gorixo, ámá sijwí miwinigíomi diñí sixí uyipaxí imónini? Oweoi. ²¹ Sekaxí o neariñípi, ayí ripirini. Ámá Gorixomi diñí sixí uyarigíá giyí giyí, xexirímeáyo eni diñí sixí uyírixini.

**“Diñí wíkwíroarigíáyí xegí timeajíyo diñí
sixí uyarigíáriní.” urijí nánirini.**

5 ¹ Ámá “Nene yeáyí neayimixemeanía náni Gorixoyá diñí tíni aríowayá xwíá piaxíyo dáni iwiaroníoyi rariñwáo Jisasoríani?” niyaiwiro diñí wíkwíroarigíá giyí giyí, ayí niaíwí Gorixo xegí emeajínyíniñí imónigíáyírini. Ámá xano Gorixomi diñí sixí uyarigíá giyí giyí xegí emeajíyo eni diñí sixí uyarigíáriní. ² Rípi nerijípimi dáni anani diñí “Niaíwí Gorixo xegí emeajínyí imónigíáyo diñí sixí uyarigíwaéneríani?” yaiwinipaxírini. Xíomí diñí sixí uyirane xegí sekaxí

nearinjípimi xídirane neranénayí, anani dijí e yaiwinipaxírini. ³⁻⁴ Xíomi aga dijí sixí nuyiranéná pípi epaxí maríái, xíoyá sekaxí riniñípimi xítipaxí enagi nání rariñini. Niaíwí Gorixo xegí emeanjíniyí imónigíáyí siwí sipí xíomí paimimí wiariygá imónijípimi xopirárí wiariygá enagi nání xío sekaxí nearinjípi nene nixídiranéná ayí riá tíjí xítipaxí wí mimónijípírini. Rípini neríná siwí sipí Gorixomí paimimí wiariygá imónijípimi xopirárí wiariñwárini. Jisasomí dijí niwíkwíroriñyo dání api yariñwárini.

**“Dijí wíkwíroarigíáyí sopiñí Gorixo wóípi
aríá wiariygíárini.” urinjí nánirini.**

⁵ “Ámá siwí sipí Gorixomí paimimí wiariygá imónijípimi xopirárí wiariygáyí giyíráni?” miyaiwipani. Ámá “Jisaso niaíwí Gorixoyáoríani?” niyaiwiro dijí wíkwíroarigíáyí anani xopirárí wiariygáyírini. ⁶ “Niaíwí Gorixoyáoríani?” oniaiwípoyiniri iniigíyo wayí mearí niperíná ragí puri ejo, ayí Jisasi Kiraisorini. O “Gorixomí xewaxoríani?” oniaiwípoyiniri nání neríná wayíni meajímani. E oniaiwípoyiniri wayí mearí xegí ragí puri ejinigíni. ⁷ Gorixoyá kwíyípi niriríná nepáni ripaxípi enagi nání negí xwioxíyo dání áwañí réniñí nearariñípi, “Kiraiso apiaú nerinjípimi dání xewanijo nání sítá neainimíni enípi, ayí neparini.” nearariñípi aríá owianeyi. ⁸ Ayináni “Jisaso Gorixomí xewaxoríani?” yaiwiani nání sopiñí neawariñí biaú bi, ayí ripiaú ripirini. Kwíyípi nearariñípi tíni iniigíyo wayí meaaríná imónijípi tíni xegí ragí nípuri péáná imónijípi tíni biaú bi imónijí apírini. Apiaú api sopiñí nineaoríná xegí bi xegí bi oyaiwípoyiniri neaíwapiyariñímani. Axípini oyaiwípoyiniri neaíwapiyariñírini. ⁹ Ámá pí pí nání sopiñí neaóíapi anani aríá wiariñwárini. Ayináni Gorixo sopiñí neaóípi seáyi e imónijagi nání api ení aríá owianeyiniri searariñini. Gorixo xewanijo sopiñí neaóípi, ayí pípi nání maríái, ayí xegí xewaxo nánirini. ¹⁰ Gorixo xewaxomí dijí wíkwíroarigíáyí giyí giyí o xegí xewaxo nání sopiñí wóípi wigí xwioxíyo dání “Aga neparini.” yaiwiariygíárini. E nerí aí Gorixomí dijí miwíkwíroarigíáyí “O sopiñí neaóípi nepamani.” niyaiwiro nání réniñí urarigíárini, “Yapí rarinjíyí woxirini.” urarigíárini. ¹¹ Xwiyíá Gorixo sopiñí neaóípi, ayí ripirini. O dijí niyimíñí imónijípi rixa neaiapinjírini. Dijí niyimíñí imónijí api nání xegí xewaxo mísí ikiijo enagi nání ¹² ámá xewaxo tíni kumixinigíáyí dijí niyimíñí imónijí api tígíáyírini. E nerí aí xewaxo tíni nawíní mikumixinigíáyí ayí dijí niyimíñí imónijípi tígíáyímani.

Yoparípi nuriríná urinjí nánirini.

¹³ Nioni seyíné, Gorixo xewaxomí dijí wíkwíroarigíáyíné “Nene dijí niyimíñí imónijípi tíjwaéneríani?” niyaiwiníro nijíá imónipíri

náni payí rina nearí mónaparijini. ¹⁴Nene ripi nerane náni Gorixo sijwí anije dání wará saríwá mimáriní newiárimóniri yarijwárini. Xío e neaiíwiniginiri yarijí niwiranéná negí dijíyo dání bí murí xío wimónarinjípi tíni xixeni yarijí niwirane náni “Aríá xixeni nineainijoi.” yaiwiarijwárini. ¹⁵“Omi yarijí niwiranéná pí pí náni yarijí wiarijwápi xixeni aríá nineainijoi.” niyaiwirane nijíá e imónijagwi náni dijí ripi eni “Negí yarijí wiarijwápi rixa neaimónini.” yaiwipaxírini. ¹⁶Ámá giyí giyí xexirímeáyí wo íwí anínimixinífa náni mimónijí bi éagi niwiniro Gorixo yokwarimí owiiniri yarijí niwirónayí, Gorixo wigí yarijí wííápi aríá niwiri íwí anínimixinífa náni mimónijí bi éomí dijí niyimiñí imónijípi ujwiráriníárini. E niseariri aí íwí ámá anínimixinípírífa náni imónijí bi eni weni. Nioni “Ámá íwí api éíáyo Gorixo yokwarimí owiiniri yarijí wiíírixini.” miseararijini. ¹⁷Pí pí sipí ámá yarigíápi níni íwí yarigíápi imónijagi aiwi nipini anínimixinípírífa náni mimónijagi náni rarijini.

¹⁸Nene nijíá re imónijwini, “Ámá Gorixo xegí timeajíniñí imónigíáyí íwí néra warigíámani. Gorixo emeajo —Xewaxo náni rarijini. O ámá ayo pírániñí umearijagi náni sipí imónijo wí xwíriá wikixearijímani.” ¹⁹Nijíá re eni imónijwini, “Ámá xwíá tíyo dájí —Ayí Gorixomí dijí miwíkwíroarigíáyírini. Ayí níni sipí imónijomí ínímí wuríniñagía aí nene ámá Gorixoyá imónijwini.” ²⁰Ripi náni eni nijíá imónijwini, “Ijwíá nepaxijí imónijo, ayí Gorixoríani?” wiaiwiani náni xegí xewaxo nene tíámini nibiriná o náni nijíá neaiapinjírini. Nene rixa xegí xewaxo Jisasi Kiraiso tíni nawíni nimónirane náni xano, Ijwíá nepaxijí imónijo tíni eni axípi nawíni imónijwini. O eni Ijwíá aga nepaxijí imónijorini. Dijí niyimiñí tíjwápi neaiaparijo, ayí orini.” ²¹Gí niaíwípiayíné, nene nijíá e imónijagwi náni ijwíá imónijípiami dijí wiqwíropírixiniri sewaniñíyíné awíniñí mejweánírixini.

Payí Jono áwiniñimi eañínarini.

Payí rina Jono áwini e eañínarini. O xewaniñoyá yoí miriní Jisasoyá siyikí imónigfáyo wipenjweañáoniyi niriniri ñwiráriñigini. Ámá Jono nuriri payí eañiyí náni eni nirirná siñáni yoí mirí apixí wí tñi xegí niaiwí tñi náni niriri eañinigini. E neri aí “Jisasoyá siyikí imónigfí bì náni xwiyíxá niriri eañírani?” yaiwiariñwárini. Jisaso rixa añañami niþeyimáná xwiogwí aga obaxí niþwémáná eñáná Jono niþweañisáná rixa xweyañí neri aŋí yoí Epesasiyo niþweámáná payí rina eañinigini.

¹ Jisasoyá siyikí imónigfáyo wipenjweaariñáoni apixíxi náni —Jíxi Gorixo xegí imóniría náni fá riyanixiñixirini. Jíxi náni tñi dixí niaiwíyí náni tñi payí rina eaariñini. Nioní gí xwioxíyo dání nepa diñj sixí seayiñini. Nionini maríái, ámá xwiyíá nepaxiñí imónigfípi náni niýá nimóniro diñj wikwíroarigfíyí níni eni diñj sixí seayijoí.

² Xwiyíá nepaxiñí imónigfípi agwi ríná mimáyo tinirane ná ríwíyo aí sini tinirane yaníwá eñagi náni seyíné diñj sixí seayiñwini. ³ Ápo Gorixo tñi xewaxo Jisasi Kiraiso tñi awaú nepa diñj sixí nineayiríná nene pírániñí niwayirónirane ñweaaníwá náni neaiiri wá nineawianíri ayá nearimixiri episíñirini.

“Sekaxí o neariñípi axípini xídfírixini.” uriní nánirini.

⁴ Nioní “Íyá niaiwí xwiyíá nepaxiñí imónigfípi xixeni xídaríjoi.” rariñagía aríá niwiri náni “Ápo sekaxí nineariríná api xídfírixiniri neariñípi tñi xixeni ría yariñoi?” niyaiwiri diñj niýá ninarini. ⁵ Apixíxiní, jíxi ínána eríápi náni bì oririmini. Sekaxí siñí bì niriri ríwamijí meaariñini. Ejníá dání nene aríá wiñwápi —Ayí “Negí nirixímeáyo diñj sixí uyíwanigini.” riniñípi jíxi éirixiniri náni niriri eaariñini. ⁶ “Ámáyo diñj sixí nuyiríná epaxípi pípiríani?” miyaiwipani. Nene negí nirixímeáyo diñj sixí nuyiranénayí, o sekaxí neariñípi xixeni pírániñí xídaríñwárini. Sekaxí o neariñípi —Api seyíné ejníá dání aríá wigíápírini. “Segí sérixímeáyo diñj sixí uyírixini.” neariñípirini. Api tñi xixeni axípi e érírixini.

“Kiraiso nearéwapiyiñípini xaíwííá xiríwanigini.” urijí nánirini.

⁷Ámá obaxí rixa “Ámáyo yapí owíwapiyaneyi.” niyaiwiro xwíá rirími emearijagía nání seararijini. Yapí raniro nání “Jisasi Kiraiso nepa ámá nimóniri xwíá tíyo nene tíáminí mibijinigini.” rarigíáyírini. E yarigíáyí ámáyo yapí wíwapiyiri Kiraisomí xopirárí wiminíri eri yarijo tíni nawíni imónijoi. ⁸Ayináni seyíné Jisasomí nixídíróná nigwíniyí wayíá meáwaniginiiri anijí miní ríá tíñí egíápi surímá mimóní api nipini tíni xixeni mearo yayí seaimori eníá nání pírániyí siywí tíni éírixini. ⁹Ámá Kiraiso nearéwapiyiñípí sini anijí xaíwí íá mixirí ámi wigí diñí tíni gíwí nímixiri rarigíá giyí giyí, ayí Goríxo tíni nawíni imónigíáyí wímaní. E nerí aí Kiraiso riñípini xixeni íá nixiriri axípini rarigíá giyí giyí, ayí xaníwímiráú tíni nawíni imónigíáyí wírini. ¹⁰Ámá “Jisasomí xídaríjwaénerini.” rinariģíá wí seyíné tíáminí nibiro Kiraiso nearéwapiyiñípí axípí miripa yarijagía niwinirínayí, yayí niwiemearo segí arijyo nání nipemeámi mipáwipa éírixini. ¹¹Ayí ripi nání rarijini. Ámá e yarigíáyo giyí giyí yayí niwiemearínayí, íwí ayí yarigíápi axípí ayo ení uxímeaníá ejagi nání rarijini.

¹²Xwyíá xwapí ayá wí tíni seyíné nání ríwamijí eapaxí aiwi “Payí rinami meapa oemini.” nimónarini. “Nioní seyíné diñí niíá aga seáyi e dání seaininía nání nibiri niseaímeámáná xwyíá axí e dání rinaníwárini.” niyaiwiri diñí ikwímojini. ¹³Dixí rírixímeáí —í ení Goríxo xegí imóníwiniginirí íá uyamixijírini. Íyá niaíwíyí payí rinami dání yayí seaiwárénaparijoi.

Payí Jono eanjí yoparínarini.

Payí rina yoparí Jono eanjínarini. O xewanijoyá yoí miriní Jisasoyá siyikí imónigíáyo wiperjweanáoniyi níriniri ḥwíráriñinigini. Ámá Jono nuriri payí eajo xegí yoí Gaiasorini. Jisaso rixa aejnámi nipecimáná xwiogwí aga obaxí nipwémáná ejáná Jono niñweajisáná rixa xweají nerí aejí yoí Epesasiyo niñweámáná payí rina eanjínigini

¹ Jisasoyá siyikí imónigíáyo wiperjweaariñáoni gí dijí sixí riyijá Gaiasoxi náni payí rina eaariñini. Joxi nepa dijí sixí riyijini. ² Gí dijí sixí riyijáoxini, Gorixomi joxi náni ripi yariñí riwiariñárini, “O Jisasomi pírániñí nixídiri náni xegí dijí naejí imóniñípi tíni xixeni Gorixoxiníyá dijíyo dání naejí imóniñípi wímeari wará iniri éwinigini.” yariñí e riwiariñárini. ³ Negí nirixímeáyí wí joxi náni áwaní re nirémeáagía, “O nepaxiñí imóniñípi —Jisaso nearéwapiyijípi náni rariñini. Apí nixídiri neríná yapí bi mineaiepisí apí tíni xixeni yarini. Nepaxiñí imóniñípi neríná axípi pírániñí xídarini.” Áwaní e nirariñagía aríá niwiri náni nioní yayí seáyimi dání ninijírini. ⁴ “Dixí niaiwí imónigíáyí xwiyíá nepaxiñí imóniñípi fá nixiriro xixeni xídaríjoi.” rariñagía aríá niwiríná yayí seáyimi dání ninariñípi amipí wí náni yayí ninariñípi apí tíni xixeni mimónini.

“Nirixímeáyo arirá wiariñípa sini axípi niwia úirixini.” urijí nánirini.

⁵ Gí dijí sixí riyijáoxini, joxi negí nirixímeáyo arirá niwiríná úrapí bi miwikári dijí riwyiráripaxípi wíwapiyariñíni. Nirixímeá joxi sini siñwí miwinijí aí xegí bi maríái, axípini wiariñíni. ⁶ Ámá ayí joxi dijí sixí nuyiri arirá wiariñípi náni Jisasoyá siyikí imóniñwá re ḥweajwaéne rixa áwaní nearigáwixini. Joxi Gorixomi pírániñí nixídirlíná epaxípi tíni xixeni neri óí e náni arirá niwiri niwiowáriríná yariñípi naejí yariñini. ⁷ Ayí ripi náni “Arirá wíirixini.” rirariñini. Ámá ayí yoí Jisasi Kiraisoyá émá imónigíáyo wáí urimeaniro nuróná “Wáí nurirane aí wigí amipí ourápaneyi.” niyaiwiro amipí bi murápí yarigíá ejagi náni rirariñini. ⁸ Ayináni Gorixomi dijí wíkwírojwaéne xwiyíá nepaxiñí imóniñípi niriga eméwinigini ayo arirá wíwanigini.

“Sipí yarigíáyo ikaniñí miwiaxídipani.” urijí nánirini.

⁹Nioni wáí rimearigíá ayí náni Jisasoyá siyikí imónigíá e ḥweagíáyíné áwañí osearimíñiri náni payí bí nearí seawírénapágí aiwi segí ámá wo, Daiotirepisoyí riniño —O “Nioni seáyi e wimóniñjáná wíniyí íními onurínípoyi.” wimónariñorini. O xwiyá none urariñwá bí aríá neaiariñímaní. ¹⁰Ayináni nioni seyíné tíñí e náni nibiri amipí o yariñfyí náni waropárí seaimíárini. O míkí wí menjagi aiwi none náni ikayíwí rimeariñírini. “E neríná apáni yariñini.” miyaiwí none rariñwápi niwiaíkiri nirixímeá segí tiámíni bíáyo mumíminipa yariñírini. Wíniyí wigí aŋýo náni nipemeámi waniro yariñagfá niwiniríná píří urakiaríñírini. Apini mé e yarigíáyo Jisasoyá siyikí imónigíáyíné awí eánarigíe dání mimixeámi yariñírini. ¹¹Gí diñí sixí riyanjáoxini, ámá nañí yarigíáyí Gorixo tímeanjíyíñijí imóniñoi. E nerí aí sipí yarigíáyí Gorixomi sini siñwí mí miwómixigíáyírini. Ayináni joxí sipí imóniñípimi ikaniñí miwiaxídipa nerí nañípiminí ikaniñí wiaxídírixini.

¹²Demitíriaso náni ámá níni “Najorini.” rariñírini. Xewaniño xwiyá nepaxiñí imóniñípí nixídiríná neríñípimi dání ení “Nioni ámá nañorini.” níriri siwániñí neainariñorini. None ení “Najorini.” urariñwáorini. Xwiyá none rariñwápi nepa imónini. Joxí nijíá e imóniñagi náni rariñini.

¹³Joxí náni “Payí oeámini.” niyaiwiríná ríwamíñí obaxí ayá wí eapaxí aiwi “Nipini niriri payí rinami oeámini.” minimónarini. ¹⁴⁻¹⁵E nerí aiwi “Nioni sini mé nibiri nísímeámáná axí e dání xwiyá rinaníwírini.” niyaiwiri diñí ikwímojini. Joxí pírániñí oriwayírónini. Nikumixiniri emeariñwáyí re dání yayí seaiwárénapariñoi. Joxí tíni nikumixiniri emearigíáyo e dání womini womini yayí niwiéra úirixini.

Payí Juto eañínarini.

Payí rina ámá Jisasoyá siyikí imónigíáyí náni Juto eañínarini. Xewanijo náni áwaŋí sijáni miriniŋí ejagi aí Jisasomi xogwáo Jutoyi rinijo (Mako 6:3) “Ayí axoríani?” yaiwiariŋwárini. Jisaso rixa apínamí niþeyimáná xwiogwí aga obaxí niþwémáná ejáná “Mimóní uréwapiyarigíáyí Jisasomi diŋí wíkwíroarigíáyo xeŋwímini wiþemíoariŋo.” rinariŋagi Juto aríá niwiri ayí aríá niwiro nixídıróná siþí imónipírixinri éí uremómíniři níriri eañinigini.

¹Jutoni —Nioni Jisasi Kiraisomi xináíníniŋí nimóniri omiŋí wíiarinjá wonirini. Jemisomi xexirímeónirini. Nioni payí rina seyíné náni — Seyíné ápo Gorixo nioniyáyí imónířixiniri wéyo íá seaumiriri diŋí sixí seayiri xewaxo Jisasi Kiraiso náni awí seameŋweairi seaiŋfyínérini. Seyíné náni níriri payí rina eaariŋini. ²“Gorixo wá seawianiri niwayíroniro pírániŋí ɻweapíři náni seaíri sewaniŋfyíné ení xíxe diŋí siþí inipíři náni seaíri neríná ayá wí seaíwiniŋini.” nimónarini.

“Jisaso tíni nawíni mimónigíáyí seyíné tíniyumíí gwiaumí inariŋoi.” uriŋí nánirini.

³Gí diŋí sixí seayijáyíné, Gorixo seyíné tíni nene tíni yeáyí neayimixemeaníá náni ejípi náni payí wina neari seawárénapiyiminiri ejá aiwí agwi nioni “Payí ejí ríremixí re niseairi oeámíni,” nimónigoi, “Xwiyáá nene diŋí wíkwíroariŋwápi —Apí ámá marfái, Gorixo nawínáni neaiapiŋí ejagi náni gíwí nímixiri miripaxípirini. Apí ámá wí ikweakwímí raniro yariŋagía niwiníroná xe oépoyníri siŋwí miwinipa éřixini. Ejí neániro píři wíakianiro éřixini.’ Ejí ríremixí e niseairi oeámíni.” nimóníagi eaariŋini.

⁴Ayí ripí náni ejí ríremixí e niseairi searariŋini. Jisasoyá siyikí imónigíáyíné maiwí ɻweajáná ámá wí —Ayí Gorixomi ríwí umoarigíáyírini. Ejíná dání “Síá yoparíyi Gorixo xwiyáá umeárinírári.” rinariŋjíyírini. Ayí yumíí seyíné tíni nawíni imóniro íwí niga oemeaneyíniro xwiyáá nepa re riňiŋípi, “Pí pí íwí ámaéne yariŋwápi Gorixo ananí ayá ninearimixiri yokwarimí neaiipaxírini.” riňiŋípi wiğí diŋí tíni ikweakwímí riro “Jisasi Kiraisoní negí Áminá íními wuríniŋwáomani.” riro yarigíá ejagi náni ejí ríremixí e seaariŋini.

⁵Áminá Gorixo ejíná dání manjí píři wíakigíáyo píři numamóá biŋípi náni seyíné rixa xíxeni njíá imóniŋagía aiwí ámi diŋí mopíři náni diríři

ripi oseaimini. O negí Isireriyio Isipiyí aŋíyo dání éí numíniri nípemeámi nuri aí ámá xíomi diŋí miwkwíro “Xwíá Gorixo neaiapiminiri yariŋípi oyá diŋí tíni aí ámá e ɻweagíayo nurápi Paxenemaní.” yaiwigíáyo ámá diŋí meanje dání wanínimixiŋiní. ⁶ Aŋínají wí ejíná dání eni Gorixo nurípearí xe éírixiniri siŋwí winiŋípi náni re miyaiwí, “Apini neri niŋwearíná ayí najírini.” miyaiwí niwiaíkilo íwí yaniro náni aŋínami píni niwiárimi weapigíá enagi náni o gwí ainixí maríkínipaxí imóniŋíri tíni nijiri síá ámá niyoní mí ómómiximí emíáyimi píri umamóimiginíri síá yináriŋe ɻwiráriŋiní. ⁷ Ejíná ámá Sodomí ɻweáyí tíni Gomora ɻweáyí tíni aŋí apiaúmí axí e ikwíroniŋíyo ɻweagíáyí tíni eni axípi ayíniŋí piaxí weánipaxí imóniŋípi nero Gorixo ámá nimixiríná ayí apí éírixiniri wipimóniŋípi mé ikweakwímí nero wigí diŋí tíni íwí sipí imónáriŋípi niga waríngagía náni nene siŋwepigí neaiinía náni píri numamoríná ríá ápiawí anijí íníná wearíŋípi nimamówárénapíri ayo ríá niníri pikinjíningini.

⁸ Gorixo nene siŋwepigí e neaiiní enagi aiwi ayí yagíápa ámá yumíí seyíné tíni nawíni imónigíáyí axípi nero wigí sipí oríŋá wiñarigíápi mimáyo nitiniriŋípími dání íwí aga piaxí ayá wí weánariŋípi iniro “Ámá womí íními wúrínipaxí mineaimónarini.” riro aŋínami dání seáyimi imónigíáyo ríperíri umero yariŋírári. ⁹ E yariŋagía aí aŋínají Maikoroyí riniŋo —O aŋínají niyoní seáyi e wimóniŋorí. O ejíná obo tíni Moseso piyomi go go meaniríeníŋoiníri xwíyíá ximiximí niníri níriniríná o aŋínají seáyi e imóniŋí wo enagi aiwi ayá nepeárimáná “Niiwaníŋoni ejí eániŋáoni ananí obomi xwíyíá ríá tíni umearipaxoníri.” miyaiwí “Gorixo xewaniŋoni mixí rírfwiníngini.” urinjíningini. ¹⁰ Ayá nepeárimáná muriŋí enagi aí ámá yumíí seyíné tíni nawíni imónigíáyí amípi wiwaniŋíyí majíá imónigíápi náni ananí ikayíwí meararigíári. E nerí aí wigí nijíá imónigíápi naŋwýí —Ayí diŋí ríá xeyániŋíyíri. Naŋwýí diŋí meŋwípepa nerí nijíá ámá imónarigíápi maríái, xegí bi imónariŋípa ámá ayí eni axípi nero wigí nijíá apí imónarigíári. Apími dánini wiwaniŋíyí xwírítá ikixenarigíári. ¹¹ Síá wiyi ayí majíá wóríná enagi náni awe! Ayí ejíná Keno “Nioni Gorixomí ananí íními owuríniŋíni.” miyaiwí neríná ejípa axípi yarigíári. Ejíná ámá Beramoyí riniŋo —O “Nigwí nioni bi minimúropa oení.” yaiwiagorí. O “Ámá wí nigwí niapáná pí pí níříápi nioni wí mimúró nemííni.” niyaiwirína xewaniŋo yapí néwapíniři yagípa ayí eni axípi oyaneyíniro náni síní mé igwíá urířinarigíári. Ejíná ámá Koraoyí riniŋoyáyí ámá Gorixo rípeajowami aríá miwí nero urakínaniro yariŋagía náni anínimixiŋípa ayí eni axípiŋí e yarigíári. ¹² Ámá nioni searariŋjáyí píniŋí imónigíáyí maríái, sa ripíni ripíni imóniŋoi. Seyíné ámá gíyí gíyí siŋwí nineaníróná “Awí eánigíáyí xixeni diŋí sipí inarigíáyíříani?” oneaiawípoyiníri awí neániro aiwá naríná ámá ayí ipí akwiníánári riwoŋjáná ewé sixí núrori

xwiríá ikixenarijípa ámá ayí axípi e nimóniro náni xwiríá seaikixepaxí imónijoi. Ayí seyíné tíni nawíni aiwá niniróná Gorixo náni wáyí bi miwiní wiwanijí nánini dijí nimóniro sa úrapí yarijagía náni seararijini. “Agwí api iniá eani náni irírarini.” yaiwiaríná iniá meapa nerí imijí neríná agwí niríraimi waríjípa axípi e imónigíáyírini. Ámá ayí íkíá sogwí ná wearíjíná aí anijí oxí roarijagi náni niyoari emi móáná urí biaú ejípi imónijíyíni jí imónijoi. ¹³ Rawirawá imeamíkwí neríná reakíkwíjí jwírárarijípa ámá ayí wigí piaxí weánipaxípi neróná axípi apíni jí yarigíárini. Ámá ayí sinjí ají piríyo nemeríná ámá ewéyo nimeámí nútásáná rawirawáyo áwinimí ejáná xejwímí nipemeámí waríjípi yapi axípi niseairo yapí seaíwapiyarigíárini. Ayí aga síá yidoárijípími anijí iníná jweapírúa náni Gorixo rixa wimixiyíjíyírini.

Jisaso tíni nawíni mimónigíáyo Gorixo pirí umamoníá nánirini.

14-15 Inoko —O Adamomi dání nemeága nuro wé wíúmi dánjí waúemeánigío, ayí orini. O ámáyo wíá nurókiamoríná re riñinigini, “Aríá époyi. Oríjá niwiniríná winíni. Ámináo ámá níni wigí egíápi náni xixeni pirí umamóminíri náni eri ámá xío wimónarijípi mixídarigíáyo wigí uyíni egíápi náni xwiyíá umeáriminíri náni eri ámá íwí ayini miyarijíáyí xío náni ámáyo nuríróná sipní urekárarigíápi náni xwiyíá umeáriminíri náni eri eni náni xegí aijinají dijí nimori fá miropaxí wí tíni weaparijagi winíni.” riñinigini. ¹⁶ Ámá nioni seararijáyí anijúmí ikaxí rarigíáyírini. “Omeaaneyí.” niwimóniri wé ejí óí winarijípíni nixídiro aiwí anijí miní kínijí irinarigíáyírini. Wigí yoí wiwanijíyí náni símí símí e tinimearigíáyírini. Ámáyá amípí íwí urápaneyiniro niremeá xwiyíá urepisiarigíáyírini.

Dijí síkíkí onírírixiníri uriñí nánirini.

17-18 Gí dijí sixí seayiñáyíné, ayí e imónijagía aí negí Áminá Jisasi Kiraisoyá wáí wurimeigíáwa xámi rigíá ripí náni dijí oirónaneyí, “Síá yoparíyi tíjíná aijwi e ejáná ámá wí re epírárini. Seáyi e wimónigíáwami ikayíwí umeariro amípí Gorixo miwimónarijípi xítipíri náni wé ejí óí ero epíráyí imónipírárini.” rigíápi náni dijí oirónaneyí. ¹⁹ Ámá ayí Jisasoyá siyikí imónigíáyí nawíni mimóní xixegíni oimónípojiníri urakiowáriro dijí ríá xeyániñíjí imóniro kwíyí Gorixoyápi mayí imóniro egíáyírini.

20 Gí dijí sixí seayiñáyíné, ámá ayí e imónijagía aí Jisasoyá siyikí imónigíáyíné nepa imónijípi dijí niwikífroróná síkíkí umixiniro ejí eániñí kwíyíyápími dání Gorixomí rixiñí urayiro ²¹ o nene náni dijí sipí niwiri neaiñíjípi dijí sixí anijí íniro dijí niyímiñí Áminá Jisasi Kiraisoyá wá nene neaumixinjípími dání imónaníwápi gíni gíná nímeaníárfaníri wenijí nero jwearo éírixini. ²² Ámá xwiyíá Gorixo náni riniñípi

náni ududí niniro “Aga nepa imóniñípirani? Yapí imóniñípirani?” yaiwiariigíáyo seyíné ayá urimixiro²³ ámi wíniyo amípí wí ríá tíijí e wejáná apaxí mé meaariñwápa axípi éí umínaniro náni ero ámi wíniyo ayá nurímixíri aí seyíné rapirapí piyaní eaariñípi tíijí e náni wáyí nero aŋwi e mupa yarigíápa wigí íwí yarigíápi náni wáyí ero éírixini.

Gorixomi seáyi e numerína rijí nánirini.

²⁴Agwi Gorixo seyíné íwí mepa éírixiniri pírí searakipaxí imóniri ríwíyo seyíné xewaniño nikníriri ḥweanje rojáná diŋí niſá niseainiri xwíyíá mímeárinipaxí imóniñíyíne seaimixipaxí imóniri ejó ejagi náni²⁵ re searariñini, “Gorixo ná woni oni negí Áminá Jisasi Kiraiso neaiiñípimi dání yeáyí neayimíxemeajo, xwíári tíni ajína tíni sini mimóniñánárani, agwírani, ná ríwíyo ínínárani, nikníriri ḥweari aga seáyi émi imóniño imóniri ejí eániñí imóniri néni tígíáyo niyoní seáyi e wimóniri ejó, ayí ná woni oni ejagi náni seáyi e uméwanigini.” searariñini. “E éwanigini.” nimónarini.

Oríŋá Jono níwíniri wíá wómixinjípirini.

Ríwamijí ripi, “Wíá wómixinjíipyi” riniŋípi Jono eaŋípirini. O Jisaso wiepisagowa worini. Jisaso rixa aŋínami niŋeyimáná xwiogwí aga obaxí niŋywémáná ejáná Jono niŋweajisáná rixa xweayají nerí píriŋwí bimi xegí yoí Patímosiyí riniŋípími gwí ɻweajáná Gorixo oriŋá upáráná Jisasomi siŋwí winiri aŋínami náni niŋeyiri amipí Gorixo tífí e imóniŋípi siŋwí wíniri amipí ríwíyo xwiá rírimi imóniŋíapi siŋwí winiri Jisaso Setenomi xopírárfí winíapí siŋwí wíniri nerí náni ríwamijí ripi niriri eaŋinigini. Siyikí Jisasoyá íá ripíráyí re oyaiwípoyiniri niriri eaŋinigini, “Agwi ríná xeanijí neaímeaariŋagi aiwi áma e neairo Gorixomi símí tíni wiros yarigíayo o anipá wimixinjá ejagi náni nene eni pírániŋí nixídíriŋípími dání xopíráriŋí owianeyí.” oyaiwípoyiniri niriri eaŋinigini.

1 ¹Xwiyíá re níriniri eániŋípi, ayí amipí ríwíyo aŋwi e nimóniŋíápi náni Jisasi Kiraiso siŋáni nimixiri wíá wómixinjípirini. Gorixo áma xíomi xináiwániŋí nimóniro omijí wíiarigíayo wíá owómixiniri wíwapiyinjípirini. Api Jisaso xíomi omijí wíiarijí Jonoyí riniŋo tífí e náni aŋínají xíoyáo urowárénapáná oriŋá ikaxí uríŋípirini. ²Api winijí niŋipi xwiyíá Gorixo uríŋípirani, Jisasi Kiraiso woákíkí wiŋípirani, api niŋipi Jono áwají xixeni rowiáronjífrini. ³Amipí api rixa aŋwi e nimóniŋíá ejagi náni áma xwiyíá re wíá ómixinjípi íá rótá giyí giyí yayí aŋínami dánjí imóniŋípi winiri áma ríwamijí re níriniri eániŋí ripi íá roariŋagía aríá niwiros xidíá giyí giyí yayí aŋínami dánjí imóniŋípi winiri eníarini.

**Jono Jisasoyá siyikí imóniŋíáyí wé wíúmi
dánjí waú náni payí eaŋí nánirini.**

⁴Jononi Jisasoyá siyikí wé wíúmi dánjí waú Esia píropenisíyo ɻweagíáyíne náni ríwamijí ripi eaariŋini. Gorixo —O anijí íníná ɻweajorini. Ejíná dání ɻweari siní agwi ɻweari ná ríwíyo anijí ɻweari eníorini. O wá seawianiri niwayiróniro ɻweapíri náni seaiiri éwinigini. Kwíyí wé wíúmi dánjí waú íkwiaŋwí seáyi e imóniŋínamí Gorixo éí

ηweaje ḡweagíápi eni wá seawianiri niwayiróniro ḡweapíri náni seaíiri éwinigini.⁵ Jisasi Kiraiso —O Gorixo gí íwo ámáyo wíwapiyíwiniginiři urowárénapáná xixeni nípini niyárimi miňí winiñorini. Ámá xwáripáyo dáni wiápñimeapířia náni xámi wiápñimeajorini. Mixí ináyí xwíá rirími ḡweagíá niyoní seáyi e wimónijorini. O eni wá seawianiri niwayiróniro ḡweapíri náni seaíiri éwinigini. Omi —O dijí sixí níneayiri negí fwí yariñwápi yokwarimí neaiiminíri náni neríná xewanijo níperinjípimi dání gwíniñí nearoayírojorini.⁶ Ámá oyá xwioxíyo ḡweaaníwaéne neaimixiri xano Gorixoyá apaxípániñí imónigíáyí xío tíñí e ananí páwiarigíápa nene eni ananí páwipaxene neaimixiri ejorini. Omi anijí miní íníná níni seáyi e umero ínímí wuríniro éfríxini. Api e imóníwinigini.⁷ Ai, o agwí tíni wepínariñagi ámá níni sijwí winiro omi pikigíáyí eni sijwí winiro epíríárini. Xwíá rirími ámá gwí wirí wirí níni omi sijwí niwíniro ḡwí numieáa upírárini. Ayí neparini. Xixeni e imóníwinigini.

⁸ Áminá Gorixo re rarini, “Nioni anijí píři tiŋweanáonirini. Ejíná dání ηweari síní agwi ηweari ná ríwíyo anijí ηweari emíáonirini. Wa nioní tíni xixeni mimóní ejí sixí eániñáonirini.” rarini.

Jono Kiraisomí oriñá tewíniñí nánirini.

⁹ Jononi —Nioni segí sérixímeá wonirini. Jisaso tíni nawíni nikárinirinjípimi dání ríniñí seaímeaariñípa nioni eni nímearei oyá xwioxíyo ḡweaarigíápa nioni eni ηweari xeaniñí xwámámí wiariñíápa nioni eni axípi e wirí yariñáonirini. Nioni Gorixoyá xwiyíá wáí uríri Jisaso Gorixo náni neaíwapiyíñípi áwanjí uríri yariñagi náni píriñwí Patimosiyi rarigíápimi dání gwí niyáiná niyweajisáná¹⁰ síá Ámináo náni kikiñá ḡweaarigíápa wiyimi Gorixoyá kwíyípi níxixéronjáná ríaiwá bí ríwími dání pékákí níriniríniñí ejí tíni riníagí aríá re wiyanigini,¹¹ “Oriñá joxi tewíniřípi bikwí winamí ríwamíñí neari ámá siyikí Jisasoyá imónigíá wé wíúmi dájí waú imónigíáyí náni —Wigí ayíñí xegí yoí tiyírini. Epesasi tíni Simena tíni Pegamami tíni Taiataira tíni Sadisi tíni Piradepia tíni Reodisia tíni ayírini. Ayí ayí ayí tíñí e náni wiowářírixini.” riníagí aríá e niwiri¹² mají e nirariñípámí sijwí owinimíniři nikinimóniri wenijí éayí winiñanigini. Síjá gorí tíni ūkwiajwí imixiniñí wé wíúmi dájí waú uyíwí ḡwíráripířia náni midimidáni éí nuráráriniga puniñagi niwiniri¹³ ūkwiajwí éí nuráráriniga puniñyo áwinimi ámániñí imóniñí wo roñagi winiñanigini. O rapirapí sepiá síkwí ayo tíni rití inijí wú yíniri iríkwíniñí síjá gorí tíni imixiniñípi xegí úpikwíyo xwinamiyaiwí iróniri nemáná roñagi winiñanigini.¹⁴ Xegí miňí tíni díá tíni apíá niweríná sipisipí fániñí apíá xaíwí weáriři xegí sijwí eni ríá ápiáwíniñí werí¹⁵ xegí síkwí kapá awiaxí ríá xaíwí niniríná sijí inijíyí xixíeá inariñípa axípi e imóniri

mañj oyáyo dáni niriríná iniigí iyakwí nidiyoríná ruriwí rarinjípa axípi ríri yariñagi winiñjanigini.¹⁶ O sijí wé wiúmi dáñj waú wé náú tíni áríwí xiriri kirá mixí náni midimidáni lqwá yiniñjí bá xegí mañjyo dáni peyarei xegí símimají sogwí xaíwí naniríná anariñípa axípi e aniri yariñagi eni winiñjanigini.¹⁷ Nioni omi sijwí e niwiniríná xegí sikwí tíñj e niperíñijí wéagi aiwi o wé náú seáyi e ninikwiáríri re niriñinigini, “Joxí wáyí misinipani. Nioni pír tíjweajóni¹⁸ anijí sijí lweajónirini. Nioni rixa peñáoni aí sini piyí mimóní rixa anijí íníná lweámía náni sijí imónijini. Nioni kí ámá anínipírúa nánipi xiriri piyijí siwí aejyo lweagjáyo úkwiowárimíapí náni xiriri ejiní.¹⁹ Ayináni joxí sijwí naníípi náni ríwamijí earí amípí agwí ríná imónijípi náni ríwamijí earí amípí agwí ríná imónijípí ríwíyo imóniníápi náni ríwamijí earí ei.²⁰ Sijí wé wiúmi dáñj waú wé náú tíni xiririñagi naniri uyíwí ikwiáripírúa náni ikwiajwí sínjá gorí tíni imixinijí wé wiúmi dáñj waú weñagi winiri éípi, íními simóníípi mísípí ripirini. Sijí wé wiúmi dáñj waú ayí Jisasoyá siyikí wé wiúmi dáñj waú imónigjáyí aejnajowa nánirini. Uyíwí náni ikwiajwí imixinijí wé wiúmi dáñj waú ayí Jisasoyá siyikí wé wiúmi dáñj waú imónigjáyí api nánirini.

Aní Epesasiyo siyikí xíoyáyo náni xwiyíá urijí nánirini.

2 ¹“Siyikí nioniyá Epesasiyo lweagjáyíyá aejnajomi ríwamijí ripi nearí mini wiírixini, ‘Siñí wé wiúmi dáñj waú wé náú tíni áríwí xiriri ikwiajwí uyíwí ikwiáripírúa náni sínjá gorí tíni imixinijí wé wiúmi dáñj waú éí nurárariniga puñjyo áwíni e aejí emeri yariño re riñojí urírixini,² ‘Amípí joxí éípi nipini náni nioní nijjá imónijini. Anijí miní eri xwámámí wiri yariñípi náni nioní nijjá imónijini. ‘Ámá sípíyo anani oumíminimíni’ yaiwipaxí mimónijípi náni eni nijjá imónijini. Ámá wái wurimeiarigjá wa mimónipa nero aí ‘None eni wái wurimeiarigjáwáonerini.’ rinarigjáwami joxí diñj adadí niwiri iwamíó niwíwapiyirijípími dáni yapí rímeearigjáwa ejagjáa winiñípi náni eni nijjá imónijini.³ Joxí nioní nixídariñagi náni ámá wí xeanijí siaríná diñj sixí níníri xwámámí niwiríná anijí bi misinipa ejípi náni eni nioní nijjáriñi.⁴ E niririri aí ripini mixí bi oririmini. Ejíná joxí iwamíó diñj ninikwíroríná diñj sixí niyagjípa agwi sini axípi diñj sixí miniyijini.⁵ Xámi néisáná óreámioaŋjípi náni diñj nisiníri sítí agwi yariñípi ríwímini nimamori xámi sini pírániñjí diñj ninikwíroríná yagjípa ámi axípi éírixini. E mepa nerínayí, nioní nibiri joxí nisímeeríná joxiyá ikwiajwí uyíwí náni éí rárárije dáni emí mimeámí emíáriñi. Joxí níkinimóníri nisaníri mepa éánayí, e emíáriñi.⁶ Nioni mixí e niririri aiwi joxí yariñí ripi nañíriñi. Ámá uyíni yarigjá Nikorasomí xídarigjáyí yarigjápi náni joxí símí ríniñjí sinariñípi nañíriñi. Nioni eni ninariñíriñi.⁷ Aríá tíjoxí ejánayí, xwiyíá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigjáyo urariñí ripi

aríá ókiarí umónei. Ámá amipí sipí xíomi wímeáminiri éfyí xopirárí wiarijí go go íkká dijí niyimiñj íníná ɻweapírfá náni meaarigíána —Ana, ayí Gorixoyá omiñjyo aqjnámí roni. Ana xe odaniniri sijwí winimíáriní.” riñoi.’ niriri ríwamijí eáirixini.

Ají Simenayo siyikí xíoyáyo náni xwiýá uriyí nánirini.

⁸“Siyikí nioniyá Simena ɻweagíáyíyá aqjnajomi ríwamijí re neari wírixini, ‘Pírí tiŋweaŋo —O piyí ejø aí ámi siŋj ɻweaŋorini. O re riñoi urírixini, ⁹“Xeanijí riá títjí joxi símeaarinjípi náni nioní nijíáriní. Díwí ikeamónarijípi náni ení nioní nijíáriní. E niririri aí amipí naŋj dijí nikwíroarigíáyo wiimíápi wí mirimúrojoxirini. Ámá wí —Ayí ‘Judayenerini.’ niririro aiwí nepa xixeni Judayí imónigíáyímani. ‘Gorixomí yayí umeanírane náni awí eánarijwini.’ niriro aí surímá nero obomi xídarigíáyírini. Ayí ikayíwí seameararigíápi náni ení nioní nijíá imónijini. ¹⁰Xeanijí nisímeáríná ríniñj sininípi náni wáyí mepa éirixini. Aríá nii. Seteno ‘Jisasomi xídarigíáyí ejí neániro xídipířiréoi? Iwamíó owíwapiyimíni.’ yaiwarijagí náni xegí ámá imónigíáyí xíoyá dijí tíni segí wíyo íá niseaxero gwí aŋyo niseaŋwíráriro síá wé wúkaú núkaúmíni xeanijí niseaikára upírixírini. Xeanijí niseaikára waríná wiyíne miŋj winipírfá aiwí anijí dijí nínikwíroro nixídířixini. E nerónayí, amínaŋjí ámá dijí niyimiñj tígíá nimóniro íníná ɻweapírfá náni dfkínpíříápi anipá niseaipimíáriní. ¹¹Ámá aríá tígíáyíne ejánayí, xwiýá Gorixoyá kwíyípi nioniyá siyikí imónigíáyo urarijí ripi aríá ókiarí umónípoysi. Ámá nioní níxídarijagía náni xeanijí wímeáyí, ayí nioní píni miniwiári sini ninixídriŋjípmi dání xeanijí wiarijigíáyo xopiráríniñj wíáyí Gorixo ámá sipíyí riá xwérími ikeárárná ayí tíni nawíni ríniñj Ámi bi Pepíříapíyí ríniñjípi wí meapířámaní.” riñoi.’ niriri ríwamijí neari wírixini.

Ají Pegamamiyo siyikí xíoyáyo náni xwiýá uriyí nánirini.

¹²“Joxi siyikí nioniyá Pegamamí ɻweagíáyíyá aqjnajomi ríwamijí re neari wiowářírixini, ‘Kirá midimidáni ɻwá yinijípá tíjo re riñoi urírixini, ¹³“Nioni díxí ɻweanje náni nijíá imónijini. E ɻweagíáyí obaxí Setenomí xídaríjagía náni aŋj o seáyi e wimóniŋe, ayí joxi ɻweaŋerini. Xámi segí wo, Adipaso —O ámáyo nioní ejápi náni wáí nurírná xixeni nuriyagorini. O aŋj Seteno seáyi e wimónijí apimi e nuríisáná miŋj winíagi aiwí seyíne wí dijí nikwíroarigíápi emí mímó dijí sixí niniyiro xaíwí íá nixiriŋjoi. ¹⁴E niririri aí xwiýá nioní mixí ríripaxí bi imónini. Segí wí mimóní wíá rókiamoagí Beramoyí ríniŋj —O ejíná Isíreríyo yapí owíwapiyimíni náni émáyí mixí ináyí Berakomi re uréwapiyayiŋorini, ‘Isíreríyí íwí nero naŋjí ɻwíápi náni ridiyowá yarigíápi niro íwí iniro éírixiní náni e wíwapiyíi. E wíwapiyíi.’ uréwapiyayiŋorini. O ejípi agwí segí wí íá nixiriŋjoi axípi e seaíwapiyarijagía náni mixí searipaxí

imónini.¹⁵ Ejíná mimóní wíá rókiamoagí Beramo Isireriyó wíwapiyíáná diñjí fá nixiriro íwí yagíápa segí wí eni Nikoraso seaíwapiyariñípi diñjí fá nixiriro íwí axípi yariñoi.¹⁶ Ayináni ámá e yarigíáyíne ríwímini nimamoro érírixini. E mepa nerónayí, nioni sini mé seyíné tíñjí e náni nibiri ámá apimi arfkí xídarigíáyí kirá gí mañjyo dáni peyeaariñípá tíñi mixí wimírárini.¹⁷ Aríá tígíáyíne ejánayí, xwiyáá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigíáyo urarinjí ripi aríá ókiarí umónípoyi. Ámá nioni nixídarigíáyí ámá wí íwí oépoyníri wíwapiyíagía aiwi aríá miwí nioni anijí ninixídiriñípími dáni ayo xopiráriñíjí wíá go gomi nioni aiwá ajínami dáñjí agwi píni wejí bi miní wíri sínjá kírinásí wo —Sínjá yoí sínjá ámá meáoni níjá imóninípi ríwamiñjí ñywíráriñíjoríni. Sínjá o miní wíri emíárini.” riñoi.’ nírirí ríwamiñjí nearí wíirixini.

Ají Taiatairayo siyikí xíoyáyo náni xwiyáá uriñjí nánirini.

18 “Joxi siyikí nioniyá imónigíá Taiatairayo ñweagíáyíyá ajínajomi ríwamiñjí re nearí wiowáriñíxini, ‘Gorixomí xewaxo, xegí síjwí ríá ápiawíniñjí werí xegí sikkí kapá awiaxíyí xixéa inariñípa imóniri ejó re riñoi urírixini,¹⁹ “Nioni joxi yariñípi náni níjá imóninjini. Joxi diñjí sixí niyiri diñjí nikwírorí ámáyo arírá wíri xeanijí siarigíápi xwámámí wíri yariñípi náni níjá imóninjini. Sini iwamíó diñjí ninikwírorína yagípími ríxa nimúrorí seayí e yariñípi náni eni níjá imóninjini.²⁰ E níriríri aí ripi náni mixí ríripaxí imónini. Joxi apixí Jeseberíyí riniñjí —Í wí mimónipa neri aí ‘Wíá rókiamoaríñírini.’ rinariñírini. Í ámá nioni diñjí ninikwíroro náni gí inókíniñjí nimóniro omijí níiarigíáyo sipíni niwíwapiya nuri xaríxarí niméra waríjagi náni ayí íwí iníro nañwí wigí ñwíápi náni ridiyowá inijípi níro yariñoi. Ími numíminiri xe owíwapiyiníri síjwí winariñjí ejagí náni mixí ríripaxí imónini.²¹ Í xegí íwí yariñípi ríwímini nimamori kikiá éwiníginiri xe bi tíni ojwéaniri síjwí wíniñjá ejagí aiwi xegí íwí ámá wí tíni inariñípi ‘Bi píni owiárimíni.’ miwimónarinini.²² Aríá ei. Nioniyá diñjí tíni í simixí xaíwí werí ámá í tíni íwí inariñíáyo xeanijí xwé wímeareí eníárini. íwí í wíwapiyariñípi ríwímini nimamoro kikiá méánayí, e wikárimíárini.²³ Ámá ími nixídiro náni xegí niaíwíniñjí imónigíáyo eni simírári niwiri pikímíárini. Nioni e wíána siyikí nioniyá imónigíá níñiyí níjá re imónipíráriñi, ‘Ámá xwioxíyo dáni pí diñjí mori pí náni wimóniri yariñípi adadí wiariño, ayí orfani?’ niaiwipíráriñi. Seyíné woxini woxini sipí segí egíápi tíni xixeni pirí seamamómíárini.²⁴ E nisearíri aí apixí í wíwapiyariñípími mixídarigíá Taiataira ñweagíá wiýíne bi osearimíni. Seyíné xwiyáá ámá wí ‘Seteno nearéwapiyariñjí ná íními imóninjípiríni.’ rarigíápími aríá miwigíáyínérini. Seyíné sekaxí xámi seariñápími ámi bi nisearíri ikwíkwarimí seaimíméini.²⁵ Sekaxí ámi bi ikwíkwarimí mísaeipa emí ejagí aiwi nioni ninixídiróná fá xírarigíápíni anani nioni weapimíáé náni anijí miní nixira úrírixini.²⁶ Ámá apixí í wíwapiyimíni yariñípími

mixídipa nero nioniyá urijápimini yoparí imóníe náni nixída nurijípimi dání ími xopiráríni jí wííá giyí giyo seáyi e wimiximíári ni. Émáyo —Ayí ‘Gorixomí simajwíyónijí ínímí wúrínaniméwini.’ rarigáyírini. Ayo seáyi e niwimóniro umejweapírfá náni seáyi e wimiximíári ni. ²⁷Gí ápo nioni seáyi e nimóniri ámáyo umejweámia náni nimixijípa nioni ámá xopirárí wííáyo eni axípi seáyi e wimixáná émáyo numejwearóná xwáriá sixí xwáá tíni imixinijípi ainixí tíni pírfí uyikéááná yuní ikixenarijípa ainixí tíni nixirimáná umejweajná manjyo wí pírfí wiaskipaxí imónipírámani. ²⁸Xopiráríni jí wííá giyí giyo siñí ímíao eni miñi wimíári ni. ²⁹Aríá tígíáyíné ejánayí, xwiyáá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigáyó urarijí rípi aríá ókiarí umónípoyi.” riñoi. níriri ríwamijí nearí wiowárrírixini.

Añí Sadisiyo siyikí xíoyáyo náni xwiyáá urijí nánirini.

3 ¹“Joxi siyikí nioniyá Sadisiyo ñweagíáyíá ajiñajomi ríwamijí re nearí wiowárrírixini, ‘Kwíyí Gorixoyá wé wíúmi dálí waú tíni siñí wé wíúmi dálí waú tíni apiaú tíjo re riñoi urírixini, “Nioni joxi yarijípi náni nijíá imónijini. Seyíné náni wa re rarigári ni, ‘Jisasoyá siyikí imónigá ayí sini diñí niwikwíroro náni siñíni jí imónijoi.’ rarijagá aí seyíné rixa peá ninimoro náni diñí nikwíroarigíapi rixa íkwíkwí yini. ²Nioni ninixídiro neróná gí ápo Gorixo ‘Apí neróná wé rónijí yarijoi.’ wimónarijípi tíni xixeni mepa nero náni sánijí wegíáyíné, seyíné rixa niwiápíñimearo segí xámi píráni jí yagíá samíñi niweri anipá imóniminiri yarijípi ámi diñí aumaúmí niniro ejí sixí eámíxinípoyi. ³Xámi nioni náni aríá niwiríná diñí nikwírogíapi ámi diñí oseainini. Apimi nixídiróná segí íwí yarigíápi ríwíminí mamórixini. Sánijí wegíe dání miwiápíñimeapa eánayí, nioni ámá íwí meámiminí barigáyí yapi nibiri maiwí ñweagíámi seaímeámiminí yaríná nijíá wí re imónipírámani, ‘O íná biniríenijoí?’ yaiwipírámani. ⁴E niseariri aí Sadisiyo ñweagíá wiyíné nioni píráni jí ninixídiro náni íwí mé neróná segí rapírapí kíyíni jí mórimixarijíáyínérini. Seyíné áríní wí sini ñweajoi. Seyíné rapírapí apíá weñí niyínimáná nioni tíni nawíni añí yaníwári ni. Seyíné nioni píráni jí ninixídiríjyo dání e epaxí imónipíriá enagi náni rarijini. ⁵Ámá nioni ninixídiróná peá minímó xopiráríni jí wííá giyí giyo nioni rapírapí apíá weñí rúni jí imónijíyí uyíriri wigí yo íkwí ámá diñí niyimijí imónijí ínína ñweapíríá náni yoí ñwiráríni jínamí ñwiráríni jípi mikwíripa erí gí ápo tíni xegí ajiñajowa tíni sijwí anigé dání ‘Ayí gí ámárini.’ uriri emíári ni. ⁶Aríá tígíáyíné ejánayí, xwiyáá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigáyó urarijí rípi aríá ókiarí umónípoyi.” riñoi. níriri ríwamijí eáirixini.

Añí Piradepiayo siyikí xíoyáyo náni xwiyáá urijí nánirini.

⁷“Joxi siyikí nioniyá Piradepiayo ñweagíáyíá ajiñajomi ríwamijí re nearí wiowárrírixini, ‘Xewini aga xegí bi imóniri nepaxijí imóniri

eno —O kí mixí ináyí Depito ejíná íá xírinjípa aŋí siŋyo ɻweapírá náni íá xíriŋorini. O ſkwíáná ámá wo ówanjí yáripaxí menini. O ówanjí yáráná ámá wo ſkwipaxí menini. O re riŋoi urířixini, ⁸“Amípí seyíné yarigíápi náni nioni nijírárini. Enjí xwapí meánigíáyíné nimóniro aí xwiyá nioniyápi xaíví íá nixiriro xeaninjí seaikáráná ‘Jisasomí xídarigíáyí wienemani.’ muripa egíja enagi náni segí símimají ríwámíni nioni aŋí ówanjí ámá wo miyáripaxí imóniŋína seaikwiárárini. ⁹Ámá ‘Gorixomi yayí oumeanirane náni awí eánariŋwini.’ niriniro aí surfmá nero Setenomí xídarigíáyí —Ayí nepa Judayí mimónipa nero aiwi yapí niriro ‘Judayí wienerini.’ rarigíáyírini. Ayí nioniyá diŋjyo dání nibiro wauní niseaikáríni segí sikkí tñjí e nipíkíni mearo nijíá re imónipírárini, ‘Ámá tiyí o diŋjí sixí uyinjíyírini.’ Nijíá e imónipírárini. ¹⁰Seyíné xwiyá ‘Ámá xeaninjí seaííápími xwámámí niwiro aninjí nixídířixini.’ searinjápi pírániŋjí íá nixira warinagía náni nioni xeaninjí ríá tñjí ámá xwíá rírí nírímíni ɻweagíá niyoní iwamíó wíwapiyini náni wímeaníápími dání seyíné seamixeámírárini. ¹¹Nioni sini mé nibiri seaímeámíá enagi náni wa segí amínajwí diŋjí nijímiŋjí iníná ɻweapírá náni díkínpírápí seapírpírixiníri nioni ninixídíróná íá xírarigíápi aninjí miní pírániŋjí íá xířířixini. ¹²Ámá nioni ninixídíróná xopirári wířá giyí giyo nioni nimeari gí ápo Gorixoyá aŋí ɻwíáwámí íkíá xwiyániŋjí oranjírárná ámí iwámi dání wí peyeapírámani. Ayo gí ápo Gorixoyá yoípi ɻwíráriri aŋí o ɻweanípiyá —Aŋí apí Jerusaremí Siŋípiyi ríniŋípirini. O tñjí e aŋínamí dání wepíniňíápíri. Apíyá yoí ɻwíráriri emírárini. ¹³Ariá tígíáyíné enánayí, xwiyá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigíáyo urariŋjípi aríá ókiarí umónípoyi.” riŋoi. niríri ríwamíŋjí neari wiowářířixini.

Aŋí Reodisiayo siyikí xíoyáyo náni xwiyáyá urinjí nánirini.

¹⁴“Joxi siyikí nioniyá Reodisiayo ɻweagíáyíyá aŋínaŋomi ríwamíŋjí re neari wiowářířixini, ‘Nepaxiŋjí imóniŋo —O Gorixo ámáyo xío imóniŋjípi náni wíwapiyíwínginíri urowárénapiŋjípi nepání wíwapiyíri xixeni nipíni yárirí enorini. O amípí nipíni Gorixo imixiŋjípi mísí ikiŋorini. O re riŋoi urířixini, ¹⁵“Amípí seyíné yarigíápi náni nioni nijírárini. Sogwí diŋjí yinariŋípániŋjí yarigíáyíné, seyíné ríá síninjí nimóniro nioni aga pírániŋjí minixídípa yarigíárárini. E niseariri aí imiŋjí ráriŋíniŋjí nimóniro aninjíni diŋjí peá nínimoro eni miyarigíárárini. Sa sogwí diŋjí yinariŋípániŋjí yarigíárárini. Seyíné ríá nísníri siŋwiriyí, imiŋjí niráriri siŋwiriyí, ‘Ayí ananirini.’ nimóniminíri éřirini. ¹⁶Seyíné ríá misíniŋpa ero imiŋjí míráripa ero nero sa sogwí diŋjí yinariŋípániŋjí yariniŋgía náni seyíné gí maŋjyo dání emi seaúrimómírárini. ¹⁷Sewaniŋjíyíné ‘Amípí bí mineamúrojenerini. Amípí xwé ayá tñjwaénerini. Amípí aí bí náni mikeamóniŋwini.’ niriniro aiwi gí siŋwíyo dání seyíné imónigíá ripi náni aga majíá imóniŋjí. Sípí imóniro ámá diŋjí sítípí seaipaxí imóniro uyípeayí imóniro siŋwí supáriŋjí

imóniro íkwauyixí imóniro egíápi náni sewaniñiyíné majíá imóniñagía náni¹⁸ nioni seyíné ámi pírániñí nixídipíría náni ewayí xwiyíá ripi bí osearimini, 'Seyíné amípí wí mímúrónígíyíné imónipíri náni sínjá gorí ríá yeááná sikí nirixanowimáná awiaxí imóniñípi bi nioni bí niro ámá sijwí seanaríná íkwauyixí ejagi niseaniróná ayá seaininigíniri rapírapí apíá weñí yínipíri náni bi bí niro pigíí sijwíyo gínií niniro sijwí anipíri náni bi bí niro éírixini.' osearimini.¹⁹ Ámá nioni diní sixí uyijáyí pírániñí onixídípoyiniri mixí nuriri siyikí weáwapiyariñá ejagi náni símí nixeadípéniro segí íwí yarigíápi ríwímini nimamoro éírixini.²⁰ Aríá époyí. Nioni segí xwioxíyo íwí énínjí bíaríwámíni nirómáná ówaŋí iwanjí eaariñini. Ámá go go maŋípá aríá niniri ówaŋí niníkwiirínáyí, o tíŋí e náni nipáwiri o tñi yawawi aiwá nawíni naníwírini.²¹ Ámá nioni ninixídíróná xopiráríñí wííya giyí giyí nioni xopirárí niwiárimí gí ápoyá siá íkwiajwínamí xío tñi ḷweajápa ayí eni nioni tñi gí siá íkwiajwínamí xe niŋwearo ámáyo umeŋweápoyiniri sijwí winimíáriní.²² Aríá tígíáyíné ejánayí, xwiyíá Gorixoyá kwíyípi siyikí nioniyá imónigíáyo urariñí ripi aríá ókiarí umónípoyí." ríjoí.' niriri ríwamijí neari wiowárfírixini." niriñinigini.

Oríŋá niwiniríná aŋínamí Gorixo tíŋí e imóniñípi wíniñí nánirini.

4 ¹Xwiyíá api rixa ninirárimáná ejáná Jononi wenijí yáníyáyí wíniñanigini. Aŋínamí aŋí ówaŋí wína íkwiáríñagí niwiniri maŋí xámi pékákíniñí rariñagí aríá wíá axípá "Amípí apimi dání ríwíyo nimóniníápi siwá simí náni re náni yapei." nirénapíagí aríá niwiniríná² axíná re ejinigini. Gorixoyá kwíyípi nixixéróñinigini. Nixixéróáná wenijí éayí wíniñanigini. Mixí ináyíya siá íkwiajwí wína aŋínamí ḷwiráríñagí winiri anami wo éí ḷweajagí winiri ejanigini.³ Anami éí ḷweajo xegí imóniñípi, ayí sínjá awiaxí jasipái ríniñípi yaí kikírori xwiníá eari yariñípa eri sínjá konirianíyi ríniñípi ayíá ríri xwiníá eari yariñípa eri enjo e éí ḷweajagí niwiniri opínagwíá sínjá emeráí ríniñípíñí sowiniñí imóniñípi siá íkwiajwí anami xapixapí eadíronjagi niwiniri⁴ íkwiajwí anami dání ámi obaxí bi 24 imóniñípi midimidáni niŋwiráriniga puŋagi niwiniri ámá áminá 24 awa rapírapí apíá weñí niyíniri aminajwí sínjá gorí tñi imixiniñí nidíkínimáná íkwiajwí midimidáni niŋwiráriniga puŋípimi niŋweaxa puŋagía niwiniri⁵ íkwiajwí áwinimi ejánamí dání ápiajwí néra uri ikaxí nira uri akiriwí nira uri yariñagí niwiniri uyíwí wé wíúmi dáŋí waú —Ayí Gorixoyá kwíyí wé wíúmi dáŋí waú api nánirini. Ayí siá íkwiajwí anami símímaŋímini ápiawí wearijagi niwiniri⁶ íkwiajwí anami símímaŋímini bi rawirawániñí imóniñí bi rírimá sijwí winipaxí imóniñípi weñagí niwiniri diní tñí imóniñí waú waú awa agwí ríwámíni sijwíni nirómixa uri ríwí ríwámíni nirómixa uri egíawa áwíni e ḷwearo íkwiajwínamí

midimidáni ḷwearo enagía winiñanigini. ⁷Dinjí tífí imónijí winiñáwa wo raioníniñí imónijípi —Api pusí sayí xwérixá mixí yariñípirini. Apínijí imónijorini. Ámi wo burimákaúniñí imónijorini. Ámi wo ámá símimañíniñí iniñorini. Ámi wo apurí nípipika waríñipíniñí imónijorini. ⁸Awaú awaú awa woni woni iwi wé wíúmi dají wo ero wará nípini siñwíni nirómixa ugíawarini. Ikwáwyirani, áríwyirani, bi píni miwiári anijí miní re nira warigíárini, “Áminá Gorixo, o ejí eánijí ámá woyápi tíni xixeni mimónijorini. Ejíná dání ḷweari ríná sini ḷweari ríwéná anijí ḷweari eníorini. Xewini xegí bi imónijorini. Aga xegí bi imónijorini. Oyí, aga xegí bi imónijorini.” ⁹Ínína e nira nuro íkwiajwí anami ḷweajomi, anijí imónijomi seáyi e umero wé íkwiajwíyo ujwiráiro yayí wiro eáná ¹⁰ámá áminá 24 imónigá midimidáni éí ḷweagíawa íkwiajwí anami ḷweajomi nupíkíniimearo wigí aminajwí sínjá gorí tíni imixiniñípi nipíriro xio tífí e nimoauróná re urarigíárini, ¹¹“Negí Ámináoxi imóniri Ijwíáoxi imóniri ejoxini, amípí níni ejípi imixijoxi, ayí joxirini. Nípini pípmi dání maríái, joxi simónijípmi dánini imóniri apimi dání ení sini imóniri ejí enagi náni ámá níni joxi seáyi e rimero wé íkwiajwíyo rjwiráiro ‘Ejí wiárí nímúrori eánijoxi, ayí joxirini.’ ríriro sipaxoxirini.” rarigíárini.

Jono bikwí wína nitamínimáná wejagí winiñí nánirini.

5 ¹Íkwiajwínamí éí ḷweajo wé náu tíni bikwí xopemixiniñí wína — Anami xegí ríwamijí neániríná íniriwáminí eániri seáyi riwáminí eániri ejínarini. Mixí nírinimáná tamixaríñí wé wíúmi dají biaú tíni ikiyijíniñí yáriñiñárini. Ana íkwiajwínamí éí ḷweajo fá xiriñagi siñwí niwiniri ²ámí siñwí winiáyí winiñanigini. Ajínají wo ríaiwá ejí tíni re rariñagi winiñanigini, “Wé rónijí imónijí go anani bikwí ana tamixiniñípi ararfíkímí nerí paripaxí imónini?” rariñagi winiñanigini. ³O ríaiwá e rariñagi aí ajínami ḷweagíáyíráni, xwíárími ḷweagíáyíráni, xwíárími íními ḷweagíáyíráni, wo bikwí xopemixiniñí ana paripaxíráni, íními siñwí wínipaxíráni, wo mimónini. ⁴Nioni ámá wé rónijí imónijí wo bikwí ana nípariri íními siñwí wínipaxí imónijí wo náni píá megináriágía siñwí niwiniri náni nioni ḷwí piyí wírinaríná ⁵áminá e ḷweagíáyí wo re nírijinigini, “Joxi ḷwí meapani. Aríá ei. Raioníniñí imónijo —O xiáwo írijo Judaoyá gwí axírími dání eweajorini. Mixí inayí Depitoyá xwíá piaxíyo dání iwiaroñorini. O Gorixo tíni xepíxepá niróniro mixí inigíáyo rixa xopirári wiyo enagi náni bikwí anami tamixiniñípi anani ararfíkímí nerí paripaxírini.” níriñinigini.

Jono sipisipí miá womí winiñí nánirini.

⁶Nioni wenipí éáyí winiñanigini. Sipisipí miá wo —O ámá pikigíónijí imónijorini. Siwanjí wé wíúmi dají waú eri siñwí wé wíúmi dají waú —

Síjwí api Gorixoyá kwíyí wé wíúmi dánjí waú xío xwíá nirímini wáriñípi nánirini. Síjwí api aniri ejorini. O áminayí ákiñá pánaujáná díjí tíjí imónigíá waú waú íkwiajwína tíjí e midimidáni ñweajáná xewaniño íkwiajwína tíjí e éí rojagi winiñjanigini. ⁷O nuri bikwí íkwiajwínamí ñweajoyá wé náúmini xirijína urápáná re ejinigini. ⁸Díjí tíjí imónigíá waú waú awa tíni áminá 24 e niñweaxa pugíawa —Awa woni woni kitá íá xiriro íkíá díá ríá yeááná díjí naají eaariñí bi pirerixí síjá gorí tíni imixijíyo magwí xeárinijípi —Api ámá Gorixoyá imónigíáyí xwiyáá xíomi ririmí wiariñípirini. Api íá xiriro yarigíáwa tíni sipisipí miaó tíjí e nupíkñimearo ⁹sojí síjí bi níriróná re urigíawixini, “Joxí ripikíáná díxí nupeirinjípí dání ámá íwí náni gwíñijí ñweagíáyí Gorixoyá imónipírúa náni roayíronjírini. E neríná ámá gwí wirí wirí niyoní dání wíyo roayírorí píné mikkí xixegíni rarigíá niyoní dánjíyí wíyo roayírorí wará xixegíni írigíá niyoní dání wíyo roayírorí wí e wí e gwí móningíá niyoní dání wíyo roayírorí ejí enagi náni bikwí mixí riniñína anani nurápirí tamixiniñípi araríkímí epaxoxirini. ¹⁰Ámá joxí roayíronjíyí negí ñwíáoyá xwioxíyo ñweapírúa náni wimixíri xíoyá apaxípánijí imónigíáyí o tíjí e anani páwiariñípa ayí eni páwipaxí imónipírúa náni wimixíri éí enagi náni ayí seáyi e nimóniro xwíá tíyo umejweapfrírárini.” Sojí síjí níriríná e rigíawixini.

Sipisipí miáomí seáyi e umegíá nánirini.

¹¹Nioni ámi wenijí éáyí winiñjanigini. Íkwiajwína tíni díjí tíjí imónigíá awaú awaú tíni áminá 24 e niñweaxa pugíawa tíni áwíni e ñweajáná ajiñají díjí nimori íá ropaxí maríái, aga ayá wí díjí mímopaxíyí midimidáni xapixapí nimudímoró aga mirónáriñagía niwiníri wigí maají tíni sojí rariñagía aríá wiñjanigini. ¹²Sojí níriróná ejí tíni re rariñagía aríá wiñjanigini, “Sipisipí miá pikigío, ámá níni ‘Seáyi e nimóniri neamejweapaxoxí, ayí joxirini.’ uriro ‘Amípí wí mímúropaxoxí, ayí joxirini.’ uriro ‘Pí pí nijíá ejípi náni díjí aumaúmí inipaxoxí, ayí joxirini.’ uriro ‘Ejí wiárí nimúrorí eániñoxí, ayí joxirini.’ uriro wé íkwiajwíyo uñwíráriro seáyi émi umero yayí umero epaxorini.” E rariñagía aríá niwiri ¹³ámi amípí díjí tíjí xío imixijí, ajiñami ñweagíáyírani, xwíárimí ñweagíáyírani, xwíárimí íními ñweagíáyírani, rawírawáyo ñweajíyírani, pí pí ayo ejípirani, níni sojí níriróná re rariñagía aríá wiñjanigini, “Íkwiajwínamí éí ñweajo tíni sipisipí miaó tíni seáyi émi umepaxí imóniri wé íkwiajwíyo uñwíráripaxí imóniri seáyi e umíyeoapaxí imóniri seáyi e nineaimóniri neamejweapaxí imóniri egííwaú enagi náni anijí miní e e néra úwanigini.” rariñagía aríá niwiri ¹⁴díjí tíjí imónigíá awaú awaú “Nepa e imóníwinigini.” rayariñagía aríá niwiri áminá 24 imónigíáyí awaúmí nupíkñimearo seáyi e umeariñagía winiñjanigini.

Sipisipí miáo bíkwínamí tamixiniijípi araríkímí ejí nánirini.

6 ¹Nioni sipisipí miáo bíkwínamí tamixiniijí wé wíúmi dáñí waú ejípi bi aríkíagi niwíñiríná diñí tíjí imónigíá waú waú awa wo akírífíniijí nirírná “Eini.” rariñagi aríá niwíri ²weníjí éayí wiñiñjanigini. Osí apíá wejí wo wiñiñjanigini. Osomí seáyi e xeñweajo éwaikí bá fá nixíriri ñweagíjí wiñiñjanigini. Aminañwí ámá mixí niniríná xopírárfí wíomi wiariñgíyí wína omí mini wíáná o xopírárfí winío yapi nimóniri ámáyo xopírárfí wíamiginiri úagi wiñiñjanigini.

³Bíkwínamí tamixiniijí ámí bi sipisipí miáo aríkíáná diñí tíjí imónigíá waú waú awa ámí wo “Eini.” rariñagi aríá niwírná wiñiñjanigini. ⁴Osí ámí wo, ayíá riyo úagi niwiniri Goríxo xe osomí xeñweajo ámá xwiárimí niwayíroniro awayini ñweagíyí mixí níkwínaroro wiñiñpi pipikímí inífrixiniri owíwapiyiniri sijwí wiñariñagi niwiniri e eminiri waríná kirá mixí náni sepiá bá mini wiowáriagí wiñiñjanigini.

⁵Bíkwínamí tamixiniijí ámí bi aríkíáná diñí tíjí imónigíá waú waú awa ámí wo “Eini.” rariñagi aríá niwírná wenijí éayí wiñiñjanigini. Osí úrapí pípío oní wo wiñiñjanigini. Osomí seáyi e xeñweajo ámáyo aiwá onímiápia niwiayiri aí nigwí xwé urírapimí wiñiñpi sikeríá bi fá nixírimáná xeñweajagí wiñiñjanigini. ⁶Mañípíniijí imónijí bi diñí tíjí imónigíá waú waú awami áwinimi dáni re rariñagi aríá wiñanigini, “Wití aiwá sítí aga onímiáwá náni xegí nigwí ripí roñíwárini. Ámá síá wiñimí omínjí riá tíjí neríná nigwí meaarigíápi tíni xixení imónijíwárini. Barí aiwá sítí aga onímiá wíxaú wá náni xegí nigwí axípi weni. Joxí wití aiwá tíni barí aiwá tíni xwírfá ikixéáná xegí nigwípi seáyi e imóninía ejagi aiwá wainí uraxí tíni íkíá sogwí gírisí imixarigíápi tíni náni nigwí seáyi e roniginiri xwírfá mikixepani.” rariñagi aríá wiñanigini.

⁷Bíkwínamí tamixiniijí ámí bi aríkíáná diñí tíjí imónigíá yoparo “Eini.” rariñagi aríá niwírná ⁸weníjí éayí wiñiñjanigini. Osí siyó riñí wo wiñiñjanigini. Osomí xeñweajo —O xegí yoí Piyoysi wírinijorini. O xeñweajagí wiñiñjanigini. Piyoysi Siwí Ajíyo Wárariñoyi rinijo nawíni ríwíminí nixeñweámáná wariñagíí wiñiñjanigini. Goríxo awaú ámá xwiá rírí nírímíni biaú biaú imónigíá bimí nípíkíríná xe mixí náni niwíwapiyiri pipikímí eri aiwá náni díwí niwimixíri pipikímí eri simiári niwiri pipikímí eri síwí sayí oroanípoiniri niwimixíri pipikímí eri éisixiniri sijwí wiñowáriagí wiñiñjanigini.

⁹Bíkwínamí tamixiniijí ámí bi aríkíáná nioni wenijí éayí wiñiñjanigini. Rídiyowá náni íráí noa peyinijíyo íními ámá xwiýá Goríxoyá wáí urímero Jisaso uréwapiyijípi aníñi miní xídiro yariñagíá náni pikigíyáyí diñiyí íními e yariñagíá wiñiñjanigini. ¹⁰Ayí ejí tíni re urariñagíá aríá wiñanigini, “Ámináoxiní, aga xegí bi imóniri nepaxijí imóniri ejoxini, síá araríná sipí neaikáriá xwiáyó ñweagíyáo pírí

mumamó nerí nene neapikigíá nání ejí mimeá nerí kikiíá eríárini?" urariñagía aríá niwiri¹¹ niyoní womíni womíni rapirapí apíá wejí sepiá wú yínipíri nání miní niwiri re urariñagi aríá wiñanigini, "Seyíné bi onimiápi sini wenijí nero kikiíá ñweárixixini. Seyíné seapikííápa ámá ápo Gorixoyá xináiwániyí imóniro segí sérixímeá imóniro egíá wíniyo ení xe pikíírixixiniri yaiwiñípi tíni xíxeni pikipírié nání wenijí nerí ñweárixixini." urariñagi aríá wiñanigini.

¹² Bikwínami tamixiniyí ámi bi aríkíáná wenijí éayí winiñanigini. Poboní ayikwí mé eri sogwí maní pípíó wáriri emá xíá ayíá niriríná ragí pwariñípánijí ríri¹³ sijí ají pírío dání níriwómioaríná íkíá pikí sogwí sini yói menjáná ríwipí kikidímí éáná piéroariñípa axípi e piérori¹⁴ ají pírí íkwí winániyí áwini e naxinowárinimáná midimidáni nixopéga uri díwí níni tíni píriñwí nání tíni xámí imóniro dání nixoyípíga nuri ámi wí e imóniri yariñagi niwiniri¹⁵ xwíayo dáñí mixí inayí tíni ámá wíyo seáyi e wimónigíáyí tíni porisíyo seáyi e wimónigíáyí tíni ámá amípí wí mimúrónigíáyí tíni ámá xwéríxa imónigíáyí tíni ámá kodireakí nero xináiwániyí nimóniri omijí wiiarigíá níniyí tíni ámá wigí omijíni yarigíáyí tíni wiwaníñiyí sínjá óíyo píni ñwearo díwí sínjá tíni eje yimáronjími píni ñwearo yariñagía winiñanigini.¹⁶ E nero díwíyo tíni sínjayo tíni re urariñagía winiñanigini, "Sínjá tiyíné, díwí tiyíné, anani seáyi e neaikwarímoi. Íkwianjwínamí éí ñweaño sijwí neaniri sipisipí miáo wikí neaóniñípi pírí neamamori eniginiri rití neatei.¹⁷ Síá sipíyí, síá awáu wikí neaónigíí ejagi nání pírí neamamopisíyí rixa nimónini ejagi nání rariñwíni. Apimi gone múropaxí imóniñwíni? Oweoi." rariñagía aríá wiñanigini.

Isireriyí 144,000 egíáyo ipíriá eagíá nánirini.

7 ¹Api e niwinárimáná ajínají waú waú xwíá sírwí biaú biaú imojí midimidáni e éí níroro imijí xwíáyorani, rawírawáyorani, íkíá wíyorani, mepa oeníri imijí apiaú apiaú imoje barijípi nipíroro rojagía niwíñiri² ajínají ámi wo ipíriá ñwíá anijí sijí imóniñoyá nání íkwíroarigíápi nimaxírimi sogwí weapariñími dání niþeyiri ajínají Gorixo xe xwíári tíni rawirawá tíni xwíriá ikixérixixiniri sijwí winijí waú waú awami ejí tíni ríaiwá nurírná³ áxémá niwiri re urinjinigini, "None negí Gorixoyá ámá xegí xewaxomi dijí niwíkwíroro nání xináiwániyí nimóniro omijí wiiarigíáyo sini ipíriá mimáyo miweapa ejáná xámí xwíá tíni rawirawá tíni íkíá tíni xwíriá mikixepa époyí." urariñagi aríá niwiri⁴ ayí ripí eni rinariñagía aríá wiñanigini, "Ámá Gorixoyá ipíriá weáíá níni, 144,000 egíáyí, ayí Isireriyí gwí ríri ríri imónigíá niyoní dánjyírini.⁵ Xiáwo írijo Jadaoyárimí dáñí 12,000 ipíriá earo xiáwo írijo Gatoyárimí dáñí 12,000 ipíriá earo Rubenoyárimí dáñí 12,000 ipíriá earo⁶ Asaoyárimí dáñí 12,000 ipíriá earo Napítaraoyárimí dáñí 12,000 ipíriá

earo Manasaoyárími dájí 12,000 ipiríá earo ⁷Simionoyárími dájí 12,000 ipiríá earo Ripaioyárími dájí 12,000 ipiríá earo Isakaoyárími dájí 12,000 ipiríá earo ⁸Seburanoyárími dájí 12,000 ipiríá earo Josepoyárími dájí 12,000 ipiríá earo Bejimanoyárími dájí 12,000 ipiríá earo egíayí ayí apirini.” rinarijagía aríá wiyanigini.

Ámá íá miropaxí wí Gorixomi yayí wigíá nánirini.

⁹Aríá e niwiárimáná weninjí éayí winianigini. Ámá ayá wí mirónaríjagi winianigini. Dínjí nimori íá ropaxí mimónijíyírini. Ayí ámá gwí xixegíni imónigíá niyoní dánjíyírini. Gwí wirí wirí xixegíni imónigíáyorani, wará xixegíni íriyíyorani, píné xixegíni rarigíáyorani, ayo niyoní dánjíyí wí axí e nimírónáriro rapirapí apíá wejí niyínimáná íkwiajwína tíni sipisipí miáo tíni agwíriwámini tíjí e yayí niwiniro nání soná iwí íá nixiriro ¹⁰meanjí níriróná ejí tíni re rarijagía winianigini, “Gorixo, íkwiajwínamí éí ñweají ro tíni sipisipí miá ro tíni yeáyí neayimixemeáíwaúrini.” ráná ¹¹íkwiajwína tíni áminá 24 e niñweaxa pugíáwa tíni dínjí tíjí imónigíá awaú awaú tíni áwini e ejáná aijínají midimidáni xapíxapí nimudímoró rogiyáí íkwiajwínamí símímajíriwámíni nípkíñimearo Gorixomi yayí numeróná ¹²re rarijagía aríá wiyanigini, “Ripi aga nepa imónini. Negí Gorixo yayí umepaxo imóniri seáyí émi umepaxo imóniri níni nání dínjí aumaúmí inipaxo imóniri yayí wipaxo imóniri weyí umearipaxo imóniri seáyí e nineaimóniri neamejweapaxo imóniri ejí sixí eánipaxo imóniri ejo ejagí nání anijí miní íníná e e néra úwanigini. Nepa xixeni e imóníwinigini.” rarijagía winianigini.

Rapirapí ragí sipisipí miáoyáyo igíá eáíayí nánirini.

¹³Sijwí e winaríná áminá e niñweaxa pugíáwa wo re nírijinigini, “Ámá rapirapí apíá wejí niyínimáná re rogiá tiyí giyírini? Gimí dání bíayírini? Joxi níjíáráni?” níriagi ¹⁴nioni re urianigini, “Oweoi, ápoxiní níjíáráni.” uríagi o re nírijinigini, “Ámá tiyí xeanijí xwíárámi bi tíni xixeni mimóní seáyí e imónijí wímeajípimi dání bíayírini. Wigí rapirapí ragí sipisipí miáoyáyo igíá eááná apíá wejí imónijírini. ¹⁵Ayináni Gorixoyá íkwiajwínamí símímajími dání éí niroro xegí aijí ñwíá riwámi dání ikwáwyirani, áriwiyirani, Gorixoyá apaxípániyí imónigíáyí wiiarigíápa axípi wiiarigíári. Íkwiajwínamí éí ñweajo anijí simajwíniyí yeáyí wimixinírári. ¹⁶Ámá tiyí ámi bi agwí nání mepa ero iniigí nání miwinipa ero sogwí xaíwí miwanipa erí amipí wí wigí waráyo rímmímeniýwíniyí miweánipa erí eníári. ¹⁷Ayí ripí nánirini. Sipisipí miáo, íkwiajwínamí áwini e éí rojo sipisipíyo xiáwo pírániyí mearijípa ámá tíyo axípi nimeríná iniigí simijí ayí níñiríná dínjí niyimijí imónipíri nání tíjí e nipemeámi uníári. Xeanijí wímeaaríná ñwí eaarigíápi eni Gorixo sijwírixí níni kwikwírimí winíári. ” nírijinigini.

Sipisipí miáo bikwíyo tamixiniŋí yoparípi aríkiŋí nánirini.

8 ¹Bikwínami tamixiniŋí yoparípi aríkiáná re imóniagí winiŋanigini. Ajínami ŋinjíá nimónáriri bi onimiápi e nemáná ejáná ²ajínají Gorixoyá agwíriwámíni rogíá wé wíumi dáŋí waú imónigíawami pékákí wé wíumi dáŋí waú wíagi winiŋanigini.

³Ajínají ámi wo pírerixí síŋjá gorí tñi imixiniŋí wina fá nixirimí nibiri íráí síŋjá gorí tñi imixiniŋípi tñjí e —Apí íkwiajwínamí agwíriwámíni oniŋípirini. Apí tñjí e éí róáná xwiyíá ámá Gorixoyá imónigíá níniyí xíomi rírimí wiarigíápi —Apí íráíyo najwí ridiyowá yarigíápíniŋí weŋípirini. Apí tñi nawíni ríá oikeaáriniri íkíá díá ríá yeááná diŋí naŋí eaariŋí xwé bi mini wíagi ⁴ajínajo e ríá ikeáránaná xegí wéyo dání íkíá díápiyá sinadiŋí tñi ámá Gorixoyá imónigíá xíomi yariŋí wigíápi tñi nawíni xio síŋwí aníje peyíagi nioni síŋwí niwiniri ⁵ajínajo pírerixí síŋjá gorí tñi imixiniŋína ámi nimeareí ríkwamíŋí íráíyo weŋípi nixerí pírerixínamí magví niyárimáná xwiyáyo mamówáriŋinigini. Mamówáráná akiriwí ríri ikaxí ríri ápiajwí ókíri poboní erí éagi winiŋanigini.

Ajínají waú waú pékákí rigíá nánirini.

⁶Ajínají wé wíumi dáŋí waú, pékákí wa tñi xixeni xirigíawa pékákí raniro náni nimixárinimáná ⁷wo iwamíó pékákí ráná re enjinigini. Ajínaíkí tñi ríá tñi ragí tñi nawíni xwiyáyo piéróáná xwiá niríni biaú bi ejípi bíbimi ejíyí amípi ríá ninowáríriná ará níni niniri aí íkfá oríwámí dánini nepeáriagi winiŋanigini.

⁸Ajínají ámi wo pékákí ráná re éagi winiŋanigini. Bi díwí miŋjí xwé ápiáwí wearíŋípiŋí imóniŋípi rawírawáyo mamówárínáná rawírawá níni biaú bi imóniŋípi bíbí apí nipini ragí imóniri ⁹najwí amípi rawírawáyo yariŋíyí níni biaú bi ejípi bíbí piyí erí ewé amípi rawírawáyo waríŋíyí níni biaú bi ejípi bíbí xwiríá ikixéniri éagi winiŋanigini.

10-11 Ajínají ámi wo pékákí ráná re éagi winiŋanigini. Siŋjí xwé wo —O xegí yoí Yíkí Yariŋoyí riniŋorini. O uyíwí wirí ápiáwí niweríniŋí anjínami dání nipíeroríná iniigí wearíŋíyí tñi simiŋí meaariŋíyí tñi níni biaú bi imóniŋíyí bíbimi piéróáná apí nipini yíkí imóniŋinigini. Ámá iniigí apimi niniróná yíkí imóniŋagi náni obaxí péagíia winiŋanigini.

¹²Ajínají ámi wo pékákí ráná re éagi winiŋanigini. Sogví pírí rakíniri emá pírí rakíniri siŋjí pírí rakíniri éagi náni ikwáwiyíná biaú bi imóniŋípi bíbimi dání siá niyináriri sogví manipa erí árfíwiyíná biaú bi imóniŋípi bíbimi dání eni siá niyináriri emá tñi siŋjí tñi wíá mókipa erí éagi winiŋanigini.

¹³Nioni ámi weniŋí éayí apurí wo aní pirínamí ayá áwiniyo nípuríná ejí tñi re rariŋagi aríá wiŋanigini, “Ine, ajínají awa waú wo yoparowa,

rixa pékákí niripíri náni imóniñoi. Awa ráná ámá xwíáyo ḥweagíáyo wímeanípi náni ine! Ine!” rariñagi aríá wiñjanigini.

Ajínají awaú awaú pékákí nírimáná ejáná ámi wo riñí nánirini.

9 ¹Ajínají pékákí xirigíáyí yoparí waú wo awayá wo pékákí ráná nioni siñí aqínamí dání piéropí wo xwíámí wejagi niwiniri sijomí siririkí yoparí bi mimóniñíyi náni kípi wíagi ² o nuri siririkí yoparí bi mimóniñíyi íkwíáná re éagi wiñjanigini. Siñwírá riá xwé bimi roñípimi dání awímiñínjí nitiríná siririkí ayimi dání peyíagi wiñjanigini. Peyíáná sogví íkwapiñí mearí agwíñíjí táriñagi náni aqí píri siñáni mepa erí yaríná wiñjanigini. ³Áxwaxí siñwírá apimi dání peyeamíriñagi wiñjanigini. Wáré xwíáyo ejípi sidíñí waríñípa áxwaxí api eni xe wárénijí sidíñí opaxí imóníwiniginiri Goríxo siñwí niwiniri ⁴áxwaxí apimi ḥwí ikaxí re uriníagi wiñjanigini, “Ará tíni íkfá tíni amipí sowiniñí imóniñípi tíni niniri kiriñí miñmixípani. E nerí aí ámá Goríxoyá mimónipa nero náni xegí ipírá meánigíáyo anani xwírá ikitxérixini.” uriníagi niwiniri ⁵ámá ayo xwírá nikixeríná xe pikíírixiniri siñwí miwíní nerí ríñijí bi —Ríñijí áxwaxí ayí wiariñípi wáré ámáyo sidíñí óáná ríñijí winariñípi, ayí axípíñíjí imóniñípirini. Ríñijí apiní niwia waríná xe emá wé wú núni pwéwiniginiri siñwí wiñíagi wiñjanigini. ⁶Áxwaxí api ámá ríñijí ayikwí miwinipa yaríná rixa “Opémíni.” niwimóniro íkiniñí sipi niwiniro “Arige neríná péminiréini?” niyaiwiro aiwi íná wí nípepaxí imónipírámani. ⁷Áxwaxí ayí osí ámá mixí náni nimeámi nuríná nikiniñínjí yimároarigíápa imóniñagía niwiniri wigí miñjíyo aminañwí síñá gorí tíni imixiniñínániñí díkñiro símimañjí ámá símimañínjí iniro ⁸wigí díá sepiá apíxí wíwayániñí wero wigí siwanjí pusí sayí raioníyí ríñijíyíá siwanjíñíjí wero ⁹agwíriwámini nikiniñí kapá tíni imixiniñínániñí ḥwíráriñiro ejagía wiñjanigini. Iwí wigí nípipika nuróná rariñípi, ayí osí obaxí mixí náni nimeámi nuríná rariñípa riri osí karí obaxí mixí náni níropémi nuríná rariñípa riri yariñagi wiñjanigini. ¹⁰Wigí íkwemíñíyi wáré sidíñí waríñíñíjí imóniñagí wiñjanigini. Ámáyo emá wé wúmi ríñijí wipaxí imónipíráiyí ayí wigí íkwemíñíyo dání sidíñí warigíáyirini. ¹¹Mixí inayí áxwaxí ayo seayí e niwimóniri umeñweaño, ayí ajínají siririkí yoparí bi mimóniñíyimi menjweaþorini. O xegí yoí Xibiruyí píne tíni niriríná Abadonoyí rarigíorini. Gírikíyí píne tíni niriríná Aporionoyí rarigíorini. Yoí nípiaúni míkí ayí o irikiariño ejagi nánirini.

¹²Ríwíyo wímeanípi náni “Ine” biaú bi ríípi bi rixa api wímeajoí. Biaú apimi ríwíyo imóninípiaú sinirini.

Ajínají awa yoparo tíjo pékákí riñí nánirini.

¹³Ajínají pékákí xirigíá awa yoparo tíjo pékákí ráná íráí síñá gorí tíni imixiniñíjí Goríxoyá símimañímini onijípiyá siwanjí biaú biaú tíñí

e dání mayí bi níriniríná ¹⁴ ajińají pékákí fá xirigíá yoparo tíjomi re urarińagi aríá wijanigini, “Ajińají waú waú iniigí Yupiretisi rapáú tíjí e gwí ijweagíawamí wíkweawárei.” urarińagi aríá niwiri ¹⁵ ajińají awáu awáu —Awa rixa xwiogwí o imóniri emá o imóniri síá ayí imóniri éáná e éírixiniri wimixárijo warini. Awa nuro ámá xwíá nírímini ijweagíáyí biaú bi imónigáá bimi pipikímí epířia náni wíkweawáríagi niwiniri ¹⁶ “Ámá mixí náni osíyo xeŋweagíáwa diŋí nimori fá miropaxí imónijoí. Nní 200,000,000 imónigáwarini.” rarińagía aríá wijanigini. ¹⁷ Osí tíni seáyi e xeŋweagíáyí tíni nioni orińá niwiniríná ripinijí imóninagía wińjanigini. Seáyi e xeŋweagíáyí nikínińí ríánijí ayíá ríri onagwá weri siyó ríri ejyí imaniro osí mińí pusí sayí raionfyí rínińfyíá mińínińí imóniri osí mayyo dání ríá ápiáwí tíni siŋwiríá tíni síńá xegí yoí saripái rínińí ríá sińí inijípi tíni kwíyí ori yarińagi siŋwí wińjanigini. ¹⁸ Ríá ápiáwí tíni siŋwiríá tíni síńá ríá sińí inijípi tíni osíyíá mayyo dání kwíyí omomí neríná xeanijí apiaú api imónijípími dání ámá níni biaú bi imónigáá bimi pikiáriagía wińjanigini. ¹⁹ Osíyíá sowí sidirínińí nimónimáná síříwí sidirí mińí imóninagí náni apimi dání ámáyo pikiarigíá ejagi náni ayí wigí ejí eánińí ámá píkipaxí imónijípi mayyo dání imóniri sowíyo dání imóniri ejagi wińjanigini. ²⁰ Ámá níni biaú bi imónigááyo xeanijí apiaú api niwikáriríná bíbiaú mipíkíšíapíau re egíawixini. Wigí ijwíá wé tíni imixigíápi peá mimopa nero imíó diŋí wikwíroarigíápi píni miwiáripa ero wigí ijwíá síńá gorí tíni imixiro sirípá tíni imixiro kapá tíni imixiro aga síńá tíni imixiro íkiá tíni imixiro yarigíápi —Apí wí siŋwí aníri aríá wíri ajińí erí miyaríjípirini. Apí anijí miní fá nixiríro símí símí e mearigíápi píni miwiáripa egíawixini. ²¹ Wigí pikíxwiríó néra warigíápi tíni ayáí néra warigíápi tíni íwí niga warigíápi tíni íwí meaamearigíápi tíni api nípíni ení ríwímini mímamogíawixini.

Jono bíkwí onimiá bíkwí nurápirí nińí nánirini.

10 ¹Nioni wenińí éayí wińjanigini. Ajińají ejí sítí eánińí ámí wo —O agwí xopixopí róniri xegí mińyo opíngwíá díkíniri neri xegí símímanjí sogwínińí wíá ókiri xegí sikwíyo dání ríá ápiáwínińí weri nemáná ajińami dání wepínarińagi wińjanigini. ²O bikwí onimiá parinijí bíkwí fá nixiríri sisixírí níroríná sikwí náú rawírawáyo osaxiri onamijú xwíáyo osaxiri neri nírománá ³pusí sayí xwéríxa raionfyí rínińí awí níriríná ayá wí yaiwiámí márarińípa ejí tíni nírimáná ejáná akiriwí wé wíúmi dájí waú rayigíawixini. ⁴Akiriwí wé wíúmi dájí waú api nírayimáná ejáná nioni rixa ríwamijí eáminiri yaríná xwiyíá ajińami dání re rinénapíagi aríá wijanigini, “Xwiyíá akiriwí wé wíúmi dájí waú api níriríná ríápi ríwamijí meapa neri ínimi áyá eaárei.” rinénapíagi aríá niwiri ⁵ ajińají sikwí sisixírí níroríná rawírawáyo osaxiri xwíáyo osaxiri ejagi wińíao wé náú nímeoyoari ajińami nimixiri ⁶síńá womí dáninijí

niriríná anijí íníná ḥweajo tíjí e dání —O anjna imixiri amipí níni e ejiyí imixiri eri xwíári imixiri amipí níni e ejiyí imixiri eri rawirawá imixiri amipí níni e ejiyí imixiri eri enorini. O tíjí e dáninijí anjnaajo re rarinagi winjanigini, “Gorixo ‘E éimigini. E éimigini.’ yaiwiárinjípi sini yómijí wí nenimenijoi. ⁷Ajníají pékákí fá xirigáyí yoparo pékákí riníápi tíjná Gorixo ejíná dání dijí nejwiperi yumíi dijí ‘E éimigini. E éimigini.’ yaiwiárinjí xegí wíá rókiamoagíawami —Awa xegí xináiwániijí nimóniro omijí wiaagíawarini. Awami áwanjí urinjípi tñi xixeni axípi neníárini.” Ajníajo e rarinagi niwiniri ⁸mají ajínami dání rinénapíagi aríá wíápi ámí niriniríná re rinénaparijagí aríá wiyanigini, “Joxí nuri ajníají sisixirí nioróná rawírawáyo osaxiri xwíáyo osaxiri neri rojomí bikwí parinijí fá xirijípikwi urápei.” rinénaparijagí aríá niwiri ⁹nioni nuri ajníajomi “Bikwí onimiápikwi niaezi.” uríagi o re niriñinigini, “Joxí ninirápiri nei. Niniríná majíyo awíí píkí iniigínijí nisiri aiwí agwíyo dání ayí yíkí riduninijoi.” niriñagi ¹⁰nioni bikwí onimiápikwi nurápiri niniríná gí majíyo ayí awíí píkí iniigínijí níagi aiwí ninowárimáná ejáná gí agwíyo dání yíkí niduníagi ¹¹awa re niriñawixini, “Amipí ámá gwí wirí wirí obaxí imónigáyo wímeari ámá axí e gwí móningíá obaxíyo wímeari xwiyáá míkí xegí bi xegí bi rarigáá obaxíyo wímeari mixí inayí obaxíyo wímeari eníápi náni ámí wíá rókiamoi.” niriñawixini.

Gorixo imóninijípi náni míkí imónipisíwaú nánirini.

11 ¹Iwamíó yarigíá xoyiwániijí imóninijí wá niniapiri re niriñinigini, “Joxí niwiápínameari aji Gorixoní náni ridiyowá yarigíiwámi xoyiwá awá tñi iwamíó e e néra uri ridiyowá náni íráí onijípimi iwamíó eri ámá nibiro Gorixoní yayí nimearigíáyo fá ríromí eri ei. ²Ridiyowá yarigíiwámi wáywámi ‘Xe oení.’ niyaiwiri iwamíó mepani. Ámá gwí xeļwíyí wigí dijí tñi xe éřrixiniri siļwí winíá ejagi náni iwamíó mepani. Wigí dijí tñi neróná emá 42 pwearíná aji ḥwíapími xórórí nero sipí wikáripírárini. ³Sipí wikárariná gí ámá nioní imóninjápi náni míkí imónigíwaú xe wíá urókiamopaxí oimónípiyiniri siļwí wináná awá okiyáá wí miní bekí wú níkíkíyinimáná síá 1,260 imóninjíyí —Síá ayí emá 42 náni xixeni imónini. Síá ayí pwearíná ámá wigí fwí néra warigíápi riwíminí omamópoyiniri wíá urókiamopisírini.” niriñinigini. ⁴Awaú íkíá oripíyi ríniijí waú tñi íkwianjwí uyíwí ikwiáripírá náni winíxaú tñi símimaŋí Gorixoyá —O xwíá niyomi náni Áminá imóninorini. Oyá símimaŋímini rojípi yapi imónigíwaúrini. ⁵Ámá awaú tñi mixí inarigíáyí awaúmi sipí wikáraniri nerínayí, awaúyá majíyo dání riá ápiawí nipeyeari ayo riá niníárini. “Awaúmi sipí owikáraneyi.” yaiwíá giyí giyo riá apimi dání aga nipíkipisírini. ⁶Emá awaú wíá urókiamoarigíyo iniá meapa oeniri aji pírfínamí yeáyí yimixáripaxí imóniri iniigí ragí imóniní náni imixipaxí imóniri gíni gíná “Xwíáyo

ŋweagíayo e owikáraiyi.” wimónííná anani egí diŋí tíni xeaníŋí ayí ayí níni wikáripaxí imóniri neri 7xwiyá Gorixo wíá rókiamóisixiniri urinjípi tíni xixení rixa nurárimáná ejáná najwí mixí yariŋí siririkí yoparí bi mimónijíyimi dáni peyeanfo awaú tíni mixí niniro awaúmi xopirárí niwiri pikiníárini. 8 Píkiáná piyowaú anjí xwé apimi —Anjí egí Ámináomi eni yekwiyoárigíápi náni rarijnini. Ají api náni niriríná rasí niriro Sodomiyi riro Isipiyi riro yarigíápirini. Ají xwé apimi awaú óí e piyí opisírini. 9-10 E piyí wejáná síá wiyaú wiyi nóriri ámi wiyi óriminiri yaríná ámá wará xixegíni íriro egíáyo dáŋí tíni gwí wirí wirí imónigíáyo dáŋí tíni píné xixegíni rarigíáyo dáŋí tíni gwí bi bi móningíáyo dáŋí tíni níbimiro xe piyowaúmi xwíá oveyárápoyiniri síŋwí miwínipa nero síŋwí niwinayiro wíá rókiamóíwaú, ámá xwíáyo ŋweagíáyo ríniŋí ayíkwí niwia műfíwaú rixa péagüí náni ayí yayí seáyimi dáni néra upírárini. E neróná aiwá xwé nimixiro niga uro wigí ámáyí yayí owiniri amípí nanjyí aníá yanjí iniro néra waríná 11 rixa síá wiyaú wiyi nórímáná wiyíjimi áwini e dáni re ejinigini. Gorixo xíomi dáni ámi awaúmi diŋí sixí uyáráná awaú ámi siŋí neri éí rogiisixini. Éí róaná ámá awaúmi siŋwí winayarigíáyí diŋí niyága nuro wáyí ayíkwí miwinarfná 12 awaú xwiyá bi ajínamí dáni ejí tíni re rinénapíagi aríá wigíisixini, “Awagwí re náni yapípiyi.” Aríá e niwiri agwí tíni ajínamí náni peyariŋagí awaú tíni mixí inigíáyí siŋwí winowáráná 13 axíná re ejinigini. Poboní xwíá yaiwiámí ejinigini. Xwíá yaiwiámí éáná anjí anjí apimi mirinjí wé wúkaú imónijípi bi nipini pinanowiri ámá e ŋweagíá eni 7,000 penowiro éagía anjí apimi ŋweagíá mipéíáyí ejí óí nikáriniro 14 wíá ajínamí ŋweajomi seáyi e numeróná “Ejí eániŋoxi, ayí joxirini.” urariŋagíá winiŋanigini. Nioni oriŋá niwiniríná e wiňiŋanigini.

14 Ríwíyo wímeanípi náni “Ine” biaú bi ríípi áwini e ejípi rixa api imónigoi. Apimi ríwíyo imóninípi ajíni imóninijoí.

Ajínaŋí pékákí xirigíá yoparo pékákí riŋí nánirini.

15 Ajínaŋí pékákí xirigíá wé wíumi dáŋí waú imónigíawa yoparo pékákí ráná ajínamí dáni manjí obaxí ejí tíni re niriga warinjagi aríá wiňanigini, “Xwíárimí meŋweapaxí náni imónijípi sini wíyíyá mariái, rixa negí Ámináo tíni xegí ámá nene yeáyí neayimixemeanía náni oyá diŋí tíni aríowayá xwíá piaxíyo dáni iwiaroníoyi rarijwáo tíni awaúyápinirini. O wí aníá mimóní aníŋí íníná niŋweari meŋweaníárini.” niriga warinjagi aríá niwiri 16 ámá áminá 24 Gorixo tíŋí e íkwianjwíyo éí niŋwearo xapixapí niŋweaxa pugíawa wigí símimajímíni nipíkñimearo Gorixomí yayí numeróná 17 re urariŋagíá aríá wiňanigini, “Áminá Gorixoxini, ejí sixí eánigíá niyoní seáyi e wimóniŋoxini, rína ŋweari ejíná dáni aníŋí ŋweari ejoxini, joxi ejíná dáni ejí sixí eánigí néra bagípi tíni rixa xixení neri xwíárimí iwamíó meŋweanjagi náni none

yayí siarijwini. ¹⁸ Ámá gwí bi bi mónigíá níni joxi náni wikí niróniro ‘Omí íními wí wurínaniméwini.’ yaiwigáa aiwi joxi ayo wikí wónijípi wíwapiyiríná rixa nimóninijoí. Ríná ámá pegíáyo xwirixí numerí eyeyírómi wirínárini. Ríná wíá rókiamoarígíá, dixí rináiwániijí nimóniro omijí siiarígíáyo yayí niwimori ‘Apí wíimigini.’ yaiwinijípi mini wiri ámá dixí imónigíá joxi náni wáyí nisiro pírániijí xídarígíá, siyikwínijí imónigíáyorani, xwénijí imónigíáyorani, ayo eni yayí niwimori ‘Apí wíimigini.’ yaiwinijípi mini wiri ámá xwfárimi xwiríá ikixearígíáyo xwiríá wikixerí eríná, ayí rixa rínárini.” rarijagáa aríá niwiri winijanigini.

¹⁹ Gorixoyá aají lñwíá aajnámi ejiwá fkwíniri bokisí xwiyáá Gorixo ejíná réroáriñípi náni imixinijíwá aají iwámi dání sijáni imóniri éaná re ejinigini. Apiajwí ókímixayiri ikaxí rayiri akíriwí rayiri poboní eri ajínaáki ayá wí eri éagi winijanigini.

Ekiyijí iwí wo inijípi tíni apixí wí inijípi tíni nánirini.

12 ¹ Ekiyijí aají piríyo ayá síwí ropaxí bi niniríná ripí imónijinigini. Apixí wí —í sogwo rapírapíñíjí yíniri xegí sikwí emáomi ikwiáriri aminajwí siñí wé wúkaú sikwí waú tñjí díkíniri nemáná ² niaíwí agwí ejírini. Í niaíwí xiriminiri náni sijwí wanarijagí ríniijí ayíkwí miwinarijagí náni “Ajíni oxírimini.” niyaiwiri “yeyí” riñinigini.

³ Ekiyijí ámi bi aají piríyo niniríná ripí imónijinigini. Iwí ayíá riñí xwé wo —O mijí wé wíúmi dání waú imori siwanjí wé wúkaú mijýyo dání rémówapíri dirí mixí ináyí díkínarígíá imónijí wé wíúmi dání waú mijýyo xíxeni nídkíga urí ejorini. O aají piríyo e sijáni nimóniri re ejinigini. ⁴ Siñí biaú bi egíá bimi xegí sowí tíni aajnámi dání áiraírómi énapáná xwíáyo plérinowijinigini. E nemáná iwí xwéo “Apixí niaíwí xiriminiri yarijí rixa niaíwí xírána oroanímini.” niyaiwiri ími agwíriwámini urojáná ⁵ í niaíwí oxí womí —O ainixí wá íá nixiriri ámá gwí bi bi mónigíá niyoní umejweanía náni imóniri xwiyáá xíoyápími mimúropaxí imóniri enforini. Omí í xiriñinigini. Niaíwí omí nixirimáná ejáná íwo Gorixoyá dijí tíni xío íkwajewínamí lñweaje náni niheyíri lñweajáná ⁶ apixí ámá dijí meanjí e náni éí ujnjigini. Gorixo í e náni éí nuri lñweáwiniginiiri anijíni wimixiyárije náni nuri lñweajáná aiwá niwiro pírániijí mearíná síá 1,260 nórä ujnjigini.

⁷ Ajjnámi dání mixí ninowiápíñiróná aajnají Maikoroyí riniijo tíni xegí ajjnajowa tíni midáni nirómáná iwí xwéo tíni mixí niniróná iwo eni aajnají xíomí xídarígíawa tíni midáni nirómáná mixí niniro aí ⁸ iwowa ejí miweánipa nero náni sini aajnámi lñweapaxí mimónijagíá náni ⁹ Maikorowa iwomi mamówárénapigíawixini. Sidiro ejíná dání oboyí riro Setenoyí riro egío, ayí orini. Ámá xwíáyo lñweagíá níni íwí oépoyiniri yapí niwíwapiya waríjo, ayí orini. Omí xwíáyo náni mamówárénapiro aajnají omí nixídiro yarigíawami mamówárénapiro éagíá ¹⁰ nioni

aríá wíáyí anjínamí dání xwiyfá bi ejí tíni re rinénapariñagi aríá wiñanigini, “Gorixo ejí eániñí xío imóniñípi tíni erí ámá xíoyá imóniñíyo yeáyí uyimixemeari mixí ináyí yapi nimóniri xwioxíyo mimeámí nerí umeñweari eni rixa agwirini. Yeáyí uyimixemeanía náni oyá diñí tíni aríowayá xwiá piaxíyo dání iwiarojo, o xegí néni tíjo nimóniriñíyo dání ámá xwiáyo ñweagíayo wíwapiyini rixa agwirini. Ayí ripí nánirini. Jisasomi diñí niwikwíroro náni xexíhexirímeá imónigíáyo xwiyfá uxekwímoayarijomí —O negí Gorixoyá siñwíyo dání ikwáwiyirani, áriwiyirani, xwiyfá uxekwímoayarijorini. Omi rixa xwiáyo mamówáriárini. ¹¹ Negí nírixímeáyí ‘Sipisipí miáo nene yeáyí neayimixemeanía náni neapeinjíráni?’ niyaiwiro ragí oyáyo igíaniñí eániro o náni xwiyfá wáí uriyiro nerijíyo dání obomí xopirárí wíírári. Ayí omi xopirárí niwiríná wiwaníñíyí wá mumixiní ‘Wa nene Jisasomi xídaríjagwi náni níneapikiróná ayí anini xe oneapikípoyi.’ niyaiwiro xídigíáyírini. ¹² Ayináni ají rinaxi tíni re ñweagíáyíné tíni diñí niíá oseainini. E neri aí xwiáráxi tíni rawirawáwáxi tíni ine! Obo xwiáráimi seyíné tíjí e náni rixa wéí ejagí náni rarijini. O ‘Aníñí xwiáráimi niñweámáná epaxonimani. Re eni pírí nirakipíri ajwi ayoríani?’ niyaiwiri náni xegí wikí nóniri seainípi riá ápiawíniñí imóniñagi náni ine!” Xwiyfá anjínamí dání e rinénapariñagi aríá wiñanigini.

¹³ Iwí xwéo “Rixa xwiáráimi rínimamówárénapáo?” niyaiwiri apixí niaíwí oxo xiríími mixí eaaxídíñinigini. ¹⁴ Mixí eaaxídílagi aí apixí ámá diñí meajíyo xíí náni wimixiyárije náni nípipika ouniri nabíkináo iwlí winíxau ími ujwiráráná í sidiro tíjí e píni niwiárimí nípipika nuri e ñweajáná xwiogwí waú wo nimúrorí ámi wo áwini e imónie náni aiwá niwiro pírániñí umegíawixini. ¹⁵ Sidiro iniigí xegí majíyo dání peyeáú iniigí waxíniñí númi nuri ími nixemí niweri opíkiniri imixowáriagi aí ¹⁶ xwiárái apixími arirá niwiríná re ejinigini. Iniigí waxí iwí xwéo apixími opíkiniri xwiríá dowáriú xwiárái xegí mají nexoari niñinigini. ¹⁷⁻¹⁸ Iwo siñwí e niwiniri apixí náni wikí riá ápiawíniñí niwóniri náni niaíwí apixí í xirinjí wíniyo mixí wiminiri ujñinigini. Ayí ámá sekaxí Gorixo urijípi xídiro xwiyfá Jisaso náni riñípi diñí fá xiriro yarigíáyí ejagí náni ayo mixí wiminiri náni nuri rawirawáyo imají e éí roáriñinigini.

Nañwí mixí yarijí rawirawáyo dání íwiapiñjo nánirini.

13 ¹Nioni nañwí mixí yarijí wo rawirawáyo dání íwiapiñagi niwiniri o siwañí wé wúkaú rémowapiri miñí wé wíúmi dání waú imori ejó xegí siwañí wé wúkaú apimi wáminí wáminí dirí mixí ináyí díkínarigíápi nidíkíga urí xegí miñí wé wíúmi dání waú apimi womini womini yoí Gorixomí ikayíwí umeararigíápi ríwamíñí niñwiráriga urí ejagí winijanigini. ² Nañwí mixí yarijí nioni siñwí winíáo pusí sayí papearixí imóniñí repatíyi riñíñyíniñí imóniri xegí síkwí ayí

naļwí beyái riniŋiyáyápíniŋí imóniri xegí manjí ayí pusí sayí raioníyi riniŋiyáyánijí imóniri ejorini. Iwí xwéo naļwí mixí yariŋípi xío tíni xixení oimóniri siŋwí niwiniri náni ení eániŋí xío yariŋípi sixí umímori xío ámáyo seáyi e níwimóniri umeŋweaariŋípa axípi oimóniri wimixiri xío néni tíŋí seáyi e imónijípi axípi oimóniri wimixiri ejorini.³ Miŋí wiyimi miŋí rogiá igí ayí nipikipaxí rogiániŋí imónijagi wiňinjanigini. Ámá xwíá nirímini ɻweagíayí “Naļwo arige neri siŋí ejíriani?” niyaiwiro o náni uduđi niwiniróná nixídiro⁴ iwo naļwomi xío néni tíŋí imónijípi axípi wimixíi enagi náni xíomi seáyi e numero naļwomi ení axípi seáyi e numeróná re níra ugíawixini, “Naļwo tíni go xixení imónini? O tíni go mixí xixe inipaxí imónini?” níra ugíawixini.⁵ Gorixo naļwo xegí diŋí tíni xe manjí niyoámori weyí nimeniri ikayíwí ninimeara úwiniginiri siŋwí winiri emá 42 múroaríná api enía náni néni tíŋóniŋí nimóniri éwiniginiri siŋwí winiri éagi⁶ o re ejinigini. Manjí niyoámori Gorixo náni ikayíwí nimearíríná oyá yoſyo ikayíwí meariri anjí ɻwíá oyáiwá náni ikayíwí meariri aŋinami ɻweagíayí náni ikayíwí meariri ejinigini.⁷ Gorixo ámá xíoyá imónigáyo naļwo xe mixí niwiri xopíráří wíwiniginiri siŋwí winiri xe néni tíŋóniŋí nimóniri ámá gwí wirí wirí niyoní tíni wará xixegíni írigíá niyoní tíni píne xixegíni rarigíá niyoní tíni gwí bi bí mónigíá niyoní tíni ayo seáyi e wimóníwinigini siŋwí winiri ejinigini.⁸ Ayináni ámá xwíáyo ɻweagíayí níni —Ámá ejiná Gorixo xwíáří imixijíná dání wigí yoí íkwí diŋí niyimiŋí meapíría náni ɻwiráriňinami —Ana sipisipí pikigíoyánarini. Anami yoí ɻwiráriňiyí maríái, ámá yoí miŋwiráriňiyí naļwo nene náni yayí owiniri seáyi e umepíříářini.

⁹ Ámá aríá tígíayíne ejánayí, aríá ókiarí mónípoyi. ¹⁰ Ámá Gorixo “Xe gwí uyířixini.” wiaiwiŋí go go apimí wí múropaxí imóniníámaní. Ámá “Kirá tíni xe pikířixini.” wiaiwiŋí go go apimí wí múropaxí imóniníámaní. Api imónánayí, Gorixoyá imónigáyíne segí diŋí wíkwíroarigíápi píni miwiáři anijí miní xwámámí niwia úřixini.

Naļwí xwíáyo dání ɻwiapiŋo nánirini.

¹¹ Nioni naļwí ámi wo xwíáyo dání ɻwiaparinagí niwiniri o sipisipí miá miŋíyo dání siwaní wiyaú rémoariŋípa rémori xegí xwiyíá niriríná iwí xwiyíá rariŋípa ríři yariŋagi wiňinjanigini. ¹² O naļwí xámi ɻwiapiŋoyá néni imónijípi nípimini dání niwiiríná ámá xwíáyo ɻweagíá níni naļwí xámi ɻwiapiŋo, igí nípikipaxí wejomí nupfkínimearo seáyi e umépoyiniri mfrákwíkwi wiaxídri¹³ emimí ayá riwamónipaxí xixegíni bí eri neríná ámá siŋwí anigíe dání oyá diŋí tíni ríři wearinjí bí aí aŋinami dání xwíáyo piérónapayariŋípi tíni yapí wíwapiyariŋířini. ¹⁴ E neríná emimí Gorixo naļwí wíoyá néni tíŋí imónijípimi dání xe wíwapiyipaxí oimóniri siŋwí wiňípimi dání ámá xwíáyo ɻweagíayó yapí niwíwapiyiri re urariŋířini,

"Xwíáyo ɻweagíáyíné xopaikigí nałwí mińj rogfá ámi sińj imónińónińj imónińj bí nimixiro éí urárárípoyí." urarinjí ejagi náni¹⁵ ayí e eáná nałwí ríwíyo ɬwiapijo xopaikigí imónińjípi nimeari sińj oeniri símí óýo dáni pírámí wíáná sińj imónińjinigini. Gorixo nałwí xwíáyo dáni ɬwiapijo xegí wóninjí xopaikigí imónińjípimi símí óýo dáni pírámí wíípimi dáni xe sińj nimóniri xwiyáá riri ámá xébimí xómíńj niyíkwiro seáyi e mumarigíáyo opíkípoinirí riri epaxí imónińwiniginińj sińjwí winińjí ejagi náni e imónińjinigini.¹⁶ Nałwí xwíáyo dáni ɬwiapijo e nemáná xíoyá mańjyo dáni ámá niyoní siyikwíńjí imónigíápiamirani, mamadírixamirani, ámá amípí wí mímúrónigíáyoraní, uyípeayí imónigíáyoraní, ámá xináiwáńińj nimóniro omińjí wíiarigíáyoraní, wiwini mejweánigíáyoraní, ayo niyoní ipiríá nearíná wíyo wé náúmi earo wíyo mimáyo earo egíawixini.¹⁷ E nerijíyo dáni ámá ipiríá nałwoyá yoí tñírani, nabá xíoyá yoípirani, xixeni imónińjípirani, meánigíáyí aiwá nipíri náni bí ero aiwá nigwí meapíri náni bí ero epaxí mimónipa egíawixini. Ipiríá eánigíáyíni anani bí epaxí imónigíawixini.¹⁸ Fá roarigíáyíné, seyíné píránińj dińjí nejwiperínayí, re éírixini. Nabá nałwí oyá yoí tñí xixeni imónińjípi, ayí ámá wo náni rinińjagi náni ámá dińjí fá xirigíá giyí giyíné, nabá oyá yoí nánipi píránińj fá rórixini. Nabá oyá yoí náni rinińjípi, ayí 666 apíri.

Ámá 144,000 imónigíápi nánirini.

14 ¹Nioni wenińjí éáyí winińjanigini. Sipisipí miáo díwí mińj Saioniyí rinińjípimi éí rojagi sińjwí niwiniri ámá 144,000 imónigíáyí —Ayí yoí xíoyá tñí xanoyá tñí ríwamíńj mimáyo eánigíáyírini. Ayí o tñí nawíni éí rojagía niwiniri² aríá wíáyí wińjanigini. Ajnámi dáni ikaxí bí niriniríná ikaxí iniigí iyakwí obaxí nídiroríná rarińjípa riri akiriwí ejí tñí níriríná rarińjípa riri ikaxí ámá kitá eaarigíáyí kitá eaaríná rarińjípa riri yarińjagi aríá wińjanigini.³ Gorixoyá íkwiajwína tñí dińjí tñíjí imónigíá waú waú awa tñí áminá 24 e nijweaxa pugíáwa tñí wigí símimańjíriwámíni ámá 144,000 ayí éí nirómáná sońj sińj bí rarińjagi aríá wińjanigini. Sońj rarigíá api ámá xwíáyo dáńjí wí nijíá imónipaxí menini. E dáńjí 144,000 imónigíá xío nupeirinjípimi dáni gwínińjí uroayíronjíyíni anani nijíá nimóniri ripaxírini.⁴ Ámá apixí tñí ɬwi minípa nero piaxí miweánarigíápa ayí ení ɻwíápi sini fá mixirarigíá ejagi náni Gorixoyá sińjwíyo dáni piaxí miweánarigíáyírini. Sini apixí tñí memegíáyírini. Sipisipí miáo gími gími úími anani númi xídarigíáyírini. Ámá niyoní dáni gwínińjí Gorixo roayíronjíyí xío náni tñí sipisipí miáo náni tñí aiwá niwákwíńníńj imónińjyírini.⁵ Yapí níriro xwiyáá óí e rarigíáyímani. Raminigíáyírini. Xwiyáá bi xímeapaxíyímani.

Ajnájí waú wo xwiyáá rígíá nánirini.

⁶Ajnájí ámi wo ańjí pírífyo ayá áwinimińj nípipika warinjagi winińjanigini. O ámá xwíáyo ɻweagíáyo gwí wirí wirí imónigíá niyoní

tíni píné xixegíni rarigíá niyoní tíni wará xixegíni inigíá niyoní tíni ayo niyoní xwiyáá aríá niwiríná yayí winipaxípi —Api anijí rináriníápirini. Api wáí urini nání tíjorini. 70 ejí tíni re riñinigini, “Gorixo, ajiña imixiri xwíári imixiri rawirawá imixiri iniigí simijíyí imixiri eno ámá niyoní eyeyírómi eníná rixa ríná ejagi nání omi wáyí wiro seáyi e umíeyoaro o nene nání yayí owiniri seáyi e umero éírixini.” Ajínajo nipipika nipuríná e rariñagi winiñjanigini.

⁸ Ajínají ámi wo ríwíyo aní piríyo áwinimi nipipika nipuríná re nira puñinigini, “Ají xwé Babironiyí riniñípi rixa xwiríá ikixenárinini. Oyi, rixa xwiríá ikixenárinini. Ámá wí wíyo papíkí oépoynirí iniigí wainí míni niwiro wíwapiyariígíapa aní apí eni íwí xébi inariñípa gwí bí bí móningíá nníni eni íwí axípi oinípoynirí wíwapiyinípirini.” nira pwariñagi winiñjanigini.

⁹ Ajínají awaúmi ámi ríwíyo wo nipuríná ejí tíni re nira puñinigini, “Ámá naļwo tíni óniñí xopaikigí imixinijípi tíni awaú nene nání yayí owininiri xómijí niyikwiro seáyi e umero ipiríá oyá mimáyorani, wéyorani, eániro yarigíá giyí giyí ¹⁰wikí Gorixo aga ayíkwí miwónijípi wí müropírámani. Iniigí wainí mixí yariñípíniñí nípíráriñi. Wainí oyápi, ayí mixí bí onimiápi éwiniginiri aga iniiigí tíni gwiaumí neri yiniñípi maríái, wainí apí mixí ayíkwí mepa éwiniginiri iniigí tíni gwiaumí mé wainí aínini sixí oyá wikí óniñíñí imóniñíwámi íniñípirini. Ámá ayí wainí apí niniríñíjí neróná re epíráriñi. Ajínají Gorixoyáowa tíni sipisipí miáo tíni awa siñwí winiñjáná ríniñí siñá saripái rinijípími dání tíni ríá ápiawí wearijípími dání tíni xaíwí niwiniri mimenijíwí nura uníráriñi. ¹¹Ríá mimenijíwí urariñípími dání siñwiríá peyariñípi aga ná ríwíyo dání aí píni bí miwiári anijí miní peyaríná ámá ayí ikwáwiýirani, áríwiýirani, bí kikiíá ñweapírá menini. Ámá naļwo tíni óniñí xopaikigí imixinijípi tíni awaú nene nání yayí owininiri xómijí niyikwiro seáyi e umero ipiríá xegí yoí nání eániro yarigíáyí e epíráriñi.” Ajínajo apí e nira pwariñagi winiñjanigini.

¹² Ámá Gorixoyá imónigíá xwámámí niwia warigíáyí re epíráriñi. Sekaxí o riñípi xaíwí íá xiriro Jisasomí diñí wíkwíroarigíápi xaíwí íá xiriro epíráriñi.

¹³ Nioni ajínami dání xwiyáá bí re rinénapariñagi aríá wijanigini, “Joxí re niriri ríwamijí eai, ‘Ámá Gorixo tíni ikárinigíá ríná dání nipéa upíráyí oyápími dání yayí winipaxíriñi. Kwíyípi eni re rarini, ‘Oyi, yayí owinini. Niperíná Jisasomí nixídiro nání ríwí nírkwíñiri nerijípími dání wará saní wunariñípími dání gwíñijí níkweániri kikiíá epíráyí ejagi nání yayí owinini. Niperíná wé rónijí imónijí wiwaniñíyí néra ugíá aníá wí mimóní Gorixo yayí wimonía nání sini nimóniníá ejagi nání anani kikiíá epaxíriñi.’ Kwíyípi eni e rarini.’ niriri ríwamijí eai.” rinénapariñagi aríá wijanigini.

Xwíárími aiwániñjí mipírífíná nánirini.

¹⁴Nioni weniní éayí winijanigini. Agwí apíá weñípimi siywí niwiniri ámániñjí imóniñjí wo apimi seáyi e éí xeñweaŋagi níwiniri o aminaŋwí sínjá gorí tíni imixinijí wina miñýo díkíniri kirá wití aiwá wákwiarigá ñwá xaíví yiniñjí bá fá xiriri nemáná ñweaŋagi winijanigini. ¹⁵Ámi ajínají wo anjí ñwáiawámí dání níwiapiri agwípimi éí xeñweaŋomi ríaiwá ejí tíni re uríagi winijanigini, “Aiwá xwíárími dáñjí níni rixa yóírini. Rixa nimipaxíná ríná ejagí náni dixí kirápá tíni miñj niwákwiri mii.” uríagi ¹⁶agwípimi éí xeñweaŋo xegí kirá xwíárími seáyi e puwiáraúyí níni wiári wákwímoŋjinigini.

¹⁷Ámi ajínají wo anjí ñwái ajínami ejiwámi dání íwiapariŋagi niwiniri o eni kirá ñwá yiniñjí bá fá nímaxírimi íwiapariŋagi winijanigini. ¹⁸Ámi ajínají wo —O ríá wearíŋpimi xiáworini. O ridiyowá yarigíá náni íráí oniñjípi tíñjí e dání níwiapiri ajínají kirá ñwá yiniñjípá fá xirijomi ríaiwá ejí tíni nuriri re uríjinigini, “Xwíárími wainí uraxí sogwí rixa niáí ejagí náni dixí kirá ñwá yiniñjípá tíni wiwákwímí nerí awí eámeámí ei.” uríagi ¹⁹ajínajo xegí kirápá tíni wainí uraxí xwíáyo ejíyí wiwákwímí nerí awí neaárimáná xoyikímí epíri náni sínjá íkwiaŋwí xwé eapináriŋjínamí —Ana, ayí píří Goríxo aga wikí níwóniri náni umamoníápi náni imóniñjínarini. Anamí xoyikímí epíri náni mímeámí yáráná ²⁰ajípimi bíariwámíni sínjá íkwiaŋwínami xoyikímí yaríná ragí anamí dání nipuríná waxíniñjí niwerí niróga niwiápnimeari osíyíyá manjí tíni xixeni róniri ná mími waxí niwerí 300 kiromita wiári mûrori ejinigini.

Ajínají wé wíúmi dáñjí waúmi pírerixí xixeni wiñjí nánirini.

15 ¹Nioni ekiyijí ajínami dání ámi bi infagi siywí winijanigini. Api seáyi e imóniri diñjí niyága upaxí imóniri ejípirini. Ajínají wé wíúmi dáñjí waú amáyo xeanijí aga ríá tíñjí wikáripířípirini. Api wikáraríná Goríxo xegí wikí óniñjípi niyopiyáriníá ejagí náni ayí xeanijí yoparípirini. Api ajínají wé wíúmi dáñjí waú tígíawami niwiniríná weniní éayí winijanigini. ²Rawirawániñjí imóniñjí girasíniñjí rírimá óniñjípi ríá tíni gwiáumí niniri riwoŋagi niwiniri ámá najwoyá xopaikigí imixinijípimi seáyi e mumepa ero oyá ipíříá xe oneaeaniri miwinipa ero nerijípimi dání xopíráří egíyí kitá Goríxo wiñjíyí fá nixirimáná rírimá óniñjípimi seáyi e roŋagía winijanigini. ³Ayí soŋj niriro Moseso, Goríxomí xinániñjí nimóniri omíñjí wíiago répeñípi ríro sipisipí miáoyápi ríro neróná soŋj re rigíawixini, “Áminá Goríxoxini, ejí eánigíá niyoní seáyi e wimóniñjoxini, amípí joxi yariñjípi seáyi e erí amáyo uduď winipaxípi erí yariŋagi ranariŋwáriní. Gwí wirí wirími dáñjí niyoní mixí ináyoxini, pí pí joxi neríná wé róniñjí erí nepáni erí yariŋagi

ranarijwárini. ⁴ Ámináoxini, joxi ná woxini siyikwí míniñoxi ejagi náni ámá giyí wáyí misipa ero seáyi e mirimíyeoapa ero epírárini? Dixí náni pirí numamoríná xixeni imóninijípi tíni yariñípi rixa siñáni imóninjagi náni ámá gwí wirí níni nibiro dixí símimañími dání wauní nikáriniro seáyi e rímeprírárini.” Sonjí niriro e rariñagía winiñanigini.

⁵ Apí niwinimáná wenijí éayí winiñanigini. Ajínami ají ñywáiwámí íními ají pákiniñiwá —Awá Gorixoyá ají awawá ayá ríá wejíwárini. Awá ñkwiniñagi niwiniri ⁶ajínají xeanijí aga ríá tíñí wikáripíri náni tígíá wé wíúmi dánjí waú awa rapirapí awiaxí apíá weri xwiníá earí ejí yíniro iríkwiniñí sínjá gorí tíni imixiniñípi xwinamiyaiwí yiróniro nemáná ají ñywáiwámí dání iwiapariñagía niwiniri ⁷dijí tíñí imónigá waú waú awa wo niwiápíñimeari ajínají wé wíúmi dánjí waú awami pírerixí sínjá gorí tíni imixiniñípi wé wíúmi dánjí waú mini wiñinigini. Pírerixí apimi wikí óniñí Gorixo, anijí íníná ñweanjoyá magwí ejípirini. ⁸ Mini wíáná ejí eániñí Gorixoyá imóniri seáyi e oyá imóniri ejípimi dání siñwiríá xegí ají ñywáiwámí árío ináriníagi náni ajínají wé wíúmi dánjí waú awa xeanijí ríá tíñí wé wíúmi dánjí waú apí wikáripírié náni páwipaxí wí mimóninjagi siñwí e winiñanigini.

Ajínají wé wíúmi dánjí waú pírerixíyo íniñípi miwiárómogía nánirini.

16 ¹Nioni aríá wíáyí ají ñywáiwámí dání mañí bá ejí tíni ajínají wé wíúmi dánjí waú awami re urinénapíagi aríá wiñanigini, “Soyíné nuro Gorixoyá wikí óniñí pírerixí wé wíúmi dánjí waú ayo magwí ejípi xwírárimí miwiárómoaípoí.” urinénapíagi aríá wiñanigini.

² Ajínají awa wo pírerixí o xíriñína nímeáa nuri xwíárimí miwiárómoaíáná re ejínigini. Ámá najwoyápi ipiríá eániro xegí xopaikigí imixiniñípimi seáyi e umero yarigíyáí oremá sipí xwíráia wianarigíápi imónigíawixini.

³ Ajínají awa ámi wo xegí pírerixína rawirawáyo miwiárómoaíáná re ejínigini. Rawirawá ragí nimóniri ámá piyíyá pwariñípa axípi pípíó onjí imónáriñinigini. E imónáráná amipí dijí tíñí rawirawáyo ñweanjíyí níni piyí yáriñinigini.

⁴ Ajínají awa ámi wo xegí pírerixína iniigí ná wearijíyo tíni simiñí meaarijíyo tíni miwiárómoaíáná iniigí níni ragí imóninjigini. ⁵ Iniiigí níni ragí imónáná ajínají iniigí xiáwo re rariñagi aríá wiñanigini, “Agwi ríná ñweari ejíná dání anijí imóniri enoxini, aga siyikwí míni enoxini, pirí joxi umamoariñí apí xwíyíá mimeárinipa nerí xixeni wikárariñini. ⁶ Ayí ámá dixí imónigíáyo tíni wíá rókiamogíáyo tíni ragí pikieweámixigíá náni joxi ragí onípoyniri pirí apí numamoríná xixeni yariñini. Ámá ayí pirí joxi umamoariñípi ríniñí meapaxí imónigíyáí ejagía náni ayí ananirini.” rariñagi aríá niwiri ⁷xwíyíá bi íráí noa peyiniñe dání re rinariñagi aríá wiñanigini, “Áminá Gorixoxini, ejí

eániñj tígíayo niyoní seáyi e wimóniñoxini, ayí neparini. O aga xixeni riñoi. Pírí joxi umamoariñí apí apí nepa xixenini wiariñírini.” rariñagi aríá wiñanigini.

⁸ Añínají awa ámi wo xegí pírerixína sogwomi miwiárómóáná Gorixo ámá xwíáyo ñweagíayo xe sogwí xaíwí niwepíniri naníri rímimenijwí neániri pírí owiáríniri siñwí wiñiñinigini. ⁹Xe rímimenijwí neániri pírí owiáríniri siñwí wiñiñagí sogwí niwepíniri ayo riá pírí wiáríagi náni ámá ayí Gorixomi —O xegí ejí sixí eániñjyo dání xeaniñj ayí wikáripaxí imóniñorini. Omi ikayíwí numeariróná wigí íwí yarigíápi ríwíminí nimamoro omí seáyi e mumíyeoagíawixini.

¹⁰ Añínají awa ámi wo xegí pírerixína íkwiañwí najwo éí niujeámáná ámáyo umeñweañnami miwiárómooiáná re ejinigini. Ámá najwo xegí seáyi e niwimóniri umeñweañyío niyoní síá yidoáriñinigini. Síá yidoáráná ríniñj ayíkwí wí miwinariñagi náni iwieániro wigí aíwí síwí kiro neróná ¹¹wigí sítí yarigíápi ríwíminí mimamopa nero ríniñj winariñípi tíni uraní egíápi tíni náni Iwíá añínamí dájomí ikayíwí umearigíawixini.

¹² Añínají awa yoparo tíjo xegí pírerixína iniigí rapá xwéú, Yupiretisiyi ríniñjumi miwiárómooiáná mixí ináyí sogwí íwiapariñími dájowa iniigúmi anani xepíri náni yeáyí yáriñinigini. ¹³Nioni wenijí éáyí wiñiñanigini. Piyiminíá sítí biaú bi minijíñiñj nimóniro iwí xwéoyá manjíyo dání íwiapíri najwoyá manjíyo dání íwiapíri mimóní wíá rókiamoariñoyá manjíyo dání íwiapíri yariñagía wiñiñanigini.

¹⁴ Piyiminíá apiaú api nípini kwíyí sítípírini. Ámáyo emimí niwíwapíya warigíápirini. Mixí ináyí xwíá nírímíni ñweagíáyí síá sítí Gorixo, ejí eánigíá niyoní seáyi e wimóniñoyáyimi mixí inipírúa náni awí oeameaneyiniri upírápirini. ¹⁵Ai, Ámináoni ámá árfwíyimi íwí meáminiri barigíápániñj axípi bimíáriñi. Ámá sániñj miwé siñwí naniro aikí pírániñj niyíniro ñweagíáyí yayí owinini. E mepa nerínayí, íkwauyixíyí nuróná ámá siñwíyo dání ayá wininigíniri nánirini. ¹⁶Kwíyí sítí biaú bi apí nuro mixí ináyowami niwírimearo Xibiruyí píne tíni Amagedoniyí riniñe awí eaárariñagía wiñiñanigini.

¹⁷Añínají awa yoparo xegí pírerixína imijí yariñe —E kwíyí sítípíyáyí ají erini. E miwiárómooiáná ají ñwíáiwámi íními síá íkwiañwínamí dání xwíyíá ejí tíni ríaiwá re rinénapiñinigini, “Rixa apírini.” rinénapáná re ejinigini. ¹⁸Ápiajwí nökímixa uri aqínamí dání ikaxí níra uri akiriwí níra uri neri poboní xwé bi —Api ejíná ámá xwíárimí iwamíó ñweagíe dání waíní waíná poboní xwé neri aiwi bi apí tíni xixeni miyagí enagi náni apí aga xwé birini. ¹⁹Api yaríná ají aga xwé mamadí ikwíróniñjípi xwíá yaiwiámí nímeniríná nikwiriniri biaú bi imóniri ají ámá gwí wirí wirí niyíyáyí úpiyinowiri ejinigini. E neríná Gorixo ají xwé Babironiyí ríniñjípi náni diñjí peá mímó neri ámá apími ñweagíá

ríniijí xwé omeápojiniri kapixí xíoyá wikí óniijípimi dání mixípi íniijíwá miní wíagi²⁰ piriñjwí níni rawírawáyo urípíniri díwí miijí rojíyí níni aíniri nerí²¹ aejnáikí xwé amímán iníijí wí —Woni woní xegí sañí 50 kiro imónijípirini. Apí aejnámi dání ámáyo piéróáná xeanijí Gorixo wíkáríí apí xeanijí aga ríá tñíjí ejagi náni omí ikayíwí umeararijagía winiñjanigini.

Apixí iyí ede dání warigíí nánirini.

17 ¹⁻² Aejnají wé wíúmi dání waú pírerixí wé wíúmi dání waú tígíawa wo nibíri niniriríná re níniñinigini, “Joxí bei. Apixí iyí ede dání warigíími —Í náni aejí níminí fá earoáriñijírini. Iniigí weariní obaxíyo seáyi e éí xeñweañjírini. Mixí ináyí xwiárimí dánjyí tíni íwí inigíírini. Ámá xwiárimí ñweagíyí í tíni íwí niniróná ayí ámá iniigí wainí xwapí niniróná papikí yarigíapánijí díjí mamó nero inigíírini. Ími Gorixo píri umamoarijípi siwá osimíni.” niniriri³ Gorixoyá kwíyípi nixixéróáná ámá díjí meaje náni ninimeámi úáná wenijí éyí wíniñjanigini. Apixí wí najwí ayíá rijí womí —Najwo nomíni yoí Gorixomí ikayíwí umeararigíápi eániri miijí wé wíúmi dání waú imori siwanjí wé wúkaú miijíyo dání rémówapiri ejorini. Omí i seáyi e éí xeñweañjí wíniñjanigini. ⁴Í rapírapí ayíá ríri mipiyí mori ejyí yíniri okiyá náni sínjá gorí tíni imixinijípi tíni sínjá awiaxí tíni urípó apíá weñí nigwí xwé rojípi tíni okiyá iniri nemána kapixí sínjá gorí tíni imixinijí wá fá nixiríri ñweañjí wíniñjanigini. Kapixí awámi íwí í yarinjí xwiríá wianipaxí imónijípi tíni íwí í níni piaxí weánarijípi tíni magwí iníñjagí wíniñjanigini. ⁵Yoí ími mimáyo eániijípi rasí re níriniri eánijagí wíniñjanigini, “Aejí xwé Babironiyí wírinijáinirini. Apixí iyí ede dání warigíá níwami tíni ámá xwiárimí ñweagíá yarigíá Gorixo xwiríá wianarijí niyoní tíni xináinirini.” Rasí e níriniri eánijagí wíniñjanigini. ⁶Apixí í ragí ámá Gorixoyá imónigíyíyá tíni Jisaso náni wáí nírimeróná miijí winigíyíyá tíni ninimáná papikí yarinjí sijwí niwiniri “Ámá Gorixomí díjí wíkwíroarigíyí aga onimiá ríá pikijoí?” niyaiwiri uduď ikáriñariná ⁷ajínajo re níriñjinigini, “Pí náni joxí uduď ikáriñarinjini? Apixí í tíni najwí miijí wé wíúmi dání waú imori siwanjí wé wúkaú miijíyo dání rémówapiri enjo, í seáyi e éí xeñweaño tíni ípaú náni xwiyárasí níriniri ínimi imónijípi nioní pírániijí áwanjí oririmini.” niniriri ⁸re níriñjinigini, “Najwí joxí winíó xámí ñweaago aí agwí miijweanini. O siririkí yoparípi mimónijíyimi dání rixa nípeyeari sepiápi miijweá wiári mídáni aníñiníáriní. Ámá xwiárimí ñweagíyí —Ayí ejníá Gorixo xwiári imixinjíná dání íkwí díjí niyimijí meapríra náni ñwiráriñijínamí wigí yoí miijwírárinipa egíyí náni rarijini. Ayí najwomi niwiniróná uduď wininíáriní. O xámí ñweaago agwí miijweañjí aiwi ríwéná ámí binjá ejagi náni ámá ayí sijwí e

niwiniro náni ududí wininíárini.” niniriri ⁹ re riñiniginí, “Ámá dijí pírániójí nejwíperi moarigíayí ‘Ayí apí náni ría imóniní?’ yaiwipaxírini. Nañwoyá miñjí wé wíumi dáñjí waú imóninjí apixí éí xeñweanijípi, ayí díwí miñjí wé wíumi dáñjí biaú nánirini. ¹⁰ Ayí mixí ináyí wé wíumi dáñjí waú eni nánirini. Awa wé wú rixa aníá nimóga ugíárini. Wo sini agwi ñweani. Wo sini niñweaníárini. O imónáná Gorixo xe bi onimiápi niñweari umeñweawiniginíri siñwí wininíorini. ¹¹ Nañwí ejíná ñweaagí agwi miñweaajo eni mixí ináyí ámi worini. Xfo mixí ináyí wé wíumi dáñjí waú awayá wo aí awami ríwíyo mixí ináyí imóniníorini. O mixí ináyí nimóniríná sepiápi miñweá wiári mídáni anijíni aníniníárini. ¹² Siwanjí nañwoyá miñjyo dáni wé wúkaú rémówapiñagi siñwí winífyí, ayí mixí ináyí wé wúkaú ámáyo umeñweapíría náni sini mimónigíawa nánirini. Awa ejí eániójí mixí ináyí imónipíri náni nimóniro nañwo tíni ámáyo umeñwearóná anijí mumeñweá síá ná wiyníniójí umeñweapírári. ¹³ Awa dijí axípini tígíáwarini. Wigí ejí eániójá imónijípi tíni néni tígíá imónigíápi tíni eni nawíni nañwomi íními niwuríniro ¹⁴ sipisipí miáo tíni mixí niniróná sipisipí miáo xopírári winíárini. O áminá niyoní áminá seáyi e imónijo wimóniri mixí ináyí niyoní mixí ináyí seáyi e imónijo wimóniri nerí náni ámá o tíni nawíni imónigíayí —Ayí xfo xegí imónipíriá náni pariri wéyo fá umiriri ejíyírini. O náni peá mimó dijí niwíkwíroro fá xirarigíayírini. Ayí o tíni nawíni xopírári wipírári. Anjínajo e ninirimáná ¹⁵ re níriñinigíni, “Iniigí wearijí apixí iyí ede dáni warigíí seáyi e xeñweaní joxí siñwí winífyí, ayí ámá níni nánirini. Ámá wará xixegíni írigíárani, gwí wirí wiríráni, gwí móñigíá bi birani, píne xixegíni rarigíárani, ayí níni nánirini. ¹⁶ Siwanjí wé wúkaú rémówapiñagi siñwí winífyí tíni nañwo tíni awa apixí iyí ede dáni warigíími símí tíni niwiro xwiríá wikixeró xegí amípí urápekixeró nero síwí sayí nañwí roanariñípanijí niwiro níminí árifá yipírári. ¹⁷ Ayí ripí náni e epírári. Gorixo awa dijí ná bini tíni nero wigí umeñweagíayí tíni nawíni nañwomi íními niwuríniróná ími e wírixiniri dijí utiníá ejagi náni awa apí e niwikára nuróná xwiyíá Gorixo riñípi xixeni imóniné náni niwikára upírári. ¹⁸ niniriri re níriñinigíni, “Apixí joxí siñwí winíí, í aijí xwé mamadí ikwíronijípi nánirini. Apí mixí ináyí xwíá niríminí ñweagíayo seáyi e niwimóniri meñweanípirini.” níriñinigini.

Ají Babironi xwiríá ikixénijí nánirini.

18 ¹ Apí niwinárimáná ajínají ámi wo ajínami dáni weaparinagi wíniñanigini. O néni tíñjí seáyi e imónijí worini. Ajínami dáni niweapiríná xegí ikíñijípi xwiníá neari xwírárimí wíá nókiáriríná ² ejí tíni ríaiwá níriñá ripí rariñagi aríá wiyanigini, “Babironi, aijí xwé mamadí ikwíronijípi rixa xwiríá ikixenárinini. Rixa xwiríá nikixenáriniri yíwí imónijagí náni imíó yáriñerini. Rixa kwíyí sipíyí eni

awí eánáriñerini. Rixa ijí sipí ‘Ayí obí dijí rúa rarini?’ rarigíápi xwapí yáriñerini.³ Ayí ripí náni xwiríá ikixenárinini. Ámá gwí bí bi móningíáyí níni apíxí ‘Niíni tíni íwí niniróná míméniñí oanípoyi.’ yaiwiariñí tíni íwí niniróná iniigí wainí ninirníñí nero papikí ero wigí mixí inayí xwíárími dámjíyí í tíni íwí inayiro ejagi náni xwiríá ikixenárinini. Nigwí omeaaneyiniro yúbí sábíniñí inarigíáyí apíxí í ‘Amipí xwé tíjáni nimóniri sirí muní ojweámini.’ yaiwiariñagi náni ími amipí wí míni wiayiro nigwí urapayiro nerijípimi dáni nigwí xwé tígiá imónigíá ejagi náni eni xwiríá ikixenárinini.” rariñagi aríá wijanigini.

⁴ Xwíyá ámí bí ajinamí dání re rinénapariñagi aríá wijanigini, “Ámá nioní gí imónigíáyíné, seyíné íwí apíxí í yariñípa axípi nero xeaníñí ími wímeaníápi seyíné eni seaímeaniginiri ími píni niwiárimi wí e náni úpoyi. ⁵ Ayí ripí náni searariñini. Í íwí aríkí niyayiríná xegí íwí yariñípi rixa niramóga nearíná ajiña tíni xixeni róniñagi náni íwí í yariñípi náni Gorixo dijí peá mímó eni.” ⁶ Ámí ripí rariñagi aríá wijanigini, “Ími pirí numamoríná í wikáriñípa axípi wikáriñípa sípí í ejípi biaú kikirí wíri iniigí wainí í kapíxíyo niwíri wiñípa wainí piñí biaú kikirí opaxí imóniñípi niwíri wíri éirixini. ⁷ Xewaniñí seáyi e míyeoániri sirí muní ñweari ejípi tíni xixeni mimeniñjwí uríri ámixiá eri oeniri pirí umamóirixini. Í xegí dijí tíni re yaiwinariñíri, ‘Niíni mixí inayí nimóniri meñweajáni menirani? Niíni apíxí aní imóniñjáinírani? Gíná dání dijí sipí nítagi ñwí eapaxí imónimáriñírani?’ yaiwinariñí ejagi náni ⁸ xeaníñí síá axíyimini re wímeaníárini. Simiári wímeari piyí epaxípi wímeari ámixiá epaxí imóniñípi wímeari aiwá náni díwí ikeamónipaxípi wímeari nemána níminí riá uniníárini. Áminá Gorixo, ími pirí umamonío ejí sixí eániño ejagi náni apí nipini wímeaníárini.

⁹ “Mixí inayí xwíárími dámjí í tíni íwí iniro í tíni nawíni niñwearóná sirí muní ñwearo egíyáyí ími riá niniri siñwiríá peyariñagi niwíróná re epíríárini. Ámixiá ero ñwí miearo nero ¹⁰ ríniñí ími wímeáípi none eni neaímeaniginiri wáyí nero ná jíami nirómáná re ripíráriñí, ‘Ine! Babironi aji xwé mamadí ikwíróniñípixi, aji wí tíni xixeni mimóniñípixi, axínáni pirí rimamóípi rixa símeáí ejagi náni ine!’ ripíráriñí.

¹¹ “Ámá xwíárími dámjí nigwíni omeaaneyiniro yúbí sábíniñí yarigíáyí wigí sañiyí nigwí náni ámá ámí wí bí wipaxí meñagí náni í náni eni ámixiá ero ñwí earo epíríárini. ¹² Wigí sañiyí, ayí tíriñi. Síñá gorí tíni síñá siripá tíni síñá awiaxí xixegíni imóniñí tíni urípó apíá weñí nigwí xwé roñí tíni rapirapí awiaxí apíá weñí tíni rapirapí mipiyí moñí tíni rapirapí siríkáyí riniñí tíni rapirapí ayáñí riñí tíni íkáxaíwí xegí yoí sitironiyí riniñí tíni amipí bí nañwí erepaniyí riniñíyíyá siwanípimi dání imixiniñí tíni amipí bí íkáya nigwí xwé roñípimi dání imixiniñí tíni amipí bí kapáyo dání imixiniñí tíni amipí bí ainixíyo dání imixiniñí tíni amipí bí síñá wárí wárí móniñípimi dání imixiniñí tíni ¹³ werixí sinamoniyí

riniñípi tíni karíniñí imóniñí amomiyí riniñí tíni íkíá díá ríá ikeárána síjwiríá diñí nají eaariñípi tíni iniigí waráyo xópé inipírúa nání diñí nají eaariñípi tíni íkíá díá pirakenisaníyí riniñípi tíni iniigí wainí tíni werixí oripí tíni pirawá awiaxí tíni wití aiwá tíni burimákaú tíni sipisipí tíni osí tíni karí osí íropearijí tíni ámá ení xináwániñí nimóniro omijí wiiarigíayí tíni wigí sanjí bí epírúa nání imóniñíyí, ayí apirini.¹⁴ Amipí jíxi ‘Omeámini.’ simónariñípi rixa píni niwiárimi rujoí. Amipí jíxi mirimúróniñípi tíni amipí jíxi nimearíná síri muní ɻweaariñípi tíni rixa anipá imóniñagi nání ámi síjwí winipaxí mimónini.

¹⁵ “Ámá nigwíni omeaaneyiniro wigí amipí níní yoí riniñí api ími bí egíayo dáni nigwí xwé tígíá imónigíayí riniñí axí ími winariñípi none ení neaininiginiri wáyí nero ná jíami nirómáná ámixíá ero ɻwí miearo nero ¹⁶ re ripírúařini, ‘Ine! Ají xwé mamadí ikwíróniñípixi, ine! Apixí rapírapí awiaxí apíá wejí tíni mipiyí mojí tíni ayíá riñí tíni yínri síjá gorí tíni imixinijípi tíni síjá awiaxí imóniñí xixegíni tíni urípo apíá wejí nigwí xwé rojípi tíni okiyá iniri ejixini, ¹⁷axínáni jíxiyá amipí ayá tíjí api nipini rixa xwiríá ikixenáríagi niranirane nání ine!” ripírúařini.

“Sipixí o omi xiáwowa tíni ámá wí e nání owaneyiniro sipixí o omi bí nero ɻweaariñíyí tíni sipixí o omi omijí mearigíawa tíni ámá sipixíyo niŋwearo wigí nigwí omijí yariñíá nínyí tíni ayí ají apimi ná jíami nirómáná ¹⁸ ají api ríá niniri síjwiríá peyariñagi niwiniróná ejí tíni ‘Ine!’ niriro re rigíawixini, ‘Ají xwé mamadí ikwíróniñí api tíni xixeni ámi bi gípi ría ikwírónini?’ niriro re egíawixini. ¹⁹ Isikí nimeaayiro miŋyo mimeamí niniro ‘Ine!’ ríro ámixíá ero ɻwí miearo neróná re nira ugíawixini, ‘Ine! Ají xwé mamadí ikwíróniñípi —Ají api sipixí xiáwowa amipí wí nigwí meapíri nání rawirawáyo níxero nirémómáná bí egíapíri. E nerijíyo dáni nigwí xwé tígíayí imónigíapíri. Ají api axínáni sini mé xwiríá ikixenáríagi nání ine!’ nira ugíawixini.

²⁰ “Ajínaxini, apixí í rixa xwiríá ikixenáríagi nání diñí niíá osinini. Gorixoyá imónigíayíne tíni wáí wurimeagíayíne tíni wiá rókiamoagíayíne tíni niyfnéni diñí niíá oseainini. Gorixo ají api seyíne seaikáriñípi nání pirí mamóí ejagi nání diñí niíá oseainini.” Xwiyábi bi ajínami dáni e rinénapíagi aríá wiŋanigini.

²¹ Ajínají ejí sixí eániñí wo síjá xwé wití siyí yuní ikixearijíyí sipaxí wo nímíyeoari rawirawáyo nimoairi re riñinigini, “Babironi, ají xwé mamadí ikwíróniñípi nioni síjá ro moaíápa ají api ení piéroníářini. Ají api ámá wará sini ninimáná pearigíayíniñí anipá imónáná ámi síjwí winipaxí imóniníá menini. ²² Ají apixí dáni ámi kitá eániri sojí riniri webíí riniri pékákí riniri yariñagi aríá ámi bi wipírúa menini. Ámá amipí imixaniro éwapíngíayí wí ají apixí dáni wigí yariñíapí ámi yariñagia winipírúařani. Síjá wití siyí yuní ikixearijíyí apixí dáni ámi neríná ikaxí rinariñagi aríá wipírúa menini. ²³ Apixí dáni uyíwí wíá ónaríñípi

ámi óniníá menini. Íwí sikiñí tíni apiyá tíni apixi dání ámi bí nimeániro xwiyíá nawíni rinarijíí aríá wipíriá menini. Ayí ripi náni rirarijini. Apixiyá ámá nigwíni omeaaneyiníro amípí bí yarigíayí dixí ayáí tíni nerinjípimi dání ámá xwírárimi ḥweagíayó niyoní yapí niwíwapíriróná seáyi e múnronigíá ejagi náni rarijini.

²⁴ “Í Gorixoyá wíá rókiamoarigíayó tíni ámá xegí imónigíayó tíni ámá ami gími ḥweagíá pípíkímí iniñíyo tíni nipikiri reá roániñírini.” Ajínajo e rarijagi aríá wijanigini.

Babironi xwiríá ikixiníagi náni ajínami dání yayí egíá nánirini.

19 ¹Api aríá niwimáná mañí xwé bi ámá ayá wí ajínami epíroyí egíáyínijí meanjí níriníri ejí tíni re rinarijagi aríá wijanigini, “Negí Gorixomi seáyi e oumeaneyi. Nene éí neamníijo, ayí orini. Ejí eániri seáyi e umífeyoapaxí imóniri ejo, ayí orini. ²O neyírori pirí numamoríná nepa xixeni imónijípi tíni wiarijí ejagi náni seáyi e oumeaneyi. Apixí iyí ede dání warigíá ají nimini fá earoáriniñí —í ámá xwírárimi ḥweagíayí tíni íwí ninirinjípimi dání uyínií oépoyiníri niwíwapiya nuríná xwiríá wikixejírini. Ími Gorixo neyírori xixeni pirí numamoríná ámá xináiwániñí nimóniro omijí wíiarigíá í nipikiri reá roániñíyí náni rixa xixeni ejí meáríni.” níriro ³ámi re rígawixini, “Negí Gorixomi seáyi e oumeaneyi. Siñwiríá ají apimi ríá niníri peyarijípi aniñí miní peyinírári.” ríagía ⁴ámá áminá 24 imónigíá e niñweaxa pugíawa tíni diñí títí imónigíá waú waú awa tíni Gorixo íkwiajwínami ḥweaje nupíkíñimearo omí yayí niwiróná re nira ugíawixini, “E imónini. Omí seáyi e oumeaneyi.” ríagía ⁵siá íkwiajwínami dání mañí bá re rinijinigini, “Ámá Gorixomi xináiwayínénijí nimóniro omijí wíiarigíayíne, siyíkwíñijí imónigíápiayínérani, xwéríxayínérani, omí wáyí wiarijíayíne niyínéni, negí Gorixomi seáyi e umépoyi.” rinarijagi aríá wijanigini.

“Sipisipí miáo apixí nimeaníjoi.” rígíá nánirini.

⁶Nioni mañí xwé bi ámá ayá wí epíroyí egíáyí meanjí níriríná riníri iniigí iyakwí nídiroríná riníri akiriwí niwekiríná riníri yarijípánijí neriná re rinarijagi aríá wijanigini, “Negí Gorixomi seáyi e oumeaneyi. Negí Áminá Gorixo, ejí eánigíá niyoní seáyi e wimónijo rixa neameñweani. ⁷Sipisipí miáo apixí meaní rixa rínárini. Apixí meaní rixa wé níróniri ḥweani. Ayináni negí xwioxíyo dání diñí niíá nineainiri yayí nerane Gorixomi seáyi e umífeyoaaneyi.” rarijagía aríá niwiri wiñiñanigini. ⁸Í oyíniníri rapírapí awiaxí apíá xaíwí werí kíyí bí mayí erí ejí wú —Ú ayí ámá Gorixoyá imónigíayí xwíáyo niñwearóná wé níróniro pírániñí egíá náni imónijúrini. Ú miní wíagi siñwí niwirini ⁹ajínajo re nírínijinigini, “Re níriri ríwamijí eai, ‘Aíwá sipisipí miáo apixí

meaní náni imixáriníápi náni wáí urepeárinijíyí yayí owinini.’ niriri ríwamijí eai.” niniriri re níriñinigini, “Xwiyáá apí Gorixo riñí ejagi náni nepaxijípírini.” niríagi¹⁰ ajiñajomi yayí owiminiri náni oyá sikwí tíjí e upfkínimeááná o re níriñinigini, “Joxi yegí axípi xináípawíniñí nimónirai Gorixomi omijí wiiarigwíwawi e minipani. Dixí rírixímeá Jisaso seaíwapiyijípi íá xírarigíyáí yarigíápa nioni eni axípi yariñá woni ejagi náni Gorixomini yayí wíi. Ayí ripi náni rariñini. Gini gine wíá nirókiamoranénayí, sa Jisaso neaíwapiyijípi rókiamoaniri náni imónariñwá ejagi náni rariñini.” níriñinigini.

Osí apíá wejí womí seáyi e xeñweaño nánirini.

¹¹ Ajiñá oxoáníagí niwiniríná wenijí yáníyáí winiñanigini. Osí apíá wejí wo rojagi niwiniri osomi seáyi e xeñweaño —O re rigíorini, “Díñj ujwiráripaxorini. Nepaxijí imónijípíni yariñorini.” rigíorini. O osomi seáyi e xeñweañojagi winiñanigini. O ámáyo niwieyírori pirí umamori mixí wíri neríná wé rónijí imónijípíni xíxeni xídaríjorini. ¹² Xegí siñwí ríá ápiáwíniñí werí miñjyo dírí mixí ináyowa díkínarigíápi obaxí díkínrí ejorini. Xegí yoí ámá níni majíá nimónimáná xewaniñoni níjíá imónijípi xegí warárimi eániri ¹³ rapírapí ragíyo igíá eániñí wú yíniri ejorini. Yoí oyá re ríniñorini, “Gorixoyá Xwiyááoyí” ríniñorini. ¹⁴ Ajiñami dání simijí wínarigíyáí rapírapí awiaxí apíá werí kífí bi mayí imóniri ejiyí niyínimáná osí apíá wejíyo nixejweámáná omi númi warinagía niwiniri ¹⁵ ámá gwí bi bi móningíá niyoní xopirárí wíni kirá ñywá yiniñípá oyá majíyo dání peyeařiñagi winiñanigini. Ayo ainixí wá íá nixiriri numejweari wíkí Gorixo, ejí eániñíá niyoní seáyi e wimónijo ayíkwí miwónijípi niwíwapiyiríná uraxí wainí sogwí síñjá íkwiajwí eapiniñínamí xoyíkímí yarigíápa axípi winírárini. ¹⁶ Yoí bi ripi “Mixí Ináyí Niyoni Seáyi e Wimóniri Áminá Niyoni Seáyi e Wimóniri Ejáoniyí” níriniri xegí rapírapíyo ñwiráriniri sáfyo ñwiráriniri ejagi winiñanigini.

¹⁷ Nioní wenijí yáníyáí ajiñají wo sogwí ñweaje nírómáná apurí ajií piríyo nípípika emeariñyo ejí tñi ríaiwá re urariñagi wíniñanigini, “Gorixo aiwá xwé imixinípi náni nibiro awí eánípoyi. ¹⁸ Mixí ináyíyá gíwí yiyóní ero simijí wínarigíyáyo seáyi e wimónigíyáyíá gíwí yiyóní ero ámá ejí eániñíyáyíá gíwí yiyóní ero osiyíyá gíwí yiyóní ero osíyo seáyi e xeñweáíyáyíá gíwí yiyóní ero ámá xináíwániñí nimóniro omijí wiiarigíyáyírani, wigí omijíni yarigíyáyírani, ámá siyikwíniñí imónigíyáyírani, ámá xwérixá imónigíyáyírani, níniyíyá gíwí yiyóní ero epíri náni awí eánípoyi.” Iñjyo ríaiwá e urariñagi wíniñanigini.

¹⁹ Wenijí éayí wíniñanigini. Nañwo tñi mixí ináyí xwíárimi ñweagíyáí tñi wigí simijí wínarigíyáí tñi nawíni awí neániro osí apíá wejomi seáyi e xeñweañojomi tñi o xegí simijí wínarigíyáyo tñi mixí wianiro náni awí eánárinijagía niwiniri winiñanigini. ²⁰ Nañwomi íá nixiráriro

mimóní wíá rókiamoarijomi —O najwoyá néní tíjí imóninjípimi dání emímí neríná ámá najwoyá ipiríá eániri najwoyá xopaikigí imóninjípi yayí niwiro egíáyo yapí wíwapiyinorini. Omi eni íá nixiráriro awaú sini siójí ejáná ipí rírómíxihí ríá ápiawí sínjá saripái ríniñípí tíni wearinjíwámí mamówáríagía winiñjanigini. ²¹ Wíniyo eni osomí seáyi e xeñweaajo kirá xegí manjíyo dání peyearijípá tíni pipikímí yárána ijí níni nibímiro wigí gíwí yiýóní neríná agwí ímí uyáriagi winiñjanigini.

Seteno xwiogwí 1,000 apimi gwí ñweaní nánirini.

20 ¹ Nioni weniñí yáníáyí winiñjanigini. Ajínají wo xegí wéyo sirírikí yoparí bi mimóninjíyi nání kípi íá xíriri seníá wirí íá xíriri nemáná ajínami dání weaparijagi winiñjanigini. ²⁻³ Ajínajo iwí xwéomi —O sidirí ejíná ñweaagí axorini. Obo axo Setenorini. Omi íá nixerí xwiogwí 1,000 múronía nání gwí niyáriki sirírikí yoparí bi mimóninjíyimi nímoaimáná manjí éde ówañí niyárimáná sikí bi símimajíó nání ikwiáríragi winiñjanigini. Xwiogwí 1,000 api pwearíná ámá gwí bi bi móniñíáyo yapí miwíwapiyipa éwiniginiri óí ayimi ñwiráriagí winiñjanigini. E nerí aí xwiogwí api rixa mûróáná axíná onímiápi éwiniginiri óí ayimi dání wíkwíowáríñiári.

⁴ Nioni weniñí yáníáyí winiñjanigini. Mixí ináyíyá siá íkwiajwí wí sijwí niwiniri ayo wa ámáyo wieyíropíria nání rípeaáriñíjowa éí ñweanagía niwiniri ámá xwiyíá Gorixoyá íá xíriro Jisaso nání anijí miní áwañí uriro neróná wiwaníjíyí miñí wináná sijwí miñí wákwigíyí —Ayí sini xwiárimí niñwearóná najwomi tíni xegí xopaikigí imixinijípimi tíni yayí miwipa ero najwo nání ipiríá wigí mimáyorani, wéyorani, meánipa ero egíáyírini. Ayíyá diñjyo sijwí niwiniríná ripí éagía winiñjanigini. Ámi sijí nero xwiogwí 1,000 apimi ámáyo Kiraiso tíni nawíni umeñweaagía winiñjanigini. ⁵ Iwamíó ámá ámi sijí nero wiápíñimeapírápi, ayí apirini. Pegiá wíniyí ayí íná miwiápíñimeáagía winiñjanigini. Xwiogwí 1,000 api rixa nipwémáná ejáná wiápíñimeáagía winiñjanigini. ⁶ Ámá pegiá iwamíó sijí nero wiápíñimeáíyí tíni ani nawíni wiápíñimeapírágiyí giyí giyí yayí owinini. Ayí ámá Gorixoyá imónigíyí ejagía nání oyá diñjí tíni yayí winipaxíyírini. Ayí Gorixo ámá siþíyí ríá xwérími ikáráná ayí tíni nawíni ríniñí Ámi bi Pepíráapiyi ríniñípí míméá Gorixo tíni Kiraiso tíni awaúyá apaxípánijí imónigíáwa yarigíápa nero awaú ñweagíie ananí niþáwiro Kiraiso tíni nawíni niñwearo xwiogwí 1,000 api mûroaríná ámáyo umeñweapíráji ejagi nání rariñini.

Setenomi migí niwimixiri xopirári wiáriñí nánirini.

⁷ Xwiogwí 1,000 api rixa niþwémáná ejáná sirírikí Seteno gwí ñweaníyimi dání wíkwíowáráná ⁸ o niþeyearí ámá gwí bi bi móniñíá

xwíá rirí nírímíni ami gími ḥweagíáyo —Ayí ámá Gorixiyi rinigíáyí tíni Megokiyi rinigíáyí tíni ayírini. Ayo Seteno yapí owíwapiyimíñiri nemeri ámá Gorixoyá imónigíáyí tíni mixí inaniro náni ayo awí neaemeríná ámá o awí eaeméyí rawirawá imanjí e inikí e wejíyí yapí xixeni imónipíriárini.⁹ Mixí obaxí ayí xwíárimi ayoxí xwé íkwiajwíniñí eapiniñe náni niyiro ayí tíni mixí oinaneyiniro aŋí Gorixo diŋí sixí uyinjípimi —E xegí ámá imónigíáyí ḥweagíerini. E awí mudímóáná re éagi winiŋanigini. Ríá aŋínamí dání nipiérónapiri ayo ríá nowáriagi winiŋanigini.¹⁰ Ayo rixa ríá náná obo, ayo yapí wíwapiyariñomi íá nixeró ipí rírómixíñí ríá ápiáwí síŋá sarípái riniñípi tíni wearinjwámí —E naŋwo tíni mimóní wíá rókiamoago tíni awaú xámi moaigé omi eni axí e nawíni ḥweářixiniri moaágia winiŋanigini. E ikwáwiyiraní, áriwiyiraní, kikiíá bi mepa nero riniñí anijí wininjáráni.

Gorixo ámáyo eyeyíromí ejí nánirini.

¹¹ Nioni weniñí yániáyí mixí ináyífyá siá íkwiajwí apíá wejí xwé wína niwiníri anami éí ḥweaŋoyá símímaŋe dání xwíárái tíni aŋína tíni níni peá unáríagí náni ámi siŋwí bi miwinipaxí imónihagí niwiníri ¹² weniñí éayí winiŋanigini. Ámá pegíáyí siykwíniñí imónigíápiarani, mamadírixaraní, íkwiajwínamí agwíriwámíni rojagíá winaríná bikwíyí nípariro íkwí ámi wína, ámá diŋí niyimiñí meapíría náni yoí ḥwiráriñína eni nípariro pegíá ayí sini siŋjí neróná yagíápi tíni xixeni xwíyíá umeárimíñiri náni aŋí náni bikwíyo ḥwiráriñíyo dání íá rírómixíñí neri xixeni xwíyíá umeáriagí winiŋanigini.¹³ Ámá pegíá rawirawayo ninamiro wegíáyíraní, pegíá piyiní siwí aŋí e —E pepíría náni Piyoyi riniñípi tíŋí erini. E ugíáyíraní, níni íkwiajwí Gorixo éí ḥweaŋína tíŋí e báná wigí yagíápi tíni xixeni xwíyíá umeáriagí winiŋanigini.¹⁴ Pepíría náni Piyoyi riniñípi, piyiní siwí aŋíyo ḥweagíáyo nimearí ipí rírómixíñí ríá wearíne —E Gorixo xwíyíá umeářípimi dání riniñí wininjériti. E moaágí winiŋanigini.¹⁵ Xwíyíá numeáriñá íkwí ámá diŋí niyimiñí meapíría náni yoí ḥwiráriñínamí giyí giyí anami yoí miŋwíráriñítagi niwiníríná ayo íá nixeró ipí rírómixíñí ríá wearinjwámí moaágia winiŋanigini.

Aŋí siŋjína tíni xwíá siŋjíri tíni nánirini.

21 ¹ Nioni weniñí éayí winiŋanigini. Aŋí siŋjí wína tíni xwíá siŋjí wirí tíni rixa nimóniñagi winiŋanigini. Aŋí xámiñína tíni xwíá xámiñírí tíni rixa anipá imóniñagi náni aŋí siŋjína tíni xwíá siŋjíri tíni imóniñagi winiŋanigini. Rawirawá ámi mìriwoŋagi niwiníri ² weniñí yániáyí aŋí ḥwíá Gorixoyápi —Api Jerusaremi Siŋípiyi riniñípirini. Api apíxí oxí meánimíñiríná okiyá inarigíápa axípi éniñí ninimáná aŋínamí Gorixo té dání weapariñagi winiŋanigini.³ Siŋwí e niwiníri

manjí bá íkwiajwínami tíjí e dání niriniríná ejí tíni re rinarijagi aríá wiyanigini, “Aríá époyi. Gorixo ḥweaarije agwi rixa ámá tíni nawní imónini. O ayí tíni nawní niywearná ámá xíoyá xegí imónipírárini. Xewanijo eni wigí ḥwíáo nimóniri ayí tíni nawní niywearná⁴ amipí dijí sipí wiarinjípi xórórí niwiiri náni wigí sijwirixí weaparigápi kwikwírimí niwirínijí wiágí náni ámá pero ámixxá ero ḥwí earo ríniijí winiro yagíápi ámi bi mepa epírárini. Xámí e yagíá api rixa ríná dání aninjíni xwíá iwéagi náni ámi axípi wí epírámani.” rarijagi aríá wiyanigini.

⁵ Íkwiajwínami éí ḥweaajo re riñinigini, “Aríá ei. Nioní amipí nipiní ámi sijá imixárírárini.” niriri re niriñinigini, “Xwiyáá nioní rarijápi nepaxinjí imóniri ámá dijí wikkwíropaxí imóniri ejagi náni joxí ríwamijí eai.” niniriri⁶ re niriñinigini, “Amipí nioní ‘E imóniwiniñini.’ yaiwinjápi rixarini. Nioní sijá píri tijwaeajnínjí nerí náni iwamíó imóniri yoparí e náni imóniri mé aninjí imóninjí. Iniigí náni gwíni yeáyí wí giyí giyo iniigí dijí niyimijí meapírá náni simijí meaarijúmi dání ananí niwiri míni wímárárini.” niniriri⁷ re niriñinigini, “Ámá nioní aninjí íá ninixiriróná nioní símí tíni inarijwáyo xopírárnijí wííá giyí giyo nioní ríá api nipiní niwiiríná ḥwíá ayíyáoni imóniri ayí eni gí niaiwí imóniro epírárini.⁸ E nerí aí íkwíkwíá imónigáyí tíni nioní dijí ninikwíroro aí ámi peá nimogíáyí tíni ámá xwírá wianipaxí imónijípi yarigíáyí tíni pikíxwiríó yarigíáyí tíni íwí inarigíáyí tíni ayái yarigíáyí tíni wigí ḥwíápimi íá nixiriro dijí nikwíroro pírániñí mearigíáyí tíni yapí rarigíá níniyí tíni wigí píri mamónipíré —E ipí rírómixijí sijá saripáyo dání ríá ápiawí aninjí wearijerini. Ayí e aninjí wepírá ejagi náni ríniñí Ámi bi Pepíráapiyi riniñípi xixeni meapírárini.” niriñinigini.

Ají Jerusaremi sijípi nánirini.

⁹ Ajínají wé wíúmi dánjí waú awa pírerixí wé wíúmi dánjí waú ayo xeanijí yoparí wé wíúmi dánjí waú ínijáná xirigíáwa wo nibiri re niriñinigini, “Eini. Apíxí sipisipí miáo meaní siwá osimini.” niniriri¹⁰⁻¹¹ Gorixoyá kwíyípi nixixéróáná ajínajo díwí miijí sepiá rojí bimí náni nimeámi niniyiri anjí ḥwíá xíoyápi, Jerusaremiyi riniñípi ajínami Gorixo té dání xixiéá xío inarijípi tíni nawní weaparíná siwá níagi winiñanigini. Xwiníá ají api eañípi sijá awiaxí nigwí xwé rojípi xwiníá eaarijípa eañagi niwiniri sijá awiaxí jasípái riniñípi rírimá óniñípa ónarajagi winiñanigini.¹²⁻¹³ Ají apími nipimini sijá tíni ákiñá aga seáyi émi eániñagi niwiniri ákiñá apími íwí wé wúkaú síkwí waú iniñagi niwiniri ákiñá sogwí xemónaparijímíni imixinijípmi dání íwí wiyaú wiyi iniñagi wíniri ákiñá sogwí wearijímíni imixinijípmi dání eni íwí wiyaú wiyi iniñagi wíniri midáni midáni eni íwí wiyaú wiyi iniñagi wíniri nerí ayo bimí bimí ajínají xixeni mearonjagáa

niwíniri Isireriyiyá xiáwo íriňowa wé wúkaú síkwí waú imónigáwayá yoí fwí bimí bimí niyoní wo woyá yoí eániňagi wiňinanigini.¹⁴ Síjá tíni ákiňá nearíná iwamíó nitiwayirori tiniňyó —Ayí síjá wé wúkaú síkwí waú xámi weňýyírini. Ayo sipisipí miáoyá wáí wurimeagá wé wúkaú síkwí waú imónigáwayá yoí síjá ayí ayimi xixeni eániňagi wiňinanigini.¹⁵ Ajnají nioni xwiyáyí nirío xoyíwá iwamíó yarigáyí síjá gorí tíni imixiniňyí aji apimi tíni ákiňáyóo tíni fwíyo tíni iwamíó néra uni náni fá xiriňagi wiňinanigini.¹⁶ Aji apiyá miwí imónijí biaú biaú nipini xixeni imónijípirini. Sepiá miwí midimidáni imónijípi axípi imónijípirini. Ajnajao ríxá iwamíó yarigáyí tíni iwamíó yaríná aji apí xegí sepiá éipi 12,000 imónijagi niwiníri sepiá ejí ákiňá xwápiyi nimixiga puňípi tíni sepiá ejí yegí nimixiga niþeyiri píni wiárinijípi tíni nipini axípi 12,000 imónijagi niwiníri¹⁷ ajnajao aji apiyá ákiňá iwamíó neríná xegí sepiá niróga niþeyiri píni wiárinije imónijípi 144 mita ejagi wiňinanigini. Ajnajao iwamíó neríná ámá iwamíó yarigáyí tíni ejinigini.¹⁸ Ákiňá síjá awiaxí jasipái riniňyípi tíni nikikíróga niþeyiri eániri aji nápi síjá gorí tíni miriniňagi náni gírasíniňí ririmá ókiáriníri ejagi wiňinanigini.¹⁹ Síjá ákiňá nearíná iwamíó nitiwayirori tiniň wé wúkaú síkwí waú xámi weňípi síjá awiaxí nigwí xwé roñí wíyo dáy tíni nañí oimóniri díðairí iníňagi wiňinanigini. Síjá iwamíó nitiwayirori tiniňyí wíyi síjá jasipái riniňyirini. Ámi wíyi onagwá weňí sapaíyi riniňyirini. Ámi wíyi apíá weňí agetái riniňyirini. Ámi wíyi sowí iníň emerái riniňyirini.²⁰ Ámi wíyi sadonikisíyi riniňyirini. Ámi wíyi ayíá riňí koniraníyi riniňyirini. Ámi wíyi siyó riňí kírisoraitíyi riniňyirini. Ámi wíyi sowí xegí bi iníň beriríyi riniňyirini. Ámi wíyi siyó xegí bi riňí topasíyi riniňyirini. Ámi wíyi kírisopirasíyi riniňyirini. Ámi wíyi onagwá weňí jaiasiníyi riniňyirini. Yoparíyi mipiyí mojí ametisíyi riniňyirini.²¹ Ákiňá ówaňí wé wúkaú síkwí waú ejfyí ayí urípó apíá weňí nigwí xwé roñí wé wúkaú síkwí waú ayírini. Winani winani urípó ná woni tíni imixiniňyirini. Aji apiyá ófyí síjá gorí tíni imixiniňí ejagi náni gírasíniňí ririmá ókiňyirini.²² Aji apimi dání aji Gorixo náni ridiyowá nero seáyi e umearigá wiwá miriniňagi miwiňinanigini. Ayí ripí nánirini. Áminá Gorixo, ejí eánigáyí niyoní seáyi e wimónijo tíni sipisipí miáo tíni aiwaníňowaú aníyí e niňweari aji iwániňí miriniňagíí náni wiwá nimirírnáyí, ná mayí imónipaxí ejagi náni mimiriniňagi wiňinanigini.²³ Gorixo xewaniňo xixéa inariňyípi wíá aji apimi ókímixíri sipisipí miáo apimi uyíwíniňí yamori ejagi náni sogwírani, emáraní, apimi wíá ómixiníá ná mayíriňí. ²⁴ Wíá aji apimi dání óníňápi aji apimini wóniníámani. Ámá gwí bi bí mónigá wíá apí óniňe niňwearo wigí yarigáyípi epíráriňi. Mixí ináyí xwíárími ñweagíyí wigí amípi ayá tíňípi nimeámi nuro aji apimi páwipíráriňi.²⁵ Ikwáwyína ákiňá fwí ówaňyí yáriníňá menini. Aji apimi ámí áríwíyi wí imóniníá

menjagi nánirini. ²⁶ Ámá gwí bi bi móningíáyo dání amipí ayá tínjípi tíni amipí ámá sijwí niwiniríná “Seáyi e imóninjípiríani?” yaiwiarigíápi tíni ají apimi náni nimeámi nuro páwipíráia aiwi ²⁷ámá piaxí weánipaxípi yarigíáyí tíni xwírfá winipaxí imóninjípi yarigíáyí tíni yapí rarigíáyí tíni ayí wí ají apimi aga ná ríwíyo aí wí páwipíráia menini. Ámá wigí yoí íkwí sipisipí miáoyá dijí niyimijí meapíránamí ḷwírárinigíáyíni ají apimi páwipíráriñi.

22 ¹Ajínajo iniigí dijí niyimijí imónipíri náni wearíŋú siwá níáná nioní sijwí niwiniríná ú gírasí ririmá ónarijípa nónimáná siá íkwiajwí Gorixo tíni sipisipí miáo tíni awaúyánamí dání simijí nimeari ²ají apimi náni xegí óyí ayá áwinimi wearíŋagi wíniŋanigini. Iniigí úmi ororíwámi dání íkíá dijí niyimijí imónipíráia nániyí roŋagi wíniŋanigini. Íkíá ayí emá ayí ayo sogwí niweríná sogwí xixegíni wé wúkaú síkwí waú wearíŋyírini. Íkíá ayí iwípi Gorixo ámá gwí bi bi móningíá niyoní wé roŋwíráriñi imóninjípi ejagí náni ³xío ejíná ramixiŋípi e dání axípi sini wí imóniníámani. Siá íkwiajwí Gorixo tíni sipisipí miáo tíni awaúyána ají apimi imóniníá ejagí náni ámá xíomi nuxídiro náni xináíwániŋí nimóniro omijí wíiariigíáyí ají apimi dání xomijí niyikwiro yayí seáyi e numero ⁴oyá símímaŋípi eni sijwí niwiniro xegí yoí wigí mimáyo eániigíáyí imónipíráriñi. ⁵Ají apimi dání siá ámi bi yininíámani. Áminá Gorixo ámá apimi ḷweagíáyo wíá wókímixiníá ejagí náni uyíwí tíni sogwí tíni wíá ómixiníá náni mfkí mayí nimóniro xío tíni nawní niywearo náni mixí ináyíniŋí nimóniro anijí miní meŋweapíráriñi.

“Jisaso ámi weapinía náni aŋwi ayorini.” uriŋí nánirini.

⁶Ajínajo re niriŋinigini, “Xwíyá apí aga nepaxiŋípirini. Diŋí uŋwíráripaxípirini. Áminá Gorixo —O xegí wíá rókiamoarigíawami xegí kwíyí tíni ejí sixí wírómixowárariŋorini. O xegí ajínajoni ámá xíomi nuxídiro náni xináíwániŋí nimóniro omijí wíiariigíáyo amipí ríwíyo ajíni nimóniníápi náni siwá wími náni nirowárénapíírini.” niriŋinigini.

⁷“Aríá époyí. Nioní seaímeámía náni aŋwi ayorini. Xwíyá bikwí ripimi wíá nirókiamóniri eániŋíyo xídarigíá giyí giyí Gorixoyá dijí tíni yayí winipaxí imóninjoi.” Jisaso e riŋinigini.

⁸ Amipí apí náni aríá wíri sijwí winíri yariŋáoni, ayí nioní Jononirini. Aríá wíri sijwí winíri neríná ajínají amipí apí sijwí owininíri siwá níomi yayí oumeminíri xegí síkwí tíŋí e upíkínameáagi aí ⁹o re niriŋinigini, “E minipani. Joxi Gorixomí nuxídirí náni xináíxíniŋí nimóniri omijí wíiariŋípa nioní eni axípi nimóniri yarigwíwawirini. Díxí rírixímeá imónigíáyí, wíá rókiamoarigíáyí tíni xwíyá bikwí ripimi niriŋirí eániŋípi aríá wíiariigíá níniyí tíni ayíniŋí imóninjá woní ejagí náni e minipani. Gorixo ná womini upíkínameai.” niniriri ¹⁰re niriŋinigini, “Xwíyá bikwí ripimi wíá nirókiamóniri eániŋípi rixa

nimóninía aŋwi ayo eŋagi náni joxi síá óripíní nerí rití miyáripani.

¹¹ Ámá sípíni imixarigíayí xe axípi sípí nimixa uro ámá sípí neróná síwí yapi yarigíayí xe axípi sípí néra uro ámá wé rónijí yarigíayí xe axípi wé rónijí néra uro ‘Gorixo wimónarijípi éimigini.’ yaiwiarigíayí xe axípi néra uro érírixini.” nírijinigini.

¹² Jisaso “Ariá ei.” nírijirí re nírijinigini, “Nioni seaímeámía náni aŋwi ayorini. Nioni nibiri niseaímearíná ámá wigí yarigíápi tíni xixeni pírí umamómi náni fá nixírimi bimírárini. ¹³ Nioni sínjá pírí tiŋweajnínjí nimóniri aníŋí miní ɻweajáoni rarijini. Iwamíó wí e dáni imóniri yoparí wí e náni imóniri ejáonimaní. Iwamíó imóniňe dáni aníŋí síní ɻwearí yoparí imóniné aníŋí síní ɻwearí emíáonirini.” nírijinigini.

¹⁴ Ámá sipisipí miáomi diŋí niwikwírorijípími dáni wigí rapirapí oyá ragíyo igíániŋí eagíayí, ayí ūkíá diŋí niyimíŋí imónipírána danípaxí imóniro aŋípimi fwíyo páwipaxí imóniro ejagíá náni yayí Gorixoyá diŋí tíni winipaxíyírini. ¹⁵ E nerí aí apimi bíariwámi ɻweagíayí tiyí yarigíayírini. Síwínjí nimóniri ero ayáí ero fwí iniro pikíxwiríó ero wigí ɻwíápmi fá nixíriro menjwearo “Yapí oraneyí.” niwimóniro yapisixí ríro yarigíayírini.

¹⁶ “Nioni, Jisasoni siyikí nioniyá aŋí api apimi dání imónigíayí amípí api nípíni náni njíá imónipíri náni gí aŋínajo áwanjí oseariniri urowárénapírárini. Mixí ináyí Depitoyá xwíá piaxíyo dáni iwaroŋáoni, ayí nionirini. Sínjí ímiáoni, ayí nionirini.” riŋinigini.

¹⁷ Kwíyípi tíni sipisipí miáo apíxí meaníápi tíni “Bei.” rarijii. Xwíyíá ripí fá roaríná aríá wííá giyí giyí ení “Bei.” riřrixini. Ámá iniigí náni gwíni yeáyí niwiro “Iniigí diŋí niyimíŋí imónipíri náni imóninjúmi dáni niwiri onímini.” yaiwííá giyí giyí anani nibiro onípoyi. ¹⁸ Xwíyíá bikwí ripimi wíá nirókiamóniri eániŋípi fá roaríná aríá wííá giyí giyíné aríá jiyikí niseaori re osearinini, “Ámá wiýné xwíyíá ripimi ámi bi tíni gwí nimori nírirínayí, xeaníŋí bikwí ripimi eániŋípi Gorixo e éíáyíné seaikáriníárárini. ¹⁹ Wiýné xwíyíá bikwí ripimi wíá nirókiamóniri eániŋípi rití nerínayí, e éíáyíné Gorixo ūkíá diŋí niyimíŋí imónipíri dananiro éíánami midanipa oépoyiniri pírí searakiri aŋí ɻwíápmi ɻweaniro éíápími mipáwipa oépoyiniri pírí searakiri nerí seawáriníárárini.” osearinini.

²⁰ Xwíyíá ripí áwanjí rarijo “Nepa nibimía náni aŋwi e imónini.” rarini. “Oyi, e imóníwinigini.” nimónarini. Áminá Jisasoxi rixa bířrixini.

²¹ Ámá niyínéni Áminá Jisaso ayá osearinmixini. Apirini.